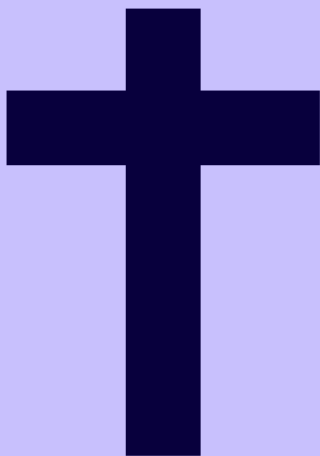

Nukën 'Ibu Diosan
ain unikama 'inan
ain bana

New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

Nukën 'Tbu Diosan ain unikama 'inan ain bana New Testament in Cashibo-Cacataibo (PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b

Contents

Génesis	1
Mateo	62
Marcos	113
Lucas	144
Juan	197
Jesuan Unicaman Ñu 'A	233
Romanos	277
1 Corintios	297
2 Corintios	316
Gálatas	328
Efesios	336
Filipenses	343
Colosenses	348
1 Tesalonicenses	353
2 Tesalonicenses	357
1 Timoteo	360
2 Timoteo	366
Tito	370
Filemón	373
Hebreos	374
Santiago	390
1 Pedro	395
2 Pedro	401
1 Juan	404
2 Juan	409
3 Juan	410
Judas	411
Apocalipsis	413

GÉNESIS

Nukèn 'Ibu Diosan kamabi ñu unio bana

¹ Uniotabakin ka Nukèn 'Ibu Diosan uniokèxa, naikamè 'ëo 'imainun me. ² Me uniokèxbi mēniokèmapan 'ain ka kamabi parúmpapa manámi béánbèankibukè 'iakèxa. Usa "ain ka Nukèn 'Ibu Diosan béru ñunshin baka manámiax shaikibèkiánkèxa.

³ Usa 'ain ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa: Ka pékíti 'ikèn. Kiaxa kikèbè ka pékiakèxa. ⁴ Usai kikèbèa pékia ka Nukèn 'Ibu Diosan pékikè a upí isakèxa, upí iskin ka béánkibukè axa amo 'imainun axa pékikè aribi amo 'imiakèxa, ⁵ usai 'ia ka pékikè a nètè kakin anèakèxa, anèanan ka béánkibukè a imé kakin anèakèxa, usakin 'akèbè béánkionxa pékarakè ax ka achúshi nètè 'iakèxa.

⁶ Usakin 'atankèx ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa: Ka achúshi xabá chairacha an 'umpaxkama énananmiti 'iti 'ikèn.

Kikèbèshi ka usai 'iakèxa. ⁷ Usa 'ain ka Diosan achúshi xabá chaira an bakakama béarati 'akèxa: 'akèx ka xabá chaira meu panaitsi tikimainun panaitsi axribi manámi bérúakèxa.

⁸ Xabá chaira a ka naí kakin anèakèxa. Usakin 'akè 'ain ka béánkionxa pékarakè ax rabè nètè 'iakèxa.

⁹ Usa 'ain ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa: Naí meu 'ikè baka ax ka anubia rakátinu timéti 'ikèn, me éski mēratatanun.

Kikèbè ka usai 'iakèxa. ¹⁰ Axa éskikè a ka Nukèn 'Ibu Diosan me kakin anèakèxa, anèanan ka axa timéax 'ianémè 'ëosa 'aish rakákè a parúmpapa kakin anèakèxa.

Usai 'ia ka kamabi Nukèn 'Ibu Diosan upí 'ikè isakèxa, ¹¹ isi ka kiakèxa: Me mēuküax ka bétsi bétsi chuku kóti 'ikèn: axa énxèñu 'iti 'imainun ikama axa bimiñu 'i tuati akamax.

Kikèbè ka usai 'iakèxa. ¹² Usa 'ain ka menuax bétsi bétsi xubi 'iruakèxa: 'irui ka xubikama axa énxèñu 'iti 'imainun ikama axa bimiñu 'i tuati akama. Usai 'ia ka kamabi Nukèn 'Ibu Diosan upí isakèxa. ¹³ Usakin 'akè 'ain béánkionx pékaratèkènkè ax ka rabè 'imainun achúshi nètè 'iakèxa.

¹⁴⁻¹⁵ Usa 'ain ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa: Naí xabá chaira kuman batsisa anu ka an me pékatikama 'iti 'ikèn, an imé 'ikèbi xabá 'inun nètè 'imikè, ax ka anun nètékama 'unánti 'ianan, baritiakama 'unánan uisa nètékama kara 'ia kixun 'unánti 'ikèn.

Kikèbè ka usai 'iakèxa. ¹⁶ Nukèn 'Ibu Diosan ka an pékati rabè 'akèxa: 'akin ka chaira an nètèn pékati 'anan an imé pékati chukúma 'akèxa. 'Anan ka an imé pékati okin 'ispakamaribi 'akèxa. ¹⁷ Nukèn 'Ibu Diosan ka naí xabáchaira kuman batsisa anu an me pékatikama 'akèxa, ¹⁸ an nètèn 'imainun imé pékati a ka nètè xabábèa imé biranantima okin 'akèxa, usa 'ain ka akamabi Nukèn 'Ibu Diosan upí isakèxa. ¹⁹ Usakin 'akè 'ain béánkionx pékaratèkènkè ax ka, rabè 'imainun rabè nètè 'iakèxa.

²⁰ Usakin 'atankèx ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa: Baka 'ukémèu ka bétsi bétsi ñuina 'aisamaira 'uakamè 'ëoti 'ikèn, 'imainun ka me manánmi nuanti péchifñu ñuinakama uniti 'ikèn.

Kikèbè ka usai 'iakèxa. ²¹ Nukèn 'Ibu Diosan ka parúmpapanu 'iti ñuina chairabukama uniokèxa, 'imainun ka baka 'ukémèuküax kaiti 'anubi 'iti 'anan ka ñuina péchifñukamaribi 'akèxa. Usakin 'atankèxun ka Nukèn 'Ibu Diosan upí isakèxa, ²² usakin 'akèxa upí 'ikè iskin ka Diosan an 'akè ñukama upíokin sinánxunkin kakèxa: Parúmpapanu 'ikè ñuinakama tuapati ka 'uakamè 'ëoi ka kait, ñuina péchifñukamaribi ka tuapati 'itsaira menu 'iti 'ikèn.

²³ Usakin 'akè 'ain béánkionx pékaratèkènkè ax ka mapai achúshi nètè 'iakèxa.

²⁴ Usa 'ain ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa: Menu ka bétsi bétsi ñuina kaiti 'ikèn: a rabukuti 'imainun ka a piti ñuinakama 'imainun a pitima raékèma ñuinakama, 'imainun men nirikè ñuinakamaribi.

Kikèbè ka usai 'iakèxa.

²⁵ Nukèn 'Ibu Diosan ka éñè ñuinakama uniotankèx kamabi upí 'ikè isakèxa.

²⁶ Usa 'ain ka kamabi ñu 'atankèx Nukèn 'Ibu Dios ésaí kiakèxa: Béri kanaanuna nu iskésabi 'itánun uni unioti 'ain. Ax ka bakanu 'ikè ñuinakama 'imainun péchifñu ñuina 'imainun a piti pitima ñuinakama 'ianan, ñuina raékèma 'imainun men nirikè ñuinakamax ka an bérúankè 'iti 'ikèn.

²⁷ Usa 'ain ka uni uniokin Nukèn 'Ibu Diosan asábi 'itánun nukèbèñè 'imainun xanu uniokèxa,

²⁸ Uniotankèxun ka upíokin sinánxunkin kakèxa: Bakè béchipati kamina mekama tsit-sirui 'uakamè 'ëoti 'ain; baka mēu 'ikè ñuinakama 'imainun manan nuánkè péchifñu ñuinakama, 'imainun axa men nirikè ñuinakama aín 'ibu kamina 'iti 'ain.

²⁹ Usokin pain a ñukama 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Ka is mitsu kana menu kookë ikama ax tuáñu ikama 'imainun, 'ain bimi pitima akamabi 'inanin. Akamax ka mitsun piti 'iti 'ikën.

³⁰ 'Ainbi kana ñuinakama axa men nikë 'imainun manan 'ikë pëchiñu ñuinakama 'imainun men niríkë ñuina akamabi kana menuax 'irukë in bimikama pinun 'inanin.

Kikëbë ka usai 'iakëxa, ³¹ usokin 'axun ka Nukën 'Ibu Diosan an uniokë ñukama upíira upí 'ikë isakëxa. Usaxa béankionx pékaratékënkë ax ka mapai 'imainun achúshi nëtë 'iakëxa.

2

¹ Usokin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan naí 'imainun me, anua 'ikë ñukama këñunbi 'akin kamabi sënëonkëxa. ² Mapai achúshi 'imainun achúshi nëtën ka Nukën 'Ibu Diosan an 'akë ñukama sënëonkëxa, usokin 'atankëx ka tantiakëxa. ³ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë nëtë a upíokin sinánxuni a nëtëx ka upíira 'iti 'ikë kïax kiakëxa, a nëtën ka kamabi ñukama uniotankëx tantiakëxa. ⁴ Ènë banax ka usakin ka Nukën 'Ibu Diosan naí 'imainun me uniokëxa kixun ñuikë bana 'ikën.

Uni Edén kakë naësa menu 'ía

Usakin Nukën 'Ibu Diosan naikamë 'ëo këñun me uniokin sënëonkë 'ainbi ka, ⁵ anu añu ñubi 'aima pain 'iakëxa, añu ñubi ka me mëukúax 'irukëma pain 'iakëxa, uñeribi ka Nukën 'Ibu Diosan 'ibumiama pain 'ikën an me chabóti, 'imainun ka an naë mënióti uni 'aima pain 'iakëxa. ⁶ Usa 'ainbi ka menuax mekama chabói 'umpax shióbukakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan mebi unisa 'inun 'atankëxun aín rëkinu rëxúnkakëxa, rëxúnkakëxëshi ka uíni uni 'iakëxa. Usai 'ika uni uniakëxa.

⁸ Usokin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Edén kakë naësa me, aukúaxa bari urukë, anu achúshi naësa okin 'axun anuxun kamabi ñu bëruánti anubi éankëxa. ⁹ A naësa me anu ka Nukën 'Ibu Diosan bëtsi bëtsi i upíbu 'ixuan aín bimi upíbu písabi 'inun tuati a koónun 'imiakëxa. Imianan ka naësa me a nëtëtsi a pia uni upiti tsóti 'imainun, a pikin uisa ñux kara upí 'ikë a 'unánan uisa ñux kara 'atima 'ikë a 'unánti aribi kónun 'imiakëxa.

¹⁰ Usa 'ain ka Edén kakë naësa me anuax achúshi baka an naësa a chabóti shióbukë, anuax ka amo rabë 'imainun amorabë 'inun baka saëakëxa. ¹¹ A baka achúshinëx ka Pisón kakin anëké 'iakëxa, an ka Havilá kakë mekama béararakë 'iakëxa. A menu ka 'itsaira kuri 'iakëxa. ¹² A menu ka kuri upíira 'imainun i bépín sanuira 'ianan ka ónice kakë maxáxribi anu 'iakëxa. ¹³ Bëtsi baka ka Guihón kakin anëké 'iakëxa, an ka Cus kakë me béararakë 'iakëxa. ¹⁴ Bëtsi baka ka Tigris kakin anëkéribi 'iakëxa, ax ka Asiria amíaxa bari urukë ami kikiani kuankëxa. 'Imainun ka Bëtsi bakaribi ax Éufrate kakë 'iakëxa.

¹⁵ Edén kakë me anu naësa achúshi 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan an uniokë uni kakëxa: ènë bërúanan mëniói kamína ènu tsóti 'ain, ¹⁶ katankëxun ka èsokinribi kakëxa: Min kamína piti 'ain kamabi i bimi naësa ènuax 'ikë ènë, ¹⁷ 'èn kana mi kain, anun upí 'imainun 'aisama ñu 'unánti a i ain bimi kamína pitima 'ain. Uisaran karamína a bimi pin a nëtënbi kamína bamakë 'iti 'ain. ¹⁸ Katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: uníxa ashira 'iti ka 'aisama 'ikën. Usa 'ain kana an 'akinti bëtsi 'axúnti 'ain.

¹⁹ Usakin 'atankëxun ka Diosan menua uniokë ñuinakama 'imainun ñuina pëchiñukama unín anënun uninu uankëxa. A unían anëké 'aish ka kamabi ñuinakama a piti a pitima 'imainun kamabi ñuina pëchiukama 'imainun raëkëmakama anëñu 'iakëxa, ²⁰ anëkëx ka aín anë ax anubi bërúakëxa. Usa 'ainbi ka a ñuinakama achúshinëxi a uni 'akinsama 'iakëxa.

²¹ Usa aín ka Nukën 'Ibu Diosan a uni 'aímai upiti 'uxtanun 'uxmiakëxa, 'uxmikëxa 'aímai upiti uvan ka aín putu achúshi bitankëxun aín naminbi amiribishi bëtasakëxa. ²² A putúbi ka Nukën 'Ibu Diosan achúshi xanu 'inun uniokëxa, uniotankëxun ka a uninu bëakëxa, ²³ bëia isi, ka uni kiakëxa: 'jÈnëx ka 'èn namibi 'anan 'èn xobi 'akë 'ikën! Aín anëx ka xanu 'iti 'ikën, ax ka Diosan unín putúbi bixun 'akë 'ikën. ²⁴ Usa 'ain ka unín aín xanu bikin aín papa aín tita ènti 'ikën, usa 'aish ka a rabëtaxbi achúshi unisashi 'iti 'ikën.

²⁵ Usakin 'akëx ka uni 'imainun xanu chupañuma 'iakëxa, 'ainbi ka usa 'ixunbi a rabëxun rabinti sinánma 'ikën, sinanima ka usabi 'iakëxa.

3

Bëbu 'imainun xanu Diosan kakëxabi oi 'isama tani 'itabati 'ucha bana

¹ Nukën 'Ibu Diosan uniokë bëtsi ñuina raëkëma kamasamaira ka runu 'iakëxa, usa 'ixun ka xanu ñukákëxa:

—¿Aséribi kara Diosan i bimi naësa ènu 'ikëkama ènë pixunma anun mi kax? ² Kakëxun ka xanun kakëxa:

—Bëtsi i bimibi naësanu 'ikë kanaanuna piti 'ain, ³ 'aínbi kanaanuna naësa nëbëtsi 'ikë i bimibi ashi pitima 'ain. Diosan ka a i bimibi pixunma 'anan mëxunma 'anun a pibi isanuna bamati 'ai kixun nu kaxa. ⁴ Kakëxunbi ka runun xanu kakëxa:

—Ama, usama ka kamina bamatima 'ain. ⁵ Diosan ka upiokin 'unánxa uisa nëtën kaina a i bimibi pi a nëtëmbi kamina mitsux sinánñuira 'ixun uisa ñu kara upi 'ikë 'unánan uisa ñu kara upi 'ikë, aribi 'unáni asaribi 'iti 'ain.

⁶ Usakin kakëxun ka xanun a bimibi kuisa, upiira upi 'ikë isakëxa, a piax sinánñuira 'isa iskin ka anun kuëënkín xanun i bimibi biakëxa. I bimibi bixun kukin, ka aín bënëribi 'inánkëxa. 'Inánkëxun ka anribi piakëxa. ⁷ Pikinshi ka a rabëxunbi chupañuma kanaanuna 'ai kixun sinánkëxa. Usai 'ikin ka chupañuma 'ixun higo kakë i pëi xëokëxa, xëotankëx ka a rabëtaxbi anun tsitatakiaakëxa.

⁸ Usakë a xupibukëbëtan ka bëbu 'imainun xanun Nukën 'Ibu Dios bari kuainakëkëbëa suñu bëkikëbë nitsia kuakëxa, kuati ka uni aín xanubë abákiani kuanx naësanu 'ikë ikama tanain unëakëxa. ⁹ 'Aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan kuënkín uni kakëxa:

—¿Uinu kaina 'ain? ¹⁰ Kakëxun ka unin kakëxa:

—Mi kana naësa nëbëtsi nitsia kuan, usa 'aish kana chupañuma 'aish rakuëti unëa.

¹¹ Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ñukákëxa:

—¿Uin kara chupañuma kamina aín kixun mi kax? ¿Karamina a pixunma 'anun 'ën mi kakë i bimibi a pikëma 'ain? ¹² Kakëxun ka unin kakëxa:

—Minmi abë 'inun 'inánkë xanu ënën ka i bimibi 'ë 'inánxa, 'inánkëxun kana 'ën pian.

¹³ Usakian kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan xanu ñukákëxa:

—¿Uisa kupi kaina usokin 'an? Kakëxun ka xanun kakëxa:

—Runun 'ë paránkëxun, kana a i bimibi pian.

¹⁴ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan runu kakëxa:

—Min kamina ësokin ñu 'an, usa 'aish kamina raíri ñuina kamasama 'iti 'ain. Min shikanëinshi niriti kamina ninuxun 'ain. Usa 'ain kamina me putuishi pinuxun 'ain.

¹⁵ 'Ën kana mixmi xanubë nishananun 'imiti 'ain, 'ën 'imikëx ka min rëbúnki 'imainun xanun rëbúnki nishananti 'ikën. Aín rëbúnkinën ka min maxkãnu mi amánxun 'aia, 'akëxun kamina aín taë tsipútunu 'anuxun 'ain.

¹⁶ Usakin runu katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan xanuribi kakëxa:

—'Ën kana min tuai chaiira paë tanimi bakënun 'imiti 'ain, paën kamina bakënxun 'ain. 'Aínbi kamina usai 'ibi min bënëbë 'inuxun 'ain, 'ianan kamina, an kakësabiokin 'ati 'ain.

¹⁷ 'Ësakin xanu katankëxun ka bëburibi kakëxa:

—Min kamina min xanun kakëxun kuan. Usa 'ixun kamina a pixunma 'anun 'ën mi kakë i bimibi a pian, ënë pixunma ka 'at 'ën kakëxunbi, usa 'ain ka bëri me 'aisama min 'ucha kupi 'iti 'ikën; usa 'ain kamina 'itsaira ñu mëëkin menu ñu 'apáxun anun mix bamati nëtë 'itámainun pinuxun 'ain. ¹⁸ 'Ianan ka menu ñu muxaño tubënrui 'irunuxun 'aia, 'imainun kamina barixun ninu 'ikë ñukamabi piti 'ain. ¹⁹ Min nichakin 'itsaira ñu mëëtankëxun kamina pinuxun 'ain, me 'akë kamina 'ain, usa 'ain kamina anúnmi me 'itëkënti 'itámainun ñu menuxun 'ain, me 'akë kamina 'ain, usa 'aish kamina me 'itëkënxun 'ain.

²⁰ Usa 'ain ka unin aín xanu Eva kakin anëakëxa, ax ka kamabi uni axa tsókë aín tita 'itiokin.

²¹ Nukën 'Ibu Diosan ñuina xaká xanu aín ri 'axuanan bëbu aín tari pañunun 'axunkin, ²² kakëxa: Ka is, bëri ka unix nukama achúshisa 'ikën, usa 'ixun ka uisa ñu kara upi 'ikë 'unánan uisa ñu kara 'aisama 'ikë aribi 'unánti 'ikën. Usa 'ain kamina a pi tsóti i bimibi aribimina xëñibua 'aínbi tsónuxun pi bëruanti 'ain. ²³ Usakin katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan uni Edénnua chikínkin, an unioké 'ixuan me naëxun anu ñu mëënun kixun ëankëxa.

²⁴ Usakin uni chikíntankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan naësa amiaxa bari urukë au aín ángel raíri Edénu 'ikë bainu nitsiánkëxa. Ax ka ángel suntárusa 'iakëxa. An ka manë xëtokë tsi rëkirukësa 'ixuan kuainakë bëkinkin anun bamatima i bimibi anua uíxbi kuantirabanan bai bëarati anu nankëxa.

4

Caín 'imainun Abel 'iá bana

¹ Usa 'ain ka uni aín xanubë 'iakëxa. 'Itankëx ka xanux tutankëx aín rëkuën tuá Caín bakëankëxa, bakëanx ka kiakëxa: Bëri kana bëbu tuá achúshiñu 'ain. Nukën 'Ibunbi ka 'ë 'inánxa. ² Usakin a pain 'atankëxun ka Abel Caínan xukën aribi tuakëxa. Abel ax an ñuina 'arakakë uni 'imainun ka Caín ax an ñu 'apákë uni 'iakëxa.

³ Uiti bari kara inúkëbëtan ka achúshi nëtë 'ikëbëtan, Caínan aín ñu 'apákë a 'inánti bikë a Nukën 'Ibu 'inánkëxa. ⁴ Usakian 'aia iskin ka Abelnëribi aín 'arakakë ñuina aín rëkuën tuá upiira kaistankëxun 'ën 'Ibu kana 'inánti 'ain kixun sinánxun duánxuanakëxa. Usakin 'aia ka

Nukèn 'Ibun Abelnèn 'inánkè ñuina upíira 'ikè isakèxa, ⁵ 'aínbi ka Nukèn 'Ibu Diosan Caínani 'inánkè aín ñu 'apákè a upíirama 'ikè isakèxa, iskébè ka Caín 'aisamairai xuatemati aín xukénmi nishakèxa. ⁶ Usai 'ia ka Nukèn 'Ibun kakèxa: ¿Uisa kupín karamina 'aisamairai min xukénmi xuatemati nishin? ⁷ Min upíokin ñu 'akin kamina upíokin sinántsian, 'aínbi kamina 'aiman, usa 'ain ka min 'uchati 'uramara 'ikèn. Usa 'aínbi kamina min abi tènèkin 'atima 'ain.

⁸ Achúshi nètèn ka Caínan aín xukèn Abel kakèxa, jnu rabètax karanuna nitsi kuantima 'ain! Kabiani abè uri kuankin ka Caínan aín xukèn Abel ami xuatemati nishkè 'ixun iskèuxunma mëékin rëakèxa.

⁹ Usokin 'akè ka Nukèn 'Ibun Caín ñukákin kakèxa:

—¿Uinu kara min xukèn Abel 'it? Kakèxunbi ka Caínèn kakèxa:

—Kana 'unániman. ¿'Èn karana 'èn xukèn nitsia bërúanti 'ain? ¹⁰ Usai kia ka Nukèn 'Ibun kakèxa:

—¿Uisa kupín karamina usakin 'an? Min xukèn 'anákánèn imi menu, 'apamikinmi 'akè an ka uisa karana oti 'ai usakin 'èn mi 'anun kia. ¹¹ Usa 'ain kamina, mix 'atimokè 'aish ènè menuax chikínkè 'iti 'ain, anuxun min xukèn aín imi 'apamikin 'akè me ènuax. ¹² Minmi ñu, mëékin 'apákèxbi ka biminuxuma 'aia. Usa 'aish kamina ñuñuma, kuainbèkinishi tantima mekama oi ninuxun 'ain. ¹³ Usakian Nukèn 'Ibu kakèxunbi ka Caínèn kakèxa:

—'Èn kana min 'aisamaira okin tèmëramikèxunbi tènètima 'ain. ¹⁴ Bèri kamina ènè menua 'è chikinin usa 'aish kana kuainbèkinishi mekama oi ninuxun 'ain, mi 'ura kana uisaran nètèmbi tantima 'inuxun 'ain. 'Taka uínbi kara mèraia an 'è 'ati 'ikèn. ¹⁵ 'Aínbi ka Nukèn 'Ibun èsokin kakèxa:

—Uin kara mi rëtia ax ka mapai achúshi 'imainun rabéokin 'atimokè 'iti 'ikèn. Usakin katankèxun ka Nukèn 'Ibun Caín 'unántiokèxa, uin kara mèraia an rëtima okin.

¹⁶ Usakian Nukèn 'Ibu kakèx ka Caín anuaxa abè banakè me èbiani kuankèxa, kuantankèx ka Nod, kakè me amiaxa bari urukè Edén 'ikè anu 'iakèxa.

Usai Caínan rëbúnki 'ia bana

¹⁷ Usa 'ain ka Caínan xanu bitankèxun ami bëbu tuá 'inun bëchiakèxa, aín anè ka 'iakèxa Henoc kakè. Usakin bëchitankèxun ka Caínan achúshi èma 'akèxa. 'Atankèxun ka aín bëchikénèn anèn Henoc kakin anèakèxa.

¹⁸ Henoc ax ka Iradnèn papa 'iakèxa, Irad ax ka Mehujaelnèn papa 'iakèxa, Mehujael ax ka Metusaelnèn papa 'iakèxa, 'imainun ka Metusael ax Lámeçnèn papa 'iakèxa.

¹⁹ Lámeç ax ka xanu rabèñu 'iakèxa: Achúshinèxa Adá kakin anèkè 'imainun ka bëtsíxribi Silá kakin anèkè 'iakèxa. ²⁰ Adánèn tuakèx ka Jabal kakin anèkè 'iakèxa, an pain ka ñuina chukúma 'imainun ñuina chakama 'arakakèxa. Usa 'aishi ka achúshi 'itinushi bukuima aín xanu 'imainun aín bëchikè 'imainun aín ñuinakamabè mekamanu kuainbèkini pastonuax bëtsi pastonu kuankèxa. Usa 'aish ka upíokin xubu oima chupa kèxtú xubusa okin 'akè anuishi 'ikè uni 'iakèxa, usa 'ixun ka a unin vaca 'arakakèxa. ²¹ Jabal ax ka achúshi xukèñu 'iakèxa. Aín anè ka Jubal kakin anèkè 'iakèxa, usa 'ain ka a unin rëbúnkinèx kamabi ñu 'unánkè 'ixun arpa 'anan paka 'akè a bana oti 'unánkè uni 'iakèxa. ²² Silánèn tuá Tubal-caín kakin anèkè a ka manè panshion unionan bëtsi ñukamaribi uniokè uni 'iakèxa. Tubal-caín aín chirabakè achúshinèx ka Naamá kakin anèkè 'iakèxa. ²³ Achúshi nètèn ka Lámeçnèn aín xanu Adá 'imainun Silá kakèxa:

'Èn mi bana ñuixunmainun kamina upíokin kuati 'ain:

Achúshi uni ka bënë 'iaxa, a kana anbia 'è 'aisama oisa tankèxun rëan.

²⁴ Asérabia Caínax mapai achúshi 'imainun rabéokin 'uchakè 'ain kana, 'èxribi 'aisamaira okin setenta 'imainun siete okin 'uchokè 'èx 'iti 'ain, kiax ka Lámeç kiakèxa.

Adánnèn anuishi sënëkin Evami achúshi okin bëchitèa bana

²⁵ Amiribishi aín xanubè 'itankèxun ka Adánnèn achúshi bëbu tuá 'atèkèankèxa, ax ka Set kakin anèkè 'iakèxa, usa 'ain ka kiakèxa: Diosan ka bëtsi tuáribi 'è 'inánxa Caínèan aín xukèn Abel rëa 'ain. ²⁶ Usa 'ain ka Setnèribi achúshi bëchikè 'akèxa, aín anèx ka Enós kakè 'iakèxa. Usa 'ain ka a nètèkaman unin Nukèn 'Ibu 'akinun kixun ñukákèxa.

5

Adánnèn rëbúnkikama 'ia bana (1 Cr 1.1-4)

¹ Ènèx ka Adánnèn rëbúnkinèn anèkama kuènèokè 'ikèn. Uni uniokin ka Nukèn 'Ibu Diosan, asaribi 'itánun 'akèxa; ² 'akin ka bëbu 'imainun xanu 'akèxa, 'atankèxun ka upíokin sinánxukin kakèxa. A nètèan uni uniokè, a nètèn ka Dios kiakèxa: Ènèx ka uni kakin anèkè 'ikèn.

³ Adán axa ciento treinta baritiañu 'ain ka aín bëchikè Set a iskésabi ax bakèankèxa. ⁴ Usakin 'atankèxun ka Adán ochocientos baritia tsókin ka bëbu 'imainun xanu okin bakè

bēchipakēxa; ⁵ usokin bakē bēchipatankēx ka novcientos treinta baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari 'iruax űuakēxa.

⁶ Set ax ciento cinco baritiaűu 'ain ka aín rēkuēn bakē bēchikē Enós kakē ax bakēankēxa.

⁷ Usakin 'atankēx ka Set ochocientos siete baritia, 'imi tsóakēxa, tsókin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bakē bēchipatēkēankēxa; ⁸ usakin bakē bēchipatankēx ka novcientos doce baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari sēnēnkēbē űuakēxa.

⁹ Enós ax noventa baritiaűu 'ain ka aín bēchikē Cainán bakēankēxa. ¹⁰ Usakin 'atankēx ka Enós ochocientos quince baritia 'imikin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bakē bēchipatēkēankēxa; ¹¹ usokin bakē bēchipatankēx ka novcientos cinco baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari sēnēnkēbē űuakēxa.

¹² Cainán ax setenta baritiaűu 'ain ka aín bēchikē Mahalalel bakēankēxa. ¹³ Usakin 'atankēx ka Cainán ochocientos cuarenta baritia sēnēmi tsóakēxa; tsókin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bakē bēchipatēkēankēxa; ¹⁴ usokin bakē bēchipatankēx ka novcientos diez baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari sēnēnkēbē űuakēxa.

¹⁵ Mahalalel ax sesenta 'imainun cinco baritiaűu 'ain ka aín bēchikē Jéred bakēankēxa.

¹⁶ Usakin 'atankēx ka Mahalalel ochocientos treinta baritia 'imi tsóakēxa; tsókin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bakē bēchipatēkēankēxa; ¹⁷ usokin bakē bēchipatankēx ka ochocientos noventa 'imainun cinco bari sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari sēnēnkēbē űuakēxa.

¹⁸ Jéred ax ciento sesenta 'imainun rabē baritiaűu 'ain ka aín bēchikē Henoc bakēankēxa.

¹⁹ Usakin 'atankēx ka Jéred ochocientos baritia 'imi tsóakēxa; tsókin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bakē bēchipatēkēankēxa; ²⁰ usokin bakē bēchipatankēx ka novcientos sesenta 'imainun rabē baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari sēnēnkēbē űuakēxa.

²¹ Henoc ax sesenta 'imainun cinco baritiaűu 'ain ka aín bēchikē Matusalén bakēankēxa.

²² Henoc ax ka Nukēn 'Ibu Dios kuēēnkēsabi oi tsóakēxa. Usa 'ain ka aín rēkuēn bēchikē Matusalén bēchitankēx, Henoc ax tsóakēxa trescientos baritia, 'imikin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bakē bēchipatēkēankēxa; ²³ usa 'aish ka Henoc kamabi aín baritia tsókē 'iakēxa trescientos sesenta 'imainun cinco baritia tsóakēxa. ²⁴ Henoc ax ka Nukēn 'Ibu Dios kuēēnkēsabi oi tsókē uni 'iakēxa, usa 'ikē ka achúshi nētē 'ikēbētan Nukēn 'Ibu Diosan bikēx nētēakēxa.

²⁵ Matusalén axa ciento ochenta 'imainun siete baritia 'ain ka aín bēchikē bakēankēxa.

²⁶ Usa 'ain ka Matusalén setecientos ochenta 'imainun rabē baritia tsóakēxa; tsókin ka bēbu 'imainun xanuribiokin bēchipatēkēankēxa; ²⁷ usa 'ain ka novcientos sesenta 'imainun nueve baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx ka a bari sēnēnkēbē űuakēxa.

²⁸ Lámec ax ciento ochenta 'imainun rabē baritia 'ain ka aín bēchikē achúshi bakēankēxa, ²⁹ a ka Noé kakin anēakēxa, ēsai kikin: Nukēn 'Ibun ka me 'aisama oxa, usa 'ain kananuna 'itsaira űu mēi tēmēranuxun 'ain; usa 'ainbi ka ēnē tuákēn nu tantiminuxun 'aia. ³⁰ Noé bēchitankēx, ka Lámec quinientos noventa 'imainun cinco baritia, tsóakēxa, tsókin ka bēbu 'imainun xanuribi bēchipatēkēankēxa; ³¹ usa 'ain ka setecientos setenta 'imainun siete baritia sēnēmi tsóakēxa. Tsótankēx a bari sēnēnkēbē űuakēxa. ³² Noé ax quinientos baritiaűu 'ain ka aín bēchikē bēbukama bakēankēxa, aín anē ka 'iakēxa Sem, Cam 'imainun Jafet, akamax ka Noénēn bēchikē 'iakēxa.

6

Unin 'ucha 'aisamaira 'ikē Nukēn 'Ibu Diosan isa bana

¹ Uni 'aisamaira 'uakamē 'ēoi ka me tsitsirui bukiakēxa, usai 'ikin ka unin xanu upírabu 'inun bēchiakēxa, ² usa 'ain ka Diosan bēchikēkaman unin bēchikē xanukama upírabu isakēxa. Usa 'ain ka uinu 'ikē xanu kara kuēēnia abē kuēēnani unikamax biranankēxa. ³ 'Ainbi ka Nukēn 'Ibu kiakēxa: 'Ēn kana uni xēnibutia tsónun 'imitima 'ain, usa 'aish ka bamati 'ikēn, unix ka namishi 'ikēn, usa 'ain ka unix tsóti 'ikēn, ciento veinte baritia ishi.

⁴ Usa 'ain ka chaxkéirabu 'imainun chaiirabu uni ēnē menu mērakēxa, Diosan bēchikēkaman unin bēchikē xanukama ami bēchipati biakēxa, bixun ka ami bēchipakēxa. Bēchipakēx ka a unikamax aséribi rakuēma kushiirabu bēramabi nētē ióűu 'iakēxa. ⁵ Nukēn 'Ibu iskēxbi ka unin 'ucha 'aisamaira ēnē menu 'iakēxa, 'imainun a 'atima sinánűu 'ixun 'atima űuishi 'ati sinánűu irabu 'iakēxa, ⁶ usa 'ain ka uni uniotankēxbi usai 'ia isi sinanakēxa. 'Itsaira anun masá sinani, ⁷ kiakēxa: 'Ēn unioke ēnē menu 'ikē unikama kana kēűuti 'ain, 'imainun kana kamabi űuina a 'arakakē, 'imainun men nirikē űukama, űuina pēchifū akama. ¡'Ēn unioke űukama 'aisamakēbē kana sinanan! ⁸ Usai abē 'ikē unikama 'ikēbētanbi ka Nukēn 'Ibun Noé ashi upí sinánűu uni 'ikē isakēxa.

Noénēn nunti chaiira 'á bana

⁹ Ēnēx ka uisai kara Noé 'iakēxa, kixun űuikē bana 'ikēn.

Noé ax ka achúshi uni upí 'iakéxa, usa 'ixun ka Diosan kakésabiokin 'akéxa. A uníxeshi ka raíri unikama 'ikésama anúan tsóa nètékaman Diosan kuéenkésabi oi tsóakéxa. ¹⁰ Noé ax ka rabé 'imainun achúshi béchikéñu 'iakéxa, aín ané ka Sem, Cam 'imainun Jafet, kakin anéké 'iakéxa.

¹¹ Nukén 'Ibu Diosan iskéx ka éné menu ñu unin bétsi bétsi ñu 'aisamaira 'anan bënëkinshi ñu 'aisama 'aké 'iakéxa, ¹² kamabi unin ka 'atima ñuira 'ati sinánñu 'iakéxa. Usa iskin ka Nukén 'Ibu Diosan éné menuxun 'aisamaira ñu 'atima 'aia isakéxa, ¹³ usa iskin ka Noé kakéxa: Kamabi unikama kéñuti kana sinan. Atun 'ucha kupín ka éné menuxun 'aisamaira ñu 'atima 'aia, usa 'ain kana 'én a unikama 'imainun menu 'iké ñukama kéñuti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain kamina 'ati 'ain, achúshi nunti chaiira i bépinñuira xubu namésokin, 'atankéxun kamina anua ñukama 'iti 'ati 'ain, aín namé 'ukéméu kamina béarati 'ain, 'anan kamina aín xabankékama anun 'umpax atsintisama okin méu 'imainun éman xaran bétasti 'ain, anun 'umpax atsintisama okin. ¹⁵ 'Akin kamina nunti chaiira a ésokin 'ati 'ain: ciento treinta y cinco ka aín chaxké 'iti 'ikén, 'imainun ka veintidós metro 'imainun medio aín namé 'iti 'ikén, 'imainun ka aín manámiu trece metro 'imainun medio manan 'iti 'ikén. ¹⁶ 'Ianan kamina rabé 'imainun achúshi okin 'ain manámi uarukin 'anan, achúshi xékué chukúma aín maskuan meu anun isti 'ati 'ain, 'anan kamina aín xékué chaiira uimi kaina 'aisatani anu 'ati 'ain. ¹⁷ 'Én kana bakan tita chaiira an me mapurukin anu 'iké ñukama kéñuti 'émiti 'ain, an kamabi menu 'iké unikama kéñunu. Usokin 'akébé ka menu 'iké kamabi ñukama bamati 'ikén. ¹⁸ Usa 'aínbi kana mibétan achúshi ñu 'ain, usa 'ain kamina mi 'imainun min xanu min béchikékama 'imainun min béchikénén xanukama aturibi nunti chaiirami 'aké anu 'aruti 'ain. ¹⁹ 'Imainun kamina nunti chaiirami 'aké anu ñuina aín bënë achúshi 'imainun aín xanu achúshiribi kamabi ñuina menu 'iké 'aruti 'ain, a ñuina kamax ka mix 'ikésaribiti tsóti 'ikén. ²⁰ Mibé ka nunti chaiira anu rabé rabé, bétsi bétsi ñuina kéñuruti 'ikén: usai 'ika péchiñu ñuina 'imainun a 'arakati ñuinakama, 'imainun ka men iké ñuinakama axribi, kéñutima kupi kéñuruti 'ikén. ²¹ 'Anan kamina kamabi ñu min piti 'imainun ñuinakaman pitiribi bitankéxun puruti 'ain, usa 'ain ka min piti 'imainun ñuina kaman pitiribi anu 'iti 'ikén.

²² Usa 'ain ka Noénén Diosan kakésabiokin kamabi ñu 'akéxa.

7

Bakan tita 'ikuatsinkin uni kéñua bana

¹ Usa 'ain ka Nukén 'Ibun Noé kakéxa: Mixéshi kamina uni 'atimati tsómainun éné nètenuax upiti tsotin, usa 'ixun kamina 'én kakéxun kamabi ñu upiokin 'an. Usa 'ain kamina nunti chaiirami 'aké anu mikamaxéshi min baké béchiké kamabé 'iruti 'ain. ² Kamina biti 'ain mapai achúshi 'imainun rabé aín bënëkama 'ianan mapai achúshi 'imainun rabé aín xanu kamabi ñuina upibu, 'aínbi kamina a pitima ñuina achúshi aín bënë 'imainun achúshi aín xanuishi biti 'ain. ³ Kamina timéti 'ain mapai achúshi 'imainun rabé kamabi ñuina péchiñu, usokin 'akéx ka ñuina péchifukama ax menuax kéñutima 'ikén, ⁴ énuax mapai achúshi 'imainun rabé nété 'ikébétan kana cuarenta nété 'imainun cuarenta imé 'uí 'ibúmiti 'ain. j'Éx kana kamabi ñuina menu 'iké 'én unioké akamabi kéñuti 'ain, 'én unioké 'ikébi! ⁵ Noénén ka Nukén 'Ibu kakésabiokin kamabi ñu 'akéxa.

⁶ A nētén bakan tita 'ikuatsinkin me mapuruké anun ka Noé seiscientos baritiañu 'iakéxa. ⁷ Usa 'ain ka Noé aín nunti chaiira anu aín xanu 'imainun aín béchikékama 'imainun aín béchikénén xanukamabé, aturibia bakan kéñutima kupi 'iruakéxa. ⁸ A piti ñuinakama, 'imainun nun a pitima ñuinakama, 'ianan axa nuánké ñuina 'imainun axa men nirinkékama akamabé, ⁹ ka Noébé nunti chaiira anu 'iruakéxa, 'irui ka rabé aín bënë 'imainun rabé aín xanu, usai 'inua Diosan kakésabi oi.

¹⁰ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabé nété 'ikébé bakan tita 'ikuatsini ukin me abira abi mapuruakéxa. ¹¹ Anua rabé 'uxé 'iruké ax diecisiete nété 'ikébé ka Noé seiscientos baritiañu 'iakéxa. A nēténbi ka me bákikébé parúmpapa 'ukéméu 'iké 'umpax chaiira chikiakéxa, usai 'imainun ka naí panarabékébé manámi 'iké 'umpaxribi chaiira anpénkiakéxa. ¹² Usai 'ikébé ka cuarenta nété 'imainun cuarenta imé menu nētétimisamaira 'itanun 'uñe 'ibúakéxa. ¹³ A nēténbi ka Noé nunti chaiira anu aín béchikékama, Sem, Cam 'imainun Jafet, 'imainun aín xanu aín piaka rabé 'imainun achúshi aín béchikénén xanu akamabé 'iruakéxa. ¹⁴ Usai 'irukin ka kamabi ñuina a 'arakati 'imainun, 'arakatima akama 'imainun axa men niriké ñuina 'imainun péchiñu ñuina akamabébi atsiánkéxa. ¹⁵ Kamabi ñuinanéx ka Noébé nunti chaiira 'aké anu rabétax rabétax atsiánkéxa. ¹⁶ Ka 'iruakéxa achúshi aín bënë 'imainun achúshi aín xanu achúshi achúshi ñuina, Nukén 'Ibu Diosan Noé kakésabi oi, usai atsiánkébétan ka nunti chaiira aín xéputi Nukén 'Ibun xépuakéxa.

¹⁷ Usa 'ain ka baka chaiira 'èkè ax cuarenta nètè 'uñe 'aisamaira 'ibúakèxa. 'Ibúkèbè bakan tita 'ikuatsinkèbè mebi mapurukèbè ka nunti chaiira ax menuax nunkati bəspúruakèxa. ¹⁸ Bakan tita 'èkin abira abi mapurukèbè nunti chaiira axribi, bəspúruu nunkakèxa. ¹⁹ Chaiira bakan tita 'èkin ka aín bashi chairukè abi mapurukin me 'aíma 'itánun mapuakèxa; ²⁰ usakin aín bashikama maputankèx ka anuishi sənénima mapai achúshi 'imainun rabè manámiki bakan tita 'èi sənèankèxa. ²¹ Usai 'ikin ka kamabi uni ènè men tsókè kəñuakèxa, ñuina pèchifíu 'imainun 'arakakè ñuina 'arakatima ñuina axa men níríkè ñuina akamax 'ikəsaribiti bamai kəñuakèxa. ²² Kamabi ñu menu 'ikè axa tsókè 'imainun axa uinkè ñuina, akamaxbi kəñuakèxa. ²³ Usaia kəñúakèbèbi ka Noé 'imainun axa nunti chaiira anu 'ikèkama ax kuni kəñuama 'ikèn; Nukèn 'Ibu Diosmi sinánkè 'aish usaía 'imainun ka uni, ñuina ninu 'ikè 'imainun ñuina pèchifíu manan nuánkè, 'imainun men níríkè ñuina akamaxbi kəñuakèxa; ²⁴ usa 'ain ka kamabi me bakan tita chaiira 'èkin mapukè 'aish ciento cicuenta nètè 'imi basiakèxa.

8

Bakan tita 'ikuatsianx sənənan ñuikè bana

¹ Usa 'ain ka Nukèn 'Ibu Dios Noemí sinánkèxa sinanan ka kamabi ñuina abèa nunti chaiira anu 'ikè amiribi sinánkèxa. Sinánkin ka Diosan menu suñu bəkinun 'imikèbè ka baka aín 'èkè sənèni kuətsəkèni munu kuabuakèxa; ² usaía 'ikèbè ka me baakikè axribi xépúakèxa, anun 'umpax me mèukúax ukè ax anuishi sənèni nètəmainun naí manámi baakikè axribi xépúkèbè 'uñe kushiira 'ibúkè ax anuishi sənəankèxa; ³ usai 'ikèbè ka bakan tita 'èkè ax abira abi kuabuakèxa. Kuabuti ka ciento cincuenta nètè 'imi èski baka kuabuakèxa, ⁴ usai 'ikèbèa mapai achúshi 'imainun rabè 'uxè 'ikè ax diecisiete nètè 'ain ka nunti chaiira Ararat kakè me anua 'ikè aín bashi anu bakan èskibukin èankèxa. ⁵ Èskitainun ka baka munu kuabuakèxa, kuabúkèbè ka mapai rabè 'uxè 'irukè anun nètè 'irutabakè anun ka bashi rəbukama manainra akamax pain iskè 'itánun mèrakèxa. ⁶ Mèrakè 'aian cuarenta nètè 'ikèbètan ka Noénən nunti chaiira aín maskuan me 'ikè xəkuè chukúma 'akè a xəókakèxa ⁷ xəókakèxun ka achúshi ñuina pèchifíu nónshiansa a Noénən xuaakèxa; xukèx kuanxbi ka bakan tita kuabukin ènpatisamapan 'ain anu 'iruti añu ñubi 'aíma 'ain kuaínbəkini nuanbəkiankèxa.

⁸ Usakin ñuina pèchifíu nónshiansa a xutankèx 'ibaixanxun ka amiribishi, Noénən numakuru achúshi me kara èskibutia isnuxun xuaakèxa; ⁹ aínbi ka amiribishi numakuru anu 'iruti ñubi 'aíma 'ain nunti chaiira anubi utèkèankèxa, me bakan ènpatisamapan 'ain. Utèkènia ka Noénən aín mèkènan bikin numakuru nunti chaiira anu atsímiaakèxa.

¹⁰ Usokin 'atankèxun ka mapai achúshi 'imainun rabè nètè pain, kaintankèxun Noénən amiribishi numakuru xutèkèankèxa. ¹¹ Xukèx kuanpuni ñantabukèbè ukin, ka aín xətan olivos kakè i pèchi xəñubətsinkin bəakèxa. Usakin bəia iskin ka Noénən sinánkèxa baka ka èskibuti kuabutia kixun. ¹² Sinánkin ka kaíankèxa mapai 'imainun rabè nètè, kaintankèxun ka amiribishi numakuru xutèkèankèxa; xukèx kuanxbi ka numakuru utèkèama 'ikèn. ¹³ Usa 'ain ka Noé a baritiakaman seiscientos 'imainun achúshi baritiañu 'iakèxa, mekama èskibukè 'ain. Achúshi 'uxè 'ikèbè nètè achúshi 'ain ka, Noénən nunti chaiira aín maskuan me 'ikè aín xəkuè chukúma èchikin nankin iskèxbi ka me ènpati baka èskikè 'iakèxa. ¹⁴ Usai 'itankèxa veintisiete nètè rabè 'uxè 'ain ka, 'aimashi kiani meshi rakátanun baka èskibukè 'iakèxa.

¹⁵ Usaia 'ian ka Nukèn 'Ibu Diosan Noé kakèxa: ¹⁶ Nunti chaiira anuax ka chikít, min xanu min bəchikè min bəchikènen xanu a kamabèbi kamina chikiti 'ain kixun ka kakèxa. ¹⁷ 'Imainun kamina mibèa 'ikè ñuina aribi chikínti 'ain: ñuina pèchifíu a 'arakati ñuinakama, axa men níríkè ñuinakama, anu kuanjian tuapati 'uakamè 'èokin me tsitsirutanun. ¹⁸ Usakian kakèx ka Noé aín xanu, aín bəchikè aín bəchikènen xanu aín piaka akamabè nunti chaiira anuax chikíakèxa. ¹⁹ Usai chikíkèbè ka ñuinakamaxribi a 'arakati 'imainun a 'arakatima, men níríkè 'imainun axa manan nuánkè ñuina pèchifíu akamaxribi chikíakèxa. ²⁰ Usai chikítankèxun ka Noénən anuxun Nukèn 'Ibu, rabikin asábi ka kakín kati maxax maburukin 'atankèxun anuxun ñuina upíbushi 'imainun ñuina pèchifíu upíira, akama achúshi achúshi bitankèxun Nukèn 'Ibu asábi ka kakín 'aímai kəñutanun xaroxuankèxa. ²¹ Usokian 'aia ka Nukèn 'Ibu aín sanu upíira 'ikè anu nukutia xəakèxa, xəti ka kiakèxa: Uinsaranbi kana amiribishi menu 'ikè ñukama unán 'ucha kupín kəñunuxuma 'ain, unin ka xura 'ixuinshi 'atima ñu 'atishi sinania. 'Imainun kana amiribishi ñuinakama 'aisamokin 'èn bəri 'akəsokin kəñutəkèntima 'ain.

²² "Ènè nètè kəñutisama pain 'ain ka unin ñu 'apátankèxun biti 'ikèn; 'imainun ka 'itsís ira 'ianan matsi 'ianan, suñu bəkianan mitabutankèx baritia 'ianan nètè 'imainun imè 'iti 'ikè kixax ka Nukèn 'Ibu Dios kiakèxa."

9

Diosan Noébetan achúshi ñu 'akin mēnio ñuikē bana

¹ Nukēn 'Ibu Diosan ka upiokin sinánxunkin Noé 'imainun ain bëchikékama, ësokin kakéxa: Kamina bëchipati mebi tsitsirui 'uákamē 'ëoti 'ain. ² Kamabi ñuina ënē menu 'ikē ax ka mitsumi rakuēti abáti 'ikēn. Kamabi ñuina suñunu nuánkē, men nikē 'imainun parúmpapa bakanu 'ikē, akamax mitsubëira 'imabi mi 'ura bukuti 'ikēn. ³ 'Ën kana mi kain kamina kamabi ñuina 'imainun ñu 'apátankëxun bimia pianan kamina añu kaina pisatanin aribi piti 'ain. 'Ën kana akama me 'inanin. ⁴ 'Ainbi kamina achúshi ñu ashí pitima 'ain ax ka ñuina nami ain imikēñun pitima 'ikēn: ax ka nami imiñu a 'ikēn, ain 'imi kupin ka kamabi uni 'imainun ñuinakama tsotia. ⁵ 'Ën kana uni achúshi achúshi 'imainun ñuinaribi mitsu achúshi achúshinēn imi kupi uisakin kara mitsu 'axa a ñukáti 'ain. 'Anan kana achúshi achúshi uni uisa kara bëtsi oxa aribi usokinbi 'ati 'ain.

⁶ 'Uin kara bëtsi uni 'aia, aka bëtsi unínribi 'ati 'ikēn. 'Uin ka Nukēn 'Ibu Diosan a iskësabi okin unio 'ikēn usa 'ain.

⁷ 'Ainbi kamina mitsun, 'itsaira bëchipakin atubétan me tsitsirui 'uakamē 'ëoti 'ain!

⁸ Diosan ka ësokinribi Noé 'imainun ain bëchikékamaribi kakéxa: ⁹ 'Ka kuat, 'ën kana achúshi ñu mibétan 'anan min rëbúnkikama, ¹⁰ 'imainun kamabi ñuina axa mibē nunti chaiira anuax chikíkē akamabétan 'ain: 'akin: kana ñuina pëchiñu, a 'arakati ñuina 'imainun 'arakatima ñuina 'ianan ñuina menu 'ikē akamabétan 'ain. ¹¹ 'Ën mibétan 'akē ñu akana bëtsiokin nantékëntima 'ain: amiribishi kana unikama 'imainun ñuinakama këñunun bakan tita chaiira 'ëmitékënxuma 'ain, bakan tita chaiira ka 'itékënxuma 'aia menu 'ikē ñuinakama këñutékëni."

¹² 'Ënëx ka a 'unántiokin achúshi ñu mitsubétan 'akin manutima okin, kamabi ñuina kamabétanribi 'akē 'ikēn: ¹³ 'ën kana nón bai naí kuin kamanu anuaxa mëratiokin nan, ax ka achúshi ñu 'ën mibétan 'akësa 'iti 'ikēn. ¹⁴ 'Usa 'ain ka uinsaran karana 'ën kuin manámi mëranun 'imin, 'imikébē ka anu nón bai mërati 'ikēn. ¹⁵ 'Usa 'ain kana mitsubétan achúshi ñu 'akē a 'ën sinánti 'ain, 'imainun kamabi ñuinabétan 'akē a, usa 'ain ka amiribishi bakan tita chaiira kamabi ñu menua këñui 'ëtékëntima 'ikēn. ¹⁶ 'Uinsaran kara nón bai kuñnu mërati anu kana 'ën a iskin, achúshi ñu nëtétima okin 'akē ax ka unikama 'imainun ñuina kamabi menu 'ikébétan 'á 'ikē kixun sinánti 'ain. ¹⁷ 'Ënëx ka 'ën 'unánti okin achúshi ñu anubia 'itiokin kamabi uni 'imainun ñuina menu 'ikē akamabétan 'akē 'ikēn 'Ësakin ka Nukēn 'Ibu Diosan Noé kakéxa.

Noé 'imainun ain bëchikékama 'ia

¹⁸ 'Ënëx ka Noénēn bëchikékama nunti chaiira anuaxa chikíkē akamax ka Sem, Cam, Jafet 'iakéxa, Cam ax ka Canaán kakē ain papa 'iakéxa. ¹⁹ 'Ënëkamax ka Noénēn bëchikē rabē 'imainun achúshi 'iakéxa, usa 'ain ka ain rëbúnkikama kamabi menu kuaní amiribishi 'uákamē 'ëoi mekama oi kuankéxa.

²⁰ 'Usa 'ain ka Noénēn menu ñu 'apákin pëukin naē 'atankëxun uvas 'atabakin 'apákéxa. ²¹ 'Achúshi nëtē 'ikébē ka Noé uvas baka kachokin 'akē a xëatankëx paëankéxa, usai 'iax ka sinanima ain chupa pëtankëx xubusa okian 'akē chupa këxtú a nëbëtsi 'ukémëu 'uxax rakakéxa. ²² 'Usai 'ikē ka Cam Canaánēn papa an isti 'ikémabi chupañuma rakakē isakéxa, usai 'ikē isbiani kuanxun ka emanu ain xukēn rabē ñuixuni chikiakéxa. ²³ 'Usakin ñuixunkëxun ka Sem 'imainun Jafetnēn chupa chaxké, bixun ain tëxanu 'arubiani anun ain papa isima amo bësukiani kaxushi kuanxun rakuakéxa. Rakubëtsini kaxutan ain papa chupañuma rakakē isti rabanau uakéxa, usokin rakubëtsini ka isima amoshi bësuax utankëx chikíakéxa. ²⁴ 'Usakin ain bëchikëñēn 'akéx ka Noé ain pañkē inúkëbē bësuakéxa, bësukin ka ain bëchikē 'anákënan 'akē a 'unánkëxa, ²⁵ 'unáni ka kiakéxa:

jMix kamina 'atimokē 'iti 'ain Canaán!

jMin xukēn rabetan rëbúnkinēn ka tëmëramikin min rëbúnki ñu mëëmiti 'ikēn!

²⁶ 'Usokin 'axa basikébétan ka ësokinribi kakéxa:

Chúamarua ka Nukēn 'Ibu Semnēn Dios 'iti 'ikēn,

Canaánēn bëchikékama ax ka tëmëraikin an uni ñu mëëxunkëishi 'iti 'ikēn.

²⁷ 'Ën kana Nukēn 'Ibu Diosan Jafet chaiira meñu 'ianan ain bëchikékama 'uákamē 'ëoti kuëñin;

'imainun kana Semnēn, rëbúnkikamabē Jafet ain rëbúnkinëx 'iti kuëñin 'ainbi ka,

Canaánēn bëchikékamax tëmëraikin uni ñu mëëxuni bukuti 'ikēn.

²⁸ 'Usaia bakan titachaiira 'ikuatsian 'ain ka Noé trescientos cincuenta baritia imi tsópaiankéxa;

²⁹ 'usokin kamabi ñu 'atankëx ka Noé novecientos cincuenta baritia tsótékëntankëx ñuakéxa.

10

*Noénën rëbúnkikama 'iá
(1 Cr 1.5-23)*

¹ Ënë kamax ka Noénën bëchikë Sem, Cam 'imainun Jafet, akaman rëbúnki 'ikën, atux ka bakan tita chaiira 'ikuatsian 'ain, atunbi bëchipati tsóa a kama 'iakëxa.

² Jafetnën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Méséc 'imainun Tírás. ³ Gómernën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa Asquenaz, Rifat 'imainun Togarmá. ⁴ Javánnën bëchikëkama ka 'iakëxa Elisá, Tarsis, Quitim 'imainun Rodanim. ⁵ Ënë unikamax ka Jafetnën rëbúnki 'iakëxa, ax ka achúshi Javán kakë 'iakëxa, aín rëbúnkinëx ka parúmpapa kuébi tsóti 'uakamë 'ëokëxa, usai 'ika aín bananbi bananbi banai aín aintsibë timéax aín menu menubi tsóakëxa.

⁶ Camnën bëchikëkama aín anë ka 'iakëxa Cus, Misraim, Fut 'imainun Canaán. ⁷ Cusnën bëchikëkaman anë ka 'iakëxa Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá 'imainun Sabteca 'imainun ka Raamá aín bëchikënnën anë Sebá 'imainun Dedán kakë 'iakëxa. ⁸ Cus ax ka bëtsi bëchikëñu Nimrod katin anëkéñu 'iakëxa, ax painra ka uni kushiira a menu 'iakëxa. ⁹ Nimrod ax ka usai 'itia Nukën 'Ibu kuëënkëbë an ñuoké unira 'iakëxa. Anuax ka achúshi bana ésaí kia: Nimrod axa Nukën 'Ibu kuëënkëbë ñuira oké 'ia usaribi ka 'iti 'ikën. ¹⁰ Usa 'ain ka Nimrod ax 'apu 'ain éma chabu Babel, Érec, Acad 'imainun Calné, ënë émakamax ka Sinar menu 'iakëxa. ¹¹ Sinar menuax ka Asur kakë uni ax mërakëxa, mëraxun ka Nínive, Reohobotir, Quélah, ¹² 'imainun éma chaiira Resen kakë, axa Nínive amo 'imainun Quélah axribi amo 'iké a 'akëxa. ¹³ Usa 'ain ka Misraimnën rëbúnkikama ax ludeokama, anameokama, lehabitakama, naftuhítakama, ¹⁴ patruseokama casluhítakama 'imainun, caftoritaskama ax ka anuaxa filisteo unikama chikía 'ikën. ¹⁵ Canaán ax ka rabé bëchikëñu 'iakëxa aín rëkuën ax ka 'iakëxa Sidón, kaké aín 'anáka ax ka 'iakëxa Het. ¹⁶ Usa 'ain ka Canaánën rëbúnkikama ax ka jebuseos, amorreos, gergeseos, ¹⁷ heveos, araceos, sineos, ¹⁸ arvadeo, semareo 'imainun hamateo 'iakëxa. Usai 'iké 'itsa baritia 'inúkëbë ka cananeonën rëbúnkikama ax mekama mekama nu kuankëxa. ¹⁹ Usa 'ain ka cananeo unikama me ax Guerar kakë me ami kikiani Sidón kakë éma, anuax kuax Gaza kakë éma chukúma anu sënën 'iakëxa, 'imainun ka Sodoma, Gomorra, Admá 'imainun Seboím, kakë anuxunbi Lesa kakë éma anu bërunkin biké 'iakëxa. ²⁰ Ënë unikamax ka Camnën rëbúnki 'iakëxa, achúshi achúshi émax ka aín aintsibë aín menubi tsóti 'ain bananbi banakëxa.

²¹ Sem, ax ka Jafetnën xukën aín apan 'iakëxa, anribi ka bëchipakëxa. Kamabi Ébernën bëchikëkamax ka Semnën rëbúnki 'iakëxa. ²² Semnën bëchikëkamax ka 'iakëxa Elam, Asur, Arfaxad, Lud 'imainun Aram. ²³ Aramnën bëchikëkamax ka 'iakëxa, Us, Hul, Guéter 'imainun Mas. ²⁴ Arfaxad ax ka Sélahnën papa 'iakëxa, 'imainun ka Sélah ax Ébernën papa 'iakëxa. ²⁵ Usa 'ain ka Ébernën rabé okin baké bëchiakëxa: achúshinëx ka Péleg kaké 'iakëxa, axa anu 'ain ka unikama kamabi menu kuani abisakëxa; 'imainun ka Pélegnën xukën ax Joctán kaké 'iakëxa. (Péleg ax ka bëtsi bëtsi menu kuani amanu amanu kuankëxa.) ²⁶ Joctán ax ka ënë unikaman papa 'iakëxa Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérah, ²⁷ Hadoram, Uzal, Díclá, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Ofir Havilá 'imainun Jobab. Kamabi ënekamax ka Joctánnën bëchikëkama 'iakëxa. ³⁰ Usa 'ain ka anua atux tsóké anuaxbi kuankë me ax Mesá aukikianí kuankë 'imainun Sefar ax aukúaxa bari uruké au 'iké 'iakëxa, ³¹ Ënë kamax ka Semnën rëbúnki 'iakëxa, achúshi achúshi éma 'imainun ka aín aintsibëbi aín menubi tsóti ain bananbi banakëxa.

³² Ënëkamax ka Noénën bëchikënnën aintsikama 'iakëxa, usa 'ain ka aín rëbúnkinëx anubia aín rara tsóa menubi 'iakëxa. Baka chaiira 'ikuatsian 'ain ka abisi amanu amanu kuani atun émabi 'ai anu tsókankëxa.

11

Babel kakë torre 'akan

¹ Usa 'ain ka a nètëkaman bëtsi bëtsi banan uni banatísamapan 'ain a menu 'iké unikamax achúshi banáinshi banakëxa. ² Usai 'i ka aukúaxa bari uruké a menu ini chikíkiani 'ura kuankin me barikin Sinar kaké amia mërakëxa, mërakin ka me sapan upí anubi tsótisa mëratanekëx anubi tsóti bërukanekëxa. ³ Achúshi nètën ka atúxibi timéax kanankëxa: Usa 'ain ka a unikaman maxáx 'imainun tsépasa ñu akama 'akinma Ladrillo 'imainun asfalto akama këñun aín xubukama 'akëxa.

⁴ Usai kitankëx ka amiribishi kanantëkënkankëxa: Achúshi éma chaiira 'anan kananuna torre ënën menma uarukin chaiorukin naibëtan sënën 'ati 'ain. Usakin 'aia iskin ka bëtsi unikaman sinánti 'ikën a unikamax ka sinánñuira 'ianan kushiirabu 'ikën kixax ka kiti 'ikën, usa 'ain kananuna nukamax bëtsi mekamanu kuani abístima 'ain. ⁵ Aínbi ka Nukën 'Ibun usakian éma 'imainun torre unikaman ënën menma chaiorukin 'aké a ubuxun isakëxa.

⁶ Ēsokin unikaman 'akëbëtan ka Diosan sinánkëxa: Atux ka achúshi ëma chaiira 'anan achúshi banáinshi banaia; usa 'ixun ka ënë ñu mëëti 'ati sinánxun 'aia, bëri ka uinbi ëmitisama 'inun 'aia. ⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan atun ñu 'aia istisatankëx kiakëxa, bëtsi bëtsi banan bananun kananuna uni 'imiti 'ain, usai 'i ka bëtsin kakëxunbi bëtsin bana kuakámati bënëti 'ikën. ⁸ Usakian Nukën 'Ibun 'imikëx kamabi menu kuaní abískin ka atúan 'akë ëma a ënkankëxa. ⁹ A menuxun ka Nukën 'Ibun achúshi banáinshi banaia bi unikama bëtsi bëtsi banan bananun 'imiakëxa, kamabi mekamanu kuania amanu amanu kuantanun, usokëx ka mekama oi amanu amanu kuaní abísakëxa. Usokian anuxun Nukën 'Ibu Diosan uni bëtsi bëtsi banan banamikë kupín ka Babel kakin anëakëxa.

Semnën rëbúnkikama 'ía

(1 Cr 1.24-27)

¹⁰ Ēnëkamax ka Semnën rëbúnki 'iakëxa. Bakan tita chaiira 'ikë inúkë rabë baritia 'ain ka Sem cien baritiañu 'ain, aín bëchikë Arfaxad bakëankëxa. ¹¹ Usakin 'atankëx quinientos baritia 'imi tsókin ka Semnën amiribishi xanu 'imainun bëbuokin bakë bëchipatëkëankëxa.

¹² Arfaxad an ka treinta 'imainun cinco baritiañu 'ixun Sélah bëchiakëxa. ¹³ Usakin 'atankëx, Arfaxad cuatrocientos tres baritia 'imi tsókin, ka xanu 'imainun bëburibi okin bakë bëchipatëkëankëxa.

¹⁴ Sélahnën ka treinta baritiañu 'ixun Éber bëchiakëxa. ¹⁵ Usakin 'atankëx ka Sélah cuatrocientos tres baritia 'imi tsókin xanu 'imainun bëbuokin bakë bëchipatëkëankëxa.

¹⁶ Ébernën ka treinta 'imainun cuatro baritiañu 'ixun ka aín bëchikë Péleg bëchiakëxa. ¹⁷ Usakin 'atankëx ka Éber cuatrocientos treinta baritia 'imi tsókin, xanu 'imainun bëbuokin bakë bëchipakëxa.

¹⁸ Pélegnën ka treinta baritiañu 'ixun ka Reú bëchiakëxa. ¹⁹ Usakin 'atankëx ka Péleg doscientos nueve baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkëankëxa.

²⁰ Reú ax treinta 'imainun rabë baritiañu 'ixun ka Serug bëchiakëxa. ²¹ Usakin 'atankëx ka Reú doscientos siete baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkëankëxa.

²² Serug ax treinta baritiañu 'ixun ka Nahor bëchiakëxa. ²³ Usakin 'atankëx ka Serug doscientos baritia tsóakëxa, tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkëankëxa.

²⁴ Nahor ax veintinueve baritiañu 'ixun ka Térah bëchiakëxa. ²⁵ Usakin 'atankëx ka Nahor ciento diecinueve baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun amiribishi bakë bëchipatëkëankëxa.

²⁶ Térah ax setenta baritiañu 'ixun ka Abram, Nahor 'imainun Harán akama bakë bëchiakëxa.

Téradnën rëbúnkikama 'ía

²⁷ Ēnë kamax ka Téradnën rëbúnkikama 'iakëxa, ax ka Abram, Nahor 'imainun Harán aín papa 'iakëxa. Harán ax ka Lotnën papa 'iakëxa, ²⁸ ax ka Ur kakë anu 'ikë Caldea me anuax aín papa Térah 'isama pain 'ain ñuakëxa. Anuaxa bakëan me anuaxbi. ²⁹ Usa 'ain ka Abramnën aín xanu Sarai bimainun, Nahor anribi aín xanu Milcá biakëxa, ax ka Haránnën bëchikë 'imainun Iscá aín chirabakë 'iakëxa. ³⁰ Usa 'ain ka Sarai ax tuakëma xanu 'aish tuáfuma 'iakëxa. ³¹ Usa 'ain ka Térah ax Ur kakë ëma anuax Canaán kakë menu kuaní kuankëxa, kuankin ka Abramkëñun aín xanu Sarai aín piaka akëñun aín xuta Lot a Buánkëxa. 'Ainbi ka Haram kakë ëma anu, bëbatankëx anu tsóti bërúakëxa. ³² Usai 'itankëx ka Térah Harán kakë ëma anuax doscientos cinco baritia tsótankëx ñuakëxa.

12

Nukën 'Ibu Diosan Abram kakë uni kaisa

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun achúshi nëtë 'ikëbëtan Abram kakëxa: min menuax ka kuantan, min aintsikama ëbiani kamina ënë menuax kuaní 'ain, bëtsi menu kamina kuaní 'ain, 'ën mi ismimainun. ² Min rëbúnki kamabëtan kana achúshi ëma chaiira 'anuxun 'ain; 'anan kana upiokin sinánxunti 'ain, usakin 'aia iskin ka bëtsi unikaman a unikamax ka sinánñuira 'ianan kushiirabu 'ikë xiak kiti 'ikën, mi kupín kana kamabi menu 'ikë unikama upitax bukunun upiokin sinánxunti 'ain. ³ Uin kara mi upiokin 'akinia aribi kana 'ën upiokin sinánxunti 'ain, 'imainun kana uin kara mi 'atima oia aribi 'enribi 'atima oti 'ain; mi kupí kana kamabi menu 'ikë unikama upiokin sinánxunti 'ain.

⁴ Ēsokian kakëx ka Abram Nukën 'Ibun kakësabi oi Harán kakë me anuax kuankëxa. Setenta 'imainun cinco baritiañu 'aish ka anuax chikiakëxa Canaán kakë me anu kuaní. ⁵ Kuankin ka aín xanu Sarai këñun aín piaka Lot buánkëxa, 'imainun ka aín ñuina aín ñukama 'imainun aín ñumëmikë unikama Harán kakë me anuxuan bikë akama buánkëxa. Buani kuanx ka Canaán menu bëbakëxa, ⁶ bëbakiani kuaní ka Abram a mekama inubiani kuanx Siquem, anua i chaiira nikë Moré kakë anu bëbakëxa. A menu ka cananeo unikamax

tsóakëxa. ⁷ A menuax ami mërakin ka Nukën 'Ibun Abram kakëxa: Ënë me kana min rëbúnkikama 'inánti 'ain. Usakin kakëxun ka Abramnën achúshi anuxun Nukën 'Ibu asábi ka kixun kati maxax bukunrukin 'akëxa, anuaxa ami mërakë kupí.

⁸Usai 'itankëx ka anuax chikíkiani kuanxun amiaxa bari urukë Betel kakë ëma au 'ikë níñu me anu xubusa okin aín chupa këxtú pëniankëxa. Betel kakë ëma ax ka amia bari kuabúkë au 'ikë 'iakëxa, 'imainun ka achúshi ëma. Ai kakë axribi amiaxa bari urukë au 'ikë 'iakëxa. A menuxunribi ka Abramnën anuxun Nukën 'Ibu rabiti 'atankëxun rabiakëxa. ⁹ Usakin 'atankëx anu pain 'itankëx ka munu 'ikiani kuani, Négueb kakë me ami kíkiani kuankëxa.

Abram Egipto kakë menu tsóti kuan

¹⁰ Usa 'ain ka anua Abram tsótanbi a menu a piti ñu 'aimaira 'iakëxa, usa 'ain ka Abram a menuax 'itsama baritia ishi, Egipto menu anua a piti ñu 'ain anu tsóti kuankëxa, anua 'ikë me anua a piti ñu a nètënu 'aimaira 'ain. ¹¹ Usai kuani ka Egipto menu bëbai kuankin, ain xanu Sarai Abramnën kakëxa, ësokin: mi kamainun Ka kuat, mix kamina achúshi xanu upíra 'ën iskëx 'ain, ¹² usa 'ain ka egipcio unikamax mi isi kiti 'ikën: Ënë xanux ka ëné unin xanu 'ikën. Ësai kikin ka 'ë minun kuëenkin mi binxun 'akánti 'ikën. ¹³ Usa 'ain kamina, 'ëx upí 'inun mix ismina 'ën chirabakë 'ai kixun kati 'ain.

¹⁴ Usokin kabiani kuanx ka Abram Egipto menu bëbakëxa, bëbaia ka anu 'ikë unikaman aín xanu Sarai axa upíra xanu 'ikë isakëxa. ¹⁵ Ismainun ka Egiptonu 'ikë 'apu faraón an ñu mëëxunkë unikamanribi isakëxa, isiani ka anu ka achúshi xanu upíra uaxa kixun kai rikiankëxa. Kakëxun ka aín unikama aín 'ikënu bétánun kixun kakëxa kakëxun ka aín 'ikënu. ¹⁶ Usa iskin ka faraónën Sarai kupí, Abram upíokin 'akinkin 'inaishiakëxa oveja, vaca 'imainun uni an ñu mëëxunti 'imainun xanu an ñu 'axúnti akama 'inánkin asno, 'imainun camello akamaribi 'inánkëxa. ¹⁷ Aínbi ka Sarai kupí, Nukën 'Ibun faraón 'atimokin tëmëramiakëxa aín aintsikama këñunbi 'anan kamabi unikamaribi 'insínmiakëxa. ¹⁸ Usai 'ikin ka faraónën Abram kamiakëxa, kamikëxa aia ka kakëxa: ¿Uisa kupín karamina ësokin 'ën 'an? ¿Uisa kupín karamina min xanu 'aínbi ax ka 'ën xanuma 'ikë kixun 'ë kakëma 'ain? ¹⁹ Mix kamina min chirabakë isa ax 'ikë kixax kian, kikëbétan kana 'ën xanu 'iti bian. Biaxi kana abë 'ikëma 'ain usa 'ain kamina buánti 'ain. ¡Mi 'inankëxmainun kamina bëribi buánti 'ain! ²⁰ Usakin Abram katankëxun ka faraónën aín unikama kakëxa, kamina Egipto me ënuua Abram aín xanu 'imainun aín ñukama këñunbi kuantanun xuti 'ain.

13

Abram 'imainun Lot ënanan

¹ Usa 'ain ka Abramnën Egiptonuax chikíkin aín xanu, 'imainun kamabi aín ñu buani kuankëxa, kuanika amiribishi rikiani Négueb me 'ikë anubi kuantékëankëxa. Kuankëbë ka aín piaka Lot axribi atubë kuankëxa. ² Abram ax ka 'iakëxa uni ñuñuira, usa 'aish ka kuri 'imainun manë uxua kurikiñu 'ianan, 'itsaira aín ñuina 'arakakëñu 'iakëxa. ³ Néguebnuax amiribishi munu 'ikiani kuantankëx ka Betel kakë ëma 'urama anu paian 'ikian Betelbétan Ainën nëbëtsionké anu 'iakëxa. ⁴ A mex ka anu paian anuxun Nukën 'Ibu Dios rabiti maxá bukunrukin 'akë a 'iakëxa, anuxun ka Nukën 'Ibu rabiakëxa. ⁵ Usa 'ain ka Lot axribi ñuñuira uni 'i aín kuku Abramsaribi 'aish, an ñu 'axúnti xanu xuntakukama, ovejakama 'imainun vacakama 'ianan, an ñu mëëxunkë unikamabëbi anu 'iakëxa; ⁶ 'aínbi ka anua atux 'ikë anu aín ñuina 'itsaira 'ain ñuinakaman pasto piti sénéñma 'iakëxa. Usa 'ain ka a rabëtax anu 'isama 'ain, ⁷ an Abramnën vacakama bërúankë unikamabë Lotnën vaca an bërúankë unikama nishanani ubionankëxa. Usa 'ain ka a nètëkaman, cananeo 'imainun ferezezo unikamax pain anu tsókë 'iakëxa.

⁸ Usa 'ain ka Abramnën achúshi nètën aín xukënan bëchikë Lot ësokin kakëxa: Mix kamina 'ën 'aintsi 'ibu 'ain, usa 'ain kananana nu rabë upiti nuibananti 'ain, usaribiti ka an nun ñuina bërúankë unikama nishananima nuibananti 'ikën. ⁹ Usa 'ain kamina min kuëenxun uimiu karamina 'iti 'ain kixun me bariti 'ain. Usa 'ain kamina 'ëbë 'ima amo kuanti 'ain. Mixmi aín tsipumi kuankëbë kana 'ëx aín rëbumi kuanti 'ain, mixmi aín rëbumi kuankëbë kana 'ëx aín tsipumi kuanti 'ain. ¹⁰ Usakin Abramnën kakëxun ka Lotnën me upí anu 'iisa Jordán kakë baka 'urama anua 'umpax 'itsaira 'ikë a isakëxa, iskin ka Sóar 'urama 'ikë ëma chukúma aribi isakëxa, usa 'ain ka a menu 'itsaira 'umpax 'imainun naësa me chaiira 'ikë isakëxa. Ax ka Egipto me iskësa 'iakëxa. (Ënëx ka Nukën 'Ibun Sodoma 'imainun Gomorra ëma këñutisama pain 'ain 'iakëxa.) ¹¹ Usa 'ain ka Lotnën kamabi Jordán kakë baka anu 'ikë me sapan kaisakëxa, anuax ka anua 'ikë anuax amiaxa bari urukë ami kíkiani kuankëxa. Usai 'ika Abram 'imainun Lot ënanankëxa. ¹² Usa 'ain ka Abram axa Canaán kakë me anubi bërúmainun, Lot ax me sapan amia 'ikë ëmakama Sodoma 'imainun Gomorra a 'urama tsóti kuankëxa, ¹³ anuxun ka kamabi unin 'atima 'ixun 'aisamairai Nukën 'Ibumi 'uchakin bëtsi bëtsi ñu akëxa.

¹⁴Usaia anuax Lot kuankë 'ain ka a basikëbëtan Nukën 'Ibun Abram kakëxa: Anumi 'ikë ënuxunbi kamina upiökin aín tsipumia isanan aín rëbumiökin isti 'ain, isanan kamina amiaxa bari urukë amia isanan amia bari kuabükë amiaribi isti 'ain; ¹⁵'ën kana kamabi me min iskë ënëkama mi 'inánti 'ain, ax ka minan 'ianan xëñibua 'ainbi min rëbúnki kamanan 'iti 'ikën. ¹⁶'En kana min rëbúnkikama 'aisamaira menu 'ikë masin bërusa 'inun 'imiti 'ain. Usa 'aish ka masi bëru tupuntisama usaribi 'iti 'ikën, 'ianan ka tupuntisamaira min rëbúnkikama 'iti 'ikën. ¹⁷jUsa 'ain kamina bëri nirukiani kuanxun 'ën mi 'inánuxun kakë me a pain isi kuantí 'ain, iskin kamina aín chaxké 'imainun aín pampa, akama pain isikuanti 'ain akama kana mi 'inánti 'ain! ¹⁸Usa 'ain ka Abram anua 'ikë anuax aín ñukama mëniobiani niñu me Mamré kakë uni ainan 'ain Hebrón kakë ëma 'urama 'ikë anu 'i kuankëxa. Anuxun maxax bukunrukin 'atankëxun Nukën 'Ibu rabiakëxa.

14

Abramnën Lot buánkankëbi bitëkëan bana

¹Usa 'ain ka a nëtëkaman Amrafel ax Sinar kakë me anu 'apu 'iakëxa, Arioc axribi ka Elasar kakë me anu 'apu 'iakëxa, Quedorlaómer axribi ka Elam kakë me anu 'apu 'iakëxa, 'imainun ka Tidal axribi Goím kakë me anu 'apu 'iakëxa. ²Ënë 'apukamax ka 'apu Bera, Sodoma kakë ëmanu 'ikë abë 'akanankëxa, abë 'ianan ka 'apu Birsá Gomorra kakë ëmanu 'ikë abë 'ianan, ka 'apu itsi Sinab Admá kakë ëmanu 'ikë 'apu abë 'ianan, Seméber kakë 'apu Seboím kakë ëmanu 'ikë 'imainun, 'apu itsi axa Bela kakë ëmanu 'ikë abëribi 'akanankëxa, a ëmabi ka Sóar kakinribi anëakëxa. ³Ënë mapai achúshi 'apukaman ka aín suntárukama Sidim kakë me sapan anu timëakëxa, anu ka parúmpapa bamakë kakë ax 'iakëxa. ⁴Itsa baritia 'inükë 'ain ka 'apu Quedorlaómer an mapai rabé 'imainun rabé baritia, anun an kuënkësa okin ñu 'anun 'amiakëxa, 'ainbi ka bari achúshi 'irutëkënkë anun mapai achúshi 'apu kaman a 'apubë 'akánanti sinánkëxa. ⁵Usakin sinántakëx ka baritia itsi 'irukëbë, Quedorlaómer 'apu 'imainun 'apu raíri abëa 'akianankë kamabë kanankiani anua Astarot Carnaim me 'ikë anu kuankëxa, kuanxun ka anu 'ixun refaitakama a pain 'atankëxun; zuzita kamaribi, Ham kakë menuxun 'anan emitas kamaribi, Savé-quiriataim menuxun 'akëxa, ⁶'anan ka 'akánanti 'unairakëkamaribi abë 'akanankin abámikin Seír me anu 'ikë bashikama anubi nuibiankin 'akëxa, usakian 'akëxa kuania ka me anua El-Parán 'ikë anubi, nuibiankin 'akëxa, ax ka anu uni 'ikëma me a rapasu 'iakëxa. ⁷Usokin 'atankëx baitsin amirbishi utëkënkín ka Quedorlaómer 'imainun aín suntárukama, 'imainun abëa kuankë 'apu raíri akamabë En-Mispat, 'ikëbia Cadés kakë anu bëbakëxa, bëbakiani kuankin ka añu kara bainua mëraia abi 'atimonan këñuakëxa, usokin 'anan ka kuankinshi anu 'ikë amalecita aribi 'akëxa, 'anan ka amorreokamaribi raíri ëmakama 'akësaribi okin 'abiani kuankëxa, ax ka Hasesón-tamar me 'ikë anu 'iakëxa.

⁸Usa 'ain ka Sodoma, Gomorra, Admá, Seboím, 'imainun Belanu 'ikë 'apukama ax me sapan Sidim kakë anuax 'akanani kuankëxa. ⁹Anuax ka ënë mapai achúshi 'apukama Quedorlaómer Amrafel 'imainun Arioc abë 'akanankëxa, ënë rabé 'imainun rabé 'apukamax ka Elam, Goím, Sinar 'imainun Elasar a ëma kamanu 'ikë 'iakëxa. ¹⁰Kamabi Sidim kakë me sapan anu ka chua me pëan pëánkikë anubia unia 'iakëxa, usa 'ain ka Sodoma 'imainun Gomorranu 'ikë 'apu 'akanankënuax 'iakëti kuaníbi anu nanëakëxa. Usai 'imainun ka raíri 'apukamax ninu abákëxa. ¹¹Usa 'ain ka rabé 'imainun rabé 'apun suntárukaman Sodoma 'imainun Gomorra kakë ëma rabé, anu atsíntankëxun anu 'ikë unikaman ñu aín piti, aín ñu kupíkë aín 'arakakë ñukama këñunbi kamabi bitankëxun aín nëtënu anu 'ikë unikama këñunbi buánkëxa. ¹²Usa 'ain ka Sodoma kakë ëmanu 'ikë Abramnën, xukënan bëchikë Lot axribi anu 'iakëxa, 'ikëbi ka aribi aín ñukama 'imainun an 'arakakë ñuinakama këñunbi ñatanbiankin buánkëxa. ¹³Usakian 'akëbë ka uni achúshi abákëxa, abaxun ka usaía 'ikë Abram hebreo uni a ñuiixuankëxa, ax ka uni achúshi Mamré aín menu tsókë 'iakëxa, a unix ka amorreo unibu 'iakëxa, Mamré ax ka Escol 'imainun Aner aín xukën 'iakëxa, usa 'aish ka a unikamax Abrambë nuibanankë 'iakëxa.

¹⁴Usakian aín piaka ñatanbiankin buánkë ka Abramnën kuakëxa, kuabiani kuaxun ka aín xubunux bakëntankëx kanikë unikama a 'imainun an ñu mëëxunkë aín unikama amira sinánkë akama timëakëxa, timëkëx ka trescientos dieciocho a unikama 'iakëxa, usakin timëtantëx ka Abram aín unikama timëbiantankëx 'apukama nui Dan kakë ëma sënënkë anu bëbakëxa. ¹⁵Anu bëbax ñantabukëbëtan ka Abramnën aín unikamabëtan atun sinánkënumashi ratukinshi anu bukukë ami bëbarukin 'akëxa, abë 'akanankin ka a 'apukama abámikin Hobá anu sënëñ 'akëxa, ax ka Damasco ëma aín tsipumi 'ikë au 'iakëxa, ¹⁶usokin 'akëxa 'apukama abákëbëtan atun buánkë kamabi ñukama biakëxa. Usakin bianan ka Abramnën 'ain xukënan bëchikë Lot aín ñukama 'ain ñukamabi biakëxa, bianan ka xanukama bianan raíri unikamaribi biakëxa.

Melquisedecnën 'upiokin Abram sinánxuan

¹⁷ Usokin 'atankëx ka Abram amiribishi utékëankëxa, Quedorlaómer kakë 'apu akëñun raíri 'apukama abëa 'ikë akamakëñunbi 'abëtsinia ka Sodomanu 'ikë 'apu an upiokin biakëxa, Savé kakë me sapan anuxun biakëxa, a mex ka 'apukaman me kakë 'iakëxa. ¹⁸ 'Imainun ka bëtsi 'apu Melquisedec, kakë 'apu Salem ëmanu 'ikë anribi biakëxa, ax ka sacerdote Nukën 'Ibu Dios an kamabi ñu unio kushiira naí manámi 'ikë aín uní 'iakëxa, an ka pán këñun vino 'inánkin.

¹⁹ Upiokin sinánxunkin Abram ësokín kakëxa:

Mi ka Nukën 'Ibu Dios naí manámi 'ikë an naí

'imainun mekama unio an 'upiokin sinánxunti 'ikën;

²⁰ 'Ianan ka Nukën 'Ibu Dios kamabi kushiñu an mí, abëmi 'akanankë unikama 'anun 'amikë ax 'upiokin rabikë 'iti 'ikën.

Usakian Melquisedecnën kakëxun ka Abramnën an bibiankin buánkë ñukama raíri 'inánkëxa. ²¹ 'Inánkëxunbi ka Sodomanu 'ikë 'apun Abram kakëxa:

—Unikama ashí 'ë 'inánan kamina mín bikë raíri ñukamabi buánti 'ain.

²² Usokin kakëxunbi ka Abramnën ësokín kakëxa:

—'En kana ësokín kana 'anuxun 'ai kixun Nukën 'Ibu kushiira an naikëñun me unio a kan, ²³ 'en kana uisa mín ñubi bikin ñuman chamarabi bianan, anúnmi tsitékërikëkë abi anun 'en taxaka tékërekati bitsiman, mixmi únsaranbi mín ismína 'ë ñuñuira 'imian kix kitima kupín. ²⁴ 'En kana añu ñubi 'ënan 'iti bitsiman, usa 'ain ka 'ëx abë kuankë unikama atun pikë ax kuní 'ásabi 'iti 'ikën. Usa 'ain ka ax 'ëbë kuankë unikama Aner, Escol 'imainun Manré, akaman ainan 'inun ñu bití 'ikën, ësakin ka Abramnën Sodomanu 'ikë 'apu kakëxa.

15*Nukën 'Ibu Diosan Abram achúshi ain bëchikë 'inánxun ka bana*

¹ 'Ènë ñukama 'atankëxa 'inúkë 'ain ka Nukën 'Ibun Abram namákin iskësokian isia kakëxa:

—Kamina rakuétima 'ain Abram, 'ëx kana an mí bërúankë a 'ain. Mín bití ñu ax ka chaiira 'inuxun 'aia. ²⁻³ 'Aínbi ka Abramnën kakëxa:

—'En 'Ibu 'imainun 'en Dios, çuisa karana mínmi ñu 'inánkëxun, ñankáishibi bixun 'ati 'ain, mínbi kamina 'ëx kana achúshi bëchikëñumabi 'ai kixun 'unanin mínbi kamina achúshi bëchikëbi 'ë 'inankëma 'ain? Usa 'ain ka kamabi 'en ñukama an bití Eliézer Damasconu 'ikë uní 'en kaniokë, an 'ëx ñukëbëtan 'en kasunania ñukama bití 'ikën. ⁴ 'Esokin kakëxun ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—'Esakin mín bëchikëñenbi ka mix ñukëbëtan mín ñukamabi bití 'ikën, bëtsi unín ka mín ñu bitíma 'ikën.

⁵ Usokin katankëxun ka Nukën 'Ibun Abram ëman, buánxun ësokín kakëxa:

—Upiokin ka naí manámia 'isapakama is, iskin kamina mín tupuntisa 'ikë tupuntí 'ain. Usaribi ka mín rëbúnkinëx tupuntisamaira 'itsaira 'iti 'ikë kixun kakëxa.

⁶ Usakian kakëxun ka Abramnën usa ka asërabi Nukën 'Ibu 'ikë kixun sinánkëxa, sinánkëbë ka ax 'ëx kikësabiokin ka 'aia kixun amí sinánkëxa.

⁷ 'Esakinribi ka kakëxa:

—'Ex kana mín 'Ibu 'ain; usa 'ixun kana 'en mí Ur kakë me anua caldeo unibu tsókë anua chikiankën, ènë me xëñibua 'ainbi minanbi 'inun 'inánxun.

⁸ —Kakëxunbi, ka Abramnën ësokín kakëxa, 'en 'Ibu 'imainun 'en Dios çuisakin karana asërabi ka 'ënan ènë me 'ikë kixun 'en 'unánti 'ain? —kixun ka Abramnën 'ibiankëxa.

⁹ 'Imainun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—'E kamina vaca xanu bërí kanikë achúshi bëxúnti 'ain, bëanan kamina achúshi cabra 'imainun achúshi carnero, rabë 'imainun achúshi baritiañu kaísun bëti 'ain, achúshi achúshi 'imainun kamina ñumakuru bërí kanikë achúshiribi bëanan rabëtax níké numakuru bëti 'ain.

¹⁰ Usakian kakëxun ka Abramnën a ñuinakama Dios bëxúankëxa, bëxun ka panarábë okín tukaxun amo rabëbi bëtsi bëmánon bukúankëxa; 'anan ka ñuina pëchiñu rabë a tukakinma usabi nankëxa. ¹¹ Usakin 'atankëxun bukúanbi ka an bamakë ñuina pikë xëtékama ñuinanën namí pikatsi kixun manánux ubakëxa, ubax anu këñubutia ka Abramnën 'ibiankëxa.

¹² Usakian a ñukama 'akëbëa ñantabuan ka a imë Abram 'aimai rëti 'uxakëxa. Usai 'uxkënkëbi ka achúshi chaiira bëánkibukë an bëararákëxa usakin 'akëx ka 'aisamairai rakuëakëxa. ¹³ Usai rakuëtia ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Mín kamina 'unánti 'ain, mín rëbúnkikamax ka aín menu tsótima bëtsi menu tsónuxun 'aia, 'imainun ka anuxun 'aisamaira okín ñumëmikë 'inuxun 'aia, 'imainun ka 'aisamaira okín 'atima okë 'iti 'ikën, cuatrocientos baritia sënëntamainun. ¹⁴ 'Aínbi kana 'enribi a ëmanu 'ikë unikama an atu bëtsi bëtsi okín tëmëramikë aribi 'atima okín tëraminuxun 'ain, usakin 'akë 'ain ka mín rëbúnki kamax 'aisamaira ñuñu 'aish chikinuxun 'aia. ¹⁵ Mix kamina

'itsa baritia tsóti kuënnuxun 'ain, usai 'itankëx kamina xënira 'aish ñuti 'ain, ñutankëx kamina min rara kamabë timëti kuantu 'ain. ¹⁶ Usai cuatrocientos baritia tsótankëx ka min bëchikënën bëchikë min xuta aín bëchikënën bëchikë akamax ka min rëbúnki 'aish amiribishi ënë menu utëkënnuxun 'aia, usa 'aínbi ka anun 'ën amorreo unikama aín 'ucha kupín 'atima oti nëtë 'isama pain 'ikën.

¹⁷ Usai ñantabukë a imë ka Abramnën isakëxa, achúshi ñute chaiira xanuxuan me 'akë usa anuaxa 'aisamaira kuin chikitia isanan ka achúshi tsi rëkirukësa axa ñuina nami tukapaxun nankë nëbëtsinën inutia isakëxa. ¹⁸ Usa 'ain ka a nëtënbi Nukën 'Ibun Abrambëtan achúshi ñu 'akin kakëxa:

—Ënë mekama kana min rëbúnkikama 'inánti 'ain, Egipto bakamiaxa ukë me anuax 'imainun baka chaiira Éufrates kakë anu sënënbi kana 'inánti 'ain. ¹⁹ Ax ka quenitakaman me 'ikën, 'imainun ka quenizitakama, cadmoneokama, ²⁰ hititakama, ferezeokama, refaitakaman me, ²¹ amorreokama, cananeokama, gergeseokama 'imainun jebuseokama ënë unikaman me kana mi 'inánti 'ain.

16

Abramnën aín ñu mëëmikë xanu Agarmi bëchia

¹ Sarai an ka aín bënë Abram tuaxunkëma pain 'iakëxa, usa 'aínbi ka achúshi xanu Agar kakë egipcia an ñu 'axúnti bëké 'iakëxa. ² Usa 'ain ka aín xanu Sarainën Abram kakëxa:

—Ka kuat, Nukën 'Ibun ka 'ëx tuáñu 'iti kuëënima, usa 'ain kamina an nu ñu 'axunkë xanu Agar abë 'iti 'ain, usa 'ain sapi ka an tuakëx aín tuákama ax 'ën tuása 'iti 'ikën. Ésokian kakëxun ka Abramnën aín xanu Sarai asábi ka kixun kakëxa.

³ Usakin katankëxun ka Sarainën an ñu 'axunkë egipcia xanu Agar a bëtankëxun Abram aín xanu 'inun 'inákëxa, usakin ka mapai rabë bari Canaan menu tsókë 'ixun 'akëxa. ⁴ Usa 'ain ka Abram an ñu 'axunkë xanu Agar abë 'iakëxa, usai 'iax ka tuakëx; 'aínbi ka tugin tankin Sarai an ñu mëmikë a istisamatani ami nishakëxa. ⁵ Usai ami nishia 'unánkin ka Sarainën aín bënë Abram kakëxa:

—¡Min 'ucha kupí ka Agarnën 'ë 'atima okin isia! 'Ënbi kana min xanua 'inun mi 'inan, usa 'aínbi ka bëri achúshi tuáñu 'ikuaní 'ësamaira 'isatania. Usa 'ain ka Nukën 'Ibun kiti 'ikën uix kara 'uchaxa kixun nu kati 'ikën. ⁶ Kia ka Abramnën kakëxa:

—Ka kuat, an mi ñu 'axunkë xanu ax ka min mëkënu 'ikën; usa 'ain kamina uisakin karamina 'aisatani usokin min 'ati 'ain.

Usakian kakëxun ka Sarainën amixuatani nishkin an ñu 'axunkë xanu Agar 'itsaira 'atimokëxa, 'atimokëx ka Agar abákëxa. ⁷ Abákë ka Nukën 'Ibun ángel achúshinën anu uni 'ikëma menuxun mërakëxa, ax ka aín rëbumi kakin anëké me anu kuantu bai rapasu 'umpax upíra 'ikë anu 'iakëxa, ⁸ anua mërakin ka ñukákëxa:

—Agar, mix kamina Sarainën ñu mëëmikë aín, ¿uinuax kaina aín, 'imainun kaina uinu kuanin?

—'Ëx kana an 'ë ñumëmikë xanu Sarai anuax abatin —kixun ka an kakëxa. ⁹ Usokian kakëxun ka Nukën 'Ibun ángelnën ësokian kakëxa:

—Kamina amiribishi kuantëkéti 'ain ami ñu mëëxunkë xanu anubi kuanxun, kamina an mi kakësabio kin kamabi ñu mëëxunti 'ain.

¹⁰ Katankëxun ka Nukën 'Ibun ángelnën ësokianri kakëxa:

Min rëbúnkinëx ka 'aisamaira 'inun 'uakamë 'ëoti 'ikën,

usa 'ikë ka uínbi tupuntima 'ikën.

¹¹ A mi tuukë ënëx ka achúshi bëbu tuá 'ikën,

usa 'ain kamina bakëntankëxun Ismael kakin anëti 'ain,

Nukën 'Ibun ka mix tëmërai uin kara 'ë 'akinti 'ikë kix nuibakati nitsia isaxa.

¹² Min tuakëx ka bana kuakëma 'aish achúshi burro raëkëmasa 'inuxun 'aia;

usa 'aish ka kamabi unimi nishiti 'ikën, 'imainun ka kamabi uníxribi ami nishiti 'ikën;

usa 'aínbi ka aín aintsikaman 'ura xuisa tankëxi atubëbi 'iti 'ikën.

¹³ Usa 'ain ka Agar Nukën 'Ibubë banatankëx abi kiakëxa, kikin anëkin ka Diosan ka 'ë isia kikin anëakëxa, usa 'ain kana bëribi Diosan 'ë iskëxbi ñukëma pain tsoti 'ain.

¹⁴ Usa 'ain ka anua 'umpax upíra 'ikë kini ax ësokian anëké 'ikën: 'Umpax upíra ñutima oi tsókë an 'ë iskë ainan ka a 'umpax 'ikën. Ax ka Cadés 'imainun Bëred kakë ëma an nëbëtsi okin bëarakë 'iakëxa.

¹⁵ Usakian ángelnën kakëx ka Agar amiribishi an ñu mëëmikë xanu Sarai anu kuantëankëxa, kuantankëx ka anuax Agar aín rëkuën tuá bakëankëxa, bakënkë ka Abramnën aín bëchikë Ismael kakin anëakëxa. ¹⁶ Abram ochenta 'imainun seis baritiañu 'ain ka aín bëchikë Ismael bakëankëxa.

17

Nukèn 'Ibu Diosan abè mēñonanti sinánxun Abram 'unántiorakanun kixun ká

¹ Usa 'ain ka Abram axa noventa 'imainun nueve baritiaño 'iké, Nukèn 'Ibun amiribishi ami mēratēkēnkin ěsokin kakēxa:

—'Ēx kana min 'Ibu Dios kamabi kushiñuira a 'ain, usa 'ain kamina 'ĕx kuēñkēsabi 'oishi tsóanan 'ĕx kikēsabiokin kamabi ñu 'ati 'ain, ² 'imainun kana 'ĕn achúshi ñu mibētan 'ati 'ain: 'anan kana 'ĕn min rēbúnkinēxa 'aisamaira 'i 'uakamē 'ĕonun 'imiti 'ain, kixun ka Nukèn 'Ibu Diosan kakēxa. ³ Usakian Nukèn 'Ibu Diosan kakēx ka Abram rantin puruni ain bēmánanēn me tikai tsóbuakēxa usai 'iaka kakēxa:

⁴ —Ēñē ñu kana mibētan 'ain kamina kuati 'ain: Mix kamina 'aisamaira bētsi bētsi ěmanu 'iké unikaman rara 'inuxun 'ain, ⁵ 'imainun kamina bēri Abram kakin anēkē 'itima 'ain. Usa 'ain ka min anē bēri 'ia Abraham, 'ĕn kana mi bētsi bētsi ěmanu 'iké unikaman rara 'iminuxun 'ain. ⁶ 'Ēn kana min rēbúnkinēxa 'aisamaira 'inun 'iminuxun 'ain; min rēbúnki rañinēx ka 'apu bētsi bētsi ěmanu 'inuxun 'aia. ⁷ 'Ēn kana achúshi ñu mibētan 'ain 'imainun kana min rēbúnki kamabētānribi 'anuxun 'ain, usa 'ain kana 'ĕx min Dios xēnibua 'ainbi 'iti 'ain, 'inan kana atun Diosribi 'inuxun 'ain. ⁸ Mi 'imainun min rēbúnkikama kana kamabi Canaán me anumi bēri tsókē ěñē 'inánti 'ain, ax ka min rēbúnki kamaxa xēnibua 'ainbi anu tsóti 'iké 'imainun kana 'ĕx atun Dios 'iti 'ain.

⁹ Katankēxun ka ěsokinribi, Nukèn 'Ibu Diosan Abraham kakēxa:

—'Ainbi kamina min, achúshi ñu 'ĕn mibētan 'akē ax kikēsabiokin 'ati 'ain, 'imainun ka kamabi min rēbúnki kamanribi ax kikēsabi 'iti 'ikēn. ¹⁰ Ēñēx ka mitsubētan 'ĕn 'akē achúshi ñu 'ikēn, usa 'ain ka min rēbúnki kamanribi 'ĕx kikēsokinbi 'ati 'ikēn: usa 'ain ka kamabi unikama mitsubē 'iké atux ain nētokē ñu rēbu tēai 'unantiorakakē 'iti 'ikēn. ¹¹ 'Unántiorakakin kamina ain nētokē ñu rēbu ain maxaka 'iké a tēati 'ain, ěñēx ka 'ĕn mibētan 'akē achúshi ñu a 'unánti 'ikēn, ěsokin 'akin kamina 'unánti 'ain nun kananuna achúshi ñu 'a kixun. ¹² Bērimi ěsokin 'akē ěnuxun, kamina kamabi uni mix abē 'iké unikaman bēchikēnēxa bēbu tuá bakēnia mapai achúshi 'imainun rabē 'imainun achúshi nētē 'ikēbētan ain nētokē ñu rēbu ain maxaka tēati 'ain, min ñu mēĕxunkē uni 'imainun min kuríkinēnbimi bētsi menua marukē bētsi unibi ka ain nētokē ñu rēbu tēakē 'iti 'ikēn. ¹³ 'Ēx kikēsabiokin kamina 'unánti okin bētsi 'akēsa 'akēsariokin ain nētokē ñu maxaka 'ĕn mi kakēsabiokin 'ati 'ain. Usakinmi 'ĕn mibētan 'akē achúshi ñu ax ka mitsun naminu 'unántiokē 'iti 'ikēn, usa 'ain ka mitsun 'ĕbētan achúshi ñu 'akē ax kēñútimoj 'iti 'ikēn. ¹⁴ 'Ainbi ka uix kara 'unántiorakaisama tania ax mitsunua chikínkē 'iti 'ikēn, 'ĕn achúshi ñu 'akē a bana kikēsokin 'aisama tankē kupí.

¹⁵ Usakin katankēxun ka Nukèn 'Ibu Diosan ěsokinribi Abraham kakēxa:

—Bēri ka min xanu ax Sarai kakin anēkē 'itima 'ikēn. Ain anē ka bēri Sara kakin anēkē 'iti 'ikēn. ¹⁶ 'Ēn kana upiókin sinánxunin, usa 'ain kana achúshi tuá mi 'axúnun 'imiti 'ain. 'Ēn upiókin sinánxunkēx ka kamabi menu 'iké unikama ain rēbúnki 'iti 'ikēn. 'Imainun ka ain rēbúnkinēx kamabi menu 'iké unikaman 'apu 'inuxun 'aia, kixun ka Nukèn 'Ibu Diosan kakēxa.

¹⁷ Usakian Nukèn 'Ibu Diosan kakēx ka Abraham rantipuruni memi bētiki tsóbuti, ěsokin sinani kuaiakēxa: ¿Achúshi unin kara cien baritiaño 'ixun bēchiti 'ik? ¿'Imainun kara Saran noventa baritiaño 'ixun achúshi tuá 'ati 'ik? Ēsakin ka Abrahamnēn sinánkēxa. ¹⁸ Usakin sinánkin ka Nukèn 'Ibu Dios kakēxa:

—jUsa 'ain sapi ka, Ismaelnēn rēbúnkikama atux upitax tsóti 'ikēn!

¹⁹ Kakēxun ka Nukèn 'Ibu Diosan kakēxa:

—'Ēn mi kakē ax ka ěsakin mi kakē 'i axa min xanu Sara ax ka achúshi bēbu tuá bakēnti 'ikēn, bakēnia kamina min a tuá Isaac kakin anēti 'ain. Abētan kana 'ĕn achúshi ñu asérabi 'ati 'ain, ax ka xēnibua 'ainbia sinánun ain rēbúnki kamabētan 'akē 'iti 'ikēn. ²⁰ Ēsokin katankēxun ka ain bēchikē Ismael ñuikirinbi ěsakin kakēxa, 'ĕn kana min bana kuan, usa 'ain kana upiókin sinánxunuxun 'ain; 'imainun kana 'aisamaira ain bēchikē 'inun 'imiti 'ain usa 'ain ka ain rēbúnkinēx 'uakamē 'ĕoti 'ikēn. 'Imainun ka Ismael ax mapai rabē 'imainun rabē 'apukaman kushiira ain papa 'iti 'ikēn, 'imainun kana an achúshi ěma chaiira cha 'anun 'amiti 'ain. ²¹ 'Ainbi ka 'ĕn achúshi ñu mibētan 'akē ax min bēchikē Isaac min xanu Sara ěnuax achúshi baritia 'ikēbē anun 'iti nētē 'ikēbē bakēnkēbē 'ĕn 'akē ñu ax anubi 'iti 'ikēn. ²² Usai abē banatankēxun Abraham ěbiani ka Nukèn 'Ibu Dios anuax kuankēxa.

²³ Usai Nukèn 'Ibu Dios abē banatankēx sēñēnkiani kuankē 'ain ka a nētēnbi Abrahamnēn ain bēchikē Ismael, ain nētokē ñu maxaka tēakin 'unántiokēxa, 'anan ka kamabi unikama an ñu mēĕxunkē ain xubunuaxa bakēnkē akama 'imainun ain kuríkinēnbia marukē. Unikama aribi unántiokin ain nētokē ñu rēbu tēaxuankēxa. Usakin 'akin ka kamabi uni abēa 'iké atun xubunu 'ixuan an ñu mēĕxunkē akamaribi ain nētokē ñu maxaka tēaxunkin 'unántiokēxa, Nukèn 'Ibu Diosan usakin 'anun kakēsabiokin ka 'akēxa. ²⁴⁻²⁵ A nētēkaman usokin 'ai ka

Abraham ax noventa 'imainun nueve baritiaño 'iakëxa, 'imainun ka aín bëchikë Ismael ax bëri kani trece baritiaño 'iakëxa, a nètën ka aín nètökë ñu maxaka 'unántiokin tækë 'iakëxa. ²⁶ A nètënbika Abraham 'imainun aín bëchikë Ismaelnëx usai 'itia kakë, usaibi 'iakëxa usa 'aish ka a nètëni aín nètökë ñu maxaka t'ai 'unántiorakakëxa, ²⁷ usai 'ikin ka Abrahamnën kamabi unikama abë 'ikë 'imainun aín xubunuxua an ñu mëëxunkë unikama a këñun aín xubunuaxa bakënkë 'imainun bëtsi menua aín kuríkinënbia marukë akamabi 'akëxa.

18

Nukën 'Ibu Diosan achúshi bëchikë 'inánuxun Abraham ká

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Abrahammi anua Mamré kakë uni aín me ni 'ikë anuax mërakëxa, mëramainun ka Abraham bari xamaruti 'urama 'ain aín chupa këxtú xubusa okin 'akë aín xëkuë rapasu, tsókë 'iakëxa. ² Tsóxunbi ka Abrahamnën rabë 'imainun achúshi uni a bëtánain nikë isakëxa. Isi bënëtiishi nirukin bitsi ka aín bëmánanën me tikatankëx, ³ nirukin ka kakëxa:

—'En kana mi kain kamina bënëkiani kuantima 'ain 'en 'ibu. ⁴ Mitsux mi kuënkëbëtan kana 'en 'umpax bëxunun kati 'ain, anun tachukatankëxmi in tupëonkë tēmú chukúmarshi tantikanun. ⁵ Bëri kamina 'unanin uinu kara an mi 'akinti 'ia kixun, usa 'ain kana mitsun piti bëxúnti 'ain, bëia pitankëx kamina pibiani kuantí 'ain.

Èsokin kakëxun, ka a unikaman —asabika kananuna kaínti 'ain —kixun atun kakëxa. ⁶ Usakian kakëx ka Abraham aín chupa këxtú xubusa okían 'akë anu atsíankëxa atsínkin ka Sara kakëxa:

—jBënëkinshi! Kamina trigo putuakë upíira veinte kilo bitankëxun pán 'ati 'ain. ⁷ Usakin aín xanu kabiani ka Abraham abákiani anua aín vaca 'ikë anu, anua ka vaca bëri kanikë kaískin bitankëxun aín uni achúshi 'inánkëxa, 'inánkëxun ka an bënëkinshi piti 'akëxa. ⁸ Usakian vaca bëna piti 'amainun ka Abrahamnën vaca xuma mëtuakin 'akë a 'imainun aín xuma aribi kara 'ati 'ikë kixun ñukákëxa, usakian atun pïmainun ka a 'uramaxun aña ñuribi kara kuëñia aribi 'inánuxun kaiankëxa, kaínkëxun ka í achúshi nikë tēmúxun piakëxa.

⁹ Usakin pitankëx sënëkin ka a isia kuankë unikama achúshinën Abraham ñukákëxa:

—¿Uinu kara min xanu Sara 'ik? Kakëxun ka kakëxa ka —anu 'ëx 'ikë chupa këxtú xubusa okin 'akë anu 'ikën —kixun ka kakëxa.

¹⁰ Usakian kakëxun ka a isia ukë uni achúshinën kakëxa:

—Mí istékëni kana bëtsi bari 'ikëbë utékënti 'ain 'imainun ka min xanu Sara ax achúshi tuáño 'iti 'ikën. Usakian kaia ka Saran kamabi banakama kuakëxa, ax anu 'ikë aín xubu xëkuë 'urama anuaxa banaia. ¹¹ Usa 'aímbi ka Abraham ax uni apan kaniakékë 'imainun ka aín xanu Sara axribi xanu apan kaniakékë 'iakëxa usa 'aish ka Sara bërámabi aín pëi machakë sënënkë 'iakëxa. ¹² Usa 'ain ka Saran a ñuia kia kuati aín kuaikë a tënëibi kuëpunchinibi kuëmumëkin tënëakëxa: ¿Uisax karana 'ëx usai 'iti 'ain? 'en bënë 'imainun 'ëx kana bëri kaniakékë apan 'ain.

¹³ Usai 'ia 'unánkin ka Nukën 'Ibun Abraham kakëxa:

—¿Uisa kupín kara Sara kuain? ¿an kara xëñira 'aish kana tuáño 'iti 'ain kixun sinanimin? ¹⁴ ¿Nukën 'Ibun 'akasmati ñu kara 'aíma 'ik? bëtsi bari 'irukëbë kana 'ëx mi istékëni uti 'ain, 'imainun ka Sara achúshi tuáño 'iti 'ikën kixun ka kakëxa. ¹⁵ Èsai kia kuati ka Sara rakuéti 'ëx kana kuaikëma 'ain kixun kisatankëxa: Usa 'ain ka ësai kiakëxa:

—Èx kana kuaikëma 'ain. 'Aímbi ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Èn kana mix kuaia isan.

Abrahamnën Sodoma kakë ëma kupín Nukën 'Ibu Dios ñuká

¹⁶ Usa 'ain ka a isia kuankë unikama ax nirukiani kuani Sodoma kakë ami kíkiani kuankëxa. Kuankëbë ka Abrahamnën buánxun xuti axribi kuankëxa. ¹⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun sinánkëxa: “Kana Abraham kati 'ain aña karana 'ai kuani kixun, ¹⁸ ax ka kamabi unín chaitiokë 'aish achúshi ëma chaira 'imainun kushiira 'iti 'ikën. 'En kana a kupín kamabi menu 'ikë ëmakamanu 'ikë unikama upíokin sinánxunti 'ai kixun kana kan. ¹⁹ 'En kana mi kaisan usa 'ain kamina min bëchikékama 'inánan, min rëbúnkikama mi 'unánmikë bana upíokin kuakin 'unánkin uinu 'ikëx kara 'aisa 'imainun upí 'ikë a 'ati 'ikën, usakin 'akëbëtan kana 'en usakin 'axunuxun kakë usakinbi 'axúnti 'ain.” ²⁰ Èsakin ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Èsai ka Sodoma 'imainun Gomorra ëmanu 'ikë unikama ñui uni kia, atux 'atima ñuira 'ai 'uchakë, ax ka 'ucha chaira 'ikën, ²¹ usa 'ain kana bëri anu kuantí 'ain, aséribi kana atun 'ucha chaira 'imainun 'atimañuira 'aia kixun ñuia kuan. Usa 'ain kana aséribi kara unín ñuia kuakë ax usa 'ikë 'unánti 'ain.

²² Usakin kabiani ka a isia ukë uni rabë ax Sodoma ëma isi anuax kuankëxa, kuan-tamainun ka Abraham anu pain Nukën 'Ibubë bërúakëxa. ²³ Usa 'ain ka a 'urama okin Abrahamnën Nukën 'Ibu Dios ñukákëxa:

—¿Karamina uni 'uchañu këñun uni 'uchañumakama 'atima okin këñuti 'ain? ²⁴ A emanu ka cincuenta uni ñu 'atima 'ai 'uchakëma 'iti 'ikën. Usa 'ain kaina, ¿a emanu 'ikë unikama këñutima kupin a cincuenta unikama ënti 'ain? ²⁵ ¡Min usokin uni 'uchañuma këñun uni 'uchañukama, 'akin kamina a rabëtaxbi 'uchakësa 'ikë 'ati 'ain! ¡Usakin 'axuma ka at! Mix kamina 'apu 'aish kamabi kushiñu 'ain kamabi menu, ¿usa 'ixunmi usakin ñu 'akë ax kara minan asabi 'iti 'it? ²⁶ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Anua cincuenta uni 'uchañuma mërakin kana Sodoma emanu tsókë unikama këñutima 'ain. ²⁷ Usakian kakëxun ka Abrahamnën amiribishi katëkëankëxa:

—'Ën ësokin mi kakëxun kamina 'ë uisabi otima 'ain, mix kamina Nukën 'Ibu Dios 'imainun kana 'ëx achúshi unishi 'ain; ²⁸ 'aínbi kara mapai achúshi uni ñu 'atima 'akëma anua cincuenta uni 'iti pishinti 'ikën. ¿Mapai achúshi unikama ñu 'atima 'akëñuma 'ain kaina ëma a këñuti 'ain?

Kakëxun ka Nukën 'Ibu kakëxa:

—'Ën cuarenta 'imainun cinco 'uchañuma uni mërakin, kana a ëma 'atimokin këñutima 'ain. ²⁹ Katankëxun ka —Amiribishi katëkëankëxa, anu sapi ka cuarenta uni ñu 'atima 'akëma 'iti 'ikën —kia ka Abrahamnën kakëxa.

Kakëxun ka —cuarenta a kupin kana a emanu 'ikë unikama këñutima 'ain —kixun Nukën 'Ibu kakëxa. ³⁰ 'Aínbi ka Abrahamnën amiribishi katëkëankëxa:

—'Ën kana amiribishi mi kain usa 'ain kamina 'ën mi katëkënkëx 'ëmi nishtima 'ain, 'aínbi sapi kamina treinta unishi mërati 'ain. Ësokian kakëxun ka Nukën 'Ibun katëkëankëxa:

—Anua treinta, uni 'uchañuma mërakin kana a emanu 'ikë unikama këñutima 'ain. ³¹ Usaia kia ka Abrahamnën amiribishi katëkëankëxa:

—'Ën 'Ibu, 'ën kana ësokin kati 'ikëmabi mi kain, ¿uisa kara veinte uni 'uchañumami anua mërakëbë 'iti 'ik? Kixuan ñukákëxun ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—'Ën anua veinte uni mërakin kana a ëma këñutima 'ain. ³² Kia ka ënkinma Abrahamnën amiribishi katëkëankëxa:

—'Ën kana ësokin mi kain 'ën 'Ibu, 'aínbi kamina mix 'ëmi nishtima 'ain, 'aínbi kana mi katëkënkëxuma ënë banaishi mi kain: ¿añu karamina anua diez uni 'uchañuma atu mërakin 'ati 'ain?

Kakëxun ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Anua diez uni 'uchañuma mërakin kana a ëma këñutima 'ain.

³³ Ësai pain Abrahambë banatankëx ka Nukën 'Ibu, anuax kuankëxa; ax kuankëbë ka Abraham axribi aín 'iti chupa këxtú 'akë anu utëkëankëxa.

19

Nukën 'Ibun Sodoma 'imainun Gomorra ëma këñua bana

¹ Bari kuabükëbë ka Sodoma kakë emanu ángel rabë bëbakëxa. Anu bëbakiania kuania ka Lotnën anun emanu atsinti xëkuënu tanti tsóxun isakëxa, ax ka anua uni timékë 'iakëxa. Anu tsótanbia aia ka iskin nirukiani kuanxun ka biakëxa, bitsi aín bëmánanën memi bëtikikin, ² ka kakëxa:

—'Ën kana mitsu kain, pëkarakëbë kuanux karamina 'ën xubunu tanti kuantima 'ain. Anu kamina tachukatankëx tantiti 'ain, anuax kamina pëkarakëma 'aínshi kuanti 'ain.

'Aínbi ka atun kakëxa:

—Asabi ka 'aíshbi kananuna 'ima. Xubu emanu ënushi kananuna nu rabë 'uxti 'ain. ³ Kixun kakëxunbi ka, Lotnën amiribishi katëkëankëxa usama ka kamina kuantima 'ain usakian 'uran kakëxun ka a rabëtan aín xubunu abë kuanti sinánkëxa. Usakin kabiani kuantankëx aín xubunu nukuxun ka Lotnën piti 'itsa 'anan pánríbi anun chamiti ñu këñuma 'axun a isia kuankë unikama a pikiankëxa.

⁴ Ax 'uxkëmapan 'aínbi ka a emanu 'ikë unikaman kamabi Sodomanu 'ikë unikaman aín xubu bëararakë 'iakëxa, anu ka uni apan 'imainun bënë unikamaríbi 'iakëxa, ⁵ usai 'ikin ka munuma sharati kushin banakin Lot kakëxa:

—¿Uinu kara mibëa ënë ñantan min xubunu ukë uni rabë ax 'ik? ¡Kamina chikínti 'ain! ¡Atubë kananuna 'isatanin ënë imé kamina nu bëxúnti 'ain! ⁶ Usai sharati kikëbë ka Lot atu kai chikíkin, ka aín xubu xëputi xëpúakëxa, anun uni atsintisama okin, ⁷ usokin xëpukin ka atu kakëxa:

—'Ë 'urama 'ikë unikaman ñu 'atimairamina 'akani kamina bërúankakanti 'ain. ⁸ Ka kuakan 'ëx kana bëchikë xanu rabëñu 'ain ax ka unibë 'ikintankëma 'ikën; usa 'ain kana a rabë mitsun kuënkësookinmi 'anun mitsu 'inánti 'ain, 'aínbi kamina uni rabë ënë uisabi okantima 'ain, atux ka 'ën kuënkëx uaxa usa 'ain. ⁹ Ësokian kakëxunbi ka unikaman kakëxa:

—¡Mix amo nirakëanan kamina min xubunu nu atsímíti 'ain! Mix ënu 'ikë uni 'ixun kaina min kuënkësookin nu 'ati 'ain. ¡Bërí kananuna a unikama 'akima mi 'atima otí 'ain! Usakin

kakinshi ka Lot xutunkin aín xëpútinubi rakankin ñatankankëxa, ¹⁰ usakian 'akananiabi ka ángel rabé a isia kuankë an aín mëkën mëshpakianxun bikin aín xubunu atsímiakëxa; usakin 'akinshi ka aín xubu xëpúti upíokin xëpúakëxa, ¹¹ xëpukinshi ka ángelnën. Éman bukukë unikama bëxufu 'imiakëxa. Kamabi uní bënëbukama 'imainun uni apankama axbi ka bëxufu tikiakëxa. Usai 'ikin anun atsinti xëputi barikasmatanakëx ka atux rikiankëxa. ¹² Usokin 'atankëxun ka a isia kuankë uní rabé an Lot kakëxa:

—¿Min aintsi 'ibukama kara ëné émanu 'áima 'ík? Kamina biti 'ain min bëchikë bëbu, 'imainun xanu min piaka min bëchikë an binuxun katakë uni akama kamina ëné émanua chikinbiankin 'ura buánti 'ain, ¹³ kixun katankëxun ka ángel rabétan Lot ësokinribi kakëxa. Nun kananuna ëné éma añu kara anu axa akama këñunbi këñui uan, usakin 'anun ka nu Nukën 'Ibun xuaxa 'aisamaira unix ka uisa kupin kara ëné éma Nukën 'Ibun ñu 'atima 'aia iskinbi këñuima kixax kía, usa 'ain kananuna nun bërí ëné éma këñuin.

¹⁴ Usakian kakëx ka Lotnën aín bëchikë binuxun kakë aín piaka 'iti uni rabé barikuankëxa, kuanxun mëra kin ka aín piaka 'iti uni a kakëxa:

—jBënëti nirukiani ka kuantan Nukën 'Ibun ka ëné éma këñuti 'ikën!
'Aínbi ka aín piaka 'iti unikaman këmëkin isa Lotnën kaia kixun sinani kuanma 'ikën. ¹⁵ Usai 'íon pëkarakuatsinkëbétan, ka ángel rabétan Lot katëkëankëxa:

—jBënëti kamina! Nirukiani min xanu 'imainun min bëchikë xanu rabé akama bibiani ëné éma këñúkëma 'ainshi bamatisama tani kuantí 'ain. ¹⁶ Ésokin kakëxbia bënëti kuaniamama ka nuibakin ángel rabétan Lot, mëinkin biakëxa. Nukën 'Ibun ka 'ain xanu 'imainun aín bëchikë xanu rabé aribi a émanua bamatima kupin iëmikin chikiánkëxa.

¹⁷ A émanua chikinbi axun ka ángel achúshinën Lot kakëxa:

—jBënëti kamina abákiani kuantí 'ain iëtisatani! Kuankin kamina kaxú bësukin añu ñubi isima kuantí 'ain, usai 'ikamina nirakëtima kuanshiti 'ain. Kuanshiti kamina matá mekama anu iëtisa tani kuantí 'ain. ¹⁸ 'Aínbi ka ësokin Lotnën kakëxa:

—jUsama ka 'ën 'Ibu ka kua, ax ka 'ura 'ikën! ¹⁹ Mitsun kamina 'itsaira 'ë 'akian, usa 'ixun kamina 'ë iënnun 'akian, 'aínbi kamina 'ëx matán me kamanu kuantima 'ain, anu kuaniabia tsin bikëx kana 'ëx bamati 'ain. ²⁰ Ka kua, ëné 'urama ka achúshi éma chukúma 'ikën, anu kana abáti 'ain. jAnu iëti kuantanun kamina 'ë ënti 'ain, ax ka éma chukúmara asérabi 'ikën! ²¹ Usaia kía ka a uni achúshinën kakëxa:

—'Ën kana minmi 'ë kakëxun kuan usa 'ain kana ami 'ë ñuixunkë éma chukúma a këñutima 'ain, ²² usa 'ain kamina jBërfibi énuax kuantí 'ain! bënëtishi ka kuantan, mix a émanu bëbakëma pain 'ain kana uisa ñubi 'atima 'ain. Usa 'ain ka a éma Sóar kakin anëakëxa.

²³ Kuankëbë pëkarakëbë bari urukëbë ka Lot 'imainun aín bëchikë xanu akamabë bëbakëxa Sóar kakë éma chukúmara anu, ²⁴ usaia émanu bëbakëbétanshi ka Nukën 'Ibu tsi 'imainun azufre naínua 'ibúmi kin Sodoma 'imainun Gomorra kakë éma a këñuakëxa; ²⁵ usakin 'akin ka Nukën 'Ibu Diosan émanu tsókë unikama, 'imainun kamabi a menu kókë xubi ñu 'apákë éma 'urama 'ikë akamabi këñuakëxa. ²⁶ Usai 'ikëbë kuankinbi kaxú bësukin isibi ka Lotnën xanu, ax Sodoma 'imainun Gomorra isi kuainakëtishi bamai tashi maxáxa 'inun churishi 'iruakëxa.

²⁷ Usai 'íonxa pëkarakëma 'ainshi ka Abraham anuaxa Nukën 'Ibubë banonkë anubi kuantëankëxa; ²⁸ kuantankëx nirakëkin ka Abrahamnën Sodoma 'imainun Gomorra, kakë éma aubësukin isakëxa, iskin ka kamabi me kuainakëké amiaxa naín nënkësa 'inun kuin chaiira, chikitia isakëxa. ²⁹ Ésokin ka Nukën 'Ibu Diosan éma rabé anua Lot 'ikë këñuakëxa, usakin a këñukinbi ka Abrahammí sinánkin aín piaka Lot ashi a émanua chikiánkëxa.

Moabitaskama 'imainun Amonitakaman chaitiokë kama 'ia ñuikë bana

³⁰ Usakian Nukën 'Ibu Diosan a éma këñuan ka Lot 'itsaira rakuéti Sóar kakë éma anu 'isama tankëxa, anu 'iti bari ka aín bëchikë xanu rabé abëbi kuankëxa kuantakëx ka bashikama anu Lot aín bëchikë xanu rabé, abé achúshi kini chaiira xubu namësa mëratankëx anu tsóti bëruakëxa. ³¹ Anu 'ixun ka achúshi nëtën, aín bëchikë apanën sinánkëxa uisax karana tuáñu 'iti 'ai kixun sinánxun ka aín xukën 'anáka kakëxa:

—Nun papa ka xénira 'ikën usa 'ain ka ëné menu uni 'áima 'ikën an nu rabé xanuati ka 'áima 'ikën, kananuna 'unan kamabi menuxun ka unín xanu bixun bëchia; ³² usa 'ain kananuna nu rabëxun nun bata paë xëamixun paéónti 'ain, usokin 'atankëxun kananuna aín bëchikë 'ítánun tuaxuntí 'ain. ³³ Usai kitankëxun ka a ñantánbi uvax baka paëokë aín papa xëamixun paéónkëxa; usokin 'atankëxun ka aín rëkuën bëchikë ax pain abé 'ikin aín nami 'amiakëxa, usaia abé 'ikëxunbi ka aín papan paënxun táma 'ikën aín rakábukë 'imainun aín nirukëbi. ³⁴ Usai 'íonx pëkarakin ka aín xukën apanën, aín 'anáka aribi kakëxa:

—Ka kua, 'ëx kana nun pabë ëné imé 'íon usa 'ain kananuna nu rabétan mixribimi abé 'inun ëné ñantan amiribishi paéónti 'ain; usakin 'atankëxun kananuna nu rabëxunbi aín bëchikë 'ítánun tuaxuntí 'ain. ³⁵ Usai kanantankëxun ka a ñantánbi amiribishi uvax

baka paëokin 'akë aín 'anákahën aín papa xëamitankëx, abë 'iakëxa; 'aínbi ka Lotnën abë 'ia rakábukë 'imainun aín nirukë abi táma 'ikën. ³⁶ Usai 'itankëx ka Lotnën bëchikë xanu rabë tuuakëxa ax ka aín papanbi 'akë 'iakëxa. ³⁷ Aín bëchikë apan aín tuá ka Moab kakín anëké 'iakëxa ax ka Moab unibunën rara 'iakëxa usa 'aish ka bëríbi Moabitas unibu aín rëbúnki 'ikën. ³⁸ 'Imainun ka aín 'anákahënribi tuakëxa achúshi okín aín anëx ka Bem-amí kakë 'iakëxa ax Bem-amí unibunën rara 'iakëxa usa 'aish ka bëríbi amonita unibu ax aín rëbúnkibi 'ikën.

20

Abraham 'imainun 'apu Abimélec ñui kíkë bana

¹ Usa 'ain ka anu pain 'ikë me anuax Abraham Négueb kakë me, ami kíkiani kuankëxa, kuantankëx ka Guerar kakë ëma 'imainua Cadés kakë ëman nëbëtsiokë me aín rëbumi 'ikë me anu kuainbëkinishi bëtsi me kamanu tsókë uni 'aish usai 'iakëxa. ² A menuax ka Abraham kiakëxa aín, xanu Sara ñui, ënë xanux ka 'ën xanuma 'ikën, ax ka 'ën chirabakë 'ikën. Kixun a rabëxunbi sinántankëxun ka, 'apu Abimélec paránkëxa, usakin kakian paránkëxun ka 'apu Guerarnu 'ikë, an Sara aín xanu 'iti bënun kixun uni xuakëxa; ³ 'aínbi ka a imëbi 'apu Abimélec namámikin, Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Mix kamina bamati 'ain, xanumi bikë ax ka bënëñu 'ikën. ⁴ Usakin bitankëxbi, abë 'ikëmapan 'ixun ka ësokín kakëxa: 'Ën 'Ibu, çmin karamina añu ñu 'atima 'akëmabi 'ë bamamiti sinanin? ⁵ Abrahamnëñbi ka 'ë kaxa ënë xanux ka 'ën chirabakë 'ikë kiox ka kiox, 'imainun ka xanuxunribi 'ë kaxa ax ka 'ën rarëbakë 'ikën kixun. Usakian kakëxun kana upí 'iisa sinánkin 'ën bian, 'aínbi kana uisabi okëma 'ain. ⁶ Usakian kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan namámikin kakëxa: 'Ën kana upíokin 'unan min kamina ñu 'atima 'akëma 'ixun uisabi okëma 'ain. Usa 'ain kana a 'aimí 'ëmi 'uchanun mi 'amikëma 'ain. ⁷ 'Aínbi kamina bërí, a xanu aín bënë 'inántëkënti 'ain, ax ka an Dios kíkë bana ñuixunkë 'ikën, usa 'ixun ka an mi 'ë ñukáxunti 'ikën, ñukáxunkëx kamina mix upitax tsóti 'ain; usa 'ain kamina bëríbi a uni aín xanu 'inántëkënti 'ain, ami 'inankëbëma ka min xanu 'imainun min xubunu 'ikë unikamaribi kënëti 'ikën.

⁸ Usakin koónkëxa pëkarakëma 'aínshi nirukín ka 'apu Abimélecnën an ñumëmikë unikama kuënxun ñuixuankëxa, kamabi an namákin iskëkama. Usokian ñuixunkëxun kuati ka an ñumëmikë unikama 'itsaira rakuëakëxa. ⁹ Usokin aín unikama aín namákë ñuixuntankëxun ka 'apu Abimélecnën Abraham kuënxun kakëxa:

— ¡Ka kuat, usakin ka achúshi unin ñu 'atima 'ikën! ¿Uisakin karana 'ën mi 'atimon, uisa kupín karamina 'ë chaiira 'uchamisa tan 'imainun 'ën xubunu 'ikë unikamaribi 'uchamisa tankin 'ë parán? Usakin ka achúshi unin ñu 'atima 'ikën. ¹⁰ ¿Uisokin kaina min 'ëmi sinan? Èsokín ka 'apu Abimélecnën Abrahambë banakin kakëxa, ¹¹ ësokian kakëxun ka Abrahamnën kakëxa:

— 'Ën kana ënë menu 'ikë unikaman Nukën 'Ibu Dios kíkësama oi 'ikësa sinan, usa 'ixun ka 'ën xanu Sara bikín 'ë 'akánti 'ikë kixun. ¹² Asérami kana 'ëx kin ax ka 'ën chirabakë 'ikën: ax ka 'ën papan bëtsi xanumi bëchia 'ikën 'ën titami 'akima; usa 'ikë kana 'ën xanu 'iti biakën. ¹³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan 'ë kakëxa kamina min aintsikamanuax chikiti 'ain, kakëx chikíkin kana 'ën uinu 'ikë ëmanu karanuna bëbai, anuax kamina mix unin ñukákëx, ax ka 'ën rarëbakë apan 'ikën kiox kiti 'ain kixun kakën.

¹⁴ Usokian Abrahamnën kakëxun ka 'apu Abimélecnën aín xanu Sara Abraham 'inántëkëankëxa. 'Inánkin ka aín 'arakakë ñuina ovejakama, vaca 'imainun an ñu mëëxunti uni 'imainun xanu an ñu 'axúnti akamabi 'inánkëxa, ¹⁵ 'inánkin ka kakëxa:

— Kamina isti 'ain, ënëx ka 'ën me 'ikën; usa 'ain kamina uinu kaina 'isatanin me baritankëx anu tsóti 'ain. ¹⁶ Usokin katankëxun ka aín xanu Sararibi kakëxa:

— 'Ën kana min rarëbakë apan 'inainshia mil kuríki, usa 'ain ka mibë 'ikë unikaman 'unánti 'ikën min kamina añu ñu 'aisamabi 'akëma 'ain. Usa 'ain ka uíxbi 'atimati mimi banatima 'ikën. ¹⁷ Usokian kakëxun ka Abrahamnën Nukën 'Ibu Dios ñukáxuankëxa, ñukáxunkëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Abimélec aín xanukëñunbi pëxkuakëxa. Usokin 'anan ka an ñu 'axunkë xanukamaribi tuánun 'imiakëxa, ¹⁸ Nukën 'Ibu ka Sara kupí, kamabi xanukama 'apu Abimélec aín xubunu 'ikë kamaxa tuáñuma 'inun 'imiakëxa Sara aín xubunu buánkë kupí ka usakin Nukën 'Ibu Diosan 'akëxa.

21

Abrahamnën bëchikë Isaac bakëan

¹ Usa 'ain ka ax kíkësabi oia 'inun Sara Nukën 'Ibu Diosan bërúankëxa, usokëx ka ax kíkësabi oi 'iakëxa, ² usa 'ain ka ax tutankëxun achúshi tuá, Abraham 'axuankëxa, usa 'ain ka kaniakëké 'ixunbi Abraham tuaxuankëxa, a tuakëx ka Nukën 'Ibu Diosan anun bakënti nëtë nankë sënënkëbé bakëankëxa. ³ Usai bakënkë ka Abrahamnën aín bëchikë Saramia 'akë tuá a Isaac

kakin anéakéxa; (Isaac kiké bana ax hebreo banan kuaija ki kiké bana 'ikén) ⁴ 'imainun ka Abrahamnén aín béchiké bakénké mapai achúshi 'imainun rabé 'imainun achúshi nètè 'ikébétan aín nètókè ñu maxaka téakéxa, Nukén 'Ibu Diosan usokin 'anun kakésabiokin. ⁵ A nètè kaman Abraham cien baritiañu 'ain ka aín béchiké Isaac bakéankéxa. ⁶ Usai 'itankéxun ka Saran sinánekéxa: Nukén 'Ibu Diosan ka 'è kuéñmikin kuaimiaxa, usa 'ain ka kamabi unin 'unánti 'ikén, 'èx kana achúshi tuáñu 'ai kixun 'unáni ka kuéñi 'èbè kuaiti 'ikén. ⁷ ¿Uin kara Abraham 'èn kana achúshi tuá 'axúnti 'ai kixun kaké 'itsíanx? Usa 'aínbi kana 'èn achúshi tuá 'axuan axa uni apán 'ikébi.

Abrahamnén Agarkéñun aín béchiké Ismael aín xubunua chikían ñuiké bana

⁸ Usa 'ain ka Isaac kanikébétan a nètéan xuma énti a nètè sénéñkébétan kamabi aín, unikamabé timéxun achúshi fiesta cha Abrahamnén 'axuankéxa. ⁹ 'Aínbi ka Saran Agar egipcia xanu an Abraham 'axunké tuá an Isaac ami kuaikin usania isakéxa. ¹⁰ Usai 'ia isbiana kuanxun ka Abraham aín xanu Saran kakéxa: ¡An nu ñu 'axunké xanu ax ka aín tuá buani énuax chikiti 'ikén! 'Èn tuá Isaac an ka nun bamakin kasunania an nun ñu 'axunké xanu aín tuábétan ñu bitima 'ikén. ¹¹ Ésoxian aín xanun kakésha ka Abrahamnén anun paékin 'itsaira sinánekéxa, uisa kupín karana 'èn béchiké 'èn xubunua chikinti 'ai kixun 'itsaira masá sinánekéxa. ¹² Usai ia iskin ka Nukén 'Ibu Diosan kakéxa: Kamina 'itsaira masá nuitutima 'ain min béchiké 'imainun an mi ñu 'axunké xanu kupín. Kamabi ñu min xanu Saran mi kaké kamina 'ati 'ain, min rébúnkikamax ka 'èn mi kakésabi oi min béchiké Isaac aín rébúnki 'iti 'ikén. ¹³ 'Imainun ka an ñu 'axunké xanu aín tuá, aríbi ñuikin ésoxin kakéxa: 'Èn kana aín rébúnkinéxa achúshi éma chaiira 'inun 'imiti 'ain ax ka min béchikébi 'iké usa 'ain.

¹⁴ Usokin konké a pékarakéma 'aínshi ka Abrahamnén an ñu 'axunké xanu Agar aín xubunua xuantanun xukin pán 'imainun aín piti 'inánan achúshi ñu xaká burasa okin 'aké ami aín 'umpax 'inánekéxa; 'inánkin ka aín kaxunu kañumiakéxa, usakin 'inántankéxun ka aín béchiké Ismael xuantanun kixun aín titakéñun xuakéxa. Xukéx ka uimi kara kuanti 'iké kixun 'unánimabi anu uni 'ikéma me aukikiani kuantankéx Beerseba au kuankéxa. ¹⁵ Kuankin ka aín 'umpax ñu xakánu buánké a kéñutankéxun a xéati bétsi 'umpax 'aíma 'ain, ni menuaxbia péñanakéti kaniké a témú aín tuá tsóankéxa, ¹⁶ tsónbiani ka uri tsóti ax kuankéxa, 'èn tuá kana ñuina istima 'ai kixun sinánbiani. 'Uri kuantankéx anu tsóbukinshi ka aín tuá munuma kuéñkèni inia kuakéxa.

¹⁷ Usai tuá ax inia ka Nukén 'Ibu Diosan kuakéxa; kuakin ka Nukén 'Ibu Diosan ángelén naí manámixun Agar kuéñkin ésoxin kakéxa: ¿Uisai kaina 'ian Agar? Kamina rakuétima 'ain Nukén 'Ibu Diosan ka mi 'imainun min tuá béunan méskuti inia kuaxa uinu kara min tuá 'ikén. ¹⁸ Bénétishi nirukiani, kuanxun kamina min tuá barikin bitankéxun aín mékénan méinti 'ain, 'èn kana aín rébúnkinéxa achúshi éma chaiira 'inun 'iminuxun 'ain. ¹⁹ Ésoxin katankéxun ka Nukén 'Ibu Diosan Agar achúshi 'umpax upíira 'aish némin 'inánekéxa usakian 'inánekéxun ka ñuina xaká burasa 'aké, ami ubakakin bitankéxun aín tuá Ismael xéamiakéxa.

²⁰⁻²¹ Usakian Nukén 'Ibu Diosan 'akinkéx ka Ismael anu uni 'ikéma menuax kani Parán kaké anu 'iakéxa, usai kanikin ka usokin kara kantí 'imainun pian ñuoti 'iké kixun upókin 'unánekéxa. Usai kania ka aín titan achúshi xanu Egipto menua béxun aín xanu 'iti 'inánekéxa.

Abrahamnén sinántékéntima oi Guearnu 'iké 'apubé mēnionan ñuiké bana

²² Usai 'iké basirakéma 'aínshi ka 'apu Abimélec Abrahambé banai kuankéxa. Kuankébé ka aín suntarúnén kushi Ficol, axribi abé kuankéxa. Kuantankéxun ka Abimélecnén Abraham ésoxin kakéxa:

–Nun kananuna isan Nukén 'Ibu Diosan ka kamabi añu ñukama karamina 'ai akamabi mi 'akinia. ²³ Usa 'ain kamina, sinantékéntima okin Nukén 'Ibu Diosan ismainun, 'èn menuax, nukamabé 'atimonantima 'ain, 'imainun kamina 'èn béchikékama 'imainun 'èn rébúnkikamaribi 'ain. Akima kamina sinantékénkinma 'èn mi 'akésaribi okin 'éribi 'ati 'ain, 'anan kamina usaribiokin kamabi énu 'iké unikama 'ati 'ain, anumi béri tsóké me énuax. ²⁴ Usokin kakéxun ka Abrahamnén kakéxa:

–Nukén 'Ibu Diosan ismainun kana sinantékéntima okin mi kain.

²⁵ Usa 'aínbi ka Abrahamnén kuéntankéxun Abimélec anua 'umpax bití kini a ñuikin kakéxa: 'èn kana mi kaisatanin min unikaman ka 'èn anua 'umpax bití kini a 'è bikuanxa. ²⁶ Usokian kakéxun kuantankéxun ka Abimélecnénribi kakéxa:

–Min kamina 'è bérámabi kakéma 'ain, usa 'ain kana 'èn béri 'unanin béribi kamina 'è kain. ²⁷ Usai abé banai sénéntankéxun ka Abrahamnén aín ovejakama 'imainun aín vaca bitankéxun, Abimélec 'inánekéxa; usakin 'inánkinshi ka a nètéñbi sinantékéntima okin a rabéxunbi méniókéxa. ²⁸ Usa 'ain ka Abrahamnén an 'arakaké ñuina mapai achúshi 'imainun rabé oveja bitankéxun raíri kéñun nimikinma amo sēténakéxa, ²⁹ usakin 'aia iskin ka Abimélecnén ñuakákéxa:

—¿Uisoti karamina min mapai achúshi 'imainun rabé oveja amo sèténatin? ³⁰ Ësokin ñukákëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Ënëx ka mi 'inánti 'ikën ënë bikin kamina 'unánti 'ain mapai achúshi 'imainun rabé ovejakama ënë mi 'inánmainun kamina sinánti 'ain 'ën mi 'inánkë ënëx ka anua 'umpax bití kini ax ka 'ën 'akë 'ikë kixunmi 'unánti 'ikën. ³¹ Usokin anuxun a rabëxunbi 'akë kupín ka Beerseba kakin anëakëxa, anuax ka sinanati 'itëkëntima oi mënionankëxa. ³² Usai anuax mënionantankëx ka Abimélec 'imainun Ficol ax Beerseba kakian anëké anuax anu kuantëkéankëxa filisteo unikama menubi.

³³ Usa 'ain, ka Abrahamnën Beerseba kakë me anu achúshi i tamarisco 'apákëxa, anuxun ka unin Nukën 'Ibun Diosan anë rabiakëxa, axa bamatima oí tsókë a. ³⁴ Usai 'itankëx ka Abraham 'itsa baritia, a menu tsóakëxa ax ka filisteo unikama me 'iakëxa.

22

Nukën 'Ibu Diosan Abraham asérami kara ami sinania kixun istisa tan ñuikë bana

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan 'itsa baritia ami panatankëxun, Abraham karaisa ënima ami manutíma asérami sinania kixun tankin. Aín anën kuëankëxa, usakin kuënkëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Ënu kana 'ain 'ën 'Ibu. ² Ësokian kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—Min bëchikë Isaac, ami asérami nuibairakë, a buani kamina kuanti 'ain matán me Moria kakë anu. Buánxun kamina anu bëbakin, min bëchikë 'atankëxun 'ë rabikin ñuina 'akësaribi okin xaroti 'ain, 'ën mi uinu 'ikë matánuxun kaina 'ati 'ai kixun ismimainun. ³ Usakian koónkëxun, ka pëkarakëma 'ainshi, nirukin Abrahamnën aín asno kaxu mënionantankëxun; anu karu tëapaxun nëakë, puruakëxa anun ñuina xaroti usakin 'abiani ka Nukën 'Ibu Diosan anu kuanun kakë anu, aín bëchikë Isaac 'imainun an ñu mëëmikë uni rabé buani kuantëkëxa.

⁴ Usai kuantëbéa rabé 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan ka Abrahamnën ënën menxuma anua kuantë me a isakëxa. ⁵ Usai kuantkin 'uraxun iskin ka Abrahamnën an ñu mëëmikë uni rabé kakëxa:

—Ënuxun kamina asno bërúanti 'ain 'ëx kana 'ën bëchikë buani anuxun a rabinun Nukën 'Ibu Diosan kakë matá me anu kuanin anuxun rabibëtsini, kana utëkënti 'ain. ⁶ Usakin aín uni rabé katankëxun ka Abrahamnën aín bëchikënen karu tëapaxun nëakë a 'iabiankin buámainun; Abrahamnën tsi, këñun aín manë xëtókë upiokin kuënúkë bibiani abëbi kuantëkëxa.

⁷ Usai abë urikuankin ka Isaacnën aín papa Abraham ñukákëxa:

—¡Papan!

—¿Añu kara 'ën bakë bëchikën? —kixun ka Abrahamnën aín bëchikë kakëxa.

Kakëxun ka Isaacnën ësokian kakëxa:

—Ënu ka karu 'imainun tsi 'ikën çuinu kara anu 'aímai këñutanun xaroti carnero 'ik'

⁸ Ësokian aín bëchikënen ñukákëxun ka Abrahamnën kakëxa.

—Nukën 'Ibu Diosan ka nu achúshi ñuina 'inánti 'ikën, kixun ka aín bëchikë —Abrahamnën kakëxa. Usokin kabiani ka abëbi anuxuan ñuina xaroti anu kuantëkëxa.

⁹ Anu kuanuan Nukën 'Ibu Diosan kakë matá me anu bëbaxun, ka Abrahamnën anuxun ñuina xaroti maxax bukunruakëxa; usakin bukunrutankëxun ka karuribishi tíkati mabukuntankëxun aín bëchikë Isaac aribi nëakëxa, nëaxun ka anu ñuina xarotinu nankë karu kamanan; ¹⁰ rakankëxa rakamainun ka aín manë xëtókë bikian aín bëchikëmi okin sananiabi ka ¹¹ nukën 'Ibu ángelnën kuënkín naínuxun kakëxa:

—¡Abraham! ¡Abraham! ësokian kakëxun ka.

—Ënu kana 'ain 'ën 'Ibu —kixun an kakëxa. ¹² Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ángelnën amiribishi kakëxa:

—Min bëchikë uisabi oxuma ka 'at, béri ka Nukën 'Ibu Diosan mixmi asérami ami sinánkëxun, min nuitu 'unánxa min kamina min bëchikë ñuñakima achúshira 'ikëbi nuibakinma a rabikín 'akatsi 'ian. ¹³ Kakëx kaxú bësukin isi kuainakëkinbi ka Abrahamnën carnero achúshi i pëñanakëmi aín mancha utëanx a tanain nikë mërakëxa; usai 'ikë mërakin ka Abrahamnën carnero bixun, aín bëchikë nëakë a tubuana rëtankëxun Nukën 'Ibu Dios rabikin xaroxuankëxa. ¹⁴ Usokin 'atankëxun ka Abrahamnën anuxuan usakin 'akë matá me anëkin: Nukën 'Ibun ka nun sinánkëma ñu nu 'inania kixun anëakëxa, usa 'ain ka béri uni kia: Nukën 'Ibun ka a matánuxun 'asaribiokín 'akina kixax kikania. ¹⁵ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ángelnën Abraham naínuxun amiribishi kuëntëkéankëxa, ¹⁶ kuënkín ka kakëxa:

—Nukën 'Ibu ka kixaxa: Kana isa kamina min bëchikë achúshira 'ikëbi mi ñukákëxun 'ën mi kakësabiokín 'an, usa 'aish kana 'ëxbi asérami sinanatakëntima oi kin, ¹⁷ usa 'ain kana 'ën upiokín sinánxunkín min rëbúnkinëxa. 'Aisamaira 'ispa imë naínu iskësa usaribi 'ianan masí bëru parúmpapa kuëbínua iskësaribi 'inun 'imiti 'ain. Usa 'ain ka bëtsi émanu 'ikë

unikama ax ami nishkë akama 'ën'amikëxun abë 'akanankin atun abámikin 'ati 'ikën, ¹⁸ usa 'ain ka kamabi menu 'ikë unikama atu kupin upiokin sinánxunkë 'iti 'ikën, min kamina 'ën kakësabiokin 'an usa 'ain. ¹⁹ Usokin 'abëtsini ka Abraham anua an ñu mēëmikë uni ëbiánkë anubi utëkëankëxa. Utankëx ka akamaxbi biranankiani Beerseba kakë me anu kuantëkëankëxa, anu ka Abraham aín aintsi 'imainun an ñu mēëxunkë unikamabë tsóti bërúakëxa.

Nahornën bëchikëkama 'ia ñuikë bana

²⁰ Usa 'ain ka a basikëbëtan, Abrahamnën uni itsia Milcánënrabi aín xukën Nahor tuaxunkë a ñuia kuakëxa. ²¹ A paian tuákë ax ka Us kakë 'iakëxa; a 'atankëxun ka aín xukën Buz aribi 'akëxa, 'imainun ka bëtsiribi Quemuél kakë aribi 'akëxa, ax ka Aramnën papa 'iakëxa. ²² Usokin 'atankëxun ka amiribishi bëchipakëxa aín anë ka 'iakëxa Quésed, Hazó, Pildás, Idlaf 'imainun Betuel. ²³ Betuel ax ka Rebecanën papa 'iakëxa. Usa 'ain ka, mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi akamax ka Milcámia 'akë tuá Abrahamnën 'anáka Nahor aín bëchikëkama 'iakëxa. ²⁴ Usa 'ain ka Nahor an ñu 'axunkë xanubia bikë Reumá aín xanusa 'ain amiribi bëchipakëxa, ënëkamax ka aín anë 'ikën Teba, Gáham, Tahas 'imainun Maacá.

23

Sara ñukë maínkan ñuikë bana

¹ Sara ka tsóakëxa ciento veintisiete baritia, ² ati baritia tsótankëx ka ñuakëxa Quiriari-ará, kakëbia Hebrón kakin anëké ëma anuax, ka Canaán me anu 'iakëxa. Usa 'ain ka Abraham aín xanu ñukë 'ain 'itsaira masá sinani iakëxa. ³ Usa 'ain ka anua aín xanu Sara ñukë anuax nirukiani kuankëxa, anu mēñiöti 'aíma 'ain, kuantankëx ka hititas unikamabë banakëxa:

⁴ —Banakin ka ësokin kakëxa, 'ëx kana bëtsi menu 'ikë uni 'aíshbi mitsunu tsókë uni 'ain, usa 'ikëbi kamina anu uni ñuia maínti 'akë achúshi anu 'ën xanu mēñionun 'ë maruti 'ain.

⁵ Usaia kia kuakin ka hititanu 'ikë unikaman kakëxa:

⁶ —¡Usama ka 'ën 'Ibu kamina! 'Ën kakëxun kuati 'ain. Mix kamina nubë 'ikë uni 'ain, usa 'aish kamina mix achúshi uni Nukën 'Ibu Diosan kaiskë 'ain. Usa 'ikë ka mi 'akiniya ax kushiira 'ixun usa 'ain kamina min xanu ñukë a uinu 'ikë ax kara upúra 'ikë istankëxun anu mēñiöti 'ain, uinu 'ikë unímbi ka 'anu 'axuma 'anun kixun mi katima 'ikën kamina 'ati 'ain. ⁷ Èsokian kakëx nirukin ka Abraham asábi ka kixun hititakama kai atumi ñanákin, ⁸ ësokin atu kakëxa:

—Mitsun aserabi 'ën xanu ënu mēñiöti kuëenkin kamina Sòharnën bëchikë Efrón a 'ë ñukáxunti 'ain. ⁹ Macpelánu 'ikë kini aín me sēnënkënu 'ikë a 'ë marunun kixun kati 'ain. 'Ën kana uiti kara aín kupí 'ikë atibi kupióti 'ain, usa 'ain kana anu uni ñuia maínti kiníñu ënë menu 'iti 'ain. ¹⁰ Usaia Abraham kia kuakin ka Efrón hitita uni ax atubë tsóxun kakëxa, Abraham 'imainun anu tímékë unikaman kuaisabi 'itánun kakëxa, usakian kaia ka a ëmanu 'ikë unikaman ribi kuakëxa:

¹¹ —¡Usama ka 'ën 'Ibu, kana mi maruiman! 'Ën kana mi me 'inainshitin, 'imainun kana anu uni ñuia maínti 'akë kini këñunbi me a mi 'inaishitin. 'Ën aintsikamanribi ka kamaxunbi 'ën me ënë mi 'inainshinuxun kaia kuatia. Usa 'ain kamina min xanu anu maínti 'ain.

¹² Èsokin kakëx ka unikamami ñanati 'itëkënkín ka Abrahamnën, ¹³ ësokin atun kuamainunbi Efrón kakëxa:

—¡'Ën kamainun, kamina kuati 'ain! Kana ësokin mi káin uiti karamina kuëënin min me kupí atibi kana mi kuríki 'inánti 'ain, usakin mi pain kupióbianxun kana 'ën xanu anu mainikuanti 'ain.

¹⁴ Usai kia ka Efrónnën kakëxa:

¹⁵ —Mi kamainun kamina kuati 'ain, 'ën 'Ibu: Me aín kupí ka cuatrocientas manë kuríki 'ikën. Usa 'ain kananuna 'ati 'ain kupí aín 'itsa kuëbikanantima 'ain, usa 'ain kamina Bërí anu min xanu mainikuanti 'ain.

¹⁶ Usakian kakëxun ka Abrahamnën asábi ka kana mi uiti kara aín kupí 'ikën atibi mi kupióti 'ai kixun ka Efrón aín aintsi hititakaman ismainunbi, aín kuríki abia tupunun kixun kupiókin banatanun rërëkaxuankëxa. ¹⁷ Usokin ka Efrónnën me Macpelánu 'ikë, au bari kuabúkë Mamré kakë anua 'ikë kini, 'imainun kamabi ni a menua 'ikë akama këñunbi Abraham maruakëxa, ¹⁸ usakian Abrahamnën bikëx ka a me aínan 'iakëxa. Usa 'ain ka hitita unikama 'imainun raíri uni kamanribi anun inúkin iskë 'ixun ënë mex ka nunama 'ikë kixun 'unánkëxa.

¹⁹ Usokin marutankëxun ka Abrahamnën aín xanu Sara ñukë a Macpelá menu 'ikë kini anu maíankëxa, au bari urukë Mamré kakë me anu, aín anë itsi ka Hebrón 'ikëbia, Canaán kakë me anubi 'iakëxa. ²⁰ Usokin 'atankëx ka Abraham me 'imainun anua 'ikë kini aín 'Ibu 'iakëxa, ax ka Hititas kaman anua aín xanu maínti marukë me 'iakëxa.

24

Abrahamnën achúshi xanu aín bëchiké Isaac barixua ñuiké bana

¹ Usa 'ain ka Abraham ax kaniakéké 'iké, Nukën 'Ibu an 'ati kamabi ñu sinánxunké 'iakéxa. ² Achúshi nètën ka Abrahamnën ax irapain a ñu mëëxuni abé tèké an aín ñukama bërúanké a kuënxun kakéxa:

—Mín mëkën 'ën kisinu nankin kamina, ³ sinanatékéntima okin Nukën 'Ibu naí 'imainun ëné me bërúanké an ka 'ën bëchiké Isaacnën ëné menu 'iké xanukama binun éntima 'ikën, anu 'ëx tsóké Canaán kaké me énuá, ⁴ usa 'ain ka Abrahamnën an ñu mëmiké uni kakéxa, anuax 'ëx uá 'ën nètë anu kuantankëxun 'ën aintsikaman bëchiké xanu achúshi barixuni kuanti 'ain.

⁵ Èsokian kakëxun ka an ñu mëëxunké unin kakéxa:

—'Èx kuantankëxun anu 'iké xanu mërakin kakéxbia 'ëbé uisama tankëbétan karana, ¿añu 'ati 'ain? ¿karana mín bëchiké anuaxmi chikía me anubi buántékénti 'ain? ⁶ Kixuan kakëxun ka Abrahamnën kakéxa:

—¡Usama ka uisa 'ixunbi kamina 'ën bëchiké anu buántima 'ain! ⁷ Nukën 'Ibu Dios, naínu 'iké an ka 'ën aintsikaman menua chikinbëtsinkin bëxun 'ë 'imainun 'ën rëbúnkikama ëné me 'inan, an ka aín ángel abé kuantankëxumi achúshi xanu 'ën bëchiké bixunun mi 'akinti 'ikën. ⁸ Xanu achúshinëx mibé, uisama tankëbëbi ka 'ën mi kaké ënëx asábi 'iti 'ikën, jusa 'ain kamina uisaxunbi anu 'ën bëchiké buántima 'ain!

⁹ Èsokian kakëxun ka an ñu mëëxunké unin aín kisinu aín mëkën nankin Abraham, bëtsiokin mín sinántima okin kana mín kakésabiokin 'ati 'ain kixun kakéxa. ¹⁰ Usokian Abrahamnën kakëxun ka an ñu mëëxunké unin, ñu upíbu kaiskin buánti an ñumëmiké unían nanké barikin biakéxa, xanu aín aintsikama 'ináni kuanti akama bíanan ka mëkën rabé camelloribi a ñu mëëxunké uninan biakéxa, usakin 'inánkëxun bitankëx ka raíri unikama abé kuanti bibiani Nahor kaké ëma, Mesopotamia kaké menu 'iké anu kuankéxa. ¹¹ Usai 'itsa nètë 'ikiani kuantankëx ka Nahor kaké ëma rapasu pain bëbakéxa, bëbakëbëbi ka bari xupinbuakéxa. Usai xupibukëbé ka anu 'iké xanu chipashkamax aín chumu bëi 'umpax biti anu uakéxa. Aia ka unikaman anua 'umpax biti rapasu bukuxun aín camellokama tantimikin isakéxa, ¹² usai anu bukuxun iskëxbia xanukama ukëbétan ka Nukën 'Ibu abé banakin kakéxa: 'Èn 'Ibu 'imainun 'ën ñu mëëxunké uni Abraham aín Dios kana ësokín mi ñukatin, usa 'ain kamina bëri 'ën 'ati ñukama upí 'inun 'ë 'akinti 'ain, 'imainun kamina 'ën a ñu mëëxunké uni aribi nuibakin upíokin 'akinti 'ain. ¹³ Anua 'umpax biti rapasu kana bëban, usa 'ain ka ënu 'iké xanu chipashkama 'umpax bitsi 'aia. ¹⁴ Achúshi xanu chipash 'ën kakëxuan sinánun kamina 'imiti 'ain: Usama ka 'ën mín 'umpax 'anun karamina mín chumu nanpatima 'ain, kakëxun ka 'ë kati 'ikën: 'Umpax kamina 'ati 'ain, mín camellokamaribi kana 'umpax 'amiti 'ain, a xanux ka Isaac mín kaiské uni aín xanu 'iti 'ikën. Usa 'ain kana 'ën 'unánti 'ain mín kamina 'ën ñu mëëxunké uni upíokin nuibakin 'akinin kixun.

¹⁵ Usai abé banai sënënkéma 'ixunbi ka xanu achúshi me ñutë 'aké tëxanu nanxun tuinbëtsinia isakéxa. Ax ka Rebeca Betuel kaké uni aín bëchiké xanu 'iakéxa. Betuel ax ka Milcámia Nahornën bëchia 'iakéxa, ax ka Abrahamnën xukënan bëchiké 'iakéxa. ¹⁶ Usa 'ain ka Rebeca ax upíra xanu 'imainun, unibé 'ikin tankéma pan 'iakéxa; uínu 'iké unibëbi 'ikémapan 'iakéxa. Usa 'ixun ka anua 'umpax biti anu utankëxun, aín me ñutë 'aké nanpátankëxun buchuobiani kuankëbëbi ¹⁷ ka uni ax abákiani kuantankëx a nukui nirákékin kakéxa:

—'È karamina mín me ñutënuá 'iké 'umpax chamara 'amitima 'ain.

¹⁸ —Kakëxun ka xanun kakéxa, kamina mín xéati 'ain usakin kakinshi ka me ñutënuá mëkën rabétan bikin nanpákin xëanun 'inánkëxa. ¹⁹ Inánkëxun xëai sënënia ishi ka Rebecanën kakéxa:

—Mín camellokamaribi kana 'umpax bixunti 'ain, an kuënkësokian xëanun. ²⁰ Katankëxun ka bënëkinshi aín me ñutë 'akénu 'iké 'umpax a pain anua 'umpax 'arutia nuntisokin 'aké anu maniakéxa, usakin manitankëxun ka 'itsai kuankin 'umpax camellokaman xëanun bixuankéxa. ²¹ Usakin 'aia ka a unin uisakinbi kakinma isakéxa, an ka unántisa tankéxa asérami kara Nukën 'Ibun ax kuënkësabi oi kuania upíokin 'akianxa kixun.

²² Usokin 'umpax camellokaman xëai sënënkëbëtanshi ka a unin kuri seis gramo 'ëñësa bixun xanu a rëñumiakéxa. 'Anan ka mëkënu mëñuti kuri cien gramosa aribi mëñumikin, ²³ kakéxa:

—'È kamina kati 'ain mix karamina uin bëchiké 'ain, mín papan xubu kara anu 'iisa 'ikën 'ën unikamabé kana anu ëné imé 'uxti 'ain. ²⁴ Kixuan ñukákëxun ka Rebecanën kakéxa:

—'Èx kana Abrahamnën xukën Nahor an Milcámi bëchia Betuel kaké uni aín bëchiké 'ain. ²⁵ Nun xubunu ka anu 'iti 'ikën usa 'ain kamina ëné imé anu mikama 'uxi kuanti 'ain, 'imainun ka basi 'itsa axa mín camellokama pimiti.

²⁶ Usa 'ain ka a unin rantinpuruni tsóbukin Nukèn 'Ibu, ²⁷ asabi ka kakin: j'Èn 'ibu Abraham ain Dios, ax ka abè upí 'ianan a nuibakè 'ixun 'èx ain aintsikaman xubunu bëbanun 'è bërúanxun bëaxa kïax kïakèxa! ²⁸ Usai 'itankèx ka Rebeca abákiani ain titan xubunu kuani bëbakin uisai kara 'iaxa akamabi ñuixunkin kakèxa. ²⁹ Usakian ain chirabakèn bana ñuia kuabiani ka Labán kakè, ax a uni bari abákiani anua 'umpax biti kini anu abákiani kuankèxa, ³⁰ usai ka mëñusuti ain chirabakèn ain pëñianu buánkè a isanan, ain chirabakèxa usakin uni an kakè akama ñuia kuabiani kuankèxa. Kuanx ka Labán ax Abrahamnèn ñu mëmikè uni axa ain camello kamabè anua 'umpax biti kini 'urama nirakèkin, ³¹ kakèxa:

–Ka ut, min 'Ibu Diosan ka mi ènu bërúanxun bëaxa. j'Mix kamina èman ènu bërútima 'ain, 'èn kana anumi nukúti mitsu mëñoxuan 'imainun kana anumi min camellokararibi tantimiti aribi mëñion usa 'ain kamina 'èn xubunu 'i kuantu 'ain!

³² Usokian kakèx ka a unikama abèa kuankè buani ain xubunu kuankèxa. Anuxun ka anu 'ikè ñukamapain nanpátankèxun camellokama pimitankèxun anuan a 'imainun abèa kuankè unikama tachukati 'umpax bëxúankèxa. ³³ Usai 'iax sènèan ain piti 'inánkèxunbi ka Abrahamnèn ñu mëmikè unin kakèxa:

–'Èn kana mitsu a kati bana kaxuma pitima 'ain:

–Èsokian kakèxun ka. Labánèn kakèxa:

–Kamina uisa bana kara nu kati 'ain.

³⁴ Kakèxun ka Abrahamnèn xukè unin kakèxa:

–Èx kana, Abraham an ñu mëxunkè uni 'ain, ³⁵ Nukèn 'Ibun an ka an 'è ñu mëëmikè uni 'itsaira ñuñu 'inun 'imiaxa: usa 'ixun ka 'inánxa ovejakama, vaca, kuri 'imainun manè panshian, uni an ñu mëxunti, xanu an ñu 'axúnti akama 'inánan ka camello 'imainun asno akama 'inánxa. ³⁶ Usakin 'inánkin ka ain xanu Sara aribi achúshi tuá kaniakèkè 'ikèbi 'inánxa, usa 'ain ka 'èn ñu mëxunkè uni an ain bëchikè kamabi ain ñukama 'inánti sinánxa. ³⁷ 'Èn ñu mëxunkè unin ka sinanatèkènkima, an kakèsabiokin 'anun 'è kaxa: 'Èn bëchikè kamina 'èx anu tsókè Canaan me ènuu xanu bimitima 'ain. ³⁸ Usa 'ain kamina 'èn papan menu kuantankèxun, anua ain aintsikama 'ikè anua achúshi xanu 'èn bëchikè barixuni kuantu 'ain. ³⁹ Kixuan kakèxun kana 'èn kan: 'Èn 'Ibu, çanu 'ikè xanu achúshinèx 'èbè uisama tankèbètan karana añu 'ati 'ain? ⁴⁰ Kakèxun ka èsokin 'è kaxa: 'Èx kana Nukèn 'Ibu kikèsoi abè nitsin, usa 'ain ka ain ángel xuti 'ikèn, mia kuania bërúanun bërúankèx kuanxun kamina achúshi xanu 'èn aintsin bëchikè xanu 'èn bëchikè bixunti 'ain, ax ka 'iti 'ikèn, 'èn papan aintsin 'ibun bëchikèbi. ⁴¹ Usa 'ainbi kamina 'èn aintsikaman ain bëchikè xanu chipash mibè uisamatankèbèbi mix sinanatèkèntima kikè bana usaibi asábi bërúti 'ain. ⁴² Usa 'ain kana bëri 'èn anua 'umpax biti kini anu bëbaxun abè banakin èsokin Nukèn 'Ibu kan, 'èn ñu mëxunkè uni Abraham ain Dios: Asérami kamina 'èx ènu uti 'è 'akian, ⁴³ usa 'ain kana bëri anuxun 'umpax biti kini a rapasu 'ixun mi ñukatatin: uinu 'ikè xanu chipash kara 'umpax bitsi aia akana 'èn èsokin kati 'ain: 'È kaina min 'umpax ñutèñu 'ikè a 'amitima 'ain, ⁴⁴ èsokin 'èn kakèxun ka 'è kati 'ikèn: Asabi ka kamina min xéati 'ai kixun 'è kanan min, camellokararibi kana 'umpax bixunti 'ai an 'è kakè xanu ax ka min kaískè uni a 'èn ñu mëxunkè uni ain bëchikènen xanu 'iti 'ikèn. ⁴⁵ Èsokin ñukákin 'èn këñúkè 'aimabi ka 'èn iskèxbi Rebeca ñutè tuíanx uaxa. Ukin ka anua 'umpax biti anu nukúkin menu tsóntankèxun bitsia kana kan: Min 'umpax kaina 'è xéanun 'inántima 'ain kixun. ⁴⁶ Kakèxun ka an bènèkinshi ain ñutè, nanpákin 'è kaxa: Kamina xéati 'ain, 'imainun kana min camellokararibi xéamiti 'ain, katankèxun ka 'è xéamianan 'èn camellokararibi 'umpax xéamiaxa. ⁴⁷ Usakian 'aia kana 'èn ñukan: çMix karamina uin bëchikè 'ain? kakèxun ka an 'è kaxa: 'Èx kana Betuelnèn bëchikè xanu 'ain, ax ka Nahornèan Milcámi bëchia 'ikèn. Èsai kïa kana achúshi rëñuti ñu bitankèxun rëñumianan kana rabè ain pëñanuribi pëñumian usakin 'ai, ⁴⁸ rantinpuruni tsóbukin kana Nukèn 'Ibu rabikin kan; an 'è ñumëmikè Abraham ain Dios, min kamina 'è bai upitan an 'è ñumëmikè uni ain bëchikè xanu achúshi ain aintsikaman bëchikèbi bixunun kixun 'è bëan. ⁴⁹ Usa 'ain kamina bëribi 'è kati 'ain kaina 'èn mi kakè ènè an 'è ñu mëmikè ax kikèsa okin 'ati 'ain, kamina 'è kati 'ain añu karana 'èn 'ati 'ai kixun ka uni an kakèxa.

⁵⁰ Èsokian kakèxun ka Labán 'imainun Betuelnèn kakèxa:

–Nukèn 'Ibun ka kamabi ñu èsokin axa, usa 'ain kananuna nun mi asábi ka katankèxun kana 'atima 'ai kixun mi kaiman. ⁵¹ Ka kuat, ènu ka Rebeca 'ikèn; kamina bibiankin buánti 'ain. Ax ka an mi ñumëmikè uni ain bëchikènen xanu 'iti 'ikèn, Nukèn 'Ibun kakèsabi oi. ⁵² Èsokian kakèxun kuati ka Abrahamnèn ñumëmikè unin rantinpuruni memi bëtiki tsóbukin, Nukèn 'Ibu asábi ka kixun kakèxa. ⁵³ Usai 'i nirukinshi ka na bëkè ñukama churupakin biakèxa, ax ka 'iakèxa kuri, manè panshian, 'imainun chupa 'itsaira kupikè, a bikin ka Rebeca 'inánkèxa. 'Inánan ka ain rarèbakè këñun ain titaribi ñu 'itsaira 'inaishiakèxa. ⁵⁴ Usakin na buánkè ñukama a pain 'inántankèxun ka pitia nanxunkè a pitankèxun xèakèxa, abèa kuankè a uni kamabètan usakin 'ai ka a imé anu 'iakèxa:

—Usai anu 'uxnēti pēkarakēbē nirukin, ka a unin kakēxa: Kana kuantēkēnti 'ain, anua an 'ē űu mēēmikē unī 'ikē aín xubunu. ⁵⁵ Ēsai kiabi ka Rebecanēn rarēbakē apanēn aín titabētan kakēxa:

—Nun sinánkēx ka ēnē xanu nubēpain mapai rabē nētē nubē 'iti 'ikēn, 'itankēx ka mibē kuantī 'ikēn. ⁵⁶ Ēsokian kakēxunbi ka unī an kakēxa:

—'Ēx kana ēnu 'itsa nētē 'i ukēma 'ain. Nukēn 'Ibu Diosan ka 'ēx ēnu uti upí 'imíaxa, usa 'ain kamina 'ēx kuantēkēntanun 'ē xukanti 'ain anua a 'ēn űu mēēxunkē unī aín xubunu. ⁵⁷ Kakēxun ka anu 'ikē unikaman kakēxa:

—Asabi ka kananuna xanu chipash ax kara uisai kia kuati kuēnti 'ain, uisai kara ax kia kananuna kuati 'ain. ⁵⁸ Ēsokin katankēxun ka Rebeca kuēnxun űukákēxa:

—¿Ēnē unibē kaina bēribi kuainsa tanin?

—Asábi ka kana kuantī 'ain —kíax ka ax kíakēxa.

⁵⁹ Kixuan kakēxun ka an bēruánkin níkinē xanu kēñun, Rebeca kuantanun kixun Abrahamnēn űu mēēmikē unikama kēñun xuakēxa.

⁶⁰ Usai kuanía ka Rebeca upíokín sinánxunkin ēsokín kakēxa:

“Nukaman chirabakē, jmin rēbúnkinēx ka 'aisamaira tupuntisama 'iti 'ikēn!

jusa 'ixun ka min rēbúnki kaman

axa ami nishkē unikama abámikin 'atankēxun atun ēmakama bití 'ikēn!”

⁶¹ Ēsokín kakin sēnēonkēx ka Rebeca 'imainun an níkinē xanu akamabē kuani camellonu 'iruakēxa, usai 'irukiani ka Abrahamnēn űu mēēmikē unī akamabē kuani kuankēxa.

Usai ka an Abraham űu mēēxunkē unī Rebeca anua bibiankin buánkēbē 'iakēxa.

⁶² Usai atux kuanmainun ka Isaac axribi a nētēn anua 'umpax 'ikē anuax kuankēxa, ax ka 'iakēxa axa tsókē 'imainun an 'ē iskē kakin anēkē kini anu 'iakēxa, ax ka Négueb kakē me anu tsókē 'iakēxa. ⁶³ Anuax ka achúshi nētēn nitsi kuanxun xupibukēbētan iskinbi ka. Unikama camellonēn 'ai amíkikuatsini rikuatsinia isakēxa. ⁶⁴ Usakian ismainun ka Rebecanēnribi au kuantī ami bēsui tsóxun Isaac 'uranxunbi mērakēxa, usakin mēraishi ka anúan kuankē camello anuax 'ibúakēxa ⁶⁵ usai 'ibukinshi ka an buánkē unī a űukákēxa:

—¿Uinu 'ikē unī kara axa numi kikuatsini ukē ux 'ik'?

—Ax ka 'ēn űu mēēxunkē unī a 'ikēn —kixun ka unin kakēxa. Usakian kakēxun aín chupa bitsi ka anun bēmápu kuti rakuakēxa. ⁶⁶ Usaia 'imainun ka anu nukúkin aín űumēmikē unī an Isaac axa usai 'ikēkama űuixuankēxa. ⁶⁷ Usokín unikaman űuía kuantankēxun ka Isaacnēn Rebeca bibiankin aín xubusa okían chupa kēxtú 'akē anua aín tita Sara 'ikē anu buánkēxa, anu buánxun ka biakēxa, usakin bitankēxun ka Isaacnēn Rebeca 'itsaira kuēankēxa, usakin aín xanu Rebeca 'itsaira kuēni ka aín tita űukē sinania masá nuitkē a sinántēkēnima manúakēxa.

25

Abraham 'imainun Queturánēn rēbúnkikama 'ia bana (1 Cr 1.32-33)

¹ Usa 'ain ka Abrahamnēn bētsi xanu bití sinánkin, Queturá kakin anēkē a biakēxa. ² Bitankēxun ka amiribi bēchipakēxa aín anē ka 'iakēxa Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac 'imainun Súa. ³ Jocsán ax ka Sebá 'imainun Dedán aín papa 'iakēxa. Ēnē kamax ka Dedánēn rēbúnkikama 'iakēxa, aín anēx ka 'ikē ašureo, Ietuseo 'imainun leumeo akama. ⁴ Ēnē kamax ka Madiánēn bēchikē 'iakēxa Efá, Éfer, Hanoc, Abidá 'imainun Eldaá. Ēnē unikamax ka Queturánēn rēbúnkikama 'iakēxa. ⁵ Isaac an ka kamabi aín papa Abrahamnēn űukama biakēxa. ⁶ Usakin 'anan ka bētsi xanumia 'akē, aín bēchikēkama Abrahamnēn aín űu 'itsamashi 'inánkēxa, usokín 'inántankēxun ka űukēmapain 'ixun aín bēchikē raíri amanu kuantanun kixun xuakēxa, xuanan ka Isaac axēshia anua 'ikē me anu 'inun kixun kakēxa.

Abraham űukē 'ikē aín bēchikē Isaac 'imainun Ismaelnēn maían

⁷ Usa 'ain ka Abraham ciento sesenta 'imainun cinco baritia tsótankēx, ⁸ ka unī 'ikēsabi kaniakētankēx űuakēxa. űui ka 'ain chaitiokēkama űua 'aish anu bukukē abē 'i kuankēxa. ⁹ Usa 'ain ka aín bēchikē Isaac 'imainun Ismaelnēn Macpelá kakē kini anu maíankēxa, ax ka Mamré kakē me 'ukēmanan, Sóhar hitita unī aín bēchikē Efrón aín me 'iakēxa. ¹⁰ A mex ka Abrahamnēn hitita unikamanan 'ikēbia marua 'iakēxa. A menu ka Abraham űukē aín xanu Sara rapasubi maíankēxa. ¹¹ Usaia Abraham űua 'ain ka Nukēn 'Ibu Diosan Isaac upíokín sinánxuankēxa, usa okían 'akēx ka anua 'umpax 'ikē a rapasubi tsóti bēruakēxa. “Ax ka 'iakēxa, axa tsókē 'imainun an 'ē iskē kakin anēkē anu.”

Ismaelnēn rēbúnkikama 'ia bana (1 Cr 1.28-31)

¹² Ēnē kamax ka Ismaelnēn bēchikē Abrahamnēn bēchikē egipcia xanu Agar, an Sara űu 'axunkē amia bēchikē 'iakēxa. ¹³ Ēnēx ka aín rēkuēn bēchikē a pain 'akēxa bakēan a 'iakēxa: Nebaiot, ax ka aín bēchikē apan 'iakēxa; 'atankēxun ka bētsiribi 'akēxa Quedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴ Mismá, Dumá, Masá, ¹⁵ Hadar, Temá, Jetur, Nafis 'imainun Quedmá. ¹⁶ Ēnēkamax ka Ismaelnēn bēchikē mapai rabē 'imainun rabē akaman anē 'ikēn, usa 'ain ka atun anēnbi anēnbi aín me anēanan ax anu 'ikē aribi anēakēxa. Usa 'ain ka akama achúshi achúshinēx aín menu menu atun 'apuűu 'iakēxa.

¹⁷ Ismael ax ka ciento treinta 'imainun siete baritiaűu 'aish űuakēxa, űui ka aín chaitiokēkama 'iasaribiti űuia anu 'ain chaitiokēkama maían anubi maiankēxa. ¹⁸ Usai ax űua aín rēbúnki kamax anubi tsóti Havilá kakē me Egipto 'ukēmanan anun, Asirianu kuani kuanti anubi tsóti bukúakēxa. Usai 'i ka anuax aín xukēn kamabēbi 'atimonani nishanani anubi bukúakēxa.

Esaúnēn aín bēchikē apan usai 'iti 'ikēbi Jacob marua űuikē bana

¹⁹ Ēnē banax ka usai kara Abrahamnēn bēchikē Isaac ax 'iakēxa, kixun űuikē bana 'ikēn. ²⁰ Isaacnēn ka cuarenta baritiaűu 'ixun Rebeca aín xanu 'iti biakēxa, ax ka Betuelnēn bēchikē Labánēn chirabakē 'iakēxa, akamax ka Arameos unibu Padán-aram kakē me anu tsókē 'iakēxa. ²¹ Usa 'ain ka Rebeca tuakēma xanu 'iakēxa, usa 'ain Isaac an ami bēchikaskin 'ain xanu 'itsaira űukáxuankēxa. Usakian űukákēxun ka Nukēn 'Ibun an űukákē a kuakin Rebeca tuuűu 'inun 'imiakēxa. ²² Usai tui ka aín pukunu rabē tuá 'irukē 'aish, anuaxbi ubiti titikanania tankin an sinánkēxa: "Ēnēxa ēsai 'ikēbē karana 'ēx, űuisa 'aish basi tsóti 'ain?" Usakin sinánbiani ka Nukēn 'Ibu uisa kupín kara usai 'ia kixun űukati kuankēxa,

²³ usakian űukákēxun an kakēxa:
"Mín pukumēu ka tuá rabē 'ikēn,
ax ka rabē ēma 'iti 'ikēn,

usa 'aish bakēnkēma 'aishbi ubionania. Achúshinēx ka kushiira 'aish bētsisama 'iti 'ikēn, aín apan ax ka aín 'anáka meu 'iti 'ikēn, usa 'ain ka 'anáka ax kushiira 'inuxun 'aia."

²⁴ Ēsokian kakē basirama 'ainbi ka Rebeca aín nētē sēnēnkēbē, rabē tuá bakēankēxa. ²⁵ A paian Rebeca bakēnkē ax ka ranshin 'aish raninbaē 'iakēxa, usa 'ikē ka a tuá Esaú kakin anēakēxa. ²⁶ Usai 'ikín aín apan Esaú aín taē tsiputu tuinbētsini aín 'anáka chikiakēxa, usaia 'ikē a ka Jacob kakin anēakēxa. Usaia aín xanu Rebeca a tuá rabē bakēnkē 'ain ka Isaac ax setenta baritiaűu 'iakēxa.

Esaú 'imainun Jacob 'ia bana

²⁷ Usa 'ain ka a tuá rabē kaniakēxa. Usai kanitankēx ka aín rēkuēn bēchikē Esaú ax ninua űuira okē uni 'iakēxa; 'imainun ka aín 'anáka Jacob mēnin sinaínshi uni 'iakēxa, usa 'ain ka aín xubunuashi űu mēi tsóti kuēēni 'iakēxa. ²⁸ Usa 'ain ka Isaacnēn aín bēchikē Esaú a 'itsaira nuibakēxa, aín űuakē pikin, usakian aín papan aín rēkuēn bēchikē a nuibamainun ka Rebecanēn aín tuá Jacob aribi 'itsaira nuibakēxa.

²⁹ Nētē itsin ka Jacobnēn purutusa piti űu nēish okin 'aruanbi ka Esaú uran ninu űu bari nibaiti pananx. ³⁰ Ukin kakēxa:

—Ē karamina mín piti panshionkinmi 'akē tēxera 'inántima 'ain, kana numin bamatisa tanin. (Usa 'aish ka Esaú ax aín kuai anē EDOM kakin anēkē 'iakēxa.) ³¹ Mín kamina —Ēx mín piansa 'ixun mín bití űukama 'ēn binun 'ē 'imíti 'ain, —kixun ka Jacobnēn kakēxa.

³² Kakēxun ka Esaúnēn kakēxa:

—Uisa 'ixun kaina, 'ēx panax numin bamatisa taniabi isēshiti 'ain, minmi min xukēn apan 'ikēbi 'akinkēxma kana mín apan 'ēx 'itima 'ain.

³³ —Kia ka bēribi kamina Nukēn 'Ibu Diosan ismainunbi aserabi sinanatēkēntima okin 'ē kati 'ain —kixun Jacobnēn aín xukēn karaishiakēxa. Usokian kakēxun ka Esaúnēn sinanatēkēntima okin kakēxa, usakin ka Jacob axa 'ain apan 'inun kakēxa. ³⁴ Usakian kakēxun ka Jacobnēn aín piti purutusa nēish okian 'arukē a kēűun pán pinun kixun aín xukēn Esaú 'inánkēxa, usakian 'inánkēxun píanan xēatankēx ka nirukiani a kaimashi 'ēn kana apan 'ixun űukama bití 'ai kixun sinanima kuankēxa.

26

Isaac 'imainun Rebeca Guerar kakē ēmanu kuan

¹ Usa 'ain ka Isaac ax anu 'umpax 'ikē anu tsóakēxa, ax ka anu tsókē kakē 'imainun an iskē kakin anēkē 'iakēxa, a rapasu 'ainbi ka Abraham anu tsótan 'iasaribiti a piti 'aíma 'inun űu 'apákēxbi 'iruama 'ikēn. Usaia 'ikēbē ka panani Isaac aín xanu Rebecabē kanankiani an űumēmikē unikama 'imainun aín űukamabi buani anua Abimélec filisteokaman 'apu 'ikē Guerar kakē ēma anu kuankēxa. ² Anu 'ikē 'ain ami chikirakēkin ka Nukēn 'Ibu ēsokín kakēxa: "Kamina Egipto menu kuantima 'ain. Uinu karamina 'iti 'ai 'ēn mi kakē anu kamina 'iti 'ain,

³ usa 'ain kamina ënë menu pain tsóti 'ain. 'Ëx kana mibë 'iti 'ain 'imainun kana mi upiokin sinánxukin mi 'imainun min rëbúnki kamaribi ënë mekama 'inánti 'ain. Usakin kana 'ën min papa Abraham kásabiokin 'ati 'ain. ⁴ 'Anan kana 'ën min rëbúnkikamaribi naínua 'aisamaira 'ispa iskësa usaribi 'ítánun 'imiti 'ain, 'imainun kana ënë me kamabi mi 'inánti 'ain. 'Inánan kana kamabi menu 'ikë unikamaribi upiokin sinánxunti 'ain, min rëbúnki kamasaribi 'inun, ⁵ ësoakinribi 'ën kakëxun ka Abrahamnën 'ën kakësokin ax kikësoibi 'iti banakama 'ianan a tanti banakama 'ën 'unánmikësabi okin 'akëxa."

⁶ Ësokian kakëx ka Isaac Guerar kakë ëma anu tsóti bërúakëxa, ⁷ usai bërutankëx anu tsotia ka anu 'ikë unikaman aín xanu Rebeca ñuikin Isaac ñukákankëxa, ñukákëxun ka aín xanu ka kixun kati sinani rakuëkin ax ka 'ën chirabakë 'ikë kixun kakëxa. Rebeca upíra xanu 'ain ka Isaacnën anu 'ikë unikaman 'ati sinani rakuëkin paránti sinánxun kakëxa.

⁸ Ësokin anu 'ikë unikama katankëx ka anu basipain tsóti bërúakëxa. 'Aínbi ka achúshi nëtën Abimélecnën aín xubu xëkuë chukúmanën iskëxunbi Isaacnën aín xanu Rebeca kuëenkin 'ikútia isakëxa. ⁹ Usakin 'aia istankëxun ka aín uni achúshi Isaac unun kixun katánun kamiakëxa:

—Kamikëxa 'aia ka ñukákëxa mibëa 'ikë xanu ax kara min xanu 'ik, çasérabi kat? Min xanu 'aínbi karamina, çax isa min chirabakë 'anáka 'ikë kixax këmëi kian?

—'Ën kana a kupían ënu 'ikë unikaman 'ë 'ati sinánkin kana mi kan —kixun Isaacnën kakëxa.

¹⁰ Kakëxunbi ka Abimélecnën kakëxa:

—çUisa kupín karamina nu ësokin an? 'Ën mi iskëma 'ain ka ënu 'ikë uni min xanubë 'ikë 'itslanxa, usa 'ain kamina min nu 'uchamikë 'itsían.

¹¹ Usakin katankëxun ka Abimélecnën kamabi anu 'ikë unikama kakëxa:

—Uin kara ënë uni 'ianan aín xanu ubioia, ax ka 'atima okin 'akë 'iti 'ikën.

¹² Usa 'ain ka a barin ñu 'apáxun Isaacnën 'aisamaira 'inuan aín bimi upíbu 'ikë biakëxa, Nukën 'Ibu upiokin sinánxunkëxun. ¹³ Usa 'aish ka 'aisamaira ñuñu 'ianan 'itsaira manë panshíanñu 'iakëxa. ¹⁴ 'Imainun ka 'itsaira ovejañu 'ianan, vaca 'imainun an ñu mëëxunkë uniñuribi 'iakëxa, usa 'ain ka ax ñuñuira 'ain, anu 'ikë filisteo unikama nutsi ami nishkin 'atima okëxa. ¹⁵ Usa 'ain ka aín papa Abrahamnën anu pain tsókë 'ixuan an ñumëmikë unikama amia anu 'umpax 'ikë kini ax Abrahamnan 'iakëxa; usa 'ikëbi ka filisteo unikaman a kini men bëtaskin natakakakë 'iakëxa. ¹⁶ Usa 'ain ka Abimélecnën Isaac ësokin kakëxa:

—Bëribi kamina ënuax kuantí 'ain, mix kamina 'aisamaira ñuñu ënu 'ain nuxnu mix 'ikësaí ñuñuira 'aímabi.

¹⁷ Ësokin kakëx ka anuax chikíkiani kuanx Isaac Guerar kakë ëmanu 'ikë me sapan anu tsóti bërúakëxa. ¹⁸ Anuxun ka Isaacnën an ñumëmikë unikama anu tsókin Abrahamnën anua 'umpax bití amia, kinikama 'ikëbia ax ñukëbëtan filisteo unikaman men nataka ká 'ikëbi, aín unikamabëtan amiribishi naëtékëankëxa, usokin 'atankëxun ka aín papan anëasabi okin anëtékëankëxa.

¹⁹ Achúshi nëtën ka Isaacnën ñumëmikë unikama kini achúshi me sapan anu 'akinbi anua 'umpax upíra mërakëxa. ²⁰ Usakin 'umpax atun pain mërakë 'aínbi ka filisteo unikaman 'arakakë ñuina an bërúankë unikama, Guerar kakë me sapan anuax aínan isa 'umpax 'ikë kixax Isaacnën ñuina an bërúankë unikamabë a 'umpaxan rabanan mëanani abë nishanankëxa. Usaia anun rabanan mëëanankë ka Isaacnën a 'umpax. "Anuax mëëanankë kakin anëakëxa." ²¹ Usai anuax 'itankëxun ka Isaacnën unikaman amiribishi kini itsi anua 'umpax bití 'atékëankëxa, usokin 'akëbi ka filisteo unikaman amiribishi ubiotékënkëx ka amiribishi atubë nishanankë ka Isaacnën anuax bëtsibë "nishanax isanainsama tankë usokin anëakëxa." ²² Usaia aín unikama 'itënkënkëbë ka anuax Isaac 'ura kuaní chikíakëxa, usai chikíkin ka aín unikama 'imainun kamabi aín ñuina kamabi buani kuanx, kuantankëxun ka anua tsóti me anu bëbaxun achúshi kini anua 'umpax bití aín unikama naëmiakëxa, usa 'ain ka anuax 'umpax kupín mëëananiama iskin Isaacnën anuax mëëanantékënimá upitax tsoti kakin anëakëxa, usakin 'atankëx ka ësaí kiakëxa: Bëri ka Nukën 'Ibu ënu nu ëanxa, usa 'ain kananuna ënë menuax nishananima ñuñuira 'iti 'ain.

²³ Usai anu pain 'itankëx ka amiribishi Isaac Beerseba kakë me anu kuantékëankëxa.

²⁴ "Anu bëbaxa ñantabukë a imë ami mërakin ka Nukën 'Ibun kakëxa:

'Ëx kana min papa Abraham aín Dios 'ain.

Usa 'ain kamina rakuëtima 'ain; 'ëx kana mibë 'ain.

Usa 'ain kana 'ën uni Abraham a kupín upiokin sinánxunkin, min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'uákamë 'ëonun 'imiti 'ain."

²⁵ Ësokian kakëxun ka Isaacnën anuxun rabiti maxax maburukin 'atankëxun, asábi ka kakin Nukën 'Ibu rabiakëxa. Usokin 'atankëx ka a menubi 'i bërúakëxa, bërúkin ka anu achúshi kini anua 'umpax bití an ñu mëëmikë unikama 'amiakëxa.

Isaac 'imainun Abimélec mēnionan űnikē bana

²⁶ Usa 'ain ka achúshi nētēn, Abimélec Guerar kakē ěma anuax Isaacbē banai ubakēxa. Usaia ukēbē ka an 'unánkē uníkama an bana űniuxunkē Ahuzat, 'imainun suntárunēn kushi Ficol akamaribi abē ubakēxa. ²⁷ Usai kuanx anu bēbaia ka Isaacnēn kakēxa:

—Mitsun kamina 'ě chikiankēn, usa 'ixun kamina mitsubē 'iabi 'ě min ěmanua chikian, űuisakatsi karamina 'ě isi aín?

²⁸ Ěsokian kakēxunbi ka atun kakēxa:

—Nun kananuna mi isan mix kamina Nukēn 'Tbu abē 'ain, usa 'ikē an mi 'akinia kananuna unan, usa 'ain kananuna nukaman achúshi űu mibētan 'ati ain. A achúshi űu 'ati ax ka 'ikēn: ²⁹ min kamina nukama uisabi otima 'ain, nunribi kananuna mi uisabi okēma 'ain. 'Atima okinma, kananuna nun mi upiókin nuibakin 'akian, 'imainun kananuna upiókin mixmi 'ěn menuax chikiti 'aia mi xuan, usa 'ikē ka bērí Nukēn 'Tbu mi upiókin sinánxunkin 'akinia. ³⁰ Usakian kakēxun ka Isaacnēn achúshi fiesta chaiira 'atí sinánxun, a pitíkama pain ain uníkama 'amitankēxun kuēēnkin atubētan pianan xēakēxa. ³¹ Usai 'iǒnx pēkarakēma 'aínshi nirui ka sinanatēkēntima oi atúxbi kánani kiakēxa. Usai kanantankēxun ka Isaacnēn bēríanx kamina kuantí 'ain kixun amiribishi atubē isanantēkēxuma kakēxa, kakin ka upiókin aín 'unánkē uni 'akēsokin kuantanun xuakēxa.

³² A nētēnbi ka an űu mēēmikē uníkama Isaac kai ubakēxa, ukín ka 'umpax kananuna me kini 'ati naēkinbi anua mēran kixun kakēxa. ³³ Usakian mērakē ka Isaacnēn anua 'umpax 'ikē kini a Sebá kakin anēakēxa. Usa 'ain ka a ěma Beerseba kakin anēkē 'iakēxa.

³⁴ Usa 'ain ka Esaú an cuarenta baritiaűu 'ixun Judit biakēxa, aín xanu 'inun ax ka Beerí kakē hitita 'ain bēchikē xanu 'iakēxa. 'Imainun ka bētsi xanu Basemat kakē aribi biakēxa, ax ka Elón hitita uni aín bēchikē xanu 'iakēxa. ³⁵ Usokian a xanu rabē aín tuá Esaúnēn bian ka Rebeca 'imainun Isaac a kuēēnima uisa kupín kara usakin bētsi unibunēn xanu 'ěn tuákēn biaxa kiax masá nuituti nishi tsóakēxa.

27*Isaacnēn Jacob 'imainun Esaú upiókin sinánxuan*

¹ Usa 'ain ka Isaac ax kaniakēti 'upiókin űu istisama 'ain bēru 'iakēxa. Achúshi nētēn aín rēkuēn bēchikē Esaú kuēnxun kakēxa:

—'Ěn bakē bēchikē!

—Kia ka kamina 'ě kati 'ain papan —kixun Esaúnēn kakēxa.

² —Kamina 'ě kaniakētia isin —kixun ka Isaacnēn kakēxa—, 'ěx kana bētsi nētēnbi űuti 'ain.

³ Usa 'ain kana 'ěx kuēēn, kamina min kanti kēűun min pia bibiani núnua űuina barixun 'ě 'axuni kuantí 'ain. ⁴ Abētsinxun kamina nēishokin 'arubētsinkin, uisakin 'arukē karana pisa tani usakin 'abētsinkin 'ě bēxúnti 'ain. Usokin 'abētsinkin bēkē pitankēxun űukēmapain 'ixun kana mi upiókin sinánxunti 'ain.

⁵ Aínbi ka ěsokian kaia ax anu 'ixun Rebecanēn uisakin karaisa Isaacnēn Esaú kaia kixun kuakēxa. Usakian aín papa kakēxa, ninu űuina barixuni kuankēbētan ishi ka, ⁶ Rebecanēn aín tuá 'anáka Jacob a ěsokin kakēxa:

—Ka is, 'ěn kana min papan abē banakin, ěsokin min xukēn Esaú kaia kuan: ⁷ űuina 'atankēxun kamina nēishokin, uisa okin 'arukē karana pisa tani usakin 'arubētsinkin 'ě pinun bēxúnti 'ain, usakin 'akē pitankēxun kana Nukēn 'Tbu ismainunbi űukēmapain 'ixun mi 'upiókin sinánxunti 'ain. ⁸ Usa 'ain kana mi kain, 'ěn bakē tuá kamina upiókin kuati 'ain, 'ěn mi kamainun: ⁹ Kamina anua űuina 'arakakēkama 'ikē anu kuanxun, cabra bērí kanikē, aín upi rabē kaisbētsinkin 'ě bēxúnti 'ain; 'ěn kana min papa ax kuēēnkēsa okin, pinun nēish okin 'aruxunti 'ain kixun ka aín titan kakēxa. ¹⁰ Usakin 'ěn 'aruia kamina min na pinun min papa ubanxunti 'ain, usakinmi 'akēxun ka an 'ati űukama mi sinánxunkin 'inánti 'ikēn, ax űukēmapain 'ixun.

¹¹ Kakēxunbi ka Jacobnēn aín tita kakēxa:

—Min kamina 'unan 'ěn xukēnax ka aín naminu raninbaē 'ikēn, 'aínbi kana 'ěx usama 'ain.

¹² 'Ěn papan ramēkinbi 'ě raniűuma 'ikē 'unánkin ka 'ěx isana ami kuai kixun sinánti 'ikēn; usakin 'ěn 'akēxun 'unánkin ka 'atimokin sinánkin 'ě upiókin sinánxuntima 'ikēn.

¹³ Ěsokian kakēxunbi ka aín titan kakēxa:

—'Ěn bakē tuá, mi 'atimokin sinánxukēxbi ka minu 'ima ěnu pakēti 'ikēn. Usa 'ain kamina 'ěn kakēsabiokin, cabra bērí kanikē rabē bitsi kuantí 'ain.

¹⁴ Kakēx kuanxun ka Jacobnēn cabra bērí kanikē rabē bitsínkin aín tita bēxúankēxa. Bēxunkēxun ka aín titan piti nēishira 'inun upiókin 'aruxuankēxa, usakin 'arukēa Isaacnēn pisatankē usakinbi ákēxa, ¹⁵ usokin aín tuá piti 'axuntankēxun ka aín tuá apan Esaúnēn chupa xubunu nankē upi a bitsínkin bēxun, 'ain titan aín tuá 'anáka Jacob paűumiakēxa. ¹⁶ Usakin paűumikin ka axa raniűuma 'ikē cabra bērí kanikē kama aín xaká, ěskaxun nankē

anúnribi upíokin ramápukin Jacob aín pēñanu 'anan aín tēxanuribi tērabuankēxa, ¹⁷ usakin 'atankēxun ka aín títan piti nēish okin 'akē a 'imainun pánribi 'inánkēxa.

¹⁸ 'Inánkēx anua 'ikē anu atsínkin ka Jacobnēn aín papa ēsokin kakēxa:

—¡Papan anu kaina 'ain!

—Ēnu kana 'ain. ¿Uinu 'ikē 'en bēchikē a kaina mix 'ain? —kixun ka Isaacnēn űukákēxa.

¹⁹ —Ēx kana Esaú, min rēkuēn bēchikē a 'ain —kixun ka Jacobnēn aín papa kakēxa—. 'Ēmi 'anun kakē kana mi 'axun bēxuan. Usa 'ain kamina; nirutankēxun 'en 'abētsinkē űuina nami piti 'ain, pitankēxun kamina 'ē min upíokin sinánxunkin kati 'ain.

²⁰ Usakian kakēxun ka Isaacnēn űukákēxa:

—¿Uisa 'ixun kaina bēnēkinshi űuina mērabētsian, 'en bakēn?

Kakēxun ka min Diosan ka 'en bēnēkinshi mēranun 'ē 'akianxa kixun Jacobnēn kakēxa.

²¹ Ēsokian kakēxunbi ka Isaacnēn katēkēankēxa:

—Nērira kamina uti 'ain, mi ramēkin asérabi kaina 'en rēkuēn bēchikē, Esaú 'ai kixun tanun.

²² Kixuan kakēxun ka Jacob aín papan ramēnun 'urama uakēxa. Aia ka Isaacnēn ramēkin kakēxa: “Mix kamina Jacobnēn banasa 'ain, 'ainbi ka mi xukēn Esaúnēn pēnranisa min pēñan 'ikēn.” ²³ Usai 'ikē ka Isaacnēn 'unánma 'ikēn, 'unánkma ka aín pēñanu aín rani 'itsa 'ikē, aín xukēn apan Esaúnēn pēñansa 'ikē tankēxa. 'Aínbi ka upíokin sinánxunuxun pain, ²⁴ amiribishi űukátēkēankēxa:

—¿Asérabi karamina mix 'en bēchikē Esaú a 'ain?

—Kixuan űukákēxun ka 'ēx kana Esaú 'a 'ain —kixun Jacobnēn kakēxa.

²⁵ Ēsokian kakēxun ka aín papan Jacob kakēxa:

—'En bakē bēchikē, pinun kamina mi 'abētsinkē űuina nami 'arukē 'ē 'inánti 'ain, a pitankēxun kana mi upíokin sinánxunkin kati 'ain.

Usa 'ain ka mētēxtankēxun pinun aín papa 'inánkin Jacobnēn, uvas baka 'akē aribi 'inánkēxa. 'Inánkēxun ka Isaacnēn pianan xēakēxa, ²⁶ usokin pianan xēai sēnēntankēxun ka kakēxa:

—'Ē 'urama ukin kamina achúshi okin 'en bēmánanu 'ē bētsuku kati 'ain.

²⁷ Ēsokian kakēxun bētsuku kanux a 'urama oi tsóbutia ka Jacobnēn chupa Isaacnēn xēakēxa. Xēkin ka ēsokin kakēxun upíokin sinánxunankēxa:

“Ēnē chupan 'ishax ka 'en bēchikēnan 'aish. Abē ninu nikē 'ishasa 'ikēa, Nukēn 'Ibu upíokin sinánxunkē 'iti 'ikēn.

²⁸ Usa 'ikē ka Nukēn 'Ibu Diosan min űu 'apákē chabónun naínua 'uí 'ibúmiti 'ikēn, 'ibúmikēxun ka min űu 'apákēkama menua chabóti 'ikēn, usakin 'akēxun ka min trigo bēru 'itsaira 'imianan a mi xēati űuribi 'aisamaira 'imiti 'ikēn.

²⁹ Usa 'ikē ka 'aisamaira unin mi űu mēēxunti 'ikēn;

bētsi menu 'ikē unikamaxribi ka mi bētánain rantinpuruni 'iti 'ikēn.

Mix kamina min xukēnkaman 'apu 'iti 'ain;

¡Usa 'ain ka atux mi bēmánon rantinpuruni 'iti 'ikēn!

Uin kara mi 'aisama oia ax ka 'atima okēribi 'iti 'ikēn,

'imainun ka uin kara mi upíokin sinánxunkin 'akinia axribi upiti bukui upíokin sinánxunkē 'iti 'ikēn.”

³⁰ Usakin Isaacnēn upíokin sinánxunkēxa Jacob, chikíkiani anua aín papa 'ikē anuax kuankēbēshi ka Esaú axribi űuina 'abētsinkin bēi uakēxa. ³¹ Utankēxun ka anribi űuina nami nēish okin 'aruakēxa, 'arubētsinkin bēxun ka aín papa ēsokin kakēxa:

—Papan kamina niruti 'ain, nirukin kamina min bēchikēnēan 'abētsinkin bēxun mi 'aruxunkē nami ēnē piti 'ain, pitankēxun kamina min upíokin sinánxunkin 'ē kati 'ain.

³² Kakēxun ka Isaacnēn űukákēxa:

—¿Uikaramina mix 'ain?

—Ēx kana Esaú min rēkuēn bēchikē a 'ain, —kixun ka kakēxa.

³³ Ēsokian aín bēchikēnēn kakēxun ka Isaac ratuti sinánkasmai aín bana, bētsi tērēkin aín bēchikē kakēxa:

—Usa 'ain kara, ¿ui kara an 'ē 'abētsinxun űuina nēishokin 'aruxun bēxunkē ax 'iax? 'Ēn kana mix uisama pain 'ain kamabi pian, pitankēxun kana 'en a upíokin sinánxuan usa 'aish ka bēri ax upíokin sinánxunkē bēruaxa.

³⁴ Ēsokian aín papan kakēxun kuati, ka Esaú munuma nishi kuēnkēni iankēxa:

—¡Kuēnkēni iní ka kiakēxa, papa 'ēribi kamina min upíokin sinánxunti 'ain! ³⁵ 'Aínbi ka Isaacnēn kakēxa:

—Min xukēn 'anákanēn, uxun paránkēxun kana minan 'ikēbi, upíokin sinánxunkin a 'inan.

³⁶ —¡Usaia kēmēxun űu bití 'unánxun ka Jacob kakēxun anēakēxa! —Kiax ka Esaú kiakēxa—. ¡Bēri ka an 'ē rabēokin ēsokin 'akē 'ikēn! Bērāma ka 'ēx aín apan 'ikēbi an 'ē bikuani 'en apan 'iaxa,

bëri ka amiribishi biaxa 'ëmi upiokin sinánxunti aribi. ¿'Ëribimi upiokin sinánxunti bana kara 'aíma 'ik? ³⁷ Èsai kia ka aín bëchiké apan Isaacnën kakéxa:

—Ka kuat, 'ën kana kamabi ñu 'anuan kushi 'inánun Nukën 'Ibu Dios Jacob ñukáxuan; usa 'ain ka kamabi aín aintsikamax a ñu mëëxunké 'iti 'ikën, 'imainun ka an trigo 'apáké 'aisamaira 'ianan ñu bimíñu aín baka xéati 'aisamairañu 'iti 'ikën. ¿Añu karana 'ën bëri mi 'inánti 'ain 'ën bakën? ³⁸ Èsokian kakéxun ka Esaúnën amiribishi ñukatékénkin munuma banakin kakéxa:

—¿Achúshi unishi kara Nukën 'Ibu Diosan upiokin sinánxunti 'iké papan? ¡'Ëribi kamina upiokin sinánxunkin kati 'ain èsokin aín papa kai ka!

Esaú munuma kuënkëni amiribishi iankéxa.

³⁹ Usaia 'ia kuankin ka Isaacnën aín bëchiké kakéxa:

“Ka kuat, mix kamina me anua ñu 'apákëbi 'irukéma a menu 'ianan anua 'uí 'ibucéma me anu 'inuxun 'ain.

⁴⁰ Usai 'i kamina min mané xëtoké anun 'akanani

mëanani tsóti kamina min xukén 'anáka an ñu mëëmiké 'inuxun 'ain;

usai 'i kamina min rëbúnkikama kushitékënti aín,

ënë menuax chikíax kamina mibi tsónuxun 'ain.”

Jacob amia aín xukén Esaú nishkëx abá ñuiké bana

⁴¹ Usakian 'aké 'ain ka Esaúnën ami xuatemati nishkin Jacob istisama tankéxa aín papan upiokin sinánxunkin kaké kupín, 'imainun ka sinánkéxa: “Ènuax basiramashi kana 'ën papa ñukébé 'itsaira masá nuituti nitëxëti 'ain, usai 'ikin kana 'ën xukén Jacob rëti 'ain.”

⁴² Usakian Esaúnën sinánkëbëtanbi ka Rebecanën 'unánkin, aín tuá 'anáka Jacob kami-tankéxun èsokin kakéxa:

—Ka kuat, min xukén Esaú ka 'aisamairai mimi nishkin mi 'ati sinania usa 'ain kana mi kain.

⁴³ Kamina 'ën kakéxun upiokin kuati 'ain; usa 'ain kamina bëribi abati Harán, menu kuantí 'ain kuanx kamina 'ën rarëbaké apan Labán aín xubunu 'i kuantí 'ain. ⁴⁴ Usai kuantankëx kamina anu pain 'i kuantí 'ain, min xukén apan axa mimi xuatemati nishké a inúkian ⁴⁵ min

'aké a manutamainun. Usa 'ain kana 'ën amiribishi utékënun mi kamiti 'ain. ¡'Ëx kana 'ën tuárabé achúshi nëtën ishi a rabëtaxbi bamati kuëëniman!

⁴⁶ Èsokin pain aín tuá katankéxun ka Rebecanën Isaac èsokin kakéxa:

—Èx kana ëné hitita xanu rabé Esaúnëa bia ënébë tsóti atsan, usa 'ain kana abë 'isamatánin. Jacobnën ribia achúshi hitita xanu Canaán ënua bikëbé karana 'ëx uisari ënu tsóti 'ain, kana ënu tsótima bamati 'ain.

28

¹ Usakian aín xanun kakéxun ka Isaacnën aín bëchiké Jacob, kuënxun upiokin sinánxunkin èsokin kakéxa: Min kamina uisaxunbi, Canaán me ënua uinu 'iké xanubi bitima 'ain.

² Kamina Padán-aram, anua min xuta Betuel 'ia me anu kuantí 'ain, anu kuantankéxun kamina anua min kuku Labánmën bëchiké xanukama achúshi bití 'ain. ³ Usa 'ain ka Nukën

'Ibu Dios kamabi kushiñu an mi upiokin sinánxunkin min rëbúnkinéxa 'aisamaira 'ia timënun 'imíti 'ikën, 'imianan ka min rëbúnki kamanuax 'aisamaira ëma 'ai uni 'uakamé 'ëoti 'ikën.

⁴ 'Imianan ka mi 'inánan, min rëbúnkikamaribi upiokin sinánxunkin Abraham kásabiokin, ëné me 'ibuanun anu nu bëri bëtsi menu 'iké uni 'ikésai tsóké ëné mi 'inánti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan Abraham 'inánuxun kásabiokin.

⁵ Èsokin katankéxun ka Isaacnën aín bëchiké Jacob a Padán-aram anu xuakéxa. Xukéx kuanx ka Jacob Labánmën xubunu bëbakéxa, ax ka Betuel arameo uni aín bëchiké 'ianan Rebeca Jacob 'imainun Esaú aín títan rarëbaké 'iakéxa.

Esaúnën xanu bia ñuiké bana

⁶ Usa 'ain ka Esaúnën aín papa Isaacnëan aín, xukén 'anáka Jacob a upiokin sinánxunkin mëniotankéxun Padán-aram anua aín xanu baritanun kixun xuké a 'unánké 'iakéxa. 'Imainun

ka aín papan anu 'iké xanu bixuma 'anun kaké aribi sinánkéxa, upiokin sinánxunkian ëné Canaán menua kamina achúshira xanubi bitima 'ain kixuan kaké aribi sinánkéxa, ⁷ 'imainun ka Jacob Padán-aram anu aín papa 'imainun aín títan kakésabi oi kuanké aribi

sinánkéxa. ⁸ Usa 'ain ka Esaúnën aín papan Canaán kaké me anua xanukama biké a kuëëniama 'unánkéxa; ⁹ usa 'ain ka Esaú Ismael kaké uni, Abrahamnën bëchiké abë banai

kuankéxa, kuantankéxun ka ñukáxun aín xanu 'iti uni aín bëchiké Mahalat kaké a biakéxa, ax ka Nebaiot aín chirabaké 'anáka 'iakéxa 'imainun ka bëráma Canaán menua biké xanu rabé axribi aín xanu 'iakéxa.

Betel kaké me anuax Dios Jacobmi mërá ñuiké bana

¹⁰ Usa 'ain ka Jacob ax Beerseba kaké anuax kuani Aramnu kuanti bai a bibiani anun kuankëxa. ¹¹ Usai kuanbaiti ka bari kuabuti ñantabukëbë anua ñantan 'uxtinu bëbakëxa. Anu bërúxun ka amia katamëti achúshi maxax bitankëx aín maxkámí ami tēkëpimëti nantankëx 'uxakëxa. ¹² Anuxun namákin, iskëxbi ka achúshi tapitinëx menuaxbi kuarutankëxa naínu sēnēn 'ikē isakëxa, iskin ka anua Diosan ángelkama kuarumainun rafrinëxribi ubuti nitsia isakëxa. ¹³ Usákin namákin isanan ka Nukēn 'Ibu a rapasu nixun ësokín kakëxun kuakëxa: 'Èx kana mín 'Ibu 'ain, 'ianan kana mín xuta Abraham aín Dios 'ianan mín papa Isaac aínanribi 'ain. Usa 'ixun kana mi 'imainun mín rēbúnkikama anumi 'uxi rakáké me ēnē 'inánti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain ka atux 'aisamaira 'uakamē 'ëoi me putu iskësaira 'i aín tsipumiki 'imainun aín rēbumiki kuanan amiaxa bari uruké au 'imainun amia bari kuabuké amiki amami amami kuankanti 'ikēn, usa 'ain ka kamabi menu 'ikē unikama upiokin sinánxunkē 'iti 'ikēn mi 'imainun mín rēbúnkikama kupí. ¹⁵ 'Èx kana mibē 'ain; usa 'ixun kana uinu kaina kuani anuabi 'ēn mi bërúanti 'ain, usa 'ixun kana amiribishi ēnē menubi mi bētékēnti 'ain. Mí kana usai 'ia 'ēn kakësabiokin 'axuntankëxuma ēntima 'ain.

¹⁶ Usákin kakëx aín 'uxkēnuaxbi bësukin ka Jacobnēn sinánkëxa: "Asérabi ka ēnē menu Nukēn 'Ibu 'ëbē 'ikēn kixun kana 'ēn 'unánkëma 'ain." ¹⁷ Usa 'ain kana 'itsaira rakuéan, 'imainun kana sinan: Ènē mex ka upíra 'ikēn. "j'Ènëx ka anua Nukēn 'Ibu Dios 'ikē aín xubu 'ikēn; 'imainun ka naíkamē 'ëo manámi 'ikē aín xēputi 'ikēn!"

¹⁸ Usai 'iónx pëkarakëma 'aínsi nirukin ka Jacobnēn, anu tēkëpimëti noonkē maxáx bikin 'unánti okin nitsiánkëxa, usákin 'atankëxun ka ēnëx ka Nukēn 'Ibu Diosnan 'iti 'ikē kixun sinánkin xēni bitankëxun ami anpënkakëxa. ¹⁹ A menu ka bëráma achúshi éma Luz kakín anékē 'iakëxa, usa 'ikēbi ka Jacobnēn aín anē bëtisiokin anékín Betel kakín anéakëxa. Betel kíkē bana ax ka Diosan xubu kí kíkē bana 'ikēn. ²⁰ Anuax ka Jacob ësai kiakëxa: Nukēn 'Ibu Diosan ka 'ē kuania bërúanan, 'ēn piti ñu 'inánan 'ēn pañuti chuparibi 'ē 'inánti 'ikēn, ²¹ usa 'ain ka 'èx 'ēn papan xubunu uisaibi 'ikéma kuankëbē ax 'ēn 'Ibu Dios 'iti 'ikēn. ²² 'Èn kana uinu karana ēnē maxax nankē anubi Nukēn 'Ibu Dios anuxun rabiti 'ati 'ain; 'imainun kana mí asérabi manukima uisa ñukama kaina 'ē 'inani a mësú mí 'inánti 'ain.

29

Jacob Harán kaké émanu bëba

¹ Usa 'ain ka Jacob Betel kaké me anuax kuani amiaxa bari uruké me ami kikiani kuankëxa.

² Kuankin an 'uranxun iskëxbi ka anua 'umpax biké kini achúshi 'iakëxa, a kini rapasu ka an carnero bërúanké unikama rabé 'imainun achúshi anu timéax tanti buukuké isakëxa, a uni kaman ka atun ñuina a kininua 'umpax bixun 'amiakëxa. Anu ka anun kini mapuké achúshi maxá chaiira 'iakëxa, ³ usa 'ain ka atun 'arakaké carnerokama anu timékëbëtan, an bërúanké unikaman anun 'umpax mapuké xaxu chaiira achúshi, a buinakin rakanakëxa, usákin 'umpax 'akëbëtan ka amiribishi kini a xaxu chaiira anun mapuakëxa.

⁴ Usákin 'akëbē anu nukúkin ka Jacobnēn an ñuina bërúanké unikama ñukákëxa:

—¿Uinu 'ikē kaina, mitsux 'ain?

Kakëxun ka:

—Nux kananuna Haránu 'ikē 'ain —kixun atun kakëxa.

⁵ —¿Mitsun kaina Labán kaké uni Nahornēn bëchiké a 'unanin? —kixun ka Jacobnēn ñukátëkëankëxa.

—Ñukátëkënkëxun a unikaman kananuna 'unáni —kixun kakëxa. ⁶ Kakëxun ka Jacobnēn

—Asérabi kara usa 'ikē —kixun ñukátëkëankëxa.

—Ñukákëxun Labán ka asabi 'ikē —kixun an ñuina bërúanké unikaman kakëxa—. Kakëbëbia aia iskin ka ñuina bërúanké unikaman kakëxa ka kuat, aín bëchiké xanu Raquel an ka aín ovejakama bëia. ⁷ Èsokín kakëxun ka Jacobnēn kakëxa:

—Ka kuat, ka xupibuisama pain 'ikēn, bari ka 'urapain 'ikēn anun mín 'arakaké ovejakama kamabi xēputi. ¿Uisa 'ixun kaina 'umpax 'amibiankin pasto pinun buaniman?

⁸ 'Aínbi ka atun kakëxa:

—Kananuna usokin 'aima. Kamáxbia timékëbëtan kuni kananuna an bërúanké nukaman 'umpax 'aminuxun, xaxu chaiira anun kini xëkué mapuké a rakanakin nun 'arakaké ñuinakama 'umpax xëaminuxun kalnti 'ain.

⁹ Usai Jacob atubé banamainun ka Raquel ax aín papan 'arakaké ovejakama bëi uakëxa, ax ka an ñuina kama bërúanké 'iakëxa. ¹⁰ Usákin kaké basikëma 'aínsi ka aín kukun Labánēn 'arakaké ovejakama bëi 'aia Jacobnēn isakëxa, isbiani kuanxun ka anua 'umpax 'ikē kini anun mapuké xaxu a mabikín amo rakanakin, 'umpax bikin ovejakaman xëamiakëxa; ¹¹ usákin 'atankëxun kakín aín kukun bëchiké bëtisukukakin bitsi ka iankëxa. ¹² Usai 'i sēnēnkin ka Jacobnēn ñuixunkin kakëxa 'èx kana Rebecanēn tuá 'ain 'imainun kana mín

papan Labán aín piaka 'ain, ësokian kakèx ka Raquel abákiani kuanxun aín papa ñuixuankèxa. ¹³ Usokian aín bëchikènën aín chirabakèn tuá Jacob ñuikin kakèx, aín 'ikènuax abákiani kuanxun 'ikúkin bikin bëtsuku kakèxa, usokin 'abiankin ka aín xubunu ubankèxa. Usai abè kuanxun ka aín xubunuxun Jacobnèn usaía kuani 'ikè akama ñuixuankèxa. ¹⁴ Usakin ñuixuntankèxa sènènia ka Labánneribi unánmikin kakèxa: Mix kamina asérami 'èn aintsí 'ibu 'ain, usa 'aish kamina 'èn imibi 'ain.

Jacobnèn Raquel këñun Lía binuxun ñu mëëa ñuikè bana

Usa 'ain ka Jacob ax aín kuku Labánnèn 'ikènu achúshi 'uxè 'i bërúakèxa. ¹⁵ Usai abè 'ikin ka Labánnèn Jacob kakèxa:

–Mín kamina añubi kanankimaira 'è ñu mëëxuntima 'ain, 'èx mín aintsí 'ikè. Usa 'ain kamina uiti karana mi kupíoti 'ai kixun 'è kati 'ain. ¹⁶ Labán ax ka xanu bëchikè rabèñu 'iakèxa, aín apan ax Lía kakin anèkè 'imainun, ka aín 'anáka Raquel kakin anèkè 'iakèxa. ¹⁷ Lía axa aín bèru upí 'imainun ka. Raquel ax kamabi aín namikama upíira 'iakèxa. ¹⁸ Usa 'ikè ka Jacobnèn Raquel a 'itsaira kuèèankèxa, kuèènkín ka aín papan ñukákèxun kakèxa:

–Mín bëchikè 'anáka Raquel a kupín, kana mapai 'imainun rabè baritia 'imikin mi ñu mëëxuntí 'ain. ¹⁹ Usai kía ka Labánnèn kakèxa:

–'Èn kana 'èn bëchikè mi 'inánti 'ain. 'Aínbi kana bëtsi uni 'unánkèma 'inántima 'ain. Usa 'ain kamina 'èbè 'i bërúti 'ain. ²⁰ Usokin mëníotankèx ka Jacob Raquel bisatani mapai achúshi 'imainun rabè baritia 'nu mëakèxa, usokin an ñu mëèkin tankèxbi a baritiakama ainan 'itsamarasa 'iakèxa, an Raquel 'itsaira kuèènkín tankèx.

²¹ Usakin ñu mëèkèbè mapai achúshi 'imainun rabè baritia inukèbètán ka Jacobnèn aín kuku Labán kakèxa:

–'È kamina mín bëchikè 'èn xanu 'inun binun 'inánti 'ain, ati baritia a kupí 'èn mi ñu mëëxuntí kakè aka inúaxa usa 'ain kamina mín bëchikè 'èn xanu 'iti 'è 'inánti 'ain.

²² Usokin mëníotankèxun ka Labánnèn kamabi abèa 'ikè unikama katankèxun, aín bëchikè birakamikin achúshi fiesta 'akèxa. ²³ 'Aínbi ka Labánnèn a imè birakamibiankin aín bëchikè Lía bibiankin Jacobnu buánkèxa, usokin ubanxun ka a imè Jacob abèa 'uxnun 'inánkèxa. ²⁴ Usakin 'inántankèxun ka Labánnèn an ñu 'axúnti xanu achúshi Zilpá kakè a kakèxa, kamina mín 'èn bëchikè ñu mëëxuní abè 'iti 'ain.

²⁵ Usai abè 'inèti pèkarakin Jacobnèn iskèxbi ka Lábèa uxnekè 'iakèxa, usa 'ain ka kuantankèxun Labán kakèxa:

–¿Uisati kaina 'è ësokín 'an? ¿'Èn karana Raquel kupín mi ñu mëëxunkèma 'ain? uisati, ¿kaina 'è parán? ²⁶ Kakèxun ka Labánnèn kakèxa:

–Ènuxun kananuna nun bëchikè 'anáka aín xukèn apan 'ikèmapan 'ain, aín 'anáka birakamiti kuèèniman. ²⁷ Usa 'ain kamina anun mi Lía bikè nètè mapai achúshi 'imainun rabè nètè sènèntamainun abi 'ikinti 'ain, usa 'ain kana mapai achúshi 'imainun rabè baritia 'imikin kana mibètán ñu mëèti 'ain kía kana Raquelribi mi 'inánti 'ain. ²⁸ Usokin kakèxun ka Jacobnèn asabika kixun kakèxa, anúan Lía bikè nètè mapai achúshi nètè sènènkèbètán, ka Labánnèn aín xanu 'iti Raquel aribi 'inánkèxa. ²⁹ Usa 'ain ka Labánnèn an a ñu 'axunkè xanu achúshi aín bëchikè Raquel 'inánkèxa, ax ka Bilhá kakè 'iakèxa, an ka ñu 'axuanan bërúankèxa. ³⁰ Usa 'ain ka Jacob aín xanu Raquelbè 'iakèxa, 'imainun ka 'itsaira kuèèankèxa aín xukèn Lía 'akèsamaira okín, usa 'ain ka Labán 'ain kuku mapai 'imainun rabè baritia pain ñu mëëxuní anu pain 'iakèxa.

Jacobnèn bëchikèkama 'ia bana

³¹ Usa 'ainbi ka Nukèn 'Ibun isakèxa Jacobnèn Lía kuèèniama, usa 'ain ka tuapanun 'imianan, Raquelnèx tuáñuma 'inun 'imiakèxa. ³² Usai ax 'imainun ka Lían tutankèxun achúshi tuá 'akèxa, a tuá bakèntankèxun ka Rubén kakín anèakèxa, anètankèx ka kiakèxa: "Nukèn 'Ibun ka 'èx tèmèrai nitsia isaxa. Èsokin sinánkin ka aín tuá Rubén kakín anèakèxa, usa 'ain ka bèri 'èn bènèn 'è kuèènkín nuibati 'ikè kixun sinánkèxa." ³³ Usakin 'atankèxun ka Lían tuá itsi 'akèxa, aka Simeón kakín anèakèxa, anètankèx ka kiakèxa: 'Èn 'Ibun ka 'èn bènèan 'è 'atima oia 'unánxa, usa 'ain ka achúshi tuá 'atèkènun 'è 'imiaxa. ³⁴ 'Imainun ka amiribishi tuatèkèankèxa, 'atankèxun ka Leví kakín anèakèxa, anètankèx ka kiakèxa: Bèri ka 'èn bènè 'è 'itsaira kuèèni 'èbè 'iti 'ikèn, 'èn kana rabè 'imainun achúshi tuá 'axuan. ³⁵ Usakin 'atankèxunbi ka Lían, amiribishi tuatèkèanxa, a tuá ka Judá kakín anèakèxa, anètankèx ka kiakèxa: Bèri kana 'èn Nukèn 'Ibu rabiti 'ain. Usakin a tuákama 'atankèx ka tuatèkèniama ñomèakèxa.

30

¹ Usa 'ain ka Raquel ax 'èn kana Jacob tuá xunima kixun sinani aín xukèn Liami 'itsaira nishakèxa, nishkin ka aín bènè kakèxa:

–Èmiribi kamina bëchiti 'ain, mín 'èmi bëchikèmax kana ñuti 'ain.

2 'Aínbi ka Jacobnën nishkin kakëxa:

—¿'Ëx kana Diosma 'ain? Nukën 'Ibu ax ka mix tuáñu 'iti kuëënima.

3 Usakian kakëxun ka kakëxa:

—Ka kuat, 'ën kana an 'ë ñu 'axunkë xanu Bilhá kakë a mi 'inanin, usa 'ain ka an tuakëx 'ënbi tuákësa 'iti 'ikën. Usakin 'akëbë ka aín tuá ax 'ën tuása 'iti 'ikën. 4 'Ësai abë banatankëxun ka Raquelnë Jacob an ñu 'axunkë xanu Bilhá, aín xanusa 'ikëa 'ikinun 'inánkëxa. 'Inánkëx ka Jacob Bilhá abë 'iakëxa, 5 abë 'ixun ka Jacobnën achúshi okin ami bëchikakëxa. 6 A mi bëchikë isi ka Raquel kiakëxa: 'Ënë tuá ka Dan kakin anëké 'iti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka 'ën ñukákëxun kuakin nuibakin 'ënë tuá 'ë 'inánxa. 7 Usokin ami bëchitankëxun ka amiribishi Jacobnën Bilhámi bëchitëkéankëxa, 8 usakian ami bëchitëkéan ka Raquel kiakëxa: 'Ënë tuá ka Neftalí kakin anëké 'iti 'ikën, 'ëx kana 'ën xukën apan ami 'itsaira nishan usa 'ain kana bëri 'ëxribi tuáñu 'ain, usa 'ain kana ami nishíbi kana bëri tuáñu 'ain.

9 Usa 'aish ka Lía ax aín tuati sënënkë 'ixun tuakima, an ñu 'axunkë xanu Zilpánën aín bënë Jacob aín xanusa 'ikëa 'ikinun 'imiakëxa. 10 'Inánkëxun 'ikinkin ka Zilpámi achúshi tuá Jacobnën 'akëxa, 11 usokin tuaxunkë isi ka Lía kiakëxa: ¡'Ën sinánkëma 'aínbi ka 'ësa! 'Iaxa! Usa 'ain ka 'ënë tuá Gad kakin anëké 'iti 'ikën. 12 'Usai abë basipain 'itankëxun ka Jacobnën amiribishi aín ñu mëëmikëa bikë xanu Zilpá ami bëchitëkéankëxa, 13 usakian bëchitëkéan ka Lía kiakëxa: ¡'Ëx kana chúamarua tani kuëënin! Usa 'ain ka xanu raíri kamaxribi ax ka 'itsaira kuëënia kixax kiti 'ikën. Usa 'ain ka 'ënë tuákën anë Aser kakë 'iti 'ikën.

14 Usa 'ain ka achúshi nëtën Rubén anun trigo biti 'uxë 'ain, uri nitsi kuankëxa anua ka bimi kaxorisa pëkéké mëraxun biakëxa, bibiankin ka aín tita Lía buánxuanakëxa. Usokin buania ka Raquelnën bimi isakëxa, iskin ka a bimi kukin tuatisa sinánkin Lía ñukákëxa:

—'Ë kaina, min tuákën mi bëxunkë kaxorisa bimi bëtsira 'inántima 'ain. 15 Kakëxunbi ka Lían aín xukën kakëxa:

—¿Min karamina 'ën bënë 'ë bikuanti 'ain? ¡Usa 'aínbi kaina 'ën tuakëan bëké kaxorisa bimi 'ënëribi 'ë bikuantisa tanin!

—Usama ka —Min tuakëan bëké kaxorisa bimi 'ënë kupín ka Jacob 'ënë imë mibë 'uxti 'ikën —kixun ka Raquelnën aín xukën kakëxa. 16 Usakian kakë ñantabukëbë ka Jacob ninu nitsi kuanpuni uakëxa ukëbë ka Lía, aín 'ikënuax chikikinbi aia mërakin kakëxa:

—Bëri kamina 'ënë imë 'ëbë uxti 'ain, 'ën kana Raquel kupión kaxorisa bimi 'ën tuákën bëké anun.

Usa 'ain ka a imë Jacob Liábë 'uxakëxa.

17 'Usai abë 'itankëxun ka Jacob amiribishi mapai achúshi okin tuáxuanakëxa, Nukën 'Ibu Diosan an ñukákëxun kuakë kupin. 18 Usa 'ain ka Lía kiakëxa: 'Ënë tuakëx ka Isacar kakin anëké 'iti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë 'inaishi axa an 'ë ñu mëëxunkë xanu 'ën bënë 'inánkë kupín. 19 Usakin 'atankëxun ka Lían amiribishi Jacob tuáxuanakëxa, mapai achúshi 'imainun achúshi tuá 'itánun, 20 usakin 'atankëxun ka kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë achúshi ñu upíira 'inaishi axa. Usa 'ain ka bëri 'ën bënë 'ë upíokin nuibati 'ikën, 'ën kana mapai achúshi 'imainun achúshi okin tuáxuan. Usa 'ain ka 'ënë tuá Zabulón kakin anëké 'iti 'ikën. 21 Usokin nukëbënë okin pain tuapatankëxun ka, anuishi ñomëkin Lían xanu achúshi tuakëxa, a ka Dina kakin anëakëxa.

22 Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios an ñukákëx Raquelmi sinánkin ka aín ñukákëxun kuakin tuáñu 'inun 'imiakëxa. 23 'Usokian sinánxunkëx ka aín rëkuën tuápain 'atankëxun kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ëx tuaima rabinkë a 'ë nëtënxuanxa. 24 'Ë sapi ka bëtsi bëbu tuá Nukën 'Ibu Diosan tuakasmai rabinkë a 'ë mëniouxuanxa. A tuá ka José kakin anëakëxa.

Jacob 'imainun Labán paránan ñuikë bana

25 Usa 'ain ka nëtë itsi 'ikëbëtan Raquel aín tuá José bakënkë 'ain, Jacobnën aín kuku Labán kakëxa:

—'Ën menubi kuantëkëntanun kaina 'ë xutima 'ain. 26 Usa 'ain kamina 'ën bëchikë 'imainun 'ën xanu rabë 'ë 'inánti 'ain, kana a kupín 'itsaira mi ñu mëëkian, usa 'ain kamina buántanun 'ë xuxunti 'ain. Min kamina 'unan uisakin karana 'ën mi ñu mëëxuan kixun.

27 Kakëxunbi ka aín kuku Labánën kakëxa:

—Usama ka 'ëbëbi 'i kamina bërúti 'ain. 'Ën kana 'unanin Nukën 'Ibun ka 'ën sinánkëxun mix 'ënu 'ëbë 'ain 'itsaira 'ë 'akinia usa 'ain. 28 Usa 'ain kamina 'ë kati 'ain uiti kaina kanantisa tanin, atíbi kana mi kupíoti 'ain.

29 'Ësokian kakëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Min kamina upíokin 'unan uisakin karana 'ën min ñu mëëa kixun 'imainun karana uisakin min ñuinakama bëruan kixun 'unan; 30 'ëx ukëmapan 'ain ka min ñuina 'arakakëkama 'itsamashi 'iakëxa, usa 'aínbi ka 'ën bëruaia Nukën 'Ibu 'akinkëx bëri 'aisamaira min ñuina

'ikën; 'ainbi karana, ¿Uínsaran 'ënanbi ñu mëi 'ën xanu 'imainun 'ën bëchikë kamanan ñu 'arakati 'ain?

³¹—¿Uiti mi kupióti kaina kuëenti 'ain? —kixun ka Labánën ain piaka karaishikin kakëxa.

—'Ë kamina kuríkinën kupiótima 'ain —kixun ka Jacobnën katëkëankëxa—. Mixmi 'ën usakin kamina 'ati 'ai kixun kakëx kuëenkëbé kana amiribishi min ovejakama bërúain kuantëkënti 'ain kixun ka ain kuku kakëxa: ³² usa 'ain kamina bërí 'ë anua min ñuina 'arakakëkama 'ikë anu xuti 'ain, anuxun kana carnero tunankama 'imainun kamabi cabra tsákatsaka akama amo sëtënatí 'ain. Ax ka anúnmi 'ë kupióti 'iti 'ikën. ³³ Usa 'ain ka uinsaran kaina uisatanua a nëtën utankëxun isti 'ain; 'ën ñuinakamanu cabra tsaka tsaka 'imainun tunan akamanua iskëxa anu tsaka tsakakama 'ianan ñun shikësa 'ianan tunan 'ënanu 'ain kamina 'ën kana minan mëkama kixun 'unánti 'ain. ³⁴—Ësokian kakëxun ka asabika, min sinánkë ax 'ikën —kixun Labánën kakëxa.

³⁵ Usokin katankëxun ka Labánën a nëtënbi ain ñuinakama amo sëtënakin chibu ain bënë shiósio 'imainun tsákatsaka, 'imainun kamabi cabra tsákatsaka 'aish uxun pukukësa akama këñumbi, kamabi oveja tunan akamabi amo sëtënoxun ain, bëchikëkaman bërúanun kixun 'inánkëxa. ³⁶ Usokin 'abiani ka ain ñuinakama buani anuaxa Jacobë banakë anuax kuani rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikiani kuankëxa.

Usai kuankin ëbiakëx ka Jacob ax ain kukua kuantamainun ain ñuina raírikama bërúai anu bërúakëxa. ³⁷ Usai anu bërúxun ka uisokin kara ain ñuinakama 'itsaira 'imiti 'ikë kixun sinánkin i pëñan paxa álamo kakë, 'imainun 'amukuta kastaña akama, ain uxu pikutanun ratápakëxa; ³⁸⁻³⁹ usokin 'atankëxun ka i pëñan xukakëkama, anua ñuinakamax 'umpax xëai timékë anu nitsíankëxa. Ax ka anua ñuina ain bënëkama ain xanubë mëranax 'ikë 'iakëxa, 'imainun ka i nitsíankë iskian 'akëx, ñuinakama ax ain tuá shiósion, 'ianan raírinëx tsákatsaka 'imainun raírinëxribi tunan 'iakëxa. ⁴⁰ Usa 'ain ka Jacobnën ain kuku Labánën ñuina ain bënëkama shiósio 'imainun tunan akama ukëbëtan an 'anun kixun anu ëankëxa. Usakin 'akin ka Jacobnën 'ain kukun ñuinakama anuabi ainan 'iti 'amo sëtënakëxa. ⁴¹ Ñuina xuábukama ain xanu imikë tunanën 'akëtibi ka Jacobnën 'i pëñan xukakë a uinu kara ñuinakaman 'umpax 'ai timëtia anu nitsíankëxa, usakin ka ain xanu 'akin 'akin ñuinanën isnun nitsíankëxa; ⁴² 'ainbi ka uinsaran kara ñuina chumínkëkaman, aia anun i pëñankama nitsiama 'ikën. Usa 'ain ka ñuina 'atima chumínkëkama ain kuku Labánna 'inun ëanan, xuaira 'aish upíbu a Jacobnën ainan 'inun biakëxa. ⁴³ Usokin ñu 'ai ka Jacob ax 'aisamaira ñuñu 'aish kuríkiñuira 'ianan, an ñu mëëxunkë uni 'imainun an ñu 'axunkë xanu 'imainun an 'arakakë ñuina ovejakama, camello 'imainun asno ñuinakama ainan 'itsaira 'iakëxa.

31

Jacobnën 'ain kuku Labánmuax abáti sinan bana

¹ 'Ainbi ka Jacobnën ain kuku Labánën bëchikë kamax a ñui kikë bana kuakëxa: Jacobnën ka kamabi ñuina nun papan 'arakakë biaxa, a bitankëx ka anun ñuñuira bërí 'ikë kikë bana kuakëxa. ² Usai 'ain bëchikëkama a ñui kimaínun ka Labán axribia ami nishia Jacobnën 'unánkëxa, usa 'ixun ka bëráma 'akinsa okin 'iisama 'ikën. ³ Usai ami 'ikania iskin ka Nukën 'Ibun Jacob kakëxa: Kamina kuantëkënti 'ain min papan menubi, anua min aintsikama 'ikë me anu, usai 'imi kuania kana 'ën mi bërúanti 'ain.

⁴ Usakin Diosan kakëxun ka Jacobnën ain xanu Raquel 'imainun Lía anua unun kixun kamiakëxa, kamikin ka ësokian kaxuntanun kixun kakëxa, uinu karana 'ën ñuinakama bërúain anu kamina uti 'ain ësokian kamikëx kuabëtisini ka anubi uakëxa, ⁵ 'aia ka ësokian kakëxa:

—'Ën kana bërí 'unan mitsun papan ka bëráma 'asa okin bërí 'ë 'upiokin isima; usakin 'aiabi ka 'ën 'Ibu Diosan ënkinma 'ë 'akinia kixun kana 'unan. ⁶ Mitsúnbi kamina 'unanin 'ën kana min papa 'upiokin ñu mëëxunkin añu kara 'aisama 'ikë abi 'axuan, ⁷ 'imainun kamina mi rabëxunbi 'unan an ka 'ë 'itsokin paránxun ñu mëëmíxunbi 'itsamashi kupiókian. Usakin 'aiabi ka Nukën 'Ibu Diosan an sinánkësokian 'anun 'ë 'amikëma 'ikën; ⁸ usa 'ain ka ësai kiakëxa: 'Ën kana mi ñuina pukukësa anun kupióti 'ain kikëbé ka kamabi a ñuinanën xanun tuákama ax pukukësa 'iakëxa; 'imainun ka ësai kiakëxa: 'Ën kana mi ñuina shión shiónkama anun kupióti 'ain kikëbé ka kamabi ain xanukaman tuákë ax shión shión kuënëñu 'iakëxa. ⁹ Usakin ka Diosan 'ë 'inánxun ain ñuinakama bikuanxa.

¹⁰ Achúshi nëtën, kana ñuinakama ain xanu imikë 'ain a ñuñai bëtsibë ubionamainun a imë namákin isan, cabra ain bënëan ain xanu shiósion 'imainun pukukësa 'imainun tsaka tsaka akama 'aia. ¹¹ Usa 'ain ka namákin iskëxun Nukën 'Ibu Diosan ángelnën 'ën anën 'ë kuëanxa, kuënkëxun kana ësokian kan: Ënu kana 'ain. ¹² Ësokian kakëxun ka ángelnën 'ë kaxa: Kamina 'upiokin isti 'ain, ain bënëkaman ka ain xanu kuënëñu 'imainun pukukësa 'imainun tsákatsaka aribi 'aia kamina isti 'ain, 'ën kana 'unánin min kuku Labánën kara uisa mi oxa

kixun. ¹³ 'Ēx kana min 'Ibu Dios axa Betelnuax mimi mērā a 'ain, anuxun kamina achúshi maxá 'Ēnan 'inun upiókin nantankĕxun xĕnisa űu anun 'atankĕxun 'ĕx isana min Dios 'iti 'ai kixun 'ĕ kakĕn. ¡Usa 'ain kamina! Bĕri kamina nirukiani ĕnuax kuantu 'ain; amiribishi kamina anuaxmi bakĕan me anubi kuantĕkĕnti 'ain.

¹⁴ Usakin namákin isun kakĕxun ka Raquel 'imainun Lían kakĕxa:

—Nun papan xubunua an kasuania nukaman biti achúshira űubi ka 'aíma 'ikĕn. ¹⁵ Usa 'ixun ka bĕtsi xanu 'unánkĕma 'akĕsokin nu 'akĕxa. ¡Imainun ka nu mi 'inánuxun a kupioimi tĕnun mi 'imiakĕxa! ¹⁶ Asĕrabi ka kamabi aín űukama Nukĕn 'Ibu Diosan nun papa bichianxa ax ka nunan 'imainun nun tuá kamanan 'iti 'ikĕn. Usa 'ain kamina kamabi Nukĕn 'Ibu Diosan mi kakĕsabiokin 'ati 'ain.

Jacob Padán-aram kakĕ me anuax kuan űuikĕ bana

¹⁷ Usa 'ain ka aín xanubĕ banatankĕxun Jacobnĕn kamabi aín űukama mĕnótankĕx anuaxa uá Canaán menubi kuantĕkĕankĕxa, anua aín papa Isaac tsóa me anubi. Kuankin ka aín bĕchikĕkama 'imainun aín xanu rabĕ akamabi, camello kakĕ űuina chaiira anu 'aruakĕxa, 'anan ka kamabi aín űukama bíanan aín 'arakakĕ űuinakama űu mĕĕxun bikĕ akama biakĕxa, ax ka Padán-aram anuxun bikĕ aín űuinakama buani kuankĕxa. ¹⁹ Usaia akamax 'imainun ka Labán ax aín 'arakakĕ ovejakama bĕrúanan anuxun aín rani chaxkĕti kanikĕ kama tĕai kuankĕxa, axa anu kuantamainun ka aín 'ini bĕchikĕ Raquelnĕn aín papan aín aintsikamabĕtan rabikĕ űukama a mĕkamakin biakĕxa. ²⁰ Usa 'ain ka Jacobnĕn aín kuku Labán arameo unĕi a kana kuani kixun kaimashi kuankĕxa. ²¹ Usai abáti kuankin ka kamabi aín űukama buani kuankĕxa. Kuani ka bĕnĕtishi baka achúshi Ēufrates kakĕ a sikakiani kuantankĕx, Galaad kakĕ me bashiűu au kikiani kuankĕxa.

Labánĕn aín piaka Jacob abatia nuia bana

²² Anuan kuankĕ rabĕ 'imainun achúshi nĕtĕ 'ain ka aín, kuku Labánĕn aín piaka Jacob ka abati kuanxa kixun kuakĕxa. ²³ Usa 'ain ka abĕa 'ikĕ, aín aintsisa unikama raíri abĕ kuanti biakĕxa, bibiani atubĕ kuani ka mapai achúshi 'imainun rabĕ nĕtĕ kuankin, ka Galaab kakĕ menua 'ikĕ bashikama anua nukúakĕxa. ²⁴ Aínbi ka a imĕ Nukĕn 'Ibu Diosan Labán arameo unĕi a namámikin kakĕxa: 'Ēn kakĕxun kamina kuati 'ain, min piaka Jacob kamina 'atima banan katima 'ain.

²⁵ Ēsokian kakĕx kuanxun ka Labánĕn Jacob Galaad kakĕ menu 'ikĕ bashikama anua nukúakĕxa, aín xanu aín bĕchikĕ a kamabĕ anu 'ikĕ. Usokin a nukutankĕx ka abĕ kuankĕ unikamabĕ axribi a 'urama 'iakĕxa, ²⁶ usai anu 'inĕti pĕkaraxun ka Labánĕn munuma banakin ami nishkin Jacob kakĕxa:

—¿Aűu kaina 'abĕtsian? ¿Usokin sinanx kaina 'ĕ paránbĕtsini uban? ¡Min kamina 'ĕn bĕchikĕkama 'akanankin bikĕxa uni abákĕsa usaribi kuatsinkin bĕan! ²⁷ ¿Usakatsi kaina mix 'ĕ parántankĕx usakinbi 'ĕ kaima unĕkuatsini uan? 'Ēn kana 'ĕmi kakĕxun upiokin mi xunuxun, minmi kakĕxun kana unikama katankĕxun tampurakama 'anan arpa 'ai kantai kuĕĕnkĕn 'atankĕxun mi xukĕ 'itsían. ²⁸ 'Ēn bĕchikĕ rabĕ upiokin katankĕxun xukin bĕtsuku kaxun xuti 'ikĕbi kamina 'ĕn babakama kĕűunbi abákian. ¡Ax ka 'ĕn iskĕx sinánűuma uni 'ikĕsaimi 'ikĕ 'ikĕn! ²⁹ 'Ēn kana kamabi mitsu 'atima okĕ 'itsían, min unikama kĕűunbi, usakin sinaniabi ka ĕnĕ imĕ min papan a rabia Diosan ka 'ĕ kaxa: Kamina kuati 'ain min kamina Jacob 'atima banan kakima upiokinshi kati 'ain. ³⁰ 'Ēn kana 'unan mix kamina min papan xubunu kuantĕkĕinsairatan, usa 'aish kamina usai 'ian, ¿uisa kupín kaina 'ĕn rabikĕ 'ĕn dioskama mĕkamabĕtsian?

³¹ Kakĕxun ka Jacobnĕn aín kuku Labán kakĕxa:

—'Ēx kana mimi rakuĕn. Usa 'ain kana 'ĕn sinánkĕ 'ian min bĕchikĕ kamami min kushínbi 'ĕ bikuantisa. ³² Usa 'ain ka 'ĕbĕ 'ikĕ unĕi achúshinĕn kara min dioskama bĕaxa, jax bamati 'ikĕn! Nubĕ 'ikĕ unikaman ka asĕrabi 'unánxa: Kamina 'ĕ kati 'ain, uisa min űu karana 'ĕn bĕan, min űu 'ĕn bĕkĕ kamina bibiankin buánti 'ain.

'Aínbi ka aín kuku kakinbi ka aín xanu Raquelnĕn aín papan a rabikĕ űukama mĕkama bĕtsinkĕ bĕkĕ 'unánma 'ikĕn. ³³ Usakin kakĕx ka Labán anua Jacob 'ikĕ xubusa okían 'akĕ anu atsiánkĕxa, atsiántankĕx ka anua aín bĕchikĕ Líá 'ikĕ anuribi atsiánan, anua an űu 'axunkĕ xanu rabĕ 'ikĕ anuribi atsiánkĕxa, atsiínkinbi ka aín dioskama mĕrama 'ikĕn. Usai anu pain atsiántankĕx anua Líá 'ikĕ anuax chikiti ka Raquel anu 'ikĕ anuribi bari atsiábĕkiankĕxa, ³⁴ usaia anuribi aín papa atsiánkĕma 'aínshi ka an rabikĕ aín dioskama, a bitsishi anu tsotia camellonĕn kaxunu 'akĕ anu unĕishi akamanan tsóbuakĕxa. Usaia 'ikĕbĕtan ka Labánĕn kamabi atun xubukamanua barikinbi mĕrama 'ikĕn. ³⁵ Usa 'ain ka Raquelnĕn kakĕxa:

—Papan kamina nishtima 'ain 'ĕx min bĕrunubi nirukĕbĕma, ax ka 'ikĕn min kakĕxun kuaisama tani 'ikĕma 'ikĕn, bĕri kana 'ĕx xanux 'ikĕsabi 'ikin pĕi machakĕ 'ain. Ēsokian kakĕx ka Labán an rabikĕ aín dioskama bari kuainbĕkiankĕxa.

³⁶ Usaía 'ia isi xuatimati nishkin ka Jacobnën aín kuku Labán a ësokín kakëxa:
 —¿Añu ñu, karana 'ën an? ¿Añu 'ai 'uchakuatsini ukë kaina 'ë tantikimaira nuian?
³⁷ Kamabi 'ën ñukama kamina barian, ¿Añu ñu kaina min xubu kamanua 'ën bèkë mèran?
 ¡Mëraxun kamina abëmi 'ikë unikama 'imainun 'ëbë 'ikë unikaman isnun ënu nanti 'ain,
 atux ka kiti 'ikën uinu 'ikë a rabëtan kara usakin ñu 'axa! ³⁸ 'Ëx minu veinte baritia
 ñu mëëkin kana, achúshirabi min ovejakama 'imainun min cabrakama aín tuá napënkiax
 bamanun 'imikëma 'ain; usakin 'imikima kana upiokín bërúankin min carnero achirabi
 rëxun piama 'ain; ³⁹ usa 'ixun kana 'ën min ñuina 'arakakëkama axa pianankë ñuinakaman
 pinuxun rëtëkë uisaxunbi mi bëxunkëma 'ain, usa 'ixun kana 'ën a kupín mi kupiokë 'itsían;
 nëtë 'imainun imëbia ñuinanën min ñuina 'arakakë nëtënkë 'ain min 'ë kakëxun mi kupiokë
 'itsían. ⁴⁰ Usa 'ain kana nëtëan xanan 'akëx bamatisa tanan; imëribi matsin 'akëx tëmërai
 bamatisa tankën, 'imainun kana 'uxtisaira tankinbi tënëakën. ⁴¹ 'Ëx kana veinte baritia min
 xubunu 'iakën, ësai kana 'ëx 'iakën: min bëchikë xanu rabë bixun kana catorce baritia mi
 ñu mëëxunankën; 'imainun kana min ñuinakama bërúankin mapai achúshi 'imainun achúshi
 baritia ñu mëakën; 'ainbi kamina usakin 'ë kupiokatsi kixun 'ë kupioma 'ain. ⁴² 'Ën kana 'unan
 min kamina min xubunua añu ñubi 'inanxumabi 'ë xukë 'itsían, usakinmi 'ati 'ikëbi ka 'ën
 xuta Abraham aín Dios 'imainun, 'ën papa Isaacnën a rabikë Dios axribi 'ëbë 'ixun mi ñu
 mëëxuni tëmërai masánuitutia iskin 'ë 'akianxa, usa 'ixun ka mi ënë imë namámikin ax 'ëbëribi
 'ixun 'ë kaxa.

Jacob 'imainun Labán uisai karanuna 'iti 'ai kixax mënionan ñuikë bana

⁴³ Usa 'ain ka Labánën Jacob ësokín kakëxa:

—Xanu rabë 'ënëx ka 'ën bëchikë xanu 'ikën; 'imainun ka tuákama 'ënëx 'ën xutakama 'ikën;
 'imainun ka ovejakama 'ënëxribi 'ënan 'ikën; ¡kamabi ñukama 'ënëx ka 'ënan 'ikën! Usa 'ain kana,
 ¿uisa karana 'ën bëchikë xanu rabë 'imainun, aín tuákama 'imainun ñuina kama oti 'ain?

⁴⁴ Usa 'ain, kamina uti 'ain mi 'imainun 'ëx kana uisai karanuna 'iti 'ai kixax kananti 'ain, ax
 ka nu rabëtaxnu usai karanuna 'iti 'ai kixax kanankë 'iti 'ikën. ⁴⁵ Usai kanantankëx sënënkín
 ka Jacobnën achúshi maxax bitankëxun, unántiokin nankëxa, ⁴⁶ nankin ka abë 'ikë unikama
 kakëxa:

—¡Kamina maxáxkama timëkin bixun bukúnti 'ain! 'Ësokian kakëxun ka kamaxunbi
 maxax timëtankëxun achúshishi 'itánun maburukín bukúankëxa, bukuntankëxun ka a rapasu
 timëxun pikankëxa maxáxkama maburukín bukúnkë anuxun. ⁴⁷ Anuxun ka Labánën aín
 bananbi anëkin Jegar Sahadutá kakin anëakëxa, anëmainun ka Jacobnëribi aín bananbi
 anëkin Galaad kakin anëakëxa. ⁴⁸ Usokin 'atankëx ka Labán kiakëxa:

—Bëri ka ësokín maxáxkama bukunrukë 'ënën nu rabëtan usai karanuna 'iti 'ain kixun
 sinax mënionankë a 'ikën. Usa 'ain ka anuax kanantankëxun Galaad kakin a me anëakëxa,
⁴⁹ anëanan ka Mispá kakinribi anëakëxa, anuax ka Labán kiakëxa:

—Usa 'ain ka Nukën 'Ibun nu rabë bëtsibë istëkënananiamabi bërúanti 'ikën. ⁵⁰ 'Ën bëchikë
 xanukama 'atima onan, bëtsi xanu kamabikatsi kixun sinania an isti ka 'aíma 'ikën, usa 'ain
 ka Nukën 'Ibu Diosanshi iskin 'unánti 'ikën. Usa 'ain kamina bëríbi 'ë kati 'ain 'ën bëchikëkama
 kaina min nëtëxun, 'atima oi kuantima 'ai kixun, 'imainun kamina 'ën bëchikë 'ënkín bëtsi
 xanu biti karamina sinani kixun.

⁵¹ Katankëxunbi ka Labánën karaishikín Jacob kakëxa:

—Ka kuat, 'ënu ka nun maburukín nankë maxáx 'ikën 'imainun ka 'ën nunan 'itiokinribi
 nankë maxáx kama aribi 'ikën. ⁵² Usa 'ain karanuna nu rabëxun ësokinnu ñu 'akë 'ënë sinani
 'ëxribi 'ima 'imainun mixribi 'ënë inubiani nitima 'ain, 'atimani bërútima kupi nitima 'ain.
⁵³ Usokin kakëx ka min xuta Abraham 'imainun 'ën xutókë Nahor aín Dios an nu uisakara
 nu rabë oti 'ikën kiti 'ikën.

Usokin kakëxun ka Jacobnën Nukën 'Ibu Dios aín papa Isaacnën rabia an ismainun
 sinanatëkëntima oi kikin rabiakëxa. ⁵⁴ Usai pain kanantankëxun ka matá me anu maxax
 bukunrukín nankë anuxun, aín 'arakakë ñuina rëtankëxun Nukën 'Ibu Dios rabikín asábi
 ka kakin xarokëxa xarokëxa, tëxëia bikë a ka Jacob 'imainun Labánën abëa 'ikë unikama
 kuëntankëxun kamaxunbia pinun matá me anuxun 'inánkëxa.

⁵⁵ Usai atubë anu 'inëti ka pëkarakëma 'ainshi Labán niruakëxa, nirukín ka kuanuxun
 aín xutakama bëtsuku kanan aín bëchikë xanu rabë aribi bëtsuku kakin kamina bërúanx
 kuantankëx 'ikuanti 'ai kixun kakëxa, kabiani ka amiribishi anuaxa ukë aín me anubi
 kuantëankëxa.

32

Jacob 'imainun Esaú mèrana ñuikë bana

¹ Usai anuax aín kuku 'imainun abëa ukë unikama kuankëbëbi ka Jacob anuax kuankëxa,
 kuankëbëbi Nukën 'Ibu Diosan ángelkamax ami chikirakëti anúan kuankë bai anu mèrakëxa.

² Mëratia isi ka Jacob kiakëxa: “Ènëx ka Nukën 'Ibu Diosan suntárukama 'ikën.” “Usai 'ia ami mërakë kupín ka a me Mahanaim kakin anëakëxa.

³ Usokin 'atankëxun ka Jacobnën aín unikama kuën xun Seír kakë me anua kuantanun xuakëxa, xukin ka mín xukën Jacob ka aia kixuan aín xukën apan Esaú chaniotanun kixun xuakëxa, ax ka Edom kakë me anu tsókë uni 'iakëxa, ⁴ xukin ka ësokin katánun kakëxa: “Èn xukën apan Esaú kamina kati 'ain: Mín xukën Jacob ka ësokin mi kanun kixua: “Èx kana 'èn kuku Labánbë 'itsa barin tsoókën, ⁵ usa 'aish kana vaca, asno, ovejakama 'imainun, an ñu mëëxunkë uni 'imainun xanu an ñu 'axunkë kamaña 'ain. Èsokin kana mi kamin mixmi 'èn xukën 'Ibu 'ikë, kupin mín karamina 'è upiókin kuania bití 'ai kixun mi kamin.”

⁶ Èsokian kakëx kuanx utëkënkín ka Jacob kakëxa:

—Nukamax kananua mín xukën Esaúnu kuan, usa 'ain ka axbi mi bitsi aia, ukín ka cuatrocientos aín unikama bëia. ⁷ Èsokian kakëxun kuati ka Jacob 'itsaira rakuékin, masá nuitukin sinánkëxa. Sinánkin ka rabé tsaman 'inun aín unikama amorabé sëtënakëxa, 'anan ka an 'arakakë ovejakama vaca 'imainun camello akamaribi usaribi okin amo rabé sëtënakëxa, ⁸ ësokin sinánkin: “Esaú ukin amo 'ikë 'akëbë ka amo 'ikë ax abáti 'ikën.”

⁹ Usokin 'atankëxun ka: “Nukën 'Ibu abë banakin kakëxa, 'èn xuta Abraham 'imainun 'èn papa Isaacnën Dios, mín kamina 'èx amiribishi 'èn menu kuanan 'èn aintsikamanu, kuantëkënia ismina upitax kuantanun 'è 'akinti 'ai kixun kakën: ¹⁰ 'èx kana upíma 'ain mínmi 'è bërúanan upiókin 'akinkë 'aímbi. “Èx kana Jordán kakë baka ènë, aña ñubi bëima 'èn tsatishi tuianx mín kakëx sikákën, 'aímbi kana bëri 'aisamaira ñuina 'arakakëñu 'imainun an 'è ñu mëëxunkë uniña 'ain, akamax ka rabé èmanu 'ikë unisa 'ikën. ¹¹ Usa 'ain kamina mix kikësiobiokin 'akianan 'è iëmiti 'ain, 'èn xukën Esaúnën 'è 'ati sinani kana rakuëtín. 'Imainun ka 'è 'akin xanukama 'imainun tuákamaribi 'ati 'ikën. ¹² Mix kamina asérami 'è upiókin 'akianan, 'èn rëbúnkikamaribi masi bëru 'aisamaira parúmpapa kuëbínuu iskësa, 'aish tupuntisamaira usaribi 'itánun 'imikatsi kiakën.”

¹³ A imé ka Jacob anu 'uxakëxa, anu 'inëti pëkaraxun ka an 'arakakë ñuinakama kaískin aín xukën apan Esaú 'inaishiti amo sëtënakëxa: ¹⁴ doscientas cabra, veinte chibu, doscientas ovejakama, veinte carnero, ¹⁵ treinta camello bëri aín tuá bakënkë, cuarenta vaca, diez vaca bëna aín bëri kanikë, veinte asno aín xanu 'imainun diez asno aín bënë.

¹⁶ Usokin 'atankëxun ka an ñu mëmikë unikama 'inánkëxa, achúshi achúshi chaká amo rabé, 'inánkin ka ësokin kakëxa:

—Kamina anpan rëkuënkiankë a 'uramaira oíma 'ura 'uratani kuantí 'ain. ¹⁷ Èsokin ka ax pain rëkuënkiankë a kakëxa:

—Èn xukën Esaúnën mërakín, uin kara mi ñu mëëmia kixun ñukákin uinu kaina kuani 'imainun uinan kara mitsun békë ñuinakama ènëx 'ikën kixun kakëxun, ¹⁸ kamina ësokin kati 'ain: Ènëx ka mi 'inaishitia, 'èn ñu mëëxunkë Jacobnën rëkë 'ikën, 'èn 'Ibu Esaú. Mín xukën Jacob ax ka tsiankuatsini nu kaxú aia. ¹⁹ Èsakin ax pain rëkuënkiankë a katankëxun ka, axa tsiankiani kuankë, 'imainun a kaxú kuankian an ñuinakama buánkë aribi kakëxa:

—Èn xukën apan Esaúnën mi mërakín ñukákëxun kamina usabiokin kati 'ain. ²⁰ Kanan kamina: An mi ñu 'axúnti Jacob ax ka nukama kaxú 'aia.

Èsokin sinánxun ka Jacobnën 'akëxa: “Èn ènë ñuinakama 'inaishikëxun sapi ka 'èn xukën, 'èmi nishima upiókin sinani 'èbë nuibananti 'ikë kixun kana 'ènbi isti 'ain. Usa 'ain sapi ka 'è upiókin bití 'ikën.” ²¹ Usa 'ain ka an 'arakakë ñuinakama a pain rëkuëmikin xuakëxa, xutankëx ka a imé aín xubusa okin chupa 'akë anu 'i bërúakëxa.

Jacob ángel achúshibë tananan

²² Usa 'ain ka a 'imëbi Jacob anu 'uxnëti nirukín aín xanu rabé këñun an ñu 'axunkë xanu rabé 'imainun mapai rabé 'imainun achúshi aín bëchikë akama pain Jaboc kakë baka sikankëxa, ²³ sikankiani ka aín ñuina kamabëbi kuankëxa.

²⁴ Kuantamainun ka Jacob ashira anubi bërúankëxa, bëruanbi ka a imé achúshi uni an usakin sinánkë 'aímabi ami mërati abë pëkarakuatsintamainun tanananakëxa usai; ²⁵ tanananankinbi ka a unín Jacob an kanantisama kushiira 'ikë 'akasmakëxa, 'akasmakin ka aín chixu manamá aín chitëxkënu tinkirin kakëxa, tinkirin kakëx ka abë tananan Jacob chiëxkiakëxa. ²⁶ Usakin 'atankëxun ka a unín kakëxa:

—È kamina ènti 'ain, ka pëkarakuatsinia. Èsokian kakëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Mínmi upiókin sinánxunkëxuma kana mi èntima 'ain. ²⁷ —¿Uisa kara mín anë 'ik? —kixun ka a unín ñukákëxa.

—Èn anë ka Jacob ikë —kixun ka kakëxa. ²⁸ Èsokian kakëxun ka unín kakëxa:

—Bëri ka mín anë Jacob kakë 'itima 'ikën. Mín anë ka Israel kakë bëri 'iti 'ikën, mix kamina Nukën 'Ibu Diosbë tananan, 'imainun kamina bërámabi bëtsi unikamaribi usaribi okin kanánkën.

²⁹ —Bëri kamina 'ë kati 'ain, uisakin anëkë karamina mix 'ain —kixun ka Jacobnënríbi ñukákëxa.

'Aínbi ka uni an kakëxa:

—¿Uisoti karamina 'ën anë 'ë ñukatín? Usokin kakëxun anuxun upíokin sinánxunbiani ka a uni kuankëxa. ³⁰Usa 'ain ka a me Penuel kakín anëi Jacob kiakëxa: “Nukën 'Ibu Diosbë kana isanairan usa 'aínbi kana bamakëma 'ain.”

³¹Usa 'ain ka Jacob Penuel a inubiani kuani bari urukëbë chikíakëxa; chikíkiani kuaníbi ka abëa tananankëxuan unin aín chitëxkënu tinkirinkakë a tani ikëtishi munu kuankëxa. ³²Usa 'ain ka bëri nëtëmbi Israelnën rëbúnkikaman aín chitëxkëmia 'ikë ñuina nami pima anu ka Jacob tinkirinkakë 'iakëxa usa 'ain.

33

Jacob 'imainun Esaú amiribishi nuibanantëkëan bana

¹Anuax kuankian Jacobnën 'uraxun iskëxbi ka aín xukën Esaú cuatrocientos aín unikamabë ami kikuatsini aia isakëxa iskin ka aín xanu rabë Lía 'imainun Raquel an ñu 'axunkë xanua aín tuábë tuábëa 'inun kixun kakëxa. ²Èsokin 'atankëxun ka an ñu 'axunkë xanu rabë a pain aín tuákama 'inánkëxa, 'inanxun ka Liaríbi aín tuákama 'inánkëxa, 'inánkin sënëonkin ka Raquel këñun aín tuá José èankëxa. ³Usakin 'atankëx ka ax pain rëkuënkiani kuani atux pain rantinpuruni tsóbúti aín bëmánan memi tikai mapai achúshi 'imainun rabë oi 'ikiani kuankëbë ka 'ain xukën apan axríbi a 'urama obëtisini ubakëxa. ⁴Usaia 'ikëbë abákiani kuankin ka Esaúnën 'ikúkin tēpatsakin aín xukën biakëxa, bikin ka bëtsuku kakëxa. Kai a rabëtaxbi iankëxa. ⁵Usai 'itankëx sënëni chairukinbi ka Esaúnën xanukama 'imainun tuákama mërakëxa, mërakin ka ñukákëxa:

—Ui kara ¿ënë kamax 'ik?

—Ènëx ka an mi ñu mëexunti ènën bëchikëkama Diosan 'inánkë 'ikë —kixun ka Jacobnën kakëxa. ⁶Usokin kakëbë ka an ñu 'axunkë xanu rabë axríbi ai, aín tuakamabë 'urama obëtisini rantinpurini tsóbúakëxa, aín bëmánanën me tikai. ⁷Usai 'ikëbë axríbi 'uramobëtisini ka Lía aín tuakamabë usaríbítí axríbi 'iakëxa, usaia 'ikëbë ka axríbi 'urama obëtisini José 'imainun aín tita Raquel axríbi usairíbi 'iakëxa. ⁸Usai 'ia ka Esaúnën ñukákëxa:

—¿Uisokin sinánxunmi xukë kara ñuinakama a pain mi rëkuëmikin xukë 'ën iskë ax 'ik? —Ax ka usokin kaina min 'ëmi sinanin unántisa tankin kana usokin an —kixun ka Jacobnën kakëxa.

⁹—Kakëxunbi ka Esaúnën usama ka kakëxa:

—Èx ribi kana ñuinañu 'ain, usa 'ain ka min ñu ax minanbi 'iti 'ikën. ¹⁰Kakëxunbi ka Jacobnën amiribishi katëkëanxa:

—Ax ka usokin kaina min sinanin 'unántisa tankin 'akë 'ikën, usa 'ain kamina bëri mi 'inaishikë ñuinakama ènë bití 'ain, usa 'ain kana 'unánti 'ain, upiokinmi 'ë bikë ax ka Nukën 'Ibu Diosbë isanankësa 'iti 'ikën, min kamina 'ë upiokin bian usa 'ain ka minmi 'ë bikë ax asábi 'ikën. ¹¹Èn kana mi 'inaishiti ñukama békë ènëmi binun mi kain Nukën 'Ibu Diosan ka 'itsaira ñuñuira 'inun 'ë 'imíaxa, usa 'ain kana ñuñumama 'ain. Èsakian Jacobnën 'uran kakëxun ka Esaúnën an 'inánkë ñuinakama biakëxa.

¹²'Aínbi ka kiakëxa:

—Asabi ka ènuax kananuna kuanti 'ain. Èx kana rëkuënkianti 'ain.

¹³Kakëxun ka Jacobnën èsokin kakëxa:

—Mix kamina 'ën nuibakë xukën 'ain, minbi kamina 'unan uniakë xuratsu ax kuani ka bënëtishi atsanía 'imainun kana sinanin 'ën ovejakama 'imainun vaca tuáñu akamaxríbi atsaní ka achúshi nëtëinshí kamáxëshí bamati 'ikën; 'ianan ka kamabi ovejanën tuakamaxríbi bamati 'ikën. ¹⁴Usa 'ain kamina mix pain rëkuënkianti 'ain; an mi ñu mëexunti ènën ka munu kuankin aín ñuinakama 'imainun, uniakëkamaríbi munu kuanía ubamainun kamina kuanti 'ain, usa 'ain kananuna Seír kakë me 'ikë anuax mëránanti 'ain. ¹⁵—Kia ka asábi ka —Esaúnën kakëxa—, usa 'ain kana 'ën uni raíri 'ëbëa ukë ènë mibë kuanun mi ènxunbianti 'ain.

'Aínbi ka Jacobnën katëkëankëxa:

—Usama ka ¿'Itsaira kaina 'ëmi sinan? ¹⁶Usa 'ain ka Esaú a nëtëmbi, Seír kakë me anu kuantëkëankëxa.

¹⁷Anu kuantamainun ka Jacob Sucot kakë me au kuankëxa, anu ka achúshi xubu aín unikama ax anu 'iti 'amiakëxa, 'imainun ka achúshi mapanati okín anua ñuinakama 'iti aríbi 'amiakëxa. Usokin 'atankëxun ka a me Sucot kakín anëakëxa. (Sucot kikë bana ax ka mapanati okë kí kikë 'ikën.) ¹⁸Usa 'ain ka Jacob Padán-aram anuax ai uisaíbi 'ikëma chuámashirua Canaán menu bëbatankëx Siquem kakë èma a 'ukëmanan anu 'iti 'atankëx anu 'iakëxa. ¹⁹Anu 'ixun ka achúshi uní Hamor kakë, aín bëchikë Siquem kakë aín me cien kuríki

manë kupí maruakéxa, marutankëx ka anubi tsóakéxa. ²⁰ Usa 'ain ka anu 'ixun basikëbëtan anuxun Dios rabiti achúshi ñu 'akéxa, 'atankëxun ka El-elohé-Israel kakin anëakéxa, (ax ka Israelnën a rabikë Dios ki kikë 'ikën).

34

Siquemnën Dina nënën mēa ñuikē bana

¹ Lámia Jacobnën bëchikë xanu xuntaku Dina ax ka achúshi nētën Siquem kakë émanu 'ikë abë xanu chipashkamabë isi kuankéxa; ² 'ainbi ka anu kuanxunbi Siquem aín kuëéntisa uni 'ikë isakéxa, ax ka Hamor heveos uni aín bëchikë 'iakéxa, usa 'aish ka Hamor ax a menu 'ikë unikaman 'apu 'iakéxa, usai anun kuënkëxun ka Siquemnën ñatanxun abë uxkin nënën mëakéxa. ³ Usokin 'atankëx anun 'itsaira kuëenkin ka uisaxun karana éné xanu bití 'ai kixun sinánkëxa.

⁴ Sinánkin ka Siquemnën aín papa Hamor ësokín kakéxa:

—Énë xanu binun kaina 'é aín papa ñukáxuntima 'ain. 'Én xanu 'iti kana éné xanu bisatanin.

⁵ Usokian 'akë ka Jacobnën aín bëchikë Dina Siquemnën nënën mëékë 'ikë 'unánkëxa, 'ainbi ka aín bëchikë nukëbënëkama aín ñuina bërúia kuankëkama ax pain rikuatsintanun kixun kaíankëxa, kainkin ka uisokinbi kamapan 'ikën. ⁶ Usokin Jacobnën kainkëbëbi ka Hamor Siquemnën papa ax Jacobë banai kuankéxa. ⁷ Usai 'ikë ka Jacobnën bëchikëkaman 'ura kuaënxanx rikuatsinkinbi aín chirabakë 'anáka usaía 'ikë kuakéxa, kuati ka 'aisamairai nishakéxa nishi ka kiakéxa, usakian 'akë ax ka nuxnu Israelnën bëchikë 'ain numi kuaikin 'akë 'aish 'aisama nunan 'ikën, usakin Jacobnën bëchikë Dina 'atima ka 'iata, kixax ka aín rarëbakë apankama 'itsaira nishi ka usakin 'atimabi usakin ñu 'axa kiakéxa. ⁸ Usaía nishkë 'ikëbi ka 'unánkima Hamornën atubë, banai kuanxun ësokín kakéxa:

—'Én bëchikë Siquem an ka 'itsaira mitsun chirabakë kuëënia. Usa 'ain, karamina aín xanu 'itia binun 'inántima 'ain, ⁹ usa 'ain kananuna nukaman mitsun bëchikë xanukama bití 'ain, bimainun kamina mitsunribi nukaman bëchikë xanukamaribi bití 'ain. ¹⁰ Usokin bitankëx kamina nubë tsóti bërúti 'ain. 'Éx anu tsókë me énéx ka mitsunanribi 'iti 'ikën; usa 'ain kamina énu tsóti bërúanan mitsux kuëenkin ñu maruti 'anan, meribi marutisa tankin maruti 'ain.

¹¹ Usakian aín papan kaia kuankin ka Siquemnëribi Jacob 'imainun Dinan rarëbakëkama ësokín kakéxa:

—'Én ribi kana mitsu kain. Kamina 'én papan kakëx kuëënti 'ain, aña kaina kuëënin a kananuna mitsu 'inánti 'ain. ¹² Nun kananuna bëtsi uni 'itsamashi kupiokin 'axëkë 'ain, 'ainbi kananuna mitsux kuëënia min chirabakë kupín uiti karamina kuëënin atibi mitsu 'inánan a ñukama kaina kuëënin akamabi mitsu 'inánun 'é kati 'ain, 'ainbi kana 'éx pain mitsun chirabakëbë birananti 'ain.

¹³ Èsokín kakëxunbi ka Siquemnën aín chirabakë Dina a nënën mëékë a sinánkin aín papa Hamor akëñun paránti sinánxun, ¹⁴ ësokín kakéxa:

—Nun kananuna nun chirabakë aín nëtökë ñu aín maxaka a tëakëma uni 'inanima ax ka achúshi rabin nunan 'ikën. ¹⁵ Usa 'ain ka asábi 'iti 'ikën. 'Ainbi kananuna achúshi ñu mitsu kain, kamabi nukëbënë unikaman ka nun 'akësaribi okín mitsunribi min nëtökë ñu rëbu aín maxaka tëakë 'iti 'ain. ¹⁶ Usai 'itankëxun mitsun nun bëchikë bimainun kananuna nunribi mitsun bëchikë bití 'ain; usai 'i kananuna mitsubëtanbi achúshi éma 'atankëx anu 'iti 'ain. ¹⁷ 'Ainbi kananuna mitsúxmi nux kikësokín mitsun nëtökë ñu aín rëbu maxaka tëakëbëta, énuax chikiti kuankin nun chirabakë 'anáka buánti 'ain.

¹⁸ Usokian kakëxun ka Hamor 'imainun aín bëchikë Siquemnën asabika kixun kakéxa. ¹⁹ Kabiani 'itsaira basima kuantankëx ka Siquem ax irapain 'unánti orakakin aín nëtökëñu aín maxaka tëakéxa, an ka 'itsaira Jacobnën bëchikë Dina kuëënkéxa. Usa 'aish ka Siquem ax aín papan aintsikaman uisakinbi kakëma uni 'iakéxa, ²⁰ usa 'aish ka aín papa Hamorbë anun a émanu atshinti xëkuë, anuxuan uni ñu 'unánkë 'imainun uni chabunën ñu marukë anu kuanxun, Siquemnën a émanu 'ikë unikama kakéxa:

²¹ —Énë unikamax ka bërí nun 'unánkë uni 'ikën, usa 'aish ka nubë tsóanan aín ñu énu 'ixun maruti 'ikën nun mex ka atux anu tsótisa chaiiracha 'ikën, usa 'ain kananuna nukaman atun bëchikë bití 'ain bimainun ka atúnribi nun bëchikëbë birananti 'ikën. ²² Usai 'i kananuna achúshi émaishi 'ai atubë tsóti 'ain, 'ainbi ka nun achúshi ñu 'ati kuëënia, atux ka nun aintsí bëbu kamanribi atun 'akësaribi okín aín nëtökë ñun maxaka tëati kuëënia. ²³ Kamabi aín ñukama 'imainun aín ñuina kamáxbi ka nunanribi 'iti 'ikën. Usa 'ain kananuna asabi ka 'iti 'ikë kixax kiti 'ain, kikëbë ka atux nubë tsóti bërúti 'ikën. ²⁴ Kixuan kakëx ka kamabi a émanu 'ikë unikama suntáruti kuainsa uni bënábu 'imainun uni 'apanbukamaxribi asábi ka kixax

kikankëxa, Hamor 'imainun aín bëchikë Siquem ax kikësabi oi usai atúxbi 'unántiorakakin 'ain nëtokëñu maxaka téakankëxa.

²⁵ 'Aínbi ka Simeón 'imainun Leví Jacobnën bëchikë Dinan rarëbakë ax rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbë a ëmanu kuankëxa, unikama aín nëtokë ñun maxaka téakë aín paë nëtétisa 'aímabi, kuanyun ka manë xëtokë bibianxun a rabëxunbi anu 'ikë unikama, 'unánti orakaxa aín nami kushima 'ikë këñuakëxa. ²⁶ Këñuuan ka aín manë xëtokëñ Hamor 'imainun aín bëchikë Siquem aribi 'akëxa; 'akin ka Dina Siquemnën xubunua bibiankin buánkëxa. ²⁷ Usakian 'akë 'ain ka Jacobnën bëchikë raíri kamaxribi uakëxa, ai ka uni bamakëkamanëñbi nikiani kuankin a ëmanu 'ikë ñu upíbu 'imainun bëtsi ñukamaribi biakëxa, aín chirabakë Dina nënën mëékë a sinánkin. ²⁸ 'Anan ka ovejakama, vaca, asno akama 'imainun ëmanu 'ikë ñukama bíanan atu rapasu 'ikë ñu kamabi biakëxa; ²⁹ bíanan ka kamabi xubunu 'ikë ñukama 'imainun anu 'ikë uniakë xukama 'imainun xanukamaribi bibiankin buánkëxa.

³⁰ Usokin 'abiani kuania ka aín papa Jacobnën Simeón 'imainun Leví kakëxa:
—Mítsun mi usa ñu 'akë kupín kana 'ëx 'aisama bërútin. Bëri ka ënë menu tsókë unikamax 'ëmi nishti 'ikën, ax ka cananeo 'imainun ferezeos unikamax tímëax kananxun nu 'akánti 'ikën, nux kananuna 'itsamashi nun aintsikamabëbi 'ain. ³¹ Ësokian kakëxunbi ka aín bëchikëkaman kakëxa:

—¿Atun kara nun chirabakë 'anáka 'atima xanu 'akësa okin 'aisatanx?

35

Nukën 'Ibu Diosan Jacob Betelnxun upíokin sinánxuan bana

¹ Nukën 'Ibu Diosan ka Jacob kakëxa:

“Ënuax kuantankëx kamina Betel kakë me anu tsóti kuanti 'ain. Anuxun kamina min xukëñ Esaúmi rakuéti abákëbëa mimi mërú Dios a achúshi maxá maburukin anuxun ñuina xaróti 'axuni kuanti 'ain.”

² Ësakian kakëxun ka Jacobnën aín aintsikama kanan an ñu mëëxunkë unikama 'imainun an ñu 'axunkë xanukamaribi kakëxa:

—Kamina mitsun bëtsi dioskama ami rabikëkama a 'ë bëxunkanti 'ain, bëanan kamina nashitankëxun mitsun chupa upíbu pañuti 'ain. ³ Ësokin katankëxun ka kakëxa bëríbi kananuna Betel menu kuanti 'ain, kuantankëxun kananuna achúshi maxá maburukin 'atankëxun anuxun Nukën 'Ibu Dios rabiti 'ati 'ain, an ka 'ë 'atímakin sinaniabi 'akiankëxa, 'imainun ka 'ë 'akínia uinu karana kuaní anuabi. ⁴ Ësokin kakëxun ka Jacob atun diosmabia 'arakakë akama 'imainun aín pabinu nankë ñu akama këñunbi bëtsi ñukamaribi 'inánkëxa, 'inánkëxun ka Jacobnën i chaiira encina kakë a témú maíankëxa, ax ka Siquem kakë ëma 'urama 'iakëxa.

⁵ Uínsaran kara atux chikítia anun ka Diosan atu 'urama 'ikë ëmakama 'itsaira rakuëñun 'imiakëxa, usokëx rakuëkin ka Jacob 'imainun aín bëchikëkama nuiama 'ikën. ⁶ Usai ka Jacob 'imainun abëa kuankë unikamax achúshi ëma Luz kakë 'ikëbi Betel kakinribi anékë anu bëbakëxa, ax ka Canaan kakë me anu 'iakëxa. ⁷ Anu bëbatankëxun ka maxá bukurukin, 'atankëxun a me El-Betel kakin anëakëxa (Betel kikë ax ka Diosan xubu ki kikë 'ikën) ax ka anuaxa aín xukëñan 'akatsikíax ami sinánkëbë abákëbëa anuax Jacobmi Nukën 'Ibu Dios mërú a me 'iakëxa. ⁸ Anu atux bëbakë 'aínbi ka an Rebeca bërúankë xanu Débora kakë ax ñuakëxa; ñukë ka encina kakë i 'ani tanáin maíankëxa ax ka Betel 'urama 'iakëxa, usai anuax 'ikë ka Jacobnën a me januax inkë kakin anëakëxa!

⁹ Usai anuax Débora ñukë 'ain ka Jacob amiribishi Padán-aram anuax utëkéankëxa, utëkënkëbë ka amiribishi ami mératëkëñkin Diosan upíokin sinánxuntëkéankëxa,

¹⁰ sinánxunkin ka ësokin kakëxa:

“Mix kamina Jacob kakë bëri 'ain,
'aínbi kamina bëri usokin anékë 'itima 'ain;
usa 'ain ka bëri min anë Israel kakë 'iti 'ikën.” Usokin ka Diosan aín anë itsi nankin anëakëxa,
¹¹ anëkin ka ësokin kakëxa:

'Ëx kana Dios kamabi kushiñuira a 'ain;

usa 'ain kamina bëchipati mebi tsitsirui 'uakamë 'ëoi bukuti 'ain,

min rëbúnkikamaribi ka bëtsi bëtsi ëma 'ai aín 'apuñu 'apuñu bukuti 'ikën.

¹² 'Ën kana kamabi me ënë min xuta Abraham 'imainun min papa Isaac 'inánkën,

usa 'ain kana mi 'inántankëxun

min rëbúnki kamaribi 'inánti 'ain.

¹³ Usai abë banatankëxun Jacob ëbiani ka Nukën 'Ibu Dios anuax kuankëxa, ¹⁴ kuankëbëtan ka achúshi maxá chaxkë bitankëxun nitsinkin 'unántiokin nankëxa, anuaxa Nukën 'Ibu

Diosbë banakë a menu; usakin 'atankëxun ka ënëx ka Dios 'axunkë 'ikë kixun xëni 'imainun uvas baka aribi ami anpënkakëxa, ¹⁵ usakin 'atankëxun ka a me Betel kakin anëakëxa.

Raquel ñua ñuikë bana

¹⁶ Usai anu 'itankëx ka Betelnuax kuankëxa; 'ainbi ka Efrata 'urapain 'ainbi Raquel tëmërai ain tuá bakëankëxa. ¹⁷ Bakëni tëmëraia ka an bakëmikë xanun kakëxa: "Kamina rakuëtima 'ain bëbu tuá itsi kamina bakëan usa 'ain." ¹⁸ 'Ainbi ka ñuti 'uramashi 'aish anuishi sënëni ashiti kushin uinkin ain tuá Ben-oní kakin anëakëxa, 'ikëbi ka ain papan Benjamín kakin anëtëkëankëxa. ¹⁹ Anuax kuaníbi ka Raquel ñuakëxa, ñukë ka anun Efratanu kuantí bai 'ipítinu maíankëxa ax ka bërí Belén kakin anëkë ëma 'ikën. ²⁰ Usakin anu mainxun ka Jacobnën achúshi maxá a iskin a sinánti anu 'unántiokin nankëxa, a maxá ka anua nan 'ikë anua Raquel maían 'ikë iskankëxa.

²¹ Anuxun usakin 'abiani ka Israel amiribishi kuantëkëankëxa kuantankëx ka anuxun ñuina bërúantia 'akë achúshi torre Éder kakë a inubiani kuantankëx anu tsóti bërúakëxa. (Éder kíkë ax ka anuxun ñuina bërúankë ki kíkë bana 'ikën.) ²² Usai kuantankëx ka anu 'itsa baritia Israel tsóakëxa, usai anu tsókëbëbi ka achúshi nëtën Rubén anuax abë 'inuxun xanu bari kuankëxa kuaxunbi ka Bilhá mërax abë 'iakëxa, ax ka ain papa an ñu 'axunkë xanu 'ikëbi ain xanu 'iti raioyin bia 'iakëxa. Usai 'ikë kuantankëx ka ain papa 'itsaira nishakëxa.

Jacobnën bakë bëchikëkama 'ia bana

(1 Cr 2.1-2)

Jacobnën bëchikëkama ka 'iakëxa mapai rabë 'imainun rabë. ²³ Jacobnën Líami bëchikëkama ain anë ka 'iakëxa Rubén ax ka apan 'iakëxa, Simeón, Leví, Judá, Isacar 'imainun Zabulón. ²⁴ 'Imainun ka Raquelmia bëchikë 'iakëxa José 'imainun Benjamín. ²⁵ Usokin 'axun ka ain xanu Raquel an ñu 'axunkë xanu Bilhá amiribi bëchiakëxa ain anë ka 'iakëxa Dan 'imainun Neftalí. ²⁶ 'Imainun ka an ain xanu Líá ñu 'axunkë Zilpá amiribi bëchikë ax ka Gad 'imainun Aser kakë 'iakëxa; ënë kamax ka Jacobnën Padán-aram anuxun bëchikëx anuax bakëan kama 'iakëxa.

Isaac ñua ñuikë bana

²⁷ Achúshi nëtën ka Jacob ain papa Isaac isi Mamré kakë ëma 'ikëbia Arbá kakin anëanan Hebrón kakinribi anëkë anu kuankëxa. A menu ka Abraham 'imainun Isaac tsóakëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Isaac ciento ochenta baritia tsótankëx ñuakëxa. ²⁹ Usa 'aish ka Isaac uni 'ikësabi kaniakëti xënira 'aish ñuakëxa, ñukiani ka ain chaitiokëkama ñua 'aish anu buukë abë 'i kuankëxa.

36

Usai Esaúnën rëbúnkikama 'ia ñuikë bana

(1 Cr 1.34-54)

¹ Ënëx ka Esaú 'ikëbi Edom kakinribi anëkë uni ain rëbúnkikama 'ia 'ikën. ² Esaú ax ka Canaán kakë uni ain bëchikë xanu rabë 'imainun achúshi 'iakëxa, ax ka Adá, Elón kakë hitita uni ain bëchikë xanu bixun ka ami bëchiakëxa. A mi bëchitanëxun ka amiribishi Oholibamá kakë xanu Aná ain bëchikë Sibón kakë uni heveos ain baba aribi biakëxa, ³ a bitankëxunbi ka Basemat kakë xanu Ismaelnën bëchikë Nebaiot ain, chirabakë aribi biakëxa. ⁴ Bixun ka Esaúnën Adámiribi bëchixun Elifaz kakin anëakëxa; 'atankëxun ka Ismaelnën bëchikë Basemat amiribi Reuel a bëchiakëxa; ⁵ 'imainun ka Oholibamá anribi bëchiakëxa bëchitanëxun ka Jeús, Jaalam 'imainun Coré aribi bëchiakëxa. Ënë kamax ka Esaúnëan Canaán kakë me anu pain tsókë 'ixun bakë bëchipa 'ikën.

⁶ Usakin bakë bëchipati anu pain 'itankëxun ka Esaúnën ain xanu 'imainun ain bëchikëkama bíanan abëa 'ikë unikamaribi bibiani bëtsi menu tsóti kuaní, ain xukën Jacob abë énanani kuankëxa. Usai kuanín ka kamabi ain ñukama 'imainun ain ñuinakama Canaán menuxuan bikë akamabi buankëxa, ⁷ usai a rabëtax anu 'ikëbëbi ka ain ñuina 'itsaira 'ain anu rabëtax 'isama 'ianan, anuxun ñuinakaman piti pasto sënénma me 'iakëxa. ⁸ Usa 'ain ka Esaú 'ikëbia ain kuai anë Edom kakë, ax anuax kuantankëx bashiñu me ami kikiani kuankë Seír kakë anu tsóti bërúakëxa.

⁹ Ënëx ka Esaúnën rëbúnkinën anë kuënëokama 'ikën, 'imainun edomitakaman chaitiokëkama axa bashi ain kikiani kuankë me Seír kakë anu tsókë a unikama 'iakëxa. ¹⁰ Ënëx ka Esaúnën bëchikënen anëkama 'ikën: Elifaz Adánën tuá Esaúnën ami 'akë; 'imainun Reuel Basematnën tuá Esaúnën ami bakë bëchipakë 'iakëxa. ¹¹ Ënë kamax ka Elifaznën bëchikëkama 'iakëxa, Temán, Omar, Sefó, Gatam 'imainun Quenaz. ¹² Elifaz ax ka achúshi xanu an ñu 'axunkë Timná kakin anëkë 'iakëxa; an ka achúshi tuá 'axuntankëxun Amalec kakin anëakëxa. Ënë kamax ka Esaúnën ain xanu Adá ami bakë bëchipa ain rëbúnkikama 'iakëxa. ¹³ Ënë kamaxribi ka Reuelnën bakë bëchikëkama 'iakëxa Náhat, Zérah, Samá

'imainun Mizá; 'imainun ka ènè kamaxribi Basemat Esaúnèn xanuutsi aín rëbúnkikama 'iakëxa. ¹⁴ Oholibamá axribi ka Esaúnèn xanu itsiribi 'iakëxa, usa 'ain ka amiribi bakè bëchiakëxa, aín anè ka ènèkama 'iakëxa Jeús, Jaalam 'imainun Coré. Ax ka Aná aín bëchikè 'imainun Sibón aín baba 'iakëxa.

¹⁵ Ènè kamax ka Esaúnèn rëbúnki axa 'apu 'ia a 'ikèn: Akamax ka Esaúnèn bakè bëchikè apax Elifaz aín rëkuèn bëchikè 'iakëxa, a 'apukamax ka 'ikè Temá, Omar, Sefó, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatam 'imainun Amalec. Ènè kamax ka Elefaznèn aintsikaman 'apu Edom kakè me anu 'iakëxa, usa 'aish ka ènè unikamax Adá aín rëbúnki 'iakëxa. ¹⁷ Ènèx ka Esaúnèn bëchikè Reuel aín bakè bëchikèkama axa 'apu 'ia a 'ikèn, Náhat, Zérah, Samá 'imainun Mizá. Ènè kamax ka Reuelnèn aintsikama 'apu Edom kakè me anu 'iakëxa, usa 'aish ka a unikamax Esaúnèn xanu Basemat aín rëbúnki 'iakëxa. ¹⁸ Usaia 'imainun ka Oholibamá Anánèn bëchikè xanua Esaúnèn bia aín tuakamaxribi aín aintsikaman 'apu 'iakëxa, Jeús, Jaalam 'imainun Coré. ¹⁹ Ènè unikamax ka Esaú 'ikëbia Edom kakè aín rëbúnkikaman 'apu 'iakëxa.

²⁰ Ènè unikamaxribi ka Seír horeo uni aín bakè bëchikè atúxribia a menu tsókè 'iakëxa Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹ Disón, Éser 'imainun Disán akamax ka 'akánanti 'unáira unikaman 'apu 'iakëxa, ax ka Seír aín rëbúnki Edom kakè me anu tsókè 'iakëxa. ²² Ènè kamax ka Lotánnèn bëchikèkama 'iakëxa, Horí 'imainun Hemam, Timná ax ka Lotánnèn bakè bëchikè xanu 'anáka 'iakëxa. ²³ Ènè kamax ka Sobalnèn bakè bëchikè 'iakëxa, Alván, Manáhat, Ebal, Sefó 'imainun Onán; ²⁴ Ènè kamaxribi ka Sibónnèn bakè bëchikèkama 'iakëxa. Aíá a 'imainun Aná, Aná ènèn ka anu uni 'ikéma menua achúshi 'umpax upíira shióbukè mërakëxa, aín papa Sibón aín ñuina 'arakakè bërúankin. ²⁵ Aná aín bëchikè bëbu achúshi ka Disón bakè 'iakëxa 'imainun ka aín bëchikè xanu achúshi Oholibamá kakè 'iakëxa. ²⁶ Ènè kamax ka Disónnèn bëchikèkama 'iakëxa Hemdán, Esbán, Itrán 'imainun Querán kakè 'iakëxa. ²⁷ Ènè kamaxribi ka Ésernèn bakè bëchikèkama 'iakëxa Bilhán, Zaaván 'imainun Acán. ²⁸ Ènèx ka Disán aín bakè bëchikè 'iakëxa, Us 'imainun Arán. ²⁹ Usa 'ain ka 'akánanti 'unán unikaman 'apu 'iakëxa, Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ³⁰ Disón, Éser 'imainun Disán. Ènè kamax ka 'akánanti 'unaira unikaman 'apu Seír menu tsókè unikama aín 'apu 'iakëxa. ³¹ Ènè unikamax ka Edom kakè me anu 'apu 'iakëxa, israel unikamaxa atun 'apuñu 'isama pain 'ain. ³² Usa 'ain ka Beornèn bakè bëchikè Bela ax Edom menu 'apu 'iakëxa aín èmax ka Dinhaba kakin anèkè 'iakëxa. ³³ Usa 'ain ka Bela ñukèbè Jobab kakè uni Zérah aín bëchikèribi 'apu Bosrá kakè èma anu 'iakëxa. ³⁴ Usa 'ain ka Jobab ax 'apu 'aishbi ñukè 'ain Husam ax 'apu 'iakëxa, ax ka Temán kakè me anu 'ikè 'iakëxa. ³⁵ Usa 'ain ka Husam ax 'apu 'aishbi ñukèbè Hadad ax 'apu Avit kakè èma anu 'iakëxa, ax ka Bedad aín bëchikè 'iakëxa, usai 'apu 'ixun ka Madián unikama abè 'akanankin Moab me anua 'akëxa. ³⁶ Usa 'ain ka Hadad ax 'apu 'aishbi ñukèbè Samlá axribi a èmanubi 'apu 'iakëxa, ax ka Masrecá kakè èma anu 'iakëxa. ³⁷ Usa 'ain ka Samlá ax 'apu 'aishbi ñukèbè Saúl axribi 'apu 'iakëxa, ax ka Rehobot kakè èma baka kuébi anu 'ikè uni 'iakëxa. ³⁸ Usa 'ain ka Saúl ax 'apu 'aishbi ñukèbè Baal-hanán Acbornèn bëchikè axribi 'apu 'iakëxa. ³⁹ 'Imainun ka 'apu Baal-hanán ax ñukèbè Hadad axribi 'apu 'iakëxa, aín èmax ka Pau kakin anèkè 'iakëxa, usa 'ain ka Hadad aín xanun anè Mehetabel ax ka Matred kakè uni 'ain bëchikè 'imainun Mesaabnèn baba 'iakëxa. ⁴⁰ Ènè unikamax ka Esaúnèn aintsin rëbúnki aín anèkama 'ikèn, 'imainun anua tsóá aín men anèkama 'iakëxa: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹ Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴² Quenaz, Temán, Míbsar, ⁴³ Magdiel, 'imainun Iram. Esaú ax ka Edom kakin anèkè 'iakëxa, usa 'ain ka akamax Edom kakè me anu 'apu 'iakëxa, anua aín aintsikama tsóá 'ain, ka uinu kara 'ia anu 'apu 'iakëxa.

37

¹ Usa 'ain ka Jacob Canaán kakè me anua aín papa 'itsama baritia tsóá me, anu tsóti bërúakëxa. ² Ènèx ka usaia Jacobnèn 'aintsikama 'ia ñuikè bana 'ikèn.

José 'imainun aín xukènkama 'ia ñuikè bana

Usa 'ain ka José ax bënë 'aish diecisiete baritiañu 'ixun, 'ain papan 'arakakè ovejakama aín xukéantu, Bilhá 'imainun Zilpá an ñu 'axunkè xanumia aín papan bëchia akamabètan bërúankëxa. Usa 'ain ka Josénèn ami nishkian aín xukènkama 'atima okèxun 'unáni aín papami manankëxa.

³ Usa 'ain ka Jacobnèn aín bëchikè José 'itsaira nuibakin kuèèankëxa, aín xukènkama 'akèsamaira okin, ax kaniakèkè 'ixun bëchikè kupin ka usakin 'akëxa, usa 'ikè ka aín tari achúshi upíira upíokin kuèñèokin 'axun 'inánkëxa, usakian aín papan 'akèx ka 'itsaira kuèèankëxa. ⁴ Aín papan atu 'akèsamaira okin kuèènia 'unani ka aín xukèn apankamax Josémi xuamati nishi nutsi a istisama tani abèbi banatisama tankëxa.

⁵ Usakin aín xukénkaman 'akèxun ka Josénèn achúshi ñantan namákèxa, namáxun ka aín xukénkama ñuixuankèxa ñuixunkèxbi ka ataira xumati ami nishakèxa, ⁶ ami nishkèxunbi ka aín namákè ñuixunkin aín xukénkama èsokin kakèxa:

—Èsokin kana namá mi ñuixumainun kamina kuakanti 'ain. ⁷ Èn kana èsokin namán nukamax kananuna achúshi naènu 'ian, anuxun kananuna trigo bimi nëakin bitankèxun bukunrukin nan, usokin 'akèxbi ka 'èn trigo nëakin bikè ax upiti nitsimékè 'iaxa, usai 'imainun ka mitsunanèx 'ènan nikè ami ñanati a bèararati kuainakèkè 'iaxa.

⁸ Èsokian ñuixunkèxun ka aín xukén apan achúshinèn kakèxa:

—¿Usa 'ain karamina mix nukaman 'apuira 'ianan an nu ñumèmikè uni 'iti 'ain?

Usakin aín namákè ñuixunkèx ka ataira ami xumati aín xukénkama nishakèxa.

⁹ Usokin namátankèxun ka basikèbètan Josénèn amirbishi namátèkèxun aín xukénkama ñuixuankèxa. Ñuixunkin ka èsokin kakèxa:

—¿Èn kana namátèkèkin bari, 'uxè, mapai rabè 'imainun achúshi 'ispa akamaxa 'èmi ñanati shaíkia isan kixun kaina 'unánkaniman?

¹⁰ Èsokin ka Josénèn namátankèxun aín papa kèñun aín xukéantu ñuixuankèxa, ñuixunkèxunbi ka aín papan èsokin kakèxa:

—¿Uisakin namákin kaina usokin namán? ¿Min kaina min tita 'imainun min xukénkamabè isana 'èx mi 'urama kuaní mimi ñanati tètúbuti 'ai kixun sinanin?

¹¹ Usa 'ain ka aín xukén apankama 'aisamairai ami xumati nishakèxa, usai atux 'ia iskin ka aín papan aín nuítu mèushi ènè ñukama manukima sinánkèxa.

Aín xukénkaman José marua bana

¹² Achúshi nètèn ka Josénèn xukénkama Siquem kakè menu kuankèxa, aín papan 'arakakè ovejakama 'imainun cabrakama pimiti pasto bari. ¹³ Usai atux kuankè 'ain ka Jacobnèn aín bèchikè José kakèxa:

—Ka kuat, min xukénkamax ka Siquem kakè me anu kuanxa, nun 'arakakè ovejakama 'imainun cabrakama, pasto pimi. Usa 'ain kamina anua isi kuantí 'ain.

Kakèxun ka Josénèn —Asábi ka kana isi kuantí 'ain —kixun kakèxa.

¹⁴ —Kakèxun ka Jacobnèn asábi ka kixun kakèxa.

Ka istan uisa kara min xukénkama 'ikèn, 'imainun nun 'arakakè ovejakama kara uisa 'ikè kamina isi kuantí 'ain, isbètsini kamina 'è kai uti 'ain. Èsokin kaxun ka Jacobnèn aín bèchikè José Hebrón kakè me anuxun xuakèxa, xukèx kuanx ka Siquem kakè me anu bèbakèxa, ¹⁵ bèbax kuaníbi ka me pampaira 'ain amami kiakèxa. Amami kikè mèrakin ka achúshi unin ñukákèxa:

—¿Añu bari kaina uan?

¹⁶ —Èn xukénkama bari kana uban —kixun ka Josénèn kakèxa—. ¿Uinuxun ovejakama bèrúai kara kuanxa karamina min 'è katima 'ain?

¹⁷ —Ènuax ka kuanxa Dotánu isa kuania kia kana kuan —kixun ka uni an kakèxa.

Kakèx ka José aín xukénkama bari Dotán kakè èma 'urama anu kuankèxa. ¹⁸ Mèrabètsini aia 'urakèo isi ka aín xukénkama José ñui 'atimai banai uisa karanuna oti 'ain kiox kanankèxa, kánani ka José rékatsi kiox kikankèxa. ¹⁹ Uisa karanuna oti 'ain kiox ka bètsibè bètsibè aín xukénkama kanankèxa:

—¡Ka kuat, an namákin iskè a ka aia! ²⁰ Kiox tsuákirui ka kananuna rèti 'ai kiox kanankèxa; rètankèxun kananuna achúshi kininu nipati 'ain, usakin 'atankèx kananuna kiti 'ain, ñuina raèkèman ka piaxa. Usakin 'atankèxun kananuna uisai kara aín namákè ax 'ia kixun isti 'ain.

²¹ Kia ka aín apan Rubénnèn kuakèxa, kuakin ka uisakin kara ièmiti 'ikè kixun sinánkin aín xukénkama kakèxa:

—Kananuna rètima 'ain. ²² Kananuna aín imi 'apamikin 'atima 'ain. 'Akinma kananuna kini anu uni 'ikèma menu 'ikè ènu nipati 'ain, usa 'ixun kananuna nun xukén 'atima 'ain.

Èsokin ka Rubénnèn Aín xukén José 'ati kuèèkinma kakèxa, an ka aín papanubi ubantèkèntisa tankèxa; ²³ usaia aín xukénkama kikèbèbi ka José aín xukénkama anu 'ikè anu nukúakèxa, nukutia ka aín xukénkaman ñatanxun aín tari pañubianké a pèmikim biakèxa, ²⁴ bitankèxun ka kini 'umpaxñuma ñankáishi tutunkè anu nipakèxa.

²⁵ Usokin 'atankèx ka anuxuan 'akè anubi pi.

Bukúakèxa bukuxun iskèxbi ka an ñu marukè ismaelita unikama Galaab kakè me anuax uakèxa. Ukin ka aín camellonèn bèakèxa 'inínti ro sanuira 'imainun sanu ro i baka 'akè tsèpasa akama Egipto menu maruti ubani kuaní uakèxa. ²⁶ Usaia rikuatsinia iskin ka Judánèn aín xukénkama kakèxa:

—¿Añu ñu karana nun xukén rètankèxun kananti 'ain, 'imainun karanuna uisoxun nun xukén bamakè unèti 'ain? ²⁷ Usakin 'akè 'imainun kananuna ismaelita unikama rikuatsinkè ènè maruti 'ain, usa 'ain kananuna rètima 'ain, ax ka nun xukén 'ibu 'ikèn.

Usakin kakëx ka aín xukénkama asábi ka kiox kanankëxa. ²⁸ Usakin kininu nipakë basimashika an ñumarukë unikama uakëxa, 'aia iskin ka José kininua bitankëxun, aín xukénkaman an ñu marukë unikama veinte kuríki manë 'akë kupín maruakëxa. Usokin marukëxun ka José Egipto kakë menu buánkëxa.

²⁹ Usa 'ain ka Rubén ax aín xukén José chikínti sinanx 'uxunbi kini 'ukëmëuküa 'aíma okëxa, 'aíma oika ratuti sinánkasmai nitëxëti bëríkarana uisai 'iti 'ai kixun sinani aín chupa tukai masá nuituakëxa. ³⁰ Masá nuitubakëxa anua aín xukénkama 'ikë anu kuankin ka kakëxa:

–Uinu kara tuá ax 'ikë. ¿Añu karana 'ën béri 'ati 'ain?

³¹ Usa 'ain ka Josénen xukénkaman achúshi cabranën tuá rëtankëxun aín imin Josénen tari pëmikë anun ka shiakëxa; ³² usakin 'atankëxun ka aín papa ësokín kamiakëxa: Ënë kananua mërán. Ënëx kara mín bëchikë José aín tarima 'ikë kamina upíokin isti 'ain.

³³ Kakëxun iskinbi 'unani ka Jacob kiakëxa: Ënëx ka 'ën bëchikënen tari 'ikën. Bëtsi ñuina raékëman sapi ka piaxa. ³⁴ Usakin atu kai ka Jacob aín chupa tukai nitëxëti 'itsaira iankëxa, aín bëchikë bamakësa sinani. ³⁵ Usaia aín papa uínbi manumisamai nitëxëkëbëtan ka aín bëchikë xanu 'imainun nukëbënë kama uisoxun karana aín masá nuitukë a manumiti 'ain kixun sinánkëxa, 'ainbi ka an usokin kuëënmíti kuëënamma 'ikën; kuëënimma ka aín bëchikënen rabanán 'itsaira ini kiakëxa: 'Ën sinánkë ënë nëtënux karana 'ëxribi 'ën bëchikë 'ikësaribiti ñutima 'ain, ñutankëx kana anua uni ñukë 'ikë anuax 'ëx abë mëránanti 'ain.

³⁶ An ñu marukë madianita unikaman ka José marubiankin Egipto kakë menu buánkëxa, buánxun ka suntárunën kushi Potifar kakë a maruakëxa, ax ka Egiptonu 'ikë 'apu aín suntárunën kushi Capitán 'iakëxa.

38

Judá 'imainun Tamar 'iá bana

¹ Usai 'itankëx ka Judá aín xukén kamanuax chikiakëxa, chikíkiani kuatankëx ka achúshi uni Hirá kakë aín xubunu 'iakëxa, ax ka Adulam kakë ëma anu 'ikë uni 'iakëxa, ² kuatankëx anu 'ixun ka achúshi cananeo uni Súa kakë aín bëchikë 'unánkëxa, 'unántankëxun ka aín xanu 'iti biakëxa usakin bitankëx ka, ³ abë 'iakëxa, abë 'itankëxun ka aín xanu ami bëchiakëxa bëchixun ka Er kakin anëakëxa. ⁴ Usakin ami bëchixun ka amiríbishi aín xanu ñuitsimitëkëankëxa: Usokin ñuitsimixun ka aín bëchikë a bakënia Onán kakin anëakëxa. ⁵ Usakin 'atankëxunbi ka amiríbishi bëchitëkëankëxa, bëchixun ka Selá kakin anëakëxa, aín papa Judá axa Quezib kakë ëmanu 'ain.

⁶ Usa 'ain ka Judánën aín bëchikë apan Er kakë achúshi xanu Tamar a 'inánkëxa. ⁷ 'Ainbi ka Nukën 'Ibun 'atimati nitsia iskin an 'akë ñu kuëënkima Er a ñunun 'imiakëxa. ⁸ Usai Er ñuan ka Judánën aín bëchikë Onán kakëxa:

–Mín kamina 'unan añu kaina 'ati 'ain kixun, usa 'ain kamina mín xukënan kasunankë xanu mín 'ainitsi a bití 'ain, a bixunmi ami bëchikë ax ka mín xukën apan ñukë 'ain rëbúnki 'iti 'ikën.

⁹ 'Ainbi ka Onánën tuá bakënkëkama ax ka 'ën bëchikëma 'iti 'ikë kixun 'unánkëxa. Usakin sinánkin ka aín xukënan kasunankë xanu a tuati kuëënkima 'ain namí 'akin 'ain nëtökë ñu ëmainshi 'apákëxa, usai 'ikin ka aín xukën ñukë axa a kupín aín rëbúnkiñu 'iti kuëënamma 'ikën. ¹⁰ Usai 'ia Nukën 'Ibun iskëxbi ka Onán an 'akë ñukama upíma 'iakëxa, usa 'ain ka aribi ñutanun sinánxuankëxa. ¹¹ Usa 'ain ka Judánën aín piaka Tamar kakëxa:

–Mín papan xubunu pain kamina 'ikuantí 'ain, anuxun kamina 'ën bëchikë Selá kanitainun kainí kuantí 'ain abëmi birananun.

'Ainbi ka Judánën sinánkëxa Selá axribi sapi ka aín xukénkama 'ikësaribiti ñuti 'ikë kixun. Usa 'ain ka Tamar ax aín papan xubunu 'i kuankëxa.

¹² Usa 'ain ka 'itsama baritia 'ikëbë Judánën xanu, Súanën bëchikë axribi ñuakëxa. Aín xanu ñukë 'ain ka a sinani masá nuituakëxa usai 'itankëx ka Timnat kakë ëma anuxuan carnero rani téakin mënókë anu kuankëbë ka aín 'unánkë uni Hirá kakë adulamita uni ax abë kuankëxa. ¹³ Tamar an ka aín kuku a Timnatnua aín carnero rani téai kuankë kuakëxa, ¹⁴ usai a ëmanu kuankë kuakin ka Tamarnën kasunamëkë xanun pañukë chupa pañukë a pëtankëx ka bëtsi chupan rakütankëx amo chupan bëpamëti unin 'unántimaisa kiox 'itankëx, anun Enaim kakë ëmanu atsínti anu tsóakëxa, ax ka anun Timnat kakë ëmanu kuantí bai anu 'iakëxa. Usa 'ain ka ësokín sinánkëxa Selá ax ka béri kanikë 'aish cha 'ikën, 'ainbi kana abë biranankëma pain 'ai kixun ka sinánkëxa.

¹⁵ Usaia anu aín chupan bëpamëax tsókë iskin ka Judánën sinánkëxa ax isa achúshi xanu bëtsi bëtsi unin aín namí 'akë a 'ikë kixun. ¹⁶ Usai 'ikë ukinbi mërái ka Judá anúan ukë bai a ëni amo niraikëti abë banakëxa, banakinbi ka 'unánma 'ikën ax ka aín bëchikënen kasunankë xanu aín piaka a 'ikë kixun 'unánima abë banakin ka kakëxa:

–¿'Èbë kaina 'itima 'ain? Kixuan kakëxun ka xanunribi ñukákin kakëxa:

—¿Añu ñu kaina 'ëbë 'inuxun min 'ë 'inánti 'ain? Ësokin ka xanunribi kakëxa.

17—'Ën kana mi bëmiti 'ain 'ën 'arakakë carnero tuá achúshi —kixun —ka Judánën kakëxa.

—Asabi ka —kixun ka xanun kakëxa—, 'ainbi kamina añu ñuñu kaina 'ai a pain 'ë 'inánbianti 'ain, minmi 'ë kakë a 'ë bëmi kuanxun.

18—¿Añu ñu mi ënxunti kaina kuëënin? —kixun ka Judánën ñukákëxa.

—Ñukákëxun ka min tēñuti 'imainun anúnmi 'unánti orakakë a 'imainun min tuinkë tsati akamina 'ë ënxunti 'ai —kixun xanun kakëxa. Usai abë banatankëxun a ñukákëkama 'inántankëx ka abë uxakëxa, usai abë 'ixun ka Judánën aín bëchikëñën kasunankë xanu tuuókëxa. 19 Usai abë 'ikiani kuanxun ka Tamarnën anúan rakuanan bëpamëkë a bianan xanu raëmëkën pañuti chupa pëxuan nanbiankë a pañutëkëankëxa.

20 Usai 'ikë basiramashi ka Judánën aín 'unánkë uni adulamita akëñun aín cabranën tuá achúshi xuakëxa, abëa 'ikë xanu a 'inánkian aín ñu anu naënxankë a bixuntanun kixun xukëx kuanxunbi ka a xanu 'aíma okëxa. 21 Anu bëbaxun 'aíma okin ka anu 'ikë unikama ñukákëxa:

—¿Uinu kara axa bëtsi bëtsi unibë 'ikë xanu Enaim kakë ëmanu kuantu bai 'ipituu tsókë 'isonkë ax 'ik?

Kakëxunbi ka —Ënu ka bëtsi bëtsi unibë 'ikë xanu 'aíma 'ixanxa —kixun atun kakëxa. 22 Ësakian kakëx ka amiribishi anua Judá 'ikë anu kuantëankëxa kuanxun ka kakëxa:

—'Ëmi a ñuikin kakë xanu a kana mërakëma 'ain 'imainun ka anu 'ikë unikaman anuisa achúshi xanubi axa bëtsi bëtsi unibë 'ikë 'aíma 'ixanxa kixun 'ë kaxa.

23 Ësakian kakëxun ka Judánën kakëxa:

—Asabi ka 'imainun ka 'ën 'inánkë ñukama a bitu 'ikëñ, uixbia 'ëmi kuaítima kupí ka 'ën ñu kamabë bërúti 'ikëñ, 'ën këmëkinma xuxunkë 'ikëbi kamina carnero bakë a mërakima 'inankëma 'ain.

24 Usai ax 'ikë rabë 'imainun achúshi 'uxë 'irukësa 'ain ka, Judá achúshi unin kakëxa:

—Min piaka Tamar ax ka bëtsi unikamabë 'iaxa, usa 'aish na tuukë ax unibë 'ikë kupían tuukë 'ikëñ.

Usai kia kuati ka Judá munuma kuënkëni kiakëxa:

—¡Bitankëxun kamina a xanu nënkanti 'ain!

25 'Ainbi ka unikaman chikinbëtsinki bëkëxunbi ka xanun aín kuku ësokin kamiakëxa: Ëñë ñukama 'ibu an ka 'ë tuuoxa. Usa 'ain kamina mitsúnbi iskin uinan kara ëñë tēñuti anua 'unánti orakakë 'imainun tsati ëñëx 'ikë kixun 'unánti 'ain. 26 Kiaxa kikëbë ka Judá aín ñukama 'unáni kiakëxa: An upiokin 'akëbëtanbi kana 'ën 'atima okin 'an, usa 'ain kana 'ën bakë bëchikë Selá 'inankëma 'ain usai 'itankëx ka uínsaranbi abë 'itëkëanma 'ikëñ.

27 Usai 'itankëx ka Tamar ax aín nëtë 'ikëbë rabë tuá naachikiakëxa. 28 Naachikikin ka aín tita bakënkë anun a tuá achúshinën aín mëkëñ chikíankëxa. Chikinia ñuman chëxëanën mëtëkërë kai an xanu bakëmikë ax kiakëxa: Ëñëx pain ka bakënti 'ikëñ. 29 Usakin 'akëxun ka a tuakëñ aín mëkëñ atsimítëkëankëxa ax ka ax pain bakënkë 'aish aín xukëñ apan 'iakëxa, usai 'ikë ka an naachikimikë xanun Fares kakin anëtankëxun kakëxa: Uisax kaina min pan chikían. 30 Usai 'ian ka aín xukëñ ñuman panshianën mëtëkërë kakë axribi bakëankëxa, usai bakënkë ka a xanun Zérah kakin anëakëxa.

39

José 'imainun Potifarnën xanu 'ia

1 An ñu marukë unikaman ka José marubiankin Egipto kakë menu buánkëxa. Buánxun ka egipcio uni achúshi Potifar kakë a ismaelita unibunën maruakëxa. Potifar ax ka 'apu aín suntárunën kushi capitán 'imainun an bërúankë aín kushiribi 'iakëxa. 2 Usai an ñu mëëmikë uni egipcio uni, aín xubunu 'ia ka Nukën 'Ibun Josi 'itsaira bërúankin 'akiankëxa. 3 'Akinkëxuan upiokin Josénën ñu mëia ka a ñu mëxunkë unin, aín 'Ibun ka Josébë 'ixun 'akinia kixun. Usa 'ain ka Josénën mëëkë ñukamax upi 'iakëxa. 4 Usa 'ikë ka José ax ka uni upi 'ikë kixun an unikama bërúanti 'imainun an 'ain xubunu 'ikë kamabi ñu bërúanun kixun ami ëankëxa. 5 Anúan Potifarnën José aín xubu 'imainun aín ñukama bërúanun ënkë nëtëkaman ka Nukën 'Ibun Potifarmi upiokin sinánkin 'akiankëxa aín xubu 'imainun aín ñu 'apákë kamabi upi 'inun. 6 Usakin ami ënkëxuan Josénën aín ñukama bërúankëbë ka Potifar aín ñukama sinánkinma an bërúanxunkë anu 'ain, aín piti 'atishi isakëxa.

Usai 'imainun ka José aín bëmanamix upíra uni 'iakëxa, 7 usa iskin ka basikëbëtan anua tékë uni 'ain xanun upi 'ikë iskin kuëëankëxa, kuëënkín ka achúshi nëtën Potifarnën xanun kakëxa:

—'Ëbë kamina 'iti 'ain kixun. 8 Kakëxunbi ka kuëënkima Josénën ësokin kakëxa:

—Ka kuat, min bënëñ ka kamabi aín ñukama 'ëmi ëanxa, usa 'ain ka 'ëx ënu 'ain, aín ñukamami sinántima 'ikëñ. 9 Ëñë xubunu ka 'ësaribi uni 'aíma 'ikëñ; usa 'ain ka 'ën ñu mëëxunkë

unin a ñu kamina 'atima 'ain kixun kakëma 'ikën, mix kamina 'ain xanu 'ain; çusa 'ain karana 'ëx 'atima ñuira 'ai Nukën 'Ibu Diosmi 'uchati 'ain?

¹⁰ Kamabi nētēn ubiokin anun kuēnkin abē 'inun kanan a rapasua 'inun kakëxunbi ka Josēnēn kuaisama tankëxa. ¹¹ 'Ainbi ka achūshi nētēn José xubunu 'ikë ñu mēēti 'ai anua uixi 'aima 'ain atsiankëxa, ¹² 'ainbi ka atsiñiabi xanuxun ain chupa bikin kakëxa:

—'Ēbē kamina 'iti 'ain kixun.

Usakin kakian ain chupan bikëx ratuti abákiani chikíkin ka ain chupa xanun mēkēnubi ēbuiankëxa. ¹³ Usai 'ikin timabiani chikíkin ain mēkēnubi ain chupa ēbiani chikíkēbētan ka ¹⁴ ain xubunu 'ikë an ñu mēëxunkë unikama kuēnkēnkin kakëxa:

—Ka kuat, 'ēn bēnēn ka ēnē hebreo uni achūshi ñu mēēnun kixun bēaxa usa 'aishbi ka bēri 'ēmi kuaitisatania. Usa 'aish ka 'ëx mēu 'ain 'ēbē 'ikatsikix atsiñaxa atsiñkin bikëx kana 'ëx munuma kuēnkēan, ¹⁵ usai 'ëx munuma kuēnkēnia küati ratuti chikiti abákin, ka ain chupa 'ēnu ēbianxa.

¹⁶ Usai 'itankëxun ka Josēnēn chupa upiokin nankëxa, an ñumēmikë 'ain bēnē ain xubunu 'utamainun. ¹⁷ Usai 'ikë basimashi ka xubunu ain bēnē bēbakëxa, bēbaia ka ain xanun ami manánkin kakëxa:

—Hebreo uni achūshimi ñu mēēnun bēkë ax ka 'ëx anu 'ikēnu 'ēbē 'ikatsikix atsiñaxa, ¹⁸ atsiñkēbē 'ëx munuma kuēnkēnia küati ratuti chikíkin ka ain chupa ēnu ēbiani abáxa.

¹⁹ Ēsokin ka min ñu mēēmikë unin 'ē 'aia, ēsokian ain xanun kakëxun kuati ka Josēnēn ñu mēëxunkë uni asérabi usai ikëxa sinani 'itsaira ami nishakëxa, ²⁰ usai xuamati ami nishkin ka José sipuati binun kixun ain suntárukama kakëxa, kakëxun bixun ka anua 'apun uni sipuakë anu sipuakëxa. ²¹ Usakin José sipuakë 'ainbi ka Nukën 'Ibu abē 'ixun bērúankin 'akiankëxa, 'akinkëx ka upi nuituñu 'iakëxa, usa 'ikë ka an sipu bērúankë ain kushi an 'unánkëxa, ²² usa 'unánxun ka José abēa sipunu 'ikë unikama bērúanun kixun anēakëxa. Anēkëxun ka Josēnēn kamabi ñu anu 'ikë a 'anun ñunuakëxa, ²³ usakin 'amainun an sipu bērúankë ain kushi an Josēnēn 'akë ñukama isama 'ikën, usakin ka Nukën 'Ibun 'akinkëxun ain ñu mēētikama upiokin 'akëxa.

40

Josēnēn uni rabē ain namákē ñuixuan bana

¹ Usai 'itankëxa basikēbē ka an uvas baka xēati Egipto menu 'ikë 'apu 'inánkë a 'imainun an pán 'akë uni ain kushi rabē axribi, an ñu mēëxunkë 'apu Egiptonu 'ikë ami 'atimati banai ami 'uchakëxa. ² Usa 'ain ka faraón Egipto menu 'ikë 'apu ax a uni rabē ami 'aisamairai nishkin an 'ain xēati iskë ain kushi 'imainun an pán 'akë iskë ain kushi kuēntankëxun, ³ anua suntárukaman kushi 'ikë capitán 'ain xubunua 'ikë sipu anu a rabēbi xuakëxa, ax ka anua José sipuakë anubi 'iakëxa. ⁴ Usa 'ain ka suntárunēn kushi capitánēn an bērúanun kixun José 'inánkëxa, ax ka an 'apu ñu 'axunkë unikaman kushirabē 'iakëxa, usa 'aish ka akamax 'itsa barin anu sipuakë 'iakëxa.

⁵ Achūshi imē ka sipunu 'ikë uni rabētan namákëxa, an uvas baka 'apu xēati 'inánkë 'imainun ka an 'apu pán 'inánkë ain kushi a rabëxun namákëxa, a namákēnēx ka achūshi achūshinēx usaía 'itiñu 'iakëxa. ⁶ Usa 'ain ka José pēkaran sipunu 'ikë unikama isi uakëxa, ukinbi ka 'itsaira sinania masá nuituax tsókë a rabē mērakëxa; ⁷ usa iskin ka ñukákëxa;

—çUsakatsi kaina bēri masá nuitukë bēmánanshi 'ain?

⁸ —Nu rabëxun kananuna ēnē imē ēsokin namán, 'ainbi ka uisakin namákë kara ax 'ikë kixun an nu ñuixunti 'aima 'ikën kakëxun ka Josēnēn.

—çDiosan kara uisakin namákë kara min namákë ax 'ikë kixun mi ñuixuntima 'ik? —Kixun atu kakëxa katankëxun ka Josēnēn—. 'Ē kamina min namákëkama ñuixunti 'ai kixun kakëxa.

⁹ Usakin kakëxun ka an 'apu ain xēati 'inánkë ain kushi an pain ain namákë ñuixunkin José ēsokin kakëxa:

—'Ēn kana namákin uvas i achūshi isan, ¹⁰ ax ka rabē 'imainun achūshi pēñanñu 'iaxa. 'Imainun ka uvas i ax kotankëx uábuaxa, usai 'itankëx ka ain uábukë ax ain tēxkanñu 'inun uvas 'itankëx pēkëaxa. ¹¹ Usai 'ian kana 'ēn 'apun ami xēakë xampa a tuínxun ami uvas baka chinintakëxun kana xampamibi 'ēnbi buánxun 'apu ain mēkēnubi 'inan. ¹² Ēsokian ñuixunkëxun ka Josēnēn kakëxa:

—Min namákë ax ka ēsa 'ikën: rabē 'imainun achūshi i pēñanmi namákë ax ka rabē 'imainun achūshi nētē ñui kikë 'ikën, ¹³ usa 'ain ka ēnuax rabē 'imainun achūshi nētē 'ikēbētan 'apun minmi an kuēnkēma ñu 'axunkë a istankëxun amiribishi min ñu mēētinu mi nantékēnti 'ikën, usakin 'akëxun kamina min 'asábiokin 'apu xampami ain xēati 'inánkë abi 'atékēnti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain kamina mia usokëxun min 'ēmiribi sinánti 'ain, sinánkin kamina 'apu faraón 'ēribia ēnu chikínun kati 'ain. çUsa 'ain kamina 'ēribi nuibakin 'akinti 'ain! ¹⁵ 'Ēx kana

mëkama bëtsinkin hebreo unikama anu 'ikë menua bëa 'ain. Usa 'aish kana 'ëx ñu 'atima 'akëma 'aish sipunu 'iti kuëënima.

¹⁶ Èsokian Josénën 'upioikin ñuixunia kuakin an pán 'akë aín kushi anribi 'ënribi kana èsokin namá kixun kakëxa:

—'Ènribi kana èsokin namákin rabë 'imainun achúshi tasá pán uxua 'ën maxkánu nankë isi pëkian. ¹⁷ Manámia 'ikë tasánua 'ikë pán ax ka batokin mëskukin 'akë ax ka faraónan 'iaxa, aínbi ka ñuina pëchifukaman tasá 'ën maxkánua 'ikë a piaxa. ¹⁸ Usakin kakëxun ka Josénën kakëxa:

—Mínmi namákë ax ka èsa 'ikën: rabë 'imainun achúshi tasámi namákë ax ka rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikën, ¹⁹ usa 'ain ka ènuax rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan 'apu faraónën mínmi an kuëënkëma ñu 'akë isti 'ikën, istankëxun ka achúshi inu mi bëntanun 'amiti 'ikën, usakin bëntania ka xëtékaman min nami piti 'ikën.

²⁰ Usai 'ikë rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan ka 'apu faraónën anúan aín títan tuá nëtë 'ikëbëtan achúshi fiesta chaiira 'akëxa, 'akin ka kamabi aín uni kushibukama kamiakëxa. Usakin kamikëxa aín kushibu timëan ka 'apu faraónën an xëati 'inánkë unikaman kushi 'imainun an pán 'akë unikaman kushi sipunua binun xuakëxa. ²¹ Xukëxun bitsínkin bëia ka an aín xëati 'inánkë unikaman kushi aín ñu mëëtinubi bërâma 'akësabi okin nantëkéanan ka faraónën aín xëati 'inántëkénun anubi nankëxa; ²² 'ainbi ka an pán 'akë aín kushi aribi Josénën aín namákë ñuixunkësabi okin inu bëntanxun têtsëkanun 'amiakëxa. ²³ Usakin aín namákë ñuixunkëxbi ka an 'apu 'ain xëati 'inánkë uni ax Josémi sinanima ami manúakëxa.

41

Josénën 'apu faraónën namákëkama ñuixua bana

¹ Usa 'ain ka rabë baritia inükëbëtan. Achúshi imë faraónën, Nilo kakë baka kuëbi nixun isi pëkiakëxa, ² usakian an namákin iskëxbi ka baka mëuküax, mapai achúshi 'imainun rabë vaca 'upíra 'imainun xuairabu ax chikítankëxun basi xo chaxkëbu a 'ukëmëuxun pia isan. ³ Usokian pikëbëbi a kaxu bakanuax chikítika 'atima 'aish chumínkëkama mapai 'imainun rabë vaca axribi baka bukë raíri a 'urama sëtëruí nirákéakëxa. ⁴ Usai nirákétankëxun ka vaca 'atimabu chumínkëkama an mapai 'imainun rabë vaca upírabu 'imainun xuabu a eia isakëxa. 'Isibi ka faraón ratúkuatsianx bësuakëxa, ⁵ 'ainbi ka amiribishi 'uxtékëankëxa 'uxunbi ka amiribishi namákin istékëankëxa: achúshi trigo xonuax mapai achúshi 'imainun rabë aín bimi upírabu 'aish koia isakëxa. ⁶ Iskëbë ka a kaxu mapai achúshi 'imainun rabë trigo bimi, amiaxa bari urukë amiax bëkikin suñun 'atimokëxa chushikë isakëxa, ⁷ akama trigo bimi chushikësa an ka trigo bimi mapai 'imainun rabë bimi upírabu a pia isakëxa.

Usakin iskinra namati bësui ka faraón kiakëxa iskinra kana namatin.

⁸ 'Aínbi ka a pëkaran anun masánuitukëishi 'ixun kamabi Egipto menu 'ikë an ñu tankë 'imainun an ñu 'unánkë unikama unun kixun kamiakëxa. Kamikëxa rikuatsinkë ka faraónën usakian namákëkama ñuixuankëxa, ñuixunkëxunbi ka uinu 'ikë uni an ñu tankë 'imainun an ñu 'unánkë achúshinëñbi ñuixuama 'ikën, uisakin namákin kara usakin namáxa kixun. ⁹ Usakin atun ñuixunkëbëma ka an faraón aín xëati 'inánkë uni aín kushi, ax kiakëxa:

—Bëri kana sinanatin usai 'iti 'aimabi kana 'ëx a sinanima manuan. ¹⁰ Mix 'apu 'ixun kamina nishkin an pán 'akë aín kushi 'imainun an mi xëati 'inánkë ënëribi anua suntárúnën kushi capitán 'ikë sipu anu sipua. ¹¹ Achúshi imë kananuna nurabëxunbi namákën, an pán 'akë aín kushian 'amainun kana 'ënribi bëtsiokin namákën, usa 'ain ka an namákënx 'unántisama 'imainun 'ënanëxribi unántisama 'aish uisakin namákë kara kixun unántisama 'iakëxa. ¹² Èsokin nun namákë 'ainbi ka nubë achúshi hebreo uni bëna, an suntárúnën kushi ñu mëëxunkëribi anu 'iakëxa. A uni kananuna nun namákë ñuixuankënx, ñuixunkëxun ka nu uisakin namákë kara ax 'ikë kixun nu ñuixuankëxa. ¹³ ¡an nu ñuixunkë usai bi 'iaxa! usa aín kana 'ëx amiribishi 'ën ñu mëëtinu atsímainun ka bëtsi aribi inu bëntanxun têtsëkamiaxa.

¹⁴ Usokian ñuixunkëxun ka faraónën José bëribia sipunua chikínbëtsinkin anu bënun kamiakëxa. Usakin kamikë ka Josénën mëniokakin aín bu tëamianan aín chupa upí pañubiani kuantankëx faraónu bëbakëxa. ¹⁵ Usaia bëbakë ka faraónën kakëxa:

—'Èn kana èsokin namán 'ainbi ka an 'ën namákë 'ë ñuixunti 'áima 'ikën, usa 'ainbi kana 'ën kuan, min isamina uni aín namákë ñuixuni kixun ñuia kana kuan, usa 'ain kaina min 'ën namákë 'ë ñuixunti 'ain. ¹⁶ Kakëxunbi ka Josénën —ax ka 'ënbi 'akëma 'iti 'ikë —kixun kakëxa —; 'ainbi ka Nukën 'Ibu Diosan kuni mix 'apu 'aish upí 'inun mi ñuixunti 'ikën.

¹⁷ Usokian kakëxun ka 'apu faraónën José katékëankëxa:

—'Èn namákënuax kana Nilo kakë baka kuëbi nikë 'ian, ¹⁸ usakin 'ën nixun iskëxbi ka bakanuax mapai achúshi 'imainun rabë vaca upíra 'aish, xuairabu an basi xochaxkëbu a mëuxun pia isan. ¹⁹ Usakian pikëbëbi ka a kaxú mapai achúshi 'imainun rabë vaca chumínkë 'aish 'atimara axribi piküaxa. ¡Uinsaranbi kana 'ën usa vaca 'atima Egipto me ènua iskëma

'ain! ²⁰ Ënë vaca chumínkë 'atimabu an ka ax pain chikíkë mapai rabé 'imainun rabé vaca upírabukama a eaxa; ²¹ 'ainbi ka usakin eaxi uínbi 'unántisama 'i'axa, usa 'aish ka bërâma 'ikësabi chumínkéira 'i'axa.

Usokin namati kana bësuan, ²² 'ainbi kana 'uxtënkëxunbi amiribishi namákin mapai achúshi xonuax trigo bimi upírabu koia isan. ²³ Usakin iskëbëbi ka a kaxú mapai 'imainun rabé trigo bimi ami bari uruké amiax bëkikin suñun 'akë bëküax chushi ësikiké 'ianan nëmëké koaxa. ²⁴ A trigo bimi chushikësa 'imainun mënukësa an ka mapai 'imainun rabé trigo bimi upírabu a pi'axa. Usakin namáxun kana an ñu tankë unikama timëxun ñuixuan, 'ainbi ka atu achúshinënbi usakin namákë ka ax 'ikë kixun 'ë kakëma 'ikën.

²⁵ Usakin kakëxun ka faraón Josénën kakëxa:

—Mínmi 'apu 'ixun rabëokin namákë ax ka achúshi ñu ishi ñui kikë 'ikën. Diosan ka mi 'unánmisa tania añu kaina 'ati 'ai kixun. ²⁶ Mapai achúshi 'imainun rabé vacakama upírabu ax ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'ikën, usaribi ka mapai achúshi 'imainun rabé trigo bimi upírabu ax 'ikën. Ax ka a mi namákë abi 'ikën. ²⁷ Mapai achúshi 'imainun rabé vaca chumínkë 'imainun 'atima axa bëtsi kaxú chikíkë ax ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'ikën; usaribi ka mapai achúshi 'imainun rabé trigo bimi chushikësa 'imainun mënukësa amiaxa bari uruké amiax bëkikian suñun xaroké ax ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia a piti 'aíma 'ain numi 'iti a 'ikën. ²⁸ Ën mi kakë usabi oi ka 'iti 'ikën: Diosan ka mix 'apu 'ikë usakia an ñu 'ati a ñuikin mi ismiaxa. ²⁹ Usa 'ain ka 'inuxun 'aia mapai achúshi 'imainun rabé baritia a piti 'itsaira 'imainun unin 'apákë ñu 'itsaira bimiñu kamabi Egipto menu 'iti 'ikën, ³⁰ usai 'itankëx ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia a piti 'aimaira 'iti 'ikën. Usai 'ikëbëtan ka uínbi Egipto menu ka 'aisamaira piti 'iakëxa kixun sinántima 'ikën. ³¹ Usa 'ain ka a piti ñu 'aimaira 'ikëbë, ñu 'apákëa koké bërâma íasa 'itima 'iti 'ikën. ³² Ën 'apu mínmi rabé okin namákë ax ka, Nukën 'Ibu Diosan uisakin kara 'aisa tania usakin 'aia, usa 'ain ka énuax basimashi 'iti 'ikën. ³³ Usa 'ain sapi kamina 'ën sinánkëxun basikinmaishi uni achúshi sinánñuira 'imainun an ñu 'unánkë, an ënë Egipto menu 'ikë unikama an bërúankin isti anëti 'ain. ³⁴ Mix 'apu 'ixun kamina ësokin 'ati 'ain: min kamina aín kushikama anëtankëxun, kamabi menu kuankian unin 'apákë trigo bimi biké ax ka mapai achúshi pisha biké anua aín chukúmashi bití 'ikën, bikin ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'imi Egipto menu unin 'apákë 'aisamaira tuaia timëti 'ikën. ³⁵ Usa 'ain kamina min kati 'ain kamabi trigo bimi upubukama ka mapai 'imainun rabé baritia anun timëti 'ikën; timëtankëxun ka achúshi xubunu bukúnti 'ikën, ax ka usokin kamabi ëmakamanu bukúnti 'ikën, ax ka kamabi uni ëmanu 'imainun naënu 'ikë unikaman piti 'ikën. ³⁶ Usakin mi 'amikëxun atun trigo bimi bukúnkë 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabé baritia numi 'ikëbëbi unikama numin bamatima 'ikën, Egipto me ënu tsókë unikamax.

José Egipto menu 'apu ía bana

³⁷ Usakin Josénën kakë ax ka 'apu faraón 'imainun aín unikamanan upí bana 'iakëxa, ³⁸ usaía kia ka faraónën aín unikama ësokin kakëxa:

—¿Uisaxun karanuna bëtsi uni 'ësaribi aín 'Ibu Diosan bëru ñunshinñun nun mërati 'ain? ³⁹ Èsai kítankëxun ka José kakëxa:

—Misaribi uni sinánñuira 'imainun an ñu 'unánkë uni ka 'aíma 'ikën, usa 'ain min 'Ibu Diosan mi 'unánmikëxun kamina ënë ñukama 'unanin. ⁴⁰ Èsokin katankëxun ka 'apu faraónën José kakëxa, mix kamina anu 'ëx 'ikë 'apun xubu anu 'iti 'ain, 'imainun kamina ënë menu 'ikë unikaman min kakësokin 'ati 'ikën, kamabi uni min kakësa okian ñu 'anun 'amiti 'ain 'ainbi kana. 'Èx kuni 'apu 'aish mi manámi 'ianan kushiira 'iti 'ain. ⁴¹ Ka kuat, 'ën kana kamabi Egipto menu 'ikë unikaman kushimi 'inun mi anëin. Èsokin kakinshi ka, ⁴² faraónën 'apu 'ixuan mënuké a échikinshi aín mënusuti bitankëxun Josénën mëkënu mënúmiakëxa. Usakin mënúmitankëxun ka aín chupa lino 'upíra upí a pañumianan aín tëuti kuri 'aké a tënúmiakëxa. ⁴³ Usakin aín ñukama pañumitankëxun ka anúan ax niké caballonën ninkiké bëtsi a kaxu 'ikë bëtsi anu José 'aruakëxa, 'arutankëx ka kiakëxa, bëri ka kamabi unin aín bëmánuax sharati rantinpurunkin kamina anúan kuanti bai bëaratima 'ain, usa 'ain ka Josénëx kamabi Egiptonu 'ikë unikaman 'apu 'iakëxa. ⁴⁴ Usakin 'atankëxun ka faraónën kakëxa:

—'Èx kana 'apu 'ain, usa 'ainbi ka Egipto menu 'ikë unin mix kikëma 'ain añu ñubi 'atima 'ikën. ⁴⁵ Usa 'ain ka 'apu faraónën bëtsiokin anëkin José egipcionu 'ikë anën anëakëxa Safenatpanéah kakin anëtankëxun, ka Asenat akëñun 'ain xanu 'iti birakamiakëxa, ax ka Potifera kakë Sacerdotenën bëchiké xanu 'iakëxa, ax ka On kakë ëma anu tsókë uni 'iakëxa, usakin 'akëx ka José Egipto menu 'apu 'iakëxa.

⁴⁶ Anua 'apu 'imiké anu ka José treinta baritiañu 'iakëxa, usa 'ain ka José anua faraón 'ikë anuax chikítankëx Egipto me kamaoi kuainbëkini niakëxa. ⁴⁷ Usa 'ain ka ñu 'apákë 'aisamaira bimiñu 'aish piti 'itsaira 'iakëxa mapai achúshi 'imainun rabé baritia ñu 'apákë

bimiakéxa, ⁴⁸ usa 'iké ka Josénèn ax 'apu 'ixun kamabi trigo 'apáké mapai achúshi 'imainun rabé baritia sèñèmikin timènun unikama 'amiakéxa; usakin 'amianan ka trigo buküanan anuxuan 'apáxun biké èmanua anu bukúnti 'aké anubia trigo bukunun 'amiakéxa. ⁴⁹ Usakian Josénèn timèmikèx ka trigo bimi parúmpapa kuébínua masi iskésaira 'iakéxa. Usa 'ain ka 'aisamaira 'iké uñbi tupuntisamaira 'ianan uiti 'itsaira kara kixun tupuntisamaira 'iakéxa.

⁵⁰ Usa 'ain ka anúan ñu 'apákèxbi kootima baritia 'isamapain 'ain Josénèn ain xanu Asenat kaké ami rabéokin béchiké 'iakéxa. ⁵¹ A paian béchiké ain rékuèn béchiké a ka Manasés kakin anéakéxa, anétankèx ka kiakéxa: “Nukèn 'Ibu Diosan ka 'èx masá nuituanan tèmèraibi 'è manumiaxa 'imainun ka 'èn papan aintsikamiribi manunun 'è 'imiaxa.” ⁵² Usakin 'atankèxun ka béchitècèntancèxun Efraín kakin anéakéxa, anétankèx ka kiakéxa: Nukèn 'Ibu Diosan ka anuax 'èx tèmèraké me ènuax 'èx béchikèñu 'iti kuèanxa. ⁵³ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabé bari inúkèbé unin ñu 'apáké Egipto menu 'aisamaira 'iské ax sèñènkéxa, ⁵⁴ usaia 'ikèbé ka José kikésabi oi mapai 'imainun rabé baritia inúkèbé unin ñu 'apákèbi aña ñubi menu koama 'ikèn, José kikésabi oi ka usai 'iakéxa. Usaia rañi mekamanu 'imainun ka, Egipto menushi a piti ñu 'aisamaira 'iakéxa; ⁵⁵ usa 'ain ka Egipto menu tsóké unikamax a piti 'aíma 'ain numin 'i 'apu faraónu trigo ñukati kuankéxa, kuanxun ñukákèxunbi ka 'apu faraónèn egipcio unibu kakéxa: Kamabi unikama mitsux kamina José isi kuantí 'ain, kuanxun kamina aña 'anun kara mitsu kaia usakinbi 'ati 'ain. ⁵⁶ Usa 'ain ka kamabi menua a piti 'aíma 'ain Josénèn anua trigo bukunkékama xéókanun kixun kakèxuan xéókakèbètan ka egipcio unikaman trigo maruakéxa, usai 'ikèbé ka kamabi nètèn numi chaiira 'ain a piti 'aíma 'iakéxa. ⁵⁷ Usai 'ikèbé ka kamabi menuaxribi a piti 'aíma 'ain Egipto menua José 'ain, trigo marui unikama uinu 'iké menubi a piti 'aíma 'ain uakéxa.

42

Josénèn xukènkama Egipto menu kuan

¹ Usa 'ain ka Jacobnèn Egipto menu ka trigo axa kixuan ñuikania kuakéxa, kuakin ka ain béchikékama kakéxa: ¿Aña kaina anuxun mitsúxbi bétsibé bétsibé isanankin 'akanin? ² Èsokin ka 'è kakèxa Egipto menu kaisa trigo axa. Usa 'ain kamina anu kuantankèxun nukaman piti trigo marui kuantí 'ain, a piínu nukamax bukunun.

³ Èsokian ain papan kakèx ka Egipto menu mapai rabé Josénèn xukènkama trigo marui kuankéxa; ⁴ 'ainbi ka Jacobnèn ain béchiké Benjamín, Josénèn xukèn a atubé kuantanun xuama 'ikèn, anu kuanibi ka ñu 'aisama inuti 'iké kixun sinánkin. ⁵ Usa 'ain ka Jacobnèn béchiké kamax anribia trigo marui kuanké unikamabé kuankéxa. A nètè kaman ka kamabi Canaán menu a piti ñu 'aíma ain numi chaiira 'iakéxa.

⁶ Usaia 'imainun ka José ax Egipto menu 'apu 'ain, unikama trigo maruti anéké 'iakéxa. Usa 'ixun ka axa trigo marui bétsi menuax kuanké unikama anu kuania trigo maruakéxa. Marukébèbi ka ain xukèn kamaxribi ami bébai nirakèti ain bémánanèn me tukai rantinpuruni tsóbuakéxa. ⁷ Usai anu nukutia iskin ka Josénèn èné unikamax ka 'èn xukèn 'iké kixun 'unánkéxa; 'unánkinbi ka, atu 'unánkémasa 'ixun, munuma banakin atu ñukákin kakéxa:

—jMitsux! ¿kaina uinuax ain?

Kakèxun ka —nukamax kananuna Canaán menuax trigo marui ain —kixun atun kakéxa. ⁸ 'Ainbi ka an 'unánkéxunbi ain xukènkaman José 'unánma 'ikèn. ⁹ Usa 'ain ka atux usai 'itia namá a sinánkin ain xukènkama Josénèn kakéxa:

—Mitsux kamina kémèkuatsini 'utunanishi uan. Usa 'ain kamina uisaxun 'aisa kara èné èma 'iké kixun isi ukan.

¹⁰ —Usama ka nun 'Ibu —kixun ka atun kakéxa—. An mi ñu mèèxunti nukamax kananuna trigo maruishi uan. ¹¹ Usa 'ain kananuna nukamax achúshi papan béchikèshi 'ain. Usa 'aish kananuna upi sinánñuishi 'ain. Usa 'ain kananuna uñsarabi kémèkianxun bétsi èmakama 'utunkéma 'ain. ¹² —Usama ka —kixun ka Josénèn karaishiakéxa—. Mitsux kamina kémè kuatsini 'utunanishi uan. ¹³ Usakian kakèxunbi ka atun katèkèankéxa:

—An mi ñu mèèxunti nukamax kananuna mapai rabé 'imainun rabé xukèn 'ain, usa 'aish kananuna achúshi papan béchikèshi 'ain, usa 'ain kananuna nukamax Canaán kaké me anu tsotin. Usa 'ain ka nun xukèn 'anáka itsi nun papabé bèruaxa 'imainun ka nun xukèn 'anáka ax nubéma 'ikèn. ¹⁴ Èsokian kakèxun ka Josénèn amiribishi katèkèankéxa:

—jKana mitsu kan! Mitsux kamina kémèkuatsini uisakara èné me 'iké kixun 'utuanan aña kara ènu 'iké kixun isi uan, ¹⁵ usa 'ain kana 'èn mitsu èsokin tanin: 'Ènbi kana 'apu faraónèn anèn mitsu kain ènuax kamina min xukèn 'anáka ax pain utamainun uixbi chikítima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain ka mikama achúshinèn a bitsi kuantí 'ikèn. A bitsia kuantamainun ka rañinèx sipuaké 'iti 'ikèn. Usa 'ain kananuna mitsúxmi kiké ènèx kara aséabi 'ikèn kixun isti 'ain, mitsux kiké aséabima 'ain ka kémèkuatsini uké 'iti 'ikèn. Èsakin kana faraónèn anèn mitsu kain.

¹⁷ Ēsokin pain katankëxun ka rabë 'imainun achúshi nëtë Josénën atu sipuakëxa, ¹⁸ usakin sipuaxunbi ka rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan atu kakëxa:

—Ēx kana Dios kikëšabi oi 'ikë uni 'ain. Usa 'ain kamina mitsun 'ën kakëšabiokin 'ati 'ain, mitsúxmi nu këmë kuatsinxun 'utuni ukë 'ikëbi: ¹⁹ usa 'ain kana 'ën 'unánti 'ain mitsux kamina uni sinan upíñu 'ain kixun usa 'ain ka achúshinëx sipunu bërúmainun kamina mitsun aintsikaman piti trigo buani kuanti 'ain.

²⁰ Kuantankëxun kamina min xukën 'anáka 'ë bëxúnti 'ain, a bëkëbëtan kana aséřabi kamina mitsux këmëkëma 'ai kixun 'unánti 'ain. Usama 'ain kamina mikamax bamakë 'iti 'ain. Usaia kikëbë ka usa ka 'iti 'ikë kixax kikankëxa, ²¹ 'ainbi ka atúxbi bëtsibë bëtsibë kanankëxa:

—Aséřabi kananuna nun xukënbë 'atimonankën, nun kananuna nua uisabi oxuma 'anun kakëxun kuakin nuibama 'ain, axa tëmëraia iskinbi. Usa 'ain kananuna nuxribi bëři tëmërain. ²² 'Imainun ka Rubénën kakëxa:

—Usa 'ain kana 'ën mitsu kakën nun xukën 'anáka kananuna 'atima otima 'ain; kakëxunbi kamina mitsun kuakanma 'ain, usa 'ain sapika nukamaribi ax ñua kupi usakin nu 'aia.

²³ Usai atux kia Josénën kuatiabika 'unánma 'ikën, ax ka bëtsian usai ka kia kixun kamainun banakëxa. ²⁴ Usakin aín xukënkama kaíbi atúxa usai kia kuati masá naituti uri kuanx ka José iankëxa. Usai inkuatsini anua atux 'ikë anu utëkënkín ka atu kakin, amo nitsinakin Simeón atun ismainunbi nëamiakëxa. ²⁵ Usokin 'amitankëxun ka Josénën aín unikama kakëxa, trigo aín pishanu buchuokin 'aruxuanan, kamina atun kuríkiribi atun pisha 'ukëmëu achúshi achúshi pishanubi 'aruxuntënkëti 'ain, 'anan kamina kuankian bainuxun pibianti aribi 'inánti 'ain. Ēsokian Josénën kakëxun ka an kakëšabiokin aín unikaman 'akëxa.

²⁶ Usakian pishanu purukin trigo 'inánkëxun ka atun asno anu 'arubiani anuax kuankëxa. ²⁷ Usai anuax kuanbaiti ka ñantánbukëbë anua imé uxti anu niračkakëxa, niračkëxun ka atu achúshinën pain aín pisha asno piminuxun trigo binuxun aín pisha rëchurukinbi ka, aín kuríki pishanu bërakankin 'arukë mërakëxa. ²⁸ Usakin mërai ratúkin ka aín xukën achúshinën raíri kakëxa:

—¡Ka kuat, 'ën kuríki ka amiribishi 'ë mañaxa! ¡'Ēn pishanubi ka 'ën kuríki 'ikën! Ēsakian bëtsin kakëx ka raírinëx ratuti bëři 'itsaira rakuëti a xukën kamáxbi kanankëxa:

—¿Diosan kara nukamaxnu ësai 'iti nu sinánxukin ësokin nu ax?

²⁹ Usa 'ain ka Canaanu menu bëbakëxa, bëbaxun ka kamabi atux 'ikë aín papa Jacob ñuixunkin kakëxa, a ëmanu 'ikë 'apun ka nu 'atimai banai nishkin nux isanuna këmëkianxun atun me 'utuni kuan kixun nu kaxa:

³⁰ —A ëmanu 'ikë 'apu an ka numi 'atimai, banai nishkin nu kaxa mitsux kamina këmë kuatsini ënë menu 'ikë unikama unëxun 'utuni ukan. ³¹ Usai kiabi kananuna ësokin kan nux kananuna uni mënín sinánñuishi, 'ain usa 'aish kananuna nukamax an uni 'utunkë uni ama 'ain; ³² katankëxun kananuna ësokinribi kan nux kananuna achúshi papañushi mapai rabë 'imainun rabë xukën 'inun bëchia 'ain; usa 'ain ka bëtsi nubëma 'ikën 'imainun ka nun xukën 'anáka nun papabë Canaanu menu bëruaxa kixun kananuna kan. ³³ Ēsakin kakëxun ka an nukama kaxa: Bëři kuni kana aséřabi kaina mikamax upisinanñu 'ain kixun 'unánti 'ain. Usa 'ain kamina min xukën achúshi 'ënu ëbianti 'ain ëbiankin kamina trigo 'itsamashi min aintsikama buánxunti aín, ³⁴ 'ainbi kamina min xukën 'anáka 'ë bëxunkanti 'ain. A mi 'ë bëxunkëxun kana mitsux kamina upi sinánñubu 'ianan këmëkuatsini ukëma 'ain kixun 'unánti 'ain; usa 'ain kana mitsun xukën 'anáka axa upi 'inun ënti 'ain, 'imainun kamina mitsuxribi ënë menu niti 'ain.

³⁵ Usa 'ain ka atun ëmanu kuantankëxun trigo pishanua bukunpakinbi Josénën xukën atun kuríki a 'ukëmëuküa pisha chukúmaratsunua mërakëxa, achúshi achúshi atun pishanua. Usokin pisha chukúmaratsunua kuríki mërai ka a xukënkamaxbi aín papabëbi ratúkankëxa. ³⁶ Usa 'ain ka Jacobnën kakëxa:

—Mitsun kamina bëchikëñuma 'ë 'imin. José ka nubëma 'ikën, 'ianan ka Simeónëxribi ka nubëma 'ikën, ¡'imainun kamina Benjamínribi 'ë bëři ëmibiankasín kin! ¡Ēsakin 'akin kamina 'ë bëchikëñuma ënkanin! ³⁷ Usaia kia ka Rubénën aín papa kakëxa:

—'Ēn bërúnanun kamina Benjamín 'ën mëkënu ënti 'ain usa 'ain kana 'ënbi mi bëxuntëkënti 'ain. Bëxunkëxuma kamina, 'ën bëchikë rabë ënë 'ati 'ain. ³⁸ Usai kiabi ka Jacobnën aín bëchikë kakëxa:

—'Ēn bëchikë aín 'anáka ënë 'ikëbi kana mitsukëñun xutima. Aín xukën José ka ñuakëxa usa 'ain ka aratsushi tikiaxa. Mitsubë kuania ñu 'aisama inuti ñuanan 'ikëbë kaina usai 'iti 'ain, mitsux kamina 'uchakë 'iti 'ain 'ëx kaniakëké 'aish 'itsaira masá naituti ñukëbë.

43

Aín xukén kaman Benjamín Egipto menu buan

¹ Usa 'ain ka nètèkamabi a piti ñu a menu 'aíma 'iakèxa, ² usa 'ain ka Jacobnèn aín bëchiké kamabétan Egipto menua buánkè trigo a pikèx kèñúkèbétan aín bëchikékama kakèxa:

—Amiribishi kuantankèxun kamina trigo chukúmashi marutékèni kuantí 'ain.

³ 'Aínbi ka Judánèn kakèxa:

—Aséribi ka anu 'ikè unin an nukama kaxa: Mìn xukén 'anáka bëíma kamina 'è isi ukantíma 'ain. ⁴ Usa 'ain kananuna mìn nubè, kuantanun xukèbè trigo maruikuanti 'ain; ⁵ 'aínbi kananuna mìnmi nubè kuantanun xukèbèma kuaniman. A unin ka nu aséribi kaxa: Mìn xukén 'anáka a bëíma kamina 'è isi ukantíma 'ain.

⁶ Èsokian katèkènkèxun ka Jacobnèn kakèxa:

—¿Uisa kupín kaina 'è 'itsaira 'aisama on? ¿Uisati kaina nun xukén 'anáka ka anu 'ikè kixun a uní kan? ⁷ Kakèxunbi ka atun katèkèankèxa:

—A unin ka uisa unikaraisanuna 'ain kixun 'itsaira ñukákin nun aintsí 'ibukama nu ñukáxa. Ñukákin ka nu kaxa: ¿Mìn papa kara ñukèma pain sótax? ¿Mìn xukén itsí kara anu 'ik? Nun kananuna an ñukákésabi okin an kakè banakama kan. ¿Uisaxun karanuna mìn xukén 'anáka kamina bëti 'ain kixun kakèxun 'unánkè 'itsían?

⁸ Usa 'ain ka Judánèn aín papa Jacob kakèxa:

—Nux upitax tsóti kuèenkin kamina nun xukén 'anáka 'èn bérúanun xuti 'ain, xukèbè kananuna béríbi kuantí 'ain. Usa 'ain kananuna mí 'imainun nukama 'ianan nun bëchiké kamaríbi ñutíma 'ikèn. ⁹ 'Èn kana a tuá bérúanti 'ain; 'è kamina axa uisai kara 'ikèbétan kati 'ain. 'Èn a tuá bètékènimá kana anun tsóké nètékèkaman 'èx mìn 'uchoké 'iti 'ain. ¹⁰ Ènuax 'itsaira banai panatíma kuanx kuni kananuna rabèti kuantankèx ukè 'itsían.

¹¹ Usa 'ain ka aín papan èsokian kakèxa:

—Anun nun ènèñu mèníoti bëtsí ñu ka 'aíma 'ikèn, usa 'ain kamina èsokian 'ati 'ain: mitsun pisha kamanu kamina a uní 'inaishítí kuanxun achúshi ñu buántí 'ain. Ènè menuxun uniókè ñu upíira: bálsamo kakè sanuíra chukúma 'imainun buna rëpa chukúmashi 'imainun ro tsépasa 'imainun i baka 'akè ro akèñun ro ua upíira nun menua 'ikè aríbi buántí 'ain. ¹² Buánkin kamina nètè itsinmí buánkè usamáira kuríki kèxtuíra buántankèxun mìnbi 'inántí 'ain, mitsun 'inankèxunbia 'inantèkènkésamáira 'inántí 'ain; 'inánkin kamina manuxun sapi ka usakin 'axa aríbi 'inántí 'ain. ¹³ ¡Usa 'ain kamina! mìn xukén 'anáka bibiakín buántankèxun a uní istékèni kuankantí 'ain. ¹⁴ Usa 'aínbi ka Nukén 'Ibu Dios ax kamabi kushiñu an mitsua uisabi okíma nuibanun 'imianan, mìn xukén sipunu 'ikè a ènun sínánmíkin Benjamín utékènun upiókin sínánmítí 'ikèn. Usa 'ain kana 'èn bëchikékama nètékèbè, bëchikèñuma 'èx 'iti 'ain.

¹⁵ Usakian Jacobnèn kakèxun ka aín bëchikékaman anu 'ikè 'apu 'inaishítí kuantí ñukama bíanan, pishamí kuríki kèxtuíra bíanan, Benjamínribi bibiani Egiptonu kuankèxa. Kuantankèx ka anua José 'ikè anu bëbakèxa, ¹⁶ usaía bëbaía ka Josénèn Benjamín atubèa kuankè isakèxa, iskin ka an aín xubu bérúankè uní a kakèxa:

—Ènè uníkama kamina 'èn xubunu buántí 'ain, 'imainun kamina vaca rètankèxun pítí 'itsaira 'ati 'ain, atun ka bari xamarukèbétan bérí 'èbétan pítí 'ikèn. ¹⁷ Èsakian kakèxun ka aín ñu bérúankè unin aín kushín Josénèn kakèsabíokin anbi aín xubunu atu buánkèxa, ¹⁸ 'aínbi ka Josénèn xubunuax ratutí kánani kíkankèxa:

—¡Ènèx ka kèmékin nu bèké 'ikèn! Bètsí nètèn trigo marukín 'inankèxunbia nu 'inantèkènkè kuríki a kupín sapíka nu bëaxa. Usa 'ain sapi ka nukama kuantanun xukíma tèmèramianan kupímashi nukamabí ñu mëèmití 'ikèn, nun ñuinakama kèñunbi.

¹⁹ Usa 'ain ka nukutí aín xubu xèputí 'urama oí a rapasu kuani nirákékin an ñu bérúankè uní abè banakín. ²⁰ Atun kakèxa:

—¡Uisati, kara Nukén 'Ibu! Bètsí nètèn kananuna aséribi trigo maruí uan, ²¹ 'aínbi kananuna ènuax kuantankèx anu nu imè uxtí anu nukuxun nun pisha rëchurupakínbi, kananuna pisha bërakankín achúshi achúshi nun pishanua kuríki 'arukè mèran, a kuríki ka kamabí 'íaxa. A kananuna bérí 'inantèkèntí bëan, ²² bëanan kananuna nun kuríkíríbi anun trigo marutí bètékèan. 'Aínbi kananuna uín kara a painun 'inánkè kuríki nun pishakamanu 'arutékèanxa kixun 'unánkèma 'ain. ²³ Kakèxun ka an ñu bérúankè unin atu kakèxa:

—Kamína 'itsaira rakuékantíma 'ain. Mítsun Dios mìn papabétan rabikè an sapi ka a kuríki mítsun pishanu 'arukè 'iti 'ikèn, 'èn kana anúnmi trigo kupiókè kuríki a bian usa 'ain kamina 'itsaira rakuétíma 'ain. Kamína 'itsaira masá nuitutí rakuétíma 'ain.

Èsokian katankèxun ka an ñu bérúankè unin Simeón sipunua chikínbètínkin aín xukén kamanu bëakèxa; ²⁴ usakín 'axun ka atu kamabí Josénèn xubu 'ukémèu ubankèxa, uan-tankèxun ka anúan tachukatí 'umpax 'inántankèxun aín ñuinakamaríbi aín pítí 'inánkèxa.

²⁵ Usa 'ain ka a 'inainshiti békë ñukama mënókin, José ka bari maníkëbë atubëtan pi uti 'ikë kixun 'unánxun kaíankëxa.

²⁶ Usakian kainkëxa aín xubunu bëbaia ka atúan 'inainshitia uankë ñukama a 'inánkëxa, 'inani ka ami rantinpuruni aín bëmánan memi bëtiki tsóbuakëxa. ²⁷ Usai 'ia iskin ka Josénën atu uisa karaisa kixun ñukákëxa ñukátankëxun ka ësokinribi kakëxa:

—¿Uisa kara mìn papa, a ñuikinmi 'è kakë kaniakëkë ax 'ik? ¿Kara bëríbi tsótax? ²⁸ Kixuan ñukákëx ka akama tètúbuti aín chixunu sënën kuabuti ami 'ikin kakëxa:

—An mi ñu mēëxunti, nukaman papa ka anu 'ikën. Bëríbi ka tsótaxa.

²⁹ Usakian kakëxun a rapasunua israikinbi ka Josénën aín xukën Benjamín 'ain papan akēñun aín titami bëchia a mërakëxa mërài ka kiakëxa:

—¿Ènëx kara mitsun xukën 'anáka a ñuikinmi 'è bërâma kakë a 'ik? ¡Nukën 'Ibu Diosan ka mi 'akinti 'ikën 'èn bakën! Èsakin kaíshi, ³⁰ ka José aín xukën isi 'itsaira kuëñnibi aín inkë urukëbë tēñētisamaira taní. Bēñētishi abákiani kuanx anua 'ikë anu atsiánx íankëxa.

³¹ Usai intankëx sēñēntankëx bëchukakiani kuani ka kiakëxa: ¡Aín piti kamina èñë kama mētíkati 'ain! ³² Usa 'ain ka an karkésabiokin an ñu 'axunkë unikaman José axa 'apu 'ikë abiribi mesanu aín piti nanxuanan aín xukënkama aribi bëtsi mesanu nanxuankëxa, nanxuanan ka an ñu 'axunkë egípicio unikama aribi bëtsi mesanu nanxuankëxa atun ka hebreo unikamabëtan mēskuxun piama 'ikën. ³³ Usa 'ain ka Josénën aín xukën apankama 'anan Benjamín uinu kara tsóti 'ikë kixun kakëxa. Katankëxun ka aín xukënkama atun 'apamixun 'abianxun 'anákami sēñēonkin atu upiokin sēñēinra 'ítánun anu tsónun kakëxa usakian 'akëx ka sinánkasmai uisa kupín kara ësokin nu 'aia kias bëtsibë bëtsibë isanankëxa. ³⁴ Usa 'ain ka Josénën an anuxun pikë mesa anuxunbi raíri pikianan, ka aín xukën Benjamín raíri 'inánkésamaira okin aín piti cha 'inánkëxa. Usakin 'ai ka José 'imainun aín xukënkamax pianan xëai 'itsaira kuëëankëxa.

44

Josénën manë xampa ñuikë bana

¹ Usakin 'atankëxun ka Josénën an ñu bërúankë aín kushi kakëxa:

—Èñë unikaman pishanu kamina trigo atun buántisabi 'ítánun 'aruti 'ain, 'anan kamina atun kuríki achúshi achúshi pishanu bërakankin 'aruxunti 'ain. ² 'Anan kamina 'èn xampa manë uxua 'akë aribi aín xukën 'anákanën pisha bërakankin 'aruti 'ain 'akin kamina, anun trigo kupiókë kuríki akēñunbi 'aruti 'ain. Usokian Josénën 'amikëxun ka an ñu bërúankë unikaman 'axuankëxa.

³ Usai 'iónxa pëkarakëbë barin urukin pëkabëtsinkëbëtan ka Josénën an ñu mēëxunkë unikama kuantanua, aín xukënkama aín ñu mēñoti 'akinun kixun 'amiakëxa 'amixun ka aín xukënkama aín ñuinakama buani kuantanun xuakëxa. ⁴ Usai kuania ëma ëbiani urakiankë 'aimabi ka Josénën an ñu 'axunkë uni kakëxa axa kuankë unikama akamina nuikuanti 'ain nuixun nukúkin kamina kati 'ain:

—¿Uisa oti kaina upiokin 'akinkëxunbi 'atimakin 'an? ¿Uisati kaina mitsun manë uxua 'akë xampa amia ⁵ 'èn ñu mēëxunkë unin xëanan anun ñu tankë a mékaman? ¡Mitsun kamina 'atimakin 'an!

⁶ Èsakin kakëx kuanxun ka an ñu bërúankë uni an nukúkin, usakian kakë bana abi ñuikin atu kakëxa, ⁷ usakian kakëxun ka atun kakëxa:

—¿Uisa 'ixun kaina usakín kananuna ñu 'a kixun nukama kain? ¡uinšaranbi kananuna nun ësokin ñu 'akëma 'ain! ⁸ Nux kananuna Canaán nētēnuaxbi nun pishanua mërakë kuríki a 'inántékëni uan. ¿Uisaxun karanuna manë xampa mékamanan kuri ami ñu mēñxunkë unin xubunua mékamati 'ain? ⁹ ¡Usa 'ain sapi ka an mi ñu mēëxunti èñëkama achúshinëx bamakë 'iti 'ikën, uin pishanua kara manë xampa mërâia a 'imainunbi kananuna nukamaxribi an ñu mēëxunkë 'iti 'ain!

¹⁰ Usokian kakëxun ka an José ñu mēëxunkë uni aín kushin atu kakëxa:

—Míkamax kíkësa ka 'iti 'ikën, 'ainbi ka uin pishanu kara manë xampa 'ikën ax kuni 'èn ñumémikë uni 'iti 'ikën; usa 'ainbi ka aín patsanëx 'uchakëma 'iti 'ikën. ¹¹ Usai kíkëbëtan ka a kamaxunbi atun pisha bēñēkinshí menu, nanpákin réchuruakëxa. ¹² Réchurupatia ka an ñu bërúankë unin kamabi pisha bariakëxa, barikin ka aín xukën apamixun aín xukën 'anákami okin barikibi ka Benjamínën pishanua manë xampa mërakëxa. ¹³ Usakian mërakëbë ka atun chupa tukai nishi paëakëxa. Usai 'itankëxun ka amiribishi atua anun ñu níkinjë aín ñuinakaman kaxunu puruakëxa. Purubiani ka a emanubi kuantékëankëxa.

¹⁴ Usa 'ain ka Judá 'imainun aín xukënkamax kuanxbi amiribishi bërúkiani Josénën xubunu bëbakëxa, bëbakinbi ka José anuabi mërakëxa mërài ka aín bëmáno niráketi rantinpuruni tsóbukin aín bëmánanën me tikakëxa, ¹⁵ usai 'ia ka akamabi Josénën kakëxa:

—¿Añu kaina mikaman 'an? ¿Mitsun kaina 'unan achúshi uni 'esaribinën kara ñu tanti 'ik?

¹⁶ Kia ka Judáněn kakéxa:

—¿Uisakin karanuna nukaman mi kati 'ain? ¿Uisax karanuna ñu 'akéma 'ixun nun karanuna 'an kixun mi kati 'ain? Nukén 'lbu Diosan nux 'uchaké 'unánké 'ain kamina. Nukama min ñu mēmiké uni 'inun 'imiti 'ain; 'imikin kamina, aín pishanua min mané xampa biké abébi, min ñu mēmiké uni 'inun nukama 'imiti 'ain. ¹⁷ 'Aínbi ka Joséněn kakéxa:

—Usama ka. Aín pishanuanu mané xampa mēraké ax kuni ka 'én ñu mēmiké uni 'iti 'ikén. Usa 'ain ka aín patsanēx aín papan xubunu upitax rikianti 'ikén. Uínbi ka mitsu kuania ubiotima 'ikén.

Judáněn Benjamín ñuikin José ka

¹⁸ Usa 'ain ka Judáněn José 'urama okin kakéxa:

—'En kana mi 'esokin kaisatanin, usa 'ain kana 'én uínbi kuanuma mi kain. Kamina 'én kakéx 'émi nishtima 'ain, mix kamina 'apu faraón asaribi 'iké kana mi kain. ¹⁹ Min kamina nu ñukan nux karaisana papañu 'ianan nun xukén 'anákañu 'ain kixun, ²⁰ ñukákéxun karanuna mi ñuixuan nun papa achúshi kaniakéké ka anu 'ikén 'imainun ka nun xukén 'anáka achúshi bēri kaniké bēna anu 'ikén, ax ka nun papan kaniakéké 'ixun bēchia 'ikén. 'Imainun karanuna mi kan nun papan ka 'itsaira atua kuēnia, ax ka aín xukén ñua akēñumbia aín titan tuá 'ikén. ²¹ Usakin mi kakéxun kamina min uni bēna a 'unánun bēnun kixun nu kan. ²² Nukaman karanuna mi kan a tuákén ka aín papa 'éinsama tania, an 'énkéx ka aín papa ñuti 'ikén. ²³ 'Aínbi kamina min nu kan nubéisa a uni bēna ukébētama ismina nu bitsima kixun.

²⁴ Usa 'ain karanuna kuantankéxun min nu kaké bana, kamabi ñuixunkin nun papa kan. ²⁵ Usakin kakéxun ka nun papan nu kaxa: Karaisanuna amiribishi trigo 'itsamashi marui utékéntima 'ain kixun; ²⁶ 'aínbi karanuna nukaman kan: Nux karanuna 'éné tuá min nukéñun xukébēma kuaniman, usa 'ain sapi karanuna ax kuankébētanma, a uni isi kuantima 'ain. ²⁷ 'En papan ka 'ésakin nukama kaxa: Mitsun kamina 'unan 'én xanun ka bēbu tuá rabéishi 'é tuáxunkéxa; ²⁸ achúshinēx ka 'ébē 'ibi 'énuax nētéakéxa, usa 'ain kana bēribi iskéma 'ain. Ñuina raékéma ninu 'ikén kara piakéxa kixun kana sinanin. ²⁹ Usa 'ain ka bērimi ubankéxa aín xukén 'iásaribiti ñu 'aisama inuti nētékébē kamina mi kamáxbi 'uchoké 'iti 'ain, 'én sinanēinshi 'aisamaira masá sinani bamakébē.

³⁰ Usa 'ain ka 'én papa uniaké ami 'itsaira sinánkin aín niké aín ñu mēéké anuxunbi uinubia kuantanun kakínma 'arakaia, usa 'ain ka a uniaké nukamax kuankébē 'éx kuankébē, ³¹ nun papa a istékénima masá nuituti bēunan mēskukénēnbi bamati 'ikén. Usa 'ain karanuna nukamax nun papa kaniakéké 'aish aín nitékékēinshi bamakébē 'uchoké 'iti 'ain. ³² Usa 'ain kana 'én papa 'ésokin kan 'éxēshi kana an 'éné tuá uisai kara 'ia a iské 'iti 'ain 'imainun kana 'ésokinribi kan: Amiribishi minu bētékénima kana 'éx 'uchaké 'iti 'ain usa 'ain kamina 'éx bamati 'itámainun 'é 'uchoti 'ain. ³³ Usa 'ain kana 'én mi kain 'éx sapi kana min ñumēmiké unisa 'iti 'ain, usa 'ain kana uniaké 'énéx kuantamainun 'éx mi ñu mēéxuni bēriti 'ain. Usa 'ain kamina min aín xukén kamabéa kuantanun a tuá xuti 'ain. ³⁴ Uisa kupí, ¿uisax karana 'én papanu 'éné tuá 'ébē kuankébēma 'éx kuantékenti 'ain? 'En karana 'én papa masá nuituti témēraia isti 'ain.

45

Aín xukénkama Joséněn 'éx kana mitsun xukén 'anáka 'ai kixun ami chikirakékin 'unánmia

¹ 'Ésakin kaia Judá sēnēnkébētan ka Joséněn tēnētisamaira tankin, an ñu mēéxunké unikama a rapasu 'ikébi munuma kuēnkénkin kakéxa: 'énuax kamina kamaxi chikínkanti 'ain. 'Ésokian kakéx ka an ñu mēéxunké unikama José rapasunua chikímainua, aín xukén kamaxēshi abé bērútia ka 'éx kana min xukén 'anáka José a 'ain, kixun 'unánmiakéxa.

² Usakin kaibia munuma kuēnkéni inké a ka egipcio unikaman kuakéxa, kuaxun chan-iokin ñuia ka faraónnēnribi anua 'iké aín xubunuxunbi kuakéxa. ³ Usai 'itankéxun ka Joséněn aín xukénkama kakéxa:

—'Éx kana José a 'ain. ¿Nun pa kara bēribi tsótax?

'Ésokian kakéx a bētánain 'aish ratúkin ka uínbi uisokinbi káma 'ikén. ⁴ 'Aínbi ka Joséněn aín xukénkama kakéxa:

—'É 'urama kamina ukanti 'ain.

Usakin kakéxa a rapasu 'aia, ka Joséněn kakéxa:

—'Éx kana mitsun xukén José ami Egipto menu uké unikama marua a 'ain; ⁵ usa 'ain kamina 'atimakin kana 'a kixun sinani ubikantima 'ain, mitsun kamina 'é maruakén usa 'aínbi ka Nukén 'lbu Diosan 'é pain mitsúxmi témēraia 'akinun 'éné menu 'é bēakéxa. ⁶ Bēri ka rabé baritia numi 'éné menu 'inutia, usa 'aínbi ka mapai achúshi baritia pain pishianxa, usa 'ain ka unin 'apákéxbi añu ñubi 'irutima 'ikén. ⁷ 'Aínbi ka Nukén 'lbu Diosan mitsun

uisama pain 'ain ené menu 'é pain bëakëxa nun rëbúnki kamaxa ené menu 'inun, 'imainun ené unikama upiokin manukima ax kushiira 'ixun ené menu 'akinun 'é bëakëxa. ⁸Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan ené menu uti 'é sinánxuankëxa; mitsun kamina 'é xuama 'ain, usa 'ixun ka anbi 'é 'apu faraón an bana ñuixunti 'imianan aín xubunu ñu mëñun 'imiakëxa, 'imianan ka anbi Egipto me ënu 'apusa 'ixun unikama ñu mëëmianan kamabi ñukama 'ën 'anun kixun 'é 'imiakëxa. ⁹Usa 'ain kamina bënëti anua 'ikë anu kuantankëxun nun pa kai kuantu 'ain: Nun xukën José kananuna mëran kixun kamina kai kuantu 'ain, ësai ka min bëchikë José kïaxa: Nukën 'Ibu Diosan ka kamabi Egipto menu 'apusa 'inun 'é 'imiaxa. Usa 'ain kamina basima bënëti 'é isi uti 'ain. ¹⁰Usa 'ain kamina min bakë bëchikëkama 'imainun min babakamaribi bëanan min ñuinakama bëti 'ain, bëia kana anumi mikamax tsónun Gosen kakë me a mitsu 'inánti 'ain. Usa 'aish kamina 'é 'urama 'iti 'ain. ¹¹Ënumi ukëkana min aïntsi 'ibukama këñunbi mitsun piti 'inánan, kamabi mibëa 'ikë akamaribi añu ñubi pishintisamokin 'akinti 'ain; ënuax mapai achúshi bari pain ka anun ñu 'apákëbi koima 'ianan numi ax 'iti 'ikën. ¹²Ën xukën Benjamín 'imainun mitsúnbi kamina 'ëx ësai kia kuakan. ¹³Imainun kamina kamabi ñu 'ën ain kushi 'ixun Egipto ëma ënuxun 'aia iskë, a kamina 'ën papañuixuni kuantu 'ain 'imainun kamina ënuami iskë ñukamaribi, José ka a menu upiti tsotia kixun kamina kati 'ain. jBënëti kamina nun pa bëi kuantu 'ain!

¹⁴Ësokin atu kai ka José aín xukën Benjamín 'ikúti iankëxa. 'Imainun ka Benjamínëxribi José 'ikúkin tëpatsati ami iankëxa. ¹⁵Usai Benjamínbë 'itankëx sënëñkin ka Josénën aín xukën apankamaribi bëtsukukakin bitsi intëkëankëxa, ësai pain 'itankëxun ka aín xukënkama abë rakuëtimaishi banakëxa.

¹⁶Usai 'ikë ka faraón 'imainun aín unikaman aín xubunu 'ixunbi ñuikania kuakëxa, kuati ka Josénën xukënkama kara ené menu bëbaxa kixun sinani kuëñkankëxa. ¹⁷Usaia 'ikë kuaxun ka faraónën José kakëxa:

–Min xukënkama kamina aín, ñuinanu purubianti trigokama 'inánti 'ain, 'inántankëxun kamina anuaxa ukë Canaán menu kuantëkëntanun xuti 'ain, ¹⁸anu kuantakëxun ka aín papa 'imainun aín aïntsi 'ibukama 'é bëxúnti 'ikën. Bëxunkëxun kana 'ën anua 'inun Egipto me upíira anu ñu 'apákëa upiti 'irukë a 'inánti 'ain, usa 'ain ka ené me 'ën kaísun 'inánkë ënu 'irukë 'upíira a pi tsóti 'ikën. ¹⁹Imainun kamina kati 'ain, Egipto me ënu, ka carretakama buánti 'ikën, anúan aín xanu 'imainun atun bëchikëkama, 'imainun anun min paparibi bëti. Atux ka uti 'ikën, ²⁰'ianan ka añu ñuñu kara bërí 'ikë ami sinanimaishi uti 'ikën, Egipto me ënu 'ikë ñu upíirabu ax ka atunan 'iti 'ikën.

²¹Usakin faraónën kakëxun ka Jacobnën bëchikë. Josénën faraónën kakëabiokin aín unikaman carretakama 'inánun kanan, kuankian bainuxun píbianti aribi 'inánun kakëxa; ²²chupa ióbu kuankian chuakë pëanan pañubianti a 'inánkëxa, 'ainbi ka Benjamín ashi trescientos kuríki manë 'akë 'imainun mapai achúshibëtan sënëñ chupa aín pañuti 'inánkëxa. ²³Usakin 'inánkin ka aín papa buámítia mapai rabë asno anu purukë Egipto menu 'ikë ñu upíbu, 'imainun bëtsi mapai rabë asno anu purukë trigo aribi, buanmianan panankian bainuxun aín papan ukín píbëtsinti pán akamaribi buanmiakëxa. ²⁴Usakin ñukama 'inántankëxun ka Josénën kuantanun xukin aín xukënkama kakëxa:

–Bainuax atumina kuani mëëanankanin.

Kaxúan xukëx ka aín xukënkama rikiankëxa.

²⁵Usakin kaxúan Egipto menua xukëx ka Canaán kakë me anu nuküakëxa, anua aín papa tsókë anu bëbakëxa. ²⁶Bëbaxun ka usaia 'ikë kama ñuixunkin aín bëchikë achúshinën kakëxa, papan 'ën xukën José ka tsótaxa ax ka Egipto menu 'ikë unikaman 'apu 'ikën, kixuan ñuixunkëx ka Jacob uisa kupín kara usa 'iti 'ikë kixun sinánkin ka aín bëchikëkaman ñuixunkë ax ka asërabi 'ikë kixun sinanina ratuti sinánkasmakëxa. ²⁷Usai 'ikinbi ka atúan ñuixunkëxun Josénën anun kuantu xununkë carreta isanan ñukama aribi isi 'itsaira kuëñkin kuantu sinánkëxa. ²⁸Sinani ka kiakëxa: “jËn kana kuan 'ën bëchikë José kaisa Egipto menu tsótaxa! Usa 'ain kana bamaxumaishi isikuanti 'ain.”

46

Jacob Egipto menu kuan

¹Usai 'itankëx ka Jacob kamabi aín ñu 'imainun aín ñuina 'arakakëkama buani bain kuankëxa. Kuani Beerseba kakë menu bëbaxun ka ñuina rëtankëxun usakin 'ati sinánxun aín papa Isaacnën Dios xaroxuankëxa. ²A imëbi ka Diosan abë banakin Jacob 'ikëbia Israel kakin anëkë a kuëñkin namámikësokin kakëxa. Kakëxun ka an:

–Ënu kana 'ain kixun ka kakëxa.

³Kakëxun ka Diosan kakëxa:

–Ëx kana Dios min papan rabia a 'ain. Usa 'ain kamina Egipto menu kuantu rakuëtima 'ain: Anuxun kana 'ën min rëbúnkikama achúshi ëma kushiira 'ianan chaiira 'itánun 'uákamë

'ëomiti 'ain. ⁴Usa 'ain kana 'ëx mibëbi Egipto menu kuantu 'ain, anuxun kana amiribishi min rëbúnkikama 'ënbi chikínuxun 'ain. 'Imainun ka mixmi ñukëbë José mi rapasu 'iti 'ikën.

⁵Usai anuax Diosbë banatankëx ka Jacob Beerseba anuax kuankëxa. Kuania ka aín bëchikëkaman aín papan Jacob 'imainun aín bëchikëkama atun xanukama a këñiunbi 'apu faraónëan anúan atux kuanti bëmikë carreta anu puruakëxa. ⁶Usa 'ain ka Jacob kamabi aín ñukama 'imainun aín, anisikamabëbi Egipto menu kuanin aín 'arakakë ñuina vacakama ovejakama 'imainun kamabi Canaán menuxuan bikë a kamabi ubani kuankëxa. ⁷Kuanin ka aín bëchikë bëbu 'imainun aín bëchikë xanukama 'imainun aín xuta nukëbënë 'imainun aín baba xanu akama abë kuanin uankëxa.

⁸Ënëx ka Israel unikama axa Egipto menu rikian atun anëkama 'ikën; ax ka Jacob 'imainun aín rëbúnkikama 'iakëxa:

Rubén ax ka Jacobnën bëchikë apan 'iakëxa. ⁹Rubénën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa: Hanoc, Falú, Hesrón, 'imainun Carmí.

¹⁰Simeónën bakë bëchikëkama ënëx 'iakëxa: Jemuel, Jamín, Óhad Jaquín, Sóhar 'imainun Saúl, ax ka achúshi cananea xanun tuá 'iakëxa.

¹¹Ënëx ka Levínën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Guersón, Quehat 'imainun Merarí.

¹²Ënëx ka Judánën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Er, Onán, Selá, Fares, 'imainun Zérah. (Er 'imainun Onán ax ka Canaán kakë me anuax ñuakëxa.) Ënëxribi ka Faresnën bëchikëkama 'iakëxa: Hesrón 'imainun Hamul.

¹³Ënëx ka Isacarnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Tolá, Puvá, Job 'imainun Simrón.

¹⁴Ënëx ka Zabulónën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Séred, Elón 'imainun Jahleel.

¹⁵Ënë kamax ka Lía bixúan Jacobnën ami bëchikëkama 'imainun aín bëchikë xanu achúshi Dina aribi 'iakëxa, ax ka Padán-aram, kakë me anu tsókëpan 'ixuan bëchia 'iakëxa. Usa 'ain ka kamabi aín rëbúnkinëx xanu 'imainun bëbu tupúnkëx ka treinta 'imainun tres uní 'iakëxa.

¹⁶Ënë kamax ka Gadnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí 'imainun Arelí. ¹⁷Ënë kamax ka Asernën bakë bëchikëkama aín anë 'iakëxa: Imná, Isvá, Isví, Beria 'imainun ka atun chirabakë ax Séräh, kakin anëké 'iakëxa. Ënë kamax ka Beriánën bakë bëchikëkamaribi 'iakëxa. Héber 'imainun Malquiel. ¹⁸Ënë kamax ka Jacobnën Zilpámi bakë bëchiakama 'iakëxa. A xanux ka an ñu mëmikë xanu 'ikëa Labánën aín bëchikë xanu Lía a ñu 'axúnun kixun 'inánkë 'iakëxa, usa 'ain ka kamabi aín rëbúnkikamax bëbu 'imainun xanu tupúnkëx dieciséis uní 'iakëxa.

¹⁹Ënëx ka Raquelmia Jacobnën bëchia 'iakëxa: José 'imainun Benjamín. ²⁰Ënë kamax ka aín xanu Asenat kakë amia Josénën bakë bëchikë 'iakëxa Manasés 'imainun Efraín, ax ka Egipto menuxuan bëchikë 'iakëxa. Asenat ax ka Potifera sacerdote On kakë ëmanu 'ikë aín bëchikë xanu 'iakëxa. ²¹Ënë kamaxribi ka Benjamínën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán Ehi, Ros, Mupim, Hupim 'imainun Ard. ²²Ënë kamax ka Raquel 'imainun Jacobnën rëbúnki 'aish catorce uní 'iakëxa.

²³Ënëx ka Dannën bakë bëchikë Husim kakë 'iakëxa. ²⁴Ënë kamaxribi ka Neftalí aín bëchikë 'iakëxa: Jahzeel, Guní, Jezer 'imainun Silem. ²⁵Ënëkamax ka Bilhánmia Jacobnën bëchiakama 'iakëxa: Ax ka Labánëan aín bëchikë xanu Raquel 'inaishia, aín rëbúnkikama 'aish mapai achúshi 'imainun rabë unibëtan sënëinshi 'iakëxa.

²⁶Ënë unikamax ka Jacobë Egipto menu kuankëxa, usa 'aish ka aín aintsi 'ibukamaishi sesenta 'imainun seis uní 'iakëxa, usa 'ain ka 'ain bëchikënën xanukama ax tupúnkëma 'iakëxa. ²⁷Ënëx ka Josénën bëchikë rabë Egipto menuxuan aín titan tuá 'iakëxa. Usa 'ain ka Egipto menu sesenta uní Jacobnën aintsi 'ibukama abë bëbakëxa.

²⁸Usa 'ain ka Jacobnën Judá pain aín xukën José istánun kixun xuakëxa. Xukin ka Gosen kakë me anu bëbaia bitsi unun kixun kamiakëxa, kamikëxa kuantamainun ka Jacob Gosen kakë me anu bëbakëxa, ²⁹usakin kamikëxun ka Josénën aín carreta anúan aín papa bëñakin bitsi kuanun mëníonun 'amiakëxa. 'Amibiani ka aín papa bitsi axribi kuankëxa, kuanxun ka aín papa 'ikúkin tēpatsakin bitsi anuax basipain iankëxa. ³⁰Usai 'itankëxun ka Jacobnën aín bëchikë José kakëxa:

—'Ënbi kana mi ñukësa 'aishmi nētëa 'ikëbi mi mërain, usa 'ain ka 'ëx mi istánkëx ñuti asábi 'ikën.

³¹Usa 'ain ka Josénën aín xukënkama, kanan aín papa aintsi 'ibukama kakëxa:

—Bëri kana 'apu faraón iskin kati 'ain. Iskin kana 'ën xukënkama 'imainun 'ën papan aintsi 'ibukama, axa Canaán menu tsókë, ax ka 'ëbë ënë menu tsóti uaxa kixun; ³²'imainun ka bëxa aín ovejakama aín vaca kamabi atun 'arakakë ñuinakama, usa 'ain ka atux oveja bërúanan vaca 'arakai anun tēkë unibu 'ikën. ³³Usa 'ain kamina 'apu faraónën añunën kaina tēkanin kixun ñukákëxun, ³⁴mitsun kati 'ain, nun ñu mëeti ka ovejakama 'arakati 'imainun vaca 'arakati 'ikën nun, chaitiokë kaman 'asaribiokin. Usakinmi kakëxun ka Gosen kakë me

ënë anumi 'inun mitsu 'inánti 'ikën, egipcio unikamax ka an oveja bërúankë uni 'imainun an vaca bërúankë unikamabë timëax 'iti kuëënma unibu 'ikën.

47

¹ Usakin aín xukënkama katankëx ka José 'apu faraón kai kuankëxa. Kuanxun ka kakëxa 'ën xukëantu ka 'ën papabë Canaán menuax bëbaxa, bërí ka Gosen kakë me anu 'ikën, anu ka aín ovejakama aín vacakama 'imainun aín ñukamabëbi uaxa. ² Ësakin kabiani kuanxun ka aín xukënkama mapai achúshi kaískin bibiákin 'apu faraón 'unamiti buánkëxa. ³ Usa 'ain ka 'apu faraónën Josénën xukënkama ñukákín kakëxa:

—¿Añunën kaina mitsux tëin?

Kixun ñukákëxun atun kakëxa:

—An 'apu 'ikë mi ñu mëëxunti nukaman kananuna nun chaitiokëkaman 'asaribiokin ovejakama bërúain. ⁴ Nukamax kananuna ënë menu tsóti uan, anu nux 'ikë Canaán me anu ka 'itsaira numi 'ianan a piti ñu 'áima 'imainun nun ñuinakama pimiti pasto 'áima 'ikën. Usa 'ain kamina an mi ñu mëëxunti nukama ënë menu 'apu 'ixun nukamaxnu anu tsónun Gosen kakë me a nu 'inánti 'ain.

⁵ Usakian atun kakëxun ka 'apu faraónën José kakëxa:

—Mín papa 'imainun mín xukëantukamax ka ënë menu mibë tsóti uaxa. ⁶ Usa 'ain ka Egipto me ënëx bërí atunan 'iti 'ikën. Usa 'ain kamina Gosen kakë me a atu 'inánti 'ain, ax ka upíra me ënë menu 'ikën, usa 'ain ka anu tsóti atux bërúti 'ikën. 'Imainun kamina achúshi an ñuina 'arakati 'unánkë uni 'ën vacakama bërúanun nanti 'ain.

⁷ Usa 'ain ka Josénën aín papa Jacob aribi 'apu faraón a 'unánmikin aín xubunu uankëxa. Uankëxun ka 'urama okín Jacobnën upiokinshi kakin faraón 'urama okëxa, ⁸ usakian urama okëxun ka 'apu faraónën ñukákëxa:

—¿Uiti baritiañu kaina bërí mix 'ain?

⁹ Kixuan ñukákëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Ëx kana bërí 'ain ciento treinta baritiañu usa 'ain kana achúshi menushi 'ima kuaínbëkini tsóti niakën. Usa 'ain kana a baritiaakaman upiti tsóti 'ianan tëmërai 'iakën, usa 'ainbí kana 'ën chaitiokëkama 'íasarabiti kaniakëti tsóti.

¹⁰ Ësakin faraón katankëx ka Jacob 'imainun aín bëchikë José anuaxa banakë anuax kana kuaní kabiani chikiakëxa. ¹¹ Usa 'ain ka Josénën 'apu faraónëan kásabiokin aín papa 'imainun aín xukën apankama anua 'inun Gosen kakë 'ikëbi Ramsés kakinribi anëké me upíra a 'inánkëxa. Anua aín aintsikamabëbi tsónun 'inánkë Egiptonu 'ikë me ax ka upíra 'iakëxa. ¹² Usakin, a 'inántankëxun ka Josénën aín aínsi 'ibukama aín piti akamaribi 'inánkëxa, 'inánkin ka uiti 'itsa kara kuëënia a istankëxun an kuëënkë a cha 'inánan an 'itsama kuëënkë a chukúmashi 'inánkëxa.

Anúan numi chaiira 'ikë a baritiaakama José Egipto menu 'apu 'ia

¹³ Usa 'ain ka uinu 'ikë menubi trigo a piti 'áima 'iakëxa, usa 'ain ka a piti ñu 'áima 'ain 'itsaira numi 'iakëxa. 'Ikëbë ka Egipto menu 'ianan Canaán kakë me anuribi 'ikëbë ka anu 'ikë, unikama numín bamatisa tani 'ikankëxa. ¹⁴ Usai 'ikían anu tsókë unikama 'imainun Canaán kakë me anu 'ikë unikaman trigo marukín 'inánkëxun ka, Josénën kamabi trigo kupían bikë kuríki a timëtankëxun 'apu faraónën xubunu nankëxa.

¹⁵ Ësakin atun trigo marukëbëbi ka Egiptonu 'ikë 'imainun Canaán menu 'ikë unikaman kuríki këñuakëxa, usai atun kuríki këñuan ka José kai egipcio unikama kuankëxa:

—¡Kuanxun ka mín kamina nun piti nu 'inánti 'ain! kixun kakëxa kakin ka mínmi numín bamaíabi nu piti 'inánkëma ax ka 'aisama 'iti 'ikën, nux kuríkiñuma kupinshi kananuna ésaí 'in kixun kakëxa.

¹⁶ Ésaí kia ka Josénën atu kakëxa:

—Míkamax kuríkiñuma 'ixun, mitsun ñuina 'arakakëkama 'ë bëxunkëxun kana a bianan mitsu trigo 'inaishiti 'ain.

¹⁷ Ësokian kakëxun ka Egiptonu 'ikë unikaman aín caballo, vaca, ovejakama 'imainun aín asnokama kupí Josénu buánkëxa, uania ka Josénën a kupín a baritiaakaman atun 'arakakë ñuina bianan trigo 'inánkëxa.

¹⁸ Aínbi ka a baritia inúkëbëa bëtsi bari 'irukëbëtan José anu kuantëkënxun kakankëxa:

—Mínbi kamina 'unan nun kananuna mími unékinma kuríkiñuma kananuna 'ai kixun mi káin, 'imainun ka nun 'arakakë ñuinakamaribi kananuna kamabi mi 'inan. Usa 'ain ka nunnu a mi 'inántëkënti bëtsi ñu 'áima 'ikën, usa 'ain ka uni 'imainun me ishi bëruaxa.

¹⁹ Usa 'ain kamina mín nun me këñunbi nu maruti 'ain, trigo nu 'inánkin kamina biti 'ain. Usa 'aish kananuna tëmëramikinbi faraón nun menuxunbi ñu mëëxunti 'ain, usa 'ain kamina mín a piti 'imainun menu a 'apáti ñu bëru nu 'inánti 'ain. Usakin 'akëxma ka me 'aisama 'iti 'ikën. ¿Uisa kupín kaina mín, nun me ébiani bamatanun nu ënti 'ain?

²⁰ Ësakian kakëxun ka Josénën Egiptonu 'ikë mekama faraónan 'inun maruakëxa, egipcio unikaman ka marutsinxumabi atun me numin 'ikin ain mekama maruakëxa, usakian marukëx ka kamabi mex faraónan 'iakëxa, ²¹ 'imainun ka Egiptonu 'ikë unikamax Josénën tēmëramikin ñu mēmikë kamabi Egipto menu 'ikë unikama 'iakëxa. ²² Usakin 'akin anu 'ikë mekama marukinbi ka Josénën sacerdote kaman me a mēëkima 'apu faraónën atun piti trigo 'itsaira 'inánkëxa, 'inánkëxun ka a pikin numin 'ikinma atun me maruti sinánma 'ikën.

²³ Usakin 'atankëxun ka Josénën anu 'ikë unikama kakëxa:

—Bëri kamina kamabi min me 'imainun mikamaxribi 'apu faraónan 'iti 'ain, 'ën kana kamabi a maruxuan usa 'ain kamina ñu bëru ënë 'apáti 'ain, ²⁴ 'ainbi kamina faraón 'apákëxa tuaia bitankëxun mapai achúshi pisha 'inánti 'ain; 'inánkëbëa rabë 'imainun rabë pisha tikikë ax ka 'apánan mitsun bëchikëkama 'imainun kamabi axa mitsubë tsókë unikamabëtan piti 'ikën.

²⁵ Kakëxun ka atun kakëxa:

—Mix kamina nubë upí 'ain usa 'ixun kamina numin bamati 'ikëbi nukama 'akian. Usa 'aish kananuna faraón tēmëraikin ñu mēëxuni nukama 'iti 'ain, kixax ka kanankëxa. ²⁶ Usa 'ain ka Josénën amiribishi a tanti bana Egipto menu 'atëkëankëxa, a banax ka 'apu faraón mapai achúshi pisha 'inánti kikë 'iakëxa. Ënë bana ka bëribi anu 'ikën; 'ainbi ka sacerdote unikama atun me kupín kupiótima 'iakëxa, atun me únsaranbi 'apu faraónan biama 'ikën.

Jacobjen ashikin ain bëchikë José anua ñuia maínti me ñuikin ka

²⁷ Usa 'ain ka israel unikamax Egipto menu tsóti bërúakëxa. Anu bërúax ka Gosen kakë me anuax 'aisamaira 'inun 'uakamë 'ëokëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Jacob diecisiete baritia Egipto menu tsóakëxa, anuax ka ciento cuarenta 'imainun siete baritiañu 'iakëxa.

²⁹ Usai anu 'ixun ka Jacobnën achúshi nētën bëri kana kaniakëkë 'ain kana ñuti 'ain kixun sinánkëxa. Sinánkin ka José abë bananua unun kixun kamiakëxa:

—Aséribi 'ën mi kakësabiokin 'aisatankin kamina 'ën kisinu min mēkën nanti 'ain 'imainun kana sinanatékéntima okinmi 'anun mi kain. Uisa 'ixunbi kamina ñuia Egipto me ënu 'ë maintima 'ain. ³⁰ Usa 'ain kamina 'ën aintsikama 'iásaribiti ñuia kamina Egipto me ënu maínti sinánkima anua 'ën chatikama maínkë anuribi uanxun maínti 'ai kixun ka kakëxa.

Kakëxun ka Josénën —Asabika min sinánkësa okin kana 'ati 'ain —kixun kakëxa.

³¹ —;Sinanatékéntima okin! kamina ashikin 'ë kati 'ain —kixun ka amiribishi ain papan kakëxa.

Ësakian kakëxuan Josénën sinanatékéntima okin kakëx, ka Jacob anua 'uxkë anuax ain tēpiti ami tētuti ñanati 'iakëxa.

48

Jacobjen upíokin sinánxunkin Josénën bëchikë Efraín 'imainun Manasés ka bana

¹ Usakian 'akë basirama 'ainbi ka Josénën ain papa Jacob 'insínkë ñuikania kuakëxa. Kuabi-ani ka José a isi kuankëxa, kuankin ka ain bëchikë rabë Manasés 'imainun Efraín uankëxa.

² Usai anu kuankë 'ain ka Jacob min bëchikë José ka mi isi ubaxa kixun ñuixunkankëxa, ñuixunkëxun kuati kushitisama tanibi anua uxkë anuax nirui tsórakëakëxa. ³ Usai 'ikin ka ain bëchikë José anu bëbakë kakëxa:

—Nukën 'Ibu Dios kushiira kushi axa tirí kakë ëma Canaán me anuax 'ëmi mërakin upíokin sinánxunkin, ⁴ ënë bana 'ë kakëxa: Ka kuat, 'ën kana mixmi 'aisamaira min bakë bëchikë 'imainun min rëbúnki kamaxribi amami amami ëma oi bukunun 'imiti 'ain. Usai 'ia 'ikë kana min rëbúnkikama ënë me 'inánti 'ain. Atunan ka ënë me xëniubua 'ainbi 'inuxun 'aia. ⁵ Bëri ka min bëchikë rabë Efraín 'imainun Manasés 'ëx Egipto me ënu mibë tsóti ukëmapan 'ainmi bëchia ax ka 'ésaribi 'iti 'ikën, ax ka 'ën bëchikë Rubén 'imainun Simeón usa 'iti 'ikën. ⁶ Usa 'ain ka min bëchikë Efraín 'imainun Manasésnën 'anáka 'iti akama anribi ain xukén apanëa kasunania 'ain me bití 'ikën. ⁷ 'En kana ësokin mi kain, 'ëx Padán-aram anu kuantékënkëbë ka Canaán kakë me anuaxa ka min tita Raquel ñuakëxa, ax ka Efrata kakë me urama 'iakëxa, Efrata ëma anun kuantí bai 'ipitui kana maíankën, ax ka Belén kakë ëma bëri 'ikën.

⁸ Ësakian kakinbi ka Jacobnën Josénën bëchikë rabë isakëxa, iskin ka ñukákin kakëxa:

—Ënëx kara, çuikama 'ik?

⁹ —Ënëx ka 'ën bëchikë rabë Nukën 'Ibu Diosan Egipto me ënuxun 'ë 'inánkë 'ikë —kixun ka Josénën kakëxa.

Ësakian kakëxun ka ain papan kakëxa:

—'E 'urama kamina min bëchikë bëti 'ain, 'ën kana Dios an 'ë sinánxuan usaribi okin upíokin sinánxunti 'ain.

¹⁰ Usa 'ain ka Jacobnën kaniakëkin upiokin isama 'ikën. Usakian upiokin iskëbëtanma ka Josënën ain bëchikë rabë a 'urama okëxa, 'urama oia ka Jacobnën 'ikúkin bikin bëtsuku kakin ain kisinu tsónpakëxa. ¹¹ Usakin 'atankëxun ka José katëkëankëxa:

–'Ën kana amiribishi mi istëkënti sinánkëma 'ain sinaniamabi ka Diosanbi 'ën min bëchikë këñunbi mi istëkënum 'ë 'imiäxa.

¹² Ësakian 'aia ka Josënën ain bëchikë rabë ain papan kisinua tsókë a bitsi rantinpuruni ain bëmánanën me tikai tsóbuakëxa.

¹³ Usai 'itankëxun ka mëinkin ain bëchikë Efraín ain mëkën mëkeu bianan, Manasés aribi mëmiu biakëxa, bitankëxun ka ain papa rapasu urama buánkëxa. Usakian 'akëx ka Efraín ain xuta Jacob mëkeu nimainun Manasés axribi a mëmiu niakëxa. ¹⁴ 'Aínbi ka Jacobnën ami mëshpakin ain mëkën rabë mëkeu 'ikë a Efraínën maxkánun nankin upiokin sinánxunkin axa 'anáka 'aínbi, nankinshi ka Manasésnën maxkánuribi ain mëkën mëmiu axa ain apan ain nankëxa. ¹⁵ Usa 'ain ka ain bëchikë José a ësokin upiokin sinánxunkin kakëxa: “Nukën 'Ibu Dios an kakësabi okían 'ën xuta Abraham 'imainun 'ën papa Isaacnën Dios an ka a nëtën 'ën titan tuaia 'ë bërtian 'ixun bëríbi uinu karana kuaní anuabi 'ë bëruäia, ¹⁶ usa 'ixun ka Dios an uisai kara 'iti 'ikëbi an 'ë bëruánkë anribi ënë tuákamaribi bëruánti 'ikën. Usa 'ain ka ënë tuákama kupín 'ën anë sinanan 'ën xuta Abraham 'imainun Isaac ain anë sinánti 'ikën. Usa 'ain ka atux 'aisamaira bakë bëchipati 'uakamë 'ëoanan kamabi menu kuaní ain ëmaitsi ëmaitsi 'ai tsókanti 'ikën.”

¹⁷ Usakian ain papan 'akë Josënën iskëxbi ka 'atimakian ain mëkën mëkeu Efraínën maxkánun nankë 'iakëxa, usakian 'akëbi ka ain papan mëkën Efraínën maxkánua bikin Manasésnën maxkánun nankëxa, ¹⁸ usakin 'akin ka ësokin kakëxa:

–jUsakin 'axuma ka 'a papan! Ënëx ka ain apan 'ikën. Usa 'ain kamina min mëkën mëkeu 'ikë ain maxkánun nanti 'ain. ¹⁹ 'Aínbi ka usakin 'aisama tankin ain papan kakëxa:

–jKana 'unanin 'ën bakën, 'ën 'unánxun kana 'ain! Axribi ka achúshi ëma chaiira 'ianan raírika 'ikësamaira 'inuxun 'aia. 'Aínbi ka ain xukën 'anáka ënëxira 'itsaira 'itanun 'uakamë 'ëoi ëma itsiribi ëma itsiribi 'itánun uínbi kanantisamaira kushiira 'inuxun 'aia.

²⁰ A nëtënbi ka Jacobnën ësokin kakin upiokin sinánxuankëxa:

–Israelkaman ka mitsun anë upiokin sinánxunkin bëtsi kati 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka Efraín 'imainun Manasés 'asaribiokin mi 'ati 'ikën, ësokin 'akin ka Jacobnën Efraín ain apansa 'imianan Manasés ain 'anáka 'imiakëxa. ²¹ Usakin katankëx sënënkín ka José kakëxa:

–Ka kuat, 'ëx kana ñuti 'urama 'ain; usa 'aínbi ka Nukën 'Ibu Dios ax mitsubë 'ixun ka amiribishi min chaitiokëkama anu tsóa me anubi mi buántëkënti 'ikën. ²² Usa 'ain kana min xukënkama 'inánkësamaira okin mi 'inan: Siquem kakë me a mi 'inánti 'ain, ax ka abë 'akanantankëxun Amorreo unikama 'ën bikuan 'ikën.

49

Ashikian Jacobnën ain bakë bëchikëkama ká bana

¹ Usa 'ain ka Jacobnën kamabi ain bëchikëkama anua unun kixun kamiakëxa: “Kamikëxa anu rikuatsinkë ka 'ë 'urama kamina ukanti 'ain kixun kakëxa, bëri kana usaími 'ëx ñukëbë 'ikanti bana mitsu ñuixunti 'ain:

² 'Ën bëbu bakë bëchikëkama ësokin mitsu kamainun kuati kamina 'ë urama ukanti 'ain, 'ën mitsu kamainun ka kuakan, 'ëx kana mitsun papa Jacob 'ikëbia Nukën 'Ibu Diosan Israel kakinribi anëa 'ain.

³ Rubén, mix kamina 'ën bakë bëchikë apan 'ain, usa 'aish kamina a irapain 'ëx kushi 'ixun bëchia 'ain, mix kamina kushi 'ianan raíri kamasamaira 'inuxun 'ain.

⁴ 'Aínbi kamina mix 'ën rëkuën bakë bëchikë 'itima 'ain, mix kamina achúshi baka shërë uínbi bëaraisama usaribi 'ain: mix kamina anu 'ëx 'uxtinu 'ë

'atimaoi an 'ë ñu mëxunkë 'ën xanubë 'iakën.

⁵ Simeón 'imainun Leví mix kamina xukën rabëbi 'ain; usa 'ixun kamina min manë xëtökën 'akin anun bënëkinshi uni këñuakën.

⁶ Uínsaranbi kana anumí mitsux timëkë anu 'ëx 'isamatanin.

Usa 'ixun kamina min chirabakë 'atima okankë anun nishkiani kuanxun unikama 'akën, usakin 'anan kamina vaca, ain bënë ain ipukunu 'ikë ain punu tëakësaribi okín 'akën.

⁷ jUsa 'ain kamina mitsux nishi 'atimaira sinánñubu 'ain!

Usa 'aish kamina mitsux ñuina raëkëma 'ikësaribiti sinani nishin.

Usa 'ain kana 'ën mi rabë asërabi bëtsi bëtsi menu kuanimi Israel ëmakanuax 'urai

mi amanu amanu kuanun 'imiti 'ain.

⁸ Judá min xukén apankama 'imainun 'anáka kamanribi ka mi rabinuxun 'aia. Usakin mi rabi ka min xukénkamax mi bémánon niraakéti ñanati tétúbuti 'ikén, kamina axa mimi nishké unikama abé 'akanankin mi kupitanuma 'anuxun 'ain.

⁹ Judá mix kamina 'én baké bëchiké 'ain.

Usa 'aish kamina achúshi 'inuánën tuá bëri kanikénëan 'ain piti ñuina bixun bënëkinshi tétúbutun pitankéx menu rakábuké usaribi 'ain,

usai 'i kamina 'inuán aín titaxa 'ikésaribiti 'iti 'ain

¿Uin kara usaími 'ia mi ubioti kuéenti 'ik?

¹⁰ Uínbi ka aín kushi Judá bikuantima 'ikén,

'imainun ka aín mané tsati 'apun tuinké 'ikéa tuinké a bikuantima 'ikén,

a mané tsatin 'ibuka unuxun 'aia

usa 'ain ka kamabi menu 'iké unikaman ax kikésabiokin 'anuxun 'aia.

¹¹ An ka uvas 'apáké kamami bëri kaniké aín burro tékéré kati 'ikén,

'anan ka aín chupa kamabi uvas baka

vino 'aké anun chukati 'ikén.

¹² Aín bérux ka uvas baka vino 'aké aín chéxésamaira 'ikén;

'imainun ka aín xétakamaxribi vaca xuma uxubétan sënëmaira uxuira uxu 'ikén.

¹³ Zabolónën rëbúnkin kamax ka parúmpapa kuébi tsónuxun 'aia,

anua 'aisamaira mané nunti këñuruti butun a urama kamina 'inuxun 'ain.

Usa 'ain ka min me anua Sidón kaké éma anu sënëbni 'unántioké 'iti 'ikén.

¹⁴ Isacar mix kamina an ñu papiké ñuinanéxa anuxun

pimiti aín xubunu tantikésa 'inuxun 'ain.

¹⁵ Uínsaran kara a me upí isanan, anu tantitisa 'iké isia,

anuax ka aín kaxunu ñu purunux katúbuti 'ikén,

usai 'ikin ka kana 'aima kima tëmëramikin ñu mëëmiké 'iti 'ain.

¹⁶ Dannën rëbúnkinën ka aín aintsí 'ibukaman 'apu 'ixun 'akinti 'ikén, ax ka achúshi

uni Jacobnën rëbúnkisa 'iti 'ikén.

¹⁷ Dannën rëbúnkinëx ka achúshi runu bai rapasu tsókésa 'iti 'ikén,

usa 'ain ka aín taé tsiputunua aín caballo natëxkébë anu 'iké uni pakéti 'ikén,

ésaribi okin kamina axa mitsumi nishké unikaman 'akéxunbi mikaman 'amítima 'ain,

kixun ka Jacobnën aín baké bëchikékama kakéxa.

¹⁸ ¡Nukén 'Ibu minmi 'é iémiti kana kuéënin! ésoyin ka Nukén 'Ibu Dios ñukákin Jacobnën kakéxa.

¹⁹ Gad min rëbúnkikamaribi ka suntárunën abé 'akanankin 'anuxun 'aia.

'Aínbi ka ainra abámikin 'anuxun 'aia.

²⁰ Aser min piti ñukama ax ka nëishirabu 'iti 'ikén, usa 'ain ka min piti ñu axribi

'apukaman písa upíbu 'iti 'ikén.

²¹ Neftalí, ax ka achúshi chaxu uínbi ubiókéma níké,

aín tuakéxa upíra 'iké usaribi 'iti 'ikén.

²² José min rëbúnki kamaxribi ka achúshi i baka kuébi níké,

axa 'itsaira 'inun bimikésa usaribi 'ianan, pëñanakékin anun xubu béaraké me mapubuinké usarabi 'iti 'ikén.

Usaribiti ka min rëbúnki kamax mekama tsitsirui bukunuxun 'aia.

²³ Usa 'iké ka axa pian 'akananké unikaman istisama tankin timakin,

aín pia ami pukin énkinnma ubionuxun 'aia;

²⁴ 'aínbi ka Joséñën rëbúnki kaman aín pëñan kushi uni 'ixun ainra

an 'akatsikixun 'akéxunbi aín pëñan bërëkinma 'ati 'ikén;

usa 'ain kana mi asabika kixun kain. 'Én 'Ibu Dios a 'én rabiké kushiira kushi,

¡An ka an ñuina bërúanké unisa 'ixun Israel unibu bërúanti 'ikél,

²⁵ ¡asábi ka Nukén 'Ibu Dios a 'én rabiké, an ka mi 'akinuxun 'aia;

Nukén 'Ibu Dios kamabi kushiñuira an ka mi upiokin 'akinti 'ikén!

¡Naikamé 'éo manámixunbi ka 'uí 'ibútanun mi upiokin sinánxunti 'ikén!

¡An ka parúmpapa 'ukémëu 'iké me anuaxbia 'umpax utanun mi upiokin sinánxunti 'ikén!

¡An ka min ñuinaakama tuaia 'anan xanu bakénti aribi upiokin sinánxunti 'ikén!

²⁶ Min papan ka upiokin mi sinánxunkin

aín papan 'asaribiokin mi upiokin sinánxuanxa.

Ax ka bashikama këñúkëbébi këñutima 'ikén,

upiokin sinánxunké ax ka Joséñën maxkánubi 'iti 'ikén,

akana aín xukénkama 'akima 'én kaísan.

²⁷ Benjamín, min rëbúnki kamaxribi ka tsira 'inu,

nékēnēan pēkarakuantsinkēma 'ain ishi aín piti ninua ñuina bixun, pitankēxun bari xupibukēbētan aín tēxēkē a 'ain raírībētan pikēsa usa 'iti 'ain. Usaribi okin kamina axa mimi nishkin kēñukatsikixun 'akēxunbi minra axa mimi nishkē unikama 'ati 'ain."

²⁸ Ēnēkamax ka mapai rabē 'imainun rabē ñaká Jacobnēn bakē bēchikēkama 'iakēxa, usa 'ikē ka aín papan achúshi achúshi upiókin sinánxunkin kakēxa.

Jacob ñua ñuikē bana

²⁹ Achúshi nētēn ka Jacobnēn aín bakē bēchikēkama ēsokin kakēxa: "Ēnuax 'itsama nētē 'ikēbē kana ñuti 'ain. Usa 'ain kamina 'ē ñuia ēnu mainkima anua 'ēn chaitiokēkama maían kini anubi 'ē maínti 'ain, ax ka Efrón kakē hitita uni aín me 'ikēn, ³⁰ usa 'aish ka Canaán me anu 'ikēn; ax ka Macpelá kakē me anu 'ikē kini 'ikēn, ax ka Mamré bēmánu 'ikēa Abrahamnēn Efrónnēn me kēñunbi anu aín aintsikama ñuia maínti marua 'iakēxa. ³¹ Anu ka aín bēchikē kaman Abraham 'imainun aín xanu Sara maíankēxa, 'imainun ka Isaac kēñun aín xanu Rebeca aribi maíankēxa, maíña 'aínbi kana 'ēnribi anu 'ēn xanu Lía maíankēn. ³² Anu 'ikē me 'imainun kini ax ka 'ēn xutan hitita unikamanua marua 'ikēn." ³³ Ēsokin pain aín banakamaira kama aín bakē bēchikē ñuixunkin sēñontankēx rakabutēkēnibi ka Jacob aín bana ñomētishi ñuakēxa.

50

¹ Usaia 'ain bana ñomēti nētēti ñuia ka Josēnēn aín papa 'ikúkin bikin bētsuku kakēxa. ² 'Atankēxun ka Josēnēn an uni 'insínia ronkē rukuturukama aín papa Jacobnēn nami anētima kupían ron upiókin 'anun kakēxa, usakian kakēxun ka rontankēxun upiókin chupan rabunxun nankēxa. ³ Usakin 'akin ka cuarenta nētē 'imikin anun anētima ron 'akēxa a nētē kamax ka anun usokin 'ati 'iakēxa.

Usakin 'akē 'ain ka egípicio unikamax 'itsaira masá nuitukin setenta nētē 'imi 'itsaira rarumakēxa, ⁴ usai ati nētēkaman aín papa sinani nitēxētankēxun ka Josēnēn 'apu faraón aín xubunu 'ikē aín kushi kamabē pain banakēxa, banakin ka ēsokin kakēxa:

—Mitsux upí sinanñu 'ixun 'ē 'akinsa tankin karamina 'apu faraón ēsokin 'ē kaxuni kuantí 'ain. ⁵ 'Ēn papan ka ñutisamapan rakáxun, ēsokin 'ē kaxa sinántékēntima okin anu ñuia maintia anbi 'á Canaán kakē me anubi maínun kixun 'ē kaxa, usa 'ain kana 'ēnbi anu maintia 'a me anu mainikuanti 'ain, usa 'ain kana 'ēn mi ñukatin 'ē karamina 'ēn papa maíntanun 'ē xutima 'ain, maínbētsini kana utékēnti 'ain. ⁶ Kixuan kamikēxun ka faraónēn kakēxa:

—Min papa kamina usakin anua mi kakē usakinbi maini kuantí 'ain. ⁷ Usa 'ain ka José aín papa maini kuankēbē, kamabi aín kushibu axa 'apu faraónēn xubunu 'ikē 'imainun Egipto menu an ñu mēékēkamaribi kuankēxa, ⁸ kuankēbē ka Jacobnēn aintsi 'ibukama 'imainun Josēnēn xukēantukamaribi atubē kuankēxa. Kuankin ka Gosen kakē me anu uniakē xukama 'imainun atun ñuina kamaishi ēbiankēxa. ⁹ 'Imainun ka uni aín carreta caballonēan nirinbiankin uankē anúnribi José kuania buani 'itsaira uni rikiankēxa, usa 'aish ka 'aisamaira uni aín caballonēn tsótax kuankankēxa.

¹⁰ Usakiani kuax ka anua Goren-ha-atad, 'ikē Jordán baka kuainakēkē anu bēbaxun 'aisamaira uni timēkamē 'ēokē ax masánuítuti ini rarumakēxa. 'Imainun ka José mapai achúshi 'imainun rabē nētē anuax 'itsaira iankēxa. ¹¹ Usai 'iaka anu tsókē cananeo unibunēn 'aisamaira timēkamē 'ēokē isakēxa, isí ka kikankēxa: egípicio unibu ka uni ñukē mainux timēkamē 'ēoxa kixakankēxa. Usai anuax 'ikē ka Abel-misraim kakin anēakēxa, ax ka Jordán baka amiaxa bari urukē au 'iakēxa.

¹² Usa 'ain ka Jacobnēn bēchikē kaman aín papan ñutisama 'ixun kakēsabiokin kamabi 'akēxa, ¹³ usakin 'atankēxun ka Canaán kakē me anua 'ikē Macpelá kakē me anua 'ikē kini, Abrahamnēn Efrón kakē uni hitita ainan 'ikēbi anu aín aintsikama ñuia maínti marua anu maíankēxa. A me 'imainun a kinix ka Mamré kakē me amiaxa bari urukē au 'iakēxa. ¹⁴ Usokin aín papa maíntankēx ka, José amiribishi Egiptonu aín xukēnkama 'imainun abēa kuankē unikamabē kuantēkēankēxa.

Ashitia José a nētēn usai 'ia ñuikē bana

¹⁵ Aín papa Jacob ñukē 'ain ka Josēnēn xukēnkaman ēsokin sinánkēxa: Bēri sapika Josēnēn nun painu 'atimo a sinánkin nuribi 'atima oti 'ikēn. ¹⁶ Ēsokin sinánkin ka aín xukēantun kamiakēxa: Nun papa ñutisama 'ixun ka nu kakēxa, ¹⁷ ēsokin mi kanun: Min xukēnkama kamina an mi 'atima oi 'ucha 'ikēbi uisabi otima 'ain. Usa 'ain kamina nun mi 'atimo a sinánkin nuribi 'atima otima 'ain, nukamax kananuna nun papa Dios aín unikama 'ain. Ēsakian a kamikē unikaman kakēxun kuati ka José iankēxa.

¹⁸ Usai 'ian ka aín xukēn 'ibukama ami bēbai aín bēmáno nira kēti rantipuruni aín bēmánanēn me tikai tsóbukin kakēxa:

—Ënu kananuna nukamax uan. Nukamax kananuna min ñu mëmikë uni 'iti 'ain. ¹⁹ 'Aínbi ka Josénën atu kakëxa:

—Kamina rakuënkantima 'ain. 'Ëx kana Diosma 'ain. ²⁰ Mikaman kamina 'ë 'atima oti sinánkën, usakin mitsun 'aiabi ka Nukën 'Ibu Diosan 'atima okin 'akë a upiökin bërínu iskë ñukama ënë mëníoxa: usa 'ain kana 'ën 'itsaira uni bamati 'ikëbi 'akian. ²¹ Usa 'ain kamina mitsux rakuétima 'ain. 'Ën kana mikama 'imainun mitsun bëchikëkamaribi aín piti ñu 'inánti 'ain. Ësokin kakin ka Josénën aín xukénkama upiökin sinánmiakëxa.

José ñua ñuikë bana

²² Usakin kamabi ñu pain 'atankëx ka José aín papan aintsu 'ibukamabë Egipto menubi tsóakëxa. Anu ka José ciento diez baritia 'imi tsóakëxa, ²³ usai anu tsóxun ka Efraínën bëchikënëan bëchikë aín xutakama isakëxa. Isanan ka Manasésnën rëkuën bëchikë Maquir kakë aín xutan bëchikëkamaribi 'itsaira 'ikë isakëxa.

²⁴ Achúshi nètën ka Josénën aín xukénkama kakëxa: 'Ëx anun ñuti nètë ka 'urama 'ikën, usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan mitsu 'akinti 'ikën, usa 'ixun ka ënë nètënuu anbi mitsu chikinbiakin a 'inánuxuan Abraham kanan Isaac 'imainun Jacob ka me anubi mitsu buánti 'ikën. ²⁵ Ësakin kakin ka José aín xukën kaman a sinanatëkëntima okin atun kanun kakëxa: Asérabi ka Nukën 'Ibu Diosan mitsu 'akinti 'ikën. Usa 'ain kamina mitsun 'ëx ñuia ënu maínkinma ënuu 'ë buánti 'ain. ²⁶ Usai pain 'itankëx ka José Egipto menuax ciento diez baritiañu 'aish ñuakëxa, ñuia ka aín nami anun uni ñuia 'ati ro anun 'atankëxun upiökin sabananën rabunxun anu uni bamaia maínti 'akë cajun achúshinu 'aruakëxa, 'aruxun anu maintia mëníokë anu maíankëxa, ësokin ka José ñukë 'akankëxa ashi.

MATEONĒAN 'A UPÍ BANA

I. USAI CA JESUS XUX 'IACĒXA QUIXUN ŅUIA BANA (1-2)

Jesusan 'unánpapan rara 'iá
(Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo ax Davitan rēbúnqui 'aish ca Abrahamnēn rēbúnquiribi 'iacēxa. Jesucristonēn raracama ca ēnē unicama 'iacēxa: ² Abraham ax ca Isaacnēn papa 'iacēxa. Isaac ax ca Jacobnēn papa 'iacēxa. Jacob ax ca Judá 'imainun aín xucēantun papa 'iacēxa. ³ Judá ax ca Fares 'imainun Zara aín papa 'iacēxa, Tamar atun tita 'imainun. Fares ax ca Esromnēn papa 'iacēxa. Esrom ax ca Aramnēn papa 'iacēxa. ⁴ Aram ax ca Aminadabnēn papa 'iacēxa. Aminadab ax ca Naasonēn papa 'iacēxa. Naasón ax ca Salmonēn papa 'iacēxa. ⁵ Salmón ax ca Booznēn papa 'iacēxa, Rahab aín tita 'imainun. Booz ax ca Obednēn papa 'iacēxa, Rut aín tita 'imainun. Obed ax ca Isaiēnēn papa 'iacēxa. ⁶ Isai ax ca David, axa 'apu 'icē, aín papa 'iacēxa. David ax ca Salomonēn papa 'iacēxa, aín titax ca Uríasnēn casunan xanu 'iacēxa.

⁷ Salomón ax ca Roboamnēn papa 'iacēxa. Roboam ax ca Abíasnēn papa 'iacēxa. Abías ax ca Asan papa 'iacēxa. ⁸ Asa ax ca Josafatnēn papa 'iacēxa. Josafat ax ca Joramnēn papa 'iacēxa. Joram ax ca Uzíasnēn papa 'iacēxa. ⁹ Uzias ax ca Jotamnēn papa 'iacēxa. Jotam ax ca Acaznēn papa 'iacēxa. Acaz ax ca Ezequiasnēn papa 'iacēxa. ¹⁰ Ezequias ax ca Manasēsēnēn papa 'iacēxa. Manasés ax ca Amonēn papa 'iacēxa. Amón ax ca Josíasnēn papa 'iacēxa. ¹¹ Babilonia cacē nētēnu judíos unicama bētsi non buánti 'urama 'ain ca Josíasnēn Jeconías 'imainun aín xucēnēnca bēchiacēxa.

¹² Babilonia nētēnuxun ca Jeconiasnēn Salatiel bēchiacēxa. Salatiel ax ca Zorobabelnēn papa 'iacēxa. ¹³ Zorobabel ax ca Abiudnēn papa 'iacēxa. Abiud ax ca Eliaquimnēn papa 'iacēxa. Eliaquim ax ca Azornēn papa 'iacēxa. ¹⁴ Azor ax ca Sadocnēn papa 'iacēxa. Sadoc ax ca Aquimnēn papa 'iacēxa. Aquim ax ca Eliudnēn papa 'iacēxa. ¹⁵ Eliud ax ca Eleazarnēn papa 'iacēxa. Eleazar ax ca Matanēn papa 'iacēxa. Matán ax ca Jacobnēn papa 'iacēxa. ¹⁶ Jacob ax ca Josēnēn papa 'iacēxa. José ax ca María an Jesús, Cristo cacē, a tuua, aín bēnē 'iacēxa.

¹⁷ Abraham ax ca judíos unibunēn rara 'iacēxa. An bēchicēxun aín bēchicēnēn canitancēxun bēchicēxun aín bēchicēnēnribi canitancēxun bēchicēxun anuax cuanx Davidnu sēnēn ca Davitan chaitiocēcama catorce 'iacēxa. David an bēchicēxun aín bēchicēnēn canitancēxun bēchicēxun aín bēchicēnēnribi canitancēxun bēchicēxun anuax cuanx anun Babilonia cacē nētēnu judíos unicama buan nētē anúan Jeconías bacēan, a nētē sēnēn ca Jeconiasnēn chaitiocēcama catorce 'iacēxa. Jeconias an bēchicēxun aín bēchicēnēn canitancēxun bēchicēxun aín bēchicēnēnribi canitancēxun bēchicēxun anuax cuanx anúan Cristo bacēncē nētē sēnēn ca aín chaitiocēcama catorce 'iacēxa.

Jesucristo bacēan
(Lc 2.1-7)

¹⁸ Ēnē menua Jesucristo uti ca ēsai 'iacēxa: María ax ca Josēnēn binuxun 'unánti ocē xanu 'iacēxa. Josébē biranacēma pan 'aish ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ņunshin Upitan sinanēnshi 'imicēx tuñu 'iacēxa. ¹⁹ José ax ca upí uni 'iacēxa. Usa 'ixun ca uníma chanioia quixun unin 'unánunma María ēnti sináncēxa. ²⁰ Usoquin sinántancēx 'uxun ca Josēnēn namáquin Nucēn 'Ibu Diosan xucē aín ángel achúshi isacēxa. Iscēxun ca cacēxa:

–José, Davitan rēbúnqui, cana mi cain. Marianēn tuá ax ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ņunshin Upitan 'imicēxēshia 'icē 'icēn. Usa 'ain camina timaquinma min xanu 'inun María bití 'ain. ²¹ Ax ca tuá achúshi bacēnti 'icēn. Bacēnia camina min a tuá Jesús caquin anēti 'ain. Aínshi ca uní aín 'ucha tērēnquin Nucēn Papa Diosan iscēxa upí 'inun iēmíti 'icēn. Usa 'ain camina a tuá Jesús caquin anēti 'ain.

²² An Nucēn Papa Dios quicē bana uni űuixuncē unían cuēnēosabi oquin ca ángelnēn José usaquin cacēxa. A bana ca ēsai quia:

²³ Xanu achúshi unibē 'icēma pain 'aish ca tuñu 'itancēx bacēnti 'icēn. Aín tuá ax ca Emanuel caquin anēcē 'iti 'icēn.

Emanuel quicē ax ca “Nucēn Papa Dios ca nubē 'icē” qui quicē 'icēn.

²⁴ Usa 'ain ca namámiquian Nucēn 'Ibu Diosan ángelnēn cacēsabi oquin Josēnēn María aín xanu 'inun biacēxa. ²⁵ Biāxbi ca abē 'iáma pan 'icēn, aín rēcuēn tuá bac'ēncē cuni ca Josēnēn aín xanu 'inun María biacēxa. A bac'ēncē tuá a ca Josēnēn Jesús caquin anēcēxa.

2

An ñu 'unáncë unicaman Jesús rabia

¹ Herodes axa Judea cacë menu 'icë unicaman 'apu 'aish Jerusalénu 'ain ca a menu 'icë ëma, Belén cacë, anuax Jesús bacëancëxa. Belénuaxa Jesús bacëan ca aucüaxa bari urucë anuax an ñu 'unáncë unicama, Belén 'urama 'icë Jerusalén ëmanu cuancëxa. ² Cuani bëbaquin ca ñucácëxa:

—¿Uinu cara axa judíos unibunën 'apu 'inun bërí bacëncë a 'ic? Aucüaxa bari urucë anuxun cananuna anun a 'unánti 'ispa isbëtsian. A isbëtsini cananuna 'unánbëtsini a rabi ain.

³ Usaía quia a bana cuati ca Herodes 'imainun Jerusalénu 'icë unicama masá nuituti, uisa cara ënë ñu 'iti 'icë quiax sináncasmacëxa. ⁴ Sináncasmaquin ca Herodesnën camabi judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëño bana judíos unicama 'unánmicë unicamaribi camicëx ricuatsianxa timëtia ñucácëxa, uinuax caraisa Cristo axa utia judíos unibunën cañcë, ax bacënti 'icë quixun. ⁵ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Belén cacë ëma, Judea menu 'icë, anuax ca bacënti 'icën. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin ca Belén ñuiquin ësoquin cuëñocëxa:

⁶ Belén, Judá menu 'icë ëma, anu 'icë uni achúshi ax 'apu 'ixun ca 'ën unibu, Israelnën rëbúnquicama, a bëruánquin 'aquinuxun 'aia. Usa 'ain ca Belén ax bëtsi ëmacamasama 'icën.

⁷ Quia cuatancëxun ca Herodesnën an ñu mëëxuncë unicama —uni itsin isnunma camina unëxun an ñu 'unáncë unicama 'ë bëxúnti 'ai —quixun cacëxa. Usoquian camicëx ucë ca ñucácëxa, aña nëtën caraisa 'ispa isaxa quixun. ⁸ Usoquin ñucátancëxun ca Herodesnën an ñu 'unáncë unicama Belénu cuanun xuacëxa. Xuquin ca ësaquin cacëxa:

—Anu cuanxun uinu cara a tuá 'icë quixun istancëxun camina 'ënribi a rabi cuanun 'ë cai uti 'ai —quixun.

⁹ Usoquian Herodesnën cacëx ca a tuá bari cuancëxa. Cuancëbë ca aucüaxa bari urucë anuxuan atun iscë 'ispa ax anúan a unicamax cuanti anúbni cuancëxa. Cuanx ca anu a tuá 'icë a manámibi a 'ispa niraacëxa. ¹⁰ A isi cuëñquiani ca anúan a 'ispa cuancë anúbni an ñu 'unáncë unicama cuancëxa. ¹¹ Cuanx a manámia 'ispa niraacëxë xubu anu atsínxun ca anua a tuá Jesús aín tita Mariabë 'icë mëracëxa. Mërai rantin puruni tsóbuquin ca Jesús rabiacëxa. Rabiquin ca atun bunánti bacáxun anua buáncë curi 'imainun tsëpasa ñu 'aishbi nëñcëx sanuira a 'imainun i baca sanuira acama 'ináncëxa. ¹² Usoquian 'ináncë ca namámiquin Nucën Papa Diosan anua Herodes 'icë anun cuanxma 'inun cacëx bai itsin cuatancëx aín nëtënu bëbacëxa.

Josénën aín titacëñun Jesús Egíptonu buan

¹³ An ñu 'unáncë unicamaxa aín menu cuantëcëan ca Nucën 'Ibu Diosan ángelnën José namámiquin cacëxa:

—Herodesnën ca a tuá 'aminuxun bariminuxun 'aia. Usa 'ain camina niruquianquin aín titacëñun a tuá bibiani Egipto menu cuanti 'ain. Cuatancëx camina 'ën mi cacëxmi utëcënun anu 'iti 'ain.

¹⁴ Usoquian ángelnën cacëx niruquin aín titacëñun a tuá bibiani ca José imë Egipto menu cuancëxa. ¹⁵ Anu ca Herodes pan bamatamainun 'iacëxa. Nucën 'Ibu Diosan 'amicëxuan aín unin cuëñosabi oi ca Egipto menu 'iacëxa. A banax ca ëesai quia: “Egiptonua cana 'ën Bëchicë bëan”.

Tuácama rënnun quixun Herodesnën ca

¹⁶ Usa 'ain ca —an ñu 'unáncë unicaman ca 'ë paránxa —quiax Herodes 'aisamairai nishacëxa. Nishquin ca an ñu 'unáncë unin ñuicë bana sinánquin Jesús isa rabë baritia aín bacëncë 'icë quixun sináncëxa. Sinánxun ca aín uni xuacëxa, camabi Belénu 'icë rabë baritiañu bëbu tuácama 'anan rabë baritiañuma bëbu tuácamaribi 'abianxun a 'urama 'icë ëmacamanuaribi bariquin cëñunun quixun. ¹⁷ Usaquin 'acëbë ca Jeremiasnën cuëño bana quíasabi oi 'iacëxa. A banax ca ëesai quia:

¹⁸ Ramá cacë ëmanuxun ca raramatía inia cuacanxa. Ax ca Jacob 'imainun aín xanu Raquelnën rëbúnqui a xanucamaxa aín tuacën rabanán incë 'iixa. Aín tuá 'aíma cupí a sínani upí 'iisama tani ca uínbi nëtëmisamai ianxa.

¹⁹ Usa 'ain ca Herodes bama 'ain Egiptonuxun namáquin Josénën Nucën 'Ibu Diosan ángel achúshi isacëxa. ²⁰ Iscëxun ca amiribishi cacëxa:

—Niruquiani ca aín titacëñun a tuá bibiani amiribishi Israel nëtënu cuantëcëntan. An a tuá 'aisa tancë unicama ca bamaxa. Usa 'ain camina cuantëcënti 'ain.

²¹ Usaquian ángelnën cacëx ca José aín titacëñun a tuá bibiani Israel nëtënu cuantëcëancëxa. ²² Usa 'ain ca José cuantëcënti 'aishbi —Herodes axa bama 'ain ca aín

bëchicë Arquelao, ax Judea menu 'apu 'icë —quixun ñuia cuax anu cuantëcënti racuëacëxa. Racuëti ca namáquin istancëx Judea me anu Arquelao 'icë anu cuaníma Galilea menu cuancëxa, aín namácësabi oi. ²³ Galilea menu bëbatancëx ca Nazaret ëmanu tsoti cuancëxa, usai 'itioquian an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuiasabi oi. A banax ca ësai quia, Jesús ca Nazaretnu 'icë uni 'icë quixun ca unin caia.

II. GALILEA MENUXUN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (3-20)

3

Juanën anu uni 'icëma menuxun unicama bana ñuixuan

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesús Nazaretnu 'ain ca Juan, an unicama nashimicë, ax Judea nëtënu 'aish anu uni 'icëma menu 'iacëxa. Anuxun ca an bana ñuia cuati cuania unicama bana ñuixuancëxa. ² Bana ñuixunquin ca cacëxa:

—Anun Nucën Papa Diosan abë upí 'inun mitsu ainan 'imiti nëtë ca 'urama 'icën. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosmi sináncë 'aishmabi sinanati ami sinan.

³ Juan ax ca a Isaiasnën Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ñuia a 'icën. Èsai ca a bana quia: Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ësai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëníoquin racanati 'ain.

⁴ Juan ax ca camello rani 'acë chupa pañuanan ñuina xacá 'acë anun tsitëcërëquicë 'iacëxa. Aín piti ca curuchinti 'imainun buna rëpa 'iacëxa. ⁵ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë unicama Juanu riquiancëxa. Judea menu 'icë unicama 'imainun baca, Jordán cacë, a 'urama 'icë mecama anuaxribi ca 'aisamaira uni Juanën bana ñuixunia cuati cuancëxa. ⁶ Cuanxúan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanën Jordán bacanuxun nashimiacëxa.

⁷ Juanën bana ñuixunia cuati 'itsa uni ricuatsinmainun ca 'itsa fariseo uni 'imainun 'itsa saduceo uniri bi an nashiminun quiax anu uacëxa. Aia isquin ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun rara 'iásaribiti runu, an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nëtën masóccë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax? ⁸ Unían mitsux camina asérabi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. ⁹—Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinánxunma ca 'acan. Asérabi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën. ¹⁰ Ca ësá 'icën. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu níraccëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëënia. Usaribi oquin ca bënëñquinshi mitsúxmi sinanati ami sináncëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën. ¹¹ Uníxa an ñu 'atima 'acëcama ëni sinanacë cupí cana 'ën a 'umpaxan nashimin. Usa 'aínbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi a buánxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin ca tsi rëquirucënën ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën. ¹² An ñu 'apacë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Èsa ca 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaia. Chacaquian tacaia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiqíua. Usai 'ia bërúanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënëntisamanën nëënia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bianan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimí xacá nëënti pucësa 'imiti 'icën.

Juanën Jesús nashimia

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Usa 'ain ca Galilea me anuax cuanx Jesús Judea nëtënu 'icë baca, Jordán cacë, anua Juan 'ain, anu cuancëxa, anuxuan Juanën nashiminun. ¹⁴ Cuanxa bëbaia bi Juanën nashimisama tanquin Jesús cacëxa:

—¿Miinra 'ë nashimisa 'aishbi caina 'ën mi nashiminun quiax ain?

¹⁵ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Uisai cara Nucën Papa Dios quia, usai cananuna 'iti 'ain. Usa 'ain camina min 'ë bërí nashimiti 'ain.

Cacëxun ca Juanën —cana mi 'ati 'ain —quixun caxun Jesús nashimiacëxa.

¹⁶ Usoquin Juanën nashimicëx ca Jesús bacanuax 'iruquiani cuancëxa. Cuanquinbi ca Jesusan naí panárabëcëbëtan isquin anuax numacuru tinax uáxa Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anu 'iruia isacëxa. ¹⁷ Usai 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësai qui: “Ènëx ca 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë 'icën. Ami sinani cana chuámarua taní cuëënin”.

4

*Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

¹ Nashimicé 'icé ca Nucén Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uni 'icéma menu cuanti sinánmiacéxa, anuxun ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'amicatsi quixun 'ati 'icé quixun 'unánquinbi.

² Anu 'ixun ca Jesús anu ñubi cuarenta imé 'imainun cuarenta nētēn piama 'icēn. Ñu piima ca panancéxa. ³ Panancé ca ñunshin 'atimanën 'apun anu uxun 'atima ñu 'amicatsi quixun ésaquin cacéxa:

—Asérabi Diosan Béchicé 'ixun ca ènē maxáxcama pán 'inun cat.

⁴ Cacéxunbi ca Jesusan cacéxa:

—Ésai ca Nucén Papa Diosan bana cuēnēo quia: “Pán piishi ca uni tsótima 'icēn. Uisai cara Nucén Papa Dios quia a bana 'airibi ca uni tsóti 'icēn”.

⁵ Usotancéxun ca ñunshin 'atimanën 'apun Jesús Jerusalén éma upí anu buáncéxa. Buántancéxun ca anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubu aín mascuan sēnēncēnu buánruacéxa. ⁶ Buánrutancéxun ca cacéxa:

—Diosan bana cuēnēo ca ésai quia:

An ca aín ángelcama mi bërúanmia. Bërúancéxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mēcēnan biquin mi bacáruti 'icēn. Usa 'ain ca mix asérabi Diosan Béchicé 'aish énuax nuánquianx menu nipacétan.

⁷ Cacéxunbi ca Jesusan cacéxa:

—Ésairibi ca aín bana quia: “Nucén 'Ibu Diosan cara 'é iémiti 'icé iscatsi quixun camina a tantima 'ain”.

⁸ Usotancéxun ca ñunshin 'atimanën 'apun amiribishi tantécēncatsi quixun aín bashi chairucé manan Jesús buáncéxa. Buántancéxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icé émacamaxa cha 'aish upí 'icé ismiacéxa. ⁹ Ismiquin ca cacéxa:

—Minmi 'é rantin puruni tsóbuquin 'é rabicéxun cana ènē mecama, camabi anu 'icé ñucamacéñunbi minan 'inun mi 'inánti 'ain.

¹⁰ Usaquin cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, énuax ca cuantan. Nucén Papa Diosan bana cuēnēo ca ésai quia: “Min 'Ibu Dioséshi camina rabiti 'ain. Rabiquin camina ashí ax cuēncésabi oquin ñu 'axunti 'ain”.

¹¹ Usoquin cacéx ca ñunshin 'atimanën 'apu Jesús ébiani cuancéxa. Cuancébētan ca Nucén Papa Diosan ángelcaman uxun Jesús 'aquiancéxa.

*Galilea nēñuxuan 'atabaquin Jesús anu ñuixuanan ñu 'a bana
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)*

¹² Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicé, ami nishquin 'apun sipuacéxa. Juan sipuacé ñuicania cuabiani ca Jesús Judea nētēnuax Galilea nētēnu cuantécēancéxa. ¹³ Anu cuanx Nazaret émanu bēbatancéx ca a ébiani Galilea cacé parúmpapa rapasu 'icé éma, Capernaúm, anu 'i cuancéxa. A me anu Capernaúm 'icé ax ca Zabolón 'imainun Neftalí cacé me 'iacéxa. ¹⁴ Anu ca Jesús 'iti 'icé quixun ca Nucén Papa Diosan 'amicéxun Isaiasnēn cuēnēocéxa, ésaquin:

¹⁵ Zabolón me 'imainun Neftalí me, a Jordán baca 'ucé manan 'icé, 'imainun anun parúmpapanu cuanti bai acamax ca Galilea me, anu judiosma unibu bucué, anu 'icēn. ¹⁶ Anu 'icé unicamax ainanma 'ixun Nucén Papa Dios cuēncésabi oquin 'ati 'unáncēma 'aishbi ca Cristo ucébé an 'unánmicé 'i axa. Ainanma 'aish bamati 'aishbi ca Cristo ucébé an 'unánmicéx xabánu 'icésa 'i axa.

¹⁷ Bana ñuixuntabaquin ca Capernaúm émanu 'ixun Jesusan anu 'icé unicama ésaquin cacéxa:

—Anun Nucén Papa Diosan abé upí 'inun mitsu ainan 'imiti nētē ca 'urama 'icēn. Usa 'ain ca ami sináncé 'aishmabi sinanati ami sinan. Usaquin anuxun bana ñuixunquin cacésabi oquin ca Jesusan 'itsa oquin a bana unicama ñuixuancéxa.

*An tsatsa bicé uni rabé 'imainun rabé Jesusan abé cuanun ca
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)*

¹⁸ Parúmpapa Galilea cuétani cuanquinbi ca Jesusan rabé uni mēracéxa. A uni rabétx ca achúshi Simón 'icébi Pedroribi cacé, a 'imainun aín xucén Andrés cacé 'iacéxa. A rabétx an tsatsa bicé uni 'ixuan tsatsa ricania ca Jesusan mēracéxa. ¹⁹ Mēraquin ca cacéxa:

—Én mi 'unánminun ca 'ébē cuani ut. An tsatsa bicé uni 'icébi cana 'émi catamēnunmi uni sinánminun mitsu 'imiti 'ain.

²⁰ Usaquin Jesusan cacéxuinshi aín rica ébiani ca abé cuancéxa.

²¹ A uni rabé bibiani cuanquinbi ca Jesusan bëtsi uni rabëribi, Zebedeonën bëchicé, Jacobo 'imainun aín xucën Juan, an aín papa Zebedeobëtan nuntinuxun rica mëñoia mëracéxa. ²² Mëraqüian cuënquin Jesusan abëa cuanun cacëxëshi ca nuntinubi aín papa ëbiani Jesúsbë cuancéxa.

*Galilea nëtënxun Jesusan bana 'itsa uni ñuixuan
(Lc 6.17-19)*

²³ Usa 'ain ca Jesusan Capernaúm anuax cuanxun Galilea mecamanuxun anua judíos unicama tímëti xubucamanuxun bana ñuixuancéxa. —Nucën Papa Diosan ca ami catamécë unicama abë 'inun ainan 'imiti 'icé —quixun caquin upí bana unicama ñuixuanan ca uni ñucécama pëxcüacéxa. ²⁴ Usoquian 'aia Jesús chaníoia cuaquin ca Siria nëtënu 'icé unicaman axa ñucécama Jesusan pëxcunun quixun anu buáncancéxa. Bëtsi bëtsi ñucécama 'imainun ñunshin 'atimanën 'ibuacé unicama 'imainun uni ñucé nirucuaínquinbi tancéma, 'imainun aín nami nimëti saquiquicé acama anu buáncëxun ca Jesusan pëxcüacéxa. ²⁵ Usoquin bana ñuixuanan unicama pëxcubiania cuania ca 'aisamaira unín Jesús nuibiancéxa. Galilea menu 'icé unicama 'imainun Decapolis cacé menu 'icé unicama 'imainun Jerusalénu 'icé unicama 'imainun Judea mecamanu 'icé unicama 'imainun Jordán baca 'ucé manánuaxribi ucé unicaman ca abë cuanquin Jesús nuibiancéxa.

5

Matánu tsóxun Jesusan aín unicama bana ñuixuan

¹ 'Aisamaira uni isbiani cuantancéxa Jesús matá me mapëracëtancëx anu tsóbutia ca aín 'unánmicé unicaman nëbëtsioracéxa. ² Nëbëtsioracëxun ca Jesusan uisa unicamax cara cuëënti 'icé quixun atu 'unánmiquin cacéxa, ësaquin:

³ An —'ëmbi cana 'ën nuito upí 'imitima 'ai —quixun 'unáncé uni, ax ca 'ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan aín nuito upí 'imianan ainan 'imicé cupí, chuámarua tani cuëënia.

⁴ Axa masá nuitucé uni a ca Nucën Papa Diosanbí aín masáquin sináncé nëtëmiti 'icën. Usai ca 'iti 'icé quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁵ Axa cëruti banacéma uni ax ca Nucën Papa Diosan 'inánti ñucamañu 'iti 'icën, an cacësabi oi. Usai ca 'iti 'icé quixun 'unani ca chuámarua cuëënia.

⁶ 'Acëñuma bamaia uni piti cuëëncësaribi oi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti cuëëncé uni, a ca an usaía 'inun 'imiti 'icën. Usai ca 'iti 'icé quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁷ An 'aquinsa 'icé uni itsi nuibaquin 'aquincé uni a ca Nucën Papa Diosanribi nuibaquin 'aquinti 'icën. Usai ca 'iti 'icé quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁸ Axa aín nuito Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan aín sinan upí uni an ca Nucën Papa Dios 'unánan isti 'icën. Usai ca 'iti 'icé quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁹ An raíri uni bëtsibë nishananíma nuibananun 'aquincé uni a ca Nucën Papa Diosan —mix camina 'ën bëchicé 'ai —quixun cati 'icën. Usa unix ca chuámarua tani cuëënia.

¹⁰ Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'icé cupía, uni itsin tëmëramicé uni, ax ca —'ëx cana Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'ai —quixun sinani chuámarua tani cuëënia.

¹¹ Mitsun 'ën bana cuacé upí unín mitsu 'atima banan canan bëtsi bëtsi onan cëmëi mitsumi manáncëxbi camina chuámarua tani cuëënti 'ain. ¹² Usaribi oquin ca an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicama unín bëtsi bëtsi océxa. Usaquin sinánquin camina cuëënquin, Nucën Papa Diosan ca mitsu upí oquin sinánxunquin aín nëtënu abë 'i upitax tsónun mitsu 'imiti 'icé quixun 'unani chuámarua tani cuëënti 'ain.

*Aín unicamax ca tashi 'imainun lamparínsa 'icé Jesús quiá bana
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)*

¹³ Èsaquinribi ca Jesusan cacéxa:
—Mitsux camina ëñë nëtënu 'aish tashisa 'ain. Tashin ca anun tashincëxun ñu mucuquin upí 'imia. Usaribi oquin camina mitsun mibë 'icé unicama upiti bucunun 'aquinin. Tashi axa aín muca nëtëtia ca unín uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'icën. Usa 'aish ca a tashi mucañuma ñancaíshi 'icën. 'Aisama 'icé ca unín putia, putia unín amácëx ca nëtëtia. Mitsun upiti bucunun mibë 'icé unicama 'aquincéma 'aish camina a tashíxa mucañuma 'icësaribi 'iti 'ain.

¹⁴ Tashisa 'ianan camina mitsux lamparínsaribi 'ain. Usa 'ixun camina mibë 'icé unicama upiti bucuti 'unánun 'aquinin. Ca ësa 'icën. Èma cha matánu 'icé ax ca unëtima, a ca camabi unín isia. ¹⁵ Usaribi oquin ca unín lamparín bimitancëxun bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca lamparinéan a xubunu 'icé unicama pëcatanun ñu manámi nania. ¹⁶ Usaribi oquin camina mitsun mibë 'icé unicama upiti bucuti 'unánun 'aquincé 'aish lamparínsaribi 'iti 'ain. Mitsun ñu upí 'aia isquin ca cuëënquin a unicaman mín Papa Dios naínu 'icé a rabiti 'icën.

Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oi 'iti Jesús quia

¹⁷ Camina 'unánti 'ain, Moisésnën cuënëo bana 'imainun Nucën Papa Diosan ain unibu cuënëomia banacama quicësabi oquin 'axunma 'anun quixun uni cai cana 'ëx uáma 'ain. 'Ë ñuiquian cuënëo banacama quicësabi oi 'i cana ënë nētēnu uacën. ¹⁸ Cana mitsu asérabi cain, nai 'imainun mecama cēñúcēma pain 'ain ca a banacama quiásabi oi 'iti 'icën. Usai ca 'iti 'icē quiáxa quiá 'ain ca achúshi banabi usai 'icēma 'itima 'icën. ¹⁹ Usa 'ain ca ui unicaman cara a banacama achúshirabi —a bana cananuna 'atima 'ai —quixun caquin uni itsi usaribi oquin sinánun 'unánmia, ax ca Nucën Papa Diosan nētēnu 'aish, bētsi unicamabētan sēnēnmaraira 'iti 'icën. Usa 'ainbi ca an a banacama quicësabi oquin 'aquin uni itsinribi usaribi oquin 'anun 'unánmicē uni, ax Nucën Papa Diosan nētēnu 'aish, raíri unicamabē sēnēnmaira 'iti 'icën. ²⁰ Cana mitsu cain, mitsun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicaman 'acēsamaira oquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'acēma 'aish camina ainanma 'ianan ain nētēnu abē 'itima 'ain.

Uni itsimi nishtima Jesús quia

(Lc 12.15-59)

²¹ Moisésnën mitsun raracama ñuixuan bana unin ñuixunia camina cuan, ësai quicē: “Uni camina 'atima 'ain. Uin cara uni 'ati 'icē ax ca Nucën Papa Diosan 'uchocē 'aish cast'icancē 'iti 'icën”. A bana unin mitsu ñuixunia camina cuan. ²² Usaía quiá 'ainbi cana 'ën mitsu cain, axa uni itsi, ain xucēnsa 'icēbi ami nishcē uni ax ca 'uchocē 'aish cast'icancē 'iti 'icën. Axa uni itsi ñu cai 'atimati banacē uni a ca mitsun cushibunēn 'apucaman 'uchoti 'icën. 'Imainun ca an ami nishquin uni itsi —ñunshin bacē camina 'ai —quixun cacē uni ax, axa manē tsinu 'iti uníxa 'uchacésaribi 'icën.

²³ Usa 'ain camina Nucën Papa Dios rabinuxun a 'inánti ñu bēxun —uni itsi ca 'ēmi nishaxa —quixun sináncē 'ixun ²⁴ Nucën Papa Dios 'inántimi buáncē ñu anubi pain nanbiani cuanx, axa mimi nishcē uni abē pain mēñionanti 'ain. Mēñionantancēx abē upí 'ixun camina cuantécēnquin min 'inánti ñu Nucën Papa Dios 'inánquin a rabiti 'ain.

²⁵ Bētsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncēx, bain cuani camina anu bēbacēma pain 'aish, abē mēñionanti 'ain. Mēñionancēxunma ca mimi nishcē uni axa mi ñui ami manáncēxun min cushin mi sipuati 'icën. Usa 'aishmi sipuacē 'itin rabanan camina bēbacēma pain 'aish a unibē mēñionanti 'ain. ²⁶ Cana mitsu asérabi cain, sipuacē 'ixun camina min cushi quicësabi oquin curíquinēn cupíoti 'ain. A pain ancēquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanan camina min cushinu bēbacēma pain 'aish axa mimi nishcē unibē mēñionanti 'ain.

Uni itsin xanubē camina 'itima 'ai quicē bana Jesusan ñuia

²⁷ Moisésnën mitsun raracama ñuixuan bana unin ñuixunia camina cuan, ësai quicē: “Uni itsin xanubē camina 'itima 'ain”. ²⁸ Usai quiá 'ainbi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icē unix cara ainanmabi xanu itsi isi ain nuitu mēu cuēñenia a unix ca a xanubē 'icēsa 'ia.

²⁹ Min bēru mēqueu anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuēñencē 'ixunbi camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min bēru achúshi échíxun nicēsa 'iti 'ain. Mix bēru rabēñu 'aishmi manē tsinu anuax témērai cuantima cupími min bēru achúshi échíxun niti ca asábi 'icën. ³⁰ Min mēcēn mēqueu anun 'aisama ñu 'ati cuēñencē 'ixunbi camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina min mēcēn achúshi tēaxun nicēsa 'iti 'ain. Mix mēcēn rabēñu 'aishmi manē tsinu anuax témērai cuantima cupími min mēcēn achúshi tēaxun niti ca asábi 'icën.

Uni ain xanubē ënanantima Jesús quia bana

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Moisésnën cuënëo bana ca ësairibi quia: “Ui unin cara ain xanu ëinsa tania an ca —ënë xanu ca bēri 'ën xanuma 'icē —quixun quirica a cuënëoxunti 'icën”. ³² Usaía Moisésnën cuënëo bana quicē 'ainbi cana 'ën mitsu cain, an ain xanúxa uni itsibē 'icēmabi ëncē unin ca a xanumí 'uchaquin a 'aisama xanu 'icēsai 'inun 'imia. Usaribiti ca an uni itsin ëncē xanu bicē uni ax 'uchaia, uni itsin xanubē 'icésaribiti.

—Cēmēma ca —quiti bana Jesusan ñuia

³³ Moisésnën mitsun raracama 'unánmiquin cuënëoxuan bana unin mitsu ñuixunia camina cuan, ësai quicē: “Unin ain bana ca asérabi 'icē quixun uni itsin 'unánun —Nucën 'Ibu Diosan ismainun cana mi cain, asérabi cana 'ën cacēsabi oquin 'ati 'ai —quicē 'ixun camina asérabi mix quicësabi oquin 'ati 'ain, Nucën Papa Diosan ca mi isia quixun 'unánquin”. ³⁴ Usa 'ainbi cana 'ën mitsu cain, —Nucën Papa Diosan ismainun cana mi cain —qui camina banatima 'ain. 'Imainun camina —naitan cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain, naínu ca Nucën Papa Dios 'icē, usa 'ain. ³⁵ 'Imainun camina —menbi cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain, mecama ca Nucën Papa

Diosan ainan 'inun unioçëxa, usa 'ain. 'Imainun camina —Jerusalénu 'icëcaman cuamainun cana cëmëquinma aséribi mi cain —qui banatima 'ain, Jerusalénu ca judíos unicaman 'Apu 'icë, usa 'ain. ³⁶ 'Imainun camina —'ën maxcá sinánquin cana cëmëquinma aséribi mi cain —qui banatima 'ain. Min maxcánu 'icë buxa tunan 'icëbi camina minbi uxua 'imitima 'ain, uxua 'icëbi camina tunan 'imitima 'ain. Nucën Papa Diosan cuni ca 'imiti 'icën. Usa 'ain camina usai banatima 'ain. ³⁷ Usai quima camina cëmëma banan cuni banati 'ain. Cëmëcëma 'aish camina —Nucën Papa Diosan ismainun cana aséribi mi cain —qui banatima 'ain. A ñunshin 'atimanën sinánmicë uni ax ca usai banaia.

Uni cupitima Jesús quia
(Lc 6.29-30)

³⁸ Moisésnëan mitsun rara ñuixuan, ësaia quicë bana a camina cuan: “An uni itsin bëru 'atimocë uni a ca uni itsínribi aín bëru 'atimoti 'icën. An uni itsin xëta 'atimocë uni a ca uni itsínribi aín xëta 'atimoti 'icën”. ³⁹ Usai quiá 'aínbi 'ën mitsu cain, mitsua 'atimocëxumbi camina ami nishquin cupiquin 'atimotima 'ain. Usoquin 'aquinma camina mitsua mëqueu bëtáshcacëxun 'aisa tania amoribia mitsu bëtáshcanun 'amiti 'ain. ⁴⁰ An min camisetami 'inánun quixun policia cacë uni a camina min cutúnribia biisa tania 'inánti 'ain. ⁴¹ Unían mi achúshi kilometro aín ñu buánxunun cacëxun camina rabë kilometro buánxunti 'ain. ⁴² An mi ñu 'inánun quixun ñucácë uni a camina 'inánti 'ain. An —min ñu ca mi bëxuntëcënun 'ë 'inan —cacë uni a camina 'inánti 'ain.

—Axa mimi nishcë uni camina nuibati 'ai —quicë bana Jesusan ñuia
(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ësai quicë banaribia ñuia camina cuan: “Axa mimi nishcë uni nuibaquinma camina axa mibë nuibanancë unishi nuibati 'ain”. ⁴⁴ Usai quiá 'aínbi cana 'ën mitsu cain, axa mimi nishcë unicama nuibaquin 'aquianan camina axa mimi 'atimati banacë unicama 'imainun an mi bëtsi bëtsi ocë unicama Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ⁴⁵ Usaquin 'acë 'aish camina aséribi mitsun Papa Dios axa naínu 'icë an sináncësabi oquin sináncë 'ain. An a camabi uni, upí uni 'imainun upíma uni aribia pëcanun bari urumianan camabi unin ñu 'apacë chabónun 'uíribi 'ibúmia. Usaribi oquin camina camabi uniribi nuibaquin 'aquinti 'ain. ⁴⁶ Mitsúnmi an mitsu nuibacëma unicama nuibaquinma an mitsu nuibacë unicamaishi nuibatia ca Nucën Papa Diosan mitsu upí isima. An 'apu buánmíti curíqui bicë uni 'aisama 'ixunbi ca usaribi oquin an a nuibacë uni a nuibananquinia. Mitsun camina an mitsu nuibacë unishima camabi uni nuibati 'ain. ⁴⁷ Mitsun aintsishi sináncë 'aish camina an Nucën Papa Dios 'unáncëma unibu 'icësaribi 'ain. Atun ca aín aintsishi sinania. Usa 'aínbi camina mitsun aintsishima camabi uni sinánti 'ain, Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin. ⁴⁸ Usa 'ain camina mitsun Papa Dios, axa naínu 'icë, an sináncësaribi oquin sinánti 'ain.

6

Ësaquin ñu upí 'ati Jesús quia bana

¹ Ëx upí 'icëa camabi unin isnun cana ñuñuma uni ñu 'inánti 'ai quixun camina sinántima 'ain. An usaquin sinánquin uni itsi ñu 'ináncë uni a ca Nucën Papa Dios naínu 'icë, an upí isima. ² Usa 'ain camina ñuñuma uni ñu 'inánquin an uni paráncë unicaman 'acësaribi oquin 'atima 'ain. Unin atu rabiti cuëenquin ca anu judíos unicama timëti xubunuxun ñu 'inánan bainuxunribi camabi unin isnun ñuñuma uni ñu 'inania. Usoquian 'inania isquin ca an a iscë unicaman a rabiquin, ax ca upí uni 'icë quixun caia. Unicaman usa uni rabiabi ca Nucën Papa Diosan a upí isima. ³ A unicamax usai 'icëbëbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Min ñuñuma uni ñu 'inánquin camina bëtsi uni catima 'ain, min abë nuibanancë uni abi camina catima 'ain. ⁴ Raíri unin isnunma camina uni ñu 'inánti 'ain. Usaquinmi 'aia isi ca Nucën Papa Dios, an camabi unin ñu 'aia iscë, ax cuëenti 'icën. Cuëenquin ca mi upí oquin sinánxunti 'icën.

Ësai ca aín uni Nucën Papa Diosbë banati 'icë Jesús quia bana
(Lc 11.2-4)

⁵ Mitsux Nucën Papa Diosbë banai camina an uni paráncë unicama 'icësa oi 'itima 'ain. Atux ca unían a isnun quiax anua judíos unicama timëti xubunuaux 'inan anun niti bai cuëbí anuaxribi Nucën Papa Diosbë banaia. Aséribi cana mitsu cain, a unicamaxa usai Nucën Papa Diosbë banaia iscë unicaman —ax ca upí uni 'icë —quixun sinánquin rabia. Usaquin rabiabi ca Nucën Papa Diosan a upí isima. ⁶ A unicamaxa usai 'icëbëbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Mitsux min Papa Diosbë bananux min 'itinu atsínquin camina min xëcuë xëputi 'ain. Xëputancë camina, min Papa Diosribi ca anu 'icë quixun 'unani, abë banati 'ain. Mitsua unin isiamabi ca min Papa Dios, an camabi ñu isanan camabi sinan

'unáncé, ax mixmi abé banaia cuati cuéenti 'icén. Cuéénquin ca mitsu upí oquin sinánxunti 'icén.

⁷ Mitsux Nucén Papa Diosbè banai camina an Nucén Papa Dios 'unáncéma unicamaxa 'icésaribiti banatima 'ain. Atux ca —nux usai banaia ca Nucén Papa Diosan nun bana cuati 'icé —quixun sinani 'aisamairai banaia, uisai quti cara quixun sinanimabi. ⁸ Usa uníxa 'icésai camina 'itima 'ain. Mitsun Papa Dios an ca mitsun cacéma pan 'ixunbi uisa ñucama caramina a ñucáti 'ai quixun 'unania. ⁹ Usa 'ain camina ésaquin cai Nucén Papa Diosbè banati 'ain:

Nucén Papa Dios, naínu 'icé, mix camina asérami min sinan upíra 'ain. Usa camina mix 'ai quixun ca camabi uni mi ñui upí banáinshi banati 'icén. ¹⁰ Aín 'Apu 'icéa camabi unin mi rabiti cana cuéénin. Usaquian mi 'anun camina 'imiti 'ain. Min nētēnuxuan ángelcaman 'acésaribi oquian éñē nētēnuxun unicaman mix cuééncésabi oquin 'ati cana cuéénin. ¹¹ Camabi nētēnmi 'acésaribi oquin camina éñē nētēnribi nun piti anun nux tsóti a nu 'ináni. ¹² Unían nu 'atimocēxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucésaribi oquin camina nun 'acé 'atima ñucama nu tērēnxunquin manuti 'ain. ¹³ Ñunshin 'atimanēn 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bēruánti 'ain. Nun ñu 'atima 'ati 'icébi camina nu usa ñu 'axunma 'anun nu iémíti 'ain. Mix cushiira 'aish xēniba 'ainbi 'Apu 'icé ca camabi unin mi rabiti 'icén. Usai 'inun min 'imiti cana cuéénin.

¹⁴ Mitsun axa mitsumi 'uchacé uni usaribi oquin cupiquinma a manumi abé upí 'ia ca mitsun Papa Dios naínu 'icé an mitsux ami 'uchacécama tērēnquin manuti 'icén. ¹⁵ Usa 'ainbi ca mitsumi 'uchacé uni a usaribi oquin cupimi abé upí 'iama oquin mitsun Papa Dios naínu 'icé an mitsun ami 'uchacécama tērēnquin manutima 'icén.

Uníxa Nucén Papa Diosmi sinani samáti Jesús quia bana

¹⁶ Mitsux Nucén Papa Diosbè upiti bananuxun piima camina an uni paráncé uníxa 'icésaribiti 'itima 'ain. A unicamax ca —Nucén Papa Diosmi sinánquin picéma 'aish ca upí uni 'icé —quixuan raíri unin sinánun quiax picéma 'ianan masá nuitucésa 'ia. Usai 'ia uni raírinēn a rabiabi ca Nucén Papa Diosan a upí isima. ¹⁷ A unicama usai 'icébi camina mitsux Nucén Papa Diosmi sinani samatibi mēnócoti min bu mēnionan bēchucati 'ain. ¹⁸ Unían 'unántisama 'inun usai mēnócaxmi samatia ca mitsun Papa Dios, an camabi unin sinan 'unáncé, ainshi mitsu isti 'icén. Isi cuéénquin ca upí oquin mitsu sinánxunti 'icén.

'Itsa ñuñu 'iti sinánquinma, Nucén Papa Diosan nētēnu upí 'iti sinánti Jesús quia bana
(Lc 12.33-34)

¹⁹ Éñē nētēnuax ñuñuira 'iti cuéénquian unin 'aisamaira ñu bitsiabi ca bētsi bētsi ñu nacuaxan cēñumainun bētsi bētsi ñuxa puibuax chēquimainun bētsi bētsi ñu an ñu mēcamacé unin unēxun xubunu atsínxun mēcamatia. Usa 'ain camina axa ñuñuira 'iti cuééncé uni asaribi 'itima 'ain. ²⁰ Éñē nētēnuaxa 'icésai ca Nucén Papa Diosan nētē naínu 'icé ñucama 'atimati cēñutíma, an ñu cēñuti nacuáxbi ca 'aíma 'icén, anuax ca ñu puibutiribi 'aíma 'icén, 'imainun ca an xubunu atsínxun ñu mēcamacé uni anu 'aíma 'icén. Usa 'ain camina mitsux éñē menu 'icé ñuñuishi 'iti sinánquinma Nucén Papa Dios cuééncésabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancéxmi aín nētēnu abé 'icé ca an mitsunmi a cuéénminuxun 'acé ñucama cupí, mitsu cupíra oquin chuámarua cuéénun 'imiti 'icén. ²¹ Uisa ñun cara cuéénia, a ñuishi ca unin sinania. Axa éñē nētēnu 'icé ñuñu 'iti cuééncé unin ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'ainbi ca an Nucén Papa Diosan a cupíoquin aín nētēnuxun chuámarua 'imiti cuééncé uni an Nucén Papa Dios cuéénun ax cuééncésabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicama xabánu nicésa 'iti Jesús quia bana
(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ Lamparínēn pécacébētan ca unin bēruñu cupíshi an pécacé ñucama 'imainun xabá isia. Min bēru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mēeti 'ati 'ain. Min bēru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mēeti upí oquin 'atima 'ain, bēánquibēnuxun 'acésaquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucén Papa Diosan 'imicēx min sinan upí 'ianan an sinánmicé 'aish min sinan an pécacésa 'ain. Usai 'ibi camina an sináncésaribi oquin sináncéma 'aish bēánquibucēnu nicésa 'ain. Ami sinánquinma bētsi bētsi ñu sináncé 'aish ca uni bēánquibucēnuira nicésa 'icén.

—Ñuñu unix ca Nucén Papa Diosmi sinanima —Jesús quia bana
(Lc 16.13)

²⁴ Ésa ca: Achúshi unin ca rabé uni ñu mēēxuntima 'icén. Rabé uni ñu mēēxuncé 'ixun ca bētsishi nuibaquin upí oquin ñu 'axuanan bētsi nuibatima 'icén. Usa 'ixun achúshinēn bana cuáquin bētsían cacēxun aín papa parēti 'icén. Usaribiti ca uni curíqui 'imainun bētsi bētsi ñuñu sináncé 'aish Nucén Papa Diosmi upiti sinanima.

*Nucèn Papa Diosan ca aín unicama bèrúanquin 'aquinia Jesús quia bana
(Lc 12.22-31)*

²⁵ Usa 'ain cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain. Mitsun pitisamaira camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain, ¿usa cat? An mitsúxmi ènè nètènu tsoiti oquin unio Nucèn Papa Dios, ainshi ca a mi piti ñu mitsu 'inánan a mi pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icèn. ²⁶ Mitsun camina axa nuáncè ñu pèchiucama 'unanin. Atun ca ñu 'apánan bimi bucunuxun bitsima. Usa 'icèbi ca mitsun Papa Dios, ax naínu 'icè, an atun piti 'inania. An ñu pèchiu 'acésamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icèn. ²⁷ Nucèn Papa Diosainshi canimicè 'aish camina mitsúxbi masá nuituti canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain.

²⁸ Usaribi oquin camina añu chupa caramina pañuti 'ai quixun sinani masá nuitutima 'ain. Camina isti 'ain, ro uacama ax ca ñu mēēanan chupa onuxun risi oímabi upíira upí 'icèn. ²⁹ A ro uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíira upí pañucè 'aishbi aín chupa ax ro uasaribi upíira upí 'iáma 'icèn. ³⁰ Upíira upí 'itancéxbia xanania unín tsin nēencéx ca a ro ua cēñutia. Usai 'inunbi ca Nucèn Papa Diosan aín ua upíira upí 'imía. Usoquin 'acè 'ain camina 'unánti 'ain, ro ua 'acésamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icèn. Mitsux usaquin sináncēma 'aish camina upiti Nucèn Papa Diosmi catamécēma 'ain. ³¹ Usai 'ima camina masá nuituti —¿añu ñu caranuna xēanan piti 'ain? —quianan —¿añu chupa caranuna pañuti 'ain? —quiquin usa ñuishi sinántima 'ain. ³² An Nucèn Papa Dios 'unáncēma unicaman ca ñuñu 'itishí sinánan aín piti bitishí sinánan aín chupa bitishí sinania. A unicaman usaquin sináncè 'ainbi ca mitsun Papa Dios naínu 'icè an 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun. ³³ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuēēncēsabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acébētan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icèn. ³⁴ Usa 'ain camina —imēishi carana usai 'iti 'ain, bētsi nētēnribi carana usai 'iti 'ai —quixun sinani masá nuitutima 'ain. A nētē ucébētainshi camina isti 'ain.

7

*—Unin ca uni itsi 'uchotima 'icè —quíaxa Jesús quia bana
(Lc 6.37-38, 41-42)*

¹ Nucèn Papa Diosanma mitsuribi 'uchoia, usa 'ain camina bētsi uni ñui manánquin 'uchotima 'ain. ² Mitsúnmi uni itsin ñu 'aia isquin a uni 'uchoia ca Nucèn Papa Dios 'imainun unínribi, mitsúnribi caramina uisa ñu 'ai quixun isti 'icèn. Mitsun —min usa ñu 'ati ca 'aisama 'icè —quixun uni itsi cacè 'ixunbi usaribi oquin 'aia ca Nucèn Papa Dios 'imainun unínribi mitsúnmi bētsi uni 'uchocēsaribi oquin mitsu 'uchoti 'icèn. ³ Bētsi unín 'ucha 'itsamashi 'icè a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icèbi sinaniman. Ènèx ca èsa 'icèn. Bētsi uníxa aín bèru xamēnu i sani chararatsuñu 'icēsa 'ainbi camina mitsux i mo mitsun bèru xamēnu 'icēsa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bētsi unín bèru xamēnu 'icè i sani chararatsu a sinánquinbi axa mitsun bèru xamēnu 'icè i mo sinaniman? ⁴ ¿Mitsun bèru xamēnu 'icè i mo mēñuquin bicēma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chararatsu min bèru xamēnu 'icè camina 'icè bimiti 'ai —quixun bētsi uni cati 'ain? ⁵ Mitsun pain mitsun bèru xamēnu 'icè i mo a bitāncēxun camina upí oquin isquin bētsi uni aín bèru xamēnu 'icè i sani chararatsu bixunti 'ain.

⁶ An Nucèn Papa Dios timaquin aín bana cuaisama tancè uni camina 'èn mitsu cacè banacama ñuixuntima 'ain, ñuixuncéxbia atux Nucèn Papa Dios 'usani ami 'atimati banai mitsumi nishquin mitsu 'atimoti rabanán. Usa unicamax ca an ñu upí pimicéxunbia uni 'uchítinēn ami nishquin picēsaribi 'icèn. 'Ianan ca unían aín cēnēnu ñia cuchin 'aisamaira cupicè ñu a amáquin chuoórcēsa 'icèn.

*Nucèn Papa Diosbē banaquin a ñucáti Jesús quia bana
(Lc 11.9-13; 6.31)*

⁷⁻⁸ Camina 'unánti 'ain, ui unín cara Nucèn Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucèn Papa Dios 'inania. Èsa ca: Bari bariquin ca unín ñu mēraia. 'Imainun ca unín bētsi unían xēcuè taxcaia cuaquin a xubunu 'icè unín xēocaxunia. Usaribi oquinmi mitsun ñucáquin cacēxun ca mitsun bana cuaquin Nucèn Papa Diosan mitsux cuēēncè ñu mitsu 'axunti 'icèn.

⁹ ¿Mix aín papa 'ixunbi caramina min bēchicēnēan mi pán ñucácēxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹⁰ ¿Tsatsa mi ñucácēxun caramina runu a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹¹ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bēchicè upí ñu 'inain. Mitsúnmi 'acésamaira oquin ca Nucèn Papa Dios naínu 'icè an a ñucácè uni a upí ñu 'inánti 'icèn.

¹² Bētsi uníxa mibè upí 'ianan mi 'aquintimi mix cuēēncè, usaribi oquin camina min bētsi unibè upí 'ianan a 'aquinti 'ain. Usaquin 'anun ca Moisésñēn cuēñēo bana quia. 'Imainun ca an Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuncè unicaman cuēñēo banaribi usai quia.

Rabë ca bai 'icë quiáxa Jesús quia bana
(Lc 13.24)

¹³⁻¹⁴ Èsa ca. Anúan uni cuanti bai ca rabë 'icën, cha 'imainun chucúma. Bai cha anun atsínti, anúinra ca 'aisamaira uni cuania. A bain cuanx ca uni anu Nucën Papa Dios 'icëma nètë anuaxa 'aisamaira tēmēratī, anu bēbati 'icën. Bētsi bai chucúma, anun atsínti chucúma, anun ca 'itsamashi uni cuania. A bain atsínquiāni cuantancëx ca uni nētētimo Nucën Papa Diosan nētë upí anu abē 'iti 'icën. A bai chucúma anun camina mitsux cuanti 'ain.

Aín bimi isquin uisa i cara quixun i 'unánti Jesús quia bana
(Lc 6.43-44)

¹⁵ Bētsi bētsi unin ca mitsu parántisa tanquin –Nucën Papa Diosan sinánmicëxun cana mitsu bana ñuixunin –quiquinbi anbi sináncë bana ñuixunia. Usa unin ñuicë bana camina cuatima 'ain. A unicamax ca 'unánmaratsu ñuinasa 'aishbi aín nuitu mēu 'atima sinánñu 'aish pianancë ñuinasa 'icën. ¹⁶ Atun ñu 'acë isquin camina uisa uni cara quixun 'unánti 'ain. Èsaribi ca. A cuti bimi a ca aín bimi cutima i an tuaíma. ¹⁷ Usaribiti ca aín íxa xanáncë 'aish 'aisama 'ain aín bimi 'aisama 'icën. Aín íxa upí 'ain cuni ca aín bimíxribi upí 'ia. ¹⁸ Aín íxa upí 'ain ca aín bimi 'aisama 'ima. Aín íxa xanáncë 'aish 'aisama 'ain ca aín bimi upí 'ima. ¹⁹ 'Apácëxbia upiti bimiamā ca unin i rētancëxun nēñia. ²⁰ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icën, a i cara upí 'icë, cara 'aisama 'icë quixun. Usaribi oquin camina unin ñu 'aia isquin asérabi cara Nucën Papa Diosan uni 'icë quixun 'unánti 'ain.

Camabi uníxira Nucën Papa Diosan nētēnu 'itima Jesús quia bana
(Lc 13.25-27)

²¹ An –mix camina 'ën 'Ibu 'ai –quixun 'ë cacë unicama ax ca camáxira Nucën Papa Dios naínu 'icë aín nētēnu abē 'itima 'icën. An aín cuēñcēsabi oquin 'acë unicamax cuni ca anu abē 'iti 'icën. ²² Anun èñë nētēcama cēñúcë nētēn ca 'itsa unin 'ë cati 'icën: Mix nun 'Ibu 'ain cananuna mín cushínbi bana ñuixuan, mín cushin ñunshin 'atima uninua chiquianan cananuna mín cushin uni itsin 'acëma ñu 'an. ²³ Quiabi cana atu cati 'ain: Mitsux camina 'ën unima 'ain. Ñu 'atima 'acë 'aish camina mitsux 'ëbë 'itima 'ain. Ca cuantan.

Upí oquin 'acë xubu 'imainun 'atimaquin 'acë xubu Jesusan ñuia bana
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

²⁴⁻²⁵ Usa 'aínbi ca an 'ëmi sinánquin 'ën bana cuanan a bana quicēsabi oquin 'acë uni ax an upí oquin sinánxun masinuma matánu xubu 'acë unisaribi 'icën. A unin xubu ca 'aisamaira 'uí 'ibúcëbë 'itsaira baca 'ëmainun 'aisamaira suñúan bēquiquinbi uisabi ocëma 'icën. ²⁶ Usa 'aínbi ca an 'ën bana aín pabitan cuaxunbi a bana quicēsabi oquin 'acëma uni an upí oquin sinánxunma masinu xubu 'acë unisaribi 'icën. ²⁷ A unin xubu ca 'aisamaira 'uí 'ibúcëbë 'itsaira baca 'ëmainun 'aisamaira suñúan bēquiquin puxuaxa. Usoquin ca aín itácamaribi tsapípaquin cēñuaxa.

²⁸⁻²⁹ An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancëxa. An Moisésñën cuēñëo bana 'unáncë unicaman banasamaira ca Jesusan bana 'iacëxa. Jesusan bana ñuixunquin sēñéoncëbë ca an aín bana cuacë unicama ratuti –usa bana cuacëma cananuna 'ain –quiaçëxa.

8

Jesusan an aín nami chëquímicë 'insínñu uni pëxcüa
(Mr 1.10-45; Lc 5.12-16)

¹ Bana ñuixunquin sēñéontancëx matánuax cuantēcënia ca 'itsa unin Jesús nuibiancëxa. ² Nuibiancëbë ca an aín nami chëquímicë 'insínñu unin amiquiquiani cuani rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

–Mix cushi 'ixun camina 'aia tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

³ Cacëxun aín mēcēnan ramëquin ca Jesusan 'insíncë uni cacëxa:

–Cana mi 'ati 'ain. Mín nami ca upí 'itēcëni motia.

Usaquian cacëxëshi moti ca aín ñucë nētéacëxa. ⁴ Pëxcutia ca Jesusan a uni 'ësëquin cacëxa:

–'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina mín nami pëxcucë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pëxcüa quixun camabi unin 'unánun.

An Romanu 'icë capitán ñu mēëxuncë uni Jesusan pëxcüa
(Lc 7.1-10)

⁵ Usoquin 'atancëxa Jesús Capernuaúm ëmanu cuantēcëncëbë ca Romanu 'icë capitán achúshi, ax amiquiquiani cuancëxa. ⁶ Cuanquin ca ësaquin cacëxa:

—An 'ë ñu mëëxuncë bëná uni ca 'insíanxbi baquirucëma paë tani bënëti 'ën xubunu racataxa.

⁷ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Cana a pëxcui cuanti 'ain.

⁸ Cacëxunbi ca capitánën cacëxa:

—Mix cushi 'imainun 'ëx mi meuira 'ain camina 'ën xubunu atsintisama tanti 'ain. Usa 'ain camina cuanquinma ënuxunbi 'ën ñu mëëmicë uni pëxcúnun cati 'ain. ⁹ Cana 'unan min banaxbi ca cushi 'icë quixun. 'Ën cana 'ën 'apun 'ë cacësabi oquin 'ain. 'Ën suntárumcanribi ca 'ë bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ën cacëx ca bëtsix aia. An 'ë ñu mëëxuncë uni —ñu ca 'at —quixun 'ën cacëxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ën ñu mëëmicë uni mixmi —ca pëxcúti 'icë —quicëbëshi pëxcúti 'icën.

¹⁰ Usaía judíosma uni 'aishbi a capitán quia cuaquin ca Jesusan an a nuibiancë unicama cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, ënë uníxa 'ëmi catamëcësaribitia 'ia cana judío uni achúshibi iscëma 'ain. ¹¹ 'Ën cana mitsu cain, 'aisamaira judíosma unicamaxribi ca aucüaxa bari urucë amiax uanan anúan bari cuabúcë amiaxribi unuxun 'aia. Ai ca anua Abraham, Isaac, Jacob, 'imainun axa 'ëmi catamëcë judíos unicama 'icë, anu acamabë Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'icën. ¹² Usaía atux 'imainun ca judíos unicama axira Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'aishbi 'ën bana cuaisama tancë, acamax ëman 'icë bëánquibucë anu 'iti 'icën. Anuax ca anu 'icë unicamabë tëmërai bënëti inti 'icën.

¹³ Usaquin unicama catancëxun ca Jesusan capitán cacëxa:

—Camina min xubunu cuanti 'ain. 'Ëmi catamëquinmi 'ën usoquin 'axúnun quixun 'ë cacësabi oi ca min uni pëxcutia.

Jesús ësai quicëbëshi ca capitánën ñu mëëmicë uni anu 'aishmabi pëxcüacëxa.

Pedronën nachi Jesusan pëxcüa

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Usaquin cabiani Pedronën xubunu cuanxun ca Jesusan Pedronën nachi 'itsisan 'i racacë mërácëxa. ¹⁵ Mëraxuan aín mécën mëécëxëshi ca aín 'itsis nëtëacëxa. Usocëxëshi pëxcuti niruxun ca atu pimiácëxa.

'Itsa uni ñucë Jesusan pëxcüa

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ A nëtënbi ca bari cuabúcëbëa bëbáquishbucëbëtan a ëmanu 'icë unicaman ñunshin 'atimañu unicama an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa. Bëia ca Jesusan aín banáinshi ñunshin 'atimacama uniuva chiquánan uni ñucëcamaribi pëxcüacëxa. ¹⁷ Isaías quiásabi oquin ca usaquin 'acëxa, ësai quicë: "An ca nun ñucë pëxcüanan an nu paëocëcana nu térécaxuanxa".

—Aín unicamax ca ax cuëñcësoi 'ima Jesúsmishi sínánti 'icë —quicë bana

(Lc 9.57-62)

¹⁸ 'Aisamaira unían nëbëtsioracëxun oquin ca Jesusan aín 'unanmicë unicama cacëxa:

—Ucë manan cuanun ca cuan. ¹⁹ Usaquin cacëbë anu cuanquin ca an Moisésnën cuëñö bana 'unáncë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Uinu caramina mix cuani anuribi cana 'ëx mibë cuanti 'ain.

²⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñu pëchifunëxbi ca anua batsi oti ñañu 'icën. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icën. Usa 'ainbi cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ëbë cuantima 'ain.

²¹ Caia ca bëtsi uniribi an aín bana cuacë, an cacëxa:

—Mibë cuanti 'ainbi cana 'ën papanu pan cuainsa tanin. A bamaia maíntancëx cana mibë cuanti 'ain.

²² Quia ca Jesusan cacëxa:

—Camina 'ëmi sínánan 'ëbë cuanti 'ain. Axa Nucën Papa Diosmi sínántisama tancë uni, an bamacë uni maínun ënan camina 'ëbë cuanti 'ain.

Bëchun 'imainun suñúan Jesusan nëtëmia

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Usaquin cabiania 'ucë manan cuanux manë nuntinu 'iruquiancëbë ca aín 'unanmicë unicamaxribi 'iruacëxa. ²⁴ 'Iruquiani cuanía Jesús 'uxánbi suñúan 'icuatsíncëbë parúmpapa bëchuni ca 'umpax aín nuntinu 'iruacëxa. ²⁵ Usai 'ia oquin ca aín 'unanmicë unicaman Jesús bësúnquin cacëxa:

—Nu ca iëmit, cananuna nanëtin.

²⁶ Quia ca Jesusan bësuquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtin? Mitsun camina Nucën Papa Diosan ca asérabi nu bërúanquin 'aquinia quixun sinaniman.

Cai niruquin ca suñúan —ca nètët —canan parúmpaparibi —ca bucubut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñu nètëishimainun ca baca bëchúnribi nètëacëxa. ²⁷ Usoia isi ca aín 'unánmicë unicama ratuti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Suñúanëñbi, bacánbi ca aín bana cuatia.

Ñunshin 'atimañu uni rabë Gadara menuxun Jesusan pëxcüa

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Usaquiiani 'ucë manan cuantancëx ca Gadara cacë menu bëbacëxa. Bëbatancëx nuntin-uax 'ibúquiiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni rabëtan, anu uni maíncënuax uquin Jesús mërácëxa. A uni rabëtan ca ñunshin 'atimañu 'aish uinu 'icë unínbia chichabiantisama 'ixun anun cuanti bai bëaraxun ui unibi anun inumiamia 'icën. ²⁹ Usa 'ixun ca a isi munuma cuëncënquin Jesús cacëxa:

—¿Uisati caramina Jesús, Diosan Bëchicë, mín nu ubíoin? ¿Anúnmi nu masóti nètë ucëma pan 'aínbi caramina nu ubíoi uan?

³⁰ Usaia 'imainun ca 'aisamaira cuchi atu 'urama pi bucüacëxa. ³¹ Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën Jesús cacëxa:

—Nu ënua xuquin camina nux cuchicamanu 'inun nu xuti 'ain.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan.

Cacëx ca ñunshin 'atimacama a uni rabënuax chiquíquiianx cuchicamanu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiuiiani abáquiiani cuanx cuëtúnuax parúmpapanu rëucubuti bacamiqui cëñüacëxa.

³³ Usacëbëtan ca an cuchi bërúancë unicaman a 'urama 'icë ëma chanu abáquiiani cuanxun anu 'icë unicama usaia cuchicama 'icë ñuixuanan ñunshin 'atimañu uni rabëribi usai 'icë ñuixuancëxa. ³⁴ Ñuixunquin chanioia cuabiani ca a ëmanu 'icë unicamax aín ëma ëbiani Jesús isi riquiancëxa. Riquianxun isquin ca camaxunbi atun nètënuaxa cuantánun Jesús cacëxa.

9

Uni ñucë niruquinbi tancëma Jesusan pëxcüa

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ A menuaxbi nuntin cuantëcëntancëx ca Jesús aín ëmanu bëbacëxa. ² Bëbacëbëa 'itsa uni timëcëbëtan ca raírinën uni achúshi ñucë nirucuaínquinbi tancëma bacëtinu racánxun bëcëxa. Bëquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Chuámashi ca 'it. Mín 'uchacama ca tërëncë 'icën.

³ Usaquiian caia cuaquin ca anu 'icë an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë uni raírinën sináncëxa: Ënë unix ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quiti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën. ⁴ Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ⁵ 'Ën cana uni “Mín 'uchacama ca tërëncë 'icë” quixun cananbi “Niruquiiani ca cuantan” quixunribi cati 'ain. ⁶ Nucën Papa Diosan cushnbi 'ën ënë uni pëxcuia isquin camina asérabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën cana unin 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca Jesusan racábucë uni cacëxa:

—Niruquiiani ca mín bacëti bibiani mín xubunu cuantan.

⁷ Cacëxëshi ca niruquiiani aín xubunu cuancëxa. ⁸ Usai niruquiiani cuania isi ca anu 'icë unicama racuëacëxa. Racuëquin ca —Nucën Papa Diosan aín cushi 'ináncëxun ca ënë unin ñucë uni pëxcüanan aín 'uchacama tërëanxa —quixun sinánquin Nucën Papa Dios rabiácëxa.

Jesusan Mateo aín uni 'inun ca [Ënëx ca an ënë quirica cuëñëo Mateo, abi 'icën.]

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Usobiani cuantëcënquinbi ca Jesusan Mateo cacë uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócé mërácëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

Jesusan cacëxëshi ca Mateo niruquiiani ami sinani abë cuancëxa. ¹⁰ Cuanquin ca Jesúscëñun aín 'unánmicë unicama aín xubunuxun pi cuanun Mateonën buáncëxa. Buáncëbë atúxribi atubë cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun an fariseocaman bana tancëma uni raírinëxribi atubëtan pi bucüacëxa. ¹¹ Jesúsëtan a unicaman piia isquin ca aín 'unánmicë unicama fariseo unicaman ñucáquin cacëxa:

—¿Usa cupí cara an mitsu 'unánmicè unin an 'apu buánmiti curíqui bicè unicamabètan pianan 'uchañu unicamabètan pin?

¹² Usai quia cuaquin ca Jesusan cacèxa:

—Paè tancèma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuèènimá. Paè tancè uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuèèniá. ¹³ Usaribiti cana 'èn an —'èx cana asábi 'ai —quixun sináncè unicama a 'èmia catamènun cai uáma 'ain. Ama, an —'èn nuitu 'aisama 'aish cana 'èxbi upí 'ítima 'ai —quixun sináncè unicama a cuni upí 'inúxa 'èmi catamènun cai cana 'èx uacèn. Usa cana 'èx 'ai quixun sináncè camina 'unánti 'ain, uisai quicè cara Nucèn Papa Diosan bana ènèx 'icè quixun: “Unían 'è rabianan aín 'ucha tèrencè 'inuxun 'aracacè ñuina rèxun xaroia isi cuèèncèsamaira oi cana atun uni itsi nuibaquin 'aquina 'icè 'aquinia isi cuèènin”.

*Pima samáti ñuiquin ñucácèxun Jesusan uni ca
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)*

¹⁴ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicè, aín 'unánmicè unicaman anu cuanxun Jesús cacèxa: —Nux cananuna Nucèn Papa Dios sinani bètsi bètsi nètèn pima samatin. Fariseo unibèxripi ca usaribiti pima samatia. ¿Usa 'ainbi cara uisacasquin min 'unánmicè unicaman samáquinma pin?

¹⁵ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—¿An bití xanua unin bicèma pan 'ain cara axa abè nuibanancè unicama ax a unibè 'aish masá nuituti 'ic? Ca masá nuitutima 'icèn. Ca èsa 'icèn: An xanu bití unin xanu biquin abètan pi unun camicèx ca axa abè nuibanancè unicama masá nuitutima abè cuèèniá. Xanu bibiani cuanquian a unin èbiancèxun cuni ca axa abè nuibanancè unicaman masá nuituquin pima. Usaribiquin ca 'èn 'unánmicè unicama 'èbè 'ixun masá nuituti samáquinma pía. Unían 'è bicèxun 'èn èbiancèxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icèn.

¹⁶ Catancèxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicè banasama 'ain, aín banabè fariseonèan 'unánmicè bana mescúti rabanan Jesusan èsaquinribi a unicama cacèxa:

—Ca èsaribi 'icèn. Nun aintsí uinu 'icè xanúnbi ca chupa xèni, chupa sani iotan aín tuquicè a 'unuima. Usocèxbi ca chupa xèni ax chèqui anun 'unucè ió ax nipacètia. Usai 'i ca aín tuquicè ax chaia. ¹⁷ Èsaribi ca: Uí unínbi ca ñuina xacá anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acè, axa xèni 'ain, anu ñu chècacè 'aruima. Anu 'arucèxunbi ca ñu chècacè ax cubini uruquin ñuina xacá xèni a tucaia. Axa tuquicèbè ca chècaxun anu 'arucèxa cubincè ñu ax tutuquí nètètia. Usa 'ain ca ñu chècacè, ñuina xacá chumusa oquin ácè iónushi 'aruti 'icèn, asábi 'inun.

*Xanu 'insíncè pèxcúanan Jesusan Jairoñen bèhicè bamacèbi baísquimia
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)*

¹⁸ Juanèn 'unánmicè unibubèa Jesús banacèbèbi ca anua judíos unicama timècè xubunu 'icè 'apu, Jairo cacè, ax uacèxa. Uquin ca aín bémánon rantin purúnquin Jesús cacèxa:

—Èn ini bèhicè ca bérí bamaxa. Bamacèbi camina mix 'èbè cuanxun a rametí 'ain. Min ramècxèshi ca asábi 'inux baísquiti 'icèn.

¹⁹ Cacèx niruía abè cuancèbè ca aín 'unánmicè unicamaxribi Jesús bè cuancèxa.

²⁰⁻²¹ Cuaniabi ca xanu achúshi ñucè, ax mécèn rabè 'imainun rabè baritia imia 'aishbi aín imi nètécèma, an —aín chupa ticaishi cana pèxcúti 'ai —quixun sináncè, a caxu cuanquin Jesusan chupa cuèbí ticacèxa. ²² Ticaia tani niracèti cuainacèquin ca Jesusan a xanu mēraquin cacèxa:

—Camina chuámarua 'iti 'ain. Èn cana mi pèxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pèxcúan. Cacèxèshi ca pèxcúacèxa.

²³ Usobiani cuanx ca anua judíos unicama timéti xubunu 'icè 'apu, Jairo, aín xubunu bèbacèxa. Bèbaquin ca Jesusan, xanu ñucè a maíncèbètan an 'ati unicaman pacun bana otishi 'ixun caínmainun 'aisamaira uni rarumati sharatia cuaquin isacèxa. ²⁴ Usaria isquin ca Jesusan cacèxa:

—Ènuax ca chiquít. A xu xanu ca bamacèma 'icèn. Ca 'uxaxa.

Èsaquian cacèxunbi ca 'usáncacèxa. ²⁵ 'Usáncèxunbi anu 'icè unicama xubu èman xutancèx ca Jesús anua xu xanu 'icè anu atsínxun aín mécèn biacèxa. Bicèxèshi ca tsoruacèxa. ²⁶ Usa 'ain ca Jesusan usaquin ñu 'aia anu 'icè unicaman chanioia a menu 'icè unicaman cuacèxa.

Bèxuñu uni rabèa Jesusan bèpèxcúia

²⁷ Usobiani anuax cuaniabi ca uni bèxuñu rabètan Jesús caticabianquin munuma cuèncèonquin cacèxa:

—Davitan rēbúnqui, nu nuibaquin ca nu pèxcut.

²⁸ Cacèxa xubunu atsíncèbè ca a bèxuñu uni rabètaxribi 'atsínquiani Jesús rapasu cuancèxa. Cuania ca Jesusan cacèxa:

—¿Mitsun caramina sinanin, 'èn cana mitsu pèxcuti 'ai quixun?

Cacèxun ca a unin cacèxa:

—Camina nu 'ati 'ain.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín bëru mēëquin cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën cana mitsu bëmënioti 'ai quixun sináncësabi oquin cana mitsu 'ati 'ain.

³⁰ Usaquin cacëx ca bënëtishi bëmëniocacëxa. Bëmëniocatia ca Jesusan cacëxa:

—Unían 'ën mi ësöquin 'acë ënë 'unánxunma 'anun camina ui unibi ñuixuntima 'ain.

³¹ Usaquin Jesusan cacëxunbi ca a uni rabëtan cuanquin a nëtënu 'icë unicama chan-iocëxa.

Banañuma unia Jesusan banamia

³² Bëxuñu 'icëa pëxcucë uni rabëtaxa cuancëbëtan ca uni raírinën achúshi uni ñunshin 'atimanëan banañuma 'imicë a Jesúsnu bëacëxa. ³³ Bëia ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Chiquíncëbë ca a uni banañuma 'iá 'aishbi banacëxa. Usaria isi ca anu 'icë unicamax ratuti quiacëxa:

—Nun nëtë Israel anuxunbi ca uínbi ësa ñu isáma 'icën.

³⁴ Quia unicama ratúmainun ca fariseo unibunëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apun cushínshi ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

Jesús uni bana ñuixuni bëtsi bëtsi ëmanu caun

³⁵ Usotancëxun ca ëma chacamanu 'imainun ëma chucúmaracamanuribi cuanquin anua judíos unicama tímëti xubucamanu atsinquin anu tímëtia Jesusan bana ñuixuancëxa. Bana ñuixunquin ca —'ëmi catamëcë unicama ca Nucën Papa Diosan ainan 'imiti 'icë —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca uni ñucëcamaribi pëxcuquin an paëocëcama tërëcaxuancëxa. ³⁶ Uinu cara Jesús 'icë anubi ca 'aisamaira uni 'iacëxa. Usai 'ia an atu Nucën Papa Dios ñuiquin 'unánmianan ami sinánun 'aquinti 'aíma 'ain ca axa piánancë ñuinacan ubíocëxa 'aracacë ñuina, an a bërúanti aín 'ibu 'aíma 'ain, bënëti sináncasmai 'icësaribiti 'iacëxa. Usaiá 'ia atu isquin ca Jesusan a unicama nuibacëxa. ³⁷ Nuibaquin atu 'aquinsa tanquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Aisamaira uníxa 'ëmi sinánti 'aínbi ca an atu 'ëmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icën. Usa 'aish ca naënu 'aisamaira ñu bimi 'aínbia an bití uni 'itsamashi, usaribi 'icën. ³⁸ Usa 'ain camina Nucën Papa Dios, axa 'ëmi sináncë unicaman 'ibu, a ñucáti 'ain, an uni 'ëmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimi 'ibu unían an bimi bití uni xucësaribi oquin.

10

Aín 'unánmicë unicama 'iminuxun Jesusan mēcën rabë 'imainun rabë uni cáisa (Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Usa 'ain ca Jeusasan aín 'unánmicë uni mēcën rabë 'imainun rabë a tímëxun cacëxa:

—'Ën cushi cana mitsu 'inanin. Anun camina ñunshin 'atima uninua chiquíanan uni 'insincëcamaribi pëxcuti 'ain.

² A usaquin cacë unicamax ca 'iacëxa Simón 'icëbi Pedroribi cacë, 'imainun aín xucën Andrés. 'Imainun ca Zebedeonën bëchicë Jacobo cacë a 'imainun aín xucën Juan 'iacëxa.

³ Raírinëx ca Felipe cacë 'imainun Bartolomé cacë 'imainun Tomás 'imainun Mateo, an 'apu buánmiti curíqui bicë, acama 'iacëxa. 'Imainun ca Jacobo, Alfeonën bëchicë, a 'imainun Lebeo 'icëbi Tadeoribi cacë a 'iacëxa. ⁴ 'Imainunribi ca Simón axa judíos unibun rabanán nëti banacë, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacëxa.

Unicama bana ñuixunun Jesusan aín 'unánmicë unicama xua (Mr 6.7-13; Lc 9.1-6; 10.3-11)

⁵ Aín 'unánmicë unicama caístancëxun ca unicama bana ñuixuntanun xunuxun Jesusan ësáquin cacëxa:

—Camina anu judíosma unibu 'icë nëtënu cuantima 'ain. Samaria nëtënu 'icë ëmacamanuribi camina cuantima 'ain. ⁶ Israel unicama axa 'ëmi sinánti 'aishbi 'ëmi sináncëma acama 'ëmi sinánun 'aquini camina cuanti 'ain. Atux ca 'ëmi catamëcëma 'aish 'ibuñuma carnerosa 'icën. ⁷ Cuanquin camina —anúan Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'imiti nëtë ca 'urama 'icë —quixun caquin bana ñuixunti 'ain. ⁸ Ñuixuanan camina 'insincë unicama pëxcüanan uni bamacë baísqumianan an aín nami chëquímicë 'insínñu uni asábi 'itëcënun pëxcüanan uninua ñunshin 'atima chiquinti 'ain. 'Ën cana anúnmi uni 'aquinun cushi 'inánquin mitsu cupiomicëma 'ain. Usa 'ain camina mitsúnmi 'aquincë uni cupí ñucátima 'ain.

⁹ Curíqui camina buántima 'ain. ¹⁰ Camina burasa ió anun mín ñu buánti bitima 'ain. Camina rabë tari 'imainun bëtsi taxaca 'imainun mín tsati buántima 'ain. An unicama 'aquincë uni a ca a 'aquincë unin aín piti 'imainun aín cuëncë ñu 'inánti 'icën. Usa 'ain camina ñu buanima usashi cuanti 'ain.

¹¹ Cuanx êmanu bëbaquin camina isti 'ain, ui unin cara upí oquin min bana ñuixuncëxun cuaisa tania. A unin xubunushi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúmmi a êmanuax cuanti nêtea utámainun. ¹² Anu 'iti xubunu atsíntancëx camina —chuámashi ca 'ican —caí anu 'icë unicamabë nuibananti 'ain. ¹³ Usáimi 'icëbë ca a xubunu 'icë unicama mitsubë upí 'ixun min bana cuati mitsúxmi anu 'icë cupí cuëëni chuámashi 'iti 'icën. 'Aínbi ca mitsubë upí 'iisama tanqin an mitsun bana cuaisama tancë unicamax usai 'itima 'icën. ¹⁴ Uinu 'icë êmanu 'icë unicaman cara, uinu 'icë xubunu 'icë unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, anuax cuani camina anu 'icë unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icë me cupúcé tacabiani bëtsi êmanu cuanti 'ain. ¹⁵ Asérabí cana 'ên mitsu cain, Sodoma êmanu 'icë unicama 'imainun Gomorra êmanu 'icë unicama ca aín bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castícançëxa. Usamaira oquin castícançë ca an a êmanu 'icë unicama mitsu bicëma cupí ax 'iti 'icën.

Mitsumi ca uni nishti 'icë quixun Jesusan aín 'unánmicë unicama ca

¹⁶ 'Ën cana carnero 'inúan nêcë nêbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nêëquin ca 'inúanën carnero binuxun bëarati 'icën. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcë inun mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icën. Usaquian sináncëbë camina bërúancati 'ain, runu 'icësaribiti. Bërúancanan camina axa mitsumi nishcë uni ami nishi abë 'atimonantima 'ain, numacuru 'icësaribiti. ¹⁷ Axa mitsumi nishcë unicaman ca judíos unibunën 'apucamanu mitsua 'atimonun buánti 'icën. Usonan ca anua judíos unicama timéti xubucamanuxun mitsu rishquiti 'icën. Usa ca uni 'icë quixun 'unani camina ami catamétima bërúancati 'ain. ¹⁸ 'Ën bana uni ñuixuncë cupí ca unin mitsumi nishquin judíosma unibunën 'apunu mitsu buánti 'icën, ami mitsu ñui manánuxun. Usocëxunbi camina a 'apucama 'imainun judíosma uniburibi 'ên mitsu 'unánmicë banacama ñuixunti 'ain. ¹⁹ A unicaman mitsu 'apunu buáncëxun camina racuëquin —uisai carana quiti 'ai —quixun sinánan —uisa banan carana cati 'ai —quixun sinántima 'ain. Nucën Papa Diosan ca mitsúxmi banacëbëtainshi uisáquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmitti 'icën. ²⁰ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, mitsúnbi sináncë banan camina banatima 'ain, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Uipitan sinánmicëx camina quiti 'ain.

²¹ 'Ëmi sináncëma unin ca axa 'ëmi sinania oquin aín xucënbi an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icën. Usaribi oquin ca aín papan ami nishquin aín bëchicëbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. 'Imainun ca usaribi oquin aín bëchicënen ami nishquin aín papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. ²² Mitsúxmi 'ëmi sináncëbë ca axa 'ëmi sináncëma unicamax mitsumi nishti 'icën. Usa 'aínbi ca an uisa ñu cara 'icëbëtanbi 'ëmi sinánquin ëncëma unicamax Nucën Papa Diosan nêtënu 'ëbë 'iti 'icën. ²³ Achúshi êmanuxun bana ñuixuniabi unin mitsun bana cuaisama tanqin bëtsi bëtsi ocëx camina bëtsi êmanu cuanti 'ain. Anuxunribi bana ñuixunia unin mitsu bëtsi bëtsi ocëx camina anuaxribi bëtsi êmanu cuanti 'ain. 'Ën cana asérabí mitsu cain, anu Israel unibu 'icë êmacamanuxun mitsun unicama bana ñuixuncëma pain 'ain cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ëx utécënti 'ain.

²⁴ Unin ñu 'unánmicë uni an ca an a 'unánmicë uni inuima. Usaribiquin ca an uni ñu mëëxuncë uni an, an a ñu mëëmicë uni inuima. ²⁵ Mitsux 'ên 'unánmicë unicama 'ain ca axa 'ëmi nishcë unicamax mitsuniribi nishti 'icën. Atúan 'ë bëtsi bëtsi ocësaribi oquin ca mitsuribi bëtsi bëtsi oti 'icën. Atun 'ë ñunshin 'atimanën cushi, Beelzebú, caquin anëquin ca mitsúxmi 'ên unicama 'icë, mitsuribi usaribi oquin anëti 'icën.

*Úimi caranuna racuëti 'ai quíaxa Jesús quia
(Lc 12.2-9)*

²⁶ Ésaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama bana ñuixuntanun xuquin cacëxa:
—Unían mitsu bëtsi bëtsi ocëxbi camina an mitsu bëtsi bëtsi ocë unicamami racuëtima 'ain. Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unëxun 'acëxbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. ²⁷ 'Ën mitsu imëribi cacë banacama camina camabi unían cuanun ñuiti 'ain. Ñuianan camina mitsun xubunuxun 'ên mitsu cacëcamaribi camabi unían cuanun êmánxun ñuiti 'ain. ²⁸ An uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicamami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca unin bëru ñunshin bamamitima 'icën. Usa 'ain camina usa unimi racuëtima Nucën Papa Dios, an uni aín cushínbi bamamianan aín bëru ñunshínribi manë tsi anuaxa xëniua 'aínbi tëmëratí anua 'inun 'imiti amishi racuëti 'ain.

²⁹ 'Isáratu ca cupíma 'icë unin curíqui 'itsamaratsu anun maruquin rabë biti 'icën. Chamaratsu 'aísha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi isia. Usaquian bërúancë 'aish ca Nucën Papa Dios cuëëncëbëma bamaima. ³⁰ An 'isácama bërúancë Nucën Papa Diosan ca mitsuribi camabi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. ³¹ Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca 'isá chamaratsucama

'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isia. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisa tancëxbi racuëtima 'ain.

—*Èx cana Jesúsnan 'ai —quix quicë uni ñuicë bana*
(Lc 12.8-9)

³² Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Axa an 'èn bana cuacëma unicaman cuanun 'è ñui, —Èx cana Jesusan uni 'ain —quicë uni a ñuiquin cana 'enribi, —ax ca 'èn uni 'icë —quixun 'èn Papa Dios naínu 'icë a cati 'ain. ³³ Usa 'aínbi cana axa 'èmi rabiní, —Èx cana Jesusan unima 'ain —quicë uni a ñuiquin, —ax ca 'èn unima 'icë —quixun 'èn Papa Dios naínu 'icë cati 'ain.

Axa ami sináncëma unix ca Jesusan unimi nishti 'icë quicë bana
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Èx uá 'ain ca camabi unix bëtsibë bëtsibë nuibananti 'icë quixun mitsun sináncëxbi ca usama 'icën. Èx uá 'ain ca axa 'èmi sinántisama tancë unicaman axa 'èmi sináncë unicama nuibatíma, ami nishquin 'atimoisa tanti 'icën. ³⁵ Èx uá 'aian 'èmi catamëcëbë ca bëtsi bëtsi unix aín papami nishti 'icën. Usaribiti ca xanu raírinëx 'èmia catamëcëbë aín titami nishti 'icën. Èx ènë nëtënu uá 'aian 'èmi catamëcëbë ca xanux aín ñemi nishti 'icën. ³⁶ Usa 'ain ca axa 'èmi catamëtia oquin unin aín aintsibi 'atimoti 'icën.

³⁷ Èn unicaman ca aín papa, aín tita nuibati 'icën. Nuibatibi ca atu nuibacësamaira oi 'èmi sinánti 'icën. Usai 'èmi sináncëma 'aish ca 'èn unimasa 'icën. Usaribiti ca 'èmi sináncësamaira oquian aín bëchicë nuibacë uni ax 'èn unimasa 'icën. ³⁸ —A 'ai bamanuxunbi cana Jesúsni catamëti bana ènquinma 'ai —quixuan an sináncëma uni ax ca 'èn uni 'itima 'icën. ³⁹ Uix cara aín cuëncësa oquin 'ai ènë nëtënu upitax tsótishi sinania ax ca Nucën Papa Diosan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ènë nëtënu upitax tsóti sinánquinma 'èmi catamëquin 'èx quicësabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'iti 'icën.

Uicama cara Nucën Papa Diosan cupíoti 'icë quicë bana
(Mr 9.41)

⁴⁰ Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—An mitsun bana cuacë uni an ca 'èn banaribi cuatia. An 'èn bana cuacë uni an ca Nucën Papa Dios, an ènë nëtënu 'è xua, aín banaribi cuatia. ⁴¹ Aséribi 'ènan 'ixuan 'èn unin 'è ñuiquin bana ñuixunia cuaquin ca uni itsin sinánti 'icën, —a banax ca aséribi Nucën Papa Diosan sinánmicëxa quicë 'icë —quixun. Usaquin sinani ca a bana quicësabi oi 'iti 'icën. Usa uni ca an bana ñuixuncë unia iscësaribi oquin Nucën Papa Diosan upí isia. Usaribi oquin ca an upí uni isquin —ax ca aséribi Jesúsni catamëcë uni 'icë —quixun sinánquin a nuibaquin aín bana cuacë uni a Nucën Papa Diosan upí isia, upí uni iscësaribi oquin. ⁴² Ax 'èn uni 'aísha 'èmi upiti catamëcë 'icëmabi axa shimaia isquin —ax ca Jesucristonën uni 'icë —quixun sinánquin 'umpax 'ináncë uni a ca Nucën Papa Diosan upí isia.

11

Juan an unicama nashimicë an aín 'unánmicë uni Jesús isnun xua
(Lc 7.18-35)

¹ Aín 'unánmicë unicama an ñuixuncë bana unicama ñuixuntanun catancëx ca Jesús anribi Galilea menu 'icë èmacamanuxun bana ñuixunux cuancëxa.

² Usai 'imainun ca sipunu 'ixun Juan, an uni nashimicë, an Jesusan ñu 'aia ñuicania cuacëxa. Cuaquin ca aín uni raíri Jesús istánun quixun xuacëxa, aséribi cara ax utia judíos uninubënë caíncë a 'icë quixuan isnun. ³ Xucëx cuanxun ca Juanën cacësabi oquin ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina aséribi axa uti nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bëtsi uníxa uti nun caínti 'ain?

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina 'èn unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'èn ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. ⁵ Cuanxun camina cati 'ain: Bëxufu unínbi ca bërí isia, aín niti bëtsicë uníxribi ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquímicë 'insínfu unix ca pëxcutia, pabë unin ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísquia, ñuñuma unínribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iéti bana cuatia. ⁶ Usaquin canan camina, 'è ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë quima, ax 'èmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuënia quixunribi Juan cai cuanti 'ai —quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

⁷ Juan, an unicama nashimicë, aín unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë Juan ñuiquin èsaquin cacëxa:

—¿Usa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bëtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën? ⁸ ¿Ax usama 'ain caina añu isi cuancën? ¿Upíra 'aísha cupíra chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíra 'aísha cupíra chupa pañucë unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia. ⁹ ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Aséribi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unicaman ñuixuan bana 'íasamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën. ¹⁰ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isaiás cuënëomiacëxa, ësai quicë:

A caxumi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

¹¹ Usaquin cuënëo bana ñuítancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'íasamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'axa. Usa 'ain ca a unicamax 'íasamaira Juan 'icën. Usa 'ainbi ca axa Nucën Papa Diosan nètënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aíshbi Juan 'íasamaira 'icën.

¹²⁻¹³ Juan ucëma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman 'ë ñuiquin unicama ñuixuancëxa. A unicama caxu quuin ca Juanën 'ë ñuiquin, axa utia judíos unicaman caíncë ax ca uaxa quiax quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'ënribi, 'ëmi catamëcë unicama ca Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucën Papa Diosnan 'iti sinania. ¹⁴ Mitsun aséribi cuaisa tanquin camina 'unánti 'ain, Elías ca uti 'icë quicë bana ax ca Juan ñui quiá 'icën. A bana quiásabi oi ca Juan, an unicama nashimicë, ax Nucën Papa Diosan mëníosabi oi uaxa. ¹⁵ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunëmbi sinánquin cuati 'icën.

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Ënë nètënuia bëri bucuçë unicamax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. Ca tuáratucuxa cuaicësaribi 'icën. Cuainux timécë 'aíshbia cuaitisa tantancëx camáxbi tsoatan ca raírinën raíri ësáquin caia: ¹⁷ “Cuai chirini cuëñun nun paca bana ocëbëbi camina masá sinani cuaitisama tan. Cuaitisama tancëbë nux —anpan caniacécë unicama 'icësaribiti cananua ini rarumati 'ai —quicëbëbi camina masá sinani usairibi 'iisama tan”. ¹⁸ Usairibi ca ënë nètënuia bucuçë unicamax 'icën. Juanëx ca ñu mësú picëma 'ianan ñu xëacëma 'icën. Usa 'icë ca unicaman —a unix ca ñunshin 'atimañu 'icë —quixun caxa. ¹⁹ Usoquian Juanën 'acësoquin 'aquinma 'ën camabi ñu planan xëaia isquin ca unicaman ësáquin 'ë ñuia: A unix ca picën tapun 'ianan xëairacë uni 'icën. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu unicamabë nuibanania —quixun. Usaquian Juancëñun unín 'ë ñuicëbëbi ca Nucën Papa Dios, an ënë menu unun 'ë xua, an 'acë ñucamax asábi 'icën. Usa ca quixun ca axa ami sináncë unicaman 'unania.

*Axa bëtsi bëtsi ëmanuax ami sinántisama tancë unicama Jesusan ca
(Lc 10.13-15)*

²⁰ Usaquin catancëxun ca Corazín 'imainun Betsaida 'imainun Capernaúm a ëmacamanuax ucë unicama, atun ëmanuxun bana ñuixuanan uni itsin 'acëma ñu 'acëbëbia aín bana cuati ami sinanacëma, a unicama ësáquin Jesusan cacëxa: ²¹ —Corazín ëmanuax ucë unicama 'imainun Betsaidanuax ucë unicama, mitsu cana aséribi cain, mitsun ëmanuxun 'ën cushinbi 'ën ñu 'acësaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ën 'á 'ain ca anu 'icë unicama aín 'uchacama ëni 'ëmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chëquicë pañuaman chimaputan mashiquia 'itsíanxa. ²² Usa 'ain cana mitsu cain, anúan an camabi uni aín ñu 'acë isti nètën ca Tiro 'imainun Sidónu 'icë unicama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu 'uchoquin casticanti 'icën. ²³ Capernaúmnuax ucë unicama, ¿mitsun caramina sinanin, camina Nucën Papa Diosan nètënu 'iti 'ai quixun? Camina anuma, anua uni 'aisamacama bamatancëx cuancë, anu 'iti 'ain. Mitsun ëmanuxun 'ën cushinbi 'ën ñu 'acësaribi oquian Sodomanuxunribi 'acë 'ain ca aín 'uchacama ëni anu 'icë unicama nëncëma 'iá 'itsíanxa. ²⁴ Usa 'ain ca anúan camabi uni aín ñu 'acë isti nètën Sodomanu 'icë unicama 'ásamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu 'uchoti 'icën. 'Uchoquin ca a ëmanu 'icë unicama 'acësamaira oquin mitsu 'ati 'icën.

*—Chuámarua tani cuëñux camina 'ëmi catamëti 'ai —quixun Jesusan ca
(Lc 10.21-22)*

²⁵ Catancëxun ca Jesusan Nucën Papa Dios cacëxa:

—Ën Papa Dios, mixmi naí 'imainun menu 'icë ñucaman 'Ibu 'icë cana mi rabin. Ami uni 'unánmiti ñu a camina an ñu 'unáncë unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáinracëma unicama

'unánmian. Usaquinmi 'acé cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuëëan. ²⁶—Ñu 'unánma ca—quixuan unin sináncé unicaman min 'imicéxun 'ën bana cuati camina cuëëan.

²⁷Usaquin aín Papa Dios catancéxun ca Jesusan anu 'icé unicama amiribishi cacéxa:

—'Ën Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ë 'unánmiäxa. Uinu 'icé unínbi ca uisa uni 'ianan añu 'ai carana 'ëx uacén quixun 'unanima. 'Ën Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uinu 'icé unínbi, uisa cara Nucén Papa Dios 'icé quixun 'unanima. Aín Béchicé, 'ën cuni cana 'unanin, 'imainun ca a 'ën uisaira cara ax 'icé quixun 'unánmisa tancé unicama anribi 'unania. ²⁸Nucén Papa Diosan mi upí isnun quixun 'aisamaira ñu 'anan unin cacé ñuribi 'ai bënëti atsáncé 'ixun camina 'ëmi cataméquin 'ën mi 'aquinun 'ë cati 'ain. Cacéxun cana a ñucama mënioquin 'ënan 'aishmi tanti 'icésaribitimi upí oquin sinani cuëënun mitsu 'imiti 'ain. ²⁹Mitsúxmi cuëënia cana uisari caramina upí 'iti 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'ain. Ñu caquinma cana tēmëraquinmami 'ati sēñēnshi 'ëx cuëëncēsabi oi 'inun mitsu 'imiti 'ain. 'Imixun 'ën 'aquinécx camina upí oquin sinani chuámashirua tani cuëënti 'ain. ³⁰Mitsúxmi 'ënan 'ain ca 'ën mitsu 'aquinécx mitsun 'ati ñux 'aisa 'icén.

12

Anun ñu mēëtima nētēan Jesusan 'unánmicé unicaman trigo bēru piá ñuicé bana
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹Usaquin catancéx ca anun ñu mēëtima nētēn Jesús bain anu trigo 'apácé naën cuancéxa. Abē cuanquinbi ca aín 'unánmicé unicaman piisa tanquin trigo bēru pēcécé sirícaquin bixun piacéxa. ²Usoia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacéxa:

—Ca is, anun ñu mēëtima nētēn usaquin ñu 'ati 'aínmabi ca min 'unánmicé unicaman usoia.

³Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—¿Mitsun caramina Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun axa abē cuancé unicamabētan ēsoquin ñu 'acéxa quixun cuēñēo bana a iscēma 'ain? ⁴Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu atsinxun anu 'icé pán, Nucén Papa Diosan isti oquin nancé, a bixun piacéxa. A panéxa judíos sacerdotenēnshi piti 'aían uni itsin piti 'icēmabi ca sacerdotenēn 'ináncéxun David 'imainun abē 'icé unicaman piisa tanquin piacéxa. ⁵¿Mitsun caramina judíos sacerdotecama ñui quiá cuēñēo bana a iscēma 'ain? Bētsi nētēn 'icésaribi oquin ca anun ñu mēëtima nētēnribi anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunuxun an 'ati ñucama 'acéxa. Usoquin 'aíbi ca 'uchama 'icén. ⁶'Ën cana mitsu cain, anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubu Moisésni ñuiasamaira ca a 'ën mitsu cacé bana ēñēx 'icén. ⁷Nucén Papa Diosan bana ca 'esai quia: “Unían 'ë rabianan aín 'ucha tērēncé 'inuxun 'aracacé ñuina rēxun xaróia isi cuēñēcēsamaira oi cana atun uni itsi nuibaquin axa 'aquinca 'icé 'aquinia isi cuēñēn”. A bana cuacé 'aish camina 'ën 'unánmicé unicaman trigo bēru bixun piisa isi manáncēma 'itsían. ⁸Uni 'inux Nucén Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mēëtima nētēn cara añu 'ati 'icé quixun uni cati 'ain.

Aín mēcēn bamacé unia Jesusan pēxcúa
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹Anuax cuanx ca Jesús anua judíos unicama timéti xubunu cuani atsiáncéxa. ¹⁰Anu ca uni achúshi aín mēcēn amo 'icé bamacé 'iacéxa. A uni isquin ca fariseo unicaman—Jesús, an ca nux quicésama oquin 'aia—quiax ami manáncatí quixun sinánquin—¿anun ñu mēëtima nētēn uni ñucé pēxcuti cara asábi 'ic?—quixun ñucácéxa. ¹¹Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—¿Micama uinu 'icén caramina anun ñu mēëtima nētēan mitsun 'aracacé ñuina quininu nipacétia biquinma isēshiti 'ain? Camina isēshiquinma bití 'ain, ¿usa cat? ¹²'Aracacé ñuiinasamaira ca uni 'icén. Usa 'ain ca anun ñu mēëtima nētēn uni pēxcuti asábi 'icén.

¹³Catancéxun ca Jesusan, uni aín mēcēnmi ñucé cacéxa:

—Ca mēshpat.

Cacéx mēshpatishi ca mēpēxcuacéxa, aín mēcēn itisaribi upí 'itánun. ¹⁴Usocēbē chíquiquiani cuanx ca fariseo unicama Jesús ñui uisoxun 'ati cara quiax 'ēsēnancéxa.

An Nucén Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unin Cristo ñuiquin cuēñēo bana

¹⁵Usax ca fariseo unibu 'ēsēnania 'unánbiani Jesús anuax cuancéxa. Cuancebē ca 'itsa uni abē cuancéxa. Cuania ca Jesusan uni ñucécama pēxcuquin, ¹⁶—an ca usoquin ñu 'aia quixun camina 'ë chaniotima 'ai—quixun cacéxa. ¹⁷Nucén Papa Diosan 'amicéxun a ñuiquin Isaiasnēn cuēñēosabi oi ca Jesús 'iacéxa, 'esai quicé:

¹⁸Ëñēx ca 'ëx cuēñēcēsabi oquin 'anun 'ën caíscé 'ianan 'ën nuibairacé a 'icén. A isi cana cuēñēn. 'Ën cushi cana a 'inánti 'ain. 'Ináncéxun ca judíosma unicamaribi uisoquin carana 'ën atúxa upí 'inun 'imiti 'ai quixun ñuixunti 'icén. Ñuixuanan ca 'ën cana camabi unían ñu 'aia isquin uisa carana oti 'ai usoquin 'ati 'ai quixun ñuixunti 'icén.

¹⁹Ax ca unicamabē cuébcānantima 'icén, ca cērúanantima 'icén. Bain cuani munuma

cuëncëni banaquini ca unicama cuamitima 'icën. ²⁰ Pëcú pëchi sitan oquin pësinpacë a ca xanun 'aisama 'icë putia. Usa 'ainbi ca 'ën Bëchicënen uni 'aisama 'aisha 'uchañu 'aishbi ainan 'iisa tania cuantánun xutima 'icën. Lamparín bënabuti cuíncësa ca axa ami sinanibi ami cushiiracëma uni ax 'icën. Usa unibi ca ainan 'iaxma cuantánun xutima 'icën. Anun camabi ñu 'aisamacama cëñuti nëtë utámainun ca aín cushinibi ami catamëcë unucama 'aquinti 'icën. ²¹ Judíosma unibunëxribi ca ami catamëti 'icën, an ca atu 'aquinia quixun 'unani.

*Ñunshin 'atimanën cushin ca Jesusan ñu 'aia quiáxa fariseo unicama quia
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Usai 'icëbëtan ca uni achúshi ñunshin 'atimanën 'imicëxa bëxuñu 'ianan banañuma, a Jesúnu unin bëacëxa. Bëia Jesusan pëxcucëxun ca banaquini isacëxa. ²³ Jesusan usoiá isi ca anu 'icë unucamëcë ratuti sináncasmai canancëxa:

—¿Ënë unix cara aséribi Davitan rëbúnqui, axa uti nun caíncë, a 'ic?

²⁴ Jesusan usoquin ñu 'aia ñuicania cuati ca fariseo unibunëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú, an 'amicëxuinshi ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

²⁵ Usai quia aín sinan 'unánquin ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—Ca ësa 'icën. Achúshi menuxan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucuçë unucamax 'itsa 'aishbi upitax bucuçë bëtsibë bëtsibë nuibananima 'acananí cëñutia. Usaribiti ca ëmanu 'icë unucamax bëtsibë bëtsibë nuibananima nishanani upitax bucuçë cëñutia. Usaribiti ca aín aintsibë bucuçaxbia nishanancë unucamax amanu amanu cuani tsuáqui nëtëtia. ²⁶ Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, Beelzebúrubi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'ainbi ca ñunshin 'atimanën 'apuan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima. ²⁷ 'Ën ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquíncë 'ain, ¿cara mitsun unibunën uin 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinin? Mitsun unibunën ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxunma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi unin ñunshin 'atima uninua chiquinti 'icë quixun. Usaquin cacëxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ë ñui quicë bana ax ca aséribama 'icë quixun. ²⁸ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquíncë 'ain camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unucama ainan 'imínuxun ënë menu unun 'ë xuaxa quixun.

²⁹ Ësa ca. Ui unímbi ca cushi uni, aín xubunu atsinxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu pain nëaxun cuni ca aín ñu bicuánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin.

³⁰ Ësaribi ca. Unían bërúanquin timëcëma 'aish ca aín 'aracacë ñuinacama tsuáquia. Usaribi oquin ca an 'ëmia sinánun uni 'aquincëma uni an 'ëmi sinánxma 'inun uni 'imía.

³¹ Usa 'ain cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan ca unin 'atima ñu 'acë camabi tërënti 'icën, amia 'atimati banacëribi. Usa 'ainbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni, a Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërënimá. ³² Axa uni 'inux anuax uá 'ë ñui 'atimati banacë uni a Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërënti 'icën. Usa 'ainbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tërënimá, bamatancëxribi ca xëñibua 'ainbi aín 'ucha tërëncë 'itima 'icën.

*Aín bimi cupíshi i 'unánti bana Jesusan ñuia
(Lc 6.43-45)*

³³ Ca ësa 'icën: Upí i 'apácëx ca aín bimi upí 'iti 'icën. I 'aisama 'apácëx ca aín bimi 'aisama 'iti 'icën. Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icën, a i cara upí 'icë, cara 'aisama 'icë quixun. Usaribi oquin camina 'ën ñu 'aia isquin 'unánti 'ain, uin cushin carana ñu 'ai quixun. ³⁴ Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti an uni picë runusaribi 'ain. Unix ca aín nuitu mëua sináncësaribi oi aín cuëbitan banaia. Mitsun nuitu 'aisama 'ain camina 'atimati banain. ³⁵ Aín nuitu upí 'ain ca uni upí ñu ñui upiti banaia. Usa 'ainbi ca raíri unix aín nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia. ³⁶ 'Ën cana mitsu cain, anúan an camabi unin 'acë ñucama isti nëtën ca Nucën Papa Diosan uisai cara banaxa quixun 'unánan uisa banan cara sinanima 'atimati banaxa quixun camabi uni 'unánti 'icën. ³⁷ Mitsun banacama 'unánquin ca Nucën Papa Diosan 'uchañuma caramina 'ain quixun isanan 'uchañu caramina 'ai quixun isti 'icën.

*'Aisama unucaman uni itsin 'acëma ñu 'anun Jesús ca
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Mín camina aséjabi Nucën Papa Diosan cushin ñu 'ai quixun nun 'unánun camina nun nu isnun uni itsían 'acëma ñu 'ati 'ain.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'ainbi cana, 'ëx cana aséjabi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atuán ñucácëxunbi 'aiman. Ënëishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain. ⁴⁰ Jonás ax ca bacanu 'icë ñuina cha aín pucunu rabé 'imainun achúshi nëtë, 'imainun rabé 'imainun achúshi imëribi 'iacëxa. Usaribiti cana uni 'inuc Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx rabé 'imainun achúshi nëtë, 'imainun rabé 'imainun achúshi imé matá quiniocë anu racáncë 'iti 'ain. ⁴¹ Nínive cacë emanu 'icë unicamax ca 'aisama 'icëbia Jonásnën Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxun cuati sinanati ami sináncëxa. Jonás 'iásamaira cana 'ëx 'ain. Usa 'icëbi ca ënë nëtënu bucué unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, Nínivenu 'icë unicaman ënë nëtënu bucué unicama cati 'icën: Mitsun Jesusan bana ñuixuncëxunbi cuacëma 'aish camina nux 'iásamaira 'aisama 'ai —quixun. ⁴² Salomón cacë uni, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncë 'ain, ca 'ura menu 'icë 'apu xanu ax aín bana cuati cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca cuënëquin aín bana cuacëxa. Salomón 'iásamaira cana 'ëx 'ain. 'Ëx usa 'icëbi ca ënë nëtënu bucué unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unin ñu 'acë isti nëtën, a xanu 'apu an Salomonën bana cuacë 'ixun, ënë nëtënu bucué unicaman 'ën bana ñuixuncëxunbia cuacëma 'icë, 'uchoti 'icën.

Anuax chiquicë anubi ñunshin 'atima cuantëcënti bana (Lc 11.24-26)

⁴³ Ésaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uninuax chiquitancëx anua 'umpax 'icëma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari nitsia. Bariquinbi mëraquinma ca sinania ⁴⁴—anuax 'ëx chiquía anubi cana cuantëcënti 'ai —quixun. Sinánbiani cuani bëbaquinbi ca xubua unin maëñquin mënóccëx upí 'aishbi 'ibuñuma usaribi 'icë anuaxa chiquía uni aín nuitu isia. ⁴⁵ Isbiani cuanxun męcën achúshi 'imainun rabé ñunshin 'atimaira mërabanquin buanx ca anuaxa chiquía uni anubi abë atsintëcënia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsincë uni ax bëráma 'iásamaira 'ia. A unixa 'icësaribiti ca ënë nëtënu bucué unicamaxribi 'iti 'icën, atuán 'ën bana cuaisama tancë cupí.

Usaquin ca Jesusan cacëxa.

Jesusan ca amia sináncë unicama aintsi oia quicë bana (Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesusan anu 'icë unicama bana ñuixunmainun uxun ca ëmánxun aín tita 'imainun aín xucëantun —Jesús bë cananuna banacatsi —quixun anu 'icë uni cacëxa. ⁴⁷ Caia cuaquin ca achúshi unin Jesús cacëxa:

—Mín tita 'imainun mín xucëantu ca eman 'icën. Ca mibë banatisa tania.

⁴⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uix cara 'ën tita 'ic? ¿'Imainun cara uicamax 'ën xucëantu 'ic?

⁴⁹ Usai quiquin ca aín 'unánmicë unicama aín męcënan sanánquin cacëxa:

—Ënë unicamax ca 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'icën. ⁵⁰ Uicaman cara Nucën Papa Dios naínu 'icë ax cuëncësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën xucën 'imainun 'ën chirabacë 'imainun 'ën tita 'icën.

13

Bana itsi ñuicësöi an ñu 'apácë uni ñui quicë bana (Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ A nëtën xubunuax cuanx ca Jesús parúmpapa cuëbí tsóbuacëxa. ² Tsóbucëbë ca 'aisamaira uni a nëbëtsiorati timëacëxa. Timëcëbë manë nuntinu 'irutancëxa Jesús tsómainun ca unicamax masinu bucubucëxa. ³ Bucubucë ca Jesusan 'itsa bana 'unánmiquin bana itsi ñuicësöiquin ñuiquin ésaquin cacëxa:

—An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa. ⁴ Sacacëx ca raírinëx anúan uni nicë me iru anu nipacëxa. Nipacëcë isbëtsini uxun ca ñuina pëchifunën 'eaxa. ⁵ Raírinëx ca maparañu menu nipacëxa. Nipacëax ca me cëxtúma 'ain bënëtsishi cooxa. ⁶ Coóxbi ca uruquian barin xarocëx aín tapun 'aíma 'ain chushiaxa. ⁷ Raírinëx ca muxañu menu nipacëxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruaxunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. ⁸ Usa 'ainbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca raírinëx aín bimí 'itsaira, cien 'iaxa, raírinëxribi ca aín bimí

'itsa, sesenta 'iaxa, raírinëxribishi ca aín bimi 'itsamashi, treintaishi 'iaxa. ⁹ An aín pabitan ènè bana cuacè unin ca aín nuitunènbi sinánquin cuati 'icèn.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuicacëxa quicè bana
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ A bana ñuixuncëxun ca aín 'unánmicè unicaman Jesús nèbëtsioraxun ñucácëxa:

—¿Uisacasquin caramina bana itsi ñuicësoquin ènè unicama bana ñuixunin?

¹¹ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Uní itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucèn Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicè ñu 'unanin. Usa 'aínbi ca raíri unin 'unanima. ¹² An 'èn bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acè uni a ca 'èn bana itsiribia cuanun Nucèn Papa Diosan 'unánmiti 'icèn. Usa 'aínbi ca an 'èn bana cuaquinbi sináncëma uni a, an isa 'unánxa quixuan sináncè bana a camabi Nucèn Papa Diosan manumiti 'icèn. ¹³ 'Èn 'aia isquinbi ca atun 'èn cushi Nucèn Papa Diosan 'è 'ináncè a sinania. Atun pabitan 'èn ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicè cara quixun 'unántisama tania. Usa 'ain cana acaman cuaisabi oquin ñuiquinma bana itsi ñuicësoquin ñuin. ¹⁴ Isaiásnëan a unicama ñuiquin cuèñëo bana quicësabi oi ca usai 'ia, èsai quicè:

Mitsun pabitan 'èn bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërún 'èn 'aia isibi camina 'èx cushiira 'aínbi 'èmi sinántima 'ain. ¹⁵ Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicè cara quixun 'unántisama tania. Atun bërúnbi 'èn 'aia isquinbi ca 'èx cushiira 'aínbi 'èmi sinántisama tania. 'Èmi sinanatia cana atu 'èn uni 'inun iémitsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

¹⁶ Atúxa Isaiás quiásabi oi 'èmi sinántisama tancëbëtanbi camina mitsun bërún 'èn ñu 'aia isi 'èmi catamétin. 'Èn bana camina mitsun pabitan cuaquin mitsun nuitu mëuribi upí oquin sinanin. Usa 'aish camina chuámara taní cuëñin. ¹⁷ Aséarí cana mitsu cain, 'èx ucëma pan 'ain ca bëráma an Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuncè unicama 'imainun axa Nucèn Papa Diosmi sináncè unicamanribi—Cristo ca uti 'icè—quixun 'è ñuiquin cuèñëo bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icè quixun istisa tanquinbi isáma 'icèn. Uisa bana carana ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuama 'icèn.

Uisai quicè cara an ñu 'apacé uni ñui quicè bana 'icè quixuan Jesusan ñuia
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ An ñu 'apacé uni ñui quicè bana uisai quicè cara quixun mitsu ñuixunmainun camina cuati 'ain. ¹⁹ Anúan uni Nucèn Papa Diosnan 'iti ènè bana aín pabitan cuaquinbia uisai qui quicè cara quixun upí oquin 'unáncëbëma uxun ca ñunshin 'atimanën 'apun bënëñquinshi uni manumia. Usa banax ca anúan uni niti me iru anua nipacécè ñu bëru asaribi 'icèn. ²⁰ Maparañu me bëxbánua ñu bëru nipacécè asaribi ca raíri uni 'icèn. Usa unin ca Nucèn Papa Diosan bana cuati cuëñëquin bënëñquinshi—a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai—quixun aín nuitunën sinania. ²¹ Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacécè ñu bëru tapun 'itsañuma asaribi 'ixun Nucèn Papa Diosan bana 'itsama nētēinshi sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánun Nucèn Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ènia. ²² Muxañu menua nipacécè ñu bëru usaribi ca raíri uni 'icèn. A unicaman ca Nucèn Papa Diosan bana cuaquin—a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai—quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ènè menu 'icè ñuishi sinánun—'itsa ñuñu 'aish cana cuëñti 'ai—quixun sinani, 'itsa ñuñu 'iisa tanan bëtisi ñuribi cuëñia. Usa 'aish ca Nucèn Papa Diosan sináncëxbi ñu bëru 'apacëa coiabi chucun mapurucësa usaribi 'aish bimiñumasa 'ia. ²³ Me upí anua ñu bëru nipacécè usaribi ca raíri unicama 'icèn. A unicamax ca Nucèn Papa Diosan bana aséarabi cuaquin a bana quicësabi oquin 'acè 'aish me upí 'apacé ñu bëru, axa coi canitancëxun upí oquin tuacé, asaribi 'ia. Raírinëx ca 'itsaira, cien, bimiñusa 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsa, sesenta, bimiñusa 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsamashi, treinta, bimiñusa 'ia.

Unían ñu bëru upí 'apacënu uni itsin chucu 'aisama 'apacé ñuicè bana

²⁴ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icè unicama èsaquinribi cacëxa:

—Nucèn Papa Dios nañu 'icè an ainan 'iti unicama ainan 'imiti ax ca èsaribi 'icèn. Achúshi unin ca ñu bëru upí aín naënu 'apáxa. ²⁵ 'Apánbi ca camabi uníxa 'uxan, anu cuanxun axa ami nishcè achúshi unin a naënu ñu bëru 'aisama 'apáxa, 'apábiani ca cuanxa. ²⁶ Usa 'ain ca ñu bëru 'apacé ax upí 'aish coi canitancëx bimiáxa. Bimiñu 'aínbi ca ñu bëru 'aisama axribi coi caniaxa. ²⁷ Usaia coia isibiani cuanxun ca an ñu mëëxuncè unicaman aín 'ibu èsaquin caxa: Min camina min naënu ñu bëru upí 'apan. ¿Usa cat? ¿Usa 'aínbi cara chucu 'aisama uisax coax? ²⁸ Cacëxun ca aín 'ibun caxa: Axa 'èmi nishcè unin ca usaquin 'axa. Cacëxun ca an ñu mëëxuncè unicaman caxa: ¿Nunu a chucu 'aisamacama bëchiti cuanti cara uisa 'iti 'ic? ²⁹ Quia ca aín 'ibun caxa: A échiquin mina ñu 'apacé aribi échiti, usa 'ain camina chucu

ëchítima 'ain. ³⁰ Anun aín bimi biti nētē utámainun abēbi canitanun camina ënti 'ain. A nētē ucēbētan cana an naēnu 'icē bimi biti unicama cati 'ain: Chucucama pain camina bēchítí 'ain. Bēchíxun camina nēñuxun nēati 'ain. Ńu bēru upí 'apácē aín bimi bitancēxun camina anu Ńu bimi bucúnti xubu anu upí oquin bucúnti 'ain.

Mostaza bēru Ńui quicē bana
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Bana itsi Ńuicēsoquin Ńuixunquin ca Jesusan anu 'icē unicama ësaquinribi cacēxa:

—Nucēn Papa Dios naínu 'icē, an cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'icē quiax cana mostaza bēru Ńui quin. Ca ësa 'icēn. Axa chamaratsu 'icēbi ca mostaza bēru bitancēxun unin aín naēnu 'apatia. ³² Mostaza bēru ax ca chamaratsuirá 'icēn, bētsi Ńu bēru chamaratsusamaira ca ax 'icēn, 'aishbi ca 'apácēx bētsi Ńu bēru canicēsamaira 'ia. Usa 'aisha cani iisaribi 'inun pēñanacēbētan ca manan nuácē Ńuincamax anu nooi aia. Usaribiti ca Nucēn Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti Ńu Ńui quicē bana
(Lc 13.20-21)

³³ Bana itsi Ńuicēsoquin Ńuixunquin ca Jesusan anu 'icē unicama ësaquinribi cacēxa:

—Nucēn Papa Dios naínu 'icē an cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'icē quiax cana anun pán chamiti Ńu Ńui quin. Xanúan xuicēma pain 'ixun anun pán chamiti Ńucēñun mēscucēx ca aín xēquion mēsioti rēncē ax chaia. Usaribiti ca Nucēn Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Uisa cupí cara bana itsi Ńuicēsoquin bana Ńuia quíaxa Jesús quia bana
(Mr 4.33-34)

³⁴ Usoquin ca Jesusan bana itsi Ńuicēsoquin bētsi bētsi Ńu Ńuiquin anu 'icē unicama bana Ńuixuancēxa. Bētsi banánma usoquinshi ca bana Ńuixuancēxa. ³⁵ Jesusan ca usaquin bana Ńuixunti 'icē quiax ca an Nucēn Papa Dios quicē bana uni Ńuixuncē unix bēráma quiacēxa, ësai qui:

Ēn cana bana itsi Ńuicēsoquin Ńuiquin bana Ńuixunti 'ain, uinsaranbia unin 'unánma Ńu Ńuiquin cana unicama Ńuixunti 'ain.

Ēsai quicē ca Ńu bēru upí 'imainun chucu 'aisama Ńui quicē bana ax 'icē quixun Jesusan ca

³⁶ Usoquin bana Ńuixuntancēxun anu 'icē unicama ëbiani cuanx ca Jesús xubunu atsíanacēxa. Atsinia ca aín 'unánmicē unicaman nēbētsioraquin Jesús cacēxa:

—Uisai quicē cara naēnu 'icē chucu Ńui quicē bana ax 'icē quixun camina nu Ńuixunti 'ain.

³⁷ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—An Ńu bēru upí 'apácē uni asaribi cana uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ëx 'ain. ³⁸ Anu Ńu bēru 'apácē naē asaribi ca camabi ëñē me 'icēn. Ńu bēru upí asaribi ca Nucēn Papa Diosan unicama 'icēn. Chucusaribi ca a Ńunshin 'atimanēn 'apun sinánmicē unicama 'icēn. ³⁹ An chucu 'apácē uni asaribi ca Ńunshin 'atimanēn 'apu 'icēn. Anun bimi biti nētē Ńuiquinbi cana 'ëx utēcēnti nētē Ńui quian. An bimi bicē unicama asa ca ángelcama 'icēn. ⁴⁰ Anun Ńu bimi biti nētēan unin chucu pain bēchítancēxun tsin nēnti nētē usaribi ca anun 'ëx utēcēnti nētē 'iti 'icēn. ⁴¹ Ēx uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun 'ën ángelcama xucēxun ca an Ńu 'aisama 'acē unicama 'imainun an bētsi uni Ńu 'aisama 'anun 'amicē unicamaribi bitancēxun ⁴² manē tsi cha rēquirucē anu puti 'icēn. Anuax ca anu 'icē unicamabē tēmērai bēnēti 'inuxun 'aia. ⁴³ Usai 'icēbē ca barin uruquian pēcacēxa upí 'icēsaribiti an Nucēn Papa Diosan bana 'acē unicamax abē 'aish upíra upí 'iti 'icēn. An aín pabitan ëñē bana cuacē unin ca aín nuitunēñbi sinánquin cuati 'icēn.

Unēcē 'aisamaira cupicē Ńu Ńui quicē bana

⁴⁴ Catancēxun ca Jesusan ësaribi oquin aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Nucēn Papa Dios naínu 'icē an cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'icē quixun Ńui cana 'aisamaira cupicē Ńu Ńui ësai quin: Achúshi unin ca 'aisamaira cupicē Ńu, me 'ucē mēu uni itsían unēa, mēraxa. Mēraqin ca —'ënan ca 'iti 'icē —quixun sinani cuēñquin maputēcēanxa. Mapubiani cuanquin ca aín Ńucama anun a me marutí curíqui binuxun maruaxa. Marutanécē curíqui bēi utēcēnquin ca a me ainan 'inun maruaxa. Usaribiti ca uni bētsi Ńu cuēñcēsamaira oi Nucēn Papa Diosan 'iti cuēñnia.

Perla cacē Ńu cupíra cupí Ńui quicē bana

⁴⁵ Nucēn Papa Dios naínu 'icē an ainan 'iti unicama ainan 'imiti ax ca ësaribi 'icēn. Achúshi uni an Ńu marucē ax ca murusa Ńu, perla cacē, ax po namē iscēsa, a Ńu upíra upí 'aish 'aisamaira cupicē, a biisa tanquin bari nitsia. ⁴⁶ Bariquin mēraxun biisa tani ca anun marutí curíqui binuxun aín Ńucama marui cuanxa. Cuanxun maruquin curíqui bitancēx utēcēnquin

ca a perla 'aisamaira cupicë, ainan 'inun maruaxa. Usaribi oi ca uni bêtsi ñu cuëëncësamaira oi Nucën Papa Diosnan 'iti cuëënia.

Anun tsatsa biti rica ñui quicë bana

⁴⁷ Catancëxun ca Jesusan êsaribi oquin cacëxa:

–Nucën Papa Dios naïnu 'icë an cara uisoquin ainan 'iti unicama aïn uni 'imiti 'icë quixun ñui cana rica anun tsatsa biti ñui êsai quïn. An tsatsa bicë unicaman ca aïn rica bacanu saracabianquin anun ñu bêaratia. Usotancëxun ca anua cëñúruia tsatsa 'aisamaira bitsia. ⁴⁸ Bitancëxun masinu buánxun ca anu tsóxun upíbushi caisquin biquin caquínu puruia. Puruquin ca a pitima ñu a bacanu putia. ⁴⁹ Usaribi ca anun 'êx utëcënti nêtë 'inuxun 'aia. 'Êx utëcëncëbë uquin ca ángelcaman unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icë acama abë 'inun bianan an iscëxa upíma 'icë unicama bixun, ⁵⁰ manë tsi cha rêquirucë anu punuxun 'aia. Anuax ca anu 'icë uicamabë tëmërai bënëti 'inuxun 'aia.

Jesusan bana 'icësaribi ca bërâma Nucën Papa Diosan bana cuëëno ax upí 'icë quicë bana

⁵¹ Catancëxun ca êsaquinribi aïn 'unánmicë unicama cacëxa:

–¿'Ên mitsu cacë bana caina cuatin?

Cacëxun ca aïn 'unánmicë unicaman –cananuna cuatin –quixun cacëxa. ⁵² Quia ca Jesusan cacëxa:

–An Nucën Papa Dios naïnu 'icë aïn bana únáncë uni, an ca 'ên uni ñuixuncë bana unicama ñuixuanan bërâma 'ê ñuiquin cuëëno bana aribi ñuixunia. Ax ca xubuñu unían a isi ucë uni aïn ñu ió 'imainun aïn ñu ióma 'aishbi upí, aribi ismicësa 'icën.

Jesús Nazaretnu 'ía

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixunquin ancëbiani cuanx ca Jesús anuaxa canicë menu bëbacëxa. ⁵⁴ Bëbatancëxun ca anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun bana ñuixunquin 'unánmicëxa. Usoquin bana ñuia cuati ca anu 'icë unicamax ratuti canancëxa:

–¿Uin cara ênë uni usaquin bana ñuiti 'unánmicëxa? ¿Uin cushin cara ênë menuxuan unin 'acëma ñu 'ain? ⁵⁵ Ênëx ca carpinteronën bëchicë 'icën, 'imainun ca aïn titax María 'icën. Jacobo, José, Simón, Judas acamax ca aïn xucën 'icën. ⁵⁶ Aïn chirabacëcamaribi ca ênu nubë 'icën. ¿Uin 'unánmicëxun cara êsaquin bana ñuianan êsaquinribi ñu 'ati 'unanx?

⁵⁷ Usai canani ami nishcëxun isquin ca Jesusan atu cacëxa:

–An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'aïnbi ca axa anuax canicë unían anuaxa canicë menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama 'imainun aïn aintsi 'ibucamanribi cuaisama tania.

⁵⁸ Usaquin Jesús quicësbabi oquin ca anu 'icë unicaman –an ca asérabi Nucën Papa Diosan cushínbi ñu 'aia –quixun sinánma 'icën. Usa 'ain ca Jesusan 'itsa ñu 'aquinma uni itsían 'acëma ñu 'itsamashi 'acëxa.

14

Juan, an uni nashimicë, ax bama

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Usa 'ain ca unicaman Jesús ñuiquin chanioia Galileanu 'icë unicaman 'apu, Herodes, an cuacëxa. ² Cuaquin ca Herodesnën ratúquin, an ñu mëëmicë unicama cacëxa:

–Jesús, ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icën. Bamaxbi ca baísquiaxa. Usa 'ixun ca uni itsían 'acëma ñu 'aia.

³⁻⁴ An Juan aïn uni tëbiscamia 'aish ca usai Herodes quiacëxa. Êsai ca 'iacëxa: Herodes, an ca aïn xucën Felipenën aïn xanu, Herodías, a biacëxa. Usa 'ain ca –minmi a xanu biti ca 'aisama 'icë –quixun Juanën Herodes cacëxa. Cacëxun ca Herodesnën aïn unicama Juan bimiacëxa. Bimixun ca nëamixun sipuamiacëxa.

⁵ Aïn unicaman Juan 'anun 'amitisa tanquinbi ca camabi unían –Juan an ca Nucën Papa Dios quicë bana nu ñuixunia –quixun sináncë 'ain –'ëmima nishcania –quixun sinánquin 'amiama 'icën. ⁶ Usa 'aïnbi ca anúan bacëan nëtën Herodesnën camicëx uxúan unicaman pimainun, Herodiasnën tuá xanu xuntacu ax upiti bairani ransacëxa. Usai 'ia isi ca Herodes chuáma tani cuëëncëxa. ⁷ Cuëënquin ca xanu xuntacu cacëxa:

–Añu ñu caramina mi 'inánun 'ê ñucati a cana asérabi mi 'inánti 'ain. Sinanatëcëntimoquin cana ashiquin mi cain.

⁸ Cacëxun aïn tita pain ñucátancëxun ca aïn titaxa quicësbabi oquin cacëxa:

–Juan, an uni nashimicë, a tëbiscamixun camina 'ê aïn maxcá manë xampami 'inánti 'ain.

⁹ Usaquin cacëxun cuaquin masá nuitiraquin ca Herodesnën 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbi ca –sinanatëcëntimoquin cana mi cain –quixuan cacë sinánan anu 'icë unicaman-ribia cuacë cupí usoquin xanu xuntacu 'inánun aïn uni cacëxa. ¹⁰ Caquin ca sipunuabia

Juan tēbiscanun quixun aín unicama xuacēxa. ¹¹ Xucēx cuanxun tēbiscabētsinquin bēxun ca aín maxcá manē xampami xanu xuntacu 'ināncēxa. 'Ināncēxun buánxun ca aín tita 'ināncēxa. ¹² Usoquian tēbiscacē bixun maínbiani cuanxun ca Juanēn 'unánmicē unicaman Jesús ñuixuancēxa.

Jesusan 'aisamaira 'aish, cinco mil uni pán pimia

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Usaquian Juan 'acēa aín unicaman ñuixuncēx ca Jesús anuax nuntin cuanx anua uni 'icēma menu cuancēxa. Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icē —quixuan chanoioia cuabiani bētsi bētsi ēmanu 'icē unicamax men anua Jesús 'icē anu cuancēxa. ¹⁴ Usaía 'itsa unia riquiancēbē manē nuntinuax 'ibúquianquin ca unicama timécē isquin Jesusan atu nuibacēxa. Nuibaquin ca 'insíncē unicama pēxcūacēxa. ¹⁵ Usaquin 'acēbēa bari xupibucēbētan ca aín 'unánmicē unicaman anu cuanxun Jesús cacēxa:

—Bari ca xupibutia, ēnē mex ca anu uni 'icēma me 'icēn. Ēnu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icē ēmacamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹⁶ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ca cuantima 'icēn. Mitsun ca piti 'inan.

¹⁷ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman cacēxa:

—Nun piti ñura ca mēcēn achúshi pán 'imainun tsatsa rabēishi 'icēn.

¹⁸ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Ēnu ca 'ē bēxun.

¹⁹ Cacēxuan bēcēbētan ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacēxa. Cacēxa bucubucēbētan ca Jesusan mēcēn achúshi pāncēñun tsatsa rabē bixun manámi bēsuquin isquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun pán tucapaxun aín 'unánmicē unicama 'ināncēxa. 'Ināncēxun ca anu 'icē unicama pán mētícaquin 'ināncēxa. ²⁰ 'Ināncēxun biquin ca unicama camaxunbi pucháquin piacēxa. Pucháquin pia sēnēan ca usai 'iisa 'aimabia tēxécē piti aín 'unánmicē unicaman mēcēn rabē 'imainun rabē caquí buácaquin biacēxa. ²¹ An pucháquin picē nucē bēncamax ca 'aisamaira 'aish, cinco mil uni 'iacēxa. Atúinshima xanu 'imainun xucamanribi ca pucháquin piacēxa.

Jesús parúmpapa camánanēn niquiani cuan

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Usotancēxun ca an tsiánquianquin unicama cabianmainuan, atux pain manē nuntinu cēñuruquiani 'ucē manan cuanun quixun Jesusan aín 'unánmicē unicama xuacēxa. ²³ Xutancēxun anu 'icē unicama cabiani ca Jesús axēshi matánu Nucēn Papa Diosbē banai cuancēxa. Nucēn Papa Diosbēa banamainun ca bari cuabuacēxa. Bari atscincēbēa baquishcēbē Jesús axēshi anu 'imainuan ²⁴ aín 'unánmicē unicama manē nuntinu 'iruquiani parúmpapa nēbētsi cuania ca suñuonpitan cuainsamoquin bēcacēxa. Bēcaia ca bēchunanribi tucáncaquin manē nuntinua réutisoquin 'acēxa. ²⁵ Usomainuan pēcaracēbē ca parúmpapa camánanēn niquiani Jesús atunu cuancēxa. ²⁶ Parúmpapa camánanēn niquiania Jesús cuania isi ca atun bémánan pēqui racuēti —ñunshin sapi ca —quiax ratuti sharáruí quiacēxa.

²⁷ Usai quia ca Jesusan atu cacēxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racuēaxma ca 'it, 'ē cana 'ain.

²⁸ Cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—Mix camina asérabi Nucēn 'Ibu 'ain. Usa 'ixun ca 'ēx parúmpapa camánanēn niquiani minu cuanun 'ē cat.

²⁹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ca ut.

Cacēx ca Pedro manē nuntinuax 'ibúquiani parúmpapa camánanēn niquiani Jesúsnu cuancēxa. ³⁰ Cuanibi ca suñuan upitan parúmpapa bēchúaian isi racuēti nanēbuti cuēncēni quiacēxa:

—Cana bacamiquin, 'ē ca bitsi ut.

³¹ Cuēncēnquia cacēxun biquin ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina 'ēn mī parúmpapa camánanēn nicuatsinimi 'ēnu unun 'imicēxbi 'ēmi catamētiman? Camina 'ēmi sínāncēmasa 'ain.

³² Jesúsbēa Pedro manē nuntinu 'irucēbē ca suñuan nētēacēxa. ³³ Nētēcēbētan ca manē nuntinu 'icē unicaman a tanáin rantin puruni tsóbuti ami sínánquin Jesús cacēxa:

—Mix camina asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē a 'ain.

Genesaret menuxuan Jesusan 'insíncē unicama pēxcúa

(Mr 6.53-56)

³⁴ Parúmpapa 'ucē manan cuanx ca Genesaret cacē menu bēbacēxa. ³⁵ Bēbaia isquin ca a menu 'icē unicaman —axa ucē ux ca Jesús 'icē —quixun 'unánquin a menu 'icē unicaman

'unánun chaniocëxa. Chaniocëbëtan ca uni 'insincëcama Jesúsnu bëacëxa. ³⁶ Bëcëxun ca ñucë unicaman Jesús cacëxa:

—Min chupa cuëbíshi ca nu ticamit. Ësaquin caquin ticaíshi ca 'insincë unicamax pëxcuacëxa.

15

Aín nuitu upíma cupíma unin 'atima ñu 'acë bana

(Mr 7.1-23)

¹ Fariseo unicamabëtan ca an Moisésnën bana 'unáncë unicamanribi Jerusalén ëmanuax ricuatsini uxun Jesús cacëxa: ² —¿Uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman nucën rara quiá bana tanimin? A bana quiásabi oi 'iquinma ca mëchucaxunmashi piia.

³ Cacëxun ca Jesusan atu ñucáquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina mitsux mitsun rara quiá bana tanibi Nucën Papa Dios quiásabi oi 'iman? ⁴ Nucën Papa Dios ca ësai quiacëxa: “Min papan bana, min titan bana camina cuati 'ain”. 'Imainun ca ësaribiti quiacëxa: “Axa aín papa, aín tita ñui 'atimati banacë uni a camina bamamiti 'ain”. ⁵ Usa 'ainbi camina mitsux ësai quin: Unin ca aín papa, aín tita ësáquin cati 'icën: Mi 'inánti 'ixunbi cana 'ën mi 'inánti ñucama Nucën Papa Dios 'inan. ⁶ Axa usai quicë uni an aín papa aín tita ñu 'aquintima ca asábi 'icë quiax camina mitsux quin. Usai quiquin camina mitsun raran ñuiá bana ashi sinánquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aiman. ⁷ Mitsux camina cëmë 'ain. Isaiasnëan mitsu ñuiquin cuëñëo bana ca ësai quia:

⁸ Ënë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima. ⁹ Nucën Papa Diosan bana isa quixun ca unínbi ñuicë banaishí unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia.

Isaiasnën cuëñëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in.

¹⁰ Catancëxun ca ësáquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—'Ën, bana ñuimainun ca upí oquin cuacan. ¹¹ Aín ñu picë cupíma, aín nuitunën 'atimaquin sinania, aín cuëbitan upíma banan banacë a cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia.

¹² Usaquin caia ca aín 'unánmicë unicaman Jesús nëbëtsioraxun cacëxa:

—¿Caramina isan, fariseo unicamx ca usaquinmi unicama ñuixunia cuati mimi nishaxa?

¹³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicamax cara Nucën Papa Dios naínu 'icë an ainan 'imicëma 'icë, acamax ca asérabi ainanma 'aish abëma 'iti 'icën, aín tapuncëñunbi ëchicëxa i 'icësaribiti ñancáishi 'iti 'icën. ¹⁴ Fariseo unicamaxa nishiabi camina isëshiti 'ain. Atun Nucën Papa Diosan bana uni itsi 'unánmiti 'ixunbi ca uisai cara quia quixun 'unanima. Ca bëxunni unisa 'icën. Bëxunni unin abë bëxunni uni itsi buáncatsi quixun 'aíbi ca bëxunni 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima, a rabëtaxbi aman cuanx quininu nipacëti 'icën.

¹⁵ Usai quia cuáquinbi ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë quixun ca nu ñuixun.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina 'ën cacëxun 'ën bana cuatiman? ¹⁷ Unían ñu aín cuëbitan picëx ca aín pucunuishi atsinia. Atsintancëx ca amiribishi chiquitia. ¿A caramina 'unaniman? ¹⁸ Usa 'ainbi ca uni masáquin sinani 'atimati banaia. Aín nuitu upíma 'ain ca usai banaia. Usa 'icë Nucën Papa Diosan iscëx ca uni 'atima 'icën. ¹⁹ Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, uni 'ati, aín xanuma 'ainbi xanubë 'iti, xanu cuaioti, uni itsin ñu mëcamati, cëmëi uni itsimi manánti, uni itsi ñui 'atimati banati. ²⁰ An usa ñucama 'acë unicama ca Nucën Papa Diosan iscëx upíma 'icën. Mëchucaxunma picë 'aishbi aín sinan upí 'icë ca Nucën Papa Diosan uni upíma isima.

Judíosma xanu Jesúsni catamëa

(Mr 7.24-30)

²¹ Anuax cuanx ca Jesús anua Tiro cacë ëma 'imainun Sidón cacë ëma 'icë a menu bëbacëxa. ²² Bëbaia ca anu 'icë Cananea xanu, an anu cuanquin munuma banaquin Jesús caráishiacëxa:

—Míx camina Nucën 'Ibu, Davitan rëbúnqui 'ain. Usa 'ixun camina 'ë 'aquinti 'ain. 'Ën ini tuá ca anua ñunshin 'atima 'ain 'itsaira paë tania.

²³ Caquin caráishicëxunbi ca Jesusan cáma 'icën. Caiama oquin ca aín 'unánmicë unicaman a rapasu cuanquin —an ca cuëncënquin nu nuia. Camina a cuantánun cati 'ai —quixun cacëxa.

²⁴ Usaquin cacëxun ca Jesusan xanu cacëxa:

—Judíosma unibuma, judíos unicamaishí ami sinanaminun ca 'ën Papa Diosan 'ë caxa. Axa 'ura cuancëa 'aracacë ñuina aín 'ibun bëtëcëncësaribi oquin judíos unibu ami sinánun quixun canun ca Nucën Papa Diosan 'ë caxa.

²⁵ Cacëxun cúaquinbi ca a tanáin rantin puruni tsóbuquin a xanun cacëxa:

—Camina 'ën tuá 'ë pëxcuxunti 'ain.

²⁶ Cacëxun ca —judíos unicama pain 'aquini cana uacën —quixun sináinquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icën.

²⁷ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—Usa ca. Usa 'aínbi ca cuënan tëmúxun aín 'ibúan rëupatia piti sani camunan piia.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Míx camina asérami 'ëmi catamëti 'ën mi upí oquin 'aquinun quiax 'ëmi sinan. Usa 'ain ca míx cuëncësabi oi 'iti 'icën.

Quixuan cacëbëshi ca aín ini tuá pëxcúacëxa.

Galilea menuxuan Jesusan uni ñucëcama pëxcúa

²⁹ Anu Tiro 'imainun Sidón 'icë me anuax cuanx ca Jesús parúmpapa Galilea ratábiani matá menu mapëracëtancëx anu tsóbuacëxa. ³⁰ Anua tsotan ca anu ricuatsinquin 'aisamaira unin, uni 'insincë 'itsaira bëacëxa. Axa aín niti bëtsicë uni 'imainun aín bërúmi ñucë 'imainun pabë 'imainun banañuma, a unicama 'imainun bëtsi bëtsi 'insinan 'icë unicamaribi a tanáin bëia ca Jesusan pëxcúacëxa. ³¹ Pëxcucëx ca banañuma unicamax banacëxa. Banamainun ca axa aín quisi aín pëñánmi ñucë unicamaxribi pëxcúacëxa. Pëxcúmainun ca axa aín niti bëtsicë unicamax upiti niacëxa. Aín bërúmi ñucë unicamaribi ca bëoquiquin isacëxa. Usaia 'ia isquin ca anu 'icë unicaman uisa uni cara ënëx 'icë quixun sinani cuëñquin chuáma tanquin Nucën Papa Dios, a Israel unicaman rabiçë, a rabiacëxa.

Jesusan 'aisamaira 'aish, cuatro mil uni pán pimia

(Mr 8.1-10)

³² 'Itsa uníxa timëcamë 'ëocë 'ain ca aín 'unánmicë unicama cuënxun Jesusan atu cacëxa:

—Ënë unicamax ca ënu rabë 'imainun achúshi nëtë 'ëbë 'icën. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icën. Usa 'ain cana 'ën atu 'itsaira nuibaquin 'aguinsa tanin. Cuaníbima atux bainuax bëënanía, usa 'ain cana ñu naracamixunma xuisama tanin.

³³ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Ënëx ca anu uni 'icëma me 'icën. ¿Uinua caranuna ënë unicaman pimiti piti biti 'ain?

³⁴ Cacëxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucácëxun ca aín 'unánmicë unicaman —ënu ca mëcën achúshi 'imainun rabë pán 'imainun 'itsamashi tsatsaratsu 'icë —quixun cacëxa.

³⁵ Usaquin cacëxun ca Jesusan axa timëcamë 'ëocë uni menu tsóbunun quixun cacëxa.

³⁶ Usoxun ca páncamacëñun tsatsaribi bixun Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun a piti ñu tucapaxun aín 'unánmicë unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca anu 'icë unicama pinun mëticaquin 'ináncëxa. Aín 'unánmicë unicaman a unicama 'ináncëx cëñútiisa 'aishbi ca a píticamax cëñúma 'icën, ³⁷ a unicaman pucháquin picëxbi. Camáxia puchácëbëtan ca Jesusan 'unánmicë unicaman mëcën achúshi 'imainun rabë caquí buácaquin tëxëcë piti biacëxa. ³⁸ An a piti picë nucë bënëcama ca 'itsaira 'aish cuatro mil 'iacëxa. Atúinshima xanu 'imainun xucamaribi ca pucháquin piacëxa. ³⁹ Usoquin pimitancëxun a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cabiani ca Jesús manë nuntinu 'iruquiani cuanx Magdala cacë menu cuancëxa.

16

Fariseo unicamabëtan saduceo unicaman uni itsían 'acëma ñu 'anun quixun Jesús ca

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo unicama 'imainun saduceo unicaman ca anu cuanxun Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun. Jesús aín sinanënbi isa unían iscëma ñu nañua 'anun quixun cacëxa. ² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca ësa 'icën. Bari cuabúcëbëtan naí isi camina quin: “Nëtë ca upí cuabutia, imëishi ca nëtë upí pëcarati 'icën”. ³ Bëtsi nëtën camina bësuquin naí isi quin: “Nëtë ca bëitia, 'uí ca 'itsa 'ibúti 'icën”. Naí isquin camina uisai cara nëtë 'iti 'icë quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncë 'ixunbi camina 'ën bana ñuixunia cuanan 'ën 'aia isquinshi 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ëx cana asérami Nucën Papa Diosnuax ucë 'ai quixun. ⁴ Ënë unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana asérami Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atúan ñucácëxunbi 'aiman. Ënëishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain.

Usoquin cabiani ca Jesús anu 'icë unicama ëbiani cuancëxa.

Anun pán chamiti ñusa 'icë fariseo unibunën bana cuatima quicë bana

(Mr 8.14-21)

⁵ Parúmpapa 'ucé manan cuanquinbi ca Jesusan 'unánmicé unicaman atun piti ñu buánquinma manuacéxa. ⁶ Manubiancèbè ca Jesusan cacéxa:

—Fariseo unibu 'imainun saduceo unibunéxa anua pán chamiti ñusa 'icé ax 'icésa usaribi 'itin rabanan camina bérúancati 'ain. ⁷ Cacéx ca —nunu pán bécéma cupí ca nu usaquin caia —quiax aín 'unánmicé unicamax canancéxa. ⁸ Canania 'unánquin ca Jesusan cacéxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bécéma 'ai quiax cananin? Mitsux camina 'emi catamécémasa 'ain. ⁹ ¿'En ñu 'aia isúnbi caramina ui carana 'éx 'ai quixun 'unaniman? ¿Caramina 'en unicama pimiama isancé a manuan? ¿'En mécén achúshi pán pimicéxuan cinco mil unin tēxéocé, mécén rabé 'imainun rabé caquí buácaquin bixunbi caramina sinaniman? ¹⁰ ¿Bétsi nēténribi 'en mécén achúshi 'imainun rabé pán pimicéxuan cuatro mil unin tēxéocé a mécén achúshi 'imainun rabé caquí buácaquin bixunbi caramina sinaniman? ¹¹ 'En cana fariseo unibu 'imainun saduceo unibunéxa anun pán chamiti ñusa 'icésa usaribi 'itin rabananmi bérúancanun quixun mitsu can. Caíbi cana pán ñuira quicéma 'ain. ¿Usaquin 'en cacéxun caramina cuacéma 'ain?

¹² Cacéxun ca aín 'unánmicé unicaman —Jesusan ca anun pán chamiti ñu ñuiquin caquinbi fariseo unibu 'imainun saduceo unibunéan 'unánmicé banacama ca asérami 'icé quixun sinánquin a cuatin rabanan bérúancanun nu caxa —quixun 'unáncéxa.

Jesús ax ca asérami Cristo 'icé quíaxa Pedro quia

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Usotancéx anu Cesárea de Filipino cacé éma 'icé me anu cuanx riquianquin ca aín 'unánmicé unicama Jesusan ñucáquin cacéxa:

—¿Uní 'inux Nucén Papa Diosnuax uá 'aish carana 'éx ui 'ai quiax cara unicama quin?

¹⁴ Cacéxun ca atun cacéxa:

—Rairínéx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicé, a 'ain. Rairínéx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Rairínéxri ca quia, mix sapi ismina Jeremías a 'ain, ama 'aish ismina an Nucén Papa Dios quicé bana unicama ñuixuan uni itsi a 'iti 'ain.

¹⁵ Cacéxun ca aín 'unánmicé unicama Jesusan cacéxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'éx caraisana ui 'ai quin?

¹⁶ Quia ca Simón Pedronén cacéxa:

—Mix camina axa bamatimoi tsócé Nucén Papa Dios aín Béchicé, Cristo, axa utinu nun caíncé, a 'ain.

¹⁷ Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Simón, Jonasan béchicé, cana mi cain, unin ca usaquin mi sinánmicéma 'icén. 'En Papa naínu 'icé an ca mi sinánxunquin usoquinmi sinánun mi sinánmiaxa. An ca mi sinánmiaxa quixun 'unani camina cuéenti 'ain.

¹⁸ Caxun ca mapara, griego banan “petra” cacé, a sinánquin Jesusan Simón cacéxa:

—'En cana mi cain, mix camina Pedro caquin anécé 'iti 'ain. Minmi 'emi béri cacé bana sináncé usaribi oquin sináncé ca axa 'emi catamécé unicamax 'iti 'icén. Bamatancéxibi cēñútimo ca a unicamax 'énan 'iti 'icén. ¹⁹ 'En cana 'en cushi mi 'inánti 'ain, ami cushixunmi 'é ñuiquin bana unicama ñuixunun. An minmi 'é ñuiquin bana ñuixuncéxun cuacé unicamax ca 'en Papa Diosan uni 'iti 'icén. A cushínbi Nucén Papa Diosan sináncésaribi oquin sinánquin, aín unicamax ca usai 'iti 'icé quixun caquin, ésa ñu ca 'ati 'icé quixun canan, ésa ñu ca 'atima 'icé quixun cacébetan ca Nucén Papa Dios naínu 'icé an, —usa ca —quixun sinánti 'icén.

²⁰ Usaquin Pedro catancéxun ca aín 'unánmicé unicama Jesusan cacéxa:

—'Éx cana ax utia judíos unibunén caíncé Cristo a 'ai quixun camina uinu 'icé unibi catima 'ain.

—'Éx cana unin 'acéx bamati 'ai —quíaxa Jesús quia

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Ésaquin caquin sēñéontancéxun ca aín bamati ñuixuntabaquin Jesusan aín 'unánmicé unicama ésaquin cacéxa:

—'En Papa Dios cuééncésabi oi cana Jerusalénu cuanin. Cuanx bēbacé ca anu 'icé uni apáncamabé judíos sacerdotenén cushicama 'imainun an Moisésnén cuéñéo bana 'unáncé unicamax 'en bana cuaisama tani 'emi nishti 'icén. 'Émi nishquin ca 'é uni itsi 'amiti 'icén. Usaquin 'é 'acéx bamatancéx cana rabé nēté 'iónxa pēcaracébé baísquiti 'ain.

²² Usaria quia oquin ca Pedronén Jesús amo nitsinaxun ñu caquin cacéxa:

—Usai camina 'ítima 'ain, Nucén Papa Diosax ca mixmi usai 'iti cuééntima 'icén.

²³ Usaquin cacéx cuainacéquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacéxa:

—Min camina ñunshin 'atimanén 'apu, Satanás, an sináncésa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. Min camina 'é ñu 'atima 'amitisa tanin. 'En Papa Dios cuééncésabi oi 'iáxma 'éx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncésa oquinshi sinanin.

²⁴ Catancëxun ca aín 'unánmicë unicama ësáquin Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti quicë bana ënquinma 'ati 'icën. ²⁵ Uin cara aín cuëncësa oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënu upitax tsóti sinánquinma 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën. ²⁶ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aishbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish abë upíma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábia bicë 'icën. ¿Nucën Papa Diosbë bamatimoi tsónuxun cara unin añu ñun cupíoti 'ic? Anun cupíoti ñu ca 'aíma 'icën. ²⁷ 'Ëx cana 'ën Papa Diosan nëtënu cuantancëx anu abë 'Apu 'iti 'ain. 'Ëx 'Apu 'aish utëcëncëbë ca 'ën ángelcamaribi uti 'icën. Uxun cana unicama achúshi achúshi atun nuitu 'unánquin an ñu 'atima 'acë unicama a 'atimonan an upí ñu 'acë unicama 'ëbë 'inúxa cuëñun 'imiti 'ain. ²⁸ 'Ën cana asérabi mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'ëx cana asérabi 'ën unicaman cushi 'ai quixun isti 'icën.

17

Axbia Jesús bëtsia

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca męcën achúshi 'imainun achúshi nëtë 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani, Pedrocëñun Jacobo 'imainun aín xucën Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancëxa. ² Anu cuantancëx ca a unicaman ismainunbi Jesús bëtsiacëxa. Bëtsii ca barin pëcacësa 'inun aín bëmánan ichúacëxa. Aín chuparibi ca uxuira 'aish bari upí uruía iscësa 'iacëxa. ³ Usa 'icë isanan ca Elíasbëa Moisés chiquiracëti Jesús bë banaia isacëxa. ⁴ Usai 'ia abë banaia isquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. Míx cuëncëbëtan cananuna rabë 'imainun achúshi xuburatsu 'ati 'ain. Ax ca minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi 'iti 'icën.

⁵ Usaquin Pedronën cacëbëtainshi ca acama cuín quëcësanën tupëoncëxa. Usocëxun ca Pedro, Jacobo, Juan acaman nëtë cuín mëucúaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ëx amiira sinani cuëncë, 'ën bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

⁶ Èsai quia cuati ca 'aisamairai racuëti memi bëúmpucuti racábuacëxa.

⁷ Usai 'ia racuëtan bamaiaibi ca Jesusan anu cuanquin ramëquin cacëxa:

—Ca nirucan, racuëaxma ca 'it. ⁸ Èsaquin cacëx bëpëqui chairuquin iscëxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsëshi anu 'iacëxa.

⁹ Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Mítsúnmi isanan cuacë ënë ñucama camina uinu 'icë unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx bamatancëx baísquicëbëtan cuni camina ënë ñucama unicama ñuixuntí 'ain.

¹⁰ Usaquin cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Míxmi asérabi Cristo 'aínbi cara uisacatsi an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax, Elías pain ca uti 'icë quiax quin?

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Elías ax pain ca uti 'icë quicë bana ax ca asérabi 'icën. Uxun ca unicama Nucën Papa Diosmia sinánun sinánmiti 'icën, usai quicë banax ca asérabi 'icën. ¹² Asérabi 'aínbi cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucëbi ca judíos unicaman ui cara ax 'icë quixun 'unáncëma 'icën. 'Unánquinma ca atúxa cuëncësa oquínshi a 'atimoxa. A 'atimocësaribi oquin ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë 'ëribi 'atimoti 'icën.

¹³ Usaquin Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman 'unáncëxa, —Elías ca uti 'icë quíá bana, ax ca Juan, an uni nashimicë, a ñuía quíá 'icë —quixun.

An upí 'icëbi aín nami bëruriquin uni bënënmicë 'insínñu tuá Jesusan pëxcüa

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Matánuax cuanx ca anua 'aisamaira uni timëcë anu Jesús bëbacëxa. Bëbacëbë anu cuani aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin ca achúshi unin cacëxa: ¹⁵ —¿'Ën bëchicë caramina 'ë pëxcuxuntima 'ain? Aín namix nimëti bërëui saquiquiquin ca paë tania. Nimëti saquiqui ca 'itsai tsinu 'iruanan bacanu nipacëtia. ¹⁶ Usaia 'ia cana min 'unánmicë unicamanu 'ëa pëxcuxunun quixun bëan. Bëiabi ca 'ë pëxcuxuncëma 'icën.

¹⁷ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mítsun camina Nucën Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icë quixun sinaniman. Camina ami catamëisama tanin. ¿Mítsúxmi ami catamëñun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi nëtën carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain? 'Ë ca a tuá bëxun.

¹⁸ Cacëxuan bëcëbëtan ca Jesusan a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquínun caquin chiquíancëxa. Chiquícëbë ca pëxcuti asábi 'iacëxa.

¹⁹ Usaquian 'acë ca atúxëshi abë 'ixun aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿Uisa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquíncasman?

²⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina uisaira cushi cara Nucën Papa Diosan cushi icë quixun sinaniman. Mostaza bëru ax ca chamaratsu 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixun, Ënë ñu cana 'atima 'ai, quixun sinánquinbi asérabi ami catamëquin ñucáquin camina uisa ñu caramina 'aisa tani a 'ati 'ain. Mitsux ami 'itsamashi catamëcë 'ixunbimi ënë matá, Ënuax ca 'uri tacút, cacëx ca 'uri tacúti 'icën. ²¹ Ësa ñunshin 'atima chiquíntix ca pima samáquin Nucën Papa Dios ñucáquin chiquínti 'icën.

—*Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quiáxa Jesús quitëcëan*
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Usoxun ca abëa Galilea menu cuania Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë ca 'ë unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën.

²³ 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëx cana rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísqinixun 'ain.

Quixuan cacëxun cuati ca aín 'unánmicë unicamax masá nuituacëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anun mëníoti curíqui ñui quicë bana

²⁴ Capernaúmnu cuanxa Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamax bëbacëbëtan ca an anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anun mëníoti curíqui bicë unin anu cuanquin Simón Pedro ñucáquin cacëxa:

—¿Mitsun 'ibun cara curíqui, anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu mëníoti, 'inan-imin?

²⁵ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ca 'inania.

Usaquin catancëxbia a ñucánux xubunu atsinia ca Jesusan Simón Pedro ñucácëxa:

—Simón, ¿uisaquin caramina sinanin? ¿Ënë nëtënu 'icë 'apucaman cara a curíqui 'inánun ui cain? ¿A curíqui 'inánun quixun cara aín aintsicama cain? ¿A curíqui 'inánun cara bëtsi unicama cain?

²⁶ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Aín aintsicamama, bëtsi unicama ca a curíqui 'inánun quixun caia.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca usa 'icën. Aín aintsicaman ca a curíqui 'inanima. ²⁷ Usa 'ain curíqui 'inántima 'ainbi camina an curíqui bicë unínma numi nishquin masá sinania quixun ësaquin 'ati 'ain. Camina parúmpapanu mishqui cuanti 'ain. Mishquiquinmi a pain bicë tsatsa, aín ana 'ucë mëu isquin camina anua curíqui mërati 'ain. Mëraquin a curíqui bixun camina an curíqui bicë uni 'inánti 'ain. A curíquinëx ca 'iti 'icën, mínan 'inánanmi 'ëribi 'inánxuncë.

18

Uix cara bëtsi unicamabëtan sënënmaira 'icë quicë bana

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Usai 'icëbëtan ca anu cuanquin aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan nëtënu cara uix anu 'icë unicamabëtan sënënmaira 'iti 'ic?

² Cacëxun ca Jesusan, tuá achúshi cuënxun atu nëbëtsi nitsínxun cacëxa: ³ —Asérabi cana mitsu caín, mitsux cha 'iisa tanquin usaquin 'ë ñucati camina sinanati 'ain. Sinanacëma 'ianan tuácamaxa cha 'iti sinanima an a bërúancë unimi catamëcë, usaribiti 'ëmi catamëcëma 'aish camina mitsux Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. ⁴ Ui unix cara ënë tuásaribi 'aish cha 'iti sinanima 'ëmi catamëtia, ax ca Nucën Papa Dios naínu 'icë an iscëx aín uni raírisamaira 'icën. ⁵ Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa —ñuamara ca —quixun unin sináncë uni a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia.

'Uchati rabanen bërúancati Jesús quiá bana

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Usa 'ain ca an 'ëmia sináncë uni 'imainun tuá 'ëmia sinánti ënun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicë unix aín 'ucha chaira 'icën. Usa 'aish ca 'aisamaira oquin castíancë 'iti 'icën. A unix ca anun ñu rënti maxax ami tëtëcërëcatancëxun parúnmapa nëbëtsi nicëxa uni nanëcësamaira oi castíancë 'iti 'icën. ⁷ Ësaribiti ca 'ia. Bëtsi unían ñu 'atima 'anun sinánmicëxun 'ai ca uni aín 'ucha cupí 'itsaira tëmëraia. Camabi unix ca ñu 'atima 'anun quixuan bëtsi unin sinánmicë 'icën. Usa 'ainbi ca an bëtsi uni 'atima ñu 'amicë ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castíancë 'iti 'icën, aín 'ucha cupí.

⁸ Min mēcēn, min taē anun 'aisama ñu 'ati cuēñcē 'ixun camina ashiquin manuquin ēnti 'ain. Usoquin 'ai camina min mēcēm, min taē tēaxun nicēsa 'iti 'ain. Mix mēcēn rabēñu 'aishmi manē tsinu anuax tēmērai cuantima cupími min mēcēn, min taē tēaxun niti ca asábi 'icēn. ⁹ Min bēru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuēñcē 'ixun camina ashiquin manuquin ēnti 'ain. Usoquin 'ai camina min bēru achúshi échíxun nicēsa 'iti 'ain. Mix bēru rabēñu 'aishmi manē tsinu anuax tēmērai cuantima cupími min bēru achúshi échíxun niti ca asábi 'icēn.

Carnero nētēcē ñui Jesús quía bana

(Lc 15.3-7)

¹⁰ 'Ēn unicamax ca tuáratsusa 'aish ñuuma 'icē quixun camina sinántima 'ain. 'Ēn cana mitsu cain, ca ñuumama 'icēn. An a bēruñcē ángelcamax ca Nucēn Papa Diosbēbi 'icēn. ¹¹ Uni 'inux cana 'ēx Nucēn Papa Diosnuax uacēn, unicama ami sináncēma 'aish ainanma 'icēbi ainan 'inun 'iēminux.

¹² Ēsaribi oquin ca Jesusan cacēxa:

—Ca ēsa 'icēn. ¿Cien carneroña 'ainbia achúshi amanu cuani nētētia cara unin a baritima 'ic? Rairi noventa y nueve an matá menuxun pasto piia ēbianxun ca axa nētēcē a bariti 'icēn, ¿usa cat? ¹³ 'Ēn cana asérabi mitsu cain, bariquin mērax ca bētsi carnerocama isia cuēñcēsamaira oi axa nētēcē a mērax cuēñnia. ¹⁴ Usaribiti ca mitsun Papa Dios naínu 'icē ax aín unicama achúshiratsunēnbia a ēnti cuēñnima.

Usoquin axa numi 'uchacē uni aín 'ucha manumiti bana

(Lc 17.3)

¹⁵ Jesusan ca ēsaquinribi aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Axa mix 'icēsaribiti Nucēn Papa Diosmi sináncē uníxa mimi 'uchaia camina abēishi banaquin —ēsaí camina 'ēmi 'ucha —quixun a cati 'ain. Usoquinmi cacēxun cuati sinanati ca mibē upí 'itēcēnti 'icēn. ¹⁶ Min cacēxuan cuaisama tancēbē camina bētsi uni an a ñucama 'unáncē, a buani, axa mimi nishcē uni anu cuantēcēnti 'ain. Abēmi cuancē uni anribia cacēxun ca axa mimi nishcē uni an, asérabi ca minni ñuicē bana ax 'icē quixun 'unánti 'icēn. 'Unánan ca mix camina asérabi abē upí 'iisa tani quixun 'unánti 'icēn. ¹⁷ Usaquin 'acēxunbia min bana cuaisama tancēbētan camina axa 'ēmi catamēcē Nucēn Papa Diosan unicamax timēcē a ñuixunti 'ain. Ñuixuncēxun ca atúnribi a uni 'ēsēti 'icēn. 'Ēsēcēxunbia atun bana cuaisama tania camina, a unix ca axa Nucēn Papa Diosmi sináncēma unisa 'ianan an 'apu buánmiti curíqui bicē uni 'icēsaribiti 'uchañu 'icē quixun isti 'ain.

¹⁸ 'Ēn cana asérabi 'ēmi catamēcē 'icē mitsu cain, asérabi 'ēn sinánmicē 'ixunmi mitsun, 'ēn unicama uisai cara 'iti 'icē quixun sinánquin —ēsa ñu ca 'ati 'icē —quixun canan —ēsa ñu ca 'atima 'icē —quixun cacēbētan ca Nucēn Papa Dios naínu 'icē, an —usa ca —quixun sinánti 'icēn.

¹⁹⁻²⁰ 'Ēn unicamaxa 'ēmi sinani timēcēbē cana 'ēx atu nēbētsi 'ain. Rabē 'imainun achúshia 'ēmi sinani timēcēbē cana 'ēx atu nēbētsi 'ain. 'Imainuan rabētaxribi timēcē 'ain cana 'ēx atubē 'ain. 'Ēx atubē 'ixun cana añu 'ati cara asábi 'icē quixun 'unánmiti 'ain. Usa 'ain cana ēsaquinribi 'ēn mitsu cain, mitsu rabētan camina uisainu 'iti cara Nucēn Papa Dios cuēñti 'icē quixun upí oquin sinántancēxun an mitsu 'axunun ñucáti 'ain. Ñucácēxun ca an mitsúnmi cacēsabi oquin mitsu 'axunti 'icēn.

²¹ Ēsaquian aín 'unánmicē uni raíricēñun cacēxun ca Pedronēn Jesús cacēxa:

—¿Min uni itsíxa 'ēmi nishi 'uchaia carana uiti oquin aín 'ucha abē mēñionanquin manumiti 'ain? ¿Carana mēcēn achúshi 'imainun rabē oi abē mēñionanti 'ain?

²² Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mēcēn achúshi 'imainun rabē oquinmi manuminun cana mi caiman. Uiti oi cara 'uchati 'icē a camabi camina manumiti 'ain.

An uni ñu mēēxuncē unían axa ami 'uchacē uni aín 'ucha manumisama tan bana

²³ Jesusan ca ēsaquinribi cacēxa:

—Nucēn Papa Diosnan 'itix ca ēsa 'icēn: Achúshi unin ca an ñu mēēxuncē unicama uiti curíqui cara achúshi achúshi unin ribinia quixun istisa tanxa. ²⁴ Istisa tancēbētan ca aín unin an 'aisamaira 'itsa millones curíqui ribíncē uni bēaxa. ²⁵ Bēcēx uxun ca curíquiñuma 'ixun cupíocasmata. Cupíocēxunma ca an ñu mēēmícē unin aín uni itsi caxa: Camina acēñun aín xanu 'imainun aín bēchicēcamaribi bētsi unia ñu mēēxunun maruti 'ain. Maruxun curíqui bixun camina 'ēa ribíncē a cupíoquin mi bicē curíqui a 'ē 'inánti 'ain. ²⁶ Usaquian cacēbē a tanám rantin puruni tsóbuquin ca an ribíncē uni a ñu mēēmícē uni caxa: 'Ēn cana mi cupíoti 'ain, camabi a 'ēn mi ribíncē curíqui. 'Ēn mi munu cupíonun camina cañpainti 'ain. ²⁷ Cacēxun cuaquin ca an a ñu mēēmícē unin caxa: 'Ē cupíoima camina cuanti 'ain. Minmi 'ē cupíocēxmabi ca asábi 'icēn. ²⁸ Cacēx cuanquinbi ca an abētan a uni ñu mēēxuncē uni

mëraxa. Mëräquin ca —ënën ca 'ë ribinia —quixun sinánquin 'itsamashi curíquia ribíncëxunbi aín t'exatan biqün têtsëcaquin caxa: Minmi 'ë ribíncë ca 'ë cupíot. ²⁹ Cacëxun ca caxa: 'Ën cana mi cupíoti 'ain, camabi a 'ën mi ribíncë curíqui. 'Ën mi munu cupíonun camina caínpainti 'ain. ³⁰ Cacëxunbi ca caxa: Cana 'ëmi cupíonun cainiman. Caxun ca a ribíncë curíquicama a cupíoiä sipunu 'inun sipuaxa. ³¹ Usoquian 'aia isi masá nuituti ca an abëtan ñu mëëxuncë uni raírícamax an a ñu mëëmicë uni ñuixuni cuanxa. ³² Cuanxun ñuixuncëxun cuaquin camicëxa ucë ca an ñu mëëmicë unin an ribíncë uni caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Minmi 'ë cacëxun mi nuibaquin cana 'ëmi ribíncë curíquicamami 'ë cupíoxunma 'anun mi can. ³³ 'Ën mi 'acësaribi oi camina an mi ribíncë uni a sipuamima upiti abë mëñionanti 'ian. ³⁴ Cai ami nishquin ca an ñu mëëmicë unin an sipu bërúancë uni caxa: An 'ë ribíncë curíquicama cupíoquin sënëontamainun camina ënë uni sipunu tëmëraminin xëputi 'ai —quixun.

³⁵ Usaribi oquin ca 'ën Papa Dios naínu 'icë, an axa mimi 'uchacë unimi aín 'uchacama abë mëñionanquin manumicëma 'icë, mitsun 'uchacama manuquinma uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën.

19

*Unix ca aín xanubë ënanántima 'icë quicë bana
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)*

¹ Usaquin a ñucama ñuiquin cabiani ca Jesús Galilea menuax cuanx Judea me Jordan cacë baca 'ucë manan anu bëbacëxa. ² Bëbaquin ca 'aisamaira uníxa timëcëbëtan Jesusan uni 'insíncëcama pëxcüacëxa.

³ Usa 'ain ca fariseo unibunën anu timëxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuxun cuacatsi quixun ñucáquin cacëxa:

—¿Uisai cara 'iashia unin aín xanu ënti cara asábi 'ic?

⁴ Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camabi ñu unioquin ca Nucën Papa Diosan bëbu 'imainun xanu unioçëxa. ¿Acama ñuiquin Nucën Papa Diosan bana cuënëo caina iscëma 'ain? ⁵ Uniotancëxun ca Nucën Papa Diosan cacëxa: “'Ën usoquin unioçë 'ixun ca unin aín xanu biqün, aín titacëñun aín papa ëni, aín xanubë ënananquinma 'iquinti 'icën. A rabëtaxbi ca achúshisa 'iti 'icën”. ⁶ Usa 'ain ca uni aín xanubë rabë 'aishbi achúshisa 'icën. Usaia achúshishi 'inúan Nucën Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubë ënanantima 'icën, uni itsínribi ca ënananmitima 'icën.

⁷ Cacëxun ca fariseo unicanman Jesús cacëxa:

—Míxmi quicë bana ënëxa asërabi 'ainbi ca Moisésnëan cuënëo banax ësai quin, ënquin ca unin —ënë xanu ca bëri 'ën xanuma 'icë —quixun quíríca 'atancëxun 'inánquin aín xanu ënti 'icën. ¿Uisai cara usai quin?

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Judíos unicanmaxa mitsusaribi masáquin sináncë 'ain ca Moisésnën a bana cuënëoçëxa. 'Ën Papa Diosan ca bëbu 'imainun xanu unioquin —unin ca aín xanu ënti 'icë —quixun cáma 'icën. ⁹ 'Ën cana ësöoquin mitsu cain, an aín xanúxa uni itsibë 'icëma 'icëbi ënxun, xanu itsi bicë uni ax ca 'uchaia, aín xanuma 'ainbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti.

¹⁰ Usaquin cacëxa fariseo unicanmax riquiancëbëtan ca aín 'unánmicë unicanman Jesús cacëxa:

—Unin ca aín xanu ëntima 'icë quiaxmi mix quicë 'ain sapi ca unin xanu bitima asábi 'icën.

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usaia uni 'iti ca asábi 'icën, 'ainbi ca camáxirama, a Nucën Papa Diosan usai 'inun quixun sinánmicë, axëshi usai 'iti asábi 'icën. ¹² Bëtsi bëtsi unin ca aín nami 'aisama cupí bacë bëchima, usa 'ixun ca xanu bitsima. Bëtsi bëtsi unin ca uni itsían axa bëchicëñuma 'inun mëñiocë 'ixun xanu bitsima. Bëtsi bëtsi unin ca Nucën Papa Diosmishi sinánquin aín bana quicësabi oquin upí oquin 'anuxun xanu bitsima. Usa cupía axa xanuñuma 'iisa tancë uni ax xanuñuma 'iti ca asábi 'icën.

*Jesusan ramëquin tuácama Nucën Papa Dios ñucáxuan
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin ramëquin Nucën Papa Dios ñucáxunun quixun tuáracama Jesúsnu bëcancëxa. Bëiabi ca Jesusan 'unánmicë unicanman an bëcëcama ñu caquin —tuá xuracama ënu bëxunma ca buántan —quixun cacëxa. ¹⁴ Caiabi ca Jesusan cacëxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ënua unun ën. 'Ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'imicë unicanmax ca ënë tuá xuracamasaribi 'icën.

¹⁵ Usaquin catancëxun ca Jesusan a tuácama ramëquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. Ñucáxuntancëx ca Jesús anuax cuancëxa.

Jesús bēa 'itsaira űuűu bēná uni bana

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Anuaxa cuania ca bēná uni achúshinēn anu cuanquin Jesús cacēxa:

—Mix camina upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ē űuixunti 'ain, ¿'ēx nētētimoí Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'inxun carana uisa űu upí 'ati 'ain?

¹⁷ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina min 'ēx isana upí 'ai quixun 'ē cain? Nucēn Papa Diosaxēshi ca asērabí upí 'icēn. Mix aín nētēnu abē 'iisa tanquin camina aín bana quicēsabí oquin 'ati 'ain.

¹⁸ Cacēxun ca a bēná unin cacēxa:

—¿Uisaia ax quicē banacama carana 'ati 'ain?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin xanubē camina 'itima 'ain. Uni itsin űu camina mēcamatima 'ain. Camina bētsi unimi cēmēi manántima 'ain. ¹⁹ Min papa, min títan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain. Mixmi bērúancacēsaribí oquin camina min aintsicama nuibaquin 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain.

²⁰ Cacēxun ca a bēná unin cacēxa:

—Chamaratsu 'aishbí minmi 'ē cacē banacama quicēsabí oi 'ía 'aish cana usabíi 'in. ¿Aűu űuribí carana 'acēma pan 'ain?

²¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mix Nucēn Papa Dios cuēēncēsabí oi 'iisa tanquin camina cuanxun min űucama maruquin curíqui bixun űuűuma unicama 'inánti 'ain. Usotancēx camina mix űuűushi 'iti sinaníma 'ēmi sinaní 'ēbē cuaní uti 'ain. Usaquin 'atancēx camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'ianan usaquin 'acē cupí anuax cuēēinra cuēēnti 'ain.

²² Usaquin Jesusan cacēxun cuabiani ca aín űua 'itsaira 'ain, a bēná uni masá nuituti utēnbuax cuancēxa.

²³ Usoquin cacēxa cuancēbētan ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ēn cana asērabí micama cain, 'aisamaira űuűu unix ca ainan 'iti 'aishbí űuűu 'itishi sinaní Nucēn Papa Diosan 'itima 'icēn. ²⁴ Amiribishi cana mitsu cain, camello, ax ca chaira 'aish xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsinquiantima 'icēn. A űuina chaxa a quinin atsinca macēsamaira oi ca 'aisamaira űuűu unix Nucēn Papa Diosan 'itima 'icēn.

²⁵ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicē unicamax, a banax ca asērabí 'icē quixun sináncasmai —asērabí a bana 'ain ca uí uníxibí Nucēn Papa Diosan 'inx iētima 'icē —quiaux canancēxa.

²⁶ Usai quia isquin ca Jesusan cacēxa:

—'Aisamaira űuűu uníxa iētisama 'ainbí ca an 'acasmati űu 'aíma 'ain Nucēn Papa Diosan űuűu uniribí ainan 'inun iēmíti 'icēn.

²⁷ Usaquin atu cacēxun ca Pedronēn Jesús cacēxa:

—Nun cananuna mibē ninuxun nun űucama ēan. ¿Usa 'ain caranuna Nucēn Papa Diosan nētēnu 'aish uisa űuűu 'iti 'ain?

²⁸ Cacēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Asērabí cana 'ēn mitsu cain, uní 'inx anuax uá, 'ēx Nucēn Papa Diosan mēnósabí oi nētē iótēcēncēbē 'apuira 'ain camina, asērabí 'ēn bana cuacē 'aish mitsun 'ēbē cushi 'ixun Israelnēn bēchicē mēcēn rabē 'imainun rabē aín rēbúnqui judíoscamax cara atúan űu 'acē cupí, usai 'iti 'icē quixun cati 'ain. ²⁹ 'Ēsaquinribí cana mitsu cain, uinu 'icē unin cara 'ēx cuēēncēsabí oquin 'inxun aín xucēn, aín chirabacē, aín papa, aín tita, aín bēchicē, aín naē, aűu űu cara, abí ēanxa, a unix ca ēncē űuűu 'icēsamaira oi űuűu 'iti 'icēn. 'Ianan ca Nucēn Papa Dios quicēsabí oi aín nētēnu abē nētētimoí 'iti 'icēn. ³⁰ Usa 'ainbí ca bēría uní —cha ca a uní 'icē —quixun sináncē uní a Nucēn Papa Diosan aín nuitu 'unánquin űuumara isti 'icēn. 'Imainun ca bēri unín iscēxa űuumá 'icē uní a Nucēn Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icē isti 'icēn.

20

An uvas bimi bicē unicama űu quicē bana

¹ 'Ēsaquinribí ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan uní ainan 'imiti ax ca ēsaribí 'icēn: Achúshi unix ca aín naē anu uvas 'apácēűu 'iáxa. Usa 'aish ca pēcaracēma 'aínshí, an a naē mēnóti uní bari cuanxa. ² Bariquin mēraxun ca uiti cara nētē camabí cupióti 'icē quixun atubētan mēnótancēxun aín naēnuxun űu mēnūn xuaxa. ³ Xutancēx bari manámí 'ain cuantēcēnxun ca rairi uníxa űu mēētíűuma 'aish anuxun unin űu marucē anu bucuē isaxa. ⁴ Isquin ca caxa: Mitsúxribí camina 'ēn naēnu űu mēēi cuantí 'ain. Cuanxunmi űu mēēia cana mitsun űu mēēcēsabí oquin mitsu cupióti 'ain. Cacēx ca űu mēēi cuanxa. ⁵ Bari xamarucēbē cuantēcēnxun ca naē 'ibun uní rafiribí a mēēti űu 'aíma 'ain bucuē mēraquin aín naēnu űu mēēnūn quixun xuaxa. Bari

cuanbucëbëtanribi ca usaribi oquin 'axa. ⁶ Bari xupíbuçëbëribi cuanquin ca uni raírribi ñu mēëima bucuçë mēraxa. Mēraqin ca caxa: ¿Uisacatsi caramina mitsux ñu mēëima ènuishi bucuçaitin? ⁷ Cacëxun ca a unicaman caxa: Uinu 'icë unínbia nu ñu mēëxunun cacëma 'aish cananuna ènu buçuian. Cacëxun ca naë 'ibun caxa: Mitsúxribi camina 'èn naënu ñu mēëi cuanti 'ain. ⁸ Usa 'ain ca ñantánbucëbëtan cuënxun naë 'ibun aín uni caxa: An 'è ñu mēëxuncë unicama cuëntancëxun camina camabi cupíoti 'ain. Axa tsíancuatsini ucë uni acama pain camina cupíoti 'ain. Usotancëxun camina raíri unicamaribi cupíotancëxun axa bërâma upuncë unicamaribishi cupíoti 'ain. ⁹ Cacëxun ca axa bari xupíbuçëbë ucë unicama cuëncëx aia achúshi nētën cupíocësa oquin 'inánxa. ¹⁰ Usaquian cupíoiã isquin ca an paían ñu mēënun bicë unicaman —nun cananuna a unicaman bicësamaira oquin curíqui cha biti 'ai —quixun sinánxa. Sinánxunbi ca bari xupíbuçëbë ucëcaman bicësaribi biaxa. ¹¹ Usoquin biquin ca ami manánquin ¹² an atu ñu mēëmicë uni caxa: Ènë unicaman ca bënénquinshi 'itsamashi ñu mēëaxa. Nun nu bari xamarutamainun 'anan bari atshintamainunribi ñu mēëbaitiabi camina an chucúmashi ñu mēëcë unicamami 'acësaribi nu cupíon. ¹³ Cacëxun ca an unicama ñu mēëmicë unin caxa: 'Èn cana mi paraniman. Mibëtan mëníopuncësbabi oquin cana mi cupíon. ¹⁴ 'Èn mi 'inancë curíqui biax camina cuanti 'ain. Mi 'inancësaribi oquin an 'è chucúmashi ñu mēëxuncë unicamaribi 'inánti cana cuëënin. ¹⁵ ¿'Èn curíquinëxa 'ènanbi 'ain carana 'èx cuëëncësbabi oquin an 'è ñu mēëxuncë unicama cupíotima 'ain? ¿'Èn uni itsi curíqui 'inancëbëtan caramina nutsiquin masáquin sinanin? ¹⁶ A unin —ñuumara ca ax 'icë —quixun sinancë uni a ca Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën. 'Imainun ca unin iscëxa cha 'icë uni, a Nucën Papa Diosan aín nuítu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Aisamaira unia ainan 'inúxa 'èmi catamënun sinánmicëxbia 'icëbëtanma ca axa 'èmi catamëcë ashí Nucën Papa Diosan ainan 'inun 'imia.

—'Èx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun *Jesusan aín unicama catëcëan*
(*Mr 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷ Anuaxa Jerusalénu Jesús cuancëbë ca 'itsa uni 'imainun xanuribi abë cuancëxa. Usa 'ain ca cuënbiani atubëshi cuanquin Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa: ¹⁸ —Mitsúnbí camina isin, bérí cananuna Jerusalénu cuanin. Anuxun ca, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'è unin 'inánti 'icën, judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuëñëo bana 'unancë unicaman binun. 'Inancëxun ca atun —a uni ca bamati 'icë —quixun catancëxun ¹⁹ judíosma unicaman 'anun 'è 'inánti 'icën. 'È bëtsi bëtsi onan 'èmi cuaianan 'è mēëtancëxun 'èx bamanun i curúsocënu matásnun ca judíos unicaman 'è judíosma unicama 'inánti 'icën. Usoquian 'è 'acëx cana bamatancëx rabë nētë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

Jacobo 'imainun Juanën titan Jesús ñucá
(*Mr 10.35-45*)

²⁰ Usa 'ain ca Zebedeonën bëchicë rabë, Juan 'imainun Jacobo, aín tita Jesús rapasu cuani a bëtánain rantin puruni tsóbuquin abë banatisa tancëxa. ²¹ Abë banatisa tania isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina cuëënin?
Cacëxun ca cacëxa:
—Míxmi 'apu 'aish min nētë upínu tsotan 'èn tuacëx bëtsíxa min mēqueu tsómainun bëtsix min mēmiu tsónun camina 'imiti 'ain, mibëa 'apu 'inun.

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:
—Sinánquinmaishi camina usaquin 'è cain.
Caxun ca Jesusan Juan 'imainun Jacobo cacëxa:
—¿'È 'acësaribi oquian unin mitsu bëtsi bëtsi ocëxun caramina tanshiti 'ain?
Cacëxun ca —usaribi oquin cananuna tanshiti 'ai —quixun cacëxa.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:
—'Èn 'acësaribi oquin camina bëtsi bëtsi ocë 'iti 'ain. Usa 'ainbi cana 'èn, mix camina 'èn mēqueu tsónan 'èn mēmiu tsóti 'ai quixun ui unibi caiman. 'Èn Papa Diosan cuni ca cati 'icën, uix cara anu tsóti 'icë quixun, an mēñisabi oía 'inun.

²⁴ Usaquian aín titabëtan Zebedeonën bëchicë rabëtan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unánmicë uni raíri, mēcën rabë, ax a rabëmi nishacëxa. ²⁵ Usaria isquin ca cuënxun Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëëncësbabi oquin tēmëraquinbi ñu mēënun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicësbabi oquian 'anun 'amia. ²⁶ Usa 'ainbi camina mitsux usaí 'itima 'ain. Uix cara bëtsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upítax bucuçunun ñu mēëquin 'aquinti 'icën. ²⁷ Uinu 'icë mitsux caramina aín cushi uni 'iisa taní, an ca mitsu ñu 'axúnti 'icën, ²⁸ 'èn 'acësaribi oquin. Uni itsían ñu mēëxunun cana 'èx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Èx cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti

oquin 'aquini uacën. 'Ëx 'uchañuma 'aish bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucën Papa Diosbé upí 'inun atun 'ucha 'ënansa 'ain bamai uacën.

*Bëxuiñu uni rabëa Jesusan bëpëxcüa
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)*

²⁹ Ësaquin catancëx ca Jesús abëa cuancë unicamabë Jerusalénu cuani Jericó ëmanu bëbacëxa. Bëbax anuaxribi cuania ca anu 'icë unicamanribi a nuibiancëxa. ³⁰ Usaquian nuibiania ca bai amo tsóxun, uni rabë bëxuiñu, an —Jesús ca aia —quixuan ñuicania cuati cuëñshquin cacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca nu 'aquin.

³¹ Usaía quia oquin ca anu 'icë unicaman banaxma isa nëténun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima atúxa 'icësamaira oi munuma cuëñishtëcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca nu 'aquin.

³² Usaía quia cuati niraçëquin ca Jesusan a uni rabë unun quixun cacëxa. Cacëx aia ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën mitsu uisoti caina cuëënin?

³³ Cacëxun ca cacëxa:

—Isnúnmi nu bëpëxcuti cananuna cuëënin.

³⁴ Usaquian cacëxun nuibaquin ca Jesusan atu bëmëëacëxa. Bëmëëcëxuinshi ca isacëxa. Isi cuëënuiani ca Jesúsbé cuancëxa.

III. JERUSALENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A ÑUI QUICË BANA (21-25)

21

*Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Jerusalénu cuani Betfagé ëma 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabë xuquin ² Jesusan cacëxa:

—Aúnu bësucë ëma, anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaquin camina burro xanu achúshi təcëracacë, aín tuácëñun mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain. ³ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin mitsu ñucácëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibun ca ënë burra aín tuácëñun a buánxunun quixun nu caxa. Bënëñquinshi ca mi bëmitëcënti 'icën. Cacëxuinshi ca mitsu cati 'icën: Ca buántan.

⁴ Usaía 'iácama ax ca Nucën Papa Diosan aín uni cuëñëomiasabi oía 'iá 'icën. Ësai ca a bana quia:

⁵ Sión cacë ëma, anu 'icë unicama camina cati 'ain: Bëri ca mitsun 'apu aia, uni chacama 'icësaríma ca burro xanun tuánu tsotax aia.

⁶ Usa 'ain Jesusan xucëx cuanxun a uni rabëtan usaquian 'anúan Jesusan cacësabi oquin 'acëxa. ⁷ Burro aín titacëñun aín tuá buántancëxun chupan catátacaquin burro camápucëbë ca anu 'iruax tsotax Jerusalénu cuancëxa. ⁸ Usaía burron cuancëbëtan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcë chupabi 'apámainun bëtsi bëtsi unin i pëchi chuíshcaxun anúan Jesús cuantinu 'apácëxa. ⁹ Usobiani ca sharáquiani unicama cuancëxa, raírinëxa rëcuëñmainun ca raírinëxribi Jesús caxu cuanquin a rabi cuëëni sharati quicancëxa:

—Davitan rëbúnqui Nucën 'Ibu ax ca upíra 'icën. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca ënëx bëri aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Nucën 'Ibu Dios, naínu 'icë, aribinu cuëënuquin rabinun ca 'acan.

¹⁰ Usai 'iquiania bëbaia isi ca Jerusalénu 'icë unicamax —¿ui uni cara ënëx 'ic? —quiax ratuti canancëxa. ¹¹ Canania ca axa Jesúsbé 'icë unicaman cacëxa:

—Ënëx ca Jesús, an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, a 'icën, ax ca Galilea menu 'icë ëma, Nazaret, anuaxa ucë 'icën.

*Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹² Jerusalénu bëbatancëx ca Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsíancëxa. Atsínquinbi anuxun ñu maruía isquin ca Jesusan a unicama chiquínquin an curíqui cambioquin bicë unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucë unicamax anu tsócé aribi chashcacëxa, anu tsóxma 'inun quixun. ¹³ Usaquin 'aquin ca cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësai quia: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuëñëo bana quicë 'ainbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

¹⁴ Usaquin catancëx anux cuancëma pan 'ixun ca Jesusan bëxüñu unicama 'imainun axa ain niti bëtsicë unicamaribi anua aia pëxcüacëxa. ¹⁵ Unicama pëxcüa isanan anu 'icë xucamax —Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu, ax ca upíra 'icë —quíáxa cuëëni sharatia isi ca judíos unibunën 'apucama ax nishacëxa. ¹⁶ Nishquin ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Ënë xucamaxa quicë bana caramina cuatiman?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cana cuatin. ¿Mitsun caramina cuënëo bana axa ënë ñui quicë a iscëma 'ain? A bana ca ëesai quia:

Xucamabëtan ca tuáracamanribi min 'imicëxun upí oquin mi rabia.

¹⁷ Usaquin cabiani ca Jesús Betania ëmanu 'i cuancëxa.

Jesusan higuera cacë i, bimiñuma 'inun ca

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Betanianu 'inëti Jerusalénu cuantëcëni ca Jesús panancëxa. ¹⁹ Pananquiani cuanquin ca higuera cacë i, bai cuëbí nicë, isbiani anu cuanquinbi tuáñuma 'aísha ain pëchishi ocëxa. Usa 'icë isquin ca Jesusan cacëxa:

—Min camina tuatëcëntima 'ain.

Usaquin cacëxëshi ca higuera i chushi xanancëxa. ²⁰ Usaquin cacëxa xanancë isquin ca ain 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara ënë higuera bënëtishi xananx? —quixun.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana asérami mitsu cain, Nucën Papa Diosax ca cushiira 'ianan ca ax quicësabi oquin 'aia quixun 'unáncë 'ixun camina —ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —ca asérami 'ati 'icë —quixun sinánti 'ain. Usaquin sináncë 'ixunmi 'ën ënë higuera 'acësoquinshi ñu 'aquinma ënë matáribi “ënuax ca parúmpapanu racati cuantan” quixun cacëx ca usai 'iti 'icën. ²² Mitsun —asérami ca Nucën Papa Diosan 'ën cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axúnti 'icën.

Jesús ca cushi 'icë quicë bana

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Jerusalénuxun ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icë unicama 'unánmiacëxa. 'Unánmia ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun ampan caniacëcë unicaman anu cuanxun ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ësoquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácëxunmi mitsun 'ë ñuixuncëxun cana 'ënribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ësaquin 'ai quixun. ²⁵ ¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquin 'anun cacëx?

Usaquin Jesusan ñucáquin cacëxbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun 'unanima atúxbi ñucacanani quicancëxa:

—¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu —Nucën Papa Diosan ca cacëxa —quixun cati 'ainbi ca usaquin nun cacëxun nu —usa 'ain caramina uisa cupí ain bana cuama 'ai —quixun nu cati 'icën. ²⁶ Nun nu —unían unicama nashiminun cacë ca Juan 'iacëxa —quixun cati, 'aishbi cananuna 'apuma unícamami racuëtín. Acaman ca ain bana cuaquin —Nucën Papa Diosan ca asérami ain bana unicama ñuixun quixun Juan xuacëxa —quixun sinania.

²⁷ Usai canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin cushin carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

Unin bëchicë rabë ñui quicë bana

²⁸ Usaquin catancëxun ca Jesusan judíos unibunën 'apucama ësaquinribi cacëxa:

—¿Uisai quicë cara ënë bana 'ic? ëesai quicë. Achúshi unix ca bëchicë rabëñu 'i axa. 'Ixun ca achúshi caxa: Bëri nëtën camina naënu ñu mëëi cuanti 'ain. ²⁹ Cacëxun ca ain bëchicënën caxa: Cana cuaniman. Usaquin caxbi ca sinanabiani ñu mëëi cuanxa. ³⁰ Usaribiquin ca ain bëchicë itsiribi ain papan caxa: Bëri nëtën camina naënu ñu mëëi cuanti 'ain. Cacëxun ca: Cana cuanin, caxa. Caxbi ca cuancëma 'icën. ³¹ ¿Mitsun sináncëxun cara a uni rabë uinu 'icën ain papa cuëëncësabi oquin ñu 'ax?

Cacëxun ca cacëxa: An —cana cuanima —quixun caxbi cuancë, an ca ain papa cuëëncësabi oquin 'axa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ēn cana asérabi mitsu cain, mitsun ainan isamina 'ai quixun caquinbi ax cuëncësabi oquin 'acëma 'aishmi Nucën Papa Diosan nētënu 'itima 'ainbi ca 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicé, 'imainun 'itsa xanu mitsun sináncëx 'uchañu, acamax sinananti 'ëmi sinánquin ax cuëncësabi oquin 'acé 'aish Nucën Papa Diosan nētënu 'iti 'icën. ³² Unicamax sinanati aín nuitu asérabi upí 'inun 'unánmia ucëbi camina Juanën bana cuaisama tan. Mitsúnmi aín bana cuaisama taniabi ca 'aisama uni, an 'apu buánmiti curíqui bicé 'imainun xanu 'uchañucamaxribi Juanën bana cuati sinanati upí 'iixa. Usaía 'ia isquinbi camina sinanaquin aín bana cuacëma 'ain.

An naë bërúancé uni ñui quicé
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Usoquin caxun ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ènë banaribi judíos unibunën 'apucama ñuixuancëxa:

—Bëtsi banaribi mitsu camainun camina cuati 'ain. Ca ësa 'icën. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apáxun cënētancëxun ca anuxun uvas baca bití xaxu quiniioquin naëxa. 'Anan ca anuxun naë bërúanti xuburibi manámiira chauruquin 'axa. 'Atancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura menu 'i cuanxa.

³⁴ Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icé an ñu mëemicé uni raíri xuquin caxa: An naë bërúancé unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun catí 'ain. ³⁵ Cacëx cuanxa bëbaia bi ca an naë bërúancé unicaman axa ucé unicama bitancëxun bëtsi 'anan bëtsiribi ami mëparamëquin mëëanan bëtsiribishi maxaxan 'axa. ³⁶ Urocëxa bimi bëima panácëbëtan ca naë 'ibun an ñu mëemicé uni raíri a 'itsaira xutëcëanxa. Xucëxa bëbaia bi ca an naë bërúancé unicaman ax paían ucé unicama 'acësaribi oquin 'atimoxa.

³⁷ Usoquian an naë bërúancé unicaman an xucé unicama 'acëbëtan ca naë 'ibun —'ën bëchicé ènë ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icé —quixun sinánquin aira xuaxa. ³⁸ Xucëx cuanxa bëbaia isi ca an naë bërúancé unicamax canani quiaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicé ènëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ènë 'ati 'ain. ³⁹ Canantancëxun bibianquin naë 'uri buánxun ca 'axa. ⁴⁰ ¿Usoquian aín bëchicé 'acé cara naë 'ibun uquin an naë bërúancé unicama uisoti 'ic?

⁴¹ Ñucácëxun ca judíos unibunën 'apucaman Jesús cacëxa:

—Usa 'ain ca a unicama cëñuquin 'ati 'icën. Usoquin 'atancëxun ca bëtsi unicama aín naë bërúanxunun quixun cati 'icën. Cacëx cuanxun ca a unicaman naënu 'icé bimicamaxa bimia aín bimi mësú naë 'ibu 'inánti 'icën.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicé a caramina mitsun iscëma 'ain?:

An maxax xubuacé unían biquinma racáncé 'aishbi ca a maxax bërí amia xubu cushicé 'icën, itá upímia xubu cushicé usaribiti. Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imiixa. An usoquin mëniocëx ca nun iscëx asábiira 'icën".

¿Usoquian maxax ñuiquinbi 'ë ñuiquin cuënëo bana a caramina mitsun iscëma 'ain? ⁴³ Cana mitsu cain, mitsúxmi judíos unibu 'aish Nucën Papa Diosan ainan 'iti caísa 'aishbi usaí 'icëbëma ca bëtsi unibunëx aín bana cuacé 'aish ainan 'iti 'icën. ⁴⁴ 'Imainun ca a maxáxa an cuëncëma unicama usaribi an 'ë cuëncëma uni 'icën. Maxáxmi tatiqini chacáquin ca maxáxmi rëracaquin aín namicama chacaia. 'Imainun ca manánuax nipacëquin maxaxan uni chacaquin chëcaia.

⁴⁵ Usoquian cacëxun cuati ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicamax —nu ñui ca bana itísi ñuicësa oi quia —quixun sinani ami nishacëxa. ⁴⁶ Nishquin sipuáisa tanquinbi ca camabi unían, Jesusan ca asérabia Nucën Papa Diosan xucé 'ixun aín bana unicama ñuixunia quixun sináncé 'ain, 'apucamax atumi racuëacëxa. Racuëquin ca Jesús bíama 'icën.

22

Unían aín bëchicé xanu biminuxun unicama camia bana

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun ca Jesusan judíos sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicama bana itísi ñuicësa oquin ènë banaribi ñuiquin cacëxa: ² —Nucën Papa Diosnan 'iti ax ca ësa 'icën. Achúshi 'apun ca aín bëchicé xanu 'inánuxun an ñu mëemicé uni piti 'amiqun aín aintsicamaxa pí unun quixun camiti sinánxa. ³ Sinánxun ca piti 'itsaira 'amimainuan camabi unin pí unun catánun quixun aín uni raíri xuaxa. Xucëx cuanxun cacëxbi ca a cacé unicama uinu 'icé uníxbi uisama tanxa. ⁴ Usaquin camicëxbia ucëbëtanma ca amiribishi aín ñu mëemicé uni raíriri xuquin a cacé unicama ësiquin caxuntanun quixun caxa: Bëráma cana a piti ñucama mëniómian. Usonan cana 'ën vaca 'aracacé rëmianan 'ën ñuina rëracëribi rëmian. Camabi ca mëniocé 'icën. Usa 'aían camáxbi 'ën xubunu 'ën bëchicënéan xanu bicëbëtan, nubëtan pí unun camina cati 'ain.

⁵ Usaquian 'apun camicëxbi ca a camicë anuxuan cuainsama tanxa. Cuainsama tanía bètsix aín naënu cuantamainun ca bètsix anuxuan ñu marucë xubunu cuanxa. ⁶ Raírinën ca 'apúan ñu mēëmicë uni cuaniabi bixun mēëquin tēnánquin rēaxa. ⁷ Usoquian 'acëbë ca 'apu xuatami nishaxa. Nishquin ca an aín ñu mēëmicë unicama 'acë unicama 'anan aín ëma nēënun quixun aín suntárucama xuaxa. Cacëx cuanxun ca 'apun cacëabi oquin 'axa. ⁸ Usoquian 'anun 'amitancëxun ca 'apun aín ñu mēëmicë unicama caxa: Piti ca mēñocë 'icën. Usa 'aínbi ca a 'ën camicë unicamax utima nuituñu 'aish utima 'icën. ⁹ Usa 'ain camina amiribishi cuantancëxun mitsúnmi bainua mēracë unicamaishi pi unun quixun cati 'ain. ¹⁰ Usoquian 'apun cacëx cuantécëxun ca an ñu mēëxuncë unicaman bainua mēraquin upíma unicamacëñunbi upí unicama timëbëtsinquin bëaxa. Bécëxun ca xanu bicëbëtan pañuti chupa pañucanxa. Pañutancëx atsiní ca 'aisamaira 'aish a xubunuax tsitsiruaxa.

¹¹ Usai 'icëbë atsinquian 'apun iscëxbi ca anu achúshi uni xanu bicëbëtan pañuti chupa pañucëma 'iaxa. ¹² Usa 'icë isquin ca 'apun a uni caxa: ¿Uisa 'aish caramina mix ënu atsinxun pañuti chupa pañuaxmabi ënu atsin? Cacëxbi ca a uni banaima tsóaxa. ¹³ Usa isquin ca 'apun an mesanu piti nancë unicama caxa: Ënë uni camina mētanianan tatanitancëxun ëman bëanquibucënu buántancëxun niti 'ain. Nicëx ca anuax anu 'icë unicamabë tēmërai bēnëti inti 'icën. ¹⁴ Ën mitsu bēri ñuixuncë bana a sinánquin camina 'unánti 'ain, 'aisamaira uníxa ainan 'inux 'ëmi catamēnun Nucën Papa Diosan sinánmicëxbi 'icëbëma ca axa 'ëmi catamēcë unicama axëshi ainan 'ia.

*Unían César curíqui 'inánxun sinan bana
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)*

¹⁵ Jesusan bana ñuixunia cuatancëx, 'uri cuanquin ca fariseo unicama ami manáncatsi quixun sinánquin, uisai cara quia cuanuxuan an Jesús ñucáti uni xuti sináncëxa. ¹⁶ Sinántancëxun ca aín uni raírí 'imainun axa Herodesmi sináncë unibu Jesús ñucánun quixun xuacëxa. Xucëx cuanxun ca a unicaman Jesús cacëxa:

—Cananuna 'unanin, min banax ca asérami 'icën. Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun camina cēmëquinma asérami ñuin, unían min a bana ñuia cuati cuëncëbëtanmabi. Min sináncëx ca camabi uni bëtsibëtan sēnën 'icën. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. ¹⁷ Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Diosax asérami nun cushi 'ain cara min sináncëx Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Uisa caramina sinanin?

¹⁸ Cacëxun ca Jesusan, —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin cacëxa:

—Ëmi manánxun 'ëx caraisna uisai qui cuacatsi quixun camina 'ë usoquin cain. ¹⁹ Uisa cara isnun ca a César buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun. Cacëxun ca bëacëxa. ²⁰ Bëia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin bëmánan tanquin 'acë cara ënëx 'ic? ¿Uin anë cara cuëncëcë ënëx 'ic?

²¹ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Césarnën bëmánan tanquian 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëncëcë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëncëcë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²² Cacëxun cuati ratuti ca —¿uisa uni cara ënëx 'icë? —quixun sinani a ñui ami manánti bana 'aíma 'ain Jesús ëbiani cuancëxa.

*Unix cara bama 'aish baísquti 'icë quicë bana
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)*

²³ A nētēnbi ca Jesúsnu saduceo unicamax cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísqutima 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa: ²⁴ —Nun cananuna 'unanin, Moisés ca quiacëxa: “Uni achúshi bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan an casunancë xanu bixun ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicë ax aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën”. ²⁵ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Nubë ca uni achúshi, mēcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Bíaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ²⁶ Baman aín xucënan casunancë xanu bíaxbi ca aín xucënxaribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. Usaribiti ca a xanu bíaxbi aín xucën bëtsíribishi bamacëxa. Usa 'ain ca a xucën camáxbi a xanu bíaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. ²⁷ Acamaxa bamai cēñuan ca a xanúxribi bamacëxa. ²⁸ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquti nētēn acama uinu 'icëxira aín bēnë 'iti 'ic?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Mitsun Nucën Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unánquinma camina usaquin 'è ñucatin. ³⁰ Bama 'aish baísquiquin ca unin xanu bitima 'icën, aín ini bëchicëribi ca unin bënumitima 'icën. Usaribi ca naínu 'icë ángelcamaxribi 'icën. ³¹ Mitsúnni —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinania cana mitsu ñucatin, çNucën Papa Diosan Moisés cuënëomia bana, ésaia quicë, a caramina iscëma 'ain? A banax ca ésaí quia: ³² “Èx cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios a 'ain”. A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bama 'aisha baísquitima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën. ³³ Usaquian Jesusan bëtsi unin 'acësamaira oquin uni bana ñuixunia cuati ca anu 'icë unicamax —ésa bana cananuna cuama 'ai —quixun sinani ratúacëxa.

*Nucën Papa Diosan bana raíri banasamaira axa quicësabi oi 'iti Jesusan ñuia
(Mr 12.28-34)*

³⁴ Atun —uni bamacëcamax ca baísquitima 'icë —quixun sináncë 'icëbia —ca usama 'icë —quixun upí oquin ñuixuncëxun ca saduceo unibunën Jesús ñucáquin catëcëanma 'icën. —Upí oquin ca ñuixuanxa —quixun sinánquin ca fariseo unicaman Jesús nëbëtsioracëxa. ³⁵ Nëbëtsioraquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën —uisaquin cara 'è cati 'icë —quixun sinánquin Jesús ésaquin ñucácëxa: ³⁶ —çUinu 'icë Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oíra caranuna 'iti 'ain?

³⁷ Quixun cacëxun ca Jesusan ésaquin cacëxa:

—Axa quicësabi oíra 'iti bana ax ca ésaí quia: “Mín 'Ibu Diosmi camina aséribi cuëëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain”. ³⁸ Ènëx ca axa quicësabi oíra 'iti bana a 'icën. ³⁹ Bëtsi bana asaribi ca ènëx 'icën: “Mixmi bërúancacësaribi oquin camina mín aintsicama nuibanana axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. ⁴⁰ Èné rabë bana quicësabi oquian camabi unin 'anun ca Moisés 'imainun ax quicë bana an uni ñuixuncë unicama Nucën Papa Diosan cuënëomiaçëxa. Uisa bana cara cuënëo 'icë a ca Nucën Papa Diosmi sinánan uni raíriribi nuibacë 'ixun unin tania.

*Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quicë bana
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)*

⁴¹ Fariseo unicamaxa abë timécë 'icë ca Jesusan ñucáquin ésaquin cacëxa: ⁴² —çMitsun sináncëx cara Cristo, axa 'apu 'itia judíos unibunën caíncë, ax uisa uni 'ic? çUin rëbúnqui cara ax 'iti 'ic?

Cacëxun ca cacëxa:

—Ax ca Davitan rëbúnqui 'iti 'icën. Usa 'aish ca Davidbë sënën 'iti 'icën.

⁴³⁻⁴⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Davitax ca ésaí quiaçëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu Cristo caxa: Axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'Apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain.

Axa aín rëbúnqui 'aímbi ca Cristo ñui David Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sináncicëx —Cristo ax ca 'ën 'Ibu 'icë —quiax quiaçëxa. çUisa 'aish cara David usai quiaçëx? ⁴⁵ çUsaria David, Cristo ax ca 'ën 'Ibu 'icë quiax quicë 'ain, cara Cristo ax uisari Davitan rëbúnqui 'iti 'ic?

⁴⁶ Usaquian fariseo unicama ñucatia ca uínbi —usa ca a bana 'icë —quixun Jesús ñuixuanma 'icën. Usa 'ixun ca atun iscëxa bëtsi unin sinánsama 'aish usai quia oxun a unicama amiribishi ñucátëcëanma 'icën.

23

*An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamacëñuan fariseo unicamaribi ñui Jesús quia bana
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)*

¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan anu 'icë unicamaxa 'aisamaira 'ain acamacëñumbi aín 'unáncicë unicama ésaquin cacëxa: ² —An quirica cuënëocë unicama 'imainun fariseo unibunëribi ca sinania, atux isa, an Moisésnën cuënëo bana 'unánun mitsu ñuixunti, a 'icë quixun. ³ Atun mitsu ñuixuncësabi oquin camina Moisésnën cuënëo bana 'ati 'ain. 'Anan camina atúan mitsu cacësabi oi 'iquinbi atúan a bana quicëma ñu 'acësaribi oquin 'atima 'ain, mitsuma paránxun 'amia, usa 'ain. Atux ca unicama bana ñuixunibi an uni ñuixuncë banaxa quicësabi oi 'ima. ⁴ Moisésnën cuënëo banaishima atúnbi sináncë banaribi ca unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunia. Usaquin ñuixuncëxbi ca a banacamax ax quicësabi oi 'isama 'icën. Atúxribi ca usai 'ima. Atúan ñuixuncë bana quicësabi oquian 'anun ca unicama 'aquinima. ⁵ Añu ñu cara 'aia a 'aquin ca unicaman axira isa upí 'icë quixun sinánquinsa unin a rabinun quixun 'aia. 'Anan ca bëtsi unisama isa ax 'icë quixuan camabi unin isnun quixun chupa aín cuëbí chooquin cuëcápuncë pañuia. Pañuanan ca cuënëo bana aín

bēmánanu 'anan aín pēñan mēmiu tēcērēcaia, a unicamax ca a bana cuacē 'icē quixun unin sinánun quixun. ⁶ Pi timēxun ca anu aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. 'Ianan ca anu judíos unicama timéti xubunu unicamabē timéti, anua aín cushicamax tsóti anu tsótishi cuēēnia, camabi unínsa atu isnun quiax. ⁷ 'Ianan ca anuxun unin ñu marucē anuxuan a isquin bētsi unin —ax ca nun cushi 'icē—quixun sinánquin atu mēcēn 'inánquin bití cuēēnia. Usai 'ianan ca unían —an ca nu cuēñeo bana ñuixunia—quixun cati cuēēnia.

⁸ Atúxa usai 'icēbēbi camina mitsux unían usaquin mitsu cati cuēēntima 'ain. Mitsux camina xucēonanti 'ain. Mitsux camina achúshi 'ibuñushi 'ain, ax ca Cristo 'icēn. ⁹ Uinu 'icē unibi camina ēñē menua Nucēn Papa caquin anētima 'ain, Nucēn Papa Dios naímu 'icē, ax cuni ca asérabi mitsun Papa 'icē, usa 'ain. ¹⁰ 'Ēx Cristo 'aish cana 'ēxēshi mitsun 'Ibu 'ain. Usa 'ain camina, mix camina aín 'ibu 'ai quixuan bētsi uni mitsu canun quitima 'ain. ¹¹ Micama uinu 'icē cara upitaxmi bucanun mitsu ñu 'axunia ax ca mi raíribē sēñēmaira 'aish upí 'icēn. ¹² Anbia rabíquin —'ēx cana cha 'ai—quixun sináncē uni a ca Nucēn Papa Diosan aín uni raíribē sēñēmara 'imiti 'icēn. Usonan ca cha 'iti sinania ax rabicēma uni a cuni Nucēn Papa Diosan cha 'imiti 'icēn.

¹³ An Moisésñēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncē a 'ain. Uisa cara oti 'icē usoquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu 'ati 'icēn. Mitsun camina Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē 'ixunbi a bana quicēsabi oquian 'anun 'aquinquinma unicama a bana bētsi oquin ñuixunin. Mitsun camina a bana quicēsabi oquin 'aiman. 'Aquinma camina uni itsínribia a bana quicēsabi oquin 'axunma 'anun 'unánmin.

¹⁴ Usai 'ianan camina casunamēcē xanun ñu bicuanquin cēñuin. Cēñuanan camina mitsux isamina upí 'ai quixun unin sinánun quiax, 'uran pain Nucēn Papa Diosbē banain. Usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan, axa usai 'icēma uni 'acēsamaira oquin mitsu 'uchoquin casticanti 'icēn.

¹⁵ An Moisésñēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncē a 'ain. 'Ura cuanquin ui caramina 'unánmiti 'ai quixun bariquin mēraxun camina Nucēn Papa Diosmi sinánun 'unánmiquinma mitsun sináncēsaribi oquin sinánun 'unánmin. Usaquinmi mitsun 'unánmicēx ca a unicamax mitsúxmi 'icēsamaira oí 'aisama 'ia. Mitsúxmi anuaxmi tēmērai manē tsi rēquirucē anu 'iti 'aímbi ca atux mitsúxmi 'icēsamaira oí anuax tēmērai anu 'iti 'icēn. Mitsúxmi usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan uisa cara mitsu oti 'icē usoquin 'ati 'icēn.

¹⁶ Mitsun Nucēn Papa Diosan bana unicama 'unánmiti 'ixunbi camina a bana usai quicē cara quixun 'unaniman. Bēxuñu unin ca uni itsi anun cuanti bai 'unánmima. Usaribi camina mitsux 'ain. Mitsux camina ēsai quin: Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai quiax quiquinbi ca unin 'aisama tanquin 'atima 'icēn. Usa 'aímbi ca unin—curi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu 'icē a sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai—quiax quiquin asérabi 'ati 'icēn. ¹⁷ Usai qui camina sinánñumasa 'ain, camina ñu 'unáncēma unisa 'ain. Anuxun a rabiti xubunuxuan unicaman a rabicēx ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Anu 'icē curi 'acē ñucama cupíma, aín unicaman anuxun a rabiti xubunuxun rabicē cupíshi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ¹⁸ Usaribiti camina mitsux ēsai quin: Anuxun Nucēn Papa Dios rabiquin 'aracacē ñuina xarotia maxax bucúncē, a sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai quiax quiquinbi ca unin 'aisama tanquin 'atima 'icēn. Usa 'aímbi ca unin—anuxun Nucēn Papa Dios rabiquin ñuina xaroti maxax bucúncē, anu 'icē ñuina sinánquin cana asérabi 'ēn mi cacēsabi oquin 'ati 'ai—quiax quiquin asérabi 'ati 'icēn. ¹⁹ Usai qui camina sinánñumasa 'ain, camina ñu 'unáncēmasa 'ain. Anuxun ñuina xaroti maxax bucúncē anuxun ca unicaman ñuina rēxun xaroquin Nucēn Papa Dios rabia. Usaquin rabicēx ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Anu 'icē ñuina cupíma anuaxa aín unicamax amí sináncē cupíshi ca ax cuēēnia. ²⁰ Camina 'unánti 'ain, anuxun ñu xarotia bucúncē maxax a sinánquin ca unin anua xaroti nancē ñu aribi sinania. ²¹ Usaribi oquin ca axa aín bana ca asérabi 'icē quixun uni itsin 'unánun, —anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu sinánquin cana asérabi mitsu cain—quicē uni, an a xubuishi sinánquinma anu 'icē Nucēn Papa Diosribi sinánquin caia. ²² Axa aín bana ca asérabi 'icē quixun bētsi unin 'unánun—naí anu Nucēn Papa Dios 'icē a sinánquin cana asérabi mitsu cain—quicē uni ax ca anu Nucēn Papa Dios 'icē a 'imainun Nucēn Papa Diosribi sinani quia.

²³ An Moisésñēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncē a 'ain. Mitsux ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. Mitsun camina an Nucēn Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acē unicama ñu 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbi camina a bana itsi, axa quicēsabi oíra 'iti, a quicēsa oquin 'aiman, Nucēn Papa Diosmi upiti catamēanan ax cuēñcēsabi oquin upí sinánñu 'ixun unicama nuibaquin, 'aquina 'icē, 'aquinti, acama. Usaquinmi mitsun 'acēx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ñu mēsúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa. ²⁴ Mitsun

Nucên Papa Diosan bana unicama 'unánmiti 'ixunbi camina a bana uisai quicê cara quixun 'unaniman. Bêxunûu unin ca uni itsi anun cuanti bai 'unanima. Usaribi camina mitsux 'ain. Ca êsa 'icên. Chupan xanpa bêpucêbê ca anua aín chua, 'imainun sia acamax bêrúmainun 'unpax upishi xanpa 'ucê mêu 'ibutia. Sia 'eti rabanan usaquin 'aibi camina ñuina cha, camello, a 'ecêsa 'ain.

²⁵ An Moisésnên cuêñeô bana 'unáncê unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usabi oquin 'acê 'ixun unicama paranin. Paránquin camina Nucên Papa Diosainsa mitsun nuitu upí isnun quixun xanpa 'imainun ñutê acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mêu upíma ñu sinanin. Uni paránquin camina aín ñua mitsu 'inánun quixun sinánmianan ñunshínquin mitsun cuêñcê ñu bití acama sinanin. Mitsúxmi usa 'icê ca Nucên Papa Diosan uisa cara mitsu oti 'icê usoquin 'ati 'icên. ²⁶ Fariseo uni, bêxunûu unisa camina mix 'ain. Xanpa aín namê pain chucacêx ca aín caxuribi chuañuma 'iti 'icên. Usaribi oquin camina min nuitu pain upí 'inun mêníoti 'ain, min 'acê ñucamaxribi upí 'inun.

²⁷ An Moisésnên cuêñeô bana 'unáncê unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usabi oquin 'acê 'ixun unicama paranin. Anu uni maíncê me ax ca upí oquin mêníocê 'inan êman upíira upí uxua 'inun roncê 'aishbi 'ucê mêu, uni bamacênên xo 'imainun ñu chêquicê 'aisama 'icên. ²⁸ Usaribi camina mitsux 'ain. Mitsúxmi bêtsi bêtsi ñu 'acê cupía unin mitsu upí isti 'ixunbi camina mitsun nuitu upíma 'ixun atu paranin.

²⁹ An Moisésnên cuêñeôcê bana 'unáncê unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usai oquin 'acê 'ixun unicama paranin. Upíma isquin cara Nucên Papa Diosan mitsu uisoti 'icên. Mitsun raracaman an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicama anu maíncan, a me camina upí 'inun mêníoin. Mêníonan camina anu uni upíburibi maían me aribi upí 'inun mêníoin. ³⁰ Usoquin 'ai camina quicanin, nux nucên raracamabê 'ixun cananuna atun an Nucên Papa Dios quicê bana unicama ñuixuncê unicama masóquin 'aia 'aquianma 'itsían. ³¹ Usai quiquin camina 'unanin, aséribi camina mitsux an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicama an 'á, atun rêbúnqui 'ain. ³² Mitsux usa 'ixun camina mitsun raran 'ásaribi oquin 'aquin sênêonti 'ain.

³³ 'Atima 'ixun uni paráncê 'aish camina mitsux runu an uni picê asa 'ain, mitsun raracama 'íasaribiti camina 'in. Mitsúxmi usai 'icê cupí ca Nucên Papa Diosan aséribi mitsux bamaia anuaxmi tēmêrati manê tsinu mitsu 'imiti 'icên. ³⁴ 'Ën cana unicama 'ên bana 'unánquian a uni ñuixunun 'imianan raíriribi 'ên bana unicama 'unánminun 'imicêbi camina raírí 'anan raírí í curúsocênu matásun bamaminuxun 'ain. Raírí camina anu timéti xubu anuxun rishquinuxun 'ain. Raírínêan 'achushi êmanuxun bana ñuixuniamí mitsun bêtsi bêtsi ocêbêa bêtsi êmanu cuancêbê anu mitsúxribi cuanxun camina usaribi oquin 'atêcênuxun 'ain. ³⁵ Usa 'ixun camina mitsun raran 'ásaribi oquin 'ain. Abel pain ca 'uchañuma 'icêbi mitsun rara achúshinên 'acêxa. Usaribi oquin ca mitsun raran an Nucên Papa Dios quicêabi oquin 'acê unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acêxa. 'A 'aían ca raírínênribi Zacarías, Baraquíasnên bêchicê, a anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun 'acêxa. Usaribi oquin camina mitsun 'ain. ³⁶ Usa 'ain cana aséribi mitsu cain, mitsun raracama 'ásaribi oquin ca Nucên Papa Diosan mitsu 'uchoti 'icên. Mitsúxmi usa 'icê ca Nucên Papa Diosan uisa cara oti 'icê usoquin 'ati 'icên.

Atun aín bana cuacêma cupía Jerusalenu 'icê unicama nuibati Jesús masá nuitua

³⁷ Jerusalenu 'icê unicama, cana mitsu cain, mitsux camina an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicama 'anan a an aín bana ñuixunun xucê unicamaribi maxaxan 'á, mitsun raracama axa 'íasaribi 'ain. ¿Uitishi oquin carana mitsu nuibaquin bêrúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanêan aín tuácama cuêntancêxun aín pêchin mapuxun bêrúancêsaribi oquin cana mitsu bêrúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancêxbi camina mitsux cuêñcêma 'ain. ³⁸ Usa 'ain cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ênti 'ain. ³⁹ 'Ën cana mitsu cain, mitsun camina utêcênia isquin —Nucên 'Ibu Diosan xucêxa ucê bêrí aia. A ca camabi unin rabiti 'icê —quixai quiquin 'ê rabiti 'ain. A nêtê utámainun camina 'ê istêcêntima 'ain.

24

*Anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubua rurucubúti bana
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubunuxa cuania ca aín 'unánmicê unicaman a rapasu cuanquin Jesús cacêxa:

—Ënê xubux ca cahaira 'aish upí 'icên.

² Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Ēnē xubu camina maxax 'acē 'aish upí isin. Usa 'aínbi cana mitsu cain, axa Nucēn Papa Diosmi sináncēma unicaman ēnē xubu camáxbi aín maxáxcamaribi rurupacēbē rurucubúti 'icēn.

Ax utēcēnti nētē 'uramacuatsinia unin 'unánti Jesusan űiúa bana
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Usaquin atu cabiani cuanx matá me Olivos cacē anu tsóbutia ca uni 'aíma 'ain, aín 'unánmicē unicaman a nēbētsioraquin cacēxa:

—¿Uínsaran cara miximē quicēsabi oi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu aín maxáxcama rurupacē 'iti 'ic? ¿Mix anun utēcēnti nētē anúan ēnē mecama cēñúti, a nētēx ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa űu 'ia isti 'ain? A camina nu űuixunti 'ain.

⁴⁻⁵ Usaquian aín 'unánmicē unicaman űucácēxun ca Jesusan anun ax utēcēnti nētē űuixunquin ēsaquin cacēxa:

—'Itsa unin ca, “Ēx cana Cristo 'ai” quiax quiquin 'itsaira uni paránuxun 'aia. Usoquian mitsuribi paránti rabanán camina bērúancati 'ain. ⁶ Mitsun camina uni itsían —bētsi menu 'icē unicamax ca bētsibē 'acania —quixun űiúa cuanuxun 'ain. Cuanan —raíri unicamaxribi ca raírribē 'acánania —quixun űiúa cuatibi camina racuētima 'ain. Asérabi ca usai 'iti 'icēn. Usaía 'icēbēbi ca ēnē mecama cēñúcēma pain 'iti 'icēn. ⁷ Bētsi menu 'icē unicamax ca bētsi menu 'icē unicamabē nishánani 'acánanti 'icēn. 'Imainunribi ca bētsi menu 'icē 'apun suntárucama bētsi menu 'icē suntárucamabē 'acánanti 'icēn. Bētsi bētsi nētēnu 'icē unicamax ca a piti űuñuma 'inuxun 'aia. Bētsi bētsi mecamax ca shaíquinuxun 'aia. ⁸ Usoquin pain tēmēratancēxunbi ca 'ēx utēcēncēbētairna unin an 'acēsamaira oquin tēmēranuxun 'aia.

⁹ Usoquin canan ca ēsaquinribi Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ēmi sináncēma uni raírribi ca uni itsían mitsu bētsi bētsi onun 'inánuxun 'aia. 'Inánan ca micama raíri 'anuxun 'aia. Mésúxmi 'ēmi catamēcē cupí ca camabi menu 'icē unicamax 'ēmi sináncēma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. ¹⁰ Unían ami nishquin 'atimocēxun ca 'itsa unin 'ēmi catamēti ēnti 'icēn. Usai 'i abē nishánanquin ca uni raíri, bētsi unin 'atimonuxun bínun 'inánti 'icēn. ¹¹ Usai 'icēbētan ca —'ēn cana Nucēn Papa Dios quicē bana unicama űuixuni —quiquinbi anbi sináncē banaishi uni űuixunuxun 'aia. Usaquin űuixunquin ca 'itsaira uni paránquin Nucēn Papa Diosmi sinánxma 'inun quixun 'imiti 'icēn. ¹² Usai 'icēbētan ca unin 'aisamaira 'atima űu 'ati 'icēn, 'anan ca bētsibēa nuibanani 'aquiananti a ēnuxun 'aia. ¹³ Usai űu 'icēbētanbia 'ēmi sinánquin ēncēma unicamax ca Nucēn Papa Diosan nētēnu 'ēbē 'iti 'icēn. ¹⁴ Uicamax cara 'ēmi catamētia acamax ca Nucēn Papa Diosan nētēnu 'ēbē 'iti 'icē quixun 'ēn mitsu cacē bana ēnē ca 'ēn unicaman camabi menu 'icē unicaman cuanun űuixunti 'icēn. Usaquian camabi menu 'icē unicama űuixuncēbē ca 'ēx utēcēncēbē ēnē mecama cēñúnuxun 'aia.

¹⁵ Usaquin caxun ca Jesusan ēsaquinribi aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—An Nucēn Papa Dios quicē bana unicama űuixuncē uni Danielnēan a űuiquin cuēnēo uni ax ca 'atimaira 'icēa unin timacē 'aishbi aín suntárucamabē uti 'icēn. Danielnēan űiúa uni ax ca utancēx ami sinanimabi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu Jerusalénu 'icē, anu 'iti 'icēn. An ēnē bana iscē uni an ca uisai quice cara quixun 'unánti 'icēn. ¹⁶ Usai 'icēbē ca unicamax ami racuēti Judea menu 'icē ēmacamanuax abáquiani matánu cuanti 'icēn. ¹⁷ Aín xubu ēman 'icē unicamaxribi ca abánuxun, aín űu pain bitsi aín xubunu atsiñtēcēnima ashiti cuanti 'icēn. ¹⁸ 'Imainun ca aín naēnuxun űu mēēcē unicamaxribi abánuxun aín chupa bitsi xubunu cuaníma naēnuxēshi abáti 'icēn. ¹⁹ Usaía 'icēbē ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcé xanucamaxribi abáquiani cuani nuibacanuxun 'aia. ²⁰ Usámi anun űu mēētima nētēn 'ianan mitaűu 'itin rabanán camina Nucēn Papa Dios űucáti 'ain. ²¹ Usai 'i ca unicama Nucēn Papa Diosan me uniotabacē 'aían uínsaranbi 'iásamairai tēmērati 'icēn, amiribishi usai tēmēratēcēntimoi. ²² Anúan paē tani nētēxa cēñúcēbēma ca usabi 'i camabi unibamati 'icēn. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan, ainan 'inun an caíscē unicama nuibaquin, atu cupí anúan unin paē tanquin tēmērati nētēcama sēnēnmiti 'icēn.

²³ Anúan usoquin unicaman tēmērati nētē ucēbētan unin mitsu —ca is, ēnu ca Cristo 'icē —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icē —quixun cacēxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²⁴ Anúan usoquin unicaman tēmērati nētē ucēbētan ca unin ax asérabi ama 'ixunbi —'ēx cana Cristo 'ai —quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uni raírribi cēmēquin —'ēn cana Nucēn Papa Dios quicē bana unicama űuixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Cana ca unicama paránti sinánquin, uni itsían 'acēma űu 'anuxun 'aia. 'Aquin ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caíscē unicamaribi paránti sinánuxun 'aia. ²⁵ Usai 'icēma pan 'aínbi 'ēn mitsu cacē 'aish camina a űucamaxa usai 'icēbēbi ratútima 'ain. 'Ianan camina unínma mitsu parania bērúancati 'ain. ²⁶ Usa űucama 'icēbētan unin —Cristo ca uaxa. Ca anu uni 'icēma menu 'icē —quixun mitsu cacēxbi camina isi cuantima 'ain.

'Tanan unin —Cristo ca uaxa, ca xubu mëu 'icë —quixun mitsu cacëxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²⁷ Mériquin ca canacan anúan bari urucé 'imainun anúan bari cuabúcë, camabi naicamé'ëo pëcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx utëcënti 'iti 'icën. ²⁸ Unix ca quia —uinu cara ñuina bamacé 'icë anu ca xëtë cëñúbuti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

*Anun Jesús utëcënti nëtë ñui quicë bana
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)*

²⁹ Usoquin canan ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicé unicama cacëxa:

—Usaia tëmërai anun uni bënëti nëtëcama 'icëbë ca bari bëanquinuxun 'aia, 'uxénribi ca pëcanuxunna 'aia. 'Iparibi ca rëcunuxun 'aia, naicamé'ëo shaíquicëbë ca anua 'icë ñucamaxribi shaíquinxun 'aia. ³⁰ Usaia 'icëbëtan ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx utëcënia isti 'icën. Isi ca camabi menu 'icë ui unicamax cara Nucën Papa Diosmi sináncëma 'icë, acamax masá nuituti bënëti inti 'icën. Usai 'iquin ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ën nëtë cuin mëuxun 'ën cushin pëcabëtsinia isnuxun 'aia. ³¹ Manë banañu bana ocëbë uquin cana 'ën ángelcama xuti 'ain, 'ënan 'inun 'ën caiscë unicama camabi menua 'ëbëa 'inun 'ë timëxunun.

³² Ënë ñu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsincëbë aín pëchi rëcubutancëx amiribishi corutëcënia. Usaria 'ia isquin camina —ca baritiacuatsinia —quixun 'unanin. ³³ Usaribitia 'ën mitsu ñuixuncë ñucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anun 'ëx utëcënti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ³⁴ Asérabi cana mitsu cain, bëría ënë nëtënu bucuçë unicamaxa bamacëma pain 'ain ca 'ën mitsu ñuixuncë banacama quicësabi oi 'iti 'icën. ³⁵ Naí, me, acamax ca cëñúti 'icën, 'ainbi ca 'ën banaxa nëtëimoí usabi 'ain camabi ñu 'ëx quicësabi oi asérabi 'iti 'icën.

³⁶ Añu nëtëinra carana 'ëx utëcënti 'ain, uínsarainra cara usai 'iti 'icë quixun ca uínbi 'unanima. Naínu 'icë ángelcamanbi ca 'unanima, 'ëx Nucën Papa Diosan Bëchicé 'ixunbi cana 'ënribi 'unanima. Nucën Papa Diosan cuni ca 'unania.

³⁷ Bëräma Noé 'iá nëtë usaribiti ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx utëcënti nëtëni 'iti 'icën. ³⁸ Anúan aín nuntinu 'iruti nëtë utámainun aín aintsibëtan Noénën anun iëti nuntia cha 'amainun ca unicaman pianan xëanan xanu bianan aín bëchicé bënumianan an 'acësabi oquin cuëenquin ñu 'acëxa. Ca sinánma 'icën, Noenën ñuicësabi oi ca asérabi 'iti 'icë quixun. ³⁹ 'Ui 'aisamaira 'ibúcëbë baca 'ëquian ñucamacëñun unicama buáncëbëtainshi ca —Noenën nu cacë bana ca asérabi 'icë —quixun 'unáncëxa. Noenën bana cuatíma unicama 'iásaribiquin ca unicaman 'ën bana cuatíma 'icën. Usai 'iquinbi ca 'ëx anun uti nëtë 'icëbëtainshi sinánti 'icën. ⁴⁰ 'Ëx ucëbë ca ësaribi 'iti 'icën: Rabë unían aín naënuxun ñu mëëia achúshi 'ëbëa 'inun bimainun ca achúshi anubi ëncé 'iti 'icën. ⁴¹ Usaribiti ca rabë xanúxa ñu rëni tsócé achúshi 'ëbëa 'inun bimainun achúshi anubi ëncé 'iti 'icën.

⁴² Uisa nëtëni carana min 'Ibu 'aish 'ëx utëcënti 'ai quixun 'unánquinmabi camina upí oquin sinánquin —'ën 'ibu ca uti 'icë —quixun 'unani cuëenquin caínti 'ain. ⁴³ Camina 'unanin, uínsaran cara aia quixun 'unáncé 'ixun ca xubuñu unin 'uxquinma an ñu mëcamacé uni caíntianxa. Caíncëx uáxa ñu mëcamanax atsíntisa taniabi ca 'uxcëma 'ixun xubu 'ibun atsíntianma. ⁴⁴ Usaribi oquin camina mitsúnribi 'ë binuxun 'ëx uti caínti 'ain. Bëri ca utima 'icë quixunmi mitsun sináncëbëbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nëtëni, aia binuxun 'ë caínti 'ain.

*An uni mëëxuncé uni rabë, upí 'imainun upíma, ñuicë bana
(Lc 12.41-48)*

⁴⁵ Anun 'ëx utëcënti nëtë ca ësaribi 'iti 'icën. Achúshi unin ca aín xubunu 'icëcama upí oquin piminun quixun aín ñu mëëmicé unicama achúshi caísaxa. Caísquin ca —an ca asérabi 'ën cacësabi oquin 'ati 'icë —quixun sinánxa. Sinánquin usoquian ñu 'anun quixun catancëx ca bëtsi menu cuanxa. ⁴⁶ Cuanx anu 'itancëx utëcënquin ca an ñu mëëxuncé unin cara an cacësabi oquin 'aia quixun isti 'icën. Isquinbi an cabiancësabi oquin 'aia iscëx ca an a uni ñu mëëxuncé uni ax chuámarua tani cuëenti 'icën. ⁴⁷ 'Ën cana asérabi mitsu cain, an upí oquin ñu 'acé 'icë ca an ñu mëëmicé unin ësaquin cati 'icën: Minmi 'ën cacësabi oquin upí oquin 'acé cupí camina cushi unisa 'ixun 'ën ñucama minansa 'icë bërúanti 'ain. ⁴⁸ Usa 'ainbi ca an a unix 'atima sinánñu 'ixun —an 'ë ñu mëëmicé uni ca panatia —quixun sinánquin ⁴⁹ abëtan ñu mëëcë uni raíri mëëanan axa paéncé unicamabëtan ñu pianan xëati 'icën. ⁵⁰ Usai 'iquian, ca uti 'icë quixun sináncëbëmabi ca an a ñu mëëmicé uni uti 'icën. ⁵¹ Uquin ca usai 'ia isquin 'atimonan anu an uni paráncé unicama 'icë anua 'inun 'imiti 'icën. Anuax ca anu 'icë unicamax paé tani bënëti inti 'icën.

25

Mēcĕn rabĕ xanu űiua Jesus quia bana

¹ Aĭn 'unánmicĕ unicama bana űiuxunquin ca Jesusan aĭn uti nĕtĕ űiuiquin ĕsaquinribi cacĕxa: —Ēx anun 'ĕn unicaman 'apu 'inux uti nĕtĕ ca ĕsa 'iti 'icĕn: Achúshi unĭan xanu biti 'ain ca an axa bĕnuti xanu nuĭbacĕ mĕcĕn rabĕ xanucamax, an xanu biti uni ax aia bitsi, lamparĭn bibiani cuanxa. ²⁻⁴ Mĕcĕn achúshi xanucama ca sinánűuma 'ixun xĕnisa űu anun aĭn lamparĭn ĕrĕnti buáncĕma 'icĕn. 'Aĭnbi ca raĭri mĕcĕn achúshi xanu ainshi sinánűu 'ixun aĭn lamparĭncĕűun xĕnisa űuribi buánxa. ⁵ Atúxa lamparĭn buani cuanbi ca an xanu biti uni panáxa. Panacĕbĕ ca 'uxcĕnan tĕnánccĕx 'uxcanxa. ⁶ 'Uxánbia imĕ naĕx a uni aia isi ca raĭrĭncĕx cuĕncĕni quiaxa: An xanu biti uni ca aia. Ca bitsi cuan. ⁷ Quia sharatia bĕsuquin ca bĕnĕnquinshi a xanucaman aĭn lamparĭn mĕnĭoxa. ⁸ Uscĕbĕtan ca sinánűuma xanucaman raĭri xanucama caxa: Nun lamparĭncama ca bĕnaia. Mitsun xĕnisa űu 'ĕish ca nu 'inan. ⁹ Cacĕxunbi ca sinánűu xanucaman caxa: Nun xĕnisa űu sapi ca mitsun lamparĭn 'imainun nun lamparĭnuribi 'aruti sĕnĕntima 'icĕn. Mitsúnbi ca an xĕnisa űu marucĕ uninu cuanxun bitan. ¹⁰ Cacĕxa sinánűuma xanucama xĕnisa űu bitsi cuancĕbĕ ca an xanu biti uni uaxa. Aĭa atsíncĕbĕ ca sinánűu xanucamaribi abĕtan pinux xubunu atsíanxa. Atsíncĕbĕtan ca xĕcuĕ xĕocatĕcĕinsama oquin xĕpuaxa. ¹¹ Usaía 'icĕbĕ uquin ca sinánűuma xanucaman ĕmánxun —nu ca xĕócaxun —quixun caxa. ¹² Cacĕxunbi ca caxa: Asĕrabi cana 'ĕn 'unaniman, ui caramina mitsux 'ain.

¹³ Usaquin catancĕxun ca Jesusan cacĕxa:

—Mitsúnribi camina aĭn nĕtĕinra 'ianan uĭnsaran carana 'ĕx utĕcĕnti 'ai quixun 'unánquinmabi —ca uti 'icĕ —quixun sinani cuĕĕnquin 'ĕx uti caĭnti 'ain.

Bana itsi űuicĕsaria Jesús curĭqui űui quia

¹⁴ Anúan ax utĕcĕnti nĕtĕ űiuxuntĕcĕnquin ca Jesusan ĕsaquin aĭn 'unánmicĕ unicama cacĕxa:

—Ēx anun uti nĕtĕ ca ĕsa 'iti 'icĕn. Amanu cuanuxun ca achúshi unin aĭn űu mĕĕmicĕ unicama cuĕnxun aĭn curĭqui anun űu mĕĕquian curĭqui itsiribi binun mĕtĭcaquin 'inánxa, a curĭquinĕn űu 'atancĕxun an bicĕ curĭqui a 'inántĕcĕnquin quixun.

¹⁵ Uisoquin curĭquinĕn űu 'ati cara 'unánxa usoquian anun űu 'ati sĕnĕinshi ca 'inánxa. Achúshi ca 'itsa, mĕcĕn achúshi mil curĭqui 'inánxa. Bĕtsi uniribi ca 'itsatani, rabĕ mil curĭqui 'inánxa. Bĕtsiribi ca 'itsamashi achúshi mil curĭqui 'inánxa. 'Inántancĕx ca amanu cuanxa. ¹⁶ Cuancĕbĕtan ca an 'itsa, mĕcĕn achúshi mil curĭqui bicĕ uni an a curĭquinĕn űu bitancĕxun maruquin bitĕcĕnquin usaribi mĕcĕn achúshi mil curĭqui biaxa. ¹⁷ Usaribi oquin ca an 'itsatani, rabĕ mil curĭqui bicĕ uni an bĕtsi rabĕ mil curĭquiribi biaxa. ¹⁸ Usa 'aĭnbi ca an 'itsamashi, achúshi mil curĭquishi bicĕ uni an me naĕtancĕxun a curĭqui maíanxa.

¹⁹ Usaquian 'an ca 'itsa 'uxĕ 'icĕbĕ an a unicama űu mĕĕmicĕ unix utĕcĕanxa. Utĕcĕnquin ca usaquin cara aĭn unicaman a curĭquinĕn űu 'axa quixun istisa tanxa. ²⁰ Istisa tancĕbĕ uquin ca an 'itsa, mĕcĕn achúshi mil curĭqui bicĕ unin an bicĕ curĭquicama bĕxun caxa: Min camina mĕcĕn achúshi mil curĭqui 'ĕ 'inan. Usa 'aĭnbi cana anun űu bixun marutancĕxun bĕtsi mĕcĕn achúshi mil curĭquiribi bian. Acama ca ĕnĕx 'icĕn. ²¹ Cacĕxun ca an a űu mĕĕmicĕ uniu caxa: Camina upi oquin 'ĕn curĭquinĕn űu 'an. Minmi 'itsamashi 'aĭnbi a curĭquinĕn upi oquin 'acĕ cupi cana mi 'itsaira anúnmi 'ĕ űu 'axúnun 'inánti 'ain. Usa 'aish camina 'ĕx cuĕĕncĕsaribi oi 'ĕbĕ cuĕĕnti 'ain.

²² Usaquian cacĕbĕ uquin ca an rabĕ mil curĭqui bicĕ uni an bicĕ curĭquicama bĕquin caxa: Min camina 'ĕ rabĕ mil curĭqui 'inan. Usa 'aĭnbi cana anun űu bixun marutancĕxun bĕtsi rabĕ mil curĭquiribi bian. Acama ca ĕnĕx 'icĕn. ²³ Cacĕxun ca an a űu mĕĕmicĕ unin caxa: Camina upi oquin 'ĕn curĭquinĕn űu 'an. Minmi 'itsamashi 'aĭnbi a curĭquinĕn upi oquin 'acĕ cupi cana mi 'itsaira anúnmi 'ĕ űu 'axúnun 'inánti 'ain. Usa 'aish camina 'ĕx cuĕĕncĕsaribi oi 'ĕbĕ cuĕĕnti 'ain.

²⁴ Usaquian cacĕbĕ uquin ca an achúshi mil curĭqui bicĕ unin caxa: Mixmi unimi nishcĕsa 'icĕ cana mi 'unan. Uni itsin űu 'apámítancĕxun camina a bimi mináinshi 'inun min unicama bimin. ²⁵ Usa 'ain cana racuĕquiani cuanxun nĕtĕmĭti rabanan me naĕxun anu maĭnquin min curĭqui unĕan. Min curĭqui ami 'ĕ 'ináncĕ a ca ĕnĕx 'icĕn, camina biti 'ain. ²⁶ Cacĕxun ca an űu mĕĕmicĕ unin caxa: Mix camina 'aisama 'ianan chiquish 'ain. Uni itsi űu 'apámítancĕxun a bimi 'ĕnáinshi 'inun 'ĕn unicama bimicĕ cana 'ai quixun camina sinanin. ²⁷ Usaquin 'ĕ 'unánquin camina 'ĕn curĭqui a banconu nanti 'ian. Anu nancĕ 'ain cana 'ĕx utĕcĕnquin 'ĕn curĭqui 'imainun curĭqui itsiribi bitsian. ²⁸ Caxun ca aĭn uni itsi caxa: Mil curĭqui 'ĕn 'inan, a camina a uninua bixun axa mĕcĕn rabĕ mil curĭquiűu uni a 'inánti 'ain. ²⁹ Uisa űu cara a 'ináncĕ 'icĕ anúan an cacĕsabi oquin űu 'acĕ uni a ca aĭn 'ibun 'inántabaquin 'ináncĕsamaira oquin 'inántĕcĕnti 'icĕn. Usonan ca anúan aĭn 'ibu űu 'axuncĕxunma a 'ináncĕ űu a aĭn 'ibun bicuanti 'icĕn. ³⁰ Usa 'ain camina bicuanxun a curĭqui bĕtsi uni 'inánan an

curíquinén upí oquín ñu 'acëma uni a ëman bëánquibucë anua 'inun niti 'ain. Anuax ca anu 'icë unicamax paë ñni tëmërai bënëti inti 'icën.

Camabi menu 'icë unicama Jesucristonën uisa cara oti 'icë usoquin 'ati bana

³¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan aín uti nëtë ñuixuntëcënquin ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish 'ën cushínbi utëcëanx cana 'Apuira 'inuxun 'ain. Usa 'ain ca 'ëbë 'ën ángelcamaribi 'iti 'icën. ³² 'Ëx usa 'ain ca camabi menu 'icë unicama 'ën ángelcaman bëcëx 'ënu timëcë 'iti 'icën. Anua timëcë isquin cana 'ën unicama amo sëtënanan 'ënanma unicama amoribi sëtënati 'ain, an 'aracacë ñuina unín aín carnerocama amo bucananan aín chivocama amo bucanacësaribi oquin. ³³ Ñuina 'ibun ca aín carnero aín mëqueua 'inun 'ímia. 'Imianan ca aín chivo aín mëmia 'inun 'ímia. Usaribi oquin cana 'ën unicama 'ën mëqueuqa 'inun 'imianan 'ënanma unicama 'ën mëmia 'inun 'ímiti 'ain. ³⁴ Usai 'itancëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun axa 'ën mëqueu 'icë unicama cati 'ain: 'Ën Papa Diosan ca mitsu upí oquin sinánxunia. Mecama 'imainun anu 'icë ñucama unioquin ca an mitsu sinánxunquin anu mitsux abë 'iti mëniócëxa. Ax quiásabi oi camina bërfi anu 'iti 'ain. ³⁵ 'Ëx 'acëñuma 'icë camina 'ë piti 'inácën. 'Ëx 'umpax 'aisa tani shimaia camina 'ë 'inácën. Amanu nitsi cuanx 'ëx anu 'iti 'aíma 'ain camina ui cara quixun 'unánquimabi 'ëx anu 'iti 'ë 'inácën. ³⁶ Chupañuma 'icë camina 'ë chupa 'inácën. 'Insíncë 'ain camina 'ë isi cuancën. Sipuacë 'ain camina 'ë isi cuancën. ³⁷ Cacëxun ca 'ën unicaman 'ë cati 'icën: ¿Uisa nëtëñ caranuna mixmi 'acëñuma 'icë, nun piti mi 'inácën? ¿Uisa nëtëñ caranuna amanu nitsi cuanxmi anu 'itiñuma 'icë mi anu 'iti 'inácën? ¿Uisa nëtëñ caranuna chupañuma isquin mi chupa 'inácën? ³⁹ ¿Uisa nëtëñ caranuna mixmi 'insíncë 'ianan sipuacë 'icë mi isi cuancën? ⁴⁰ Cacëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun 'ën unicama cati 'ain: 'Ën cana asérami mitsu cain, mitsun 'ën xucëncama achúshi, uni raíribë sënënmara 'icëbi 'aquinquin camina ashí 'aquincëma 'ain, camina 'ëribi 'aquian.

⁴¹ Usaquin catancëxun cana axa 'ën mëmiu 'icë unicama cati 'ain: Mitsux 'ën unibuma 'aish ca 'ë 'ura cuantan. Cuanx ca manë tsi anua aín 'apubë ñunshin 'atimacama 'inun mëño anu 'itan. ⁴² 'Ëx 'acëñuma 'icë camina 'ë piti 'inánma 'ain. 'Ëx shimacë camina 'ë 'umpax 'inánma 'ain. ⁴³ Amanu nitsi cuanx 'ëx anu 'iti 'aíma 'ain camina 'ëx anu 'iti 'inánma 'ain. Chupañuma 'icë camina 'ë chupa 'inánma 'ain. 'Insíncë 'ianan sipuacë 'ain camina 'ë isi cuanma 'ain. ⁴⁴ Cacëxun ca atun 'ë cati 'icën: ¿Uisa nëtëñ caranuna mixmi 'acëñuma 'ianan shimacë 'ianan amanu nitsi cuancë anu mi 'iti 'aíma 'ain mi 'aquianma 'ain? ¿Uisa nëtëñ caranuna mixmi chupañuma 'icë mi chupqa 'inanima 'ianan mixmi 'insíncë 'ianan sipuacë 'ain mi isi cuanma 'ain? ⁴⁵ Cacëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun acama cati 'ain: 'Ën cana asérami mitsu cain, 'ën unicama achúshi, uni raíribë sënënmara 'icëbi, 'aquinquinma camina mitsun 'ëribi 'aquincëma 'ain. ⁴⁶ Usaquin 'ën cacëx ca acamax anuxuan xëñibua 'ainbi tëmëratí anu cuanti 'icën. Cuancëbë ca 'ën unicamax Nucën Papa Diosan nëtënu xëñibua 'ainbi 'ëbë 'i cuanti 'icën.

IV. BAMAXBIA JESUCRISTO BAIQUIA BANA (26-28)

26

Judíos unicamax Jesúsmi 'ësënan

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ 'Uran bana ñuixuntancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa: ²—Camina 'unanín, rabë nëtë 'icëbë ca Pascua anun carnero 'ati nëtë 'iti 'icën. A nëtëñ ca unían binun uni itsin 'ë 'inánti 'icën. 'Inácëxun ca i curúsocënu bamanun 'ë matásti 'icën. Usaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa.

³ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun caniacëcë unicama, anua atun cushiira Caifás ax 'icë, a xubunu timéacëxa. ⁴ Anu timéax ca —anuxun caranuna uisoxun Jesús unían 'unánnumaishi bití 'ai —quiax 'ësënancëxa. ⁵ 'Ësënani ca quicancëxa:

—Unicamaxma anu rabanan nëti tsuáquiruia, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nëtëñ bitima 'ain.

Betanianuxuan xanuxun Jesúsmi ro tutuca

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Betania ëmanu cuanx ca Jesús Simonan xubunu 'iacëxa. Simón ax ca an aín nami chëquimicë 'insínñu 'aishbia pëxcúcë uni 'iacëxa. ⁷ Anua mesanu pi tsotan ca xanu achúshinën, anu sanuira 'inínti ro 'aruti ñu bëi uxun a ro cupíira cupí 'icëbi Jesusan maxcá a ron chabócëxa. ⁸ Usoia isi ca Jesusan 'unánmicë unicamax a xanumi nishi canancëxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cëñuax? ⁹ Anun ñuñuma uni 'aquinti ëñë ro 'itsaira curíqui cupí maruti ca 'iixa. ¹⁰ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina ënë xanu ami nishquin ñuin? Ësoquian 'ë 'acë ënëx ca asábiira 'icën. 11 Camabi nêtën camina ñuñuma uni isin. Usa 'ainbi camina mitsun xëñibuquin 'ë istima 'ain. 12 Bamacë mañuxun usoquin unin 'ati tanquin ca ënë xanun 'ë ron 'axa. 13 Asérami cana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ën unibunën 'ën bana, anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca ënë xanúan ësoquin 'e 'acë ëñëribi ñuixunti 'icën, camabi unían 'unánun.

Judasñëan Jesús uni 'inan

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenën cushicama 'icë anu cuancëxa. 15 Cuanxun ca cacëxa:

—¿'Ën Jesús mitsu 'inánun caramina uiti curíqui 'ë 'inánti 'ain? Cacëxun ca atun Judas treinta curíqui 'inácëxa. 16 'Inácëxun ca Judasnë, uisaxun carana ënë unicama Jesús bimiti 'ai quixun sinácëxa.

Jesúsbëtan aín 'unánmicë unicaman ashiquin piia

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtëa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nëtën a piti ñu mi mënioxunti caramina cuëënin?

18 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ëma 'uri cuantancëx bëbaquin camina 'ën mitsu a ñuiquin cacë uni a ësoquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa, Anúan bamanun 'ë bicanti nëtë ca uaxa. Usa 'ain cana min xubunuxun pain 'ën 'unánmicë unicamabëtan Pascua nëtën piti ñu piti 'ain.

19 Usaquian cacëx cuanxun ca aín 'unánmicë unicaman an cacësabi oquin an ñuicë xubu mëraxun anuxun Jesús bëtan piti ñucama mënócëxa.

20 Mëníocë 'ain ca Jesús bë aín 'unánmicë unicama męcën rabë 'imainun rabë acamax bëbaquishcëbë pinux mesanu bucubuaacëxa. 21 Bucubuxuan abëtan piia ca Jesusan cacëxa:

—Asérami cana 'ën mitsu cain, micama achúshinën camina axa 'ëmi nishcë unicama 'ë 'inánunxun 'ain.

22 Ësaquian cacëxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicë unicama achúshi achúshinën Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿'Ën carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'Ë cat?

23 Quia ca Jesusan cacëxa:

—An 'ëbëtan manë xampami pán chabóxun picë, an ca 'ë uni 'inánti 'icën. 24 Asérami Nucën Papa Diosan bana cuëñëosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'ainbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'inácë uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacëxa.

25 Quia ca an a binun uni 'inánti Judas an Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿'Ëx carana a 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca usa 'icën, mixmi quicësa.

26 Usaquin cacëxuan aín 'unánmicë unicaman pimainun ca Jesusan pán biquin Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Ënë ca pit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën.

27 Cacëxun a páncama pian ca Jesusan uvas baca anu 'arucë xampa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun aín 'unánmicë unicama 'inánquin cacëxa:

—Camaxunbi camina ënë uvas baca 'ati 'ain. 28 'Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca 'aisamaira aín aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. Ënëx ca a 'apati 'ëx bamati a 'icën. 29 'Ën cana mitsu cain, ësa uvas baca cana ënuxun 'atëcëñiman. 'Ën Papan nëtë anua axa aín unicaman 'Apu 'icë, anuxun cuni cana mitsubëtan 'atëcënti 'ain.

—'Ën 'unancëma ca —quiaxa Pedro a ñui quiti Jesusan ñuiá bana

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Nucën Papa Dios rabi cantatancëx ca Jesús bë aín 'unánmicë unicama Olivos cacë matánu cuancëxa. 31 Anu cuantancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unin 'ë bicëbë camina mitsux racuëti abati tsuáquiti 'ain, Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ëesai quicësabi oi: “An carnero bërúancë uni 'ën 'acëbë ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icën”. 32 Usai 'itancëxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ëx pain baísqiquiani Galileanu cuaunti 'ain.

33 Usaia quia ca Pedronën cacëxa:

—Raírinëxa mi ëbiani axa mimi nishcè unicamami racuëti abácëbëbi cana 'ëxëshi mi ëbiani abátima 'ain.

³⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Aséabi cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan 'atapa banati-sama 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ain quixun rabé 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

³⁵ Cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—'Ëx mibë bamanuxunbi cana, 'ën cana mi 'unáncëma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Ësaquin caia ca raírinëribi cacëxa.

Jesús Getsemaní naënuax aín Papabë bana

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mëníocë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëx 'urix Nucën Papa Diosbë banamainun ca ënu tsóxun 'ë cain.

³⁷ Usaquin cabiani Pedro 'imainun Zebedeonën bëchicë rabé, Jacobocëñun Juan, acama buani cuanibi ca Jesús —uisai carana 'iti 'ai —quixun sinani masá nuituacëxa. ³⁸ Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca ënu tiquit. 'Aishbi camina 'ëmi sinani 'uxtima 'ain.

³⁹ Cabiani 'urira cuani memi bëúmpucuti racábuquin ca aín Papa Dios cacëxa:

—Papan, mix cuëncëbëtan cana 'ën bëri paë tantima 'ain. Usa 'ainbi cana 'ëx cuëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴⁰ Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraqin ca bësúnquin Pedro cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina 'ëmi sinanima bënëtishi 'uxan? ⁴¹ Mitsux 'ëx cuëncësoi 'iisa taníbi camina aséabi usai 'iman. Usa 'ain camina 'uchati rabanan 'uxti tëai Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

⁴² Usaquin cabiani cuantëcënxun ca Jesusan Nucën Papa Diosbë banatëcënxun ësaquin catëcëancëxa:

—'Ën Papa Dios, mixmi 'ën bëri paë tantima cuëncëbëma cana mix cuëncësabi oi 'iti 'ain.

⁴³ Cabëtsini uquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan ténántëcëncëx 'uxcë mëratëcëancëxa. ⁴⁴ 'Uxcënan ténáncëxa 'uxcë isquin ëbiani cuantëcënxun ca Jesusan us-ribiquin aín Papa Dios catëcëancëxa. ⁴⁵ Catëcëanx amiribishi utëcënxun ca Pedro, Juan, Santiago, acama cacëxa:

—Asá ca. Bëri camina tantianan 'uxti 'ain. Anúan uni 'uchañucaman binun uni itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa. ⁴⁶ Cuanun ca nirucuatsin. An 'ë unin binun 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mr 14.43-52; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni, manë xëtocë bëanan imaxu téacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan caniacëcë unicamanribi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa. ⁴⁸ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë 'icë unicama cacëxa:

—'Ën bëtsucuaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin camina a biti 'ain.

⁴⁹ Usaquin unicama cacësabi oquin ca anua Jesús 'icë anu bëbaquin Judas Iscariotenën ax pain anu cuanquin ¿ënu caina 'ain? —caquin Jesús bëtsucucacëxa. ⁵⁰ Bëtsucucacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mix 'ën 'unáncë uni 'aishbi caramina uisacatsi 'ë bari uan?

Caia ca abë ucë unicaman Jesús biacëxa. ⁵¹ Bicëbëtan ca aín uni achúshinën aín manë xëtocë aín xacánua biquin, judíos sacerdotecaman cushia an ñu mëëxuncë uni mëëquin aín pabí amocúa pabíscacëxa. ⁵² Pabíscaiabi ca Jesusan cacëxa:

—Mín manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutëcën. Axa manë xëtocën 'acanancë unicama ax ca anúnribi 'acë 'iti 'icën. ⁵³ ¿Caramina 'unaniman, 'ën cana 'ën Papa aín ángelcama 'ë 'aquinun xunun ñucáquin cati 'ain? 'Ën ñucácëxun ca aín ángelcama uitishi cara 'ë 'aquinun bëribi xuti 'icën. ⁵⁴ An aín ángelcama 'ë 'iëminun xucëbë cana bamatima 'ain. Usa 'ainbi cana 'ëx aín bana quíasabi oi 'iisa tancë cupí an aín ángelcama xunun caiman.

⁵⁵ Usaquin catancëxun ca Jesusan axa anu ucë unicama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu téacë tuíanx caramina mëcamacë uni 'acësoquin 'ë binux ucan? Camabi nëtën 'ën mitsu nëbëtsi tsóxun, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuiabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicancëma 'ain. ⁵⁶ Anuxun 'ë bixunmabimí

mitsun bĕrĭ 'ĕ bicĕ ĕnĕx ca asĕrabia an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni űnixuncĕ unin cuĕnĕo bana quicĕsabi oi 'ia.

Usoquian atu caia cuabiani ca aĭn 'unĕnmicĕ unicamax Jesŭs ĕbiani abĕcĕxa.

Judĭos unin 'apucamana Jesŭs buĕncan

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Usoquin bitancĕxun Jesŭs buĕnĕxun ca a unicaman judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apu, Caifĕs cacĕ, anua an Moissĕnĕn cuĕnĕo bana 'unĕncĕ unicamabĕ caniacĕcĕ unicama timĕcĕ, anu buĕncĕxa. ⁵⁸ Jesŭsa buĕntamainun ca 'urĕnĕxun nuibiantancĕx Pedro a xubu rapasu me mĕniocĕnu bĕrĭuax suntĕrucamabĕ tsoocĕxa, uisa cara oia quixun iscatsi quiax.

⁵⁹ Usa 'ain ca judĭos sacerdotenĕn cushicamabĕ caniacĕcĕ unicama 'imainun camabi judĭos unibunĕn 'apucama anu timĕxun, uix caraisa asĕrabia usai 'iĕnmabi, cĕmĕi atĭan 'anun Jesŭsmi manĕnti 'icĕ quixun cuaisa tancĕxa. ⁶⁰ Cuaisa tancĕbĕa 'itsa unix cĕmĕi Jesŭsmi manĕncĕxibi ca 'atima bana anĭan 'acĕnĕn quixun Jesŭs 'uchoti 'aĭma 'iacĕxa. Usaia manĕncĕbĕ anu cuanquin ca cĕmĕ uni rabĕtan 'apucama cacĕxa: ⁶¹ –ĕnĕ unix ca quiaxa: 'ĕn cana anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubu rurupatancĕxun rabĕ 'imainun achŭshi nĕtĕinshi amiribishi nitsĭnruquin 'atĕcĕnti 'ain.

⁶² Usaia quicĕbĕ niruquin ca judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apu an Jesŭs cacĕxa:

–ĶMi űnia quicancĕbĕtanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ĶUisai qui cara ĕsai mi űni quicanin?

⁶³ Quixuan cacĕxibi ca Jesŭs quiĕma 'icĕn. Quiamoquin ca judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apun amiribishi catĕcĕancĕxa:

–Nucĕn Papa Dios axa bamatimoi tsoĕcĕ, an cuamainun ca nu űnixun, Ķmix caramina asĕrabi aĭn Bĕchicĕ, Cristo, axa utinu nun caĭncĕ, a 'ain?

⁶⁴ Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

–Minmi 'ĕ cacĕ, usa cana 'ĕx 'ain. Mitsun camina, uni 'inux anuax uĕ, 'ĕ Nucĕn Papa Dios, cushiira, abĕ 'Apu 'aish aĭn mĕqueu tsoĕcĕ isanan 'ĕx naĭ cuin mĕucĭax utĕcĕnia isnuxun 'ain.

⁶⁵ Usai quia cuati xumairai nishquin aĭn chupabi tucaquin ca judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apun abĕ 'icĕ unicama cacĕxa:

–Nucĕn Papa Diosmi ca 'atimati banaxa. Mitsun camina Nucĕn Papa Dios űnia, 'atimati banaia cuacan. ⁶⁶ ĶUisa caramina sinĕncanin?

Cacĕxun ca camaxunbi cacĕxa:

–Nucĕn Papa Diosmi ca 'atimati banaxa. Usa 'ain ca bamati 'icĕn. Axbi ca 'atimati banaxa.

⁶⁷ Usai quiquian a 'urama 'icĕ uni raĭrinĕn bĕtushucamainun ca raĭrinĕnribi Jesŭs mĕĕacĕxa. Usoia ca raĭrinĕnribishi bĕtĕshcacĕxa. ⁶⁸ Bĕtĕshcaquin ca cacĕxa:

–Cristo cana 'ai quiax camina quin. Usa 'ixun ca uin cara mi mĕĕaxa quixun nu cat.

–ĕn cana a uni 'unĕncĕma 'ai –quixuan Pedronĕn ca

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Usaquian Jesŭs 'amainun ca Pedro xubu tanĕin me mĕniocĕ anu 'iacĕxa. Anu 'icĕ ca xanu an 'apu űni mĕĕxuncĕ ax Pedronu cuanquin: Mixribi camina Jesŭs, Galileanu 'icĕ uni, abĕ 'ion quixun cacĕxa. ⁷⁰ Cacĕxun ca Pedronĕn anu 'icĕcaman cuanun cacĕxa:

–Mixmi a űni quicĕ uni a cana 'ĕn 'unaniman.

⁷¹ Usaquin cabianĕa ĕman cuancĕbĕtan ca xanu itsi, anribia 'apu űni mĕĕxuncĕ, an a 'urama 'icĕ unicama cacĕxa:

–ĕnĕ unix ca Jesŭs, Nazaretnu 'icĕ uni, abĕ 'iaxa.

⁷² Cacĕxun ca Pedronĕn amiribishi catĕcĕancĕxa:

–ĕn cana a uni 'unaniman. Nucĕn Papa Diosan ca 'unania, 'ĕn mi cacĕ ĕnĕx ca asĕrabi 'icĕn.

⁷³ Usaquian cacĕa panĕcĕma 'aĭnshi ca anu 'icĕ uni raĭrinĕn anu cuanquin Pedro cacĕxa:

–Mix camina Galileanu 'icĕ unix banacĕsari banain. Usa 'aish camina mix Jesŭsbĕ nicĕ uni a 'ain.

⁷⁴ Cacĕxun ca Pedronĕn munuma banaquin cacĕxa:

–ĕx cĕmĕia ca Nucĕn Papa Diosan 'ĕ 'atimoti 'icĕn. An cuamainun cana mitsu cain, 'ĕn cana a uni 'unaniman.

Usaia quicĕbĕshi ca 'atapa banacĕxa. ⁷⁵ Banacĕbĕtan ca Pedronĕn ĕsaquian Jesusan cooncĕ bana sinĕncĕxa: 'Atapa banatisama 'ain camina min isamina 'ĕ 'unĕncĕma 'ai quixun rabĕ 'imainun achŭshi oquin uni parĕnti 'ain. Usoquian Jesusan cooncĕ bana sinani ca Pedro ĕman chiquiti masĕ nuituirai bĕunan mĕscuti iancĕxa.

27

*Pilato Jesús 'inánca**(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)*

¹ Pëcaracuatsincëbë ca judíos sacerdotenën cushicamabë ampan caniacëcë unicamax timëax Jesús 'acatsi quiax 'ësénancëxa. ²Usai quitancëxun nëaxun ca Poncio Pilato, a nëtënu 'icë unicaman cushi, anu buáncëxa.

*Usaía Judas bama**(Hch 1.18-19)*

³ Usa 'ain ca Judas, an Jesús uni bimicë, ax Jesús a 'anuxun bicancë isi sinanatëcëancëxa. Sinanabiani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun ca anu 'icë judíos unibunën cushicama treinta curíquia biixancë a 'inántëcëancëxa. ⁴Inánquin ca cacëxa:

—'Ën cana ñancánbi 'uchañuma 'icëbi a uni mitsu 'inan. Usa 'aish cana 'ëx 'uchañuira 'ain.

Cacëxunbi ca cacancëxa:

—A ñu cananuna nun 'unaniman. Ax ca min 'uchabi 'icën, minbi camina mëníoti 'ain.

⁵Usoquian cacancëxun curíquicama anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun pubiani cuanx ca Judas axbi têtséqui bamacëxa. ⁶Judasnëan pubiancë a curíqui bitsi ca judíos unibunën cushicamax canani quiacëxa:

—Anun uni itsin 'aminun uni cupíocë 'aish ca ënë curíquinëx anu curíqui nancë ñu anu nainsama 'icën.

⁷Usai cananxunbi sinántëcënxun ca a curíquinënbí an me ñütëocë uni aín me maruaxa, a mex isa amanuax ucë uni bamaia anu maínti 'iti 'icë quixun sinánquin. ⁸Bëri nëtënríbi ca unix a me ñui quia —a mex ca uni 'aminuxun cupíocë curíquinën bíá 'icë —quiax. ⁹⁻¹⁰Usai ca 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan cacësabi oquin ca Jeremíasnën ësaquin cuëñëocëxa: “Treinta curíqui judíos unibunëan Jesús atu 'inánun uni itsi 'inancë, a curíqui bitëcënxun ca anua mapú 'icë me a maruaxa. Usoquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë cacësabi oquin cana cuëñëoin”.

*Jesús Pilato 'inánca**(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹Usoxun ca judíos unima 'aishbi anu 'icë unicaman cushi, Pilato cacë, anu Jesús buáncancëxa. Buania ca Pilatonën cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséribi cana 'ëx a 'ain, minmi cacë, usa.

¹²Judíos sacerdotenën cushicamabëa ampan caniacëcë unicamax Pilatomi manáncëbëbi ca Jesús banama 'icën. ¹³Usaía judíos unibunëx quicëbëtan ca Pilatonën Jesús cacëxa:

—¿Mímia manáncania caramina cuatiman?

¹⁴Cacëxbi banaquinma ca Jesusan a ñuía quicë bana achúshirabi —usama ca —quixun cáma 'icën. Ax banaiama oquin —¿úisa uni cara ënëx 'ic? —quixun sinani ca Pilato ratuáccëxa.

*Jesús ca bamati 'icë quixuan Pilatonënríbi ca**(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

¹⁵Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtëa sënëncëma pain 'ain ca Pilatonën usabi oquin 'acë 'ixun a uni chiquínuan judíos unibunën ñucácë, a sipunua chiquínti sináncëxa.

¹⁶Usa 'ain ca anu sipuacë unicama a achúshi 'iacëxa Barrabás cacë, camabi unían uisa uni cara ax 'icë quixun 'unáncë. ¹⁷⁻¹⁸—Nutsi ami nishquin ca judíos unibunën Jesús 'ënu bëaxa —quixun 'unánquin Jesús chiquíntisa tanquin ca Pilatonën judíos unibunën 'apucamaxa timëtía cacëxa:

—¿Mitsux cuëñëcëbëtan carana ui uni mitsu chiquínxunti 'ain? ¿Carana Barrabás chiquínti 'ain? ¿Carana Jesús, Cristo cacë, a chiquínti 'ain?

¹⁹Pilatoa anuxun uni manania cuati, anu 'ain ca aín xanun achúshi uni xuquin Pilato ësoquin camiacëxa:

—'Ënë uni cupí cana masáquin namáan. Ax ca 'uchañuma 'icën. Usa 'ain camina a 'anun uni 'inántima 'ain.

—'Ësaquian aín xanun camicë banaríbi sinánquin ca Pilatonën Jesús chiquíntisa tancëxa.

²⁰Pilatonën —¿ui carana chiquínti 'ai? —quixun ñucácëxbi ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun ampan caniacëcë unicamax anu 'icë judíos unicama timëcamëëocë a tsuaquirumi quiacëxa, —Camáxbi cananuna qiti 'ain, Barrabas chiquíanan ca Jesús 'ati 'icën. ²¹Usa 'ain ca Pilatonën —¿ënë uni rabë carana uinu 'icë mitsu chiquínxunti 'ai? —quixun ñucátëcënxun cacëxun —Barrabás camina nu chiquínxunti 'ai —quixun cacëxa.

²²Cacëxun ca Pilatonën cacëxa:

—¿Barrabás chiquíanan Cristo cacë ënë 'ën uisoti caramina cuëñin?

Cacëx ca quiacancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matás.

²³ Quicania cuaquin ca Pilatonën cacëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara 'ax?

Cacëxbi ca unicama munuma cuëncëni quitëcëancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matás.

²⁴ Usa 'ain ca mënóisama 'inun sharati unicama tsuáquirumisari 'ia isi, atun ismainunbi, 'umpaxan mëchucáquin ca Pilatonën cacëxa:

—Ënë uníxa bamacëbëbi ca 'ën 'uchama 'icën. Mitsux cuëñxun camina 'ati 'ain.

²⁵ Cacëxun ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—Ca nun 'ucha 'imainun nun rëbúnquicamanaribi 'iti 'icën. ²⁶ Quicëbëtan ca Pilatonën Barrabás chiquáinan suntáru rishquimitancëxun i curúsocënu matásnun quixun atu 'ináncëxa.

²⁷ Usomitancëxuan 'ináncëxun ca suntárucaman anua Pilato 'icë xubu mëüa 'icë anu Jesús buáncëxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timëacëxa. ²⁸ Timëxun ca Jesús ax isa 'apu 'icë quixun 'usánquin aín chupa pëmíxun chupa minanën pucucësa a pañumianan ²⁹ muxa mañuti otancëxun mañumianan aín mëcën mëqueua tuínun tsati 'ináncëxa. Usotancëx aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin ca 'usánquin cacëxa:

—Judíos unicaman 'apu camina mix 'ain. ³⁰ Caía raírinëx ami tushuquimainun ca raírinënribi a 'ináncë tsati bitëcënquin anun matáxcacëxa. ³¹ Usoquin 'usántancëxun ca a pañumicë chupa pëmianan aín chupa pañumitëcëancëxa. Pañumitancëxun ca i curúsocënu matásti buáncëxa.

Jesús i curúsocënu matáscan

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesús buani cuanquinbi ca suntárunën Cirene cacë ëmanu 'icë uni, Simón cacë, a mëraquin cacëxa:

—Mín camina anu Jesús matásti i curúsocë ënë 'iábianti 'ain.

Cacëxun ca a unín buánxuancëxa. ³³ Buáncëbëtan Jesús buaunx ca Gólgota cacë menu bëbacancëxa. Gólgota quicë, ax ca mapuxosa qui quicë 'icën. ³⁴ Anuxun ca vino mirra mucairacëñun mëscucë a isa xëanun quixun Jesús 'ináncëxa. 'Ináncëxunbi ca tantancëxun 'aisama tancëxa.

³⁵ Usaía 'ia anu matástancëxun ca suntárunën anuaxa Jesús bamanun i curúsocë nitsiáncëxa. Nitsíntancëx ca uin cara isa aín chupa bëtsi bëtsi bití 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tantancëx Jesusan chupa mëtiquiacëxa. Usa 'ain ca a Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni quíásabi 'iacëxa, ësai quicë: “Ën chupa ca ñuratsu pain niquin tantancëx mëtiquiaxa”. ³⁶ Bitancëx anu tsóxun ca uníma Jesús i curúsocënu nampatia quixun bërúancëxa. ³⁷ Bërúanquin ca Jesusan maxcá manámi, uisa 'icë cara bamamiaxa quixun cuëñocë bana matásacëxa, ësai quicë: “Ënëx ca Jesús, judíos unibunën 'apu, a 'icën”.

³⁸ Jesús 'acësaribi oquin suntárunën i curúsocënu matáscë ca an ñu mëcamacë uni rabë 'iacëxa. Bëtsíxa aín mëqueu 'imainun ca bëtsi Jesusan mëmiu 'iacëxa. ³⁹ Usa 'ain ca anua matáscë anun cuanquin a isi tënëcëti ami 'atimati banaquin, ⁴⁰ unicaman Jesús cacëxa:

—Míx camina: 'Ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupatancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshí amiribishi nitsínruquin 'atëcënti 'ai quiax quian. Usa 'aish ca mín cushínbi iët. Míx Nucën Papa Diosan Bëchicë 'aish ca iëñux i curúsocënuax 'ibút.

⁴¹ Usaribiti ca sacerdotenën cushicamabë an Moisésnën cuëñeo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama 'imainun ampan caniacëcë unicama, acamax Jesús ñui 'atimati banai, ami cuai ësai canancëxa: ⁴² —An uni raíri iëmicësaribi oi iëtibi ca iëtima. Ax ca Israel unicaman 'apu 'icë quixúnu nun 'unanun bëri i curúsocënuax 'ibutíbi ca 'ibutíma. ⁴³ Ax isa aín Bëchicë 'aish Nucën Papa Diosmi catamëtia ca quiaxa. Ax asërabi anun cuëñcë 'ixun ca Nucën Papa Diosan bëri iëmítsianxa, usa 'ainbi ca iémíma.

⁴⁴ Usaribi oquin ca aribia i curúsocënu matáscë an ñu mëcamacë uni rabëtanribi Jesús 'atimaquin ñuiacëxa.

Jesús bama

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Usa 'ain ca bari xamárucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiax ca rabë 'imainun achúshi hora bari pëquitëcëancëxa. ⁴⁶ Usai 'icëbë bari pëquitëcëntishi 'ain ca Jesús munuma cuëncëni quiacëxa: “Elí, Elí, lama sabactani”. Usai quicë bana, ax ca —'ën Papa Dios, 'ën Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'ë éan? —qui quicë 'icën. ⁴⁷ Usai quia cuëñcënia cuati ca anu 'icë unicama raírinëx quiacëxa:

—A unín ca unun quixun Elías cuëña.

⁴⁸ Usaía 'icëbë abácuatsini uqun ca anu 'icë uni achúshinën tsatimia xapu rëmencë a bimí baca cachacëmi chabóxun Jesús cucúcaquian xëanun 'amiacëxa. ⁴⁹ Usoquian 'inácëbëbi ca raírinëx quiacëxa:

—Mëëxunma ca ën, Elías cara a iëmi aia isti.

⁵⁰ Usa 'ain ca munuma cuëncëntëcënishí Jesús bamacëxa. ⁵¹ Jesús bamacëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupa aín manámiucüaxbi shimúqui amo rabé 'inun tuquiacëxa. Usai 'icëbëa me shaíquicëbë ca maparacamaxribi tuquibuacëxa. ⁵² Tuquimainun ca mapara quiniocë anu uni bamacë mëniocëcama axribi turabëacëxa. Turabëcëbë ca anuax Nucën Papa Diosan 'aísha bama unicamax baísquiacëxa. ⁵³ Baísqi nirui anua racan anuax chiquítancëx ca Jesús baísqicëbë Jerusalënu cuancëxa. Cuancë ca 'itsa unin anuxun isacëxa.

⁵⁴ Me shaíquimainuan usai bëtsi ñuribi 'ia isi ca suntárunën cushibëtan an unínma Jesús i curúsocënu nanpatia quixun a bërúancë suntárucamaxribi 'aisamaira racuëacëxa. Racuëti ca —ënë unix ca aséribi Diosan Bëchicë 'iaxa —quiax quiacëxa.

⁵⁵ Jesús ñu 'axúnuxa Galileanuax abë ucë 'itsa xanúxribi ca anu 'iacëxa, anu 'ixun ca 'ura nixun isacëxa. ⁵⁶ Anu ca María Magdalena 'imainun María itsi, Santiago 'imainun Josénën tita, a rabé 'imainun Zebedeonen bëchicënen tita, acama 'iacëxa.

Jesús bamacë mënió ñui quicë bana

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ A nëtë bari cuabutia bëbaquishcëbë ca 'itsaira ñuñu uni Arimatea ëmanu 'icë, José cacë, ax ami sinácë 'aish, anuaxa Jesús bamacë anu cuancëxa. ⁵⁸ Cuanancëx anu cuanxun ca Pilato cacëxa:

—Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

Cacëxun ca Pilatonën aín suntárucama buántanun 'inánun quixun cacëxa. ⁵⁹ Usaquian cacëxun 'inácëxun biquin ca Josénën sávana upí, anun rabúnbianquin buánxun ⁶⁰ anua aín aínsi mëniotia bëri naécë matá tëmú anu Jesús mëniönuxun buácëxa. Buánxun anu Jesús mëniotancëxun ca taránbianxun maxax cha anun naécë quini xëpuacëxa. Usobiani ca cuancëxa. ⁶¹ Usoquian Josénën Jesús mënióia ca María Magdalena 'imainun María itsi an 'urama tsóxun isacëxa.

Suntárunëan anu Jesús mëniocë quini bërúan

⁶² Anun ñu mëëtima nëtën 'ati ñu mënioti nëtë 'inúon ca anun ñu mëëtima nëtën judíos sacerdotecaman cushicamabë fariseo unicama Pilato isi cuancëxa. ⁶³ Cuanxun ca cacëxa:

—A cëmë unix ca bamacëma pain 'aish: 'Ëx cana bamaxbi rabé 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísqiiti 'ai quiax quiaxa. A bana cananuna sinanin. ⁶⁴ Usa 'ain camina anua a racáncë quini, a rabé 'imainun achúshi nëtë inútamainun min suntáru upí oquin mëniómiti 'ain, aín 'unánmicë unicamánma imë uxun isa baísqiiaxa quinxun bibianquin buania. Buánxun ca unicama paránti 'icën, Jesús isa baísqiiaxa quixun. Usaquian paráncëbë ca bërúma 'acësamaira oquin parántëcëncë unicama 'iti 'icën. Usa 'ain camina a quini upí oquin mëniómiti 'ain. ⁶⁵ Quia ca Pilatonën cacëxa:

—Ënu ca 'ën suntárucama 'icën. A buánxun camina mitsun cuëncësa oquin a quini upí oquin mëniómitancëxun bërúanmiti 'ain.

⁶⁶ Usaquian cacëx cuanxun ca anu Jesús racáncë quini anun xëpucë maxax cha a unían xëocaia iscatsi quixun 'unántiocëxa. Uotancëxun ca an bërúanun quixun suntáru raíri anu ëancëxa.

28

Jesús baísqia

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu mëëtima nëtë ñantabuonxa pëcaracëma 'ainshi ca María Magdalena 'imainun María itsi anu Jesús mëniocë isi cuantëcëancëxa. ² Cuanxa bëbacëbëbi ca mecama cushínra shaíquiacëxa. Shaíquicëbëtan ca ángelnën Nucën 'Ibu Diosan xucëx uqun, anúan anu Jesús 'icë quini xëpucë maxax cha taranacëxa. Uotancëx ca anu tsóbuacëxa. ³ A ángelnëx ca caná mëritia iscësa 'ianan aín chupa uxuira uxu 'iacëxa, matsi uxuira iscësaribi 'iacëxa. ⁴ Usa 'icë isi ca anu 'icë suntárucamax 'aisamaira racuëti bërëi bamacësa 'iacëxa. ⁵ Usaría suntárucamax racuëmainun ca ángelnën xanu rabé cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. Cana 'unanin, mitsun camina Jesús, a i curúsocënu matásëxancë, a barin. ⁶ Ax ca ënuma 'icën. Axa quicësa bi oi ca baísqiiaxa. Anua unin racáënxancë ca isi ut. ⁷ Istanccëx bënëtiishi cuanxun camina aín 'unánmicë unicama ësaquin cati 'ain: Jesús ca bamaxbi baísqiiaxa. Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina anu cuantancëxun anuxun a isti 'ain. Ésaquin mitsu canux cana ënu 'ain.

⁸ Usaquian ángelnën cacëxun, asérobi ca Jesús anuma 'icë quixun istancëx ca quininuax chiquiquiani racuëtibi cuëënquiani aín 'unánmicë unicama ñuixuni abáquiani cuancëxa. ⁹ Bain abáquiani cuanquinbi ca Jesús aia isacëxa. A isia ratutia ca Jesusan —¿caramina ain? — cacëxa. Cacëx a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Jesús tamëëquin rabiácëxa. ¹⁰ Rabicëxun ca Jesusan cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. Cuanxun camina Galileanua cuanun 'ën xucéantu cati 'ain. Anuxun ca 'ë isti 'icën.

Suntárucaman judíos unicama ca

¹¹ Jesús isbiania, a xanu rabëtax aín 'unánmicë unicama cai cuantamainun ca an anu Jesús mëníocë me bërúancë suntárucama raírinën Jerusalénu cuanxun judíos sacerdotenën cushicamanu cuanxun atúan iscë ángel 'imainun Jesús 'aíma 'icë, acama ñuiquin cacëxa. ¹² Usoquian cacëx ca 'apucamax uni caniacëcëcamabë bananux timëacëxa. Timëax acamaxbi banaquin ca uisoti cara quixun sináncancëxa. Sinani canantancëxun ca suntárucama 'itsaira curíqui 'inánquin cacëxa: ¹³ —Mitsun camina “nuxnu 'uxan ca imë, aín 'unánmicë unicaman bibianquin Jesús buánxa” quixun paránquin unicama cati 'ain. ¹⁴ Usoquinmi cacëxuan unicaman chaníocëbëtan mitsun 'apun cuacëbë cananuna nux abë banati 'ain. Nux abë banacëbë camina mitsux uisaríma asábi 'iti 'ain.

¹⁵ Usoquian judíos unibunën 'apucaman cacëx ca suntárucamax curíqui bibiani atúan cacësabi oquin unicama parani cuancëxa. Atúan usoquin cá cupí ca bërí nëtënribi judíos unicama usai quia.

Jesusan aín 'unánmicë unicama ashiquin cá bana

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Angelnën cacësabi oi cuanxúan xanucaman cacëx ca Jesusan 'unánmicë uni męcën rabë 'imainun achúshi, acamax Galileanu 'icë matá me anu cuancëxa, anu cuanúan Jesusan cacë anu. ¹⁷ Cuanxun anua mëraxun ca cuëënquin —ënëx ca asérobi Nucën 'Ibu Jesús 'icë —quixun sinánquin rabiácëxa, raírinëan —asérobi ca Nucën 'Ibu Jesús 'icë —quixun sináncëbëtanmabi. ¹⁸ Usoquian rabicëxun ca Jesusan a rapasu cuanquin atu cacëxa:

—'Ën Papa Diosan ca naínuxun 'anan menuxunribi añu ñu carana 'aisa tani a 'ëx cuëëncësa oquin 'anun aín cushi 'ë 'inánxa. ¹⁹ Usa 'ain camina mitsun camabi menu cuanquin anu 'icë unicama 'ëmi catamënun sinánmiti 'ain. Usoquin sinánmiquin camina, ëmi ca catamëtia quixun 'unántioquin 'ën Papa Diosmi sinani, 'ëmiribi sinánan aín Bëru Ñunshin Upími sinania, nashimiti 'ain. ²⁰ Nashimianan camina 'ën mitsu ñuixuncë banacama 'unánmiquin a banacama quicësabi oquin 'anun quixun atu 'unánmiti 'ain. Usaquin 'aquin camina 'unánti 'ain, 'ëx cana camabi nëtën usaquin 'acë 'ën unicamabë 'ain, 'ëx utëcënti nëtë sënëntamainun. Ashi.

MARCOSNĒAN 'A UPÍ BANA

I. GALILEA MENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (1-10)

*Juan, an uni nashimicē, an anu uni 'icēma menuxun bana ñuixuan
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Ēnēx ca upí bana, Nucēn Papa Diosan Bēchicē, Jesucristo, a ñui uisai cara axa uti 'iacēxa quiax quicē 'icēn. ² An Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē uni, Isaías cacē, an ca Jesucristo ēnē menu uti sinánquin Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ēsaquin cuēñēcōcēxa: A caxu mi cuanun cana uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mēñoquin racanacēsaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icēn. ³ Anu uni 'icēma menuxun munuma bana ñui ca a unix ēsai quia: Nucēn 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mēñoquin racanacēsaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain.

⁴ Isaíasnēan cuēñēcōsabi oi ca Juan anu uni 'icēma menuxun, anu cuancē unicama nashimianan bana ñuixuni ēsai quiacēxa:

–Sinanaquin mitsun 'uchacama ēni Nucēn Papa Diosmi sinani camina nashimicē 'iti 'ain, mitsun ñu 'atima 'acēcama tērēncē 'inun.

⁵ Usa 'ain ca Judea menu 'icē unicama 'imainun Jerusalénu 'icē unicamaxribi Juanēn bana ñuixunia cuati cuancēxa. Cuanxuan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanēn Jordán cacē bana anuxun nashimiacēxa.

⁶ Juanēx ca camello rani 'acē chupa pañuanan ñuina xacábia 'acē anun tsitēcērēquicē 'iacēxa. Aín piti ca curuchinti 'imainun buna rēpa 'iacēxa. ⁷ Usa 'ixun ca bana ñuixunquin Juanēn unicama cacēxa:

–'Ē caxu ca 'ēsamaira uni aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ēx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana a tanáin rantin purúnxun aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ⁸ Ēn cana mitsu 'umpaxan nashimin, 'ainbi ca axira uquin uni aín Bēru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icēn.

*Juanēan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Juanēan unicama nashimianan bana ñuixunmainun ca Jesús Galilea menu 'icē ēma, Nazaret, anuax Judea menu cuanx anua Juan 'icē anu bēbacēxa. Bēbacē ca Juanēn Jordán bacanuxun Jesús nashimiacēxa. ¹⁰ Usoquin Juanēn nashimicēx, bacanuax 'iruquian Jesusan iscēxbi ca naí panárabēacēxa. Usacēbētan ca ñumacuru tinax uaxa Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí anu 'iruia isacēxa. ¹¹ Usaía 'icēbētan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacēxa, ēsai qui:

–Mix camina 'ēx amiira sináncē bacē bēchicē 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuēñin.

*Ñunshin 'atimanēn 'apun Jesús ñu 'aisama 'amitisa tan
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Usaía 'icē ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitanbi anu uni 'icēma menu cuanti Jesús sinánmiacēxa. ¹³ Sinánmicēx cuanx ca cuarenta nētēn anua pianancē ñuina 'icē menu 'iacēxa. Anua cuarenta nētē 'icē ca ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēn ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacēxa. Usoiabi ca an Nucēn Papa Dios 'aquincē aín ángelcaman anu uxun Jesús 'aquiancēxa.

*Galilea menuxuan 'atabaquin Jesusan unicama bana ñuixuan
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Juan, an uni nashimicē, a sipuacē 'ain ca Jesusan Galilea menu cuantēcēnquin –aín 'ucha tērēncē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē –quixun upí bana ñuibiancēxa.

¹⁵ Ñuibiani cuani ca ēsai quiacēxa:

–Anun Nucēn Papa Diosan ainan 'iti unicama aín uni 'imiti nētē ca 'urama 'icēn. Mitsux ami sináncē 'ixunmabi sinanati ca anun aín uni 'inux iēti bana sinan.

*Jesusan rabē 'imainun rabē uni abē cuanun ca
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

¹⁶ Parúmpapa Galilea cuētani cuanquínbi ca Jesusan Simón 'imainun aín xucēn, Andrés, an tsatsa bicē uni 'ixuan tsatsa ricania mēracēxa. ¹⁷ Mēraquin ca cacēxa:

–'Ēn mi 'unánminun ca 'ēbē cuani ut. An tsatsa bicē uni 'icēbi cana 'ēmi catamēnunmi uni sinánminun mitsu 'imiti 'ain.

¹⁸ Usaquian Jesusan cacëxunshi aín rica ëbiani ca abë cuancëxa.

¹⁹ A uni rabë bibiani cuanquinbi ca Jesusan Zebedeonën bëchicë Jacobo 'imainun aín xucën Juan, nuntinuxuan rica mëníoia mërəcəxa. ²⁰ Mëraqüian cuëquin Jesusan abëa cuanun cacëxëshi ca nuntinubi aín papa Zebedeocëñun aín papan ñu mëemicë uni ëbiani Jesúsbë cuancëxa.

Uni achúshi ñunshin 'atimañu Jesusan pëxcüa

(Lc 4.31-37)

²¹ Cuanx ca abëa nicë unicamabë Jesús Capernaúm ëmanu bëbacëxa. Bëbaxun ca anun ñu mëëtima nëtë 'ain anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiacëxa. ²² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushinbi bana ñuixuancëxa. An Moisésnën cuëneo bana 'unáncë unicaman banasamaira ca aín bana 'iacëxa. Usaquian Jesusan ñuia cuati ca a xubu anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu 'icë unicamax ratuti quiacëxa:

–Usa bana cuacëma cananuna 'ain.

²³ Anu ca uni achúshi ñunshin 'atimañu axribi 'iacëxa. A unin ca munuma cuëcëñquin Jesús cacëxa: ²⁴ –Jesús, Nazaretnu 'icë, min caina nu uisa oti 'ain? ¿Mix caramina nu cëñui uan? 'Ën cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë a 'ain.

²⁵ Quia ca Jesusan cacëxa:

–Ca nëtët. Ënë uninuax ca chiquit.

²⁶ Usaquian cacëxëshi ca saquiquimiquin bërërumi munuma cuëcëni ñunshin 'atima a uninuax chiquiacëxa. ²⁷ Usoia isi ca anu 'icë unicama ratuacëxa. Ratuti ca atúxbi canani quiacëxa:

–¿Uisa bana cara ënëx 'ic? Ënëx ca nun cuacëma bana 'icën. Ënë uni ca ñunshin 'atimanënbi aín bana cuatia. Uninuax –ca chiquit –quixuan cacëx ca chiquitia.

²⁸ Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icë unicamainshima a 'urama 'icë Galilea menua 'icë ëmacamanuxunribi camaxunbi chaniocëxa.

Pedronën nachia Jesusan pëxcüa

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Anua judíos unicama timëti xubunuax cuanx ca Jesúsbë Santiago 'imainun Juan a rabëtaxribi Simón 'imainun Andrésnën xubunu bëbai anu atsíancëxa. ³⁰ Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insíanx racatan anu 'icë unicaman Jesús –Simonan nachi ca 'insíanxa –quixun cacëxa. ³¹ Cacëx anua racacë anu cuanquin ca Jesusan mëinquin biruacëxa. Birucëxëshi ca aín 'itsis nëtëquin atu pimiacëxa.

Itsa uni ñucë Jesusan pëxcüa

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² A nëtënbi ca bari cuabucëbëa bëbáquishbucëbëtan a ëmanu 'icë unicaman, uni 'insíncëmacacëñun uni ñunshin 'atimañu acama an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa. ³³ Bëcëbë ca a ëmanu 'icë unicamax anua Jesús 'icë xubun xëcuënu timëacëxa. ³⁴ Usaria ca Jesusan bëtsi bëtsi 'insínñu unicama pëxcüacëxa, pëxcüanan ca 'itsa uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Chiquíncëxuan ui cara ax 'icë quixun 'unáncëxun ca Jesusan uisaibia a ñui banati cuëñquinma ñunshin 'atima banamiamia 'icën.

Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan

(Lc 4.42-44)

³⁵ Usoquin 'oonx ca pëcaracëma 'aínshi niruquiani anua uni 'icëmanu cuanx Jesús Nucën Papa Diosbë banacëxa. ³⁶ Axa cuancë caxu ca Simón abëa 'icëcamabë Jesús bari cuancëxa. ³⁷ Cuanxun mëraqüian ca cacëxa:

–Camaxunbi ca mi baria.

³⁸ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

–'Urama 'icë ëmacamanuxunribi uni bana ñuixuni cuanun ca cuan. Usoquin 'anux cana Capernaúmnuax upunin.

³⁹ Usaquin cabiani cuanxun ca Galileanu 'icë ëmacamanu 'icë anua judíos unicama timëti xubucamanuxun bana ñuixuancëxa, ñuixuanan ca ñunshin 'atimacama uninua chiquíancëxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Usa 'ain ca an nami chëquimicë 'insínñu unin cuanx a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

–Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

⁴¹ Cacëxun ca nuibaquin, aín mëcënan ramëquin Jesusan a uni cacëxa:

–Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upi 'itëcëni motia.

⁴² Usaquian cacëxëshi aín ñucë nëtëti moquin ca 'insincë uni an chuáma tancëxa.
⁴³ Chuáma tania ca Jesusan a uni xuquin 'ësëquin cacëxa: ⁴⁴ —'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caquinmabi camina cuanxun min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérami pëxcúa quixuan camabi unín 'unánun.

⁴⁵ Jesusan —'ën mi pëxcucë ënë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —cacëx cuanquinbia aín nami pëxcúcë ñuiquin chaniocëbë ca Jesús, anu uni riquiantü rabanan, uinu 'icë emanubi cuánma 'icën. Cuaníma anu uni 'icëma menu cuni 'icëbëbi ca camabi menuax cuanx uinu cara cuania anubi timëcancëxa.

2

Usabi 'aish nicëma uni Jesusan pëxcúa
 (Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Anu uni 'icëma menu 'itancëx ca Jesús Capernaúm emanu cuantëcëancëxa. Cuanxa anu 'ain ca unicaman —Jesús ca uax xubunu 'icë —quixun chaniocëxa. ² Chaniocëbë ca anua Jesús 'icë xubu tsitsirui, 'itsa uni timëcamë'ëocëxa. Usari 'iquian anu uni niti 'aíma 'inun xubu xëcuëbi tsitsirucë, ca Jesusan anuxun atu bana ñuixuancëxa. ³ Ñuixuncëbëtanbi ca rabë 'imainun rabë unín uni achúshi ñucë, nirucuaínquinbi tancëma, bacëtinu racacë bëacëxa. ⁴ Bëxun ca 'itsa unia tsitsíruan anun atsínmiti 'aíma 'ain, tapitinën buánrutancëxun, xubu manan tapuacë anua Jesús 'icë puntëbi cha oquin bërúaratancëxun, aín bacëtinuabi nanpácëxa. ⁵ Nanpáquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Min 'uchacama ca tërëncë 'icë —quixun.

⁶ Usoquin Jesusan caia cuaquin ca anu tsócë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman ësaquin sináncëxa: ⁷ —¿Uisa 'aish cara ënë unix usai banain? Ënëx ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quiti banan banaia, ax ca 'aisama 'icën. Uinu 'icë unínbi ca 'ucha tërëntíma 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën.

⁸ Usaquian sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ⁹ 'Ën cana ñucë uni ënë —min 'uchacama ca tërëncë 'icë —quixun cananbi —niruquiani ca min bacëti bibiani cuantan —quixunribi cati 'ain. ¹⁰ Nucën Papa Diosan cushínshi 'ën ënë uni pëxcúa isquin camina asérami 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ën cana unín 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa: ¹¹ —'Ën cana mi cain, niruquiani ca min bacëti bibiani min xubunu cuantan.

¹² Cacëxëshi niruquian aín bacëti bibiani ca a uni, anu 'icë unicaman ismainunbi cuancëxa. Usaría cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi quicancëxa:

—Ësa ñu cananuna isáma 'ain.

Jesusan Leví aín uni 'inun ca
 (Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Parúmpapa cuëbía Jesús cuantëcëncëbë ca 'aisamaira uni anu timëcamë'ëocëxa. Timëcamë'ëoia ca Jesusan atu 'unánmiacëxa. ¹⁴ 'Unánmitancëx cuanquinbi ca Jesusan Alfeonën bëchicë, Leví cacë, a anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraquin ca Jesusan cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

Cacëxëshi ca Leví niruquiani Jesúsëbë cuancëxa. ¹⁵ Cuanquin ca Jesúsçëñun aín 'unánmicë unicama aín xubunuxun pi cuanun Levitan buáncëxa. Buania ca 'aisamaira unín atu nuibiancëxa. Nuibiancëbë atúxribi atubë cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabë an fariseocaman bana tancëma uni raírinëxribi anu cuanx Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëtan pi bucúacëxa. ¹⁶ Usoquian atubëtan piia isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabëtan fariseo unicaman Jesusan 'unánmicë unicama ñucáquin cacëxa:

—¿Uisa cupí cara an mitsu 'unánmicë unín 'uchañu unicamabëtan pianan an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtanribi pin?

¹⁷ Usai quia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuëñinima. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuëñenia. Usaribiti cana 'ëx an —'ëx cana asábi 'ai —quixun sináncë unicama a 'ëmia catamënun cai uáma 'ain. Ama, an —'ën nuitu 'aisama 'aish cana 'ëxbi upí 'ítima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni upí 'inuxa 'ëmi catamënun cai cana 'ëx uacën.

Unían Jesús pima samáti ñucá
 (Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, aín 'unánmicë unicama 'imainun fariseo unicaman, Nucën Papa Dios sinani samáquin picëbëtanma, uni raírinën anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Juanën 'unánmicë unicamax ca Nucën Papa Diosmi sinani bëtsi bëtsi nëtën pima samatia. Usaribiti ca fariseonëan 'unánmicë unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'ainbi cara uisacasquin min 'unánmicë unicaman samáquinma pin?

¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Anun xanu biti nëtën cara pi unun quixuan xanu biti unin camicë unicaman, an xanu biti uni axa atubë 'ain, masá nuituquin pima 'iti 'ic? Axa atubë 'ain ca pima 'itima 'icën. ²⁰ Ca ësa 'icën: An xanu biti unin xanu biquin abëtan pi unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutima abë cuëënia. Xanu bibiani cuanquian a unin ëbiancëxun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pitima 'icën. Usaribiquin ca 'ën 'unánmicë unicama 'ëbë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ë bicëxun 'ën ëbiancëxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icën.

²¹ Catancëxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonëan 'unánmicë bana mëscúti rabanen Jesusan ësaquinribi a unicama cacëxa:

—Ësaribi ca. Nun aintsi uinu 'icë xanúnbi ca chupa xëni, chupa sani iotan aín tuquicë a 'unuima. Usocëxbi ca chupa xëni ax chëqui anun 'unucë ió ax nipacëtia. Usai 'i ca aín tuquicë ax chaia. ²² Ësaribi ca. Uí unínbi ca ñuina xacá, anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acë, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubincë ñu ax tutuqui nëtëtia. Usa 'ain ca ñu chëcacë ñuina xacá chumusa oquin 'acë iónushi 'aruti 'icën.

Ësaquin ca an ñucacë unicama Jesusan cacëxa.

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan 'unánmicë unicama trigo bëru sirícaquin bia (Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Anun ñu mëëtima nëtën ca Jesús anu trigo 'apacë naënu 'icë bain cuancëxa. Cuancëbë abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcëcë sirícaquin biacëxa. ²⁴ Bitsia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Ca is, ¿uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman anun ñu mëëtima nëtën usaquin 'atima ñu 'ain?

²⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsun caramina Davidnën ca 'acëñuma 'ixun axa abë cuancë unicamabëtan ësoquin ñu 'acëxa quixun cuëñö bana a iscëma 'ain? ²⁶ Abiator cacë unia judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'ain ca Davidnën 'acëñuma 'ixun piisa tanquin, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anu atsínxun anu 'icë pán, Nucën Papa Diosan isti oquin nancë, a bixun piacëxa. A panëxa judíos sacerdotenëinshi piti 'aian uni itsin piti 'icëmabi ca sacerdotenën 'inancëxun bixun Davidnën piacëxa. Piquin ca axa abë 'icë unicama anribia pinun 'inancëxa.

²⁷ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Unia ñu mëëtancëx tanti cushitëcënti cupí ca Nucën Papa Diosan a nëtë tantiti mëñocëxa. A nëtën ca tantiti 'icë quixuinshi sinánun ca Nucën Papa Diosan uni unioma 'icën. ²⁸ Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mëëtima nëtën cara aña 'ati 'icë quixun uni cati 'ain.

3

Jesusan anun ñu mëëtima nëtën aín mëcën bamacë uni pëxcüa (Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Anua judíos unicama timëti xubunu cuantëcëni ca Jesús anu atsiancëxa. Anu atsincëbë ca uni achushi aín mëcën amo 'icë bamacë anu 'iacëxa. ² Usa 'icë ca anu 'icë fariseo unicaman anun ñu mëëtima nëtën caraisa uni pëxcüia quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bëruácëxa. ³ Bëruácëxunbi ca aín mëcën bamacë uni Jesusan cacëxa:

—Nirucuatsini ca nëri ut.

⁴ Cacëxa ucëbëtan ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Anun ñu mëëtima nëtën cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mëëtima nëtën cara unin uni itsi 'insincë 'aquenti 'ic? ¿Cara bamatanun isëshiti 'ic?

Quixun cacëxbi ca quiáma 'icën. ⁵ Quiáma atu ñachai nishi masá nuituquin ca Jesusan —uisa cupí cara ënë unicama axa 'insincë uni ënëmi sinanima —quixun sinánquien aín mëcën ñucë uni cacëxa:

—Ca mëshpat.

Cacëx mëshpatishi ca mëpëxcüacëxa. ⁶ Usocëbë chiquíqiani cuanx ca fariseo unicama axa Herodesmi sinancë unicamabëtan Jesús ñui, uisoxun 'atí cara quiax 'ësënancëxa.

Baca cuëbí unicama timëcamë'ëo

⁷ Usacëbë ca Jesús parúmpapanu cuancëxa, cuancëbë ca aín 'unánmicë unicamaxribi abë cuancëxa. 'Imainun ca 'aisamaira uni Galilea mecamanuaxa ucë acamax a nuibiani anu Jesús 'icë anu timëacëxa. ⁸ 'Imainun ca Jesusan ñu 'aia ñuiquin chanioia cuacë 'aish amanuax amanuax timëcuatsini ai, Judea me, Jerusalén ëma, Idumea me, Jordán baca 'ucë manan 'icë me, 'imainun Tiro, Sidón a ëma rabë 'urama 'icë mecamanuaxribi, camáxbi anu timëcamë'ëocëxa. ⁹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa, 'aisamaira uni tsitsíruquin chacati rabanan manë nunti mënioxunun quixun. ¹⁰ An 'itsa uni pëxcucë cupía —ën ticacëxuinshi ca 'ëribi pëxcuti 'icë —quixun sinani, 'insincë unicamax anuxun a ticanux tsitsírucëbëtan ca usaquin Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa. Cacëxun ca 'axúancëxa. ¹¹ Usaria isi aín bëmánon cuani rantin puruni tsóbuti munuma banaquin ca ñunshin 'atimanën 'ibuacë unicaman ñunshin 'atimanën quimicëxun Jesús cacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ëx cana Diosan Bëchicë 'ai quixun asérami uibi caxunma ca 'at.

Aín 'unánmicë uni 'inúan Jesusan męcën rabë 'imainun rabë uni caísa

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Usaquin cabiani matánu cuanxuan, anuxun ainan 'inun uni caísquin, achúshi achúshi cuëncëx ca abë 'inux Jesúsnu cuancancëxa. ¹⁴ Usaquin ca Jesusan męcën rabë 'imainun rabë uni caísacëxa, abë 'iti 'imainun unia Nucën Papa Diosan bana ñuixuntanun xuti. ¹⁵ Caístancëxun ca atu anun uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimacamaribi uniuva chiquínun aín cushi 'ináncëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca Jesusan męcën achúshi 'imainun rabë uni caísacëxa. A caíscë unicama ax ca 'iacëxa achúshinëx Simón cacë 'icëbia Jesusan Pedro caquin anëcë. ¹⁷ 'Imainun ca Zebedeonën bëchicë Jacobobë aín xucën Juan 'iacëxa. A uni rabë ca Jesusan Boanerges caquin anëcëxa. Boanerges quicë banax ca caná banacësari banacë quicë 'icën. ¹⁸ Raírinëx ca Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás acama 'iacëxa. Bëtsix ca Alfeonën bëchicë, Jacobo, 'iacëxa. Raírinëx ca Tadeo 'imainun Simón, axa judíos unibun rabanan nëëti banacë, aribi 'iacëxa. ¹⁹ Bëtsix ca Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacëxa.

Ñunshin 'atimanën cushinsa Jesusan ñu 'aia quíaxa uni quía

(Mr 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

Usaquin abë niti unicama caísbianquin buani ca Jesús anua 'icë xubunu cuantëcëancëxa. ²⁰ Cuanbia 'aisamaira uni amiribishi timëtëcëan ca atubë banaquin Jesúsëtan aín 'unánmicë unicaman piama 'icën. ²¹ Usai 'ia cuabiani ca aín aintsí 'ibu ax —sapi ca ñunshíanxa —quiquiani Jesús bitsi cuancëxa. ²² Usa 'ain ca Jerusalénuax ucë an Moisésnën cuëño bana 'unáncë unicama quíacëxa:

—Ënë unibë ca ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú 'icën. Usa 'ixun ca Beelzebúnën 'amicëxun ñunshin 'atima uniuva chiquínia.

²³ Ax ca ñunshin 'atimañu 'icë quíaxa Jerusalénuax ucë unicama quía cuaxun ca Jesusan cuënxun cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara Satanás axbi: Ca chiquit, quiti 'ic? ²⁴ Ësa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucuë unicama 'itsa 'aishbi upitax bucuí bëtsibë bëtsibë nuibananíma 'acánani cëñutia. ²⁵ Usaribiti ca unicamax aín aintsibë nuibananíma mëëanani tsuáqui nëtëtia. ²⁶ Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu Satanás, Beelzebúribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquínin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquínima. ²⁷ Ësa ca. Ui unínbi ca cushi uni, aín xubunu atsinxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu a pain nëaxun cuni ca aín ñu bicuanti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquínin. ²⁸ Asérami cana mitsu can, Nucën Papa Diosan ca unín 'atima ñu 'acë camabi tërënti 'icën, amia 'atimati banacëribi. ²⁹ Usa 'aínbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tërënima, ax ca usabi tërëntimoí 'ia.

³⁰ —Ax ca ñunshin 'atimañu 'icë —quíaxa quicë cupí ca Jesusan usaquin cacëxa.

Jesusan ca amia sináncë unicama aintsioia quicë bana

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Usa 'ain ca unia bana ñuixuncëbë uquin aín titabëtan aín xucëantun émánxun Jesús isa unun quixun anu 'icë uni camiacëxa. ³² Camicëxun ca a nëbëtsioratia tsócë unicaman Jesús cacëxa:

—Mín titabë ca mín xucëantu ëman 'icën. Ca mi istisa tania.

³³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uicamax cara 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'ic?

³⁴Usai quiquin bariaráquin isquin ca a rapasu tsóccëcama cacëxa:

—Axa 'ëbë tsóccëcama, ënëx ca 'ën tita 'imainun 'ën xucëantu 'icën. ³⁵Uicaman cara Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën xucën 'imainun 'ën chirabacë 'imainun 'ën tita 'icën.

4

Bana itsi ñuicësoquin an ñu 'apácë uni ñuicë bana
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹Amiribishi ca Jesusan parúmpapa cuëbixun unicama 'unánmicëcëxa. 'Unánmicëbëa 'aisamaira uni a nëbëtsiorati timécëbë ca Jesús parúmpapa cuëbía bëspúcë manë nuntinu 'iruax tsóbuacëxa. Anua tsómainun ca unicama masinu parúmpapa cuëbí bucúacëxa. ²Bucubucë ca Jesusan 'itsa bana 'unánmicëcëxa. 'Unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin ñuiquin ësaquin cacëxa: ³—Ca cuat, 'ën mitsu ñuixunmainun. An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa. ⁴Sacacëx ca raírinëx anúan uni nicë me irunu nipacëaxa. Nipacëcë isbëtsini uxun ca ñuina pëchiñunën 'eaxa. ⁵Raírinëx ca maparañu menu nipacëaxa. Nipacëax ca me cëxtúma 'aín bënëtishi coxa. ⁶Coóxbi ca uruquian barin xarocëx aín tapun 'aíma 'aín, chushiäxa. ⁷Raírinëx ca muxaño menu nipacëaxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruaxunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. ⁸Usa 'aímbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca raíri aín bimí 'itsamashi, treintaishi 'iaxa, raírinëxribi ca aín bimí 'itsa, sesenta, 'iaxa, raírinëxribishi ca aín bimí 'itsaira, cien, 'iaxa. ⁹An aín pabitan ënë bana cuacë unín ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

Usa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuicëcëxa quicë bana
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰Usaquin cacëxa raíri unicama cuancëbë atux bërxun ca a rapasu 'icë unicamabëtan aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—Usa cupí caramina bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixuni quixun camina nu cati 'aín.

¹¹Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uní itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. Usa 'aímbi cana uni raíri 'ëmi sinántisama tancë cupí bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin. ¹²'En 'aia isquinbi ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'ináncë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unanima. Usai 'i ca acamax atun 'ucha tërënun Nucën Papa Diosmí sinanatima. Usaiä atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

Usai quicë cara an ñu 'apácë uni ñuicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³Usaquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—¿Mitsunribi caramina an ñu 'apácë uni ñuicë 'ëx quicë bana, uisai quicë cara quixun cuatiman? ¿'Ex bërí quicë bana ënë cuaquinma caramina uisaxun bëtsi banacamariibi 'ën ñuia cuati 'aín? ¹⁴An ñu bëru 'apácë uni asaribi ca an Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuncë uni 'icën. ¹⁵Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bëru asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Usa 'ixuan Nucën Papa Diosan bana cuacëbëbi bënëtishi uxun ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sinánxma 'inun a cuacë banacama a manumia. ¹⁶Bëtsi bëtsi unix ca maparañu me bëxbá, anu nipacëcë ñu bëru asaribi 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuati cuëñquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun bënëñquinshí sinania. ¹⁷Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun Nucën Papa Diosan bana 'itsama nëtëinshí sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánan Nucën Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ënia. ¹⁸Muxaño menu nipacëcë ñu bëru usaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. A unicanam ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin, ¹⁹—a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinánquinbi ca atun ënë menu 'icë ñuishi sinánan —'itsa ñuñu 'aish cana cuëenti 'ai —quixun sinani 'itsa ñuñu 'iisa tanan bëtsi ñuribi cuëenia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan bana sináncëxbi ñu bëru 'apácëa coiabi chucun mapurucë usaribi 'aish bimíñumasa 'ia. ²⁰'Imainun ca bëtsi bëtsi unix me upínu ñu bëru nipacëcësa usaribi 'icën. A unicanam ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën upí oquin sinánquin a bana quicësabi oi 'icë 'aish, ñu bërxax me upínuax upíti coi canitancëx upíti bimicësaribi 'icën. Raírinëx ca 'itsamashi, treinta, bimíñu 'ia, 'imainun ca raírinëxribi 'itsa, sesenta, bimíñu 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsaira, cien, bimíñu 'ia.

*Nucën Papa Diosan unix ca lamparínsa 'icë quicë bana
(Lc 8.16-18)*

²¹ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Lamparín bèxun cara unin ñu tēmú an bèpánun nanti 'ic? ¿Cara anu 'uxti tēmú nanti 'ic? Anu nanquinma ca anu lamparín nanti anu nanti 'icën, ¿usa cat? ²² Uni itsin isnunma 'acë ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicë banacama abi ca 'unáncë 'iti 'icën. ²³ An aín pabitan ènë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

²⁴ Usaquin catancëxun ca èsaquinribi Jesusan cacëxa:

—Mitsun cuacë banacama upí oquin cuaquin camina a bana quicësabi oquin 'ati 'ain. An 'èn a ñuixuncë bana uisai quicë cara quixun upí oquin sinánquin axa quicësabi oquin 'acë uni a ca 'èn bana itsiribi Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. ²⁵ An 'èn bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë uni a ca 'èn bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'èn bana cuaquinbi sináncëma uni a, an isa 'unánxa quixuan sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumiti 'icën.

Jesusan ñu bèru corucë ñuía

²⁶ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan axa ainan 'iti unicama aín uni 'imiti ax ca èsa 'icën. Unían naënu 'apácëx, ²⁷ ca ñu bèru an imé 'uxtancëx bësutancëxun nètën ñu 'amainun coi cania. Usaria ca uisai 'i cara usai cania quixun 'unaníma. ²⁸ Menuax ca ñu 'apácë 'iruia. 'Iruí ca aín rara ax chai cania. Canitancëxun ca tuaia. Tuai ca aín bimi ax xacáñu 'aish bèruñu 'ia. ²⁹ Usa 'aisha shaínquibutia ca anun bití nètën aín 'ibun aín xacá xucapaquin aín bèru bitsia.

Mostaza bèru ñui quicë bana

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Amiribishi ñuitëcëni ca Jesús quiacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'ic? ¿Uisa ñu itsiribi ñui caranuna a ñui quti 'ain? ³¹ Èsa ca. Mostaza bèru, menu 'apácë, ax ca chararatsuiria 'icën, bètsi ñu bèru chararatsusamaira ca ax 'icën, ³² 'aishbi ca 'apácëx bètsi ñu bèru canicësamaira 'ia. Usa 'aísha cani pëñanacëtiira chacëbë ca manan nuáncë ñuina aín pëían tupëoncënu na otancëx anu bucuia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuixuancëxa quicë bana

(Mt 13.34-35)

³³ Usoquin ca 'itsa oquin Jesusan bana itsi ñuicësoquin anu 'icë unicaman cuaisabi oquin bana ñuixuancëxa. ³⁴ Bëtsi banánma ca usoquinshi Jesusan unicama ñuixuancëxa, 'ixunbi ca aín 'unánmicë unicama abëa 'icë uisai quicë cara a banacama 'icë quixun 'unánmiacëxa.

Bëchun 'imainun suñúan Jesusan nëtëmia

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ A nètën ca bari cuabúcbëba baquishcëbëtan manë nuntinu tsóxun Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ucë manan cuanun ca cuan.

³⁶ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman Jesús manë nuntinua tsócë buancëxa. Baca cuëbí unicama èbianía Jesús ampan sicaracëti cuancëbë ca raírinëxribi nuntin sicaracëti cuancëxa. ³⁷ Cuancëbëbi ca suñúan 'icuatsincëbë parúmpapa bëchuni tucánqui 'umpax aín nuntinu 'iruacëxa. ³⁸ Usai 'ia oquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús manë nunti tsipúnua chupami təcëpimëti 'uxcë bësúnquin cacëxa:

—¿Cananuna bamai quixun caramina sinaniman?

³⁹ Cacëx bësúquinshi ca Jesusan suñúan —ca nètët —canan parúmpaparibi —ca bucbut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñúan nètëishimainun ca baca bëchúnribi nètëacëxa. ⁴⁰ Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtin? ¿Nucën Papa Diosan ca aséribi nu bèrúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

⁴¹ Cacëx ca ratuti racuëti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ènëx 'ic? Suñúnbi, bacánbi ca aín bana cuatia.

5

Jesusan ñunshin 'atimañu uni pëxcúa

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Parúnppa 'ucë manan cuantancëx ca Gadara cacë menu bëbacëxa. ² Bëbatancëxa manë nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni, anu uni maíncënuax uquin, Jesús mëracëxa. ³ Anu uni maíncë, anu ca a unin 'uxti 'iacëxa. A uni ca uinu 'icë uninbi manë risinbi

nëáma 'icën. ⁴ Usa 'icë unin aín manë risin tanianan mëtanicëxunbi anun nëacë a tēcapäcëxa. Axa unin cushisama 'icë ca uinu 'icë uniníbi a nëama 'icën. ⁵ Usai 'i ca nētēnbi, imēbi anu uni maíncë anu 'ianan aín bashinuribi nitsi cuēncēni banai, maxaxan axbi rachacacëxa. ⁶ Usa 'aish ca 'uránxun mērābētsini, abācuatsianx Jesús tanáin rantin puruni tsóbuacëxa. ⁷⁻⁸ Usaria ca Jesusan ñunshin 'atima cacëxa:

—Ñunshin 'atima, ënë uninuax ca chiquit.

Cacëxun ca munuma cuēncēnquin Jesús cacëxa:

—Dios, naínu 'icë, aín Bēhicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubiain? Diosan cuamainun cana mi cain, 'ë tēmēramixunma ca 'at.

⁹ Cacëxun ca Jesusan ñucacëxa:

—¿Uisa cara min anë 'ic'?

Quia ca cacëxa:

—Nuxnu 'itsa 'ain ca 'ën anëx 'Ēxcuira 'icën.

¹⁰ Caxun ca a menua xuxunma 'anun quixun bēnēquin cacëxa. ¹¹ Catancëxun ca 'aisamaira cuchi matá manan pushian pi bucuçë isquin cacëxa: ¹² —Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

¹³ Cacëxun ca Jesusan —ca cuantan —cacëxa. Cacëx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquiquianx cuchinu atsiancëxa. Atsíncēbë ca cuchicama camáxbi 'aisamaira, rabë mílsa 'aish, tsuáquiquiani abáquiani cuanx cuētúnuax parúmpapanu rēucubuti bacamiçiqui cēñúacëxa.

¹⁴ Usacēbētan ca an cuchi bērúancë unicaman abáquiani cuanxun, ëma chanu 'icë unicama 'imainun ëma chucúmanu 'icēcamaribi, xubu itsi, xubu itsinu cuanquin ñuixuancëxa. Ñuixunquian chaniolia cuati ca uisai cara a ñucama 'iaxa quixun isi riquiancëxa. ¹⁵ Riquianx anua Jesús 'icë anu bēbaquin ca a uni anua 'aisamaira ñunshin 'atima 'iá, a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mēñíñushi 'aish tsóçë isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuēcancëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca an iscēcaman, usai ca 'iaxa quixun, ñunshin 'atimañu unia pēxcucë 'imainun cuchinua ñunshin 'atima atsíncë, acama axa riquiancë unicama ñuixuancëxa. ¹⁷ Ñuixuncëxun ca camaxunbi bēnēquin atun nētēnuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa.

¹⁸ Cacëxa manë nuntinu 'iruiabi ca Jesús ñunshínñu 'icëa pēxcucë uni, an abë cuancatsi quixun cacëxa. ¹⁹ Cacëxunbi ca Jesusan abë cuanxma 'inun caquin cacëxa:

—Mín xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina mín aintsicama uisoxun cara Nucën 'Ibu Diosan mi nuibaquin pēxcúaxa quixun ñuixunti 'ain.

²⁰ Usaquian cacëx cuanxun ca Decapolis cacë me, anu 'icë unicama uisaquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa. Ñuixuncëxuan chaniolia cuati ca camáxbi ratúacëxa.

Jaironën bēhicë baísqumianan xanu 'insíncë Jesusan pēxcúia
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Usa 'ain ca 'ucë manánuax Jesús manë nuntin anuaxa cuanpuncë nēcë manan utēcēancëxa. Utēcēnibi ca 'aisamaira uni anu aia isi, Jesús parúnpara cuēbíbi tiquiacëxa. ²² Anu Jesús 'ain ca anua judíos unicama timēti xubunu 'icë 'apu achúshi, Jairo cacë, ax uacëxa. Uçquin a mērai aín bēmánon rantin puruni ²³ tsóbuquin ca Jesús cacëxa:

—'Ēn ini bēhicë ca bamaia. Usa 'ain camina mín mēcēnan ramēquin pēxcuxuni 'ëbë cuanti 'ain.

²⁴ Cacëxa a unibë cuaniabi ca atúxribi a nuibiani cuanquin 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocëxa. ²⁵ A unicama nēbētsi ca achúshi xanu 'insíncë 'iacëxa. Usa 'aish ca a xanu mēcēn rabë 'imainun rabë baritia imia 'aishbi aín imi nētēcēma 'iacëxa. ²⁶ A xanux ca 'aisamaira rucuturucamanuax pēxcúcasí ro mēëquin paë tēnēquin aín ñucama ñancábi cēñuibi pēxcúama 'icën. ²⁷⁻²⁸ Usa 'aish ca a xanu Jesús ñuicania cubiani —aín chupa ticaishi cana pēxcúti 'ai —quixun sinánquin unicama nēbētsinën, a caxu cuanquin, Jesusan chupa ticacëxa. ²⁹ Ticaishi ca aín imicë nētēacëxa. Usai nētēquin ca aín namí chuámarua tancëxa. ³⁰ Usai 'icëbë ca Jesús —'ën cushin ca uni pēxcúaxa —quixun aín sinanēnbi 'unani, 'itsa uni nēbētsinuxun caxu bēsuquin isi quiacëxa:

—¿Uin cara 'ën chupa ticax?

³¹ Quia ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Mia unin chacatisaira oia isibi caina, uin cara 'ën chupa ticaxa quiax quin?

³² Cacëxun ca Jesusan unin cara isa aín chupa ticaxa iscatsi quixun, amo bariaráquin isacëxa. ³³ Iscēbë ca axa pēxcucë xanu, ax —an ca 'ë pēcúaxa —quixun 'unani racuēti bērēruí, anu cuani aín bēmánon rantin puruni tsóbuquin, usai cana 'ia quixun chiquinaquin Jesús cacëxa. ³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ēn cana mi pēxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pēxcúan. Usai camina 'itēcēniman. Chuámashi 'aish ca cuantan.

³⁵ Usaquian Jesusan cacëbëtanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Jairo, a cacëxa:

—Mín bëchicë ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

³⁶ Caia cuaquin ca Jesusan a 'apu cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ën cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan.

³⁷ Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bëbaquin ca Pedro 'imainun Jacobo 'imainun Jacobonën xucën Juan, acamaishi abëa cuanun cacëxa. ³⁸ Cabiani cuanx bëbaquian cuacëxbi ca a 'apun xubunuax 'aisamaira uni shaquiabati rarumabacëxa. ³⁹ Rarumabatiabi ca xubunu atsínquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina masá nuituti rarumati shaquiquin? Xu xanu ca bamacëma 'icën, ca 'uxaxa.

⁴⁰ Ësaquian cacëxunbi ca 'usáncancëxa. 'Usáncancëxunbi anu 'icë unicama xubu ëman xutancëx ca Jesús xanun papa 'imainun aín tita 'imainun abë ucë uni, acamaishi buani, anua xu xanu 'icënu atsiáncëxa. ⁴¹ Atsínxun mëínquin biquin ca xu xanu cacëxa:

—“Talíta cumi”. Talíta cumi quicë ax ca: Xu xanu, mi cana cain, ca nirut, qui quicë 'icën.

⁴² Usoquian cacëxëshi ca a xu xanu mëcën rabë 'imainun rabë baritiañu 'aish nirutancëx niacëxa. Usai nitsia isi ca aín bëmánan pëqui ratúcancëxa. ⁴³ Ratutia ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën mitsu cacësabi oquin camina mitsúnmi iscë ñu ënë uibi ñuixuntima 'ain —quixun canan ca —xu xanu ca pimit —quixun cacëxa.

6

Jesús Nazaretnu 'ía
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Anuax cuanx ca Jesús anuaxa canicë me anu cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama abë cuancëxa. ² Cuanx bëbaxun ca anun ñu mëëtima nëtë 'ain, anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. Usoquian bana ñuia cuati ca unicama aín patsanëx ratuti canancëxa:

—¿Uin cara ënë uni usaquian bana ñuiti 'unánmiacë? ¿Uisai quicë cara a ñuicë bana ënëx 'ic? ¿Uisoquin cara uni itsin 'acëma ñu 'ain? ³ Carpinteroishi ca ënëx 'icën, Marían tuá. Ax ca Jacobo 'imainun José 'imainun Judas 'imainun Simón aín xucën 'icën. Aín chirabacëcamaribi ca ënu nubë 'icën, ¿usa cat? —quix canancëxa.

Usai canani ca aín bana cuaisama tani ami nishacëxa. ⁴ Ami nishcëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'ainbi ca axa anuax canicë unían, anuaxbia canicë menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama 'imainun aín aintsi 'ibucama 'imainun axa aín xubunu 'icëcamaribi cuaisama tania.

⁵ Usaquian ax quicësabi oquin aín bana cuatiama ca Jesusan, uni itsían 'acëma ñu anu 'icë unicama 'axuanma 'icën. Uni 'insíncë 'itsama, ashi cuni ca aín mëcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁶ An ca asérabi Nucën Papa Diosan cushíbi ñu 'aia quixuan sinaniama isi ca Jesús —¿uisa 'aish cara ënë unicama ësa 'icë? —quixun sinani ratúcancëxa. Usai 'itancëx ca aín nëtënuax ëma chucúmaracamanu cuanquin Jesusan unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunuan aín 'unánmicë unicama Jesusan xua
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Jesusan ca aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun rabë a timëxun aín cushi anúan ñunshin 'atima uninua chiquinti 'inántancëxun bëtsi bëtsi ëmanua cuanun quixun rabë rabë xuacëxa. ⁸ Xuquin ca 'esëquin cacëxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Pán, burasa, curíquiubi buánquinma camina tsatishi buánti 'ain. ⁹ Taxaca upííramashi camina tañubianti 'ain, 'imainun camina a pañuti chupa rabëma achúshishi pañubianti 'ain.

¹⁰ Ësaquinribi ca cacëxa:

—Uinu 'icë unin xubunu caramina anu 'inux atsini, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ëmanuax cuanti nëtëa utámainun. ¹¹ Uinu 'icë ëmanu 'icë unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín ëmanuax cuani camina anu 'icë unicaman, mitsun bana cuatima ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani cuanti 'ain. 'Ën cana asérabi mitsu cain, Sodoma ëmanu 'icë unicama 'imainun Gomorra ëmanu 'icë unicama ca aín bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castíancëxa. Usamaira oquin castíancë ca a ëmanu 'icë unicama an mitsu bicëma cupí ax 'iti 'icën.

¹² Usaquin caquian xucëx cuanquin ca —ainan 'inux camina Nucën Papa Diosmi sinanati 'ai —quixun caquin unicama bana ñuixuancëxa. ¹³ Usonan ca ñunshin 'atima uninua chiquianan uni 'insincëcamaribi xëni ron ronquin pëxcüacëxa.

Juan an uni nashimicë bana
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Usa 'ain ca uni itsian 'acëma ñua Jesusan 'aia unicaman chaniocëxa. Chanioia cuati ca Galileanu 'icë 'apu, Herodes, quiacëxa:

—Ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icën. Bamaxbi ca baísquiäxa. Usa 'ixun ca uni itsian 'acëma ñu 'aia.

¹⁵ Usaì quicëbëa raírinëx —ax ca Elías 'icë —quimainun ca raírinëxribi —ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamäxa bëräma 'iásaribi uni a 'icë —quiax quiacëxa. ¹⁶ Quia cuati ca Herodes quiacëxa:

—Ax ca Juan, a 'ën tëbiscamia, a 'icën. Usa 'aish ca ax bërí baísquiäxa.

¹⁷⁻¹⁸ Herodesnën Juan tëbiscamia, ax ca ësa 'iacëxa: Herodes an ca aín xucën Felipenën xanu, Herodías cacë, a biacëxa. Usa 'ain ca —minmi min xucënan xanu bití ca 'aisama 'icë —quixun Juanën Herodes cacëxa. Cacëxun ca Herodesnën Juan bimixun nëamitançëxun sipuamiacëxa.

¹⁹ Juan sipuacë 'aínbi ca ami nishquin Herodías an Juan 'amicatsí quixun sináncëxa. Usa 'ixunbi ca uisabi oma 'icën. ²⁰ Herodías an ami nishquin 'amiti 'icëbi ca Herodesnën —Juan, ax ca mëní sinánñu 'aish upí uni 'icë —quixun sinani ami racuëquin unínma 'aia quixun bërúacëxa. Usa 'ixun ca aín bana uisai cara quia quixun upí oëquin cuaquinmabi an bana ñuia cuacëxa. Usa 'ain ca Herodíasnën Juan 'amiama 'icën. ²¹ Usa 'aínbi ca achúshi nëtë anun Juan 'ati nëtë 'iacëxa. Axa anun bacëan nëtë 'ain ca Herodesnën aín tucuricubu 'imainun aín suntárunën 'apucama 'imainun Galileanu 'icë aín cushi uniburibi abëtan pi unun camiacëxa. ²² Camicëx uxuan Herodesbëtan acaman picëbë ca Herodíasnën tuá xanu xuntacu, ax anuax upiti bairani ransacëxa. Usaì 'ia isi ca anu 'icë unicamax Herodesbë chuáma tani cuëëancëxa. Cuëënquin ca Herodesnën xanu xuntacu cacëxa:

—Uisa ñu caramina cuëëni ca 'ë cat, cacëxun cana a mi 'inánti 'ain.

²³ Caxun ca cacëxa:

—Mí cana paraniman, sinanatëcëntimoquin cana aséribi mi cain, añu ñu caramina mi 'inánun 'ë ñucatin, 'ëx anu 'apu 'icë me ënëbi cana 'ëmi ñucácëxun amo 'icë mí 'inánti 'ain.

²⁴ Cacëx cuanquin ca aín tita cacëxa:

—¿'Ëa 'inánun carana añu ñu ñucátí 'ain?

Quia ca aín titan cacëxa:

—Juan, an uni nashimicë, aín maxcá ca ñucát.

²⁵ Cacëx bënëtishi uëquin ca cacëxa:

—Bëríbi camina Juan, an uni nashimicë, a tëbiscamixun aín maxcá manë xampami 'ë 'inánti 'ain.

²⁶ Ësaquian cacëx masá nuituiráquin ca Herodesnën 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbi ca —sinanatëcëntimoquin cana mí cain —quixun cacë a sinánan anu 'icë unicamaribia cuacë cupí masá nuituiráquinbi xanu xuntacu parántisama tanquin, ²⁷ bënëñquinshi aín suntáru achúshi Juanën maxcá isa bëxunun quixun xuacëxa. ²⁸ Xucëx cuanxun sipunuabi tëbiscabëtsinquin manë xampami bëxun ca suntárunën xanu xuntacu Juanën maxcá 'ináncëxa. 'Ináncëxun buánxun ca xanu xuntacun aín tita 'ináncëxa.

²⁹ Uocë cuabiani cuanxun ca aín 'unánmicë unicaman Juan bibianquin buánxun maíancëxa.

Jesusa cinco mil uni pán pimía
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman, an xucëx cuanx anu utëcënxun, atúan 'acë ñucama ñuixuanan a uni 'unánmicë banacamariibi Jesús ñuixuancëxa. ³¹ Ñuixuncëxun ca Jesusan 'aisamaira uni ampan ecë axa cuanmainun raírinëxribi aia, bana ñuixunquin piama 'icën. Usaì 'iquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Uri pain cuanun ca cuan, anua uni 'icëma menuax nuxëshi tanti cuanun ca cuan.

³² Cabiani ca manë nuntin a camáxbi anu uni 'icëma menu cuancëxa. ³³ Cuania isquin —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánbiani atux pain men abáquiani bëtsi bëtsi ëmanuax cuanx ca anua cuantinuax Jesús caini uni timëcamë'ëocëxa. ³⁴ Manë nuntinuax 'ibúquian Jesusan iscëx ca anua timëcë unicamax an atu Nucën Papa Diosmi sinánun 'aquinti 'aíma 'ain, 'aracacë ñuinanëxa an bërúanti aín 'ibu 'aíma 'ain sináncasmai bënëcësaribi 'iacëxa. Usaì 'ia isquin ca Jesusan unicama nuibacëxa. Nuibaquin ca ca 'itsa ñu ñuiquin atu bana ñuixuancëxa.

³⁵ Usaquin 'acëbëa bari xupíbuçëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ènè mex ca anu uni 'icèma me 'icèn. ³⁶ Atúan piti ñu ca 'aíma 'icèn. Ènu 'iáxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icè èmacama 'imainun a mecamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

³⁷ Quía ca Jesusan cacèxa:

—Mítsun ca piti 'inan.

Cacèxun ca atun cacèxa:

—¿Nun caranuna doscientos curíquinèn atu 'inánti pán maruti 'ain?

³⁸ Usaquin cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—¿Uiti pánñu caramina mitsux 'ain? Tain ca istan.

Cacèxun istancèxun ca cacèxa:

—Mécèn achúshi pán 'imainun ca tsatsa rabé anu 'icèn.

³⁹ Cacèxun ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacèxa. ⁴⁰ Cacèx ca unicama cien uni cien uníxa tsómainun cincuenta cincuantanèxribi tsóbuax bucúacèxa. ⁴¹ Usai unicama bucubun ca Jesusan mecèn achúshi pánccèñun tsatsa rabé bixun manámi bésuquin isquin Nucèn Papa Dios —asábi ca —catancèxun pán tucapaxun aín 'unánmicé unicama 'ináncèxa, axa bucubucé unicama 'inánun quixun. Usaribi oquin ca tsatsa rabé aribi tucapaxun 'ináncèxa. ⁴² 'Ináncèxun bixun ca unicama camaxunbi pucháquin piacèxa. ⁴³ Pucháquin piia sènèan ca usai 'iisa 'aímabía tēxēcè pánccèñun tsatsa aín 'unánmicé unicama mecèn rabé 'imainun rabé caquí buácaquin biacèxa. ⁴⁴ An pucháquin picé unicamax ca 'aisamaira 'aish cinco mil nucè bènè 'iacèxa.

Jesús parúmpapa camánanèn niquiani cuan

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Usotancèxun ca an tsiánquianquin unicama cabianmainuan, atux pain mané nuntinu cēñuruquiani 'ucé manan Betsaida èmanu cuanun quixun Jesusan aín 'unánmicé unicama xuacèxa. ⁴⁶ Xutancèxun anu 'icé unicama cabiani ca Jesús matánu Nucèn Papa Diosbè banai cuancèxa. ⁴⁷ Cuanx Nucèn Papa Diosbè banacébèa bari atscéncèbè ca baquishacèxa. Baquishcèbèa Jesús axèshi matánu 'imainun ca aín 'unánmicé unicamax mané nuntinu parúmpapa nēbētsi 'iacèxa. ⁴⁸ Usa 'aish ca suñuan cuainsamoquin bēcacèxun bamaira bamaxun inabacèxa. Usaía 'ia isbiani ca pēcaracébè Jesús parúmpapa camánanèn niquiani atunu cuancèxa. Cuanquin ca Jesusan atun nunti inuquinbi iētancèxa. ⁴⁹ Parúmpapa camánanèn niquiani Jesús cuania isí ca —ñunshin sapi ca —quixun sinani sharáruí, aín bémánan pēqui ratúcancèxa. ⁵⁰ Camaxunbi a isia racuèira racuētiabi ca Jesusan atu cacèxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racuéaxma ca 'it, 'è cana 'ain.

⁵¹ Èsaquin cai mané nuntinu 'irucébè ca suñuan nētēacèxa. Nētēcèbè ca aín 'unánmicé unicama ratuti —¿uisa 'ain cara èsa 'ia —quixun sinani sináncasmacèxa. ⁵² Jesusan aín sinanēnshi pán 'itsamia isquinbi uisaira cara aín cushi 'icé quixun sinanima ca suñuan nētēcèbè sináncasmacèxa.

Genesaret menuxuan Jesusan 'insincé unicama pēxcía

(Mt 14.34-36)

⁵³ Parúmpapa 'ucé manan cuani Genesaret cacé menu bēbaquin ca anu aín nunti tēcērcacèxa. ⁵⁴ Tēcērcaxa mané nuntinuax 'ibutia isquin ca anu 'icé unicaman —axa ucé ux ca Jesús 'icé —quixun 'unáncèxa. ⁵⁵ 'Unani abáquiani, anu 'icé mecamanu cuanquin ca uni 'insincécama aín bacétinèn, anu ca Jesús 'icé quixuan ñuia cuabētsinquin bēcacèxa. ⁵⁶ Uinu cara Jesús cuania, èma chucúmara 'imainun èma chacamanuribi cara cuania, anuxun ca me mēñócènu uni 'insincécama Jesusan chupa ticanun quixun bēquin racáncèxa. Bēcèxun ca ñucé unicaman Jesus —min chupa cuébíshi ca nu ticamit —quixun cacèxa. Èsaquin caquin ticaishi ca 'insincé unicamax pēxcúacèxa.

7

Aín nuitu upíma cupía unin 'atima ñu 'acé bana

(Mt 15.1-20)

¹ An Moisésnèn cuēnèo bana 'unáncé unicamax Jerusalénuaxa ucé, abé ca fariseo unicamax Jesúsnu ai timéacèxa. ² Timèxun ca Jesusan 'unánmicé unicama raírinèn aín rara quiásabi oi 'iquinma, mēchucaxunmashi piia isacèxa. ³ Isquin ca sináncèxa: Nun cananuna nucèn chaitiocé quiá bana a tani usabi 'icé 'ixun Nucèn Papa Diosan iscèx upí 'iti sinánquin nun mecèn upíra upiti mēchucaxunma pán piman, ⁴ anua ñu marutinuax uxun cananuna nashixunma piman. Nun chaitiocécaman 'ásabi oquin cananuna nun mané xampa, nun 'ó ñutè, nun mané ñutè, a 'imainun nun 'uxtiribi chucuaian. Usonan cananuna ñu raíriribi nun chaitiocécaman 'ásabi oquin 'ain. ⁵ Usaquin sinánquin ca fariseo unibu 'imainun an Moisésnèn cuēnèo bana 'unáncé unicaman Jesús cacèxa:

—¿Uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman nucën chaitiocëcama quíá bana tanimin? Ca mëchucaxunmashi piia.

⁶ Cacëxun ca Jesusan ësaquin atu cacëxa:

—Mítsúxmi cëmë 'icë mitsu ñuiquian Isaiásnën cuënëo bana ca ësai quíá:

Ënë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima. ⁷ Nucën Papa Diosan bana isa quixun ca unínbi ñuicë banaishi unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia.

Isaiásnën cuënëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in. ⁸ Mitsun camina Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'ati a ënquin mitsun chaitiocëcaman sinan bana a tanquin axa quicësabi oquin 'ain, mëchucanan ñutë chucati, acama.

⁹ Usai quiquin ca Jesusan ësaquinribi atu cacëxa:

—Mitsun chaitiocëcaman ñuia banaishi cuati cupí camina Nucën Papa Diosan bana ënquin a sinaniman. ¹⁰ Moisés ca quíacëxa: “Min papa, min títan cacëxun ca aín bana cuat” quíanan ca “an aín papa aín tita 'atímaquin ñuicë uní, a camina asérabi bamamiti 'ain”. ¹¹ Usa 'ainbi camina mitsux ësa quín: Unin ca aín papa, aín tita cati 'icën, ñu mi 'inánti 'ixunbi cana mi 'inaniman, ca Corbán 'icën, ca Nucën Papa Dios 'inánti 'icën, Nucën Papa Dios usai quíá 'ainmabi. ¹² Usai qui camina mitsux quín: Usai quicë unían aín papa, aín tita 'aquinima 'íanan ñu 'inántima ca asábi 'icë quíax. ¹³ Usa 'ixun camina mitsúxmi quicë bana ashi 'unánmianan mitsun chaitiocëcama 'íishi 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios axa quíá bana ënun quixun sinánmin. Usaribi oquin camina 'itsa ñu 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios quíá bana ënun quixun sinánmin.

Usaquin ca Jesusan fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama cacëxa.

¹⁴ Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—Camaxunbi ca 'ën bana ñuimainun upí oquin cuat. ¹⁵ An ñu aín cuëbitan picë cupí ca Nucën Papa Diosan uní upíma isima. Ama. Aín nuitu 'atima 'ixun 'atima ñu 'anan 'atimati banacë, a cupí ca Nucën Papa Diosan uní upíma isia. ¹⁶ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunëni sinánquin cuati 'icën.

¹⁷ Ésaquin catancëxun unicama ëbiani cuanxa aín 'icënu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë ca nu ñuixun.

¹⁸⁻¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mítsúnribi caramina 'ën cacëxun 'ën bana cuatiman? Piti, ax ca unin nuitunu atsinima. Picëx ca aín pucunuishi tsíntancëx amiribishi chiquitia. ¿Usa cat? Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan aín cuëbitan ñu picë a cupí uní upíma isima.

Ésai qui ca Jesús, camabi ñu ca piti asábi 'icë, quíacëxa. ²⁰ Catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—Aín nuitunën 'atimaquin sinánquian ñu 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan uní upíma isia. ²¹ Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, xanu cuaioti, uní itsin ñu mëcamati, uní 'ati, aín xanuma 'ainbi xanubë 'iti, ²² uní itsin ñu cuënti, 'atima nuituñu 'iti, uní paránti, 'atima 'icëbi tënëquinma ñu 'ati, nutsiti cëmëquin uní ñuiti, rabíti, nuituñuma 'iti, acama. ²³ Aín nuitunën sinánquian a ñucama 'acë unicamax ca Nucën Papa Diosan iscëx upíma 'icën.

Usaquin ca Jesusan unicama cacëxa.

Judíosma xanu Jesúsmi catamëa
(Mt 15.21-28)

²⁴ Anuax cuanx ca Jesús anua Tiro 'imainun Sidón 'icë menu bëbacëxa. Bëbatancëx ca, 'ëx cana ënu 'ai quixunma unin 'unania quixun sinani achúshi xubunu atsíancëxa. Usaquin sinaniabi ca unicaman 'unáncëxa. ²⁵ Usa 'ain ca —anu ca —quixun cuabëtsini ñunshin 'atímañu xanu tuacën títax uax Jesús tanáin rantín puruni tsóbuacëxa. ²⁶ A xanux ca judíosma, Sirofenicia menu 'icë 'iacëxa. Usa 'ixun ca aín tuánua isa ñunshin 'atima chiquínun quixun Jesús cacëxa. ²⁷ Cacëxunbi ca —judíos unicama pain 'aquiní cana uacën —quixun sinánquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icën. Tuá xuratsucun pain ca piti 'icën.

²⁸ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—Usa ca. Usa 'ainbi ca cuënan tëmúxun tuá xuan rëupatia piti sani camunan piia.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upiti camina quian. Usa 'ain ca min tuánua ñunshin 'atima chiquíaxa, camina cuanti 'ain.

³⁰ Cacëx cuanx aín xubunu bëbaquin ca aín tuá anuaxa ñunshin 'atima chiquicë 'ain, anua 'uxcënu, mëní sinan 'aish, racácë mëracëxa.

Pabë 'aish banañuma uni Jesusan pëxcüa

³¹ Usaquiani anua Tiro ëma 'icë menuax cuanx ca Jesús Sidón ëma 'imainun Decapolis cacë me aribi rëxcëbiani, parúmpapa Galileanu cuantëcëancëxa. ³² Cuanía bëbacëbëtan ca pabë 'aish banaibi upitiira banacëma uni bëxun unicaman Jesús aín mëcënan isa ramënun quixun cacëxa. ³³ Cacëxun ca Jesusan unicama 'uri amo nitsinaxun aín pabínu, aín mëcën rëbu atsinmianan tushuquixun cuñunan aín mëcën rëbu chabòxun, aín ana mëëacëxa.

³⁴ Usoquin mëëi manámi bësuquin isi munuma uínquin ca cacëxa:

—“Efata”. Efata quicë ax ca —ca asábi 'it —qui quicë 'icën.

³⁵ Usocëxuinshi pabë 'ixunbi bana cuanan ca upitiira banacëma 'aishbi upiti banacëxa.

³⁶ Usoquin a uni pëxcutancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama uinu 'icë unibi ñuixunxunma 'anun quixun cacëxa. Usaquin cacëxunbi ca ñuicacëxa. Ñuia asérami ñuixunxunma 'anun Jesusan catëcëncëxunbi ca a unicaman usai ca a uni pëxcüaxa quixun ñuiraishiacëxa.

³⁷ Ñuiquian chanioia cuati ca unicamax ratuti quiacëxa:

—Camabi ñu ca an upí oquin 'aia, pabë unímbi ca an pëxcucëxun cuatia, banañuma uníxbi ca an pëxcucëx banaia.

8

Jesusan cuatro mil uni pán pimia

(Mt 15.32-39)

¹ Usa 'ain ca 'itsa uníxa timëcamë'ëocë 'ain a piti 'aíma 'ain, Jesusan aín 'unánmicë unicama cuënxun cacëxa: ² —Ënë unicamax ca ënu, rabë 'imainun achúshi nëtë 'ëbë 'icën. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icën. Usa 'ain cana 'ën atu 'itsaira nuibaquin 'aquinsa tanin. ³ 'Ën ñu naracamixunma atun xubunu xucëxbi ca cuaníbi bainuax bëënantí 'icën, raírínëx ca 'uracëox uaxa.

⁴ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ënëx ca anu uni 'icëma me 'icën. ¿Uisaxun caranuna ënë unicama pimiti 'ain?

⁵ Cacëxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucacëxun ca aín 'unánmicë unicaman —ënu ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'icë —quixun cacëxa. ⁶ Cacëxun ca Jesusan timëcamë'ëocë uni menu tsóbunun quixun cacëxa. Usoxun ca páncama bixun Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun tucapaxun pán, aín 'unánmicë unicama, an unicama mëtícanun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca atúan pinun anu 'icë unicama 'ináncëxa. ⁷ Usotancëxun ca tsatsa 'itsamararibi bixun Jesusan Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun aribi aín 'unánmicë unicama, an unicama mëtícanun quixun 'ináncëxa. ⁸ Usoquian 'ináncëx cëñútsa 'aishbi ca a piti cëñúama 'icën, a unicaman pucháquin picëxbi. Camáxbia puchácëbëtan ca Jesusan 'unánmicë unicaman mëcën achúshi 'imainun rabë caqui buácaquin piti tëxëcë biacëxa. ⁹ An picë unicamax ca 'itsaira 'aish cuatro mil unisa 'iacëxa. Usoquin pimitancëxun ca Jesusan a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cacëxa. ¹⁰ Cabiani ca Jesúsë aín 'unánmicë unicama manë nuntinu 'iruquiani cuanx Dalmanuta cacë me, anu cuancëxa.

Fariseo unicaman uni itsían 'acëma ñu 'anun quixun Jesús ca

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cuanxa bëbacëbë ricuatsinxun ca fariseo unicaman abë cuëbicánanquin, Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, Jesusan aín sinanëmbi isa unían iscëma ñu naínua 'anun quixun cacëxa. ¹² Cacëxun ca munuma uínquin cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina ënu bucué unicama, mitsun Nucën Papa Diosan cushin carana ñu 'ai iscatsi quixun, ñu itsi 'anun quixun 'ë cain? Asérami cana mitsu cain, 'ëmi ñucacëxunbi cana 'aiman.

¹³ Usaquin caxun ca atu ëbiani manë nuntinu 'iruquiani parúmpapa 'ucë manan cuancëxa.

Fariseo unicaman bana cuatima bana

(Mt 16.5-12)

¹⁴ 'Ucë manan cuanquin ca Jesusan 'unánmicë unicaman piti ñu manubiancëxa, manuanan ca pán achúshiratsushi buáncëxa. ¹⁵ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin 'ësëacëxa:

—Fariseo unibu 'imainun Herodesmi sináncë judíos unicamaxa anun pán chamití ñusa 'icësa usaribi 'itin rabanancamina bërúancati 'ain.

¹⁶ Cacëx ca atúxbi canancëxa:

—Nunu pán bëcëma cupí ca nu usaquin caia.

¹⁷ Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bëcëma 'ai quiax cananin? ¿'Ën ñu 'aia isunbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaninan, upí oquin caramina cuatiman? ¹⁸ ¿Bëruñuxunbi caramina isiman? ¿Anun cuati pabíñuxunbi caramina mitsun nuitunë

sinánquin upí oquin cuatiman? ¹⁹ ¿'Ēn mēcēn achúshi pán tucapaxun pimicēxun piqúan cinco mil unin tēxōcē caina uiti caquí buácaquin pán bia quixun sinánquinma caina manuan?

Usaquian Jesusan cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman cacēxa:

—Mēcēn rabē 'imainun rabē caquí buácaquin cananuna bian.

²⁰ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿'Ēn mēcēn achúshi 'imainun rabē pán tucapaxun pimicēxun piqúan cuatro mil unin tēxōcē caina uiti caquí buácaquin pán bian?

Cacēxun ca cacēxa:

—Mēcēn achúshi 'imainun rabē caquí buácaquin cananuna bian.

²¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Usoquin 'ēn 'aia isúnbi caramina ui carana 'ēx 'ai quixun 'unaniman?

Bēxuñu unia Jesusan Betsaidanuxun bēpēxcūa

²² Usaquin cabiani cuanx ca Betsaida cacē ēmanu Jesús bēbacēxa. Bēbacēbētan ca uni raírínēn bēxuñu uni achúshi anu bēquin a isa ramēnun quixun caquin bēnēacēxa. ²³ Usocēxun ca Jesusan bēxuñu uni mēinbianquin ēma 'uri buánxun, anuxun tushucaquin cuñunan bēpachiquin aín mēcēnan ramēquin —¿caramina ñu isin? —quixun ñucáquin cacēxa. ²⁴ Cacēx bēpēquiquin ca cacēxa:

—Cana isin, i sētēcēsa 'aish ca uni chaninabatia.

²⁵ Cacēxun ca amiribishi Jesusan aín mēcēnan bēmētēcēancēxa. Usocēx bēpēquiquin ca upí oquin isacēxa. ²⁶ Usaquin 'atancēxun aín xubunu xuquin ca Jesusan cacēxa:

—Betsaida ēmanu camina cuantima 'ain, uibimi catima cupí.

—Jesús ca Cristo 'icē —quíaxa Pedro quía bana

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Usobiani ca Jesús aín 'unánmicē unicama buani Cesárea de Filipo cacē ēma a 'urama 'icē ēmacamanu cuancēxa. Bain cuanquin ca Jesusan aín 'unánmicē unicama ñucáquin ēsoquin cacēxa:

—¿Ui caraisana 'ēx 'ai quiax cara unicama quin?

²⁸ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman cacēxa: Raírínēx ca quia, mix isamina Juan, an uni nashimicē, a 'ain. Raírínēx ca quia, mix isamina Elías a 'ain. Raírínēxribi ca quia, mix isamina an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuan uni itsi, a 'iti 'ain.

²⁹ Cacēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ēx caraisana ui 'ai quiax quin?

Quia ca Pedronēn cacēxa:

—Mix camina Cristo, axa utinu nun caíncē, a 'ain.

³⁰ Ésaquian Pedronēn cacēxun ca Jesusan uibi Pedro quicē bana ñuixunxuma 'anun quixun aín 'unánmicē unicama cacēxa.

—'Ēx cana unin 'acēx bamati 'ai —quíaxa Jesús quía bana

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Ésaquin catancēxun ca aín bamati ñuiquin Jesusan aín 'unánmicē unicama ésaquin cacēxa: —Uní 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx cana 'atimocē 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacēcēcamabē judíos sacerdotenēn chushicama 'imainun an Moisésnēn cuēñeo bana 'unancē unicamax ēn bana cuaisama tani 'ēmi nishti 'icēn. 'Ēmi nishquin ca 'ē uni itsi 'amiti 'icēn. Usaquian 'ē 'acēx bamatancēx cana rabē 'imainun achúshi nētē 'icēbē baisquiti 'ain.

³² Atúan upí oquin cuaisabi oquin ñuixunquin ca Jesusan usaquin cacēxa. Usaría quia oquin ca Pedronēn Jesús amo nitsinaxun —usari camina quitima 'ai —quixun ñu caquin cacēxa. ³³ Cacēx cuainacēquin aín 'unánmicē unicama isquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacēxa:

—Mín camina ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, an sináncēsa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. 'Ēn Papa Dios cuēñcēsabi oi 'iaxma 'ēx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncēsa oquinshi sinanin.

³⁴ Catancēxun ca anu 'icē unicamacēñun aín 'unánmicē unicamaribi cuēñxun Jesusan cacēxa:

—Uix cara 'ēn uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ēmi catamēti quicē bana ēnquinma 'ati 'icēn. ³⁵ Uin cara aín cuēñcēsa oquin 'ai, ēnē nētēnu upitax tsotishi sinania, ax ca Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn. Usa 'ainbi ca uinu 'icē unin cara ēnē nētēnushi upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ēmi catamēquin 'ēx quicēsabi oquin 'aia, ax Nucēn Papa Diosnan 'aish aín nētēnu abē 'iti 'icēn. ³⁶ Unix ca ēnē nētēnuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icēn, 'aishbi ca Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'aish abē upíma 'ianan aín nētēnu abē 'itima 'icēn. Usa 'ain ca axa bamacēbē aín ñucama ax ñancábía bicē 'icēn. ³⁷ ¿Nucēn Papa Diosbē bamatimoi tsónuxun

cara unin añu ñun cupíoti 'ic? Anun cupíoti ñu ca 'aíma 'icën. ³⁸ Ui unix cara 'ënan 'icëbia axa 'ëmi sináncëma unin 'usánti sinani 'ënan 'ítimi rabíanan 'ën bana quicëσαι 'ítimi rabinia, a uníxa 'ënan 'ítimi cana 'ëxribi rabínti 'ain, uni 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ën Papa Diosbë 'Apu 'itancëx aín ángelcamabë utëcëni.

9

¹ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—Aséribi cana mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun, 'ëmi catamétia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca aséribi atun cushi 'icë quixun isti 'icën. Nucën Papa Diosan cushímbi ca usai 'iti 'icën.

Axbia Jesús bëtsia

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca męcën achúshi 'imainun achúshi nëtë 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani, Pedrocëñun Jacobo 'imainun Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancëxa. Anu cuantancëx ca acaman ismainunbi Jesús bëtsiacëxa. ³ Bëtsicëbë ca aín chupa uxuira 'aish chabachabaquicësa 'iacëxa. Usa 'aish ca ënë menu 'icë unínbia chupa chacaquinbi uxuocësamaira 'aish uxuira 'iacëxa. ⁴ Usa 'icë isanan ca Moisésbëa Elías chiquiracëti Jesús bë banaia isacëxa. ⁵⁻⁶ Usai banaia isi 'aisamairai racuëti —uisai carana quiti 'ai —qui ax sináncasmaquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mi 'axunti 'iti 'ic? Mínan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

⁷ Usaquian Pedronën cacëbëtainshia cuinan atu tupëoncëxun ca Pedró, Jacobo, Juan, acaman cuin mëucúaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ëx amiira sináncë, 'ën bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

⁸ Quia cuati cuainacëquin amocüa iscëxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsëshi anu 'iacëxa.

⁹ Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Mítsúnmi iscë ënë ñucama camina uinu 'icë unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx bamatancëx baísquicëbëtan cuni camina ënë ñucama unicama ñuixunti 'ain.

¹⁰ Usaquian Jesusan cacësbabi oquin a ñucama ui unibi ñuixunímabi ca atúxbi cuni canani quiacëxa:

—¿Uisai quicë cara, bamatancëx cana 'ëx baísquiti 'ai, quicë ax 'ic? ¹¹ Èsai canantancëxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Míxmi aséribi Cristo 'ainbi cara uisacatsi an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax, Elías pain ca uti 'icë quin?

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Elías ax pain ca uti 'icë quicë bana ax ca aséribi 'icën. Uxun ca unicama Nucën Papa Diosmia sinánun sinánmiti 'icën, usai quicë bana ca aséribi 'icën. ¿Uisa 'ainbi cara axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uá a ñuicë bana uisai quin? Ca quia, ax ca unin bëtsi bëtsi ocëx tëmëratí 'icën. ¹³ Elías ax pain ca uti 'icë quicë banax aséribi 'ainbi cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucëbi ca judíos unicaman atúxa cuëncësa oquinshi a 'atimoxa, a ñui Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësbabi oquin ca 'acaxa.

Ñunshin 'atimañu tuá Jesusan pëcüa

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Aín uni rabë 'imainun achúshibë matánuax anua aín 'unánmicë uni raíri 'icë anu cuanquinbi ca Jesusan isacëxa 'aisamaira unían aín 'unánmicë unicama raíri nëbëtsioraxun, an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabëtan atubë cuëbicanánquin atu cananquinia.

¹⁵ Usai cuëbicanánquinbi Jesús aia isi camáxbi ratuti abáquiani riquianxun ca —¿Caina ain? —quixun cacëxa. ¹⁶ Cacëxun ca cacëxa:

—Cana aín. ¿Añu ñui caramina atubë cuëbicanancanin?

¹⁷ Cacëxun ca anu 'icë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Ën bëchicë cana minu bëan. Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca banañuma 'icën. ¹⁸ Uinuxun cara ñunshin 'atimanën 'imia anuax ca menu nipacëtia. Usai 'i aín cuñun bacux bëi cuëtsëquiquin ca aín xëta ñërëxcaia, aín namíxbi ca nimëti bërëruí saquiquia. Usa 'ain cana mín 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmata.

¹⁹ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mítsun camina Nucën Papa Dios ax ca aséribi cushi 'icë quixun sinaniman. ¿Mítsúxmi 'ëmi catamënun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi oi carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain? È ca a tuá bëxun.

²⁰ Cacëxuan bęcëbëtan Jesús isquin ca ñunshin 'atimanën a tuá aín nami nimëmiquin bërërumiquin menu nipacëmiacëxa. Usocëx ca aín cuñun bacux bëi menu taramëcëacëxa.

²¹ Usaía 'ia isquin ca Jesusan a tuacën papa ñucácëxa:

—¿Uiti barin cara ënë tuá ësai 'in?

Cacëxun ca cacëxa:

—Xuratsu 'aishbi ca usai 'iacëxa. ²² Usa 'icë ca ñunshin 'atimanën bamamicatsi quixun 'itsa oquin tsinu 'irumianan bacanuribi nipacëmia. Usa 'ain camina min 'aisa 'icë nu a pëxcuxunti 'ain.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Minmi 'ë, ca 'axunti 'icë quixun sináncëbëtan cana 'ati 'ain. An 'ëmi catamëquin, 'ën cana asërabi 'axunti 'ai quixun sináncë uni a cana uisa ñu cara abi 'axunti 'ain.

²⁴ Cacëxun ca munuma banaquin a tuacën papan cacëxa:

—Min camina camabi ñu 'atí 'ai quixun cana 'unanin. Usa 'aínbi camina, upí oquinra 'unanun 'ë 'aquinti 'ain.

²⁵ Esoquian cacëbëa 'itsa uni anu timëtia isquin ca Jesusan ñunshin 'atima cacëxa:

—Ñunshin 'atima, an uni banañuma 'imianan pabë 'imicë, mi cana cain, ënë tuánuax ca ashiti chiquit. Chiquitancëx camina amiribishi anu utëcëntima 'ain.

²⁶ Cacëx ca ñunshin 'atima munuma cuëncëni amiribishi a tuá aín nami nimëmiquin bërërumi bamacësa 'itánun nipacëmi chiquiacëxa. Usocëxa racacë isi ca —ca bamaxa —quiacëxa. ²⁷ Quia ratúcancëbëtanbi Jesusan aín męcënan mëinquin birucëx ca a tuá niruacëxa. ²⁸ Usoquin 'abiania xubunu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquincasman?

²⁹ Usaquian cacëxun ca cacëxa:

—Nucën Papa Dios pain pima samáquin ñucáquin cuni ca unin ësa ñunshin 'atima chiquinti 'icën.

Jesúsán —'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun catëcëan bana

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Anuax cuanx, Galilea menu 'icë bain cuanquin ca Jesusan ax cuaniama unin 'unania quixun atuishi aín bana ñuixunti cupí aín 'unánmicë unicama 'unánquibiancëxa.

³¹ 'Unánquibianquin ca acamaishi buánquin ësaquin cacëxa:

—Uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ë ca unin, an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísqunuxun 'ain.

³² Usaía quiabi ca atun cuama 'icën. Cuatímabi ca upí oquian ñuixunun Jesús catimi racuéacëxa.

Uix cara bëtsi unicamasamaira 'icë quicë bana

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaúm ëmanu bëbatancëx anua 'iti xubunu atsíntancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Añu ñui caramina bainuax cuëbicananpunin?

³⁴ Cacëxunbi ca bain cuani —uinu 'icë nucama achúshinëxira cara nubë sënënma 'icë —quiax atúxbi ñucacanánpuni rabínquin cáma 'icën. ³⁵ Usa 'ain ca tsóbuxun Jesusan aín 'unánmicë unicama cuënxun cacëxa:

—Uix cara aín cushi uni 'iisa tania an ca cha 'iti sinánquinma, camabi uni upitaxa bucunun ñu mëëquinquin 'aquinti 'icën.

³⁶ Usai quiquin ca Jesusan tuá achúshi bixun atu nëbëtsi nitsínxun 'icúquin atu cacëxa:

³⁷ Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa —ñuumara ca —quixun unin sináncë uni a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia. Usaquin 'aquinquin ca 'ëishima, an 'ë xuá, aribi 'aquinia.

An nu ñuicëma uni, ax ca nubë upí 'icë quicë bana

(Lc 9.49-50; Mt 10.42)

³⁸ Quia ca aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús cacëxa:

—Nun cananuna uni achúshinëan, Jesús ca ënë uninuaxmi chiquíti cuëënia quixun caquinshi ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna axa nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Uin cara 'ën cushin uni itsian 'acëma ñu 'ati 'icë ax ca 'atancëx 'ë ñui 'atimati banatima 'icën. ⁴⁰ Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën. ⁴¹ Asërabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara, Cristonan camina 'ai quixun sinánquin 'umpax mitsu 'inania, an ca aín cupí biti 'icën.

*'Uchati rabanan bërúanracati bana**(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*⁴² Èsaquinribi ca Jesusan cacèxa:

—An uni 'imainun tuá 'èmia sinánti ènun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicè unix ca aín 'ucha chaira 'icèn. Usa 'aish ca aín 'ucha cupíbi 'aisamaira oquin castíancè 'iti 'icèn. A unix ca anun ñu rënti maxax ami tètècèrcatancèxun parúmpapa nèbètsi nicèxa uni nanècèsamaira oi 'atimaira ocè 'iti 'icèn. ⁴³ Min məcèn anun 'aisama ñu 'ati cuèèncè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min məcèn tèaxun nicèsa 'iti 'ain. Mix məcèn rabèñu 'aishmi bènámètima manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min məcèn tèaxun niti ca asábi 'icèn. ⁴⁴ Anuax ca an nami picè xènacama bamaima, manè tsi axribi ca uisa nètènbí bènámètima. ⁴⁵ Min taè anun 'aisama ñu 'ati cuèèncè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min taè tèaxun nicèsa 'iti 'ain. Mix taè rabèñu 'aishmi manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min taè tèaxun niti ca asábi 'icèn. ⁴⁶ Anuax ca an nami picè xènacama bamaima, manè tsi axribi ca uisa nètènbí bènámètima. ⁴⁷ Min bèru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuèèncè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min bèru achúshi èchíxun nicèsa 'iti 'ain. Mix bèru rabèñu 'aishmi manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min bèru achúshi èchíxun niti ca asábi 'icèn. ⁴⁸ Anuax ca an nami picè xènacama bamaima, manè tsi axribi ca uisa nètènbí bènámètima. ⁴⁹ Nucèn Papa Diosan usoquin 'acèxa upí isnun ca judíos unicaman 'aracacè ñuina xaronuxun tashíancèxa. Usaribi 'icèa Nucèn Papa Diosan nu upí isnun cananuna nuxribi upíshi 'iti 'ain. ⁵⁰ Èsa ca. Tashix ca asábi 'icèn. Asábi 'aishbia aín muca nètètia camina uisaxunbi amiribishi mucotècèntima 'ain. Mítsúxbi ca tashisa 'it. Bètsibè nishananima ca nuibanani bucucan.

10*Uníxa aín xanubè ènanántima**(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Capernaúmnuax cuanx ca Jesús Judea me, Jordán cacè baca 'ucè manan, Perea cacè, bèbacèxa. Usaxun ca anua 'aisamaira uni timètècènia an 'acèsabi oquin bana ñuixuancèxa. ² Usa 'ain ca fariseo unibunèn anu timèxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuxun cuacatsi quixun ñucáquin cacèxa:

—¿Unin aín xanu ènti cara asábi 'ic?

³ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—¿Uisáimi mítsux 'inun cara Moisés quiacèx?

⁴ Cacèx ca quiacèxa:

—Moisésnèan cuèñèo banax ca èsai quin, “ènquin ca unin —ènè xanu ca bérí 'èn xanuma 'icè —quixun quirica 'atancèxun 'inánquin aín xanu ènti 'icè” quiax.

⁵ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Judíos unicamaxa mitsusaribi masáquin sináncè 'ain ca Moisésnèn usai quiquin a bana cuèñèocèxa. ⁶ Usa 'aínbi ca camabi ñu unioquin Nucèn Papa Diosan bèbu 'imainun xanu uniocèxa. ⁷ Usoquin unio 'ixun ca unin aín xanu biquin aín titacèñun aín papa èni, aín xanubè ènananquinma 'iquinti 'icèn. ⁸ Usa 'ain ca uni aín xanubè rabè 'aishbi achúshisa 'icèn. ⁹ Usaía achúshishi 'inúan Nucèn Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubè ènanantima 'icèn, uni itsínribi ca ènananmitima 'icèn.

¹⁰ Usaquian cacè ca xubunuxun aín 'unánmicè unicaman amiribishi unin cara aín xanu ènti 'icè quixun ñucátècèancèxa. ¹¹ Ñucácèxun ca Jesusan cacèxa:

—Aín xanu ènxuan an xanu itsi bicè uni ax ca a èncè xanumi 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibè 'ia 'icèsaribiti. ¹² Usaribiti ca xanúxribi, aín bènè ènxun uni itsi bitsi 'uchaia, axa aín bènè 'aímabi bètsi unibè 'i 'icèsaribiti.

*Tuácama Jesusan Nucèn Papa Dios ñucáxuan**(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

¹³ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin nuibaquin ramènnun quixun tuá xuracama Jesúsnu bècancèxa. Bèiabi ca aín 'unánmicè unicaman an bècècama ñu caquin cacèxa:

—Ènu tuá xurácama bèxunma ca buántan —quixun.

¹⁴ Usaquian caía isi nishquin ca Jesusan cacèxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ènuia unun èn. 'Èmi catamètia Nucèn Papa Diosan ainan 'imicè unicamax ca ènè tuá xuracamasaribi 'icèn. ¹⁵ Aséribi cana 'èn mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an bèrúancè unimi catamècèsa usaribiti 'èmi catamècèma 'icè ax ca Nucèn Papa Diosnan 'itima 'icèn.

¹⁶ Usaquin caquin ca tuácama 'icúquin biquin ramèquin Nucèn Papa Dios ñucáxuancèxa.

Ñuñuira bēnā uni ñuicē bana

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Baían Jesús cuancēbēbi ca achúshi uni abácuatsini uacēxa. Ai rantin puruni tsóbuquin ca ñucáquin cacēxa:

—Míx camina asérabi upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ē ñuixunti 'ain, ¿'ēx nētētimoí Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'inuxun carana añu 'ati 'ain?

¹⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Usisati caramina 'ēx isana upí 'ai quixun 'ē cain? Uinu 'icē uníxbi ca upíma 'icēn. Nucēn Papa Diosaxēshi ca upí 'icēn. ¹⁹ Uisai cara aín bana cuēnēo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin xanubē camina 'itima 'ain. Uni itsin ñu camina mēcamatima 'ain. Camina bētsi unimi cēmēi manántima 'ain. Camina uni parántima 'ain. Min papa, min títan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

²⁰ Usaquian cacēxun ca unin cacēxa:

—Chamaratsu 'aishbi minmi 'ē caucē banacama quicēsabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

²¹ Cacēxun ca Jesúsana isquín nuibaquin cacēxa:

—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acēma 'ain. Ca cuantan. Cuanxun camina min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usotancēx camina ñuñushi 'iti sinanima 'ēmi sinani 'ēnan cupí bamanuxbi 'ēbē cuani uti 'ain. Usaquin 'atancēx camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'ianan usaquin 'acē cupí anuax cuēēnra cuēēnti 'ain.

²² Usaquian Jesusan cacēxun cuabiani ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti utēn buax cuancēxa.

²³ Usai 'icēbētan ca Jesusan ñachaquin isquín aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aishbi ñuñu 'itishi sinani Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn.

²⁴ Usai quicēbēa ratutiabi ca aín 'unánmicē unicama amiribishi catēcēancēxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aishbi —ñuñu 'aish cana asábi 'ai —quixun sinani Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn. ²⁵ Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icēn. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacēsamaira oi ca 'aisamaira ñuñu uni Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn.

²⁶ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicē unicama, a banax ca asérabi 'icē quixun sináncasmai canancēxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucēn Papa Diosnan 'inux iétima 'icēn.

²⁷ Usai quia isquín ca Jesusan cacēxa:

—'Aisamaira ñuñu uníxa iétisama 'ainbi ca Nucēn Papa Diosan 'acasmati ñu 'aíma 'icēn. Usa 'ixun ca ainshi ñuñu uniribi ainan 'inun iēmíti 'icēn.

²⁸ Quia ca Pedronēn Jesús cacēxa:

—Nun cananuna mibē ninuxun nun ñucama éan.

²⁹ Cacēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Asérabi cana mitsu cain, uinu 'icē unin cara camabi uníxa 'ēmi catamēti Nucēn Papa Diosnan 'inun 'aquinuxun aín xubu, aín xucēn, aín chirabacē, aín tita, aín papa, aín bēhicē, aín naē éanxa, ³⁰ a unix ca béráma 'icēsamairai éné nētēnu aín xubu, aín xucēn, aín chirabacē, aín tita, aín bēhicē, aín naē a ñucamañu 'iti 'icēn, bētsi unían amí nishquin 'atimomainun. Usai 'ianan ca Nucēn Papa Diosan nētēnu abē nētētimoí 'iti 'icēn. ³¹ Usa 'ainbi ca bēria unin —cha ca a uni 'icē —quixun sináncē uni a Nucēn Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icēn. 'Imainun ca bēri unin iscēxa ñuuma 'icē uni a Nucēn Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icē isti 'icēn.

Jesusan —'ēx cana unin 'acēx bamati 'ai —quixun catēcēan bana

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Anuax cuanx bain Jerusalénu cuani ca aín 'unánmicē unicamaxa uisai cara 'iti 'icē quixun sináncasmai racuēti tsiánmainun Jesús rēcuēnquiancēxa. Rēcuēnquiania 'itsa unin a nuibiancēxun ca Jesusan abēa cuanun aín 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun rabē cuēnquin, usai cana 'iti 'ai quixun ñuixunquin, ésaquin cacēxa: ³³ —Mitsúnbi camina isin, bēri cananuna Jerusalénu cuanin. Anuxun ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ē unin 'inánti 'icēn, judíos sacerdotenēn cushicamacēñun an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama. 'Ináncēxun ca atun —a uni ca bamati 'icē —quixun catancēxun judíosma unicaman 'anun 'ē 'inánti 'icēn. ³⁴ 'Ináncēxun ca 'ēmi cuaianan tushucanan mēētancēxun 'ē 'ati 'icēn. Usoquian 'acēx bamatancēx cana rabē 'imainun achúshi nētē 'icēbē baísquiti 'ain.

Zebedeonēn bēhicē rabētan Jesús ñuca

(Mt 20.20-28)

³⁵ Usa 'ain ca Zebedeonën bëchicë rabé, Jacobo 'imainun Juan, an anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Nux cuëncësa oquinmi nun ñucácëxun min nu 'axúnti cananuna cuëënin.

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu ñu 'ën mitsu 'axúnti caramina cuëënin?

³⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Mixmi 'apu 'aish, min nëtë upínu tsotan, 'ën xucënaxa min mëcën amo tsómainun 'ëx min mëcën amo tsóti cana cuëënin.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Sinánquinmaishi camina usaquin 'ë cain. ¿'Ë 'acësaribi oquian unin mitsu bëtsi bëtsi ocëxun caramina tanshiti 'ain? ¿'Ëx 'icësaribiti tëmëraquinbi caina tanshiti 'ain?

³⁹ Quia ca cacëxa:

—Usaribi oquin cananuna tanshiti 'ain.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën 'acësaribi oquin camina bëtsi bëtsi ocë 'ianan paëira tanti 'ain. ⁴⁰ Usa 'aínbi cana 'ën, mix camina 'ën mëqueu tsónan 'ën mëmiu tsóti 'ai quixun ui unibi caiman. Nucën Papa Diosan cuni ca cati 'icën, uix cara anu tsóti 'icë quixun, an mëníosabi oía 'inun.

⁴¹ Usaquin a rabëtan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unánmicë uni raíri, mëcën rabé, ax Jacobo 'imainun Juanmi nishacëxa. ⁴² Usaria isquin ca cuënxun Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëncësabi oquian tëmëraquinbi ñu mëënnun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicësabi oquian 'anun 'amia. ⁴³ Usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara bëtsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upitax bucunun ñu mëëquin 'aquinti 'icën. ⁴⁴ Uinu 'icë micamax cara mitsun cushi 'iisa tania an ca mitsúxmi chuámarua upitax bucunun mitsu ñu 'axúnti 'icën, 'ën mitsu 'acësaribi oquin. ⁴⁵ Uni itsían ñu mëëxunun cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Ëx cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti oquin 'aquini uacën. 'Ëx 'uchañuma 'aish bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucën Papa Diosbë upí 'inun atun 'ucha 'ënansa 'ain bamai uacën.

Jesuan bëxuñu uni Bartimeo bëpëxcüa
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Usaquiiani Jericó ëmanu bëbatancëx ca anuax aín 'unánmicë unicama 'imainun 'aisamaira uni Jesús bë cuantëcëancëxa. Cuania ca bëxuñu uni, Bartimeo cacë, Timeonën bëchicë, an uni curíqui ñucácë, an bai amo tsóxunbi ⁴⁷—Nazaretnu 'icë Jesús ca aia —quiaxa quicania cuati cuëníshquin cacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁸ Usaía quia oquin ca anu 'icë unicaman banaxma isa nëtënnun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima ax 'icësamaira oi ñunshínrui munuma cuëníshhtëcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁹ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënu unun ca cat —quixun cacëxa. Cacëxun ca unicaman bëxuñu uni cacëxa:

—Masá nuituáxma ca 'it. Mi ca cuënia, niruquiiani ca anu cuantan.

⁵⁰ Cacëxëshi niruquin anúan mapúcë chupa pëxun nibiani ca Jesúsnu cuancëxa. ⁵¹ Usaria aia ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën mi uisoti caina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnúnmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënin.

⁵² Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. 'Ën mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

Usaquin cacëxëshi bëpëxcuquin ca isacëxa. Bëpëxcucëxun isi cuëënuiani ca Jesús bë cuancëxa.

II. JERUSALENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (11-13)

11

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalénu cuani Betfagé 'imainun Betania ëma rabé a 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabé xuquin Jesusan cacëxa: ²—Aminu bësucë ëma anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaxun camina burro, anua uni tsócëma pain, a anua təcërecacë mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain. ³ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin: ¿Uisoti

caramina tubuin? —cacëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibun ca ënë a buánxunun quixun nu caxa. Bëri bi ca bëmitëcënti 'icën.

⁴ Usaquin caxuan xucëx cuanxun ca burro, bai amo xubu xëcuë tanáin, təcërecacë mërácëxa. ⁵ Mëraqüian tubuia isquin ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—¿Añu caina 'ain? ¿Uisati caramina burro tubuin?

⁶ Cacëxun ca usaquin canun quixuan Jesusan cacësabi oquin cacëxa. Cacëxun ca —ca buántan —cacëxa. ⁷ Cacëxun buántancëxuan chupan catátacaquin burro camápucëbë ca anu 'iruax tsotax Jesús Jerusalénu cuancëxa. ⁸ Usaía burron cuancëbëtan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu, anúan mapúcë chupabi 'apámáinun bëtsi bëtsi unin naë rësúnua i pëchi chuíshcaxun anúan Jesús cuantinu 'apácëxa. ⁹ Usobiani ca sharáqüiani unicama cuancëxa. Rairinëxa rëcuënmainun ca rairinëxribi Jesús caxu cuani a rabi cuëni quicancëxa:

—Ënë unix ca upíra 'icën. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca ënëx bëri aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Nun a rabinun ca 'acan. ¹⁰ Nucën rara Davitan rëbúnqui, ami sinania Nucën Papa Diosan ainan nu 'imiti, a ca ënëx 'icën. Nucën Papa Dios naínu 'icë, aribi cuëinquin rabinun ca 'acan.

¹¹ Usaía unicamax sharáqüiamainun cuanx ca Jesús Jerusalénu bëbacëxa. Bëbaxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, camabi ñu istancëx bari cuabúcëbë Betania ëmanu 'i cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa.

Jesusan higuera cacë i bimiñuma 'inun ca

(Mt 21.18-19)

¹² Betanianu 'inëti Jerusalénu cuantëcëni ca Jesús panancëxa. ¹³ Pananqüiani cuani ca 'uraxun higuera nicë isbiani, bimiñu cara quixun isi cuancëxa. Cuanquin isquinbi ca tuáñuma ñancáishi 'aísha aín pëchishi ocëxa, higuëranën, tuatisama pan 'ain. ¹⁴ Usa 'icë isquin ca Jesusan cacëxa:

—Mín camina tuatëcëniman. Achúshira uníbi ca mín tuá cutëcëniman.

Quixuan caia ca aín 'unánmicë unicaman cuacëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Usaqüiani cuanx Jerusalénu bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun ca Jesusan anuxun an ñu marucë unicama chiquíanan an curíqui cambioquin bicë unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucë unicamaxa anu tsócë aribi chashcacëxa, anu tsóxma 'inun quixun. ¹⁶ Usonan ca uíxbia ñu buani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínqüianxma 'inun quixun atu cacëxa. ¹⁷ Usaquin 'aquin ca unicama 'unánmiquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuëño ca quía: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi uni 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuëño bana quicë 'ainbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

¹⁸ Usaía quicëbë camabi unían aín bana cuati rabanan racuëti ca judíos sacerdotenën cushicamabë an Moisésnën cuëño bana 'unáncë unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ësénancëxa.

¹⁹ Usa 'ain ca ñantabucëbë Jesús bë aín 'unánmicë unicama Jerusalénuax cuancëxa.

Higuera chushi xanan

(Mt 21.20-22)

²⁰ 'Uxnëti pëcaracëbë Jerusalénu cuantëcënquin ca higuera an isóncësama 'icë aín tapúnmiaxbia chushicë isacëxa. ²¹ Usa isquin ca Pedronën a higuera caia conxun Jesús cacëxa:

—Ca is. Minmi ñu concë higuera ca xanánxu.

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ax cushiira 'ixun ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin 'aia quixun sinani ca ami catamët. ²³ Asérabi cana mitsu cain, unían —sapi ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —asérabí ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë —quixun sinánquin, ënë matá —ënuax ca parúmpapanu racati cuantan —quixun cacëx ca usai 'iti 'icën. ²⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, —asérabí ca Nucën Papa Diosan 'ën cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axunti 'icën. ²⁵ Unibë 'aisama 'aish Nucën Papa Dios naínu 'icë abë banaquin camina axa mimi 'uchacë uni cupiti sinánquinma a pain manuti 'ain, usaribi oquian Nucën Papa Diosan mín 'ucha tërénquin manunun. ²⁶ Usa 'ainbi ca mitsúxmi uni itsimi nishcë a manutisama tania Nucën Papa Dios naínu 'icë, an mitsun ñu 'atima 'acë a tërénxunquin manutima 'icën.

Jesusan cushi ñuicë bana

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Jerusalénu cuantécēanx ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu Jesús cuantécēancēxa. Cuanx atsintancēxa anu 'icē isquin ca judíos sacerdotenēn cushicama, 'imainun an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicama, 'imainun ampan caniacēcē unicama anu cuanxun ²⁸ñucáquin Jesús cacēxa:

—¿Uin banan caramina an ñu marucē unicama chiquion? ¿Uin cara usoquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁹Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēnribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácēxunmi mitsun 'ē ñuixuncēxun cana 'ēnribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ēsaquin 'ai quixun. ³⁰¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacēx? ¿Nucēn Papa Diosan cara cacēx? ¿Unin cara usaquin 'anun cacēx? Ca 'ē ñuixun.

³¹Usaquin Jesusan cacēxbi ca uisaquin caranuna cati 'ai quixun sinani ñucacancēxa:

—¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu Nucēn Papa Dios naínu 'icē an ca cacēxa quixun cati 'ainbi ca usaquin nun cacēxun nu —¿usa 'ain caramina uisa cupí ain bana cuama 'ai? —quixun nu cati 'icēn. ³²¿Caranuna —unían 'imicēxun ca Juanēn unicama nashimiácēxa —quixun cati 'ain? Usaquin cati 'ainbi ca camabi unin ain bana cuaquin —Nucēn Papa Diosan ca asérabi ain bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacēxa —quixun sinania.

Usaquin sinani ca a 'apucamax 'apuma unicamami racuéacēxa. ³³Usai canantancēxun ca Jesús cacēxa:

—Uin xucē cara 'iacēxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mitsúnmi 'ēn ñucácēxun 'ē ñuixuncēxunma cana 'ēnribi uin banan carana ēsaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

12

Bana itsi ñuicēsoquin Jesusan an naē bérúancē unicama ñuia

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹Bana itsi ñuicēsoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ēnē banaribi 'apucama ñuixuancēxa:

—Ēsa ca. Achúshi unin ca ain naēnu uvas 'apáxa. 'Apáxun cēnētancēxun ca anuxun uvas baca bití xaxu quinioquin naēaxa. 'Anan ca anuxun naē bérúanti xuburibi manámiira chaiorquin 'axa. 'Atancēxun bētsi uní ain naēa bérúanxunun quixun amí ēbiani ca 'ura 'icē menu 'i cuanxa. ²Cuantancēxun ca uvas bimicēbētan abēa 'icē an ñu mēemicē uní achúshi xuquin caxa:

—An naē bérúancē unicamanu cuantancēxun camina 'ēnan 'iti a mēsúa 'ē bēxúnun mi 'inánun cati 'ain. ³Cacēx cuanxa bēbaiabi ca an naē bérúancē unicaman mēētancēxun ñuñuma cuantécēntanun xuaxa. ⁴Usaquin 'an ca naē 'ibun ain ñu mēemicē uní itsi xutécēanxa. Xucēx cuanxa bēbaiabi ca aribi an naē bérúancē unicaman macuēxquin bētsi bētsi oquin 'atimati banaquin ñu caxa. ⁵Usocebētan amiribishi xucēbi ca bētsiribi 'axa. A 'acan ca bētsi xutancē xutancēxun raíriribi xuaxa. Xutiabi ca raíri 'atimonan raíriribi 'acaxa.

⁶Usoquin ain unicama xuquinbi ca aira nuibacé ain bēhicé a xucēma 'icēn. Xuxunmabi ca —'ēn bēhicé ēnē ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin ain bana cuati 'icē —quixun sínánquin aira xuaxa. ⁷Usoquin sínánquin xucēx cuanxa bēbacēbē ca an naē bérúancē unicama canani quiaxa: Ain papáxa bamacēbē ca ain bēhicé ēnēx naē 'ibu 'iti 'icēn. Usa 'ain cananuna nux naē 'ibu 'inuxun ēnē 'ati 'ain. ⁸Canantancēxun 'atancēxun ca naē 'uri racáncanxa.

⁹Usoquian ain bēhicé 'acé cara naē 'ibun a unicama uisoti 'icē quixun cana mitsu canin. Ain naēnu cuanxun a unicama 'atancēxun ca bētsi uní ain naēa bérúanxunun quixun cati 'icēn. ¹⁰¿Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo ēsai quicé, a caramina mitsun iscēma 'ain?, An maxax xubuacé unían biquinma racáncē 'aishbi ca a maxax bērí amia xubu cushicé 'icēn, itá upímia xubu cushicé usaribiti. ¹¹Usaía 'inun ca Nucēn Papa Diosan 'imíaxa. An usoquin mēñocēx ca nun nu iscēx upíira 'icēn.

¿Usoquian cuēñēo bana a caramina mitsun iscēma 'ain?

¹²An naē bérúancē unicama ñuicēbē ca judíos 'apucama atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsni nishacēxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi —'itsa unin ca ain bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icē —quixun sinani atumi racuéquin Jesús ēbiani riquiancēxa.

Unían 'apu curíqui 'inan

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³Usaquiáni cuanxun ca atun cushicaman uisai cara Jesús quiaxa quixuan atu cacēx ami manáncatsi quixun, an Jesús cēmēxun ñucánun fariseo uní raíri 'imainun Herodesnēn uní raíriribi xuacēxa. ¹⁴Xucēx cuanxun ca Jesús cacēxa:

—Cananuna 'unanin, min banax ca asérabi 'icèn. Uisai cara Nucèn Papa Diosan uni 'iti 'icè quixun camina cēmēquinma asérabi ñuin, unían min a bana ñuia cuati cuēñcèbētanmabi. Min sináncèx ca camabi uni bētsibētan sēñēn 'icèn. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucèn Papa Diosan uni 'iti 'icè quixun ñuixunin. Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucèn Papa Dios asérabi nun cushi 'ain cara Romanu 'icè 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Caranuna curíqui 'inánti 'ain? ¿Caranuna 'inántima 'ain?

¹⁵ Cacèxun ca Jesusan —uisai caraisna qui quixun 'ēmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'è ñucatia —quixun 'unánquin cacèxa:

—'Ēmi manánuxun 'èx caraisna uisai qui cuacatsi quixun camina 'è usoquin cain. Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manè curíqui achúshi 'è bèxun.

¹⁶ Cacèxuan bēia isquin ca Jesusan cacèxa:

—¿Uin bēmañan tanquin 'acè cara èñèx 'ic? ¿Uin anè cara cuēñcècè èñèx 'ic?

Cacèxun ca atun cacèxa:

—Ax ca Romanu 'icè 'apu, Césarñēn bēmánan tanquin 'acè 'imainun Césarnēn anè 'icèn.

¹⁷ Usaquin cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Ami mitsun 'atia César cuēñcè a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucèn Papa Dios cuēñcè a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

Usaquian cacèxun cuati ca bētsi unín banasama ca èñēn bana 'icè quiax sináncasmai ratúcançèxa.

*Uni baísquiti ñui quicè bana
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)*

¹⁸ Usa 'ain ca Jesúsnu saduceo unicama cuancèxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísquitima 'icè —quixun sináncèxa. Usaquin sináncè 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacèxa: ¹⁹—Nun 'unánun ca Moisésñēn èsai quicè bana cuēñcècèxa, uni achúshinèxa bēchicēñuma 'aish bamacèbētan ca aín xucēnan aín casunancè xanu bixun, ami bacè bēchiti 'icèn. Usoquian 'acèx ca aín bēchicè ax aín xucēnan bēchicèsa 'iti 'icèn. ²⁰ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshi ca mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacèxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacèxa. Biaxbi ca bacè bēchiaxmabi bamacèxa. ²¹ Baman aín xucēnan casunancè xanu biaxbi ca aín xucēn axribi bacè bēchiaxmabi bamacèxa. Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucēn bētsixribishi bamacèxa. ²² Usa 'ain ca xucēn camáxbi a xanu biaxbi bacè bēchicēñuma 'inun bamacèxa. Acamaxa bamai cēñúan ca a xanúxribi bamacèxa. ²³ Camaxunbi ca a xanu biacèxa. ¿Usa 'ain cara anun unicama baísquiti nētēn acama uinu 'icèxira aín bēñè 'iti 'ic?

²⁴ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Usama ca. Mitsun Nucèn Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unánquinma camina usaquin 'è ñucatin. ²⁵ Bama 'aish baísquiquin ca unín xanu bitima 'icèn, aín ini bēchicè ca unín bēnumitima 'icèn. Usaribi ca naínu 'icè ángelcamaxribi 'icèn. ²⁶ Mitsúnmi —bama 'aish ca uni baísquitima 'icè —quixun sinania cana mitsu cain, ca usama 'icèn. ¿Caramina Moisésñēn imaxu nēēmētia isa ñui quicè bana iscèma 'ain? Imaxu rēquirucēnuax banaquin ca Nucèn Papa Dios Moisés èsaquin cacèxa: “‘Èx cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabiçè Dios, a 'ain”. ²⁷ A bana cuēñcè isquin cananuna 'unanin, Nucèn Papa Dios, ax ca bama 'aisha baísquitima unicaman Diosma 'icèn. Ax ca camabi aín unicaman rabiçè Dios a 'icèn.

*A pain Nucèn Papa Diosan bana axa quicèsabi oíira 'iti
(Mt 22.34-40)*

²⁸ Usaquian Jesusan suduceo unicama caia ca an Moisésñēn cuēñcè bana 'unáncè uni achúshinēn uquin cuacèxa. Cuacèxuan saduceo unicaman ñucácè bana a upí oquin ñuia cuaxun ca an Jesús cacèxa:

—¿Uinu 'icè Nucèn Papa Diosan bana cuēñcè quicèsa oíira caranuna 'iti 'ain?

²⁹ Quixuan cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Axa quicèsabiira oí 'iti bana ax ca èsai quia: “Israel unicama, ca cuat. Nucèn 'Ibu Dios ax ca achúshi 'icèn. ³⁰ Min 'Ibu Diosmi camina asérabi cuēñcè cēmēima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamēti ax cuēñcèsabi oíshi 'iti 'ain”. Ax ca a pain Nucèn Papa Diosan bana ax quicèsabi oíira 'iti a 'icèn. ³¹ Èñèxribi ca a banasaribi 'icèn: “Mixmi bēruancacésaribi oquin camina min aintsicama nuibanan 'aquinsa 'icè 'aquinti 'ain”. 'Aíma ca axa quicèsabi oía uni 'iti èñè bana rabésaribi bana 'icèn. ³² Usaquian cacèxun ca an Moisésñēn cuēñcè bana 'unáncè unín cacèxa:

—Usa ca. Mixmi quicè bana ax ca asérabi 'icèn, Nucèn Papa Dios, ax ca achúshishi 'icèn. Bētsi Dios ca 'aíma 'icèn. ³³ Cēmēima asérabi cuēñcè, ax cuēñcèsabi oí 'i ami sinánan unín

axa bërúancacésaribi oquin aín aintsicama nuibanan 'aquinsa 'icë 'aquincëbë ca Nucën Papa Dios cuëña, judíos unían aín 'ucha cupí 'aracacé ñuina rëxun xarocëbëa 'icësamaira oi.

³⁴Usaquian a bana ñuiquin cacëxun ca Jesusan a uni cacëxa:
—Nucën Papa Diosan uni 'iisa camina 'ain.

Usaquian a uni caia cuaxun ca ui unínbi ñucátëcëanma 'icën.

*Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quicë bana
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)*

³⁵Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni ca Jesús quiacëxa:
—¿Uisa 'aish cara an Moisésñëan cuëñëo bana 'unáncë unicamax quia, Cristo ax ca Davitan rëbúnqui 'icë quiax? ³⁶Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanbi ca David ësaquin quimiacëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu caxa, “axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain”.

³⁷Usai qui ca David ax —Cristo, ax ca 'ën 'Ibu 'icë —quiax quiacëxa. ¿Ësaia quíá 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic? Usaia quia ca 'aisamaira 'ixun unin cuëñëquin cuacëxa.

*Jesusan an Moisésñëan cuëñëo bana 'unáncë unicama ñuia
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸Cuatia ca bana ñuixunquin Jesusan ësaquin atu cacëxa:
—An usaía judíos unicama 'inun Moisésñëan cuëñëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcë pañuax niti cuëëanan anuxun ñu marucë anuxuan unin —ax ca nun cushi 'icë —quixun sinánquin mëcën 'inánquin bití cuëënia. ³⁹Usai 'ianan ca anu judíos unicama timéti xubunu unicamabë timéti, anua aín cushicamax tsóti a anu tsotishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. ⁴⁰Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuía. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixun unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaía. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoti 'icën.

*Xanu casunamëcëñëan Nucën Papa Dios curíqui nanxúan ñui quicë bana
(Lc 21.1-4)*

⁴¹Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancëx ca Jesús anu curíqui nanti ñu 'urama ami bësui tsóbuacëxa. Tsóxun ca anu nanti ñu anua unicaman curíqui nania isacëxa. Iscëxun ca 'aisamaira curíquiñu unicama an 'itsa curíqui nancëxa. ⁴²Nancëbë uquin ca xanu casunamëcë ñuñuma, anribi manë curíqui rabërátus nancëxa, axa cupímara 'icëbi. ⁴³⁻⁴⁴Nancëbëtan cuëncëxa aia ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Itsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tëxëocë curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamëcë ëñë aséribi cuëñëquin 'aisa tanquin anúan ñu marutíbi 'aíma 'itánun aín curíquicamaisi 'aruaxa. Usa 'ain cana aséribi mitsu cain, curíquiñu unicaman 'acësamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

13

*Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu upíra upí ñui quicë bana
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)*

¹Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuaxa cuania ca aín 'unánmicë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Ca is, ëñë xubux ca maxax 'acë 'aish upíra upí 'icën.

²Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ëñë xubu camina maxax 'acë 'aish chaira isin. Usa 'aínbi ca ëñë xubucama aín maxáxcamaribi rurupacë 'iti 'icën.

*Mecama cëñúti nëtë 'iisama pain 'ain bëtsi bëtsi ñu 'iti bana
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³Usaquin cacëx abë cuanquin ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'uria 'icë matá, Olivos, anu tsóbutia Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, acaman, unia 'aíma 'ain, atúxëshi abë 'ixun Jesús cacëxa: ⁴—¿Uínsaran cara mixmi quicësabí oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ëñëx aín maxáxcama rurupacë 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nëtë ca 'uramacuatsinia quixun 'unánunxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain? A camina nu ñuixunti 'ain.

⁵⁻⁶Usaquian aín 'unánmicë unicaman ñucacëxun ca Jesusan anun ax utëcënti nëtë ñuixunquin ësaquin cacëxa:

—'Itsa unin ca, 'ëx cana Cristo 'ai, quiax quiquin 'itsaira uni paránunxun 'aia. Usoquian mitsuribi paránti rabanan camina bërúancatí 'ain. ⁷Mitsun camina uni itsían —bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsibë 'acánania quixun ñuía cuanuxun 'ain. Cuanan camina —raíri

unicamaxribi ca raírìbè 'acánania —quixun ñuia cuatíbi racuétima 'ain. Usaía 'icèbèbi ca ènè mecama cèñúcèma pain 'iti 'icèn. ⁸ Bètsi menu 'icè unicamax ca bètsi menu 'icè unicamabè nishánani 'acánanti 'icèn. 'Imainunribi ca bètsi menu 'icè 'apun suntárucama bètsi menu 'icè suntárucamabè 'acánanti 'icèn. Bètsi bètsi mecama ca shaíquinuxun 'aia. Bètsi bètsi nètènu 'icè unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. Usoquin pain tèmèratancèxunbi ca 'èx utècèncèbètainra, unin an 'acèsamaira oquin tèmèranuxun 'aia.

⁹ 'Èmi sináncèma uni raírìnèn ca 'apucamanu ami manánuxun mitsu buánti 'icèn. Usonan ca anua judíos unicama timèti xubucamanuxun mitsu manè xon rishquiti 'icèn. Mitsúnmi 'èn bana uni ñuixuncè cupi ca unin mitsumi nishqiuun judíosma unicaman 'apunu mitsu buánti 'icèn, ami mitsu ñui manánuxun. Usai ca 'iti 'icè quixun 'unanx camina usaía 'icèbè ratútima 'ain. Usocèxunbi camina a 'apucama 'è ñuiquin bana ñuixunti 'ain. ¹⁰ Usaía 'icèma pan 'ain ca camabi menuxun uisai cara uni Nucèn Papa Diosnan 'iti 'icè quiáxa quicè bana unin ñuixunti 'icèn. ¹¹ A unicaman mitsu 'apun buáncèxun camina racuèquin —usai carana quiti 'ai —quixun sinántima 'ain. Mitsúxmi banacèbètanhia Nucèn Papa Diosan mitsu sináncicè banan camina cati 'ain. Nucèn Papa Diosan Bèru Nshin Uipitan sináncicèx camina quiti 'ain. ¹² 'Èmi sináncèma unin ca axa 'èmi sinania oquin aín xucénbi an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icèn. Usaribi oquin ca aín papan ami nishquin aín bèchicèbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icèn. 'Imainun ca usaribi oquin aín bèchicèbi an uni nishquin aín papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icèn. ¹³ Mitsúxmi 'èmi catamècè cupi ca unicamax 'èmi sináncèma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. Usa ñu 'icèbètanbia 'èmi sinánquin èncèma unicamax ca 'èn Papa Diosan nètènu 'èbè 'iti 'icèn.

¹⁴ Usaquin caxun ca Jesusan èsaquinribi aín 'unánmicè unicama cacèxa:

—An Nucèn Papa Dios quicè bana unicama ñuixuncè uni, Danielnèan a ñuiquin cuèñèo uni ax ca 'atimaira 'icèa unin timacè 'aishbi aín suntárucamabè uti 'icèn. Aí ca ax anua ax 'itima anu 'iti 'icèn. An ènè bana iscè uni an ca uisai quicè cara quixun 'unánti 'icèn. Usai 'icèbè ca unicama ami racuèti Judea menu 'icè èmacamanuax abáquiani matánu cuanti 'icèn. ¹⁵ Aín xubu èman 'icè unicamaxribi ca abánuxun, aín ñu pain bitsi aín xubunu atsintècènia ashiti cuanti 'icèn. ¹⁶ 'Imainun ca aín naènuxuan ñu mèècè unicamaxribi abánuxun aín chupa bitsi, aín xubunu cuaníma aín naènuaxèshi abáti 'icèn. ¹⁷ Usaía 'icèbè ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcè xanucamaxribi abáquiani cuani nuibacanuxun 'aia. ¹⁸ Usaími mitaño 'itin rabanan camina Nucèn Papa Dios ñucáti 'ain. ¹⁹ Usai 'i ca unicama Nucèn Papa Diosan me uniotabacè 'aian uínsaranbi 'íasamairai tèmèrati 'icèn, amiribishi usai tèmèratècèntimoi. ²⁰ Anúan paè tanquin tèmèrati nètèxa cèñúcèbèma ca usabi 'i camabi uni bamati 'icèn. Usa 'aínbi ca Nucèn Papa Diosan, ainan 'inun an caiscè unicama nuibaquin, atu cupi anúan unin paè tanquin tèmèrati nètècama sèñènmíti 'icèn.

²¹ Anúan usoquin unicaman tèmèrati nètè ucèbètan unin mitsu —ca is, ènu ca Cristo 'icè —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icè —quixun cacèxunbi camina —asèrabi ca —quixun sinántima 'ain. ²² Anúan usoquin unicaman tèmèrati nètè ucèbètan ca unin ax asèrabi ama 'ixunbi —'èx cana Cristo 'ai —quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uni raírìnèn cèmèquin —'èn cana Nucèn Papa Dios quicè bana unicama ñuixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Canan ca unicama paránti sinánquin, uni itsían 'acèma ñu 'anuxun 'aia. 'Aquin ca Nucèn Papa Diosan unicamaribi paránti sinánuxun 'aia. ²³ Usai 'icèma pan 'aínbi 'èn mitsu cacè 'aish camina a ñucama usai 'icèbèbi ratútima 'ain. 'Ianan camina uníma mitsu parania bèrúancati 'ain.

*Anúan Jesús utècènti nètè ñuicè bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)*

²⁴ Catancèxun ca Jesusan èsaquinribi aín 'unánmicè unicama cacèxa:

—Usaía tèmèrai anun uni bènèti nètècama 'icèbè ca bari bèánquinuxun 'aia, 'uxénribi ca pècanuxunma 'aia. ²⁵ 'Isparibi ca rèucunuxun 'aia, naicamè'èo shaíquicèbè ca anua 'icè ñucamaxribi shaíquinuxun 'aia. ²⁶ Usaía 'icèbètan ca uni 'inux Nucèn Papa Diosnuax uá, 'èn nètè cuin mèùxun 'èn cushin pècabètsinia unicaman isnuxun 'aia. ²⁷ 'Èx uquin cana 'èn ángelcama xuquin 'ènan 'inun 'èn caiscè unicama camabi menua, naínaribi 'èbèa 'inun timèminuxun 'ain.

²⁸ Ènè ñu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsincèbè aín pèchi rèucubutanècèx amiribishi corutècènia. Usaría 'ia isquin camina —ca baritiacuatsinia —quixun 'unanin. ²⁹ Usaribitia 'èn mitsu ñuixuncè ñucamax 'icèbètan camina 'unánti 'ain, anun 'èx utècènti nètè ca 'urama 'icè quixun. ³⁰ Asèrabi cana mitsu cain, ènè nètènu bucuè unicamax bamacèma pain 'ain ca 'èn mitsu ñuixuncè banacama quicèsbabi oi 'iti 'icèn. ³¹ Naí, me acamax ca cèñúti 'icèn, 'aínbi ca 'èn banaxa nètètimoi usabi 'ain camabi ñu 'èx quicèsbabi oi asèrabi 'iti 'icèn.

³² Añu nètèinra carana 'èx utècènti 'ain, uínsarinra cara usai 'iti 'icè quixun ca uínbi 'unanima. Naínu 'icè ángelcamanbi ca 'unanima, 'èx Nucèn Papa Diosan Bèchicè 'ixunbi

cana 'ënribi 'unaniman. Nucën Papa Diosan cuni ca 'unania. ³³ Mitsun uínsaran carana uti 'ai quixun 'unáncëma 'aish camina camabi nêtën 'ën uni 'aish 'ëmi sinánquin 'ëx uti caínti 'ain. ³⁴ Ca ésa 'icën. Uni achúshinën ca aín xubunuax amanu cuanuxun an ñu mēëxuncë unicama cuënxun, —utēcētamainun camina upí oquin ñu 'ati 'ai —quixun canan an xēcuē bēruáncë uniribi aín xubu bēruáinra onun quixun caia. Usaquin cabiani ca 'ura cuania. ³⁵ A unicaman ca uínsaran cara an atu ñu mēëmicë uni uti 'icë quixun 'unanima. Usaribiquin camina mitsun 'ëx uti 'unaniman. Carana bēbaquishcëbë uti 'ain, carana imé naëx uti 'ain, carana 'atapa bēnē banacëbë uti 'ain, carana pēcaracëbëa bari urucëbë uti 'ai quixun camina 'unaniman. Usa 'ain camina camabi nêtën 'ëmi sinánquin 'ëx uti caínti 'ain, ³⁶ uquin atuna 'ëmi manucë mitsu mērain, usa 'ain. ³⁷ Ésaquin 'ën mitsu cacësaribi oquin cana axa 'ëmi catamécë unicamaribi cain, camina 'ëmi sinánquin 'ëx uti caínti 'ai quixun.

III. BAMAXBI JESUCRISTO BAIQUIA BANA (14-16)

14

Judíos unicama Jesúsmi 'esënan

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Anun carnero 'ati 'ianan anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nētē 'itia rabē nētē 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuëñeo bana 'unáncë unicaman, uisaxun caranuna 'anuxun Jesús, unicaman 'unánunmaishi, bití 'ai quiax canancëxa.

² Cananibi ca quiacëxa:

—Unicamama anun rabanan nēeti tsuáquirua, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nētën bitima 'ain.

Betaníanuxuan xanun Jesúsmi ro tutuca bana

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Betania ñacánuax ca Jesús an aín nami chëquimicë 'insínñu 'aishbia pëxcúcë, Simón, aín xubunua 'icë mesanu tsócëxa. Anu 'aisha mesanu tsotan ca xanu achúshinën anu sanuira sanu 'inínti ro, nardo cacë, 'arucë ñu a bēacëxa. A rox ca mēscucëma 'aish cupíra cupí 'iacëxa. Usa 'ainbi ca anua 'arucë ñu a ruruquin anun Jesusan maxcá chabócëxa. ⁴ Usoia isi ca anu 'icë unicama raírinëx a xanumi nishí canancëxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cëñuax? ⁵ Anun ñuñuma uni 'aquinti trescientos curíqui cupí maruti ca ënē ro 'iixa.

⁶ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Ami nishquin ënē xanu ñuixunma ca 'at. Ésoquian 'ë 'acë ënëx ca asábiira 'icën. ⁷ Camabi nētën camina ñuñuma uni isin. Isquin camina 'aquinsa tanquin 'aquinquin ñu 'inánti 'ain. Usa 'ainbi camina mitsun xëñibuquin 'ë istima 'ain. ⁸ An 'ë usaquin 'aisa tanquin ca 'ë 'axa. Bamacë maínuxun usoquin unín 'ati tanquin ca ënē xanun 'ë ron 'axa. ⁹ Aséribi pana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ën unibunën 'ën bana, anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca ënē xanúan ésoquin 'ë 'acë ënëribi ñuixunti 'icën, camabi unían 'unánun.

Judasnëan Jesús uni 'inan

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenën cushicama 'icë anu cuanxun —Jesúsmi binun cana mitsu a ismiquin buánti 'ai —quixun atu cacëxa. ¹¹ Cacëxun cuati cuëñnquin ca —curíqui cananuna mi 'inánti 'ai —quixun cacancëxa. Usaía quicëbëtan ca Judasnën —¿uisaxun carana ënē unicama Jesús bimití 'ai? —quixun sináncëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan ashiquin pia

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹² Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nētē ucëbëa, anun carnero 'ati Pascua nētē 'ain, ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nētën a piti ñu mi mēñoxuni cuanti caramina cuëñnin?

¹³ Usaquian cacëxun xuquin ca aín 'unánmicë uni rabë cacëxa:

—Éma 'uri anu ca cuantan. Cuanquin mēraquin camina achúshi unían ñutën 'umpax buania a nuibiantí 'ain. ¹⁴ Nuibiani anua ax atsíncë xubunu atsínquin camina aín 'ibu ésaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ésaquin mi canun nu caxa, ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nētën piti ñu piti 'ic? ¹⁵ Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti, xubu namé cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mēñocë, a mitsu ismití 'icën. Ismicëxun camina anuxun piti mēñoti 'ain.

¹⁶ Usoquian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca aín 'unánmicë uni rabëtan Jesusan cacësabi oquin a ñucama mëracëxa. Mëraxun ca anuxun a nëtën piti ñucama mëniocëxa.

¹⁷ Usaquian 'an ca Jesúsbë bëbaquishcëbë aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë acamax anu bëbacëxa. ¹⁸ Bëbatancëxun mesanuxun piia ca Jesusan atu cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, an 'ëbëtan picë micama achúshinën camina axa 'ëmi nishcë unicama 'ë 'inánuxun 'ain.

¹⁹ Ësaquian cacëxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicë unicama achúshi achúshinën Jesús ñucacëxa:

—¿'Ën carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'Ë cat?

²⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Micama achúshi an 'ëbëtan manë xampami chabóxun pán picë an ca uni 'ë 'inánti 'icën. ²¹ Aséribi Nucën Papa Diosan bana cuëñeosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'ainbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacëxa.

²² Usaquian cacëxun pimainun ca Jesusan pán biquin, Nucën Papa Dios —asábi ca — catancëxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Ënë ca bit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën.

²³ Cacëxuan a páncama pian ca Jesusan uvas baca anu 'arucë xampa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun atu 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca camaxunbi 'acëxa. ²⁴ 'Aia ca cacëxa:

—'Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca 'aisamaira uni aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. Ënëx ca a 'apati 'ëx bamati a 'icën. ²⁵ Aséribi cana mitsu cain, ënuxun cana uvas baca 'atëcëniman. Nucën Papa Dios anua ax aín unicaman 'Apu 'icë, anuxun cuni cana 'atëcënti 'ain.

Pedronën uni paran

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Nucën Papa Dios rabi cantatancëx ca Jesúsbë aín 'unánmicë unicama Olivos cacë matánu cuancëxa. ²⁷ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unin 'ë bicëbë camina mitsux racuëti abati tsuáquiti 'ain, Nucën Papa Diosan bana cuëñeo ësai quicësabi oi: “An carnero bërúancë uni 'ën 'acëbë ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icën”. ²⁸ Usai 'itancëxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ëx pain baisquiquiani Galileanu cuanti 'ain.

²⁹ Usaia quia ca Pedronën cacëxa:

—Raírinëxa mi ëbiani abácëbëbi cana 'ëxëshi mi ëbiani abátima 'ain.

³⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Aséribi cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan rabëti 'atapa banatisama pan 'ain min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

³¹ Cacëxun ca Pedronën ñunshínquin Jesús cacëxa:

—'Ëx mibë bamanuxunbi cana, 'ën cana mi 'unáncëma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Ësaquian caia ca usaquinribi camaxunbi cacëxa.

Getsemaní naënuaxa Jesús aín Papabë bana

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mëniocë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëx Nucën Papa Diosbë banamainun ca ënu tsóxun 'ë caín.

³³ Usaquin cabiani Pedro, Jacobo, Juan, acama buani cuanibi ca —uisai carana 'iti 'ai — quixun sinani bënëti masá nuituacëxa. ³⁴ Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca ënu tiqúit. 'Aishbi camina 'uxtíma 'ain.

³⁵ Cabiani 'urira cuani menu rantin puruni tsóbuquin ca, ax cuëncëbë ca uisaíbi 'itima 'icë quixun 'unani, abë banaquin aín Papa cacëxa: ³⁶ —Papan, min 'aisama ñu ca 'aíma 'icën. 'Ën usoquin paë tanun 'ë 'imixunma ca 'at. Usa 'ainbi cana 'ëx cuëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëncësa oishi cana 'iti 'ain.

³⁷ Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraquin ca Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ¿caina 'uxan? ¿Tënëima caramina bënëtishi 'uxan? ³⁸ Mitsux 'ëx cuëncësa oi 'iisa tanibi camina aséribi usai 'iman. Usa 'ain camina 'uxti tëai, 'uchati rabanen Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

³⁹ Usaquin cabiani cuantëcëanx ca Jesús amiribishi usaquinribishi cai aín Papabë banatëcëancëxa. ⁴⁰ Banatancëx utëcënquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan

ténántecëncëx 'uxcë mërátécëancëxa. Mëraqüan bësüncëxunbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun sinánma 'icën. ⁴¹ Usa 'ain amiribishi cuantécëntancëx utécënquin ca cacëxa:

—Bëri camina tantianan 'uxti 'ain. Asá ca. Anúan uni 'uchañucaman binun uni itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa. ⁴² Cuanun ca nirucuatsin. An 'ë uni 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni manë xëtocë bëanan imaxu tëacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun caniacëcë unicamanribi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa. ⁴⁴ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë cuancë unicama cacëxa:

—'En bëtsucucaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin a bixun camina bërúinra oxun buánti 'ain.

⁴⁵ Usaquian unicama cacësabi oquin ca anua 'icë anu bëbaquin Judas Iscariotenën, —¿ënu caina 'ain? —caquin Jesús bëtsucucacëxa. ⁴⁶ Usa oia ca axa ucë unicaman Jesús biacëxa. ⁴⁷ Bicëbëtan ca anua 'icë unicama achúshinën aín manë xëtocë aín xacánua biquin, judíos sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëëmicë uni mëëquin aín pabí amocüa pabíscacëxa.

⁴⁸ Usocëbëtan ca Jesusan axa anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuíanx caramina mëcamacë uni 'acësa oquin 'ë binux ucan? ⁴⁹ Camabi nëtën 'ën mitsu nëbëtsinuxun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuiabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicancëma 'ain. Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin 'ë ësoquin 'acanın.

⁵⁰ Usoquian Jesús bicëbë ca aín 'unánmicë unicamax a ëbiani abácëxa.

Bëná uni abáa

⁵¹⁻⁵² Raíria abámainun ca bënë uni achúshinëinshi sábananën racúxun nuibiancëxa. Nuibia-nia aribi bicancëxbi ca sávana ëbiani ñancáishi abácëxa.

Judíos unin 'apucamanua Jesús buáncan

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Usoquin bitancëxun ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apunu Jesús buáncancëxa. Anu ca sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama timëcë 'iacëxa. ⁵⁴ Jesúsua buántamainun 'uránxun nuibiantancëx ca Pedro a xubu rapasu me mëñocënu bërúax suntárucamabë tsi bimicënu sënamëti anu tsoócëxa.

⁵⁵⁻⁵⁶ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabë camabi judíos unibunë 'apucama anu timëxun, uix caraisa atúan 'anun Jesúsmi manánti 'icë quixun cuaisa tancëxa. Cuaisa tancëbëa 'itsa uni cëmëi Jesúsmi manáncëxbi ca 'atima bana anúan Jesús 'acánun quixun Jesús 'uchoti 'aíma 'iacëxa. Bëtsi bëtsi uníxa cëmëi quicëxbi ca bana mëscú 'iacëxa. ⁵⁷ Usa 'ain ca uni raírinëx nirui cëmëi ami manani ësai quiacëxa: ⁵⁸ —Nun cananuna ësai quia ënë uni cuan: 'En cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu unin 'a, ënë rurupatancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi bëtsi 'atécënti 'ain, unin 'acëma 'inun.

⁵⁹ Usaía quicëbëa raíri raírinëx bëtsi bana ñui quicëxbi ca mëscú 'iacëxa. ⁶⁰ Usaía quicëbë niruquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu an Jesús cacëxa:

—¿Usaía mí ñui quicancëbëtanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ¿Uisai qui cara ësai mí ñui quicanin?

⁶¹ Quixuan cacëxbi ca Jesús uisaíbi banama 'icën. Quiama oquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun amiribishi catécëancëxa:

—¿Míx caramina Cristo, Nucën Papa Dios anu nun rabiçë, aín Bëhicë a 'ain?

⁶² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Èx cana a 'ain. Mitsux camina uni 'inux anuax uá, 'ë, Nucën Papa Dios cushiira, abë 'Apu 'aish aín mëqueu tsócé isanan 'èx naí cuin mëucüax utécënia isnuxun 'ain.

⁶³ Usaí quia cuati xuamafrai nishquin aín chupabi tucaquin ca sacerdotenën cushicaman 'apun abë 'icë unicama cacëxa:

—Bëtsi unían cacëxunmabi cananuna nunbi 'atimati banaia cuan. ⁶⁴ Mitsúnribi camina Nucën Papa Dios ñuia 'atimati banaia cuacan. ¿Uisa caramina sináncanin?

Quixuan cacëx ca camáxbi —ca bamati 'icë —quiacëxa. ⁶⁵ Usaí qui ami tushuquiquin ca raírinën bëmápuxun mëëquin cacëxa:

—Uin cara mí mëëia, ca 'ë cat.

Usaquian 'aia ca policíacamanribi Jesús bëtashcacëxa.

—'En cana a uni 'unáncëma 'ai —quixuan Pedronën ca
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Usaquian Jesús 'amainun ca Pedro xubu tanáin me mēnīocēnu 'iacēxa. Anua 'ain ca an sacerdotenēn cushicaman 'apu ñu mēēxuncē xanu uacēxa. ⁶⁷ Uquinbi tsimia sēnamētia isquín ca Pedro cacēxa:

—Míxribi camina Jesús, Nazaretnu 'icē, abē 'ion.

⁶⁸ Cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—'Ēn cana a unī 'unáncēma 'ain. Míxmi a ñui quicē unī a cana 'ēn 'unaniman.

Usaquin cabiania anun atsíncē xēcuēnu 'icē ēman cuancēbēbi ca 'atapa banacēxa. ⁶⁹ Usa 'ain ca amiribishi Pedro istēcēnquin a xanun anua 'icē unicama cacēxa:

—Ēnē unix ca axa abē nicē unicama achúshi a 'icēn.

⁷⁰ Cacēxun ca Pedronēn amiribishi catēcēancēxa:

—'Ēn cana a unī 'unaniman. Usaquian cacēa panácēma 'aínshi ca anu 'icē unicaman Pedro catēcēancēxa:

—Míx camina Galileanu 'icē unī 'ain. Usa 'aish camina anu 'icē unicama banacēsa 'ain. Asérabi camina míx acama achúshi 'ain.

⁷¹ Cacēxun ca Pedronēn munuma banaquin cacēxa:

—'Ēx cēmēia ca Nucēn Papa Diosan 'ē 'atimoti 'icēn. An cuamainun cana asérabi mitsu cain, míxmi a ñui quicē unī a cana 'unaniman.

⁷² Usaía quicēbēshi ca 'atapa amiribishi banatēcēancēxa. Banacēbētan ca Pedronēn Jesusan ēsaquin cacē a sináncēxa: Rabē 'atapa banatisama pan 'ain camina min isamina 'ē 'unáncēma 'ai quixun rabē 'imainun achúshi oquin unī paránti 'ain. Usoquian Jesusan coóncē bana sinani ca Pedro masá nuituirai bēunan mēscúacēxa.

15

Pilato Jesús 'ináncan

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Pēcaracuatsíncēbē ca judíos sacerdotenēn cushicamabē caniacēcē unicama 'imainun an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun judíos cushicaman 'apucamaribi timēacēxa. Timēxun nēaxun ca Jesús Pilatonu buáncēxa. ² Buáncē ca Pilátōnēn Jesús ñucácēxa:

—¿Míx caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana 'ēx a 'ain, míxmi quicē, usa.

³ Quicēbē ca sacerdotenēn cushicamax 'itsa ñu ñuiquin Pilato cai Jesúsmi manáncēxa.

⁴ Usaquian cacancēxun ca Pilátōnēn Jesús catēcēancēxa:

—Ca is. 'Aisamairai ca unī mimi manania. ¿Usaía quicēbēbi caina uisaíbi quiman?

⁵ Cacēxbia Jesús banacēbēma ca Pilato —¿uisa unī cara ēnēx 'ic? —quixun sinani ratúacēxa.

Jesús ca bamati 'icē quixuan unicama quia

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Anun chamiti ñucēñunma 'acē pán piti nētēa sēñēncēma pain 'ain ca Pilátōnēn usabi oquin 'acē 'ixun a unī chiquínuan judíos unibunēn ñucácē, a sipuanua chiquínti sináncēxa.

⁷ Usa 'ain ca anua 'icē sipuacē unicama raíri ami nishi tsuáquiruquian an unī 'acē 'iacēxa. An unī 'acē a unicama achúshi ca Barrabás 'iacēxa. ⁸ Barrabás sipunu 'ain, uquin ca unicaman Pilato cacēxa:

—Mínmi camabi barin nu 'axuncēsabi oquin ca 'at.

⁹⁻¹⁰ Nutsi ami nishquin ca judíos sacerdotenēn cushicaman Jesús 'ēnu bēaxa quixun 'unánquin Jesús chiquíntisa tanquin ca Pilátōnēn cacēxa:

—¿'Ēn judíos unicaman 'apu, Jesús, ēnē chiquínti caramina cuēñecanin?

¹¹ Usaquian cacēxunbi ca judíos sacerdotenēn cushicaman, anu timēcamē'ēocē unicama tsuáquirumiquin cacēxa:

—Ama, Barrabása chiquínun cananuna cati 'ain.

¹² Usa 'ain ca Pilátōnēn atu cacēxa:

—¿Barrabás chiquíanan judíos unicaman 'apu isa quixunmi cacáncē, ēnē 'ēn uisoti caramina cuēñecanin?

¹³ Quixun cacēxunbi ca cuēnishi munuma banaquin atun cacēxa:

—Bamatanun ca i curúsocēnu matas.

¹⁴ Cuēncēni quia cuaquin ca Pilátōnēn cacēxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ēnēn 'ax?

Cacēxbi ca unicama munuma cuēncēni quitēcēancēxa:

—Bamatanun ca i curúsocēnu matas.

¹⁵ Quicēbētan ca Pilátōnēn unicamabē upí 'iisa tanquin Barrabás chiquíanan rishquimi-tancēxun i curúsocēnu matásnun quixun Jesús atu 'ináncēxa.

¹⁶ Usomitancëxuan 'inancëxun ca suntárucaman anua Pilato 'icë xubu cha meúa 'icë anu Jesús buancëxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timëacëxa. ¹⁷ Anuxun ca Jesús ax isa 'apu 'icë quixun 'usánquin chupa minanën pucucësa Jesús pañumiacëxa. Pañumianan ca mañuti otancëxun muxa mañumiacëxa. ¹⁸ Usotancëxun 'usani ca munuma sharati quicancëxa:

—Chuámashi ca judíos unicaman 'apu 'it.

¹⁹ Caquin ca Jesús tsatínribi matáxcacëxa. Matáxcaia raírinën tushucamainun ca raírinëribi 'usani ami cuaiquin rantin puruni tsóbuquin rabcatsi quixun 'acëxa. ²⁰ Usoquin 'usántancëxun ca a pañumicë chupa minanën pucucësa a pëmianan ain chupa pañumitëcancëxa. Pañumitancëxun ca i curúsocënu matásti buancëxa.

Jesús i curúsocënu matáscan

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Buánquinbi ca Cirene nëtënu 'icë uni, Simón, Alejandro 'imainun Rufo ain papa, ain naënuax anúan cuancë bai, anun aia isquin suntárucaman anu Jesús matásti i curúsocëa 'iábianun quixun cacëxa. ²² Cacëxuan buancëbëtan Jesús buanx ca Gólgota cacë menu bëbacancëxa. Gólgota quicë, ax ca mapuxosa qui quicë 'icën. ²³ Anuxun ca vino, mirracëñun mëscucë, a isa xëanun quixun Jesús 'inancëxa. 'Inancëxunbi ca 'ama 'icën. ²⁴ Usaía 'ia anu matástancëxun ca suntárunën anuaxa Jesús bamanun i curúsocë nitsiáncëxa. Nitsiáncëx ca uin cara isa ain chupa bëtsi bëtsi bití 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tantancëx suntárucama Jesusan chupa mëtiquiacëxa. ²⁵ Manámiquiruia bari urucëbëtan ca suntárucaman usoquin 'acëxa.

²⁶ Usa 'icë cara bamamiaxa quixun cuënëoxuan nancë bana ax ca ësai quicë 'iacëxa: Ënëx ca judíos unicaman 'apu 'icën. ²⁷ Usoquin Jesús 'anan ca suntárucaman an ñu mëcamacë uni rabëribi i curúsocënu matástancëxun bëtsixa ain mëqueu 'imainun bëtsix ain mëmiu 'inun nitsiáncëxa. ²⁸ Usai ca 'iacëxa, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi: “Uni 'atimacamabë ca ax 'iáxa”.

²⁹ Usa 'ain ca anua matáscë anun cuanquin a isi tencëti ami 'atimati banaquin unicaman Jesús cacëxa:

—Míx camina, 'ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupatancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi nitsinruquin 'atëcënti 'ai quiax quian. ³⁰ Usa 'aish ca min cushínbi iëti i curúsocënuax 'ibút.

³¹ Usaribiti ca sacerdotenën cushicamabë an Moisésnën cuënëo bana 'unancë unicama Jesús ñui 'atimati banai, ami cuai ësari canancëxa:

—An uni raíri iëmicësaribi oi iëtibi ca iëtima.

³² Usai canani ca quiacëxa:

—Cristo, Israel unicaman 'apu, ax bërí i curúsocënuax 'ibutia isquin cananuna ax ca aséribi a 'icë quixun 'unánti 'ain.

Usaribiquin ca aribia i curúsocënu matáscë uni rabë anribi Jesús 'atimaquin ñuiacëxa.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Usa 'ain ca bari xamarucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiax ca rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë bari pëquitëcancëxa. ³⁴ Usai 'icëbë bari pëquitishi 'ain ca Jesús munuma cuëncëni quiacëxa:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?

Usai quicë bana, ax ca —'ën Papa Dios, 'ën Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'ë éan? —qui quicë 'icën. ³⁵ Usai quia cuëncënia cuati ca anu 'icë unicama raírinëx quiacëxa:

—An ca unun Elías cuënia, ca cuat.

³⁶ Usaía 'icëbë abácuatsini uquin ca uni achúshinën tsatimia xapu rëmencë, a bimi baca cachacëmi chabóxun Jesús cucúcaquian xëanun 'amiacëxa. 'Amiquin ca raíri unicama cacëxa:

—Mëëxunma ca ën, Elías cara a 'apati aia isti.

³⁷ Usa 'ain ca munuma cuëncëntëcënishí Jesús bamacëxa. ³⁸ Jesús bamacëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupa ain manámiucüaxbi shímúqui amo rabë 'inun tuquiacëxa. ³⁹ Usaía bamaia ca suntárunën cushin ain bëmánanu nixun isacëxa. Isi ca —aséribi ca ënëx Diosan bëchicë 'iáxa —quiax quiacëxa.

⁴⁰ Acama 'imainun ca xanu raíriribi 'uránxun isi niacëxa. Abë ca María Magdalena 'imainun María itsi, José 'imainun Jacobo itsi ain tita 'imainun Salomé caquin anëcë xanu axribi 'iacëxa. ⁴¹ A xanucamax ca Galileanuxun an Jesús ñu 'axuncë a 'iacëxa. 'Imainun ca axa Jesúsbé Jerusalënu cuancë xanucamaxribi anu 'iacëxa.

Jesús bamacë mëño ñui quicë bana

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Anun ñu meëtima nētē 'iisama pain 'ain ca anun ñu mēñiōti nētē ñantabuacēxa.
⁴³ Ñantabucēbē ca uacēxa Arimatea ēmanu 'icē uni, José. Ax ca judíos cushicaman 'apucama cushi achúshi 'ianan —upí uni ca —quixuan camabi unin 'unáncē 'iacēxa. Usa 'aish ca anúan Nucēn Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nētēa an cañcē 'iacēxa. Usa 'aish racuētimaishi anua 'icēnu atsinquin ca Pilato —Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin —quixun cacēxa.
⁴⁴ Usaquian cacēxun ca Pilátōnēn —asérabi cara bamaxa —quixun ñucánuxun suntárūnēn cushi camiacēxa. Camicēx aia ca —Jesús cara bamaxa —quixun ñucácēxa. ⁴⁵ Ñucácēxuan —ca bamaxa —quixun cacēxun ca Pilátōnēn José Jesús buántanun quixun cacēxa. ⁴⁶ Usaquian cacēx cuanquin ca sávana upí marutatncēxun Jesús i curúsocēnua nanpáquin Josēnēn anun rabúancēxa. Rabúntancēxun matá me tēmúa naēcē anu mēñiōtancēxun ca taránbianxun maparanēn quini xēpuacēxa. ⁴⁷ Usoquian 'aia ca María Magdalena 'imainun bētsi María, Josēnēn tita, anribi uinu cara mēñiōia quixun isacēxa.

16

Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu meëtima nētē ñantabucēbētan ca María Magdalena 'imainun Salomé 'imainun María itsi, Jacobonēn tita, acaman anúan Jesús imēishi 'aí cuanti, sanu ro maruacēxa.
² Maruonx ca pēcaracēbēa bari urucēma 'ainshi anua Jesús mēñiōēxancēnu cuantēcēancēxa.
³ Cuani ca ēsai canancēxa:

—¿Uin cara anun quini xēpućē mapara nu racanaxunti 'ic'?

⁴ Usai cananquiani cuanx nīracēquinbi ca anun quini xēpuēxancē mapara axa anua naēnxancēnuma 'icē, racanacē isacēxa. ⁵ Usa 'ain ca quininu atsinquinbi bēná uni achúshia tari uxua pañuax mēqueu tsócē isi ratúcancēxa. ⁶ Ratutiabi ca cacēxa:

—Ratúaxma ca 'it. Mitsun camina i curúsocēnua matásēxancē Jesús, Nazaretnu 'icē, a barin. Ca ēnuma 'icēn, ca baísquiaxa. Anua unin racáēnxancē ca is. ⁷ Isbiani cuanxun camina Pedrocēñun aín 'unánmicē unicamaribi ēsaquin cati 'ain: Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina cuantancēxun anua a isti 'ain, an mitsu cacēsabi oquin. Usaquin camina aín 'unánmicē unicama cati 'ain.

⁸ Usaquian ángelnēn cacēxun, asérabi ca Jesús anua 'icē quixun istancēx ratuti bērēru quininuax chiquiti ca abáquiani cuancēxa. Cuanquin ca racuēquin uibi uisaquinbi cáma 'icēn.

María Magdalenanēan Jesús isa

(Jn 20.11-18)

⁹ Domingo nētē pēcaracēbē ca Jesús baísquitancēx María Magdalena anua mēcēn achúshi 'imainun rabē ñunshin 'atima chiquían, ami pain chiquiracēacēxa. ¹⁰ Usai 'ia isbiani ca masá nuitutia bēunan mēsúcē axa Jesús bē nicē unicama a cai cuancēxa. ¹¹ Cuanxuan —Jesús cana asábi isan —quixun cacēxun cuaquinbi ca a unicaman —usama ca —quixun sináncēxa.

Ami sináncē uni rabēmia Jesús chiquiracēa

(Lc 24.13-35)

¹² Usai 'itancēxa ēmanuax bain cuancēbē ca Jesús a unicama rabēmi, bētsi unisa 'aish, chiquiracēacēxa. ¹³ Usaía ami chiquiracēcēxun isbianquian —Jesús cananuna isan —quixun atúnribi cacēxunbi ca raírinēn —usama ca —quixun sináncēxa.

Jesusan aín 'unánmicē unicama usaquian ñu 'anun ca

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Usai 'itancēx ca Jesús aín 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun achúshi ami atúxa mesanu bucubuan chiquiracēacēxa. Atumi chiquiracēquin ca Jesusan atu cacēxa:

—An 'ē baísquicē iscēcaman, asérabi 'ēx baísquicē isun cacēxunbi camina, asérabi ca baísquiaxa quixun 'ē sinántisama tan.

¹⁵ Usaquian caxun ca atu cacēxa:

—Camabi menu cuanquin camina, 'ēmi catamēti, aín 'ucha tērécē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun camabi unían 'unánun, bana ñuixunbi 'ain. ¹⁶ Ñuixuncēxun cuatia 'ēmi catamētia nashimicē ax ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iēmícē 'iti 'icēn. Usa 'aínbi ca axa 'ēmi catamēisama tancē uni ax aín 'ucha cupí xēñibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbēma 'iti 'icēn. ¹⁷ Axa 'ēmi catamēcē unicaman ca Nucēn Papa Diosan cushin uni itsin 'acēma ñu ēsoquin 'ati 'icēn: 'ēnan 'ixun ca 'ēn cushin uninua ñunshin 'atima chiquínti 'icēn. Chiquíanan ca bētsi banan banati 'icēn. ¹⁸ Usai 'ianan aín mēcēnan bicēxunbi ca runun 'atima 'icēn. 'Imainun ca muca ñua xēcēxunbi uisabi otima 'icēn. 'Imainun ca aín mēcēnan ramēcēx uni ñucē pēxcúti 'icēn.

*Jesús naínu cuan**(Lc 24.50-53)*

¹⁹Usaquin aín 'unánmicē unicama catancēx ca Nucēn 'Ibu Jesus, aín mēqueu 'aish Nucēn Papa Diosbē cushi 'i, naínu cuancēxa. ²⁰Usai 'ian camabi menu cuanquin ca aín 'unánmicē unicaman –Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēti aín 'ucha tērēncē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē –quixun bana ñuixuancēxa. Usaquin bana ñuixunia ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēnbi 'aquinquin, atúan ñuixuncē banax ca asérabi 'icē quixuan unin 'unánun, uni itsin 'acēma ñu 'amiacēxa. Ashi.

LUCASNĒAN 'A UPÍ BANA I. JESUS XURATSU PAIN 'AISH 'IA BANA (1-2)

¹⁻² Teófilo 'ën cana mi cain, an Jesús isanan aín bana ñuixuncë unicaman ca atun iscësabi oquin Jesusan ñu 'acëcama 'imainun an unicama 'unánmicë ñucamaribi ñuiiäxa. A unicaman ñuia cuaxun ca 'itsa unin upí oquin mëñoquin a banacama cuënëoxa. ³⁻⁴ Teófilo, minribi camina a ñucama mi ñuixuncancëxun cuan. Minmi aséabi cara a bana 'icë quixun 'unánun cana 'ënribi upí oquin an a ñucama 'unáncë unicama ñucáquin, uisaira cara 'iäxa quixun cuatancëxun, cuënëoxunquin mi ñuixunin.

Angelñëan an uni nashimiti uni, Juan, äxa bacënti ñuia

⁵ Herodes Judea cacë menu 'apu 'ain ca Zacarías cacë uni judíos sacerdote achúshi 'iacëxa. An mëñosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun, Abíasnën unicamabëtan Zacaríasnën Nucën Papa Dios rabiquin ñu 'axuancëxa. Zacaríasnën xanu ax ca Aaronën rëbúnqui, Elisabet cacë, 'iacëxa. ⁶ Zacarías 'imainun Elisabet a rabëtax ca Nucën Papa Diosan iscëx aín nuitu upí 'iacëxa. Upí 'ixun ca Nucën 'Ibu Diosan banacama cuaquin an cacësabi oquin upí oquin 'acëxa. Usa 'ain ca uinu 'icë uníxibi a 'atimaquin ñui ami manánma 'icën. ⁷ Usa 'ain ca Elisabet tuáñuma xanu 'ianan a rabëtaxibi xëniira 'iacëxa.

⁸ Usabi oquin 'acë 'ixun ca achúshi nëtën Abíasnën unicaman anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anuxun atun 'ati ñu 'aquin, ⁹ uin cara anu Nucën Papa Diosan caíscë uníxëshi atsinti anu atsínquin tsëpasa ñu xaroti 'icë quixun 'unánun Nucën Papa Dios ñucátancëxun tancëxa, judíos sacerdotecaman 'acësabi oquin. Tancëxibi ca Zacarías 'iacëxa. ¹⁰ Usa 'ain ca Zacaríasnën tsëpasa ñu xaromainun judíos unicaman ëmánxun Nucën Papa Dios abë banaquin rabiácëxa. ¹¹ Tsëpasa ñu xaroquinbi ca Zacaríasnën anuxun tsëpasa ñu xaroti a mëqueucüa an Nucën Papa Dios 'aquinçë aín ángelcama achúshi ami chiquiracëtia mëracëxa. ¹² Mërai sináncasmai ca ratuti racuëiracëxa. ¹³ Usai ami racuëtiabi ca ángelnën cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it, Zacarías. Nucën Papa Diosan ca minü a cacë banacama cuaxa. Usa 'ain ca min xanu Elisabet an tuáñu 'iti 'icën. A tuá camina Juan caquin anëti 'ain. ¹⁴ A tuá aín tita bacëncëx canicëbë camina 'itsaira cuënti 'ain. Usaribiti ca 'itsaira unix cuënti 'icën, a uni cupí. ¹⁵ Ax ca Nucën Papa Diosan iscëx uni itsisama 'iti 'icën. 'Ianan ca an vino 'imainun ñu cachacë xëatima 'icën. Aín titaxa bacëncëma pain 'aishibi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'iti 'icën, usabi 'inux. ¹⁶ Juan an ca amia manúcë 'icëbi Israel unicama upí oquin atun 'Ibu Diosmi sinántëcënquian a rabinun 'unánmiti 'icën. ¹⁷ Juan ax ca Nucën 'Ibu Jesúsä unun ax pain rëcuëncuatsini uti 'icën. Ax ca Elías 'iásaribiti Nucën Papa Diosan cushiñu 'ixun unicaman upí oquin sináncësaribi oquin aín bëhichë sinánun sinánmiti 'icën. Sinánmianan ca an aín bana cuaisama tancë unicama sinanamiquin, Nucën Papa Diosmi sinánun 'imiti 'icën. Usoquian 'imicëxun ca äxa Nucën 'Ibu Diosan xucëx ucëbëtan, Israel unibunën upí oquin aín bana cuati 'icën.

¹⁸ Angelnën cacëxun ca Zacaríasnën cacëxa:

—Ëx cana xëniira 'ain, 'ën xanuribi ca xëniira 'icën. ¿Usa 'ain carana uisaxun 'unánti 'ain, min 'ë cacësabi oi ca aséabi 'iti 'icë quixun?

¹⁹ Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

—Ëx cana abë 'ixun an cacësabi oquin Nucën Papa Dios ñu 'axuncë ángel, Gabriel, a 'ain. Usa 'icë ca an upí bana ëñë ñuiquin mi canun quixun 'ë xuaxa. ²⁰ Ën mi cacëxunbimi usai ca 'iti 'icë quixun sináncëma cupí camina banañuma 'inuxun 'ain. Usa 'ain camina a ñucama sënëncëbëishi banatëcënti 'ain. Min sináncëbëmabi ca 'ën mi cacë ñu aséabi 'iti 'icën, anun usai 'iti nëtëa sënëncëbë.

²¹ Angelbë Zacarías banamainun ca an ëmánxun chiquitia caíncë unicaman, uisacatsi cara panatia quixun sináncëxa. ²² Usaquin sinánquian caíncëx chiquíquin ca Zacaríasnën banacasmaquin aín mëcënanshi sanánquin tanxuancëxa. Usaía 'icëbëtan ca unicaman —Nucën Papa Diosan ismicëxun ca anuxun a rabiti xubunuxun ñu isaxa —quixun sináncëxa.

²³ A nëtëcama anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun ñu 'ati sënëncëbë ca Zacarías aín xubunu cuantëcëancëxa. ²⁴ Usa 'ain ca Zacarías cuantëcëan aín xanu Elisabet tuuacëxa. Tuui ca chiquitima mëcën achúshi 'uxë aín xubu mëúishi 'iacëxa. Usai 'iquin ca sináncëxa: ²⁵ Nucën 'Ibu Diosan ca 'ë sinánxunquin unicaman 'ë 'atimaquin ñuitëcënxunma 'anun 'ëx tuáñu 'inun mëñöxa quixun.

An Jesús tuuati ñuiquian ángelnën María ca

²⁶ Elisabet mëcën achúshi 'imainun achúshi 'uxë sënëni natubëncëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín ángel, Gabriel, a Galilea menu 'icë ëma, Nazaret, anu cuanxuan ²⁷ unibë 'icëma

pan xanu, María cacë, a istánun xuacëxa. A xanux ca Davitan rëbúnqui, José cacë uni, an binuxun cacë 'iacëxa. ²⁸ Usa 'ain ca xucëx cuanx anua 'icënu atsinquin María cacëxa:

—Chuámashi ca 'it. Mí ca Nucën 'Ibu Diosan upí oquin sinánxunia, xanu raíri 'acësamaira oquin. Ax ca mibë 'icën.

²⁹ Usaquin cacëxun cuaquinshi isquin ca Marianën ratúquin sináncëxa —¿uisoti cara 'ë usaquin cain? —quixun. ³⁰ Usaquin sinaniabi ca ángelnë cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it, María. Mí ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxunia. ³¹ Mix camina tuunuxun 'ain. Tuutancëx camina bëbu tuá bacënti 'ain. A camina Jesús caquin anëti 'ain. ³² Ax ca uni itsisama 'iti 'icën. A ñui ca —Nucën Papa Dios manámi 'icë aín Bëchicë ca ax 'icë —quiax uni quiti 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicëx ca aín rara David 'iásaribiti ax 'apu 'iti 'icën. ³³ 'Apu 'aish ca Israelnën rëbúnquinën 'apu nëtétimoi 'iti 'icën. Ax ca cëñútimoi 'apu 'inuxun 'aia.

³⁴ Cacëxun ca Marianën ángel cacëxa:

—'Ëx cana unibë 'icëma pan 'ain. ¿Usa 'aish carana uisax usai 'iti 'ain?

³⁵ Cacëxun ca ángelnë cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca minu uti 'icën. Manámi 'icë Nucën Papa Diosan sinanën camina tuñu 'iti 'ain. Usaquin sinánxuncëxunmi tuacëx ca ax Nucën Papa Diosan iscëx upíra 'iti 'icën, —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quiax ca unicamax a ñui quiti 'icën. ³⁶ Min xucën, Elisabet, anribi ca caniacëquinbi bëbu oquin tuaia. Ca tuaíma quicancëbëbi ca aín tuá mëcën achúshi 'imainun achúshi 'uxëinshi chaia. ³⁷ 'Aíma ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'icën.

³⁸ Cacëx ca María quiacëxa:

—Ënu cana 'ain, a Nucën 'Ibu cuëñcë ñu 'axunti. Min cacëسابi oi ca 'iti 'icën. Usaquin cacëx ca ángel cuancëxa.

María Elisabet isi cuan

³⁹ 'Itsama nëtë 'icëbë ca María bënëtishi Judea menu 'icë ëma achúshi, matánu 'icë, anu Elisabet isi cuancëxa. ⁴⁰ Cuanx bëbai Zacariasnën xubunu atsinquin ca Marianën Elisabet —¿ënu caina 'ain? —quixun cacëxa. ⁴¹ Usaquin Marianën cacëxuan Elisabetnën cuacëbëshi ca aín pucunua ax aín tuá ubiacëxa. Usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan upí oquin Elisabet sinánmiacëxa. ⁴² Sinánmicëx cuëñquin ca Elisabetnën munuma María cacëxa:

—Nucën Papa Diosan mi sinánxuanxa, xanu raíri 'acësamaira oquin. Min tuáribi ca an upí oquin sinánxunia. ⁴³ Mixmi Nucën 'Ibu ax uti nun caincë aín tita 'aish 'ë isi ucëbë cana cuëñnibi rabinin. ⁴⁴ 'Ën minmi cacëxun cuacëbëshi ca 'ën pucunu 'icë tuá cuëñi ubíaxa. ⁴⁵ Nucën 'Ibu Dios quicëسابi oi ca aséرابi 'iti 'icën. Ca usai 'iti 'icë quixun sinani camina cuëñinra cuëñnti 'ain.

⁴⁶ Elisabetnëan usaquin cacëxun ca Marianën cacëxa:

'Ën cana Nucën 'Ibu Dios cuëñquin rabin. ⁴⁷ 'Ën 'Ibu Dios an ainan 'inun 'ë iëmicë, a sinani cana cuëñinra cuëñin. ⁴⁸ 'Ëx ñuñuma 'aishbi ami sináncë 'icë ca Nucën 'Ibu Diosan 'ë sinánxuanxa. Usoquin sinánxuncë 'ëx 'ain ca camabi unix 'ë ñui —a ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxuanxa —quiti 'icën. Axa ënë nëtënu bucuë unicaman rëbúnquinëxribi ca usai 'ë ñui quiti 'icën. ⁴⁹ Nucën Papa Dios ax cushiira 'ixun ca 'ën sináncëma ñu upíra upía 'ë canun quixun aín ángel xuaxa. An ca aín sinan upíra 'aish uisa ñu 'atimabi 'ati sinanima. ⁵⁰ Usabi oquin ca uicaman cara ami racuëanan aín bana cuatia acama nuibaquin 'aquinia. ⁵¹ Cushiira 'ixun ca an unin 'acëma ñu 'axa. Axa —'ëx cana uni itsisamaira 'ai —quixun sinani rabicë unicama ca an ñuuma 'imiíaxa. ⁵² 'Imianan ca 'apucamaribi 'apuma 'inun meu onan axa meu 'icë unicamaribi meuma 'inun 'imiíaxa. ⁵³ Panancë unicama ca pimíaxa. Pimianan ca ñuñu unicama ñu 'inántëcëñquinma ñancáishi cuantánun xuaxa. ⁵⁴ Israelnën rëbúnquicama ainan 'inúan caiscë acama ca nuibaquin manuquinma 'aquianxa. ⁵⁵ Usai ca xëñibua 'aínbi 'iti 'icë quixun ca aín rëbúnquicama ñuquin Nucën Papa Diosan nucën rara Abraham cacëxa.

⁵⁶ 'Ësai qui sënëntancëx rabë 'imainun achúshi 'uxë Elisabetbë 'itancëx ca María aín xubunu cuantëcëancëxa.

An uni nashimicë, Juan, bacëan

⁵⁷ Usa 'ain ca Elisabet aín bacënti nëtë sënëncëbë, nucë bënë tuá bacëancëxa. ⁵⁸ Bacëncë —a ca Nucën 'Ibu Diosan nuibaquin tuáñu 'inun 'imiíaxa —quixun 'unánbiani a 'urama 'icëcama 'imainun aín aínsi 'ibucamaxribi Elisabet isi cuanx ca abë banai cuëñcëncëxa. ⁵⁹ Usai 'itancëx ca Elisabet bacëncë achúshi semana 'imainun achúshi nëtë 'ain, judíos unibunëan

'acësoquin, a tuá judío 'icë 'unánti oi anu timéacëxa. Timéax ca aín papan anénbi anécatsi quiax quiaucëxa. ⁶⁰ Quicëbëbi ca aín titax:

—Usama ca. Aín anëx ca Juan cacë 'iti 'icë —quiax quiaucëxa.

⁶¹ Quia ca cacancëxa:

—¿Uisa cupí cara Juan caquin anëcë 'iti 'ic? Uinu 'icë min aínsi 'ibúxbi ca usaquin anëcë 'áima 'icën.

⁶² Usaquin catancëxun ca aín papa uisaquin anëti cara cuëënia quixun ñucáquin męcënan 'unánti oquin sanánquin cacancëxa. ⁶³ Usoquian cacancëxun ca aín papan anu cuëñëoti ñua 'inánun quixun aín męcënan tanquin cacëxa. Cacëxun 'inancëxun ca —aín anë ca Juan 'icën —quixun cuëñëocëxa. Usaquian cuëñëocë isi ca uisa cupí cara usaquin anëia quiax sináncasmacancëxa. ⁶⁴ Usaquian cuëñëocëbëa sináncasmacancëbëshi ca Zacarías banatëcëancëxa. Banatëcënquin ca Nucën Papa Dios rabiacëxa.

⁶⁵ Usai 'icëbë ca anu 'icë unicama sináncasmai ratuacëxa. 'Imainun ca Zacaríasbëa aín bëchicë usai 'icë banacama Judea menu 'icë matácamanu 'icë unicaman chaniaioia cuacëxa. ⁶⁶ Chaniaioia cuax ca a tuá ñuiquian ñuicë banacama atun nuitu mëúishi sinánan, Nucën Papa Diosan ca abë 'ixun asérobi a sinánxunia quixun 'unani, —¿ënë tuáratsu cara canitancëx uisa uni 'iti 'ic? —quiax canancëxa.

Zacarías canta

⁶⁷ Usai quimainun ca a tuacën papa, Zacarías, ax aín Bëru Ñunshin Upíñu 'aish, Nucën Papa Diosan sinánmicëx cuëëni quiaucëxa:

⁶⁸ —Nucën 'Ibu Dios, a Israel 'imainun aín rëbúnquicaman rabiçë, a ca camabi unin rabiti 'icën. An ca aín unicama 'icë nu nuibaquin, an nuxnu ami sinánun nu sinánmiti a xuaxa. ⁶⁹ An ca cushiira 'ixuan an nu iëmiti axa unun mëñioxa. Ax ca an Nucën Papa Dios rabi David, aín rëbúnqui 'iti 'icën. ⁷⁰ Nucën Papa Diosan ca bërâma an ax quicë bana uni ñuixuncë uni upícaman —usai ca 'iti 'icë —quixun canun camiacëxa, ésaquin, ⁷¹ an ca an nu nuibaçëma unicaman ubíotima oquin nu iëmianan axa numi nishcë unicaman bëtsi bëtsi otima oquin nu iëmiti 'icën. ⁷² Usaquin nu nuibaquin 'aquinquin ca Nucën Papa Diosan nucën raracama cásabi oquin nu ñu 'axunti 'icën. A bana, nucën raracaman rëbúnquinëx ca aín unibu 'iti 'icë quiax quicë, a ca manucëma 'icën. ⁷³ Nucën Papa Diosan ca sinanatëcënxunma nucën rara Abraham cá banax ca éesai quicë 'icën: ⁷⁴ Abrahamnën rëbúnqui nun nu racuëquinma a rabinun ca axa numi nishcë unicaman ubíotima oquin an nu iëmiti 'icën. ⁷⁵ Usaquian iëmicëxun cananuna an iscë nun nuitu upí 'ixun, ax cuëëncësabi oquin 'aquin, camabi nëtë nun bamati nëtë utámainun a rabiti 'ain. ⁷⁶ Usa 'ain cana mixmi 'ën bëchicëratsu 'icë, mi cain, mi ñui ca unicamax, Nucën Papa Dios manámi 'icë an aín bana unicama ñuixunun xucë camina mix 'ai quiax quiti 'icën. Mìn camina, a Nucën 'Ibu Diosan xuti ax ucëma pan 'ain, mix pain rëcuëncuatsincë 'ixun, aín bana cuanun quixun Israel unicama sinánmiti 'ain. ⁷⁷ Mìn sinánmicëxun ca 'unánti 'icën, a cupí ca atun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun iëmicë 'iti 'icë quixun. ⁷⁸ Usoquin 'iminuxun ca Nucën Papa Diosan nu nuibaquin, an nu iëmiti, a aín nëtënu 'icëbi ënë menu nubë 'inun xuti 'icën. ⁷⁹ Xucëxun uquin ca axa aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë upíma 'ianan —'ën bamati ca 'urama 'icë —quixun sinani racuëti masá nuituti bëánquibucënu 'icësa unicama atun 'uchacama tërënquin Nucën Papa Diosnan 'inun 'imianan nuxnu Nucën Papa Diosbë upí 'aish ax cuëëncësabi oi 'inun nu 'imiti 'icën.

Usai ca Zacarías Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx quiaucëxa.

⁸⁰ Usa 'aish ca caní a tuá aín sinan upí 'iacëxa. Usa 'aish ca anúan Israel unicama bana ñuixunti nëtëa sënëntamainun anu uni 'icëma menu 'iacëxa.

2

Jesús bacëan

(Mt 1.18-25)

¹ Ënë menua Jesús uti ca éesai 'iacëxa: Romanu 'icë 'apu, César Augusto, aín bana ca cuacocancëxa, camabi unix ca aín anë quiricanu 'ai cuanti 'icë quixun. ² Cirenio cacë uni axa Siria nëtënu 'icë unicaman 'apu 'ain ca a quirica 'atabaquin 'acancëxa. ³ Usa 'ain ca camabi unix uinu 'icë émanuax cara bacëancëxa, anuxun aín anë quiricanu 'ai riquiancëxa. ⁴ Usa 'ain ca José Galilea menu 'icë éma Nazaret cacë, anuax Belén cacë émanu cuancëxa. Belén ax ca Judea menu 'icë éma, anuaxa David bacëan, a 'iacëxa. José, ax David aín rëbúnqui 'aish, ca aín anë 'ai Belënu cuancëxa. ⁵ Cuanquin ca an binuxun 'unántiocë xanu, María, tuñu 'icë, anribia aín anë 'anun buáncëxa. ⁶ Buáncëx cuanx Belënu bëbatancëx ca María aín bacënti nëtë sënëncëbë ca anu 'iti xubu anu 'ainbia 'aisamaira 'ixun unin tsitsiruan

anuxun ñuina pimiti 'itinuax María bacéancéxa. Bacénxun ca chupan rabúnxun anuxun ñuina pimiti bunánti anu aín tuá racáncéxa.

Angelcaman an ñuina bérúancé unicama ca

⁸ Usa 'ain ca Belén 'urama 'icé pastonu an ñuina bérúancé unicama 'iacéxa. 'Ixun ca imé 'uxti téaquin aín ñuina bérúancéxa. ⁹ Anu 'ixun ca Nucén 'Ibu Diosan xucéx ángel achúshi atumi chíquiracétia isacéxa. Iscébétan ca Nucén 'Ibu Diosan pécacén atu pécacéxa. Usocébé ca ratuti racuéacéxa. ¹⁰ Usariabi ca ángelnèn atu cacéxa:

—Racuéaxma ca 'it. Micama cana upí bana ñuixunin. Ènèx ca camabi unín cuati 'icén. Cuati ca chuáma tani cuéenti 'icén. ¹¹ Ènè nètèn ca bacéanxa anuax David bacéan émanuax an camabi uní aín 'ucha téréncé 'aish Nucén Papa Diosnan 'inun iémiti. Ax ca Nucén 'Ibu Cristo, a 'icén. ¹² Ènè isquin camina 'èn mitsu cacé bana ax ca aséabi 'icé quixun 'unánti 'ain, cuanxun camina a Tuá chupan rabúnxun anuxun ñuina pimitinu racáncé isti 'ain.

¹³ Quicébeshi ricuatsini timéti Nucén Papa Dios rabi ca ángelcamax quiacéxa:

¹⁴ —¡Naínu 'icé Nucén Papa Dios rabinun ca 'at! ¡Ènè nètènuaxa Nucén Papa Diosbè upí 'icé unicamax ca chuámashirua 'ican!

¹⁵ Usoquin atu catancéxa ángelcamax naínu riquiancébé ca an ñuina bérúancé unicamax canancéxa:

—Taín isi Belénu cuanun ca cuan, nua Nucén 'Ibu Diosan camicéxuan aín ángelnèn nu cacé ènè isi.

¹⁶ Cananquiani bènétishi riquianxun ca María 'imainun José isanan aín Tuá anuxun ñuina pimitinu racáncé isacéxa. ¹⁷ Isquin ca ángelnèan a Tuá ñuiquin cacé banacama ñuixuancéxa. ¹⁸ Usaquian an ñuina bérúancé unín ñuina cuati ca an cuacé unicama ratúacéxa. ¹⁹ Ratúquinbi ca Marianèn aín nuitu mēúishi ènè ñucama manuquinma sináncéxa. ²⁰ Usa 'ain ca an ñuina bérúancé unicama an a iscé ñucama 'imainun an a cuacé ñucama sinánquin Nucén Papa Dios rabi, pastonu amiribishi riquiancéxa. Riquianquin ca —ángelnèn nu cacésabi oi ca 'iixa —quixun sinánan ax ca upíira 'icé quixun sinánquin Nucén Papa Dios rabiácéxa.

Josébétan Marianèn Jesús anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu buan

²¹ María bacéncé achúshi semana 'imainun achúshi nètè 'ain ca atúan aín bēchicé 'acésabi oquin judíos uní rairinèn Marianèn tuá judío 'icé 'unántiocéxa. 'Unántioquin ca María tuutisama pain 'aían ángelnèn cacésabi oquin Jesús caquin anéacéxa.

²² Moisésnèn cuénèo banaxa —bacéantancéxun ca camabi judío xanun usoquin aín tuá 'ati 'icé —quicésabi oquin ca Marianèn anúan bacéncé 'uxé sēnēncébétan aín rēcuén tuá Josébétan Jerusalénu buáncéxa, ax ca ainan 'icé Nucén 'Ibu Dios canuxun. ²³ Moisésnèn cuénèo bana ca ésaí quia: “Camabi rēcuén bēbu tuá ax ca Nucén 'Ibu Diosnanshi 'iti 'icén”. Usa 'ain ca a bana quicésabi oquin Josébétan Marianèn Jerusalénu 'icé xubu, anuxun Nucén Papa Dios rabiti, anu Jesús buáncéxa. ²⁴ Moisésnèn cuénèo bana ca quia, anúan aín bēbu tuá bacéncé 'uxé sēnēncébétan ca xanun an 'aracacé numacuru rabé buánti 'icén, numacuru itsi 'aíma 'ain ca an 'aracacé paru numacuru buánti 'icén. A bana quicésabi oquin ca Marianèn Jesús buánan numacuru rabéribi judíos sacerdote 'inánuxun buáncéxa.

²⁵ Jerusalénu 'icé uní achúshi ax ca Simeón caquin anécé 'iacéxa. A unix ca upí nuituñu 'ixun a rabianan Nucén 'Ibu Dios quicésabi oquin 'acé 'iacéxa. Usa 'ixun ca an Israel unibu chuámashirua 'imiti, axa uti caíancéxa. Usa 'ain ca abé Nucén Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí 'iacéxa. ²⁶ An ca Nucén Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicéxun ésoquin sinánquin 'unáncéxa: Bamacéma pain 'ixun cana 'èn axa utia judíos unicaman caíncé, Cristo, a Nucén 'Ibu Diosan xucé isti 'ain.

²⁷ Usa 'ain ca Simeón Nucén Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicéx anuxun Nucén Papa Dios rabiti xubunu cuancéxa. Cuanx anu 'ain ca Josébé María, Moisésnèn cuénèo bana quicésabi oquin 'anuxun Jesús buanx atsíancéxa. ²⁸ Atsinia isquin a tuá 'icúquin biquin ca Simeonèn Nucén Papa Dios rabiquin cacéxa:

²⁹ Èn 'Ibu Dios, a ñuiquinmi 'é cacé a cana isan. Usa 'ain ca 'èx bamati asábi 'icén. ³⁰ An camabi uní aín 'uchacama téréntin minan 'inun iémiti a cana 'èn bérúnbi isin. ³¹ Ax ca usaí 'iti 'icé quixun camabi unín 'unánun camina aín uti mēñon. ³² An ca Israel unibushima judíosma unicamaribi aín sinan upí 'inun 'imiti 'icén. Minan 'inúnmi caísa, Israel unibu, acama achúshi 'aish, a cupí ca camabi unín Israel unibu rabiti 'icén.

³³ Simeónéxa Jesús ñui quia cuati ca Josébé María uisa 'aish cara usaí 'iti 'icé quiax sináncasmacéxa. ³⁴ Sináncasmaiabi ca Simeónèn acama Nucén Papa Dios ñucáxuntancéxun Jesusan tita, María, cacéxa:

—Ènè tuá cania aín bana cuaisama tani ca 'itsaira Israel uní Nucén Papa Diosbè upíma 'iti 'icén. Usaí 'icébébi ca 'itsa unixribi aín bana cuati abé upíira 'iti 'icén. Uisai cara Nucén Papa

Dios cuèënia quixuan unicaman 'unánun xucè 'aínbi ca 'itsa unix aín bana cuati cuèëníma a ñui 'atimati banati 'icèn. ³⁵Usai 'ia isquin ca an uisoquin cara aín nuitu mèu sinania quixun Nucèn Papa Dios 'imainun unicamanribi 'unánti 'icèn. Usaía 'imainun camina mixiribi, María, a sinánxuni masá nuituirati 'ain.

Usaquin ca Simeonèn María cacèxa.

³⁶Anuribi ca achúshi xanu xèniira, Ana cacè, 'iacèxa. Ana ax ca an Nucèn Papa Dios quicè bana unicama ñuixuncè xanu 'iacèxa. Ax ca Asernèn rëbúnqui achúshi, Fanuel cacè, aín bëchicè 'iacèxa. Xuntacu 'icèa bicèx ca aín bënëbè mëcèn achúshi 'imainun rabé baritia 'iacèxa. ³⁷Mècèn achúshi 'imainun rabé baritia 'icèbè casunamèa 'aish ca ochenta y cuatro baritiañu 'iacèxa. Usa 'ixun ca anuxun a rabiti xubunuax camabi nètèn abè banaquin Nucèn Papa Dios rabiácèxa. A upí oquin sinánuxun ca bëtsi bëtsi nètèn piama 'icèn. Nètènbi imèbi ca usaquin Nucèn Papa Dios rabiácèxa. ³⁸Josébè María a bëi atsincèbè axribishi anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Anan Jesús isacèxa. Isi cuèënquin ca — asábi ca — quaquin Nucèn Papa Dios rabiácèxa. Rabiquin ca anu 'icè uni an anun Jerusalénu 'icècama 'imainun camabi judíos uni chuámarua 'inux ièti nètè caíncè unicama, a Jesús ñuiquin — an nu iémíti a ca ènèx 'icè — quixun cacèxa.

Nazaretnu cuantècèan

³⁹Usa 'ain ca Josébètan Maríanèn Nucèn 'Ibu Diosan bana Moisésnèn cuèëno ax quicèsabi oquin 'atancèx Galilea menu cuantècèni anu atux 'icè èma, Nazaret, anu bëbatècèancèxa. ⁴⁰Anu cuanx ca Jesús Nazaret èmanuax caniacèxa. Cani cushi 'ixun ca ñu upí oquin 'unáncèxa. Usai 'ia cania ca aín Papa Diosan upí oquin 'aquiancèxa.

Anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunua Jesús 'ia

⁴¹Usaía Jesús canimainun ca José 'imainun María camabi baritian, Pascua anun carnero 'ati nètèn Jerusalénu 'inux cuancèxa. A nètè ax ca aín raracama Egipto menuax 'atimocè 'aish bamaibi ièa, a sinánquin Nucèn Papa Dios rabiquin carnero 'ati nètè 'iacèxa. ⁴²Usai cuanquin ca mëcèn rabé 'imainun rabé baritiañu 'icè Josébètan Maríanèn Jesús anun carnero 'ati nètèn Jerusalénu buáncèxa. ⁴³Anu cuanx anun carnero 'ati nètè inúmbiani amiribishi Nazaret èmanu cuantècènquin ca Maríanèn Josébètan a ñubi sinanima cuanquin Jesús Jerusalénu bi biancèxa. ⁴⁴Èbiani ca rairi unicamabè cuancèsa sinani Josébè María achúshi nètè bain cuancèxa. Cuanxun ca aín aínsi 'ibucamanua barianan an 'unáncè unicanuaribi bariquinbi 'aimocèxa. ⁴⁵Aímobiani ca Josébè María amiribishi Jerusalénu bari cuantècèancèxa.

⁴⁶Usa 'ain ca rabé 'imainun achúshi nètè 'icèbètan anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunu tsóxuan, an Moisésnèn cuèëno bana uni 'unáncè unicaman bana ñuixuncèxun cuaquin anribi atu bana ñucatia mëracèxa. ⁴⁷Jesusan bana cuati ca a unicama ratuácèxa. Ratuti ca — uisa 'ixun cara ènè tuacèn ènè ñucama 'unánan nun ñucácèxunribi upí oquin ñuia — quíax sináncasmacèxa. ⁴⁸Usaía a unicamabè banai tsócè Jesús mèrai ca Josébè María ratuácèxa. Ratuquin ca aín títan cacèxa:

—¿Uisa 'aish caramina usai 'ian? Min 'unan papabètan cana mi mëracatsi bënëquin barin.

⁴⁹Cacèxunbi ca Jesusan cacèxa:

—¿Uisa cupí caina 'è barian? ¿Èn Papa quicèsabi oquin 'èn ñu 'ati caramina 'unaniman?

⁵⁰Cacèxun cuaquinbi ca Josébètan Maríanèn uisoquin caquin cara usoquin caia quixun 'unánma 'icèn.

⁵¹Usa 'ain ca José 'imainun Mariabè Jesús Nazaretnu cuantècèancèxa. Cuanx anuax caniquin ca aín 'unan papa 'imainun aín tita quicèsabi oquin ñu 'acèxa. Usaía canimainun ca Maríanèn Jerusalénuaxa Jesús 'icècama a manuquinma sináncèxa. ⁵²Sinánmainun ca Jesús caniacèxa. Cani aín nami cushi 'ianan ca ñu upí oquin 'unáncèxa. Usa 'icè ca — ax ca upí tuá 'icè — quixun camabi unín cuèënquin nuibacèxa. Nuibamainun ca Nucèn Papa Diosanribi a isi cuèënquin nuibacèxa.

II. GALILEA MENUXUAN JESUSAN UNICAMA BANA ÑUIXUAN (3.1-9.50)

3

Anu uni 'icèma menuxuan an uni nashimicè, Juanèn uni bana ñuixuan

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹Tiberio anun Romanuxun 'apu 'imicancè nètèa quince baritia 'icèbè ca Poncio Pilato Judea menu 'icè unicaman 'apu 'iacèxa. Usai 'imainun ca Herodes Galilea menu 'icè 'apu 'iacèxa. 'Imainun ca Herodesnèn xucèn, Filipino, ax Iturea me 'imainun Traconite menu 'icè 'apu 'iacèxa. 'Imainun ca Lisianas cacè uni, ax Abilinia cacè menu 'icè 'apu 'iacèxa. ²Usaía 'imainun ca Anás 'imainun Caifás a rabètax judíos sacerdotecaman cushi 'iacèxa. 'Imainun

ca Zacaríasnën bëchicë, Juan, axa anu uni 'icëma menu 'icë, a Nucën Papa Diosan aín bana sinánmiquian unicama bana ñuixunun quixun 'imiacëxa. ³ 'Imicëx cuani Jordán cacë baca rapasu 'icë mecamanu cuanquin bana ñuixuni ca ësai quiacëxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ëni Nucën Papa Diosmi sinani camina nashimicë 'iti 'ain, mitsun 'uchacama téréncë 'inun.

⁴ Usai ca Juan quiacëxa, a ñuiquian an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, Isaiásnën cuëñeosabi oi, ësai quicë:

Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ësai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëñoquin racanacësaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain. ⁵ Matá nancëcëcamax ca natacacacë 'iti 'icën, aín bashicama 'imainun matácama ca bëtsibëtan sënën 'iti 'icën, bai tëntúncëcamax ca racanacë 'iti 'icën, bainu 'icë quinicama ca natacacacë 'iti 'icën. ⁶ Usoquian 'an ca ax uti 'icën. Axira ucëbëtan ca camabi unin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, unicama 'aquinquin ainan 'inun iëmiti 'icë quixun isti 'icën.

⁷ Usa 'ain ca Juanën atu nashiminun 'aisamaira uni anu riquiancëxa. Riquianxa bëbacë ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti, runu an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nëtën masócë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax? ⁸ Unían mitsu aséribi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. —Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinánxunma ca 'acan. Aséribi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën. ⁹ Èsa ca. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu níracëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëënia. Usaribi oquin ca bënëñquinshi mitsúxmi sinanati ami sináncëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

¹⁰ Juanën usaquin ñuixunia cuaquin ca anu 'icë unicaman —¿Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'inuxun caranuna añu 'ati 'ai? —quixun Juan ñucáquin cacëxa. ¹¹ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uix cara cutun rabëñu 'icë an ca cutúnñuma uni aín cutun achúshi 'inánti 'icën. Uix cara pitiñu 'icë an ca pitiñuma uni paná 'inánti 'icën.

¹² An 'apu buánmíti curíqui bicë unicamaxribi ca an atu nashiminun quiax Juanu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca cacëxa:

—¿Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'inuxun caranuna añu 'ati 'ain?

¹³ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uiti curíquimi binun cara mi caxa, ashi camina 'apu buánminuxun biti 'ain.

¹⁴ Suntárucamanribi ca anu cuanxun Juan ñucáquin cacëxa:

—¿Nunribi caranuna añu 'ati 'ain?

Ñucácxun ca cacëxa:

—Camina unin ñu 'imainun aín curíqui mëcamatima 'ain, mëëxun 'anan camina paránxunribi unin ñu mëcamatima 'ain, camina cëmëi ami manánxunribi unin ñu bitima 'ain. Mitsun ñu 'ati cupía 'apun curíqui 'ináncëxun camina 'atimati banaquinma cuëñquin ashi biti 'ain.

¹⁵ Èsoquian Juanën bana ñuixunia an cuacë unicaman ca —ënë uni sapi ca Cristo, axa uti nun caíncë, a 'icë —quixun cuëñquin sináncëxa. ¹⁶ Sinania ca Juanën anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu 'umpaxan nashimin. Usa 'ainbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin ca tsi rëquirucënëan ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën. ¹⁷ An ñu 'apacë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Ca ësai 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaiia. Chacaquian tacaia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiquia. Usai 'ia bërúanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënëntisamanën nëënia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bíanan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimi xacá nëënti pucësa 'imiti 'icën.

¹⁸ Usaquin bana ñuixuanan unicama 'ësëquin ca Juanën Jesús ñuiquin a cuatia cuëñun bana ñuixuancëxa. ¹⁹ Ñuixuanan ca 'apu Herodes cacë an aín xucënan xanu, Herodías cacë, a bíanan bëtsi ñu 'atimaribi 'acë 'icë —mínmi 'acë ñu ax ca 'aisama 'icë —quixun Juanën 'apu Herodes a cacëxa. ²⁰ Usaquian cacëxunbi sinanaquinma ñu 'atimaira 'atëcëñquin ca Herodesnën Juan sipuanun aín unicama cacëxa.

Juanëan Jesús nashimía
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Sipuacëma pan 'ixun unicama nashimianan ca Juanën Jesúsribi nashimiacëxa. Nashimicëx aín Papa Diosbë banacëbë ca naí panarábëacëxa. ²² Usacëbë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí numacuru iscësa 'aish uax anu 'irucacëxa. Usaía 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësai isc:

—Mix camina 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuëënin.

Jesusan chaitiocëcama 'imainun aín raracamaxa 'ía
(Mt 1.1-17)

²³ Unicama pain bana ñuixuanan 'aquini ca treinta baritiañusa Jesús 'iacëxa. Unicaman sináncëx ca Josénëx aín papa 'iacëxa. José ax ca Elinën bëchicë 'iacëxa. ²⁴ Elí ax ca Matatnën bëchicë 'iacëxa. Matat ax ca Levitan bëchicë 'iacëxa. Levi ax ca Melquín bëchicë 'iacëxa. Melqui ax ca Jananën bëchicë 'iacëxa. Jana ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. ²⁵ José ax ca Matatíasnën bëchicë 'iacëxa. Matatías ax ca Amosnën bëchicë 'iacëxa. Amós ax ca Nahunnën bëchicë 'iacëxa. Nahum ax ca Eslinën bëchicë 'iacëxa. Esli ax ca Nagainën bëchicë 'iacëxa. ²⁶ Nagai ax ca Maatnën bëchicë 'iacëxa. Maat ax ca Matatíasnën bëchicë 'iacëxa. Matatías ax ca Semeinën bëchicë 'iacëxa. Semein ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. José ax ca Judánën bëchicë 'iacëxa. ²⁷ Judá ax ca Joananën bëchicë 'iacëxa. Joanan ax ca Resan bëchicë 'iacëxa. Resa ax ca Zorobabelnën bëchicë 'iacëxa. Zorobabel ax ca Salatielnën bëchicë 'iacëxa. Salatiel ax ca Nerín bëchicë 'iacëxa. ²⁸ Neri ax ca Melquin bëchicë 'iacëxa. Melqui ax ca Adinën bëchicë 'iacëxa. Adi ax ca Cosamnën bëchicë 'iacëxa. Cosam ax ca Elmodamnën bëchicë 'iacëxa. Elmodam ax ca Ernën bëchicë 'iacëxa. ²⁹ Er ax ca Josuénën bëchicë 'iacëxa. Josué ax ca Eliezernën bëchicë 'iacëxa. Eliezer ax ca Jorimnën bëchicë 'iacëxa. Jorim ax ca Matatnën bëchicë 'iacëxa. ³⁰ Matat ax ca Levitan bëchicë 'iacëxa. Levi ax ca Simeonën bëchicë 'iacëxa. Simeón ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa. Judá ax ca Josénën bëchicë 'iacëxa. José ax ca Jonanën bëchicë 'iacëxa. Jonán ax ca Eliaquinnën bëchicë 'iacëxa. ³¹ Eliaquim ax ca Meleanën bëchicë 'iacëxa. Melea ax ca Mainanën bëchicë 'iacëxa. Mainán ax ca Matatanën bëchicë 'iacëxa. Matata ax ca Natanën bëchicë 'iacëxa. ³² Natán ax ca Davitan bëchicë 'iacëxa. David ax ca Isainën bëchicë 'iacëxa. Isaí ax ca Obednën bëchicë 'iacëxa. Obed ax ca Booznën bëchicë 'iacëxa. Booz ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. Sala ax ca Naasonën bëchicë 'iacëxa. ³³ Naasón ax ca Aminadabnën bëchicë 'iacëxa. Aminadab ax ca Aramnën bëchicë 'iacëxa. Aram ax ca Esromnën bëchicë 'iacëxa. Esrom ax ca Faresan bëchicë 'iacëxa. Fares ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa. ³⁴ Judá ax ca Jacobnën bëchicë 'iacëxa. Jacob ax ca Isaacnën bëchicë 'iacëxa. Isaac ax ca Abrahamnën bëchicë 'iacëxa. Abraham ax ca Tarénën bëchicë 'iacëxa. Taré ax ca Nacornën bëchicë 'iacëxa. ³⁵ Nacor ax ca Serugnën bëchicë 'iacëxa. Serug ax ca Ragaunën bëchicë 'iacëxa. Ragau ax ca Pelegnën bëchicë 'iacëxa. Peleg ax ca Hebernën bëchicë 'iacëxa. Heber ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. ³⁶ Sala ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. Cainán ax ca Arfaxadnën bëchicë 'iacëxa. Arfaxad ax ca Semnën bëchicë 'iacëxa. Sem ax ca Noénën bëchicë 'iacëxa. Noé ax ca Lamecnën bëchicë 'iacëxa. ³⁷ Lamec ax ca Matusalenën bëchicë 'iacëxa. Matusalén ax ca Enocnën bëchicë 'iacëxa. Enoc ax ca Jarednën bëchicë 'iacëxa. Jared ax ca Mahalaleelnën bëchicë 'iacëxa. Mahalaleel ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. ³⁸ Cainán ax ca Enosnën bëchicë 'iacëxa. Enós ax ca Setnën bëchicë 'iacëxa. Set ax ca Adanën bëchicë 'iacëxa. Adán ax ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'iacëxa.

4

Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Juanëan Jordán bacanuxun nashimicëbë abë 'ixun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uní 'icëma menu cuanti sinánniacëxa. ² Cuanx ca cuarenta nëtën anu 'iacëxa. Anua 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacëxa. Anu 'ixun ca a nètëcaman Jesusan ñu piama 'icën. Ñu piima ca panancëxa. ³ Panancë isquin ca ñunshin 'atimanën 'apun 'atima ñu 'amicatsi quixun ësaguin cacëxa:

—Asérabi Diosan Bëchicë 'ixun ca ënë maxax pán 'inun cat.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quia: “Pán piishi ca uní tsótima 'icën”.

⁵ Usotancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun aín bashi chairucë manan Jesús buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icë ëmacama cuainacëa bënëñquishí ismiacëxa. ⁶ Ismiquin ca cacëxa:

—Ami iscë mecama 'imainun ami iscë ëmacama 'imainun anu 'icë ñucama ënëx ca 'ënan 'icën. Usa 'icë cana ui carana 'inántisa taní a, aín 'ibu 'imiquin, ënë ñucama 'inánti 'ain.

7 Rantin puruni tsóbuquinmi min dios 'icé 'è rabiçêxun cana ênê mecama 'imainun ênê menu 'icé êmacama 'imainun anu 'icé ñucama mixmi aín 'ibu 'inun mi 'inánti 'ain.

⁸ Usaquian cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Ñunshin 'atimanên 'apu, ênuax ca cuantan. Nucên Papa Diosan bana cuênêo ca êsai quia: “Min 'Ibu Diosêshi camina rabiti 'ain. Rabiçuin camina ashí ax cuêncêsabi oquin ñu 'axunti 'ain”.

⁹ Usotancêxun ca amiribishi tantêcêncatsi quixun ñunshin 'atimanên 'apun Jesús Jerusalénu buáncêxa. Buántancêxun ca anu 'icé anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubu aín mascuan manáinra sênên buánuacêxa. Buánrutancêxun ca cacêxa:

—Mix asérabi Diosan Bêchicê 'aish ca ênuax nuánquianx menu nipacê. ¹⁰ Diosan bana cuênêo ca êsai quia:

Nucên Papa Diosan ca mia bérúanun quixun aín ángelcama xuti 'icên. ¹¹ Atun bérúancêxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mecênan mi bití 'icên.

¹² Usoquin cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Êsairibi ca Nucên Papa Diosan bana cuênêo quia: “Nucên 'Ibu Diosan cara 'è iêmiti 'icé iscatsi quixun camina a tantima 'ain”.

¹³ Usaquian Jesusan cacêx ca anúan Jesús tantêcênti 'aíma 'ain, ñunshin 'atimanên 'apu, tantêcêni ucatsi quíax, Jesús êbiani cuancêxa.

Galilea menu Jesús cuantêcêan

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Usaquian 'acêx ca Jesús, bêtsi ñu sinanima Nucên Papa Diosan Bêru Ñunshin Upi-tan cushioquin sinánmicêxêshi, Galilea menu cuantêcêancêxa. Cuanxa bêbaía ca Galilea 'imainun a 'urama 'icé mecamanu 'icé unicamanribi a ñuiquin chanioçêxa. ¹⁵ Anua judíos unicama timêcê xubu itsi xubu itsinu cuanquin ca Jesusan anu timêcê unicama bana 'unánmiacêxa. Usoquin 'aia ca camaxunbi a rabiçêxa.

Jesús Nazaret êmanu 'ía

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Anuaxa canicê Nazaret êma, anu ca Jesús cuancêxa. Cuanx bêbatancêx ca anun ñu mēetima nētêa 'icêbê anua judíos unicama timêcê xubunu cuancêxa, axa anun ñu mēetima nētên 'icêsabi oi. Cuanx atsíanx ca unicaman cuanan Nucên Papa Diosan bana cuênêo ñui niruacêxa. ¹⁷ Niruia ca an a quíríca bérúancê unin Isafasnên cuênêo bana a atu 'axunun quixun 'inancêxa. 'Inancêxun biçuin ca aín catanua êsai quicê bana bariquin mēraquin atun cuanun quixun 'axuancêxa:

¹⁸ Nucên 'Ibu Diosan xucêx 'ênu uax ca aín Bêru Ñunshin Upi 'èbê 'icên. An ca aín Bêru Ñunshin Upi 'inánquin cushioquin ñuñuma unicama upí bana anúan atux Nucên Papa Diosnan 'í cuêênun ñuixuanan, axa masá nuitucê unicama upí oquin sinánminun 'è caxa. 'Imainun ca sipuacê 'aishbia upítax chiçúncê 'inun 'imianan bêxuxu unicama bêxuxuma 'inun 'imianan bêtsi bêtsi ocê unicama bêtsi bêtsi ocêma 'iminun 'è caxa. ¹⁹ 'Imainun ca anúan atun 'Ibu Diosan nuibaquin 'aquinti nētê ca uaxa quixun unicama canun quixun 'è caxa.

²⁰ Usaia quicê bana 'atancêxun mapuquin, an a quíríca bérúancê uni 'inani ca tsóbuacêxa. Tsóbutia ca a xubunu timêcê unicaman ênquinma abi isacêxa. ²¹ Usoquin iscêxun ca Jesusan cacêxa:

—Bêrí ca anun ênê bana quicêsabi oi 'iti nētê uaxa.

²² Cacêxuan cuati ca anu 'icé unicamax cuêeni —aín bana ca asábi 'icé —quianan —axa quicê banax ca upíra 'aish uni itsín banasama 'icé —quíax quíacêxa. Usai qui ca —Joséñên bêchicê 'aishbi cara usai banán? —quíax canancêxa. ²³ Canania 'unánquin ca Jesusan cacêxa:

—Mitsun sapi camina êsaia uni quicê bana anun 'è caisa tanin: “Mix rucuturu 'aish ca mixbi pêxcút”. Usaquin caquin camina 'è cati 'ain: Minmi Capernaúm êmanuxun ñu 'aia nun cuacê usaribi oquin camina anuaxmi canicê me ênuxunribi 'ati 'ai quixun.

²⁴ Canan ca Jesusan cacêxa:

—Mitsun usaquin 'è cati sinancê 'aínbi cana asérabi mitsu cain, an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unían, anuaxa canicê menuxun bana ñuixunia, ca anu 'icé unicaman cuaisama tania. ²⁵ Êsaquinribi cana asérabi mitsu cain, béráma ca Elías an Nucên Papa Dios quicê bana unicama ñuixuncê 'iacêxa. Elías anu 'ain ca rabê 'imainun achúshi bari 'itancêxa mecên achúshi 'imainun achúshi 'uxên 'uí 'íbucêbêma, piti 'aíma 'ain, unicama 'acêñuma 'iacêxa. ²⁶ Usai 'imainuan 'itsa casunamêcê xanu 'aínbi ca raíríma, Sidón cacê menu 'icé êma, Sarepta cacê, anu 'icé casunamêcê xanu achúshi, ashia 'aquinun Nucên Papa Diosan Elías xuacêxa. ²⁷ 'Imainun ca Eliseonêxribi an Nucên Papa Dios quicê bana unicama ñuixuncê 'iacêxa. Axa anu 'ain ca an namí chêquímicê 'insínñu uni 'itsa a nētênu 'iacêxa. 'Itsa 'aínbi ca

Siria cacê menu 'icê uni achúshi, Naamán cacê, ashí Nucên Papa Diosan 'amicêxun Eliseonên ain nami upí 'itêcênun 'imiácêxa.

²⁸ Jesusan usaquin cacêxun cuati ca anu 'icê unicamax xuatemati ami nishacêxa. ²⁹ Nishi niruquin ca a êmanua chiquínbianquin anua a êma 'icê matá chairucê sênêncênu anuxun titicacatsi quixun Jesús buáncancêxa. ³⁰ Usaquin sinánquin buáncancêxibi ca Jesús a unicama nêbêtsinuax atu êbiani cuancêxa.

Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pêxcüa
(Mr 1.21-28)

³¹ Nazaretnuax cuanx ca Galilea menu 'icê êma itsi, Capernaúm, anu cuancêxa. Cuanx bēbatancêxun ca anun ñu mēétima nētēn anua judíos unicama timēti xubunu atsínxun, anu 'icê unicama bana 'unánmiacêxa. ³² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucên Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancêxa. Usai banaia cuati ca anu 'icê unicamax ratuti —usa bana cuacêma cananuna 'ai —quiax quiacêxa.

³³ Usa 'ain ca anu uni achúshi ñunshin 'atimañu 'iacêxa. Usa 'ixun ca munuma cuêncênquin ésaquin cacêxa: ³⁴ —Jesús Nazaretnu 'icê, ¿min caina nu uisoti 'ain? ¿Mix caramina nu cēñui uan? 'Ēn cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucê, a 'ain.

³⁵ Quia ca Jesusan cacêxa:

—Ca nētēt. Ēnê uninuax ca chiquít.

Usaquin cacêx ca ñunshin 'atima a uni menu nipacêmi, anu 'icê unicaman ismainunbi, chiquiacêxa, uisabi oíma. ³⁶ Usoia isi ca anu 'icê unicamax ratúacêxa. Ratuti ca atúxibi canani quiacêxa:

—¿Uisa bana cara ênêx 'ic? Ēnê unix ca ñunshin 'atimanênbia cuaisabi oi cushin banaia. Uninuax, ca chiquít, quixuan cacêx ca chiquítia.

³⁷ Usoquian Jesusan 'acê ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icê unicamainshima a 'urama 'icê menua 'icê êmacamanuxunribi camaxunbi chaniocêxa.

Simón Pedronên nachia Jesusan pêxcüa
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Anua judíos unicama timēti xubunuax cuanx ca Jesús Simonan xubunu bēbai anu atsíancêxa. Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insían, anu 'icê unicaman —Simonan nachi caramina nu pêxcuxuntima 'ai —quixun cacêxa. ³⁹ Cacêx anua racênu cuani, ami bēsui ñanáquan, ain 'itsis nētēn cuacêxêshi ca Simonan nachi pêxcüacêxa. Usaquian Jesusan 'acêxêshi pêxcuti niruxun ca atu pimiácêxa.

Uni itsicamaribia Jesusan pêxcüa
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Bari cuabucêbêa bēbaquishbucêbētan ca a êmanu 'icê unicaman, uni 'insíncêma bētsi bētsi 'insínñu an pêxcunun Jesúsnu bēacêxa. Bêia ca camabi, ain mēcēnan ramēquin, pêxcüacêxa. ⁴¹ Ñunshin 'atimanêxribi ca 'itsa uni 'insíncēnuax chiquíacêxa. Chiquiti munuma cuêncēni ca quiacêxa:

—Mix camina Diosan Bêchicê 'ain.

Quiabi ca Jesusan —ca nētēt —caquin ñunshin 'atima banamiquinma nētēmiacêxa. Atúxa Jesús ax ca Cristo, a Nucên Papa Diosan xucê a 'icê quixun 'unáncê 'aishbi usai quiti ca Jesús cuêēanma 'icên. Usa 'ain ca atúxa quiabi nētēmiacêxa.

Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan
(Mr 1.35-39)

⁴² Usoquin 'oonx ca pēcaracêbê Jesús Capernaúmnuax cuanx anu uni 'icêma menu bēbacêxa. Axa cuancê a caxu a baribiani cuanx ca Capernaúmnu 'icê 'itsaira uni anua Jesús 'icê anu bēbaquin a mēracêxa. Mēraquin ca —nu êbiani camina cuantima 'ai —quixun cacêxa. ⁴³ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Uicamax cara 'êmi catamētia acama ca Nucên Papa Diosan ainan 'imia quixun camabi uni ñuixunun ca Nucên Papa Diosan 'ê xuaxa. Usa 'ixun cana mitsuishima, camabi êmanu 'icê unicamaribi a bana ñuixuni cuanti 'ain.

⁴⁴ Usaquin ca Jesusan an Capernaúmnu 'icê unicama cacêsabi oquin, Galilea menu 'icê êmacamanu cuanxun, anua judíos unicama timēcê xubucamanuxun uni bana ñuixuancêxa.

5

Jesuan 'amicêxuan unin tsatsa 'aisamaira bia
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Parúnppa Genesaret cuébía Jesús 'ain ca Nucên Papa Diosan bana ñuixunia cuaisa tani 'aisamaira uni chêcáisaira oquin tsitsiruacêxa. ² Usoquian chêcáisaira ocêxun ca manê nunti

rabê, uniñuma, parún papa cuébi masi 'urama təcérēcacê isacêxa. Isanan ca an tsatsa bicê aín 'ibu rabê an anuax 'ibúxun atun rica chucaia isacêxa. ³ Iscêxa anua 'icê manê nunti achúshinêx Simónan 'ain, anu 'iruquin ca Jesusan 'uriratsua buánun quixun Simón cacêxa. Cacêxuan buan, anu tsóbuxun, ca Jesusan baca cuébia timécê unicama bana ñuixuancêxa.

⁴ Ñuixunquin sêñeontancêxun ca Jesusan Simón cacêxa:

—Baca nêbêtsi 'uri ca manê nunti buánxun anuxun rican.

⁵ Cacêxun ca Simonan cacêxa:

—Cananuna 'uxti tēaquin tsatsa biquinmabi 'uran ricánêtin. Usa 'aínbi cana minmi 'ê cacêxun 'ên rica saracátécênti 'ain.

⁶ Usoquin Jesusan cacêxun aín rica saracaquin bacanu nêpúquin ca tsatsa 'aisamaira biacêxa. Bicêxa tsatsa 'aisamaira 'ain ca aín rica tēatisa 'iacêxa. ⁷ Usaía 'ia isquin ca Simónbētan abê 'icê unicaman nunti itsinua 'icê unicama mēcēnan sanánquin —nu ca 'aquini ut —quixun cacêxa. Cacêx uxun ca camaxunbi tsatsa biquin puruquin nanētisaira oquin a manê nunti rabê buácacêxa. ⁸ Usoquian 'aia isi ratúquin ca Simón Pedronên aín bēmánon rantin purúnquin —êx cana 'uchañu uni 'ain. Usa 'ain camina 'ê ébiani cuanti 'ai —quixun Jesús cacêxa.

⁹ Simón Pedro 'icēsaribiti ca abê 'icê unicama atun bicê tsatsacama isi ratuti uisa uni cara Jesús 'icê quixun sinani sináncasmacêxa. ¹⁰ Jacobo 'imainun Juan, Zebedeonên bēchicê, an Simón Pedrobētan tsatsa bicê, axribi ca ratuti sináncasmacêxa. Sináncasmaiabi ca Jesusan Simón Pedro cacêxa:

—Racuéaxma ca 'it. Mix an tsatsa bicê uni 'ixunbi camina bēri 'ên 'imicêxun Nucēn Papa Diosan bana ñuixunquin uni 'ēmi sinánmiti 'ain.

¹¹ Usaquian Jesusan cacêxun menu aín nunti rabê rancatancêxun a ébiani ca ami sinani Jesús bē cuancêxa.

Jesuan an aín nami chēquimicê 'insínñu uni pēxcūa
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesúsua Galilea menu 'icê éma achúshinu 'ain ca axa an aín nami chēquimicê 'insinan 'aisamaira oquin aín nami chēquimicê uni anu 'iacêxa. A unin ca a mērai a tanáin rantin puruni bēúnpuququin Jesús cacêxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ê pēxcuti 'ain.

¹³ Cacêxun aín mēcēnan ramēquin ca Jesusan 'insíncê uni cacêxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itēcēni motia.

Usaquian cacêxēshi moti ca aín ñucê nētēacêxa. ¹⁴ Usaria pēxcutia ca Jesusan cacêxa:

—'Èn mi pēxcucê ñuiquin camina uinu 'icê unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina min nami pēxcúcê judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucēn Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pēxcúca quixun camabi unin 'unánun.

¹⁵ Usoquian Jesusan —'ên mi pēxcucê ênê ñuiquin uni caxunma ca 'atan —quixun canbi ca camaxunbi Jesusan 'acê ñucama 'imainun a 'insíncê uni pēxcucê aribi ñuiquin chaniocêxa. Usaquian chaniocêbê ca 'aisamaira uni Jesusan bana ñuixunia cuaisa tani anu Jesús 'icēnu riquiáncêxa. 'Insíncê unicamaxribi ca a pēxcunun quiax anu riquiáncêxa. ¹⁶ Usaía ucēbēbi ca Jesús anu uni 'icēma menu aín Papa Diosbē banai cuancêxa.

Ñicēma uni Jesuan pēxcūa
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Nētê itsían xubunuxun Jesusan bana ñuixuncēbê ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnên cuēnêo bana uni 'unánmicê unicamaribi anu tsócê 'iacêxa. Acamax ca Galilea menu 'icê émacama 'imainun Judea menu 'icê émacama 'imainun Jerusalénuaxribi ricuatsincê 'iacêxa. Usa 'ain ca bana ñuixuanan 'insíncê unicama pēxcunun Nucēn Papa Diosan cushiocê Jesús 'iacêxa. ¹⁸ Jesusan bana ñuixunmainun ca raírinên uni achúshi ñucê nirucuaínquinbi tancēma bacétinu racácê bēacêxa. Bēquin ca sináncêxa, —xubunu atsinmiquin cananuna anua Jesús 'icê anu nanpáti 'ai —quixun. ¹⁹ Sináncēbēbi ca 'itsa unia tsitsíruan, anun atsinmíti 'alma 'iacêxa. Atsinmicasmaquin ca tapitinên buáruxun xubu manánxun aín tapuacê a bēruaratacêxun anun aín bacétinên bēpáquin, anu 'icê unicama nêbêtsi, Jesusan bēmánon nanpácêxa. ²⁰ Nanpáquin ca —Jesusan ca ênê uni pēxcuti 'icê —quixun aín nuitu mēu sináncêxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucê uni cacêxa:

—Min 'uchacama ca tērēncê 'icēn.

²¹ Usaquian caia cuaquin ca an Moisésnên cuēnêo bana 'unáncê unicama 'imainun fariseo unicaman sináncêxa: ¿Uisa uni cara ênêx 'ic? Ax ca anúan Nucēn Papa Diosaxēshi quti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icēn. Uinu 'icê unímbi ca 'ucha tērēntima 'icēn. Nucēn Papa Diosan cuni ca 'ucha tērēnti 'icēn. ²² Usaquian sinania 'unánquin ca Jesusan cacêxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ²³ Ën cana uni ñucë —min 'uchacama ca têrêncë 'icë —quixun cananbi —niruquiiani ca cuantan —quixunribi cati 'ain. ²⁴ Nucën Papa Diosan cushínbi 'ën ënë uni pëxucua isquin camina asérabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën cana unin 'ucharibi têrênti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa:

—'Ën cana mi cain, niruquiiani ca min bacëti bibiani min xubunu cuantan.

²⁵ Cacëxëshi niruquin aín bacëti bibiani ca Nucën Papa Dios rabibiani aín xubunu cuancëxa, anu 'icë unicaman ismainunbi. ²⁶ Usai niruquiiani cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi —ësa ñu cananuna isáma 'ai —qui ax quicancëxa.

Jesusan Leví aín uni 'inun ca

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Usaquin 'atancëx anuax cuanquin ca Jesusan Leví cacë uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mërácëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

²⁸ Cacëxëshi niruquiiani ca aín 'ati ñucama ëbiani Jesúsë cuancëxa.

²⁹ Jesúsë cuantancëxun ca Levitan, Jesúsëcëñun aín 'unánmicë unicamaribi canan piti 'itsa 'amitancëxun aín xubunuxuan abëtan pi unun 'itsa uni camiacëxa. Camicëx uxun ca Levísaribi 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicë 'imainun usa uni raíriribi, camaxunbi Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëtan mesanu tsóxun piacëxa. ³⁰ Usaria isquin ca fariseo unicama 'imainun an Moisésñen cuëñëo bana 'unáncë unicaman atu 'atimaquin ñuiquin Jesusan 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsun an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtan pianan 'uchañu unicama raírribëtan pianan xëain?

³¹ Caia ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturuan a ronti cuëënia. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturuan a ronti cuëënia. ³² Usaribiti cana an —'ëx cana upí 'ai —quixun sináncë unicama a 'ënan 'inun cai uáma 'ain. Ama, an —'ën ñu 'atima 'acë cupí, 'ën nuitu upíma 'aish cana 'ëxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni, upí 'inúxa sinanati 'ënan 'inun cai cana 'ëx uacën.

Uisacasquin cara aín 'unánmicë unicama samáquinma piia quixun Jesús ñucácan

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Usai quia ca fariseo unicama 'imainun axa abë 'icë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa: —Juanëan 'unánmicë unicama ca bëtsi bëtsi nêtën Nucën Papa Diosë banaquin pima samatia. Usaribiti ca fariseonëan 'unánmicë unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'ainbi cara uisacasquin min 'unánmicë unicaman pianan xëain?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿An biti xanua unin biti nêtën caramina pi unun camicëxa ucë axa abë nuibanancë unicama masá nuituquian pima 'inun 'imiti 'ain? Camina 'imitima 'ain. ³⁵ Ésa ca. An xanu biti unin xanu biquin abëtan pi unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutima abë cuëënia. Xanu bibiani cuanguian a unin ëbiancëxun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pitima 'icën. Usaribiquin ca 'ën 'unánmicë unicama 'ëbë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ë bicëxun 'ën ëbiancëxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icën.

³⁶ Usaquin canan ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonëan 'unánmicë bana mescúti rabanán Jesusan ësaquinribi a unicama cacëxa:

—Ca ësaribi 'icën. Nun aintsí uinu 'icë xanúnbi ca aín chupa ió tëaima, anun aín chupa xëni cëxëti. Tëaquin aín sani bicëx ca chupa ió ax 'atimatia. 'Imainun ca a chupa iotan sanix chupa xëni iscësama 'ia. ³⁷ Ésaribi ca. Uí unínbi ca ñuina xacá anu 'unpax chumusa oquin 'acë, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbé ca chëcaxun anu 'arucëxa cubíncë ñu ax tutuqui nêtëtia. ³⁸ Usa 'ain ca ñu chëcacë ñuina xacá chumusa oquin 'acë iónushi 'aruti 'icën. ³⁹ Bërâma chëcacë ñu 'axun —ax ca upí 'icë —quixun sináquin ca unin bëría chëcacë ñu 'aisama tania.

Usaquin ca Jesusan cacëxa.

6

Anun ñu mëëtima nêtëan Jesusan 'unánmicë unicaman trigo bëru bia

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Anun ñu mëëtima nêtëan Jesús anu trigo 'apacë naënu 'icë bain cuancëbé, abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcécë sirícaquin biquin, mëcënan shuquicëxa aín ënxë xucatia piacëxa. ² Usoia isquin ca fariseo raírínën atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina anun ñu mēētima nētēn usaquin 'atima ñu 'ain?

³ Atiuan aín 'unánmicē unicama usoquin caia cuaquin ca Jesusan fariseo unicama cacēxa: —¿Mitsun caramina Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun axa abē cuancē unicomabētan ēsoquin ñu 'acēxa quixun cuēñēo bana a iscēma 'ain? ⁴ Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icē pán, Nucēn Papa Diosan isti oquin nancē, a bixun piacēxa. A panēxa judíos sacerdotenēnshi piti 'aian uni itsin piti 'icēmabi ca sacerdotenēn 'ināncēxun bixun Davidnēn piacēxa. Piquin ca axa abē 'icē unicama anribia pinun 'ināncēxa. ⁵ Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ēn anun ñu mēētima nētēn cara añu 'ati 'icē quixun uni cati 'ain.

Jesusan aín mēcēn bamacē uni mēpēxcūa

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Anun ñu mēētima nētēn itsin, anua judíos unicama timēti xubunu atsínxun ca Jesusan anu 'icē unicama bana ñuixuancēxa. Ñuixunmainun ca aín mēcēn mēqueu bamacē uni achúshi anu 'iacēxa. ⁷ A uni isquin ca an Moisésnēn cuēñēo bana 'unāncē unicama 'imainun fariseo unicaman, anun ñu mēētima nētēn caraisa uni pēxcūia quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bēruāncēxa. ⁸ Usaquian sināncania 'unánquin ca Jesusan aín mēcēn bamacē uni cacēxa:

—Nēri ai ca nēbētsi ēnu nīracēt.

Cacēx nīrucuatsini ca anu nīracēacēxa. ⁹ Anua nīmainun ca Jesusan an Moisésnēn cuēñēo bana 'unāncē unicama 'imainun fariseo unicama cacēxa:

—Ēsaquin cana mitsu ñucatin, ¿anun ñu mēētima nētēn cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mēētima nētēn cara unin uni itsi 'insincē 'aquinti 'ic? ¿Cara bamatanun isēshiti 'ic?

¹⁰ Ēsaquin caxun atu ñachatancēxun ca Jesusan aín mēcēnmi ñucē uni cacēxa:

—Ca mēshpat.

Cacēx mēshpatishi ca mēpēxcūacēxa. ¹¹ Usaquian 'aia isi xumatī nishi ca uisa caranuna Jesús otī 'ai quiax 'ēsēnani canancēxa.

Aín 'unánmicē uni 'inúan Jesusan mēcēn rabē 'imainun rabē uni caísa

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Usa 'ain ca aín Papabē banai Jesús matánu cuancēxa. Cuantancēx ca imē 'uxti tēai abē banacēxa. ¹³ Usai bananēquin ca pēcaracēbētan axa ami sināncē unicama timēxun, mēcēn rabē 'imainun rabē caisquin —ēñēcamax ca 'ēn 'unánmitancēxun uni bana ñuixun 'ēn xuti 'icē —quixun cacēxa. ¹⁴ Acamax ca 'iacēxa Simón 'icēbia Jesusan Pedro caquin anēcē, a 'imainun aín xucēn Andrés, a 'imainun Jacobo 'imainun Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, acama 'imainun Jacobo, Afleonēn bēchicē, 'imainun Simón axa judíos unibun rabanan nēēti banacē, ¹⁶ a 'imainun Judas, Jacobonēn bēchicē, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni binun 'inan, acama 'iacēxa.

'Itsa uni Jesusan 'unánmia

(Mt 4.23-25)

¹⁷ 'Unánminuxun a unicama caístancēx ca matánuax taramēcēbutancēx me sapánu 'iacēxa. Anu ca 'aisamaira uni Jerusalén, 'imainun Judea mecamanuaxribia ucē 'iacēxa. 'Imainun ca Tiro, Sidón a ēma rabē 'urama 'icē me parún papa rapasu, anu 'icē menuaxribia ucē 'iacēxa. ¹⁸ Acamaxa Jesusan bana ñuia cuati timēcamē'ēomainun ca 'insincē unicomaxribi Jesusan pēxcunun quiax uacēxa. Timētia pēxcūanan ca Jesusan ñunshin 'atimanēn ubiōcē unicomaribi pēxcūacēxa. ¹⁹ Jesusan aín cushínbi 'itsa uni pēxcucē cupí ca anu 'icē 'insincēcaman —'ēn ticacēxuinshi ca 'ēribi pēxcuti 'icē —quixun sinani a ticanux tsitsíruacēxa. Usaía 'ia ca Jesusan 'insincē unicama pēxcūacēxa.

Uisai 'i cara uni cuēñti 'icē quicē bana

(Mt 5.1-12)

²⁰ Usa 'ain ca ami bēsuquin Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Mitsux ñuñuma 'aishbi 'ēmi catamētia Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'aish aín nētēnu 'iti 'imicē cupí camina chuámarua tani cuēñin.

²¹ Mitsux 'acēñuma pananquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúxmi panani bēñēaxma 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu 'inánti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quixun 'unani camina chuámarua tani cuēñti 'ain.

Masá nuituti iníbi camina Nucēn Papa Diosanbi ca 'ē cuēñun 'imiti 'icē quixun 'unani chuámarua tani cuēñti 'ain.

²² Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ēn bana cuacē cupí unin mitsumi nishanan, mitsu cuēñquinma 'atimaquin ñuianan, mitsun anēmibi 'atimati banacēxbi camina chuámarua tani cuēñti 'ain. ²³ Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca an mitsu 'atimocē unin raracaman, an

Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicama bĕtsi bĕtsi oquin 'atimocĕxa. Usaquin 'unani camina unin 'atimocĕxbi —Nucĕn Papa Diosan ca nu sinánxunquin aín nĕtĕnu abĕ upiti tsónun nu 'imiti 'icĕ —quixun sinani, chuámarua tani cuĕĕnti 'ain.

²⁴ Usa 'aímbi camina ñuñuira 'aish mitsux, usabii 'inuxmabi ashiti mitsun ñu cupí cuĕĕncĕ 'aish, Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnuax cuĕĕnti 'aishbimi cuĕĕncĕma cupí masá nuituirati 'ain.

²⁵ Pitiñu 'imainun camabi ñuñu unicama, anúnmi mitsux pitiñuma 'ianan ñuñuma 'iti nĕtĕ ca uti 'icĕn. Ucĕbĕ camina masá nuituirati 'ain.

Usaribiti mitsux bĕrí 'ĕmi sinanima cuĕĕni cuaicĕ 'aímbi ca anúnmi mitsux rarumati inti nĕtĕ uti 'icĕn. Ucĕbĕ camina masá nuituirati inti 'ain.

²⁶ Unicaman mitsu rabiĕxbi camina masá nuituti 'ain. Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca atun raracaman an Nucĕn Papa Diosan bana isa quixun uni paránquin bana ñuixuncĕ unicama rabiĕcĕxa.

—*Axa mimi nishcĕ uni camina nuibati 'ai —quicĕ bana*
(Mt 5.38-48, 7-12)

²⁷ Canan ca ĕsaquinribi Jesusan aín 'unánmicĕ unicama cacĕxa:

—Usai 'iti 'aímbi cana 'ĕn banami cuatia ĕsaquin mitsu cain, axa mimi nishcĕ unicama camina nuibati 'ain. Nuibanan camina ax 'aquinsa 'icĕ 'aquinti 'ain. ²⁸ Axa mimi 'atimati banacĕ unicama camina Nucĕn Papa Dios a ami sinánun 'aquinun ñucáxunti 'ain. Ñucánan camina an mi 'usáncĕ unicamaribi Nucĕn Papa Dios ñucáxunti 'ain. ²⁹ Mía 'atimocĕxunbi camina ami nishquin aribi 'atimotima 'ain. Ēsa ca. Mía bĕtáshcacĕxun camina 'aisa tania amoribia mi bĕtáshcanun 'amiti 'ain. Min cutúan unin mi bicuancĕxun camina biisa tania min camisetaribia binun bimiti 'ain. ³⁰ An mi ñu 'inánun quixun ñucácĕ uni a camina 'inánti 'ain. An min ñu buáncĕ uni a camina min ñu bĕxuntĕcĕnun quixun catima 'ain. ³¹ Bĕtsi uníxa mibĕ upí 'ianan mi 'aquintimi mix cuĕĕncĕ, usaribi oquin camina min bĕtsi unibĕ upí 'ianan a 'aquinti 'ain.

³² An mitsu nuibacĕma uni nuibatima 'ianan an mitsu nuibacĕ unicamaishi nuibacĕ 'ixun camina Nucĕn Papa Dios upí oquin cuĕĕnmíman. Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an a nuibacĕ uni nuibananquinia. ³³ An mitsu 'aquincĕma uni 'aquintima 'ianan an mitsu 'aquincĕ unicamaishi 'aquincĕ 'ixun camina Nucĕn Papa Dios upí oquin cuĕĕnmíman. Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an 'aquincĕ uni 'aquiananquinia. ³⁴ Mitsun —a unínribi ca 'ĕ ñu 'inánti 'icĕ —quixun sinánquin an ñucácĕxun ñu 'ináncĕ 'ixun camina Nucĕn Papa Dios upí oquin cuĕĕnmíman. Uchañu unínribi ca 'uchañu uni itsían ñucácĕxun ñu 'inania, —an ca 'ĕribi ñu 'inánti 'icĕ —quixun sinánquin. ³⁵ Usa 'aímbi camina mitsun axa mitsumi nishcĕ uni nuibaquin 'aquinsa 'icĕ 'aquinti 'ain. Unían mitsu ñu ñucácĕxun camina —aribi ca 'ĕ 'inántima 'icĕ —quixun 'unánquinbi, 'inánti 'ain. Usaquin 'aia isquin ca Nucĕn Papa Dios, manámi 'icĕ, an cuĕĕnun mitsu 'imiti 'icĕn. Mitsun usaquin 'ai camina asĕrabi aín bĕchicĕ 'aish an sináncĕsaribi oquin sináncĕ 'iti 'ain. An ca uni 'aisama 'imainun an —asábi ca —quixun a cacĕma uni aribi ñu 'inánan 'aquinia. ³⁶ Nucĕn Papa Diosan unicama 'aquinsa tanquin nuibacĕsaribi oquin camina mitsúnribi unicama mitsua nuibacĕxunmabi nuibati 'ain.

—*Unían uni itsi 'uchoxma 'inun —Jesusan ñuia*
(Mt 7.1-5)

³⁷ Bĕtsi uni ami manánquin 'uchocĕma 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan mitsuribi 'uchotima 'icĕn. 'Imainun ca 'uchoquinmi uni, bĕtsi uni castícanmicĕma 'icĕ Nucĕn Papa Diosan mitsuribi 'uchoquin castícantima 'icĕn. Uni itsíxa mitsumi 'uchacĕxunbi camina abĕ mĕnionanquin manumiti 'ain. Usoquin 'aími unibĕ mĕnionania ca Nucĕn Papa Diosan mitsux ami 'uchacĕxunbi mitsun 'ucha tĕrĕnquin manuti 'icĕn. ³⁸ Uni itsi camina ñu 'inánti 'ain. Mitsúnmi uni itsi ñu 'inánan 'aquincĕ 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icĕn. Mitsúnmi 'inánan uni itsi 'aquincĕsaribi oquin ca an mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icĕn. Unían uni itsían 'ináncĕxun aín burasanu tsĕncaquin ñu purucĕsamaira oquin ca Nucĕn Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icĕn.

³⁹ Uisa unin cara uni itsi 'aquinti 'icĕ quixun 'unánmiquin ca Jesusan bana itsi ñuicĕsoquin ĕsaquin cacĕxa:

—¿Bĕxuñu unin cara bĕxuñu uni itsi anun cuanti bai 'unánmiti 'ic? Buáncatsi quixun 'aíbi ca bĕxuñu 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima a rabĕtaxbi aman cuanx quininu nipacĕti 'icĕn. ⁴⁰ Unin ñu 'unánmicĕ uni an ca an a 'unánmicĕ uni 'unáncĕsaribi oquin 'unanima. Usa 'aímbi ca an ñu 'unánmicĕ unían 'unánmicĕxun ñu 'unántancĕx asaribi 'iti 'icĕn.

⁴¹ Bĕtsi unin 'ucha 'itsamashi 'icĕ a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icĕbi sinaniman. Ēsa ca. Bĕtsi uníxa aín bĕru xamĕnu i sani chamaratsuñu 'icĕsa 'aímbi camina mitsux i mo mitsun bĕru xamĕnu 'icĕsa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bĕtsi unin bĕru xamĕnu

'icë i sani chararatsu a sinánquinbi axa mitsun bëru xamënu 'icë i mo sinaniman? ⁴² ¿Mitsun bëru xamënu 'icë i mo mëníoquin bicéma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chararatsu min bëru xamënu 'icë camina 'ë bimiti 'ai —quixun bëtsi uni cati 'ain? Mitsun pain mitsun bëru xamënu 'icë i mo a bitancëxun camina upí oquin isquin bëtsi uni ain bëru xamënu 'icë i sani chararatsu bixunti 'ain.

Usa i cara quixun ca ain bimi isquin unin 'unánti 'icë quicë bana
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Èsaquinribi ca Jesusan ain 'unánmicë unicama cacëxa:

—Èsaribi ca. Aín íxa upí 'ain ca ain bimi 'aisama 'ima. Aín íxa xanáncë 'aish 'aisama 'ain ca ain bimix upí 'ima. ⁴⁴ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icën, a i cara upí 'icë, cara 'aisama 'icë quixun. Cuti bimi a ca ain bimi cutima i an tuaíma. ⁴⁵ Ísaribi ca uní 'icën. Aín nuitu upí 'ain ca uni upí ñu upiti banaia. Usa 'aínbi ca raíri unix ain nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia. Unix ca ain nuitu mëúa sináncësaribi oi ain cuëbitan banaia.

—Èsa ca —quixuan Jesusan rabë xubu ñuia
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Usacasquin caramina —mix camina 'ën 'Ibu 'ai —quixun 'ë caquinbi 'ën mitsu cacësabi oquin ñu 'aiman? ⁴⁷ An 'ëmi sinánquin 'ën bana cuanan a bana quicësabi oquin 'acë uní ax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. ⁴⁸ Ax ca unían xubu 'ati, anu itá nitsinti nëmionquin me naëcë usaribi 'icën. 'Uí 'ibúcébëa baca 'itsaira 'ëia ami aín bai tucanquicëbëbi ca a xubu upí oquin 'acë 'aish shaiquima. ⁴⁹ Usa 'aínbi ca an 'ën bana aín pabitan cuaxunbi a bana quicësabi oquin 'acëma uní ax ca an masinu xubu 'acë unisaribi 'icën. 'Uí 'ibúcébë, baca 'itsaira 'ëi, ami aín bai tucanquicëbë ca a xubu puxucuti 'icën. Usai 'i ca aín itácamaribi tsasibuti 'icën.

7

Romanu 'icë capitán Jesusan pëxcüa
(Mt 8.5-13)

¹ Unicaman cuanun bana ñuixuntancëx ca Jesús Capernaúm émanu cuancëxa. ² Capernaúm anu ca Romanu 'icë capitán achúshi 'iacëxa. An a capitán ñu mëëxuncë unix ca an nuibairacë 'aishbi 'insíanx bamatisa 'iacëxa. ³ Usa 'ain ca —an uní 'insíncë pëxcuti, Jesús, ax ca uaxa —quiáxa raíri unicama quia cuaxun, capitanën judíos caniacëcë uní raíri ñucáquin cacëxa:

—Jesúsnu cuanquin camina an 'ën ñu mëëxuncë uní pëxcüa unun 'ë caxunti 'ain.

⁴ Cacëx cuanxun ca capitanëan cacësabi oquin Jesús cacëxa. Caxun ca èsaquinribi cacëxa:

—A capitán ax ca upí uní 'icën. Minmi aín uní a pëxcuxunti ca asábi 'iti 'icën. ⁵ An ca nuxnu judíos unibu 'icë nu nuibaquin nuxnu anu tíméti xubu nu 'amixuanxa.

⁶ Usaquian cacëx ca Jesús atubë cuancëxa. Cuanquian ain xubu raraobiancëbëtan ca capitanën ain 'unáncë uní raíri xuquin èsaquin Jesús camiacëxa:

—Míxmi 'ésamaira 'ain cana mibë sënënmá 'ixun 'ën xubunumi unun mi camiman. ⁷ Usa 'ixun cana mi isi cuanti 'ixunbi judíos uní caniacëcëshi mia canun can. 'Ën unimi 'ë pëxcuxuni unun quixun mi camixunbi cana mi camitëcënin, anuaxbimi 'ën unia pëxcunun quiax quinun. ⁸ Cana 'unan min banáxbi ca cushi 'icë quixun. 'Ën cana 'apun 'ë cacësabi oquin 'ain. 'Ën suntáruamanribi ca 'ën bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ën cacëx ca bëtsix aia. An 'ë ñu mëëxuncë uní —ñu ca 'at —quixun 'ën cacëxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ën ñu mëëmicë uní míxmi —ca pëxcúti 'icë —quicëbëshi pëxcúti 'icën.

⁹ Usaía capitanën xucë unicama quia cuati cuëëni cuainacëquin ca Jesusan an nuibiancë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, ënë uníxa 'ëmi catamëcësaribitia 'ia cana judío uní achúsibi ca 'ën bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —hibi iscéma 'ain.

¹⁰ Usaía 'icëbë xubunu cuantëcënquin ca capitanëan xucë unicaman a ñu mëëxuncë uní asábi 'icë, pëxcúçë isacëxa.

Casunamëcë xanun tuá bamacëbi Jesusan baísquimia

¹¹ 'Itsama nëtë 'icëbë ca Naín cacë émanu Jesús cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama 'imainun 'aisamaira uniribi abë cuancëxa. ¹² Cuanx Naín émanu bëbaquin ca uní bamacëa, chupan rabúncë, bacëtinën buáncania isacëxa. A unin titax ca tuá itsiñuma 'ianan casunamëcë xanu 'iacëxa. Abë ca 'aisamaira uní Naín émanuax a catícabiani cuancëxa. ¹³ A isquin nuibaquin ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Iánxma ca 'it.

¹⁴ Caí anu cuanquian anun buáncë bacëti mëëcëbë ca an a buáncë unicamax niracëacëxa. Niracëcëbëtan ca Jesusan cacëxa:

–Bëná uni, cana mi cain, ca nirut.

¹⁵ Usaquin cacëxëshi ca bamacë uni baísqui tsóracëti banacëxa. Usai 'icëbëtan ca Jesusan –ca asábi 'icën, ca mibë 'itëcënti 'icë –quixun aín tita cacëxa. ¹⁶ Usaía 'ia isi ratuti racuëtibi cuëëni ca unicamax Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

–An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti uni aira ca ënëx 'icë –quianan ca –Nucën Papa Diosaxbi ca aín unicama 'aquini uaxa –quiacëxa.

¹⁷ Usaquian Jesusan 'acëa chanioia ca Judea menu 'icë unicama 'imainun axa Judea 'urama 'icë menu 'icë unicamanribi cuacëxa.

*An uni nashimicë Juanëan aín uni rabë Jesúsnu xua
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan 'acë ñucama ñuiquin aín 'unánmicë unicaman Juan cacëxa. ¹⁹ Cacëxun ca Juanën aín uni rabë Jesúsnu cuantánun xuquin ësaquin ñucáquin catánun quixun cacëxa: ¿Mix caramina asérabí axa uti nun caíncë a 'ain? ¿Ama mix 'ain caranuna bëtsíxa uti caínti 'ain? ²⁰ Usaquian canun quixuan xucëx cuanx bëbaquin ca Jesús cacëxa:

–Juan an uni nashimicë an ca mi ñucánun quixun xuquin ësaquin mi canun quixun nu caxa: ¿Mix caramina asérabí axa utinu nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bëtsi uníxa uti caínti 'ai? –quixun.

²¹ Juanën xucë unicamaxa anu 'ain ca Jesusan 'itsa uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimanën ubiocë unicamaribi pëxcüanan bëxuñu unicamaribi bëpëxcüacëxa. ²² Usaquin 'axun ca Juanën a ñucánun quixun xucë unicama Jesusan cacëxa:

–Camina 'ën unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'ën ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. Cuanxun camina cati 'ain: Bëxuñu uníñbi ca bërí isia, aín niti bëtsicë uníxribi ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquimicë 'insínñu unix ca pëxcutia, pabë unín ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísquia, ñuñuma uníñribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iëti bana cuatia. ²³ Usaquin canan camina, 'ë ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë quima ax 'ëmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuëënia, quixunribi Juan cai cuanti 'ai –quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

²⁴ Juan, an uni nashimicë, an xucë unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë, Juan ñuiquin ësaquin cacëxa:

–¿Uisa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bëtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën? ²⁵ ¿Ax usama 'ain caramina uisa uni isi cuancën? ¿Upíira 'aísha cupíira chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíira 'aísha cupíira chupa pañucë 'ianan uisa ñu cara cuëënia a ñuñu unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia. ²⁶ ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Asérabí cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iasamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën. ²⁷ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isaias cuëñëomiacëxa, ësaí quicë:

A caxu mi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëñoquin racanacësaribi oquin, camabi unían mín bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

²⁸ Usaquin cuëñëo bana ñuitancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

–Ën cana mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iasamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'iaxa. Usa 'ain ca a unicama 'iasamaira Juan 'icën. Usa 'ainbi ca axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aishbi Juan 'iasamaira 'icën.

²⁹ An Jesús Juan ñui quicë bana cuacë unicama, 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaribi a Juanën nashimicë, acamax ca –Nucën Papa Diosan mëñiosabi oi ca asábi 'icë –quíax quiacëxa. ³⁰ Acamaxa usai quicëbëbi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicaman, Juanën bana cuaisama tani an nashimicë 'iti cuëëncëma 'ixun, Nucën Papa Dios cuëëncësa oi 'iisama tanquin Jesusan banaribi cuaisama tancëxa. ³¹ Juan ñuiquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

–¿Ënë nëtënu bërí bucuë unicamax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. ³² Ca tuáratsucuxa cuacësaribi 'icën. Cuainux timécë 'aishbia cuaitisa tantancëx camáxbi tsotan ca raírinën raíri ësaquin caia: Cuai chirini cuëënun nun paca banocëbëbi camina masá sinani cuaitisama tan. Cuaitisama tancëbë nux –anpan caniacëcë unicama 'icësaribiti cananuna ini rarumati 'ai –quicëbëbi camina masá sinani usairibi 'iisama tan. ³³ Usaribi ca ënë nëtënu bucuë unicamax 'icën. Juanëx ca ñu mëscú picëma 'ianan vino xëacëma 'icën. Usa 'icë ca unicaman –a unix ca ñunshin 'atimañu 'icë –quixun caxa. ³⁴ Usaquian Juanën

'acësoquin 'aquinma 'ën camabi ñu pianan xëaia isquin ca unicaman ësaquin 'ë ñuia: A unix ca picën tapun 'ïanan xëairacë uni 'icën. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'ïmainun 'uchañu unicamabë nuibanania quixun. ³⁵ Usaquin Juancëñun unin 'ë ñuicëbëbi ca Nucën Papa Dios, an ënë menu unun 'ë xuá, an 'acë ñucamax asábi 'icën. —Usa ca —quixun ca axa ami sináncë unicaman 'unania.

Fariseo uni, Simón, aín xubunu Jesús 'ía

³⁶ Fariseo uni achúshi aín anë Simón, an aín xubunuxun abëtan pi unun cacëx cuanx ca Jesús aín xubunu atsintancëx abëtan pi tsoócëxa. ³⁷ Anua 'ain ca a ëmanu 'icë xanu achúshi 'uchañu, —Jesusan ca fariseon xubunuxun piia —quixuan ñuicania cuati, xaxu 'acënu 'arucë sanuira 'inínti ro a bëi uacëxa. ³⁸ Uxun ca a caxu uax aín taë 'icë anu nitsax inqun aín bëun Jesusan taënu tuscaquin tachabocëxa. Usaquin 'aquin ca aín bunbi tatërëanan tatsucucaquin 'inínti ron 'acëxa. ³⁹ Usoia isquin ca fariseo uni an Jesús pi unun cacë, an sináncëxa: Ënë unix asérabi an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ixun ca uin cara a tamëëtia quixun 'unánan an tamëécë ax cara uisa xanu 'icë quixun 'unántsiánxa. Ënëx ca xanu 'aisama 'icën. ⁴⁰ Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Simón, cana mi achúshi ñu caisa tanin.

Cacëxun ca cacëxa:

—Asábi ca, 'ë ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan ësaquin Simón cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uni ca uni rabëtan curíqui ribíanxa. Achúshinën quinientos curíqui ribínmainun ca bëtsin cincuenta curíquishi ribíanxa. ⁴² Ribínxunbia cupíocëxunma oquin ca a unin an ribíncë uni rabë a axa: 'Ëmi cupíocëxmbi ca asábi 'icën, cupíoima camina cuanti 'ain. Simón, ¿usa 'ain cara min sináncëx a uni rabë uinu 'icëxira bëtsix 'icësamaira oi a ribíncë unimi sinani cuëënti 'ic?

⁴³ Cacëxun ca Simonan cacëxa:

—Ën sináncëx ca an 'itsaira curíqui ribíncë, ax bëtsíxa 'icësamaira oi a unimi sinánti 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca.

⁴⁴ Usaquin cai ami bësuquin xanu isquin ca Jesusan Simón cacëxa:

—¿Ënë xanúan 'aia caina isin? 'Ëx min xubunu atsiniami anun 'ëx tachucanun min 'unpax 'inaniamabi ca ënë xanun aín bëunan tachaboxun aín bun 'ë tatërëanxa. ⁴⁵ Minmi bëtsucucacëmbi ca an 'ëmi sinánquin ënquinma 'ë tatsucucaxa. ⁴⁶ Minmi xënin 'ën maxcá 'acëmbi ca an 'iníntisa xënin 'ën taë 'axa. ⁴⁷ Usa 'ain cana mi cain, an 'itsaira 'ë nuibatia isquin camina 'unánti 'ain, aín 'ucha 'itsaira 'aishbi ca tërëncë 'icë quixun. An, 'ën 'ucha ca 'itsamashi 'icë quixun sináncë uni, ax ca aín 'ucha tërëncë 'aishbi 'itsamashi 'ë nuibatia.

⁴⁸ Ësoquin Simón catancëxun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Min 'uchacama ca tërëncë 'icën.

⁴⁹ Usoquian Jesusan caia cuati ca axa abë tsócë unicamax ratuti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Anbi ca 'ucha tërënia.

⁵⁰ Usaía cananmainun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Ën min 'ucha tërënti sinani 'ëmi catamëti camina min 'ucha tërëncë 'ain. Chuámashi 'aish camina cuanti 'ain.

8

An Jesús ñu 'axuan xanucama

¹ Ugotancëxun ca Jesusan ëma chacamanu 'ïmainun ëma chucúmaracamanuribi cuanquin, anu 'icë unicama bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca —anúan Nucën Papa Diosan 'ëmi catamëtia uni ainan 'imiti nëtë ca uaxa —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancëxa. Urocëbë ca aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'ïmainun rabë, acamax abë niacëxa. ² 'ïmainun ca bëtsi bëtsi xanu ñunshin 'atimañu 'icëbia pëxcucë, acama 'ïmainun bëtsi bëtsi xanu 'insincë 'icëbia pëxcucë, acamaxribi Jesús bë niacëxa. Acamax ca María, aín anë itsi Magdalena, anuaxa mëcën achúshi 'ïmainun rabë ñunshin 'atima chiquicë, ³ a 'ïmainun Juana, Chuza, an Herodes 'aquincë uni aín xanu, a 'ïmainun Susana, acama 'ïmainun an Jesús ñu 'inánquin 'aquincë xanu raíriribi 'iacëxa.

Bana itsi ñuicësoi an ñu 'apacë uni ñuicë bana

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Usa 'ain ca 'aisamaira uni Jesús nëbëtsiorati timëcamë'ëocëxa. A unicamax ca 'itsa ëmanuax anu riquiancëxa. Usaía 'icëbëtan ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ënë bana ñuiquin ësaquin cacëxa: ⁵ —An ñu bëru 'apacë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa. Sacacëx ca raírinëx bainu nipacëxa. Nipacëcë ca unin amáxa. Usa 'icë isbëtsini uxun ca ñuina

pëchifun'ën 'eaxa. ⁶ Raírinëx ca maparañu menu nipacëaxa. Nipacëax coóxbi ca a mexa cëxtúma 'aish chabáma 'ain chushiaxa. ⁷ Raírinëx ca muxañu menu nipacëaxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. ⁸ Usa 'ainbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iaxa.

Usaquin catáncëxun ca Jesusan munuma banaquin cacëxa:

—An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunëmbi sinánquin cuati 'icën.

Usa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuiacëxa quicë bana
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Uisai quicë cara ñu bëru 'apacë ñui quicë bana 'icë quixun ca aín 'unanmicë unicaman ñucacëxa. ¹⁰ Ñucacëxun ca Jesusan ësaquin cacëxa:

—Uni itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unanmicë ñu 'unanin. 'Ën 'aia isquin ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'inancë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unanima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

Uisai quicë cara an ñu 'apacë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia bana
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Caxun ca Jesusan cacëxa:

—An ñu 'apacë uni ñui quicë bana ax ca ësai qui quicë 'icën: Ñu bëru 'apacësaribi ca Nucën Papa Diosan bana 'icën. ¹² Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bëru, asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Aín pabitan cuaquinbia —aséribi ca usa 'icë —quixun sináncëbëma anu uxun ca a bana aín nuitu mëu sinani Nucën Papa Diosan 'inux iéaxma 'inun quixun uni ñunshin 'atimanën 'apun manumia. ¹³ Maparañu me bëxbánua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuati cuëñquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunën sinania. Sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun, Nucën Papa Diosan bana 'acë cupí ami cuaianan ami nishquin unin 'atimocëxun, tënëquinma a bana manuquin ënia. ¹⁴ Muxañu menu ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ënë menu 'icë ñuishi sinánan 'itsa ñuñu 'aish cuëenti sinani, ñu bërúxa me chucu muxañu menuax aín bimi upiti pëcëcëma, usaribi a unicama 'icën. ¹⁵ Me upínu ñu bëru nipacëcë, usaribi ca raíri uni 'icën. A unicamax ca Nucën Papa Diosan bana aséribi cuacë 'ixun aín nuitunubi racanaquin upí oquin sinánquin, uisai cara ñu 'icëbëtanbi ënquinma a bana quicësabi oquin 'aia. Atux ca ñu bëru me upínu nipacëax cotancëx canitancëxun tuaia 'aisamaira bimiñu usaribi 'icën.

Ca ësa 'icë quixun lamparín ñuicë bana
(Mr 4.21-25)

¹⁶ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uinu 'icë uninbi ca lamparín bimitancëxun ñu tëmú an bëpánun nanan anu 'uxti tëmúribi nantima 'icën. Usaquin 'aquinma ca axa xubunu atsíncë unicaman upí oquin isnun, anu lamparín nanti, anu nanti 'icën. ¹⁷ Uni itsin isnunma 'acë ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicë banacama abi ca 'unáncë 'iti 'icën. ¹⁸ An 'ën bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acë uni a ca 'ën bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unanmíti 'icën. Usa 'ainbi ca an 'ën bana cuaquinbi sináncëma uni, a, an isa 'unánxa quixuan sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumíti 'icën. Usa 'ain camina mitsun cuacë banacama upí oquin cuaquin, a bana quicësabi oquin 'ati 'ain.

Jesusan ca amia sináncë unicama aintai oia quicë bana
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Èsaquin unicama bana ñuixuncëbë aí ca aín tita 'imainun aín xucéantu anua Jesús 'icënu bëbacëxa. Bëbaibi ca 'aisamaira unían anua Jesús 'icë a tsitsirucë 'ain, a 'uriishi 'iacëxa. ²⁰ Icë atu isquin ca unin Jesús cacëxa:

—Mín titabë ca mín xucéantu ëman 'icën. Ca mi istisa tania.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicaman cara Nucën Papa Diosan bana cuanan aín bana quicësabi oquin 'aia, acamax ca 'ën tita 'imainun 'ën xucéantu 'icën.

Bëchun 'imainun suñún Jesusan nëtëmia
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Bëtsi nëtëan manë nuntinu 'iruia ca Jesusan aín 'unanmicë unicama cacëxa:

—Parún papa 'ucë manan cuanun ca cuan.

Cacëx ca cuancëxa. ²³ Cuani ca Jesús nuntinu 'uxacëxa. 'Uxánbi suñúan upí 'icuatsinquín bëcaquin parúnppa bëchuancëbë ca 'unpax manë nuntinu 'iruacëxa. ²⁴ Usaía 'icëbë racuéquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús bëstúnquin munuma cacëxa:

—Cananuna nanëtin, ca bësut.

Cacëx bësuquin ca Jesusan suñúan —ca nëtët —canan bëchúnribi —ca bucubut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñúan nëtëishimainun ca baca bëchúnribi nëtëacëxa. ²⁵ Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan ca nu bërúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

Cacëx ratutí racuëti ca atúxbi canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? An cacëxun ca suñúanëmbi, bacánbi aín bana cuatia.

Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pëxcüa, cuchi bacamiqúa

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Usaquiani Galilea me 'ucë manan cuantancëx ca Gadara menu bëbacëxa. ²⁷ Bëbatancëx nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni anu 'icë ëmanuaxa ucë an Jesús mëracëxa. A unix ca 'itsa baritian ñunshin 'atimañu 'aish chupa pañuima 'ianan xubunu 'ima anu uni maíncë anuishi 'icë 'iacëxa. ²⁸⁻²⁹ 'Itsa oquian ñunshin 'atimanën 'amicëxun ñu 'aia ca unin uni itsi ubíoxunma 'anun aín manë risin nëacëxa. Usoçëxbi ca manë risi tëcapabiani ñunshin 'atimanën 'imicëx anu uni 'icëma menu usabii 'icë 'aish cuancëxa. Usa 'aísha a mërai aín bëmánon rantin purúncëxun ca Jesusan ñunshin 'atima —ënë ininuax ca chiquit —cacëxa. Cacëx munuma cuëncënquin ca Jesús cacëxa:

—Dios, naínu 'icë, aín Bëchicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubíoin? 'Ë tëmëramixunma ca 'at.

³⁰ Cacëxun ca Jesusan ñucacëxa:

—¿Uisa cara min anë 'ic?

Quia ca anu atsíncë ñunshin 'atimanëan 'itsaira 'ixun quimicëxun a unin cacëxa:

—'Ëx cana 'Ëxcuira caquin anëcë 'ain.

³¹ Cacëbëtan ca ñunshin 'atimacaman, quini cha nëmínra, anu ñunshin 'atima 'icë, anu xuxunma 'anun quixun bënëquin cacëxa. ³² Catancëxun ca 'aisamaira cuchi matá manan pushían pi bucucë isquin cacëxa:

—Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

Cacëxun ca Jesusan —ca cuantan —cacëxa. ³³ Cacëx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquiquianx cuchinu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiquiani abáquiani cuanx, cuëtúnuax parúnppapanu rëucubuti bacamiqúi cëfúacëxa.

³⁴ Usaía 'ia isbiani ca an cuchi bërúancë unicaman abáquiani cuanxun, ëma chanu 'icë unicama 'imainun ëma chucúmanu 'icëcamaribi xubu itsi xubu itsinu cuanquin ñuixuancëxa. ³⁵ Ñuixunquian chanioia cuati ca uisai cara a ñucama 'iaxa quixun isi riquiancëxa. Riquiani Jesúsnu cuanx uxun ca a uni anuax 'aisamaira ñunshin 'atima chiquicë a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mënñushi 'aish, Jesús tanáin tsócé isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuëcancëxa. ³⁶ Usa 'ain ca an iscëcaman uisai cara ñunshin 'atimañu uni pëxcúaxa quixun axa riquiancë unicama ñuixuancëxa. ³⁷ Ñuixuncëxun ca a mecamanu 'icë unicaman racuëiraquin aín nëtënuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa. Cacëx manë nuntinu 'iruquiani ca cuancëxa. ³⁸ Cuaniabi ca anuaxa ñunshin 'atima chiquicë uni an abë cuancatsi quixun Jesús cacëxa. Cacëxunbi ca Jesusan aín xubunua cuantánun quixun quixun abë cuanxma 'inun cacëxa. ³⁹ Caquin ca ësaquin cacëxa:

—Min xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina min aintai 'ibucama uisoxon cara Nucën Papa Diosan mi pëxcúaxa quixun ñuixuntí 'ain.

Usaquian cacëx cuanxun ca aín aintai 'ibuishima a ëma chanu 'icë unicama, uisoquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa.

Jairo cacë unin bëchicë 'imainun xanu 'insíncë ñui quicë bana

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ 'Ucë manánuax Gadara menu 'icë unicama ëbëtsini ca Jesús anuaxa cuanpuncë nëcë manan utëcëancëxa. Utëcënia ca 'aisamaira uni parúnppa cuëbí ricuatsinxun caíancëxa. ⁴¹⁻⁴² Caíncëxa bëbaia ca anu judíos unicama timécë xubunu 'icë 'apu achúshi, Jairo cacë, an anu cuani a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

—'En ini bëchicë ca aratsushi 'icën, mëcën rabë 'imainun rabë baritiañu ca ax 'icën. Ca 'insinan 'i bamaia. A pëxcui camina 'ën xubunu cuanti 'ain.

Cacëx abë cuania ca 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocëxa.

⁴³ A unicama nëbëtsi ca achúshi xanu 'insíncë 'iacëxa. A xanux ca mëcën rabë 'imainun rabë baritia imia 'aishbi aín imi nëtécëma 'iacëxa. Bëtsi bëtsi rucuturan roncëxun a

cupíoquin aín ñucama cēñuibi ca pēxcúama 'icēn. ⁴⁴ Usa 'ixun ca —Jesusan ca 'ē pēxcuti 'icē — quixun sinani, a caxu cuanquin aín chupa ticacēxa. Ticaishi ca aín imicē nētēacēxa. ⁴⁵ Usai 'icēbētan ca Jesusan cacēxa:

—¿Uin cara 'ē ticax?

Cacēxun ca a rapasu 'icē unican —'ēn cana mi 'acēma 'ai —quixun cacēxa. Camaxunbia usaquin cacēbētan ca Pedro 'imainun abē 'icē unican cacēxa:

—Mi ca 'aisamaira unin titicaquin chacatisaira oia. ¿Usa 'aínbi caramina, uin cara 'ē ticaxa, quiax quin?

⁴⁶ Usaquin cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cushin ca uni pēxcúaxa quixun cana 'ēn sinanēnshi 'unanin. Usa 'aín cana 'unanin, achúshi unin ca 'ē ticaxa quixun.

⁴⁷ Usai quia cuati, —an ca 'unania —quixun sinani racuēti bērēru, anu cuanx aín bēmánon rantin puruni tsóbuquin ca axa pēxcúcē xanun, unícaman cuamainunbi, uisacasquin cara a ticaxa quixun ñuixuanan aín chupa ticaíshia pēxcúcē aribi Jesús ñuixuancēxa. ⁴⁸ Ñuixuncēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cana mi pēxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pēxcúan. Chuámashi 'aish ca cuantan.

⁴⁹ Usaquin Jesusan cacēbētanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unican timēti xubunu 'icē 'apu, Jairo, a cacēxa:

—Mín bēchicē ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icēn. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

⁵⁰ Caia cuaquin ca Jesusan cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it. 'Ēn cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan. Usaquinmi sináncēbē ca pēxcúti 'icēn.

⁵¹ Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bēbaquin ca Pedro, Juan, Jacobo, acama 'imainun xu xanun papa 'imainun aín tita, acamaxēshi abē atsinun atsinmiquin, uni raíricama émáinshi bērunun quixun cacēxa. ⁵² Usai xubunu atsinquin cuacēxbi ca ini bēunan mēscuti rarumabacēxa. Rarumabatiabi ca Jesusan cacēxa:

—Iánxma ca 'it. Xu xanu ca ñucēma 'icēn, ca 'uxaxa.

⁵³ Ēsaquin cacēxunbi, —ca ñuaxa, usa 'aish ca bēri 'aíma 'icē —quixun 'unánquin ca 'usáncancēxa. ⁵⁴ Usoquin 'usáncancēxunbi aín mēcēnan mēinquin biquin ca Jesusan munuma banaquin xu xanu cacēxa:

—Xu xanu, ca nirut.

⁵⁵ Usoquin cacēxēshi ca baísqui niruacēxa. Nirucēbētan ca aín aintai 'ibu —ca pimit — quixun Jesusan cacēxa. ⁵⁶ Usoia isi ca aín papa aín tita cuēēni ratúira ratuacēxa. Ratutia ca Jesusan cacēxa:

—Mitsúnmi iscē ñu ēnē camina uibi ñuixuntima 'ain.

9

Bana ñuixunuan aín 'unánmicē unican Jesusan xua

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicē uni mēcēn rabē 'imainun rabē a timēxun cacēxa:

—Anúnmi unínua ñunshin 'atimacama chiquánan uni 'insíncēcamaribi pēxcunun cana 'ēn cushi mitsu 'inanin.

² Usoquin catancēxun ca —Nucēn Papa Diosan ca 'ēmi catamēcē unican ainan 'imiti 'icē —quixun unican ñuixuanan 'insíncēcama pēxcunun quixun aín 'unánmicē unican xuacēxa.

³ Xuquin ca cacēxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Tsati, burasa, piti, curíqui buanima camina ñancáishi cuanti 'ain. Rabē camina ami pañuti chupa buántima 'ain. ⁴ Uinu 'icē unin xubunu caramina anu 'inux atsiní, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ēmanuax cuanti nētēa utámainun. ⁵ Uinu 'icē ēmanu 'icē unican cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín ēmanuax cuani camina anu 'icē unican, mitsun bana cuatíma ca Nucēn Papa Diosan iscēx 'aisama 'icē quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icē me cupúcē tacabiani cuanti 'ain.

⁶ Usaquin caquin Jesusan xucēx camabi ēmanu cuanquin ca anu 'icē unican upí bana, anúan atux Nucēn Papa Diosan 'i cuēēnun, ñuixuancēxa. Ñuixuanan ca uni 'insíncēcama pēxcuacēxa.

Juan, an uni nashimicē, ax bana

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Unican Jesusan 'acē ñucama chanoia cuati ca Galileanu 'icē 'apu, Herodesnēx —ui cara ax 'icē —quiax sináncasmacēxa. Raírinēx ca —Juan, an uni nashimicē, ax ca bamaxbi baísquiaxa —quiax quiacēxa. ⁸ Raírinēx —Elías ca utēcēanxa —quimainun ca raírinēx —an

Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuan unicama achúshi sapi ca bama 'aishbi baísquiaxa —quiaux quiacêxa. ⁹Usai quicêbê sináncasmai ca Herodes quiacêxa:

—'Enbi cana Juan tébíscamian. ¿Usa 'ainbi cara a uni camabi unin chaniocê ax ui 'ic?
Quinquinbi 'unánquinma ca Jesús istisa tancêxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicê unicaman, an xucêx cuanx anu utecênxun atun 'acê ñucama Jesús ñuixuancêxa. Ñuixuncêxun cuatancêxun ca Jesusan Bêtsaida êma 'urama anu aín 'unánmicê unicama buáncêxa. ¹¹ Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icê —quixuan chanioia cuabiani, a nuibiani cuanx 'aisamaira uni anua Jesús 'icê anu cuancêxa. Usaia 'itsa uni riquiania ca Jesusan acama nuibaquin, Nucên Papa Diosan ca axa 'êmi catamêcê unicama ainan 'imiti 'icê quixun ñuixuancêxa. Ñuixuanan ca 'insincê unicama pêxcüacêxa.

¹² Usaquin 'acêbêa bari cuabücêbêtan ca aín 'unánmicê unicama mecên rabê 'imainun rabê, an anu cuanxun Jesús cacêxa:

—'Enê mex ca anu uni 'icêma me 'icên. Ênu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icê êmacama 'imainun a mecamanua atúxa anu 'uxti barianan atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹³⁻¹⁴ Quia ca Jesusan cacêxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacêxun ca anua 'aisamaira, cinco mil uni 'ain, aín 'unánmicê unicaman cacêxa:

—Nun piti ñura ca mecên achúshi pán 'imainun tsatsa rabêishi 'icên. Sapi cananuna unicama piti maruxuni cuanti 'ain.

Quia ca Jesusan cacêxa:

—Unicama basinu cincuenta bucubunun ca cat.

¹⁵ Cacêxun ca unicama tsóbunun cacêxa. ¹⁶ Cacêxa unicama bucubuan ca Jesusan mecên achúshi páncêñun tsatsa rabê bixun manámi bêsúquin isquin Nucên Papa Dios —asábi ca —catancêxun páncêñun tsatsa tucapaxun aín 'unánmicê unicama 'ináncêxa, axa bucubucê unicama 'inánun quixun. ¹⁷ Jesusan 'ináncêxuan aín 'unánmicê unicaman mêtíacêxun ca unicama camaxunbi pucháquin piacêxa. Pucháquin piia sênêan ca usai 'iisa 'aimabia têxêcê páncêñun tsatsa aín 'unánmicê unicaman mecên rabê 'imainun rabê caquí buácaquin biacêxa.

Pedronêan —mix camina Cristo 'ai —quixun Jesús ca
(Mt 16.13-28; Mr 8.27-29)

¹⁸ Nêtê itsian Jesús aín Papa Diosbê banamainun ca aín 'unánmicê unicamaxêshi abê 'iacêxa. Anu 'icê ca Jesusan aín 'unánmicê unicama ñucáquin cacêxa:

—¿Ui caraisana 'êx 'ai quiaux cara unicama quin?

¹⁹ Cacêxun ca cacêxa:

—Raírinêx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicê, a 'ain. Raírinêx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Raírinêxribi ca quia, mix ismina an Nucên Papa Dios quicê bana unicama ñuixuncê unicamaxa bama a achúshinêxa baísquicê a 'ain.

²⁰ Cacêxun ca Jesusan aín 'unánmicê unicama cacêxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'êx caraisna ui 'ai quin?

Quia ca Pedronên cacêxa:

—Míx camina Cristo, Nucên Papa Diosan ênu unun xuti, axa uti nun caíncê, a 'ain.

'Êx cana unin 'acêx bamati 'ai quíaxa Jesús quia
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Êsaquian Pedronên cacêxun ca Jesusan uibi Pedro quicê bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicê unicama cacêxa. ²² Canan ca cacêxa:

—Uní 'inux Nucên Papa Diosnuax uá, 'êx cana 'atimocê 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacêcêcamabê judíos sacerdotenên cushicama 'imainun an Moisésnên cuênêo bana 'unáncê unicamax, 'ên bana cuaisama tani, 'êmi nishti 'icên. 'Êmi nishquin ca 'ê uni itsi 'amiti 'icên. Usaquian 'ê 'acêx bamatancêx cana rabê nêtê 'íónxa pëcaracêbê baísquiti 'ain.

²³ Usa 'ain ca anu 'icê unicama Jesusan êsaquin cacêxa:

—Uix cara 'ên uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'êmi catamêti quicê bana ênquinma 'ati 'icên. ²⁴ Uin cara aín cuêêncêsa oquin 'ai, ênê nêtênu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucên Papa Diosnan 'ítima 'icên. Usa 'ainbi ca uinu 'icê unin cara ênê nêtênu upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'êmi catamêquin 'êx quicêsabi oquin 'aia, ax Nucên Papa Diosnan 'aish aín nêtênu abê 'iti 'icên. ²⁵ Unix ca ênê nêtênuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icên, 'aishbi ca Nucên Papa Diosmi sináncêma 'aish aín nêtênu abê 'ítima 'icên. Usa 'ain ca axa bamacêbê aín ñucama ax ñancábía bicê 'icên. ²⁶ Ui unix cara 'ênan 'ítimi rabianan 'ên bana quicêsai 'ítimi

rabinia, a uníxa 'ënan 'ítimi cana uni 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ëxribi rabínti 'ain, 'ën Papa Diosbë 'Apu 'ítancëx aín ángelcamabë utécëni. ²⁷ Usa 'aínbi cana asérabi mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun 'ëmi catamëtia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca asérabi atun cushi 'icë quixun isti 'icën.

Jesús bëtsia

(Mt 17.1-13; Mr 9.2-8)

²⁸ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nètësa 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani Pedrocëñun Juan, Jacobo, acamaíshi buani Jesús matánu Nucën Papa Diosbë banai cuancëxa. ²⁹ Anu cuantancëx bëbatancëx aín Papa Diosbë banai ca aín bëmánan bëtsiacëxa. Bëtsicëbë ca aín chuparibi uxuira 'aish ichu ichuquicë 'iacëxa. Usaía 'ia ca Pedro, Juan, Jacobo, acaman isacëxa. ³⁰ Usa 'icë isanan ca rabë uni, Moisés 'imainun Elías, Jesús bë banaia isacëxa. ³¹ Atun iscëx ca a uni rabëtax Nucën Papa Diosan cushían ichúquin pëcacë nëbëtsi 'iacëxa. Usa 'aish abë banaquin ca Jesús, unían bicëxa Jerusalénuax bamati, acama ñuiquin cacëxa. ³² Usa 'ain ca 'uxcënan ténáncëxbi 'uxquinma Pedro 'imainun abë 'icë uni rabëtan Jesús bëtsicë isanan abë 'icë uni rabë aribi isacëxa. ³³ Moisésbëtan Elíasnën a ëbiania isquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mitsu 'axúnti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

Upí oquin sinanima ca Pedro usai quiacëxa. ³⁴ Usaía quicëbëtainshi ca cuinan acama mapuacëxa. Usocëx ca Pedro, Juan, Jacobo, acamax racuëacëxa. ³⁵ Racuéquin ca cuín mëucúaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ën nuibacë bacë bëhicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

³⁶ Esai banaia cuantancëxuan iscëx ca Jesúsëshi anu 'iacëxa. Usaía 'ia isanan cuaxunbi ca Pedro 'imainun Juan, Jacobo, acaman ui unibi ñuixunma 'icën.

Ñunshin 'atimanën bërërumicë tuá Jesusan pëxcúa

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Usaía 'ion pëcaracëbëa Jesús matánuax ubúcëbë ca 'aisamaira uni a bëñai cuancëxa. ³⁸ A unicama achúshinën ca cuénishquin Jesús cacëxa:

—'Ën bëhicë ca is. Bëhicë itsiñuma cana 'ain. 'Aisa tanquin camina 'ë pëxcuxunti 'ain.

³⁹ Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca 'itsai cuëncëni aín cuñun bacux bëanan aín namiribi nimëti bërëruia. Usaquin 'ai ca 'ën bëhicënuax chiquítisama tania. ⁴⁰ Usa 'ain cana min 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmata.

⁴¹ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icë quixun sinaniman. Camina ami catamëisama tanin. ¿Mitsúxmi ami catamënun carana uiti nètën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi oi nètën carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain?

Usaquin caquin ca a uni —'ënu ca min bëhicë bët —quixun cacëxa. ⁴² Cacëxuan bëcëxa aia ca ñunshin 'atimanën menu nipacëmiquin aín namí nimëtia bërërunun 'imitëcëancëxa. Usaquian 'imia chiquínun caquin ñunshin 'atima chiquínxun ca Jesusan a tuá pëxcuacëxa. Pëxcuquin ca aín papa —ca asábi 'icën, ca 'iquin —quixun cacëxa. ⁴³ Usaquin 'aia isi ca anu 'icë unicama —Nucën Papa Diosan cushínshi ca Jesusan usaquin 'axa —quixun sinánan —aín cushix ca bëtsi cushisamaira 'icë —quixun sinani ratuacëxa.

'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai quíaxa Jesús quitëcëan

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

An ca bëtsi unían 'acëma ñu 'aia quixuan unicaman ñuimainun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama esaquin cacëxa: ⁴⁴ —Camina upí oquin cuati 'ain. Cuaquin camina mitsun uisa 'ixunbi manutima 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ë ca unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën.

⁴⁵ Usaía quiabi ca atun cuama 'icën. Atúan cuaxunma 'anun ca Nucën Papa Diosan atu cuamiamá pain 'icën. Usa 'ain ca upí oquian ñuixunun Jesús catimí aín 'unánmicë unicama racuëacëxa.

Uix cara bëtsi unicamabëtan sënënmaira 'icë quicë bana

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesusan 'unánmicë unicamax ca —uinu 'icë nucama achúshinëxira cara nubë sënënma 'icë —quixatúxbi ñucacanáncëxa. ⁴⁷ Ñucacania atun sinan 'unánquin ca Jesusan tuá achúshi bixun a rapasu nitsiáncëxa. ⁴⁸ Nitsínxun ca aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa, ñuumara ca, quixun unin sináncë uni a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia. Usaquin 'aquin ca 'ëishima, 'ën Papa

Dios, an 'ënu unun 'ë xua, aribi 'aquinia. An cha 'iti sinánquinma uni itsi 'aquincë uni a ca Nucën Papa Diosan bëtsi unibëtan sënënmaira isia.

*An nu ñuicëma uni, ax ca nubë upí 'icë quicë bana
(Mr 9.38-40)*

⁴⁹ Ësaquin Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë uni, Juan, an cacëxa:

—Nun cananuna uni achúshinëan, Jesús ca 'ënë uninuaxmi chiquíti cuëënia quixun caquinshi ñunshin 'atima uniuua chiquinia isan. Isquin cananuna nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën.

III. JERUSALENIA JESUS CUAN (9.51-19.28)

Jesusa Jacobo 'imainun Juan ñuá

⁵¹ Anúan aín Papa Diosnu cuantëcënti nëtë 'urama 'ain ca Jesusan Jerusalénu cuantëcënti sináncëxa. ⁵² Cuanuxun ca uni raíri anpan rëcuënquiiani cuanun xuacëxa. Xucëx cuanx Samaria menu 'icë ëma achúshinu bëbaxun ca uinu cara Jesús aín 'unánmicë unicamabë 'uxti 'icë quixun bariacëxa. ⁵³ Bariabi ca anu 'icë unicaman —ax ca Jerusalénu cuania —quixun 'unánquin aín ëmanu 'imiti cuëëanma 'icën. ⁵⁴ Usaía 'ia oi nishquin ca Jacobobëtan Juanën Jesús cacëxa:

—¿Naínuax uxúan tsin atu cëñunun nu cati caramina cuëënin?

⁵⁵ Cacëx cuainacëquin isquin ca Jesusan ñu caquin cacëxa:

—Usaquin cananuna 'atima 'ain. Mitsux 'ënan 'ixunbi camina uisaira cara 'ën uni 'iti 'icë quixun 'unaniman. ⁵⁶ Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana uni 'atimonux uáma 'ain. Atux upiti bucunun 'iëminux cana uacën.

Catancëx cuanx ca bëtsi ëmanu cuancëxa.

*Abë cuainsa tancë uni raíri ñui Jesús quia
(Mt 8.18-22)*

⁵⁷ Bain cuania ca achúshi unin Jesús cacëxa:

—Uinu caramina mix cuani anuribi cana 'ëx mibë cuanti 'ain.

⁵⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñu pëchiñunëx ca anua batsi oti nañu 'icën. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icën. Usa 'aínbí cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ëbë cuantima 'ain.

⁵⁹ Catancëxun ca Jesusan uni itsi —'ëmi sinani ca 'ëbë cuani ut —cacëxa. Cacëxun ca cacëxa:

—Mibë cuanti 'aínbí cana 'ën papanu pain cuainsa tanin. A bamaia maíntancëx cana mibë cuanti 'ain.

⁶⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë uni, an bamacë uni maíñun ëanan camina min, 'ëmi catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'imia quixun unicama ñuixuni cuanti 'ain.

⁶¹ Cacëbëtan ca uni itsínribi cacëxa:

—'Ëx cana mibë cuanti 'ain, 'aínbí cana axa 'ën xubunu 'icëcama pain bërúanxa 'inun cai cuanti 'ain.

⁶² Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ënëx ca 'ësa 'icën. An vaca bënëñ buáncëxuan me tucabianmainun manë paránën xo tuíncë uni an ca amami amamia isquin 'atimaquin aín ñuina 'amia. Usaribiti ca uni Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñu 'ati manuquin bëtsi bëtsi oquin sináncë ax aín uni 'iisama 'icën.

10

Setenta unicama Jesusan bana ñuixunun quixun xua

¹ Usaía 'icëbëtan ca Jesusan bëtsi bëtsi me 'imainun bëtsi bëtsi ëmanu bana ñuixuni cuanti sináncëxa. Usaquin sinánquin ca aín 'unánmicë uni mécën rabë 'imainun rabë acama xuquinma, uni raíri setenta caístancëxun rabë rabë, uinu cuanti cara an sinánxa anu atux pain cuanun xuacëxa. ² Xuquin ca cacëxa:

—'Aisamaira uníxa 'ëmi sinánti 'aínbí ca an atu 'ëmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icën. Usa 'aish ca naënuua 'aisamaira ñu bimi 'aínbí an bití uni 'itsamashi, usaribí 'icën. Usa 'ain camina Nucën Papa Dios axa 'ëmi sináncë unicaman 'ibu, a ñucáti 'ain, an uni 'ëmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimi 'ibu unían an bimi bití uni xucësaribi oquin. ³ Camina cuanti 'ain. 'Ën cana carnero 'inúan nëcëc nëbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nëëquin

ca 'inúanen carnero binuxun béaratia. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcê unin mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icên. Usaquian sináncêbêbi camina axa mitsumi nishcê uni ami nishi abê 'atimonantima 'ain. ⁴ Burasacêñun camina curíqui buántima 'ain, taxaca itsi camina buántima 'ain. Bain cuani camina niráçêax 'uran unibê banatima 'ain. ⁵ Anumi 'iti xubunu atsinquin camina anu 'icê unicamaxa chuámashi 'inun Nucên Papa Dios ñucáxunti 'ain. ⁶ A xubunu 'icê me cupubê upí 'ixun mitsun bana cuati ca mitsúxmi anu 'ain cuêëni chuámashi 'iti 'icên. 'Aínbi ca mitsubê upí 'iisama tanquian an mitsun bana cuaisama tancê unicamax usai 'itima 'icên. ⁷ Camina xubu itsi xubu itsinu 'ibêquintima 'ain, anu paíñmi atscíncê xubu anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain. Anuxun camina piti ñu 'imainun xéati ñu a anu 'icê xanúan mitsu 'ináncêxun piti 'ain. An ñu mēēxuncê uní a ca an ñu mēēmicê unin cupíoia. Usa 'ain camina atúan mitsu 'ináncê ñu a piishiti 'ain. ⁸ Cuanx émanu bēbaia upí oquin mitsu biquian mitsun bana cuaisa tancêbētan camina anu 'ixun uisa piti ñu cara mitsu 'inania a piti 'ain. ⁹ Camina anua 'icê 'insíncê unicama pēxcuquin, 'ēmi catamētia Nucên Papa Diosan anun a ainan 'imiti nētē ca 'urama 'icê quixun cati 'ain. ¹⁰ Cuanx émanu bēbaia anu 'icê unicaman mitsu upí oquin biquinma mitsun bana cuaisama tancêbētan camina anu 'itsa uní 'icê bai, anuxun ésaquin cati 'ain: ¹¹ Nunu mitsu cacê bana cuatíma ca Nucên Papa Diosan iscêx 'aisama 'icê quixun mitsun 'unánun cananuna nun taxacanua 'icê mitsun émanu 'icê me cupicê tērēñbianin. Nux cuancê 'aínbi camina 'unánti 'ain, axa Jesúsmi catamēcēcama Nucên Papa Diosan anun ainan 'imiti nētē ca 'urama 'icê quixun. ¹² 'Ēn cana mitsu cain, Sodoma émanu 'icê unicama ca aín bana cuaisama tancê cupí Nucên Papa Diosan castícancēxa. Usamaira oquin castícancê ca a émanu 'icê unicama an mitsu bicēma cupí 'iti 'icên.

Bētsi bētsi émanu 'icê unicaman Jesusan bana cuaisama tan
(Mt 11.20-24)

¹³ Ésaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Corazín émanuax ucê unicama 'imainun Betsaidanuax ucê unicama, mitsu cana asérabi cain, mitsun émanuax 'ēn cushíñbi 'ēn ñu 'acēsaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ēn 'á 'ain ca anu 'icê unicama aín 'uchacama éni 'ēmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chēquicê pañuanan chimaputan mashiquia 'itsíanxa. ¹⁴ Úsa 'ain ca anúan an camabi uní aín ñu 'acé isti nētēn, Tiro 'imainun Sidónu 'icê unicama 'acēsamaira oquin Nucên Papa Diosan mitsu 'uchoquin castícanti 'icên. ¹⁵ Capernaúmnuax ucê unicama, çmitsun caramina sinanin, camina Nucên Papa Diosan nētēnu 'iti 'ai quixun? Camina anuma, anua uní 'aisamacama bamatancêx cuancê, anu 'iti 'ain.

¹⁶ Caxun ca a xuti unicama ésaquinribi cacēxa:

—An mitsun bana cuacê uni, an ca 'ēn banaribi cuatia. 'Imainun ca an mitsun bana cuaisama tancê uní, an 'ēn banaribi cuaisama tania. An 'ēn bana cuaisama tancê uní, an ca Nucên Papa Dios, an ēnē menu 'ē xua, aín banaribi cuaisama tania.

Setenta unicama axa Jesúsnu utēcēan

¹⁷ Bana ñuixunuan xucēxun ca a setenta unicaman ñuixunbētsini utancēxun Jesús usoquian ñu 'acēcama ñuixunquin ésaquin Jesús cacēxa:

—Mínmi nu xucê ca ñunshin 'atimanēñbi nun bana cuaxa, nun nu —ca chiquít —cacēx ca uninuax chiquíaxa.

¹⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Usa ca. Caná naínuax menu bēñētishi 'ibúcēsaria ñunshin 'atimanēñ 'apu Satanás naínuax nipaçétia cana isacēn. ¹⁹ Camina 'unánti 'ain, 'ēn cushi cana mitsu 'inan. 'Ēn mitsu 'ináncê 'ain camina runu 'imainun nibanta amatibi asábi 'iti 'ain, uisoquin cara mitsu 'aisa tania, tanquinbi ca ñunshin 'atimanēñ mitsu 'atima 'icên, uisa ñunbi ca mitsu uisabi oima. ²⁰ Ñunshin 'atimanēñ mitsun bana cuacê cupí cuēñcēsamaira oí camina mitsun anēcama ca Nucên Papa Diosan nētēnu 'icê quiricanu 'acé 'icê quixun 'unani cuēñra cuēñti 'ain.

Jesús cuēñan

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Usaquin catancēxun ca Jesusan, aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēx upiti cuēñquin, aín Papa Dios cacēxa:

—Ēn Papa Dios, mixmí naí 'imainun menu 'icê ñucaman 'Ibu 'icê cana mi rabin. Ami uní 'unánmíti ñu a camina an ñu 'unáncê unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáñracēma unicama 'unánmian. Usaquinmí 'acé cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuēñan.

²² Usaquin aín Papa Dios catancēxun ca Jesusan anu 'icê unicama amiribishi cacēxa:

—Ēn Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ē 'unánmiaxa. Uínu 'icê unínbi ca uisa uní 'ianan añu 'ai carana 'ēx uacēñ quixun 'unanima. 'Ēn Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uínu 'icê unínbi, uisa cara Nucên Papa Dios 'icê quixun 'unanima. Aín Bēchicê, 'ēn cuni

cana 'unanin, 'imainun ca a 'ën uisaira cara ax 'icë quixun 'unánmisa tancë unicama anribi 'unania.

²³⁻²⁴ Catancëxun ca Jesusan uni raírinëan cuatima 'imainun atúinshi cuanun quixun aín 'unánmicë unicama ésaquin cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, 'ëx ucëma pan 'ain ca bërâma an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun 'apu unicamanribi, Cristo ca uti 'icë quixun 'ë ñuiquin cuënëo bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icë quixun istisa tanquinbi isâma 'icën. Uisa bana carana ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuama 'icën. Usa 'ainbi ca an, mitsun 'acësaribi oquin, 'ën ñu 'aia isanan 'ën uni bana ñuixunia cuacë unicamax cuëëinra cuëënia.

Samarianu 'icë uni Jesusan ñuia

(Mt 22.34-40; Mr 12.28-34)

²⁵ An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën ca uisoquin caraisa caia quixun 'unáncatsi quixun sinánquin Jesús ésaquin ñucacëxa:

—¿Añu carana 'ëx ainan 'aish xënbua 'ainbi Nucën Papa Diosbë 'inuxun 'ati 'ain?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Moisésnën cuënëo banax cara uisai quin? ¿Min iscëx cara uisai quin?

²⁷ Cacëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Ca quia, “Min 'Ibu Diosmi camina asérabi cuëëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëëncësabi oishi 'iti 'ain. 'Ianan camina mixmi bërúancacësaribi oquin min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upí oquin camina 'ë can. Usoquin 'ai camina ainan 'aish xënbua 'ainbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain.

²⁹ Usoquin cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unin amiribishi ñucátëcëncatsi quixun Jesús catëcëancëxa:

—¿'Ën aintsicama 'acësaribiquin carana ui unicamaribi nuibaquin 'aquinti 'ain?

³⁰ Cacëxun ca Jesusan ésaquin cacëxa:

—Ënëx ca ésa 'icën. Achúshi unix ca bain Jerusalénuax, Jericó émanu cuanxa. Cuanibi ca an ñu mëcamacë unicaman bixun aín ñucama bianan aín chupacamaribi bianan bamatisoquin mëëxun racánbianxa. ³¹ Usobiania an mëcamacë unicamax cuan ca judíos sacerdote achúshi, ax a bain uquin uni racacë mëraquin isaxa. Isquinbi ca ratáinshibianxa. ³² Ratánbiania a sacerdote cuan ca bëtsi sacerdoteribi, Levitan rëbúnqui, ax uaxa. Uquin ca bai amo racacë uni isaxa. Isquinbi ca anribi a uni ratáinshibianxa. ³³ Usoquian a rabëtan ratánbiancëbëbi ca Samaria menu 'icë uni achúshi a bainribi uaxa. Uquin bai amo racacë isquin ca an cuni a uni nuibaxa. ³⁴ Nuibaquin ca anu cuanxun ronquin xëni ro 'imainun viño anun 'axa. 'Atancëxun ca anua téacëcamaribi chupa sanin təcërëcaxa. Usotancëxun anúan nicë aín ñuinanu 'arubianquin buánxun ca achúshi unin xubunu racánxa. Usouxun ca anuxun ronan pimiquin bërúanxa. ³⁵ Usoquian 'oon pëcaracëbë cuanquin ca a unin, curiqui 'inánquin xubu 'ibu caxa: Ënë uni camina 'ë bërúanxunti 'ain. Bërúanquinmi ënë curiqui cëñuquin minanënribi 'aquinia cana utëcënquin mi cupiotëcënti 'ain.

³⁶ Usoquin Samaritano ñuiquin catancëxun ca Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni cacëxa:

—An ñu mëcamacë unicaman mëëtancëxun bai rapasu ëbiancë uni a ca rabë 'imainun achúshi unin mëraxa. ¿Mëraquin cara min sináncëxun a unicama uinu 'icëinra racacë uni a nuibaquin aín aintsi 'aquincësaribi oquin 'aquianx?

³⁷ Usaquin cacëxun ca cacëxa:

—An aín aintsi 'aquincësaribi oquian axa racacë uni 'aquicë ax ca axira tsiancuatsini ucë uni a 'iixa.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Usaribi oquin camina minmi min aintsi nuibaquin 'aquincësaribi oquin uni itsiribi nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

Marta 'imainun María ñui quicë bana

³⁸ Bain cuanía achúshi émanu bëbaia ca anu 'icë Marta cacë xanun aín xubunu Jesús atsinmiacëxa. ³⁹ Atsintancëxuan bana ñuixunia ca Martanën xucën, María, axribi anu 'ixun, a tanáin tsóxun Jesusan bana upí oquin cuacëxa. ⁴⁰ Maríanëan bana cuamainun ca Martanën Jesusan bana cuaquinma piti 'aruanan bëtsi bëtsi ñu 'acëxa. 'Aquin ca anu cuanquin Jesús cacëxa:

—Caramina isiman, 'ën xucënan ca 'ë 'aquinima, 'ëinshi cana ñu 'ain. 'Ëa ñu 'aquini unun ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Marta, Marta, mix camina 'itsa ñu 'ati sinani bënëtin. ⁴² Usa ñucama 'ati asábi 'aínbi ca 'ën bana cuati, ax bētsi ñu 'ati sináncēsamaira oquin sinánti asábiira 'icën. Maríanën ca usaquin 'ati sinánxa. Usa 'ain cana 'ën a 'axunma 'anun catima 'ain.

11

Nucën Papa Diosbê banaquin ësáquin cati Jesusan ñuia
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Nētē itsin aín Papabê banatancēxa sēñēnia ca aín 'unánmicē uni achúshinēn Jesús cacēxa: —Juanēn ca aín 'unánmicē unicama Nucēn Papa Diosbê banati 'unánmiāxa. Usaribi oquin camina nuribi abē banati 'unánmiti 'ain.

² Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Nucēn Papa Diosbê banaquin camina ësáquin cati 'ain:

Ēn Papa Dios, naínu 'icē, mix camina asérabi mīn sinan upíra 'ain. —Usa camina mix 'ai —quiax ca camabi uni mī ñu upí banáinshi banati 'icën. Aín 'Apu 'icēa camabi unin mī rabiti cana cuēēnin. Usaquin mī 'anun camina 'imiti 'ain. Mīn nētēnuxuan ángelcaman 'acēsaribi oquian ēnē nētēnuxun unicaman mix cuēēncēsabi oquin 'ati cana cuēēnin. Usaquian 'anun camina 'imiti 'ain. ³ Bēri nētēn camina nun piti anun nux tsóti a nu 'inánti 'ain. ⁴ Unían nu 'atimocēxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucē 'ain camina nuxnu 'uchacēcama nu tērēnxunquin manuti 'ain. Ñunshin 'atimanēn 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bēruánti 'ain.

⁵⁻⁶ Ēsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ēnēx ca ēsa 'icën. Mīcama achúshinēx camina axa mībē nuibanancē unin xubunu imē naēx cuanxun cati 'ain: Mix camina 'ēbē nuibanancē uni 'ain. Axa 'ēbē nuibanancē uni itsi ca 'uracēox ubaiti bēri bēbaxa. 'Aínbi ca a 'ën 'inánti piti ñu 'aíma 'icën. ¿Usa 'ain caramina a piti ñu a 'inánun 'ē 'inántima 'ain? ⁷ Cacēxunbi ca unin aín xubu mēúxun mī cati 'icën: 'Ē ubíoxunma ca 'at. Xēcuē ca xēpucē 'icën. 'Imainun ca 'ën bēchicēcama 'ēbē 'uxi 'ibúaxa. Usa 'ain cana mī ñu 'inani niruiman. ⁸ Catancēxunbi ca mībē nuibanancē cupi mī 'inani nirutisama tanquinbi —'ēma ubiotēcēnia —quixun sinani niruxun mīn cuēēncē ñucama mī 'inánti 'icën. ⁹⁻¹⁰ Usa 'ain cana 'ën mitsu cain, ui unin cara Nucēn Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucēn Papa Diosan 'inania. Ēnēx ca ēsa 'icën: Bari bariquin ca unin ñu mēraia. 'Imainun ca unían bētsi unin xēcuē taxcaia cuaquin a xubunu 'icē unin xēocaxunia. Usaribi oquinmī mitsun ñucáquin cacēxun ca mitsun bana cuaquin Nucēn Papa Diosan mitsux cuēēncē ñu mitsu 'axunti 'icën. ¹¹ ¿Mix aín papa 'ixun caramina mīn bēchicēñēan mī pán ñucácēxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¿Tsatsa mī ñucácēxun caramina runu a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹² ¿'Atapa batsi mī ñucácēxun caramina nibanti 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹³ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bēchicē upí ñu 'inanin. Mitsúnmi 'acēsamaira oquin ca Nucēn Papa Dios naínu 'icē, an a ñucácē uni aín Bēru Ñunshin Upí abēa 'inun 'inánti 'icën.

Anun ñunshin 'atima chiquínti cushi ñui quicē bana
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

¹⁴ An 'imicēxa uni achúshi banañuma 'ain ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancēxa. Usoquin chiquíncēbē banaia isi ca anu 'icē unicama ratúacēxa. ¹⁵ Usoquin Jesusan ñunshin 'atima chiquíncē isi ca anu 'icē uni raírinēx quiacēxa:

—Ñunshin 'atimanēn 'apu, Beelzebú, an 'amicēxun ca ēnē unin ñunshin 'atima chiquinia.

¹⁶ Quimainun ca raírinēn, Nucēn Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, aín sinanēnbia unin iscēma ñu naínu 'anun quixun cacēxa. ¹⁷ Cacēxun ca Jesusan usaquin ca saniania quixun 'unánquin cacēxa:

—Ēsa ca. Achúshi menuxan an 'apu 'imicē unibunēn cushicaman bētsi bētsi oquin sináncē 'ain ca a menu bucuē unicamax 'itsa 'aíshbi upitax bucuí bētsibē bētsibē nuibananima 'acananí cēñutia. Usaribiti ca unicamax aín aintsibē nuibananima mēēanani tsuáqui nētētia. ¹⁸ Mitsux camina quín, ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, Beelzebúbiri cacē, an 'amicēxun isana ñunshin 'atima chiquinín. Usaími mitsux 'ē ñui quicē 'aínbi ca ñunshin 'atimanēn 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncēbē an 'amicēxun ñu 'atí ñunshin 'atima 'aíma 'ití 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanēn abē ñunshin 'atima chiquinima. ¹⁹ Ēn ñunshin 'atimanēn 'apun 'amicēxun ñunshin 'atima uninua chiquíncē 'ain, ¿cara mitsun unibunēn uin 'amicēxun ñunshin 'atima uninua chiquinín? Mitsun unibunēn ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanēn 'apun 'amicēxunma ca Nucēn Papa Diosan 'amicēxunshi ñunshin 'atima uninua chiquínti 'icē quixun. Usaquin cacēxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ē ñui quicē bana ax ca asérabima 'icē quixun. ²⁰ Nucēn Papa Diosan 'amicēxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquíncē 'ain camina 'unánti 'ain, Nucēn Papa Diosan ca axa 'ēmi catamēcē unicama ainan

'iminuxun enë menu unun 'ë xuaxa quixun. ²¹ Ënëx ca ësaribi 'icën. Cushi unían anun 'acanánti ñuñu 'ixun aín xubu bërúancëbëtan ca uinu 'icë unímbi aín ñu bicuantíma 'icën. ²² Usa 'aínbi ca asamaira cushi uni uquin a mēëquin ñusmoquin axa anun 'acanáncë ñucama, amia catamëcë, acama bianan aín ñu raíriri biquin aín unicama mētícaquin 'inánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin. ²³ Ësaribi ca. Unían bërúanquin timëcëma 'aish ca aín 'aracacë ñuina tsúaquia. Usaribi oquin ca an 'emia sinánun uni 'aquinçëma uni an 'ëmi sinánxma 'inun uni 'ímia.

Anuaxa chiquicë uni anubia ñunshin 'atima cuantëcëan
(Mt 12.43-45)

²⁴ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uninuax chiquítancëx anua 'unpax 'icëma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari ntsia. Bariquinbi mēraqinma ca sinania, —anuax 'ëx chiquía, anubi 'i cana cuantëcënti 'ai —quixun. ²⁵ Sinánbia cuani bëbaquinbi ca xubua unin maëñquin mēñocëx upí usaribi 'icë a unin nuitu isia. ²⁶ Isbiani cuanxun mēcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atimaira mërabanquin buanx ca anuaxa chiquía uni anubi abë atsintëcënia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsincë uni ax bëráma 'íasamaira 'ia.

Aséribi upí sinánñu 'aish cuëëinra cuëënti

²⁷ Usaquian unicama ñuixunia ca xanu achúshinën munuma banaquin Jesús cacëxa:

—An tuutancëx bacënxun mi xuma 'amiá xanu ax ca cuëëinra cuëënti 'icën.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan bana cuanan a bana quicësabi oquin 'acë uni, axira 'ën titaxa cuëëncësamaira oi cuëënti 'icën.

'Atima unicaman Jesús uni itsin 'acëma ñu 'anun ca
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ 'Itsa unia ricuatsini timëcamë'ëocëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—Bëri bucuçë unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana aséribi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atúan ñucácëxunbi 'aiman. Ënëishi cana mitsu cain, Jonás 'íasaribiti cana 'ëx 'iti 'ain. ³⁰ Nínive cacë ëma chaira anu 'icë unicaman ca Jonasan Nucën Papa Dios quicë bana ñuixunia cuacëxa. Jonasan acama bana ñuixuansaribi oquin cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën enë menu 'icë unicama Nucën Papa Dios quicë bana ñuixunin. ³¹ Salomón cacë uni, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncë 'ain, ca 'ura menu 'icë 'apu xanu, ax aín bana cuati cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca cuëënquin aín bana cuacëxa. Salomón 'íasamaira cana 'ëx 'ain. 'Ëx usa 'icëbi ca enë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, a xanun Salomónën bana cuacë 'ixun, enë nëtënu bucuçë unicama 'ën bana ñuixuncëxunbia cuacëma 'icë, 'uchoti 'icën. ³² Nínive cacë ëmanu 'icë unicamax ca 'aisama 'icëbia Jonasën Nucën Papa Dios quicë bana ñuixuncëxun cuati sinanati ami sináncëxa. Jonás 'íasamaira cana 'ëx 'ain. Usa 'icëbi ca enë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, Nínivenu 'icë unicaman enë nëtënu bucuçë unicama cati 'icën: Mitsun Jesusan bana ñuixuncëxunbi cuacëma 'aish camina nux 'íasamaira 'aisama 'ai quixun.

Cristonën ca aín unicama upí sinánñu 'ímia quicë bana
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uinu 'icë unímbi ca lamparín bimitancëxun xubu amo unëquin nanima. 'Imainunribi ca bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca axa xubunu atsincë unicaman upí oquin isnun bimitancëxun anu lamparín nanti anu nania. ³⁴ Lamparínën pëcacëbëtan ca unin bërúñu cupishi an pëcacë ñucama 'imainun xabá isia. Min bëru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mēeti 'ati 'ain. Min bëru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mēeti upí oquin 'atima 'ain, bëánquibucënxun 'acësoquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucën Papa Diosan 'imicëx min sinan upí 'ianan an sinánmicë 'aish min sinan an pëcacësa 'ain. Usa 'aínbi camina an sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëánquibucënu nicësa 'ain. ³⁵ Usa 'ain camina —anun 'ën sinan upí 'iti ca 'aíma 'icë —quixun sinánti rabanan bërúancati 'ain. Min —anun 'ën sinan upí 'iti ca 'aíma 'icë —quixun sináncë 'aish camina Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëánquibucënu nicësa 'ain. ³⁶ Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosmi sinania an 'imicëx min sinan upí 'ixun Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sinanin. Usa 'ixun camina ax cuëëncësabi oquin upí oquin ñu 'ati 'ain, lamparínëan pëcacën isquin upí oquin ñu 'acësaribi oquin.

*Fariseo unicamacēñuan an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama Jesusan ñu ca
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)*

³⁷⁻³⁸ Unicama 'unánmía ca fariseo uní achúshinēn Jesús aín xubunuxuan pi cuanun quixun cacēxa. Cacēx cuanx bēbatancēxbi ca judíos unicamaxa aín nuitu isa upí 'inun quixun sinaní pinux pain mēchucacēsaribiti Jesús 'iama 'icēn. Mēchucatíma ca mesanu pi tsóbuacēxa. Usai 'ia isquin ca fariseo unin –¿uisacatsi cara mēchucacēma 'icē? –quixun sináncēxa. ³⁹Usaquin sinanía 'unánquin ca Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxa:

–Míxmi fariseo uní 'icē cana mí cain, mitsux fariseo uní 'ixun camina Nucēn Papa Diosainsa mitsun nuitu upí isnun quixun, xanpa 'imainun manē ñutē, acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mēu upíma ñu sinanin. Uní paránquin camina aín ñua mitsu 'inánun quixun sinánmianan ñunshínquin ñu 'atima 'ati sinanin. ⁴⁰Sinánñuma unisa camina mitsux 'ain. ¿Caramina 'unaniman, an ñutē 'acē uní an ca aín namē 'acēsaribi oquin aín caxuribi 'aia quixun? ⁴¹Xanpa, ñutē chucati acama sinánquinbi camina unicama nuibaquin axa 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain. 'Aquinquin ca ñu 'inán. Usaquin 'aia isquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu upí isti 'icēn.

⁴²Catancēxun ca ēsaquinribi Jesusan atu cacēxa:

–Fariseo unicama, mitsu ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. Mitsun camina Nucēn Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acē unicama mitsun pitimi anun nēish ocē Robi mēsú 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbi camina a bana itsi, axa quicēsabi oi 'iti, axa quicēsa oquin 'aiman. Nucēn Papa Diosmi upiti sinánan upí sinánñu 'ixun uní 'aquinti, acama camina 'aiman. Usaquinmi mitsun 'acēx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ro mēsúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa.

⁴³Ianan camina anu judíos unicama timēti xubunu unicamabē timēti, anua mitsun cushicamax tsóti anu tsótishi cuēñenin, camabi unínsa mitsu isnun quiax. 'Ianan camina anuxun unin ñu marucē anuxun isquian bētsi unin –ax ca nun cushi 'icē –quixun sinánquin mēcēn 'inánquin biti cuēñenin. Usaími 'iti cuēñenquinma ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin mitsu 'ati 'icēn.

⁴⁴Mitsux camina cēmēntapun 'ain. Anu uní maíncē meesaribi camina mitsux 'ain. A me 'unánti ocēma 'ain ca uní raírinēx anun níquin –uní bamacē ca anu maíncē 'icē –quixun 'unanima. A meesaribi camina mitsux 'ain. Unían mitsun nuitu 'unánquinma upíisa quixun sináncē 'aishbi camina mitsun nuitu mēú upíma 'ain. Usai mitsux 'iti cuēñenquinma ca uisa cara oti 'icē usoquin Nucēn Papa Diosan mitsu 'ati 'icēn.

⁴⁵Usaquin cacēxun ca an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē 'ixun unicama 'esēcē uní achúshinēn Jesús cacēxa:

–Usai fariseo unicama ñui quiquin camina nuribi ñuin.

⁴⁶Quia ca Jesusan cacēxa:

–Mitsuribi upíma isquin ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin mitsuribi 'ati 'icēn. Moisésnēn cuēñeo banaishima mitsúnbi sináncē banaribi camina unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunin. Usaquinmi ñuixuncēxbi ca a banacamax mitsúxmi quicēsabi oi 'iisama 'icēn. Mitsúxribi camina usai 'iman. Mitsúnmi ñuixuncē bana quicēsabi oquian 'anun camina unicama 'aquiniman.

⁴⁷Upíma isquin cara Nucēn Papa Diosan mitsu uisoti 'icēn. Mitsun raracaman 'acēa an Nucēn Papa Dios quicē bana uní ñuixuncē unicama anu maíncan, a me camina upí 'inun mēñoin. ⁴⁸Usaquinmi 'aia isquin ca, mitsun raracaman 'á ñu, ax isa upí 'icē quixun camina sináncani quixun, camabi unín 'unania. ⁴⁹Nucēn Papa Dios an camabi ñu 'unáncē 'aish ca usaía 'icēma pan 'ain, ēsai quiacēxa: “'Ēn unicama raíri 'ēn bana 'unánquin a uní ñuixunun 'imianan raíriribi 'ēn bana unicama 'unánminun 'imiabi ca unin raíri 'anan raíri bētsi bētsi oti 'icēn”. ⁵⁰Usoquin 'ati ca ēnē nētēnu bērí bucué unicamax 'icēn. Usa 'ixun camina mitsun raracaman 'ásaribi oquin 'ain. ⁵¹Abel pain ca 'acēxa. Usaribi oquin ca mitsun raracaman an Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin 'acē unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acēxa. 'A 'aian ca raírinēnribi 'acēx Zacarías ax anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu rapasu bamacēxa. Mitsun raracaman 'ásaribi oquin camina mitsun 'ain. Usa 'ain ca atu 'ásaribi oquin Nucēn Papa Diosan mitsu castícantí 'icēn.

⁵²Ēsaquinribi ca Jesusan atu cacēxa:

–Mitsun Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē 'ixun unicama 'esēti 'ixunbi camina uisai quicē cara a bana 'icē quixun 'unánmiman, 'unánmiquinma camina bētsi oquin 'unánmin. Usa 'ain camina mitsúnbi, a bana upí oquin cuaisama tancē 'ixun, an a bana uisai quicē cara quixun 'unántisa tancē unicamanribia cuaxunma 'anun 'imin. Mitsúxmi usa 'icē isquin ca uisa cara oti 'icē usoquin Nucēn Papa Diosan mitsu 'ati 'icēn.

⁵³⁻⁵⁴Usaquin catancēxa fariseonēn xubunux cuania ca an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicaman ami nishí, ami manáncatsi quixun sinánquin,

uisai caraisa quia cuacatsi quixun, bëtsi bana ñuiquin 'aisamaira oquin ñucáquin Jesús ubiocëxa.

12

Cëmëtima bana aín 'unánmicë unicama Jesusan ñuia

¹ Usomainun ca 'aisamaira uni timëcamë'ëoi tsitsirui anu niti 'aíma 'ain bëtsibë bëtsibë chácanancëxa. Usaía 'imainun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Fariseo unibu atux anun pán chamiti ñusa 'icë usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. Èsai quiquin cana èsoquin mitsu cain, bana ñuiuxunquin ca atun 'atimaquin unicama parania. Usaquinribi camina mitsun 'atima 'ain. ² Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca unëtima camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unëxun 'acëbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. ³ Mitsúnmi 'ën bana cuacë 'ixun imé uni itsi ñuiuxunquin cacë ax ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën, 'ën mitsu cacëcamami mitsun xubunuxun ñuicë ax ca camabi unían cuanun èmánxun ñuicë 'iti 'icën.

Uimi cara uni racuëti 'icë quiáxa Jesús quia bana

(Mt 10.28-31)

⁴ 'Èbë nuibanancë unicama, cana mitsu cain, an uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicamami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca aín bëru ñunshin bamamítima 'icën. ⁵ A unicamamimi racuëtima 'aínbi cana uimi caramina racuëti 'ai quixun mitsu cati 'ain. Nucën Papa Dios, an uni aín cushínbi bamamianan uni manë tsi anua 'inun 'imiti, amishi camina racuëti 'ain. 'Èn cana mitsu cain, camina asérami ami racuëti 'ain. ⁶ 'Isáratsu ca, cupíma 'icë, unín curíqui 'itsamaratsu anun maruquin mëcën achúshi bití 'icën. Chamaratsu 'aísha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi manuima. ⁷ An ca mitsuribi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca 'isá chamaratsucama 'acésamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isía. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisa tancëxbi racuëtima 'ain.

—Èx cana Jesusan uni 'ai—quiáxa ax unín cuanun quicë uni

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Èn cana mitsu cain, axa an 'ën bana cuacëma unicaman cuanun 'è ñui —'èx cana Jesusan uni 'ai —quicë uni, a ñuiquin cana, uni 'inux anuax uá 'ën, aín ángelcaman cuamainun, Nucën Papa Dios —ax ca 'ën uni 'icë —quixun cati 'ain. ⁹ Usa 'aínbi cana axa 'èmi rabini —'èx cana Jesusan unima 'ai —quicë uni a ñuiquin aín ángelcaman cuamainun —ax ca 'ën unima 'icë —quixun Nucën Papa Dios cati 'ain. ¹⁰ Axa, uni 'inux anuax uá 'è ñui 'atimati banacë uni a ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërënti 'icën. Usa 'aínbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tërënimá. ¹¹ Unín mitsu anu judíos unicama timëti xubunu 'icë unicama 'imainun mitsun 'apucamami manánuxun buáncëxun camina racuëquin —uisai carana quiti 'ai —quixun sinánan —uisa banan carana cati 'ai —quixun sinántima 'ain. ¹² Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca mitsúxmi banacëbëtanshi uisaquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën.

'Itsaira ñuñu 'iti sinántima bana

¹³ Anu 'icë unicama achúshinën ca Jesús cacëxa:

—Ñuquin ca 'ën papocën aín ñu casunanxa. Usa 'ain camina 'ën xucën apan an a ñucama raíri 'è 'ínánun cati 'ain.

¹⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usai ca mibë mín xucën 'iti 'icë quixun cana 'ën mëniótima 'ain. Ax ca 'ën 'atima 'icën.

¹⁵ Usaquin caxun ca anu 'icë unicama Jesusan cacëxa:

—Ñu 'itsa 'ain cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan upitax 'i cuëenti 'ai quixun camina sinántima 'ain. Usaquin sinanima camina 'itsa ñuñu 'iti sinánan uni itsin ñuribi cuëenti rabanan bërúancati 'ain.

¹⁶ Catancëxun ca bana itsi ñuicësoquin Jesusan èsaquinribi cacëxa:

—Ènëx ca èsa 'icën. Ñuñu uni achúshinëan aín naënu ñu bëru 'apacëx canitancëxun tuacëx ca 'itsaira bimíñu 'iáxa. ¹⁷ A bimicama isquin ca a unín sinánxa, anu èñë bimicama bucúnti ca 'aíma 'icën. ¿Añu carana 'ati 'ain? quixun. ¹⁸ Sinántancëx ca quiáxa: Èsaquin cana 'ati 'ain. 'Èn anu bimí bucúnti xubucama ca chamaratsu 'icën. Acama tēncapatancëxun cana xubu chabu 'ati 'ain. 'Atancëxun cana anu 'ën ñu bimicama 'imainun 'ën ñu itsiribi nanti 'ain. ¹⁹ 'Atancëx cana quiti 'ain: Cana bucúan, èñë ñucama 'itsa 'aish ca 'itsa baritia 'icëbëbi cëñútima 'icën. Usa 'ain cana tantishiti 'ain. Cana pianan xëanan cuëëinshiti 'ain. ²⁰ Usaquian

sinania ca Nucën Papa Diosan caxa: Sinánñuma uni camina mix 'ain. Ënë ñantánbi camina bamain. ¿Bamacébë cara minmi bucuñcë ñucama uinan 'iti 'ic? Ca minanma 'iti 'icën.

²¹ Caxun ca Jesusan cacëxa:

–Usaribiti ca, Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'ati sinánquinma axbi ñuñu 'iti sináncë uni ax 'iti 'icën.

*Nucën Papa Diosan ca aín unicama bërúancë bana
(Mt 6.25-34)*

²² Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

–Cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain. ²³ Mitsun pitisamaira camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain. An mitsúxmi ënë nètënu tsóti oquin unio Nucën Papa Dios ainshi ca ami piti ñu mitsu 'inánan ami pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icën. ²⁴ Mitsun camina 'iscucama 'unanin. An ca ñu 'apánan bimi bucuñxun bitsima. An anu bixun bimi nanti xubu ca 'aíma 'icën. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan atun piti 'inania. An ñu pëchiu 'acësamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icën. ²⁵ Nucën Papa Diosainshi canimicë 'aish camina mitsúxbi canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain. ²⁶ ¿Mitsux usai 'itima 'aishbi caramina uisacatsi bëtsi ñucama sinani masá nuitutin? ²⁷ Camina isti 'ain, ro uacama ax ca ñu mëëanan chupa onuxun risi oímabi upíra upí 'icën. A ro uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíra upí pañucë 'aishbi ain chupa ax ro uasaribi upíra upí 'íama 'icën. ²⁸ Upíra upí 'itancëxbia xanania unín tsin nëëncëx ca a ro ua cëñtúta. Usai 'inunbi ca Nucën Papa Diosan aín ua upíra upí 'imia. Usaquin 'acë 'ain camina 'unánti 'ain, ro ua 'acësamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icën. Mitsux usaquin sináncëma 'aish camina upiti Nucën Papa Diosmi catamëcëma 'ain. ²⁹ Añu ñu caramina piti 'ain, añu ñu caramina xëati 'ai quixun camina bënëti masá nuituquin sinántima 'ain. ³⁰ An Nucën Papa Dios 'unáncëma unicaman ca ñuñu 'itishi sinánan aín piti bitishi sinánan aín chupa bitishi sinania. A unicaman usaquin sináncë 'ainbi ca mitsun Papa Diosan 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun. ³¹ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuëñcësabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acëbëtan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icën.

*Aín nètënuax Nucën Papa Diosbë 'aish cuëñti bana
(Mt 6.19-21)*

³² Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–Mitsux camina 'ënan 'ain. Usa 'aish 'itsairama 'ainbi ca mitsux ainan 'ianan aín nètënu abë 'iti Nucën Papa Dios cuëñia. Usaquin 'unani camina racuëtima 'ain. ³³ Mitsun ñu maruquin curíqui bixun camina ñuñuma uni 'inánti 'ain. Ënë nètënuaxa 'icësaí ca Nucën Papa Diosan nètë naínu 'icë ñucamax 'atimati cëñtúta, an ñu mëcamacë uni ca 'aíma 'icën, 'imainun ca an cëñuti nacuáxbi anu 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsux ñuñushi 'iti sinánquinma ax cuëñcësabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancëxmi aín nètënu abë 'icë ca an mitsúnmi a cuëñminuxun 'acëcama cupíoquin chuámarua aishmi xëñibua 'ainbi cuëñnun mitsu 'imiti 'icën. ³⁴ Uisa ñun cara cuëñia, a ñuishi ca unín sinania. Axa ënë nètënu 'icë ñuñu 'iti cuëñcë unín ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'ainbi ca an Nucën Papa –Diosan a cupíoquin aín nètënuñun chuámarua 'imiti cuëñcë uni an Nucën Papa Dios cuëñnun ax cuëñcësabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicaman Jesús uti caínti bana

³⁵⁻³⁶ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–Ënë ca ësa 'icën. Achúshi uníxa an xanu bicë unín camicëx, abëtan pi cuanx utëcënia ca an ñu mëxuncë unicaman cainia. Cainquin ca an uni ñu mëxuncë unicama an ñu mëxunuxuan pañucë chupa pañuanan lamparíncama upí oquin bimitancëxun nania. Usoxon caíncëx uquian, xëcuë taxcaia ca cuëñquin bënëñquinshi atsínmiquin xëocaia. Usaribiti camina mitsux 'iti 'ain, 'ëx aia caini. ³⁷ A caíncëxuan an ñu mëëmicë unicaman 'uxcëma 'icë mëracëx ca an uni ñu mëxuncë unicamax cuëñra cuëñti 'icën. Cuëñia ca an atu ñu mëëmicë unín mesanu tsónun caquin piti 'inánti 'icën. Usaquin 'acëx ca an ñu mëxuncë unicamax cuëñra cuëñti 'icën. Ca usai asérabi 'iti 'icën. ³⁸ Imë naëx uanan pëcarati 'urama uquian a ñu mëxuncë unín 'uxcëma mëracëx ca an a uni ñu mëxuncë unicamax cuëñra cuëñti 'icën. ³⁹ Camina 'unanin, uínsaran cara aia quixun 'unáncë 'ixun ca xubuñu unín 'uxquinma an ñu mëcamacë uni caíntsiánxa. Caíncëx uáxa ñu mëcamanux atsínitisa taniabi ca 'uxcëma 'ixun xubu 'ibun atsínmitsianma. ⁴⁰ Usaribi oquin camina mitsúnribi 'ë binuxun 'ëx uti caínti 'ain. Béri ca utima 'icë quixunmi mitsun sináncëbëbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nètën, aia binuxun 'ë caínti 'ain.

An upí oquin uni ñu mēēxuncē uni 'imainun an upí oquinma uni mēēxuncē uni
(Mt 24.45-51)

⁴¹Usaquian cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—¿Nuinshi cuati caramina bētsi bana ñuicēsoquin ēnē bana ñuiian? ¿Camaxunbi cuati caramina ñuiian?

⁴²Cacēxun ca ēsoquinribi Jesusan cacēxa:

—Ēnēx ca ēsaribi 'icēn. Achúshi unin ca aín xubunu 'icēcama upí oquin piminun quixun aín ñu mēēmicē unicama achúshi caísaxa. Caísquin ca, an ca asérabi 'ēn cacēsabi oquin 'ati 'icē, quixun sinánxa. Sinánquin usoquin ñu 'anun quixun catancēx ca bētsi menu cuanxa. ⁴³Cuanx anu 'itancēx utēcēnquin ca, an ñu mēēxuncē unin cara an cacēsabi oquin 'aia quixun isti 'icēn. Isquinbi an cabiancēsabi oquin 'aia 'iscēx ca an a uni ñu mēēxuncē uni ax chuámarua tani cuēēnti 'icēn. ⁴⁴Ēsoquin cana asérabi 'ēn mitsu cain, an upí oquin ñu 'acē 'icē ca an ñu mēēmicē unin ēsaquin cati 'icēn: Minmi 'ēn cacēsabi oquin upí oquin 'acē cupí camina cushi unisa 'ixun 'ēn ñucama minansa 'icē bēruánti 'ain. ⁴⁵Usa 'aínbi ca a unix 'atima sinánñu 'ixun, an 'ē ñu mēēmicē uni ca panatia quixun sinánquin abētan ñu mēēcē uni raíri mēēanan xēai paēnti 'icēn. ⁴⁶Usai 'iquian, ca uti 'icē quixun sináncēbēmabi ca an a ñu mēēmicē uni uti 'icēn. Uquin ca usai 'ia isquin casticanan anua 'aisama unicama 'icē anua 'inun 'imiti 'icēn.

⁴⁷An uisaquin 'ati cara an a ñu mēēmicē unix cuēēnia quixun 'unánquinbi ax cuēēncēsabi oquin 'ati sináncēma 'ixun ax cuēēncēsabi oquin 'axuncēma uni ax ca 'aisamaira oquin mēēquin casticancē 'iti 'icēn. ⁴⁸Usa 'aínbi ca an uisaquin 'ati cara an a ñu mēēmicē uni cuēēnia quixun upíra oquin 'unáncēma 'ixun upí oquin ñu mēēxuncēma uni ax 'itsamashi oquin mēēquin casticancē 'iti 'icēn. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan uni upí oquin a ñu 'axunti 'unánmianan upí sinan 'inántancēxun, —an ca 'ē upí oquin ñu 'axunti 'icē —quixun sinánquin, usoquian a 'axunti cuēēnia, unían uni itsi 'itsa curíqui 'inántancēxun, —an ca 'ē upí oquin ñu mēēxunti 'icē —quixun sináncēsaribi oquin.

Usai 'ia ami catamēcēma unicamax Jesucristomi catamēcē unicamami nishti bana
(Mt 10.34-36)

⁴⁹Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Ēx uá cupí ca unicamax bētsibē bētsibē cuēbicanani nishanani tsuáquiruti 'icēn. Usai 'i unicama bēnētishi tsuáquirutibi ca 'ia. ⁵⁰Usai 'ia 'inun cana 'ēn pain 'aisamaira oquin tēmēraquin paē tanti 'ain. Usaquin 'ēn tēmēraquin paē tanti ashi sēñeoncatsi cana bēnētín. ⁵¹¿Ēx uá 'ain ca camabi unix bētsibē bētsibē nuibananti 'icē quixun caramina sinanin? 'Ēn cana mitsu cain, ca usama 'icēn. 'Ēx uá 'ain ca axa 'ēmi sinántisama tancē unicaman axa 'ēmi sináncē unicama nuibatíma, ami nishti 'icēn. Usa 'ain ca unicamax bētsibē bētsibē cuēbicanani nishananti 'icēn. ⁵²Achúshi xubunu mēcēn achúshi uni 'aish ca rabē 'imainun achúshinēx rabēmi nishti 'icēn. Usaribiti ca rabētax rabē 'imainun achúshimi nishti 'icēn. ⁵³Aín papax ca aín bēhicē bēbumi nishti 'icēn. 'Imainun ca aín bēhicēnēx aín papami nishti 'icēn. Aín titax ca aín xanu tuámi nishti 'icēn. 'Imainun ca aín tuacēx aín titami nishti 'icēn. Aín ñēx ca aín ñē xutami nishti 'icēn. 'Imainun ca aín ñu xutax aín ñēmi nishti 'icēn.

Naí isquian, uisai cara nētē 'iti 'icē quixun unin sinánti bana
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴Ēsaquinribi ca Jesusan anu 'icē unicama cacēxa:

—Ēsa ca. Anúan bari cuancē anua nētē cuin isi camina mitsux quin, 'uí sapi ca 'ibúti 'icēn. Quiáxmi quicēsabi oi ca 'ibutia. ⁵⁵Ēnē nētēnuax suñu bēquicēbē camina mitsux quin, bérí ca bari cushinixun 'aia. Quiáxmi quicēsabi oi ca 'ia. ⁵⁶Naí 'imainun me isquin camina uisai cara nētē 'iti 'ia quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncē 'ixunbi caramina uisa cupí 'ēn bana ñuixunia cuanan 'ēn 'aia isquin, 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ēx cana asérabi mitsúnmi ax uti caíncē a 'ai quixun. Usaquin 'unántinxunbi —usa ca —quixun 'unántisama tani camina cēmē uni 'ain.

Axa numi nishcē unibē nuibananti bana
(Mt 5.25-26)

⁵⁷Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina bētsibē upí 'inux mitsúxbi mēñonaniman? ⁵⁸Bētsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncēx, bain cuani camina anu bēbacēma pain 'aish, abē mēñonanti 'ain. Mēñonancēxunma ca mimi nishcē uni axa mi ñui ami manáncēxun min cushin mi sipuati 'icēn. Usa 'aishmi sipuacē 'iti rabanan camina bēbacēma pain 'aish a unibē mēñonanti 'ain. ⁵⁹Cana mitsu cain, sipuacē 'ixun camina min cushi quicēsabi oquin curíquinēn cupíoti 'ain. A pain ancēquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanan camina min cushinu bēbacēma pain 'aish axa mimi nishcē unibē mēñonanti 'ain.

13

Sinanatía Nucën Papa Diosmi sinánuan Jesusan ca

¹ Unicama bana ñuixunia ca anu 'icé uni raírinën Jesús ésaquin cacéxa:

–Galilea menuaxa ucé uni raírinëan sacerdote 'inánti aín 'aracacé ñuina bëquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun rëtia ca Pilatonën an ñuina bëcë unicama 'amiaxa.

² Cacëxun ca Jesusan cacéxa:

–¿A unicamaxa usai baman caramina sinanin, atux ca Galileanu 'icé uni raíri 'icésamaira oi 'uchaxa quixun? ³ Ën cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha éni 'ëmi sinanacéma 'aish camina a judíos unicamax 'icésaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain. ⁴ ¿Siloénu 'icé torre manáinra 'aish chaxcéira, ax atunu rurucubucébëa bamacé dieciocho uni ax isa Jerusalénu 'icé uni raíri 'icésamaira oi 'uchaxa quixun caramina sinanin? ⁵ Ën cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha éni 'ëmi sinanacéma 'aish camina atúxa 'icésaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain.

Bimiñuma higuera ñuicé bana

⁶ Catancëxun ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ésaquin cacéxa:

–Ënëx ca ésa 'icën. Aín naénu 'apácé i, cara tuaxa quixun isi cuanxunbi ca naë 'ibun tuáñumoxa. ⁷ Tuáñumoxun ca aín 'ibun an naë bërúancé uni caxa:

–Rabé 'imainun achúshi baritian cana, ëné in cara tuaxa quixun isquinbi tuáñumoin. Tuáimabi ca ñancábi anu nitsaxa. Usa 'ain camina rëti 'ain. ⁸ Cacëxun ca an naë bërúancé unin caxa: Cara tuaia quixun isti camina ëné barínshi énti 'ain. Usa 'ain cana a tanáin mëníoquin ñuinacan pui tabucunti 'ain. ⁹ Usaquin 'acëxun sapi ca bari itsin tuati 'icën. 'Acëxunbia tuaíama camina 'ë rëmiti 'ain.

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan catúbucé xanu

¹⁰ Anun ñu mëëtima nëtën ca anu judíos unibu timëti xubunuxun Jesusan bana ñuixuancéxa. ¹¹ Ñuixunmainun ca achúshi xanu dieciocho baritian 'insincé anu 'iacéxa. A xanux ca ñunshin 'atimanën 'imicé catúbua 'aish chairucéma 'iacéxa. ¹² Usa 'icé isquin cuënxun ca Jesusan cacéxa:

–Mín 'insin ca nëtéaxa, camina pëxcúcé 'ain.

¹³ Caquian ramécëxëshi ca chairuí asábi 'iacéxa. Usai 'iquin ca Nucën Papa Dios rabiácéxa. ¹⁴ Usa 'ainbi ca Jesusan anu ñu mëëti nëtën xanu pëxcúan, axa anu judíos unicama timëti xubunu 'icé 'apu nishacéxa. Nishquin ca anu 'icé unicama cacéxa:

–Anun ñu mëëti nëtëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'icën. Anun ñu mëëtima nëtën camina utima 'ain, anun ñu mëëti nëtëinshi camina pëxcucé 'inux uti 'ain.

¹⁵ Quia ca Nucën 'Ibu Jesusan cacéxa:

–Mitsux camina cëmë 'ain. Mitsux, 'aracacé ñuina təcërëcacëñu 'ixun, camina nëtë camabi 'acésaribi oquin anun ñu mëëtima nëtënribi mín ñuina 'unpax 'anun xëxánu buanin. ¹⁶ ¿Mitsun ñuinami usoquin 'acé 'ain carana mitsusaribi 'aísha Abrahamnën rëbúnqui 'icé, ñunshin 'atimanën 'apun dieciocho baritian 'insinmicé xanu, ëné anun ñu mëëtima nëtë 'ainbi pëxcutima 'ain? Cana 'ati 'ain.

¹⁷ Usaquian cacëx ca axa Jesúsmi nishcë unicamax rabíancéxa. Rabínmainun ca uni raíricamax Jesusan aín cushínbi ñu 'acécama isi cuëëancéxa.

Mostaza bëru ñu quicé bana

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jesusan ca ésaquinribi cacéxa:

–¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'ic? ¿Uisa ñuribi ñui caranuna a ñui quiti 'ain? ¹⁹ Ënëx ca ésa 'icën. Mostaza bëru chamaratsa a ca unin bixun aín naénu 'apatia. 'Apácëx caní iisaribi 'inun pëñanacébétan ca manan nuácé ñuinacaman anu noia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti ñu ñuicé bana

(Mt 13.33)

²⁰ Ésaquinribi ca Jesusan cacéxa:

–¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'ic? ²¹ Uisoquin cara 'ati 'icé quiax cana anun pán chamiti ñu ñui quin. Xanúan xuicéma pain 'ixun anun pán chamiti ñucëñun mëscucëx ca aín xëquilon mësioti rëncé ax chaia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Bai chucúma ñuicé bana

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jerusalénu cuani, ëma chacamanu cuanan, ëma chucúmacamanuribi cuanquin ca anu 'icë unicama Jesusan, bana ñuixunquin 'unánmicëxa. ²³ 'Unánmicëxun ca uní achúshinën ñucáquin cacëxa:

—¿Axa Nucën Papa Diosan nētēnu 'iti unicamax cara 'itsama 'iti 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa: ²⁴ —Bai chucúma anun atsinti ca sinan. Cana asérabi mitsu cain, 'itsa unix ca anun atsinti sinanibi anun atsintima 'icën. ²⁵ Ësa ca: Xubu 'ibun ca niruquin xubu xëcuë xëputi 'icën. Xëpucë camina mitsun ëman nixun xëcuë taxcaquin —nu ca xëócaxun —quixun cati 'ain. Cacëxunbi ca mitsu cati 'icën: Uinuax ucë caramina mitsux 'ai quixun cana 'unaniman. ²⁶ Cacëxun camina mitsun cati 'ain: Nun cananuna mibétan pianan xëan, min camina nun ëmanuxun nu bana ñuixuan. ²⁷ Cacëx ca quiti 'icën: Cana mitsu can, uinuax ucë caramina 'ai quixun cana 'unaniman. Ñu 'atima 'acë 'aish camina mitsux 'ëbë 'itima 'ain. Ca cuantan. ²⁸ Usoquin 'ën cacëx cuanx camina, Abraham, Isaac, Jacob, acama 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uní ñuixuncë unicamaxa anua Nucën Papa Dios 'icë anu 'ëbë 'ain, mitsux anuma 'aish masá nuituirai bënëti inti 'ain. ²⁹ 'Imainun ca 'aisamaira judíosma uní aucúaxa bari urucë amiax uanan anúan bari cuabúcé amiaxribi 'imainun camabi nētēnuax unuxun 'aia. Ai ca axa 'ëmi catamécë 'aish Nucën Papa Diosan nētēnu tsotax chuámarua 'aish cuënti 'icën. ³⁰ A unin —ñuumara ca ax 'icë —quixun sináncë unicama a ca Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a unicamaxa cha 'icë isti 'icën. 'Imainun ca a unin iscëxa cha 'icë unicama a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën.

*Jerusalénu 'icë unicama sinani Jesús ian
(Mt 23.37-39)*

³¹ A nētēnbi anu cuanquin ca fariseo uni raírinën Jesús cacëxa:

—Herodesnën ca mi aín uní 'amitisa tania. Usa 'ain camina bënëtishi ënuax cuanti 'ain.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cuanxun camina uní paráncatsa, Herodes, a cati 'ain, cana 'ën 'acésabi oquin ñunshin 'atima unicamanua chiquáanan 'insincë unicama pëxcuti 'ain. Usa 'ain cana 'ën 'ati ñucama sënëonti 'ain, béri, iméishi, pëcaratëcëncëbëtanribi nētë camabi 'ën 'acésabi oquin 'aquin. ³³ Usaia Herodes quicëbëbi cana béri cuanan iméishi cuanan pëcaratëcëncëbëribi cuani Jerusalénu cuanti 'ain. Jerusalénuax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uní ñuixuncë uní 'itsaira bamacëxa. Usaribiti cana 'ëx bëtsi ëmanuax bamaima Jerusalénuax bamai cuanti 'ain.

³⁴ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Jerusalénu 'icë unicama, mitsu cana cain, mitsux camina an Nucën Papa Dios quicë bana uní ñuixuncë unicama 'anan a an aín bana ñuixunun xucë unicamaribi maxaxan 'á, mitsun raracama axa 'íasaribi 'ain. ¿Uitishi oquin carana mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanëan aín tuácama cuëntancëxun aín pëchin mapuxun bërúancsaribi oquin cana mitsu bërúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancëxbi camina mitsux cuëncëma 'ain. ³⁵ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, 'ën cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ënti 'ain. 'Ën cana mitsu cain, mitsun camina utécënia isquin —Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë béri aia, a ca camabi unin rabiiti 'icë —quiax quiquin 'ë rabiiti 'ain. A nētë utámainun camina 'ë istécëntima 'ain.

14

Jesusan aín quisi 'imainun aín pëñan uacë uní pëxcúa

¹ Anun ñu mēëtima nētētan fariseo unicaman cushi achúshinën xubunuxun pi cuancë ca fariseo unicaman Jesús utúancëxa. ² Anu acamax 'imainun ca achúshi uní aín nami chaira 'inun uacë anu 'iacëxa. ³ A isquin ca Jesusan an Moisésnën cuëñëo bana 'unánquin unicama 'ësécë unicama 'imainun fariseo unicama ñucáquin cacëxa:

—¿Anun ñu mēëtima nētēn uní pëxcuti cara asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

⁴ Ñucacëxunbi ca cáma 'icën. Cacëxunma ca Jesusan aín nami uacë uní pëxcuquin, camina cuanti 'ai quixun cacëxa. ⁵ Catancëxun ca anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Micama uinu 'icën caramina anun ñu mēëtima nētētan mitsun burro, mitsun vaca bënë, anua 'unpax biti naécë quininu nipacëtia bënënquinshi biquinma isëshiti 'ain? Isëshiquinma camina biti 'ain, ¿usa cat?

⁶ Ësoquin ñucacëxunbi ca cáma 'icën.

An xanu bicë unían pi unun camicë unicama

⁷ Pi unun quixuan unin camicë unicaman uxun, anua aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia isquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin, ësaquin atu cacëxa: ⁸ —An xanu biti unían pi cuanan camicëx cuanx camina anua min cushi tsóti anu tsótima 'ain. Anumi tsotanbi sapi ca aribia camicë 'aish uní itsi misama cushiira ax uti 'icën, anu tsónux. ⁹ Ucëbëtan ca an mí

camicê unin minu uquin mi cati 'icên: Ênê uníxa ênu tsómainun camina mix 'uri unu tsóti 'ain. Cacêx camina rabini, anua uni cushimacama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. ¹⁰Usaquian mi cati rabanan camina anua uni aín cushimacama tsóti, anu tsóti 'ain. Anu tsócê ca an mi camicê unin minu uquin isquin mi cati 'icên: Camina anua uni cushicama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. An mi camicê unían usaquin mi caia isquin ca anu 'icê unicaman, mix camina cushi unisa 'ai quixun isti 'icên. ¹¹Usaribi oquin ca anbia rabíquin —'êx cana cha 'ai —quixun sináncê uni a Nucên Papa Diosan aín uni itsicamabêtan sênênmara 'imiti 'icên. 'Imainun ca cha 'iti sinani rabicêma uni, a cuni Nucên Papa Diosan cha 'imiti 'icên.

¹²Catancêxun ca an a camicê uni Jesusan cacêxa:

—Unicama pi unun camiquin camina axa mibê nuibanancê unicama 'imainun min xucêantu 'imainun min aintsi 'ibucama 'imainun ñuñu uni, acamaishi camitima 'ain. Usa unicaman bêtsi nêtên miribi pi unun camicê 'aishmi atubê cuêëniabi ca Nucên Papa Diosan mi upí isima. ¹³Usa 'ain camina atuihi camiquinma ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pëñan bêtsicê 'imainun aín niti bêtsicê 'imainun bêxufu unicama camiti 'ain. ¹⁴Usa unicaman ca min 'acêsaribi oquin miribi pi cuanquin quixun camitima 'icên. Camicêma 'icêbi ca an iscêxmi upí 'icê, anúan bama unicamax baísquiti nêtê 'icêbêtan Nucên Papa Diosan aín nêtênuaxmi cuêënun mi 'imiti 'icên.

Pi unun quixun camicêxbia unicama cuainsama tan

(Mt 22.2-14)

¹⁵Quia cuaquin ca anuxun piia tsócê uni achúshinên Jesús cacêxa:

—An Nucên Papa Diosan nêtênuaxun aín unicamabêtan picê uni ax ca cuêëinra cuêënti 'icên.

¹⁶Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Ênêx ca êsa 'icên. Achúshi unin ca piti aín uni raíri 'amiquin, pi unun quixun unicama canun, aín uni itsi xuaxa. ¹⁷Usaquin piti mênlocê 'ain ca xutêcênquin êsaquin camicê unicama catánun quixun caxa: Piticama ca mênlocê 'icên. Usa 'ain ca camáxbi pi ucan. ¹⁸Usaquin caxun xucêx cuanxuan cacêxunbi ca cuainsama tanquin a paían cacê uni an êsaquin caxa: Cana mibê cuanti 'ain, 'aínbi cana me maruan, a cana isi cuanin. Usa 'aish cana mibê cuantima 'ain. ¹⁹Bêtsi unin ca caxa: Cana mibê cuanti 'ain, 'aínbi cana mêcên rabê vana bënë maruan, a cana uisa cara quixun isi cuanin. Usa 'aish cana mibê cuaniman. ²⁰Bêtsi unin ca caxa: Cana mibê cuanti 'ain, 'aínbi cana xanu bitsin. Usa 'aish cana mibê cuantima 'ain. ²¹Usaía quicêbêtan ca an ñu mēêxuncê uni anu cuantêcênxun an a ñu mēêmicê uni ñuixuanxa, uisai cara an camicêxbi unicama quiaxa quixun. Ñuixuncêxun cuati nishquin ca an ñu mēêxuncê uni xutêcênquin caxa: Camina bënëtishi cuantêcênquin êmanu 'icê bai chacamanu 'imainun bai chucúmacamanu cuanquin, anu 'icê ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pëñan bêtsicê 'imainun aín niti bêtsicê 'imainun bêxufu unicama bēti 'ain. ²²Caqian xucêx cuanx utêcênquin ca an ñu mēêxuncê unin caxa: Minmi 'ê cacêsabi oquin cana unicama bēan, camáxbi ca uaxa, usa 'aínbi ca 'iti tsitsicêma pain 'icên. ²³Usaquin cacêxun ca an a ñu mēêmicê unin caxa: Bai chacamanu cuanan a rapasu 'icê mecamanu cuanquin camina uisa uni caramina isi, a camabi pi unun quixun cati 'ain, 'itsa unia 'ên xubunu atsini buáquiti cana cuêënin. ²⁴Ên cana mitsu cain, a pain 'ên camicêxbia ucêma unicaman ca 'êbêtan pitima 'icên.

An aín cuêëncêsa oishi 'iti êncê uni axa Cristonan 'iti

²⁵Aisamaira uníxa abê cuania ca a isi cuainacêquin Jesusan êsoquin cacêxa: ²⁶—Uix cara 'ên uni 'iisa tania an ca aín papa, aín tita, aín xanu, aín bêhicê, aín xucên, aín chirabacê, acama nuibacêsamaira oi 'êmi sinánti 'icên. Usai 'ianan ca ax upiti tsótishi sinanima 'êmi sinani 'êx cuêëncêsabi oishi 'iti 'icên. Uí unix cara usai 'iisama tania ax ca 'ên uni 'itima 'icên. ²⁷An asêrabi 'êmi catamêquin a 'ai bamanuxunbi 'êmi catamêti bana quicêsabi oquin 'acêma uni, ax ca 'ên uni 'itima 'icên. ²⁸Ênêx ca êsa 'icên: Torre ênên mênma chaioruquin 'aisa tanquin ca 'anuxun pan unin upí oquin sinánquin añu ñucama cara a 'ati maruti 'icê quixun sinánun uiti curíquibêtan sênên cara a ñucaman cupí 'icê quixun sinánti 'icên. Cara aín curíqui a ñucama maruti sênénti 'icê quixun ca isti 'icên. ²⁹Upí oquin sinánxunma 'aquin ca aín cimíntocama 'atancêxunbi anun aín cênê 'imainun aín mascuan 'aticama maruti 'aíma 'ain, aín torre ancêcasmati 'icên. Sênêoianma isi ca an a iscê unicamax a uni ñuixun 'usani quiti 'icên: ³⁰Torre 'aquinbi ca a unin ancêcasmamaxun êanax.

³¹Êsaquinribi ca Jesusan cacêxa:

—Êsaribi ca. Aín suntárucamaxa 'apu itsin suntárucamabê 'acananun xucêma pan 'ixun ca 'apun upí oquin sinánquin, —¿cara 'ên suntárucaman diez mil 'ixun, 'apu itsin suntárucama veinte mil 'icê, abê 'acananquin ñusmoti 'ic? —quixun sinánti 'icên. ³²Usoquin pain sinánquinbi —ca 'atima 'icê —quixun sinántancêxun ca aín uni xuquin —cananuna 'acanan-tima 'ai —quixun, 'uracêo 'apu itsi a camiti 'icên. ³³Usaquin ñuiquin cana êsaquin mitsu

'unánmin, an ax cuëencësari 'iti éinsama tanan aín ñucama cuëenquin éinsama tancë uni ax ca 'ën uni 'itima 'icën.

Mucañuma tashi ñuicë bana
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Canan ca ésaquinribi Jesusan cacëxa:

—Ésa ca. Tashix ca asábi 'icën. Asábi 'aíshbia aín muca nëtétia ca unin uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'icën. ³⁵ Mucotëcëncëma 'aish ca a tashix mucañuma ñancáishi 'icën. Ñu 'apacë tanáin tabucunuxun ñun puicëñun mëscuti 'aíshbi ca a tashix mucañuma 'aish a puicëñun mëscucëxbi ñancáishi 'icën. Usa 'icë ca unin putia. An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunëñbi sinánquin cuati 'icën.

15

Axa nëtécë carnero ñuicë bana
(Mt 18.10-14)

¹ An 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu uni, acamax ca Jesusan bana ñuia cuati anu cuancëxa. ² Usoquian aín bana camaxunbi cuaisa tania isi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésñen cuëño bana 'unáncë unicamax nishi canancëxa, ënë unin ca 'uchañu unicamabë timëxun abëtan piia.

³ Usaria canania 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin ésaquin cacëxa:

—Énëx ca ésa 'icën. ⁴ ¿Uinu 'icë micama achúshinën cara cien carneroñu 'aínbia achúshi nëtétia baritima 'ic? Raíri noventa y nueve an anu uni 'icëma menuxun pasto piia ébianxun ca axa nëtécë a mëránuxun bariti 'icën, ¿usa cat? ⁵ Bariquin mëraxun bitsi cuëenquin ca a 'iábëtsinti 'icën. ⁶ Iábëtsini xubunu bëbaquin ca an nuibacë unicama 'imainun axa a rapasu 'icë unicama timëtancëxun cati 'icën: 'Ën carnero nëtécë cana mërán. Usa 'ain cananuna cuëenti 'ain. ⁷ Asérabi cana 'ën mitsu cain, achúshi uníxa sinanati ami sináncëbë ca Nucën Papa Dios 'imainun aín ángelcamaxribi cuëënia. Usa 'aish ca noventa y nueve uni an —'ëxbi cana asábi 'ai —quixun sináncë acama isía cuëencësamaira oi achúshinëxa 'aisama 'aíshbi sinanati ami catamëtia isi Nucën Papa Dios cuëënia.

Curíqui nëtécë Jesusan ñuia bana

⁸ Ésaribi ca. ¿Xanu achúshinën cara mëcën rabë curíquiñu 'ixunbi, achúshi, nëtémixun lamparín bimixun, mëranuxun munu upí oquin baritima 'ic? ⁹ Barixun mëraqin ca axa abë nuibanancë xanucama 'imainun axa a rapasu 'icë xanucama timëtancëxun cati 'icën, —'ën curíqui nëtécë cana mërán. Usa 'ain cananuna cuëenti 'ain. ¹⁰ 'Ën cana mitsu cain, usaribiti ca achúshi uníxa 'aisama 'aíshbi sinanati Nucën Papa Diosmi sináncëbë aín ángelcamax cuëënia.

Aín papan 'ináncëxuan bënë unín curíqui cëñua bana

¹¹ Ésaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Énëx ca ésaribi 'icën. —Achúshi unix ca rabë bëchicëñu 'iixa. ¹² Aín bëchicë 'anacánën ca aín papa caxa: Papan, mín bamaquin casunancëxa 'ënan 'iti ñucëñun camina 'ënan 'iti curíqui a 'ë 'inánti 'ain. Cacëxun ca aín papan atunan 'iti ñu aín bëchicë rabë 'inánxa. ¹³ 'Ináncëx ca 'itsamashi nëtë 'icëbë aín 'anacánëx aín ñucamacëñun aín curíqui mëñóbiani 'ura 'icë menu 'i cuanxa. Cuanxun ca upí oquin sinanima aín cuëencësari 'ianan anun bëtsi bëtsi ñu 'aisama 'aquin, camaishi aín curíqui cëñuaxa. ¹⁴ Usoquin cëñutancëx ca, a nëtënu 'icë unicamax a piti ñuñuma 'aish panancëbë, a bënë uníxribi panancëxa. ¹⁵ Usa 'aish ca a nëtënu 'icë cuchiñu uni a ñu mëëxumuxun ñucati cuanxa. Cuanxuan ñucácëxun ca aín cuchia pastonuxun bërúanun quixun caxa. ¹⁶ Cacëxun ñu mëëxunibi pananquian cuchin piti abí piisa taniabi ca uinu 'icë unínbi piti 'ináncëma 'icën. ¹⁷ Piti, chupa, ñuñuma 'aish sináncasmatacëx sinanaquin ca sinánxa: 'Itsaira ca 'ën papan ñu mëëmicë uni 'icën. 'Itsa 'ixunbi ca a piti ñua 'itsaira 'icë atun pucháquin piia. Piti 'itsanuxuan atun pucháquin pimainun cana 'ëx ënuax 'acëñuma bamain. ¹⁸ Usa 'ain cana 'ën papanu cuanti 'ain. Cuanx bëbaquin cana ésaquin cati 'ain: Papan, cana Nucën Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. ¹⁹ Usa 'ain camina 'ëx cana mín bëchicë 'ai quiax quitima 'ain. An mi ñu mëëxuncë unisa camina 'ë 'imiti 'ain.

²⁰ Usaquin sinántancëx ca aín papanu cuanxa. Cuania ca 'uránxunbi aín papan mëraxa. Mërai nuibati cuëëni abáquiani cuanxun ca 'icúquin biquin bëtsucucaxa. ²¹ Usaquian bicëxun ca aín papa caxa: Papan, cana Nucën Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. Usa 'ain camina 'ëx cana mín bëchicë 'ai quiax quitima 'ain. ²² Cacëxun ca aín ñu mëëmicë unicama a aín papan caxa: Chupa upíira bëxun pañumianan camina mëñusuti mëñumiti 'ain, 'anan camina taxaca tañumiti 'ain. ²³ 'Anan camina vaca bacë rëracacë bëxun rëti 'ain. A pi

cananuna cuëenti 'ain. ²⁴ —Ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ën bëchicë ënëx 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bërí nubë 'icën. Èsai quicëbëtan ca 'atancëxun cuëenquin picanxa.

²⁵ Usaía 'imainun ca aín bëchicë apanën naënuxun ñu mëëaxa. Ñu mëëbaiti xubu rarobëtsini uquinbi ca pacon bana ocëbëa sharati cuëënia cuaxa. ²⁶ Cuaquin ca cuënxun an aín papa ñu mëëxuncë uní achúshi ñucáxa: ¿Uisacasquin cara usaquin 'ain? —quixun ²⁷ Cacëxun ca caxa: Min xucën ca uaxa, 'insíncëma asábi 'aish. Usa 'ain ca min papan cuëenquin vaca bacë rëracacë rëmiaxa. ²⁸ Usaquian cacëxun cuati nishi 'atimaquin sinani ca xubunu atsíntisama tanxa. Usai 'icëbë uquin ca aín papan cuëenquin atsínun quixun caxa. ²⁹ Cacëxunbi ca aín papa caxa: 'Itsa baritian cana mi ñu 'axuan, min bana cana uisaquinbi parëcëma 'ain. Usa 'icëbi camina 'ëx abë nuibanancë unicamabëtan cuëenquin pinun achúshi chivo bacëratsubi 'ë 'ináncëma 'ain. ³⁰ Usa 'ixunbi camina an min curíquicama xanu 'aisamabë 'iquin cëñucë min bëchicë ënëxa uan vaca bacë rëracacë rëmian. ³¹ Usaquin cacëxun ca aín bëchicë apan aín papan caxa: Mix camina camabi nëtën 'ëbë 'ain. Usa 'ain ca 'ën ñucama ënëx camáxbi minan 'icën. ³² Min xucën —ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bërí nubë 'icën. Usa 'aían cuëenquin picánti ca asábi 'icën.

16

An ñu mëëxuncë unían uni upí oquin ñu 'axuncëma bana

¹ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësáquinribi cacëxa:

—Èsa ca. Ñuñu uni achúshinën ca aín uni achúshi aín ñua upí oquin bërúanan quixun caxa. Canbi ca uni itsin ami manánquin, an a uni ñu mëëmicë uni caxa: Min unin ca min ñu bërúanquinma nëtémia quixun. ² Cacëxun cuatancëxuan unun quixun camicëxa ucë ca an a ñu mëëmicë unin aín uni caxa: Mimi ca uni manania. ¿Uisa cupí cara usa 'ic? Cana mi chiquínti 'ain. Cuanuxun camina anumi 'ën mi bërúanxunun cacë 'ën ñucama cuëñocë quiricacama 'ë bëxúnti 'ain. ³ Cacëxun ca an ñu mëëxuncë unin sinánxa: ¿'È chiquíncëxun carana añu 'ati 'ain? 'Èx cushiirama 'ixun cana me naëquin ñu mëëtima 'ain, 'ëa ñu 'inánun uni catimi cana rabínti 'ain. ¿Añu carana 'ati 'ain? ⁴ Ènuax chiquítancëxun carana unían aín xubunu 'inun 'ë binun añu 'ati 'ai quixun cana sinanin. ⁵ Sinántancëxun camicëxa aia ca a unin an a ñu mëëmicë uni ribíncë unicama achúshi achúshi ñucáquin ax paían ucë uni caxa: ¿Uiti caramina an 'ë ñu mëëmicë uni ribinin? ⁶ Ñucácëxuan —cien bidones xënin cupí cana ribinin —quixun cacëxun ca caxa: Bënëtishi tsóbuquin ca anu minmi ribíncë ñucama cuëñocë quirica ënë nianan min ribin ënëxa 'itsamashi 'itánun bëtisi quiricanu cincuentashi cuëñot. ⁷ Catancëxun ca aia bëtisribi ñucáxa: ¿Uiti caramina min an 'ë ñu mëëmicë uni ribinin? Ñucácëxuan —cien burasa trigo aín cupí cana ribinin —quixun cacëxun ca caxa: Anu minmi ribíncë ñucama cuëñocë quirica ënë nianan ca min ribin ënëxa 'itsamashi 'itánun bëtisi quiricanu ochentashi cuëñot. ⁸ Usaquin ca an a ñu mëëxuncë unin 'axa quixun 'unánquin ca an a uni ñu mëëmicë unin sinánxa: An 'ë ñu mëëxuncë unin ca uisai cara curíquiñuma 'aishbi 'iti 'icë quixun sinánxun ñu 'aquin 'ë paránti sinánxa quixun.

Èsáquin catancëxun ca Jesusan cacëxa:

—An ënë menushi upitax bucuti sináncë unin ca aín cuëëncësari 'iti upí oquin 'unania, Nucën Papa Diosmi sináncë unían 'acësamaira oquin. ⁹ 'En cana mitsu cain, mitsun curíqui anun camina uni itsi 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. 'Aquincëx mitsubë nuibanancë 'ianan 'ënan 'aish bamatancëxun ca mitsúxribimi 'ëbë 'inun, 'ën 'iti anuxun mitsu caínti 'icën.

¹⁰ 'Itsama curíquiñu 'ixunbia nëtëmiquinma upí oquin sinánquin, anun upí ñu 'acë uni an ca 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin upí oquin sinánquin nëtëmiquinma anun upí ñu 'ati 'icën. 'Imainun ca 'itsama curíquiñu 'ixunbia nëtëmianan upí oquin sinánquinma anun 'aisama ñu 'acë uni, an 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin nëtëmianan anun 'aisama ñu 'ati 'icën. ¹¹ Usaribi oquin ca mitsun curíqui anun upí oquin sinánquin ñu 'aquinma nëtëmiananmi, mitsux cuëëncësá oquinshi ñu 'acë 'icë Nucën Papa Diosan aín unicama 'unánmicësá oquin 'unánmima 'ianan aín unicama 'amicësá oquin ñu mëëmitima 'icën. ¹² An mitsu cacësabi oquin 'aquinmami, aín ñu 'imainun aín curíqui nëtëmianan upí oquin bërúanxuncëma 'icë ca uínbi minan 'inun ñu 'imainun curíqui mitsu 'inántima 'icën.

¹³ 'Enëx ca ësá 'icën: Achúshi unin ca rabé uni ñu mëëxuntima 'icën. Rabé uni ñu mëëxuncë 'ixun ca bëtisishi nuibaquin upí oquin ñu 'axuanan bëtisi nuibatima 'icën, ca achúshinën bana cuaquin bëtisían cacëxun aín bana paréti 'icën. Usaribiti ca uni curíqui 'imainun bëtisi bëtisi ñumishi sináncë 'aish Nucën Papa Diosmi upiti sinanima.

¹⁴ Usaía quia cuaquin ca fariseo unicaman atux 'itsa curíquiñu 'iti cuëëncë 'ixun, aín bana cuaisama tani a ñui 'atimati banaquin Jesús 'usáncëxa. ¹⁵ 'Usáncëxun 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Mítsux isamina upí 'ai quixuan unin isnun quixun camina mitsux cuëñcê ñuishi 'ain. Usa 'ainbi ca Nucên Papa Diosan mitsun nuitu mëúmi sináncê a 'unania. Ax isa upí 'icê quixuan unin sináncê uní a ca Nucên Papa Diosan aín nuitu 'unánquin upíma isia.

Moisésñen cuëñeo banacama 'imainun Jesúsmi catamëti uni Nucên Papa Diosnan 'iti bana

¹⁶ Èsaquinribi ca Jesusan cacêxa:

—Juan ucêma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicaman 'ê ñuiquin unicama ñuixuancêxa. A unicama caxu uquin ca Juanên 'ê ñuiquin, axa utia judíos unicaman cañcê, ax ca uaxa quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'ênribi, 'ëmi catamêcê unicama ca Nucên Papa Diosnan 'iti 'icê quixun ñuixunia cuanan 'ên ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucên Papa Diosnan 'iti sinania.

¹⁷ Naí 'imainun mecama cêñcêbêbi ca Nucên Papa Diosan bana aín unicaman cuëñeo, axêshi —usai ca 'iti 'icê —quíá 'ain, usabi 'iti 'icên.

Jesusan unin aín xanu ëntima ñuia

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ An aín xanu ënxun xanu itsi bicê uni ax ca 'uchaia, aín xanuma 'ainbi xanu itsibê 'ia 'icêsaribiti. 'Imainun ca an uni itsin ëncê xanu bicê uni axribi 'uchaia, uni itsin xanubêa 'icêsa 'aish.

Lázaro 'imainun ñuñu uni ñuicê bana

¹⁹ Jesusan ca èsaquinribi cacêxa:

—Ëñex ca èsa 'icên. Achúshi uni ñuñuira 'aish chupa upíira upí minanên pucucêsa 'imainun xapu 'acêsa pañucê 'ianan 'aisamaira piti upíira upíñu 'ixun camabi nêtên upí oquin pucháquin picê 'iacêxa. ²⁰ A unin xubu xêcuê tanáin ca ñuñuma uni, Lázaro, aín namínua 'itsaira cuñu, ax anu racacê 'iacêxa. ²¹ Xubu tanáin racacán ca mesa tēmúxun ñuñu unían piti tēxëocê rēupatia uni itsían a 'inánun quixun cañcêxa. Cainia ca 'uchíticama uxun aín cucama biáxcacêxa. ²² A ñuñuma uníxa bamaia ca ángelcaman anu Abraham 'icê anu buáncêxa, buáncêxa ca Abrahamê 'iacêxa. Usa 'ain ca ñuñu uni axribi bamacêxa, bamacê ca mañcancêxa. ²³ Usa 'ixun ca a ñuñu unin anua uni 'aisamaira paê tani tēmérati anu 'ixun 'uracêo Abrahamcêñun Lázaro isacêxa. ²⁴ Isi cuëncênquin ca cacêxa: 'È ca 'aquin, Abraham. 'Èx cana ëñ tsinuax 'aisamaira paê tanin. Aín mēcên rēbu 'unpaxan chabóxuan 'ên ana matsioi unun ca Lázaro xut. ²⁵ Cacêxun ca Abrahamnên ñuñu 'iá uni cacêxa: Mix bamacêma pain 'aish camina Lázaronêxa ñuñuma 'ianan 'insíncê 'aish nuibacamañun mix 'itsa ñuñu 'ianan 'insíncêma 'aish upitax tsoócên. Usai 'iá 'aishbi ca bēri mixmi 'aisamaira paê tani tēmēramainun Lázaro ax asábiira 'icên. ²⁶ 'Imainun ca anu mix 'icê 'imainun anu nux 'icê nēbētsi nancécê nēmíinra 'icên. Usa 'ain ca unix ënuax anu cuainsa tanibi anu cuancasmati 'icên, 'imainun ca uni anuax ënu uisa tanibi utima 'icên. ²⁷ Usaquin cacêxun ca ñuñu unin cacêxa: Axa ënu uisama 'ain camina Lázaro 'ên papan xubunu xuti 'ain. ²⁸ 'Èx cana mēcên achúshi xucénñu 'ain. Atúxribi ënu paê tani tēmērai uaxma 'inuan, uisa cara ënu 'icê quixun atu canun camina Lázaro xuti 'ain. ²⁹ Cacêxun ca Abrahamnên cacêxa: Atux ca Moisés 'imainun an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicaman cuëñeo bana anu 'icê quiricañu 'icên. A isquin ca 'unánti 'icên. ³⁰ Cacêxun ca ñuñu 'iá unin cacêxa: A bana cuatímabi ca unían anu uni bamacê 'icēnuax cuanxun cacêxun cuati sinanati 'icên. ³¹ Quiabi ca Abrahamnên cacêxa: Moisés 'imainun an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicaman cuëñeo bana isquinbi cuaisama tancê 'ixun ca anu uni bamacê 'icēnuax cuancê unin banaribi cuaisama tanti 'icên.

17

'Uchati rabanan bēruánracati bana

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesusan ca aín 'unánmicê unicama cacêxa:

—Camabi nêtēnu ca an uni itsi 'atima ñu 'anun quixun sinánmicê uni 'iti 'icên. Usa 'ainbi ca an sinánmiquin bētsi uni 'atima ñu 'amicê, ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castícanê 'iti 'icên. ² An 'ënan 'aishbia 'ëmi cushiiracêma pain 'icên, a uni 'uchamicê uni ax ca 'uchañuira 'icên. A unix ca anun ñu rēnti maxax ami tētécérêcatancêxuan parún papa nēbētsi nicêxa nanécêsamaira oi 'atimaira ocê 'iti 'icên. ³ Usaquin uni 'uchamiti rabanan camina bēruánracati 'ain.

Axa mix 'icêsaribiti Nucên Papa Diosmi sináncê uníxa mimi 'uchaia camina —ësaí camina 'ëmi 'ucha —quixun caquin sinanamiti 'ain. Usocêxa sinanatia camina mimia 'uchacê a abê mēñonáquin manumiti 'ain. ⁴ Achúshi nêtên, mēcên achúshi 'imainun rabê oi, mimi 'uchatanécêbxi minu cuanxun —cana mimi 'uchatécênima —quixun a unin cacêxun camina abê mēñonáquin a manumiti 'ain.

Axa ami catamécë uni ca Jesusan 'aquinia quicë bana

⁵ Aín 'unánmicë unicaman ca Nucën 'Ibu Jesús cacëxa:

—Nux Nucën Papa Diosmi catamëti 'icëbi camina asérabi, upitiira ami catamënun nu 'aquinti 'ain.

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mostaza bëru ax ca chamaratsu 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixun, ënë ñu cana 'atima 'ai quixun sináncëbëtanbi ca mitsúnmi a ñucácëxun mitsu 'axunti 'icën. Mitsux ami 'itsamashi catamécë 'ixunbimi ënë i, ënuax ca ëchiquit, parunpapanu ca tacut, cacëx ca usai 'iti 'icën.

Aín unían Nucën Papa Dios ñu 'axunti bana

⁷ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ësa ca. Uinu 'icë unin cara an a ñu mëëxuncë uni naënuxun ñu mëëanan 'aracacë ñuina bërúanbaiti xubunu aia, nëri uax ca mesanu pi tsót, quixun caimá. ⁸ Usaquin caquinma ca ësaquin caia: 'Ën piti 'aruanan a xëati ñuribi mëníotancëxun ca pinun 'ë bëxun. 'Ën pain pian camina minñribi pianan xëati 'ain. Usaquin ca caia. ⁹ An mi ñu mëëxuncë unían min cacësabi oquin 'aiabimi 'aisamaira oquin —asábi ca —quixun catima ca asábi 'icën. ¹⁰ Usaribi oquin Nucën Papa Diosan a 'anun mitsu cacë ñu 'atancëx camina mitsux raíribë ëesai cananti 'ain: "Cananuna an nu 'amicëxun 'ati ñucamaishi 'an. Usa 'aían Nucën Papa Diosan 'aisamaira oquin nu rabbitima ca asábi 'icën".

Mécën rabë axa an aín nami chëquímicë 'insínñu unia Jesusan pëxcüa

¹¹ Jerusalénu cuani ca Samaria me 'imainun Galilea meribi nëtábiani Jesús cuancëxa.

¹² Cuanx achúshi ëmanu bëbaia ca axa an aín nami chëquímicë 'insínñu uni mecën rabë, an Jesús aia bëñai cuaníbi 'ura sëtëracëcëxa. ¹³ Usai sëtëracëquin ca munuma banaquin cacëxa:

—Jesús, nu ca 'aquin.

¹⁴ Cacëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan. Cuanxun ca judios sacerdote usaími 'icë ismianan mitsun nami ismitan.

Usoquin cacëx cuaníbi ca atun nami chëquicëcama pëxcüacëxa. ¹⁵ Usaquian pëxcucë isi cuëëñquin ca acama achúshinën Jesúsnu cuantécënquin Nucën Papa Dios munuma banaquin rabiácëxa. ¹⁶ Rabiquin ca a tanáin rantin puruni tsóbuti bëúnpuquin —ca asábi 'icë —quixun Jesús cacëxa. An usoquin cacë uni ax ca Samaritanu 'icë uni 'iacëxa. ¹⁷ Usaquin isi ca Jesús quiacëxa:

—Mécën rabë unicama cana pëxcüan. ¿Acama achúshinëxëshia —asábi ca —quixun 'ë cai uánbi cara uinu raíri 'ic? ¹⁸ ¿Judios unima, Samaritano, ënëxëshi cara Nucën Papa Dios rabiquin —ca asábi 'icë —quixun 'ë cai uax?

¹⁹ Usai quitancëxun ca Jesusan Samaritanu 'icë uni cacëxa:

—'Ën mi pëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina pëxcüan. Niruquiani ca cuantan.

—*Axa 'ëmi catamécë unicama Nucën Papa Diosan ainan 'imiti ca ësa 'iti 'icë —quíaxa Jesús quicë bana*

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ —¿Uínsarainra cara anúan Nucën Papa Dios aín unicaman 'apu 'iti nëtë 'iti 'ic? —quixun fariseo unicaman ñucácëxun ca ësoquin Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan, uni ainan 'imía ca unin aín bërúnbi istima 'icën. ²¹ Usa 'ain ca uni quitima 'icën, —ca is, ënu ca Nucën Papa Dios 'icën, unu ca —quíax. Nucën Papa Dios, ax aín 'Apu 'aish ca axa 'ëmi catamécë unicamabë 'icën.

²² Usoquin atu catancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicamaribishi cacëxa:

—Uni 'inux uá 'aish 'ëx Nucën Papa Diosnu cuantancëx utëcëncëma pan 'ain, camina 'ëx anun mitsubë 'itëcënti nëtë istisa tanti 'ain. A nëtëcama achúshinën 'ë istisaira tanquinbi camina mitsun 'ë istima pan 'ain. ²³ Unin ca 'ë ñuiquin mitsu cati 'icën, —ca unu 'icë —canan —ca ënu 'icë —quixun. Cacëxbi camina isí abë cuantima 'ain. ²⁴ Mëriquin ca canacan camabi naicamé'ëo pëcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx utëcënti 'iti 'icën.

²⁵ 'Ën Papanu cuancëma pan 'ixun cana unían bëtsi bëtsi ocëxun paë tanti 'ain. 'Imainun ca ënë nëtënu bucuë unicaman 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tanti 'icën. ²⁶ Bëráma Noé 'iá nëtë usaribiti ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish, 'ëx utëcënti nëtën 'iti 'icën. ²⁷ Anúan aín nuntinu 'iruti nëtë utámainun Noénën anun iëti nunti cha 'amainun ca unicaman pianan xëanan xanu bianan aín bëhíicë bënumianan an 'acësabi oquin cuëëñquin ñu 'acëxa. Usaquian 'amainun anúan Noé aín nuntinu 'iruti nëtë sënëncëbë ca 'aisamaira 'uí 'ibúcëbë, baca 'aisamaira 'ëi nuntaruquin ñucamacëñunbi unicama cëñuacëxa. ²⁸ Noé 'aían 'iá usaribiti ca anun Lot 'iá nëtë 'iacëxa. Anu Lot 'icë ëma, Sodoma cacë, anu 'icë unicaman ca pianan xëanan ñu maruanan, atun naënuxun ñu 'apánan xubucama 'acëxa. ²⁹ Usaquian 'amainun ca anúan Lot anuax cuantí nëtë 'icëbëtan, Nucën Papa Diosan tsi 'imainun azufre rëquirucë

'ibúmiquin acama cēñuacēxa. ³⁰ Lot 'aían 'iá usaribiti ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'aish, 'ĕx anun utēcēnti nētē, anún camabi unin 'ĕ isti, ax 'iti 'icēn.

³¹ A nētē 'icēbē ca axa aín xubu ĕman tsócē unicamax aín ñucama aín xubunu 'ainbí a bitsi cuantēcēntima 'icēn. Aín naēnuxuan ñu mēēcē unicamaxribi ca aín xubunu cuantēcēntima 'icēn. ³² Caxu bēsuquin isi cara Lotñēn xanu uisai 'iacēxa quixun camina manuquinma sináñi 'ain. ³³ Uix cara aín cuēcēcēsa oquin 'ai ĕnē nētēnu upitax tsótishi sinania ax ca Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn. Usa 'aínbí ca uinu 'icē unin cara ĕnē nētēnushi upitax tsóti sinánquinma 'ĕx quicēsabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'iti 'icēn.

³⁴ 'Ēn cana mitsu cain, 'ĕx ucēbē ca ĕsai 'iti 'icēn: a imēa rabē uni anu 'uxtinu racacē, achúshi 'ĕbēa 'inun bicē ca achúshi anubi ĕncē 'iti 'icēn. ³⁵ Usaribiti ca rabē xanúxa ñu rēni tsócē, achúshi 'ĕbēa 'inun bimainun achúshi anubi ĕncē 'iti 'icēn. ³⁶ 'Imainun ca rabē unían aín naēnuxun ñu mēēia achúshi 'ĕbēa 'inun bimainun ca achúshi anubi ĕncē 'iti 'icēn.

³⁷ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿Uinuax cara usai 'iti 'ic?

Quia ca Jesusan cacēxa:

—Unix ca quia, uinu cara ñuina bamacē 'icē anu ca xētē cēñúbuti 'icēn. Usai ca 'iti 'icēn.

18

Casunamēcē xanu 'imainun juez ñuicē bana

¹ Aín unix ca atsani, abē cana banatisama tani quixun sinanima, nētē camabi Nucēn Papa Diosbē banati 'icē quixun 'unánmiquin ca bana itsi ñuicēsoquin, ² Jesusan ĕsaquin aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ēnēx ca ĕsa 'icēn. Achúshi ĕmanu 'icē uni an ca amia uni itsi manáncēxunbi 'aquin-sama tanan Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'ianan unicamaribi sinánquin 'aquincēma 'iáxa. ³ 'Imainun ca a ĕmanu 'icē xanu achúshi casunamēcē, an a uninu cuanquin —'ĕ ubióxunma 'anun camina axa 'ĕmi nishcē uni cati 'ai —quixun caxa. ⁴ Usaquian cacēxunbi ca 'itsa nētēn cuashiquin 'aquincēma 'icēn. 'Itsa nētēn cuashitancēxun ca ĕsaquin sinánxa, —'ĕx cana Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'ianan unicamaribi sináncēma 'ain. ⁵ Usa 'ixunbi cana ĕnē casunamēcē xanúan 'ĕ ubióxunma 'anun, an 'ĕ cacēsabi oquin 'axunti 'ain. Usaquin 'acēma 'aish cana 'ĕa ubiócēx 'aisamaira atsánti 'ain.

⁶ Usaquin catancēxun ca ĕsaquinribi Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxa:

—An amia uni itsi manáncēxunbi a xanu 'aquinsama tancē uni a 'ĕn mitsu ñuixuncē ax aín sinan upíma 'aishbia quicē bana, a camina sinánti 'ain. ⁷ ¿An usaquin 'acē 'ain cara Nucēn Papa Diosan axa ainan 'inúan an caiscē aín unicama an nētēnbi, imēbi a ñucacē, acama bérúanquin 'aquintima 'ic? ¿Cara 'aquinquinma tēnánpati 'ic? Usama ca. ⁸ 'Ēn cana mitsu cain, ca asérabi bēnēnquinshi acama 'aquinti 'icēn. ¿Usa 'ainbí carana uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'aish anu cuantancēx, 'ĕx utēcēnquin, unicama asérabi 'ĕmi sináni 'ĕmi catamētia isti 'ain? Uisai cara 'iti 'icē quixun cana isti 'ain.

Fariseo 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicē uni ñuicē bana

⁹ Uni raírinēxa —nuxbí cananuna Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'i —quixun sináni raíri unicama timai atumi nishia 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ĕsoquin cacēxa: ¹⁰ —Uni rabētāx ca Nucēn Papa Diosbē banaí anuxun a rabiti xubunu cuanxa. Achúshinēxa fariseo uni 'imainun ca bētsix an 'apu buánmiti curíqui bicē uni 'iáxa. ¹¹ Cuanx, nitsax abē banaquin ca fariseo unin ĕsaquin Nucēn Papa Dios caxa: Nucēn Papa Dios, 'ĕx uni raírisama 'ixun cana mi, asábí ca cain. Raírinēx ca an uni paránquin aín curíqui bicē uni 'imainun upí sinánñuma uni 'imainun aín xanuma 'ainbí uni itsin xanubē 'icē uni, usa 'icēn. Usa unicama 'aisama 'ainbí cana 'ĕx usai 'ima. An 'apu buánmiti curíqui bicē, ĕnē uníxribia 'aisama 'ainbí cana 'ĕx usai 'iman. ¹² 'Ēx cana camabi semana rabē nētēn pima samatin. 'Ēn ñu mēēquin bicē curíquia mēcēn rabē 'icēbí cana acama mēsú, décima parte, a anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu buánquin, sacerdote 'inanin. ¹³ Fariseo uníxa usai quimainun ca an 'apu buánmiti curíqui bicē unin, 'uri nirácēti manámi bēsuima meuishi bēsui, masá nuituquin aín nuitu mēēi abē banaquin, —Nucēn Papa Dios, 'ĕx 'uchañu 'icē camina 'ĕ nuibaquin 'ĕn 'uchacama 'ĕ tērēxunti 'ai —quixun caxa. ¹⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, fariseo unima, bētsi uni a usaquin cacēxun aín 'uchacama tērēncē, ax ca aín xubunu cuani Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'iáxa. Usaribiquin ca an rabíquin —'ĕx cana bētsi unibētan sēnēnma 'ai —quixun sináncē uni a Nucēn Papa Diosan aín uni raíribētan sēnēnmara 'imiti 'icēn. 'Imainun ca axa rabícēma uni a cuni Nucēn Papa Diosan cha 'imiti 'icēn.

*Tuácama Jesusan Nucēn Papa Dios ñuixuan
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)*

¹⁵ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin ramênun quixun tuáratsucama Jesúsnu bécancêxa. Bêia isquin ca Jesusan 'unánmicê unicaman an bécêcama ñu caquin, —tuá xuracama ênu bêxunma ca buántan —quixun cacêxa. ¹⁶ Caiabi ca Jesusan cacêxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ênua unun ên. 'Ëmi catamêtia Nucên Papa Diosan ainan 'imicê unicamax ca ênê tuá xuracamasaribi 'icên. ¹⁷ Asêrabi cana 'ên mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an a bêrúancê unimi catamêcêsa usaribiti 'emi catamêcêma 'icê ax ca Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên.

*Ñuñuira bēnā unīxa Jesūs bē bana
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)*

¹⁸ Aín cushi uní achúshinēn ca Jesús êsoquin cacêxa:
—Míx camina asêrabi upí uní 'ain. Usa 'ixun camina 'ê ñuixunti 'ain, ç'êx nêtêtimi Nucên Papa Diosan nêtênu abê 'inuxun carana aña 'ati 'ai? quixun.

¹⁹ Ñucácêxun ca Jesusan cacêxa:
—çUisati caramina 'êx isana upí 'ai quixun 'ê cain? Uinu 'icê uníxbi ca upíma 'icên. Nucên Papa Diosaxêshi ca asêrabi upí 'icên. ²⁰ Uisai cara aín bana cuêñeo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uní itsin xanubê camina 'itima 'ain. Uní camina 'atima 'ain. Uní itsin ñu camina mēcamatima 'ain. Camina bētsi unimi cēmēi manántima 'ain. Mín papa, mín títan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

²¹ Usaquin cacêxun ca aín cushi unín cacêxa:
—Chamaratsu 'aíshbi mínmi 'ê cacê banacama quicêsabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.
²² Cacêxun cuaquin ca Jesusan cacêxa:
—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acêma 'ain. Cuanxun camina mín ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Uosancêx camina ñuñushi 'iti sinanima 'emi sinani 'êbê cuani uti 'ain. Usaquin 'atancêx camina Nucên Papa Diosan nêtênu 'ianan usaquin 'acê cupí anuax cuêñinra cuêñti 'ain.

²³ Usaquin Jesusan cacêxun cuati ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uní masá nuituti uténbuacêxa.
²⁴ Uténbutia isquin ca Jesusan cacêxa:
—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi ñuñu 'itishi sinani Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên. ²⁵ Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icên. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacêsamaira oi ca 'aisamaira ñuñu unix Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên.

²⁶ Usai quia cuaquin ca anu 'icê unicaman cacêxa:
—Asêrabi a bana 'ain ca uí uníxbi Nucên Papa Diosnan 'inux iétima 'icên.
²⁷ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:
—Axbi iétisama 'icêbi ca Nucên Papa Diosan usa uniribi iémiti 'icên.
²⁸ Usaquin atu cacêxun ca Pedronēn Jesús cacêxa:
—Nun xubucama 'imainun nun ñu camabi cananuna mibê ninuxun êan.
²⁹ Cacêxun ca Jesusan aín 'unánmicê unicama cacêxa:
—Asêrabi cana 'ên mitsu cain, uinu 'icê unín cara camabi uníxa 'emi catamêti Nucên Papa Diosnan 'inun 'aquinun, aín xubu, aín xucéantu, aín papa, aín tita, aín xanu, aín bēchicêcama êbianxa, ³⁰ a unix ca a êncê ñuñu 'icêsamaira oi ñuñu 'iti 'icên. Usai 'ianan ca Nucên Papa Diosan nêtênu 'aish abê nêtêtimi 'iti 'icên.

*Jesusan —'êx cana unían 'acêx bamati 'ai —quixun aín unicama catêcēan
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

³¹ Bain cuanquin ca 'itsa uní anu 'aínbi Jesusan aín 'unánmicê unicama abêa ninun quixun cuêñbianquin cacêxa:
—Bêri cananuna Jerusalénu cuanin. Cuanx bēbaxnu anu 'ain ca an Nucên Papa Dios quicê bana uní ñuixuncê unían 'ê ñuñu quíásabi oi 'iti 'icên. ³² Judíos unibunēn ca judíosma unibunēan binun 'ê 'inánti 'icên. 'Ináncêxun bixun ca 'emi cuaiquin bētsi bētsi onan 'ê tushucati 'icên. ³³ Usoquin bētsi bētsi oquin mēétancêxuan 'acêx cana bamatancêx rabê nêtê 'iónxa pēcaracêbê baísquiti 'ain.

³⁴ Jesusan usaquin cacêxunbi ca aín 'unánmicê unicaman uisai cara quia quixun cuama 'icên. Uisai qui cara usai quia quixunbi ca 'unánma 'icên.

*Jericónuxuan Jesusan bēxuñu uní bēpêxcūa
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)*

³⁵ Cuanía Jericó êma 'urama 'ain ca bēxuñu uní achúshi bai amo anuxun uní curíqui ñucátinu tsoócêxa. ³⁶ Tsóxunbi ca 'aisamaira unían ratábiancêxun cuaquin —çañu ñu cat? çUisai caina 'icanin? —quixun unicama ñucácêxa. ³⁷ Ñucácêxun ca cacancêxa:

—Nazaretnu 'icê uní, Jesús, ax ca uaxa, a cēñe cuania.

³⁸ Usai quia cuati cuêñshquin ca cacêxa:

—Jesús, Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

³⁹ Usaía quia oquin ca ax paian rëcuënquiiani cuancë unicaman banaxma isa nëténun quixun cacëxa. Cacëxibi ca nëtëtima axa 'icësamaira oi munuma cuënishtëcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁰ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënuu unun ca bët —quixun anu 'icë unicama cacëxa. Cacëx aia ca Jesusan ñucáquin cacëxa: ⁴¹—¿'Ën mi uisoti caina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnunmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënin.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca bëpëquit. 'Ën mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

⁴³ Usaquian cacëxëshi ca bëpëxcüacëxa. Bëpëxcücutia isi cuëënguiani ca Nucën Papa Dios rabibiani Jesusbë cuancëxa. Jesusan a uni bëpëxcütia isquin ca anu 'icë unicamanribi Nucën Papa Dios rabiácëxa.

19

Zaqueo ñui quicë bana

¹ Anu bëbaquiani ca Jesús Jericó ëma 'uramaquiani cuancëxa. ² Usaía Jesús cuancëbëbi ca a ëmanu 'icë uni achúshi Zaqueo caquin anëcë anu 'iacëxa. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicaman cushi 'inanan 'itsaira curíquiñu 'iacëxa. ³ Usa 'ixun ca uisa cara Jesús 'icë quixun istisa tanquinbi mëtúra 'ixun 'aisamaira unían tsitsíruxun bëpáncëbëtan iscasmacëxa. ⁴ Usaquin iscasmati, abáquiani cuanx ca achúshi i, sicómoro cacë, bai anúan Jesús uti amoa 'icë anu ronruacëxa. ⁵ Usaía anu 'icë ca Jesusan anun cuanquin manámi bësuiquinbi mëraquin ësaquin cacëxa:

—Zaqueo, bënëtishi ca 'ibúcuatsini ut. Bërí cana mín xubunu 'i mibë cuainsa tanin.

⁶ Usaquian cacëxëshi chuámarua taní bënëtishi 'ibúquin ca Zaqueonën aín xubunu buánuxun Jesús biacëxa. ⁷ Usaria isquin ca uni raíricaman —'uchañu unin xubunu ca Jesús 'icuania —quixun ñuiacëxa. ⁸ Usa 'ain ca manámi chairuquin Zaqueonën Jesús cacëxa:

—'Ën cana mi cain, bërí cana 'ën curíquicama mësú usaribi 'ënan 'inun bianan usaribi ñuñuma unicama 'inani cuanin. 'Inánan cana 'ën ain curíqui mëcama uni, 'ën ainan mëcama inuniquin rabé 'imainun rabé oquin 'inánti 'ain.

⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bërí ca ënë xubunu 'icë unicama 'ëmi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'icën, ënë uníxribia Abrahamnën rëbúnqui 'ain. ¹⁰ 'Uchañu unicama ainanma 'icëbi aín 'ucha téréncë 'inanan 'inun iëminux, cana Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uacën.

Bana itsi ñuicësaria Jesús curíqui ñui quia bana

¹¹ Usa 'ain ca Jesusan Zaqueo caia cuaquin, Jerusalén 'urama 'ain, abë 'icë unicaman sináncëxa. —Jerusalénu bëbatancëx ca Nucën Papa Diosan 'imicëx Jesusbëshi judíos unibunën 'apu 'iti 'icë —quixun. ¹² Atúan usoquin sinania 'unánquin ca acaman cuamainun, bana itsi ñuicësiquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Ësa ca. Achúshi uni, 'apun rëbúnqui, an ca aín menu 'icë unicaman cushi 'iisa tanquin bëtsi menu 'icë 'apu cha anu cuanxun, a 'apu 'iminun quixun catancëx utëcënti sinánxa.

¹³ Sinántancëxun aín uni mëcën rabé camicëx ucë ca achúshi achúshi curíqui achúshi 'aishbi 'itsa cupicë, camabi sënë 'inánxa. 'Inánquin, —'ëx utëcëntamainun camina ënë curíquinën ñu bitancëxun maruquin curíqui bitëcënti 'ai —quixun caxa. ¹⁴ Usaquin catancëxa cuanbi ca a menu 'icë unicama ami nishcë 'ixun, —a uni cananuna nun 'apu 'iti cuëënima —quixuan 'apu catánun quixun uni xuquin camíaxa. ¹⁵ Usa 'ainbi ca 'apun, ax paian cuancë uni abi aín menu 'icë unicaman 'apu 'imiáxa. 'Imicëx ca aín menu utëcëanxa. Ai bëbaquin ca uiti curíqui cara biáxa quixun 'unántisa tanquin a curíqui 'inánbiancë unicama camíaxa. ¹⁶ Camicëxa anpan ucë an ca aín 'apu caxa:

—Mín curíqui anun ñu bixun maruquin cana mëcën rabé sënë 'inun curíqui bian.

¹⁷ Cacëxun ca 'apun caxa: Upí oquin camina 'ën curíquinën ñu 'an. 'Itsairamashi 'ainbimi a curíquinën upí oquin 'acë cupí camina mëcën rabé ëmanu 'icë unicaman cushi 'iti 'ain.

¹⁸ Bëtsíxribi uquin ca caxa: Mín curíqui anun ñu bixun maruquin cana mëcën achúshi sënë 'inun curíqui bian. ¹⁹ Cacëxun ca 'apun caxa: Mix camina mëcën achúshi ëmanu 'icë unicaman cushi 'iti 'ain. ²⁰⁻²¹ Cacëbë uquin ca bëtsínribi caxa: Mixmi unimi nishcësa 'icë cana mi 'unan. Uni itsin ñu 'apámitancëxun camina a bimi mináinshi 'inun mín unicama bimin. Usa 'ain cana mimi racuëquin, pañunan rabúnxun, mín curíqui ami 'ë 'ináncë, a nan. A cënë 'icën. ²² Cacëxun ca aín 'apun caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Mín bana cuaquin cana uisa uni caramina mix 'ai quixun 'unanin. 'Ëx unimi nishcësa 'ixun uni itsin ñu 'apámitancëxun a bimi 'ënáinshi 'inun 'ën unicama bimicë isna 'ai quixun camina 'ë 'unan.

²³ ¿Usaquin 'unánquin caramina uisacasquin a curíqui banconu nancēma 'ain? Anumi nancē 'ain cana 'ën curíqui 'imainun curíqui itsiribi bitsian. ²⁴ Caxun ca 'apun anu 'icē unicama caxa: A curíqui 'ën a 'inan, a camina a uninua bixun, an mēcēn rabē sēnēn 'inun curíqui bicē uní a 'inánti 'ain. ²⁵ Cacēxun ca caxa: Nun a curíqui 'inánti 'aínbi ca ax mēcēn rabē sēnēn 'inúan bicē curíquiñu 'icēn. ²⁶ Usaquin cacēxun ca aín 'apun caxa: Uisa ñu cara a 'ináncē 'icē anúan an cacēsabi oquin ñu 'acē uní a ca aín 'ibun 'inántabaquin 'ináncēsamaira oquin 'inántécēnti 'icēn. Usonan ca anúan ñu 'axuncēxunma a 'ináncē ñu a aín 'ibun bicuanti 'icēn. ²⁷ Axa 'ēmi nishi 'ēx 'apu 'iti cuēēncēma unicama a camina ēnu bēxun 'ën ismainunbi 'ati 'ain.

IV. JESUSAN JERUSALENUXUN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (19.29-21.38)

Jesús Jerusalénu cuan

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Usaquin bana itsi ñuicēsōquin 'apu ñuiquin unicama cabiani ca Jesús Jerusalénu cuanti sinánbiani cuancēxa. ²⁹ Jerusalénu cuani Betfagé ēma 'imainun Betania ēma 'urama 'ixun ca Olivos cacē matá anuxun aín 'unánmicē uní rabē xuquin, ³⁰ Jesusan cacēxa:

—Aúnu bēsucē ēma, anu ca cuantan. Cuanx anu bēbaquin camina burro, anua uní tsócēma pain, a anua tēcērēcacē mērati 'ain. Mēraquin camina tububētsinquin bēti 'ain. ³¹ Mitsúnmí tubuía isquian bētsi unin —¿uisati caramina ēnē burro tēcērēcacē tubuin? —quixun mitsu ñucácēxun camina cati 'ain: Nucēn 'Ibu ca ēnē burro buánxunnu quixun nu caxa.

³² Usaquin caquian xucēx cuanxun ca Jesusan atu cacēsabi oquin burro mēracēxa. ³³ Mēraquian tubuía ca burron 'ibucaman cacēxa:

—¿Uisoti caramina burro tubuin? —quixun.

³⁴ Ñucácēxun ca cacēxa:

—Nucēn 'Ibu ca ēnē burro buánxunnu nu caxa.

³⁵ Usoquin cabianquin buántancēxun ca chupan camáputancēxun anu Jesús 'irumicēxa.

³⁶ Usoquian 'irumicēxa burron cuancēbētan ca unicaman anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcē chupabi 'apácēxa. ³⁷ 'Apácēbē anun cuani matá Olivos, anuax cuabútia 'urama 'ain ca anu 'icē unicaman 'aisamaira 'aish, cuēēnquin, —uní itsin 'acēma ñucama Jesusan 'aia cananuna isa —quixun an 'acēcama ñuiquin munuma banaquin Nucēn Papa Dios rabiácēxa. ³⁸ Rabi ca quiacēxa:

—Nucēn 'Ibu Diosan xucēxa ucē, ēnē 'Apux ca bērí aia. A ca camabi unin rabiti 'icēn. Naínu 'icē Nucēn Papa Diosaxribi ca cuēēnia. Aribi ca camabi unin rabiti 'icēn.

³⁹ Usai quiquian axa ami sináncē unicaman Jesús rabia cuaquin ca fariseo unicama raírinēn Jesús cacēxa:

—Axa mimi sináncē unicama sharáxma 'inun camina cati 'ain.

⁴⁰ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'En cana mitsu cain, ēnē unicaman 'ē rabicēbētanma ca ēnē maxáxcama ēnēn cuēncēni sharáquin 'ē rabiti 'icēn.

⁴¹ Usai quiquianquin rarobianquin, Jerusalén isi ca Jesús nitēxēti bēunan mēscuti Jerusalénu 'icē unicama cai quicēsai quiacēxa: ⁴² —Nucēn Papa Diosan 'imicēx camina asérabi chuámarua 'aish cuēēnti 'ai —quixun bērí nētēnbi mitsun 'unánti cana cuēēnin. Usa 'aínbi camina mitsun nuitunēnbi sinánquin cuaquinma 'unáncantima 'ain. ⁴³⁻⁴⁴ Nucēn Papa Diosan mitsu sinánxunquin 'ē mitsunu xucē 'icēbi ui carana 'ēx 'ai quixun 'ē 'unántsinxunbi 'unáncēma 'ain, ca anun mitsu 'atimoti nētēcama uti 'icēn. Axa mitsumi nishcē unicaman ca mitsu ēman chiquítisama oquin bēararanan mitsun a xubu 'acē maxáxcama rurupaquin réúpanan unicamaribi cēñuti 'icēn.

Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucē unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jerusalénu bēbatancēx anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Jesusan anuxun ñu marucē unicama chiquiáncēxa. ⁴⁶ Chiquínquin ca cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca ēsai quia: “Anuxun 'ē rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ēbē banati xubu 'iti 'icēn”. Usaía cuēnēo bana quicē 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uní paránquin mēcamati xubusa 'inun ēnuxun ñu maruin.

⁴⁷ Camabi nētēn ca Jesusan anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixunquin unicama 'unánmicēxa. Usaía 'ia ca judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama 'imainun aín cushi unicama a 'acatsi quiax ami 'ēsēnancēxa. ⁴⁸ Usai 'ēsēnanquinbi ca 'apuma unicama aín bana cuati ami sináncē 'ain uisoxun 'ati cara quiax sináncasmacēxa.

20

Uin banan cara Jesusan ñu 'aia quixuan Jesús ñucácan
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Achúshi nētēn anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana 'unánmianan upí bana anúan uni Nucēn Papa Diosnan 'iti ñuixunmainun ca judíos sacerdotenēn cushi-cama 'imainun an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun anpan caniacécē unicama anu cuanxun ² ñucáquin Jesús cacēxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ēsoquinmi ñu 'anun mi cax? Ca nu ñuixun.

³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ēnribi cana mitsu bana itsi ñucatin. 'Ē ca ñuixun, ⁴ ¿uin cara Juan unicama nashiminun cacēx? ¿Nucēn Papa Diosan cara cacēx? ¿Uinin cara usaquian 'anun cacēx?

⁵ Usaquian Jesusan ñucáquin cacēxbi ca uisaquin cara cati 'icē quixun 'unanima atúxbi ñucacananí quicancēxa: ¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu, Nucēn Papa Dios naínu 'icē an ca cacēxa, quixun cati 'ainbi ca usaquian nun cacēxun nu, usa 'ain caramina uisa cupí ain bana cuama 'ai quixun nu cati 'icēn. ⁶ Nun nu, unían unicama nashiminun cacē ca Juan 'iacēxa quixun cati, 'ainbi ca 'apuma unicaman nu maxaxan 'ati 'icēn. Acaman ca ain bana cuaquin, Nucēn Papa Diosan ca asérabi ain bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacēxa quixun sinania. ⁷ Usari canantancēxun ca Jesús cacēxa:

—Uin xucē cara 'iacēxa quixun cananuna 'unániman.

⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mitsúnmi 'ēn ñucácēxun 'ē ñuixuncēxunma cana 'ēnribi uin banan carana ēsaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

An naē bērúancē 'aisama unicama ñuiquin Jesusan cá bana
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Bana itsi ñuicēsoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ēnē banaribi unicama ñuixuancēxa:

—Ēsa ca. Achúshi unin ca ain naēnu uvas 'apáxa. 'Apátancēxun bētsi uni ain naēa bērúanxunun quixun ami ēbiani ca 'ura menu 'i cuanxa. ¹⁰ Cuantancēxun ca uvas bim-icēbētan abēa 'icē an ñu mēēmīcē uni achúshi xuquin caxa:

—An naē bērúancē unicamanu cuantancēxun camina 'ēnan 'iti a mēsúa 'ē bēxúnun mi 'inánun cati 'ain. Cacēx cuanxa bēbaiaibi ca a uni an naē bērúancē unicaman mēētancēxun ñuñuma cuantēcēntanun xuaxa. ¹¹ Usoquian 'an ca naē 'ibun ain ñu mēēmīcē uni itsi xutēcēanxa. Xucēxa bēbaiaibi ca aribi an naē bērúancē unicaman mēēquin bētsi bētsi oquin masóxa. Usotancēxun ca ñuñuma cuantánun aribi xuaxa. ¹² Usocēbētan ca bētsiribi amiribishi xutēcēanxa. Xucēbi ca aribishi 'atimoxun, ēnuaxma ca cuantan, quixun caxun xuaxa. ¹³ Usoquian 'acēbētan ca naē 'ibun sinánxa: ¿Añu carana otí 'ain? Cana 'ēx amiira sináncē bacē bēchicē xuti 'ain. A sapi ca cuania 'atimoquinma upí oquin biquin ain bana cuati 'icēn. ¹⁴ Usoquin sinánquin aira xucēxa bēbaia isi ca an naē bērúancē unicamax canani quiaxa: Ain papáxa bamacēbē ca ain bēchicē ēnēx naē 'ibu 'iti 'icēn. Usa 'ain cananuna nux naē 'ibu 'inuxun ēnē 'ati 'ain. ¹⁵ Canantancēxun naē 'uri buánxun ca 'axa.

Usoquian ain bēchicē 'acē cara naē 'ibun an naē bērúancē unicama uisoti 'icē quixun cana mitsu cain. ¹⁶ Ain naēnu cuanquin a unicama 'atancēxun ca bētsi uni ain naēa bērúanxunun quixun cati 'icēn.

Usai Jesús quia cuati ca an cuacē unicamax:

—Usaía 'inun cuēēanxma 'itibi ca Nucēn Papa Dios 'iti 'icē —quiax quiacēxa.

¹⁷ Quia ca Jesusan atumi bēsuquin isquin cacēxa:

—¿Usai 'itima 'ain cara uisai quicē ēnē cuēñeo bana 'ic?, ēsai quicē:

An maxax xubuacē unían biquinma racáncē 'aishbi ca a maxax bērí amia xubu cushicē 'icēn, itá upímia xubu cushicē usaribiti.

¹⁸ A maxáxa an cuēēncēma unicama usaribi ca an 'ē cuēēncēma uni 'icēn. Maxáxmi tatiquí chacáquin ca maxáxmi rēracaquin ain namicama chacaia. 'Imainun ca manánuax nipacēquin maxaxan uni chacáquin chēcaia.

Unían César curíqui 'inánuxun sinan
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹ An naē bērúancē unicama ñuicēbē ca an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama 'imainun judíos sacerdotecamax atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsni nishacēxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi ca —'itsa unin ca ain bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icē —quixun sinani atumi racuéquin biama 'icēn. ²⁰ Bitsíma 'ixunbi ca Jesús bicatsi quiax 'ēsēnantancēxun ami manánquin usai ca quiaxa quixun 'apu

canuxuan, cēmēquin paránquin Jesús ñucátanun quixun uni raíri xuacēxa. ²¹ Xucēx cuanxun ca Jesús cacēxa:

–Cananuna 'unanin, min banax ca asérabi 'icēn, upí oquin camina unicama bana ñuixunin. Min sináncēx ca camabi uni bētsibētan sēnēn 'icēn. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucēn Papa Diosan uni 'iti 'icē quixun ñuixunin. ²² Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucēn Papa Diosax asérabi nun cushi 'ain cara Romanu 'icē 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

²³ Cacēxun ca Jesusan, –uisai caraisna qui quixun 'ēmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ē ñucatia –quixun 'unánquin ca Jesusan atu cacēxa:

–¿Uisa cupí caramina usoquin 'ē cain? ²⁴ Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manē curíqui achúshi 'ē bēxun. Cacēxuan bēia isquin ca Jesusan atu cacēxa:

–¿Uin bēmánan tanquin 'acē cara ēnēx 'ic? ¿Uin anē cara cuēnēocē ēnēx 'ic?

Cacēxun ca atun cacēxa:

–Ax ca Romanu 'icē 'apu, Césarnēn bēmánan tanquin 'acē 'imainun Césarnēn anē 'icēn.

²⁵ Usaquin cacēxun ca Jesusan cacēxa:

–Ami mitsun 'atia César cuēñcē a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucēn Papa Dios cuēñcē a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²⁶ Usaía Jesús quia ca anu 'icē unicaman cuacēxa. Acamabētan an a ñucacē unicamanribi cuacēx ca a ñui Jesúsni manánti bana 'aíma 'iacēxa. –'Aíma ca –quixun sinánan –upitishi ca quíaxa –quixun sinánquin ca an ñucacē unicaman a ñucátēcēanma 'icēn.

Unix cara bama 'aish baísqutima 'icē quicē bana

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Usacēbē ca Jesúsnu saduceo unicama cuancēxa. Saduceo unicaman ca –bama 'aish ca uni baísqutima 'icē –quixun sináncēxa. ²⁸ Usaquin sináncē 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacēxa:

–Nun 'unánun ca Moisésnēn ēsai quicē bana cuēnēocēxa, uni achúshinēxa bēchicēñuma 'aish bamacēbētan ca aín xucēnan aín casunancē xanu bixun, ami bacē bēchiti 'icēn. Usoquian 'acēx ca aín bēchicēx aín xucēnan bēchicēsa 'iti 'icēn. ²⁹ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshinēx ca mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacēxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacēxa. Biaxbi ca bacē bēchixmabi bamacēxa. ³⁰ Baman aín xucēnan casunancē xanu biaxbi ca aín xucēn axribi bacē bēchixmabi bamacēxa. ³¹ Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucēn bētsíxribishi bamacēxa. Usa 'ain ca xucēn camáxbi a xanu biaxbi bacē bēchicēñuma 'inun bamacēxa. ³² Acamaxa bamai cēñúan ca a xanúxribi bamacēxa. ³³ Camaxunbi ca a xanu biacēxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquti nētēn acama uinu 'icēxira aín bēnē 'iti 'ic?

³⁴ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

–Ēnē menuxun ca unin xanu bitsia, bimainun ca unin aín ini bēchicē bēnumia. ³⁵ Usa 'aíni ca bama 'aish baísqutancēxun Nucēn Papa Diosan bēnētēnu 'icē unicaman xanu bitima 'icēn, aín ini bēchicēbi ca bēnumitima 'icēn. ³⁶ Bama 'aish baísqutancēx ca Nucēn Papa Diosan bēchicē 'aish bamatēcētimoí tsóti 'icēn, ángelcamaxa 'icēsaribiti. ³⁷ Uni bama 'aish ca baísquti 'icē quixun nun 'unánun ca Moisésnēn imaxu nēēmētia iscē ñuiquin ēsaquin cuēnēocēxa, Nucēn 'Ibu Dios ax ca Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicē Dios 'icē quixun. ³⁸ A bana cuēnēo isquin cananuna 'unanin, Nucēn Papa Dios ax ca bama 'aisha baísqutima unicaman Diosma 'icēn. Ax ca camabi aín unicaman rabicē Dios a 'icēn. An iscēx ca aín uni camáxbi tsotia.

³⁹⁻⁴⁰ Usoquian cacēxun cuaxun ca saduceo unicaman amiribishi a ñucátēcēanma 'icēn. Usaria isquin ca an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama raírínēn –upí oquin camina nu ñuixuan –quixun cacēxa.

Uin rēbúnqui cara Cristo 'icē quixun ñuicē bana

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

–¿Uisa 'aish cara uni quia, Cristo, ax ca Davitan rēbúnqui 'icē quiax? ⁴²⁻⁴³ David anbí ca Salmos quírca 'aquín ēsoquin cuēnēocēxa:

Nucēn 'Ibu Diosan ca 'ēn 'Ibu caxa, axa mimi nishcē unicama 'ēn mi 'ibuamimainun camina mix 'ēbē 'Apu 'aish 'ēn mēqueu 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai qui ca David ax, Cristo, ax ca 'ēn 'Ibu 'icē quiax quiacēxa. ¿Ēsaia quía 'ain cara Cristo uisax Davitan rēbúnqui 'iti 'ic?

An Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama Jesusan ñuia

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Usoquin canan ca anu 'icé unicaman cuanan, Jesusan ésaquin aín 'unánmicé unicama cacéxa: ⁴⁶ —An usaía judíos unicama 'inun Moisésnên cuêñeo bana 'unáncé unicamax 'icésaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcé pañuax niti cuêëanan anuxun ñu marucé anuxuan unin, ax ca nun cushi 'icé, quixun sinánquin mécên 'inánquin biti cuêënia. Usai 'ianan ca anu judíos unicama timéti xubunu unicamabé timéti anua aín cushicamax tsóti anu tsótishi cuêënia, 'ianan ca pi timéxun anu aín cushicamax tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. ⁴⁷ Usai 'ianan ca casunamécé xanun ñu bicuanquin cêñuia. Cêñuanan ca ax isa upí 'icé quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucên Papa Diosbê banaia. Usa unicama ca Nucên Papa Diosan, axa usai 'icéma uni 'acésamaira oquin 'uchoquin castícantí 'icên.

21

Xanu casunamécênëan Nucên Papa Dios curíqui nanxúan

(Mr 12.41-44)

¹ Usaquin anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancéxun anu curíqui nanti ñu ami bésuquin isquin ca Jesusan ñuñu unicaman aín curíqui nania isacéxa. ² Isanan ca xanu casunamécé ñuñuma anribia mané curíqui rabé nania isacéxa. ³⁻⁴ Isquin ca Jesusan anu 'icé unicama cacéxa:

—'Itsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tēxēocé curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'ainbi ca xanu casunamécé êñên aséribi cuêëquin 'aisa tanquin anúan ñu marutibi 'aíma 'itánun, aín curíquicamaishi 'aruaxa. Usa 'ain cana mitsu aséribi cain, curíquiñu unicaman 'acésamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

Anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubu rurucubutía Jesusan ñuia

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Anuax cuania ca uni raírinên anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubu ñuiquin ésaquin cacéxa:

—Ax ca aín maxax upíira upí 'icên. 'Imainun ca bētsi bētsi unían upí ñu 'ináncé cupíribi ax upíira upí 'icên.

Cacéxun ca Jesusan cacéxa: ⁶ —Èñé xubu mitsun iscēx upí 'aísh maxax cha 'acé 'aíshbi ca axa Nucên Papa Diosmi sináncéma unicaman êñé xubu camabi rurupacébé aín maxáxcamaribi rurucubutí 'icên. Usaía anun 'iti nētē ca uti 'icên.

Èñé nētécama cēñútisama pain 'ain cara uisai ñu 'iti 'icé quicé bana

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Usaquian Jesusan cacéxun ca a unicaman ñucáquin cacéxa:

—¿Uínsaran cara miximi quicésabi oi anuxun Nucên Papa Dios rabiti xubu êñēx aín maxáxcama rurupacé 'iti 'icé? ¿Anúan usai 'iti nētē ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain?

⁸ Usaquin ñucácēxun ca Jesusan anun ax utēcēnti nētē ñuixunquin ésaquin cacéxa:

—'Itsa unix ca: 'Èx cana Cristo 'ai, quianan: Jesús utēcēnti nētē ca uaxa quiax quiti 'icên. Usai quiquian mitsu paránti rabanan camina bérúancati 'ain. Aín banax ca aséribi 'icé quixun camina sinántima 'ain. ⁹ Mitsun camina uni itsían, bētsi menu 'icé unicamax ca bētsibé 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan, raíri unicamaxribi ca aín 'apumi tsuáquiruia quixun ñuia cuatlí camina racuétima 'ain. Aséribi ca usai 'iti 'icên. Usaía 'icébēbi ca êñé mecama cēñúcēma pain 'iti 'icên.

¹⁰ Caxun ca ésaquinribi cacéxa:

—Bētsi menu 'icé unicamax ca bētsi menu 'icé unicamabé nishánani 'acánanti 'icên. 'Imainunribi ca bētsi menu 'icé 'apun suntárucama bētsi menu 'icé suntárucamabé 'acánanti 'icên. ¹¹ Bētsi bētsi mecama ca shaíquinuxun 'aia. Bētsi bētsi nētēnu 'icé 'icé unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. 'Imainun ca 'itsa unix 'insinan cēñúnuxun 'aia. 'Imainun ca nañua atun iscéma ñu unicaman isti 'icên, isi ca racuéra racuétí 'icên.

¹² Usai 'icéma pan 'ain ca mitsúxmi 'ēmi catamēti 'ēn uní 'icé cupí, unin mitsu bixun bētsi bētsi onan anu judíos unibunēx timéti xubunu 'icé unin mitsu 'uchonun buánan, mitsu sipuanan, 'apu cha 'imainun 'apu chucúmaribi mitsu ñui ami manánquin mitsu 'inánti 'icên.

¹³ Usaquian 'acéxunbi camina 'é ñuiquin rabínquinma an mitsu bicé unicama cati 'ain. ¹⁴⁻¹⁵ A unicama bémánanumi 'ain cana 'ēnbi uisoquin caramina cati 'ai quixun 'unánmianan anúnmi cati bana mitsu sinánmiti 'ain. Sinánmicéxunmi cacéx ca axa mimi nishi mími manáncé unicamax, aséribi ca a bana 'icé quixun 'unani minmi cacé banax ca cémē 'icé quiax quitima 'icên. Usa 'ain camina a unicama bémánanu cuancéma pan 'ixun ésaquin sinánti 'ain: Jesusan ca uisoquin carana cati 'ai quixun 'é sinánmiti 'icên. Usa 'ain cana 'ēnbi pain sinántima 'ain. ¹⁶ Mitsúxmi 'ēnan 'icé cupí ca min papa 'imainun min tita 'imainun min

xucéantu 'imainun min aintsí 'ibu 'imainun axa mibē nuibanancē unínribi uni itsían mitsu 'atimonun 'inánuxun 'aia. 'Ináncēxun 'atimoquin ca mitsu raírí 'ati 'icēn. ¹⁷ Mitsúxmi 'ēmi catamēcē cupí ca unicamax 'ēmi sináncēma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. ¹⁸ Usa 'aínbi camina 'ēn bérúancē 'aish asábi 'iti 'ain, 'ēx cuēēncēbēma ca mitsun bu achúshirabi nētētima 'icēn. ¹⁹ Tēmēraquinbi 'ēmi catamēti ēncēma 'aish camina 'ēn Papa Diosan nētēnu 'ēbē 'iti 'ain.

²⁰ Anu 'icē unicamabē 'acananuxun suntárucaman Jerusalén nēbētsioratia isquin camina 'unánti 'ain, anun a 'ēma cēñúti nētē ca uaxa quixun. ²¹⁻²² A 'ēmanu 'icē unicamaxa ami 'uchacē cupí ca castíancē 'iti 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan aín uni cuēēncēmiacēxa. Usai ca bērí 'iti 'icē quixun camina a suntárucama isquin 'unánti 'ain. Usai 'icēbē ca unicamax racuēti Judea menu 'icē 'ēmacamanuax abáquiáni matánu cuanti 'icēn. 'Imainun ca axa Jerusalénu 'icē unicamaxribi anuax cuanti 'icēn. Axa Jerusalénuax 'ura nitsi cuancē unicamax ca racuēti Jerusalénu cuantécēntima 'icēn. ²³ Usai 'icēbē ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúcé xanucamaxribi abáquiáni cuani nuibacanuxun 'aia. A nētēnu 'icē unicamax ca 'aisamaira paē tani tēmērati 'icēn. Aín 'ucha cupí atumi nishquin Nucēn Papa Diosan castíancē 'aish ca usai 'iti 'icēn. ²⁴ Uni raírí ca unin abē 'acananquin 'anuxun 'aia, raírínēx ca bētsi bētsi menu buáncē 'iti 'icēn. Usaquin 'aquin ca judiosma unicaman Jerusalén 'atimonan anu 'ixun aín cuēēncēsa oquin 'ati 'icēn, atúan usoquin 'ati nētēa sēnēncēbētan.

Usacuatsini ca Jesús utēcēnti 'icē quicē bana

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ 'Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—'Ēx utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quixun unicaman 'unánun ca naínu 'icē bari, 'uxē, 'ispa acamax bētsiti 'icēn. Usai 'imainun parúnpapacama xuquirui bēchunia cuati ca camabi menu 'icē unicamax ratuti sináncasmai bēnēti 'icēn. ²⁶ Naicamē'ēo shaíquicēbē ca anua 'icē ñucamaxribi shaíquinoxun 'aia. Acama isi ca unicamax, usai cara 'iti 'icē quixun sinani racuētan bamai sináncasmai bēnēti 'icēn. ²⁷ Usai 'icēbētan ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun 'ēn, nētē cuin mēúxun, 'ēn cushin pēcabētsinia, camabi unicaman isnuxun 'aia. ²⁸ 'Ēn mi ñuixuncē ñucama 'icēbētan camina, anúnmi mitsux paē tani tēmērati nētē sēnēnti ca 'urama 'icē quixun 'unánti 'ain. 'Unani camina chuámarua tani cuēinra cuēēnti 'ain.

²⁹ Usoquin catancēxun ca Jesusan icamaribi ñuiquin 'ēsaquin cacēxa:

—Mitsun iscēx ca higuera 'imainun uisa i cara, ³⁰ acamax baricuatsincēbē aín pēchi rēucubutancēx amiribishi corutēcēnia. Usaria 'ia isquin camina uni 'itsían mitsu cacēxunmabi mitsúnbi ca baritiacuatsinia quixun 'unanin. ³¹ Usaribitía 'ēn mitsu ñuixuncē ñucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anúan Nucēn Papa Dios 'Apu 'iti nētē ca 'urama 'icē quixun. ³² Asérabi cana mitsu cain, bēría 'ēn nētēnu bucuē unicamaxa bamacēma pain 'ain ca 'ēn mitsu ñuixuncē banacama quicēsabi oi 'iti 'icēn. ³³ Naí, me acamax ca cēñúti 'icēn, 'aínbi ca 'ēn banaxa nētētimoí usabi 'ain camabi ñu 'ēx quicēsabi oi asérabi 'iti 'icēn.

³⁴ Usa 'ain camina mitsux cuēēncē ñuishi 'anan paēanan 'ēn nētēnu 'icē ñucamaishi sináncē 'itin rabanan bérúancacē 'iti 'ain. Usai bérúancacēma 'aish camina mitsúnmi sináncēbēmabi 'ēx ucēbē 'ē isi rabínati 'ain. ³⁵ Sinaniamabi rican mapuquin unin tsatsa bicēsa usaribiti ca unin sináncēbēmabi anun 'ēx uti nētē uti 'icēn. ³⁶ Usa 'ain camina 'ēx uti nētē caini, 'ēn mitsu cacē ñucama 'ēnēxa 'icēbēbi 'ēmi catamēti 'ēníma 'ēmi cushicē 'inuxun, nētē camabi Nucēn Papa Dios ñucáti 'ain. Usai 'i, 'ēx utēcēncēbē 'ēn bēmánanuax añu 'uchañumabi 'inuxun camina Nucēn Papa Dios ñucáti 'ain.

³⁷ Usaquin anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuanan ca Jesús xupíbu xupibucēbē imē Olivos cacē matánu 'i cuancēxa. ³⁸ Usai anu 'inēti ca bari urucēbē bana ñuixuni Jesús anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu cuantécēncēx. Cuantécēnxuan bana ñuixunia cuati ca unicama riquiani timēacēxa.

V. BAMAXBI CA JESUCRISTO BAIQUIAXA QUIXUN ÑUI QUICÉ BANA (22-24)

22

Judíos unicama Jesúsni 'ēsēnan

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Anun chamiti ñucēñunma 'acē pán piti nētē, Pascua cacē, 'iisama pain 'ain, ² ca judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun an Moisésnēn cuēēno bana 'unáncē unicama Jesús 'acatsi quixun sinanibi —'apuma unicamax ca aín bana cuacē 'aish numi nishti 'icē —quixun sinani atumi racuēquin uisoxun 'ati cara quixun sinani 'ēsēnancēxa.

³ Usacēbē ca Jesusan 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun rabē, acama achúshi, Judas Iscariote, anu ñunshin 'atimanēn 'apu Satanás atsiáncēxa. ⁴ Usai 'iquian cuanxun ca ñunshin 'atimanēn 'apun sinánmicēx judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun anuxun Nucēn Papa

Dios rabiti xubunu 'icë suntáru camabë 'ësënanquin —'ën cana Jesús mitsu 'inánti 'ai — quixun cacëxa. ⁵ Usoquian Judasan cacëx ca cuëëni — curíqui 'inánti ca — quiax canancëxa. ⁶ Usoquian cacancëx — asábi ca — quixun catancëx cuanquin ca Judasan — ç'apuma unicaman isnunma carana uisaxun ënë unicama Jesús bimiti 'ai? — quixun sináncëxa.

Ashiquian Jesús bétan aín unicaman piá

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë achúshi ca Pascua nëtë anun carnero 'ati, a 'iacëxa. ⁸ A nëtë 'icëbétan ca Jesusan Pedrocëñun Juan xuquin cacëxa:

— Ënë nëtënu a piti ñu pinun camina nu mënioxuni cuanti 'ain.

⁹ Cacëxun ca cacëxa:

— Ç'Uinuxuinra caranuna a piti mëníoti 'ain? ¹⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

— Jerusalénu cuantancëx bëbaquin camina uni achúshinëan ñutën 'unpax buania mërati 'ain. Mëraqin nuibiani camina anua ax atsíncë xubunu atsínti 'ain. ¹¹ Atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa: Ç'Uinuxun cara 'ëbétan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nëtënu piti ñu piti 'ic? ¹² Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti xubu namë cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mëníocë, mitsu ismiti 'icën. Anuxun camina a piti nu mënioxunti 'ain.

¹³ Usoquian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca Jesusan cacësabi oquin a ñucama mërácëxa. Mëraxun ca anuxun a nëtënu piti ñucama mëníocëxa.

¹⁴ Mëníoquin sënëon ca Jesús aín 'unánmicë unicamabë pinux mesanu tsóbuacëxa. ¹⁵⁻¹⁶ Mesanu tsóxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

— Ën cana mitsu cain, ënë nëtënuxun cana ësa piti mitsubë 'atëcëniman. Nucën Papa Diosan nëtënuxun cuni cana mitsubétan 'atëcënti 'ain. Usa 'aish cana bamacëma pain 'aish a piti ñumi mitsun 'ëbétan piti 'itsaira cuëëan.

¹⁷⁻¹⁸ Catancëxun ca anu uvas baca 'arucë manë xanpa biquin, Nucën Papa Dios pain — asábi ca — catancëxun, aín 'unánmicë unicama 'inánquin cacëxa:

— Ën cana mitsu cain, ësaquin cana uvas baca ënuxun 'atëcëniman. Axa 'Apu 'aían Nucën Papa Diosan nëtënu aín unicamax abë 'icëbétan cuni cana 'atëcënti 'ain. Usa 'ain camina ënë biquin camaxunbi 'ati 'ain.

¹⁹ Catancëxun ca Jesusan pán biquin Nucën Papa Dios — asábi ca — catancëxun pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

— Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën. Mitsun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan 'inun 'ë unin 'acë 'ain, camina 'ëmi sinánquin 'ën mitsu bërí cacë ënë ënquinma usabi oquin 'ati 'ain.

²⁰ Cacëxun piti piia sënënia ca Jesusan manë xanpa anu 'icë uvas baca biquin catëcëancëxa:

— Ënë uvas baca ënëx ca 'ën imi 'apati, 'ëx bamacë cupía mitsun 'uchacama tërëncë 'aish ainan 'inun Nucën Papa Diosan mëníocë, a 'icën. ²¹ Ën mitsu camainun ca cuat. Uni itsin 'atimonuxun binuan an 'ë 'inánti uni, an ca nubétan ënuxun piia. ²² Nucën Papa Diosan mëníosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'ainbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë, usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën.

²³ Jesusan usaquin cacëxun cuati ca aín 'unánmicë unicamax — ç'nucama uin cara usaquin 'ati 'ic? — quiax ñucacananancëxa.

Uiira cara bëtsibétan sënëñma 'iti 'icë quicë bana

²⁴ Uix cara bëtsibétan sënëñma 'iti 'icë quiax ca Jesusan 'unánmicë unicama cuëbicanancëxa. ²⁵ Usaía quia ca Jesusan cacëxa:

— Judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëëncësabi oquian tëmëramiquinbi ñu mëënun 'amia. Usaquin 'amibi ca bëtsi unicama cai, aina aín unicamaxa upitax buconun 'imia quiax quia. ²⁶ Atux usa 'ainbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara mitsun cushi 'icë, ax ca cushíma uni 'icësaribiti 'iti 'icën. An uni raíri bana 'ináncë uni, an ca an aín bana cuacë uni usaribi 'ixun uni itsi ñu 'axunti 'icën. ²⁷ Ç'An piti 'acë uni ax cara axa mesanu pi tsócé unibétan sënën 'ic? An mesanuxun picë uni ax ca an piti 'acë unibë sënënmara 'icën. Usa 'ainbi cana 'ëx an mitsu ñu 'axuncë a 'ain. ²⁸ Mitsun camina unicaman bëtsi bëtsi oiabi 'ë ëncëma 'ain. ²⁹ Usa 'icë cana 'ën Papa Diosan 'ë 'apuira 'inun 'imicësaribi oími 'ëbë cushi 'inun mitsu 'imin. ³⁰ Usa 'ixunmi 'ën nëtënuxun 'ëbétan pianan, Israelnën bëchicë mecën rabë 'imainun rabë, aín rëbúnquicamax cara atun ñu 'acë cupí, uisai 'iti 'icë quixun canun cana mitsu 'imiti 'ain.

Pedronën — 'ën cana a 'unanima — quixun uni cati Jesusan ñuia

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën ca mitsu 'atimamitisa tanquin an usaquin 'anúan ênun quixun Nucën Papa Dios ñucáxa. Usa 'ixun ca xanúan ñu bimi tacaquin shaíacäsaribi oquin mitsu tanti 'icën. ³² Usa 'aínbi cana 'ëmi catamëti ênxunma 'anun Nucën Papa Dios mi ñucáxuan. 'Ëmi 'uchaxbi sinanati 'ëmi cushiquin camina axa 'ëmi catamëcë uni raíri 'ëmia aséribi upiti catamënun 'aquinti 'ain.

³³ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Mí 'acésaribi oquin sipuanan unin 'anúnbi cana mi êniman.

³⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Pedro, cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ênë ñantan 'atapa banati-sama 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

Anúan unin Jesús 'atimoti nëtë 'ía

³⁵ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—Ën mitsu uni bana ñuixunun xuquin, burasa, curíqui, taxaca, acama buanima camina cuanti 'ai quixun cacëx cuanx camina ñancáishi 'icëma 'ain, ¿usa cat?

Cacëxun ca —ca usa 'icën, ñancáishi cananuna 'icëma 'ai —quixun cacëxa. ³⁶⁻³⁷ Canan ca ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana 'ë ñuiquian cuënëo quiásabi oi ca 'iti 'icën. A banax ca quia: “An ñu 'atima 'acë unicama achúshi ca ax 'icë quiax ca unicamax quiti 'icën”. A bana quiásabi oi ca unicamax 'ë ñu quiti 'icën. Usa 'ain camina bërí min bana ñuixuni cuanquin burasañu 'ixun a buánti 'ain. Curíquiñu 'ixun camina buánti 'ain. Manë xëtocëñuma 'ixun camina min tari maruquin anun curíqui biquin maruti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ca is, ênu ca manë xëtocë rabë 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ashi ca asábi 'icën.

Jesús Getsemaní naënuax aín Papabë bana

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jerusalénuax cuani ca ax 'icésabi oi Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa. ⁴⁰ Anu cuanx bëbatancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ñu 'atima 'atin rabanan camina mitsu bërúanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

⁴¹ Usoquin cabiani unin nicëxa maxax 'ibúcé 'urasa cuanx ca rantin puruni, Jesús Nucën Papa Diosbë banacëxa. ⁴² Banaquin ca cacëxa:

—Papan, mix cuëncëbëtanma cana 'ën bërí tëmëratima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ëx cuëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴³ Usaquian cacëbë naínuax anu uxun ca ángelnën Jesús 'aquinquin cushiocëxa.

⁴⁴ Aisamaira masá nuituti bënëquin ca Jesusan amiribishi Nucën Papa Dios ñucátëcëcancëxa. Ñucati 'aisamairai bënëti ca nichati aín nichá ax aín imi menu tusquicësa 'iacëxa. ⁴⁵ Nucën Papa Dios ñucátancëx nirucatsini uquinbi ca aín 'unánmicë unicama masá nuituiriaia 'uxcë mërácëxa. ⁴⁶ Mëraquin ca bësúnquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina usaira 'uxin? Ca nirut. 'Uchati rabanan camina 'uxti tëai Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Usaquian Jesusan cacëbëbi ca 'aisamaira uni anu Jesús 'icë anu uacëxa. Ucëbë ca a unicamabë aín 'unánmicë unicama achúshi, Judas, ax rëcuëncuatsini a bëtsucanux uacëxa.

⁴⁸ Aia ca Jesusan Judas cacëxa:

—¿Judas, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëa ênë unicaman binun caramina 'ë bëtsucucati 'ain?

Cacëxunbi ca Judasnën cáma 'icën. ⁴⁹ Uisoí cara uaxa quixun isquin ca abë 'icë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Ënë unicama caranuna manë xëtocën 'ati 'ain?

⁵⁰ Usaquin caquin ca uni achúshinën aín manë xëtocën sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëemicë uni aín pabí mëqueu 'icë pabíscacëxa. ⁵¹ Usaquian aín pabí tëaia oquin ca Jesusan cacëxa:

—Usoxunma ca 'at. Caquin mëcënan pamëquin ca aín pabí usabi 'itëcënun mómiacëxa.

⁵² Usotancëxun ca Jesusan sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubun 'icë sustárucama 'imainun anpan caniacëcëcama, an a bitsi ucë, acama cacëxa:

—¿Mané xětocë 'imainun imaxu tēacë tuínxun mēcamacë uni 'acēsoquin 'ē binux caramina ucan? ⁵³ Camabi nētēn anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu mitsubē 'iabi camina uisa 'ixunbi ēsoquin 'ē bicāncēma 'ain. Bērīmi mitsun ēsoquin 'anun ca Nucēn Papa Diosan mitsu ēanxa, ñunshin 'atimanēn 'apun cushínbi camina ēsoquin 'ē 'ain.

—*Ēn cana a uni 'unāncēma 'ain —quixuan Pedronēn ca*
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Usoquin bitancēxun ca a unicaman Jesús buánxun judíos sacerdotenēn cushicaman 'apun xubunu buāncēxa. Usoquian buania ca Pedronēn 'urānxuinshi nuibiancēxa. ⁵⁵ Buanx bēbaquin a xubu rapasu 'icē me mēniocē, anu tsi ticaia tsóbucamainun ca Pedronēxribishi atubē tsóbuacēxa. ⁵⁶ Usaia anu tsócē, tsin ērēncēxun pēcaia Pedro isquin ñachai ca anuxuan an ñu mēcē xanux quiacēxa:

—Ēnē uníxribi ca a bicē unibē 'iaxa.

⁵⁷ Usai quia ca Pedronēn cacēxa:

—Mixmi a ñui quicē uni a cana 'unaniman.

⁵⁸ Usoquin can, basicēma 'aínshi ca uni achúshinēnribi Pedro isquin cacēxa:

—Mix camina abē nicē uni a 'ain.

Cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—Ēx cana ama 'ain.

⁵⁹ Achúshi hora 'icēbē ca bētsíxribi quiacēxa:

—Ēnē unix ca Galileanu 'icē uni 'icēn. Asérabi ca axribi a unibē 'iaxa.

⁶⁰ Usaia quia ca Pedronēn cacēxa:

—Uisai qui caina usai quin, a cana 'ēn 'unaniman.

Quicēbēshi ca 'atapa banacēxa. ⁶¹ Banacēbē cuainacēquin ca Nucēn 'Ibu Jesusan Pedro ñachaquin isacēxa. Nāchacēxun ca Pedronēn ēsaquian Jesusan a cacē bana sināncēxa: Ēnē imē camina 'atapa banatísama pan 'ain, min isamina 'ē 'unāncēma 'ai quixun 'ē ñuiquin rabē 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. ⁶² Usoquian Jesusan coóncē bana sinani ca Pedro ēman chiquíti masá nuituirai bēunan mēscüacēxa.

Suntárucama Jesúsni cuaia
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Usa 'ain ca an bēruāncē suntárucaman Jesús 'usani ami cuaiquin mēēacēxa. ⁶⁴ Usoquin 'anan ca aín bēru chupan bēmáputancēxun mēēquin —uin cara mi mēēaxa, ca ñuit —quixun cacēxa. ⁶⁵ Usaquin 'anan ca ami 'atimati banaquin Jesús 'usāncēxa.

Jesús a judíos unibunēn cushicaman 'apucamanu buāncan
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Pēcaracuatsincēbē ca anpan caniacēcē unicama 'imainun judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun an Moisésnēn cuēñēo bana 'unāncē unicamax anu timēacēxa. Timēcēbētan ca anu atun cushibunēn 'apucama timēcē anu Jesús buāncēxa. Usoquian buāncēxa bēbaia ca 'apucaman Jesús cacēxa: ⁶⁷ —Mix asérabi ax utinu nun cañcē, Cristo 'ixun camina, asérabi cana a 'ai quixun nu cati 'ain.

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana a 'ai quixun 'ēn mitsu cacēxunbi camina 'ēn bana ca asérabi 'icē quixun sināncantima 'ain. ⁶⁸ Usa 'ixun camina 'ēn mitsu ñu ñucáquin cacēxunbi 'ē caíma 'ianan 'ē chiquínti sinántima 'ain. ⁶⁹ Usa 'aínbi cana bēri ēnē menu 'itancēxbi Nucēn Papa Dios cushiira, aín nētēnuax aín mēqueu tsotax abē 'Apu 'iti 'ain.

⁷⁰ Usoquian atu cacēxun ca camaxunbi ñucáquin Jesús cacēxa:

—¿Usa 'aish caramina asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'ain?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mítsúnmi 'ē cacē, ax ca asérabi 'icēn.

⁷¹ Usai quia cuati ami nishi ca quicāncēxa:

—'Itsa unix ca ami manáxxa. Usa 'aínbi cananuna nunribi bēri nun pabitanbi asérabi ax 'atimati banaia cuan.

23

Jesús Pilatonu buāncan
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Catancēx niruquin ca camaxunbi Jesús buánxun Pilátonu buāncēxa. ² Buanx bēbax aín bēmānon 'ixun ca Jesús ñuiquin ēsaquin Pilato cacēxa:

—Ēnē unian judíos unicama nun caibu bētsi oquian sinānun quixun 'unánmia cananuna nunbi cuan. Nun nu a César buánmiti curíqui 'inānxunma 'anun nu canan ca ax isa Cristo 'aish 'apu 'icē quiaxa.

³ Usaquian cacëxun ca Pilátoneñ Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérami cana 'ëx a 'ain, minmi cacë, usa.

⁴ Jesusan cacëxun cuaquin ca Pilátoneñ sacerdoteneñ cushicama 'imainun anu timécë unicama cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'atima ñu 'acëma 'icën.

⁵ Usaía Pilátó quicëbëbi Jesúsni xuamati nishi ca munuma quicancëxa:

—An ca Galilea mecamanuxun unicama 'atimaquin 'unánmiquin tsuáquirumianan Judea mecamanuxunribi usoquin 'aia.

Pilátoneñ Jesús Herodesnu xua

⁶ Ësaquian unicaman ñuia cuaquin ca Pilátoneñ —¿ënë unix cara Galileanu 'icë uni 'ic? —quixun atu ñucáçëxa. ⁷ Ñucáçëxuan —usa ca —quixun cacëxun cuaquin ca Pilátoneñ Jesúsni Herodesnu buántanun quixun xuacëxa. A me anua Herodes 'apu 'ain, anu 'icë uni ca Jesús 'icë quixun ñuia cuaxun ca —Herodes ca Jerusalénu uëxanxa —quixun 'unánquin anu buántanun quixun cacëxa. ⁸ Buáncëx bëbacëa unicaman Jesús ñuia cuati ca an uni itsin 'acëma ñu 'aia istisa tanquinbi iscëma 'aish, bërí a isi Herodes cuëëancëxa. ⁹ Usai cuëëncëxa 'itsaira bana ñucáçëxunbi ca Jesusan cáma 'icën. ¹⁰ Cáma 'imainun ca judíos sacerdoteneñ cushicama 'imainun an Moisésneñ cuëñëo bana 'unáncë unicama munuma banaí ami manáncëxa. ¹¹ Usaria ca Herodesbëtan aní suntárucaman Jesús 'atimonan a 'usánquin cuaiquin 'apúan pañucë chupa pañumitancëxun Pilátoneñ buántëcëntanun quixun xuacëxa. ¹² Usa 'ain ca 'itsa baritia abë nishanancë 'aishbi a nëtëmbi sinanati Pilátobë Herodes nuibanancëxa.

Jesús ca bamati 'icë quíaxa quican bana

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Usa 'ain ca Pilátoneñ, judíos sacerdoteneñ cushicama 'imainun judíos 'apucama 'imainun unicama camiacëxa. ¹⁴ Camicëxa ucë ca cacëxa:

—Mitsun, ënë unin ca 'atimati banaquin unicama tsuáquirumia quixun cacëxun, cana mitsun ismainunbi a ñucán. Ñucáxun 'ën iscëxbi ca an uisa ñubi mitsux ami manáquin 'ë cacë, a 'acëma 'icën. ¹⁵ Anu xucëxunbi ca Heródesneñ amiribishi nunua bëtëcënun xuaxa. Anribi ca añu 'uchabia 'acëma 'icë 'unánxa. Usa 'ain ca nun iscëxun a cupía bamati, ñu 'atima 'acëma 'icën. ¹⁶ Usa 'ain cana paë tanmitancëxunshi cuantánun ënti 'ain.

¹⁷ Caquin ca anun pán chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtëa sënëncëma pain 'ain, usabiquin 'acë 'ixun, uni achúshi sipunua chiquínti sináncëxa. ¹⁸ Usoquian Jesús chiquínti sináncëbëbi ca unicamax munuma sharáru quicancëxa:

—'Ënë uni ca 'at, 'anan ca Barrabás nu chiquínxun.

¹⁹ An 'apu ñui 'atimati banaquin, Jerusalénu 'icë unicama tsuáquirumicë, 'ianan an uni 'acë cupí ca Barrabás sipuacë 'iacëxa. ²⁰ Unicamaxa munuma sharáru quia cuati ca Pilátoneñ amiribishi —nun iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icë —quia quitëcëancëxa.

²¹ Quicëbëbi ca munuma sharáru quicancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas, i curúsocënu ca a matas.

²² Usaía quicanabi ca rabë oquin cacësabi oquin Pilátoneñ amiribishi catëcëancëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ënë 'ax? 'Ën iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icën. Usa 'ain cana paë tanmitancëxunshi cuantánun ënti 'ain.

²³ Quicëbëbi ca usaribiti amiribishi munuma sharáru quitëcëancëxa, bamatanun i curúsocënu matáscë ca 'iti 'icë quiax. Usai quia ca Pilátoneñ atu sinamicasmacëxa.

²⁴ Sinamicasmacëxa ca Pilátoneñ atúan cacësabi oí ca 'iti 'icë quixun cacëxa. ²⁵ Caxun ca Barrabás, an unicama tsuáquirumianan uni 'acë cupí sipuacë uni, a judíos unicaman ñucáçësabi oquin chiquíancëxa. Usaquin chiquíanan ca Jesús, judíos unibunëñ 'apucamaxa cuëncësabi oquin 'anun quixun, aín suntárucama cacëxa.

I curúsocënu Jesús matáscan

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Usoquian Pilátoneñ cacëxun Jesús buani cuanquinbi ca suntárumëñ Cirene nëtënu 'icë uni Simón, ax aín naënuax anúan cuancë bai, anun aia isquin suntárumëñ biquin 'iámiquin, anua Jesús matásti i curúsocë, a Jesús caxu cuanquin buánxunun quixun cacëxa.

²⁷ Usaía 'ia ca 'aisamaira unín nuibiancëxa, xanucamanribi nuibiani ca 'aisamaira masá nuituti bëunan mëscuti rarumacëxa. ²⁸ Usai 'ia cuati cuainacëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Jerusalénu 'icë xanucama, 'ë sinani bëunan mëscuti rarumaxma ca 'it. Mitsun 'imainun mitsun tuácamashi sinani camina bëunan mëscuti inti 'ain. ²⁹ Anúnmi mitsun tëmëratí nëtë ca uti 'icën. A nëtë ucëbë ca unicamax ësai quiti 'icën, tuacëma xanux ca cuënti 'icën,

tuacëma 'ixun aín tuá xuma 'amicëma xanux ca xanu itsían 'acësaribi oquin paë tancëma 'aish cuëënti 'icën. ³⁰ Anun usai 'iti nëtë ucëbëtan ca unicaman unëtisa tanquin aín bashicama atunu rëucubunun canan matá atu mapunun quixun cati 'icën. ³¹ 'En ñu 'atima 'acëma 'icëbia 'ë èsoquin 'acë 'ain ca an ñu 'atima 'acë unicamax atun 'ë 'acësamaira oquin 'acë 'iti 'icën. Usoquin anun 'ati nëtë ca uti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun sinani camina bëunan mëscuti inti 'ain.

³² Usa 'ain ca uni rabë an 'atima ñu 'acë, aribi Jesús bëa bamati suntárunën buáncëxa.

³³ Usoxun ca suntárunën a buani cuanx, Mapuxo cacë me, anu bëbaquin anuaxa bamanun Jesús matástancëxun i curúsocë nitsiáncëxa. Nitsianan ca an 'atima ñu 'acë uni rabëribi i curúsocënu matástancëxun, bëtsia Jesusan mëqueu 'imainun bëtsi Jesusan mëmiu 'inun nitsiáncëxa. ³⁴ Suntárunëan usoquin 'acëxun ca Jesusan Nucën Papa Dios cacëxa:

—Papan, ënë unicaman ca aña cara 'aia quixun 'unanima. Usa 'icë camina atun 'ucha tërënquin manumiti 'ain.

Usa 'ain ca anu uni matáscë i curúsocëcama nitsíntancëxun, suntárunën uin cara isa Jesusan chupa bëtsi bëtsi biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tancëxa. ³⁵ Usaquin Jesús 'aia ca unicaman isacëxa. Ismainun ca judíos unibunën 'apucamax Jesús ñui 'atimati banai ami cuai ësai canancëxa:

—An uni raíri iëmicësaribi oi iëtibi ca iëtima. Ax aséribi Cristo a Nucën Papa Diosan ënu xunuxun caiscë 'aish ca axbi iëti 'icën.

³⁶ Anu 'icë suntárucamanribi ca uquin ami cuaiquin bimi baca cachacë a xëanun quixun 'ináncëxa. ³⁷ 'Ináquin ca —mix aséribi judíos unicaman 'apu 'aish ca mixbi iët —quixun cacëxa.

³⁸ Anua a matáscancë i curúsocënu ca Jesús manámi ësáquin cuënëocë bana matáscë 'iacëxa: “Ènëx ca judíos unicaman 'apu 'icën”. A banax ca griego banan cuënëocë 'ianan Romanu 'icë unin bana, latín cacë, anun cuënëocë 'ianan judíos unibunën bana, hebreo cacë, anúnribi cuënëocë 'iacëxa.

³⁹ A Jesús 'acësaribi oquin i curúsocënu matáscë uni rabë, achúshinën ca ami 'atimati banaquin 'usánquin Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina Cristoma 'ain? Mix aséribi Cristo 'aish ca mixbi iët. Iënan ca nuribi iëmit.

⁴⁰ Usoquin Jesús caia cuaquin ca acëñuan matáscë unin bëtsi ñu caquin cacëxa:

—¿Mix usaribi oquin 'acë 'aishbi caramina Nucën Papa Diosmi racuëtiman? ⁴¹ Aséribi cananuna nux nun 'ucha cupí paë tanin. Usa nux 'ainbi ca ënë uni aña 'uchabi 'acëma 'icën.

⁴² Usoquin bëtsi catancëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Jesús, min nëtënuax 'apu 'ixun camina 'ë manutima 'ain.

⁴³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mi cain, ënë nëtënbi camina anu 'ëx 'icë anu 'ëbë 'iti 'ain.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Usai 'imainun ca bari xamárucëbëbi me bëánquiacëxa. Bëánquiac ca rabë 'imainun achúshi hora 'icëbë bari pëquitëcëancëxa. ⁴⁵ Usai bari bëánquimainun ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupax amo rabë 'inun tuquiacëxa. ⁴⁶ Usaía 'icëbë ca munuma cuëncënishi Jesús quiacëxa:

—Papan, 'ën cana 'ën bëru ñunshin minmi binun mi 'inanin. Usaquin catancëx ca ashiti bamacëxa.

⁴⁷ Usaía 'icëcama isquin ca Romanu 'icë capitán Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—Aséribi ca ënë unix 'uchañuma 'iaxa.

⁴⁸ Usaía quimainun ca axa Jesús 'ia isi timëcë unicamaxribi masá nuituti, atun nuitu mëi shitáshquiquiani utënbuax, atun xubunu cuancëxa. ⁴⁹ Raírinëxa usai 'imainun ca an a 'unáncë unicama 'imainun axa Galileanux a nuibëtsini ucë xanucamanribi 'ura nixun Jesús usai 'ia isacëxa.

Jesús bamacë mënton ñui quicë bana

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Judea cacë menu 'icë ëma, Arimatea, anu 'icë uni achúshi ca José cacë 'iacëxa. Ax ca upí uni 'aish upí sinánñu 'iacëxa. Ax ca judíos cushicaman 'apucama achúshi 'iacëxa. ⁵¹ Usa 'aishbi ca José an anun Nucën Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nëtë uti caíncë uni 'iacëxa. Usa 'ixun ca raíri 'apucaman 'acësaribi oquin sinánquinma, atúxa Jesús 'acatsi quiax 'ësënaní —'ati ca —quiax quicëbëtanbi, an cáma 'icën. ⁵² Usa 'ixun ca Josénen anu cuanxun Pilato cacëxa:

—Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

⁵³ Usaquin cacëxuan —camina buánti 'ai —quixun cacëxun ca Josénen Jesús i curúsocënu nanpátancëxun, sávana upitan rabúancëxa. Rabúnbianquin ca anu uni bamaia mëniotia matá

me têmú bérí naécé, anu uni ñucé mēñiocēma pan, anu mēñionuxun buáncēxa. ⁵⁴ Usoquin anun ñu mēētima nētēn 'atima cupí, a nētē 'icēma 'ain, ca Josēnēn Jesús mēñionuxun buáncēxa. Buánxuan mēñion ca anun ñu mēētima nētē 'iacēxa.

⁵⁵ Usoquian buania nuibianxun ca Galileanuax abē uéxancé xanucaman uinuirá cara Jesús mēñioia isanan uisaira oquin cara mēñioia quixun isacēxa. ⁵⁶ Isbiani atun xubunu cuanxun ca anun Jesús sanu oti ro buánuxun mēñiocēxa. Mēñiotacēx ca Moisésnēn cuēñēo bana quicēsabi oi, anun ñu mēētima nētē 'ain, tantiacēxa.

24

Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu mēētima nētē 'íonxa pēcaracēbēa bari urucēma 'ainshi ca axa Galileanuax Jesúsbē uéxancé xanucama anun sanu oti ro mēñioéxancé a buani raírí xanubē anua Jesús mēñioéxancēnu cuantēcēancēxa. ² Buani cuanx anu bēbaquinbi ca mapara, anun quini xēpuéxancé, racanacé isacēxa. ³ Usa 'icé istancēx cuani, quininu atsinquianxun isquinbi ca Nucēn 'Ibu Jesús 'aímocēxa. ⁴ 'Aímoi ratuti ca sináncasmacēxa. Usai ratúquian atun iscēxbi ca rabē uni, chupa chaba chabaquicé pañucé, a rapasu 'iacēxa. ⁵ Usa isi ca xanucamax racuēti meu tētúbuacēxa. Tētúbutiabi ca a unin cacēxa:

—¿Usa cupí caramina mitsun anu uni bamacé mēñiotinua axa ashiti bamacēma uni barin? ⁶ Ax ca ěnuma 'icēn, ca baísquiaxa. An Galileanuax mitsu caéxancé bana camina sinánti 'ain. ⁷ ěsaquin ca mitsu caéxanxa: Uní 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icé, ca 'ē 'atima unin, uní itsían 'ē 'aminun 'inánti 'icēn. 'Ináncēxun ca i curúsocēnu bamanun 'ē matásti 'icēn. Matáscēx asérabi bamatancēx cana rabē 'imainun achúshi nētē 'íonxa pēcaratēcēncēbē baísquiti 'ai quixun.

⁸ Usaquian ángelnēn cacēxun ca —asérabi ca Jesusan usaquin nu caéxanxa —quixun xanucaman sináncēxa. ⁹ Usaquin sinánbiani anuax cuanxun ca atun iscēcama ñuianan ángelnēn cacēcama ñuiquin, Jesusan 'unánmicé unicama mēcēn rabē 'imainun achúshi a 'imainun an aín bana cuacé uni raíricamaribi ñuixuancēxa. ¹⁰ Usaquian an Jesusan 'unánmicé unicama ñuixuncé xanucama ax ca 'iacēxa, María Magdalena 'imainun Juana 'imainun Jacobonēn tita María, 'imainun axa atubē 'icé xanucamaribi. ¹¹ Usaquian acaman ñuixuncēxunbi ca —cēmēi ca quia —quixun sinánquin —usa ca —quixun sinánma 'icēn.

¹² Usaía raírí 'imainun ca Pedronéxshi abáquiani a quininu cuancēxa. Cuanx bēbai tētúbuquin isquinbi ca anun Jesús rabúncé chupa ashi isacēxa. Isbiani ratúquiani uisai cara 'iaxa quixun sináncasmai ca aín 'icēnu cuantēcēancēxa.

Emaús ěmanu bain cuanía usai 'ía

(Mr 16.12-13)

¹³ A nētēnbi ca an Jesusan bana cuacé uni rabē Jerusalénuax, axa mēcēn rabē 'imainun achúshi kilometrosa 'ain, Emaús cacé ěmanu bain cuancēxa. ¹⁴ Usai bain cuani ca a rabétax usaía Jerusalénuax Jesús 'icé ñui cananquiancēxa. ¹⁵ Usaía cananquiancēbēbi ca Jesús a caxu cuani, atubē biránanquiani cuancēxa. ¹⁶ Cuania isquin 'unántisa 'ixunbi ca —ēnēx ca Jesús 'icé —quixun 'unánma 'icēn. ¹⁷ 'Unáncēxunmabi ca Jesusan atu cacēxa:

—¿Añu ñui caramina cananquianin? ¿Uisacatsi caramina masá nuitutin?

¹⁸ Cacēx niracēquin ca axa bain cuancé uni rabē, achúshi, Cleofas cacé, an Jesús cacēxa:

—¿Amanuax Jerusalénu ucé 'ixunbia uisa ñucama cara anu 'iaxa quixun ñuicania 'itsa unin cuanbi caramina mínshi cuacēma 'ain?

¹⁹ Quixuan cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Añu ñui cara quicanx?

Quia ca cacēxa:

—Nazaretnu 'icé Jesús, a ñui ca quicanxa. An ca Nucēn Papa Dios 'imainun unicamanribi iscēxun upí oquin Nucēn Papa Dios quicé bana uní ñuixuanan aín cushímbi uní itsin 'acēma ñu 'axa. ²⁰ Usa 'icēbi ca nun sacerdotēn cushicamabētan nun cushi raíricamaribi a Piláto 'inánxa, ax isa i curúsocēnu matáscēx bamanun quixun. ²¹ Nun cananuna Romanu 'icé unían, nux Israel unibu 'icé, nu 'imainun nun nētēcamaribi 'ibuacé 'ainbia nunainshi nun nētē 'inun, an nu mēñioxunti sinan, 'ainbi ca bamaéxanxa. ²² Usa 'ainbi ca nuxnu 'icēsaribitía ami sináncé xanu raírínēn anu Jesús mēñioéxancēnu pēcaracēma 'ainshi cuanxun isbētsini uxun ñuixunquin nu ratupunia. ²³ Cuanxunbi ca Jesús 'aímopunia. 'Aímobētsini uxun ca nu capunia, ángel rabétainsa iscēxun atu, Jesús ca bamacēma 'icé, ca baísquiaxa, caxa quixun. ²⁴ Usaquin cacēx anua Jesús mēñioéxancēnu cuanxunbi ca nubēa 'icé uní raírínēn xanúan cacēsabi oquin isquinbi Jesús mēraima 'ipunia.

²⁵ Usaquian cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Upí oquin camina sinaniman. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënëo banax ca asérabi 'icë quixun camina sináncëma 'ain. ²⁶ ¿A bana quicësabi oi cara Cristo, ax ain Papabë 'Apu 'i cuancëma pan 'aish, paë tani tëmëratí 'iax?

²⁷ Caxun ca Moisésnëan cuënëo bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicanarriba cuënëo bana, uisa banacama cara a ñui quicë 'icë, a banaxa quicësabi oi ca 'iaxa quixun a uni rabë ñuixuancëxa. ²⁸ Atu bana ñuixunbiancëx anua cuancë Emaús ëmanu abë bëbaquinbi ca a rabëtan, Jesús sapi ca cuanshitia quixun isacëxa. ²⁹ Isquin ca cacëxa:

—Bari ca xupibutia, ca baquishia, usa 'ain camina nun xubunu nubë 'i cuanti 'ain. Cacëx ca atubë cuanx ain xubunu 'i Jesús atsiáncëxa.

³⁰ Atsiáncëx mesanu a uni rabëbë tsóbuxun ca pán bixun —asábi ca —Nucën Papa Dios catancëxun, tucapaquin atu 'ináncëxa. ³¹ Usa 'ain ca, ënëx ca Jesús 'icë quixun 'unántancëxunmabi pán tucapaxun 'ináncëxun pain —Jesús ca ënëx 'icë —quixun 'unáncëxa. 'Unania ratúcëbëishi ca Jesús nêtéacëxa. ³² Nêtéçëbë ca canancëxa:

—An nubë banaquin cuënëo banacama nu ñuixuncëxun cananuna nun nuitu cuëni shimëniocacësa tanpunin, ¿usa cat?

³³ Usaquin sinani bënëtishi cuanx ca Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaquin ca Jesusan 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi, acamabëa Jesusan bana cuacë raíri unimaribi timëcë mëracëxa. ³⁴ Mëracëxun ca axa timëcë unicanan cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesús ca asérabi baísquitëcëanxa. Usa 'icë ca Simonan ispunia.

³⁵ Usaquian cacëxun cuaquin ca Emaúsnuax ucë uni rabëtan, usai ca bainuax nubë 'ipunia quixun canan —nua pán mëtícaquin 'ináncëxuinshi cananuna ax ca asérabi Jesús 'icë quixun 'unánpuni —quixun cacëxa.

*Ain 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi an Jesús isa
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

³⁶ Usaquin atu ñuixunía sënëncëma pain 'ainbi axbi chiquiracëti atu nêbëtsi niracëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican.

³⁷ Usoquian atu cacëx racuëti ratúquin ca —ñunshin ca —quixun sináncëxa. ³⁸ Usai 'i ami racuëtia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtín? ¿Uisa cupí caramina 'ëx cana asérabi Jesús 'ai quixun sinaniman? ³⁹ Ën mëcën 'imainun ca 'ën taë is. Isquin ca, 'ëx cana Jesús 'ai quixun 'unan. Uisa cara 'ën nami 'imainun 'ën xo 'icë quixunmi 'unánun ca 'ë ramët. Ñunshinax ca xoñuma 'ianan namiñuma 'icën.

⁴⁰ Usaquin caquin ca mëshpáquin ain mëcën ismianan ain taëribi ismiacëxa. ⁴¹ Usoquian ismicëxbi ca —ënëx ca Jesús 'icë —quixax cuëenibi sináncasmai ratúacëxa. Ratutia isquin ca Jesusan —¿mitsun a piti ñu cara 'aima 'ic? —quixun cacëxa. ⁴² Cacëxun ca tsatsa xucé paná 'imainun buna rëpa tëxëra 'ináncëxa. ⁴³ 'Ináncëxun biquin ca atun ismainunbi Jesusan piacëxa.

⁴⁴ Pitancëx sënëncëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx bamacëma pain 'ixun 'ën mitsu cacësabi oi ca 'iaxa. 'Ë ñuiquin cuënëo banacama Moisésnën 'a, 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicanan cuënëo banacama, 'imainun Salmosribi, acamaxa 'ë ñui quicë bana axa quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun 'ën mitsu cacësabi oi cana 'ian. ⁴⁵ Usaquin caxun ca a ñuiquian cuënëo banacama upí oquian cuanun ñuixunquin anu timëcë unicanan 'unánmiacëxa. ⁴⁶ 'Unánmiquin ca ësaquin cacëxa:

—'Ësai ca a bana quia, Cristo ca bamatancëx rabë 'iónxa pëcaratëcëncëbë baísquiti 'icën. ⁴⁷ Usa 'ain ca ain unicanan Jerusalénunxun pain ain bana ñuitancëxun camabi menu cuanquin ësoquin caquin unicanan ñuixunti 'icën, Nucën Papa Diosan atun 'atima ñu 'acëcama téréncë 'inuxun ca sinanaquin bëtsi oquin sinánti 'icë quixun. 'Ësai a ñui cuënëo bana quicë a ñuixuntancëxun ca Jesusan atu cacëxa: ⁴⁸ Mitsun camina 'ëx 'ia iscë 'ixun, usai carana 'ë ñuiquin cuënëo banacama quicësabi oi 'ia quixun unicanan ñuixunti 'ain. ⁴⁹ Axa uti ñuiquian 'ën Papa Diosan 'ë cacë, a cana mitsunu unun xuti 'ain. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan ain cushi mitsu 'inánun Jerusalénu bërúxun caínti 'ain.

*Jesús naínu cuan
(Mr 16.19-20)*

⁵⁰ Usa 'ain ca Jesusan Jerusalénuax cuanquin Betania ëma 'urama, ain unicanan buáncëxa. Buántancëxun ain mëcën rabë manámi oquin ca Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa. ⁵¹ Usaquin ñucáxuntancëxun acama ëbiani ca anua Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa. ⁵² Cuania rabitancëx ca chuámashi tani cuëñquiani Jerusalénu cuantëcëancëxa.

⁵³Cuantancëxun ca nëtë camabi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun cuanxun, a rabiacëxa. Ashi.

JUANĒAN 'A UPÍ BANA

Nucĕn Papa Diosan Bana uni 'iá

¹ Nucĕn Papa Diosan ñu unioisama pain 'ainbi ca aín Bana 'iacĕxa. Aín Bana ax ca Nucĕn Papa Diosbĕ 'iacĕxa, ax ca Nucĕn Papa Diosbi 'iacĕxa. ² Usa 'ain ca ñu unioĕma pain 'ain aín Bana, ax Nucĕn Papa Diosbĕ 'iacĕxa. ³ Aín Banáinshi ca camabi ñu uniacĕxa. Nucĕn Papa Diosan Bana 'aíma 'ia 'ain ca ñu 'aíma 'ianan ñancáishi 'itsíanxa. ⁴ A bana anúan Nucĕn Papa Diosan nĕtĕ 'inan 'aish ca camabi ñu 'imainun uníxribi ĕnĕ nĕtĕnu bucuia. Usai 'i ca an 'imicĕx unicama sinánñu 'icĕn. ⁵ Ñunshin 'atimanĕn 'imicĕxun unin 'aisama 'iti sinaniabi ca Nucĕn Papa Diosan Bana ax upíra 'ixun uni upí 'inun 'imia. Usaquian 'imia ca ñunshin 'atimanĕn a cuati uni upí 'iaxma 'inun quixun Nucĕn Papa Diosan bana a nĕtĕnima.

⁶ Uní achúshi ca 'iacĕxa Juan caquin anĕcĕ. A ca Nucĕn Papa Diosan ĕnĕ menua unun xuacĕxa. ⁷ Ax ca Nucĕn Papa Diosan Bana, an 'uchañuira 'icĕbi uni aín nuitu upí 'imiti, ax ucĕbĕa ami catamĕnun camabi uni a ñuixuni uacĕxa. ⁸ Juan, ax ca an uní aín nuitu upí 'imiti ama 'iacĕxa. Usa 'aishbi ca axa uti ainra uni aín nuitu upí 'imiti, a unicama ñuixunuan Nucĕn Papa Diosan ĕnĕ menu xucĕ 'iacĕxa. ⁹ An aín sinan upíra 'ixun uni upí 'imiti axa uti ñuiquin ca Juanĕn unicama ñuixuancĕxa.

¹⁰ An aín sinan upíra 'ixun uni upí 'imiti ax ca ĕnĕ menu 'iacĕxa. Usa 'ixun an Nucĕn Papa Diosbĕtan camabi me 'imainun camabi ñucama unio 'icĕbi ca unicaman, ui cara ax 'icĕ quixun 'unánma 'icĕn. ¹¹ Ēnĕ nĕtĕnu 'icĕ unicaman ca an unio 'ixunbi, atubĕ 'inúxa ucĕbi biisama tancĕxa. ¹² Usa 'ixunbi ca uicamax cara ami sinánan ami catamĕtia, acama Nucĕn Papa Diosan bĕchicĕa 'inun 'imiacĕxa. ¹³ Unían aín xanumi bĕchicĕ tuá ax ca unishi 'ia. Unin bĕchicĕnĕxa usa 'aínbi ca usama Nucĕn Papa Diosan bĕchicĕcama 'icĕn. Ax ca aín cushínshia aín bĕchicĕ 'imicĕ 'icĕn.

¹⁴ Nucĕn Papa Diosan Bana a ca bĕtsi tuásaribi 'inun xanun bacĕancĕxa, uni 'inun. Nucĕn Papa Diosan sinánsaribi 'ixun ca ĕnĕ menu 'icĕ unicama abĕ 'ixun nuibacĕxa. Ax aín Bĕchicĕ Achúshi 'aish aín Papa Diossaribi 'aish aín sinan upíra upí cananuna isacĕn. ¹⁵ Usa 'ain ca Juan, an uní nashimicĕ, an Nucĕn Papa Diosan Bana ñui munuma banaquin cacĕxa:

—Ēnĕx ca a ñuiquin ĕsaquin 'ĕn mitsu caĕxancĕ a 'icĕn: Axa 'ĕ caxu uti uni ax ca 'ĕsamaira 'icĕn. 'Ēx 'icĕma pain 'ain ax pain 'iá 'aish ca 'ĕsamaira 'icĕn.

¹⁶ An ca aín sinan upíra 'ixun ax 'icĕsaribitinu nun sinan upí 'inun nuibaquin ĕnquinma nu 'aquinia. ¹⁷ Uisai cara Nucĕn Papa Diosan uni 'iti 'icĕ quixun ca Moisésnĕn nucĕn raracama 'unánmiacĕxa. Usa 'ainbi ca axira uxun Jesucristonĕn asĕrabi nuibaquin aín 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oía aín uni 'inun 'imiáxa. ¹⁸ Uinu 'icĕ unínbí ca Nucĕn Papa Dios isáma 'icĕn. Aín Bĕchicĕ Achúshi, axa aín Papabĕ 'icĕ, an cuni ca uisa cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun nu 'unánmiacĕxa.

I. JESUCRISTONĒAN GALILEA ME 'IMAINUN JUDEA MENUXUN BANA ÑUIXUAN (1.19-12.50)

Juanĕan Jesús ñuia

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Usa 'ain ca Jerusalĕnu 'icĕ judíos unicaman ax caraisa ui 'icĕ quixuan Juan ñucátanun, sacerdotecamacĕñun levita unicama xuacĕxa. ²⁰ Xucĕx cuanx bĕbaxuan ñucácĕxun ca parántisama tanquin Juanĕn cacĕxa:

—'Ēx cana Cristoma 'ain.

²¹ Cacĕxun ca cacĕxa:

—¿Ama 'aish caina ui 'ain? ¿Elías caina 'ain?

Quixuan cacĕxun ca cacĕxa:

—'Ēx cana ama 'ain.

Cacĕxun ca ñucátĕcĕancĕxa:

—¿An Nucĕn Papa Dios quicĕ bana unicama ñuixunti uni, axa uti a caina mix 'ain?

Cacĕxun ca —ama cana 'ai—quixun cacĕxa. ²² Usaquin cacĕxunbi ca catĕcĕancĕxa:

—¿Uiira caramina mix 'ain? An nu xucĕ unicamanu cai cuanun ca mix caramina ui 'ai quixun nu cat.

²³ Cacĕxun ca Juanĕn cacĕxa:

—'Ēx cana axa anu uni 'icĕma menuax munuma banacĕ uni a 'ain, ĕsai qui: “Nucĕn 'Ibu ca aia, camina axa anu uti bai mĕñoquin racanati 'ain”. An ĕnĕ bana cuĕĕno, Isaías, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana unicama ñuixuncĕ, axa quiásabi oí cana 'ĕx 'in.

²⁴ Axa usaquin Juan ñucati cuancë unicamax ca fariseo unicaman xucë 'iacëxa. ²⁵ Usa 'ixun ca Juan catëcëancëxa:

—¿Mix Cristoma 'ianan Elíasma 'ianan an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti, axa uti ama 'ixunbi caina min uisa cupí unicama 'unpaxan nashimin?

²⁶ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—'Ën cana uni 'unpaxan nashimin, 'aínbi ca mitsúnmi 'unáncëma uni achúshi mitsubë 'icën. ²⁷ Ax 'ësamaira 'aish ca mitsúnmi 'unánun 'è caxu aia. 'Ëx 'iisama pain 'ain, ax pain 'iá 'aish ca 'ësamaira 'icën. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'èx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain.

²⁸ Jordán 'ucëmanan 'icë Betábara cacë éma anuxuan unicama nashimicë, anu cuanx ca unían xucë unicama usai Juanbë banacëxa.

Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bamati, Cristo, a ñuicë bana

²⁹ Usaquin unicama coónxun ca Juanën Jesús aia isacëxa. Aia isi ca quiacëxa:

—Ca is, ènëx ca unin 'ucha cupí carnero bamati 'aínbia ax bamacë cupí Nucën Papa Diosan camabi unin 'ucha tërënti a 'icën. ³⁰ Ènëx ca a ñuiquin ésaí quiquin 'èn mitsu cacë a 'icën: Axa 'ësamaira uni ax ca 'è caxu aia. 'Ëx 'icëma pain 'ain ca ax pain 'iacëxa. Usa 'aish ca 'ësamaira 'icën. A ñuiquin 'èn mi cacë, a ca ux 'icën. ³¹ 'Ënribi cana a 'unáncëma 'ain, 'aishbi cana Israel unicaman uisa uni cara quixun a 'unánun 'unpaxan uni nashimi uan.

³²⁻³³ Usaquin catancëxun ca, ésaí ca 'iáxa quixun Juanën unicama ñuixuancëxa:

—'Ën a 'unáncëma 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'èn 'unpaxan uni nashiminun xuquin 'è caxa: “Uni achúshinua 'èn Bëru Ñunshin Upí ubútancëx 'iruiá camina isnuxun 'ain. Ainra ca uni 'èn Bëru Ñunshin Upíbéa 'inun 'imiti 'icën”. Usaquin ca 'è caxa. An 'è cacësaí oquin cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíá ñumacuru tinax naínuax ubútancëx a uninu 'iruiá isan. ³⁴ Usaquin isun cana —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quixun camabi uni cain.

Usaquin ca Juanën cacëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unia 'inun a pain cása uni

³⁵ Usaquian coon ca Juanbë aín 'unánmicë uni rabé 'iacëxa. ³⁶ Abë 'icë ca Jesús cuainia isquin Juanën cacëxa:

—Ca is, carnero 'icësaribiti unin 'ucha cupí bamanuan Nucën Papa Diosan xua a ca ux 'icën.

³⁷ Usaía quia cuaquin ca Juanën 'unánmicë uni rabëtan Jesús nuibiancëxa. ³⁸ Nuibiancëxun caxu bësuquin isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina barín?

Cacëxun ca ñucacëxa:

—¿Uinu cara min 'iti 'ic, rabí? (Rabí quicë bana, ax ca an uni 'unánmicë uni qui quicë 'icën.)

³⁹ ¿Uinu 'icë cara min 'iti 'ic? quixun cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Isí cuanun ca ut.

Cacëx cuanxun ca aín 'iti isacëxa, istancëx ca bari xupíbuçebëba baquíshti 'urama 'ain abë 'iacëxa.

⁴⁰ Juanën cacëxun cuaquian Jesús nuibiancë uni rabëtax ca bëtsix Simón Pedronën xucën Andrés 'iacëxa. ⁴¹ Jesusan 'itinuax cuanxun ca Andrésnën aín xucën Simón Pedro bariquin mëraxun cacëxa:

—Mesías cananuna isan.

Mesías quicë bana, ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman cañcë a qui quicë 'icën. ⁴² Cabiánquin ca aín xucën Jesúsnu buáncëxa. Buáncëx bëbaía isquin ca Jesusan bëñachaquin cacëxa:

—Mix camina Juanën bëchicë, Simón, a 'ain. 'Aishbi camina Cefas caquin anëcë 'iti 'ain.

Cefas quicë bana, ax ca Pedro qui quicë 'icën.

Jesusan Felipe 'imainun Natanael abë cuanun ca

⁴³ Usaquian Pedro coon pëcaracëbë, Galilea menu cuanti sinani cuanquinbi ca Jesusan Felipe mërácëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁴ Felipe Betsaida émanu 'icë uni 'ain, ca Andrés 'imainun Pedrorribi, anu 'icë uni 'iacëxa.

⁴⁵ Usaquian Jesusan cacëx cuanxun ca Felipenën Natanael cacë uni bariquin mëraquin cacëxa:

—A ñuiquian Moisés 'imainun an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë unicaman cuënëo, a uni cananuna mëran. Ax ca Jesús, Nazaretnu 'icë uni, Josenën bëchicë, a 'icën.

⁴⁶ Felipenën cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Nazaret emanu cara ñu 'unáncë uni 'iti 'ic?

Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Usa ca mi isnun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁷ Cabianquin buáncëxa Natanael aia isi ca Jesús quiacëxa:

—U unix ca aséribi Israel uni upí 'icën, uni paráncëma ca ux 'icën.

⁴⁸ Quia ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Uisaxun caramina 'ë 'unan?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mi caia Felipe cuancëma pan 'ainbi cana mi higuera tanáinua isan.

⁴⁹ Cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—Míx camina Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ianan Israel unicaman 'apu 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Higuera tanáinua cana mi isan 'ën mi cacëxun caramina bëri, ënëx ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'ë sinanin? Minmi 'ë iscësamaira oquin camina 'ën ñu 'aia isnuxun 'ain.

⁵¹ Ésaquinribi ca Jesusan Natanael cacëxa:

—Aséribi cana mitsu cain, naí panárabëcëbëtan camina uni 'inux 'ëx anuax uá, 'ë manáminuaxa Nucën Papa Diosan ángelcama cuaruanan ubutia isnuxun 'ain.

2

Unin xanu biti nètëa Jesús Canánu 'iá

¹ Rabé nètë 'iónxa pëcaracëbëtan ca Galilea nètënu 'icë ëma, Caná cacë, anuxun uni achúshinën ain bëchicë xanu bimiti 'ain, ain aintsi 'ibucama pi unun quixun ain uni camiacëxa. Anu ca Jesusan titaribi 'iacëxa. ² Usa 'ain ca Jesúsribi ain 'unánmicë unicamabë aribia camicëx cuanx anu 'iacëxa. ³ Anu 'ixun ca unicaman cëñucëxa vino 'aíma 'ain ain títan Jesús cacëxa:

—Vino ca 'aíma 'icën, ca cëñúaxa.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ë usaquin cain? Anun 'ën ñu 'ati nètë ca 'icëma pain 'icën.

⁵ Cacëxun ca ain títan an piti 'ináncë unicama cacëxa:

—'Ën tuacëan mitsu cacësabi oquin ca 'at.

⁶ Anu ca 'iacëxa mëcën achúshi 'imainun achúshi maxax 'acë ñutë, anu anúan judíos unicama mëchucati 'unpax nantí. A ñutëcama sapi ca veinte 'ianan treinta galones 'unpax anu 'aruti 'iacëxa. ⁷ Usa 'ain ca Jesusan an piti 'ináncë unicama cacëxa:

—Ñutënu ca 'unpax buácat.

Cacëxun ca usoquin 'acëxa. ⁸ Usaquian 'aia ca cacëxa:

—Buácabianquin ca fiesta 'ibunú buántan.

Cacëxun ca Jesusan cacësabi oquin buáncëxa. ⁹ Buáncëa fiesta 'ibun, Jesusan 'unpax 'icëbi vino ocë, a tanquin, uinua bëcë cara quixun 'unaniamabi ca an ñutënu buácabianquin buáncë unicama ainshi 'unáncëxa. Usa 'ain ca fiesta 'ibun an xanu biti uni cuënxun cacëxa: ¹⁰ —An fiesta 'acë unin ca vino upí pain 'inántancëxun a cëñúia vino asábitanishi uni 'inania. Usa 'ainbi camina min bëri 'atimatani pain 'inántancëxun vino upí 'inanin.

¹¹ Usoquin ca Jesusan Galilea menu 'icë ëma, Caná, anuxun ain sinanëinshi 'atabaquin uni itsin 'acëma ñu 'acëxa, uni itsin cushisamaira ca ain cushi 'icë quixuan unicaman 'unánun. Usaquian ñu 'aia isi ca ain 'unánmicë unicama ami catamëacëxa.

¹² Usaquin 'atancëx ca ain tita 'imainun ain xucëantu 'imainun ain 'unánmicë unicamabë Jesús Capernaúm emanu cuancëxa. Cuanx bëbatancëx ca 'itsama nètëinshi anu 'iacëxa.

An ñu marucë unicama Jesusan chiquían
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nètëa 'urama 'ain ca Jesús Jerusalénu cuancëxa. ¹⁴ Cuanx bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsinquinbi ca an ñu marucë unicaman vaca bënë 'imainun carnero 'imainun ñumacuru acama marúa isacëxa. Isanan ca anuxuan curíqui cambioquin bicë, anua unicamaribi tsóccë isacëxa. ¹⁵ Acama isquin ca anun rishquiti itsi mëníoquin, anua 'icë carnero 'imainun vaca bënë 'imainun an marucë unicamaribi chiquíancëxa. Chiquíanan ca an curíqui cambioquin bicë unin curíqui rëúquin, anua curíqui nancë ñucama chashcacëxa. ¹⁶ Usonan ca an ñumacuru marucë unicamaribi cacëxa:

—Énua ca mitsun ñucama buántan. Anuxun 'ën Papa rabiti xubu camina anuxun ñu maruti xubusa 'inun ésaquin 'atima 'ain.

¹⁷ Usaquian Jesusan caia cuaquin ca ain 'unánmicë unicaman Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ésaí quicë a sináncëxa: “'Ëx anun rabanan bamaquinbi cana anuxun mi rabiti xubu

upí oquin bërúanti 'ain". Usaquin sinánquin ca —a banaxa quicésabi oquin ca 'aia —quixun sináncëxa.

¹⁸ Usaquin 'aia isquin ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Minmi ésoquin 'acë ax ca asábi 'icë quixúnu nun 'unánun caramina añu ñu nun isnun 'ati 'ain?

¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mítsúnmi tēncapatiabi cana ënë xubu 'ën rabë 'imainun achúshi nētēinshi 'atëcēnti 'ain.

²⁰ Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Cuarenta y seis baritian ca nucēn chaitiocëcaman ënë xubu 'acëxa. Usa 'ainbi ¿caramina min rabë 'imainun achúshi nētēinshi 'atëcēnti 'ain?

²¹ Ésaquian atun cacë 'ainbi ca Jesús quicë bana ax, axbi ñuiacati quicë 'iacëxa. ²² Usa 'ain ca ain 'unánmicë unicaman bamaxa Jesús baísquitëcēan usaquian judíos unicama cacë a bana sináncëxa. Sinánan ca —Nucēn Papa Diosan bana cuēnëo ca cēmëma 'icë —quixun sinánan —Jesusan nu cacë bana axribi ca cēmëma 'icë —quixun sináncëxa.

Unicaman sináncë ñucama Jesusan 'unan quicë bana

²³ Pascua anun carnero 'ati nētēn Jerusalénu 'ixun Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isi ca 'aisamaira uni —an ca aséribi Nucēn Papa Diosan cushin ñu 'aia —quixun sináncëxa. ²⁴ Usaía 'icëbētanbi ca camabi unían ain nuitu mëu sináncë a 'unáncë 'ixun, Jesusan —aséribi ca 'ëmi sinanima —quixun 'unáncëxa. ²⁵ An ca unían cacëxunmabi camabi unin sinan 'unáncëxa.

3

Nicodemoa Jesús isi cuan

¹ Fariseo uni achúshi ca Nicodemo caquin anëcë 'iacëxa. Ax ca judíos unicaman 'apu achúshi 'iacëxa. ² Usa 'ixun ca anu ñantan cuanxun Jesús cacëxa:

—Unían mix camina cushiira 'ai quixun 'unánun camina uinu 'icë unínbia 'acëma ñu 'ain. Nucēn Papa Diosa abëma 'ain ca uinu 'icë unínbi minmi 'acësoquin ñu 'atima 'icēn. Usa 'ain cananuna 'unan, Nucēn Papa Diosan ca minmi nu 'unánminun ënë menu mi xuacëxa quixun.

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mi cain, axa ain cushin bacēntëcēncëma uni ax ca Nucēn Papa Diosan 'itima 'icēn.

⁴ Usaquian cacëxun ca Nicodemonën cacëxa:

—¿Uisax cara bërâma cania 'aish uni bacēntëcēnti 'ic? ¿Amiribishi cara ain titan pucunu atsiánx bacēntëcēnti 'ic?

⁵ Nicodemonën cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Aséribi cana 'ën mi cain, 'unpax 'imainun Nucēn Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan bacēntëcēncëma uni ax ca Nucēn Papa Diosan 'itima 'icēn. ⁶ Axa xanunuax bacëncë, ax ca unishi 'ia; axa ain Bëru Ñunshin Upitan bacëncë uni, ax ca Nucēn Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ia. ⁷ Nucēn Papa Diosan cushin camina bacēntëcēncë 'iti 'ai quixun 'ën mi cacëx ratúaxma ca 'it. ⁸ Uinuax cara suñu bēëqui banaquiania camina cuatin, 'ixunbi camina isima, uinuax cara a suñu aia, uinu cara cuania quixun. An ñu shaícaianu suñu iscëma usaribi oquin cananuna Nucēn Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan uni bacēntëcēnmia isiman.

⁹ Cacëxun ca Nicodemonën Jesús catëcëancëxa:

—¿Uisa 'aish cara usai 'iti 'ic?

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan Nicodemo cacëxa:

—¿Mix an Israel unicama 'unánmicë 'ixunbi caramina 'ën mi cacëxun uisai qui quicë cara quixun cuatiman? ¹¹ Aséribi cana mi cain, nun 'unáncë ñu ñuianan nun iscë ñuribi ñui cananuna nux quín. Quiabi camina nun bana ca aséribi 'icë quixun sinaniman. ¹² ¿Ënë menu 'icë ñu 'ën ñuia cuaquinma caramina uisaxun 'ën nañu 'icë ñu ñuia cuati 'ain? ¹³ Uinu 'icë unínbia anu 'icë ñu 'unáncë 'aimabi cana 'ën cuni anuax uá 'ixun 'unanin. ¹⁴ Moisésñëan anu uni 'icëma menuxun manë 'acë runu, camabi unin isnun, i nitsínxun anu nansaribi oquin ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icë, 'ë unin 'ati 'icēn, ¹⁵ uinu 'icë unix cara 'ëmi catamëtia axa nētétimoi Nucēn Papa Diosan 'inun.

Nucēn Papa Diosan ënë menu 'icë unicama nuibacë bana

¹⁶ Camabi uni aséribi nuibaquin ca Nucēn Papa Diosan ain Bëchicë achúshi ënë menu xuacëxa, uicamax cara ami catamëtia axa nētétimoi abë 'inun. ¹⁷ Nucēn Papa Diosan ca ain Bëchicë an ënë menu 'icë unicama ain 'ucha cupí 'uchonun xuáma 'icēn. Ama, ënë menu 'icë unicama ain 'ucha tērénquin ainan 'inun iëminun quixun ca xuacëxa. ¹⁸ Ain Bëchicëmia catamëcë uni ax ca Nucēn Papa Diosan 'uchocë 'ima. Usa 'ainbi ca axa ami catamëcëma uni

ax aín Bëchicë achúshi ami catamëcëma cupí Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí castícantishi 'icën. ¹⁹Axa ami sináncëma unicamax ca aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosan castícantishi 'icën, atúan an aín sinan upíra 'ixun uni upí 'imiti ax uámbi ami catamëisama tanquin 'atima ñu 'atishi cuëëncë cupí. ²⁰An ñu 'atima 'acë unicaman ca an 'aia unin isti rabanán xabánuxun 'ati cuëëñuinma bëánquibucëñuxun ñu 'aia. ²¹Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë uni, an 'aia isquian —an ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxun ñu 'aia —quixun unin 'unánun xabánuxun ñu 'aia.

Amiribishia Juanën Jesús ñuitëcëan bana

²²Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicamabë Judea menu 'icë ëmacamanu cuantancëx anu 'ixun uni nashimiácëxa. ²³⁻²⁴Nashimimainun ca Juanëñribi sipuacëma pain 'ixun Enón caquin anëcë ëma, anua 'itsa 'unpax 'ain, anuxun uni ricuatsincë nashimiácëxa. Enón cacë ëma ax ca Salim caquin anëcë ëma 'urama 'iacëxa.

²⁵Usa 'ain ca judío uni achúshinëx Juanëan 'unánmicë unicamabë, aín raraxa quiásabi oquin Nucën Papa Dios cuëëñun ñu 'ati ñui cuëbicanancëxa. ²⁶Usai cuëbicananquiáni anu cuanxun ca Juan cacëxa:

—A ñuiquinmi nu cacë uni axa mibë Jordán 'ucë manan 'icë, Jesús, an unicama nashimicëbë ca camabi unix anu ricuatsinia.

²⁷Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uinu 'icë unímbi ca Nucën Papa Diosan 'imicëxunma usa ñu 'atima 'icën. ²⁸Mitsun camina, Cristoma cana 'ai 'ëx quia cuan. Nucën Papa Diosan ca 'ë caxua ax unun 'ëx pain rëcuëncuatsini unun 'ë xuaxa. ²⁹Ësa ca. Ainan 'inúan unin bicëx ca xanu ainan 'ia. Ainan 'iti xanu bitsia uni cuëëni banaia cuati ca axa abë nicë uníxribi cuëënia. Usaribiti cana 'ëx —unicaman ca Jesusan bana cuatia —quixunmi mitsun 'ë cacëxun cuati chuámarua tani cuëënin. ³⁰Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan usai ca 'iti 'icë quixun ñuiasabi oi, axira 'ësama cushiira 'ain camabi unix 'ë ëanan anuishi cuanti 'icën.

Axa naínuax ucë uni ñuicë bana

³¹Axa naínuax uá, an unio ñucamabë sënënma cushiira 'aish ca bëtsi unisamaira 'icën. Unían Bëchicëxa bacëncë uni an ca unishi 'ixun ënë menu 'icë ñuishi ñuia. Axa Nucën Papa Diosnuax uá, ax ca an unio ñucamabë sënënma cushiira 'aish bëtsi unisamaira 'icën. ³²An ca an iscë ñucama ñuianan, an cuacë banacamaribi ñuia, ñuiabi ca uinu 'icë unímbi aín bana ca aséribi 'icë quixun sinanima. ³³Usa 'aínbi ca axa aín bana cuati ami catamëcë uni, an —Nucën Papa Diosan banax ca aséribi 'icë —quixun sinánan —ca usa 'icë —quixun unicama ñuixunia. ³⁴Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí ñonquinma aín Bëchicë 'inania. Usaquian 'inancëxun ca an xucëxa ucë uni, Jesús, an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin unicama bana ñuixunia. ³⁵Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë nuibaquin axa aín 'ibu 'inun camabi ñu a 'inancëxa. ³⁶Axa aín Bëchicëmi catamëcë uni, ax ca ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtétimoi 'ia. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan Bëchicëmi sinántisama tancë uni, ax ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë nëtétimoi 'ima. A uni ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castíancë 'iti 'icën.

4

Samaritana xanubë Jesús bana

¹Fariseo unicaman ca —Juanën 'unánmicë unicama 'itsaribi 'aínbi ca Jesusan 'unánmianan nashimicë unicamaxira 'aisamaira 'icë —quixuan ñuicania cuacëxa. ²Usa 'aínbi ca Jesusanma aín 'unánmicë unicaman cuni uni nashimiácëxa. ³Usaquian fariseo unicaman cuacëxun 'unánbiani ca Jesús Judea menuax amiribishi Galilea menu cuantëcëancëxa.

⁴Anu cuanti sinani ca Jesús Galilea nëtënu cuani Samaria 'abiani cuancëxa. ⁵Cuanx ca Jacobnëan aín bëchicë José 'inan me 'urama 'icë ëma, Sicar cacë, anu bëbacëxa. ⁶Bëbatancëx ca Jacobnëan naëa 'unpax anu 'ain, Jesús 'uran cuanbaiti cuainsama tani, baria xamárucëbë, a rapasu tsóbuacëxa. ⁷⁻⁸Tsóbutancëxa anu tsómainun ca aín 'unánmicë unicama a piti ñu bitsi Jesús ëbiani cuancëxa. Cuan ca Samaria nëtënu 'icë xanu achúshi 'unpax bitsi uacëxa. Chumu bëi aia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ë ca 'unpax 'anun 'inan?

⁹Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—¿Uisati caramina mix judío uni 'ixunbi 'ëx samaritana xanu 'icëbi 'unpax 'inánun quixun 'ë cain?, judíos unicamax samaritano unicamabë nuibanancë 'aínmabi.

¹⁰Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Èn mi 'unpax ñucacê 'aínbi camina ui carana 'ai quixun 'è 'unaniman. 'È 'unánan añu cara Nucên Papa Diosan mi 'inánti 'icê quixun 'unáncê 'ixun camina 'è ñucátsian. Ñucacêxun cana anúnmi nêtétimoi Nucên Papa Diosnan 'iti 'unpax mi 'inántsian.

¹¹ Cacêxun ca cacêxa:

—Anua 'unpax bití ênêx ca nêmin 'icên. Anun 'unpax bití ñuñuma camina 'ain. ¿Uinua caramina anun 'èx nêtétimoi Nucên Papa Diosnan 'iti 'unpax a bití 'ain? ¹² ¿Nucên rara Jacóbsamaira caina mix 'ain? An ca ênê anua 'unpax bití naêacêxa, naêxun ca 'acêxa, 'anan ca aín bêchicêribi 'amianan a rabucucê ñuinacamaribi 'amiacêxa. Jacobnên aín rêbúnquicamanribia 'anun naêa 'icê cananuna nunribi ênê 'unpax 'ain.

¹³ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—An ênê 'unpax 'acê uni, ax ca amiribishi shimatêcênia. ¹⁴ Usa 'aínbi ca an 'ên 'inácêxun 'unpax 'acê uni, ax amiribishi shimatêcêntima 'icên. Me 'ucê mèucüaxa chiquitia 'unpax xobucêsaribiti ca 'ên 'inácê 'unpax nêtétima uninu 'iti 'icên. Usaía 'icêbê ca uni nêtétimoi Nucên Papa Diosnan 'iti 'icên.

¹⁵ Usaquian cacêxun ca xanun cacêxa:

—A 'unpax ca 'è 'inan. Amiribishi shimai 'unpax bitsi utêcênunma ca 'è 'inan.

¹⁶ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Mín bënë cuênbêtsini ca abê utan.

¹⁷ Cacêx ca —èx cana bënëñuma 'ai —quiacêxa. Quia ca Jesusan cacêxa:

—Usa ca. Bënëñuma cana 'ai qui camina cêméiman. ¹⁸ Mix camina mêcên achúshi bënëñu 'iacên. Usa 'aínbi ca axa bérí mibê 'icê uni ax asêrabi mín bënëma 'icên. Usa 'ain ca —bënëñuma cana 'ai —quiaxmi quicê ax cêmema 'icên.

¹⁹ Cacêxun ca xanun cacêxa:

—Bérí cana mix caina ui 'ai quixun 'unanin. Mix camina an Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê uni a 'ain. ²⁰ Samaria unicama nun raran ca tucu ênuxun Nucên Papa Dios rabiácêxa. Usa 'aínbi camina mitsux quin, Jerusalénuxun ca unín Nucên Papa Dios rabiti 'icê quiax.

²¹ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Asêrabi cana mi cain, anúnmi ênê tucunuxunmabi, Jerusalénuxunmabi anumi mitsux 'icênuxunbi, Nucên Papa Dios rabiti nêtê ca aia. ²² Mitsun camina ui caramina rabi quixun 'unaniman. Nun cananuna ui caranuna rabi quixun 'unanin. An uni Nucên Papa Diosnan 'inun iémiti, ax ca judío uni 'iti 'icên. An usaía 'inun mênío, a cananuna nun rabín. ²³ Anúan an Nucên Papa Dios rabicê unix asêrabi ami sinani ax cuêêncêsabi oi 'iti cuêênquin a rabiti nêtê ca aia, bérí ca a nêtê 'icên. Usaquian unín a rabiti ca Nucên Papa Dios cuêênia. ²⁴ Nucên Papa Dios, ax ca nimê 'aish nami, imi, xo, acamañuma 'icên, a ca unín isima. Usa 'ain ca an Nucên Papa Dios rabicê unín asêrabi ami sinani ax cuêêncêsabi oi 'iti cuêênquin a rabiti 'icên.

²⁵ Cacêxun ca xanun cacêxa:

—Mesías, Cristo cacê, ax ca uti 'icê quixun cana 'unan. Ax uquin ca nun nu 'unánun camabi ñu ñuixunti 'icên.

²⁶ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—A cana 'èx 'ain, abê camina banain.

²⁷ Cacêbêbi ca aín 'unánmicê unicama utêcêancêxa. Uquin xanubêa Jesús banaia isi ratúquinbi ca uinu 'icê unínbi —¿añu caramina cuêênin? —canan —¿añu ñui caramina a xanubê banain? —quixun cáma 'icên. ²⁸ Usa 'ain ca a xanun aín ñutê tsónbiani aín êmanu cuanx bêbaquin anu 'icê unicama cacêxa: ²⁹ —Èbê banaquin ca achúshi unín 'èx usaí 'icêcama ñuiquin 'è caxa. Ènêx sapi ca asêrabi Cristo 'icên, ca isi ut.

³⁰ Usaquian xanun cacêxa ca a êmanu bucucê unicama anua Jesús 'icê anu ricuatsiancêxa.

³¹ A xanúa cuancêbêtan ca aín 'unánmicê unicaman Jesús —camina piti 'ai —quixun cacêxa.

³² Cacêxunbi ca Jesusan cacêxa:

—Mitsun 'unáncêma pitiñu cana 'èx 'ain.

³³ Cacêx ca aín 'unánmicê unicamax —bêtsi unín sapi ca a piti bêxuanxa —quiax canancêxa.

³⁴ Canania isquin ca Jesusan cacêxa:

—An ênê menu 'è xuá axa cuêêncêsabi oquin 'anan an a 'anun 'è ca, a sêñonuxun 'ai cana 'èx picêsa 'ain. Usaquin 'ên 'acêx ca ax 'ên piti ñusa 'icên.

³⁵ Êsoquian cacêbêbia a êmanu 'icê unicamax aia isquin ca Jesusan aín 'unánmicê unicama cacêxa:

—Mitsux camina quin, rabê 'imainun rabê 'uxê cêñúcêbêa shaínquibutia cananuna ñu bimi bití 'ain. Usa 'aínbi cana 'ên mitsu cain, ca is, axa ucê unicama ênêx ca anun bití nêtê sêñécêbêtan aín 'ibun binuan bimi pécêti sêñécêsaribi 'icên. ³⁶ An uni 'emi catamênun 'aquincê uni an ca aín cupí bitsia. A unín 'aquincêxa 'emi catamêcê unicama ax ca xênibua

'aínbi Nucén Papa Diosnan 'ia. Usa 'ain ca an paían 'ën bana uni ñuixuncë unicamabë an 'ëmi catamënun uni 'aquincë unicamaxribi cuëñti 'icën, atúan 'ënan 'inun uni 'aquincë cupí. ³⁷ Usa 'ain ca ësai quicë banax aséribi 'icën: Bëtsi unían 'apácëxa pëcëtia ca bëtsi unin bimi bitsia. ³⁸ Mitsúnmi bëtsi unían 'unánmicë unicama 'ëmia catamënun upí oquin 'aquinun cana mitsu xuan. Uni raírinëan 'unánmicë 'icëbi camina mitsun a unicama upí oquin 'ëmia catamënun 'imian.

³⁹ Usai Jesús aín 'unánmicë unicamabë banamainuan a xanun cuanxun —a unin ca 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa —quixun cacëx ca a ëmanu 'icë samaritano uni 'itsáxira —Jesús ax ca Nucén Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun sinani Jesúsni sináncëxa. ⁴⁰ Ami sinánquin a isi cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Nubë pain camina 'i cuanti 'ain. Cacëx cuanx ca atubë rabë nëtën 'iacëxa. ⁴¹ 'Ixúan, bana ñuia cuati ca samaritano 'itsáxira —aséribi ca ax Nucén Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun 'unani ami sináncëxa. ⁴² Usai 'iquin ca a unicaman a xanu cacëxa:

—Minni nu cacëxun cuaxunbi cananuna bérí nunbi aín bana cuaquin 'unanin, aséribi ca ax Cristo, an camabi menu 'icë uni Nucén Papa Diosnan 'inun iëmiti, a 'icë quixun.

An 'apu ñu mëëxuncë unin bëchicëa Jesusan pëxcüa

⁴³ Usa 'ain ca rabë nëtë anu 'itancëx Jesús anuax cuanx Galilea nëtënu bëbai cuancëxa. ⁴⁴ Cuanux ca quiacëxa:

—An Nucén Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni a ca anuaxa canicë nëtënu 'icë unicaman aín bana cuaisama tania.

⁴⁵ Usai quiax cuanxa Galilea nëtënu bëbaia ca anu 'icë unicaman upí oquin Jesús biacëxa. A unicamax Pascua anun carnero 'ati nëtë 'ain, Galileanuax Jerusalénu cuancë 'ixun ca an ñu 'aia iscë 'ixun a unicaman aín nëtënu bëbaia cuëñquin Jesús biacëxa.

⁴⁶ Usa 'ain ca Galilea nëtënu 'icë ëma Caná, anuxuan bëräma 'unpax vino ocë, anu Jesús bëbacëxa. Bëbamainun ca 'apun uni achúshi aín bëchicëñëx Capernaúmu ëmanu 'insincë 'iacëxa. ⁴⁷ Usa 'ain ca Jesús Judea nëtënuax Galilea nëtënu bëbaia quixuan unin ñuia cuabiani cuanxun 'apun unin mëraquin Jesús cacëxa:

—'Ën bëchicë ca 'insíanxa, ca bamatisa 'icën. A camina 'ë pëxcuxuni cuanti 'ain.

⁴⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'ën, uni itsin 'acëma ñu 'aiashi istisa tanin. 'Ën usa ñu 'acëbëtanma camina, ëx cana aséribi Nucén Papa Diosnuaxa uá a 'ai quixun sinántisama tanin.

⁴⁹ Cacëxun ca 'apun unin cacëxa:

—'Ën bëchicë ca nëtëtisaira 'icën. Nëtëcëmaishi camina a isi cuanti 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuima, asábi ca, ca istan.

Cacëx ca —aséribi ca pëxcúti 'icë —quixun sinánbiani cuancëxa. ⁵¹ Usa 'ain ca baían cuania mërananquinquin an ñu mëëxuncë unicaman cacëxa:

—Min bëchicë ca ñucëma 'icën, asábi ca.

⁵² Cacëxun ca a tuacën papan cacëxa:

—¿Inu bari 'ain cara 'ën bëchicë aín 'insin nëtëonx?

Cacëxun ca —imëishi bari cuainacëcëbë ca aín 'itsis nëtëonxa —quixun cacëxa.

⁵³ Usaquin cacëxun ca a tuacën papan —Anu bari 'ain ca Jesusan 'ë, min bëchicë ca ñuima, ca pëxcúti quixun 'ë coonxa quixun sináncëxa. Usaquin sinani ca aín xubunu 'icë unicamabë —aséribi ca Jesús Nucén Papa Diosnuax ucë 'icë —quiax ami sináncëxa.

⁵⁴ Usaquin ca Jesusan Judea nëtënuax cuantancëxun Galilea menuxun bëräma 'acësa oquin uni itsin 'acëma ñu 'atëcëancëxa.

5

'Ian Betesda cacë, a rapasunuxuan Jesusan nicuainquinbi tancëma uni pëxcüa

¹ Usotancëx ca anúan judíos unicaman Nucén Papa Dios rabiquin piti nëtë 'ain, Jesús Jerusalénu cuantëcëancëxa. ² Jerusalénu cënëa aín xëcuë achúshi, Oveja cacë, a bëtánain ca unin 'acë 'ian 'iacëxa. Ax ca hebreo banan Betesda caquin anëcë 'iacëxa. A 'ian rapasu, anua uni niti, anu ca mëcën achúshi itá nitsincë 'aish manan tapuñu 'iacëxa. ³ Ax ca a tëmú bucuxuan uni 'insincëcama, bëxun 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun racábucë, acaman ángelnëan 'unpax cubínmia caíncë 'iacëxa. ⁴ Caíncëxuan uisa nëtën cara 'ibutia, a nëtën 'ibúxun ángelnën a 'unpax cubínmicëbë caísa ax paían anu butucë, uisa 'insínñu cara, a uníxibi pëxüacëxa. ⁵ Usa 'ain ca anu 'icë uni achúshi treintiocho baritia 'insincë 'iacëxa. ⁶ Ax anu racacë isquin ca —'uran ca ëñë uni usai 'iixa —quixun 'unánquin Jesusan cacëxa:

—¿Caramina pëxcútisa tanin?

⁷ Cacëxun ca 'insincë unin cacëxa:

—'Unpax cubíncē nēbētsi an 'ē butúnti uni ca 'aíma 'icēn. Usa 'ain ca 'ēx cuancēma 'aínshi 'ē rētibiani cuanx, uni itsix pain 'unpax cubíncēnu butuía.

⁸ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Niruquin anumi racácē min bacēti bibiani ca cuantan.

⁹ Usaquin Jesusan cacēxēshi ca a uni aín 'insíncē pēxcúacēxa. Pēxcúquin aín bacēti bibiani ca cuancēxa.

Anun ñu mēētima nētē 'aínbia anua racácē aín bacēti bibiani, ¹⁰ cuania isquin ca judíos unicaman 'insíncē 'aishbia pēxcúcē uni cacēxa:

—Ēnē nētēx ca anun ñu mēētima nētē 'icēn. Ēnē nētēn camina anumi racácē ñu 'iábiantima 'ain.

¹¹ Cacēxun ca cacēxa:

—An 'ē pēxcucē uni an ca, anumi racácē min bacēti bibiani ca cuantan, quixun 'ē caxa.

¹² Quixuan cacēxun ca atun cacēxa:

—¿Ui uni cara min bacēti bibiani ca cuantan quixuan an mi cacē, ax 'ic?

¹³ Cacēxunbi ca 'aisamaira uni anu 'aían Jesús 'uri cuan, ui unin cara a pēxcúaxa quixun 'unánma 'icēn. ¹⁴ Usa 'ain ca a pēxcucē uni a anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun mēraqin, Jesusan cacēxa:

—Ca is, bēri camina pēxcúcē 'ain. Usa 'ain camina mix 'iásamairai 'insíntēcēnti rabanán amiribishi 'uchatēcēntima 'ain.

¹⁵ Usaquin Jesusan cacēxun, ax ca Jesús 'icē quixun sinánbiani cuanxun ca a unin judíos unicama, —Jesusan ca 'ē pēxcúaxa —quixun cacēxa. ¹⁶ Usa 'ain ca anun ñu mēētima nētēan uni pēxcucē cupí, judíos unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ēsēnancēxa. ¹⁷ 'Esēnaniabi ca Jesusan atu cacēxa:

—Ēn Papan 'acēsaribi oquin cana 'ēn 'ain.

¹⁸ Usaía Jesús quia cuati ami nishquin ca judíos unicaman ēsaquin sináncēxa, —Usai qui ca Nucēn Papa Dios ax isa aín papa 'icē quianan ax isa Nucēn Papa Diosaribi 'icē quia. Usaquin sinani ca anun ñu mēētima nētēn uni pēxcucē cupí ami nishanan, usaía quicē cupíribi ami nishquin, a 'acatsi quiax 'ēsēnancēxa.

Jesusan aín Papabētan ñu 'a

¹⁹ Usa 'ain ca Jesusan atu cacēxa:

—Asérabi cana mitsu cain, 'ēx Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'ixunbi cana 'ēnbi ñu 'aiman. 'Ēn Papan ñu 'aia isquin cuni cana 'ēnribi 'ain. 'Ēn Papan bētsi bētsi ñu 'acēbētan cana 'ēx aín Bēchicē 'ixun 'ēnribi an 'acēsaribi oquin 'ain. ²⁰ 'Ēn Papan ca 'ēxira aín Bēchicē 'icē nuibaquin an 'acē ñucama 'ē ismia. An ca mitsúnmi iscēsamaira ñu, a isími mitsux ratúti, a 'ē isminuxun 'aia. ²¹ 'Ēn Papan ca uni bama abi baísqumitancēxun axa tsónun 'imiti 'icēn. Usaribiquin cana 'ēx aín Bēchicē 'ixun 'imitisa tanquin 'ēnribi tsónun uni 'imiti 'ain. ²² 'Ēn Papax ca uicamax cara aín 'ucha tērēncē 'icē quianan uicamaxribi cara 'uchañu 'icē quiax quima. Usa 'ixun ca 'ēx aín Bēchicē 'icē usoquin 'anun 'ē cuni 'imíaxa, ²³ a rabicēsaribi oquían camabi unin 'ēribi rabinun. An aín Bēchicē 'icē 'ē rabcēma, an ca 'ēn Papa an 'ē xuá, aribi rabima.

²⁴ Asérabi cana 'ēn mitsu cain, axa 'ēn bana cuati an 'ē xuá ami sináncē uni, ax ca ainan 'aish nētētimoí Nucēn Papa Diosnan 'ia. A cupía Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēbi aín 'uchacama tērēncē cupí 'uchañuma 'aish ca bamatancēxibi nētētimoí Nucēn Papa Diosbē 'iti 'icēn. ²⁵ Usa 'ain cana asérabi mitsu cain, ca uti 'icēn, anúan aín 'ucha cupí bamacēsa 'ixunbi unicaman 'ēn bana cuati nētē. 'Ēn bana unin cuati nētē, a nētē ca ēnēx 'icēn. Usa 'ain ca an —asérabi ca aín bana 'icē —quixun 'ē 'unánquin 'ēx quicēsabi oquin ñu 'acē unicama ax, aín 'ucha tērēncē cupí Nucēn Papa Diosnan 'aish, nētētimoí abē 'iti 'icēn. ²⁶ Usa 'inun ca Nucēn Papa Diosan, ēnē nētēnu tsónan ainan 'aish aín nētēnuribi abē 'inun uni 'imia. An ca aín Bēchicē 'ēnribi usaribi oquin uni 'iminun 'ē 'imíaxa. ²⁷ Uni 'inun anuax uá cupí ca uicamax cara aín 'ucha tērēncē 'icē isanan uicamax cara 'uchañu 'icē isnun, Nucēn Papa Diosan 'ē 'imíacēxa. ²⁸ Usa 'ain ca 'ēn mi ñuixuncēxun cuati ratúaxma 'it. Anúan 'ēx ucēbētan 'ēn bana cuati, bama unicama baísquiti nētē ca uti 'icēn. ²⁹ Baísqui ca anu maían anuax chiquíti 'icēn. An upi ñu 'á unicamaxa Nucēn Papa Diosbē nētētimoí 'inun baísqumainun ca an ñu 'atima 'á unicamax aín 'ucha cupí 'uchocē 'inun baísquiti 'icēn.

Nucēn Papa Diosan Jesús xuá ñui quicē bana

³⁰ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Ēn cana 'ēnbi sinánquin ñu 'aiman. 'Ēn Papan 'ē cacēsabi oquin cana 'ēn, cara castíancē 'iti 'icēn, cara castíancē 'itima 'icē quixun uni cain. 'Ēx cuēncēsosoquin 'aquinma cana an 'ē xuá, axa cuēncēsabi oquin ñu 'ain. Usa 'ain ca 'ēn uni cacē banax asábi 'icēn. ³¹ 'Ēxbi, usa cana 'ēx 'ai quiax quia ca unin 'ēn bana ca asérabi 'icē quixun 'unántima 'icēn. ³² Usa 'aínbi ca

axa 'ë ñui quicë ax Nucën Papa Dios 'icën. 'Ë ñuia quicë bana ax ca asérami 'icë quixun cana 'unanin. ³³ Mitsun camina 'ë ñuiquian a ñucánun quixun Juanu uni xuan. Xucëx cuanxun ca ñucáxa, ñucácëxuan Juanën 'ë ñuiquin cacë bana ax ca cëmëma 'icën. ³⁴ Uisai cara uni 'ë ñui quiti 'icë usai quicëbëtanbi cana 'ënbi, 'ën bana ca asérami 'icë quixun 'unanin. 'Ën cana Juanëxa 'ë ñui quicë banami sinánun mitsu sinánmin, a bana sinanimi Nucën Papa Diosnan 'inux 'ëmi catamëti iënun. ³⁵ Unían upí oquin isxun bëánquibucë 'ainbi lamparínën pëcacësaribi oquin ca Juanën 'ë ñuiquin uni bana ñuixunxa. Usaquian ñuixuncëbë camina mitsux bënëtishi aín bana cuati cuëëan. ³⁶ Juanëan 'ë ñuiquin mitsu cacë 'ixun camina an cacësabi oquin 'ën 'aia isquin upí oquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca 'ë xuacëxa quixun. ³⁷ Mitsun aín bana cuacëma 'ixunmi uisa cara ax 'icë quixun iscëma 'ainbi ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banax 'ë ñui asérami quia. ³⁸ Nucën Papa Diosan xucë 'icëbimi mitsun 'ën bana cuacëma 'ain cana 'unanin, camina aín bana mitsun nuitunën sinánquin cuacëma 'ai quixun. ³⁹ Uisari caramina ainan 'aish xëñibua 'ainbi abë 'iti 'ai quixun 'unánuxun camina Nucën Papa Diosan bana cuëñëo upí oquin isin. Usa 'ainbi ca a bana 'ë ñuia quicë 'icën. ⁴⁰ A banaxa usai 'ë ñui quicë 'ainbi camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'inux 'ëmi catamëisama tanin.

⁴¹ Unían 'ë rabiti cana sinaniman. ⁴² 'Ën cana mitsu 'unan. Mitsun nuitunënbí camina Nucën Papa Diosmi sinanima cana 'unanin. ⁴³ 'Ëx 'ën Papan xucëx uá 'icëbí camina mitsun 'ën bana cuaisama tanin. Usa 'ixunbi camina Nucën Papa Diosan xucëxmabía axbí ucë unin bana cuati 'ain. ⁴⁴ Nucën Papa Dios axëshi Dios 'ixun mitsu upíoti cuëënima camina mitsúxbi uplonani rabianantí cuëënin. ¿Nucën Papa Diosan mitsu upí oti cuëëncëma 'aish caramina uisax 'ëmi catamëti 'ain? Camina 'itima 'ain. ⁴⁵ 'Ën isana mitsumi Nucën Papa Dios manóin quixun sinánxumma ca 'at. Moisésnéan cuëñëo bana, ax isa upí 'icë quíaxmi quicë, ax 'ë ñui quicë 'ainbimi 'ëmi sináncëma cupí camina 'uchocë 'iti 'ain. ⁴⁶ Moisésnéan 'ë ñuiquin cuëñëo 'ain camina an cuëñëo bana ca aserabi 'icë quixun sináncë 'aish 'ëmiribi sinántian. ⁴⁷ Usa 'ainbi camina Moisésnéan cuëñëo bana cuaisama tancë 'ixun 'ëx quicë bana cuatima 'ain. Usaquin ca Jesusan judíos unicama cacëxa.

6

Jesusan 'itsa uni páncëñun tsatsa pimía (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Usatancëx ca Jesús parúnppapa, Galilea canan Tiberíadesribi cacë, a 'ucë manan cuancëxa. ² Cuancëbë ca an uni itsian 'acëma ñu 'anan uni 'insíncë pëxcuia iscë unicama Jesús nuibiani cuancëxa. ³ Usa 'ain ca anuax matánu mapëracëtançë aín 'unánmicë unicamabë Jesús tsóbuacëxa. ⁴ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtë 'urama 'ain ca Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicama matánu 'iacëxa. ⁵ Anuxun 'aisamaira uníxa a nuibëtsini aia isquin ca Jesusan Felipe cacëxa:

—¿Uinua caranuna a ënë unicama pimiti pán bití 'ain?

⁶ An uisoquin cara 'ati 'icë quixun 'unánquinbi ca Jesusan uisai cara quia cuacatsi quixun usaquin Felipe cacëxa. ⁷ Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Doscientos curíqui cupí bicëxbi ca pán achúshi achúshi camabi uni 'ináncëx sënëntima 'icën.

⁸ Caia ca aín 'unánmicë uni itsi, Simón Pedronën xucën, Andrés cacë, an Jesús cacëxa: ⁹ — Ënu ca xu achúshi 'icën. Ax ca cebada 'acë pán mëcën achúshi 'imainun rabë tsatsañu 'icën. 'Aishbi ca ënëx 'itsaira uni pimitisama 'icën.

¹⁰ Quixuan cacëxun ca Jesusan, anua basi 'itsaira 'ain, aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unicama tsóbunun ca cat.

Usaquian Jesusan cacëxuan aín 'unánmicë unicaman cacëx ca 'aisamaira uni, cinco mil unisa 'aish, tsóbuacëxa. ¹¹ Tsóbuan ca Jesusan pán bixun, Nucën Papa Dios pain —asábí ca —catancëxun aín 'unánmicë unicama an unicama 'inánun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca axa tsócë unicama pán mëticaquin 'ináncëxa. 'Inánan ca tsatsaribi usai 'iisa 'ainmabía anu 'icë pucháquian pinun unicama 'ináncëxa. ¹² 'Ináncëxun piia camabi uni puchácëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Pán tëocëcëñun ca tsatsa tëocëcama bit, masóxunma.

¹³ Cacëxun ca mëcën achúshi 'icëbia unin piquin tëocë cebada 'acë pán a mëcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin biacëxa. ¹⁴ Usaquian Jesusan 'aia isi ca anu 'icë unicamax quiacëxa:

—Asérami ca ënë uni axa Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuni utinu nun caíncë, a 'icën.

¹⁵ Usai quiquian atun a 'apu 'imínuxun biisa tancëxun 'unani ca Jesús axëshi unicama ëbiani matánu cuantëcëancëxa.

*Jesús parún papa camánanên nia**(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)*

¹⁶ Matánua Jesús cuan ca bari atsíncëbëa bëánquicëbë aín 'unánmicë unicama parún papa cuëbi cuancëxa. ¹⁷ Cuantancëx ca nuntinu cëñúruquiani, 'ucë manan 'icë Capernaúmnu cuani cuancëxa. Bari cuabúccëbë bëánquicëbëbia Jesús aiaa obiani ca aín 'unánmicë unicamax cuancëxa. ¹⁸ Cuancëbëtanbi ca 'aisamairai bëquiquin suñuanên baca bëchúancëxa. ¹⁹ Uocëbëbi parún papa cuëbínuax cuani cinco kilómetrosa 'ixun ca aín 'unánmicë unicaman parún papanubi nicuatsinia aia Jesús isacëxa. Isi ca racuëira racuëacëxa. ²⁰ Racuëtiabi ca Jesusan cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ë cana 'ain.

²¹ Usaquian cacëx cuëênquin, nuntinu Jesús 'arubisi cuanx ca anu cuanti sinánbiania cuancë parún papa 'ucë manan bënëtishi bëbacëxa.

Unicaman Jesús baria

²² Jesusan 'unánmicë unicama parún papa 'ucë manan cuan ca an pán picë unicama anubi 'iacëxa. Usa 'ixun ca pëcaratancëxun sináncëxa: Achúshi nuntishi ca ënu 'iónxa, 'imainun ca aín 'unánmicë unicamaxa a nuntinu 'irucëbëbi Jesús nuntinu 'iruima 'iónxa. ²³ Usaquian sinánmainun ca Tiberias ëmanuax uni raíriri manë nunti raírínën cuanx, anuxuan Jesusan Nucën Papa Dios —asabi ca —catancëxun pán uni pimioncë, a 'urama bëbacëxa. ²⁴ Usa 'ain ca axa anu bërúccë unicama an bariquinbi Jesús cëñun aín 'unánmicë unicamaribi 'aimocëxa. 'Aímobiani ca axa Tiberiasnuax ucë manë nunticamanu cëñúruquiani Capernaúm ëmanuribi Jesús bari cuancëxa.

Aín unicamax ca ami catamëcë 'aish Jesús bë 'ia quicë bana

²⁵ Usa 'ain ca 'ucë manan cuanxun bariquin mëraquin Jesús cacëxa:

—¿Uinsaran caramina ënu uan?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséribi cana 'ën mitsu cain, 'ën pán pimicëx puchonx camina a sinánbëtsini 'ë bari uan. Ui carana 'ëx 'ai quixunmi mitsun 'unánun, uni itsían 'acëma ñu 'ën 'acë a isunbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman. ²⁷ Axa chëquiti piti binuxuinshi camina ñu 'atima 'ain. Usa 'ain camina ainan 'aish Nucën Papa Dios bë nëtétimoi 'inuxun 'ëmi catamëquin axa cuëëncësabi oquin 'ati 'ain. Usaími 'inun mitsu 'iminun ca 'ëx uni 'inux anuax uá, Nucën Papa Dios, an 'ë 'imiacëxa.

²⁸ Cacëxun ca a cacë unicaman cacëxa:

—¿A 'acëbëa Nucën Papa Dios cuëënun caranuna aña 'ati 'ain?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca cuëënia, mitsúxmi an ënu unun xuá 'aínmi 'ëmi catamënun.

³⁰ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Nuxnu mimi sinánun caramina aña nun isnun 'ati 'ain? ¿Aña caramina 'ati 'ain?

³¹ Nucën raracaman ca anu uni 'icëma menuxun pánsa piti, maná cacë, piacëxa, cuëñë bana ësaí quicësa oquin: “Nucën Papa Diosan ca naínua 'ibúmiquin unicaman pinun, pán 'ináncëxa”.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana aséribi mitsu cain, an naínua 'ibúmiquin unicama pán 'inan ax ca Moisésma Nucën Papa Dios 'iacëxa. An a pán 'inan 'aínbi ca Nucën Papa Diosan bëri 'ináncë ax ca anúan uni aséribi upiti tsóti a 'icën. ³³ Nucën Papa Diosan uni 'inan piti ax ca axa naínuax uá 'ë 'icën. Usa 'aish cana 'ëx an ainan 'aísha Nucën Papa Dios bë 'inun ënë nëtënu 'icë unicama 'imiti a 'ain.

³⁴ Cacëxun ca unicaman cacëxa:

—A piti camina camabi nëtën nu 'inánti 'ain.

³⁵ Cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx cana anúan uni aséribi upiti tsóti a 'ain. Panánxun piisa tanan shimaxun 'unpax 'aisa tania uni bënëcë, usaribitia ax Nucën Papa Dios bë upi 'iisa tani bënëcë uni, ax ca 'ëmi catamëti amiribishi bënëcëntima 'icën. ³⁶ Axa 'ëmi catamëcë uníxa usa 'aínbi cana 'ën mitsu cacë usaribi oquin mitsu catëcënin, mitsun 'ën ñu 'aia isquinbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman. ³⁷⁻³⁸ 'Ëx cuëëncësabi oquin 'ai cana uáma 'ain. An 'ë xucë, axa cuëëncësabi oquínshí 'ai cana uacën. Usa 'ain ca ui unicama cara Nucën Papa Diosan 'ënan 'inun sinánmia acamax ca 'ëmi catamëti 'icën. Axa 'ëmi catamëcë uni, a cana —camina 'ënan 'itima 'ai —quixun catima 'ain. ³⁹ An 'ë xuá 'ën Papa, ax ca an 'ënan 'inun sinánmicë unicamaxa abë 'iti cuëëni, achúshira uníxbia abë 'ima 'iti cuëënima. Usa 'aish ca an 'ëmi sinánmicë unicama bërúantancëxun, ënë nëtë cëñúccëbëtan 'ën baísquimiti cuëënia. ⁴⁰ An 'ë

xuá ax ca cuëënia, aín Bëchicë, 'ëmi catamëcë unicamax nëtëtimoí abë 'iti. A unicama cana 'ën ënë nëtë cëñúcëbëtan abë 'inun baísqumiti 'ain.

⁴¹ —'Ëx cana Nucën Papa Diosan naínua 'ibúmiquin uni 'inan piti, a 'ai —quíaxa Jesús quicëbë ca judíos unicamax ami nishi Jesús ñui ⁴² quicancëxa:

—¿Josënën bëchicë, Jesús, ama cara ënëx 'ic? Nun cananuna aín tita 'imainun aín papa 'unan. ¿Uisacatsi cara —'ëx cana naínuax uan —quíax quin?

⁴³ Usaía quia ca Jesusan cacëxa:

—Usai banaxma ca 'it. ⁴⁴ Uinu 'icë uníxbi ca axbi 'ënan 'inux 'ëmi catamëtima 'icën. 'Ën Papa, an 'ë xuá, an sinánmicëx cuni ca uni 'ëmi sinani 'ënan 'inux 'ëmi catamëti 'icën. 'Ëmia catamëcë 'icë cana ënë nëtëa cëñúcëbëtan baísqumiti 'ain. ⁴⁵ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama achúshinën ca ësaquin cuëñöcëxa: "Nucën Papa Diosan ca camabi uni 'unánmiti 'icën". A unían cuëñöosabi oi ca uí unicaman cara Nucën Papa Diosan sinánmicëxun 'unania, acamax ca 'ëmi catamëtia.

⁴⁶ Uinu 'icë uníbi ca Nucën Papa Dios iscëma 'icën. Axa anuax uá 'ëinshi cana a isacën. ⁴⁷ Asérami cana 'ën mitsu cain, axa 'ëmi sinani 'ëmi catamëcë unicamax ca ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia. ⁴⁸ 'Ëx cana anúan uni Nucën Papa Diosbë upí 'iti a 'ain. ⁴⁹ Mitsun raracamax ca anu uni 'icëma menuxun Nucën Papa Diosan 'inancë maná cacë ñu pibi bamatimoi tsoóma 'icën. ⁵⁰ Usa 'aínbi cana 'ëxribi naínuax ucë pán unin piá usaribi 'ain. Aín nami cushi 'aish upí 'inuxun ca unin ñu piia, usaribiti ca uni upí 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inux 'ëmi catamëti 'icën. ⁵¹ 'Ëx cana naínuax uá 'aish anúan uni Nucën Papa Diosbë 'iti a 'ain. Usa 'ain ca axa 'ëmi catamëcë uni ax ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia. Uníxa ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inun cana 'ëx bamatsianxmabi bamati 'ain.

⁵² Quixuan cacëx ca judíos unicama ñucacananí quiacëxa:

—¿Uisa 'ixun cara ënë unin anu nun pinun nu pímiti 'ic?

⁵³ Usaí canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Asérami cana 'ën mitsu cain, uni 'inux anuax uá 'ain, 'ëmi catamëquinma 'ën nami picëmasa 'ianan 'ën imiribi xëacëmasa 'aish camina asérami xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. ⁵⁴ 'Ëx bamacë cupí 'ëmi catamëti ca uni xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. ⁵⁵ Usa unicama cana 'ën ënë nëtë cëñúcëbëtan baísqumiti 'ain. Axa asérami 'ëmi catamëcë uni ax ca 'ën nami picësa 'ianan 'ën imi xëacësa 'icën. 'Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca usaí 'iti 'icën. ⁵⁶ Uí unix cara 'ëmi catamëti 'ën nami pianan 'ën imi xëacësa 'icë, ax ca 'ëbë 'icën, 'ëxribi cana abë 'ain. ⁵⁷ Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, ax ca bamatimoi tsotia. Ax 'ëbë 'ain cana an 'imicëx 'ëxribi tsotín. Usaribiti ca 'ëmi catamëquian an 'ë picësa uni axribi 'ën 'imicëx 'ëbë 'aish 'ëx 'icësaribiti tsóti 'icën. ⁵⁸ 'Ëx cana naínuaxa uá pitísa 'ai quíax cana 'ëx quin. 'Ëx cana mitsun raracaman piá manásama 'ain. Mitsun raracamax ca maná cacë ñu pibi bamatimoi tsoóma 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ëmi catamëquin 'ë picësa uni ax ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

⁵⁹ Capernaúm ëmanuxun ca Jesusan anua judíos unicama timëtí xubunuxun usaí quiquin a banacama ñuixuancëxa.

Anúan uni xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti bana

⁶⁰ Usa 'ain ca an Jesusan bana ñuia cuacë unicama 'aisamaira 'ain raírinëx quiacëxa:

—Axa usaí quicë bana ax ca cuaisama 'icën. ¿Uin cara a cuati 'ic?

⁶¹ Usaía canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnmi cuacëx cara ënë bana cuaisama 'ic? ⁶² ¿Ënë bana cuaquinma caramina uisaxun mitsun 'ëx anuax uá anu cuantëcënia isquin sinánti 'ain? ⁶³ 'Ëx ënë menu 'aish uni 'icë cupíshima 'ëx bamatancëx baísquti cupí camina ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain. 'Ën a ñuiquin mitsu cacë ñucama ax ca anúnmi 'ëmi catamëti 'ën sinánsaribi 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti, a 'icën. ⁶⁴ Usa 'aínbi camina micama raírinëx asérami 'ëmi sinani 'ëmi catamëcëma 'ain.

Ësaquin ca Jesusan bana ñuixunquin an cuacë unicama cacëxa, uicamax cara ami catamëtima quixun 'unánan uni cara a uni 'inánti 'icë quixun bëráma 'unancë 'ixun. ⁶⁵ Catancënxun ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Usa 'ain cana mitsu can, Nucën Papa Diosan sinánmicëxma ca uinu 'icë uníxbi 'ëmi sinani 'ëmi catamëtima 'icën.

⁶⁶ Usaquian cacëx ca an abë niquin aín bana cuacë unicama 'aisamaira 'aishbi raírinëxa tiquimainun raírinëxribi Jesús ëbiani abë nitëcënima cuancëxa. ⁶⁷ Usa 'ain ca atúxa cuan Jesusan mëcën rabé 'imainun rabé aín 'unánmicë unicama a cacëxa:

—¿Mitsúxribi caramina cuainsa tanin?

⁶⁸ Quixuan cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Ui uninu caranuna aín bana cuanux cuanti 'ain? Minshi camina anun nu Nucën Papa Diosbê nêtétimoi 'iti bana nu ñuixunin. ⁶⁹ Nux mimi catamëquin cananuna 'unan, mix camina axa uti nun caíncê, Cristo, Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócê, aín Bêchicê a 'ain.

⁷⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Ën carana 'ën 'unánmicê uni 'inun micama mēcën rabê 'imainun rabê caísama 'ain? Usai 'inun caísa 'aíshbi camina micama achúshinêx ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicê 'ain.

⁷¹ Usai ca Simonan bêchicê, Judas Iscariote, an aín 'unánmicê unicama achúshi 'ixunbi a uni 'inánti, a ñui Jesús quiacëxa.

7

Aín xucëcaman —Jesús ca Nucën Papa Diosan Bêchicê 'icê —quixun sinánma bana

¹ Usaquin bana ñuixuntancëx ca judíos unicamaxa a 'acatsi quiax 'esënanía 'unanx, Judea nêtënu 'icê êmacamanu cuainsama tani Galiléa nêtënu 'icê êmacamanushi nitsi anubi Jesús 'iacëxa. ² Usa 'ain ca Nucën Papa Dios rabinuxa, judíos unicamax anun Jerusalénu timëti 'utanu 'iti nêtê, a 'urama 'ain, ³ aín xucëantun Jesús cacëxa:

—Ënuax ca Judea nêtënu cuantan, anuxunmi ñu 'aia an min bana cuacê unicaman isnun.

⁴ Camabi unían a 'unánti cuëñquin ca unín unëxun ñu 'aima. Usa 'ain camina ami 'acê ñucamaribi Jerusalénu timécê unicaman isnun 'ai cuanti 'ain.

⁵ Aín xucën 'ibu 'ixunbi aín bana cuaisama tanquin ca usaquin cacëxa. ⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ën anun usaquin ñu 'ati nêtê ca ucëma pain 'icën. Usa 'ain ca mitsux cuainsa tani cuantan, camabi nêtëx ca mitsúnmi anun ñu 'ati asábi 'icën. ⁷ Axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unín ca mitsumi nishíma, 'ëmi cuni ca nishía. 'Ën —ñu 'atima camina 'ai —quixun cacê cupí ca atux 'ëmi nishía. ⁸ 'Ëx anun anu 'iti nêtê ca 'icëma pain 'icën. Usa 'ain cana cuaniman. Mitsux ca cuantan.

⁹ Quixun aín xucëantu catancëx ca Jesús Galileanu tiquiacëxa.

Anun anu timëti 'utanu 'iti nêtëan Jesús Jerusalénu 'ía

¹⁰ Usaquin cacëxa aín xucëantu cuanbi ca Jesús atu caxu cuancëxa, unían —ax ca Jesús 'icê —quixun 'unánnumaishi. ¹¹ Cuanx bêbacê ca Jerusalénu timécê judíos unicaman —¿uinu cara a uni 'ic? —cananquin Jesús bariacëxa. ¹² Bari ñucacania unicama raírinêx —ax ca upí uni 'icê —quicëbëbi ca uni raírinêx, —usama ca. An ca camabi uni parania —quiacëxa. ¹³ Quibi ca judíos unicaman 'apucamami racuëti, atúan cuati rabanun unëaxëshi canancëxa.

¹⁴ Usaía quimainun ca anun Nucën Papa Dios rabinux timécê nêtêa sënëncëma pain 'ain, Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiiti xubunu atsínxun bana ñuixuancëxa. ¹⁵ Ñuixunia cuati ca judiosnën 'apucamax ratuti quiacëxa:

—¿Uisa 'ixun cara ênë unín nun cushicaman 'acësaribi oquin quirica 'acê 'ixúnmbi uisai cara cuëñëo banacama quia quixun 'unanx?

¹⁶ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ën uni ñuixuncê bana ênëx ca 'ënbi sináncëma 'icën. An 'ë xuá, an 'ë sinánmicê ca ênëx 'icën. ¹⁷ Uinu 'icê unín cara Nucën Papa Dios cuëñun ñu 'aisa tania, an ca 'ën carana Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicê bana ñuin, carana 'ënbi sináncê bana ñui quixun 'unánti 'icën. ¹⁸ Axa anbi sinanx banacê 'unántioa. ²³ ¿Mitsun bëtis nêtën 'acësaribi oquin sinanishi banaia. 'Aínbi ca an ñuiquin uni canun quixuan a xuá ashía unín rabiiti cuëñcê uni an cuni cëmëquin uni paraníma.

¹⁹ Moisésnën ca uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icê quixun unín 'unánun aín bana cuëñëocëxa. ¿Usa cat? Usa 'ainbi camina achúshi unínbi a bana quicësa oquin 'aiman. ¿'Ëx Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi uá 'icëbëbi caramina uisa cupí 'ë 'acatsi quin?

²⁰ Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Mix camina ñunshin 'atimañu 'ain. ¿Uix cara mi 'acatsi quin?

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anun ñu mēëtima nêtën 'ën uni pëxcucê a camina sinanin. ²² Moisésnën 'en —judíos unicamax ca chamaratsu 'icëishi judío 'icê 'unántiocê 'iti 'icê —quixun cuëñëocëxa. Cuëñëoíbi ca ax pain usai ca uni 'iti 'icê quiax quiáma 'icën, aín rarax pain ca usai ca uni 'iti 'icê quiax quiacëxa. Anun aín bêchicê bacënxancê 'unántioti nêtê axa anun ñu mēëtima nêtê 'ainbi ca a nêtën unín aín bêchicê 'unántioa. ²³ ¿Mitsun bëtis nêtën 'acësaribi oquin anun ñu mēëtima nêtënríbi Moisés quicësabi oquin 'ati cupí, tuá judío 'icê 'unánti ocê 'aishbi caramina uisa cupí anun ñu mēëtima nêtën 'ën uni pëxcucëbê 'ëmi nishin? ²⁴ Bëtis unían ñu 'aia isí camina bënëtishi —an ca ñu 'atima 'aia —quiax quitima 'ain. Usai 'iquinma camina munu upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, usoquin 'ati cara asábi 'icê, cara asábima 'icê quixun.

—*Ēx cana Nucēn Papa Diosnuax uacēn—quíáxa Jesús quia bana*

²⁵ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icē uni raírinēx quiacēxa:

—¿A 'acatsi quíáxa ami 'esēnancē uni, ama cara ēnēx 'ic? ²⁶ Ca is, camabi unin ismainuan cacēxunbi ca 'apucaman uisaquinbi caima. ¿Ēnēx ca aséabi Cristo, ax utinu nun caíncē a 'icē quixun cara atun 'unánx? ²⁷ Cristo aia ca unin 'unántima 'icēn, uinuax cara aia quixun. Usa 'aínbi cananuna nun uinuax cara Jesús ēnēx uaxa quixun 'unanin.

²⁸ Ēsaía canania cuaquin ca Jesusan anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni munuma banaquin cacēxa:

—Mitsun camina 'ē 'unan, uinuax carana uan quixun camina 'unanin. Usa 'aínbi cana 'ēx, 'ēxbi ucēma 'ain. Aín banaxa nētētímoi aséabi, an xucēx cana uacēn. An 'ē xuá a camina mitsun 'uaniman. ²⁹ Anuax uá 'ixun cana 'ēn a 'unan. An ca ēnu unin 'ē xuacēxa.

³⁰ Usaquin cacēxun sipuanuxun biisa tanquinbi ca anúan a unin biti nētēa sēñécēma pain 'ain achúshira unímbi bíama 'icēn. ³¹ Judíos unin 'apucaman ami nishquin Jesús biisa tancēbēbi ca 'aisamaira unix ami sinani quiacēxa:

—¿Ēnē unían unin 'acēma ñu 'acēsamaira oquin cara axa utinu nun caíncē, Cristo, ax uquin 'ati 'ic?

Fariseo unicaman Jesús binun quixun policia xua

³² Ēsaía 'aisamaira uni Jesús ñui quia ca fariseo unicaman cuacēxa. Cuan ca acamabētan judíos sacerdotenēn cushicaman sipuanuinsa bitánun quixun aín suntárucama xuacēxa.

³³ Xucēxa cuancēbē ca anu 'icē unicama cai Jesús quiacēxa:

—Ēora pain ēnu mitsubē 'itancēx cana an 'ē xuá anu cuanti 'ain. ³⁴ Uinu carana 'ēx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ain camina bariquinbi cuania 'ē mēratima 'ain.

³⁵ Quicēbē ca judíos 'apucamax ñucacanani quiacēxa:

—¿Uinu cara ēnē uni nun mēratímoi cuanti 'ic? Bētsi bētsi ēma, anua griego banan banacē unicama 'icē, anua nun aínsi raíri cuancē, anu sapi ca Jesús anu 'icē judíosma unicama bana 'unánmi cuanti 'icēn. ³⁶ ¿Uisai quicē cara an ēsaquin nu cacē bana ēnēx 'ic: "Uinu carana 'ēx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ixun camina bariquinbi cuania 'ē mēratima 'ain"?

Anúan unix Nucēn Papa Diosbē 'iti bana

³⁷ Anúan judíos unicama Nucēn Papa Dios rabinux Jerusalénu tímēcē nētēcama sēñénuxa pēcaracē nētē ax ca a nētēcamasamaira 'iacēxa. A nētēn ca nirui munuma banaquin Jesusan ēsaquin unicama cacēxa:

—Uí unix cara uníxa shiman bamai 'unpax 'aisa tani bēñécēsari bi oi 'ēnan 'iisa tani bēñétia a unix ca 'ē cai 'ēmi catamēti 'icēn. ³⁸ Axa aséabi 'ēmi catamēcē uni, an ca aín nuitunēn 'ē 'unánan 'ēn cushiñu 'ixun uni itsiribi 'ēmia catamēnun 'aquinti 'icēn, Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo quicēsabi oquin.

³⁹ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí ca axa ami catamēcē unicamanu uti 'icē quixuan 'unánun ca Jesusan usaquin unicama cacēxa. Ax bamatancēx baísquitancēx naínu cuancēma pain 'aian Nucēn Papa Diosan aín Bēru Ñunshin Upí aín uncamabē 'inun xucēma pain 'ain ca Jesusan usaquin unicama cacēxa.

Unían Jesús ñuiquin bētsi bētsi oquin sinan

⁴⁰ Ēsaquian Jesusan cacēxun cuati ca axa tímēcamē'ēocē uni raírinēx:

—Ēnēx ca an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuni utinu nun caíncē a 'icē —quiacēxa.

⁴¹ Químainuan raíri —ēnēx ca Cristo, axa utinu nun caíncē a 'icē —quicēbēbi ca raírinēx quiacēxa:

—Cristo ca Galilea menuax utima 'icēn. ⁴² Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo ca quia, ax ca Davidnēn rēbúnqui 'iti 'icēn. Usa 'aish ca anuaxa David bacēan, Belén, anu 'icē uni ax 'iti 'icēn.

⁴³ Usa 'ain ca unin Jesús ñui quiquin bētsi bētsi oquin sínancēxa. ⁴⁴ Usaquin sínánquin ca bētsi bētsi unin sipuanuxun biisa tanquinbi Jesús bíama 'icēn.

Judíos unicaman cushicamaxa Jesúsmi catamēisama tan

⁴⁵ Usa 'ain ca Jesús binun xucēx cuanxbia ñancáishi aia isquin sacerdotenēn cushicamabētan fariseocaman suntáru cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina bēcēma 'ain?

⁴⁶ Quixuan cacēxun ca suntárucaman cacēxa:

—Axa ēnē uni banacēsari banacē uni ca 'áima 'icēn.

⁴⁷ Cacēxun ca fariseo unicaman cacēxa:

—Mitsuribi sapi ca an paránxa. ⁴⁸ Achúshira nun 'apúnbi ca axa quicè aín banax ca asérami 'icè quixun sináncéma 'icén. Usaribi oquin ca achúshira fariseo unínbi axa quicè banax ca asérami 'icè quixun sináncéma 'icén. ⁴⁹ Usa nun 'apucama 'ain ca ènè unicamax Moisésnèan cuèñèo bana 'unáncéma cupí 'aisama 'aish 'uchocè 'ianan uisa oquin cara Nucèn Papa Diosan 'ati 'icè usoquin 'acè 'iti 'icén.

⁵⁰ Usaquian fariseocaman caia cuaquin ca Nicodemo, ax paían bërâma Jesúsnu imè cuan, axribi fariseo uni 'ixun cacèxa: ⁵¹—Nucèn Papa Diosan bana Moisésnèn cuèñèo ca quia, unin ca aín cara 'axa quixun upí oquin ñucáxunmashi bêtsi uni 'uchotima 'icén.

⁵² Cacèxun ca sacerdotenèn cushicamabètan fariseo unicaman Nicodemo cacèxa:
—¿Mixribi caramina Galilea menu 'icè uni 'ain? Nucèn Papa Diosan bana cuèñèo upí oquin isquin camina isti 'ain, uisa 'aíshbi ca an Nucèn Papa Dios quicè bana unicama ñuixuncè uni Galilea menu 'icè uni 'icéma 'icén. ⁵³ Usaquian 'apucaman Nicodemo cacèbè ca unicamax aín xubunu cuancèxa.

8

Aín bènèma 'aínbia uni itsibè 'icè xanu

¹ Cuancèbè ca Jesús Olivos cacè matánu cuancèxa. ² Coon pècaracèbèa amiribishi anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunu cuancè ca unicaman manaruquin nêpúaracèxa. Usocèxun ca atu nêbêtsi tsóxun bana ñuixuancèxa. ³ Usaquian uni bana ñuixuncèbètanbi ca an Moisésnèn cuèñèo bana 'unáncè unicama 'imainun fariseo unicama raírinen, aín bènèma 'aínbia bêtsi unibè 'ia mërâbètsinquin, achúshi xanu Jesúsnu bèacèxa. Bèxun atu nêbêtsi nitsínxun ⁴ ca Jesús cacèxa:

—Ènè xanúxa aín bènè 'aímabi unibè 'ia cananuna mèran. ⁵ Moisésnèan cuèñèo bana ca quia, èsai 'icè xanu ax ca maxaxan 'acè 'iti 'icén. ¿Min caina uisaquin sinanin?

⁶ Ami manánuxun uisai cara isa quia cuacatsi quixun ca usaquin atun Jesús cacèxa. Cacèx meu bêsui tètúbuxun ca ñucácxunbi uni caquinma aín mécèn rëbun me cuèñèocèxa. ⁷ Usa 'ain ca cacèxunma oquian 'itsa oquin ñucácxè chairuquin cacèxa:

—Micama uinu 'icèx cara 'uchañuma 'icè an pain ca maxaxan 'ati 'icén, mitsúnribimi 'anun.

⁸ Èsoquin cai amiribishi tètúbutécèxun ca aín mécèn rëbun me cuèñèotécèancèxa. ⁹ Cuèñèomainun ca unicamax Jesús quia cuax —'èx cana 'uchañumama 'ai —quixun sinani cuancèxa. Cuanía mécócamax pain cuancèbè ca usaribiti bérí canicècamaxribi cuancèxa. Cuancèbèa Jesúsèshi anu 'imainun ca a xanuribi anu 'iacèxa. ¹⁰ Usa 'ain ca chairuquin Jesusan xanu cacèxa:

—¿Axa mimi manáncè unicama cara uinu 'ic? ¿Achúshira unínbi cara mi maxaxan 'acèma 'ic?

¹¹ Cacèxun ca xanun cacèxa:

—Achúshi unínbi ca 'è maxaxan 'acèma 'icén.

Usaquian cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Ènribi cana mi 'uchoiman. Ca cuantan. Cuantancèxun camina amiribishi ñu 'atima 'atécèntima 'ain.

Jesusa aín unicama aín sinan 'ináncè bana

¹² Usa 'ain ca amiribishi Jesusan unicama cacèxa:

—An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti a cana 'èx 'ain. Axa 'èmi catamèti 'èx cuèncèsabi oi 'icè uni ax ca ñu 'atima 'acèma 'ianan aín sinan upí 'aish upiti tsotia.

¹³ Cacèxun ca fariseo unicaman cacèxa:

—Mix camina mixbi, 'èx cana usa 'ai quin. Usaími quicè 'aish ca cëmèmi quicè 'iti 'icén.

¹⁴ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—'Èxbi 'èx cana usa 'ai quicèxbi ca 'èn banax asérami 'icén. Uinuax carana uan, uinu carana cuani quixun cana 'èn 'unanin. 'Èn 'unáncè 'aímbi camina mitsun, uinuax carana 'èx uan, uinu carana cuani quixun 'unaniman. ¹⁵ Unin sináncèsa oquinshi sinánquin camina mitsun bêtsi 'uchoin, 'aímbi cana 'èn uni 'uchoiman. ¹⁶ Usa 'ixunbi 'èn uni 'uchoquin cacè 'ain ca 'èn Papa, an 'è xuá, anribi, usa ca quixun sinania. Usa 'ain ca 'èn 'uchoquin cacè banax asérami 'iti 'icén. ¹⁷ Moisésnèn cuèñèo bana ca quia, achúshi unin banaxa bêtsix quicèsaribi 'ain ca, a uni rabètan banax ca asérami 'icè quixun unin 'unánti 'icén. ¹⁸ Aserabi ca usa 'icén. 'Èx 'èbi ñuíaçati, usa cana 'èx 'ai quimainun ca an 'è xuá, 'èn Papa, axribi 'è ñui usaí quia.

¹⁹ Usaquian Jesusan cacèxun ca fariseo unin cacèxa:

—¿Uinu cara min Papa 'ic?

Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Mitsun camina 'unaniman, ui carana 'èx 'ai quixun. 'Èn Paparibi camina 'unaniman. Asérami ui carana 'ai quixun 'è 'unánquin camina 'èn Paparibi 'unántian.

bana ñuixuncëxunbi cuatiman. ⁴⁴ Mitsun papax ca ñunshin 'atimanën 'apu 'icën. Ainan 'ixun camina axa cuëëncësa oquinshi 'aisa tanin. An ca nêtë ióñubi uni 'ati sináncëxa. Ax ca cëmë 'aish axa 'íásabi cëmëia. Cëmëia ca an sináncësa oquinshi sinani banaia. Ainra ca cëmëntapun 'ixun unían uni itsi cëmëquin paránun 'imía. ⁴⁵ Mitsux usaribi 'ixun camina 'ën mitsu cacë banax aséرابi 'icëbi cuaisama tanin. ⁴⁶ ¿Uinu 'icë micaman caramina 'ën isana 'atima ñu 'a quixun ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¿Cëmëquinma 'ën cacëxunbi caramina uisa cupí 'ën banax ca aséرابi 'icë quixun sinaniman? ⁴⁷ Uicamax cara ainan 'icë an ca Nucën Papa Diosan bana cuatia. Usa 'ainbi camina mitsun, ainanma 'ixun, Nucën Papa Diosan bana cuatiman.

Abraham 'iisama 'aian Jesús pain 'ía bana

⁴⁸ Usaquian cacëxun ca nishquin judíos unicaman Jesús cacëxa:

—Mix camina Samaria menu 'icë uni 'ianan ñunshin 'atimañu uni 'ai quixun nun mi cacë, ënëx ca aséرابi 'icën.

⁴⁹ Usai quia ca Jesusan cacëxa:

—Ëx cana ñunshin 'atimañuma 'ain. Ami sinánquin camabi unin 'ën Papa Dios rabinun quixun cana an 'ë sinánmicësabí oquin aín bana ñuianan ñu 'ain. Usa 'icëbi camina mitsun 'ën bana cuatiman. ⁵⁰ Unían 'ë, ax ca upí 'icë caquin 'ë rabinun quiax cana quiman. Axa 'ëa unin rabiti cuëëanan, 'ë ñui cara uni cëmëia, cara cëmëima quixun iscë, ax ca Nucën Papa Dios 'icën. ⁵¹ Aséرابi cana 'ën mitsu cain, an 'ën bana cuacë uni ax ca xëñbua 'ainbi Nucën Papa Diosbë 'ia.

⁵² Quixuan cacëxun ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—Bëri cananuna upí oquin 'unanin, mix camina ñunshin 'atimañu 'ai quixun. Abraham 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca bamacëxa. Usa 'ainbi camina mix quin, an min bana cuacë unix isa xëñbua 'ainbi 'iti 'icë quiax. ⁵³ ¿Mix caramina nucën rara Abrahamsáma 'ain? Ax ca bamacëxa. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca bamacëxa. Usa 'ainbi camina mix quin, an min bana cuacë unix isa xëñbua 'ainbi usabi 'iti 'icën. ¿Mix caramina, ui caina mix 'ai quixun sinanin?

⁵⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ëx rabiaccëbëtanbi ca, aín banax sapi ca aséرابima 'icë quixun unin sinánti 'icën. Usa 'ainbi ca an 'ë rabiçë, ax 'ën Papa 'icën, ami mitsun —ax ca Nucën Papa Dios 'icë —quixun ñuicë a. ⁵⁵ Ax ca Nucën Papa Dios 'icë quiquinbi camina mitsun a 'unaniman. Mitsúnni 'unaniamabi cana 'ën a 'unan. 'Ën 'unánçëma ca ax 'icë quixun mitsu cai cana 'ëxribi mitsusaribi cëmë 'itsian. 'Ën cana aséرابi a 'unan. Usa 'ixun cana axa quicësabí oquin 'ain. ⁵⁶ Mitsun rara Abrahamnëx ca 'ëx aia isti sinani cuëëancëxa. Usai ca 'ëx aia isi cuëëinra cuëëancëxa.

⁵⁷ Usaquian cacëxun ca judíos unicaman Jesús cacëxa:

—¿Mix cincuenta bariñu 'ixunmabi caramina Abraham isacën?

⁵⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana aséرابi mitsu cain, Abraham 'icëma pain 'ain cana 'ëx 'iacën.

⁵⁹ Usaquian cacëxuan judíos unicaman anun 'acatsi quixun maxax bicëbëbi ca Jesús uni xanpëscabiani, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuax cuancëxa.

9

Usabia bacëan bëxuñu unia Jesusan bëpëxcüa

¹ Usocëx cuainquin ca Jesusan usabia bacëan bëxuñu uni achúshi isacëxa. ² Isia ca aín unánmicë unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿Ënë uníxa bëxuñu bacënun cara uin ñu 'atima 'acëx, aín papa, aín titan cara 'acëx, ënë uníbi cara 'acëx?

³ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bëxuñu ca ax 'icën. 'Aíshbi ca aín 'ucha cupía 'icëma 'icën, 'imainun ca aín tita, aín papan 'ucha cupíribia 'icëma 'icën. Nucën Papa Diosan ñu 'aia unin isnun ca ax bëxuñu 'icën.

⁴ Bëánquicëbëtan ca unin ñu mëëtima 'icën. Usa 'ain ca nêtën ñu mëëia. Usaribi oquin cana bamacëma pain 'ixun 'ën an 'ë xuá axa quicësabí oquin ñu 'ati 'ain. ⁵ Ënë nêtënu 'aish cana 'ëx upí oquin sinánuan, an unicama 'imicë a 'ain, bëánquibucënu 'icësa 'ima xabánu 'icësa 'inun.

⁶ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx, anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun ca anun uni bëshíacëxa, ⁷ bëshíquin ca cacëxa:

—Tan cha, Siloé cacë, anu cuanx ca anuax bëchucatan. Siloé quicë bana ax ca cuanun xucë qui quicë bana 'icën.

Cacëxëshi cuanx bëchucacuatsini ca bëpëxcüax uacëxa. ⁸ Usaía 'ian ca axa a rapasu 'icë unicama 'imainun an a uni bëxuñu 'icë iscë unicamaxribi quiacëxa:

—¿An tsóxun uni curíqui ñucácè uni ama cara ènèx 'ic?

⁹—A ca ènèx 'icè —quiáxa bètsix quicèbèbi ca raírinèxribi —Ama ca, a iscésaribi ca ènèx 'icè —quiax quiacèxa. Quiábi ca bèpèxcucè unin cacèxa:

—A cana 'èx 'ain.

¹⁰ Cacèxun ca ñucáquin cacèxa:

—¿Mix a 'aish caramina uisax bèpèxcüan?

¹¹ Cacèxun ca cacèxa:

—Jesús cacè uni, an ca anu tushuquicèxuan chabóia me chamara bitancèxun 'è beshíaxa, beshíquin ca 'ian, Siloé cacè, anuax ca bèchucatan caxun 'è xuaxa. Xucèx cuanx bèchucacuatsínquin cana upí oquin isan.

¹² Cacèxun ca atun ñucácèxa:

—¿Uinu cara a uni 'ic?

Cacèx ca —uinu cara, cana 'unanima —quiacèxa.

Fariseo unicaman bèpèxcucè uni aséribi cara Jesusan usaquin 'axa quixun ñucá

¹³ Usa 'ain ca an 'unáncè unicaman bèpèxcucè uni fariseo unicamanu buáncèxa. ¹⁴ Anun ñu mēētima nētēan anu tushuquicèxuan chabóia me chamara bitancèxun anun beshíxun Jesusan bēxuñu uni a bèpèxcucè cupí, ¹⁵ ca fariseo unicaman a uni ñucátècèancèxa, uisax caraisa bèpèxcüaxa quixun. Ñucácèxun ca cacèxa:

—Me chabatan 'è beshícèx bèchucaxun cana upí oquin isan.

¹⁶ Quixuan cacèx ca fariseo uni raírinèx quiacèxa:

—A unin ca anun ñu mēētima nētēn ñu 'aia. Usa 'aish ca Nucèn Papa Diosnuaxa ucè uni 'itima 'icèn.

Quiáxa quicèbè ca raíri quiacèxa:

—¿An ñu 'atima 'acè unin cara èsaquin uni itsían 'acèma ñu 'ati 'ic?

Usari ca bètsi bètsi oquin sinani atúxbi quiacèxa. ¹⁷ Usai Jesús ñui quiquin ca bèpèxcucè uni amiribishi ñucátècèancèxa:

—¿Min sináncèx cara an mi bèpèxcucè uni ax uisa uni 'ic?

Cacèxun ca cacèxa:

—Èn sináncèx ca ax an Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuncè uni a 'icèn.

¹⁸ Usaquian cacèxunbi ca judíos unicaman, ènè unix ca bēxuñu 'iá 'aishbi bèpèxcucè 'icè quixun sinántisama tancèxa. Sinántisama tanquin cuènxun ñucácèxuan aín papabètan aín tita cacèxun pain ca 'unáncèxa. ¹⁹ Cuènxun ca aín papa ñucácèxa:

—¿Ènèx cara min bèchicè 'ic, mitsúnmi bēxuñua bacéan ñuicè, a cara ènèx 'ic? ¿Usa 'ixúnbi cara uisaxun béri upí oquin isin?

²⁰ Usaquian ñucácèxun ca cacèxa:

—Aséribi ca ènèx 'èn bèchicè bēxuñua bacéan a 'icèn. ²¹ Uisa 'ixun cara béri upí oquin isia, uin cara usabia bacéan 'icèbi bèpèxcüaxa cananuna 'unaniman. Ax ca mēcócè 'icèn, ca ñucát, an ca mitsu ñuixunti 'icèn.

²² Judíos unicamama béráma 'esènani —uinu 'icè unin cara, Jesús ax ca Cristo, ax utia judíos unicaman caíncè, a 'icè quixun ñuia, ax ca anua judíos unicama timèti xubunua atsintècèntima oquin chiquincè 'iti 'icè —quia 'unánxun ca usoquin cacèxa. ²³ Usai quia 'unánx atumi racuéquin ca a unin papabètan aín titan —ax ca mēcócè 'icèn, a ca ñucát —quixun judíos 'apucama cacèxa.

²⁴ Usaquian cacèxun ca a judíos unicaman amiribishi cuèntècènxun bèpèxcucè uni ñucátècèancèxa:

—Nucèn Papa Diosan ismainun ca nu aséribi ñuixun, ¿uisaxira caramina bèpèquian? A uni, Jesús, ax ca 'atima 'icè quixun cananuna 'unan.

²⁵ Cacèxun ca bèpèxcucè unin cacèxa:

—Ax cara 'atima uni 'icè quixun cana 'èn 'unaniman. 'Èx bēxuñu 'ixunbi 'èn béri iscè, ènèishi cana 'unan.

²⁶ Cacèxun ca cacèxa:

—¿Mí cara uisox? ¿Uisoquin cara mi bèpèxcüax?

²⁷ Cacèxun ca cacèxa:

—Ashíquin cana mitsu can, cacèxunbi camina cuaisama tan. ¿Uisati caramina 'è mitsun ñucátècènin? Mitsúxribi sapi camina aín 'unánmicè uni 'iisa tanin.

²⁸ Quia ca fariseo unicaman bèpèxcucè uni 'usánquin cacèxa:

—Míxmi aín 'unánmicè uni 'aínbi cananuna nun Moisésnéan usai nux 'inun quixun cuènéo bana 'unan. ²⁹ Nun cananuna 'unan, Moisésbè ca Nucèn Papa Dios banacèxa. Usa 'ixunbi cananuna uinuax cara a uni uaxa quixun 'unaniman.

³⁰ Cacèxun ca bèpèxcucè unin cacèxa:

—¿An 'è bēpēxcucēbi caramina a uinuax cara uaxa quixun mitsun 'unaniman?
³¹ Cananuna 'unanin, an ñu 'atima 'acē unin bana ca Nucēn Papa Diosan cuatima. An a ami sinánquin a rabianan axa cuēñcēsa oquinshi 'acē uni, aín bana cuni ca Nucēn Papa Diosan cuatia. ³² Uínsaran nētēñbi ca unin, usabi bacēan uni bēxuñu ca unin bēpēxcūaxa quixun ñuia cuama 'icēn. ³³ Nucēn Papa Diosan xuáma 'ixun ca an usaquin 'atsianma.

³⁴ Cacēxun ca fariseo unicaman cacēxa:

—Míx camina 'uchañubia min tita bacēan 'aish usabi 'ain. ¿Usa 'ixunbi caramina min nu bana ñuixuinsa tanin?

Usaquin caquin ca bēpēxcucē uni anuaxa cuantánun quixun chiquíancēxa.

Jesúsmi sináncēma unicama bēxuñusa

³⁵ Fariseo unicaman ca bēpēxcucē uni chiquíanxa quixun unin ñuia cuaquin ca Jesusan bariquin mēraxun a bēpēxcucē uni cacēxa:

—¿Axa uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, ami caramina sinanin?

³⁶ Quixuan ñucacēxun ca cacēxa:

—'Ēx ami sinánun camina ui cara ax 'icē quixun 'è cati 'ain.

³⁷ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Camina isin, an mi cacē, 'ēx cana a 'ain.

³⁸ Quixuan cacēxun ca cacēxa:

—Asérami camina mix a 'ai quixun cana bēri 'unanin.

Usaquin caquin ca ami sinánquin aín bēmánon rantin purúnquin a rabiácēxa. ³⁹ Rabiécēxun isquin ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn a uni 'unánmiti ñu 'unáncēma pain 'aish bēxuñusa 'ixunbi ca 'ēmi catamēquin bēxuñumasa 'ixun unin 'unánti 'icēn. Usa 'aínbi ca an —'ēn cana ñu 'unani —quixun sináncē uni ax 'ēmi catamētiamia 'ēn 'unánmicēma 'aish usabi bēxuñusa 'iti 'icēn. Usaía 'inun cana uacēn.

⁴⁰ Usaquin caia cuaquin ca anua 'icē fariseo unicaman Jesús cacēxa:

—¿Núxribi caranuna bēxuñu 'ain?

⁴¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mítsun asérami 'è ñui quicē bana 'unáncēma 'aish bēxuñusa 'aish camina 'uchocēma 'ítsian. Usa 'aínbi mitsun —cana a bana cuati —quicē 'ixúnbi —asérami ca a bana 'icē —quixun sinántisama tancē cupí camina 'uchacē 'iti 'ain.

10

An aín cēñenuxun carnero bērúancē uni

¹ Ésaquinribi ca Jesusan fariseo unicama cacēxa:

—Asérami cana 'ēn mitsu cain, axa anu carnero 'icē cēñe aín xēcuēn atsinima amo 'icē manámitan atsíncē uni ax ca an ñu mēcamacē uni 'icēn, mēcamaxuan an ñu buáncē uni ca ax 'icēn. ² Usa 'aínbi ca axa aín xēcuēn atsíncē uni ax asérami an carnero bērúancē uni 'icēn. ³ Axa ucēbētan an xēcuē xēócacē unin xēócacēbē atsínxuan an bērúancē unin aín anēn cuēñcēxun ca carnerocaman aín bana cuatia. Cuabētsinia aia ca cēñenua éman buania. ⁴ Usoxuan rēcuēñquianquin buáncēxun ca carnerocaman aín bana cuaquin a cazu cuanquin nuibiania. ⁵ A 'unáncēma uni, a ca carnerocaman nuima, usa 'aish ca an cuēñcēxbi aín bana 'unáncēma 'aish abatia.

⁶ Usaquin caquin —an carnero bērúancē unisaribi cana 'ēx 'ai —quixun caquin Jesusan 'unánmisa tancēxunbi ca anu 'icē unicaman uisai quicē cara a bana 'icē quixun cuama 'icēn.

Jesusan upí oquin aín unicama bērúancē bana

⁷ Usa 'ain ca Jesusan amiribishi cacēxa:

—Asérami cana 'ēn mitsu cain, 'ēx cana carneronēn cēñen xēcuēsaribi 'ain. ⁸ 'Ēx ucēma pan 'aian anpáinra uá unicama ax ca an mēcamacē unisa 'iacēxa. Usa 'ixun ca Nucēn Papa Diosan bana isa ñuixunia quixun aín bana cuanun quixun uni paráncēxa. Usa 'icē ca atun bana unicaman cuaisama tancēxa. ⁹ 'Ēx cana anua carnero 'icē cēñenua anun atsínti xēcuēsaribi 'ain. Axa 'ēmi catamēcē unicama ax ca Nucēn Papa Diosnan 'inux iétia. Usa 'aish ca chuámashirua 'aish, carnerocama cēñenuax chiquíxun pasto pitancēx atsíntécēncēsaribi 'iti 'icēn, 'en bērúancēx.

¹⁰ Axa mēcamacē unicama, ax ca mēcamanan 'aracacē ñuina rēquin 'atimoi aia. Usa 'aínbi cana 'ēx a unicaman 'acēsa oquin 'aquinma 'ēmi catamétia upítax buacunun unicama 'imi uacēn, bamatancēxribia xēñibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'inun. ¹¹ 'Ēx cana ainra carnero upí oquin bērúancē asaribi 'ain. Ainra carnero upí oquin bērúancē, ax ca aín carnero bamati rabanán bamanuxunbi bēarati 'icēn. ¹² Usa 'aínbi ca an curíqui bití cupíshi carnero bērúanquin ñu mēcē uni, ax 'inu aia isquin carnero ébiani abatia, ax asérami aín 'ibuma

'aish. Abácëbë uxun ca bëtsi biquin 'inun raíri tsuácaia. ¹³ An carnero upí oquin bërúanti sinánquinma curíqui binuxuinshi ñu mëécë uni, ax ca carnerocaman rabanan nëtíma abatia.

¹⁴⁻¹⁵ 'Èx cana ainra carnero upí oquin bërúancë a 'ain. 'Èn Papan ca 'è 'unanxa, 'ènribi cana a 'unan. Usaribi oquin cana 'èn carnerocamaribi 'èn 'unanin, atúnribi ca 'è 'unania. Usa 'aish cana 'èx bamatsianxmabi anun rabanan bamati 'ain. ¹⁶ Bëtsi carneroñuribi cana 'ain. A 'aishbi ca ènè cënënu 'icëma 'icën. Aribi cana ènè cënënu 'inun bëti 'ain. Acamanribi ca 'èn bana cuati 'icën. Usaquin 'èn 'acëx ca 'èn carnerocamax achúshi cënënushi 'iti 'icën, achúshishi ca an a bërúancë 'iti 'icën.

¹⁷ Baísqitëcëanx tsónux 'èx bamatsianxmabi bamati cupí ca 'èn Papan 'è nuibatia. ¹⁸ 'Èx cuëëniama ca unin 'è bamamítima 'icën. Bamatsianxmabi cana 'èxbi cuëëncë cupí bamati 'ain. 'Èx cuëëncë cupí cana bamati 'ain, bamatancëx cana baísqitëcënti 'ain. Usai 'inun ca 'èn Papan 'è caxa.

¹⁹ Usaquin cacëxun cuaxun ca a banan rabanan Judíos unicaman bëtsi bëtsi oquin sináncëxa. ²⁰ Sinani ca 'itsa uni —ñunshin 'atimañu ca a uni 'icën, ca ñunshíanxa. ¿Uisa cupí caramina aín bana cuatin? —quiacëxa. ²¹ Usa 'ain ca raírinëxribishi —èsaí ca ñunshin 'atimañu uni banaíma. Ñunshin 'atimanënbi ca bëxuñu uni bëpëxcutima 'icë —quiax quiacëxa.

Jesús cuëëanma bana

²² Anuxun a rabiti xubu mëníotancëxun anun ami sinánquin —asábi ca —quixun cá, a nëtë sinánquin Nucën Papa Dios rabinux ca judíos unicama mita 'ain Jerusalénu tímëacëxa. ²³ Usa 'ain ca Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu amo 'icë, anua uni niti, Salomón cacë, anun niacëxa. ²⁴ Nitsia ca judíos unicaman nëbëtsioraquin cacëxa:

—¿Uisati caramina nu chiquiracëquin caiman? Mix Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ixun ca nu upí oquin cat.

²⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cana mitsu can, cacëxunbi camina 'èx cana a 'ai quixun sináncëma 'ain. 'Èn Papan cacë 'ixun 'èn ñu 'aia isquin ca unin, 'èx cana Cristo 'ai quixun 'unánti 'icën. ²⁶ 'Èn 'aia isquinbi, camina 'èmi catamëcëma 'ixun, aséribi cana Cristo 'ai quixun sinaniman. ²⁷ Carneronëan an bërúancë unin bana cuacësaribi oquin ca axa 'èmi catamëcë unin 'èn bana cuatia. Cuatia cana acama 'èn 'unanin. Usa 'ixun ca 'èn bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'aia. ²⁸ Acama cana nëtëtímo Nucën Papa Diosnan 'inun 'imiti 'ain. 'Imia ca uínbi atu 'è bicuantima 'icën. ²⁹ Atux ca 'èn Papa, axa uinu 'icë unibëtanbi sënénmaira, an 'ènan 'inun 'èmi sinánmiquin 'è 'ináncë 'icën. Usa 'icë ca uínbi atu a bicuantima 'icën. ³⁰ 'Èx 'èn Papabë rabé 'aishbi cananuna achúshishi 'ain.

³¹ Usaquian cacëxun ca judíos unicaman anun rëcatsi quixun maxax biacëxa. ³² Bitsia ca Jesusan cacëxa:

—'Èn Papan 'è 'amicëxun cana mitsúnmi isnun 'itsa ñu 'an. ¿'Èn usoquin 'acë uinu 'icë ñu cupí caramina 'è maxaxan 'acatsi quín?

³³ Èsoquian cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Mínmi upí ñu 'acë cupí cananuna mi maxaxan 'aiman. Mixmi Nucën Papa Dios ñui 'atimati banacë cupí cananuna mi 'ain. Mix camina unishi 'aishbi mix isamina Dios 'ai quiax quín. A cupí cananuna mi 'ain.

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca èsaí quia: “Mitsúxbi camina dioscama 'ain”. ³⁵ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan bana cuënëo a ca unin —aséribi ca —quixun catima 'icën. Usa 'ain ca an aséribi ami sinánquin aín bana cuacë unicama Nucën Papa Diosan “'Èn bëchicë 'aish camina dioscama 'ai” quixun cacëxa. ³⁶ ¿Nucën Papa Diosan ènë menu uni 'inun 'è xuá 'aínbi caramina mitsun uisa 'ixun, aín Bëchicë cana 'ai qui cana Nucën Papa Dios ñui 'atimati banai quixun 'è cain? ³⁷ 'Èn ñu 'acë ax 'èn Papan cushínbi 'acëma 'ain camina 'èx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sinántima 'ain. ³⁸ 'Èmi sinánquinmabi camina 'èn, uni itsían 'acëma ñu 'aia isquin 'èn Papa Dios ax ca aséribi 'èbë 'icë quixun 'unanán 'èxribi cana abé 'ai quixun 'unánti 'ain.

³⁹ Usaquin cacëxuan biisa tancancëxbi ca anuax cuani nëtéacëxa.

⁴⁰ Jordán 'ucë manan cuantëcëntancëx ca Jesús anuxuan Juanën uni nashimia, anu 'iacëxa.

⁴¹ Anua 'ain, a isi riquianxun axa quia cuati ca 'aisamaira uni quiacëxa:

—Juanëan uni itsían 'acëma ñu 'á 'aínmabi ca axa ènë uni ñui quia banacama ax aséribi 'icën.

⁴² Usaquin sinánquin ca anuxun 'itsa unin aín bana cuaxun —ax ca aséribi Nucën Papa Diosnuax uá 'icë —quixun sináncëxa.

11

Lázaro bama

¹ Betania ěmanu 'icě uni Lázaro cacě, ax ca 'insínŋu 'iacěxa. Aín chirabacě rabětax ca Marta 'imainun María 'iacěxa. ² María ax ca an Nucěn 'Ibu Jesús aín taě 'inintisa ron chabóxun aín bun tatěrěncě, a 'iacěxa. ³ Usa 'ixun ca aín chirabacě rabětan —axa mibě nuibanancě uni ca 'insíanxa —quixuan Jesús catánun uni xuacěxa. ⁴ Xucěx cuanxuan unin cacěx ca Jesús quiacěxa:

—Ca 'insíanxa 'aishbi ca bamatima 'icěn. Unían uisaira cara Nucěn Papa Diosan cushi 'icě quixun 'unánan, uisaira cara aín Běchicěněn cushiribi 'icě quixun 'unánun ca a uni 'insíanxa.

⁵⁻⁶ Usa 'ain ca —Lázaro ca 'insíanxa —quixun ŋuia cuaxbi Jesús, ax Marta, María, Lázaro acama nuibacě 'aishbi, anua unin usaquin cacě ěma, anu rabě nětěn pain 'iacěxa. ⁷ Rabě nětě 'icěbětan ca Jesusan aín 'unánmicě unicama cacěxa:

—Amiribishi Judea nětěnu cuanun ca cuan.

⁸ Cacěxun ca aín 'unánmicě unicamax cacěxa:

—¿Anu 'icě judíos unicamaxa maxaxan mi 'acatsi quiax 'esěnaěnxanbi caina amiribishi Judea nětěnu cuantěcěncatsi quin?

⁹ Quixuan cacěxun ca Jesusan cacěxa:

—Achushi nětěx ca doce horas 'icěn, ¿usa cat? Barían pěcarupuncěbě xabá 'ain ca unin upí oquin isquin chacáquinma upí oquin ŋu mēēia. ¹⁰ An pěcacěa 'aíma 'ain ca imě nitsi chacánan unin ŋu mēēima. Usaribiquin cana 'ěx anun bamati nětěma pan 'ain ŋu 'ati 'ain.

¹¹ Usaquin caquin ca Jesusan amiribishi aín 'unánmicě unicama cacěxa:

—Nuxnu abě nuibanancě Lázaro ca 'uxaxa. A bēsuni cana cuanin.

¹²⁻¹³ Asérabi ca Lázaro bamaxa quixun 'unánquinbi ca —ca 'uxaxa —quixun cacěxa. Usaquian Jesusan cacěx ca atux, asérabi 'uxcě ŋuia quia quixun sinani, quiacěxa:

—'Uxcě 'aish ca pěxcúti 'icěn.

¹⁴ Usai quia ca Jesusan atúan upí oquin 'unánun cacěxa:

—Lázaro ca bamaxa, ca 'aíma 'icěn. ¹⁵ Mitsúnmi 'ěn cushi isti cupí cana 'ěx anuma 'ian. Usa 'ain cana anu 'ěx 'icěma cupí cuěēnin. Běrí anu cuanun ca cuan.

¹⁶ Cacěxun ca rabě bacěan 'icě Gemelo caquin aněcě, Tomás, an Jesusan 'unánmicě uni raíri cacěxa:

—Nuxribi abě bamai cuanun ca cuan.

Jesús ax, anun baísqüanan anun Nucěn Papa Diosbě uni 'iti bana

¹⁷ Usai quiquiani cuani běbaquinshi ca Jesusan, matá tēmú naěcěnu mēnioěxancě 'aish Lázaro rabě 'imainun rabě nětě 'icě ocěxa. ¹⁸ Betania ax ca Jerusalėnu bėbati tres kilometrosa 'iacěxa. ¹⁹ Usa 'ain ca judíos unicama Martacěŋun María aín rarěbacě ŋucě sinania, masá nuitutia isi riquianx raruai aín xubunu a rapasu buciacěxa. ²⁰ Tsóxunbi Jesús isa aia quixun ŋuia cuabiani María xubunua tsócě ěbiani cuanquin ca Martaněn Jesús aia běŋaquin biacěxa. ²¹ Biquin ca cacěxa:

—Míxmi ěnu 'ain ca 'ěn rarěbacě ŋucěma 'itsíanxa. ²² Usa 'aínbi cana aŋu caramina ŋucati a ca Nucěn Papa Diosan mi 'axunti 'icě quixun 'unanin.

²³ Cacěxun ca Jesusan cacěxa:

—Mín rarěbacě ca baísqüiti 'icěn.

²⁴ Usaquian cacěxun ca Martaněn cacěxa:

—Ěnė nětě cěŋúcěbě anun bama unicama baísqüiti nětěn ca baísqüiti 'icě quixun cana 'unanin.

²⁵ Cacěxun ca Jesusan cacěxa:

—Ěx cana an uni baísqüimiti a 'ain, 'ianan cana anúan uni ainan 'aish Nucěn Papa Diosbě 'iti a 'ain. Axa 'ěmi cataměcě uni, ax ca bama 'aishbi tsónux baísqüiti 'icěn. ²⁶ Axa bamacěma pain 'aish ěnė menu tsoti, aín 'ucha cupí bamacěsa 'aishbi 'ěmi cataměcě, acamax ca xėnibua 'aínbi nětětimoí Nucěn Papa Diosbě 'iti 'icěn, bamatancěxbi. ¿Ěsai 'ěx quicě ěnė caina asérabi ca quixun sinanin?

²⁷ Usaquian cacěxun ca Martaněn cacěxa:

—Míx camina Nucěn Papa Diosan Běchicě, Cristo, axa utinu nun caíncě a 'ai quixun cana 'unanin.

Anu Lázaro mēnioěxancěnuaxa Jesús bėunan mēsćúa

²⁸ Usaquin cabiani aín xubunu cuanquin ca Martaněn aín xucěn María amo nitsinaxun munu cacěxa:

—Unu ca Jesús 'icěn, ca uaxa. Mí cuanun 'ěn mi canun ca quiaxa.

²⁹ Cacěxun cuati ca María bėnětishi niruquiani Jesúsnu cuancěxa. ³⁰ Jesúsna Betania ěmanu bėbacěma pain 'aish, anuxun Martaněn mēracě anubi pain 'ain, ca anu María cuancěxa.

³¹ Bënētishi niruquiania xubunuax cuania isquin ca axa abē xubunu bucučē judíos unicaman, —sapi ca anua aín rarēbacē maíncēnuax rarumati cuania —quixun sinánuin María nuibiancēxa. ³² Cuancēbē anua 'icē anu bēbai a tanáin tsóbuquin ca Maríanēn Jesús cacēxa:

—Mixmi ēnu 'ain ca 'ēn rarēbacē ñucēma 'itsíanxa.

³³ María ini rarumamainuan abē ucē judíos unicamaxribi ini rarumatia isi ca Jesús masá nuituti nitēxēacēxa. ³⁴ Nitēxēquin ca Jesusan anu 'icē unicama cacēxa:

—¿Uinu caramina aín rarēbacē mēnioēxan?

Cacēxun ca cacēxa:

—Ca isi cuan.

³⁵ Cacēx cuani ca Jesús bēunan mēscúacēxa. ³⁶ Usai 'ia isi ca judíos unicamax canancēxa:

—An ca Lázaro nuibairaxa, ca is. Usa 'aish ca anun rabanan bēunan mēscutia.

³⁷ Usaía quicēbē ca uni raírinēx quiacēxa:

—¿An unī bēxuñu bēpēxcucē unī ēnēn cara ñucēma 'ainshi uxun Lázaro iēmīcē 'itsíanx?

Jesusan Lázaro bamacēbi baísquimia

³⁸ Usaía quicēbē nitēxētēcēni ca Jesús anua Lázaro mēnioēxancancē anu bēbacēxa. Anu Lázaro mēniočē ax ca matá me načēčē 'aish maxax cha achúshinēn xēpucē 'iacēxa. ³⁹ Anu bēbaquin ca Jesusan atu cacēxa:

—Maxax ca racanat.

Caiabi ca bamaēxancē unī aín chirabacē Martanēn cacēxa:

—Anúan ñuēxancē nētē ca rabē 'imainun rabē 'icēn. Usa 'ain ca anēia.

⁴⁰ Usaquian cacēxunbi ca Jesusan Marta cacēxa:

—'Ēn cana mi can, asérabi 'ēmi catamēquin camina Nucēn Papa Diosan aín cushin ñu 'aia isti 'ain. ¿Usa cat?

⁴¹ Cacēbētan ca anu 'icē unicaman maxax racanacēxa. Racanamainun ca Jesusan manámi bēsuquin Nucēn Papa Dios cacēxa:

—Papan, camina 'ēn bana cuan. Usa 'ain cana mi asábi ca quixun cain. ⁴² 'Ēn cana 'unanin, min camina camabi nētēn 'ēn cacēxun cuatin. 'Ainbi cana min camina 'ē asérabi xuacēn quixuan ēnē unicaman 'unánun, ēsaquin mi cain.

⁴³ Usaquin catancēxun ca munuma banaquin cacēxa:

—Lázaro, anuax ca chíquit.

⁴⁴ Usaquian cacēxēshi ca axa bamacē unī tatanianan mētanicē 'ianan aín bēmánanribi chupan bērabuncē 'aish nirui quininuax chíquicuatsiancēxa. Chíquicuatsincēbētan ca Jesusan abē 'icē unicama cacēxa:

—Cuantánun ca aín taē tubuanan aín mēcēn tubuanan anun aín bēmánan rabuncē chuparibi mabit.

Jesús 'acatsi quixuan sináncan

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Usoquian 'aia isquin ca axa Mariabē cuancē judíos unicaman, Jesús ca asérabi Nucēn Papa Diosnuaxa uá 'icē quixun sináncēxa. ⁴⁶ Usaía 'imainun ca anu cuanxun raírinēn fariseo unicama —Jesusan ca unī bamacē baísquimiaxa —quixun ñuixuancēxa. ⁴⁷ Ñuixuncēx abē timēxun ca sacerdotenēn cushicama 'imainun fariseo unicaman judíos cushibunēn 'apucama cacēxa:

—Ēnē unin ca unī itsían 'acēma ñu 'itsaira 'aia. ¿Usa 'ain caranuna uisa oti 'ain? ⁴⁸ Nun nu an usoquin ñu 'aia isēshicēbētanbi ca camabi unin ami catamēquin aín bana cuati 'icēn. Usocēbē uxun ca Romanu 'icē unin anuxun nun Nucēn Papa Dios rabiti xubu rurupanan nu bētsi bētsi oquin nun aintsicamaribi bētsi bētsi nētēnuax cuanun tsuáquirumiti 'icēn.

⁴⁹ Cacēxun ca Caifás caquin anēcē unī, ax a barin sacerdotenēn cushicaman 'apu, an axa timēcē unicama cacēxa:

—Mitsun camina bana sinaniman. ⁵⁰ Nua unin bētsi bētsi oquin ancēcēxnu 'ura 'icē nētēcamanu cuani tsuáquiti ca 'aisama 'icēn. Usai 'imanu nux upitax bucuti cupía unī achúshi bamati ca asábi 'iti 'icēn. Usai ca 'iti 'icē quixun camina mitsun sinaniman.

⁵¹ Usai qui ca anbi sinani quiáma 'icēn; ax a barin judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu 'ixun ca Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun —judíos unicamaxa asábi 'inun ca Jesús bamati 'icē —quixun judíos 'apucama cacēxa. ⁵² Judíos unicamaxēshima bētsi bētsi nētēnuaxa ax Nucēn Papa Diosmi sináncē unicamaxribia ainan 'aish achúshisa 'inúan Jesús bamati ñuiquin ca usaquin cacēxa. ⁵³ Usaquian cacēx ca a nētēn judíos 'apucamax Jesús 'acatsi quiáx 'ésnancēxa.

⁵⁴ Usa 'ain ca Jesús judíos unicaman istin rabanan Judeanuax anua unī 'icēma menu 'urama 'icē ēma Efraín cacē, anu cuancēxa. Anua 'ain ca abē aín 'unánmicē unicama 'iacēxa.

⁵⁵ Pascua, anúan judíos unicaman carnero 'ati nētēa 'urama 'ain ca axa a 'urama unicamax Jerusalénu cuancēxa, anuax judíos unicama 'icēsaribiti Pascua nētēn pinux Nucēn Papa Diosan aín nuitu upí isnun mēniocati. ⁵⁶ Cuanancēx bēbax ca Jesús bari, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu riqiuanx, a isímabi atúxbi ñucacánani ésaí quiacēxa:

—¿Mitsun sináncēx cara Pascua nētē 'ain, Jesús utima 'ic'?

⁵⁷ Usa 'ain ca sacerdotenēn cushicamabētan fariseocamanribi anu 'icē unicama —Jesús mēraquin camina nun nu binun nu cati 'ai —quixun cacē 'iacēxa.

12

Achúshi xanúan Jesús 'inínti ron tachuca

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Mēcēn achúshi 'imainun achúshi nētē anun carnero 'ati nētē 'iisama pain 'ain, ca Jesús Betania émanu cuancēxa, a émanuxuan Lázaro bamacēbi baísquimicē anu. ² Cuanxa Jesús atun 'itínu bēban ca Martañēn piti 'aruacēxa. 'Aruxuan 'ináncēxun ca Jesús bētan Lázaro 'imainun anu 'icē unicaman mesanuxun piacēxa. ³ Pimainun ca Marianēn 'itsaira cupicē 'inínti ro sanuira, nardo cacē, a medio kilosa bēacēxa. Bēxun anun tachabotancēxun ca Jesús aín bun tatērēancēxa. Usoquian 'acēxa xubu namē camabi tsitsirui bēqui sanuia ca xēcancēxa. ⁴ Usoquian Marianēn Jesús 'aia isi ca aín 'unánmicē uni achúshi, Judas Iscariote, an uni Jesús 'inánti, ax quiacēxa: ⁵ —¿Uisoti caranuna éñē ro maruxun aín cupí trescientos curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncēma 'ain?

⁶ Aséribi ñuñuma unicama nuibati sinani ca usai Judas quiáma 'icēn. Ax an curíqui mēcamacē uni 'ixun, anua Jesusan aín 'unánmicē unicamabētan curíqui 'arucē burasa bēruanquin, anua curíqui mēcamacē 'aish ca usai quiacēxa. ⁷ Quia ca Jesusan Judas Iscariote cacēxa:

—Usabia 'inun ca éñ. An ca anúan bamaia 'ē 'ati a ro nanxa. A ro ca éñēx 'icēn. ⁸ Camabi nētēn camina a mitsun 'aquinti ñuñuma uni isin. Usa 'aínbi camina mitsun xēnibuquin 'ē istima 'ain.

Lázaromi unicama 'esēnan

⁹ Usa 'ain ca —Jesús ca Betanianu 'icē —quixun cuabiani a isanan, bamacēbia baísquimicē Lázaro aribi isi judíos unicamax riqiuncēxa. ¹⁰⁻¹¹ Riquiani ca 'itsa uni an Lázaro baísquimicē cupí, Jesúsmi sináncēxa. Usa 'ain ca Jesusan bana cuaquian unicaman atun ñuicē bana cuaisama tancē cupí, sacerdotenēn cushicaman Lázaroribi 'ati sináncēxa.

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Usa 'ain ca Pascua anun carnero 'ati nētēn Jerusalénu uēxancē unicamax timēcāmē'ēocē, an —Jesús ca Jerusalénu aia —quixun ñuicania cuacēxa. ¹³ Cuabiani ca camaxunbi xēbin pēchi tēaquin bibiani, bain aia Jesús bēñaquin bitsi biránanquiani riqiuncēxa. Riquiancēbēa ucēbē ca munuma banai sharati quicancēxa:

—Nucēn Papa Dios rabinun ca 'acan. Nucēn 'Ibu Diosan xucēx ca Israel unibunēn 'apu éñēx aia.

¹⁴ Usaquian a rabicamainun ca Jesús burro mērai anu 'iruquiani Jerusalénu cuancēxa, usaquiania cuantia Nucēn Papa Diosan bana unín ésaquin cuēñēosabi oi:

¹⁵ Siónu 'icē unicama, racuēaxma ca 'ican. Mitsun 'apu ca burron caxunu tsotax aia.

¹⁶ Usai 'ia isquinbi ca aín 'unánmicē unicaman, a ñuiquin cuēñēo bana quiásabi oi ca 'ia quixun 'unánma 'icēn. Baísquitancēxa Jesús naínu cuantēcēan cuni ca a ñuiquin, usai ca 'iti 'icē quixun cuēñēosabi oi ca 'iixa quixun 'unáncancēxa.

¹⁷ Usa 'ain ca an Jesusan Lázaro bamacē matá me naēcēnu mēnioēxancēbi cuēnquin baísquimia isēxancē unicaman Jerusalénuxun a bana ñuiacēxa. ¹⁸ Ñuia cuabiani ca anu 'icē unicama —usoquin ca Jesusan uni itsín 'acēma ñu 'axa —quixun sinani a isti sinánbiani Jesús mērananquini riqiuncēxa. ¹⁹ Usaía 'icancēbē ca fariseo unicamax canancēxa:

—Camina iscanin, camabi unix ca amí sinani a isi cuanxa. Usaía 'ia isquin camina 'unáncanti 'ain, nun Jesús 'acatsi quiax 'esēnanquinbi cananuna añubi oiman.

Griego banan banacē unían Jesús istisa tan

²⁰ Judíos unicamax Pascua anun carnero 'ati nētēn Jerusalénu cuanmainun ca griego banan banacē unicama raírnéxribi atubē Nucēn Papa Dios rabi cuancēxa. ²¹ Cuanxun ca Galilea menu 'icē éma itsi, Betsaida, anu 'icē uni, Felipe, a mēraquin cacēxa:

—Jesús cananuna istisa tanin.

²² Quixuan cacēx cuanxun ca Felipenēn Andrés pain cabiani a rabētaxbi cuanxun —griego banan banacē unín ca mi istisa tania —quixun Jesús cacēxa. ²³ Cacēxun ca Jesusan Felipecēñun Andrés cacēxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish cana 'ëx bamatancëx baísquiti 'ain. A nêtë ca bërí 'urama 'icën. ²⁴ Asérabi cana 'ën mitsu cain, me 'ucë mëu 'apácëma 'aish ca ñi bërú ain nami ax usabi 'imainun aín napu axribi nêtëtima usabi 'ia. Me 'ucë mëu 'apácëxun cuni ca aín nami nêtëcëbëbi aín napu ax cotancëxun upí oquín tuaia. ²⁵ Axa ënë nêtënu upiti tsótishi sináncë uni ax ca ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca axa ënë nêtënu ax cuëncësa oishi upiti tsótishi sináncëma uni, ax ainan 'aish nêtëtimoí xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ia. ²⁶ Axa 'ënan 'iisa tancë unin ca 'ëx cuëncësabi oquín 'ati 'icën. Usoquín 'ai ca uinu carana 'ëx 'ain, anuribi ax 'iti 'icën. An 'ëx cuëncësabi oquín 'acé unicama a ca 'ën Papan nuibaquín 'aquinia.

Jesusan aín bamati ñuia

²⁷ Cana 'itsaira masá nuitutin. ¿Uisaquín carana 'ën Papa cati 'ain? ¿Carana, Papan, bërí uisa cara ocaniabi ca 'ë iémit quixun cati 'ain? Usama ca. Uisa cara oti 'icë usa oquín 'acánun cana uacën. ²⁸ Papan, unicaman mix cuëncësa oquín mi rabinun ca uisashi cara, 'ë ocancëxbi asábi 'iti 'icën.

Cacëxun ca naínuax banaquín aín Papan cacëxa:

—Atúan 'ë rabinun cana mëniocën, mënio 'ixun cana 'ëa rabinun sinánmitëcënti 'ain.

²⁹ Usai naínuax banaia cuax ca anu 'icë unicama raírinëx —caná ca banaxa —quiacëxa. Quimainun ca raírinëxribi —ángel ca Jesúsbë banaxa —quiax quiacëxa. ³⁰ Quia ca Jesusan atu cacëxa:

—Ënë banax ca 'ën cuanun 'ën Papa quicëma 'icën. Mitsúnmi cuanun ca quiaxa. ³¹ Bërí ca ënë nêtënu 'icë unicama, cara 'ëmi sinania, cara 'ëmi sinanima quixun Nucën Papa Diosan isti 'icën. Isanan ca an 'ëmi sináncëma unicaman 'apu, ñunshin 'atimanën 'apuribi ax cushi 'icëbi 'ën unicama 'ibuatimoquín ñusmoti 'icën. ³² 'ëx unin i curúsocënu matáscë 'itancëxun cana camabi menu 'icë uni 'ëmia sinánun 'imiti 'ain.

³³ Ésoquín ca uisai 'iax cara bamati 'icë quixun cacëxa.

³⁴ Usaquían cacëxun ca unicaman Jesús cacëxa:

—An Nucën Papa Diosan bana cuënoé uni ñuixuncë unían a bana isquín unicama ñuixunia cananuna cuan, ax ca ésaí quia, Cristo ax ca nêtëtimoí xëñibua 'aínbi 'iti 'icën. ¿Usa 'aínbi caramina mín, axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uá, ax ca i curúsocënu matáscë 'iti 'icë quixun nu cain? ¿Ui cara Nucën Papa Diosnuaxa uni 'inux uá ax 'ic?

³⁵ Cacëxunbi ca Jesusan, 'ëmi camina sinánti 'ai quixun caquín ésaquín catëcëancëxa:

—Itsama nêtëinshi ca an mitsu upí oquín sinánmiti, ax mitsubë 'iti 'icën. Usa 'ain camina ax cuancëma pan 'ain, an mitsu 'unánmicësabi oi 'iti 'ain, ax cuancëbëmi usabi 'inun. A an 'unánmicëma uni, an ca uisai cara 'iti 'icë quixun 'unanima. ³⁶ Usa 'ain camina an mitsu upí oquín 'unánmiti, axa mitsubë 'aínshi, an 'acësaribi oquínmi mitsúnribi sinánun, aín bana ca asérabi 'icë quixun sinani ami catamëti 'ain.

Usaquín catancëx ca Jesús atun isnunma cuani nêtëacëxa.

Judíos unicama Jesúsmi sinántisama tan

³⁷ 'Itsa oquín Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isquínbi ca judíos unicaman ax ca asérabi Cristo 'icë quixun sinánma 'icën. ³⁸ Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana Isaiásnën cuënoësabi oi ca 'iacëxa. A banax ca ésaí quia:

Nucën 'Ibu, ¿Uinu 'icë unin cara, mín bana nun ñuixuncëxun cuaquín, asérabi ca quixun sinanx? ¿Uinu 'icë unin cara mínmi ñu 'aia isquín mix camina asérabi cushi 'ai quixun sinanx?

³⁹ Uisa 'aish cara ami sinántisama tania quixun unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan bëtsi banaribi Isaiás cuënoëmiacëxa. Ax ca ésaí quia:

⁴⁰ Nucën Papa Diosan ca acama atun nuitu mëu 'unántisama tanan atun pabitan cuaquínbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tanun 'imiáxa. 'Imianan ca atun bërún isquínbi, 'ëx cana cushiira 'ai quixun sinántisama tanía 'ën iëmisama 'inun 'imiáxa.

⁴¹ Ésaquín ca Isaiásnën cuënoëcëxa, an Nucën Papa Diosan 'imicëxun Jesusan usoquín ñu 'ati isanan bana ñuixunti iscë cupí.

⁴² Usa 'aínbi ca 'itsaira judíos uni 'imainun aín 'apu raírinëribi Jesús, ax ca Cristo, axa utia atun caíncë, a 'icë quixun sináncëxa. Atun nuitu mëu usaquín sinaníbi ca chiquiracëti banama 'icën, fariseo unicamami racuëti —atun sapi ca anua judíos unicama timëti xubunu nu atsínmitëcëntima 'icë —quixun sinani. ⁴³ Nucën Papa Dios cuëenun 'icësamairai ca a unicama fariseo unicamami racuëti atux cuëncësa oíshi 'iacëxa.

Jesusan bana cuaisama tancë cupí uni 'uchocë 'iti

⁴⁴ Usa 'ain ca Jesusan munuma banaquín atu cacëxa:

—Axa 'ëmi catamëcë uni ax ca 'ëmishi catamëtíma, Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, amiribi catamëtía. ⁴⁵ An 'ë iscë uni an ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aribi isia. ⁴⁶ An aín sinan

upíra 'ixun uni upí 'imiti 'ëx cana unicama ñu 'atima 'acé 'aishbi sinanati 'ëmi catamëti upí 'inun 'iminux uacën. ⁴⁷ Uinu 'icë unin cara 'ën bana cuaquinbi 'ëx quicësabi oquin 'aima, a uni cana 'ën 'uchoiman. 'Ëx cana ënë nêtënu 'icë uni 'uchoi uáma 'ain. Atúxa Nucën Papa Diosnan 'inux iénun cana uacën. ⁴⁸ An 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tancë uni ax ca 'ën bana quicësa oquin 'acëma cupí, ënë mecama cëñúti nêtën 'uchocë 'iti 'icën. ⁴⁹ 'Ëx cana 'ënbi sinánx banaiman. 'Ën Papa, an 'ë xuá, an ca uisai carana banati 'ain, uisoquin carana uni 'unánmiti 'ai quixun 'ë caxa. ⁵⁰ 'Ën cana 'unanin, an 'ë cacë bana ax ca anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nêtétimoi 'iti a 'icën. Usaquin 'unánxun cana 'ën Papan 'ë cacësabi oquin bana ñuin.

II. BAMATANCËXA JESUCRISTO BAIQUIA (13-21)

13

Jesusan aín 'unánmicë unicama tachuca

¹ Pascua anun carnero 'ati nêtëa 'icëma pan 'ain ca Jesusan 'unáncëxa, anúan ënë menuax aín Papanu cuanti nêtë ca 'uramatia quixun. Jesusan ca ënë menuxuan aín bana cuacë unicama camabi nêtën upí oquin nuibacëxa. Usa 'ain ca Jesús ax an atu nuibacë cupí bamaia aín unicaman —aséribi nu an nuibati ca usai bamaia —quixun 'unánti nêtë 'uramacëxa.

² 'Uramacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun Judas Iscariote, Simonan bëchicë, a Jesús uni 'inánti sinánmicëxa. Usoquian sinánmicë 'ain ca a ñantan Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan piacëxa. ³ Piquin ca —'ën Papan camabi ñu 'ibuamianan ënë nêtënu xuá 'aish cana anuribi cuantécënti 'ai —quixun sináncëxa. ⁴ Usaquin sinani ca pitancëx niruacëxa. Niruxun aín cutun pëxun nantancëx ca anun ratërëmëti chupan tsitëcërëquiacëxa. ⁵ Usai 'itancëxun ca 'unpax manë xapanu 'aruxun aín 'unánmicë uni achúshi achúshi tachucatacëxun anun ratërëmëti chupan tatërëancëxa.

⁶ Tatërëntancëxa aribishi tachucati aia ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Min caramina 'ë tachucati 'ain?

⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uisa cupí carana 'ën ësoquin mitsu 'ai quixun camina bërí 'unaniman. Nêtë itsin cuni camina 'unánti 'ain.

⁸ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ëx mi meúra 'icë camina uisa nêtënbi min 'ë tachucatima 'ain.

Ësoquian cacëxun ca Jesusan catëcëancëxa:

—'Ën mi chucacëma 'aish camina 'ënan 'itima 'ai —quixun.

⁹ Cacëxun ca Simón Pedronën:

—Usa 'ain ca 'ën taëishi 'axunma 'ën męcën rabë 'imainun 'ën maxcáribi chucat —quixun cacëxa.

¹⁰ Cacëxunbi ca Jesusan amiribishi cacëxa:

—Nashicëxa aín namicama upí 'ain ca unin nashitëcënquinma aín taëishi anun nicëxa chuaia chucati 'icën. Usaribiti camina micamax nashicësa 'aish, nuitu upíñu 'ain, 'aishbi camina micama achúshinëxëshi min nuitu upíma 'ain.

¹¹ Uin cara a uni 'inánti 'icë quixun 'unánquin ca —micama achúshinëxëshi camina min nuitu upíma 'ai —quixun cacëxa.

¹² Ësoquin caquin atu tachucatacëxun aín cutun bixun pañuax mesa rapasu tsóbutëcëntancëxun ca amiribishi catëcëancëxa:

—¿Uisa cupí carana 'ën ësoquin mitsu 'a quixun caramina 'unanin? ¹³ Mitsun camina 'ëx isana mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë a 'ai quixun 'ë cain. Aséribi cana 'ëx usa 'ain. ¹⁴ 'Ëx mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë 'ixunbi cana mitsu tachucan. Usaribiti camina micamax bëtsibë bëtsibë tachucananti 'ain. ¹⁵ 'Ënëx ca a tanquinmi usaribi oquin 'acanan 'ën mitsu 'acë 'icën. ¹⁶ Aséribi cana 'ën mitsu cain, "an uni ñu mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma". Usaribiti ca a xucé uni, ax an xucé abë sënëma 'icën. ¹⁷ 'Ënë banacama 'unánquin a bana quicësabi oquin 'ai camina chuámarua tani cuëncanti 'ain. ¹⁸ Mitsux camina cuënti 'ai quibi cana camabi mitsu ñui quiman. Ama. 'Ën caiscë unicama, mitsux caramina uisa uni 'ai quixun cana 'unanin. 'Ën 'unáncësabi oi ca Nucën Papa Diosan bana cuëñë, ësai quicësabi oi, 'iti 'icën: "An 'ëbëtan pán picë uni ax ca 'ëmi 'iáxa". ¹⁹ A unían aín sináncë ñu 'acëma pan 'ain cana mitsu can. Usaquin mitsu catancëx, 'ëx usai 'icëbëtan, camina aséribi carana 'ëx ui 'ai quixun 'unánxun 'acanan. ²⁰ Aséribi cana mitsu cain, uin cara 'ën bana ñuixunun 'ën xucé uni aín bana cuatia an ca 'ën banaribi cuatia. Usaribi oquin ca ui unin cara 'ën bana cuatia an Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banaribi cuatia.

*Judasnën a uni 'inántia Jesús ñuia bana**(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)*

²¹ Usoquin catancëx masá nuituquin ca Jesusan upí oquin atun cuaisabi oquin atu cacëxa: —Aséribi cana 'ën mitsu cain, mitsu achúshinën ca an 'atimonun uni 'ë 'inánti 'icën.

²² Cacëxbi ca aín 'unánmicë unicama ui ñui cara quia quixun 'unanima sináncasmai isanancëxa. ²³ Usa 'ain ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira Jesusan nuibacë, ax Jesús rapasu 'iacëxa. ²⁴ Usa 'icë ca Simon Pedronën, ui ñui cara quia ñucánun quixun sanánquin mëtúnquin cacëxa. ²⁵ Cacëxun ca axa a rapasu 'icë an Jesús cacëxa:

—¿Nucën 'Ibu, ui uni cara ax 'ic?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan pán chamara bixun cacëxa:

—A 'ën pán chamara ënë chabóxun 'ináncë uni, ax ca a 'icën.

Caxun ca pán chamaratsu chabóxun Simonan bëchicë, Judas Iscariote, a 'ináncëxa. ²⁷ 'Ináncëxuan bitsiashi ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën Judas bënëñquinshi sinánmiacëxa. Usaquian sinánmia ca Jesusan Judas cacëxa:

—Añu caramina 'acasi ca bënëñquinshi 'at.

²⁸ Usaquin caia ca mesa rapasu 'icë unicaman uisoti cara Jesusan usaquin Judas caia quixun sináncasmaquin cuama 'icën. ²⁹ Judas ax ca anu curíqui puruti ñusuti a niqúincë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca raírinën, Jesusan sapí isa Pascua nëtën piti ñu marutanun canan, ñuñuma uni ñu 'inántanun caxa quixun sináncëxa. ³⁰ Usa 'ain ca pán chamaratsu bixun pitancëx sënëñquiani Judas imë cuancëxa.

Axa quicësabi oi 'iti bana ió

³¹ Chiquiquiania Judas cuancëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Bëri, bamatancëx, 'ëx baísquicëbëtan ca unin 'unánti 'icën, 'ëx cana aséribi Nucën Papa Diosan xuá a 'ai quixun. 'Unánan ca uisaira cushi cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánti 'icëen piti ñu marutanun canan, ñn. ³² Uisaira cushiñu cara ax 'icë quixun 'unánquian unin a rabinun ca Nucën Papa Diosan uni 'inux anuax uá 'icë, 'ë baísquimiti 'icën. Usocëbëtan ca 'ëx cana aséribi aín Bëchicë 'ai quixun 'unánquin unin 'ëribi rabiti 'icën. Bëribi ca usai 'iti 'icën.

³³ Xëñibutíma cana bënëtishi mitsubë 'iti 'ain. Mitsubë 'itancëx cuancë camina 'ë barinuxun 'ain. Usa 'ain cana 'ën judíos unicama cacësabi oquin bëri mitsuribi cain, anu 'ëx cuancë anu camina mitsux cuantima 'ain. ³⁴ Mitsun 'unáncëma bana ió ënëribi cana axa quicësabi oími 'inun mitsu cain, mitsúxbi camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. 'Ën mitsu nuibacësaribi oi camina micamax bëtsibë bëtsibë upiti nuibananti 'ain. ³⁵ Micamaxmi bëtsibë nuibanania isquin ca camabi unin, ënë unicamax ca aséribi Jesusan 'unánmicë 'icë quixun 'unánti 'icën.

*Pedronën a ñuiquin uni paránti Jesusan ñuia**(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)*

³⁶ Usaquian cacëxun ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Uinu caramina cuanin?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina bëri 'ëbë cuantima 'ain. Anúnmi cuanti nëtë sënëncëbë camina cuanti 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Uisa cupí carana bëribi mibë cuantima 'ain? Unían 'ë 'anúnbi cana mibë cuanti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Aséribi caramina unin mi 'acasëxbi 'ëbë cuanti 'ain? Aséribi cana 'ën mi cain, 'atapa banatisama pan 'ain camina —'ën cana a uni 'unanima —quixun 'ë ñuiquin rabë 'imainun achúshi oquin uni cati 'ain.

14*Nucën Papa Diosnan 'inux ca uni Jesúsmi catamëti 'icë quicë bana*

¹ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Masá nuituaxma ca 'ican. Nucën Papa Diosmi camina catamëti 'ain. Nucën Papa Diosmi catamëti ca 'ëmiribi catamët. ² 'Ën Papan 'icënu ca anu 'iti 'itsa 'icën. Anu 'iti 'aíma 'ain cana, anu 'iti ca 'aíma 'icë quixun mitsu catsían. Usa 'ain cana anumi 'icánti a mitsu mënioxuni cuanin. ³ Mënioxunbëtsini cana anumi 'ëbë 'inun mitsu bitsi utëcënxun 'ain, 'ëx anu 'icë anumi mitsux 'ëbë 'inun. ⁴ 'Ëx anu cuanti a 'unánan camina ëx anun cuanti bai aribi mitsun 'unanin.

⁵ Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Uinu caramina cuanin, a cananuna 'unaniman. ¿Usa 'ixun caranuna uisaxun mix anun cuanti bai 'unánti 'ain?

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ēx cana anun cuanti bai, a 'ain. 'Ianan cana an Nucèn Papa Diosan sináncé ñucama 'unánquin ax cuëncésabi oquin 'acé, a 'ain. 'Ianan cana an uní anun tsóti nètè 'ináncé, a 'ain. Uix cara Nucèn Papa Diosnu cuainsa tania ax ca 'ëmi pain catamèti 'icèn. ⁷ Mitsun 'è upí oquin 'unáncé 'ixun camina 'ën Paparibi upí oquin 'unántsian. Usa 'ain camina bèri a 'unanin, a camina isan.

⁸ Quia ca Felipenèn cacéxa:

—Nucèn Papa Dios ca nu ismit. Bètsi ñuuma, ashi cananuna mi ñucatin.

⁹ Cacéxunbi ca Jesusan cacéxa:

—¿Camabi nètèn mitsubè 'iabi caramina uisa uni carana 'ai quixun 'è 'unaniman? An 'è iscè uni, an ca Nucèn Papa Diosribi isia. ¿Usa 'aínbi caramina uisa cupí, nu ca Nucèn Papa Dios ismit quin? ¹⁰ ¿'Ēx cana Nucèn Papa Diosbè 'ain, Nucèn Papa Dios ax ca 'èbè 'icè quixun caramina sinaniman? 'Ēn mi cacé bana ènèx ca 'ënbi sinani quicé banama 'icèn. Ax 'èbè 'ixun ca Nucèn Papa Diosan ax cuëncé ñu 'anun 'è 'amia. ¹¹ 'Ēx cana Nucèn Papa Diosbè 'ai quianan Nucèn Papa Dios ax ca 'èbè 'icè quia camina a banax ca aséribi 'icè quixun sinánti 'ain. 'Ēx quicé bana ax ca aséribi 'icè quixun sinánquinmabi camina 'ën ñu 'aiami iscè, acama cupí, 'èx cana aséribi Nucèn Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unánti 'ain.

¹² Aséribi cana 'ën mitsu cain, 'èx Nucèn Papa Diosnu cuancé cupí ca axa 'èmi catamécè uni, an 'ën 'acé ñuribi 'ati 'icèn, 'anan ca 'ën 'acésamaira oquin ñu 'ati 'icèn. ¹³ Añu caramina 'ën anèn ñucácsa oquin 'èx cuëncésabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain, Nucèn Papa Dios ca cushiira 'icè quixuan 'ën 'aia isquin unin 'unánun. ¹⁴ Añu caramina 'è sinánquin 'èx cuëncésabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain.

Jesusan aín Bèru Ñunshin Upí aín unicamanu xuti

¹⁵ Aséribi 'èmi sináncé 'ixun camina 'ën mitsu cacésabi oquin ñu 'ati 'ain. ¹⁶ Usaquinmi 'acébètan cana an mitsu 'aquinti a mitsubèa 'inun xunun Nucèn Papa Dios ñucáti 'ain, axa xénibua 'aínbi mitsubè 'inun. ¹⁷ Ax ca Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upí 'icèn, an Nucèn Papa Diosan sináncé ñucama 'unáncé, a. A ca an Nucèn Papa Diosan bana sináncéma unin ui cara ax 'icè quixun 'unántima 'icèn, ca a istima 'icèn. Usa 'aish ca atux Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upíñu 'itima 'icèn. Usa 'aínbi camina mitsun a 'unánti 'ain, axa mitsunu 'ianan xénibua 'aínbi mitsubè 'icè cupí. ¹⁸ 'Ēn cana mitsu 'ibuñumoima, cana mitsunu utécènin. ¹⁹ 'Itsama nètè 'icébètan ca an Nucèn Papa Diosan bana cuacéma unin 'è istécèntima 'icèn. Usa 'aínbi camina mitsun 'è istécènxun 'ain. 'Ēx pain Nucèn Papa Diosbè 'icè cupí camina usaribiti mitsúxribi abè 'inuxun 'ain. ²⁰ A nètèn camina 'unánunax 'acaní, 'èx cana 'ën Papabè 'ain, usaribiti camina mitsux 'èbè 'ain, 'èxribi mitsubè 'imainun. ²¹ An 'ën bana 'unánquin ax quicésabi oquin 'acé uni ax ca axa 'èmi aséribi sináncé uni a 'icèn. Axa 'èmi sináncé uni a ca 'ën Papánribi nuibatia. Usaribi oquin cana 'ènribi a uni nuibaquin uisaira carana 'èx 'ai quixun 'unánminuxun 'ain.

²² Cacéxun ca Judas Iscariote ama, bètsi Judasnèn Jesús cacéxa:

—¿Uisa cupí caramina nu uisaira caramina mix 'ai quixun ismiquinbi an Nucèn Papa Diosan bana cuacéma unicamaribi ismitima 'ain?

²³ Cacéxun ca Jesusan cacéxa:

—Uix cara 'èmi sinania, ax ca 'èx quicésabi oi 'iti 'icèn. Usai 'ia ca 'ën Papan nuibati 'icèn. An nuibacébè cana 'ën Papabè 'èxribi a unibè 'iti 'ain. ²⁴ Axa 'èmi sináncéma uni ax ca 'èx quicésabi oi 'ima. 'Ēn mitsu cacé bana, ènèx ca 'ënbi sinanx quicéma 'icèn. Ax ca Nucèn Papa Dios, an 'è ènu 'inun xuá, an 'è sinánmicé 'icèn. ²⁵ Mitsubè ènè nètènu 'ixúinshi cana ènè banacama mitsu ñuixunin. ²⁶ Usa 'aínbi ca Nucèn Papa Diosan 'è cupíshi aín Bèru Ñunshin Upí, an uni 'aquinti, xuti 'icèn. Xucéxun ca an camabi ñu 'unánmianan 'ën ñuixuncé banacama manutimoquin mitsu sinánmíti 'icèn.

²⁷ 'Ēx cuancébèbi camina chuámashirua bucucanti 'ain. 'Ēn 'imicèx camina ènè menu 'icè ñu sinani cuëncésamaira oi 'ènan 'aish cuèni chuámarua 'iti 'ain. Usa 'ain ca masá nuituaxma 'ianan racuèaxma 'ican. ²⁸ 'Ēn mitsu, cana cuanin, cuantancèxbi cana mitsubè 'inun utécèni cuani quixun cacéxun camina camaxunbi cuacan. Aséribi 'èmi sináncé 'aish camina mitsux, 'èsamaira 'ën Papa anu cana cuani quixun 'ën cacéx cuèèntsian. ²⁹ Ènè ñucama 'iisama pain 'ain cana mitsu ñuixuan, mitsúnmi ènè ñucama 'ia isquin, aséribi cana 'èx Nucèn Papa Diosan xuá 'ai quixun 'unánun.

³⁰ Ènè banacamaishi cana mitsu cain. An ènè menu 'icè unicama ax cuëncésa oquian 'anun 'amicé 'apu ca aia. Usa 'ain cana bana itsiribi ñuixun mitsu caiman. Uxunbi ca an 'è uisoima. ³¹ Usa 'aínbi cana camabi unían 'èx cana 'ën Papami sinani quixun 'unánun, an 'è cacésabi oquin 'ain. Ènèishi cana mitsu cain. Cuanti ca nirut —quixun ca Jesusan aín 'unánmicé unicama cacéxa.

15

Aín icēñun uvasñen pēñan Jesusan bana ñuixuan

¹ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ēsa ca. 'Ēx cana uvas 'apacē aín i rarasaribi 'ain. 'Imainun ca 'ēn Papax an ñu 'apacē bēruancē unisa 'icēn. ² Usa 'ixun ca an uinu 'icē 'ēn pēñanēx cara bimiñuma 'icē a tēaxun nia. Nianan ca uinu 'icē 'ēn pēñanēx cara bimiñu 'icē a upíra oquian tuanun ramēnioia. ³ Micaman 'ēn mitsu ñuixuncē bana cuacē cupí camina mitsun nuítu mēniocē 'aish upí 'ain. ⁴ 'Ēx mitsubē 'imainun ca mitsúxribi 'ēbēbi 'it. Ēsa ca: Uva pēñan pēónxquicē 'aish aín i rarami upiti tacáshquicēma 'ixun ca upí oquin tuaima. Upiti aín rarami tacáshquicē 'ixun cuni ca upí oquin tuaia. Usaribiti camina mitsux aséribi 'ēbē 'ima uvas tuáñumasaribi 'iti 'ain.

⁵ 'Ēx cana uvas aín i rarasaribi 'ain. Aín pēñánsaribi camina mitsux 'ain. Usa 'aish camina 'ēmi catamēanan 'ēmi upiti sinánan 'ēx mibē 'ain, mín sinan 'ēn sinánsaribi 'aish 'ēx cuēēncēsabi oquin 'anan 'ēn bana quicēsabi oi 'iti 'ain. 'Ēx mitsubēma 'ain camina 'ēx cuēēncēsa oi 'itima 'ain. ⁶ Uva pēñan bimiñuma ax ca unin tēaxun nicēx xania. Xania bucúnrutancēxun tsí rēquirucēmi nicēx ca xaratia. Usaribiti ca axa 'ēmi catamēti 'ēmi sináncēma unicamax 'iti 'icēn.

⁷ Mitsux 'ēmi catamēanan 'ēn bana manuima 'ēx quicēsabi oi 'icē 'ixunmi ñucácēxun ca Nucēn Papa Diosan mitsúnmi cacēsabi oquin mitsu 'aquinti 'icēn. ⁸ Mitsun 'ēn sinánsaribi 'ixun upí ñu 'aia isquin ca unin 'unánti 'icēn, mitsux camina aséribi 'ēn uni 'ai quixun. Usa 'ixun ca mitsu cupí unin Nucēn Papa Dios rabiti 'icēn. ⁹ 'Ēn Papan 'ē nuibacēsaribi oquin cana mitsu 'itsaira nuibatín. 'Ēn mi nuibamainun camina 'ē manuima 'ēmi sinánti 'icanín. ¹⁰ Ax quicēsabi oi 'ia ca 'ēn Papa Diosan ēnquinma 'ē nuibatia. Usaribitimi 'ēx quicēsabi oi 'ia cana 'ēnribi ēnquinma mitsu nuibatín.

¹¹ 'Ēx 'icēsaribitimi mitsúxribi chuámarua taní cuēēni bucucanun cana ēnē banacama ñuixunquin mitsu cain. ¹² Ēnēx ca aséribi ax quicēsáimi 'icanti bana a 'icēn: 'Ēn mitsu nuibacēsaribiti camina bētsibē bētsibē nuibananti 'ain. ¹³ Abēa nuibanancē uni axa bamati 'aínbi ca a uni bamati rabanán a nuibacē uni ax bamati 'icēn. Usa unin ca uni itsin 'acēsamaira oquin uni nuibatia. ¹⁴ 'Ēn cacēsabi oi 'i camina mitsux 'ēbē nuibanancē uni 'ain. ¹⁵ Usa 'ain cana 'ēn ñu mēēmīcē uni camina 'ai quixun mitsu caiman. An ñu mēēxuncē unin ca uisoquin ñu 'ati cara an ñu mēēmīcē unin sinania quixun 'unanima. 'Ēbē nuibanancē unicama camina 'ai quixun cana mitsu cain. Usa 'icē cana 'ēn Papan 'ē cacē ñucama mitsu 'unánmian. ¹⁶ 'Ēx mitsun 'ibu 'inúnmi 'ē caiscancēxunmabi cana 'ēnan 'inun mitsu 'ēnbi caisan. Usotancēxun cana mitsúnmi 'ēn sinánsaribi 'ixun upí ñuishi 'anun mitsu can, xēnibua 'aínbia Nucēn Papa Dios cuēēnun. Usaquin 'aia ca 'ēx cuēēncēsabi oquinmi ñucácēxun mitsu 'axúnti 'icēn. ¹⁷ Usa 'ain cana mitsu catēcēnin, camina bētsibē bētsibē nuibananti 'ain.

Jesúsēñun aín unicamamia ēnē nētēnu 'icē uni nisha

¹⁸ Ēsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicamaxa mitsumi nishcēxun camina sinánti 'ain, 'ēmi pain ca nishcancēxa quixun. ¹⁹ Mitsun atun sinánsaribi 'icē ca an Nucēn Papa Diosmi sináquinma ēnē nētēnu 'icē ñuishi sináncē unicaman mitsu nuibatsiania. 'Aínbi camina mitsux 'ēn caiscē 'aish, atun sinánsama 'ain. Usa 'ain ca atun nuibatima mitsumi nishia. ²⁰ 'Ēn ēsaquin mitsu cacē a camina sináncanti 'ain, "an uni ñu mēēxuncē uni an ca an a ñu mēēmīcē uni inuíma". 'Ēmi pain nishquin ca unin 'ē bētsi bētsi oia. Usaribi oquin ca 'ēnan cupí mitsu unin bētsi bētsi oti 'icēn. Usa 'aínbi ca uni raírínēn 'ēn bana cuati 'icēn. Usaribi oquin ca 'ēnan cupí uni raírínēn mitsun bana cuati 'icēn. ²¹ Nucēn Papa Dios an 'ē xuá a 'unáncēma 'ixun ca 'ēnan cupí raírí unin mitsu bētsi bētsi onuxun 'aia.

²² 'Ēn atu bana ñuixuni uáma 'ain ca atux usabí 'itsíanxa. 'Aínbi cana 'ēx uá 'ixun atu bana ñuixuan. Usa 'ain ca 'ēn bana 'unanibi 'ēmi catamēisama tancē cupí aín 'ucha tērēncēma 'aish atun 'uchabi 'icēn. ²³ Axá 'ēmi nishcē uni, ax ca 'ēn Papamiribi nishia. ²⁴ Atúan isnun 'ēn uni itsin 'acēma ñu 'acēma 'ain ca atux usabí 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca 'ēn 'acē ñucama isaxa. A cupí ca 'ēmi nishanan 'ēn Papamiribi nishaxa. ²⁵ Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo ax ca 'ē ñui ésaí quia: "Ēn 'atima ñu 'acē 'aímabi ca 'ēmi nishcanxa". A bana quicēsabi oi ca 'ia.

²⁶ Unicamax 'ēmi nishcē 'aínbi ca aín Bēru Ñunshin Upí, an Nucēn Papa Diosan sináncē ñucama 'unánan uni 'aquincē, an uisa carana 'ēx 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'icēn. Ax ca an Nucēn Papa Diosan sináncē ñucama 'unáncē, a 'icēn. A cana Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin mitsubēa 'inun xuti 'ain. ²⁷ Mitsúnribi camabi nētēn 'ēbē 'ixun 'ēn bana ñuixunia cuanan 'ēn ñu 'aia iscē 'ixun camina 'ē ñuiquin uisa carana 'ēx 'ai quixun unicama 'unánmiti 'ain.

16

¹ Nucên Papa Diosmi manuaxmami 'icánun cana ênê bana mitsu ñuixunin. ² Mitsúxmi 'ënan cupí ca anua judíos unicama timéti xubunu atsintécëanxmami 'inun mitsu chiqúncanuxun 'aia. Nucên Papa Dios cuêëncësabi oquin isa 'aia quixun sinánquin ca unin mitsu bêtsi bêtsi oquin 'ati 'icên. Usai 'ia camina isti 'ain. ³ Uisa nêtênbi Nucên Papa Dios 'imainun 'ëribi 'unáncëma 'ixun ca usóquin mitsu 'ati 'icên. ⁴ Usoquian unin 'atimocëxunmi a sinánun cana usai ca 'iti 'icê quixun mitsu cain.

Aín Bëru Ñunshin Upitan Nucên Papa Diosan unicama 'unánmiti bana

Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicê unicama cacëxa:
 –Camabi nêtên mitsubê 'ixun ñuixunxunmabi cana cuanuxun bërí, unían bêtsi bêtsi ocëxunmi a sináncanun, ênê banacama mitsu ñuixunin. ⁵ Bërí cana an 'ën xuá anu cuanin, abê 'i. Ësaquin 'ën cacëxunbi camina mitsu achúshinênbi uinaira carana cuanin quixun 'ë ñucatanin. ⁶ Ë ñucátimabi camina 'ën cacëx masá nuitucanin. ⁷ Usai 'iabi cana aséribi mitsu cain, upitaxmi 'ë cupí 'icanun cana 'ëx cuanin. 'Ëx cuancëbëma ca an uni 'aquinti, Nucên Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí, ax mitsubê 'i utima 'icên. Usa 'aínbi cana 'ëx cuanquin a xuti 'ain. ⁸ An ca Nucên Papa Diosan bana cuacëma unicama atux ca 'uchañu 'icê quixun 'unánmianan, usai ca 'ëmi catamëti, uni upí nuituñu 'iti 'icê quixun 'unánmianan, Nucên Papa Diosan ca 'ëmi sináncëma unicama atun 'ucha cupí castícantí 'icê quixun 'unánmiti 'icên. ⁹ 'Ëmi catamëti sináncëma cupí ca atux 'uchañuira 'icên. ¹⁰ 'Ën Papanu cuancëmi mitsun 'ë istécëncëbëtanma ca atun uisai cara 'ëmi catamëcê 'aish uni upí 'iti 'icê quixun 'unánti 'icên. ¹¹ An ênê nêtënu 'icê unicama 'ibuacê ñunshin 'atimanën 'apu ca castícanuxun 'uchocê 'icên. Usa 'ain ca axa 'ëmi catamëcëma unicanaribi, usaribiti ca atux castícané 'iti 'icê quixun 'unánti 'icên.

¹² 'Ën a mitsu ñuixunti bêtsi banacamariibi ênu 'aínbi camina 'ën bërí ñuixuncëxunbi uisai quicê cara quixun cuacantima 'ain. ¹³ 'Aínbi ca Nucên Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí, an Nucên Papa Diosan sináncê ñucama 'unáncê, an mitsubê 'ixun, 'ën mitsu ñuixuncê banacama ax cara uisaira quicê 'icê quixun mitsu 'unánmianan uisa ñucamax cara upí 'icê mitsu 'unánmiti 'icên. An ca anbi sináncësa oquinma, Nucên Papa Diosan cacëxuan cuacê ñucamaishi mitsu 'unánmiti 'icên. 'Unánmianan ca uisai cara 'ën unicama ênê nêtënuax 'ianan Nucên Papa Diosan nêtënuaxribi 'iti 'icê quixun mitsu 'unánmiti 'icên. ¹⁴ An ca 'ën sináncê ñucama 'unánquin usaribi oquin mitsu 'unánmiti 'icên. An mitsu 'unánmicê cupí camina 'ë rabiti 'ain. ¹⁵ 'Ën Papan ñu ax ca 'ënanribi 'icên. Aín sinánsaribi ca 'ën sinan 'icên, 'ën cushix ca aín cushisaribi 'icên. Usa 'ain cana mitsu can, aín Bëru Ñunshin Upí an ca 'ën sináncê ñucama 'unánquin usaribi oquin mitsu 'unánmiti 'icên.

Masá nuitutancëxbi ca aín unicama chuámarua tani cuëënti 'icê quiáxa Jesús quia

¹⁶ 'Ënu mitsubê 'itancëxbi nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë istécëncanti 'ain. Anu Nucên Papa Dios 'icê anu cana cuanin.

¹⁷ 'Ësoquian cacëx ca aín 'unánmicê unicama raírinëx canancëxa:
 –¿Uisai quicê bana cara, “ënu mitsubê 'itancëx nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë 'istécënti 'ai”, quianan, “anu Nucên Papa Dios 'icê anu cana cuanin” quicê ênëx 'ic? ¹⁸ Quianan ¿uisa cupí cara “itsama nêtëinshi” quiax quin? Cananuna cuatima –quiax canancëxa.

¹⁹ A ñucácatsi quiáxa canania 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:
 –'Ënu mitsubê 'itancëx nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë istécënti 'ai quixun 'ën mitsu cacê bana ñui caramina cananin? ²⁰ Aséribi cana 'ën mitsu cain, 'ë cupí camina masá nuituti bëunan mescúcanti 'ain. Mitsúxmi usai 'imainun ca an Nucên Papa Diosan bana cuacëma unicama cuëënti 'icên. Masá nuitutancëxbi camina mitsux 'ë cupí chuámarua tani cuëënti 'ain. ²¹ Anúan bacënti nêtên ca xanu paë tani bënëtia. Usa 'aínbi ca nanipacëtancëxun aín tuáratsu isi –cana bacëan –quixun sinani cuëëni, chuámashi tanquin, bërâma paë tancê a manuia. ²² Usaribiti camina mitsux bërí masá nuitutin, 'aishbi camina 'ë istécëni cuëëinquin chuámashirua tanti 'ain, uinu 'icê unínbi sinanamitisama oi.

²³ A nêtên camina uisai quicê cara 'ën mitsu cacê bana ênëx 'icê quixun 'ë ñucánuxunma 'ain. Aséribi cana mitsu cain, 'ëx quicësabi oquinmi a ñucácëxun ca Nucên Papa Diosan mitsu 'axunti 'icên. ²⁴ 'Ënan 'ixunbi camina 'ëx quicësabi oquin aña ñubi Nucên Papa Dios ñucácancëma pain 'ain. Ca ñucát. Ñucácëxun ca cuëëinra cuëënun an mitsu 'axunti 'icên.

Axa aín unicamami nishcê unicasama cushiira ca Jesucristo 'icê quicê bana

²⁵ Canan ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Bëtsi ñu ñuicësoquin cana 'ën 'unánmisa tancë banacama mitsu ñuixuan. Usa 'aímbi cana 'itsama nètë 'icëbëtan bëtsi ñu 'acësoquin ñuiquinma upí oquin cuaquinmi 'unánun Nucën Papa Dios ñuiquin mitsu ñuixunti 'ain. ²⁶ Usacëbëtan camina 'ënan cupí Nucën Papa Diosan mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. 'Einshi mitsu a ñucáxunti caínquinma camina mitsúnbi abë banaquin a ñucáti 'ain. ²⁷ An ca asérami mitsu nuibatia. Mitsúxmi 'ëmi sinánan 'ëx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sináncë cupí ca an mitsu nuibatia. ²⁸ Nucën Papanuax cana ënë nètënu uacën. Uá 'aishbi cana ënë nètënuax amiribishi Nucën Papabë 'i cuantëcënin.

²⁹ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Asábi ca, bëri camina bëtsi ñu ñuicësoquin ñuiquinma —usa ca —quixúnu upí oquin 'unánun nu bana ñuixunin. ³⁰ Bëri cananuna 'unanin, upí oquin camabi ñu 'unánquin camina bana ñuixuanan bëtsi ñuribi 'an. A cupí cananuna mi ñucátëcëninma, asérami ca usa 'icë quixun 'unánan mix camina asérami Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin.

³¹ Esoquian cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Usa 'ain caramina bëri pain 'ëx cana asérami Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin? ³² Unanibi camina bëribi camáxbi 'ë ëbiani tsuáquiquiani amami amamitan cuanti 'ain. Usai camina bëribi 'ë ëbiani cuancanin. Mistúxmi 'ë ëbiani cuancëbëbi cana 'ëshi 'ima, Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icën. ³³ 'ëmi catamëtími chuámashirua 'aish upitax 'icánun cana ënë banacama mitsu ñuixuan. Ënë nètënuax camina mitsux 'ënan cupía mitsumi nishquin unin 'atimocë 'inuxun 'ain. Usai 'ibi camina bënëtima 'ëmi cushicanti 'ain. An ënë menu 'icë unicama 'ibuacë 'icëbi cana 'ën ñunshin 'atimanën 'apu ñusmon.

17

Aín 'unánmicë unicama Jesusan Nucën Papa Dios ñucáxun

¹ Usaquin aín 'unánmicë unicama caishi manámi bësuí abë banaquin ca Jesusan aín Papa cacëxa:

—Papan, unían 'ë 'ati nètë ca uaxa. Min camina 'ëx, min Bëchicë 'icë, bamacëbi 'ë baísqimíti 'ain, 'ë rabiqian camabi unin mix camina asérami cushiira 'ai quixun 'unánun. ² Min camina ui unicama caramina min Bëchicë 'ëmi sinánmi, acamaxa xëñibua 'aímbi minan 'aish mibë 'inun 'iminun 'ë can. ³ Ui unin cara mixëshimi asérami Dios 'icë, mi 'unánan minmi ënë menu unun xuá, 'ë 'unáncë, a unicamaxëshi ca xëñibua 'aímbi minan 'aish mibë 'iti 'icën.

⁴ Mi ñuiquin unicama ñuixuanan cana minmi a 'anun quixun ënë menu 'ë xuá ñucamaribi 'aquin sënëon, minmi 'ë cacësabi oquin. ⁵ Usa 'ain camina ënë nètëa unicéma pain 'ain 'ëx 'iásabi oi misaribi 'itëcënun, minu cuania 'ë 'imitëcënti 'ain.

⁶ Minmi usama 'icëbi 'ëmi sinánmicë, acama cana uisa caramina mix 'ai quixun 'unánun bana ñuixuan. Min unio 'aísha minan 'icëbi camina 'ëmia sinánun 'imia. Usaquinmi 'imicëx ca 'ën min bana ñuixuncëxun cuati ax quicësabi oi 'iata. ⁷⁻⁸ Min 'ë cacësabi oquin cana ënë unicama bana ñuixuan. Ñuixuncëxun ca —asérami ca —quixun atun sinánquin asérami cana 'ëx minuax uá 'ai quixun 'unánan min camina 'ë xuacë quixun 'unania. Usa 'ixun ca atun 'unania, 'ën atu ñuixuncë banacama ax ca min 'ë sinánmicë 'icë quixun.

⁹ Atu sinani cana mibë banain. An min bana cuacëma unicama cana mi ñucáxuniman. Minmi minan 'inun 'ëmi sinánmicë unicama ënëishi cana mi ñucáxunin. ¹⁰ Uicamax cara 'ëmi sinania acamax ca mimiribi sinania. Usaribiti ca uicamax cara mimi sinania acamax ca 'ëmiribi sinania. 'Ën sinánsaribi ca atun sinan 'icën.

¹¹ Ënë nètënu cana 'ëx tiqiman, cana mibë 'i cuanin. 'Ëx cuancëbë ca atux ënë nètënu bërúti 'icën. Mix 'uchañuma 'aish upíra 'ianan cushiira 'ixun camina minmi minan 'inun 'ëmi sinánmicë unicama ënë bërúanti 'ain. 'Ëx mibë 'icësaribitia atux bëtsibë nuibanani achúshi sinánñuishi 'aish achúshisa 'inun camina atu bërúanti 'ain. ¹² Ënë nètënu atubë 'ixun cana minmi 'ë 'ináncë unicama min cushínbi bërúan. 'Ën bërúancëxun ca acama achúshinëñbi 'ëmi sinánti encëma 'icën. Usa 'aímbi ca achúshi uni axa usai 'iti 'ia, an cuni 'ëmi sinánti ëanxa, a ñuia min bana cuënëo quicësabi oquin.

¹³ Bëri cana anu mi 'icë anu cuanin. Ënë nètënuax cuancëma pan 'ixun cana atu 'ëx 'icësaribitia chuámarua tani cuëñun atun cuamainun mi ñucáxunin. ¹⁴ 'Ën cana ënëcama min 'ë sinánmicë bana upí, ashi ñuixunquin 'unánmia. 'Aímbi ca an ënë bana cuacëma unicamax atumi nishia, 'ëx 'icësaribitia atux ënë nètënu 'icë ñuishi sináncëma 'ain. ¹⁵ Ënë nètënuami atu binun quixun cana mi ñucatiman. An min bana cuacëma unicamaxa atumi nishcëbëtanbimi ñunshin 'atimanën 'apun 'ibuati rabanán bërúanan quixun cana mi atu ñucáxunin. ¹⁶ 'Ën 'acësaribi oquin sinánquin ca atun, an min bana cuacëma unicaman sináncësa oquin sinanima. ¹⁷ Usa 'ain camina min sináncësaribi oquin sinánan min bana quicësabiira oíshi 'inun atu 'imíti 'ain. ¹⁸ Minmi ënë nètënu 'icë unicama mimi sinánun 'aquinun 'ë xuásaribi oquin, cana

ënë unicama mimi sinánun unicama 'aquinun xutin. ¹⁹ Atun min bana upí oquin 'unánquin mix cuëncésabi oquinshi 'anun cana 'ën mix cuëncésabi oquinshi 'ain.

²⁰ 'Ixunbi cana ënë unicamaishi mi ñucaxuniman. Atúan bana ñuixuncëxun cuatía ax 'ëmi catamëti unicamaribi sinánquin cana mi ñucatin. ²¹ An 'ën bana cuatí unicaman, 'ëmi catamëquin, bëtsin sináncésaribi oquin sinánti cupí cana mi ñucatin. Mixmi 'ëbë 'imainun 'ëx mibë 'icésaribitia nun sinánsaribi 'aish atux nubë achúshisa 'inun cana mi ñucatin. Ënë nëtënu 'icë unicaman, aséribi camina min 'ë xuacé quixun 'unánuan atux bëtsin sináncésa oquinshi sinani, 'itsa 'aishbi achúshisa 'inun cana mi ñucatin. ²² Nux cananuna rabë 'aishbi achúshishi 'ain. Usaribitia atux 'itsa 'aishbi achúshisaishi 'inun cana 'ëx misaribi 'ixun atúxribia 'ésaribi 'inun 'imian. ²³ Mix 'ëbë 'icésaribiti cana 'ëx atubë 'ain, atúxa aséribi nuibanani bëtsin 'acésaribi oquin sinani achúshisa 'inun. Atúxa usa 'ain ca an min bana cuacëma unicaman 'unánti 'icën, aséribi camina min 'ë xuacé quixun. 'Unánan ca, 'ëmi 'acésaribi oquin camina an 'ën bana cuacé unicama nuibati quixun 'unánti 'icën.

²⁴ Papan, ënë nëtë unitisama pan 'ain camina 'ë nuibaquin misaribi 'inun min cushi 'ë 'ináncën. Usa cana 'ëx 'ai quixun isnúxa minmi 'ë 'ináncé unicamax anu 'ëx 'icë anuribi 'ëbë 'iti cana cuëënin. ²⁵ Papan, upíira sinánñu camina 'ain. Usa 'icëbi ca an min bana cuacëma unicaman mi 'unanima. 'Aínbi cana 'ën mi 'unan, an 'ën bana cuacé unicamaribi ca aséribi camina min 'ë xuacé quixun 'unania. ²⁶ 'Ëx atubë 'imainun min 'ë nuibacésaribitia atúxribi bëtsibë bëtsibë nuibananan cana uisaira caramina mix 'ain quixun atu 'unánmian. Usa 'ixun cana usabi oquin 'unánmiti 'ain.

18

Policíanëan Jesús bia

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ 'Ësoquin abë banaquin aín Papa Dios catancëx ca Jesús aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun achúshi acama buani Cedrón cacë baca ësquicë, a inubiani 'uri anu i 'apacë naëratsu, anu cuancëxa. ² A naëx ca anu Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëribi 'itsai timëcë 'ixuan, Judas, an Jesús uni 'inánti, anribi 'unáncé 'iacëxa. ³ Usa 'ain ca an 'unánxun Judasnën, judíos sacerdotenën cushicamabëtan fariseo unicaman xucë policíacëñun suntárucamaribi buáncëxa. Buáncëxun raírinëan buí ërëncë buánmainun raírinën anun 'acanananti manë xëtocë 'imainun i tēacë acama buanx ca Jesúsmi bëbacancëxa. ⁴ Ami bëbaia ca, bërâma usocanti 'unánxunbi 'ë uisoí cara aia quixun sinánquin mëramiquin Jesusan atu cacëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

⁵ Cacëxun ca —Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna barin —quixun cacancëxa. Usaquin cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx cana a 'ain.

Usai quimainun ca Judas, an Jesús atu 'inánti, ax atubë 'iacëxa. ⁶ —'Ëx cana ami mitsun baricë a 'ai —quixun Jesusan cacëx ca caxutan titiquí camáxbi menu nipacëacëxa. ⁷ Usai 'ia ca amiribishi Jesusan ñucátëcëancëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

Cacëxun ca:

—Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna bari —quixun cacancëxa.

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana a 'ai quixun cana mitsu can. Usa 'ain camina mitsun 'ë bariquin 'ëbë 'icë unicama ënë cuantánun ënti 'ain.

⁹ Atúan bixun 'atimocëxun aín unicaman ami sinánti ënti rabanan ca Jesusan usoquin an bití unicama cacëxa, aín bana, “minmi 'ë 'ináncé unicama achúshinëxbi ca 'ëmi sinánti ëncëma 'icën” quicésabi oía 'inun. ¹⁰ Usaquin cacëbëtan ca Simón Pedronën manë xëtocëñu 'ixun aín xacánua biquin sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëëmicë uni, Malco cacë, a aín pabí mëqueu 'icë biscacëxa. ¹¹ Usoiabi ca Jesusan Pedro cacëxa:

—Min manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutëcën. 'Ëx ënë unicaman bicëx 'aisamaira tēmëratí 'ën Papa cuëncëbë cana usai 'iti 'ain.

Judíos sacerdotenën cushicaman 'apunua Jesús buáncan

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Usa 'ain ca suntárucama, aín comandante 'imainun judíos unibunën xucë policía acaman bixun Jesús nëacëxa. ¹³ Usotancëxun ca Anásnën xubunu buáncancëxa. Anás ax ca Caifásnën xanun papa 'iacëxa. 'Ianan ca a barin judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'iacëxa. ¹⁴ Caifás ax ca —nuxnu upitax bucunuan achúshi uni bamati ca asábi 'iti 'icë —quixuan an judíos 'apucama cacë a 'iacëxa.

An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiax Pedro cëmëa

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jesúsá suntárúnën buáncëbë ca Simón Pedro 'imainun Jesusan 'unánmicë uni itsi, atu nuíbiani cuancëxa. Axa Pedrobë cuancë uni ax ca sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'aish, Jesúsë a 'apun xubu, cënëcënuá me mënóccë, anu atsiáncëxa. ¹⁶ Atsinia ca Pedronën éman bërúxun xëcuëñuxun caíancëxa. Usa 'ain ca ax paían Jesúsë bërúncë atsiné uni, an sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'ixun, an xëcuë bërúancë xanubë banatancëxun Pedro atsiníancëxa. ¹⁷ Atsinmia ca an xëcuë bërúancë xanun Pedro cacëxa:

—¿Bëria bëcancë uni an 'unánmicë unicama a achúshima caramina mix 'ain?

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ama cana 'ain.

¹⁸ Catancëx ca matsi 'aian 'apun ñu mëëmicë unicama policíacamabë tsi rëcaruax sënamëcëbë, Pedroribi atubë anuax sënamëacëxa.

Sacerdotenën cushicaman 'apun Jesús ñucá

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apuirá an, ui cara isa aín 'unánmicë unicama 'icë canan uisa bana cara isa 'unánmiáxa quixun 'unáncatsi quixun Jesús ñucácëxa.

²⁰ Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana camabi unían cuamainun, anua judíos unicama timëcë xubucamanuxun ñuixuanan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua judíos unicama timëcë, anuxunribi unëquinma unicama bana ñuixuan. ²¹ ¿Usa 'ainbi caramina uisa cupí 'ë ñucatin? An 'ën cacëxun cuacë unicama ca ñucát. Atun ca añu carana 'ën 'unánmia quixun 'unania.

²² Caia ca policía achúshi a rapasu nicë an —¿min caramina ësoquin sacerdotenën cushicaman 'apu ëné cain? —quixun caquin Jesús cuëtashcacëxa. ²³ Usocëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx 'atimati banaia caquin camina uisai carana quia quixun 'ë cati 'ain. Upiti banaia camina 'ë mëëtima 'ain.

²⁴ Usa 'ain ca Anásnën, Jesús nëamitancëxun policíacama sacerdotenën cushicaman 'apu, Caifás, anu buántanun quixun xuacëxa.

An 'unáncëma isa Jesús 'icë quíaxa Pedro cëmëtëcëan

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Usomainun ca Simón Pedro tsimi sënamëti 'iacëxa. Sënamëti ca ñucácancëxa:

—¿Mixribi caina ëné unin 'unánmicë uni achúshima 'ain?

Cacëxunbi ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa. ²⁶ Quia ca an sacerdotenën cushicaman apu ñu mëëxuncë uni achúshi, aín aintsia pabísoncë, an Pedro cacëxa:

—¿Naënuá carana miribi a unicëñun isíma 'ion?

²⁷ Cacëxun ca Pedronën amiribishi —ama cana 'ai —quixun catëcëancëxa. Usoquian cacëbëbi ca 'atapa banacëxa.

Policíanëan Jesús Pilátonu buan

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Pëcaracëma 'ainshia xabaracëcëbëtan ca Caifásnën xubunua policianën Jesús Romanuaxa ucë 'apu, Pilato, aín xubunu buáncëxa. Usa 'ain ca a 'apua aín caibuma 'ain, aín xubunu atsiní 'uchaxuinsa Pascua nëtën 'ati ñu pitíma 'icë quixun sinani judíos unicama anu atsiníma 'icën. ²⁹ Usa 'ain ca Pilato aín xubunuax chiquíxun atu cacëxa:

—¿Añu ñu cupí caramina ëné unimi manáncanin?

³⁰ Cacëxun ca atun cacëxa:

—'Uchañuira 'icëma cananuna minu bëcë 'itsiama.

³¹ Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—Mitsúnbi camina buántancëxun mitsun cuati bana quicësabi oquin, cara 'uchaxa, cara 'uchacëma 'icë quixun isti 'ain.

Cacëxun ca atun cacëxa:

—Usa 'ainbi ca mitsun 'apux quia, judíos unicaman ca uni 'atima 'icë quiax. ³² —Usai cana i curúsocënu unin matáscëx bamanuxun 'ai —quíaxa Jesús quíásabi oi bamanun ca judíos unicaman usoquin Pilato cacëxa.

³³ Usa 'ain ca judíos unicama cabiani aín xubunu atsintëcëñxun cuëncëxa aia Pilatonën Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Minbi sinánquin caramina ësoquin 'ë ñucatin? ¿Bëtsi unin cara 'ë ñuiquin mi cacëma 'ic?

³⁵ Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'Ëx cana judíos unima 'ain. Min aintsinbi ca sacerdotenën cushicamabëtan ënu mi bëaxa. ¿Añu ñu caramina 'an?

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënë nëtënu 'icë 'apu 'inux cana uáma 'ain. 'Ëx ënë nëtënu 'icë 'apu 'ain ca judíos unicaman 'ë bitima cupí 'ën unicama atubë 'acanantsianxa. Usa 'ain cana ënë nëtënu 'icë 'apu 'inux uáma 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pilátoneën catëcëancëxa:

—¿Usa 'ain caramina aséjabi 'apu 'ain?

Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana 'apu 'ain, min 'ë cacësabi oi. Usai 'inux cana ënë nëtënu uacën, Nucën Papa Diosan sináncë ñucama ñuiquin camabi uni canux. Uicaman cara uisaira cara a bana 'icë quixun 'unántisa tania, an ca 'ën bana cuatia.

³⁸ Cacëxun ca Pilátoneën Jesús cacëxa:

—¿Uisa cara min Diosan sináncë 'ic?

Jesús ca bamati 'icë —quíaxa Pilato quia

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Usaquin catancëx amiribishi ëman chiquíquin ca Pilátoneën judíos unicama cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'atima ñu 'acëma 'icën. ³⁹ Camabi baritia cana Pascua nëtën mitsúxmi cuëëncësabi oqin sipuacë uni achúshi chiquinin. Usa 'ain ¿caramina 'ën judíos unibunën 'apu chiquínti cuëëncamin?

⁴⁰ Cacëxunbi ca amiribishi munuma cuëncëni banaquin judíos unicaman cacëxa:

—A 'axunma ca Barrabásëshi chiquin. Barrabás, ax ca an ñu mëcamacë uni 'iacëxa.

19

¹ Usa 'ain ca Pilátoneën xubunu atsintëcënquin Jesús rishquinun quixun suntárucama cacëxa. ² Cacëxun rishquitancëxun ca 'apu isa quiax ami cuaiquin suntárunën muxa mañuti otancëxun mañumianan upí chupa minanën pucucësa aribi pañumiacëxa. ³ Usotancëxun ca ain bëmánanu nirácëquin 'usánquin —judíos unicaman 'apu ca chuámashi 'it —caquin tantáshcacëxa. ⁴ Usoçëbë chiquíquin ca Pilátoneën judíos unicama cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'icëmi mitsun 'unánun cana a bëtëcënin.

⁵ Ësoquian cacëbë ca Jesúsribishi muxa mañutiocë mañuanan chupa minanën pucucësa pañucë 'aish chiquiacëxa. Chiquicëbëtan ca Pilátoneën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, a uni.

⁶ Cacëx ca sacerdotenën cushicama 'imainun policíacamaxribi a isi munuma cuëncëni quiacëxa:

—I curúsocënu ca matas, i curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátoneën cacëxa:

—'Ën iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'ain ca mitsúnbi buántancëxun i curúsocënu matástan.

⁷ Ësaquian cacëxun ca judíos unibunën Pilátoneën cacëxa:

—Ënë unix ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ai quia. Usa 'ain ca axa ësai banacë unix ca 'acë 'iti 'icë quiax Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi bamati 'icën.

⁸ Usa 'ain ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ai quiax quia quixun judíos unicaman ñuia cuati Pilato ain bëmánan pëqui 'aisamaira racuëacëxa. ⁹ Racuëti ain xubunu atsintëcënquin ca Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë uni caramina 'ain?

Cacëxunbi ca cáma 'icën. ¹⁰ Cacëxunma ca Pilátoneën cacëxa:

—¿'Ën mi ñucacëxunbi caramina 'ëribi caiman? 'Ëx cuëënquin cana mi chiquínti 'ain; 'ëx cuëënquin cana unían mi i curúsocënu matásnun 'amiti 'ain. ¿A caramina 'unaniman?

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Náinu 'icë Nucën Papa Dios cuëëncëbëtanma camina min 'ë uisabi otsíama. Usa 'ain ca an mi 'ë 'ináncë unicama ax mix 'icësamairai 'uchaxa.

¹² Usaquian judíos unicaman cacëxun Jesús ëman chiquímitancëx ca Pilato anuxuan ami uni manáncëxun cuacë anu tsóbuacëxa. Anu tsóti ax ca me mëñoquian anu maxax nancë 'aish hebreo banan Gabata cacë, 'iacëxa. ¹⁴ Pascua nëtë imëishi 'inun a nëtën piti anun mënioti nëtëan bari xamárumainun ca anu tsóxun Pilátoneën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, mitsun 'apu.

15 Cacëxun ca cuëníshoquin cacëxa:

—Ca bamati 'icën, ca bamati 'icën. I curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátónën cacëxa:

—¿'Ën carana mitsun 'apu i curúsocënu matásmi 'ain?

Quia ca sacerdotenën cushicaman cacëxa:

—Nun 'apu itsi ca 'aíma 'icën. Césarnëxëshi ca nun 'apu 'icën.

16 Usaquin cacancëxun ca Pilátónën atúnbia i curúsocënu matásnun quixun cacëxa. Usoquian Pilátónën cacëxun ca judíos unicama cuëncësabi oquin suntárucaman Jesús buáncëxa.

I curúsocënu Jesús matáscan

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Buáncëxun ca Jesusan abi anua matáscanti i curúsocë 'iábianquin Calvario cacë matá, hebreo banan Gólgota cacë, anu buáncëxa. 18 Buanx bëbacë ca suntárucaman Jesús i curúsocënu matástancëxun nitsiáncëxa. Usoquin ca rabë uniribi, bëtsi amo 'anan bëtsiribi amo i curúsocënu matástancëxun nitsiáncëxa, Jesús a nëbëtsi 'inun. 19 Usocamainun ca Pilátónën cuënëomitanëxun i curúsocënu ësai quicë bana matásmiacëxa: “Jesús, Nazaretu 'icë, judíos unicaman 'apu”. 20 Usa 'ain ca Gólgota matá anuxuan Jesús i curúsocënu matáscancë, axa Jerusalén 'urama 'ain, raírinëxa umainun raírinëxiribi cuanquin judíos unicaman a bana cuënëocë isacëxa. A banax ca hebreo banan 'anan, latín banan 'anan, griego banánribi cuënëocë 'iacëxa.

21 Usoquian cuënëocë 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman Piláto cacëxa:

—“Judíos unicaman 'apu ca” quixun cuënëoxunma ca 'at. Usoquinma ca “axa, ‘ëx cana judíos unicaman 'apu 'ai quicë, a ca ënëx 'icë” quixun 'at.

22 Cacëxun ca Pilátónën cacëxa:

—'Ën cuënëomicë bana ax ca usabi 'iti 'icën.

23 Usaquin 'an ca rabë 'imainun rabë suntárunën Jesús i curúsocënu matástancëxun mëticananquin ain chupa biacëxa. Aín chupa bitancëx ca chupa itsi cëxëquinma tēpëxuinshi pañucë, 24 a bitsi canancëxa:

—Tucatima ca. Uín cara a tari biti 'icë quixun isti cananuna ñuratsu pain niquin tanti 'ain.

Nucën Papa Diosan bana cuënëo, axa ësai quiásabi oquin ca suntarucaman 'acëxa: “Ñuratsu pain niquin tantancëx ca 'ën chupacama mëticananxa”.

25 Jesús usocamainun ca aín tita 'imainun aín titan xucën 'imainun Cleofáshnën xanu María 'imainun María Magdalena, acamax anua Jesús mastáscë i curúsocë a 'urama 'iacëxa. 26 Usa 'ain ca Jesusan aín tita a 'uramanua isanan aín 'unánmicë uni achúshi aira nuibacë a, a rapasunua isquin cacëxa:

—Titan, ax ca mín tuá 'iti 'icën.

27 Canan ca aín 'unánmicë uni aribi cacëxa:

—Ca is, ax ca mín tita 'iti 'icë —quixun.

Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca an María aín xubunu 'inun buáncëxa.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Usa 'ain ca Jesus, 'ën 'ati ñucama cana cëñua quixun 'unani Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oi, —cana shimain —quiacëxa. 29 Quia ca manë xanpanua vino cachacë buácacë 'ain, tsatimi rënmencë xapusa ñu ami chabótancëxun buáruxun 'amiacëxa. 30 Amicëx ca Jesús vino cachacë 'atancëx, —'ën 'ati ñu cana cëñua —qui tētütbutishi bamacëxa.

Suntárunëan Jesús manë xëtocën aín pichánpurunu 'á

31 Pascua nëtëa imëishi 'iti 'ain ca a nëtëxa bëtsi nëtësamaira anun ñu mēëtima 'ain, i curúsocënu matáscë unicama anubi 'iti judíos unicaman cuëëanma 'icën. Usa 'ixun ca Pilátónën aín suntárucama i curúsocënu 'icë unicama aín xo tēcënmianan i curúsocënu biminun cacëxa. 32 Cacëxuan xucëx cuanxun ca suntárunën Jesúscëñun matáscë uni rabë a bëtsi pain 'atancëxun bëtsiribi aín xo tēcëancëxa. 33 Usobëtsini Jesúsiribi 'ai uxunbi ca aséribi bamacë isquin 'ama 'icën. 34 'Aiamabi ca suntáru achúshinëinshi aín pichánpuru amoshi manë xëtocën chachiácëxa. Usocëx ca imi 'unpáxbë mēscúcë 'ibuácëxa. 35 Aséribi ënë ñucama isá 'ixun cana ënë bana cuënëoin. 'Ën cuënëocë bana ënëx ca aséribi cēmëcëma 'icën. Usa ca quixun 'unánquin cana ënë banacama mitsu cuënëoxunin, mitsúnribimi aséribi ca usai 'iacëxa quixun 'unánun. 36 Nucën Papa Diosan bana cuënëosabi oi ca ënë ñucama 'iacëxa. Ax ca ësai quia: “Aín xo achúshibi ca tēcëntima 'icën”. A bana quicësabi oquin ca uínbi aín xo achúshibi tēcëanma 'icën. 37 'Esairibi ca cuënëo bana quia: “Tarotancëxun ca an 'acëcaman isti 'icën”.

Jesús matá naëcënu mēñocan

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Arimatea ëmanu 'icë uni, José, an ca Jesusan bana cuacë 'ixunbi judíos unicamami racuëquin uibi —'ëx cana Jesusan bana cuacë 'ai —quixun cáma 'icën. Usa 'ixun ca bamacë Jesús buántisa tanquin Piláto —¿asábi cara 'iti 'ic? —quixun ñucácëxa. Ñucácëxun ca Pilátonën, —asábi ca, ca buántan —quixun cacëxa. Cacëxun ca bamacë bibianquin Jesús buáncëxa. ³⁹ Buánmainun ca Nicodemo axa imé cuanx Jesúsbé bana, anribi 'ininti ro mirra rocëñun áloe ro mëscucë, treinta kilosa bëacëxa. ⁴⁰ Usotancëxun ca Josébëtan Nicodemonën judíos unibunëan bamacë maínuxun uni 'acësabi oquin, Jesús 'ininti ro mëscucë anun 'acë chupa, anun rabúancëxa. ⁴¹ Usoquian Jesús mëníocë 'ain ca i curúsocë 'urama anu i 'apácë naëratsu matánu 'iacëxa. Anu ca me naécë achúshi anu uni bamaia mëníoti 'acë 'ainbia anu uni mëníocëma pan 'iacëxa. ⁴² A quínixa 'urama 'ain ca Pascua nëtë 'aian atux a nëtëntantiti cupí anu racántancëxun Jesús mëníocëxa.

20

Bamaxbi Jesús baísquia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo nëtë pëcaracëma 'ainshi ca María Magdalena ax anua Jesús mëníoëxancë quini isi cuancëxa. Cuanx bëbaquin iscëxbi ca anúan quini xëpuëxancë mapara ax racanacë 'iacëxa. ² Usobiani bënëtishi abáquiani cuanxun ca aín 'unánmicë uni aira Jesusan nuibacë, acëñun Simón Pedro cacëxa:

—Unin sapi ca Nucën 'Ibu quininua bibianquin buánxa, uinu cara buánxun racánxa cananuna 'unaninua.

³ Cacëx ca Pedrobë Jesusan 'unánmicë uni itsiribi anua Jesús mëníoëxancë quininu abáquiani cuancëxa. ⁴ Cuaníbi ca Pedro axa munu cuanmainun bëtsi axira pain rëcuënguiani cuanx quininu bëbacëxa. ⁵ Bëbai xëñirácëti tëtúbuquin quini naísquinbi ca 'aimonan anun rabúënxancë chupa ashi anua isacëxa. Isíbi ca quininu atsianma 'icën. ⁶ Atsíncëbëma ca Simón Pedro ax tsíancuatsini aí ax pain quininu atsíancëxa. Atsínxun ca chupa anun Jesús rabúënxancë, ashi isacëxa. ⁷ Isanan ca anun marábuënxancë pañun aríbi bëtsi chupabëma capúncësa 'aish amo racacë isacëxa. ⁸ Iscëbëbi ca ax pañun rëcuëncuatsincë uni axribi quini mëu atsínxun —asérabi ca Jesús ënuma 'icë —quixun isacëxa. ⁹ A ñu isquinbi ca a rabëtan Nucën Papa Diosan bana cuëñëo, bamatancëx ca ax baísquiti 'icë quiáxa quicë, a uisai quicë cara quixun 'unánma 'icën. ¹⁰ 'Unánquinmabi ca Jesús quininuma 'icë obiani ain xubunu cuancëxa.

María Magdalenanëan Jesús isa

(Mr 16.9-11)

¹¹ Usa 'ain ca a uni rabëtaxa cuanmainun utëcëanx María quini rapasu niracëti ain namë isnux tëtúbuti ain bëunan mëscúacëxa. ¹² Usai 'iquinbi ca quini mëcüa ángel rabë, chupa uxuira uxu pañuaxa, anu Jesús racáënxancënu ain maxcá 'icëu bëtsi 'imainun ain taë 'icëu bëtsiribishi tsócë isacëxa. ¹³ Iscëxun ca ángelnën María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? —quixun.

Cacëxunbi ca Maríanën catëcëancëxa:

—Unin ca quininu atsínxun 'ën 'Ibu bacarubianquin buánxun amanu racánxa, uinu cara racánxa cana 'unaninua.

¹⁴ Cai caxu bësui cuainacëquinbi ca Jesús a caxu nicë isacëxa, isquinbi ca —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánma 'icën. ¹⁵ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan María cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bëunan mëscutin? ¿Ui caramina barin?

Cacëxunbi ca an naë bërúancë uni isa quixun sinánquin Maríanën cacëxa:

—Mín buánxun camina bitsi cuanun uinu caramina racan 'ë cati 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—María —ësaquinshi.

Cacëx cuainacëquin ca Maríanën ratúquin, hebreo banan —Raboni —cacëxa. A banax ca an uni ñu 'unánmicë qui quicë 'icën. ¹⁷ Usaquian cacëxun ca Jesusan María cacëxa:

—È ramëxunma pan ca 'at, ën Papanu cana cuancëma pain 'ain. Cuantancëxun ca ësaquin 'ën xucëncama catan: An ca 'ë caxa, 'ëx cana 'ën Papa axa mitsun Paparibi anu canin. Ax 'ën Papa Dios 'aish ca mitsun Papa Diosribi 'icën.

¹⁸ Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca María Magdalenanën aín 'unánmicë unicama atunu cuanxun:

—'Ën cana Nucën 'Ibu isan —quixun canan Jesús quicë banacama atu ñuixuancëxa.

Aín 'unánmicë unicaman Jesús baísquicë isa

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Anúan Mariánën Jesús ispuncë domingo nētë ñantánbucëbë ca aín 'unánmicë unicamax, xubu achúshinu timéax judíos unibumi racuëti 'aímaquin xëpuax 'iacëxa. Anua 'ain, atu nëbëtsi niracëquin ca Jesusan cacëxa:

—Cana uan, chuámashirua ca 'ican.

²⁰ Èsoquin caquin ca aín mēcën rabë ismianan aín pichánpururibi ismiacëxa. Ismicëx ca aín 'unánmicë unicama Nucën 'Ibu isi shimëniocati cuëëancëxa. ²¹ Cuëënia ca amiribishi Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican. 'Ën Papan amia sinánun unicama 'aquinun 'ë xuásaribi oquin cana 'ëmia sinánunmi unicama 'aquinun mitsu xutin.

²² Canan ca cuëbitan atumi uínpuquin atu cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu ca 'ican. ²³ Mitsúnmi tērëncëx ca axa 'uchacë unin 'ucha tērëncë 'ia. Usa 'aínbi ca mitsúnmi tērëncëxma a unin 'ucha tērëncëma 'ia.

Tomásnëan Jesús baísquicë isa

²⁴ Anua Jesús atubë 'imainun ca aín 'unánmicë uni achúshi Tomás, 'icëbi rabë bacëan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, ax atubëma 'iacëxa. ²⁵ Usa 'ain ca Jesús cuancë caxua aia, an Jesús iscëcaman Tomás cacëxa:

—Nucën 'Ibu cananuna isan.

Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Aín mēcën rabë anua rabun matáscancë isquin anu 'ën mēcën rëbun ticánan aín pichánpurunu 'ën mēcën atsinmiquin tanxunma cana asérami ca ax Nucën 'Ibu 'icë quixun sinaninan.

²⁶ Jesús baísquixancëa achúshi semana 'ain ca aín 'unánmicë unicama amiribishi achúshi xubunu timécë 'iacëxa. A nētën ca Tomásribi atubë 'iacëxa. Usa 'ain ca xubu xëpucë 'aínbi atu nëbëtsi niracëquin Jesusan aín 'unánmicë unicama —Cana uan. Chuámashirua ca 'ican —cacëxa. ²⁷ Atu catancëxun ca Tomásribi cacëxa:

—Mín mēcën rëbun ca ènu ticat, 'ën mēcën rabëribi ca is. 'Ën pichánpurunu mín mēcën atsinmiquin ca tan. 'Ëx cana ama 'ai quixun sinánxunma ca 'ëx cana asérami Jesús 'ai quixun sinan.

²⁸ Cacëxun ca Tomásnën —mix camina asérami 'ën 'Ibu 'ianan 'ën Diosribi 'ai —quixun cacëxa. ²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Tomás, bërí camina 'ë baísquicë isquin, asérami cana 'ën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin. An 'ë isquinqmabi, asérami cana 'ëx a 'ai quixun sináncë uni, a ca Nucën Papa Diosan chuámashirua taní cuëënun 'imia.

Añu cupí carana ènë bana cuëñëo quiáxa Juan quia

³⁰ Usa 'ain ca unin 'acëma ñu 'itsaira Jesusan aín 'unánmicë unicaman isnun 'acëxa, ènë quiricanu ca Jesusan 'á ñucama camaira cuëñëocëma 'icën. ³¹ Jesús ax ca asérami Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unanimi ami catamëti mitsux xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana ènë banacama cuëñëon.

21

Aín 'unánmicë unicama mēcën achúshi 'imainun rabëmia Jesús chiquiracëtécëan

¹ Usai 'itancëxa aín 'unánmicë unicama Tiberias cacë parún papa cuëbí 'ain ca Jesús atumi pëasquitcëni èsai 'iacëxa: ² Anu ca Simón Pedro, Tomás 'icëbi rabë bacëan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, a 'imainun Natanael, Galileanu 'icë Caná cacë èmanu 'icë, a 'imainun Zebedionën bëchicë rabë acamabë Jesusan 'unánmicë uni rabëribishi timécë 'iacëxa. ³ Anuxun ca Simón Pedronën —cana tsatsa ricani cuani —quixun raíri cacëxa. Cacëxun ca —nuxribi cananuna mibë cuani —quixun cacancëxa. Cabiani nuntinu cëñúruquiani coónxun ricánquinbi ca tsatsa achúshirabi bíama 'icën. ⁴ Bitsíma 'inëti ñancaíshi pëcaraxun ca Jesús masinua nicë iscancëxa, isquinbi ca, ax ca Jesús 'icë quixun 'unáncanma 'icën. ⁵ 'Unáncëxunmabi ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Tsatsa caramina bicancëma 'ain?

Cacëxun ca —cananuna bicëma 'ai —quixun cacancëxa. ⁶ Usaquian cacëxun ca Jesusan —nunti rapasu mëqueu ca mitsun rica nanopat, anua camina tsatsa biti 'ai —quixun cacëxa. Cacëxun ax quicësabi oquin nanopatancëxun ca rica niancëxa. Ninquínbi ca 'aisamaira 'ixúan tsatsan 'iëoia bërucasmacëxa. ⁷ Usocëbëtan ca aín 'unánmicë uni achúshi, aira nuibacë, an —ax ca Nucën 'Ibu 'icë —quixun Pedro cacëxa. Cacëxuinshi pëxúan nancë aín chupa bixun pañutancëx ca Pedro nuntinuax bacanu 'ibúquiani Jesúsnu cuancëxa. ⁸ Cuanmainun ca raírinëinshi Jesúsnu bëbati cien metrosa 'ixun aín rica tsatsa buáquicë munuishi buani cuancëxa. ⁹ Usa 'ain ca masinu atun nunti 'arutancëx cëñúbuatsini uquinbi tsi bëpubucënu tsatsa xuia isanan pánribi isacëxa. ¹⁰ Isia ca Jesusan atu cacëxa:

—Bërimi bicancë tsatsa 'itsamashi ca 'ë bëxun.

¹¹ Cacëxun ca Simón Pedronën nuntinu 'iruxun, ciento cincuenta y tres tsatsa chabu buáquicë 'icë, atun rica nëriobëtsinquin masinu bëacëxa. Bëcëxbi ca tsatsa chabu 'itsaira 'ainbi atun rica narásquiama 'icën. ¹² Usoia ca Jesusan —ca pi ucan —atu cacëxa. Cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicama achúshinëmbi, ënëx ca Nucën 'Ibu 'icë quixun camaxunbi 'unánquin, —¿ui caramina 'ain? —quixun ñucáma 'icën. ¹³ Usa 'ain ca Jesusan atu rapasu níracëquin pán bixun atu 'inántancëxun tsatsaribishi 'inácëxa. ¹⁴ Usai ca Jesús bamaxbi baísquitancëx rabëti pain 'itancëx aín 'unánmicë unicamami amiribishi chiquiracëtëcëancëxa.

Simon Pedronëan —'ëx cana asérami mimi sinanin —quixun Jesús ca

¹⁵ Pia sënëncë ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—¿Jonásnën bëchicë, Simón, min ñucama sinácësamaira oi caramina 'ëmi sinánquin 'ë nuibatín? Cacëxun ca cacëxa:

—'Ën 'Ibu, min camina 'unanin, 'ën cana mi nuibatín.

Quia ca cacëxa:

—'Ën carnero bacë ca piminuxun 'at.

¹⁶ Catancëxun ca amiribishi cacëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón, ¿caramina 'ë nuibatín?

Cacëxun ca catëcëancëxa:

—'Ën 'Ibu, min camina 'unanin, 'ën cana mi nuibatín.

Quia ca cacëxa:

—'Ën carnero ca piminuxun 'at.

¹⁷ Rabë oquin catancëxun ca amiribishi catëcëancëxa:

—Jonásnën bëchicë, Simón, ¿caramina 'ë nuibatín?

Rabë 'imainun achúshi oquian —caramina 'ë nuibati —quixun cacëxun ca Simón Pedronën —¿uisoti cara 'ë 'itsoquin ñucatia? —quixun sinani masá nuituquin cacëxa:

—'Ën 'Ibu, min camina camabi ñu 'unanin. Usa 'ixun camina 'ën cana mi nuibati quixun 'unanin.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën carnero ca piminuxun 'at. ¹⁸ Asérami cana 'ën mi cain, bënë 'aish camina minbi chupa pañuanan uinu caramina cuainsa tani anu cuancën. Usa 'ainbi ca xëniira 'aishmi mëshpatia uni itsin chupa pañumixun uinu caramina cuainsama tani anubi mi buánti 'icën.

¹⁹ An, usai cana bamati 'ai quixun 'unánan bamaibi ami sinánquin ënquinma cana Nucën Papa Dios cuëñmíti 'ai quixun 'unánun ca Jesusan usoquin Pedro cacëxa. Catancëxun ca —'ëx cuëñcësabi oishi ca 'it —quixun cacëxa.

Aín 'unánmicë uni achúshi, a Jesusan nuibacë, a ñui quicë bana

²⁰ Usoquian cacëx caxu bësui cuainacëquin ca Pedronën a nuibairacë aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús nuibiania isacëxa. Ax ca an abëtan pi a rapasu tsóxun —uin cara uni mi 'inánti 'icë —quixun Jesús ñucáëxancë, a 'iacëxa. ²¹ A uni ísquin ca Pedronën Jesús ñucáëxa:

—¿Uisaira cara ënë uni 'iti 'ic?

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Imitisa tanquin 'ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ëx cuëñcësabi oishi 'iti 'ain.

²³ Usaquian cacëxun cuaxun ca an Jesusan bana cuacë unicaman —a uni sapi ca bama-tima 'icë —quixun sinánxun chaniocëxa. Usa 'ainbi ca Jesusan —Juan ca bamatima 'icë —quixun Pedro cáma 'icën. Caquinma ca ësoquinshi cacëxa: "'Imitisa tanquin ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ai" quixun.

²⁴ 'Ëx Jesusan 'unánmicë uni achúshi 'ixun cana ënë ñu camabi ñuiquin cuëñëon. 'Ën cuëñëocë banacama ënëx ca asérami 'icë quixun cananuna 'unanin.

²⁵ 'Ën mitsu ñuixuncë bana ënë 'imainun ca bëtsi ñucamaribi Jesusan 'acëxa. A ñucama ñuiquin achúshi achúshi cuëñëocëxbi ca a quírca camabi menu sënëntima 'icën. Ashi.

JESUCRISTONĒN CAÍSCĒ UNICAMA USAI 'IA

Aín Bëru Ñunshin Upí Ñucën Papa Diosan unibë 'iti

¹ Teófilo, 'ën mi a pain buánmicë quiricanu cana Jesusan naínu cuainsama pain 'ixun 'á ñucama a ñuiquin mi cuëñeoxuan. ² An ca naínu cuainsama pain 'ixun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëxun an aín bana unicama ñuixunun xuti unicama caísacëxa. Acamax ca aín 'unánmicë uni 'iacëxa. Caístancëxun ca añu cara 'ati 'icë quixun 'unánmiacëxa. ³ Usoquin ñu 'atancëx bamaxbi ca baísquiacëxa. Usai 'itancëxun ca, ax ca asérabi baísquiaxa quixuan an caíscë unicaman 'unánun, 'uxë achúshi 'imainun mēcën rabë nētēn nētēax nētēax atumi chiquiracëacëxa. Usai 'iquin ca uisairai cara uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixun atu 'unánmiacëxa.

I. JERUSALENUAXA AN NUCĒN PAPA DIOSAN BANA CUACĒ UNICAMA TIMĒA (1.4-8.3)

⁴ Naínu cuainsama pain 'ixun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama, an uni bana ñuixunun xutia caíscë, a cacëxa:

—Jerusalénuax cuanxunma pan ca anuxunbi 'ën Papa Diosan cacësabi oquin 'ën mitsu ñuixuncë a pain caín. ⁵ Asérabi ca Juanën uni 'unpaxan nashimiacëxa. Usa 'aínbi ca 'itsama nētë 'icëma 'aínshi Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun xuti 'icën.

Jesús naínu cuan

⁶ Usatancëxun ca bētsi nētēn abë timēax bucuxun an uni bana ñuixunun xutia caíscë unicaman Jesús cacëxa:

—Nucën 'Ibu, nux cananuna Israelnēn rēbúnqui 'ain, nun 'apu 'aíshbi ca nun aintsima 'icën. Usa 'aín çaramina bēri nun aintsí achúshi nun 'apu 'inun mēníoti 'ain?

⁷ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

—'En Papa Diosan ca an sináncēsabi oquin uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun mēñocëxa. Uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun camina mitsun 'unaniman. ⁸ Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsunu ucëbë aín cushiñu 'icanti 'ain. Aín cushiñu 'ixun camina mitsun 'ën bana unicama ñuixunni 'ain, Jerusalén ěmanu, Judea mecamanu, 'imainun Samaria menu, 'imainun camabi menu cuanquin.

⁹ Ēsaquin aín 'unánmicë unicama caíshi ca atun ismainunbi manámiquishi naí cuinan mapucëx istēcēntimoi nētēacëxa. ¹⁰ Usai 'ia manámi bēsunin isabacëbēbi ca uni rabë tari uxua pañucë atu nēbētsi 'iacëxa. ¹¹ Usa 'ixun ca atu cacëxa:

—Galileanu 'icë unicama, çañuquin caramina manámia isabatin? Jesús, axa bēri naínu cuancë, ěnëx ca mitsúnmi cuania iscësa ěsaribicuatsini utēcēnuxun 'aia.

Jesusan caíscë unicaman atubë 'inun Matías caísa

¹² Ēsaquian a uni rabētan cacëx ca Olivete cacë matá anuaxa Jesús naínu cuancë, anuax aín 'unánmicë unicama Jerusalénu riquiancëxa. Olivete anuax Jerusalénu bēbati ca rabë kilometrosa 'iacëxa. ¹³ Riquianx Jerusalénu bēbatancëx ca anua atux 'icë xubunu atsiánx manámia 'icë cata itsi anu cēñúruacëxa. Atux ca Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeonēn bēchicë Jacobo, Simón axa aín aintsin rabanan nēcë, a 'imainun Jacobonēn xucēn Judas, axa 'iacëxa. ¹⁴ A unicamax ca atúxa 'icēsabi oi 'i, Jesusan xucēantu 'imainun aín tita María 'imainun bētsi xanucamabēribi timēax ami sinani Nucën Papa Diosbë banacëxa.

Jesusan caíscë unicaman atubë 'inun Matías caísa

¹⁵ Usa 'aish ca anu timēax Jesucristomí sináncë unicama ax ciento veinte xucēnsa 'iacëxa. Usa 'aín ca Pedronēn atu nēbētsi niruxun cacëxa: ¹⁶ —'En xucēantu, ěsaquin cana mitsu caín. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan Davidnēn cuëñe bana quicēsabi oi ca Judas, an Jesús uni bimicë, ax 'iaxa. ¹⁷ Judas ax ca nucamacēñunbia Jesusan aín bana ñuixunun caístancëxun 'unánmicë 'iaxa. ¹⁸ Usa 'ixunbi ca Jesús unin binun 'aquintancëxun a cupía bicë curiquinēn me bitancëxbi, aín 'atima ñu 'acë cupí axbi ñumi natēquiquin aín pucucama antácaí bamaxa. ¹⁹ Usaía 'icë cuaxun ca Jerusalénu 'icë unicaman a me Acéldama caquin anēaxa, ax ca atun banan Imi Me quicë bana 'icën. ²⁰ Salmos quiricanua cuēñe bana axa ěsai quicēsabi oi ca 'iaxa:

Aín xubux ca ěncë 'iti 'icën, anu ca uíxbi 'itima 'icën.

'Imainun ca ěsaribi quia:

Bētsi unin ca an ěncë ñu mēēti 'ati 'icën.

²¹ Ënu ca an Jesusan nubê 'ixun ñu 'aia nubêtan iscê uni raíri 'icên. ²² Usa 'aish ca atux Juanêan nashimia 'aisha ax naínu cuantamainun nubê 'iaxa. Usa cupí ca a unicama achúshinêxa Jesús ax ca bamatancêx baísquitêcêanxa quixun nun 'acêsaribi oquin unicama ñuixunux nubê birananti asábi 'icên.

²³ Pedronên êsoquin cacêxun ca anu 'icê unicaman rabê uni, José, Barsabás caquin anêcê 'icêbia Justo caquinribi anêcê, acêñun Matíasribi caísacêxa. ²⁴⁻²⁵ Usotancêxun abê banaquin ca Pedronên Nucên 'Ibu Dios cacêxa:

—An nubêtan mi ñu 'axunun min caíscê 'aishbi ca Judas mi ñu 'axuanxmabi aín 'ucha cupí anu ax cuanti anu cuanxa. Usa 'ain camina camabi unían aín nuitunên sináncê ñu 'unáncê 'ixun, min ênê uni rabê uira caramina Judasnên ñu mēēti 'anun caísa quixun nu ismiti 'ain.

²⁶ Catancêxun ca uix cara 'iti 'icê isnuxun ñuratsu pain niquin tancêxa, tancêxbi ca Matías 'iacêxa. Usaquian caíscê 'aish ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscê uni mēcên rabê 'imainun achúshi, acamabê Matías biranancêxa.

2

Nucên Papa Diosan Bêru Ñunshin Upí aín unicamanu úa

¹ Usa 'ain ca Pentecostés cacê nêtê ucêbê Jerusalénu 'icê achúshi xubunu timéax axa Jesucristomí catamêcê unicama bucüacêxa. ² Anu bucuxun ca suñúan upí 'icêsai banacuatsinia naínuax aia cuacêxa. Cuacêxbi ca anua bucucê xubu namê camabi tsitsirati sharati banacêxa. ³ Usai 'ishi ca tsi êrênrucêsa 'aish rêquiabati anu 'icê unicaman maxcánu cêñúruacêxa. ⁴ Usacêbêshi ca Nucên Papa Diosmi cushii aín Bêru Ñumshin Upitan 'imicêx anu 'icê unicamax bêtsi bêtsi banan banacêxa.

⁵ Usa 'ain ca axa Nucên Papa Dios cuêncêsabi oi 'iisa tancê judíos unicama, ax bêtsi bêtsi menuax Judea menu uax Jerusalénu tsoócêxa. ⁶ A unicamax ca xubunu bucüaxa bêtsi bêtsi banan axa Jesucristomí catamêcê unicama banaia cuabiani a xubunu timénux riquiancêxa. Riquiani bēbai timēcamē'êoquin a xubunu 'icê unicamaxa banaia, atun banasabi camaxunbi cuati ca ratuti sináncasmacêxa. ⁷ Sináncasmai ca atun bēmánan pēqui ratuti canancêxa:

—¿Galilea menuaxa ucê unishima cara axa xubunu timéax banacê unicama ênêx 'ic? ⁸ ¿Usa 'icēbi caranuna bêtsi bêtsi nêtēnuax uá 'ixunbi atun bana nun banasabi 'icē cuatin? ¿Uisa 'aish cara usa 'iti 'ic? ⁹ Nux cananuna Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Pontus, Asia, a mecamanuax ucê 'ain. ¹⁰ 'Imainun cananuna Frigia, Panfilia, Egipto, 'imainun Africa menu 'icê êma raíri Cirene 'ucêa 'icê anuax ucê 'ain, 'imainun cananuna Roma êmanu 'icê judíos unicama 'imainun raírinêx judíosma uni 'ixunbia an usai judíos uni 'iti Moisésnên cuêñêo bana quicêsabi oquin 'acê 'ain. ¹¹ 'Imainun cananuna Creta cacê nasínu 'icê 'imainun Arabia cacê menu 'icê unicama 'ain. Usa 'ixunbi cananuna ênê unicaman, uisaira oquin cara Nucên Papa Diosan ñu 'aia quixuan ñuia nun banan quicêsai quia cuatin.

¹² Usai 'icêbê ca camáxbi ratuti sináncasmai canancêxa:

—¿Uisa 'aish cara usa 'iti 'ic?

¹³ Usaia quicêbêbi ca raírinêx ami cuai —ñu bata xêaxbi sapi ca paêncanxa —quix canancêxa.

Timēcamē'êocê unicama Pedronên ca

¹⁴ Canancêbê ca Pedro abê 'icê mēcên rabê 'imainun achúshi unibê nirui munuma banaquin cacêxa:

—Judíos unibu 'imainun Jerusalénu 'icê unicama, mitsúnmi 'unánun ca 'ên mitsu camainun cuat. ¹⁵ Mitsun sináncêxa ênê unicamax paêncê 'aínbi ca bari xamarúcema pain 'ain asérabi paêncema 'icên, ¹⁶ An Nucên Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê uni, Joel cacê, an cuêñêo bana quicêsabi oi ca êsai 'ia. A banax ca êsai quia:

¹⁷ Nucên 'Ibu Diosan ca caia: Mecama cêñúcema pain 'ain cana unicamanu 'ên Bêru Ñumshin Upí atubê 'inun xuti 'ain. Xucêxun ca Israel unicama, xanu 'imainun bēbu, anbi 'êx quia bana uni ñuixunuxun 'aia. 'Imainun ca bēnábu unicamanribi 'ên ismicêxun ñu isnuxun 'aia. Caniacêcê unicamanribi ca 'ên 'amicêxun namánuxun 'aia, ¹⁸ Usaribi oquin cana an 'ên bana cuacê bēbu 'imainun xanu, abêa 'inun 'ên Bêru Ñumshin upí 'inánuxun 'ain. 'Ináncêxun ca 'ê ñuiquin uni ñuixunuxun 'aia. ¹⁹⁻²⁰ 'En 'imicêx mecama cêñúti nêtê 'icêma pan 'ain cana a ísia ratúti ñu naínua unicama ismiti 'ain. Usonan cana menuaribi unin sináncema ñu, imi 'imainun tsi 'imainun tsin cuin, acamaribi isminuxun 'ain. 'Imainun ca bari bēánquinuxun 'aia. Bari bēánquimainun ca 'uxê imisa 'inuxun 'aia. ²¹ Usai 'icêbê ca uinu 'icê unicaman cara aín 'Ibu Dios 'ê ñucatia, acamax ca 'enan 'inux iécê 'inuxun 'aia.

Usai ca Joelnên cuêñêo bana quia.

²² Usaquin canan ca Pedronën ësaquinribi cacëxa:

—Israel unicama, 'ën mitsu camainun ca cuat: Jesús Nazaretnu 'icë, an ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun mitsúnmi ismainunbi, ax ca Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quixuan unicaman 'unánun, uní itsían 'acëma ñuira 'axa. An 'acë ñucama camina mitsun 'unan. ²³ Usoquian ñu 'acëbi camina mitsun unían 'ináncëxun bixun 'aisama uní rabëcëñun i curúsocënu matásmítancëxun bamamian. Usai ca 'iti 'icë quixuan, ënë nëtë unitisama pain 'ain Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca 'iaxa. ²⁴ Usoquian unín 'acëbi ca Jesús a Nucën Papa Diosan baísquimiäxa, uisatimoia tsónun. Ax asaribi cushiira 'icëa uinu 'icë unínbi ashiquin bamamisama 'icë ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë baísquimiäxa. ²⁵ David ax ca Jesús ñui ëesai quiacëxa:

'Ën cana Nucën 'Ibu 'ëbëbi 'ia isan. 'Ëx racuëti masá nuitununma ca ax 'ën mëqueu 'icën.

²⁶⁻²⁷ Usa 'ain cana chuámashirua tani cuëëni bana upitainshi banan. 'Ëx bamaxbi anu uní bamatancëx aín bëru ñumshin 'icë, anu 'ën bëru ñumshin 'inun camina ëntima 'ain. Usoquin camina, minan 'icë upí isquin bamacëbi 'ën namicama chëquinun 'ë 'imitima 'ain. Usa cupí cana, bamaxbi cana baísquiti 'ai quixun sinani mimi catamëti cuëënin.

²⁸ Min camina upí nuituñu 'aish chuámashirua tsónun 'ë 'unánmian. Usa 'ixun camina 'ëbë 'ixun chuámashirua tani cuëënun 'ë 'imiti 'ain.

Usai quiquin ca David an Jesús ñuiquin cuëñocëxa.

²⁹ 'Ën xucëantu, aséribi ca nucën rara, David, bamatancëx me quininu mëníocë 'iacëxa. Usoquian anu 'acan ax ca bëri nëtënbi anu 'icën. ³⁰ David, ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Usa 'ixun ca paránuxunma Nucën Papa Diosan — min rëbúnqui achúshinëx ca judíos unicaman 'apu, Cristo, 'inuxun 'aia —quixun cá bana a 'unáncëxa. ³¹ Usa 'ixun ca David an bëräma 'unánxun 'acësoquin, aín rëbúnqui Cristo axa bamatancëx baísquiti a ñui, bamatancëxbi ca aín bëru ñumshin anu uní bamacëcama cuancë, anu ëncëma 'ianan aín namicamaxribi chëquitima 'icë quixun ñuiacëxa. ³² Davidnën cuëñocë bana quicësaibí oquin ca Nucën Papa Diosan Jesús bamacëbi baísquimiäxa quixun cananuna nucamanbi 'unan. ³³ A ca Nucën Papa Diosan abë 'Apu 'iti aín cushínbi baísquimiquin an cásabi oquin aín Bëru Ñumshin Upí 'inánxa. Usa 'ain ca ami mitsun isanan cuacë ñucama, ënëx aín Bëru Ñumshin Upitan 'imicëx ëesai 'ia. ³⁴⁻³⁵ David ax ca naínu cuanma 'icën. Naínu cuanxunmabi ca an ëesai quicë bana cuëñocëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu Cristo caxa: Axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina 'ën mëqueu 'ianan 'ëbë 'apu 'iti 'ain.

³⁶ Usa 'ain camina mitsux Israel unicama 'ixun aséribi 'unánti 'ain, mitsúnmi i curúsocënu matásmicë, a Jesúsbi ca Nucën Papa Diosan nucën 'Ibu 'imíanan axa utinu nun caíncë, Cristo, a 'imiäxa.

³⁷ Ësoquian cacëxun cuati —'atimabi cananuna 'a —quixun sinani ratúquin ca Pedrocëñun abëa 'icë unicama ñucáquin cacancëxa:

—'Ën xucëantu, 'atimabi cananuna usoquin a 'an. ¿Upí 'inux caranuna bëri usai 'iti 'ain?

³⁸ Cacëxun ca Pedronën atu cacëxa:

—'Atimoquin sinánxunbi camina sinanaquin, upí oquin Nucën Papa Diosmi sinánti 'ain. Usai 'itancëx camina mitsun 'uchacama téréncë 'inun Jesucristomi catamëti nashimicë 'icanti 'ain. Usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñumshin Upí abëmi 'inun mitsu 'inánti 'icën. ³⁹ Ënë banacamax ca mitsu 'imainun mitsun bëchicëcama 'imainun bëtsi unicamanribi cuati oquin Nucën Papa Diosan mënío 'icën. Amia sinánmisa tancë unicamanribi cuati oquin ca usoquin mëníocëxa.

⁴⁰ Usoquin canan ca bana raírribi ñuixunquin Pedronën 'ëšëquin cacëxa:

—Ënë nëtënu 'icë unían a 'unáncëma 'ainbi camina mitsux Jesucristomi sinanati Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'ain.

⁴¹ Usaquian Pedronën cacëxun cuaquin ca 'itsa unín —aséribi ca a bana 'icë —quixun sináncëxa. Sinani ca a nëtëni nashimicë 'aish tres mil uníribishi axa Jesúsni sináncë unicamabë 'iacëxa. ⁴² Usai 'itancëx ca an bana ñuixunuan Jesusan caiscë unicaman bana ñuia cuaquin upí oquin sinani camáxbi nuibanancëxa. Nuibanani ca camabi nëtën timëquin, ënima Nucën Papa Diosbë bananan pán tēcënpaxun pi, camáxbi achúshinën sinánsashi 'aish a ëmanu bucüacëxa.

Axira pain Jesucristomi sináncë unicamaxa usai 'ía

⁴³ Usa 'ain ca atun 'aia isía, a ëmanu 'icë unicamax ratúmainun aín bana ñuixunuan Jesucristonën caiscë unicaman uní itsin 'acëma ñu 'acëxa. ⁴⁴ Usomainun ca axa —aséribi ca Jesusan cushínbi ñu 'aia —quixun sinani Jesucristomi catamëcë unicamax bëtsibë bëtsibë nuibanani camáxbi ñuñu 'inux atun ñu 'inánani 'aquianancëxa. ⁴⁵ Usai 'iquin ca atun ñu maruanan aín me maruxun curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëxa. ⁴⁶ Camabi nëtën

anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu a rabinux timéanun ca atun xubunuribi timéxun Jesúsni sinánquin tēcēnpaxun pán pianan bētsi ñuribi piquianani cuēēni bētsibē bētsibē nuibanancēxa. ⁴⁷ Usaía 'ia isquin ca axa atubē timécēma unicaman —atux ca aséribi upi nuituñu 'icē —quixun sináncēxa. Sinania ca uicamax cara ainan 'iti 'icē acamaxa Jesucristomi sinánun Nucën 'Ibu Diosan 'imiácēxa.

3

Ain niti bētsicē uni pēxcúa

¹ Usa 'ain ca bari cuabúcébē a las tres 'ain camabi nētēan 'icēsabi, Pedrobē Juan anxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu abē banai cuancēxa. ² Cuanx bēbaquin iscēxbi ca uni achúshi ain niti bētsicē, usabi bacēan, anu tsoócēxa. Camabi nētēan bēxun bēxun tsónccāncēxun ca anxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ain xēcuē Upíira cacē, anxun unicama atsinia curíqui ñucácēxa. ³ Usa 'ixun ca anu tsóxun Pedrocēñun Juan atsinia aia isquin, curíqui isa 'inánun quixun cacēxa. ⁴ Cacēxunbi ca Juanbētan isquin Pedronēn cacēxa:

—Nu ca is.

⁵ Ésaquin cacēxun ca —'ē sapi ca curíqui 'inánti 'icē —quixun sinani cuēēnquin caíancēxa. ⁶ Caíncēxunbi ca Pedronēn cacēxa:

—Curíquiñuma cana 'ain. Usa 'ainbi cana bētsi ñun mi 'aquinti 'ain. Jesucristo, Nazaretnu 'icē, an 'ē 'amicēxun cana mi cain, niruquiani ca cuantan.

⁷ Caxun ca ain mēcēn mēquenēn mēñquin biruacēxa. Usocēxēshi ca ain uxútucuru 'imainun ain taē cushi niisa 'inun pēxcúacēxa. ⁸ Pēxcutishi munuma niruishi nitsi cuēēni chirini, Pedro 'imainun Juanbē anxun a rabiti xubunu atsinquin ca Nucën Papa Dios rabiacēxa. ⁹ Usai 'iquin Nucën Papa Dios rabia nitsia ca camabi unin isacēxa. ¹⁰ Isi ca, ēnē unix ca an anxun Nucën Papa Dios rabiti xubu xēcuē Upíira cacē, anu tsóxun uni curíqui ñucácē a 'icē quixun 'unani atun bēmánan pēqui ratúcāncēxa.

Anun uni nicē, Salomón cacē, anxuan Pedronēn bana ñuixuan

¹¹ A unin ca Pedrocēñun Juan ēñquinma 'aracaraishiacēxa. Usa 'aisha anxun Nucën Papa Dios rabiti xubu amo anun uni nicē, Salomón cacē, anu a rabēbēbi cuania isi ca ratuti abáquiiani cuanx anu timécāncēxa. ¹² Usaria isquin ca Pedronēn anu timécēcama cacēxa:

—Israel unicama, ¿uisacatsi caramina ēnē isi ratutin? ¿Uisacasquin caramina nu ñachaira ñachain? Nun cushímbi isanuna 'a quixun sapi camina sináncanin. Nux upi 'ixun isanuna ēnē uni nimia quixun sapi camina sináncanin. ¹³ Usama ca. Nucën Papa Dios, aira nucēn rara Abraham, Isaac, Jacob acama 'imainun nucēn raracama 'imainun nucēn chaitiocēcaman rabia, an ca ain Bēchicē Jesús asaribi cushi 'inun 'imiáxa. Usa 'icēbi camina uni isa 'aminun quixun mitsun 'apucama 'ináncan. 'Ináncēa Pilatonēn ēinsa tancēbēbi camina mitsun cuēēncēma 'ain. ¹⁴ Usai 'iquin camina axa ñu 'atima 'acēma 'aish upíira sinánñu, a chíquínun caquinma, an uni 'acē uni a chíquínun quixun mitsun Pilato can. ¹⁵ Usoquin camina mitsun an unicama Nucën Papa Diosnan 'inúxa abē 'inun 'imiti, Jesus, a uni 'amian. Usoquinmi 'amicēxa bamacēbi ca Nucën Papa Diosan a baísqumiáxa. Bamacēa baísqumicē cananuna nun aséribi isan. ¹⁶ Usa 'ain ca nux aséribi ami sináncē 'ixun —Jesusan ca ēnē uni pēxcuti 'icē —quixunu nun sináncēbē, mitsúnmi a iscē 'ixun 'unáncē uni ēnēx upiti pēxcúaxa. Jesucristonēan pēxcutisa tancēbētan nun 'aquincēx ca upitiira pēxcúaxa quixun camina iscanti 'ain.

¹⁷ Ésoquin catāncēxun ca Pedronēn amiribishi cacēxa:

—'En xucéantu, cana mitsu cain, 'ēn cana 'unanin, aséribi ca ax Nucën Papa Diosan Bēchicē 'icē quixun 'unánxunmaishi camina mitsun 'apucamabētanbi, mitsun Jesús uni 'amian, ¹⁸ Usa 'ainbi camina mitsun, an sinánmicēxun uni ñuixuncē unicama Nucën Papa Diosan usaia Cristo 'iti ñuiquian cuēñeomia banaxa quicēsabi oquin 'acan. A banax ca quia, Nucën Papa Diosan ēnu unun xuá, Cristo, ax ca paē tani tēmērati 'icē quiax. ¹⁹ Usa 'ain camina 'atimaquin sinánxunbi sinanaquin mitsun 'uchacama tērēncē 'inun Nucën Papa Diosmi sinánti 'ain. Ami sináncēxun ca Nucën 'Ibu Diosan mitsun 'uchacama tērēanun chuámarua 'inun mitsu cuēñemiti 'icēn. ²⁰ Usonan ca Jesús, axbi Cristo 'icē, a Nucën 'Ibu Diosanbi bēráma mēñosabi oi mitsun 'apu 'inun ēnē menu utēcēnun quixun xuti 'icēn. ²¹ Ucēma pan 'aisha Jesucristo anu ax 'icē anu 'imainun ca Nucën Papa Diosan, an ax quicē bana uni ñuixuncē unicaman cuēñeosabi oquin, camabi ñu sēñeonti 'icēn. ²² Moisésnēn ca bēráma nucēn rara judíos unicama ésaquin cacēxa: “An 'ē 'imicēsaribi oquin ca Nucën 'Ibu Diosan mitsun rēbúnqui achúshi an ax quia bana unicama ñuixunti 'imiti 'icēn. 'Imicēxuan an atu cacēsabi oi ca mitsun rēbúnquicama 'iti 'icēn. ²³ Uinu 'icē unin cara an ñuia, ain bana cuatima, ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish Israel unima 'iti 'icēn”.

²⁴ Moisésnēan usaquin cuēñeosabi oquin ca Samuelnēn pan 'acēbētan an Nucën Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē uni raírínēnribi, Cristo uti nētē ñuiquin unicama ñuixuancēxa.

²⁵ Ësoquin canan ca Pedronën ësaquinribi cacëxa:

—A unicaman axa uti ñuia, ax ucë cupí camina mitsúnribi chuámarua 'inuxun aín bana cuati 'ain. Usai 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan bëráma mitsun rara Abraham ësaquin cacëxa: “Min rëbúnqui achúshi cupí ca camabi menu 'icë unicamax cuëñuxun 'aia”. ²⁶ Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë bamacëbi baísquimitancëxun judíos unicama mitsunu pain xuaxa, mitsúnmi a isi ami sinanaquin ñu 'atima 'ati ënun quixun.

4

Unicaman Pedro 'imainun Juanmi atun 'apucama manon

¹ Usaquin Pedrobëtan Juanën camainun ca judíos sacerdotecama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë policianën cushi 'imainun saduceo unicamax uacëxa. ² An —bamaxbia Jesús baísquicë 'ain ca camabi uníxribi bama 'aishbi baísquiti 'icë —quixun unicama ñuixuncë cupí ca axa ucë unicamax Pedro 'imainun Juanmi nishacëxa. ³ Nishi atúan bana ñuixuncëbë uquin ca Pedrocëñun Juan bibianquin buáncëxa. Buánxun ca bari cuabucëbëa imë 'ain, imëshiira ñucánuan pëcaratamainu sipunu atsínmiacëxa. ⁴ Usa 'aínbi ca an a ñuiquin bana ñuixuncëxun cuati Jesúsni catamëcë unicamax 'itsaira 'iacëxa. Acamax ca xanucëñunma nucë bënëcamaihi tupuncëx cinco milsa 'iacëxa.

⁵ Sipuonx pëcaracëbë ca judíos unibunën 'apucama 'imainun caniacëcë unicama 'imainun an Moisésnën cuëñë bana 'unáncë unicama, Jerusalénu timëacëxa. ⁶ Acamabë ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu, Anás, a 'imainun Caifás, Juan, Alejandro 'imainun judíos sacerdotenën cushicaman aintsí 'ibucamaribi anu timëcë 'iacëxa. ⁷ Anu timëxun ca Juancëñun Pedro sipunua bënëun quixun suntáru xuacëxa. Xucëxun chiquínbëtsinquin bëxun suntárunën axa timëcë unicama nëbëtsi nitsíncë ca anu 'icë 'apucaman ñucácëxa:

—¿Uían 'amicëxun caramina aín niti bëtsicë uni pëxcüan? ¿Uisa cushiñu 'ixun caramina 'an?

⁸ Ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan quimicëxun Pedronën cacëxa:

—Judíos 'apucama 'imainun caniacëcë unicama, cananuna mitsu cain: ⁹ Aín niti bëtsicë unia pëxcúcë ñuiquin camina uisai cara pëxcúonxa quixun nu ñucatin. ¹⁰ Usa 'ain cananuna Israel unicaman 'unánun mitsu cain, Jesucristo, Nazaretnu 'icë mitsúnmi i curúsocënu matásmicëx bamacëbia Nucën Papa Diosan baísquimicë, an 'imicëx ca mitsúnmi iscë ënë uni pëxcúonxa.

¹¹ Cuëñëo bana axa ësai quicë a camina 'unan, an maxax xubu 'acë unían a cuëñquinma raírishi caísun biquin racáncë maxax 'aishbi ca a maxax bëri ami a xubu cushicë 'icën, itá upímia xubucama cushicë usaribiti. A banaxa quicësaribiti ca Jesucristo ami aín unicama cushicë 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan bëri mënloxa. ¹² Nucën Papa Diosan ca nuxnu nun 'uchacama tërëncë 'aish abë 'inúan an nu iëminun Jesúsëshi 'imiáxa. Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosan 'inun nu iëmiti bëtsi uni 'aíma 'icën.

¹³ Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanën quirica 'unáinracëma 'ianan 'apuma 'ixunbi racuéquinma unicama bana ñuixunia isi judíos 'apucamax ratuacëxa. Usai 'iquin ca —ënë uni rabëtax ca axa Jesúsë nicë a 'icë —quixun sináncëxa. ¹⁴ Usaquin sinánmainun ca a pëxcucë uni axribi atubë niacëxa. Nitsia isquin ca uisoquinbi Pedrocëñun Juan cacanma 'icën. ¹⁵ Caquinmabi Pedrocëñun Juan émánxun cainun quixun chiquíntancëx ca atúxbi ñucacananí ësai canancëxa: ¹⁶ —¿Uisa caranuna ënë uni rabë oti 'ain? Ënën ca uni itsin 'acëma ñu 'axa. Usoquian 'acë ca Jerusalénu 'icë unicaman 'unania. Usa 'ain cananuna, usama ca quixun catima 'ain. ¹⁷ Caquinmabi cananuna uni raírínëan cuanúnma ësoquin a rabë cati 'ain, Jesús ñuiquian uinu 'icë unibi catëcënxunma 'anun. Jesús ñuiquimmi uni bana ñuixuntëcënia cananuna mitsu casticanti 'ai quixun cananuna cati 'ain.

¹⁸ Usai canantancëxun ca Pedrocëñun Juan cuënxun cacëxa:

—Jesús ñuiquin camina uinu 'icë unibi bana ñuixuanan 'unánmitëcëntima 'ain.

¹⁹ Cacëxunbi ca Pedrobëtan Juanën atu cacëxa:

—Mitsúnbi ca sinan, ¿Nucën Papa Dios cara cuëñti 'ic, nun nu aín bana manuanun mitsun banaishi cuati? ²⁰ An ñu 'aia isananun nun cuacë Jesusan bana ënë cananuna unicama ñuixuntëcënti ëntima 'ain.

²¹ Usaquin cacëxun ca 'apucaman castícainsa tanquinbi, atun uni pëxcucë cupía unicaman Nucën Papa Dios rabiçëbëtan 'ama 'icën. Usa 'ixun ca —ñuixuntëcënia caranuna mitsu uisoti 'ai —quixuinshi catancëxun cuantánun ëancëxa. ²² Axa pëxcútisama 'aishbi pëxcúcë uni ax ca cuarenta baritia inúcë 'iacëxa.

Aín unicaman Nucën Papa Dios aín cushia 'inánun ca

²³ Usa 'ain ca cuanxun Pedrobëtan Juanën —judíos sacerotenën cushicamabëtan ca caniacëcë unicaman nu usaquin caxa —quixun aín raírí ñuixuancëxa. ²⁴ Ñuixunia cuaxun ca camáxbi abë banaquin Nucën 'Ibu Dios cacëxa:

—Min camina naí, me, bacacama unionan camabi ñuribi unioçen. ²⁵ Min Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx ca nucën rara David, an mi rabiçé, ax ésaí quiaçéxa:

¿Uisa cupí cara judíosma unicamax tsuáquirui nishía? ¿Uisa cupí cara unicaman 'atimaquin sinanin? Atúan usaquin sináncëxbi ca ñancáishi 'iti 'icën. ²⁶ Nucën 'Ibu Diosmi 'ianan ca aín Bëhiciçê Jesucristomiribi 'i ënë menu 'icé 'apucama tsuáquiruaxa, aín tucurucamaxribi ca ami 'i timéaxa.

²⁷ David quiaçabi oi ca asérabi ënë emanuax Herodesbë Poncio Pilato 'imainun judíosma unicama 'imainun Israel unicamaxribi, min Bëhiciçê upíra sinánñu, Jesús, ënë menu unúnmi caísa, ami nishi tsuáquirui timéaxa, ²⁸ usai ca 'iti 'icé quixunmi mëníosabi oi ca usai ami 'i axa. ²⁹ Usa 'ain camina a unicamaxa usai numi 'esénancé a bana min 'unánquin, racuéquinma nun min bana uni ñuixunun nu 'aquiní 'ain. ³⁰ Aquianan camina min Bëhiciçê upíra sinánñu, Jesús, aín cushin, uni 'insíncê pëxcüanan uni itsin 'acëma ñu 'anun nu 'amiti 'ain.

³¹ Usaquin abé banaquin Nucën Papa Dios catancéxa sënëncancëbë ca anua bucucancé xubu ax shaíquiaçéxa. Usaí 'icëbëshi aín Bëru Ñumshin Upí atunu ucëbëtan ca an quimicëxun racuéquinma Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuancéxa.

An Jesúsmi sináncë unicama ñu 'inánan

³² Usa 'ain ca axa Jesús ñu quicé bana cuati ami catamécë unicaman, camaxunbi bëtsin sináncësa oquin sináncëxa. Camaxunbi ca sináncëxa, —'ën 'aracacé ñucamax ca 'enanshima, camabi uninansa 'icé —quixun. ³³ Usaxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscé unicaman atun iscé 'ixun, Nucën 'Ibu Jesús bamacé 'aishbia baísquicé ñuiquin, racuéquinma upí oquin Nucën Papa Diosan 'aquincëxun unicama ñuixuancéxa. Usa 'ain ca an bana ñuixuncé unicamacëñun an aín bana cuacé unicamaribi upí sinánñu 'aish cuëñun Nucën Papa Diosan 'imiacéxa. ³⁴ Uinu 'icé uníxbi ca anun aín piti aín chupa marutiñuma 'iáma 'icën. Naëñu unicaman atun naë marumainun ca xubuñu unicamanribi atun xubu maruacéxa. ³⁵ Maruxun curíqui bixun ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscé unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun bixun ca atun uinu 'icé uníx cara anun aín piti, aín chupa maruti 'aíma 'icé, a curíqui méticaquin 'ináncëxa. 'Ináncëx ca uni achúshiratsubi ñuñuma 'iáma 'icën. ³⁶ Axa usai 'aquianancé unicama achúshi ca Levitan rëbúnqui, José cacé, Chipre nasínu 'icé, 'iacéxa. Ax ca Jesusan caiscé unicaman Bernabé caquinribi anécë 'iacéxa. A banax ca an masá nuitutiabi cuëñmicé qui quicé 'icën. ³⁷ Usa 'ixun ca Bernabénën aín naë maruxun curíqui bixun bëxun Jesusan caiscé unicama 'ináncëxa.

5

Ananíasbëa Safira 'ucha

¹ Usa 'ainbi ca bëtsi uni, Ananías cacé, aín xanu, Safira cacé, abëtan aín naë maruquin curíqui biacéxa. ² Bixunbi ca aín xanúan 'unáncëbi, naë cupí bicé curíqui mësú ainanbi 'inun nanan acamaishi isa biaxa quixun paránquin mësúishi buánxun Jesusan caiscé unicama 'ináncëxa. ³ 'Inania ca Pedronën cacéxa:

—Ananías, ¿uisacasquin cara ñumshin 'atimanën 'apu, Satanás, an 'ibuquin, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí paráncësa 'ixunmi me cupími bicé curíqui mësú binun mi sinánmi ax? ⁴ Minan 'aish ca a me maruxunmi a cupí bicé curíqui mix cuëñcësbabi oquin 'ati asábi 'i axa. ¿Uisa cupí caramina cëmëti sinan? Mix usai 'icé ax ca unimishi cëmëcëma 'icën. Camina Nucën Papa Diosmi cëmëtan.

⁵ Ésaí quia cuatishi ca Ananías nipacëti bamacéxa. An usai bamacé ñuicania cuacé unicamax ca racuéiracéxa. ⁶ Bamacëbë uxun ca anu 'icé bënë unicaman chupan rabúnbianquin buánxun Ananías maíancëxa.

⁷ Usai 'ian rabé 'imainun achúshi hora 'icëbë ca aín xanuribishi aín bënëa bamacé 'unánxmaishi uax xubunu atsiáncëxa. ⁸ Atsinia ca Pedronën cacéxa:

—'É ca ñuixun. ¿Min me cupí caramina ënë curíquicamaishi bian?

Cacëxun ca xanun cacéxa:

—Usa ca aín cupí 'i axa, ashi cananuna bian.

⁹ Cacëxunbi ca Pedronën cacéxa:

—¿Uisaira 'ixun caramina Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upí parani ami 'uchati min bënëbëtan sinan? Bënëa unicama ca min bënë maínbëtsini aia. Atun ca usaribitimi bamaia miribi buánti 'icën.

¹⁰ Cacëxëshi ca Pedro tanáin nipacëti bamacéxa. Usai 'ia ca bënëa unicama atsiñquinbi bamacé mëraxun bibianquin buánxun aín bënë rapasu maíancëxa. ¹¹ Usacëbë ca axa Jesucristomi catamécë unicama 'imainun an ñuicania cuacé unicamaxribi racuéira racuéacéxa.

Jesusan aín bana ñuixunun caiscé unicaman uni itsin 'acëma ñu 'a

¹² Usa 'ain ca Jerusalénu 'icé unicaman, ax ca atubë 'icé quixun 'unánun Nucën Papa Diosan 'amicëxun, Jesusan caiscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. Usocëbë ca axa Jesúsni catamëcë unicamax Salomón cacë anun uni nicë, anubi 'i anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu camabi nêtën timéacëxa. ¹³ Anu timéaxa 'icëbëbi ca ami racuëti uni raíri atubë 'iama 'icën. 'Iquinmabi ca —atux ca atun nuitu asérami upí 'icé —quixun sináncëxa. ¹⁴ Usaia 'imainun ca bëtsi unicamaxribi 'itsaira, xanubëbi bëbucamaxribi Nucën 'Ibu Jesúsni cataméacëxa. ¹⁵ Usa 'ain ca camabi unin, uni 'insíncëcama aín bacëtinën bëxun bëxun, unáun Pedro uti bainu nancëxa, Pedro cuaincëbëtan aín tupéoncëinshi pëxcúnun quixun. ¹⁶ Usomainun ca Jerusalén 'urama 'icé émanu 'icé unicamanribi uni 'insíncë 'imainun uni ñumshin 'atimañu a camabi bëacëxa. Bëcëx ca pëxcúcancëxa.

Pedrocëñun Juan 'atimocan

¹⁷ 'Aisamaira uni Jesúsni sinania isi ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun abë 'icé saduceo unicama nishacëxa. ¹⁸ Nishi ami tsuáquiruxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscë unicama bixun sipuacëxa. ¹⁹ Usocëbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëx, imé uxun, aín ángel achúshinën sipu xëócaxun chiquínquin cacëxa: ²⁰ —Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun camina Jesúsni catamëcë 'aish ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icé quicë bana unicama ñuixunti 'ain.

²¹ Ésoquian ángelnën cacësbabi oquin ca pëcaracëbë cuanxun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icé unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunmainun ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun abë 'icé unicaman, judíos cushibunën 'apucama timémianan sipuacë unicama bënun quixun policia xuacëxa. ²² Xucëx cuanxunbi ca policíacaman sipunua mërâma 'icën. Usobëtsini utécënxun ²³ ca cacëxa: —Nun iscëx ca asérami sipu cushioquin xëtáscë 'i axa. An bërúancë sntárcumaribi ca aín xëcuë tanáinbi nicë 'i axa. 'Aínbi ca nun xëocaquin iscëxbi uni achúshibi 'aíma 'i axa.

²⁴ Policia quia cuati ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icé guardianën 'apu 'imainun sacerdotenën cushicamax ratuti canancëxa:

—¿Uisashi oquin cara ëné unin nu sináncasmamiti 'ic?

²⁵ Usai 'ia ca uni achúshinën uxun cacëxa:

—Mínmi sipuoncë unicaman ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixunia.

²⁶ Ésoquin cacëx cuanxun ca policíacamabëtan aín cushin, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, bana unicama ñuixuniabi a unicama biacëxa. Bixunbi ca unicaman max-axan 'ati sinani racuëquin, mëëquinma anua judíos cushicaman 'apucama timécë anu upí oxuinshi buáncëxa. ²⁷ Usobëtsinquian bëcancë ca sacerdotenën cushicaman 'apun cacëxa: ²⁸ —Nun cananuna mitsu amiribishi Jesús ñuiquin bana ñuixunxunma 'anun quixun can. Cacëxunbi mitsun nêtëëquinma a bana uni ñuixunia chaniaio ca Jersualénu 'icé unicaman cuaxa. Usa 'aish camina nun isanuna uni Jesús 'amia quiaxribi quicanin.

²⁹ Ésai quia ca Pedrobëtan Jesusan aín bana ñuixunun caiscë unicaman cacëxa:

—Unin cacësa oquin 'aquinbi cananuna Nucën Papa Dios, a 'ati cuëncëma ñu a 'aquinma, a 'atia ax cuëncë, a ñu cuni 'ati 'ain. ³⁰ Aín Bëchicë, mitsun i curúsocënu uni matásmicë, a ca Nucën Papa Dios, a nun rabicësaribi oquin nucën raracaman rabia, an baísqumiaxa.

³¹ Usotancëxun ca abëa aín mëqueu 'Apu 'inun 'imíaxa. 'Imianan ca axa atun 'Apu 'aian a cupíshi sinanati Israel unicama atun 'ucha téréncë 'aish iécë 'inun 'imíaxa. ³² Ax ca asérami usa 'icé quixun cananuna nun camabi uni cain. Nucën Papa Diosan aín bana cuacë unicama 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí, anribi ca —asérami ca usa 'icé —quixun uni 'unánmia.

³³ Quia cuati nishquin ca judíos unibunën 'apucaman atu 'ati sináncëxa. ³⁴ Usa 'aínbi ca 'apucama achúshi, fariseo uni, Gamaliel caquin anëcë, anu 'iacëxa. Gamaliel ax ca an usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuëño bana 'unáncë 'icëa camabi unin aín bana tancë 'iacëxa. Usa 'ixun ca niruquin atu cacëxa:

—Éné unicama ca éman pain chiquin.

³⁵ Cacëxuan chiquíncëbëtan ca ésoquin 'apucama cacëxa:

—Israel unicama, ëné unicama 'anuxun camina upí oquin pain sinánti 'ain. ³⁶ Mitsun camina sinánti 'ain, uni achúshi, Teudas cacë, an ca ax isa cushi 'icé quixun uni paráncëxa. Paráncëx ca cuatrocientos uni abë timéacëxa. Usa 'icëbia a uni 'acancëbë ca axa abë nicë unicamax tsuáqui abati nêtéacëxa. ³⁷ Usocëxa nêtëa 'aínbi ca anun camabi unin aín anë 'ati nêtën, Judas cacë uni, Galileanu 'icé, axribi usaribiti ax isa cushi 'icé quixun uni parani cëméacëxa. Usaria aribishi aín bana cuati ca 'itsa uni abë timéacëxa. Usa 'icëbia a uniribishi 'acancëbë ca axa abë nicë unicama tsuáqui nêtéacëxa. ³⁸ Usai 'ia sinánquin cana mitsu cain, ëné unicama camina isëshiti 'icanin. Anbi sináncë banaishi uni ñuixuncë 'aish ca ñancáishi 'iti 'icën. ³⁹ 'Aínbi, Nucën Papa Diosanbi 'unánmicëxun bana ñuixuanan ñu 'acé 'icé camina uisabi ocantima 'ain. Nucën Papa Diosni atumina nishcanin ca bërúanracat.

⁴⁰ Ēsai quia cuaquin ca —asérabi ca usa 'icé —quixun sináncëxa. Usaquin sinánquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscé unicama cuénxun rishquitancëxun, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuntëcënxunma 'anun catancëxun, cuantánun xuacëxa. ⁴¹ Xucëxun 'apucama ëbiani ca —Jesúsnan cupí tēmëranun ca Nucën Papa Diosan nu caísaxa —quixun sinani cuëñquiani cuancëxa. ⁴² Cuanxun ca 'apucaman ñuixuntëcënxunma 'anun cacëxunbi ëñuninma camabi nētën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun 'anan anua atux 'icé xubucamanuxun-ribi, Jesús ax ca Cristo axa uti nun caíncë, a 'icé quixun uni bana ñuixuancëxa.

6

An raíri 'aquinti mēcën achúshi 'imainun rabë uni caíscan

¹ Usomainun ca amiribi amiribi an Nucën Papa Diosan bana cuati unicamax 'itsacëxa. Griego banan banacë unicama 'imainun hebreo banan banacë judíos unicamaribi ca Jesucristomí catamëacëxa. Usa 'aish ca axa hebreo banan banacë unicama ñui ěsai griego banan banacë unicamax quiacëxa:

—Camabi nētën piti mēticaquinbi ca nun aintsi xanu casunamécë a piti 'inanima.

² Ēsai quia cuaquin ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caiscé uni mēcën rabë 'imainun rabë an, axa Jesucristomí catamécë unicama camicëxa timëtia, cacëxa:

—Nun Jesucristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunquinma uni piti mētícati ca upíma 'icën. ³ Usa 'ain camina mitsun mēcën achúshi 'imainun rabë uni an piti mētícanun caísti 'ain. Aín sinan ca upí 'icé quixuan unín 'unáncë 'ianan Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan upí oquin sinánmicë 'ianan sinánñuira ca a unicama 'iti 'icën. Caístancëxun camina atúan uni piti mētícanun cati 'ain. ⁴ Uscëbëtan cananuna nun abë banaquin Nucën Papa Dios unicama ñucáxuanan aín bana ñuixunti 'ain.

⁵ Ēsoquian cacëx ca camáxbi cuëñi —cananuna caísti 'ai —quix canancëxa. Canan-tancëxun ca Esteban, Nucën Papa Diosmí catamécë 'icëa aín Bëru Ñumshin Upitan sinánmicë, acëñun Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, 'imainun Nicolás, Antioquíanu 'icé uní 'ixunbia an judíos unicamabëtan Nucën Papa Diosan bana 'unáncë, acama caísacëxa.

⁶ Caístancëxuan bëia ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscé unicaman, mēcënan ramëquin, Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa.

⁷ Usa 'ain ca amiribi amiribia, Jesús ax ca asérabi Cristo 'icé quixun Jerusalénuxun cuacocancëbë, amí sinani Nucën Papa Diosnan 'i unicamax 'itsacëxa. Usai 'icëbë ca judíos sacerdotecamaribi 'itsaxira Jesúsni catamëacëxa.

Esteban bican

⁸ Esteban axa upí sinan 'ianan Nucën Papa Diosmí cushicé uni an ca, an 'amicëxun uní itsin 'acëma ñu 'acëxa. ⁹ Usa 'ain ca an uní itsin 'acëma ñu 'aia oi amí nishi, judíos unibunëan ñu mēëmíçë 'aishbia chiquicé unicamabë Alejandría, Cilicia, 'imainun Asia me acamanuaxa ucé unicamax timéax Estebanbë cërúanancëxa. ¹⁰ Usai abë cërúanancëxunbia Estebanën atun 'acësama oquin Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan sinánmicëxun bana ñuía cuati ca nētëcancëxa. ¹¹ Nētëxunbi ca uni raíri ësaquin cacëxa:

—Nun mitsu cupíomainun camina Esteban ñuiquin unicama cati 'ain, nun cuacëx ca ëñë uni Moisésëñun Nucën Papa Dios ñui 'atimati banaxa quixun.

¹² Cacëx cuanxun ca camabi uni ñuixuanan caniacécë unicamaribi 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicamaribi ñuixunquin tsuácaruacëxa. Tsuácarucëx uxun ca Esteban bibianquin atun cushicaman 'apucamanu buáncëxa. ¹³ Abë cërúanancë unicaman ca uni raíriri cëmëi isa Estebanmí manánun quixun cacëxa. Cacëx cuanxun ca ësaquin cacëxa:

—Ëñë unix ca Nucën Papa Diosan xubu upí ñuíanan Moisésnën cuëñëo banaribi ñui nētëtima 'atimati banaia. ¹⁴ Nun cuacëx ca ěsai Esteban quiaxa: Jesús Nazaretnu 'icé, an isa anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan, Moisésnëan ax quicësabi oínu 'inun cuëñëo bana aribi bëtsi oti 'icé quiax.

¹⁵ Usaía a unicamax a ñui quicëbëtan atun cushicaman 'apucama 'imainun anu timécëcamaribi iscëxbi ca Estebanën bëmánan ángelnën bëmánansa 'iacëxa.

7

Bicëxuan Estebanën racuëquinma unicama ca

¹ Amia manáncania cuaxun ca sacerdotenën cushicaman 'apun Esteban ñucáçëxa:

—¿A unicaman mí ñuicé bana ax cara asérabi 'ic?

² Caçëxun ca Estebanën cacëxa:

—Ën aintsicama 'imainun caniacécë unicama nun cushibu, 'ën mitsu camainun ca cuat. Nucën rara Abrahamnëx ca Harán cacé menu 'iisama pain 'aish Mesopotamia menu 'iacëxa. Anua 'icé ca ax upíira 'ixun nucën rara Abraham Nucën Papa Diosan cacëxa:

³ “Min mecëñunbi camabi min aintsí ëbiani camina me itsinu 'ën mi ismimainun cuanti 'ain”. ⁴ Cacëx ca Caldea menuax cuanx Harán menu bëbax anu tsoócëxa. Anuaxa aín papa bamacëbë ca Nucën Papa Diosan ismiasabi oi, anumi bërí nëtënbi bucucë, ënë menu uacëxa. ⁵ Usaía ucëbi ca ainanbia 'inun me Nucën Papa Diosan 'inánma 'icën, anua aín taën amátiratsubi. 'Inánquinmabi ca sinanatëcëñunuma ësaquin Abraham cacëxa: “Ënë mecama cana mi 'imainun min rëbúnquicamaribi 'inánti 'ain”. Bëchicëñuma pain 'icë ca Nucën Papa Diosan usaquin Abraham cacëxa. ⁶ Catancëxun ca ësaquinribi cacëxa: “Min rëbúnquicamax ca aín menuma, bëtsi unin menu tsónuxun 'aia. Anua tsócëbi ca anu 'icë unin cuatrocientos baritia min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëminuxun 'aia”. ⁷ Ësaquinribi ca Nucën Papa Diosan Abraham cacëxa: “Cuatrocientos baritia 'icëbëtan cana an min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëmicë cupí, anu 'icë unicama tëmëraminuxun 'ain. Usocëxun ca a menuax cuanun min rëbúnqui xuti 'icën. Xucëx ënë menu uxun ca 'ë rabiti 'icën”. ⁸ Usaquin caxun ca Nucën Papa Diosan Abraham ësaquinribi cacëxa: “Mí 'imainun min rëbúnquicamaribi 'ënan 'icë 'unánti oquin camina min bëbu tuácama aín inshú maxacara tëati 'ain”. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan cacësabi oquin Abrahamnën Isaac bëchitancëxun achúshi semana aín bacëncë nëtë 'icëbëtan 'unántiocëxa. Usaribi oquin ca Isaacnëribishi Jacob bëchitancëxun 'unántiocëxa. Usa 'ixun ca Jacobnëribi mëcën rabë 'imainun rabë oquin bëchitancëxun ca camabi 'unántiocëxa. Jacobnën bëchicë mëcën rabë 'imainun rabë acamax ca nucën raracama 'iacëxa.

⁹ Jacobnën bëchicë achúshi ca José cacë 'iacëxa. 'Icëbi ca ami nutsi nishquin aín xucëantun Egipto menu buántanun 'ni maruacëxa. ¹⁰ Marucëxun unin buancëxa Egiptonu 'iabi ca Nucën Papa Diosan abë 'ixun 'aquinquin bëruancëxa. Usoquian 'acëxa upi sinánñu 'ixun upi oquin bana cuacë 'icë nuibaquin ca Egiptonu 'icë 'apu Faraón, an anu 'icë unicaman cushi 'imianan an aín xubunu 'icë ñucama bëruántiribi 'imiacëxa.

¹¹ Faraónnën cacësabi oquian Josénën 'amainun ca Egipto mecamanu 'imainun Canaán mecamanuribi trigo 'aíma 'iacëxa. Usa 'ain ca anu 'icë unicama 'acëñuma 'aish nuibacacëxa. Nuibacacëbë ca nucën raracamaribi pitiñuma 'iacëxa. ¹² Piti 'aíma 'ain ca Jacobnën, Egiptonu ca trigo 'itsa 'icë quixuan ñuicania cuaxun aín bëchicë, nucën raracama, anua trigo bitánun quixun xuacëxa. ¹³ Xucëxun bitsínquin bëxun trigo ancëax ca amiribishi bitëcëni Egiptonu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaia ca Josénën aín xucëantu isquin, 'ëx cana mitsun xucën 'ai quixun cacëxa. Usa 'ain ca acama isquin Egiptonu 'icë 'apu, Faraónnën, Josénën aintsicama ënëx ca judíos uni 'icë quixun 'unancëxa. ¹⁴ Atubë banaquin ca Josénën aín xucëantu cacëxa, aín aintsí 'ibucamacëñuan aín papa Egiptonu bënun quixun. Aín aintsí 'ibucamax ca setenta 'i cinco 'iacëxa. ¹⁵ Usaquin Josénën cacësabi oi ca Jacob aín aintsí 'ibucamabë Egiptonu 'i cuancëxa. Cuanx anu tsotaxbia Jacobnëx pain 'iá 'ain ca aín bëchicë nucën raracamaxribi bamacëxa. ¹⁶ Jacob bamacë ca aín me, Canaán, anu 'icë ëma Siquem cacë, anu buántancëxun anuxunbi aín bëchicëñën mañancëxa. A mex ca Abrahamnëan Hamor cacë unin bëchicëcama curíqui 'inánquin marua 'iacëxa.

¹⁷ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Estebanën cacëxa:

—Jacob, aín anë itsi Israel, a 'imainun aín bëchicëcama Egiptonuax cëñúa 'ainbi ca aín rëbúnquicama anubi buciacëxa. A nëtën Egiptonuax cuanti Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, a nëtë 'urama 'ain ca Jacobnën bëchicëñën rëbúnquicama nucën rara 'iá, atux 'aisamaira 'inun uati buciacëxa. ¹⁸ Uati Egiptonu bucumainun ca bëtsi uní an José isáma, ax 'apu 'iacëxa. ¹⁹ Usa 'ixun ca a 'apux uní paránti 'unancë 'ianan upíma 'ixun, bëbuquin bëchicë tuácama bamatanuan 'ura racánun quixun nucën raracama cacëxa. ²⁰ Usomainun ca aín títan Moisés bacëancëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx upíra upí 'iacëxa. Bacëntancëxun ca aín títan aín papabëtan, rabë 'imainun achúshi 'uxën, 'ura racánquinma aín xubunuxunbi unëxun 'unónmiacëxa. ²¹ Rabë 'imainun achúshi 'uxë 'icëbëtan, 'ura ëncë mëraxun bixun ca Faraónnën bëchicë xuntacunën aín tuása 'icë caniocëxa. ²² Cania ca Egiptonu 'icë unicaman atun 'unancë ñucamaribi 'unánmiacëxa. Usa 'aish sinánñuira 'aish ca ax aín bana 'imainun aín ñu 'acëribi upí 'iacëxa.

²³ Cuarenta baritiañu 'aish ca aín aintsí Israel unicama isti sinánbiani cuancëxa. ²⁴ Cuanquin ca Egiptonu 'icë unin Israel uni achúshi ami mëparamëquin mëëquin 'atimoia mëraxun, anun rabanan nëëquin, Egiptonu 'icë uni 'acëxa. ²⁵ Usotancëxun ca aín aintsí 'aquinsa tanquin Moisésnën sinancëxa, 'ën aintsin ca 'unania, Nucën Papa Diosan 'amicëxun cana atu tëmëraibi iëmiti 'ai quixun. Usaquin Moisésnën sinaniabi ca aín aintsicama 'unánma 'icën. ²⁶ Usoquin 'onx isi cuantëcëñunbi ca aín aintsí rabë mëënanania mëracëxa. Mëraquin ca ënananmicasquin cacëxa: ¿Uisacatsi caramina nuibananshitima min aintsibë mëënanin? ²⁷ Cacëxun ca an bëtsi paëoquin mëëcë an Moisés cushin titaquin cacëxa: ¿Uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mëñonuxun isnun mi cax? ²⁸ ¿Min caramina Egiptonu 'icë unimi 'oncësaribi oquin 'ë rëisa tanin? quixun cacëxa. ²⁹ Usaquian cacëx

ratúquiani abax ca Moisés 'ura 'icè me, Madián, anu cuancèxa. Cuanx bèbaxun ca aín nètè 'aímabi anu tsóquin xanu bitancèxun bèbu rabé oquin bèchiacèxa.

³⁰ Usaquin catancèxun ca èsaquinribi Estebanèn 'apucama cacèxa:

—Cuarenta baritia Madián menu 'itancèx ca Sinaí cacè aín bashi 'urama, anu uni 'icèma me, anu Moisés 'iacèxa. Anu 'ixun ca imaxu anuax tsi rëquirucè mèúciá ángel achúshi isacèxa. ³¹ Usai 'ia isi ratutia —uisa cara —quixun ñachaquin isnux a 'urama cuaniabi ca Nucèn 'Ibu Diosan èsaquin Moisés cacèxa: ³² “Èx cana min raracama aín Dios 'ain. Abraham, Isaac, Jacob acama Dios cana “èx 'ain”. Èsai quia cuati racuèti bèrëruquin ca Moisésnèn istisama tancèxa. ³³ Usaiá 'ia ca Nucèn 'Ibu Diosan Moisés cacèxa: “Èx ènu 'ain ca anumi nicè me ènèx upíra upí 'icèn. Usa 'ain ca min taxaca èchit. ³⁴ Egipto menuaxa 'èn unicama tèmëraia isanan cana atúxa unin bètsi bètsi ocèx nuibacati banaiaribi canu. Cuaxun acama tèmëraiaibí ièmi cana uan. Ièminuxun cana mi pain Egiptonu xutin”.

³⁵ A aín aintsin titicaquin —¿uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acè ñucama mënionuxun isnun mi cax? —quixun cacè, a Moisésbi ca Nucèn Papa Diosan atun cushi 'ixuan aín aintsicama tèmëraiaibí ièminun xuacèxa. Usoquin ca imaxunuaax abè banaquian Moisés canun aín ángel camiacèxa. ³⁶ Xucèxun ca Egiptonu cuanxun Moisésnèn Israel unicama anua buáncèxa. Buánquin ca Egiptonuxun 'anan, parúnpapa Xonsa anuxun 'anun, cuarenta baritian anu uni 'icèma menuxunribi Nucèn Papa Diosan 'amicèxun uni itsin 'acèma ñu 'acèxa.

³⁷ Usaquin caxun ca èsaquinribi Estebanèn catècèancèxa:

—Moisés ax ca an Israel unicama èsaquin cá a 'icèn: “An 'è 'imicësaribi oquin ca mitsun rëbúnqui achúshi, an ax quicè bana unicama ñuixunmi uni Nucèn Papa Diosan 'imiti 'icèn. 'Imicèxuan an atu cacësabi oi ca 'icanti 'icèn”. ³⁸ Moisés ax ca axa anu uni 'icèma menuax Israel unicama nèbëtsi 'ianan, aín bashi Sinaí cacè a tanáinuax abè banacè ángelbè 'ianan nucèn raracamabëribi 'iá 'iacèxa. 'Ianan ca a aín unicamax usai 'iti bana Nucèn Papa Diosan 'inácè, a 'iacèxa. A bana, Israel unicama nun 'unánuan cuèñëonun ca Nucèn Papa Diosan Moisés usaquin cacèxa.

³⁹ Usa 'aínbi ca Moisés quicësabi oquin 'aisama tanquin nucèn raracaman Egiptonu cuantècènti sinácèxa. ⁴⁰ Sinánquin ca Moisésnèn xucèn, Aarón, a cacancèxa: “An nu Egipto menua bècè Moisés cara uisaxa cananuna 'unaniman. Usa 'ain camina dios raíri min nu unioxunti 'ain, an nu rëcuènxunbianun”. ⁴¹ Usaquin caxun ca vaca tuá tanquin ñu uniocancèxa. Uotancèxun ñuina caniocè rëax ca atun mēcënanbi uniocè ñu a rabi cuèèncancèxa. ⁴² Usoia ca Nucèn Papa Diosan atúnbia naínu 'icè ñu, 'ispa, 'uxè, bari acama rabinun quixun èancèxa, an Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuncè unicaman èsaquin cuèñëosabi oquian 'anun:

Israel unicama, anu uni 'icèma me anu cuarenta baritia 'iquin 'aracacè ñuina 'aquinbi camina 'è rabicanma 'ain. ⁴³ Usai 'iquin camina anuxun Moloc cacè dios rabiti xuburatsu niquianan mitsúnbi uniocè 'ispa tanquin uniocè ñu ax isa Renfán cacè dios ainan 'icè quixun rabinuxun buáncèn. Usa 'ain cana mitsu 'è rabiquinmami uia ñuishi rabicè cupí mitsun nètënu, Babilonia cacè èma 'ucè, anumi tsónun xuti 'ain.

Usaquian cuèñëosabi oi ca 'iacèxa.

⁴⁴ Usaquin catancèxun ca èsaquinribi Estebanèn cacèxa:

—Nucèn Papa Diosan ca abè banaquin Moisés anu uni 'icèma menuxun cacèxa: Anuxun 'è rabiti xubu 'aquin camina cèxtú chupa 'èn mi ismicèxunmi iscè usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacësabi oquin 'atancèxun ca Nucèn Papa Diosan aín bana anu cuèñëo maxax pará, a anu nanxun nucèn raracaman bèruáncèxa. ⁴⁵ A xubu ca nucèn raracaman anu uni 'icèma menuax cuanquin capúnquin mënioquin bibianquin, anu atux tsóti menu cuanquin abi buáncèxa. Nucèn Papa Diosan 'amicèxun ca a menu buccè unicama nucèn raracaman Josuébëtan abámiacèxa. Abámitancèxèxa: Anuxun 'è rabiti xubu 'aquin camina cèxtú chupa 'èn mi ismicèxunmi iscè usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacësabi a aín menu tsómainun ca a chupa xuburibi anu 'iacèxa. 'Ain ca a xubunuxun bari itsi bari itsi buínquin nucèn raracaman Nucèn Papa Dios rabiácèxa, David axa 'apu 'itámainun. ⁴⁶ David an ca nucèn rara Jacobnëan aín rëbúnquicamabëtan rabia Nucèn Papa Dios, amí sinánquin ax anu 'inun xubu chaira upí oquin 'axunti sinácèxa. ⁴⁷ Usoquin sinánxunbia 'ama 'ain ca aín bèchicè Salomón an cuní a xubu 'acèxa. ⁴⁸ 'Axuan 'aínbi ca Nucèn Papa Dios, ax 'Apúira 'aish, unin 'acè xubunu tsotima. Èsai ca an Nucèn Papa Dios quicè bana unicama ñuixuncè unían cuèñëo bana quia:

⁴⁹ Èsai ca Nucèn 'Ibu Dios quia: 'Èx naínu 'icè 'Apúira 'aish cushiira 'ain ca menu 'icè ñucamaribi 'ènan 'icèn. ¿Usa 'èx 'ain caramina 'èx anu tsónun uisa xubu 'è 'axúnti 'ain? ¿'Èx anu tantiti cara uinuira 'ic? ⁵⁰ ¿'Èn cushínbi carana ènè ñucama 'ama 'ain?

⁵¹ Usaquin caxun ca èsaquinribi Estebanèn cacèxa:

—Mítsux camina bana sinanima, nuituñuma 'aish pabíñumasa 'iá 'aish usabi 'ain, Nucën Papa Dios 'unáncema unisaribi 'aish. Camabi nêtéan Nucën Papa Diosan Bêru Ñumshin Upitan mitsu sinánmicé 'itslanxbi camina an sinánmicé 'iisama tanin. Mitsun rara 'iásaribiti camina mitsux 'in. ⁵² An Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicama ca mitsun raracaman bêtsi bêtsi océxa. Bêtsi bêtsi onan ca axa, Nucën Papa Diosan Bêchicé Upiíra ca uti 'icé quicé unicama aribi 'acéxa. A unicama quiásabi oía uá 'icébi camina mitsun a bamamicasquin unian i curúsocénu matásnun 'inan. ⁵³ Mitsux camina nun cuati bana ángelnéan Moisés cá, a 'unanibi a bana quicésabi oi 'icéma 'ain.

Esteban bama

⁵⁴ Usaquian cacéxun cuati ca 'apucama xuatemati Estebanmi nishacéxa. ⁵⁵ Nishmainun ca naú bésuquin aín Bêru Ñumshin Upitan cushiocé 'ixun Estebanén Nucën Papa Diosan Bêru Ñumshin asaribi 'aísha Jesús aín Papa mēqueu nicé isacéxa. ⁵⁶ Isquin ca cacéxa:

—Ca is. Naí panárabécébētan cana axa uni 'inux anuax uá Jesús, a Nucën Papa Dios mēquea nicé isin.

⁵⁷ Ésaí quiabi cuaisama tani pamumēti, munuma cuéncēni, ami qui abáquianxun ca bi-cancéxa. ⁵⁸ Bibianquin ca Jerusalénua buánxun maxaxan 'acéxa. Aín cutun pain pēxun bēná uní, Saulo cacé, an bēruánun quixun nantancéxun ca Esteban maxaxan 'acéxa. ⁵⁹ Maxaxan 'acéxun ca Estebanén Nucën 'Ibu Jesús cacéxa:

—'Ēn 'Ibu Jesús, mibé 'inun ca 'ē bit.

⁶⁰ Catancēx rantin purúnxun ca munuma banaquin Nucën 'Ibu Jesús catécēcancéxa:

—Atúxa ésarí 'uchaibi camina 'ēnun rabanan uisabi otima 'ain.

Ésaí quíshi ca bamacéxa.

8

Jesucristomi catamécé unicama Saulonén bêtsi bêtsio

¹⁻² Usa 'ain ca Saulonén Esteban bamacébētan —usoquin 'ati ca asábi 'icé —quixun sináncéxa.

Usoquian Esteban 'acáncé ca an Nucën Papa Diosan bana cuacé uni raírínén masá nuituti inquin Esteban bibianquin buánxun maíancéxa. Esteban usoquin rétancēx atumi nishi tsuáquiruquin ca Jerusalénua ax Jesucristomi catamécé unicama bêtsi bêtsi ocancéxa. Usaira ocancēx ca tsuáqui Judea me 'imainun Samaria mecamanuribi cuanan bêtsi bêtsi émanu tsoiti cuancéxa. Usai 'icébēbi ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscé unicamaishi Jerusalénu bēruacéxa. ³ Usa 'ain ca Saulonén Jesucristomi catamécé unicama cēfútisa tanquin xubucama oi atsinquin bēbu 'imainun xanuribi nirínbianquin sipuanuxun buáncéxa.

II. ÉMA RAIRINU 'ICÉ UNICAMAN NUCËN PAPA DIOSAN BANA CUA (8.4-12.25)

Samaria menuxun Jesucristomi catamēti bana unin ñuia

⁴ Usa 'ain ca Jerusalénua tsuáquicé unicama an me itsi, me itsinu cuanquin Cristo ñuiquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancéxa. ⁵ Usocébētan ca Felipenēnribi Samaria menu 'icé éma achúshi anu cuanxun Cristo ñuiquin unicama bana ñuixuancéxa. ⁶ Ñuixuncébē timéquin ca camabi unin —aséribi ca usa 'icé —quixun sinánquin aín bana cuacéxa. Cuanan ca Felipenēan uni itsin 'acéma ñu 'aiaribi isacéxa. ⁷ Ñunshin 'atima cuéncēni anuax chiquicé uni isanan ca uni raírí aín xon nicéma 'imainun raírí aín niti bêtsicé acamaribi pēxcutia iscancéxa. ⁸ Usaía 'icébē ca a émanu 'icé unicama chuáma tani cuéinra cuéēcancéxa.

⁹ A émanu ca ñubé 'ia uni achúshi, Simón cacé, ax 'iacéxa. Usa 'ixun ca a unin —'ēx cana bêtsi unicasamaira 'ai —quixun Samarianu 'icé unicama paráncéxa. ¹⁰ Usoquian paráncēx ca camabi uni tuáratsubēbi —ēnē unix ca Nucën Papa Diosan cushiñu 'icé —quíax ami sináncéxa.

¹¹ Usoquian 'itsa baritian an paráncé 'ixun ca camabi unin aín bana cuacéxa. ¹² Usa 'aínbi ca Felipenēn —Jesucristomi catamēti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icé —quixun ñuixuncéxun cuati —a banax ca aséribi 'icé —quixun sinani 'itsa uni 'imainun 'itsa xanuribi nashimicé 'iacéxa. ¹³ Usaía 'icébē ca Simónribi a bana cuaxun, aséribi ca ax 'icé quixun sinani nashimicé 'aish Felipebē niacéxa. Abē nitsi ca Felipenēan uni itsin 'acéma ñu 'aia isí ratuti sináncasmacéxa.

¹⁴ Usa 'ain ca Samarianu 'icé unínribi ca Nucën Papa Diosan bana cuaxa quixuan ñuicanía Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscé unicaman Jerusalénunxun cuacéxa. Cuaxun ca Pedrocēnun Juan anua cuantánun xuacéxa. ¹⁵⁻¹⁶ Xucancēx cuanxuan a rabētan iscēxbi ca anu 'icé unicama Nucën 'Ibu Jesúsmi catamēti 'unpaxan nashimicé 'aishbi Nucën Papa Diosan Bêru Ñumshin Upiñuma pain 'iacéxa. Usa 'icé ca atúxribia aín Bêru Ñumshin Upiñu 'inun

quixun Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ¹⁷ Ñucáxunquian Pedrobëtan Juanën aín męcënan ramęcëx ca atux Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icancëxa.

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caiscë unicaman aín męcënan ramęcëxëshi ca uni Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë quixun isquin curíqui 'inántisa tanquin Simonan Pedrocëñun Juan cacëxa: ¹⁹ —'Ën męcënan ramęcëx uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun camina Nucën Papa Diosan cushi 'eribi 'inánti 'ai —quixun.

²⁰ Cacëxunbi ca Pedronën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan cushi ax ca cupíoquin bitima 'icën. Min usoquin sináncë cupí camina min curíquibëbi cëñúti 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosan iscëx ca min nuitu upíma 'icën. Usa 'ain camina min añu ñubi nubëtan ësoquin 'atima 'ain. ²²⁻²³ 'Ën iscëx camina mix 'atimaira nuituñu 'ain. Usaquin sinani camina 'ën iscëx nuituñuma 'aish sinanatimoi 'icësa 'ain. Usa 'aishbi camina sinanagin usaquin sinánti ënquin min nuitu mëúmi 'atimaquin sináncë a cara mi tërënxunti 'icë mi tanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

²⁴ Cacëxun ca Simonan Pedro cacëxa:

—Min 'ë cacë bana usai 'ëx 'iaxma 'inun camina mitsun Nucën 'Ibu Dios 'ë ñucáxun 'ain.

²⁵ Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanën usai ca Jesús 'iaxa quixun caquin an cacë banacama 'itsa uni ñuixuancëxa. Usotancëxun, Samaria menu 'icë ëmacamanuxun —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën 'Ibu Diosnan 'iti 'icë —quixun ñuixuntancëx ca Jerusalénu cuantëcëancëxa.

Etiopía nëtënu 'icë uni Felipënën bana ñuixuan

²⁶ Usaía 'ian ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxun ángelnën Felipe cacëxa:

—Jerusalénuax anun Gaza cacë ëmanu cuanti bai anu camina cuanti 'ain.

Usoquin ángelnën anu cuantánun quixun cacë bai ax ca anun anu uni 'icëma menu cuanti bai 'iacëxa. ²⁷ Ángelnën cacësa bi oi ca Felipe cuancëxa. Cuaníbi ca bainuax Etiopía menu 'icë uni achúshibë mëranancëxa. A unix ca Etiopía menu 'icë 'apu, Candaces cacë xanu, a ñu 'axuanan aín ñucamaribi bërúanxuncë 'iacëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Dios rabi Jerusalénu cuancë a uni 'iacëxa. ²⁸ Usa 'ixun ca Jerusalénuax aín carro, caballonën buáncë, anun aín nëtënu cuantëcëni tsóxun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni Isaíasnën cuëñëo bana isacëxa. ²⁹ Isia mëraia ca Felipe Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upítan cacëxa:

—A carronu ca cuantan.

³⁰ Quia cuatishi ca amiqui abáquiani cuancëxa. Cuanquin iscëxuan Isaíasnën cuëñëo bana 'aia cuaquin ca cacëxa:

—¿A mi iscë bana a caramina uisai cara quia quixun cuatin?

³¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Cana cuatiman. ¿Uni itsin 'ë 'aquincëxunma carana uisaxun 'unánti 'ain?

Ësoquin caquin ca Felipe abë tsotia 'irunun quixun cacëxa.

³² Usaquian cacëx 'iruax abë tsóxun Felipënën iscëx ca a unían 'acë banax ësaí quicë 'iacëxa:

Unían 'anuxun buáncëxbi ca carnero banaíma. Carnero 'icësaribiti ca unin 'anuxun buáncëx ax banacëma 'icën. Aín rani unin tëacëxbi ca carnero banaíma. Carnero 'icësaribiti ca ax banacëma 'icën. ³³ Ax upísinánñu 'icëbia tëmëramicancëbëbi ca uínu 'icë uníxbi anun rabanan nëëti banacëma 'icën. Axa ëñë menu utancëx bama 'ain ca a unin ñuiti aín rëbúnqui 'aíma 'icën.

³⁴ Ësaí quicë quiricanua istancëxun ca Etiopíanu 'icë unin Felipe cacëxa:

—Cana mi ñucatin, ¿ui ñui cara Isaías ësaí quiacëx? ¿Axbi ñuicacati cara quiacëx? ¿Uni itsi ñui cara quiacëx?

³⁵ Cacëxun ca Felipënën quiricanua iscë bana a ñuixunquin, —Jesús ñui ca quia —quixun canan —carnero 'icësaribiti ca Jesús unin 'atimocëxbi banama 'icë —quixun canan —Jesús mi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun upí oquin ñuixuancëxa.

³⁶ Ñuixunbiancëxun ca baca cuëbí 'urama cuanquin, a unin Felipe cacëxa:

—Ënu ca baca 'icën. ¿Anuxun caramina 'ë nashimitima 'ain?

³⁷ Cacëxun ca Felipënën cacëxa:

—Aséra bi Jesucristo min nuitunëmbi sinanimi ami catamëti cana mi 'ati 'ain.

Quixun cacëxun ca a unin Felipe cacëxa:

—Jesucristo ax ca aséra bi Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun cana 'unanin.

³⁸ Usaquin caxun, aín carro nitsinamitancëx ca a rabëtaxbi 'ibúquiani bacanu cuancëxa. Cuanx bacanu nixun ca Felipënën Etiopíanu 'icë uni nashimiacëxa. ³⁹ A nashimitancëx caman 'iruiaishia Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upítan buáncëx nëtëtia ca a unin Felipe istëcëanma 'icën. Istëcënimabi cuëñëquiani ca aín menu cuancëxa. ⁴⁰ Usobania cuancë ca

unin Azote cacë émanua Felipe mërəcəxa. Anuax cuanxun, éma itsi éma itsinu cuanquin — Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë — quixun unicama ñuixunbianx ca Cesárea émanu bëbacëxa.

9

Sinanatia Saulo Jesúsmi catamëa (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Usa 'ain ca Saulo, axa Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëcë unicama cëñucatsi quiax, atumi xuumati nishacëxa. Nishquin ca sacerdotenën cushicaman 'apu anu cuanxun cacëxa: ² — Damasco émanuaxa ax Jesúsmi catamëcë unicama 'imainun xanucamaribi bixun nëaxun, Jerusalénu bënun camina quirica 'axun 'ë 'inánti 'ain. 'Ináncëxun cana Damasconu cuanxun anua judíos unicama timëti xubucamanu cuanquin atu bariti 'ain.

³ Usaquin cacëxuan quirica 'ináncëxun bibiani bain cuanxa, Damasco émanu bëbai cuaniabi ca nainuxun nëbëtsioraquin pëcaquin bëténancëxa. ⁴ Usoquian pëcacëx menu nipacëquin ca ésaía quia cuacëxa:

—Saulo, Saulo, ¿uisati caramina 'ë bëtsi bëtsi oin?

⁵ Ésai quia ca cacëxa:

—¿Ui caramina 'ain, Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain.

Cacëxun ca cacëxa:

—'Éx cana Jesús, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain. Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taën 'aquinmi paë tancësa, usaribiti camina mibi 'in.

⁶ Usoquian cacëxun cuati ratúirai racuëti bërëruquin ca Saulonën cacëxa:

—¿Añu ñu 'ën 'ati caina cuëënin?

Cacëxun ca Jesuan cacëxa:

—Niruquiani ca Damasco émanu cuantan. Anuxun ca unin añu caramina 'ati 'ain quixun mi cati 'icën.

⁷ Usaí quia cuaquinbi a ñubi isíma ca Saulobë cuancë unicamax ratúiracëxa. ⁸ Ratúmainun menuax nirui bëpëquiunbi ca Saulonën iscasmacëxa. Iscasmatia ca abëa cuancë unicaman mëinbianquin Damasconu buáncëxa. ⁹ Buáncëxunbi ca rabë 'imainun achúshi nëtë bëxuñu 'ixun pima 'ianan xëama 'icën.

¹⁰ Usaía 'imainun ca Jesucristomi catamëcë uni achúshi, Ananías cacë, ax Damasconu 'iacëxa. Anu 'ixun ca namáquin cuacësa oquin ésaquian Nucën 'Ibu Jesuan cacëxun cuacëxa:

—Ananías.

Cacëxuinshi ca Ananíasnën cacëxa:

—Énu cana 'ain.

¹¹ Cacëxun ca Nucën 'Ibu Jesuan cacëxa:

—Niruquiani camina bai, Tëntúñuma caquin anecë, anu cuanti 'ain. Cuanxun camina Judasnën xubunu cuanquin anu 'icë uni ñucáti 'ain, Tarsonu 'icë uni Saulo cacë ax cara énu 'icë quixun. Anuax ca Saulo Nucën Papa Diosbë banaia. ¹² Banaquin ca namáquin iscësoquin, uni achúshi, Ananías cacë, aín xubunu atsíunquin a bëpëxcunun quixun aín mëcënan ramëcëxun isaxa.

¹³ Usaquian cacëxun cuaquin ca Ananíasnën cacëxa:

—Itsaira unin ca 'ë caxa, a unin ca 'aisama ñu 'aquin, axa Jerusalénuax mimi catamëcë unicama bëtsi bëtsi oia quixun. ¹⁴ Usa 'ixun ca axa minan 'aish mibë banacë unicama sipuanuxun buánun isa quirica 'axunun quixun sacerdotenën cushicama caxa.

¹⁵ Cacëxunbi ca Nucën 'Ibu Jesuan Ananías cacëxa:

—Racuëaxma ca cuantan. 'Én caiscë 'ixun ca a unin judíos unicamaishima, bëtsi mecamanu 'icë unucamaribi aín 'apucamacëñunbi ñuixunquin 'ë ñuiquin bana ñuixunti 'icën. ¹⁶ Usoquin 'ë ñuiquin bana ñuixunquin ca 'unánti 'icën, uisairai cara 'ënan cupí tëmëraia quixun.

¹⁷ Usaquian Jesuan cacëx ca Ananías anua Saulo 'icë xubunu cuancëxa. Cuanx atsíunquin ca aín mëcënan ramëquin Saulo cacëxa:

—'Én xucën Saulo, axa anúnmi ucë bainuax mibë banaëxancë, Nucën 'Ibu Jesús, an ca minun 'ë xuaxa, amiribishi istëcëananmi aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun.

¹⁸ Ésaquian Ananíasnën cacëbëshia aín bërnuax ñu xacá tñbu rëucucëbëtainshi ca Saulonën isacëxa. Usaí 'i nirutancëx ca Saulo nashimicë 'iacëxa. ¹⁹ Nashimicë 'ixun pitancëx amiribishi cushitëcëni ca axa Jesucristomi catamëcë unucamabë Damasconu pain 'iacëxa.

Saulonëan Damasconuxun bana ñuia

²⁰ Anu 'ixun ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun, Jesús ax ca asérami Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun unicama ñuixuancëxa. ²¹ Usoquian Saulonën bana ñuixunia cuati ca unucama ratuti a ñui quiacëxa:

—Ēnē unix ca an Jerusalénuxun ami catamēquin a iēminun Jesús ñucácē unicama tēmēramicē, a 'icēn. Ax ca sacerdotenēn cushicamanu buánuxun ēnu 'icē unicomaribi bitsi uaxa. ¿Usa cat?

²² Quicancēbētanbi ca Saulonēn aín bana cushiira 'ixun Damasconu 'icē unicama sináncasmamiquin —Jesús ax ca aséabi Cristo, axa ēnē menu uti judíos unicomaman caíncē a 'icē —quixun bana ñuixuancēxa.

Judíos unicama ami 'ēsēnancēx Saulo cuan

²³ Usoquin atu bana ñuixunía 'itsa nētē anu 'icēbē ca judíos unicama Saulo 'acatsi quíax 'ēsēnancēxa. ²⁴ A 'acatsi quíaxa 'ēsēnancia ñuía ca Saulonēn cuacēxa. Usa 'ain ca chíquitia 'anuxun nētēnbi 'anan imēbi Damasconēn cēnē xēcūcamanuxun bēaraquin caíancēxa. ²⁵ Caíancia 'unánquin ca axa Jesucristomi catamēcē unicomaman Saulo, caquí chanu 'aruxun, cēnē manámia 'icē xēcūēn, imē nanpácēx. Nanpácēx ca 'ibúquiani Saulo Jerusalénu cuancēxa.

Saulo Jerusalénu 'iá

²⁶ Cuanx bēbaxa atubē 'iisa tancēxbi ca axa Jesucristomi catamēcē unicomamax Saulo isa Jesucristomi catamēcēma 'icē quixun sinani ami racuēacēxa. ²⁷ Usa 'aínbi ca Bernabēnēn Saulo Jesusan aín bana ñuixunun caiscē unicomamanu buáncēxa. Buánxun ca Saulo ismiquin ñuixunquin atu cacēxa:

—Saulonēn ca bainua Nucēn 'Ibu Jesús isaxa. Iscēx ca abē banaxa. Usaía banan ca ami catamēti aín uni 'ixun Damasconu 'icē unicama, Jesús ca aséabi Cristo 'icē quixun ñuixuanxa.

²⁸ Usoquian Bernabēnēn cacēxun ca atubēa 'inun Saulo biacēxa. Bicēxun ca Jerusalénuxun Saulonēn atubē níquin Nucēn 'Ibu Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuancēxa. ²⁹ Ñuixunquin ca axa grigebē nanan banacē judíos unicomabēribi bananan cuēbicananquin racuēquinma —Jesús ax ca aséabi Cristo 'icē —quixun cacēxa. Usoquian cacēxun ca a 'acatsi quixun sináncancēxa. ³⁰ Usai quicania 'unánxun ca axa Jesucristomi catamēcē unicomaman Saulo Cesárea ēmanu buánxun, Tarso ēmanua cuantánun xuacēxa.

³¹ Usa 'ain ca Judea menu 'imainun Galilea menu 'imainun Samaria menuribi, axa Jesucristomi catamēcē unicama uínbi ubíocēma 'aish chuámarua bucúacēxa, usai 'i ca Jesucristomi catamēti 'itsarui cushiacēxa. Usaía 'icēbē ca raírí uniribi abē timēti Nucēn 'Ibu Diosan bana upí oquin cuati, aín Bēru Ñumshin Upitan 'aquincēx 'itsarui Jesúsni sináncēxa.

Eneas pēxúia

³² Usaía 'imainun ca Pedro bētsi bētsi ēmanu cuani Lida ēmanuribi axa Jesucristomi catamēcē unicama isi cuancēxa. ³³ A ēmanuxun ca uni achúshi, Eneas cacē, ñuá 'aish nirucuaínquinbi tancēma 'aisha ocho baritia aín anu 'uxtinubi racácē, a mēracēxa. ³⁴ Mēraqin ca Pedronēn cacēxa:

—Eneas, Jesucristonēn ca mi pēxucua. Ca nirut, niruxun ca min anu 'uxti mēniot.

Cacēxēshi ca niruacēxa. ³⁵ Usai 'iáxa Eneas nitsia isi ca Lida ēma 'imainun Saronu menu 'icē unicama, usama 'aishbi sinanati Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēacēxa.

Dorcas cacē xanu baísquia

³⁶ Jesucristomi sináncamainun ca Jope cacē ēmanu 'icē xanu achúshi Tabita, aín anē itsi Dorcas, anribia Nucēn Papa Diosan bana cuacē, ax 'iacēxa. A xanun ca ñu upíshi 'aquin usabi ocē 'ixun ñuñuma unicama ñu 'ináncēxa. ³⁷ Usa 'ain ca Tabita ax 'insíanx bamacēxa. Bamacē nashimitancēxun ca xubu cata itsi manámi buánxun anu racáncancēxa. ³⁸ Jopenuaxa Tabita bamacēbētan ca anu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicomaman, Pedro ca Lidanu 'icē quixuan ñuicania cuacēxa. Usa 'ain ca Lida ēma axa Jope 'urama 'ain bēnētishia unáan Pedro catánun rabē uni xuacēxa.

³⁹ Xucēx cuanxuan cacēxēshi ca Pedro uni rabē abēbi Jopenu cuancēxa. Cuanx bēbaxa anu Dorcas racáncēnu buáncancēx atsinia ca xanu casunamēcēcaman nēbētsioracēxa. Nēbētsiorati inquin ca ñutisama pan 'ixúan Dorcasnēn 'acē cutúncēñun chupacama Pedro ismiacēxa. ⁴⁰ Ismicēxun anu 'icē xanucama ēman chíquínun catancēx ca Pedro rantin purúanx tsóbuax Nucēn Papa Diosbē banacēxa. Banatancēxun, anua racácē au bēsuquin isquin ca cacēxa:

—Tabita, ca nirut.

Cacēxēshi bēpēquiquin Pedro isi nirui ca tsóracēacēxa. ⁴¹ Usariashi ca Pedronēn mēniquin biruacēxa. Birutancēxun ca axa Jesucristomi catamēcē unicomacēñunbi casunamēcē xanucamaribi cuēnxun axa baísquicē xanu atu ismiacēxa. ⁴² Usoquin 'acēa cuacoia ca camabi unin Jope ēmanuxun cuacēxa. Cuati ca 'itsa uni Nucēn 'Ibu Jesúsni sinani ami catamēacēxa. ⁴³ Usotancēx ca Pedro 'itsa nētēn Jopenu, an ñuina xacá mēnioti 'unáncē uni, Simón cacē, aín xubunu 'iacēxa.

10

Cornelio isia Pedro cuan

¹ Cesárea ěmanu ca uni achúshi, Cornelio cacè, 'iacèxa. A unix ca cien suntárucama, Itálica cacè, ain cushi 'iacèxa. ² A unix ca ain xubunua 'icè ain aintsi 'ibucamabètan Nucèn Papa Dios ain bana cuaquin rabicè 'iacèxa. Usai 'ianan ca ñuñuma judíos unicama 'itsa oquin curíqui 'ináncèxa. 'Inánan ca camabi nètèn Nucèn Papa Diosbè banacèxa. ³ Usa 'ixun ca bètsi nètèn bari cuabutia, a las tres 'ain, namáquin iscèsoquin ángel achúshi Nucèn Papa Diosan xucèx anu aia upí oquin isacèxa. Iscèx anua 'icènu atsinquin ca –Cornelio –caquin cuèancèxa. ⁴ Cuèncèxun ami bèsuquin isibi racuètan bamaquin ca cacèxa:

–¿Añu cat?

Cacèxun ca ángelnèn cacèxa:

–Abè banaquinmi ñuñuma uni ñu 'ináncècama ca Nucèn Papa Diosan asábi isaxa. ⁵ Usa 'ain camina min unicama Jope ěmanu xuti 'ain, anu 'icè uni achúshi Simón 'icèbia Pedro caquinribi anècè, a ěnu bènun. ⁶ Simón Pedro ax ca an ñuina xacá mèníoti 'unáncè uni, Simón caquin anècèribi bètsi uni, axa parúmpapa cuèbí tsócè, ain xubunu 'icèn.

⁷ Esoquin catancèx ángel cuan ca Cornelionèn, an ñu mèèxuncè uni rabècèñun ax 'icèsaribitia ax Nucèn Papa Diosmi sináncè suntáru achúshi aribi cuèancèxa. ⁸ Cuèncèxun ca ángelnèn a cacècama ñuixuntancèxun Jopenu cuantánun xuacèxa.

⁹ Xucèx pècaraquiani bain cuani Jope 'uramaquianmainun ca bari xamárucèbè Nucèn Papa Diosbè banai Pedro tapitinèn xubu mascan cata itsi masapan oquin 'acè anu 'iruacèxa. ¹⁰ Anu 'iruxun ca pitia 'aruxuncamainun panánxun piisa tanquin Pedronèn namáquin iscèsoquin isacèxa. ¹¹ Iscèxa nai panarabècèbè ca anuax chupa chaira, amácasa 'ítanun ain rëbucamanu rabè 'imainun rabè oquin təcèrècacè 'aish meu ubúacèxa. ¹² A chupanu ca bètsi bètsi ñuina taèn nicè, 'imainun axa men nírícè ñuina 'imainun pèchíu ñuina acama 'iacèxa. A ñuinaamax ca piti 'icèbia judíos unicaman pitima isa quixun cacè 'iacèxa. ¹³ A ñucama ubutia isquinshi ca Pedronèn ěsai quia cuacèxa:

–Pedro, níruxun ca rëxun pit.

¹⁴ Cacèxun cuaquin ca Pedronèn cacèxa:

–'Èn 'Ibu, cana 'aiman, pitima ñu cana 'èn uisa 'ixunbi picèma 'ain.

¹⁵ Esoquin caquinbi ca ěsaia quia cuatècèancèxa:

–Nucèn Papa Diosan upí 'inun mèníocè ñu camina 'atima ca quixun catima 'ain.

¹⁶ Usaía rabè 'imainun achúshiti quia Pedronèn cuacèbè ca a chupabè ñucamaribi naínu cuantècèancèxa. ¹⁷ Usaía 'icèbè ca Pedro uisa cupí cara isa namáquin iscèsoquin ñu isaxa quiax sináncasmacèxa. Usaía Pedro 'imainun ca Cornelionèn xucè unicamax uinu cara Simonan xubu 'icè quixun ñucábíanx ain xècuènu bèbacèxa. ¹⁸ Bèbaxun ca munuma banaquin, uni achúshi, Simón 'icèbia Pedro caquinribi anècè, ax cara ěnu 'icè quixun ñucácèxa. ¹⁹ A baricamainuan namáçsoquin iscè ñucama a sinan sinianiabi ca Pedro Nucèn Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan cacèxa:

–Rabè 'imainun achúshi unin ca mi baria. ²⁰ Usa 'ain ca 'ibútancèx mèníocaquiani atubè cuantan. 'Èn cana atu xuan. Usa 'ain camina, judíos unima 'ain cana abè cuantima 'ai quima atubè cuanti 'ain.

²¹ Cacèx 'ibúquin ca Cornelionèn xucè unicama Pedronèn cacèxa:

–'Èx cana ami baricè a 'ain. ¿Añuai caina uan?

²² Cacèxun ca a unicaman Pedro cacèxa:

–Cornelio cacè suntárnunèn cushi, ax upí uni 'ianan an Nucèn Papa Diosan bana cuacè 'icèa upí uni 'icè judíos unicaman 'unáncè, a ca Nucèn Papa Diosan xucè ángelnèn caxa, min bana cuanuxuan ain xubunumi cuanun mi caminun quixun.

²³ Èsaquian cacèxun atsinmicèx ca a unicamax Pedrobè a xubunu 'iacèxa. 'Inèti pècaracèbè ca Pedro mèníocaquiani, axa a buani ucè unicama a 'imainun Jopenuaxa Jesúsni sináncè uni raíricamabèribi Cesárea ěmanu cuancèxa.

²⁴ Coonx ca Cesárea ěmanu bèbacèxa. Bèbamainun ca Cornelionèn ain aintsi 'ibucamacèñun an 'unáncè unicamaribi ain xubunu cuanun quixun camiacèxa. Camicèxa timèan ca acamabètan Pedro cañacèxa. ²⁵ Cañcèx bèbax ain xubunu atsinia ěman chiquíquin bitsi, a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Cornelionèn Pedro rabiacèxa. ²⁶ Rabicèxunbi ca Pedronèn Cornelio biruquin, –ca nirut, 'èxribi cana misaribi unishi 'ai –quixun cacèxa.

²⁷ Esoquin catancèx Cornelio bè banaquianx atsinquinbi ca Pedronèn 'itsa uni timècè isacèxa. ²⁸ Isquin ca atu cacèxa:

–Mítsun camina 'unanin, ax quicèsabi oía judíos unicama 'iti bana ca quia, judíos uníxa judíosma unibè timèanan ain xubunu atsiní ca 'aisama 'icè quiax. 'Ènríbi a bana 'unáncè 'icèbi ca Nucèn Papa Diosan uinu 'icè unibi, 'aisama ca quixun ñuixunma 'anun 'è 'unánmiaxa.

²⁹ Usa 'ain cana min 'ë camicëx, judío uni 'aish, cana cuanima quixun sinanima bënëtishi uan. Usa cupí cana uisoti caramina 'ë camia quixun 'unántisa tanin.

³⁰ Cacëxun ca Pedro Cornelionën cacëxa:

—Rabé 'imainun rabé nëtë ca 'ëx anun ësañuribi baria cuabúcëbë, 'ëx 'icësabi ñubi piaxma 'ën xubunuax Nucën Papa Diosbë banaëxancë 'icën. Banaquin iscëx ca uni achúshi aín chupa chaba chaabuicë 'aish 'ën bëmánanu niracëxanxa. ³¹ Niracëquin ca 'ë caëxanxa: Cornelio, mixmi abë banacëcama ca Nucën Papa Diosan cuaxa. Cuanan ca minmi ñuñuma uni ñu 'inancë acamaribi 'unanx cuëenquin manuima. ³² Usa 'ain camina Simón 'icëbi Pedro caquin anëcë a bëtánun min uni Jopenu xuti 'ain. Ax ca ñuina xacá mëníoti 'unancë uni, Simón cacëribi, parún papa cuëbía tsócë, aín xubunu 'icën. Ax ca uax mi'bë banati 'icën. ³³ Cacëxun cana bënënquinshia mi bënun quixun uni xuëxan. Xucëxuan cacëx camina upí oquin sinánbëtsini atubë ënu uan. Usa 'ain cananuna Nucën 'Ibu Diosan nu ismainun ënu béri 'ain, an mi sinánmicëxunmi nu ñuixuncëxun cuanux.

Cornelionën xubunuxun Pedronën bana ñuixuan

³⁴ Esoquian cacëxun ca Pedronën Cornelio cacëxa:

—Ën cana béri aséribi 'unanin, Nucën Papa Diosan ca judíosma unibu judíos unisaribi isquin camabi uni sënën isia. ³⁵ Usa 'ixun ca an aín bana cuaquin ñu upíshi 'acë unicama camabi menu ainan 'imia. ³⁶ Nucën Papa Diosan ca Israel unicama aín bana ñuixunquian Jesucristo ax ca camabi unib 'ibu 'ixun an nu chuámarua 'imiti a 'icë quixun ñuixunun aín unicama xuaxa. ³⁷ Mitsun camina upí oquin 'unanin, Juanën pain ca Jesucristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni nashimiacëxa. Usoquian Juanën 'a ñucama a 'unánan camina Galilea menuax cara uisai 'iacëxa quixun 'unanin. ³⁸ Camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca Jesús Nazaretnu 'icë a aín Bëru Ñunshin Upí abë 'inun 'inánquin aín cushiribi 'inancëxa. 'Inancëxun ca ñu upíshi 'anan ñunshin 'atimañu unicamarabi pëxcüacëxa, Nucën Papa Dios abë 'ain. ³⁹ Jesusan Judea menu 'icë ëma chucúmaracamanuxun 'anan Jerusalénuxunribi 'acë ñucama a cananuna nun isacën. Usoquian ñu 'acëbi ca i curúsocënu matásquin unib 'acëxa. ⁴⁰ 'Acëbi ca Nucën Papa Diosan rabé nëtë 'iónxa pëcaracëbëtanshi baísqumiacëxa. Usaía 'ia isnun ca nu mëníoxuancëxa. ⁴¹ Jesús baísqüicëbi ca camabi unínra isama 'icën. Nun cuni cananuna Nucën Papa Diosan, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixunun bërâma caísa 'ixun, baísqüicë isanan abëtan pianan xëacën. ⁴² Usa 'icë ca aín bana unicama ñuixunun xuquin nu ësaquin cacëxa: Nucën Papa Diosan 'imicëxun cana 'ën, uní bamacëmacama 'imainun bamacë unicamaribi, uisaira cara ënë menuax 'iaxa quixun 'unánquin, Nucën Papa Diosbë cara 'iti 'icë, cara 'itima 'icë quixun cati 'ain. Usaquin camina unicama ñuixuntí 'ai quixun ca Jesusan nu cacëxa. ⁴³ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaribi ca Jesús ñui ëesai quiacëxa, camabi uni axa aín bana cuati ami catamëcë, a ca aín 'uchacama Jesusan tërënxunia quixun.

Abë 'inúan judíosma unicama Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí 'inan

⁴⁴ Usoquian Pedronën atu bana ñuixunmainun ca axa aín bana cuati Nucën Papa Diosmi sinancë unicamanu aín Bëru Ñunshin Upí uacëxa. ⁴⁵⁻⁴⁶ Usa 'ain ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun unib cuacëma banan banaquin Nucën Papa Dios rabicanëcëxa. Nucën Papa Dios rabicania cuati ca Pedrobëa ucë Jesúsmi sinancë unicama ax judíosma unicamaribi cacëxa: Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë isi ratuti sináncasmacëxa. ⁴⁷ Usaria ca Pedronën cacëxa:

—Nux 'icësaribitia Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë cananuna ënë unicama, 'unpaxan nashimitima ca quixun catima 'ain.

⁴⁸ Esoquin catancëxun ca Pedronën a unicama Jesucristomi catamëcë 'aisha nashimicë 'inun cacëxa. Nashimicë 'ixun ca Pedro a unicaman atubë pan isa 'inun quixun cacëxa.

11

Judíosma unicamaribi Jesucristomi catamëtia Jerusalénuxun 'unánan

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicamabëtan Judea menuxun axa Jesucristomi catamëcë unicamanribi, judíos unishima judíosma unicamaribi ca Nucën Papa Diosan bana cuati Jesúsmi catamëtia quixun ñuicania cuacëxa. ² A ñucama cuacamainun ca Pedro Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanxa bëbacë ca axa Jesúsmi catamëcë judíos unicama an, judíosma uni Jesucristomi catamëcë ca nux 'icësaribiti 'unántiocë 'iti 'icë quixun sinánquin ami nishitisa tanquin Pedro ñu cacëxa. ³ Ñuiquin ca cacëxa:

—¿Uisa 'ixun caramina aín xubunu atsiánan judíosma unicamabëtan pian?

⁴ Cacëxunbi ca uisai cara ñu 'iaxa upí oquin ñuixunquin atu ësoquin cacëxa: ⁵ —Jope ëmanuax Nucën Papa Diosbë banaquinbi cana namáquin iscësa oquin naí panárabëcëbëa anuax chupa cha amácasa 'itánun aín rëbucamanu rabé 'imainun rabé oquin təcërecacë 'aish 'ë 'urama ubutia isan. ⁶ Usaria ñachaquin iscëxbi ca bëtsi bëtsi ñuina taën nicë 'imainun axa

'acanançê ñuina 'imainun men niricê ñuina 'imainun pëchü ñuina acamaribi anu 'iixa. ⁷ Anu 'icê isquinbi cana ésaía quia cuan: Pedro, niruxun ca rëxun pit. ⁸ Cacëxun cana can: 'Ën 'Ibu, cana 'aiman. Pitima ñu cana 'ën uisa 'ixunbi picëma 'ain. ⁹ Cacëxun ca nañuxun 'ë caxa: Nucën Papa Diosan upí 'imicê ñu camina 'atima ca quixun catima 'ain. ¹⁰ Usaía rabé 'imainun achúshiti quia cuacëbê ca a chupabêbi ñucama ax nañu cuantëcëanxa. ¹¹ Cuancëbêbi ca 'ëx anu 'icê xubunu rabé 'imainun achúshi uni bëbáxa, Cesárea émanuxan 'ë barinun xucancëx. ¹² Acamaxa bëbamazon ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan, judíos unima ca quixun sinanima a unicamabê cuanun quixun 'ë caxa. Usa 'ain cana atubê cuan, 'imainun ca axribi Jesucristomi catamëcê 'aish mëcën achúshi 'imainun achúshi uni ënëxribi 'ëbê cuanxa. Cuanx cananuna an 'ë camicê unin xubunu atsián. ¹³ Atsina ca ésaquin nu caxa: 'Ën xubunu nicê cana ángel isan. Iscëxun ca 'ë caxa: Jope émanu camina uni xuti 'ain. Xucëx cuanxun ca uni achúshi Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcê, a ënu bëti 'icën. ¹⁴ Bëcëx uxun ca uisai caramina min xubunu 'icê camabêbi Nucën Papa Diosan 'aish abé 'inux iëti 'ai quixun mi cati 'icën. ¹⁵ Ésaquin ca ángelnën 'ë caxa quixun an 'ë camicê unin 'ë cacëxun cana 'ën Jesucristo ñuiquin anu 'icê unicama bana ñuixuan. Atu bana ñuixuncëbêbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upí nunua ucësaribiti atunu uaxa. ¹⁶ Usai 'icëbëtan cana Nucën 'Ibu Jesús axa ésaí quia sinan: Juanën ca uni 'unpaxan nashimíaxa. Usa 'ainbi camina axa mitsubê 'inux ucëbê Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'iti 'ain. ¹⁷ Usa 'aían nu 'acësaribi oquin Jesucristomia catamëtia, atu aín Bëru Ñumshin Upí 'inania cana 'ën 'inánxunma 'anun quixun Nucën Papa Dios catima 'ain.

¹⁸ Ésaquin Pedronën ñuía cuati ca a ñu catëcënima Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—Bëri cananuna 'unanin, judíos unishima, judíosma unicamaribi ca Nucën Papa Diosan 'atimaquin sinancê 'aishbi Jesucristomi catamëtia xëñibua 'ainbi ainan 'inun sinanamia — quixun.

Antioquia émanuax Jesucristomi catamëcê unicama

¹⁹ Esteban pain rëtançëxun ca Jesucristomi catamëcê unicama axa atumi nishcê unicama bëtisi bëtisi ocëxa. Usocëx ca tsuáqui raírinëxa Fenicia menu cuantamainun raírinëxribia nasí cha, Chipre cacê, anu cuantamainun raírinëxribi Antioquia émanu cuancëxa. Cuanxun ca bëtsi unibuma judíos unibuishi, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icê quixun bana ñuixuancëxa. ²⁰ Ñuixunmainun ca Chipre 'imainun Cirene menuaxa Jesucristomi catamëcê uni raíri anribishi Antioquia émanu cuanx bëbaxun, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icê quixun, judíosma uniribi bana ñuixuancëxa. ²¹ Nucën 'Ibu Diosan cushiocëxun a unicaman aín bana ñuixuncëxun cuati ca 'itsa uni atúan bërâma ñu 'aisama 'acëcama ënquin sinanati, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëcëxa.

²² Usaía 'icëa ñuía ca axa Jesucristomi catamëcê unicama Jerusalénunxun cuacëxa. Cuaxun ca Bernabé Antioquiánu cuantánun quixun xuacëxa. ²³ Xucëx cuanx bëbaquin, Nucën Papa Diosanbia atu judíos uni 'icëmabi chuámarua 'aisha upí nuituñu 'inun ainan 'imicê isi ca Bernabé cuëëancëxa. Cuëënquin ca 'ësëquin cacëxa:

—Mitsúnmi bërâma 'acé ñu 'atëcëníma camina Nucën 'Ibu Jesús ami ëníma catamëti 'ain.

²⁴ Ax upí nuituñu 'ianan Jesucristomi catamëcê 'aish Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'ixuan Bernabénën usaquin cacëxun cuati ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëcëxa.

²⁵ 'Itsaira axa Jesucristomi catamëcê unicama 'ain ca Tarso émanu, Saulo bari Bernabé cuancëxa. Cuanxun mëraxun ca Antioquiánu bëacëxa. ²⁶ Bëax achúshi baritian anu 'iquin ca Saulobëtan Bernabénën axa Jesucristomi catamëcê unicamabê timëgquin atu 'unánmicëxa. Usa 'ain ca Antioquiánunxun pain uni raírinën axa Jesucristomi catamëcê unicama Cristonën uni caquin anëacëxa.

²⁷ Saulobëa Bernabé Antioquiánu 'ain ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun unicama ñuixuncê uni raírinëx Jerusalénuax Antioquiánu uacëxa. ²⁸ Acama achúshinëx ca Agabo caquin anëcê 'iacëxa. An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan 'unánmicê 'aish niruquin anu 'icê unicama cacëxa, camabi menu 'icê unix ca pitiñuma 'iti 'icê quixun. Axa usai quicësabi oi ca Claudio cacê unixa 'apu 'ain 'iacëxa. ²⁹ Usai 'icëbëa Judeanu 'icê axa Jesucristomi catamëcê unimax axun piti ñuñuma 'icê ñuicania cuaxun ca Antioquiánu 'icê unicama curíqui atu buánmíti sináncëxa, axa 'itsa curíquiñucaman uiti cara nainsa tania 'ati nanmainun uicamax cara 'itsamashi curíquiñu 'icê acamanribi uiti cara nainsa tania 'ati nantancëxun. ³⁰ Sinánxun achúshi achúshinën 'itsaira curíquiñu an 'itsa nanmainun 'itsamashi curíquiñu anribi 'itsamashi nantancëxun a curíquicama Saulocëñun Bernabé 'inánquin cacáncëxa:

—Ënë curíquicama camina Judeanuxan an Jesucristomi catamëcê unicama bana ñuixuncê unicama a 'inánti 'ai —quixun.

12

Jacobo bama 'imainun Pedro sipuacan

¹ Usomainun ca 'apu 'ixun Heródesnën axa Jesucristomi catamécë uni raíri bêtsi bêtsi omiacëxa. ² Bêtsi bêtsi omiquin ca Juanën xucën, Jacobo, a manë xëtocën 'amiacëxa. ³ Usoquin 'acëbëa judíos unicama cuëënia isquin ca Heródesnën Pedroribishia binun quixun ain suntárucama cacëxa. Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë 'ain ca Heródesnën Pedro bimitancëxun sipuamiacëxa. ⁴ Sipuamiquin ca ësaquin sináncëxa: Ënë nëtëcama inúcëbëtan sipunua chiquíminuxun cana judíos unicaman ismainun uisa carana Pedro oti 'ai quixun isti 'ain. Usaquin sinánquin ca chiquíti rabanan Heródesnën Pedro sipuanun quixun cacëxa. Cacëxun ca dieciseis suntáru a bërúanun mënioquin policianën rabé 'imainun rabé suntárunën paían bërúanun quixun sipuamiacëxa. Usoquin ca suntárucaman an paían bërúancëcamaxa cuancëbë cuancëbë uquin raírinëribi bërúancëxa. ⁵ Usa 'ixun ca Pedro sipunua bërúancëxa. Usa 'ainbi ca axa Jesucristomi catamécë unicaman nëtëquinma Nucën Papa Dios Pedro ñucáxuancëxa.

Nucën Papa Diosan Pedro sipunua chiquían

⁶ Imëishi Heródesnën ñucánun përcaratamainun ca acëñunbi manë risin mëtëcërëcacë 'ixuan suntáru rabëtan pararuamainun Pedro 'uxacëxa. 'Uxmainun ca an sipu bërúancë suntáru rabëribi xëcuë tanáin chiquitin rabanan bërúain niacëxa. ⁷ Usa 'ainbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ain ángel ucëbëshi ain cushían sipu pëcacë 'iacëxa. Usaía 'icëbëtan ain pichánpurunu ratícaquin bësúquin ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Bënëtishi ca nirut.

Quixun cacëbëshi ca anun mëtëcërëcacë manë risi tubucuti nipacëcacëxa. ⁸ Usai 'icëbëtan ca ángelnën cacëxa:

—Mí cuanun ca anúnmi tsitëcërëquicë mënionan min taxaca tañut.

Usaquin cacëxa mënioctia ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Mín tarin rabumëxun ca 'ë nuibëtsin.

⁹ Cacëx chiquíquin ca Pedronën aséribi ca an 'ë buania quixun 'unánquinmabi ángel nuibiancëxa. 'Unánquinmabi ca —namati cana ësai 'i —quixun sináncëxa.

¹⁰ Sinánbiani cuanquian an bërúancë suntáru ëbianquin an 'urínxun bërúancë suntáru aribishi inubiancëbë ca anun ëman cuantínua 'icë manë xëcuë axbi xëóquiacëxa. Usai 'icëbë chiquíquiani cuanquin, bai itsi inúishi ca Pedro ëni ángel nëtëacëxa. ¹¹ Nëtëcëbë ca upí oquin sinani Pedro quiacëxa:

—Aséribi cana bërí 'unanin, judíos unicamax cuëëncësbai oquian Heródesnën 'ë 'ati 'icëbi ca ain ángel xuquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë iëmiaxa —quixun.

¹² Usaquin sinánbiani ca Juan 'icëbi Marcosribi caquin anëcë uni, ain tita Marianën xubunu cuancëxa, anuaxa timéax 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë banacë, a xubunu. ¹³ Cuanx bëbaquian xëcuë taxcaia cuabëtsini ca xanu xuntacu, Rode, ax xëócai uacëxa.

¹⁴ Uquinbi Pedro banaia cuati cuëëni ca xëcuë xëócaíma —Pedro ca ëman nitsaxa —quixun cai amiribishi mëú abáquiancëxa. ¹⁵ Abáquianquian cacëxunbi ca cacancëxa:

—Sapi camina ñunshían —quixun.

Usaquin cacëxbi ca quiacëishiácëxa:

—Aséribi ca Pedro 'icën.

Quia ca:

—Ama ca. Ain ángel sapi ca —quixun cacancëxa.

¹⁶ Usaía cananmainun ca Pedronën 'itsa oquin xëcuë taxcacëxa. Usoquian 'acëbëtan xëócaquinbi Pedro mërai ca ratúancëxa. ¹⁷ Ratúcaniabi ca nëtëñun quixun ain mëtëñan sanánquin, usoquin ca Nucën 'Ibu Diosan sipunua 'ë chiquínbëtsinquin bëaxa quixun atu ñuixuancëxa. Ñuixuntancëxun ca cacëxa:

—Ën mi cacë banacama ënë camina Jacobo 'imainun nun xucëantu ñuixunti 'ai —quixun.

Cabiani ca ëma itsinu cuancëxa.

¹⁸ Usaía 'ion pëcaracëbë ca an bërúoncë suntárucamax, uimi cara Pedro quiónxa quiax sináncasmai raíribë ñucacanancëxa. ¹⁹ Usa 'ain ca —'aíma ca —quixuan ñuia cuaquin Pedro barinun quixun Herodesnën suntárucama cacëxa. Cacëxun bariquinbi ca mërama 'icën. Mëracëbëtanma ca an Pedro sipunua bërúoncë suntárucama a ñucátancëxun 'anun quixun raíri cacëxa. Usomitancëx ca Herodes Judea menuax Cesárea ëmanu tsoiti cuancëxa.

Herodes bama

²⁰ Usa 'ain ca Tiro 'imainun Sidón ëmanu 'icë unicamami Herodes nishacëxa. Herodes atumi nishcë 'ixunbi ca a isi cuanti sináncancëxa. Usaquin sinánbiani riquianxun ca an Herodes ñu 'aquincë uni, Blasto, abë pain banacëxa. Abë banai mënionanquin ca ësoquin cacëxa:

—Tiro 'imainun Sidón ëmanu 'icë unicama nux cananuna aín menua piti marui, Herodesbë nuibanani tsótina tanin. Usa 'ain cananuna abë banatisa tanin.

²¹Usaquian atun Blasto cacë bana cuaxun ca Herodesnën anúan a unicamabë banati nētë mënioçëxa. Anúan abë banacanti nētëa ucëbë ca 'apun pañucë chupa upiira pañuax anu 'apu tsótinu tsoóçëxa. Tsofax ca a isía ricuatsincë unicaman cuanun banacëxa. ²²Banaia cuati ca sharáruí quicancëxa:

—Axa banacë uni ënëx ca unima 'icën, ënëx ca achúshi dios 'icën.

²³Usaía quicancëbëbi ca Herodes: 'Ëx cana diosma 'ain, 'ë rabixunma ca Diosëshi rabican —quiama 'icën. Usa 'ain ca unicaman a rabicëbëtan, Nucën 'Ibu Diosan bënëquinshi xucëxuan, aín ángelnën 'imicëx Herodes 'insíancëxa. 'Insíanx ca xënan picëx bamacëxa.

²⁴Usa 'aínbi ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsni catamëacëxa. Usaí 'imainun ca camabi menuxunribi ami sínáquin Jesús ñuiquin cuacocancëxa. ²⁵Usaía 'imainun ca Saulobë Bernabé Jerusalénunux a buáncë curíqui unicama 'inántancëx, Juan 'icëbi Marcosribi cacë a buani, Antioquíanu cuantëcëancëxa.

III. JUDIOS UNIBUNËXËSHIMA UNI ITSIRIBI JESUCRISTOMI CATAMËA (13-28)

13

Mecama oia Pablo Jesús ñuiquin bana ñui cuan (13.1-15.33)

Saulobëa Bernabé Jesúsni bëtsi nētënu cuan

¹Antioquíanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama raírinëx ca an Nucën Papa Diosan sínámicëxun bana uni ñuixuncë uni 'iacëxa, raírinëx ca an aín bana unicama 'unánmicë 'iacëxa. Usa 'ain ca Bernabé 'imainun Simeón 'icëbi Tunan Uni caquinribi anëcë, a 'imainun Cirene menu 'icë uni, Lucio, a 'imainun Manaén, axa Galilea menu 'icë 'apu Herodes, abë canicë, a 'imainun Saulo, acamax Antioquíanu 'iacëxa. ²Usa 'ixun achúshi nētën tímëxun ñu piquinma Nucën 'Ibu Dios rabicëxun ca aín Bëru Ñunshin Upitan atu cacëxa:

—'Ën caiscësabi oquian bana ñuixunun camina Saulocëñun Bernabé cati 'ain.

³Usaquian cacëxun piquinma Nucën Papa Dios ñucáxuntancëxun atun mecënan ramëquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Bernabécëñun Saulo, Nucën Papa Diosan bana uni ñuixunía bërúanx cuantánun caxun xuacëxa.

Pablobëtan Bernabënen Chiprenunux bana ñuixuan

⁴Usaquian 'acëx ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan xucëx Saulobë Bernabé Se-leucia ëmanu cuancëxa. Cuanx ca anuax manë nuntin Chipre nasínu cuancëxa. ⁵Chiprenu 'icë ëma Salamina anu bëbatancëxun ca anu judíos unicama tímëcë xubucamanuxun Jesu-cristo ñuiquin Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuancëxa. Bana ñuixunía ca Juanëribi 'aquíancëxa. ⁶Salaminanu 'icë unicama bana ñuixuntancëx ca Chipre nasícamanu cuantancëx Pafos cacë ëmanuribi bëbacëxa. Anua ca judíos uni achúshi, Barjesús caquin anëcë, ñubë uni a mëracëxa. Barjesús ax ca cëmëi —'ëx cana an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'ai —quiacëxa. ⁷⁻⁸Barjesús ax ca aín anë itsi Elimas cacë 'iacëxa. Elimas quicë ax ca ñubë qui quicë bana 'iacëxa. Barjesús ax ca Sergio Paulo cacë 'apu an ñu mëëxuncë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca Sergio Paulonën sínáñuira 'ixun Nucën Papa Diosan bana cuaisa tanquin Bernabécëñun Saulo unun quixun camiacëxa. Sergio Paulonëan Nucën Papa Diosan bana sínántisa taniabi ca Barjesúsnën a bana sínánxma 'inun quixun cacëxa. ⁹Usa 'aínbi ca Saulo 'icëbi Pablo caquinribi anëcë, an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sínámicëxun Barjesús ñachacëxa. ¹⁰Ñachaquin ca cacëxa:

—Cëmë camina mix 'ain. 'Ianan camina 'atima uni 'aish ñunshin 'atimanën sínámicë 'ain. Usa 'ixun camina mín ñu upí cuëëniman. Nucën 'Ibu Diosan banaxa cuaisa 'aish upí 'aínbi çaramina mín uisa cupí a cuaxunma 'anun quixun uní paranin? ¹¹Usa 'icë ca Nucën 'Ibu Diosan bërí mí castícaia. An 'imicëx bëxuñu 'ixun camina 'itsa nētën xabá isnuxunma 'ain.

Usaquian cacëxunshi ca Barjesús bëxuñu 'ixun iscasmacëxa. Iscasmaquin ca uin cara isa mëinbianquin buánti 'icë quixun mancasmacëxa. ¹²Usaía 'icëbëtan ca Pablonën Nucën 'Ibu Jesús ñuía cuanan usaría Barjesús 'ia isí ratuti Sergio Paulo ami sinani Jesucristomi catamëacëxa.

Pisidia menu 'icë ëma, Antioquíu, anu Pablobë Bernabé cuan

¹³Pafos ëmanuax nuntin cuanx ca Pablobë axa abë cuancë unicamabë Panfilia menu 'icë ëma, Perge, anu bëbacëxa. Bëbax ca raíri uni ëbiani Juan Jerusalénu cuantëcëancëxa. ¹⁴Cuancëbë Perge ëmanuax cuanx ca Pisidia menu 'icë ëma Antioquíu anu bëbacëxa. Bëbatancëx ca anuax anun ñu mëëtima nētën anua judíos unicama tímëti xubunu atsíntancëx tsoóçëxa. ¹⁵Tsotan anu 'icë unicamanribia cuamainu Moisésnën cuënéo bana 'imainun

an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamanribia cuëñëo bana 'atancëxun ca a xubunú 'icé 'apucaman Pablocëñun Bernabé cacëxa:

—'Ën xucëantu, mitsúnribi unicama 'ësëtisa tanquin camina cati 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Pablonën niruquin an cacëxun cuanun quixun aín męcënan sanánquin ësaquin cacëxa:

—Israel unicama 'imainun an Nucën Papa Diosan bana sináncé unicama, 'ën mi camainun ca 'ën bana cuacan. ¹⁷ Nucën Papa Dios, Israel unibunën Dios, an ca nucën raracama ainan 'inun caísacëxa. Caístancëxuan an 'imicëx ca Egiptonua menu pain tsoti anuax uácëxa. Uatia ca Nucën Papa Diosan aín cushínbi atu Egiptonua bëacëxa. ¹⁸ Bëquin ca cuarenta baritian anu uni 'icëma men aia, atux ami catamëisama tancëxunbi bërúancëxa. ¹⁹ Usaquin 'acëxa atux bëbacëbëtan ca Nucën Papa Diosan Canaán menua 'icë męcën achúshi 'imainun rabé 'apu a aín unicamacëñunbi cëñuacëxa, a mecama ainan 'inun nucën raracama 'inánuxun. ²⁰ Usaquin 'atancëxun ca cuatrocientos cincuenta barin Nucën Papa Diosan bëtsix paían 'iá 'ain, 'aian 'inun achúshi achúshi uni atun cushi 'imiacëxa, Samuelnëan anun axa quicé bana unicama ñuixunti nëtëa 'itámainun. ²¹ Usaía 'icëbëa Samuel anu 'ain ca Israel unicamax 'apuña 'iisa tancëxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Benjaminën rëbünqui, Cis cacé unin bëchicé, Saúl, a cuarenta baritia 'apu 'imiacëxa. ²² Cuarenta baritia 'icëbëtan Saúl chiquintancëxun ca Nucën Papa Diosan David Israel unicaman 'apu 'imiacëxa. David ñui ca Nucën Papa Dios quiacëxa: “'Ën iscëx ca Isaínën bëchicé, David, ax 'ën sinánsaribi 'icën. Usa 'ixun ca 'ëx cuëncësabi oquin 'ati 'icën”. ²³ Davidnën rëbünquicama achúshi ca Jesús 'iacëxa. Amia catamëcëxuan Israel unicama aín 'uchacama tërëñquin ainan 'inun iëminun ca Nucën Papa Diosan a 'imiacëxa, ax usai 'iti ñui quiásabi oquin. ²⁴ Jesús uisama pain 'ain ca Juanën Israel unicama bana ñuixunquin ësoquin cacëxa: 'Atimaquin sinanibi sinanati camina nashimicé 'iti 'ain. ²⁵ Aín bamati nëtëa 'urama 'ain ca ësai Juan quiacëxa: Mitsun camina 'ëx isana Cristo 'ai quixun sinanin. Ama cana 'ain. 'Ëx ama 'ain ca 'ë caxu 'ësamaira uni aia. Axa upíira 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ²⁶ 'Ën xucëantu, mitsúxmi Abrahamnën rëbünqui 'aish raírínëx an Nucën Papa Diosan bana sináncé 'icé cana mitsu cain, Jesucristomi catamëti ca uni aín 'ucha tërëncé 'aish Nucën Papa Diosan 'iti 'icé quiáxa quicé bana, ënëx ca mitsúnribimi cuati 'icën.

²⁷ Ësaquinribi ca Pablonën Pisidia menu 'icé ëma, Antioquíanu 'icé anua judíos unicama timëti xubunuxun cacëxa:

—Jerusalénu 'icé unicamabëtan ca aín cushicamanribi Jesús, ax ca Cristo, axa uti atun caíncé, a 'icé quixun 'unanma 'icën. Anun ñu mëtëima nëtën 'icëbë timëxun an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicaman cuëñëo bana iscé 'ixunbi ca uisai quicé cara quixun 'unanimabi —ax ca bamati 'icé —quiacëxa, a bana quicësabi oi. ²⁸ Jesús 'anuxun sináncancëbëbi ca an ñu 'atima 'acé 'aíma 'iacëxa, a cupía 'ati. Usa 'ainbi ca judíos unicaman ainsa Jesús 'aminun quixun Pilato cacëxa. ²⁹ Usai ca ax 'iti 'icé quiáxa a ñui cuëñëo bana quiásabi oquin ca bamamiacëxa. Usa 'ain ca i curúsocënu bamacé bitancëxun mapara naëcënu nanxun mënóccëxa. ³⁰ Mënóccëbi ca Nucën Papa Diosan baísquimiacëxa. ³¹ Baísquimicëx ca 'itsa nëtën pain 'i, abëa Galilea menuax Jerusalénu cuancé unicamami 'itsai chiquiracëcëxa. Usa 'ain ca atun bëri a ñuiquin unicama ñuixunia.

³² Usa 'ain cananuna mitsúxmi cuëñëun upí bana ëñë mitsu cain, Nucën Papa Diosan nucën raracama a ñuiquin cá a ca axa ucé ax 'i axa quixun. ³³ Salmos dos, anu ca Nucën Papa Diosan aín bëchicé cá bana 'icën, ësai quicé: “Mix camina 'ën Bëchicé 'ain. Usa 'icé cana xëñibua 'ainbimi 'ëbë 'inun mi 'imin”. Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicé Jesucristo baísquimiacëxa. Usaquin ca 'acëxa quixun cananuna nun 'unanin. ³⁴ A banacamanu nun, an ca aín Bëchicé aín nami chëquítimoquin baísquimiti 'icé quixun 'unanun ca Nucën Papa Diosan aín uni ësaquinribi cuëñëomiacëxa: “'Ën upí bana ñuiquin David cásabi oquin cana mitsu chuámarua 'inun 'imiti 'ain”. ³⁵ Quianan ca ësaribi Salmos quëricanu quia: “Minan 'aish upí 'icé isquin camina bamacëbi 'ën nami chëquinun ënquinma 'ë baísquimiti 'ain”. ³⁶ Usaquin Davidnën cuëñëo 'ainbi cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin 'apu 'ixun aín menu 'icé unicama 'aquintancëx ca David bamacëxa. Bamacé ca anu aín aintsi maían anuribi maíncancëxa. Maíncëx ca chëquiacëxa. ³⁷ David chëquia 'ainbi ca a Nucën Papa Diosan baísquimicé Jesús ax chëquiama 'icën. ³⁸ 'Ën xucëantu, usa 'ain camina 'unánti 'ain, Jesús cupíshi ca uni aín 'uchacama tërëncé 'iti 'icën. Ca usa 'icé quixun cananuna mitsu cain. ³⁹ Usaía judíos unicama 'itia Moisésnën cuëñëo bana cuatíbi uni aín sinan upí 'iáma 'ainbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax aín 'uchacama tërëncé 'aish Nucën Papa Diosan 'imicëx aín sinánribi upí 'icën. ⁴⁰ Camina bërúancacanti 'ain, an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicaman cuëñëo bana quicësabi oi mina 'in, a banax ca ësai quia:

⁴¹ Mitsux, 'ën banami cuaicë 'aish, camina uisashiti caramina ratúanan cēñúti 'ai quixun sinánti 'ain. 'Ëx Dios 'ixun cana mitsúnmi ismainun unin 'acēma ñu 'ati 'ain. A 'ën 'aia isquian ñuicania cuaquinbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain.

⁴² Usaquin caquin bana ñuixuntancēxa anu judíos unicama timēti xubunuax chiquitia ca abēa 'icēcamacēñun Pablo —anun ñu mēetima nētē itsínribi camina ēnē banacama nu ñuixuntécēnti 'ai —quixun unicaman cacēxa. ⁴³ Usa 'ain ca unicamaxa a xubunuax chiquicēbē judíos uni raíri 'imainun judíosma 'ixunbi Nucēn Papa Diosan bana sinánquin ax quicēsabi oquin 'acē, acamax Bernabé 'imainun Pablobē cuancēxa. Cuania buánquin ca Pablobētan Bernabēnēn 'ēsēquin ēsaquin cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan mitsu nuibacēx camina ami manutima ax cuēēncēsabi oi 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai 'ixan Pablobētan Bernabēnēn anun ñu mēetima nētēn Nucēn Papa Diosan bana ñuixuntécēnia cuati ca a ēmanu 'icē unicamax camáxēshi timécēsa 'inun timēacēxa. ⁴⁵ Usaía 'itsaira uni timécē isi ca judíos unicamax pishui Pablomi nishacēxa. Ami nishi ca —cēmēi ca quia —quiax 'atimati Pablomi banacēxa. ⁴⁶ Usa 'ain ca Pablobētan Bernabēnēn racuēquinma atu cacēxa:

—Nun nu judíos uni 'icē mitsu pain Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncēxbi camina 'iti 'aishbi ainan 'iisama tanquin aín bana cuaisama tancanin. Usa 'ain cananuna judíosma unicama Jesús ñuiquin bana ñuixuni cuanti 'ain. ⁴⁷ Usaquinu 'ati ca Nucēn 'Ibu Dios cuēēnia quixun cananuna 'unanin, Jesucristo ñuiquian ēsoquin aín bana cuēñēo isquin:

Israel unicamaishima bētsi unicamaribi aín sinan upí 'inun 'iminun cana mi 'imian. 'Imianan cana aín 'uchacama tērēncē 'aísha 'ēnan 'inunmi camabi menu 'icē unicama iēmīnun mi 'imian.

⁴⁸ Usoquin caia cuati ca judíosma uni raírīnēx cuēēni, —Nucēn Papa Diosan bana ēnēx ca asábi 'icē —quiacēxa. Usa 'aish ca uicamax cara Nucēn Papa Diosan 'aish xēnibua 'aínbi abē 'iti 'icē acamax Jesucristomi catamēacēxa. ⁴⁹ Usai 'imainun ca anu 'icē unicaman Nucēn 'Ibu Diosan bana a mecamanuxun ñuixuncania cuacēxa. ⁵⁰ Usa 'aínbi ca judíos unicaman Pablocēñun Bernabé ñui ami 'atimati banaquin bētsi bētsi xanu Nucēn Papa Diosmi sináncē 'ianan —atux ca aín nuitu upí 'icē —quixun unin cacē acama 'imainun a ēmanu 'icē cushi unicamaribi Bērnabé 'imainun Pablomia nishnun quixun tsuáquirumiacēxa. Usocēxun ca Pablocēñun Bernabé bētsi bētsi oquin aín nētēnuaxa cuanun quixun xuacēxa. ⁵¹ Usa 'ain ca a ēmanuax cuanquin —nun aín bana cuatima ca Nucēn Papa Diosan iscēx 'aisama 'icē —quixun anu 'icē unicaman 'unánun quixun aín taxacanu 'icē me cupúcē tacabiani, Iconio cacē ēmanu cuancēxa. ⁵² Cuanbi ca Antioquía ēmanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama aín Bēru Ñunshin Upíñu 'aish chuámashirua tani cuēēncēxa.

14

Pablobē Bernabé Iconio ēmanu 'iá

¹ Antioquíanuax cuanx Iconio ēmanu bēbax ca Pablobē Bernabé anua judíos unicama timēti xubunu atsiáncēxa. Atsínxuan bana ñuixuncēx ca 'itsaira judíos uni 'imainun judíosma uni acamaxribi ami sinani Jesúsmi catamēacēxa. ² Catamēcēbētanbi ca Jesucristomi sinántisama tancē judíos unicaman, judíosma unicama 'atimaquin sinánmiquin axa Jesucristomi catamēcē unicamami nishnun quixun tsuáquirumiacēxa. ³ Usaía 'icancēbē ca Pablobē Bernabé anu pain atubē 'iacēxa. 'Ixun ca Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēti racuēquinma a ñuiquin upí oquin bana ñuixuancēxa. Ñuixuanan ca —nu nuibaquin ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun nu iēmīnun aín Bēchicē xuacēxa —quixun cacēxa. Usoquin an atu ñuixuncē banax ca asérabi 'icē quixuan camabi unin 'unánun ca Nucēn 'Ibu Jesusan 'amicēxun uni itsin 'acēma ñu a rabētan 'acēxa. ⁴ Usa 'aínbi ca Iconio ēmanu 'icē unicama raírīnēxa —judíos uni 'ixun cananuna Jesucristomi catamēti bana cuatima 'ai —quimainun raírīnēxribishi —Jesusan aín bana ñuixunun cāiscē uni rabē ēnēn bana ca upíra 'icē —quiacēxa. ⁵ Usax ca judíos uni raírī 'imainun judíosma uni raírīribi, acamax Iconionu 'icē atun cushicamabē Pablocēñun Bernabé ami nishquin ñu catancēxun maxaxan 'anux 'ēsēnancēxa. ⁶ 'Ēsēnania ñuia cuabiani ca Licaonia menu 'icē ēma rabē, Listra 'imainun Derbe, 'imainun a 'urama 'icē me camanuribi cuancēxa. ⁷ Cuanxun ca a menu 'icē ēmacamanuxun —Jesucristomi catamēti aín 'uchacama tērēncē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun unicama bana ñuixuancēxa.

Listranuxuan Pablo maxaxan 'acan

⁸ Usa 'ain ca uni achúshi aín niti bētsicē usabi bacēan 'aísha nicēma, ax Listranu 'iacēxa. ⁹ Usa 'ixun ca a unin tsóxun Pablonēan bana ñuia cuacēxa. Cuatia isquin ca Pablonēn, ēnē unin ca —Nucēn Papa Diosan ca 'ē pēxcuti 'icē —quixun sinania quixun 'unáncēxa. ¹⁰ 'Unánquin ca munuma banaquin cacēxa:

—Cushi ca nirut.

Cacëxëshi nirui ca chirini niacëxa. ¹¹ Pablonëan usoia isi ca anu 'icë unicamax ratuti Licaonia menu 'icë unicaman banan munuma banai quiacëxa:

—Unisa 'aish ca dios rabë nunu uaxa.

¹² Quitancëx ca Bernabé ñui —ax ca Júpiter 'icë —quianan Pablo ñui, an uni bana ñuixuncë 'ain, —ax ca Mercurio 'icë —quiacëxa. ¹³ Usai quiquin ca anuxun Júpiter rabiti xubu axa a emanu atsinti bainubi 'ain, an a rabicë sacerdote achúshinën Pablocëñun Bernabé rabinuxun, vaca bënëcamacëñun ñu ua upí oquin xëocë bëacëxa. Bëtancëxun ca unicamabëtan vaca bënëcama a rëquin Pablocëñun Bernabé rabitisa tancëxa.

¹⁴ Usaquian 'aisa tancëxunbi 'unani ca Pablobë Bernabé ratuacëxa. Ratuti atu nëbëtsi cuanquin ca aín chupabi tucai munuma banaquin cacëxa: ¹⁵ —¿Uisocasquin caramina ësöquin ñu 'acanın? Nuxribi cananuna mitsusaribi unishi 'ain. Usa 'aíshbi cananuna an mitsu 'aquincëxunmabimi ñancábi ñu rabicë, a ënquin Nucën Papa Dios ashi rabinun quixun mitsu cai uan. An bamatiomoi tsóo 'ixun naí, me, bacacama 'imainun anu 'icë ñucamaribi unio, a camina sinánti 'ain. ¹⁶ Bërámá ca Nucën Papa Diosan camabi baritian atun cuëncësa oquin ñu 'anun quixun unicama ëancëxa. ¹⁷ Usaquin ënquinbi ca, ax ca asérabí Dios 'icë quixun 'unánun, an 'acësabi oquin upí oquinshi camabi menu 'icë unicama 'aquinquin, 'uí 'íbúmiquin ñu 'apácëcamaribi canimiquin bimimia. Usoquin an 'imicë cupí cananuna ñu pi nux chuámarua bucuin.

¹⁸ Pablobëtan Bernabénën usoquin cacëxbi ca a unicamax vaca bënë rëxun atu rabicatsi quiax sinanaisama tancëxa. Usai 'iquinbi munu sinanaquin ca rabiama 'icën.

¹⁹ Usaía 'icëbë Antioquia 'imainun Iconionuax quuin ca judíos unibunën raíri sinanamiquin Pablocëñun Bernabé maxaxan 'acëxa. 'Atancëxun —ca bamaxa —quixun sinánquin ca nirírbianxun ëma 'uri racáncëxa. ²⁰ Usoquin 'acëa bamacësa sinánquin axa Jesucristomi catamécë unicaman nëbëtsioracëxbi ca niruquiani a emanubi cuantëcëancëxa.

Usai ionx ca pëcaracëbë Pablobë Bernabé, Derbe ëmanu cuancëxa.

²¹ Cuanx bëbatancëxun ca —Jesucristomi catamëti ca aín 'uchacama tërécë 'aish uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuancëxa. Ñuixunia cuati ca 'itsa uni Jesucristomi catamëacëxa. Usaquin 'atancëx ca Derbenuax Listranu cuantëcëanx Iconionu cuanan Antioquiánuribi cuantëcëancëxa. ²² A ëmacamanu 'iquiani cuanquin ca axa Jesucristomi catamécë unicama cushioquin Jesucristomi catamëti ënxunma 'anun 'ësëanan nux Nucën Papa Diosnan 'aish cananuna uni itsían bëtsi bëtsi ocë 'iti 'ai quixun cacëxa. ²³ Usoquin canan anua 'icë ëmacamanuax axa Jesucristomi catamécë unicamabë timëquin ca atun cushi 'inun, axa asérabí Jesucristomi catamécë unicamaishi anëacëxa. Anëtancëx píma abë banaquin ca —axa mími catamécë ënë unicama camina upí oquin ñu 'anun sinánmianan bërúanti 'ai —quixun Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa.

Sirianu 'icë Antioquiánu Pablobë Bernabé cuantëcëan

²⁴ Usoquin 'atancëxun Pisidia menu 'icë Antioquiánuxunribi bana ñuixuntancëx ca anuax cuanx Panfilia menu bëbacëxa. ²⁵ Panfilia menu 'icë ëma Perge anuxun bana ñuixuntancëx ca Atalia emanuribishi cuancëxa. ²⁶ Anuax ca Sirianu 'icë Antioquia emanu manë nuntin cuantëcëancëxa. Ax ca anuxuan axa Jesucristomi catamécë unicaman Nucën Papa Diosan 'amicëxun, atun ñu mëeti sënëonquin 'atánun quixun xucë, a ëma 'iacëxa. ²⁷ Usa 'ain ca bëbaxun axa Jesucristomi catamécë unicama timëacëxa. Timëxun ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuan 'acë ñucama ñuixuanan —judíos unicamaxëshima, judíosma unicamaxribi ca Nucën 'Ibu Diosan sinánmicëx Jesucristomi catamëtia —quixun ñuixuancëxa. ²⁸ Ñuixuntancëx ca anu pain axa Jesucristomi catamécë unicamabë Bernabé 'imainun Pablo 'itsa 'uxën pain Antioquiánu 'iacëxa.

15

Jerusalénu timëcan

¹ Usa 'ain ca judíos uni raíri Judea menuax Antioquiánu cuanxun, axa Jesucristomi catamécë unicama ësáquin cacëxa: Mitsux asérabí Nucën Papa Diosnan 'inux iétisa tani camina Moisés quíasabi oi 'unánti oracacë 'iti 'ain. ² Usaía quicëbëbi ca Pablobë Bernabé —usama ca —quiax atubë canancëxa. Canantancëxun ca Pablocëñun Bernabé 'imainun raírribi Jerusalénu cuanxuan, anua 'icë an aín bana ñuixunuan 'jesushun caiscë unicamacëñun axa Jesucristomi catamécë unicaman cushicama, —judíosma 'aíshbi cara uni Jesucristonan 'iisa tani 'unántiocë 'iti 'icë —quixun ñucátanun quixun xuacëxa.

³ Xuquian Antioquiánu 'icë unicaman —bërúanx ca cuantan —quixun cacëx cuani Fenicia me 'abiani cuanan Samaria me 'abiani cuanquin ca —judíosma unicamaxribi ca sinanati Jesucristomi catamëaxa —quixun ñuixuancëxa. Usaquian ñuia cuati ca Fenicia 'imainun Samarianu 'icë axa Jesucristomi catamécë unicamax cuëñinra cuëëancëxa.

⁴Usaquin ñuixunbiani cuani ca raírribé Bernabé 'imainun Pablo Jerusalénu bëbácëxa. Bëbaia ísquin ca axa Jesucristomi catamécë unicamabëtan, atun cushicama 'imainun aín bana ñuixunuan Jesusan caíscë unicamanribi cuéénquin —¿caina ain? —caquin atu biacëxa. Bicëxun ca —nun nu bana unicama ñuixuncëxuan cuatia ca Nucën Papa Diosan 'itsa uní Jesucristomi sinánmiaxa —quixun ñuixuancëxa. ⁵ Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamécë fariseo unicama raírribë nírui quiacëxa:

—Judíosma 'aíshbia ax Jesucristomi catamécë unicamax ca 'unántiocë 'ianan usaía judíos unicama 'iti Moisésnën cuéñëo bana raíri quicësaribi oi 'iti 'icë —quiaux.

⁶Usai quicëbë ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamécë unicaman cushicama —uisa cara 'iti 'icë —quixun sinánux timéacëxa. ⁷ Timéxun sinania 'uran canania oi niruqñun ca Pedronën atu cacëxa:

—'Ën xucéantu, camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca, Jesucristomi catamëtishi ca usa ainan 'inux iéti 'icë quixun judíosma unicama ñuixunun micama achúshi 'ë caíscacëxa, usaquin 'ën ñuixuncëxun cuatia atúxribi ainan 'inun. ⁸ An camabi unían sináncë ñu 'unáncë 'ixun ca Nucën Papa Diosan, a unicamax ca judíosma 'aíshbi Jesucristomi aséribi sinánxa quixun 'unánquin, nu 'imicësaribi oquin aturibi aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imíaxa. ⁹ Nuxnu judíos 'icëa nu 'imicësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unicama Jesucristomi catamécë cupí aín 'uchacama tērénquin aín sinan upí 'imíaxa. ¹⁰ ¿Usa 'ainbi caramina mitsux uisa cupí, usama ca quíax Nucën Papa Diosmi 'uchanan, judíosma unibu ca judíos unibu 'icësaí 'iti 'icë quíax quín? Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuéñëo bana cuacë 'aíshbi ca a banacama quicësaíira oi nucën raracamax 'iáma 'icën. Nuxribi cananuna atúxa 'iá usaribiti 'iacën. ¹¹ Usa 'ainbi cananuna 'unanin, nun 'uchacama cupí ainanma 'aíshbi ami catamécëxun ca nun 'uchacama tērénquin Nucën 'Ibu Jesusan nu Nucën Papa Diosnan 'imíaxa. Judíosma unicamaxa ami catamëtia ca usaribi oquin ainan 'imíaxa.

¹² Pedronën cacëx ca anu 'icë uni camáxbi banaima nētēishiacëxa. Nētēishitancëxun ca Pablonëan Bernabëbëtan uisaira oquin cara judíosma unicaman aín bana cuaxa quixun ñuixuanan uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, aín cushínbi, atu uni itsin 'acëma ñu 'amíaxa, quixun ñuixuncëxun cuacëxa. ¹³ Usaquin caísta Pablobë Bernabé sënëncëbëtan ca Jacobonën anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën xucéantu, 'ën mitsu camainun ca cuat. ¹⁴ Simón Pedronën ca nu ñuixuanxa, Nucën Papa Diosan cara uisaira oquin judíos unicamaishima, judíosma unicamaribi nuibaquin ainan 'inun 'imíaxa quixun. ¹⁵ Usai ca 'iti icë quixun ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuéñëocëxa. A banax ca ësai quia:

¹⁶ Mitsu 'aquintécëenquin cana aín rëbúnquinëxa 'apuma 'ainbi Davidnën rëbúnqui achúshi 'apu 'imiti 'ain. ¹⁷ Judíos unicamainshima judíosma unicamanribia 'ënan 'inuxun 'ë ñucacë cupí cana acaman 'apu, Davidnën rëbúnqui achúshi 'imiti 'ain. ¹⁸ Usai cana mitsun 'Ibu Dios an ëñë banacama bërâma ñuía 'ëx quin.

¹⁹ Usa 'ain cana 'ën sinanin, judíosma unicama axa sinanati Nucën Papa Diosnan 'inux Jesucristomi catamécë, a cananuna usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuéñëo bana quicësaí oquin 'anun catima 'ain. ²⁰ Èsaquinshi caquin cananuna acama quírca buánmiti 'ain: Unínbia uniocë ñu rabiquian 'acë ñuina a camina pitima 'ain, 'imainun camina mín xanuma 'ain xanubë 'itima 'ain, 'imainun camina têtsécacë ñuina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imí pitima 'ain. ²¹ Nucën raracaman 'ásaribi oquin ca camabi émanuxun unín anua judíos unicama timéti xubunuxun anun ñu mēetima nētëccaman, Moisésnëan cuéñëo bana ñuixunia. Usa 'ixun Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuéñëo bana 'unáncë 'icë cananuna èsaquin caquinshi atu quírca buánmiti 'ain.

²² Usaía Jacobo quia caquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamécë unicaman aín cushicamabëtan sináncëxa, Antioquíana Bernabé 'imainun Pablobë cuantánun cananuna rabé uni caísta 'ai quixun. Usaquin sinánxun ca axa Jesucristomi catamécë uni rabé, Judas 'icëbi Barsabásribi cacë, acëñun Silas caíscacëxa. ²³ Caístancëxun ca atúan buánun quixun èsaquin cuéñëoxun quírca 'ináncëxa:

“Nux Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë 'imainun axa Jesucristomi catamécë unicaman nun cushicamabëtan cananuna mitsu quírca buánmin. Mitsux judíosma 'aíshbimi Jesucristomi catamécë 'aish nun xucéantu 'icë, Antioquia émanu, 'imainun Siria menu, 'imainun Cilicia menu 'icë, cananuna èsaquin mitsu cain. ²⁴ Nun xucëxmabi cuanxun isa uni raírribë mitsubë banaquin, usai judíos unicama 'iti Moisés quísaíbi oi camina 'iti 'ain quixun caquin mitsu masá nuitumíaxa quixuan ñuicania cananuna cuan. ²⁵ Usa 'ain cananuna timéxun, axa nubë nuibanancë Bernabé 'imainun Pablobë cuanxun mitsu isi cuanun rabé uni caístancëxun xuti sinan. ²⁶ Nun caíscë uni a rabëtan ca ami nishquian unín 'aisa tancëxunbi Nucën 'Ibu Jesucristoa usai 'iá ñuiquin racuëquinma unicama ñuixunia. ²⁷ Usa 'ain cananuna Judascëñun Silas xutin, Bernabé 'imainun Pablobëa cuanun. Xucëxun

ca atun enē quíríca quicésabi oquin mitsu ñuixunti 'icēn. ²⁸ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun cananuna sinan, ca asábi 'iti 'icēn, mitsúnmi Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēñeō banacama quicésabi oquin 'aquinma enē ñuishi 'ati. ²⁹ Unínbia unioçé ñu a rabiquian 'acé ñuina a camina pitima 'ain 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain 'imainun camina tētsēcacé ñuina pitima 'ain 'imainun ca aín xanuma 'ain uni xanubē 'itima 'icēn. Enē banacama cuati camina mitsux asábi 'iti 'ain. Bērúanx camina 'icanti 'ain”.

³⁰ Usaquin quíríca 'atancēxuan xucēx cuanx ca Antioquíanu bēbacēxa. Bēbaia cuatía timētia ca axa Jesucristomi catamēcē unicama a buáncē quíríca 'ináncēxa. ³¹ Ináncēxun a quíríca uisai cara quia quixun istancēx ca cuēñi chuámashirua 'icancēxa. ³² Usa 'ain ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun bana uni ñuixuncē uni 'ixun Judas 'imainun Silasnēn 'itsa oquin bana ñuixunquin anu 'icē unicama 'esēacēxa. 'Esēcēxun upí oquin Jesús sinani chuámarua tani ca unicama cuēñancēxa. ³³ 'Itsa nētēn Antioquíanu 'itancēxa Judasbē Silas an xucē unicamanu cuantēcēnia ca anua 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman —bērúanx camina cuanti 'ai —quixun caquin xuacēxa. ³⁴ Usa 'ainbi ca Silanēn Judas cuantámainun ax bērúti sináncēxa. ³⁵ Usaquin sinántancēx bērúxun ca anuxun Pablobētan Bernabēnēn an Jesucristomi catamēcē 'ixun aín bana ñuixuncē unicamabētan —Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun bana ñuixunquin Antioquíanu 'icē unicama 'unánmiacēxa.

Pablo mecama oi cuantēcēan (15.34-18.22)

³⁶ Usa 'ain ca anu pain 'itancēxun Pablonēn Bernabé cacēxa:

—Anuxunu Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun bana ñuixuncē ēmacamanu cuanquin cananuna anua 'icē nun xucēantu uisa cara istēcēni cuanti 'ai —quixun.

³⁷ Cacēxun ca Bernabēnēn Juan 'icēbi Marcosribi cacē uni, a buántisa tancēxa. ³⁸ Buántisa taniabi ca Pablonēn Bernabé cacēxa:

—Panfilia nētēnuax ca nubētan Nucēn Papa Diosan bana unicama ñuixunima nu ebētsini uaxa. Usa 'ain cananuna a buántima 'ain.

³⁹ Usai canantancēx enananquin Marcos buani ca Bernabé, manē nuntin Chipre nasínu cuancēxa. ⁴⁰ Cuancēbētan ca Pablonēn Silas abēa cuanun caísacēxa. Caíscē ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman —Nucēn 'Ibu Diosan ca nuibaquin bērúanquin mi 'aquinia —quixun catancēxun xuacēxa. ⁴¹ Xucēx cuanquin ca Pablobētan Silasnēn Siria menu cuanan Cilicia menuribi cuanquin a mecamanuaxa Jesucristomi catamēcē unicama bana ñuixunquin Jesucristonan 'aisha cuēñun sinánmiacēxa.

16

Pablo 'imainun Silasbē Timoteo cuan

¹ Cuanx ca Pablobē Silas Derbe emanu cuanan anuribi cuani Listra emanu bēbacēxa. Anu ca axa Jesucristomi catamēcē Timoteo cacē uni 'iacēxa. Aín titax ca judío xanu 'ianan Jesúsmi sináncē 'iacēxa, 'imainun ca aín papax griego banan banacē 'iacēxa. ² Listra 'imainun Iconio emanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman —upí uni ca —quixun ñuicē ca Timoteo 'iacēxa. ³ Usa 'ain ca abēa Timoteo cuanti cuēñenquin Pablonēn sináncēxa, —Timoteonēn papax ca judío unima 'aish griego banan banacē 'icē quixun ca Listranu 'icē 'imainun Iconionu 'icē judíos unicaman 'unania. Usa 'ain ca Timoteo judíos unicaman aín bana cuaisama tanti rabanan judíos uni 'icēsai 'unántioçé 'iti 'icē —quixun. Sinántancēxun 'unánti oracamibianquin ca Pablonēn Timoteo buáncēxa. ⁴ Listranuax Timoteo buani bētsi bētsi emanu cuanquin ca anu 'icē unicama, uisaquin cara Jerusalénu 'icē Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicama 'imainun axa Jesucristomi catamēcē unin cushicaman caxa quixun bana ñuixuancēxa. Ñuixunquin ca atúxa quicésabi oquin camina 'ati 'ai quixun axa Jesucristomi catamēcē unicama cacēxa. ⁵ Usaquian Pablobētan Timoteonēn bētsi bētsi emanu cuanquin bana ñuixuncēx ca axa ami catamēcē unicamax upiti Jesúsmi sináncēxa. Usai 'icēbēa camabi nētēn uni raírínexribi ami sináncēbē ca axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aisamaira 'iacēxa.

Namácēsa oquian Pablonēn Macedonianu 'icē uni isa

⁶ Usaquiania cuania Asianuxun bana ñuixunxunma 'anun Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēx ca Pablobē Silas 'imainun Timoteo Frigia cacē me 'imainun Galacia cacē menuribi cuancēxa. ⁷ Cuanx anu bēbaquin Misia cacē me inubiani, Bitinia cacē menuribishi cuainsa taniabi ca Nucēn 'Ibu Jesusan Bēru Ñunshin Upitan anu cuanxma 'inun sinánmiacēxa. ⁸ Sinánmicēx ca Misia inubianx Troas cacē emanu bēbacēxa. ⁹ Bēbaxun ca Pablonēn imé namáquin iscēsoquin Macedonia menu 'icē uni achúshia nicē isacēxa. Iscēxun ca cacēxa: Macedonia ēnu uxun camina nu 'aquinti 'ain. ¹⁰ Usoquian Pablon namáquin

iscësa oquin isan cananuna nun Macedonia menuxun, Jesucristomi catamëti ca uni ainan 'iti 'icë quixun bana ñuixuni cuanti ca Nucën Papa Dios cuëënia quixun sinâncën. Sinânquin cananuna bënëñquinshi anu cuanuxun ñu mënîocën.

Pablobëa Silas Filipos cacë ëmanu 'iá

¹¹ Manë nuntin Troasnuax cuanshi ax Samotracia cacë nasínu bëbonx cananuna Neápolis ëmanu bëbacën. ¹² Anuax cuanx cananuna Filipos ëmanu bëbacën. Filipos ax ca Macedonia menu 'icë ëma cha anuribia Romanu 'icë unicama 'icë 'iacëxa. Anu cananuna 'itsamashi nëtë 'iacën. ¹³ A ëmanuax cananuna anun ñu mëëtima nëtëñ baca cuëbí cuancën, anuaxa axa ami sinâncë unicamax usabii 'icë 'aish Nucën Papa Diosbë banacë, anu. Cuanquinbi xanucama timëcë isi anu tsóbuquin cananuna Jesúsmi catamëti bana atu ñuixuancën. ¹⁴ A xanucama achúshi ca Lidia cacë 'iacëxa. Ax ca Tiatira ëmanu 'icë xanu 'ianan, an chupa upí minanën pucucësa marucë 'iacëxa. Usa 'aish ca ami sinânquin Nucën Papa Dios rabicë 'iacëxa. Usa 'ixuan Pablonën bana ñuía cuatia ca Nucën 'Ibu Diosan Jesucristomi catamëti ainan 'inun sinânmicëxa. ¹⁵ Sinânmicëx Jesucristomi catamëti ca Lidia, ain xubunu 'icëcamabë, nashimicë 'iacëxa. Nashimicë 'ixun ca nu cacëxa:

–Mitsun, 'ëx cana aséribi Jesucristonan 'ain quixun sinani camina 'ën xubunu 'iti 'ain.

Usaquin nu caía nux anu 'iti cuëëncëbë cananuna anu 'iacën.

¹⁶ Nëtë itsin anuaxa uni abë banacë anuax Nucën Papa Diosbë banai cuanquinbi cananuna xanu xuntaca achúshi ñunshin 'atimañu isacën. A xanun ca ñunshin 'atimanëan 'unânmicëxun uisai cara 'iti 'icë quixun ñucacëxun uni usai camina 'iti 'ain quixun ñuixuancëxa. Usoquin 'aquin ca ain patrónicama 'itsa curíqui bimiacëxa. ¹⁷ A xanu xuntacunëx ca Pablocëñun nu nuibiani munuma banai quiacëxa:

–Ënë unicaman ca Dios, nainu 'icë 'Apuira a ñu 'axunia. Usa 'ixun ca anúnmi mitsun 'uchacama téréncë 'aish ainan 'iti bana mitsu ñuixunia.

¹⁸ Usai quíquin ca 'itsa nëtëñ nu nuiaçëxa. Usoquin 'uran ubíocëx cuainacëquin ca Pablonën ñunshin 'atima cacëxa:

–Jesucristonëan quimicëxun cana mi cain, ënë xanunuax ca chiquit.

Quixuan cacëxëshi ca bënëtishi ñunshin 'atima chiquiacëxa.

¹⁹ Usai 'icëbëtan ca ain patrónicaman, a xanuan an 'acësabi oquin ñu 'acëbëtanma ca curíqui bitima 'icë quixun sinânquin, Pablocëñun Silas biacëxa. Bibianquin ca anua 'apu 'icënu buáncëxa. ²⁰ Buánxun ca an uni bëtsi unimi manania cuacë uni cacëxa:

–Ënë uni rabëtan judíos uni 'ixun bana ñuixuncëxun cuati ca nun ëmanu 'icë unicamax tsuáquiruia. ²¹ Tsuáquirumiquian bana ñuixuncë 'ainbi cananuna nun romano uni 'ixun an ñuixuncë bana axa quicësabi oquin 'atima 'ain.

²² A xanun patrónicaman usaquin an uni uni itsimi manania cuacë unicama caia cuati, ca camabi uni Pablo 'imainun Silasmi tsuáquiruacëxa. Tsuáquirucëbëtan ca a unicaman, ain chupa pëmitancëxun manë xon rishquinun quixun ain unicama cacëxa. ²³ Usoquin cacëxun cushínra 'itsa oquin rishquitancëxun ca sipuacëxa. Siputancëxun ca an sipunu 'icë unicama bërúancë uni cacëxa, Pablocëñun camina Silas machiquitia upí oquin bërúanti 'ai quixun.

²⁴ Usoquin 'anúan cacëxun ca sipu 'ucë mëúira atsinmixun i quini ocën tabíataxacëxa.

²⁵ Usoquin 'acëx ca Pablobë Silas imë naëx Nucën Papa Diosbë bananan a rabi cantacëxa. Usaria 'ia ca anua 'icë sipuacë uni raírinën cuacëxa. ²⁶ Usaía 'icëbëa me cushínra shaiquicëbë ca ami tapuocë icama shaiquicëbëa xëcuëcamaxribi xëoquimainun manë risi anun uni sipuacë təcërecacëcama tubucuti rëucüacëxa. ²⁷ Usaía 'icëbë bësuquinbi, xëcuëcama xëoquicë isquin ca an sipuacë unicama chiquiti rabanan bërúancë uni sinâncëxa, –sipuacë unicama ca chiquiquiani cuanxa –quixun. Sinânquin ca axbi taroracacatsi quixun ain manë xëtocë biacëxa. ²⁸ Bitsiabi ca Pablonën munuma banaquin cacëxa:

–Taroracaxma ca 'it. Camáxbi cananuna ënu 'ain.

²⁹ Cacëxuinshi, anun pëcaxun isti a ain uni ñucáxun bibianx ca bënëtishi abáquiani sipu mëú atsiancëxa. Atsini, bërëqui racuëtan bamai ca Pablo 'imainun Silas tanáin rantín purúancëxa.

³⁰ Usai 'itancëxun ëman buánquin ca Pablo 'imainun Silas cacëxa:

–¿Añu carana 'ën 'uchacama téréncë 'aish iënxun 'ati 'ain?

³¹ Quía ca cacëxa:

–Nucën 'Ibu Jesucristomi sinani ca ami catamët. Ami catamëti camina min xubunu 'icë min aintsí 'ibucamabëbi mitsun 'uchacama téréncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain.

³² Caxun ca a 'imainun ain xubunu 'icëcamaribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa.

³³ Ñuixuncëxuinshi ca imëbí an sipuacë unicama bërúancë unín Pablo 'imainun Silas anua manë xon 'acë ain namicama chucaxuancëxa. Chucaxuncëbë ca an sipuacë unicama bërúancë unibë axa ain xubunu 'icëcamaribi Jesúsmi catamëti nashimicë 'iacëxa. ³⁴ Usa

'ixun ca an sipuacé unicama bĕrúancĕ unin aín xubunu buánxun Pablocĕñun Silas pimi-acĕxa. Usocĕx ca a unibĕ aín xubunua 'icĕ aín aintsí 'ibucamaxribi Nucĕn Papa Diosmi catamĕti ainan 'aish, chuámashirua tani cuĕĕĕancĕxa.

³⁵ Usaía 'ian pĕcaracĕbĕtan ca an uníxa uni itsimi manania cuacĕ unicaman policíaxuquin cacĕxa:

—An sipuacĕ unicama bĕrúancĕ uninu cuanxun camina a uni rabĕa cuantánun ĕnun quixun cati 'ain.

³⁶ Usaquin caxun xucĕx cuanxuan cacĕxun ca an sipuacĕ unicama bĕrúancĕ unin Pablo cacĕxa:

—An uníxa uni itsimi manania cuacĕ unicaman ca mi chiquínun quixun 'ĕ camíaxa. Usa 'ain camina chuámashirua 'aish cuanti 'ain.

³⁷ Usaquin an sipuacĕ unicama bĕrúancĕ unin cacĕxun ca Pablonĕn policíacama cacĕxa:

—Nux románo uni 'aish quiricañu 'icĕbi, añu caranua 'a quixun nu ñucáxunmabi, ca camabi unían ismainun rishquimitancĕxun nu sipuamionxa. ¿Usaquin 'amionxunbi cara bĕrí uni raírínĕn isnúnma nu chiquinin? Ax ca 'aisama 'icĕn. Atúxbi ca nu chiquini uti 'icĕn.

³⁸ Ēsoqian Pablonĕn cacĕxun cuabiani cuantĕcĕnxun ca policíacaman an uni uni itsimi manania cuacĕ unicama cacĕxa. Caquin, románo uni 'aish ca quiricañu 'icĕ quixun cacĕxun cuati ca racuĕacĕxa. ³⁹ Racuĕti anu cuanxun ca Pablocĕñun Silas cacĕxa:

—Mix camina románo uni 'aish quiricañu 'ain quixun 'unánxunma cananua mi 'ón.

Caquin ĕman buánxun ca —ĕnĕ ĕmanuax camina cuanti 'ai —quixun cacĕxa. ⁴⁰ Usaquin cacĕx sipunuax chiquíquiani ca Lidianĕn xubunu cuancĕxa. Cuanx atsinquinbi ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama anu timĕcĕ isquin upí oquin 'ĕsĕtancĕx anuaxribi cuancĕxa.

Tesalónica ĕmanuaxa unicama tsuáquirua

17

Tesalónica ĕmanuaxa unicama tsuáquirua

¹ Usaqiani cuani Anfípolis ĕma 'imainun Apolonia ĕma anun cuanx ca Tesalónica ĕmanu bĕbacĕxa. Tesalónicanu ca anua judíos unicama timĕti xubu achúshi 'iacĕxa. ² Usa 'ain ca rabĕ 'imainun achúshi semana anu 'i, Pablo axa 'icĕsabi oi anun ñu mĕĕtima nĕtĕ 'icĕbĕ 'icĕbĕ, anua judíos unicama timĕti xubunu atsinxun, anua timĕtia unicama cuĕnĕo bana 'unánmiquin, Jesús ax ca asĕrabi Cristo 'icĕ quixun cai atubĕ canancĕxa. ³ Cuĕnĕo bananu ñucĕsabi oquin 'unánmianan ca —a bana quicĕsabi oi 'iti 'aish ca Cristo paĕ tantancĕx bamatancĕx baísquiata —quixun canan ca —'ĕn mitsu ñuixuncĕ Jesús abi ca axa uti nun caíncĕ Cristo ax 'icĕ quixun ñuixuancĕxa.

⁴ Ñuixunia cuati ca judíos unicama raíri, Jesús ax ca asĕrabi Cristo 'icĕ quixun sinani, ami catamĕti Silas 'imainun Pablobĕ timĕacĕxa. 'Imainun ca griego banan banacĕ uni 'ixunbia Nucĕn Papa Diosan bana cuacĕcama, a 'imainun —ax ca aín nuitu upí 'icĕ —quixun anin cacĕ xanucamaxribi Jesúsmi catamĕacĕxa. ⁵ Usa 'ainbi ca judíos unicama, an Jesús sináncĕma, ax ami nutsi Silas 'imainun Pablomi nishquin uni 'atima chiquíshcama timĕtancĕxun a ĕmanu 'icĕ unicama tsuáquirumiácĕxa. Tsuáquirumi, Jasón cacĕ uni aín xubunu banaruquin barii ca, camabi unían isnun ĕma nĕbĕtsi buánti ca Pablocĕñun Silas chiquinti 'icĕ quiax quicancĕxa. ⁶ Usai quiquinbi mĕraquinma ca Jasónĕñun axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama raíri nírínbianquin a ĕmanu 'icĕ unicaman 'apunu buáncĕxa. Buani ca munuma sharati quicancĕxa:

—An camabi menu 'icĕ unicama tsuáquirumicĕ uni rabĕtax ca ĕnu uaxa. ⁷ Ucĕ ca Jasonĕn anua 'inun aín xubunu atsinmiata. A unícamax ca Romanu 'icĕ 'apu Cĕsar quicĕ bana cuaisama tani, 'apu itsi ca Jesús 'icĕ quia.

⁸ Pablocĕñun Silas ñuicania cuati ca unícamabĕ a ĕmanu 'icĕ 'apucamaxribi sharati tsuáquiruacĕxa. ⁹ Tsuáquiruiabi ca Jasónbĕtan raírínĕn a ĕnun quixun curíqui 'ináncĕxa. 'Ináncĕxun ca Jasónĕñun raíri cuantánun quixun ĕancĕxa.

Pablobĕ Silas Berea ĕmanu 'ía

¹⁰ Usai 'icĕbĕtan ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unícaman bĕnĕnquinshi imĕ Pablocĕñun Silas Berea cacĕ ĕmanu cuantánun quixun xuacĕxa. Xucĕx cuanx bĕbatancĕx ca anua judíos unicama timĕti xubunu atsiáncĕxa. ¹¹ Atsinxuan bana ñuixuncĕbĕtan ca anua 'icĕ judíos unícaman, Tesalónica ĕmanua 'icĕcamasamaira 'ixun, cuĕĕnquin Pablonĕan Jesús ñuiquin Nucĕn Papa Diosan bana ñuixunia cuacĕxa. Cuaquin ca asĕrabi cara Pablonĕan ñuixuncĕ bana ax 'icĕ quixun 'unáncaquin camabi nĕtĕn Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo isacĕxa. ¹² Usaquin 'ai ca atux 'itsáxira —asĕrabi ca —quixun sinani Jesucristomi catamĕacĕxa. Usai 'imainun ca griego banan banacĕ unicama 'imainun xanucamaribi —upí sinánñu ca —quixuan unin 'unáncĕ, acamax Jesucristomi catamĕacĕxa. ¹³ Usaía 'icĕbĕbi ca Tesalónicanu 'icĕ judíos unícamax, Pablonĕan Bereanuxun Nucĕn Papa Diosan bana ñuixunia ñuicania

cuabiani anuribishi cuancëxa. Cuanxun ca Pablonia nishnun quixun anu 'icë unicamaribi tsuáquirumiacëxa. ¹⁴ Tsuáquirumicëbëtanbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman bënëinquinshi Pablo manë nuntían cuantánun quixun xuacëxa. Xucëbë ca Timoteobë Silas Bereanubi bërúacëxa. ¹⁵ Bërúmainun ca an buáncë unicaman Pablo Atenas émanu buáncëxa. Buántancëxun a ébianía Bereanu cuantëcënia ca Pablonëni a unicama Timoteocëñuan Silas bënëishi a isi unun quixun camiacëxa.

Atenas émanua Pablo 'iá

¹⁶ A unicama cuan ca Pablonëni Atenas émanuxun Timoteocëñun Silas aia caíancëxa. Caini a émanu niquin, unían uniocë ñu a unín rabicë, a 'aisamaira isi ca Pablo masá nuituacëxa. ¹⁷ Usa 'ixun ca anua judíos unicama tímëti xubunuxun, judíos unicama 'imainun judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios rabicë unícamaribi, Jesús ax ca aséribi Cristo, axa uti judíos unicaman caíncë, a 'icë quixun sínánmisa tani cuëñëo bana ñui atubë canancëxa. Usai 'ianan ca camabi nëtën anuxun ñu marutinuaxribi anua 'icë unícamabë Jesús ñui canancëxa. ¹⁸ Cananmainun ca raíri unicama usa isa uní 'iti icë quixun epicúreo cacë unicaman bana ñuia cuacë, 'imainun estoico cacë unícamaribia bëtisi bana ñuia cuacë, a unícamaxribi uax Pablobë banacëxa. Abë banatancëx ca raírinëx quiacëxa:

—¿Añu cara banañuira 'ixun ënë unín nu ñuixuinsa tanín?

Quicëbë ca raírinëx Pablonëan Jesús ñuianan —bama 'aish ca uní baísquiti 'icë —quixun cacëxun cuax quiacëxa:

—Nun rabicë diosma, bëtisi dios ñui sapi ca quia.

¹⁹ Usai quitancëxun ca Pablo bibianquin matá, Areópago cacë, anu buánxun cacëxa:

—Nun nu cuacëma a ñuiquinmi nu cacë bana ënë cananuna upí oquin 'unántisa tanín.

²⁰ Nun cuacëma ñu camina mín ñuin. Uisai qui quicë cara quixun cananuna 'unántisa tanín.

²¹ Usa 'ain ca Atenasnu 'icë unicama 'imainun 'uracëox uax atubë 'icë unicama an uisa bana cara an cuacëma 'icë a cuaisa tancëxa. 'Imainun ca unían ñuia cuacëma ñuribi ñuiquin uní caisa tancëxa. Usai ca a unícamax 'iacëxa.

²² Usa 'ain ca Pablo Areópagonu tímëcë unicama nëbëtsinuax niruquin cacëxa:

—Atenasnu 'icë unicama, 'ën iscëxun camina mitsun dioscama 'itsaira sínánquin a rabin.

²³ 'Ex ënë émanu 'icë bain niquin cana anuxunmi mitsun dioscama rabicë 'itsa isan. Isanan cana anuxun mitsun dios rabiquinmi anu ñu nanti ñu achúshinumi ésaquin cuëñëocë isan: “Ënëx ca anuxun nun 'unáncëma dios rabiti a 'icën”. 'Unánxunmabimi rabicancë dios a cana 'ën mitsu ñuixunin.

²⁴ An ca me 'imainun anu 'icë ñucamaribi uniocëxa. Ax ca naí, me acaman 'Ibu 'icën. Usa 'aish ca ax anuxun a rabiti unín 'acë xubunu 'ima. ²⁵ Unín a ñu 'axuncëxmabi ca ax usabi 'iá 'aish usabi 'ia. An ca anun nux tsóti nëtë 'imainun suñu, piti, 'imainun camabi ñuribi nu 'inania.

²⁶ An ca achúshi uní aín rëbúnquicamaxa mecamanu tsónun uniocëxa. Unioquin ca uiti barin cara aín rëbúnquicamax camabi menu tsóti 'icë quixun mëníonan, anua aín me sënëncëcamaribi mëníoxuancëxa. ²⁷ Nucën Papa Diosan ca ami sínánquian a 'unánun uní uniocëxa. Uisaxun caranuna a 'unánti 'ai quixunu sínáncëxbi ca Nucën Papa Dios nu 'urama 'icën. ²⁸ Nucën Papa Dios cupí cananuna tsotin, a cupí cananuna nitsin, a cupí cananuna ënë menu 'ain. Mistun aintsí raírinëx ca ésaí quiacëxa: “Nux cananuna diosan rëbúnqui 'ain”. ²⁹ Nux aín rëbúnqui 'ixun cananuna sínántima 'ain, ax ca unían 'acë curi 'acë ñuusa 'ianan uxua manë 'acë ñuusa 'ianan maxax 'acë ñuusa 'icë quixun. ³⁰ Nucën Papa Dios 'unáncëma 'ixun ca unín anbia uniocë ñu rabiácëxa. Rabia isquinbi ca Nucën Papa Diosan isëshiacëxa. Isëshia 'ixunbi ca bëri camabi menu 'icë uní 'atimaquin sínáncë 'ixunbia sínananun quixun aín unicaman canun camia. ³¹ Nucën Papa Diosan ca mëníocëxa, anúan achúshi uní, Jesucristonën camabi uní, aín nuitu cara upí 'icë, cara upíma 'icë quixun isti nëtë. Usaquían 'anun ca an caisacëxa quixuan camabi unín 'unánun, ca Nucën Papa Diosan Jesús bamacëbi baísquimiacëxa.

³² Usaquían bamatancëx ca Jesús baísquiacëxa quixun ñuia cuati ca uní raírinëx Pablomi cuaiacëxa. Cuaimainun ca raírinëni Pablo cacëxa:

—Mínmi ñuicë bana ënëmi ñuitëcënia cananuna bëtisi nëtën cuatëcënti 'ain.

³³ Usaquían cacëx ca Pablo acama ébiani cuancëxa. ³⁴ Cuancëbë Pablobë cuani ca raírinëx ami sínani Jesúsni catamëacëxa. Acamax ca Dionisio, Areópagonu 'icë uní a 'imainun xanu achúshi Damaris cacë a 'imainun raíriribi 'iacëxa.

18

Pablo Corinto émanu 'iá

¹ Areópago cacë matánuxun bana ñuixuntancëx ca Pablo Atenas émanuax Corinto émanu cuancëxa. ² Cuanx bëbaxun ca judío uní achúshi, Aquila cacë, mërácëxa. Ax ca Ponto

cacë menuaxa bacëan 'iacëxa. Usa 'aish ca aín xanu Priscilabë Italia menu 'icë Roma ëmanu 'iacëxa. 'Icëbëbia anu 'icë 'apu Claudio ax —judíos unicamax ca camáxbi Romanuax cuanti 'icë —quicëbë ca Corintonu tsoiti cuancëxa. Usa 'ain ca Corintonu bëbatancëx Pablo Aquillacëñun Priscila isi cuancëxa. ³ Aquila ax ca Pablonëan 'acësaribi oquian an chupa xubu 'acë uni 'iacëxa. Usa 'ain ca Pablonën aín xubunu 'ixun Aquilabëtan chupa xubu 'acëxa. ⁴ Usoquin 'anan ca anun ñu mëëtima nëtëcaman anua judíos unicama timëti xubunu cuanxun —Jesús ax ca asërabi Cristo, axa utia judíos unicaman caíncë, a 'icë —quixun bana ñuixuancëxa. Ñuixuncëxun ca judíos unicama raíri 'imainun judíosma unicama raírinëñribi —Jesús ax ca asërabi Nucën Papa Diosan xuá a 'icë —quixun 'unánquin sináncëxa.

⁵ Usa 'ain ca Timoteobëa Silas Macedonianuax Corintonu bëban Pablonën bëtsi ñu mëëti 'aquinma Jesús ñui quicë banaishi ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca judíos unicama, Jesús ax ca asërabi Cristo axa utia atun caíncë a 'icë quixun upi oquin ñuixuancëxa. ⁶ Cacëxbi ca aín bana timanan ami 'atimati banai ami nishacëxa. Usaía 'ia ca Pablonën anuax ca cuania quixun atun 'unánun aín chupa tacaquin cacëxa:

—Mitsúxbi 'iisama taní camina Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. Usaími 'icëxbi ca 'ën 'uchama 'icën. Mitsúnmi ënë bana cuaisama tancëbëtan cana judíosma unicama ñuixuni cuanin.

⁷ Catancëx anua judíos unicama timëti xubunuax chiquíquiiani ca judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios rabiçë, justo cacë uni, aín xubunu cuancëxa, axa anua judíos unicama timëti xubu rapasu 'ain.

⁸ Usa 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Crispo, abë aín xubunu 'icë aín aínsi 'ibucamaxribi ami sinani Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa. Usaí 'imainun ca Pablonëan bana ñuixunia cuati, 'aisamaira Corintonu 'icë unicamaxribi ami sinani Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti nashimicë 'iacëxa. ⁹⁻¹⁰ Usa 'ain ca Pablonën namáquin cuacësa oquin ësaquian Nucën 'Ibu Jesusan cacëxun imë cuacëxa:

—'Ë cana mibë 'ain. Usa 'ain ca uínu 'icë unínbi mi paë tanmiquin mëëtima 'icën. Ënë ëmanuax ca 'aisamaira uni 'ënan 'iti 'icën. Usa 'ain camina racuëquin ënquinma 'ën bana ñuixunti 'ain.

¹¹ Usaquian cacëxun ca Pablonën achúshi bari 'imainun mëcën achúshi 'imainun achúshi 'uxë Corintonu 'iquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancëxa.

¹² Usaquian ñuixuncëbëbi ca Galión, axa Acaya menu 'icë unicanan 'apu 'ain, judíos unicamax Pablomi nishi tsuáquiruacëxa. Tsuáquiruquin bibianquin ca an uníxa unimi manania cuacë unicama timëcë anu buáncëxa. ¹³ Buánxun ca Galión 'imainun abë 'icë unicama cacëxa:

—Ënë unín ca usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuëñëo bana quicësama oquin Nucën Papa Dios rabinun quixun unicama caia.

¹⁴ Quixuan cacëbëa Pablo quicascëbëtanbi ca Galiónën judíos unicama cacëxa:

—Ënë uníxa ñu 'aisama 'acë 'ianan uni 'acë 'ain cuni cana mitsúnmi a ñuiquin cacëxun cuatsian. ¹⁵ 'Aínbi ca an mitsun cuati banaishi ñuixunquin, usai ca quia quixun ñuixunia. Usa 'ain camina mitsúnbi mëñiöti 'ain. 'Ën cana ënë ñu mitsu mëñioxunima 'ain.

¹⁶ Usaquin catancëxun ca Galiónën axa Pablomi manáncë unicama a cuantánun quixun cacëxa. ¹⁷ Cacëx cuanquinbi ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Sóstenes, a bixun mëcancëxa. Usoia isquinbi ca Galionën caquinma isëshiacëxa.

Antioquíanu cuantëcëntancëxa Pablo amiribishi mecama oi cuantëcëan (18.18-21.26)

¹⁸ Usocëx 'itsa nëtën pain Corintonu 'itancëx ca Pablo Siria menu cuanti sinani axa Jesucristomi catamëcë unicama —cana cuanin —cabiani, Priscila 'imainun Aquilabë manë nuntin cuancëxa. Cuanx Cencrea ëmanu bëbaxun ca Pablonën, —'ën Nucën Papa Dios cacësbabi oi 'i cana sënëni —quixun sinánquin aín bu tëamiacëxa. ¹⁹ Tëamitancëx cuanx ca Efeso ëmanu bëbacëxa. Bëbax Priscila 'imainun Aquila ëbiani cuanx anua judíos unicama timëti xubunu atsíanx ca anuax Pablo anua timëcë judíos unicamabë banai atubë usai Jesús 'iti ñuiquin Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ñui canancëxa. ²⁰ Usaía 'ia judíos unicanan atubëa 'inun cacëxbi ca Pablo anu 'iáma 'icën. ²¹ Abë 'iquinma ëbianquin ca atu cacëxa:

—Judíos unicama anun timëti nëtë sënëncëbë atubë Jerusalënu 'itancëx cana Nucën Papa Dios cuëncëbë mitsu isi utëcënti 'ain.

Quixun cabiani ca Efesonuax cuancëxa. ²² Cuanx Cesárea ëmanu bëbax ca nuntinuax 'ibúquiiani taën Jerusalënu cuancëxa. Cuanx bëbaxun atu istancëxun axa Jesucristomi catamëcë unicama —cuanmainun ca 'it —cabiani ca Antioquíanu cuancëxa. ²³ Antioquíanu 'ëora pain 'itancëx ca Galacia menu 'icë ëma 'imainun Frigia menu 'icë ëmacama oi cuanquin Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama upiti Jesucristomi sinani ax cuëncësbabi oi 'inun quixun caquin atu 'ësëacëxa.

Efesonuxuan Apolosnën bana ñuixuan

²⁴ Pablonëan Galacia menu cuanan Frigia menuribi cuanquin axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ësëmainun ca Alejandría ëmanu 'icë judíos uni achúshi, Apolo, ax Efeso ëmanu cuanx anu 'iacëxa. Ax ca an Nucën Papa Diosan bana cuënëo upí oquin 'unáncë 'aish unicama upí oquin bana ñuixuncë 'iacëxa. ²⁵ Nucën 'Ibu Jesús ñuixunquian 'unánmicancë 'ixun ca Apolosnën cuëni banaquin, Jesús ñuiquin, upí oquin Efesonu 'icë unicama ñuixuancëxa. Usaquin Jesús ñuiquin bana ñuixuanan, —aín 'uchacama chiquinatia ca Juanën uni nashimi-acëxa —quixun 'unánquinbi ca Apolosnën —Jesucristonën ca aín Bëru Ñunshin Upí aín unicama abëa 'inun 'inania —quixun 'unánma 'icën. ²⁶ Usa 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunuxun Apolosnën racuëquinma bana ñuixunia cuaquin ca Aquilabëtan Priscilanën 'uri buánxun Apolos, Jesúsmi catamëti ca uni usai 'ia quixun upí oquinra ñuixuancëxa. ²⁷ Usa 'ain ca Acaya menua Apolos cuainsa tancëbëtan axa Jesucristomi catamëcë unicaman —asábi ca —catancëxun atuan upí oquin Apolo binun quixun caquin axa Acayanuax Jesucristomi catamëcë unicama quirica cuënëoxuancëxa. Cuënëoxunia quirica bíbiani manë nuntin cuanx Acayanu bëbatancëxun ca Apolosnën anua 'icë a Nucën Papa Diosan nuibaquin Jesúsni sinánmicë unicama upí oquin 'aquiancëxa. ²⁸ Aquianan ca unicaman cuamainun —Cristo ca ucëma 'icë —quixuan sinaniabi abë banaquin judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia atun cañcë a 'icë quixun canan usai ca Cristo 'iti 'icë quiax ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia quixun 'unánmicëxa.

19*Pablo Efesonu 'ia*

¹ Corinto ëmanu Apolos 'ain ca Pablo matá me sapáncama oi cuantancëx Efesonu bëbacëxa. Bëbaxun ca anu 'icë axa Jesucristomi sináncë unicama mëracëxa. ² Mërxun ca ñucácëxa:

—¿Mitsúxmi Jesucristomi sináncëbë cara aín Bëru Ñunshin Upí mitsunu uax?

Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—Nun cananuna Jesucristomi catamëti ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ia quixun ñuia cuacëma 'ain.

³ Usaía quia ca Pablonën atu cacëxa:

—¿Añu sinani caramina nashimicë 'ian?

Cacëxun ca cacëxa:

—Juanëan uni 'unánmicë bana sinani cananuna nashimicë 'ian.

⁴ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Atimaquin sináncë 'ixunbia sinanatia ca Juanën uni nashimi-cëxa. Nashimiquin ca cacëxa, axa a caxu uti uni achúshi, Jesús, axa utia judíos unicaman cañcë, Cristo, ami sinánun quixun.

⁵ Usaía Pablo quia cuati ca Nucën 'Ibu Jesúsni catamëti a unicamax nashimicë 'iacëxa.

⁶ Usa 'ain ca a unicama Pablonën aín mëcënan ramëcëbë atunu Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí uacëxa. Usaría 'icëbë unin 'unáncëma banan bananan ca a unicaman, usaquin Nucën Papa Diosan sinánmicë bana unicama ñuixuancëxa. ⁷ Anu 'icë uni nashimicëcama ax ca mëcën rabë 'imainun rabë unisa 'iacëxa.

⁸ Usa 'ain ca Pablonën anu rabë 'imainun achúshi 'uxë 'iquin, anua judíos unicama timëti xubunuxun racuëquinma upí oquin Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixuan 'unánun anu 'icë unicama ñuixuancëxa. ⁹ Ñuixuniabi ca raírinën masáquin sinánquin cuaisama tancëxa. Usaquin cuaisama tani ca anu timëcë unicaman cuamainunbi —Jesúsni sinánti ca 'aisama 'icë —quiax quia-cëxa. Usai quicëbë, anuax chiquíquianquin ca Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama buani, Tirano cacë unían anuxun uni 'unánmicë xubu, anu cuancëxa. Cuanxun ca anuxun camabi nëtën bana ñuixuancëxa. ¹⁰ Usaquin ca Pablonën rabë barin anuxun bana ñuixuancëxa. Pablonëan usaquin ñuixuncëxun ca Asianu 'icë unicama, judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquian ñuixuncë bana cuacëxa. ¹¹ Cuacëbëtan ca Pablonën anuxun Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. ¹² Usa 'ain ca amia Pablo ratíquicë chupa 'imainun pañun abia anu buania mëi uni ñucëcamax pëxcúacëxa, pëxcúmainun ca ñunshin 'atimacamaxribi uninuax chiquíacëxa.

¹³ Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën usouquin 'aia istancëxun ca an cuañbëquini niqin uninua ñunshin 'atima chiquíncë judíos unicama raírinën, Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën 'acësaribi oquin 'ati sináncëxa. Usaquin sinánquin ca uninu 'icë ñunshin 'atima cacëxa:

—Pablonëan unicama ñuixuncë Jesús an 'amicëxun cana mi cain, ënë uninuax ca chiquit —quixun.

¹⁴ Usaquian an ñu 'acé uni raírnëx ca judíos sacerdotenën cushicama achúshi, Esceva cacé, aín bëchicé mëcën achúshi 'imainun rabé 'iacéxa. ¹⁵ Usa 'ixuan cacëxunbi ca ñunshin 'atimanën Escevanën bëchicëcama cacéxa:

–Jesús 'imainun cana Pabloribi 'unan. Usa 'ixunbi cana ui caramina 'ai quixun mitsu 'unaniman.

¹⁶ Quixun cai chirínquianx anu 'iruquin ca ñunshin 'atimañu uni an cupinunma atu mëëacéxa. Mëëquian cushíñra mëëcëx ca chupañuma 'aish aín nami téátéabu 'aish xubunuax chiquiti abácéxa. ¹⁷ Usoquian 'acéa ñuia ca Efesonu 'icé judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi cuacéxa. Cuati racuëquin ca:

–Nucën 'Ibu Jesús, ax ca cushiira 'icé –quiquin a rabiácéxa.

¹⁸ Usaía 'icébë uxun ca axa Jesúsmi catamécé 'itsa unin –usaribi oquin cana 'ën ñu 'atima 'acé –quixun chiquinacéxa. ¹⁹ Usomainun ca an ñubéti 'unáncé unicaman anua ñubéti 'unáncé quiricacama bëxun, camabi unian ismainun nëëancéxa. Usa 'ain ca a quiricacaman cupí cincuenta mil curíqusa 'iacéxa. ²⁰ Usaría 'imainun ca a ñuiquin bana ñuia cuati Jesucristomi cataméti unicamax amiribi amiribi 'itsacéxa.

²¹ Usa 'ain ca Pablonën Macedonia me 'imainun Acaya menu pain cuantancëx Jerusalénu cuanti sináncéxa. Jerusalénu cuanti sinani ca quiacéxa: Anu pain 'itancëx cana Roma émanuribi cuanti 'ain. ²² Usaquin sináñxun ca Pablonën an 'aquincé uni rabé, Timoteo 'imainun Erasto, a Macedonia menua cuantánun xuacéxa. Xutancëx ca Asia menua 'icé éma Efeso, anu 'ëora pain í bërúacéxa.

Efesonu 'icé unicamaxa tsuáquirua

²³ Efesonuaxa Pablo cuancéma pan 'ain ca Jesucristo ñuicé bana cuaisama tani, a émanu 'icé unicamax tsuáquiruacéxa. ²⁴ Usaía 'inun ca Demetrio, an uxua mané unioquin ñu chucúmaracama 'ati 'unáncé, an tsuáquirumiácéxa. Demetrio an anuxun diosa Artemisia cacé rabiitu xubu iscésa 'itánun chamaburatsu oquin mané uxua unioçéxa. Unioxon maruquin ca a 'imainun abétan ñu 'acé unicamanribi 'itsaira curíqui biacéxa. ²⁵ Demetronën ca abétan usoquin 'acé unicama 'imainun anribia usaribi oquin ñu 'acé unicamaxa, an camicëx timétia cacéxa:

–Mitsun camina 'unanin, ënë ñu ësoquin 'atancëxun maruquin cananuna anun nun ñu maruti curíqui bitsin. ²⁶ Usa 'aínbi camina mitsun Pablo isanan an ñuicé banaribi cuatin. An ca Efeso émanushima, Asia menu 'icé émacama oquin, unían a rabinuxun 'acé ñu ax ca aséribi diosma 'icé quixun caquin, a rabixunma 'anun caquin 'aisamaira uni sinánmiäxa. ²⁷ Usoquian sinánmicëxun ca unin nun nu unioçé uxua mané 'acé xuburatsu bitima 'icën. 'Imainun ca Diananëxa cushi 'aínbi unicaman anuxuan a rabicé xubu cha manuti 'icën. Diana axa Asianu 'icé unicama 'imainun camabi menu 'icé unicaman rabicé 'aishbi ca rabicéma 'iti 'icën.

²⁸ Usai Demetrio quia cuati ca nishi sharati tsuáquirui quicancéxa:

–Cushiira ca Diana 'icën. Efesonu 'icé unicaman rabicé diosa ca Diana 'icën.

²⁹ Usari quicébë ca Efeso émanu 'icé unicama sharati tsuáquiruacéxa. Tsuáquiruquin Macedonia menu 'icé uni rabé, Gayo 'imainun Aristarco, axa Pablobé nicé, a bixun nirínbianx ca anua unicama timécé xubunu abáquianx atsiáncéxa. ³⁰ Atsincébëa anu 'icé unicama cai axribi atsintisa taniabi ca axa Jesucristomi catamécé unicaman –miribima bitsia atsiánxma ca 'it –quixun Pablo cacéxa. ³¹ Camainun ca an 'unáncé Asia menu 'icé 'apu raírnëñribi anu timécanti xubunu atsiánxma 'inun quixun Pablo camiacéxa. ³² Usa 'ain ca axa timécé unicamax tsuáquirui, raírnëxa bëtsi ñu ñui quimainun raírnëñribi bëtsi ñu ñui banai sharácéxa. Sharáquinbi ca aín patsanën añu 'anux cara timéaxa quixun 'unánma 'icën. ³³ Pablómia 'icésaribiti ca anua timécé unicamax anua atubé 'icé judíos unicamamiribi nishacéxa. Usaía ami nishcëxun ca judíos unicama an Alejandro, uisai 'i cara timéaxa quixun an anua timécé unicama canun quixun cacéxa. Cacëxun ca Alejandrónën aín mëcënan sanáñquin aín bana cuanun quixun cacéxa. ³⁴ Cacëxbi ca –ax ca judío uni 'icé –quixun 'unaní nëtétima rabé horan pain munuma sharati quicancéxa:

–Cushiira ca Diana 'icën. Efesonu 'icé unicaman rabicé diosa ca Diana 'icën.

³⁵ Usa 'ain ca sharatia nëtëñun cacëxbi nëtétisama taniabi an 'apu quirica cuëñëoxuncé unin nëtëmiácéxa. Nëtémia ca cacéxa:

–Efesonu 'icé unicama, 'ën mitsu camainun ca cuat. Ënë émanu 'icé unicamax ca an anuxun Diana rabiitu xubu bërúanan a iscésa maxax naínuax nipacécé bërúancé 'icën. Usa ca quixun ca camabi menu 'icé unicaman 'unánxa. ³⁶ Usa 'ain ca, usama ca quiax úixbi quitima 'icën. Usa 'ain camina nëtéti 'ain. Nëtëñan camina sináñxunmaishi ñu 'atima 'ain. ³⁷ Mitsúnmi bëcé uni rabétax ca mitsun rabicé diosa ñui 'atimati banacéma 'icën. ³⁸ Usa 'aínbi ca Demetrio 'imainun an abétan uxua mané 'acé ñu 'acé unicaman, unimi manántisa tanquin, an uníxa uni itsimi manania cuacé unicama cati 'icën. Canan ca 'apu raírniribi cati

'icên. Cacëbëtanbi ca Demetrio 'imainun abë 'icë unicamaxa ami manáncë unicamanribi, an uníxa uni itsimi manania cuacë unicama cati 'icên. ³⁹ Usa 'ain camina bëtsi ñuribi mëníoisa tanquin anúan 'apucama tímëti nëtën anu tímëcë unicaman cuamainun cati 'ain. ⁴⁰ Uisai 'i caranuna sharati quixuan ñucácancëxun a ñuiquin cati ca 'aíma 'icên. Usa 'ain ca 'apumi nishínu 'icësa sináncanti 'icên.

⁴¹ Usaquin catancëxun ca tímëcë unicama cuantánun quixun xuacëxa.

20

Macedonia me 'imainun Grecia menu Pablo cuan

¹ Usaquin cacëxa cuancëbëtan ca Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama camicëx aia 'ëséanan bana ñuixuntancëxun —cuanmainun ca 'ican —quixun atu cabiani Macedonia menu cuancëxa. ² Cuanquin ca a menua 'icë émacamanua 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama, éníma Jesúsni catamënun quixun caquin sinánmicëxa. Sinánmibiani ca Grecia 'icëbi Acayaribi cacë menu cuancëxa. ³ Cuanx bëbax ca anu rabë 'imainun achúshi 'uxë 'iacëxa. Anu 'aish ca manë nuntin Siria menu cuanti sinánquinbi, judíos unicamaxa ami 'ësénanía ñuia cuati sinanacëxa. Sinanabiani ca Macedonia anu pain bain cuancëxa. ⁴ Cuancëbë ca Berea émanu 'icë uni, Sópater, a 'imainun Tesalónica émanu 'icë uni rabë, Aristarco 'imainun Segundo, 'imainun Derbe émanu 'icë uni, Gayo, 'imainun Asia menu 'icë unicama, Timoteo, Tiquico, Tróximo, acamax Pablobë cuancëxa. ⁵ Cuanx Macedonia menu bëbacëbë ca atux pain Troas émanuxun nu caini cuani nu ëbiani rëcuëñquiancëxa. ⁶ Usa 'ain cananuna anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë inúmitancëx, nuxribi Filiposnuax manë nuntin cuanx, mëcën achúshi nëtë 'icëbë Troasnu bëbacën. Bëbax cananuna mëcën achúshi 'imainun rabë nëtë anu 'iacën.

Troas émanu Pablo 'ía

⁷ Anu 'aish cananuna domingo nëtën axa Jesucristomi catamëcë unicamabë pán tucapaxun pi tímëacën. Timéan ca Pablonën, imëishinu cuanti 'ain, ñantónpaquin 'uran bana ñuixuancëxa. Usoquin ca imë naëx 'itámainun 'acëxa. ⁸ Usoquin ca Pablonën xubu cata itsi manáinra 'icë, anua lamparín 'itsaira tiríocë 'icë anunu tímëcë, anuxun bana ñuixuancëxa. ⁹ Usaquian Pablonën manámi 'icë xubu cata rabë 'imainun achúshi, anuxun bana ñuixuncëbëbi ca bënë uni achúshi, Eutico cacë, ax xubu manámia 'icë xëcuë anu tsotax, 'uxcënan ténáncëx 'uxax éman nípacëacëxa. Nípacëtía bamaia ca bicancëxa. ¹⁰ Bicëbë xubunux 'ibúquianquin bënë uni 'icúquin bitsi rantin purúnquin ca Pablonën anua 'icë unicama cacëxa:

—Ratúaxma ca 'ican, ca uinacëtía.

¹¹ Catancëx manan 'irutëcënxun, pán tucapaxun pianan pëcaratamainun bana ñuixunëti, ca Pablo atu ëbiani cuancëxa. ¹² Cuancëbë ca bënë uni Eutico axa chuáma 'aish asábi 'icë buani cuëñquiani cuancancëxa.

Troasnuaxa Pablo Miletonu cuan

¹³ Usa 'ain cananuna Pablonëan taën cuainsa tanquin, anua bitsi cuanun cacëx, nux pain rëcuëñquiani manë nuntin Asón cacë émanu cuancën. ¹⁴ Cuanx bëbaquin Asónua Pablo bibiani cananuna abë nuntin Mitilene cacë émanu cuancën. ¹⁵ Mitilenenuax coonx cananuna Quío cacë nasí rapasu bëbacën. Bëbax anuax coonx cananuna Samos cacë nasínu bëbacën. Bëbatancëx cananuna anu 'icë éma Trogilio anuax pain tantiacën. Tanti anu 'inëti cuanx cananuna Mileto cacë émanu bëbacën. ¹⁶ Anuxun ca Pablonën Pentecostés cacë nëtë 'iisama pain 'ain Jerusalénu bëbati sinánquin 'uran Asia menu 'iisama tanquin, Efeso éma 'urama 'ainbi anu cuantima sináncëxa.

Efesonuaxa ax Jesucristomi catamëcë unin cushicama Pablonën bana ñuixuan

¹⁷ Usaquin sinánxun ca Miletonuxunbi Efesonua 'icë axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamaxa anu unun quixun Pablonën camiacëxa. ¹⁸ Camicëx aia ca cacëxa:

—Asia menu utancëx carana mitsubë 'aish uisai 'ëx 'ia quixun camina mitsun 'unanin.

¹⁹ 'Èx mitsubë 'ixun cana mitsúnmi 'ë rabiti sinánquinma axa cuëncësabi oi 'iquin Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuan. Usoquin 'ai cana bëunan mëscúanan judíos unicaman 'ë bëtsi bëtsi ocëx 'aisamaira tëmëran. ²⁰ Usai 'iquinbi cana ënquinma uisai caramina Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'inux upí 'iti 'ai quixun racuëñquinma mitsu bana ñuixuan. Usaquin nëtëñunma mitsúxmi tímëcë ñuixuanan cana mitsun xubucamanuxunribi mitsu bana ñuixuan. ²¹ Ñuixunquin cana judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi Nucën Papa Dios cuëncësa oi 'inux sinanatía Nucën 'Ibu Jesucristomi catamënun quixun can. ²² Usa 'ain cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi Jerusalénu cuanin, uisai carana anuax 'iti 'ai quixun 'unanimabi. ²³ An 'unanmicëxun cana 'unanin, uinu 'icë émanu carana cuani anuxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë caia, anuax cana

sipuocancë 'ianan unían 'atimocëxun 'aisamaira oquin tëmëranuxun 'ai quixun. ²⁴Usaquian 'unánmicëxbi cana 'ëx uisai carana 'iti 'ai quixun sinani bënëtiman. Bamanuxunbi Nucën 'Ibu Jesusan cacësabi oquin 'ai cuëënquin sënëonti cana cuëënin, Nucën Papa Diosan ca nuibaquin unicama ainan 'inun iëmisa tania quixuan camabi unin 'unánun.

²⁵Usaquin sinánquinbi cana 'unanin, uicama carana Nucën Papa Diosan uni 'inun bana ñuixuan acaman ca 'ë istëcëxunma 'aia quixun. ²⁶⁻²⁷Mitsúnmi 'ë istëcëcëxunmabi cana ësöquin mitsu cain, uisai cara Jesusristo cupí ain unicamax, an mëniosabi oi 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë, acama ñuiquin cana mitsuishima camabi émanu 'icë unicamaribi ñuixuan. Usa 'ain ca 'ën Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuatibia ami catamécëma 'ain 'ën 'uchama 'icën. ²⁸Usa 'ain camina mitsun mina ñu 'aisama 'ai bërúancati 'ain. Bërúancan camina axa Jesucristomi catamécë unicamaribia upí 'inun bërúanti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca usoquinmi axa Jesucristomi catamécë unicama bërúanun mitsu 'imi axa. A unicamax ca axa bana cupí Nucën 'Ibu Jesucristomi catamécë 'aish aín uni 'icën. ²⁹Ën cana 'unanin, 'ëx cuancëbë ca uni raíri uti 'icën. Uxun ca axa ami sináncë uicama, Jesucristomi cataméti bana a énun quixun paránti 'icën. 'Inúanëan bëtsi biquin carnero tsuacacësaribi oquin ca a unin axa ami sináncë unicama Jesús manunun quixun parántisa tanti 'icën. ³⁰Ésaquinribi cana 'unanin, axa Jesucristomi catamécë unicamabë tímécë uicama bëtsi bëtsin ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñuixunquinma, cëmë bana ñuixunti 'icën, a bana quicësabi oi isa 'inun quixun. ³¹Usa 'ain camina unin paráncëma 'inuxun upí oquin sináinrati 'ain. Camina sinánti 'ain, rabë 'imainun achúshi barin cana ñantánbi nëténbi nëtéquinma bëunan mësécúquin mitsu 'ësëan.

³²Bëri cana an bërúanun Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. An ca nuibaquin mitsu ami cushinun 'imianan axa ami sináncë uicama 'imicësaribi oquin aséribi ainan 'aishmi ax cuëëncësa oíshi 'inun mitsu 'imiti 'icën. ³³Ën cana curiqui ñucánan chupa uibi ñucácëma 'ain. ³⁴Mitsúnbi camina 'unanin, 'ën męcënanbi ñu męcëxun cana 'ën piti 'imainun 'ën chupa bianan 'ëx abë 'icëcamaribi bixúan. ³⁵Usaquin ñu męcëcë 'ixun cana mitsu 'unánmia, mitsúnribimi usoquin 'anun, ñuñuma uni ñu 'inánuxun. Usaquin 'ati sinani ca Nucën 'Ibu Jesús ësai quicëxa: "A unin ñu 'ináncë uni ax cuëëncësamaira oi ca an uni ñu 'ináncë uni ax cuëënia". A bana camina manuginma sinánti 'ain.

³⁶Ésaquin catancëx ca Pablo rantin puruni tsóbuti anu 'icë unicamabë Nucën Papa Diosbë banacëxa. ³⁷⁻³⁸Banai sënënia ca —'ë camina istëcëxunma 'ai —quia oi camáxbi masá nuituti abë 'icúcanani bëunan mësécúquin bërúanxa cuanun caquin manë nuntinu 'irumiquin Pablo buáncëxa.

21

Jerusalénu Pablo cuan

¹Buáncëx 'iruax Efesonu 'icë unicama ëbiani cuanx cananuna Cos cacë nasínu cuancën. Anuax coonx cananuna Rodas cacë nasínu cuanx, anuaxribi Pátara cacë émanu bëbacën. ²Bëbaxun cananuna anua axa manë nuntin Fenicia menu cuanti uni raíri mërácën. Mërax cananuna a nuntin atubë cuancën. ³Cuanxun Chipre nasía mëmiu 'icë inubiani cananuna Siria menu cuancën. Cuanx cananuna anu 'icë unicaman buáncë aín ñucama a nanpáxunti cupí Tiro émanu cuancën. ⁴Usai Tironu bëbaxun, axa Jesucristomi catamécë uicama mërax, cananuna męcën achúshi 'imainun rabë nëtén atubë anu 'iacën. Nuxnu anu 'ain ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun a unicaman uisai cara Pablo 'iti 'icë quixun 'unánquin Jerusalénu cuanxma 'inun quixun cacëxa. ⁵Usaquian cacëbëbi cananuna a nëtëcama inúcëbë cuancën. A émanuax cuancëbë ca axa Jesucristomi catamécë unicamax aín xanu 'imainun aín bëchicëbëbi nubë masinu cuancëxa. Cuanx cananuna rantin puruni tsóbuax masinuax Nucën Papa Diosbë banacën. ⁶Usai 'itancëxun atubë 'icucanquin —cuanmainun ca bërúanx 'ican —quixun atu cai cananuna manë nuntinu 'iruacën. 'Irucëbë ca a unicamax aín 'icënu cuantëcëancëxa.

⁷Anuax cuanx cananuna Tolemaida émanu cuancën. Cuanx bëbaxun axa Jesucristomi catamécë uicama catancëx cananuna achúshi nëtén atubë 'iacën. ⁸Anuax pëcaratëcëncëbë cuanx cananuna Cesárea émanu bëbacën. Bëbax cananuna Felipeñen xubunu abë 'i cuancën. Felipe ax ca an Jesús ñuiquin uicama bana ñuixuncë 'ianan męcën achúshi 'imainun rabë uni Jerusalénun an piti mëticanun caíscan acama achúshi 'iacëxa. A Felipebë cananuna 'iacën. ⁹Aín bëchicë ca rabë 'imainun rabë xanu bënëñuma 'iacëxa. A xanucaman ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuncëxa.

¹⁰Anu 'itsa nëtë 'icëbë ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuncë uni achúshi Agabo cacë, ax Judea menuax bëbacëxa. ¹¹Bëbax nu isi uxun anun Pablo tsitëcërëquicë, a biax anun tanëacanan anun mënëacati ca quicëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca ësaribi quia: Ënën 'ibu ca ësaribi oquin nëaxun Jerusalénu 'icë judíos unicaman judíosma unían binun 'inánti 'icën.

¹² Èsaríá Agabo quia cuaquin ca nubëtan Cesáreanu 'icë unicamanribi, Jerusalénu cuanxma 'inun quixun Pablo cacëxa. ¹³ Cacëxbi ca Pablo quiacëxa:

—¿Añu cupí caramina usai banai bëunan mëscúquin 'ë masá nuitumin? Jerusalénu xuan Nucën 'Ibu Jesúsnan cupí 'ë nëacancëxbi cana bënëtima 'ain. Usoquin nëanan 'ë 'acancëxbi cana asábi 'iti 'ain.

¹⁴ Usai quia Jerusalénu cuancatsi quia cananuna Pablo sinanamicasmacën. Usa 'ain cananan quiacën:

—Nucën 'Ibu Dios cuëncësabi oi ca 'iti 'icën.

¹⁵ Usa 'ain cananuna ñu mëniobiani Cesáreanuax Jerusalénu cuancën. ¹⁶ Cuancëbë ca nubë Cesáreanuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama raíri cuancëxa. Acaman ca Chiprenuax ucë uni Mnasón, axa 'itsa baritian Jesucristomi catamëcë, a 'unáncë 'ixun aín xubunu anunu 'inun nu buáncëxa.

Pablo Jacobo isi cuan

¹⁷ Usa 'ain ca Jerusalénu bëbaia axa Jesucristomi catamëcë unicaman cuëenquin nu biacëxa. ¹⁸ Usaquian bicëx 'inëti cananuna pëcaracëbë Pablobë Jacobo isi cuancën. Abë ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushicamaribi 'iacëxa. ¹⁹ 'Icë —¿uisa caina 'ai? —quixun catancëx atubë banaquin ca Pablonën uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan 'amicëxun, anua judíosma unicama 'icë ëmacamanuxun ñu 'axa quixun ñuixuancëxa.

²⁰ Usaquian Pablonën ñuixuncëxun ca —asábi ca —quixun caquin Nucën Papa Dios rabi-acëxa. Rabitancëxun ca Pablo ësaquin cacëxa:

—Asábi ca. Usa 'ainbi camina 'unanin, 'aisamaira judíos unicamax ca Jesúsni sinánxa. Sinánxunbi ca ësaquinribi sanania, Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuëño bana quicësabi oi cananuna 'iti 'ai quixun. ²¹ A unicamax ca quia, min isamina bëtsi bëtsi menua judíos unicama, Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuëño bana quicësabi oi 'iaxma 'inun quixun can. Canan isamina judíos unicaman 'acësaribi oquin bëbu tuá 'unántioxunma 'anun quixunribi can. ²² An usa bana cuacë unicamax ca mi ucë cuati timëti 'icën. ¿Usa 'ain caramina uisai 'iti 'ain? ²³ Nun ësaquin cacësabi oquin camina 'ati 'ain. Ënu ca rabë 'imainun rabë judíos uni, an Nucën Papa Dios cacësabi oi 'i sënënuquian aín bu téamitishi 'icën. ²⁴ Ënë uni buani camina abë judíos uni 'icësaribiti 'inux mixribi nashi mëniocati 'ain. Mëniocanan camina a unicamaxa Moisésnën cuëño bana usai 'iti quicësabi oi 'ianan aín bu téacë 'inun cupioquin mëniocamiti 'ain. Minmi uoia isquin ca judíos unicaman 'unánti 'icën, mix camina Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuëño bana quicësabi oi 'i quixun. 'Unánan ca mimia manáncë bana ax ca cëmë 'icë quixun 'unánti 'icën. ²⁵ Mixmi judío uni 'aish usai judíos unicama 'iti bana quicësabi oi 'iti 'ainbi ca nun sináncëx judíosma unicamax usai 'itima asábi 'icën. Usaquin sinánquin cananuna ësaquin 'axun acama quirica buánmian: Judíos unicama usai 'iti banacama quicësa oquin 'aquinma camina ësaquinshi 'ati 'ain, unínbia unioçë ñu rabiquian 'acë ñuina camina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain, 'imainun camina têtsécacë ñuina pitima 'ain, 'imainun ca bëtsi xanubë 'ima uni aín xanubëishi 'iti 'icën.

Roma ëmanua Pablo cuan ñuicë bana (21.27-28.31)

Anuxun Nucën Papa Dios rabi xubunuxun Pablo bican

²⁶ Usaquian abëa 'icëcamabëtan Jacobonën cacësabi oquin, rabë 'imainun rabë uni a buonx ca Pablo judíos unicama 'icësaribiti nashi abë mëniocacëxa. Mëniocanan ca uisa nëtën cara anun mëniocati nëtë sënënti 'icë quixun canan uisa nëtën cara Nucën Papa Dios rabiquin ñuina rëti 'icë quixun anu 'icë sacerdotebëtan mëniói anuxun Nucën Papa Dios rabi xubunu cuancëxa.

²⁷ Anun mëniocati nëtë mëcën achúshi 'imainun rabë sënënti 'uramara 'ain ca judíos unicama raíri, Asianuax ucë, acaman Pablo anuxun Nucën Papa Dios rabi xubunua isacëxa, isquian tsuácarucëxun Pablo biacëxa. ²⁸ Bitsi ca munuma cuënishi quicancëxa:

—Israel unicama, nu ca 'aquin. Ënë unix ca an camabi menu cuanquin judíos unicamamia 'inun quixun unicama ñuixuncë a 'icën. Usa 'ixun ca nun cuati bana Moisésnën cuëño quicësabi oi 'iaxma 'inun quixun canan, anuxun Nucën Papa Dios rabi xubu ënë 'atimaquin ñuiquinribi unicama caia. Usa 'ixun ca anuxun Nucën Papa Dios rabi xubunu judíosma, axa griego banan banacë unicama raíriribi atsínmiaxa. Atsínmixun ca ënë xubu upí 'atimamiaxa —quiax.

²⁹ Jerusalénuaxa abë nitsia isbaiëxanx ca Efesonu 'icë uni, Trófimo, a Pablonën anuxun Nucën Papa Dios rabi xubunu atsínmicësa sinani usai quicancëxa. ³⁰ Usaia quicëbë tsuáquirui abácuatsini quuin ca Jerusalénu 'icë unicaman biquin, Pablo anuxun Nucën

Papa Dios rabiti xubu eman nirínbianquin bēnēnquinshi xēcuēcama xēpuacēxa. ³¹ Usaquin 'ai Jerusalénu 'icē camabi uni tsuáquirucēa ñuia ca comandantenēn cuacēxa. ³² Usaquin cuaquin aín suntárucamacēñun suntárunēn cushicama timētancēxun abáquianquin buanx ca comandante anua unicama 'icē anu bēbacēxa. Bēbaia isquin ca mēēquinbi Pablo ēancēxa. ³³ Usocēbē uquin ca Pablo biquin comandantenēn aín suntárucama manē risi rabētan tēcērēcanun quixun cacēxa. Caquin ca ui cara ax 'icē quixun ñucánan añu cara 'axa quixun ñucácēxa. ³⁴ Ñucácēbēbia unicamax bētsi bētsi bana ñui sharácēbētan upí oquin cuaquinma ca comandantenēn anua suntáru bucućē xubunua buánun quixun cacēxa. ³⁵⁻³⁶ Cacēxun buáncēbē, a caxu cuanquin caticabiani ca unicama sharatí tsuáquirui quiacēxa:

—Ca bamati 'icēn.

Usai quia tsuáquirucēbētan ca unínma 'aia quixun suntárucaman atun xubunua 'icē tapitia 'urama 'ain Pablo 'icúquin birubianquin buáncēxa.

Unicamax ami manáncēxuan Pablonēn ca

³⁷ Usoquin buánxuan atun xubunu suntárucaman atsínmicēxunbi ca Pablonēn comandante cacēxa:

—¿Bananun caina 'ē 'imitima 'ain?

Cacēxun ca comandantenēn cacēxa:

—¿Griego banan banati caina 'unan? ³⁸ ¿Mix caramina Egiptonu 'icē uni an bari itsin, 'apumi nishquin unicama tsuáquirumitancēxun uni 'aquin cuatro mil uni, anu uni 'icēma menu buáncē, ama 'ain?

³⁹ Usaquin ñucácēxun ca Pablonēn cacēxa:

—'Ēx cana judío uni 'ain, Cilicia menua 'icē ēma cha, Tarso, anu 'icē. ¿Usa 'ain caramina 'ēn axa tsuáquirucē unicama canun 'ē camitima 'ain?

⁴⁰ Cacēxun ca comandantenēn —camina cati 'ai —quixun cacēxa. Cacēx tapitinu nixun mēcēnan sanáncēxa nētētia ca Pablonēn hebreo banan banaquin ēsaquin unicama cacēxa:

22

¹ 'Ēn aintsicama 'imainun caniacēcē unicama, uisai carana 'ia quixun 'ēn asérabi mitsu ñuixunmainun ca cuat.

² Caía, hebreo banan Pablo banaia cuati ca pascēsarua 'inun nētēacēxa. Nētētia ca Pablonēn cacēxa: ³ —'Ēx cana judíos uni, Cilicia menua 'icē ēma Tarso, anuax bacēan 'ain. Usa 'ixunbi cana Jerusalén ēnuax caniquin, an uni 'unánmicē uni, Gamaliel, an 'unánmicēxun quirica 'unánquin, nucēn raracaman cuatia Moisésnēn cuēñeo bana upí oquin 'unáncēn. 'Imainun cana mitsúxmi 'icēsaribiti Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'ati cuēñancēn. ⁴ Usa 'ixun cana axa Jesucristomi sináncē unicama bētsi bētsi ocēn. Bētsi bētsi oquin 'anan cana bēbu 'imainun xanuribi nēaxun tēmēramianan sipuanuxun buáncēn. ⁵ Sacerdotnēn cushicaman 'apubētan ca caniacēcē unicamanribi 'unánxa, atun ca Damasconu 'icē judíos unicama 'inani cuanun quirica 'ē 'ináncēxa quixun. 'Ináncēx cana axa Jesucristomi sináncē unicama Jerusalén ēnuxun tēmēraminuxun bitsi cuancēn.

Pablonēan axa usai Jesucristomi catamēa ñuia bana (Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Bain cuani Damasconu bēbaia cuanquin, 'ēn usai 'iti sináncēma 'ainbi ca bari xamáruti 'urama 'ain, naínuax cushiira pēqui ichúquin nēbētsioraquin 'ē pēcacēxa. ⁷ Usaquin pēcacēx menu nipacēxun cana ēsaquian 'ē cacē bana cuacēn: “Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'ē bētsi bētsi oin?” ⁸ Ésaquian cacēxun cana cacēn: “¿Ui caramina 'ain? Nucēn 'Ibu Dios sapi camina 'ain”. Cacēxun ca 'ē cacēxa: “'Ēx cana Jesús, Nazaretnu 'icē, ami bētsi bētsi ocē, a 'ain”. ⁹ Usaquian 'ē cacēbētan pēquia isquinbi ca axa 'ēbē cuancē unicaman 'ēbēa banaia cuama 'icēn. ¹⁰ Ésaquian cacēxun cana cacēn: “Mix camina 'ēn 'Ibu 'ain. ¿Usa 'aish caramina añu 'ēn 'ati cuēñin?” Cacēxun ca 'ē cacēxa: “Niruquiani camina Damasconu cuanti 'ain. Anuxun ca uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mi unin cati 'icēn”. ¹¹ Usaquin cacēx menuax niruiabia axa pēquicē an bētēnancēx bēxufu 'ixun iscasmatia, axa 'ēbē cuancē unicaman mēñbianquin buáncēx cana Damasconu bēbāncēn.

¹² Anu ca uni achúshi, Anafías cacē, an Moisésnēn cuēñeo bana quicēsabi oquin 'acē 'iacēxa. Usa 'aish ca a unix Damasconu 'icē judíos unicaman, ax ca upí nuitufu 'icē quixun ñuicē 'iacēxa. ¹³ Usa 'aish ca 'ē isi uacēxa. Uxun ca 'ē cacēxa: Saulo, mix camina 'ēn xucēn 'ain. Camina amiribishi istēncēnti 'ain. Quixun cacēxuinshi cana a isacēn. ¹⁴ Iscēxun ca 'ē cacēxa: Nucēn Papa Dios, a nucēn raracamanribi rabia, an ca mi caisacēxa, añu cara ax cuēñia quixun 'unánanmi aín Bēchicē aín sinan upíira aribi 'unánan ax banaia cuanun. ¹⁵ Usa 'ixun camina min ami iscē ñucama 'imainun usaquian mi cacēxunmi cuacē banacamari'ibí camabi menu 'icē unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Usáimi 'inúan caiscē 'aish camina bēnētishi nirui min 'uchacama tērēnun Nucēn 'Ibu Jesúsni catamēti nashimicē 'iti 'ain.

Judíosma unicama bana ñuixunun Jesusan Pablo xua

¹⁷ Usa 'ain cana Ananías quicésai 'itancêx Jerusalénu cuantécêancên. Cuanx cana Nucên Papa Diosbê banai anuxun a rabiti xubunu cuancên. Anu 'ixun cana namáquin iscêsoquin Nucên 'Ibu Jesús isacên. ¹⁸ Iscêxun ca ésaquin 'ê cacêxa: Jerusalénu 'icê unicaman ca mínni 'ê ñuiquin cacêxunbi cuaisama tanti 'icên. Usa 'ain camina bēñeti Jerusalénuax cuanti 'ain. ¹⁹ Usaquin cacêxunbi cana Nucên 'Ibu Jesús cacên: Ēnu 'icê judíos unicaman ca 'unánxa, 'ên cana anua judíos unicama timéti xubucamanu cuanquin, axa mimi catamécê unicama sipuanuxun buánan mēēa quixun. ²⁰ Estébanên an mi ñuiquin uni bana ñuixuncê, a maxaxan 'acanmainun cana 'êx anu 'ixun cuēēnquin an Esteban rēcê unicaman chupa bērúan. ²¹ Usaquin cacêxunbi ca Nucên 'Ibu Jesusan 'ê cacêxa: Camina cuanti 'ain. Cana 'ura 'icê judíosma unicamami bana ñuixunun mi xuti 'ain.

Comandantenêx Pablobê bana

²² Usaquin Pablonên ñuixuncêxun pascēsaru 'aish sētêxun cuatibi ca judíosma unicama ñuia quía cuati sharatécēni quicancêxa:

—Ēnê uni ca bamati 'icên, 'aíma 'inun.

²³ Usai qui munuma banai sharati nishquin ca aín chupabi pêxun niquin me cupúcê bixun manámi mēsuquin puacêxa. ²⁴ Usaría unicama 'ia isquin ca comandantenên anua suntárucama bucucê xubunua Pablo atsínminun quixun aín suntárucama cacêxa. Canan ca, uisa cupí cara a ñui usai sharácania quixuan nu ñuixunun camina Pablo rishquiti 'ai quixun cacêxa. ²⁵ Usaquin comandantenên cacêxuan rishquiminuxun nēamicêxunbi ca Pablonên anua 'icê capitán cacêxa:

—¿Mitsúnmi románo uni, añu cara 'axa quixun upí oquin cuaxunmashi rishquiti cara asábi 'ic?

²⁶ Ésaía Pablo quía cuabiani cuanxun ca capitanên ésaquin comandante cacêxa:

—Ēnê unix ca románo 'aish quiricañu 'icên. Usa 'ain camina uisaquin caramina 'aísa tani usoquin 'anuxun upí oquin sinánti 'ain.

²⁷ Usaquin cacêx anu cuanquin ca comandantenên Pablo ñucáquin cacêxa:

—¿Aséribi caramina mix románo 'aish quiricañu 'ain?

Cacêxun ca Pablonên cacêxa:

—Usa cana 'ain.

²⁸ Cacêxun ca comandantenên cacêxa:

—Románo 'aish quiricañu 'inuxun cana 'ên 'itsaira curíqui cupíocên.

Quía ca Pablonên cacêxa:

—Ēn papan Romanu 'icê quiricañu 'ixun bēchia 'aish cana 'êx románo 'ain.

²⁹ Usaía quía cuaquin ca axa a rishquinux cuaíncêcaman Pablo éancêxa. Ēncêbê ca comandantenêxribi, románo 'aísha quiricañu 'icêbi cana Pablo nēamia quixun sinani, racuécêxa.

Judíos cushin 'apucaman Pablo ñucá

³⁰ Usa 'ain ca pēcaracêbétan comandantenên añu cupí cara Pablomi judíos unicama manania quixun 'unántisa tanquin, anúan nēacê manē risi tubunun quixun cacêxa. Canan ca sacerdotenên cushicama 'imainun judíos unibunên cushicaman 'apucama timēnun quixun aín unicama cacêxa. Cacêxuan an cacésabi oquin timēan ca comandantenên Pablo axa timécê 'apucaman isnun chiquímiacêxa.

23

¹ Usa 'ain ca suntárucaman bécêxun isquin Pablonên judíos unibunên 'apucama cacêxa:

—Mitsux judíos uni 'aish camina 'ên xucéantu 'ain. 'Icê cana mitsu cain, 'ên cana ñu 'atima 'acêma 'ai quixun ca Nucên Papa Diosan 'ê isia.

² Quiáxa quicêbétan ca sacerdotenên cushicaman 'apu, Ananías, an a rapasu 'icê unicaman Pablo cuétáshcanun quixun cacêxa. ³ Caia ca Pablonên cacêxa:

—Unían, upí ca quixun mi sináncê 'aíshbi camina mix usama 'ain. Nucên Papa Diosainra ca 'ēmi 'amicésa usoquin mi 'ati 'icên. Moisésnên cuēñeo bana quicésabi oquin uísa caramina 'ê oti 'ai isti cupíshi camina anu tsoan. ¿A bana quicésabi oquin 'ê ñucáxunmabi caramina 'ê mēēnun quixun uni cain?

⁴ Caia oquin ca a rapasu 'icê unicaman Pablo cacêxa:

—¿Usaquin caramina Nucên Papa Diosnan 'icêbi mín sacerdotenên cushicaman 'apu cain?

⁵ Cacêxun ca Pablonên cacêxa:

—Ēn aintsicama, Moisésnên cuēñeo bana ca quía: “Mín aintsicaman 'apumi camina 'atimati banatima 'ain”. Usa 'aínbí cana ax ca sacerdotenên cushicaman 'apu 'icê quixun 'unánquinma usaquin can.

⁶ Usaquin catancëxun ca Pablonën anua timëcë 'apucama, a raírinëxa saduceo uni 'imainun raírinëx fariseo uni 'icë 'unáncëxa. 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa:

—'Ën aintsicama, 'ëx cana fariseo uni 'ain, fariseo unin bëchicë cana 'ëx 'ain. Usa 'ixun cana bama 'aish ca Cristo utëcëncëbë uni baísquiti 'icë quixun sinanin. 'Ën usaquin sináncë 'ain ca 'ëmi manáncania.

⁷ Èsaía quia cuati acamaxbi cuëbicanantancëx ënananquin ca fariseo unicaman bëtsi oquin sinánmainun saduceo unicamanribishi bëtsi oquin sináncëxa. ⁸ Saduceo unicaman ca — bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshínribi 'aíma 'icë —quixun sinania. Sinánmainun ca fariseo unicaman —bama 'aish ca Cristo utëcëncëbë uni baísquiti 'icë —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshinribi anu 'icë —quixun sinania. ⁹ Usa 'aísha camáxbi cuëbicanani sharámainun ca fariseo uni raíri, an Moisésnën cuënoë bana 'unáncë, an niruquin munuma banaquin cacëxa:

—Nun iscëx ca ënë unix añu ñubi 'acëma 'icën. Sapi ca ñunshin banaia cuaxa, ángel banaia sapi ca cuaxa. An 'imicëxuan nu bana ñuixuncëxunbi ënë uni 'atimoi atununa Nucën Papa Diosmiribi nishi, usa 'ain cananuna 'atimotima 'ain.

¹⁰ Usaría 'aisamairai cuëbicanáncëbë ca comandante, unicaman Pablo 'ati sinani racuëacëxa. Usai 'iquin ca comandantenën —unicama nëbëtsinuabi bibianquin camina Pablo anunu 'icë xubunu buánti 'ai —quixun aín suntárucama cacëxa. Cacëxun ca suntárucaman anua atux 'icënu buánxun atsínmiacëxa.

¹¹ Usaquian 'oon ñantánbucëbëtan ca Nucën 'Ibu Jesusan a rapasu niracëquin Pablo cacëxa: —Masá nuituti bënëaxma ca 'it. Jerusalén ënuxunmi 'ë ñuiquin cacësaribi oquin camina Roma ëmanuxunribi 'ë ñuiquin unicama bana ñuixunti 'ain.

Pablo 'acatsi quiax unicama 'ësënan

¹² Usaquian Nucën 'Ibu Jesusan Pablo can pëcaran ca judíos unicama raírinëx timëax 'ësënani ësai canancëxa: Pablo 'axunma cananuna pima 'ianan añu ñubi xëatima 'ain. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'ati 'icën. ¹³ Axa usai 'ësënancë unicama ax ca cuarenta unibëtan sënëna 'iacëxa. ¹⁴ A unicaman ca anu cuanxun sacerdotenën cushicamacëñun caniacëcë unicama ësáquin cacëxa:

—Nux cananuna, Pablo 'axunma cananuna añu ñubi pima quiax canan. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icëa Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'anun cananuna quia. ¹⁵ Usa 'ain camina 'apu raíribëtan paránquin mitsun ësáquin comandante cati 'ain: An ñu 'acë a upíra oquin 'unánxun cananuna Pablo ñucátëcëntisa tanin. Nun nu ñucátëcënnun camina pëcaracëbëtan mín suntárucama bëmiti 'ain. Mitsúnmi usaquin cacësabi oquian comandantenën cacëxun aín suntárucaman bëia cananuna Pablo 'ati 'ain.

¹⁶ Usai 'ësënaniabi ca Pablonën chirabacën tuacën cuacëxa. Cuabianxun ca suntárunën xubunu atsínxun Pablo ñuixuncëxa. ¹⁷ Ñuixuncëxun cuaquin cuënxun ca Pablonën capitán achúshi cacëxa:

—'Ënë xu camina comandantebë ca banatisa tania anu buánti 'ain.

¹⁸ Quixun cacëxun bibianquin buánxun ca capitánën comandante cacëxa:

—Sipunua 'icë Pablo an ca cuënxun 'ë caxa, ënë tuá camina comandantebë ca banatisa tania anu buánti 'ai —quixun.

¹⁹ Cacëxun mëínbianquin 'uri buánxun ca comandantenën a tuá ñucáquin cacëxa:

—¿Añu ñuiquin caramina 'ë caisa tanin?

²⁰ Cacëxun ca cacëxa:

—Judíos unicaman ca Pablomi 'ësënanquin sinánxa, pëcaracëbëtanmi, atun isa aín ñu 'acë upí oquin istëcënnun, judíos 'apucamanu Pablo buántëcënnun cëmëquin mi camicatsi quixun.

²¹ Usaquian cacëxunbi camina an mi cacësabi oquin 'atima 'ain. Axa Pablomi 'ësënancë uni ax ca cuarenta unibëtan sënëna 'icën. Acaman ca 'anuxun unëxun Pablo cainia. Èsai ca quiaxa: Pablo 'axunma cananuna añu ñubi pima 'ianan añu ñubi xëatima 'ain. Nun nux quicësabi oquin 'acëma 'icëa ca Nucën Papa Diosan nu uisa cara oti 'icë usoquin nu 'ati 'icën. Usaquin Pablo 'acatsi quixun ca mínmi cacëxuan mín suntárucaman Pablo buántishi unëxun cainia.

²² Quixun cacëxun ca cuantánun xuquin, comandantenën Pablonën chirabacën tuá cacëxa:

—A ñuiquinmi 'ë cacë bana ënë camina uibi ñuixuntima 'ain.

Comandantenën Felixnu Pablo buántanun aín suntárucama xua

²³ Cacëxa a tuá cuancëbëtan ca capitán rabë cuënxun comandantenën cacëxa:

—Doscientos taën nicë suntárucëñun camina setenta caballonën nicë suntárucëñun doscientos masíbul tuíncë suntárucama bëánquitancëxa imë naëx 'iisama pain 'aian Cesáreanu

cuanun mēñocamiti 'ain. ²⁴ 'Imainun camina anúan Pablo cuanun bētsi caballoribi mēñoti 'ain, anúñmi unínma 'aia bēruánxun, Pablo gobernador Felix anu buánun.

²⁵ Usaquin aín capitán rabē catancēxun ca comandantenēn Felix buánminuxun ēsaquin quirica cuēñocēxa:

²⁶ “Éx Claudio Lisias 'ixun cana Felix, mixmi 'apu 'aish sinánñuira 'icē, mi quirica buánmin, camina bití 'ain. ¿Uisa caina 'ain? ²⁷ Judíos unicaman bixun 'aia taniabi cana ēñē uní, ax ca románo 'icē quixun 'unánquin, 'ēn suntárucama buánxun bian. ²⁸ Añu cupí cara ami manancia quixun 'unántisa tanquin cana judíosñēn 'apucamaxa timécēnu Pablo buan. ²⁹ Buánxun ñucácēxunbi ca Pablonēx isa usai judíos unicama 'itia Moisésñēn cuēñēo bana quicēsabi oi 'ima quixun 'ē caxa. Cacēxun iscēxbi ca an 'acē ñu a cupí Pablo 'ati 'aíma 'ianan a cupí sipuatibi 'aíma 'iaxa. ³⁰ Judíos unicamaxa a 'acatsi quiax ami 'ēsēnania ñuia cuaquin cana bēñēnquinshi minua cuanun Pablo xutin. Xuanan cana axa ami manáncē unicamaribi añu cupí cara ami 'ēsēnania quixuan mi canun quixun minu xutin. Éñēishi cana mi cain”.

³¹ Ésoquian cuēñocē quirica buánquin ca comandantenēan cacēsabi oquin, suntárucaman bibianquin Pablo imē Antípatris cacē ēmanu buáncēxa. ³² Buón pēcaracēbē ca caballonēn nicē suntárucamainshi Pablo buántamainun taēn nicē suntárucamax anua 'icē Jerusalénu cuantēcēancēxa. ³³ Cuantamainun Pablo buanx ca caballonēn nicē suntárucamaxēshi Cesárea ēmanu bēbacēxa. Bēbaxun anu Pablo buánquin ca a ñuiquin cuēñocē quirica Felix 'ináncēxa. ³⁴ 'Ináncēxun a ñuiquin 'acē quirica istancēxun ca Felixñēn Pablo bēisquin ñucáquin cacēxa:

—¿Uinu 'icē uni caina 'ain?

Cacēxun ca —Éx cana Cilicia menu 'icē uni 'ai —quixun Pablonēn cacēxa. ³⁵ Cacēxun ca Felixñēn cacēxa:

—Axa mimi manáncē unicama ucēbētan cana mixmi quia cuati 'ain.

Caxun ca Herodesñēn xubunuxuan bēruánun quixun suntárucama cacēxa.

24

Felixñēn ñucácēxuan Pablonēn cá

¹ Mécēn achúshi nētē 'icēbē ca sacerdotenēn cushicaman 'apu, Ananías, abē caniacēcē uni raíri 'imainun Tértulo cacē uní, an banati 'unáinracē, acamax Cesárea ēmanu cuancēxa. Cuanx bēbax ca Pablomi manánux Felixnu riquiancēxa. ² Riquian, suntárunēn Pablo bēcēbētan, ca Tértulonēn Felix ēsaquin cacēxa:

—Mixmi 'apu 'ain cananuna upitax bucuin. Sinánñuira 'ixun camina mín nuxnu upitax bucuin upí oquin bana mēñoin. ³ Mix camina usa 'ai quixun sináñquin cananuna camabi ēmanuxun camabi nētēn, asábi ca quixun sinani, upitax bucuin. ⁴ Usa 'ain camina mix upí nuituñu 'ixun, nun 'itsaira ñuixunquinma bana 'itsamashi mi ñuixunmainun, nun cacēxun cuati 'ain. ⁵ Éñē unix ca nun iscēx an camabi menua judíos unicama bētsi bana ñuixunquin ubíoquin tsuáquirumicē 'ianan nazareno cacē unicaman cushi a 'icēn. ⁶ Usa 'ixan judíosma uní anu atsímixun anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'atimamiti 'icēbi cananuna Moisésñēn cuēñēo nun cuati bana quicēsabi oquin 'anuxun biixan. ⁷ Bicēbi ca comandante Lisiasñēn aín suntárubē cuanxun nu bicuāēnxa. ⁸ Nu bicuantancēx ca axa Pablomi manáncē unicamainsa minu uxun a ñuiquin mi cati 'icē quiax quixanxa. Usa 'ain camina caisa tanquin Pablo ñucáti 'ain. Ñucácēxa quia cuaquin camina minbi nuxnu a ñui quicē banacamax ca aséribi 'icē quixun 'unánti 'ain.

⁹ Usaquian Tértulonēn Felix can, ca abē ucē judíos unicamanribi Tértulo quicēsabi oi ca aséribi 'iaxa quixun cacēxa. ¹⁰ Ésaquian cacēxun cuatancēxun ca Felixñēn Pablo axribia bananun quixun aín mēcēnan sanánquin tanxuancēxa. Tanxuncēxun ca Pablonēn cacēxa:

—Minmi 'itsa baritian ēñē menuxun uní itsi ñuia mimi uní manáncēxun cuacē 'icē cana racuētima cuēñquin uisai carana 'ia quixun mi cain. ¹¹ Usa 'ain camina aséribi cara 'ēn mi cacē bana 'icē quixun 'unántisa tanquin bētsi uní ñucáti 'ain. Anuxun Nucēn Papa Dios rabinux 'ēx Jerusalénu cuaēnxcā ca mēcēn rabē 'imainun rabē nētēsa 'icēn. ¹² Anu 'icē ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'imainun anu judíos unicama timēti xubucama 'imainun ēmacamanunribi abē cuēbícanaanquin 'ēn unicama tsuáquirumia uinu 'icē unínbi iscēma 'icēn. ¹³ 'Imainun ca ēñē unicamaxa quicē bana ēñēx ca aséribi 'icē quixuan an mi cati uní 'aíma 'icēn. ¹⁴ Usa 'ain cana mi cain, Nucēn Papa Dios a 'ēn raracaman rabia, a cana 'ēnribi rabin. Aín bana, Moisésñēn cuēñēo 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uní ñuixuncē unicamanribi cuēñēo, a banacamax ca aséribi 'icē quixun cana 'unan. Usa 'aish cana a banacama quicēsabi oía uá aín Bēchicē amia ax 'ēbē sináncē unicamabē ami catamētín, judíos unicama raírínēxa ami sinántisama tancēbēbi. ¹⁵ Atúan sináncēsaribi oquin cana, bana 'aish ca uní upícamá 'imainun uní 'atimacamaxribi baísquiti 'icē quixun sinanin.

¹⁶ Usaquin sináncë 'aish cana Nucën Papa Diosmi 'uchaima 'ianan uisa unimibi 'uchaima 'iisa tanin. Usai 'inuxun cana camabi nētēn ñu 'atima 'aquinma ñu upishi 'ain.

¹⁷ Usa 'ain cana 'itsa barin bëtsi bëtsi menu 'itancëx Jerusalénu utēcëan. Uquin cana nun aintsí ñuñumacama 'inánun quixuan uni raírinēn 'ë bëmicë curíqui bëan. Bëanan cana 'ën curíquiribi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun 'inánuxun bëan. ¹⁸ Bëxun 'inánux cana judíos unicama 'icësaribiti nashi mēniócan. Anun mēniócati nētë sēñéncëbë cana 'ën bëcë curíquicama 'inani anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuan. Anua ca axa Asianuax ucë judíos unicaman 'ë mëraxa. Axa 'ëbë tsuáquiruti 'itsa uni ca anu 'áima 'iaxa. ¹⁹ Asianuax ucë unicama ax 'ëmi manántisa tani ca ënuxun mi 'ë ñuiquin cai utsíanxa. ²⁰ Usa 'ain ca atúxa ucëma 'ain, axa Tértulobé ucë ënë unicaman mi cati 'icën, Jerusalénuaxun judíos 'apucaman 'ë ñucácëbëtan cara uisa ñu 'acë 'ë isaxa quixun. ²¹ Caquin ca, 'apucaman cuamainun, bama 'aish ca Cristo utēcëncëbë unicama baísquiti 'icë quixun 'ën sináncë 'ain camina 'ëmi manáncani quiax 'ëx quixancë bana mi ñuixunti 'icën.

²² Usaía Pablo quia cuaquin ca Felixnēn, Jesúsni catamēti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun 'unáncë 'ixun nētë itsin mēniónuxun, Tértulo 'imainun abë ucë unicama ësaquin cacëxa:

—Comandante Lisias ax ucëbëtan cana Pablo ñuimi quicë bana ënë mēnióti 'ain.

²³ Catancëxun ca Felixnēn ain capitán cacëxa:

—Chiquíti rabanan camina Pablo bërúanti 'ain. Bërúanquinbi camina añu cara 'aisa tania a 'amianan axa abë nuibanancë unicaman a istisa tania ismianan añu ñu cara cuëñia a 'axunun 'amiti 'ain.

²⁴ Usa 'ain ca nētë itsin Felix, judía xanua bíá, Drusula cacë, abë utēcëancëxa. Uxun ca Cristomi catamēti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuia cuaisa tanquin Pablo camiacëxa. ²⁵ Camicëx uxuan, Jesucristomi catamētia uni, ain 'uchacama tērēncë 'aish Nucën Papa Dios cuëñéncëسابi oi 'iti bana ñuixuanan 'atima ñu 'atēcëinsa tanquinbi tēñēti banaribi ñuixuanan ain ñu 'atima 'acë cupía unin paë tanquin tēmērati bana ñuixuncëxun cuati ratúquin ca Felixnēn Pablo cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. A 'ën 'ati ñu 'áima 'ain cana amiribishi mi camitēcēnti 'ain.

²⁶ Usaquin cacëxa cuan ca Felixnēn —'ën chiquínun ca Pablonēn 'ë curíqui 'inánti 'icë — quixun sináncëxa. Usaquin sinánquin camicëxa cuancëbë cuancëbë ca Pablobë 'itsai banacëxa. ²⁷ Usaquin rabé baritia inúnmi 'apu 'aishbi chiquíquin ca Felixnēn judíos unicamabë upí 'iisa tanquin Pablo sipunubi ëancëxa. Felix chiquíccëbë ca bëtsi uni Porcio Festo cacë, ax 'apu 'iacëxa.

25

Festonēn Pablo ñucá

¹ Usa 'ain ca 'apu 'inux cuanx Festo Judea menu bëbacëxa. Bëbax ca rabë 'imainun achúshi nētë 'icëbë Cesárea émanuax Jerusalénu cuancëxa. ² Anua 'icë ca judíos sacerdotēn cushicama 'imainun judíos 'apucamanribi Pablomi manánquin Festo cacëxa, ³ ësaquin, — Nux cuëñéncëسابi oquin camina Pablosa Jerusalénu min unin bënun camiti 'ain. Bain aia 'acatsi quiax 'ësénanxun ca Pablosa bënun quixuan caminun quixun judíos unicaman Festo usaquin cacëxa. ⁴ Cacëxunbi ca Festonēn cacëxa:

—Pablo ca Cesáreanu sipuocë 'icën. 'Ëx cana 'itsama nētēinshi ënuax anu cuanin. ⁵ Usa 'ain ca mitsun cushicamax 'ëbë Cesáreanu cuanti 'icën. Cuanxun ca a unían ñu 'atima 'acë 'ain, uisa ñu cara 'axa quixun nu cati 'icën.

⁶ Catancëx ca mēcēn rabë nētësa 'icëbë Festo Jerusalénuax Cesárea émanu cuancëxa. Coonx pëcaracëbë, anua uníxa unimi manania cuacë uni tsóti, anu tsóbuxun ca Pablo bëcánun quixun camiacëxa. ⁷ Camicëxun bëcëbë ca Jerusalénuaxa ricuaténcëbë judíos unicamax a nëbëtsiorati, ënë unin ca 'atima ñuira 'axa quiacëxa. Usaía quicancëbëbi ca Pablo ñuia, usai quicancë bana ax ca asérabi 'icë quíaxa ax quiti uni raíri 'áima 'iacëxa. ⁸ Usa 'ain ca Pablonēn amia manáncancëxun ësaquin Festo cacëxa:

—'Ën cana Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana quicësabi oi 'iaxma 'inun judíos unicama cacëma 'ain. Usa 'aish cana 'ëxribi a bana quicësabi oi 'ian. 'Ianan cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu judíosma uni atsínmicëma 'ain, atsínmima 'ianan cana Romanu 'icë 'apu, César, ain bana tanxunma 'anun uni cacëma 'ain.

⁹ Quia ca Festonēn judíos unicamabë upí 'iisa tanquin Pablo cacëxa:

—¿Mi ñuia quicancë bana ënë 'ën anuxun mi méloxunun caina Jerusalénu cuainsa tanin?

¹⁰ Cacëxun ca Pablonēn cacëxa:

—'Ëx románo uni 'icë ca Romanu 'icë 'apu, Césarnēn 'imicë an uníxa románo unimi manania cuacë uni ainshi 'ë ñuia uni quicë bana mēnióti 'icën. Usa 'ain camina 'ëx románo 'aian 'ëmi uni manania minbi mēnióti 'ain. Minbi camina 'unanin, judíos unicamami 'ëx

'uchacëma 'ain ca 'ën 'acë ñu a aín 'apucaman mëníoti 'aíma 'icën. ¹¹ Axa quicësabi oquin nun 'ati bana quicësa oquin 'acëma 'icëa unin 'ë bamamiti ca asábi 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca uisa ñubi 'uchacëma 'icë atúxa 'ë ñui quicë bana asérabima 'ain, uínu 'icë unínbi atúan 'anun judíos unicama 'ë 'inántima 'icën. Usa 'ain cana Romanu 'icë 'apu Césarnëmbia uisa cupí cara uni 'ëmi manania quixun isti cuëënin.

¹² Usaquian cacëxun ca an 'a quincë unicamabë banatancëxun Fostonën Pablo cacëxa:

—Césarnëmbi uisa cupí cara uni mimi manania quixun isti cuëëncë cupí camina Césarnu cuanti 'ain.

'Apu Agripanën Pablo ñucá

¹³ 'Itsama nëtë 'icëbë ca 'apu Agripabë Berenice Cesárea ëmanu Festo isi cuancëxa. ¹⁴ Cuanx anu 'itsa nëtë 'ia ca Fostonën Pablo ñuiquin cacëxa:

—Ënu ca sipuacë 'icëa Felixnën anubi ëbiancë uni achúshi 'icën. ¹⁵ Jerusalénu 'icë ca sacerdotenën cushicamabëtan judíos caniacëcëcaman a ñui ami manáquin 'ë caxa, 'ën a uni 'aminun quixun. ¹⁶ Cacëxunbi cana can: Románo 'apucaman ca, amia uni manáncë uní a uisa 'ixunbi, ca bamati 'icë quixun caima, axa ami manáncë unicaman abë banaquin a uni añu ñu cara 'axa quixun cacëma pain 'ain. ¹⁷ Usa 'ain cana atúxa Jerusalénuax ënu uóncë nëtë pëcaracëbëtan, anua an uníxa unimi manania cuacë uni tsóti, anu tsóbuxun Pablo bëcanun quixun camian. ¹⁸ Camiquin cana, 'atima ñuira sapí ca Pablonën 'axa quixun sinan. Sináquin camicëxuan Pablo bëánbi ca 'ën sináncësa oi axa ami manáncë unicamax quicëma 'icën. ¹⁹ Quimabi ca ësai cuni quíaxa, nuxnu usai 'iti bana quicësabi oi 'ima 'ianan ca Pablonën, uni achúshi Jesús cacë, ax isa bamaxbi baísquiacëxa quixun ñuia quíax. ²⁰ Usa 'ain cana uisa carana ëné uni oti 'ai quixun sinántancëxun, ¿mi ñuia quicancë bana ëné anuxun mi mënioxunun caramina Jerusalénu cuainsa tani? quixun Pablo ñucan. ²¹ Ñucátancëxun cana, César Augustonën ca 'ëmia uni manáncë bana istancëxun uisa cara oti 'icë quixun 'ë cati 'icë quixun 'ë cacë cupí, anun Césarnu xuti nëtë sënëntamainuan sipunubi 'inun quixun can.

²² Usaquian cacëxun ca Agripanën Festo cacëxa:

—'Ënribi cana a unían bana ñuia cuaisa tanin.

Quíaxa quía ca Fostonën cacëxa:

—Imëishibi camina axa quía cuati 'ain.

²³ Usaquian coon pëcaracëbë ca suntárunën cushicama 'imainun a ëmanu 'icë unin cushicamabë Berenice 'imainun Agripa aín ñun curánanën mëníocacuatsini uacëxa. Ucëbëtan ca Fostonën Pablo bënun quixun aín suntárucama cacëxa. ²⁴ Cacëxuan Pablo bëcëbëtan ca Fostonën axa ucëcama ësáquin cacëxa:

—'Apu Agripacëñun cana axa ënu nubë tímëcë unicama cain, ënu ca a uni ñuia judíos unicamax, Jerusalénu 'imainun Cesáreanuaxribi, ami manani munuma banaquin, ax ca bamati 'icë quixun 'ë cacë ax 'icën. ²⁵ 'Aínbi ca 'ën sináncëx a cupí bamati uisa ñubi 'acëma 'icën. Usa 'aínbi cana axbi, César Augustonënbi ca 'ëmia uni manáncë bana istancëxun uisa cara oti 'icë quixun isti 'icë quixun 'ë cacë cupí Césarnu xuti sinan. ²⁶ Sináncëxbi ca a ñuiquin, usai ca ëné uni 'iaxa quixun cati bana 'aíma íaxa. Usa 'ain cana mitsúnmi ñucánuan a bënun quixun can. Agripa, mix nun 'apu 'ixun camina a ñucáti 'ain. 'Imainun ca ënu 'icë unicamanribi a ñucáti 'icën, uisa ñu cara 'axa quixun. Ñucácëxa quía cuaxun cana añu cara 'axa quixun caquin nun 'apuirá César quírira buánmíti 'ain. ²⁷ Añu ñu 'aisama cara 'axa quixun ñuixunxunmashi cana Césarnu sipuacë uni xutima 'ain. Xuáxbi cana nuituñuma 'ixun añu ñu 'acëma 'icëbi a uni xucësa 'iti 'ain.

26

Usai cana 'ia quixuan Pablonën Agripa ca

¹ Fostonën cacëxun ca Agripanën Pablo cacëxa:

—Mixribi camina banati 'ain.

Usaquian cacëx ca camabi unin cuamainun aín męcënan sanani ësai Pablo quicëxa:

² —Agripa, 'ëmia judíos unicamax manáncë banacama ñuiquin uisai carana 'ia quixun mi cai cana cuëënin. ³ Min camina judíos unicamaxa usabi 'icë 'aish, usai 'ia 'unanin. 'Imainun camina añu ñu ñui cara quía quixunribi 'unanin. Usa 'ixun camina 'ën mi camainun bënëquinma cuati 'ain.

⁴ Judíos unicaman ca uisai 'i carana 'ën nëtënuax cania quixun 'unánan uisai carana Jerusalénuaxribi 'ia quixun 'ë 'unánxa. ⁵ Usa 'ain ca atun 'unáncë 'ixun, 'ëx cana 'itsa baritian fariseo uni 'ai quixun caisa tanquin mi cati 'icën. Nux fariseo 'aish cananuna nux judíos unicama raíri 'icësamairai Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana quicësabi oi 'ain. ⁶ An nucën raracama cásabi oquin ca Nucën Papa Diosan uni bamacama baísquimíti 'icë quicë banax ca asérabí 'icë quixun cana 'ën sinanin. Usaquin 'ën sináncë cupí ca ëné

unicamax 'è ñui 'èmi manánxa. ⁷ Nucèn rara Israel, aín bèchicècamax ca mëcèn rabé 'imainun rabé 'iacèxa. Aín bèchicècamax rëbúnquinën ca anúan Nucèn Papa Diosan uni bamacama baísquimiti nètè cainia. Anúan aturibi baísquimicé 'iti nètè ca uti 'icé quixun sinánquin ca nètënbi imèbi ami sinánquin Nucèn Papa Dios rabia. Usa 'ain cana mi cain, usaribiti 'èx 'icé cupí ca ènè unicamax 'èmi mananía. ⁸ Mitsúnribi camina, Nucèn Papa Diosan ca uni bamacama baísquimiti 'icé quixun sinanin. ¿Usa cat?

Ami catamécëma 'ixuan Pablonën Jesucristomi catamécë unicama bëtsi bëtsi o

⁹ Catancëxun ca èsaquinribi Pablonën cacèxa:

—Èn cana sináncën, 'èn Jesús Nazaretnu 'icé ami catamécë unicama bëtsi bëtsi oti isa Nucèn Papa Diosan iscëx upí 'icé quixun. ¹⁰ Usaquin sinánquin cana Jerusalénuxun a unicama bëtsi bëtsi oquin tëmëramianan, sacerdotenën cushicaman 'è cacësabi oquin axa Jesúsami catamécë uni 'aisamaira sipuacën. Sipuaia unin atu 'acëbëtan cana, asábi ca quixun sináncën. ¹¹ 'Itsa oquin cana amia sinaniabi Jesucristomi catamëti ënía, ami 'atimati bananun quixun aín unicama bëtsi bëtsi ocën. Anua judíos unicama timëti xubucamanubi cuanquin cana usoquin 'acën. Usonan cana ñunshinacëquin bëtsi bëtsi menu 'icé èmacamanuribi cuanquin, anu 'icé axa Jesucristomi catamécë unicama bëtsi bëtsi ocën.

Usai cara Jesucristomi catamécëma quixuan Pablonën ñuitécëan

¹² Catancëxun ca èsaquinribi Pablonën cacèxa: i —Damasco èmanuxunribi usaribi oquin 'anux cana sacerdotenën cushicaman usoquin 'anun quixun 'è 'axuncé quirica buani cuancën. ¹³ Cuanquin cana bari xamárucébë naínuax pëqui, barían pëcacësamaira oi ichuquin nëbëtsioraquin axa 'èbë cuancé unicamacëñunbi 'è pëcacëxun isacën. ¹⁴ Pëcacëx cananuna camáxbi menu nipacëacën. Nipacëxun cana hebreo banan ësai quia cuacën: “Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'è bëtsi bëtsi oin? Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taën 'aquinmi paé tancësa, usaribiti camina mibi 'in. Usaquin 'è 'ai 'èmi sinántisama taní camina mixbi 'atimóracatin”. ¹⁵ Èsai quia cana cacën: “¿Ui caramina 'ain? Nucèn 'Ibu Dios sapi camina 'ain”. Cacëxun ca 'è cacëxa: “Èx cana Jesús, ami bëtsi bëtsi océ, a 'ain. ¹⁶ Ca nirut. Minmi 'è ñuiquin, unicama canan bërími 'è iscë ñuianan, minmi 'èn 'aia isti ñucamaribi ñuiquin, unicama canun cana mi cain. ¹⁷ Usa 'ixun cana 'è ñuiquinmi bana ñuixunun judíos unicama 'imainun judíosmacamanu mi xutín. Usaquinmi 'aia cana unían bëtsi bëtsi onan bamamisa taniabi mi bërúanti 'ain. ¹⁸ Minmi 'è ñuixuncëxa atux ñu 'atima 'atishi sinani bëánquibucënu nicësa 'aishbi sinanaquin ñu upishi 'ati sinánun cana mi xutín, ñunshin 'atimanen 'apu Satanásnën 'ibuacé 'aishbi sinanatia Nucèn Papa Diosnan 'inun. Usai 'èmi catamécë 'aisha aín 'uchacama tërécé 'inun cana atunu mi xutín. Usa 'ain ca an mënósabi oi atux aín unicamabë Nucèn Papa Diosan nètënu 'iti 'icën”.

Jesuan cacësabi oía Pablo 'ía

¹⁹ Pablonën ca èsaquinribi Agripa cacèxa: 'Apu Agripa, cana mi cain, usaquian Jesuan naínuxun 'è cacëxun cana aín bana parëquinma an cacësabi oquin 'acën. ²⁰ Aquin, Jesús ñuiquin, Damasconu 'icé unicama ñuixuntancëxun cana Jerusalénu 'icé unicama ñuixuanan Judea menu 'icé èmacamanuxunribi bana ñuixuan. Ñuixuanan cana judíosma unicamaribi ñuixunquin èsaquin can: 'Atimaquin sináncé 'aishbi sinanati camina Nucèn Papa Diosnan 'iti 'ain. Èsai ami sinánquin camina ñu 'aisama 'aquinma ax cuëncësabi oquinshi 'ati 'ain, mix camina ainan 'ai quixuan camabi unin 'unánun. ²¹ Usaquin 'èn bana uni ñuixuncé cupí ca judíos unicaman anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunuxun bitancëxun 'è 'aisa tanxa. ²² Atúan 'è 'aisa taniábia Nucèn Papa Diosan 'è 'aquinia 'è 'acëma 'ixun cana 'èn 'acësabi oquin uni aín cushibu 'imainun cushimacamaribi, Nucèn Papa Dios ñuiquin bana ñuixunin. 'Èn unicama ñuixuncé bana ax ca bëtsima, Moisés 'imainun an Nucèn Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamanribia, usai ca 'iti 'icé quixun ñuia bana abi 'icën. ²³ A banax ca ësai quia: Tëmëratancëx ca Cristo bamati 'icën. Bamatancëxa baísquia 'ain ca usaribiti camabi uni bama 'aishbi Cristo utécëncébë baísquiti 'icën. Usai baísquia 'ixun ca Jesuan judíos unicamaishima judíosma unicamaribi sinanati ami catamëtía aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën.

Cristomi sinánun quixuan Pablonën Agripa cá

²⁴ Usaia Pablo an ñu 'acëcama ñui quicébë ca Festo munuma banai quiacëxa:

—Pablo, camina ñunshían. 'Itsairami quirica 'acé cupí camina ñunshían.

²⁵ Cacëxunbi ca Pablonën cacèxa:

—Festo, 'èx cana ñunshincëma 'ain. 'Èn ñuicé bana ènëx ca sinánñuma uníxa quicësama 'icën, ax ca cëmëi quicëma 'icën. ²⁶ 'Apu Agripa ènën ca 'èx a ñui quicé ñucama ènè upí oquin 'unánxa. Unían isnunma ñu 'acëma 'ixun cana 'èn, an ca asérabi 'èn ñuicé ñucama 'unánxa quixun 'unanin. Usa 'ain cana racuëquinma ènè ñucama a ñuixunin.

27 Usaquin Festo catancëxun ca Pablonën Agripa cacëxa:

—¿An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuëñeo banax cara asérabi 'icë quixun caina sinanin? 'En cana 'unanin, asérabi ca a bana 'icë quixun camina sinanin.

28 Cacëxun ca Agripanën Pablo cacëxa:

—Bënëquinshi camina 'ë Cristonën uni 'imitisa tanin.

29 Quia ca Pablonën cacëxa:

—Nucën Papa Dios cuëñecëabi oi cana mishima an 'ëx quia cuacë unicamaxribia, 'ëx 'icësaribiti, bënëtishi Cristonën uni 'iti cuëñin. Bënëtishi 'iananbia abi munu sinanati Cristonan 'iti cana cuëñin. Mix 'ëx 'icësaribiti Cristonan 'aishmi, 'ëx 'icësaribiti manë risin təcërecacëma 'iti, cana cuëñin.

30 Usaquian Pablonën cacëx ca Agripa 'imainun Festo 'imainun Berenice 'imainun abëa anu tsöcëcama ax niruacëxa. 31 Niruquiani 'uri cuanx ca canani quiacëxa:

—Ënë unían 'acë ñu 'atima ca 'aíma 'icën. Usa 'aish ca a cupí sipuanan bamamiti an 'acë ñu 'aíma 'icën. 32 Usai quiquin ca Agripanën Festo cacëxa:

—Chiquíntisa 'aishbi ca ënë unix Romanu 'icë 'apu, Césarnëinsa ënë ñu mënioxunun anu cuancatsi quiaxa.

27

Roma ëmanua Pablo cuan

1 Usaquin anua César 'icë Italia menu nu xuti sinántancëxun ca Agripabëtan Festonën, Pablocëñuan sipuacë uni raíriribi, an buánun quixun Julio cacë capitán a cacëxa. Julio ax ca Augusto cacë suntárucama achúshi 'iacëxa. 2 Usa 'ain cananuna parúnppa cuëbí cuanx, Adramitío ëmanuaxa ucë manë nunti, axa Asia menu cuanti, anu 'iruacën. Nubë ca Macedonia menu 'icë ëma Tesalónica, anua 'icë uni Aristarco, axribi cuancëxa. 3 Usaquiani coonx cananuna Sidón cacë ëmanu bëbacën. Anu bëbaxun ca abë upí 'ixun Julionën Pablo a ëmanua 'icë axa abë nuibanancë unicama isanan abë bananan, atun xubunuxun pitánun quixun cacëxa. 4 Usa 'ain cananuna Sidónuax cuaniabia suñun anónu cuancë amiax uquin bëcacëx, caxutanma nu buania quiax, nu mëmiaua 'icë Chipre nasí inubiani amotan cuancën. 5 Cuanx cananuna Cilicia me ratábianxun Panfilia meribi ratábianx Licia menua 'icë ëma Mira cacë anu bëbacën.

6 Mira ëmanuxun ca a capitanën Alejandría ëmanuax ucë manë nunti isacëxa. Isun ca anónu nux Italianu cuanun aín 'ibubëtan mëníocëxa. 7 Mëníocëbë cuanx 'itsa nëtë munu cuanquin cananuna Gnido cacë ëma isacën. Isbiani cuaniabia anónu cuancë amiax uquin nëtëquinma suñun bëcacëx cananuna Salmón ëma inubiani Creta cacë nasí a rapasu cuancën. 8 Cuanx cananuna numi 'iquian suñun bëcacëx cuëtsinan munu cuanx, Buenos Puertos cacë ëma, Lasea cacë ëma cha 'urama 'icë, anu bëbacën.

9 Anu bëbaquiani cuancëbëa, mita rënimëbúcëbë ca parúnppan cuanti 'aisama 'iacëxa. Usa 'ain ca Pablonën axa nubë cuancë unicama ësaquin cacëxa: 10 —'En sináncëx ca usabi cuanti 'aisama 'icën. Usabi cuani cananuna nunti 'imainun ñucama nëtémianan nuxribi cëñúti 'ain.

11 Cacëxbi ca an manë nunti niquincë unicaman cushi 'imainun nunti 'ibúxribi anu 'uran 'iisama tanmainun Julionëxribi Pablonën bana cuaisama tani cuancatsi quiax bënëacëxa.

12 Usa 'ain ca mita inúmi anu 'iti cuëñquinma, unicama aín patsanën ësaquin sináncëxa:

—Ënuax cuanx caranuna Fenice ëma, Creta nasí aúa bari cuabúcë, au cuanx mita inútamainun anu 'i cuanti 'ai quixun cananuna tanti 'ain.

Parúnppa tucánquia

13 Usaquin sináncëbëbia aín tsipúmiac suñu munuishi bëquicëbëtan ca an manë nunti niquincë unicaman —cananuna cuanti 'ai —quixun sináncëxa. Sinánbianquin ca Creta nasí cuëtsinan nu buáncëxa. 14 Cuancëbëbi ca suñuan matámiax bëquiacëxa. 15 Usai 'iquian cuainsama oquin manë nunti tuñcëbëtan cananuna anbia nu buántanun quixun sináncën. 16 Suñuan bëquiquin buáncëx cananuna nasí chucúma, Cauda cacë, a rapasu cuani ami catamëacën. Ami catamëquin cananuna nunti chararatsu bëchunan buaniabi anun təcërecacë itsi a biquin anun bëacën. 17 Bëxun cananuna manë nunti chanu 'aruacën. 'Aru-tancëxun ca an manë nunti niquincë unicaman manë nunti cushioquin aín amo camabi runucaxun nëacëxa. Nëatancëxun ca sináncëxa, Sirte cacë masi 'urama sapi cananuna 'ai quixun. Uinu 'icë unin cara a masi amatia, ax ca anu pëánquiax ëchiquitima 'icë quixun sinani ca anu cuainsama tancëxa. Usa 'ain ca racuëti amiquisama tanquin, chupa ami suñu bëquicë, an nunti niquincë unin buánpacëxa. Buánpaquin ca suñúinshia nu buántanun quixun sináncëxa. 18 Usaquiani coónbia suñuan nëtëcëbëtanma ca an manë nunti niquincë unicaman ñu buáncëcama raíri parúnppa nëbëtsi puacëxa. 19 Usaquin 'ón cananuna nurribi

nuntinua 'icë ñucama parúnppapa nëbëtsi puacën. ²⁰ Usobiani cuanquin cananuna 'itsa nētēn bari isíma, 'isparibi isíma, 'ianan suñúanēn parúnppapa bēchúancē, ashi isquin —ēnuax cananuna bamati 'ai —quixun sináncën.

²¹ Usa 'ain 'itsa nētēn picēma 'ain ca Pablonēn atu nëbëtsinuax niruquin unicama cacēxa: —Ēn mitsu cacēsabi oi Buenos Puertosnubi bēruáx cananuna asábi 'ianan nun ñucama pucēma 'itsían. ²² 'Aínbi camina masá nunitutima chuámashi 'icanti 'ain. Achúshi uníxbi cananuna bamatima 'ain, manē nuntixēshi ca nanēti 'icën. ²³ Ēnē imē cana ainan 'ixun 'ēn a rabiçē, Nucēn Papa Diosan xucēxa ucē ángel isan. ²⁴ Iscēxun ca 'ē caxa: Pablo, camina racuētima 'ain. Mi cupí ca micēñun axa mibē manē nuntinu 'icē unicamaribi bacamiquti 'icēbi Nucēn Papa Diosan iēmīti 'icën. Iēmīcēx cuanx camina Romanu 'icē 'apu, Césarnu bēbati 'ain. ²⁵ Angelnēn 'ē cacē sinani camina chuámarua 'icanti 'ain. 'Ēn cana 'unanin, Nucēn Papa Diosan 'imīcēx ca ángelnēn 'ē cacēsabi oi 'iti 'icën. ²⁶ Usa 'ainbi ca manē nuntixēshi nasínu 'irui anu ránquiti 'icën.

²⁷ Usa 'ain cananuna rabē semana 'icēbē suñúanēn amo amo oquin buáncēx, parúnppapa Adria cacē, anu 'iacën. Anuxun ca imē naēx an nunti niquincē unicaman —sapi cananuna menu bēbai —quixun sináncēxa. ²⁸ Sinánxun ca parúnppapa nēmīn tanquin —ca treinta y seis metros 'icē —quixun isacēxa. Isax 'uri cuanxun tantécēnquin ca —ca veintisiete metros 'icē —quixun isacēxa. ²⁹ Isax ca maparami 'ia manē nunti tuquti sinani racuēquin ain tsipúnuxun rabē 'imainun rabē manē cha, tēsē itsin tēcērēcaxun, manē nunti anubi bēspúnun nipácēxa. Imē naēx nipátancēxun ca pēcaranun quiax bēnēquin caíancēxa. ³⁰ Caínquin ca an nunti niquincē unicaman manē nunti rēbunuxun tēsē itsin tēcērēcaxun manē nipácēsa 'ítánun, nunti chucúmara a anun menu cuanuxun nanpácatsi quixun sináncēxa. ³¹ Usoquian a unicaman 'aia oquin ca Pablonēn Capitán Juliocēñun ain suntárucama cacēxa:

—Ēnē unicama manē nuntinu bērucēbēma camina mitsux bacamiquti 'ain.

³² Pablonēn cacēxun ca suntárucaman anun nunti chucúma tēcērēcacē itsicama tēaxun, bacan buántanun nipácēxa.

³³ Usa 'ain ca pēcarati 'urama 'ain Pablonēn camaxunbia pinun quixun ēsaquin cacēxa:

—Rabē semana camina ñu pima 'ianan 'uxcēma 'ain. ³⁴ Uínu 'icē uníxbi ca nētētima 'icën. Camina usabi 'inuxun 'acanın. Usa 'ain camina mín nami cushinuxun piti 'ain.

³⁵ Usaquin caquin ca Pablonēn pán bixun, acaman ismainunbi —asábi ca —Nucēn Papa Dios catancēxun, tucapaxun piacēxa. ³⁶ Usaquin caquian piia isquin ca masá nunitucē a nētēquin camaxunbi piacēxa. ³⁷ Manē nuntinua 'icē unicamax cananuna doscientos setenta y seis uni 'iacën. ³⁸ Acaman ca uiti cara piisa tania pitancēxun, manē nuntia xanúntanun trigo sacocama parúnppapanu puacēxa.

Manē nunti nanēa

³⁹ Usa 'ain ca pēcaracēbētan me isquinbi uinu cara quixun an nunti niquincē unicaman 'unánma 'icën. 'Unánquinmabi ca parúnppapa tsintúncēnu masi isquin anu manē nunti 'aruti sináncēxa. ⁴⁰ Sinánxun ca anun tēcērēcacē itsi tēaquin manēa nipácē a parúnppapanubi ēancēxa. Ēanan ca anun puntēbianquin buánti manē nunti tsipúnua 'icē inti, a anun tēcērēcacē itsicama tubuacēxa. Tubutancēbētan ca manē nunti rēbunu nitsíncē iimi, ami 'iquian suñun manē nunti buánun quixun chupa buánruacēxa. ⁴¹ Chupa buánrucēbē bēquí, ami 'i cushiquin buánxun, ca suñun baca xobucē rabē nëbëtsia 'icē masinu ráncaisama oquin manē nunti 'aruacēxa. Usa 'ain ca ráncaisama 'ain ami 'i cushi xuquiquin bacan manē nunti tsipun tucapacēxa. ⁴² Tucapacēbētan ca sipuacē unicama mēñuquianx abáti rabanan suntárucaman 'acatsi quiacēxa. ⁴³ 'Acatsi quiabi ca ain capitán Julionēn Pabloribima 'aia quixun sinánquin, sipuacē unicama 'axunma 'anun quixun ain suntárucama cacēxa. Canan ca an mēñuti 'unáncēcamax paían mēñuquianx 'irumainuan, ⁴⁴ an mēñuti 'unáncēma unicamaxribi manē nunti panatan mēñuquianx caman 'irutanun quixun cacēxa. Capitán Julionēn cacēsabi oi mēñuquiani cuanx ca camáxbi caman 'irui cēñúruacēxa.

28

Malta cacē nasíma Pablo 'ía

¹ Usai camáxbi bacamiqubi iēxun cananuna —Malta cacē nasí ca ēnēx 'icē —quixun a isacën. ² A nasínu 'icē unicaman ca nu nuibaquin, 'uí 'imainun matsi 'ain, ami nux sēnamēnun quixun tsi ticaquin ērēnruacēxa. ³ Ērēnrucēbētan ca Pablonēn mēchan xanúncē bixun, tsi rēquirucēnu niacēxa. Nicēbē tsian xarocēxun tanbëtsini uquin ca Pablo runun mēchancēxa. ⁴ Usoia isi ca a nasínu 'icē unicamax ratuti ēsai canancēxa:

—Ēnē unix ca asérabi an uni 'acē uni 'icën. Bacamiqubi iéaxbi ca ain 'ucha cupí bamati 'icën.

⁵ Canancëbëtanbi ca Pablonën runu mëtúasquiquin tsinu niacëxa. Usoíbi ca Pablo uisaíbi 'iama 'icën. ⁶ Usai 'ia isquin ca aín męcën ca uáti 'icë quixun anu 'icë unicaman sináncëxa. Sinánan ca —ca bamati 'icë—quixun sináncëxa. Sinánxun 'uran caíncëxbia uatima 'ianan bamaiama oi ca bëtisi oquin sinani —ënë unix ca díos achúshi 'icë—quiacëxa.

⁷ Anunu 'icë a 'urama ca a nasínu 'icë Publio cacë uni aín tucuricu aín me 'iacëxa. Usa 'ain ca a unín bitancëxun aín xubunu 'inun quixun nu cacëxa. Cacëx anu rabë 'imainun achúshi nětën abë 'ia ca pimianan nu 'aquiancëxa. ⁸ Nux anu 'ain ca Publionën papa 'insinan 'ianan chixutanribi 'i, racácë 'iacëxa. Usa 'icëa ñuia cuati ca Pablo a isi cuancëxa. Cuanxun ca Nucën Papa Diosbë banatancëxun aín męcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁹ Usocëbëa anu aia ca Pablonën a nasínua 'icë uní ñucëcamaribi pëxcüacëxa. ¹⁰ Usocëbëtan ca a nasínu 'icë unicaman numí sinánquin nu 'aquiancëxa. 'Aquianan ca nuxnu cuancëbëtan, manë nuntinu nun pibiánti ñucamaribi nu 'aruxuancëxa.

Pablo Romanu bëba

¹¹ Usa 'ain cananuna rabë 'imainun achúshi 'uxën Malta nasínu 'iacën. 'Itancëx cananuna anuxun mita inúmia aín 'ibu anu 'ain, Alejandríanuxuan bęcë manë nuntí anun cuanux anu 'iruacën. A manë nuntin rëbunu ca uní rabëtan bëmánan tanxun 'acë i 'iacëxa, ax ca Cástor 'imainun Pólux caquin anécë 'iacëxa. ¹² Malta nasínua a nuntinu 'iruquiani cuanx cananuna Siracusa cacë émanu bëbacën. Bëbax cananuna anu rabë 'imainun achúshi nětën 'iacën. ¹³ 'Itancëx cuanquin me ratábiani, parún papa cuëbúshi cuanx cananuna Regio cacë émanu bëbacën. Bëbonx suñúan cacucüax uquin nu bęcacëx cuanx cananuna rabë nětë 'icëbë Puteoli cacë émanu bëbacën. ¹⁴ Bëbaxun cananuna anuxun axa Jesucristomi catamęcë uní raíri mërácën. Mërácëxuan abë 'inun cacëx cananuna anu achúshi semana 'iacën. Achúshi semana 'itancëx cananuna Roma émanu bain cuancën. ¹⁵ Usa 'ain ca nuxnu cuania cuabëtisni axa Jesucristomi catamęcë uní raíri Romanuax ricuatsini Apio Foro cacë émanuax nubë mëranani uacëxa. 'Imainun ca raírinëxribi Tres Tabernas cacë émanuax nubë mëranancëxa. Acamabënu mëranancëbëtan ca Pablonën Nucën Papa Díos —asábi ca—caquin upí oquin sináncëxa. ¹⁶ Usari 'i cananuna Roma émanu bëbacën. Bëbacëbëtan ca capitán Julionën an bęcë sipuacë unicama a guardianën cushi 'ináncëxa. 'Inánan ca Pablo bëtisi xubunua 'inun canan an bërúanun quixun suntáru achúshi cacëxa.

Romanuxuan Pablonën bana ñuixuan

¹⁷ Romanu bëbax, rabë 'imainun achúshi nětë 'itancëxun ca Pablonën judíos uní aín cushicamaxa a isi unun quixun camiacëxa. Camicëx aía timëtia ca Pablonën cacëxa:

—'Èn aintsicama, cana mitsu cain, 'èn cana judíos unicama uisa ocëma 'ain, uisa oíma cana nun chaitiocëcama 'iásabi 'ian. Usai 'iabi ca Jerusalénuxun judíos unicaman an sipuanun quixun romános unicama 'è 'inánxa. ¹⁸ 'Ináncëxun 'è ñucáxun ca 'unánxa, 'èn ñu 'acë 'aíma 'ain ca a cupía 'è 'ati 'aíma 'icë quixun. Usa 'ain ca 'è chiquíntisa tanxa. ¹⁹ Chiquíntisa taniabi ca judíos unicaman 'èa chiquínxunma 'anun caxa. Usaquian caia cana 'apucama can, Romanu 'icë 'apu, Césarnën ca 'émia manáncë banacama mëníoti 'icë quixun. 'Èmia atux manáncë banacama a ñuixunibi cana Césarmi judíos unicama ñui manántima 'ain. ²⁰ Usa 'ixun cana mitsu isanan mitsubë banatisa tanquin, 'èmi isi unun quixun mitsu camian. Judíos unicaman sináncësaribi oquin cana —bama 'aish ca uní baísquti 'icë—quixun sinanin. 'Èn usaquin sináncë cupí cana manë risi ènën tēcërcacë 'ain.

²¹ Usaía quia ca anua 'icë judíos unicaman Pablo cacëxa:

—Nun cananuna Judea menuxuan bëmicë quirica mi ñuiquian 'acë achúshiratsubi bicëma 'ain. 'Imainun ca anuax ucë judíos unicamax mi ñuiquin, min isamina ñu 'atima 'ai quixun nu cacëma 'icën. ²² Cananuna 'unanin, mecama oquin ca axa Jesúsni sináncë unicama ami nishquin unín ñuia. Usa 'ain cananuna minmi a uisaira cara a ñucama 'icë quixun ñuia cuaisa tainin.

²³ Usa 'ain ca a nětëan Pablonën bana ñuia cuacatsia quicë a nětën 'aisamaira uní anua Pablo 'icënu uacëxa. Aía timëtia ca bari xamárutamainun ñuixuanan xupíopaquinribi bana ñuixuancëxa. Bana ñuixunquin ca uisari cara uní Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun canan —Moisés 'imainun an Nucën Papa Díos quicë bana uní ñuixuncë unicamaxribia, axa uti Cristo a ñui quíasabi oi ca Jesús uacëxa—quixun ñuixuancëxa. ²⁴ Pablo quia cuaquian raíri unicaman —a banax ca asérami 'icë—quixun cuamainun ca raírinën —a banax ca asérami 'icë—quixun cuaisama tancëxa. ²⁵ Usai 'i ca raírinëxa—asábi ca—quimainun uní raírinëxribi —usama ca—quicëbëtan, camaxunbi bëtisi bëtisi oquin sináncëxa. Usaía 'ia ca Pablonën ésaquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan Isaíasnën nucën raracama cá banax ca asérami 'icën. A banax ca ésaí quia:

²⁶ Camina anu cuanxun atúan cuanun ësaquin judíos unicama cati 'ain: Mitsun pabitan 'ën bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërün 'ën 'aia isibi camina 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántima 'ain. ²⁷ Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Atun bërúnbi 'ën 'aia isquinbi ca 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántisama tania. 'Ëmi sinanatia cana atu 'ën uni 'inun iémitsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

²⁸ Camina 'unánti 'ain, 'ën mitsu ñuixuncë bana, Jesucristomi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiax quicë, a bana ñuixunia ca judíosma unicaman cuaxa. Usa 'aish ca atux a bana quicësabi oi 'iti 'icën.

²⁹ Usaquin Pablonën cacëx ca judíos unicamax Pablonëan ñuicë banacama a ñui qui atúxbi cuëbicananquiani atun xubunu cuancëxa.

³⁰ Usa 'ain ca Pablo aín xubunu 'iquin xubu 'ibu cupíoi anu rabë baritia 'iacëxa. Anu 'ixun ca axa a isi ucë unicama nuibaquin biacëxa. ³¹ Biquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixuanan uisai cara Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti 'iti 'icë quixun ñuixuancëxa, uinu 'icë unínbia ubíocëma 'ixun.

PABLONĒAN ROMANU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Romanu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn quirica buánmia

¹ 'Ēx cana Pablo 'ain, an Jesucristo quiásabi oquin aín bana uni ñuixuncĕ. Usa 'ixun cana mitsu quirica buánmin. Nucĕn Papa Diosanbí ca Jesucristomi catamĕquin ainan 'inux iĕnun unicama aín bana ñuixunun 'ĕ caisacĕxa.

² Nucĕn Papa Diosan ca ainan 'inux iĕti bana an sinánmicĕxun aín bana uni ñuixuncĕ unicama bĕráma cuĕñĕomiacĕxa. ³ A cuĕñĕomia banax ca aín Bĕchicĕ, Nucĕn 'Ibu Jesucristo ñui quicĕ 'icĕn. Aín 'unan papa ax ca Davidnĕn rĕbúnqui 'iacĕxa. ⁴ Usa 'icĕbí ca bamatancĕx baisquicĕ cupía, Nucĕn Papa Diosan Bĕru Ñunshin Upitan 'amicĕxun unin 'unánti 'icĕn, Nucĕn 'Ibu Jesucristo ax ca Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ianan asaribi upí 'aish cushiira 'icĕ quixun. ⁵ Jesucristo cupí ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin nun nu uni aín bana ñuixunun mĕñiocĕxa, camabí menua an Nucĕn 'Ibu Jesucristomi catamĕquin an cacĕsabi oquin 'acĕ unicama 'inun. ⁶ Mitsúxribi camina Nucĕn Papa Diosan Jesucristonan 'inun caiscĕ 'ain.

⁷ Ēnĕ quirica cana cuĕñĕoxunun, Roma ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun caiscĕ 'aish ax cuĕĕncĕsabi oi 'icĕ, micamaishi. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

Romanu cuantia Pablonĕn sinan

⁸ Ēsoquin pain cana mitsu can, mitsux camina asĕrabi Jesucristomi catamĕti quixun camabí menu 'icĕ unicaman chanioia cuaquin, cana 'ĕxribi Jesucristonan 'ixun Nucĕn Papa Dios —asábi ca —quixun caquin a rabin. ⁹ Ēn cana Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin chiquishquinma aín Bĕchicĕ ñuiquin unicama bana ñuixunun. An ca 'unania, 'ĕn cana abĕ banaquin nĕtĕ camabí mitsu ñucáxunun. ¹⁰ Mitsu ñucáxunan cana a ñucatin, bĕráma cuainsa taníbi cuancĕma cupí, bĕrí mitsu isi cuanuan 'ĕ 'aquinun. ¹¹ Mitsúxmi asĕrabiira Jesucristomi cushicĕ 'inun 'aquinuxun cana mitsu isi cuainsa tanin. ¹² 'Ēx Jesucristomi cushicĕ 'ixun 'aquincĕxmi mitsúxribi ami cushicĕ 'ain mitsubĕ cushionani cuĕĕmiananux cana mitsu isi cuainsa tanin.

¹³ Ēn xucĕantu, cuainsa taníbi cana cuancĕma 'ain. 'Itsaí cana mitsu isi cuainsa tan quixunmi 'unánti cana cuĕĕnin. Mitsúxmi Jesucristomi catamĕnun, bĕtsi menu 'icĕ unicama 'aquincĕsaribi oquin mitsu 'aquini cuainsa cana tan. ¹⁴ Raĕĕ 'imainun raĕĕma unicama, 'imainun an quirica 'unáncĕ 'imainun an quirica 'unáncĕma unicama, a unicamanbí Jesucristo ñui quicĕ bana 'unánun cana an cacĕsabi oquin 'ĕn aín bana ñuixunun. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ĕx, Roma ĕmanu 'icĕ mitsuribi anun Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosan 'iti bana ñuixunsa tanin.

Usai cara Jesucristomi catamĕti 'icĕ quicĕ bana 'icĕ quixun Pablonĕn ñuia

¹⁶ 'Ēx cana ĕnĕ bana unicama ñuixumi rabiniman. Axa a bana quicĕsabi oi Jesucristomi catamĕcĕ uni a ca Nucĕn Papa Diosan aín cushínbi ainan 'inun iĕmia. Judíos unicama pain ñuixuntancĕxun cana judíosma unicamaribi a bana ñuixunun. ¹⁷ A bana 'unáncĕ 'ixúinshi cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu iĕmia quixun. Nun 'ucha tĕrĕnun Jesucristomi catamĕtiashi ca ainan 'inun nu iĕmia. Usai ami catamĕcĕ cupíshi cananuna Nucĕn Papa Diosan 'iti 'ain. Usai ca 'iti 'icĕ quiax ca aín bana cuĕñĕo ĕsai quia: "Ui unicama cara Nucĕn Papa Diosan upí isia, ax ca asĕrabi ami catamĕti tsóti 'icĕn".

Unicaman Nucĕn Papa Dios 'unánma bana

¹⁸ Cananuna 'unanin, Nucĕn Papa Diosan ca an aín bana quicĕsabi oquin 'aisama tancĕ 'ixun bĕtsi uniríbí ami sinánxma 'inun quixun paráncĕ unicama, a uisa cara oti 'icĕ usoquin casticanti 'icĕ quixun. ¹⁹ Usa unicamax ca an unio ñucama isquinshi uisaira cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun 'unántisa 'aishbí ami sinanima. ²⁰ Isquinmabí ca unin Nucĕn Papa Dios 'unánti 'icĕn, an unio ñucama isquin. Usa 'ain ca an camabí ñui unio cupí, unin Nucĕn Papa Dios, ax ca asĕrabi Dios 'icĕ quixun 'unánan ax ca nĕtĕtímoi usabi cushiira 'icĕ quixun 'unántisa 'aishbí ami sináncĕma 'icĕn. Usa 'aish ca, 'unáncĕma 'aish cana ami sináncĕma 'ain, a unicamax quitima 'icĕn. ²¹ A unicaman, ui cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun 'unánquinbí ca a sinánquin, —mix camina Nucĕn Papa Dios 'ai —quixun caiman. Nucĕn Papa Diosan ñu 'axuncĕxunbí ca a unicaman —camina nu ñu 'axuan, ca asábi 'icĕ —quixun rabiquin cacĕma 'icĕn. Caquinma atun sináncĕsa oquinshi 'acĕ ñuishi 'acĕ 'ixun ca 'atima ñuishi 'ai sinánñuma unisa 'icanxa. ²² —'Ēx cana sinánñu 'ai —quicĕ 'aishbí ca sinánñumasa 'icĕn. ²³ Usa 'ixun ca Nucĕn Papa Dios, ax cushiira 'aish bamatímoi tsóĕ, a rabiquinma ami manúanan axa

bamati 'ainbi uni iscësa oquin ñu unionan ñuina pëchifñu 'imainun axa men niriçë ñuina, axa men nicë ñuina, acama iscësa oquin —ax ca nun dios 'icë —quiquin a rabinuxun unioia.

²⁴ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan atúxa upí 'iti 'aquinti éanan a unicaman aín cuëëncësabi oquin ñu 'atima 'anun éanxa. Usaquian Nucën Papa Diosan éncëxun ca atúnbi a 'ai rabínquinma 'atima ñuira 'axa. ²⁵ Usa ñu 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaquinma, unin cëmëquin ñuicë banaishi sinánxa. Nucën Papa Dios, an camabi ñu unio, a rabiquinma ca an unio ñuishi rablaxa. Nucën Papa Dios ax ca xëñibua 'ainbi aira unin rabiçë 'iti 'icën.

²⁶ Atúxa usa 'icë ca Nucën Papa Diosan atúan cuëëncësabi oi 'iquian ñu 'atima 'anun éanxa. Xanúxribi ca bënëñu 'iisama tani bëbúxmabi bëtsi xanubë 'ia. ²⁷ Usaribiti ca nucë bënë uníxribi xanuñu 'iisama tani, xanúxmabi bëtsi unibë ñunshini 'ia. Usai 'iquin ca uni itsi rabínmia. Usai 'i ca asërábi nucë bënë unin 'acësa oquin sinaníma axbi 'uchai Nucën Papa Diosmi sinántisama tania.

²⁸ Usa unicama ca ami sinántisama tania Nucën Papa Diosan aín sinan upíma 'ixun 'atima ñuira 'anun quixun éanxa. ²⁹ Usa 'ixun ca uisa ñucamax cara 'atima 'icë acama 'aia, bëtsi uni 'atimonan, ainanmabi uni itsin ñu biisa tanan, aín xanuma 'ainbi xanubë 'ianan, xanúxmabi bëtsi unibë 'ianan, bëtsi uni 'icësamaira oi ñuñu 'iisa tania. 'Ianan ca uni 'aisa tanan, bëtsibë cuëëncësabi, uni itsi paránan, uni itsimi 'atimatí banaia. Usa 'aish ca a unicamax 'aisamairai banaí uni itsimi manania. ³⁰ Usai 'i ca uni itsi ñu cëmëanan ami sinaníma Nucën Papa Diosmi manutia. Usai 'iquin uni itsi —'aisama ca —quixun ñuianan ca abi rabiacati cërúanan raíri unimi nëtëtima 'ësënanan aín tita aín papan bana cuaisama tania. ³¹ Usa 'aish ca sinánñuma 'ianan, aín quicësabi oquin ñu 'acëma 'ianan uni itsi nuibacëma 'ianan abë nishananxbi uni itsibë mënionainsama tanan 'aquinsa 'icëbi uni 'aquinima. ³² Atun ca 'Iania, Nucën Papa Diosan mëniosabi oi ca usa unicama ainanma 'aish xëñibua 'ainbi abë 'itima 'icë quixun. Usai Nucën Papa Dios quia a 'unánxunbi ca usa ñu 'aia. Atúinshi 'aíma ca uni itsinribia usaribi oquin 'aia isti cuëënia.

2

Unin sináncama Nucën Papa Diosan 'unáncë

¹ Mitsúnmi uni itsi 'uchocëbëtanbi ca uni raírinën 'unánti 'icën, mitsun camina usa ñu 'ati ca 'ucha 'icë quixun 'unanin. Usa 'ain camina minribi usa ñu 'atancëx —'unánxunma cana 'a —quitima 'ain. ² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uni aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usouqin 'aquinbi, upí oquin sinánquin an mëniosabi oquin 'aia quixun. ³ Bëtsi unimi, an ca ñu 'aisama 'aia quiax manánquinbi minribi usaribi oquin ñu 'acëbi ca Nucën Papa Diosan a unishi 'uchonan mi 'uchotima 'icë quixun caramina sinanin? Usama ca. ⁴ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca mi nuibairanan, mi 'atima ñu 'acë 'icëbi 'atimoquinma mix sinanati ami sinánun cainia. ¿Axa usa 'ainbi caramina min 'atima ñu 'acë éni ami sinántisama tanin? ⁵ Usa 'ainbi camina min sinan 'aisama 'aish sinanaisama tan. Usai 'iquin camina éñquinma camabi nëtën 'atima ñuishi sinánquin usaquin 'ain. A cupí camina anúan Nucën Papa Diosan 'uchañu unicama aín 'ucha cupí castícantí, a nëtën 'aisamaira oquin castíancë 'inxun 'ain. ⁶ A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisaquin cara oti 'icë quixun isti 'icën, atun ñu 'acësabi oquin. ⁷ Axa —Nucën Papa Diosan ca 'ë upí isquin abë nëtëtimoí tsónun 'imiti 'icë —qui cuëëncë uni, an ca éñquinma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñu 'aia. Usoquin an 'acë uni a ca Nucën Papa Diosan xëñibua 'ainbi abë 'inun 'imia. ⁸ Usaquin 'imianan ca uicamax cara ami sinántisama tanan aín bana quicësabi oquin 'aisama tanquin, atux cuëëncësa oquinshi ñu 'atima 'aia, a unicama Nucën Papa Diosan ami nishquin castícantí 'icën. ⁹ An castíancë 'aish ca an ñu 'aisama 'acë unicama aín 'ucha cupí, Nucën Papa Diosbë xëñibua 'ainbi 'íma 'aisamairai tëmëratí 'icën. Judíos unibunëxëshia tëmëratí 'ainbi ca judíosma unibunëxëribi aín 'ucha cupí tëmëratí 'icën. ¹⁰ Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan an ainan 'ixun ax cuëëncësabi oquin 'acë unicama a uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtíma chuámarua 'inun 'imianan, abë aín nëtëñu 'inun 'imiti 'icën. Judíos unibu 'imainun judíosma uniburibi ca an usaquin 'imiti 'icën. ¹¹ An ca judíos unisaribi judíosma unicamaribi isia.

¹² An Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëñëo, a 'unáncëma 'ixun ñu 'atima 'acë unicamax ca atun 'ucha cupíbi ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. 'Imainun ca an Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëñëo 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'acë unicama atux ca aín 'ucha cupí, a bana quíásabi oquin Nucën Papa Diosan 'uchocë 'iti 'icën. ¹³ Aín bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma uni a ca Nucën Papa Diosan upí isima. Usa 'ainbi ca an a bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë unicama a cuní Nucën Papa Diosan upí 'icë isia. ¹⁴ Usa 'ain ca judíosma unin Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëñëo 'unánquinmabi atúnbi sinánquin a bana quicësabi oquin 'acë 'ixun, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun 'unanía. ¹⁵⁻¹⁶ Usoquin upí ñu 'aia isquin

ca uni itsin 'unánti 'icèn, a unicaman ca aséjabi aín nuitu mëu 'unania, uisa ñu 'ati cara asábi 'icè 'unánan uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icè quixun. Anúan Nucèn Papa Diosan camabi uni isti nètèn ca a unicaman aín nuitu mëúbi 'unánti 'icèn, Nucèn Papa Diosan cara 'è upí isti 'icè, cara 'è upíma isti 'icè quixun. A nètèn ca Nucèn Papa Diosan camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun 'unánan uisa ñu cara unèxun aín nuitu mëúbi sinánxa, a camabi 'unánquin, uisa cara oti 'icè usoquin 'anun Jesucristo 'amiti 'icèn, 'èn unicama ñuixuncésabi oquin.

Moisésnèn cuèneo bana 'unánquinbia judíos unicaman 'acéma ñuicè bana

¹⁷ Usa 'aínbi camina –'èx cana judío uni 'ai –quianan –usaía judíos unicama 'inun Moisésnèn cuèneo bana 'unáncè 'aish cana Nucèn Papa Diosan iscèx upí 'ai quianan –judíosma unicamama, nuishí ca Nucèn Papa Diosan ainan 'inun caisacèxa –quixun sinani rabiacatin. ¹⁸ Moisésnèn cuèneo bana 'unáncè 'ixun camina uisa oquin unin ñu 'ati cara Nucèn Papa Dios cuèñia quixun 'unánan a banaxa quicésabi oquin 'aquin ca unin upí ñu 'aia quixun 'unanin. ¹⁹ Usa 'aish camina, 'èn cana an Nucèn Papa Diosan bana 'unáncéma unicama bèxuñusa 'aisha bèanquibucènu nicèsa 'icèbi a bana 'unánmiti 'ai quin. ²⁰ Moisésnèn cuèneo bana ca uisai cara judíos uni 'iti 'icè quiax aséjabi quia. A bana 'unani camina quin, 'èn cana an èñè ñucama 'unáncéma unicaman upí oquin cuanun 'unánmiti 'ain. ²¹ ¿Mitsun Nucèn Papa Diosan bana 'unánquin uni itsi 'unánmicè 'ixunbi caramina uisa cupí a bana quicésabi oquin 'aiman? ¿Mitsun, unin ca uni itsin ñu mëcamatima 'icè quixun caquinbi caramina uisa cupí mitsúnríbi ñu mëcamatin? ²² ¿Mitsux, aín xanuma 'ain ca uni itsin xanubè uni 'itima 'icè quíbi caramina uisa cupí mitsúnríbi min xanuma 'aínbi uni itsin xanubè 'in? ¿Diosma 'icèbi ax isa díos 'icè quixun unin cacè, a rabítí ca 'aisama 'icè quixunbi caramina uisa cupí anuxun usa ñu rabítí xubunu atsintancèxun anu 'icè ñu mëcamatin? ²³ Mitsux –'èn Moisésnèn cuèneo bana 'unáncè 'aish cana Nucèn Papa Diosan iscèx upí 'ai –quixun sináncè 'ixunbi a bana quicésabi oquin 'acéma 'ain ca uni itsin mitsun 'aia isquin sinánti 'icèn, –Nucèn Papa Diosan unis usai 'icè 'ain cana aín uni 'iisama tani –quixun. ²⁴ Aséjabi mitsu ñui ca Nucèn Papa Diosan bana cuèneo èsai quia: “Mitsux judíos unibu 'ixunbi ñu 'aisama 'aia isi ca judíosma unibunèx Nucèn Papa Diosmi 'atimati banaia”.

²⁵ Mitsun Nucèn Papa Diosan Moisésnèn cuèneo quicésabi oquin aséjabi 'acè 'ain ca mitsúxmi 'unántioraca ax asábi 'icèn. Usa 'aínbi ca a bana quicésabi oquinmi 'acéma 'ain, mitsúxmi 'unántioraca ax ñancáishi 'icèn. ²⁶ Usaríbi oquin ca unicama ax 'unántiocéma 'ixunbi ami catamèquin aín cuèñcésabi oquin 'acè 'icè Nucèn Papa Diosan upí isia, axa 'unántioracacè unimaca 'acésaríbi oquin. ²⁷ Usa 'ain ca an 'unántiocéma 'ixunbi Nucèn Papa Dios cuèñcésabi oquin 'acè uni a Nucèn Papa Diosan upí isti 'icèn. Isanan ca an 'unántiocè 'ixunbi Nucèn Papa Diosan bana 'unánquinbi a bana quicésabi oquin 'acéma unicama Nucèn Papa Diosan upíma isti 'icèn. ²⁸ 'Unántioracacè cupishima ca uni judío uni 'icèn. 'Imainun ca 'unántioracacè uni, ax 'unántioracacèishima aséjabi Nucèn Papa Diosmi catamécè 'iti 'icèn. ²⁹ Axa aín nuitu mëu upítí Nucèn Papa Diosmi sináncè uni ax ca aséjabi judío uni 'icèn. 'Unántioracacè uni ax ca Moisésnèn cuèñcésabi oquin aín namishi usoquin 'acè cupíma aín nuitu mëu Nucèn Papa Diosmi sináncè cupí aséjabi judío uni 'icèn. Usa uni ca unían upí isiamabi Nucèn Papa Diosan upí isia.

3

¹ ¿Usa 'ain cara judíos unimacax bètsi unimacasamaira 'ic? ¿Unántioracacè 'iti ax cara ñancáishima 'ic? ² Ca aséjabi usama 'icèn. Judíos unibu pain ca Nucèn Papa Diosan aín bana 'ináncèxa. 'Inánquin ca camabi unin 'unánun a bana judíos uni raírí cuèñcèmiacèxa. ³ ¿Bètsi bètsi judíos unicaman Nucèn Papa Diosmi sináncè 'ixunbi ñu 'aisama 'acè ax cara Nucèn Papa Diosan 'ucha 'ic? ⁴ Ca usama 'icèn. Uníxa aín quicèsa oquin 'ananbí cémèti 'aínbi ca Nucèn Papa Diosainshi aséjabi camabi ax quíásabi oquin 'aia. Usa 'ain ca Nucèn Papa Dios ñui aín bana cuèñcè èsai quia:

Camabi unin ca 'unánti 'icèn, min bana ca aséjabi upí 'icè quixun. Asábi cara quixun 'unántisa tanquin isquinbi ca min 'acè ñu asábiira isquin unin –mix camina upí 'ai –quixun 'unánti 'icèn.

⁵ ¿Nun nu ax cuèñcésabi oquin 'aia oquin, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírínèn Nucèn Papa Dios, ax ca aín sinan upíira 'icè quixun 'unáncè 'ain caranuna uisoquin sinánti 'ain? ¿An nu castícanè cupí ca Nucèn Papa Dios upíma 'icè quixun caranuna sinánti 'ain? Usai quicè banax ca unin abi sináncèsa 'icèn. ⁶ Usama ca. ¿'Atima ñu 'aiabi isèshicè 'ixun cara Nucèn Papa Diosan uisaxun anúan 'ati nètè sèñcèbètan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isti 'ic? ⁷ ¿Ami 'u, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírínèn Nucèn Papa Dios, ax ca aín sinachacè 'icè upí 'inun 'è castícania isquian uni raírínèn Nucèn Papa Dios ax ca aín sinan upíira 'icè quixun 'unáncè 'aínbi cara uisacasquin Nucèn Papa Diosan 'è castícania? –quixun sapi ca bètsi bètsi unin

sinania. ⁸ Usa 'ain caranuna uisacasquin ñu 'atima 'aiman?, Nucèn Papa Diosan sinan ca upí 'icè quixun unicaman 'unánun. Usai 'uchati ca asábi 'icè ca Pablo 'imainun abè 'icè unicama quia quiax ca bêtsi bêtsi uni nu 'atimoti sinani nu ñui quia. Usaía ax quicè unicama a ca Nucèn Papa Diosan 'uchoquin castícantí 'icèn.

Camáxbi cananuna 'uchañu 'ain, quicè bana

⁹ Nucèn Papa Diosan cara judíos unicama bêtsi unicamasama upíra isin? Usama ca. Cana mitsu can, judíosma unicama 'icésaribiti ca judíos unicamaribi aín sinan upíma 'aish 'uchañu 'icèn. ¹⁰ Nucèn Papa Diosan bana cuèñè ca quia:

An ñu upíshi 'acè uni ca 'aíma 'icèn, achúshirabi. ¹¹ An Nucèn Papa Diosan bana cuacè uni ca 'aíma 'icèn. Axa Nucèn Papa Diosan sinánmicè 'iisa tancè uni ca 'aíma 'icèn. ¹² Camabi unix ca Nucèn Papa Diosmi manúaxa. Ami manúxun ca 'atima ñu 'atishi sinania. An upí ñuishi 'acè uni ca 'aíma 'icèn. Achúshirabi ca 'aíma 'icèn. ¹³ Anu uni bamacè racáncè quini mapucéma 'ain ca anuax aín anècè chiquitia. Usaribiti ca 'atima uni aín cuèbínuaq bana 'atima 'imainun cémèi quicè bana chiquitia. Aín banan ca uni itsi ñui cémèia. Usaquin ca amia cémècè uni masá nuitumia. Aín banax ca runun cuèbínu 'icè muca, an uni paocè, usaribi 'icèn. ¹⁴ Usa 'aish ca uni itsi ñui 'atimati bananan uni itsimi nishi banaia. ¹⁵ Sinánñumasa 'ixun ca uni 'atishi sinania. ¹⁶ Uinu cara cuania anuxunbi ca 'atimati banaquin masá nuitumianan uni 'atimamia. ¹⁷ Ca uni itsibè nuibanani upiti 'iti 'unaníma. ¹⁸ Axa nun cushi 'aínbi ca Nucèn Papa Diosmi racuèti sinaníma.

¹⁹⁻²⁰ Usa banacama ca judíos unibunèn cuanun Nucèn Papa Diosan aín unicama cuèñèomicèxa quixun cananuna 'unanin. Aín bana 'ináncèma pain 'ixun ca Nucèn Papa Diosan judíos unicama ainan 'inun 'imiacèxa. Ainan 'imitancèxun ca uisaira cara ainan 'aish uni upí 'iti 'icè quixuan 'unánun aín bana judíos unicama 'ináncèxa. A bana isquin ca judíos unicamainshima camabi unin 'unánti 'icèn, uisairai 'i cara Nucèn Papa Diosan iscèx atun nuitu upíma 'icè quixun.

Cristomi catamècè unicamaxa Nucèn Papa Diosan iscèx 'uchañuma 'icè ñuicè bana

²¹ Moisésnèn usai judíos unicama 'iti cuèñèo bana 'acè cupíma Cristo cupíshi ca usaira oquin Nucèn Papa Diosan uni upí 'imia quixun ca bérí camabi unin upí oquin 'unánti 'icèn. Ca usai 'iti 'icè quixun ca Moisés 'imainun an Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuncè unicamanribi cuèñèocèxa. ²² Camabi uni an Jesucristomi catamèquin —aín quicésabi oquin ca 'èn 'uchacama tèreñti 'icè —quixun 'unáncè, acama ca Nucèn Papa Diosan upí isia. Jesucristomi catamècè cupíshi ca an judíos uni 'imainun judíosma uniribi upí isia. ²³ Camabi unix ca Nucèn Papa Diosan iscèx 'uchañu 'icèn. Upíra 'inuan Nucèn Papa Diosan unio 'aishbi ca usama 'icèn. ²⁴ Usa 'icèbi ca Jesucristo, camabi unin 'ucha cupí bama 'aian, cupíoima ami catamètiashi Nucèn Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tèreñquin uni 'uchañuma isia. ²⁵ Ami catamètia, uni aín 'uchacama tèrencè 'inun ca camabi unin 'ucha cupíma Cristo bamanun Nucèn Papa Diosan méníocèxa. An Jesucristo bamati ménío 'ixun ca béráma 'ia uniribi, axa sinanatia Nucèn Papa Diosan aín 'uchacama ashiquin manumiacèxa. Usaquin an 'á cupí ca camabi unin 'unánti 'icèn, Nucèn Papa Diosan ca asérabi upíra upí 'ixun an usai ca 'iti 'icè quixun méníocèxa. ²⁶ Usaribi oquin ca, Nucèn Papa Diosan Jesucristo bamati ménío 'ixun, béríribi axa Jesucristomi catamècè unicama aín 'uchacama tèreñquin manumia. Usaquin 'acè cupí ca camabi unin 'unánti 'icèn, asérabi ca Nucèn Papa Diosan upíra upí 'ixun an usai ca 'iti 'icè quixun méníocèxa oquin 'aia quixun.

²⁷ An usai ca uni 'iti 'icè quicè bana quicésabi oquin 'acè uni, ax sapi ca rabíti 'icèn, —'èn nuitu ca Nucèn Papa Diosan upí isia —quixun sinani. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamècè unin 'unania, —Jesucristo cupíshi ca Nucèn Papa Diosan 'è upí isia —quixun. Usaquin 'unani ca rabítima. ²⁸ Cananuna 'unanin, aín ñu upí 'acè cupíma, Jesucristomi sinani ami catamècè cupishi ca uni Nucèn Papa Diosan aín 'uchacama tèreñquin an iscèx upí 'inun 'imia quixun.

²⁹ Nucèn Papa Diosan cara judíos unicamaishi aín uni 'imianan judíosma unicamaribi aín uni 'imitima 'ic? Ca aturibi ainan 'imiti 'icèn. ³⁰ Nucèn Papa Dios ax ca achúshi 'icèn. An ca judíos unicama 'acésaribi oquin judíosma uniribi Jesucristomi catamècè cupíshi, an iscèx aín nuitu upí 'inun 'imia. ³¹ Jesucristo cupíshi cana 'èn 'ucha tèrencè 'aish Nucèn Papa Diosan iscèx upí 'ai quixun sinánquin caranuna Nucèn Papa Diosan bana Moisésnèn cuèñèo ax ca cuatima 'icè quixun sinánti 'ain? Usama ca. Jesucristomi catamètishi cananuna asérabi Nucèn Papa Diosan bana quicésabi oíra 'iti 'ai quixun cananuna unicama ñuixunin.

4

Amia catamètia Nucèn Papa Diosan Abraham upí isa

¹ Usa 'ain sapi cananuna quti 'ain, ¿uisa cupí cara nucèn rara Abraham a Nucèn Papa Diosan upí isacèx? ² Ain ñu 'acè cupía Nucèn Papa Diosan upí iscè 'aish ca Abraham —'èxbi cana upí 'ai —quiaux rabía 'ítsianxa. Usa 'aínbi ca Nucèn Papa Diosan iscèx, a cupía Abraham rabíti ñu 'aíma 'iacèxa. ³ Abraham ñui ca Nucèn Papa Diosan bana cuèñèò èsai quia: “Ami sinánquian, an ca aséribi aín quicèsabi oquin 'ati 'icè quixun 'unáncè 'aish ami catamècè cupí ca Nucèn Papa Diosan Abraham upí isacèxa”. ⁴ Usa 'ain ca ènèx èsa 'icèn. An uni ñu mèèxuncè uni a ca an ñu mèèmicè unin cupíoia. A curíqui ax ca 'inánshicèma 'icèn, ax ca aín ñu mèècè cupí 'ináncè 'icèn. ⁵ Usa 'aínbi ca axa ñu upí 'acèma 'aishbi, Nucèn Papa Diosan ca aín quicèsabi oquin 'aia quixun 'unani ami sináncè uni a Nucèn Papa Diosan ainan 'imia, an 'uchañu unibi ami catamètia ainan 'imicè 'ixun. ⁶ Upí ñu 'ananbi upíma ñu 'acè 'icèbi ca aín 'uchacama téréntancèxun Nucèn Papa Diosan uni upí isia. Usaquin iscè unix ca cuèènia quiaux ca David èsai quiacèxa:

⁷ Ui unicama cara Nucèn Papa Diosan téréntancè aín 'ucha manua, acamax ca chuáma tani cuèènia. ⁸ Ui unicama cara Nucèn 'Ibu Diosan aín 'ucha manuquin sinánmitècènia, ax ca chuámarua tani cuèènia.

⁹ ¿Judíos unicamaishi ñui cara David usai quiacèx? Usama ca. Judíosma unicamaxribi ca aín 'uchacama téréncè 'aish usai cuèènti 'icèn. Cananuna mitsu can, ax aín quicèsabi oquin ca Nucèn Papa Diosan 'ati 'icè quixun sinani ami catamècè cupí ca Nucèn Papa Diosan Abraham upí isacèxa. ¹⁰ ¿Uinsaran cara Nucèn Papa Diosan a upí isacèx? ¿'Unántioracacè 'icè cara Abraham Nucèn Papa Diosan upí isacèx? Usama ca. 'Unántioracacèma pain 'icèbi ca Nucèn Papa Diosan a upí isacèxa. ¹¹ Nucèn Papa Diosan ca Abraham ami catamètia an upí iscè cupía 'unántioracanun cacèxa. Usaquin Nucèn Papa Diosan Abraham cá cupí cananuna 'unanin, judíosma unicamax ca judíos unibu 'icésaribiti, 'unántioracacèma 'aishbi Nucèn Papa Diosmi catamècè 'aish Abrahamnèn rëbúnquisa 'icè quixun. ¹² Judíos unicamax Abraham 'iásaribiti 'unántioracacè 'aishbi ca axa Abraham 'iásaribiti Nucèn Papa Diosmi catamècècama axèshi aséribi Abrahamnèn rëbúnqui 'icèn.

An ca aín quicèsabi oquin nu ainan 'inun ièmiti 'icè quixun sináncè unishi ca Nucèn Papa Diosan ainan 'inun ièmia quicè bana

¹³ Nucèn Papa Diosan ca Abraham èsaquin cacèxa: “Mi 'imainun min rëbúnquicamax ca 'itsa 'aish 'ènan 'ianan 'èn mi 'inánti me anu 'iti 'icèn”. Axa usai ca uni 'iti 'icè quicè bana quicèsabi oquin 'acè cupíma aséribi ami catamècè cupishi ca Nucèn Papa Diosan usaquin Abraham cacèxa. ¹⁴ Usai ca uni 'iti 'icè quicè bana quicèsabi oquin 'acè cupíshi unicama Nucèn Papa Diosan iscèx upí 'aish ainan 'ain ca, ami catamècè cupíshi ca Nucèn Papa Diosan uni upí isia quicè bana ax cémè 'ítsianxa. Usa 'ain ca Nucèn Papa Diosan aín rëbúnqui ñuiquin Abraham cá bana ax ñancáishi 'ítsianxa. ¹⁵ Cananuna 'unanin, usai ca uni 'iti 'icè quicè bana atún cuati, a 'aíma 'ain ca anun uni 'uchoti bana 'aíma 'icèn. Usa 'aínbi ca usai ca uni 'iti 'icè quicè bana 'unáncè 'ixunbi axa quicèsabi oquin 'acèma 'aish uni 'uchocè 'iti 'icèn.

¹⁶ Usa 'ain ca Nucèn Papa Diosan Abraham 'imainun aín rëbúnquicamaxa atun ñu 'acè cupíma ami catamètisíhi aséribi ainan 'iti mëníocèxa. Judíos unibu, an atun cuati bana quicèsabi oquin 'acè, a unicamaishima, uicamax cara Abraham 'icésaribiti Nucèn Papa Diosmi catamètia, a camabi ca Nucèn Papa Diosan ainan 'inun 'imia. Usa uni 'aish cananuna nucamaxribi Abrahamnèn rëbúnquisa 'ain. ¹⁷ Nucèn Papa Diosan bana a ñuiquin cuèñèò ax ca èsai quia: “Mi cupía min rëbúnqui 'itsaira 'inun cana mi aín rarami 'inun 'imín”. Usaquin ca Nucèn Papa Diosan amia catamècè 'ixun Abraham cacèxa. Nucèn Papa Dios ax ca an uni bamacèbi tsótécènun baisquimiti 'ianan an aín sinánèinshi, 'aíma 'icèbi, ñu uníocè a 'icèn.

¹⁸ Nucèn Papa Diosan “Min rëbúnqui ca 'aisamaira uni 'iti 'icè” quixun cacèxun ca Abrahamnèn sináncèxa, Nucèn Papa Diosan 'è cacèsabi oi ca 'èn rëbúnqui 'aisamaira 'iti 'icè quixun. Uisai cara usai 'iti 'icè quixun 'unánquimabi ca ami catamèquin, Nucèn Papa Dios quicèsabi oi ca 'iti 'icè quixun sináncèxa. ¹⁹ Abraham cien baritiañausa 'aish cushima 'imainun ca aín xanu Sara axribi xèni 'aish tuatisama 'iacèxa. Usa 'ixunbi ca Abrahamnèn —uisa 'aish carana bèchicèñu 'iti 'ai —quixun 'unánquimabi —Nucèn Papa Diosan 'è cacèsabi oi ca aséribi 'iti 'icè —quixun sináncèxa. ²⁰ Usai ca 'ítima 'icè quixun sinánquima, Nucèn Papa Diosan ca aséribi aín quicèsabi oquin 'ati 'icè quixun sinani ami catamèquin ca Abrahamnèn Nucèn Papa Dios rabiacèxa. ²¹ Rabiquin ca, an ca aséribi cushi 'ixun ax quicèsabi oquin ñu 'ati 'icè quixun sináncèxa. ²² Usai 'ía ax ami catamècè cupíshi ca Nucèn Papa Diosan Abraham aséribi upí uni 'icè isacèxa.

²³ An iscèx ca ami catamècè cupí Abraham upí uni 'icè quixun cuèñèomia 'aínbi ca a banax Abrahamishi ñuiquinma, ²⁴ nuribi ñuiquin Nucèn Papa Diosan aín uni cuèñèomia 'icèn. Usa 'ain cananuna Nucèn Papa Dios, an Nucèn 'Ibu Jesús bamacèbi baisquimia, an ca ami catamècè cupíshi nu upí isia quixun 'unánti 'ain. ²⁵ Nucèn Papa Diosan ca nun 'uchacama

tërëncë 'aishnu upí 'inúan bamanun 'imitancëxun Jesucristo baísquimiacëxa. An usoquin 'á 'ainnu ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan nu upí isia.

5

Jesucristomi catamëcë cupía uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish xënbua 'ainbi abë 'iti bana

¹ Usai nux Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'icë, a cupí ca Nucën Papa Diosan nu upí isia. Usaquian iscëx cananuna abë upí 'ain, Jesucristo cupí. ² Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nu ainan 'inun 'imia quixun 'unanin. Usoquin 'unani cuëënquin cananuna, nux cananuna Nucën Papa Diosnan 'aish ain nëtënu abë 'iti 'ai quixun 'unanin. ³ Usaquin sinánquin cananuna uisai cara ñu 'icëbëtanbi ami sinánti ëníma cuëënin. Cananuna 'unanin, tëmëraquinbi tanshiquin cananuna upiti Jesucristomi catamëti 'unánti 'ai quixun. ⁴ Tëmërañbi an 'imicëx masá nuitutima ami catamëcë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. An iscëx upí 'ixun cananuna 'unánti 'ain, asérabi cananuna ain nëtënu abë 'iti 'ai quixun. ⁵ An ca –asérabi camina 'ëbë 'iti 'ai –quixun caquin nu paraníma. An ca ain Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun nu 'inánxa. Nubë 'ixun ca nu 'unánmia uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibatia quixun. An ca asérabi nu nuibatia quixun 'unánquin cananuna, nux cananuna asérabi ain nëtënu abë 'iti 'ai quixun 'unanin.

⁶ Nucën Papa Diosan nu nuibaquin mëníosabi oi ca, nuxbi nun 'ucha tërëni iëtima 'ainbi Cristo ain bamati nëtë ucëbë, unicaman 'ucha tërënux bamacëxa. ⁷ Uinu 'icë uníxbi ca bëtsi uní cupí bamatima 'icën, ax upí uní 'ainbi. Usa 'ainbi sapi ca asérabi upí uní 'icë axa bamati rabanan cuni bëtsi uní bamati 'icën. ⁸ Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan nuxnu 'uchañu 'icëbi nu nuibaquin nun 'ucha tërënuxa Cristo bamanun mëníocëxa. Usaquian mënío sinánquin cananuna 'unanin, uisaira oquin cara nu nuibatia quixun. ⁹ Cristo bama cupí nun 'ucha tërëncë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'aish cananuna anúan Nucën Papa Diosan camabi unín ñu 'acë isti nëtën an iscëx upí 'aish asérabi 'uchocëma 'iti 'ain. ¹⁰ Nuxnu 'atimaquinshi sinani ami sináncëma 'icëbi ca ain Bëchicë bama cupí Nucën Papa Diosan nun 'ucha tërëñquin nu nuibaquin ainan 'imíaxa. Nu nuibaquin ainan 'imicë 'icë ca Jesucristo bamaxbi baísquicë ax nubë 'ixun nuxnu asérabi upí 'inun nu 'imia. ¹¹ Usaquin 'imicëx cananuna –Nucën 'Ibu Jesucristo a cupí cana Nucën Papa Diosnan 'aish abë upí 'ai –quixun 'unani cuëëinra cuëënin.

Adán 'iá 'imainun Jesucristo usai 'iá bana

¹² Usa 'ain ca an pain ñu 'atima 'á achúshi uni a cupíshi camabi unín ñu 'atima 'ati 'unánquin 'aia. Ain 'ucha cupí ca a uni bamacëxa. A uníxa 'atima ñu 'atancëx bama 'ain ca camabi uní atun 'ucha cupí ain bamati nëtë ucëbë Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. ¹³ Unían ax quicësa oquin 'atí bana 'aíma pan 'ainbi ca unín ñu 'atima 'ati 'unáncëxa. Usa 'ainbi ca ax quicësabi oquin 'atí bana 'aíma 'ain, anun uní 'uchoti bana 'aíma 'iacëxa. ¹⁴ Usa 'ainbi ca Moisés 'aíma pan 'ain Adanën rëbúnquicama 'uchatancëx bamacëxa, Adanëxa Nucën Papa Diosan cacësa oi 'íma 'uchásari 'imabi. Adán cupía camabi uní 'uchacë 'ainbi ca axa a caxu utí a cupíra camabi unín 'ucha tërëncë 'iti 'icën.

¹⁵ Adán cupía unicama 'uchañu 'ainbi ca Nucën Papa Diosan a 'uchacama tërëncë 'inun mëníocëxa. Adanëxa Nucën Papa Diosmi 'uchacë cupí ca 'aisamaira uní Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. Usa 'ainbi ca achúshi uní, Jesucristo, a cupía 'aisamaira uní cupíoima abë nëtëtímoi 'inun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ¹⁶ Achúshi uníxa 'ucha cupí ca camabi uní Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacëxa. Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama 'itsaira 'icëbi acama tërëñquin nëtëtímoi abë 'inun uní iémia, cupí ñucáquinmabi. Adanëxa 'uchatancëx bama 'aian camabi uní usaribiti 'ucha 'ainbi ca Cristo cupíra, atun 'uchacama tërëncë 'aish, abë upí 'inun Nucën Papa Diosan uní iémia. ¹⁷ Achúshi unía 'uchá cupí ca camabi uní 'uchañu 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. Usa 'ainbi ca uicama cara Nucën Papa Diosan nuibaquin atun 'ucha tërëñquin upí isia, acamax Jesucristo cupí bëtsi sinánñu 'ixun, upí ñu 'atancëx Nucën Papa Diosbë nëtëtímoi ain nëtënu 'iti 'icën.

¹⁸ Eñëx ca ésa 'icën. Adán cupía camabi uní 'uchocë 'ainbi ca Nucën 'Ibu Jesucristonën bamaquin camabi uníxa 'uchocëma 'ianan Nucën Papa Diosnan 'inun mëníocëxa. ¹⁹ Achúshi uní, Adán, axa Nucën Papa Dios quicësabi oi 'iáma cupí ca 'aisamaira uní 'uchañu 'icën. Usa 'ainbi ca bëtsi uní, Jesucristo, axira Nucën Papa Dios quicësabi oi 'iá cupí 'aisamaira uní Nucën Papa Diosan upí isia.

²⁰ Unían –nux cananuna 'uchañuira 'aish upíma 'ai –quixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan uisai cara uní 'iti 'icë quicë bana Moisés cuëñëomiacëxa. 'Uchañuira 'icëbi uní nuibairaqin ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama tërëncë 'inun mëníocëxa. ²¹ Usoquin mëníocëx ca camabi uní ain 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'aishbi Nucën 'Ibu

Jesucristo cupí aín 'ucha tērēncē 'ianan bētsi sinánñu 'ixun upí ñu 'atancēx Nucēn Papa Diosan nētēnu abē xēnibua 'aínbi 'iti 'icēn.

6

Ainan 'aish 'uchatēcēnuxma Cristo cupí Nucēn Papa Diosan 'iti bana

¹ ¿Nux 'uchañuira 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan Jesucristo cupí nu upí isia quixun sinani caranuna uisari quti 'ain? ¿Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin nux 'ucha tērēntēcēnun caranuna amiribi amiribi 'uchati 'ain? ² Usama ca. Nun 'ucha cupí Jesucristo bama 'ain cananuna nux 'uchatēcēnuxma abē bamacēsa 'ain. Usa 'aish cananuna unin bamaquin aín 'ucha ashiquin ēncēsa usaribi 'ain. ¿Usa 'aish caranuna uisa cupí 'uchaíshi tsóti 'ain? ³ Cananuna usai 'itima 'ain. ¿Jesucristonēn uni ax ca nashimicē 'aish 'uchatēcēntimoi Cristobē bamacēsa 'icē quixun caramina 'unaniman? ⁴ Nux nashimicē 'aish cananuna Jesucristo, nun 'ucha cupí bama 'ain 'uchatēcēntimoi abē bamacēsa 'ian. Usa 'aish cananuna bamacēbia Nucēn Papa Diosan Jesucristo, aín cushínbi baísquimia cupí, usaribi 'aish bētsi sinánñu 'ianan bēráma 'icēsai 'itēcēntima oquin Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ain.

⁵ Nubēa Cristo 'ain cananuna abē bamacēsa 'aish axa bamatancēx bētsi 'inun baísquicēsari 'iti 'ain. ⁶ Cananuna 'unanin, Cristonanma pain 'ixun cananuna ēnquinma nux cuēēncēsa oquinshi ñu 'atima 'acēn. Usa ñu sinántēcēnuxunma cananuna Cristobē bamacēsa 'ixun 'uchati sinántēcēntima 'ain. Uní bamacē an ca ñu 'aisama 'ati sinántēcēnima. Usaribi oquin cananuna nux Cristobē bamacēsa 'ixun ñu 'atima 'atēcēnti sinántima 'ain. ⁷ Usa 'aish cananuna unían bamaquin aín 'ucha ashiquin ēncēsa usaribi 'ain. ⁸⁻⁹ Cananuna 'unanin, bamaxbi baísquia 'aish ca Cristo únsaran nētēnbi bamatēcēntima 'icēn. Axa bamatēcēnti ca 'aíma 'icēn. —Usa ca —quixun 'unánquin cananuna ēsaquinri 'unanin, nun 'uchacama ēni Cristobē bamacēsa 'aish cananuna abē baísquicēsa 'aish xēnibua 'aínbi abē 'iti 'ain. ¹⁰ Cristo ax ca camabi unían ñu 'atima 'acēcama nētēnux achúshitishi bamacēxa. Bamatancēx, bamatēcēntimoi baísquia 'aish ca ax Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oíra 'ia. ¹¹ Usaribiti 'aish mitsux Cristobē bamacēsa 'ixun mitsun 'ucha ashiquin ēncē 'aish, abē baísquicēsa 'aish Jesucristo 'icēsari 'icēsari Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oíra 'iti 'ain.

¹² Usa 'ixun camina 'uchañu 'aish 'atima sinánñu 'ixun mitsun sináncēsa oquinshi 'aisama ñu 'atima 'ain. ¹³⁻¹⁴ Cristonanma 'ixun uisa ñu cara 'atima 'icē quixun 'unánquinbi 'á 'aíshbi camina Cristo cupí Nucēn Papa Diosan uni 'aish usai 'iman. Usa 'aish camina mitsux Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'ía 'aíshbi bēri aín uni 'aish ax cuēēncēsabi oi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu 'aisama 'aquinma Nucēn Papa Dios cuēēncē ñuishi 'ati 'ain.

An ñu mēemicē unin uni ñu mēēxuncēsari oquin 'uchañu unin ñunshin 'atimanēn 'apu ñu mēēxuncē bana

¹⁵ ¿Axa quicēsabi oínu 'iti bana quicēsabi oquinu 'acē cupíma ami catamētiaishi ca Nucēn Papa Diosan 'ēn 'uchacama tērēnti 'icē quixun sinánquin, caranuna amiribi amiribi 'aisama ñu 'atēcēnti 'ain? Cananuna 'atima 'ain. ¹⁶ Camina upí oquin 'unanin, mitsun uni itsi —'ēx cana min uni 'iisa tani —quixun catancēxun camina aín uni 'ixun ax quicēsabi oquinshi ñu 'axunti 'ain. Usaribiti ca uni ñunshin 'atimanēn 'apu cuēēncēsa oquinshi 'acē 'aish aín uni 'icēn. Aín uni 'aish ca Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'icēn. Usa 'aínbi ca uni itsix Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'acē 'aish aín uni 'ianan an iscēx upí 'icēn. ¹⁷⁻¹⁸ Mitsux ñunshin 'atimanēn 'apu cuēēncēsa oquinshi 'acē 'ía 'aíshbi camina bēri usama 'ain. Camina a aín unicaman mitsu 'unánmicē bana Cristo ñuicē sinánan a bana quicēsabi oquin 'ain. Mitsun ñu 'atima 'ácama ēncē 'ixun camina Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin ñu upíshi 'ain. Usaquinmi 'aia mitsu 'unánquin cana cuēēnquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Mitsúxmi unin sináncēsa oquin sináncē 'icē cana mitsúnmi cuaisa banáinshi mitsu ñuixunin. Bēráma camina mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu 'atima 'atishi sinánquin usoquinshi 'acēn. Usoquin 'á 'ixunbi camina bēri mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu upíshi 'ati sinánquin usoquinshi 'ati 'ain, usaquinmi 'acēbēa Nucēn Papa Dios cuēēnun.

²⁰ Ñu 'atima 'atishi sináncē 'ixun camina mitsun bēráma Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ati sinánma 'ain. ²¹ Nancábi camina usa ñu 'acēn. Mitsúxmi usai 'ía sinani camina bēri rabinin. Usa ñucama 'ati an ēncēma unix ca usabi 'aish ashiti Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'icēn. ²² Mitsúnmi ñu 'atima 'atēcēnuxunma 'anun Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ixun camina ax cuēēncēsabi oquin 'ain. Usoquin 'aia ca Nucēn Papa Diosan mitsu an iscēxmi upí 'inun 'imia. 'Imianan ca nētētimoimi abē 'inun mitsu 'imia. ²³ Aín 'ucha cupí ca uni iētimoí bamati 'icēn. Usa 'aínbi ca axa aín 'ucha tērēnun Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcē unicama a abē xēnibua 'aínbi 'inun Nucēn Papa Diosan iémia.

7

Usai ca uni 'iti 'icë quicë bana

¹ Ën xucëantu, mitsúnribi a bana 'unáncë 'ixun camina 'unanin, bamacéma pain 'ixuinshi ca unin atúan ax quicësabi oquin 'ati bana axa quicësabi oquin 'ati 'icë quixun. Bamaxun cuni ca a bana quicësabi oquin 'atima 'icën. ² Ësa ca. Nun ax quicësabi oquin 'ati bana ca quia, bënëñu xanun ca ain bënë bamacéma pain 'icë éntima 'icën. Ain bënë bamacëbë cuni ca bënutisa tani bënuti 'icën. ³ Ain bënë bamacéma 'aian bëtsi unibë 'iti ca 'ucha 'icën. Usa 'ainbi ca ain bënë bamacëbëtan 'aisa tanquin uni itsi bënëoti 'icën. Usaquian bënëoti ca 'uchama 'icën. ⁴ Ën xucëantu, usaribi camina mitsux 'ain. Usai uni 'iti bana quicësa oíshi 'iá 'aishbi camina béri abë axa bamaxbi baísquicë Cristo ami catamëti, ain bana quicësabi oíshi 'in. Usa 'ixun camina ax cuëencësabi oi 'iquin Nucën Papa Dios cuëenmin. ⁵ Ainanma pain 'aish nux cuëencësabi oi 'iquin cananuna, ñu 'atima 'ati ca 'aisama 'icë quicë bana 'unánxunbi nun sinan upíma 'ixun, usa ñu 'acën. Usa ñu 'acë 'aish cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ⁶ Usai 'iá 'aishbi cananuna nun, ax quicësabi oquin 'ati bana axa quicësabi oquin 'acë cupíma, Cristomi catamëtishi ainan 'ixun ain Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun bëtsi oquin sinánquin Nucën Papa Dios cuëencësabi oquinshi 'ain.

Nun sinán upíma cupí cananuna 'atima ñu 'ai quicë bana

⁷ A bana, uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, a banacama ca asábi 'icën. A bana 'aíma 'ain cananuna uisa ñuxira cara 'atima 'icë quixun 'unánma 'itsían. A bana 'mix camina bëtsi unin ñu mínan 'inun cuëencë 'itima 'ai' quicëma 'ain cananuna usai 'iti ca 'aisama 'icë quixun 'unánma 'itsían. ⁸ A bana usai ca uni 'itima 'icë quicë, ax asábi 'ainbi cananuna nun sinan upíma 'aish, a bana 'unáncë 'aishbi usai 'icë cupí 'uchoti 'iacën. A bana, usai ca uni 'itima 'icë quicë, ax 'aíma 'ain ca anun nu 'uchoti bana 'aíma 'itsíanxa. ⁹ Ën uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë bana 'unánma 'ixun cana ñu 'aisama 'aquinbi usaquin 'ati ca 'aisama 'icë quixun 'unánma 'ain. Usai 'itancëxunbi cana a bana 'unáncën. 'Unánquin cana ñu 'atima 'ati ax ca 'uchaira 'icë quixun 'unánxunbi 'acë 'aish 'ën 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ¹⁰ Ësa ca. A isía ax cuëencësabi oi, usai ain uni 'inuan Nucën Papa Diosan 'inan bana, ax quicësabi oi 'icëma cupí 'uchocë 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. ¹¹ A bana quicësabi oquin 'ai cana 'uchatima 'ai quixun sinánbi a bana quicësabi oíra 'icëma 'ixun cana, uisaira canana 'uchai quixun sinani bënëacën. A bana asábi 'ainbi a bana cupí 'uchocë 'aish cana Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën.

¹² Usa 'ain cananuna 'unanin, nun ax quicësabi oquin 'ati banax ca upí 'icën, a bana uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, ax ca aséribi upí 'icën. ¹³ ¿A bana aséribi upí 'ainbi caranuna a bana cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'ain? Usama ca. Nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ai cananuna Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacën. Usai 'iquin cananuna 'unáncën, 'uchati ca 'aisama 'icë quixun. Usa 'ixun cananuna uisa ñu cara upí 'icë, uisa ñu cara 'aisama 'icë quicë bana axa aséribi 'ainbi ax quicësabi oquin 'acëma 'aish cananuna 'aisama 'ai quixun 'unáncën.

¹⁴ Cananuna 'unanin, a bana uisa ñu cara 'ati 'icë, uisa ñu cara 'atima 'icë quicë, ax ca upí 'icë quixun. A bana asábi 'ainbi cananuna Jesucristonanma 'aish nun sinan 'aisama 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncën. ¹⁵ Upí ñu 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. A 'aquinma cananuna a nun 'aisama tancë ñu a 'ain. Uisa 'ixun carana 'ën a 'aisa tancë ñu upí 'aquinma a 'ën 'aisama tancë ñu 'atima a 'ai quixun cana 'unaniman. ¹⁶ Ñu 'aisama 'acë 'ixunbi, usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë quicë bana 'unánquin, 'ën usa ñu 'aisama tania isquin ca unin 'unánti 'icën, 'ën sináncëx ca a bana upí 'aish cuati 'icë quixun. ¹⁷ 'Aisama tanquinbi cananuna ñu 'atima 'ain, nun sinan upíma cupí. ¹⁸ Ënëx ca ésa 'icën. Cananuna 'unanin, nun sinan upíma 'ixun cananuna ñu upí 'atima 'ain. Ñu upíshi 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. ¹⁹ Nun 'aisa tancë ñu upí a cananuna 'aiman. Nun 'aisama tancë ñu 'atima a cananuna 'ain. ²⁰ Nun ñu 'atima 'atécënsama tanquinbi 'acë ax ca nunbi cuëenquin 'acëma 'icën. Nun sinan upíma 'ixun 'acë ca ax 'icën.

²¹ Nun 'unáncëx ca ésa 'icën: Ñu upíshi 'ati sinánquinbi cananuna bënëñquinshi ñu 'atima 'atécënin. ²² Nun nuitu mëu cananuna aséribi Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'aisa tanin, axa usáinu 'inun quicë bana ca upí 'icë quixun 'unánquin. ²³ Usaquin 'unánquinbi cananuna nun sinan 'atima 'ixun bëtsi oquin sinanin. Usaquin sinánquin cananuna ñu 'atima 'atécënti sinanin. Sinántancëxun cananuna 'atécënin.

²⁴ Usa 'aish cananuna masá nuituirai sináncasmáin. ¿Nun sinan upíma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaima 'inun cara uin nu iëmiti 'ic? ²⁵ An nu iëmiti ax ca Nucën Papa Dios 'icën, Nucën 'Ibu Jesucristo cupí. An ca nu iëmiti 'icë quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun cain. Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ati 'ixunbi

cananuna nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ain. Usaquin 'axunma 'anun ca Nucën Papa Diosainshi nu iémiti 'icën.

8

Aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxa Nucën Papa Diosan unicama bëtsi sinánñu 'iti bana

¹ Usa 'ain ca uicamax cara Cristo Jesús abé 'icë, acama Nucën Papa Diosan 'uchoima. Usa unicamax ca Cristonanma uni 'icësaí ax cuëencësarishi 'ima, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'ia. ² Nuxnu ami catamécë 'aish Cristo Jesúsbé achúshisa 'icë ca aín Bëru Ñunshin Upí nubê 'ixun ñu 'atima, a 'aia uni Nucën Papa Diosbé 'itimoi bamati, a 'atëcënxunma 'anun nu 'imiäxa. ³ Uisa ñux cara 'ati 'icë, uisa ñux cara 'atima 'icë quicë bana a 'unánquinbi ca aín sinan upíma 'ixun unin a bana quicësabi oquin 'atima 'icën. Usa 'aínbi ca unían a bana quicësabi oquin 'anun quixun Nucën Papa Diosan aín Bëchicë, nusaribi uni 'inun, xuacëxa. Xutancëxun ca aín Bëchicë, 'uchañuma 'aishbia camabi unin 'ucha cupí bamanun 'imiquin uni, aín 'uchacama téréanan 'uchatëcëanxma 'inun mëníocëxa. ⁴ Nuxnu uisa ñu 'ati cara upí 'icë quicë banaxa quicësabi oquin 'anan, nunbi 'atima ñu 'ati sinánquinbi tënëquin a 'aíma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi 'inun ca aín Bëchicë bamanun Nucën Papa Diosan 'imiacëxa.

⁵ An Jesucristomí sinánquinma aín cuëencësa oquinshi 'ati sináncë unin ca ënë nētēnu 'icë ñuishi 'ati sinania. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomí sináncë unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun an sinánmicësabi oíshi 'iti sinania. ⁶ An Nucën Papa Dios cuëencësoi 'iti sinánquinma ënë nētēnu 'icë ñuishi sináncë uni, ax Nucën Papa Diosnanma 'aish abé 'itimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oíshi 'iti sináncë uni, ax Nucën Papa Diosbé upí 'aish abé nētētümü tsóti sinani chuámarua tani cuëenia. ⁷ An ënë nētēnu 'icë ñuishi sináncë uni an ca Nucën Papa Dios cuëencësaí oi 'iti sinanima. Usa 'ixun ca asérábi aín bana 'unáncëma 'aish ami nishcësa 'ixun añu ñu cara 'aisa tania a ñu 'aia. Usaquin 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaisama tanan a bana quicësabi oquin 'aíma. ⁸ Usa 'ain ca axa ënë nētēnu 'icë ñuishi sinani atun cuëencësa oíshi 'icë unicama an Nucën Papa Dios cuëemima.

⁹ Usa 'aínbi camina mitsux usama 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubê 'ain camina an ënë nētēnu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa oquin sinánquinma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquinshi sinanin. Uicamax cara aín Bëru Ñunshin Upíñuma 'icë, acamax ca Cristonanma 'icën. ¹⁰ Aín 'ucha cupí ca camabi uni bamaia. Usa 'aínbi camina mitsux, Cristo mitsubê cupí, Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'ain ca mitsun namíxa bamacëbëbi mitsun bëru ñunshin bamatimoi Nucën Papa Diosbé 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Dios, an Jesús bamacëbi baísquimia, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubê 'ixun ca an Cristo Jesús bamacëbi baísquimia anbí mitsuribi bamacëbi Cristo utëcëncëbëtan baísquimiti 'icën, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubê 'ain.

¹² 'En xucëantu, mitsu cana cain, nux Jesucristonan 'aish aín Bëru Ñunshin Upí nubê 'ain cananuna ënë nētēnu 'icë ñuishi sinani nux cuëencësa oi 'itima 'ain. ¹³ Axa ënë nētēnu 'icë ñuishi sinani aín cuëencësa oíshi 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish abé 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin ñu 'atima 'ati encë uni, ax cuni ainan 'aish Nucën Papa Diosbé 'iti 'icën.

¹⁴ Uicaman cara an sinánmicëxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin 'aia, acamax ca asérábi Nucën Papa Diosan bëchicë 'icën. ¹⁵ Usa uni camina mitsux 'ain. Mitsu aín bëchicë 'imiquin ca Nucën Papa Diosan mitsuxmi bëräma 'iasaribiti mitsun 'ucha cupí ami racuëtëcënun 'imicëma 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upí an ca, ainan 'aish cuëenquinu Nucën Papa Dios, Paponun nu 'imia. ¹⁶ Aín Bëru Ñunshin Upitanbi ca nun nuitu mëxun nu 'unánmia, nux cananuna asérábi Nucën Papa Diosan bëchicë 'ai quixun. ¹⁷ Aín bëchicë 'icë ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin nu 'aquianan aín nētēnu abé 'inun nu 'imiti 'icën. Ainan 'icë ca Nucën Papa Diosan Cristosaribi nu 'imiti 'icën. Cristonan 'ixunu tēmëraqinbi ax cuëencësaí oquin 'ati encëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nuribi aín quicësabi oquin aín nētēnu Cristobê 'inun nu 'imiti 'icën.

¹⁸ 'En cana —asérábi ca usai 'iti 'icë —quixun 'unanin. Ënë nētēnuax Cristonan cupí tēmëracë 'ixunbi cananuna Cristobê aín nētēnu 'aish cuëenquin —'en tēmëratí ca asábi 'iaxa —quixun sinánti 'ain. ¹⁹⁻²⁰ Cristo utëcëntamainun ca axbi 'iti 'aishmabi, usai 'itioquian Nucën Papa Diosan mëníosabi oi camabi ñu tēmëranan cëñutia. Unin 'ucha cupí usai tēmëranan chëquiti 'ixunbi ca camabi ñu 'imainun camabi unínribi anúinra 'aímai tēmëranan chëquiti nētë cainia. ²¹ A nētë ucëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín bëchicëcama cuëeni Cristosaribi 'inun 'imiti 'icën. 'Imianan ca camabi ñuxa chëquitëcënunma ió 'imiti 'icën. Uisairai cara Nucën Papa Diosan bëchicëcama Cristosaribi 'iti 'icë quixun ca camabi ñu, a Nucën Papa

Diosan unio, an istisa tanquin Nucën Papa Diosan atu isminun quixun bënëquin cainia. ²² Cananuna 'unanin, nētē ióflu a pain unioçéxbi uni 'ucha cupia camabi ñu, uniribi, tēmēranan chēquiti oquin Nucën Papa Diosan 'imiá 'aish ca bēri usai 'ia quixun. Usa 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan iótoçēñun cainia, anun bacēnti nētēan xanun tēmēraqin aín bacēnti cañcē, usaribi oquin. ²³ Camabi ñun a Nucën Papa Diosan iótoçēñun cañmainun cananuna nunribi Nucën Papa Diosan nu iótoçēñun bënëquin cainin. Nucën Papa Diosan nu aín Bēru Ñunshin Upí nubē 'inun 'ināncē 'ain cananuna 'unanin, an ca aséribi camabi aín bana quicēsabi oquin nu 'imiti 'icē quixun. Usaqin 'unānquin cananuna nun aín bēchicē 'aish aín nētēnu bētsi namiñu 'iti cainin. ²⁴ Nux Cristomí catamēti ainan 'aish abē nētētímoi tsónun iémiquin ca Nucën Papa Diosan uisoquin cara nu 'imiti 'icē quixun isnuxun cañnu nu iémiaçéxa. Nua camabi an cacēsabi oquin 'imicē 'ixun cananuna, bētsi cananuna 'iti 'ai quixun sinānquin cañtsianxma. ²⁵ Usa 'aímbi cananuna usaqin nu 'imicēma pain 'ixun usai 'iti cainin. Cananuna –bētsi cana 'iti 'ai –quixun sinānquinbi uisa caranuna 'iti 'ai quixun 'unānquinmabi a isnuxun –aséribi ca usai 'iti 'icē –quixun cuēñquin cainin.

²⁶ Uisa caranuna 'iti 'ai quixun isnuxun cainia ca Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí an nuxnu tēmēraibi nu 'aquinia. An nu 'aquinun quixun caquinbi cananuna uisaquin cai carana Nucën Papa Diosbē banati 'ai quixun upí oquin 'unaniman. Usa 'aímbi ca Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí anbi nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Usoquin nu 'aquinquin ca nun nu a Nucën Papa Dios ñucácēma banacama a nu ñucáxunia. ²⁷ An ca Nucën Papa Dios cuēñcēsabi oquin aín unicama a ñucáxunia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios, an camabi unin nuitu mēu sināncē ñu 'unāncē, an uisa ñu cara aín Bēru Ñunshin Upitan nu ñucáxunia a cuatia.

Uisai cara ainan 'inun Nucën Papa Diosan caiscē unicama 'iti 'icē quicē bana

²⁸ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uisa ñu cara 'ia abi, ax ami sināncē unicamaxa an 'aquincēx, upí 'inun mēníoxunia, atúan ax cuēñcēsabi oquin ñu 'amainun. A unicama ax cuēñcēsabi oquin ainan 'inun sinānmicē 'ixun ca Nucën Papa Diosan usaqin 'aia. ²⁹ Uí unicama cara ainan 'iti 'icē quixun 'unānquin ca Nucën Papa Diosan aín Bēchicēñéxa aín unicaman cushi 'inun atux aín Bēchicē 'icēsaribiti 'inun mēñocéxa. ³⁰ Uicamax cara usai ainan 'iti 'icē quixun 'unānquin ca Nucën Papa Diosan acama an sinānmicēxa ami catamētia atun 'uchacama tērēnquin ainan 'imíaxa. 'Imiquin ca atux aín nētēnu abē 'iti 'imíaxa.

³¹ ¿A ñucama sinānquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan bēruāncē 'icē ca an ēncēma 'icē úmbi uisashi cara oquinbi a nubē énanamíma. ³² An ca –'ēn Bēchicē ca bamatíma 'icē –quiquinma nun 'uchacama cupía bamanun éñē nētēnu aín Bēchicē xuacéxa. Usa 'ixun ca aín Bēchicē cupínu nux upitax tsónun nu 'imianan anun nu upitax tsóti ñucamaribi nu 'inánti 'icēñ. ³³ ¿An ainan 'inun caiscē unicamaxa an iscēx upí 'ain cara uin Nucën Papa Dios –min unix ca 'uchaxa –quixun cati 'ic? Usaqin cacéxunbia an –ax ca 'uchañuma 'icē –quixun cati ca Nucën Papa Dios 'icēñ. ³⁴ ¿Uin cara nu 'uchoti 'ic? Cristo bamacēbia Nucën Papa Diosan baísquimicē, an ca aín nētēnu abē 'Apu 'aish aín mēqueu 'ixun, nu Nucën Papa Dios ñucáxunia. Ñucáxuncē 'ixun ca an aséribi nu 'uchotíma 'icēñ. ³⁵ ¿Uinu 'icē unin cara Cristocēñun nu énananmiti 'ic? Ca 'atíma 'icēñ. Nuxnu tēmēranan masá nuituanan bētsi unin bētsi bētsi ocē 'ianan 'acēñuma 'ianan chupañuma 'ianan bamatísa 'ianan unin 'aisa tancē 'iti, a ñucamaribi ca Cristocēñun nu énananmitíma 'icēñ. ³⁶ Ésai ca Nucën Papa Diosan bana cuēñeo quia:

Nuxnu minan 'icē ca unin numi nishquin nuibaquinma nu bētsi bētsi oia. 'Aracacē ñunacama 'anuxun 'acēsa oquin ca nu 'aisa tanquin bētsi bētsi oia.

³⁷ Usa ñu 'icēbētanbia Cristonēn nu nuibaquin cushiocēx cananuna ami catamēti éñíma amiira cushiñ, tēmēracēma pain 'aíshnu 'icēsamairai. ³⁸ Usa 'ain cana aséribi 'unanin, Nucën Papa Dioscēñun an nu énananmiti ñu ca 'aíma 'icēñ. Nux bamati 'imainun nun tsóti 'imainun ángelcama 'imainun ñunshin 'atimacama 'imainun uisa cushi cara, acama 'imainun axa bēri uisai cara 'icē uisa ñucama cara, 'imainun axa uisai cara 'iti, a ñucamanbi ca Nucën Papa Dioscēñun nu énananmitíma 'icēñ. ³⁹ Ñunshin 'atimanēn 'apucama 'imainun, uisa ñunshin cara, acama 'imainun éñē nētēnu 'icē 'apucamaribi 'imainun axa naí manámi 'icēcama 'imainun axa naí meñ 'icēcamaribi, 'imainun uisa ñucama cara Nucën Papa Diosan unio 'icē, acamanbi ca Nucën Papa Dioscēñun nu énananmitíma 'icēñ. Uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun ca Nucën Papa Diosan Jesucristo éñē menu xuquin nu ismiacéxa.

9

Israelēn rēbúnqui ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísa

¹ Cristonan 'ixun cana cēmēquinma éñē banaribi mitsu cain. Nucën Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ē 'unānmicēxun cana 'ēn nuitu mēu 'unanin, 'ēn mitsu bēri caísa tancē

bana ênêx ca asêrabi 'icê quixun. ² Êsaquin cana mitsu cain, judíos unibu 'ên aintsicama Jesucristonanma 'icê, imêbi nêtêmbi sinani cana 'aisamaira masá nuitutin. ³ Usai 'iti 'ainbi atúxa Cristonan 'inun 'êx ainanma 'aish Nucên Papa Diosan uisa cara oti 'icê usoquin 'acê 'iisa cana tanin. ⁴ 'Èn aintsicama judíos unibu atux ca 'êsaribi Israelnên rêbúnqui 'icên. Israelnên rêbúnqui, judíos unicama, ca Nucên Papa Diosan ain uni 'inun caisacêxa. Caistancêxun ca, asêrabi ca ax Dios 'icê quixun 'unánun, Israel unicama ain cushi ísmianen ain pêcacê aribi ísmiacêxa. An ca atu ainan 'imiquin atúan uisai cara ainan 'aish 'iti 'icê quixun 'unánun ain banacama Moisés cuênêomiácêxa. Cuênêomiquin ca anuxun a rabiti xubu 'atancêxun cara uisoquin a rabiti 'icê quixun canan uisaira oquin cara an atu bêrúanti 'icê quixun cacêxa. ⁵ Israel unicamax ca Abraham 'imainun Isaac 'imainun Jacob, Israelribi cacê, acaman rêbúnqui 'icên. Uni 'aish ca Cristonên 'unánparibi Israelnên rêbúnqui 'iacêxa. Ax Diosribi 'aish ca camabi uni, camabi ñun 'ibu 'ianan ángelcaman 'iburibi 'icên. A ca camabi unín xêníbua 'ainbi rabiti 'icên. Usai ca 'iti 'icên.

⁶ Israelnên rêbúnqui judíos unicama camáxira Nucên Papa Diosnanma 'ainbi cananuna sinántima 'ain, Nucên Papa Diosan ca ain quicêsabi oquin Israel unicama ainan 'imiama 'icê quixun. Israelnên rêbúnqui 'aishbi ca axa Nucên Papa Diosmi sináncêmacamax asêrabi Nucên Papa Diosnanma 'icên. ⁷ Nucên Papa Diosan ca Abraham cacêxa: “Min bêchicê Isaac ain rêbúnquishi ca asêrabi min rêbúnqui 'aish 'ên unibu 'iti 'icê” quixun. —Min bêchicê itsi ain rêbúnquicamax ca 'ên unibu 'iti 'icê —quixun ca Nucên Papa Diosan Abraham cáma 'icên. “Isaacnên rêbúnquinêxêshi ca 'ënan 'iti 'icê” quixun ca cacêxa. ⁸ Usa 'ain cananuna 'unanin, ui unixbi ca ain chaiti cupíshi Nucên Papa Diosan uni 'itima 'icên. Nucên Papa Diosan ain bana quicêsabi oquin usaquin 'imicê 'aish cuni ca uni ainan 'aish asêrabi Abrahamnên rêbúnqui 'ia. ⁹ Ênêx ca Nucên Papa Diosan, Isaac bêchitísama pain 'icê, Abraham cá bana a 'icên: “Achúshi barítia 'icêbêa Sara tuáñu 'ain cana minu utêcênin”.

¹⁰ Ênêribi cananuna sinánti 'ain: Rebecanên tuá rabê ax ca nucên rara Isaacnêmbia bêchicê 'iacêxa. ¹¹⁻¹³ A tuá rabê bacêncêma pain 'ixun ñu 'atima 'ati 'unáncêma 'ianan ñu upí 'ati 'unáncêma pain 'ain, ca Nucên Papa Diosan Rebeca cacêxa: “A painmi bacêncê tuá an ca canitancêxun ain 'anáca ñu 'axunuxun 'aia” quixun. A tuá rabê ain rêbúnqui ñu ca Nucên Papa Diosan bana cuênêo êsairibi quia: “Esaúnên rêbúnqui 'acêsamaira oquin cana Jacobnên rêbúnqui nuibatín”. Usaquin sinánquin cananuna 'unanin, Nucên Papa Diosan ca ain cuêencêsabi oquinshi uni ainan 'inun caisia, ain ñu upí 'acê cupíma.

¹⁴ Usaquin caiscê cupí caranua —Nucên Papa Diosan ca 'atimaquin sinania —quiti 'ain? Cananuna usai quitima 'ain. ¹⁵ An ca Moisés êsoquin cacêxa: “Axa 'êx cuêencêsabi oi 'ên uni 'iti unicama a cana 'ënan 'imíti 'ain. A 'êx cuêencêsabi oquin 'ên nuibati unicama a cana nuibati 'ain”. ¹⁶ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucên Papa Diosan ca ain cuêencêsa oquinshi uni nuibaquin ainan 'inun caisia. —'È ca an caísti 'icê —quicê cupíma 'imainun a cuêenminuxun ñu upí 'acê cupíma, ain cuêencêsa oquinshi ca Nucên Papa Diosan ainan 'inun uni caisia. ¹⁷ Usaribi oi ca Faraón ñui Nucên Papa Diosan bana cuênêo êsai quia: “Camabi unían 'ên cushi 'unánun cana mi Egipto menu 'icê unicaman 'apu 'imin. Mixmi 'apu 'icêbêtan 'ên min menuxun ñu 'aia chaniôia cuaquin ca camabi menu 'icê unín 'êx cana asêrabi cushi 'ai quixun 'unánti 'icên”. ¹⁸ Nucên Papa Diosan ca ain cuêencêsabi oquin uni raíri nuibaquin ainan 'inun 'ímia. 'Imianan ca uni raíri axa 'aisama 'icê usabia 'inun 'ímia.

¹⁹ Usaquin 'acê cupí sapi camina 'ê cati 'ain:

—¿Usa 'ain cara usabi 'inun 'imicê 'ixunbi uisa cupí Nucên Papa Diosan uni 'uochin? ¿Usashia 'inuan 'imicê uni an cara usai 'inuan Nucên Papa Diosan 'imicê a bêtsiotti 'ic? Ca 'atima 'icên. ²⁰ Mitsúmmi 'ê usaquin cacêxunbi cana mitsu cain, ¿Mitsux unishi 'aishbi caramina Nucên Papa Diosbê cuêbicanánti 'ain? ¿Ñutê banati 'unan 'ixun cara —¿uisoti caramina êsoquin 'ê 'ai? —quixun an 'acê xanu cati 'ic? Ca catima 'icên. ²¹ An ñutê ocê xanu an ca ax cuêencêsa oquin ñutê 'ati 'icên. 'Aisa tanquin ca bêtsi ñutê anun ñu xêati 'ati 'icên. 'Anan ca a mapúbí bêtsi ñutêribi anun ñu 'aruti 'ati 'icên.

²² Nucên Papa Diosanribi ca ain cuêencêsa oquin 'aia. Unín ñu 'aisama 'ati ca ax cuêeníma quixuan camabi unín 'unánun ca Nucên Papa Diosan an 'aisama ñu 'acê uni uisoquin cara 'ati 'icê usoquin 'ati 'ixunbi caínpainia. ²³ Caínpainquin ca uisaira oquin cara an 'atima ñu 'acê 'icêbi uni nuibaquin ain sinan upí 'imíti 'icê quixun camabi unín 'unánun, ainan 'inun caísa 'ixun nu usaquin 'ímia. ²⁴ Raírinêxa judíos uni 'imainun raírinêxribi judíosma uni 'icêbi ca Nucên Papa Diosan ainan 'inun nu 'ímiaxa. ²⁵ Usoquinribi ca an ain uni, Oseas cacê, a êsoquin ain bana cuênêomiácêxa:

Axa bêráma 'ên unima 'iá unibi cana —mitsux camina 'ên unibu 'ai —quixun cati 'ain. 'Ènanma 'icê nuibáma 'ixunbi cana —mitsux camina 'ên nuibacê uni 'ai —quixun cati 'ain. ²⁶ Anuxuan —mitsux camina 'ên unima 'ai —quixun cá anuxunbi ca Nucên Papa

Dios, axa bamatimoi tsocé, an —mitsux camina aséjabi 'ën bëchicé 'ai —quixun uni cati 'icën.

²⁷ Isaiásnëribi ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun judíos unibu ñuiquin ésaquin cacéxa: “Israelnën rëbúnqui 'aisamaira, parún papa cuébi 'icé masisa, 'aishbi ca acama 'itsamanëxëshi aséjabi Nucën Papa Diosan 'inux iéti 'icën. ²⁸ Anúan usaquin 'ati nëtë ucëbëtan ca Nucën 'Ibu Diosan ënë menuxun unin 'acé ñucama istancëxun bënëñquinshi camabi aín quiásabi oquin 'ati 'icën”. ²⁹ Ésaribi ca Isaiásnën cuënëo bana quia:

Nucën 'Ibu Dios, ax 'Apuira 'ixun, Israelnën rëbúnquicama aín raíri iëmicëma 'ain cananuna Sodoma 'imainun Gomorra anu 'icé unicama 'iasaribiti camáxbi 'aíma 'itsian.

Judíos unicamaxa Jesucristomi catamëcëma bana

³⁰ ¿Usa 'ain caranuna uisai quiti 'ain? Cananuna quiti 'ain, judíosma unibunën ca, judíos unibu ca usai 'iti 'icé quicé bana 'unáncëma 'ixun Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isun a bana 'ati sinánma 'icën. Sinánma 'icëbi ca aín 'uchacama térénnun Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isia. ³¹ Judíosma unibu usa 'ainbi ca, judíos unibunëx ca aín nuitu upí 'icé quixuan Nucën Papa Diosan isun Moisésnën cuënëo bana quicésabi oquin 'aquinbi a banacama quicésabi oquinra 'acëma 'icën. ³² Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquin 'anun 'ë 'aguinti 'icé quixun sinani ami catamëquinma —'ëñbi ñu upí 'aia ca 'ë upí isia —quixun sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan atu upí isáma 'icën. Judíos unibunën ca —Nucën Papa Diosan ca Cristo ënë menu xuti 'icé —quixun 'unánquinbi —ami catamëtishi ca unicama Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'iti 'icé quixun sinántisama tanxa. Bain cuanía uni bai nëbétsi racacé maxáxmi tatíqui chacacé usaribi ca usa uni 'icën. A maxáxa ca Cristo 'icën. Judíos unicamax Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'iti 'aishbi ca Cristomi sinántisama tancé cupí ax cuëncësabi oi 'ima. ³³ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca maxax ñuicësa oquin Cristo ñui ésaí quia:

Camina 'unánti 'ain, 'ën cana Sión cacé émanua, maxax achúshi 'inun mëniöin. Ami ca uni raírinëx tatíquianan maxax cha 'ain chacati nipacëti 'icën. Usa 'ainbi ca axa ami catamëcë unicaman 'unánti 'icën, an ca aséjabi ax quicésabi oquin atu 'aquinia quixun.

10

¹ 'Ën xucéantu, ésaquin cana mitsu cain, Israel uni judíos unicama Cristomi catamëtia ainan 'inun iëmiti cuëñquin cana Nucën Papa Dios ñucáxunin. ² Cana mitsu cain, atun ca aséjabi Nucën Papa Dios cuëñmisa tania. Usa 'ixunbi ca uisoquin cara atun a cuëñmiti 'icé quixun 'unaníma. ³ Uisai cara unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icé quixun ca 'unánma 'icën. —'Ëñbi Moisésnën cuënëo bana quicésabi oquin 'acé cupíshi ca an 'ën nuitu upí isia —quixun sinani ca Nucën Papa Dios cuëncësabi oi Cristomi catamëti sinántisama tanxa. ⁴ Cristonëxa ucëbëtan judíos unibunën aséjabi ami catamëti 'unánun quixun ca Nucën Papa Diosan aín bana Moisés cuënëomiacëxa. Ui unicamax cara Cristomi catamëtia a ca Nucën Papa Diosan upí isanan ainan 'imía quixuan 'unánun ca a bana judíos unibu 'ináncëxa. Usa 'ainbi ca ax ucëbë judíos unicama ami sinántisama tanxa. ⁵ An usai ca uni 'iti 'icé quicé bana 'acé cupí Nucën Papa Diosan a 'uchañuma isti sináncë uni, a ñuiquin ca Moisésnën ésaquin cuënëocëxa: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuënëo bana quicésabi oi 'iti sináncë unin ca aséjabi a banacama quicésabi oquin 'ati 'icën”. ⁶ Usa 'ainbi ca unin ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni upí isia quixun 'unánun Cristo ca uti 'icé quixun 'unánun aín bana cuënëo ésaí quia: “Mín nuitu mëu sinani camina quitíma 'ain, ¿Uix cara ñainu cuanti 'icé?” Cristo ënë nëtënu bënux. ⁷ Ésaribi ca quia: “Mín nuitu mëu sinani camina quitíma 'ain, ¿Uix cara anua uni bamacé 'icé anu cuanti 'icé?” anua Cristo bënux. ⁸ Usai quianan ca ésaribi quia: “A bana Cristo ñui quicé, a ñuia camina cuatin. A ñui camina banain. Mín nuitu mëu camina a bana sinanin”. Usai quicé 'imainun cananuna nurribi Cristomi catamëti ñuia quicé bana unicama ñuixunin. ⁹ A bana ca ésaí quia:

—Jesús ca 'ën 'Ibu 'icé —quianan bamacëbi ca Nucën Papa Diosan a baísquimiacëxa quixun mín nuitunën sinania ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mi iëmiti 'icën. ¹⁰ Nun nuitu mëu, aséjabi ca nun 'ucha térénti 'icé quixun sinani Jesucristomi catamëtia, ca Nucën Papa Diosan nun 'ucha téréñquin nu upí isia. Usoquin an iscëxnu —Jesucristo ax ca aséjabi 'ën 'Ibu 'icé —quia ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iëmia.

¹¹ Cristo ñuiquian Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ésaribi quia: “Axa ami catamëcë unicaman ca, an ca ax quicésabi oquin 'ë 'aquinia quixun 'unania”. ¹² Judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi 'imainun uisa uni cara, axbi ca Cristomi catamëti ainan 'ia. Cristo ax ca camabi uni axa ami catamëcë aín 'Ibu 'icën. Usa 'ixun ca an ñucacé unicama upí oquin 'aquianan ax cuëncësamaira oquin ñu 'inania. ¹³ Nucën 'Ibu Diosan bana cuënëo ca quia: “Uín cara an iëminun ñucatia a ca Nucën 'Ibu Diosan ainan 'inun iëmiti 'icën”. ¹⁴ ¿Usa

'aínbi cara an Nucèn 'Ibu Diosan ca a iémíti 'icè quixun sináncëma unín a ñucáti 'ic? Ca ñucátima 'icën. ¿Uisaxun cara uni itsín ñuía cuacëma 'ixun, Nucèn 'Ibu Diosan ca 'ë iémíti 'icè quixun sinánti 'ic? Ca sinántima 'icën. ¿Uisaxun cara uni itsín ñuixuncëxunma cuati 'ic? Ca cuatima 'icën. ¹⁵ ¿Uisaxun cara unín uni itsín xucëma 'ixun uni raíri bana ñuixunti 'ic? Ca 'atima 'icën. An aín bana ñuixuncë unicama ñui ca Nucèn Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Èn unibunëxa upí bana, —Nucèn Papa Diosan ca aín 'ucha tërénquin abëa upí 'inun uni 'ímia —quicé, a ñui aia unín iscëx ca upíira upí 'icën”.

¹⁶ A bana cuënëo 'aínbi ca camabi unínra a bana sináncëma 'icën. Èsai ca Isaíasnën cuënëo bana quia: “Camabi unínrama, 'itsama unínshi ca nun ñuixuncë bana cuaquin —ca asérabi 'icé —quixun sinania”. ¹⁷ Usa 'ain cananuna 'unanín, uni itsían Cristo sinánquin aín bana ñuixuncëxun ca unín cuatia. Cuaquin ca —a banax ca asérabi 'icé —quixun 'unani Cristomí catamëtia.

¹⁸ Unicaman cara a bana cuaxa quixun cana sinanín. Camaxunbi ca asérabi cuaxa, ësai Nucèn Papa Diosan bana quicësabi oi:

Aín unicamax ca camabi mënuxun bana ñuixuni cuanxa. Usa 'ain ca camabi menu 'icé unicaman a bana ñuixunia cuaxa.

¹⁹ Èsaquinribi cana sinanín, ¿Judíos unicaman cara a bana Cristo ñuicé cuaquin, uisai quicé cara a bana 'icé quixun 'unánma 'ic? 'Unántsinxunbia judíos unicaman a bana cuaisama tania oquin ca Nucèn Papa Diosan judíos unibu caquin, Moisés ësaiquin cuënëomiácëxa:

Judíosma unibunëxa mitsun aintsima 'icëbi 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux nutsi nishti 'ain. Mitsúnmi a —sinánñuma ca —quixun ñuicé unicama 'ën 'ënan 'imicëbë camina mitsux 'ëmi nishti 'ain.

²⁰ Nucèn Papa Diosan ca —judíosma unibunëx ca 'ëmi sinánti 'icé —quixun 'unánquin Isaías ësaiquin cuënëomiácëxa:

Ax 'ëmi sinánma unínbi ca 'ë 'unánxa. 'Ènan 'inuxuan an 'ë ñucáma unibi cana 'ëmi catamënan sinánmian.

²¹ Usai judíosma unibu ñui quianan ca Isaías judíos unibu ñuiri bi ësai quiacëxa, Nucèn Papa Dios quicësabi oi: “Èn bana cuaisama tanan 'ëmi sinántisama taniabi cana judíos unibu ënquinma —'ën mitsu 'aquinun camina 'ëmi sinánti 'ai —quixun can. Cacëxbi ca 'ën bana cuaisama tani 'ëmi sinántisama tanxa”.

11

Judíos unicama raíri Nucèn Papa Diosnan 'iti

¹ Usa 'ain cana sinanín, ¿judíos unibu cara Nucèn Papa Diosan aín bana cuaisama tania oquin ëanxa? quixun. Usama ca. Èxribi judío uní, Abrahamnën xutan bëhçicé, Benjamín, aín rëbúnqui 'icëbi ca Nucèn Papa Diosan 'ë manuquinma upí oquin sinánxunia. Usa 'ain cana 'unanín, an ca judíos unicama ëncëma 'icé quixun. ² Bërâma ca Israelnën rëbúnqui judíos unibu ainan 'inun Nucèn Papa Diosan caisacëxa. Usaquin 'á 'ixun ca a unicama —'ën uníma ca —quixax ami mantúcëma 'icën. Nucèn Papa Diosan bana cuënëo isquin camina 'unanín, Nucèn Papa Diosbë banai ca Elías Israel unibumi mananí ësai quiacëxa: ³ “Èn 'Ibu Dios, axa mimi sináncëma unicaman ca an min bana ñuixuncë unicama cëñuaxa. Cëñuanan ca mi rabisama tanquin anuxun mi rabiquin ñuina xaroti acamaribi masóxa. Èishi ca 'acëma 'icën. Usa 'ixunbi ca 'ëribi 'aísa tania”. ⁴ Usaquin cacëxunbi ca Nucèn Papa Diosan Elías cacëxa: “Mishima, siete mil uníxribi ca 'ën bërúancëx 'ëmi sinania. Baal ax isa dios 'icé quixuan uni raírinën rabíabi ca atun a rabicëma 'icé” —quixun. ⁵ Usaía bërâma uni 'iásaribiti ca bëríríbi judíos unicama aín patsan Nucèn Papa Diosmi sináncëma 'aínbi raírinëx ainan 'inúan caiscé 'aish Nucèn Papa Diosmi sinania. ⁶ A caiscëcama a ca atun ñu upí 'acé cupíma, nuibaquinshi Nucèn Papa Diosan ainan 'inun caisaxa. Atun ñu 'acé cupí ainan 'inun caiscé 'aish ca acamax nuibaquinshia an caiscé 'itsíanma.

⁷ Usa 'ain ca ësai 'iaxa: Judíos unibunëxa abë upí 'iisa taníbi ax quicësabi oi 'i Jesucristomí catamëcëma 'aish abë upíma 'aínbi ca raírinëxëshi Nucèn Papa Diosan sinánmicëx Jesucristomí catamëcë 'aish abë upí 'ia. Judíos unicama aín patsanëxa ami sinántisama tania oquin ca Nucèn Papa Diosan atux cuëncësa oía 'inun ëanxa. ⁸ Nucèn Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi ca 'iaxa: “Usa unicamax ca usabia 'inun ëncé 'aish Nucèn Papa Diosmi sinánma. An 'acé ñu isquinbi uisáíra cara aín cushi 'icé quixun sináncëma 'aish ca bëxuñu unisa 'icën. Aín pabitan aín bana cuaquinbi a bana quicësa oquin 'aisama tancé 'aish ca pabë unisa 'icën, Nucèn Papa Diosan usaía 'inun ëncësabi oi. Bëri nëtënbi ca usai 'ia”. ⁹ A banacama quicësaribi oquin ca Davitan usa unicama ñuiquin ënë bana cuënëocëxa: A unicama ca Nucèn Papa Diosan ratuquinshi castícanuxun 'aia. Usa 'aish ca ñuina, trapanu —ënë ñun ca 'ë maputi 'icé —quixun 'unanimaishi atsíncësaribi 'inun castícané 'iti 'icën. Uisáíbi cana 'ítima 'ai quixun sinaní bëtsi unín pi unun quixun camicëx

cuëñibi ca usai 'iti 'icën. Usai atux 'iti cana cuëñin. ¹⁰ Bëxuñu unin ca aín bëru upíma 'ixun uinu cara cuania quixun 'unaníma. Usaribiti ca uni catúbucé ax aín caxu 'aísama 'ain tēmëraia. Usaribitia a unicama 'iti cana cuëñin.

Usaquin ca Davitan cuëñëocëxa.

Judíosma unicama Nucën Papa Diosnan 'iti

¹¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿aín 'ucha cupí cara Nucën Papa Diosan judíos unicamaira xëñibua 'aínbia aín unima 'inun éanxa? —quixun. Usama ca. Judíos unibu ami sináncëma 'ain ca Nucën Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. Judíosma unibunëxa 'ëmi sinania isi ca judíos uniburibi usaribiti 'ëmi sinánti 'icë quixun sinánquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. ¹² Judíos unicamaxa Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unicamax Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. A isi ca Nucën Papa Dios cuëñia. Usai cuëñcësamaira oi ca judíos uniburibi aséribi Cristomi catamëtia isi cuëñti 'icën.

¹³ Anu 'icë judíosma unicama, cana mitsu cain, 'ën judíosma unicama aín bana ñuixunun Jesucristonën cacë 'ixun cana usaquin chiquíshquinma cuëñquin 'ain. ¹⁴ 'Ën bana ñuixuncëxun judíosma unibunën cuatia isía 'ën aintsi judíos unicamaxribi Cristomi catamëti iëti cana cuëñin. ¹⁵ Judíos unibunëx Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unibu Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'aínbi ca judíos unicamaxribi Cristomi catamëcë 'aish, uni bamacë 'aishbi baísquicësa 'ain, Nucën Papa Dios cuëñinra cuëñti 'icën. ¹⁶ Judíos unibunën ca aín ñu 'apacë an pain tancëma aín bimí anuxun a rabiti xubunu buáncëxa, Nucën Papa Diosan camabi aín bimí upí isnun quixun. Usaribi ca i aín tapun upí 'aish camabi aín pëñáncamaribi upí 'ia. Usa ñu sinánquin cananuna 'unanin, judíos uni bëtsix bëtsíxa Nucën Papa Diosmi sináncë 'ain ca atúxa 'icësaribiti judíos unicama camáxbi Cristomi catamëtia Nucën Papa Diosan upí isti 'icën.

¹⁷ Ésa ca. I aín pëñan achúshi tëatancëxun bëtsi i aín pëñan anu tëacë anubi tacáshcacëx ca a i aín tapúnuaxa aín baca cuancé cupí aín pëñánsabi 'inun coti 'icën. Usaribi camina mitsux 'ain. Judíos unicama Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'aishbi Cristomi catamëtisama tancë 'aish ca i pëñan tëacësa 'icën. Usa 'imainun camina mitsux judíosma uni 'aishbi Cristomi catamëcë 'aish bëtsi i aín pëñan anua tëacë anu tacáshcacësa 'ain. ¹⁸ Usa 'aishbi camina rabiti —'ëx cana judíos unicamasamaira 'ai —qui cërútima 'ain. Camina sinánti 'ain, aín tapúnmi cushicé cupí ca in pëñan cania. Usaribiti cana 'ëx judíosma 'aishbi, judíos unibu cupí, Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ain.

¹⁹ Usa 'aínbi sapi camina ésaquin sinanin, —judíos unima 'aishbi 'ëx ainan 'inun ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainanma 'inun éanxa —quixun. ²⁰ Usa ca. Usa 'aínbi camina 'unánti 'ain, Jesucristomi catamëcëma cupí ca judíos unibu ainanma 'ia. Mitsux ami catamëcë cupíshi camina ainan 'ain. Usa 'ain camina —'ëx cana judíos unibusamaira 'ai —qui ax cërútima 'ain. Judíos unibu 'icësaribiti Jesucristomi catamëcëma 'itin rabanan camina bërúncati 'ain. ²¹ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca ainan 'inun caísa 'ixunbi judíos unibu ami catamëtiamá aín 'ucha tërëncëma 'ixun judíosma unibu 'aishmi mitsux ami catamëcëxunma mitsun 'ucharibi tërëntima 'icën.

²² Usa 'ain camina 'unánti 'ain, ax upí 'ixun ca Nucën Papa Diosan unicama nuibaquin upí 'imianan axa aín 'ucha éni ami catamëcëma uni uisa cara otí 'icë usoquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca mitsúxmi a éñima ax quicëسابi oquin 'ai, ami catamëtia oquin nuibaquin 'aquinia. Usai mitsux 'icëسابi camina 'iti 'ain. Usai 'ima camina mitsuxribi judíos unibu 'icësaribiti ainanma 'iti 'ain. ²³ Aín raracama 'iásaribiti ami sinántisama taníbia ami sinanatia ca Nucën Papa Diosan aséribi aín uni 'inun judíos uniburibi 'imíti 'icën, judíosma unibu 'imicësaribi oquin. ²⁴ Mitsux judíosma uni 'aish aín unima 'iá 'icëbi ainan 'inun 'imicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísa judíos unicama, amia catamëtia, ainan 'inun 'imíti 'icën, i pëñan tëacë 'icëbi amiribishi aín raranu tacáshcatëcëncësa 'inun. Usa 'ain ca i itsi tëaxun, bëtsi inu tacáshcacësamaira 'inun, aín pëñánbi aín raranu tacáshcatëcëncëx aséribi upíra 'iti 'icën. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainan 'itëcënun 'imíti 'icën.

Aséribia judíos unicama Jesucristomi catamëti bana

²⁵ 'Ën xucëantu, mitsux judíosma uni 'ixun —nux cananuna judíos unían 'acësamaira oquin Cristomi catamëquin Nucën Papa Diosan aín unicama 'unanmíti ñu 'unáncë 'ai —qui rabíaxma 'inun quixun cana ésaquin unin 'unáncëma ñu a ñuiquin mitsu cain: Judíosma unibu uicama cara Cristomi catamëti 'icë acamax pain ami catamëtmainun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama aín patsan Jesucristomi catamëcëma 'aish usabi 'inun éanxa. ²⁶ Judíosma unibu ami catamëcëbë ca judíos unibunëxribi ami catamëti 'icën, Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ésaí quicëسابi oi:

An unicama asérami Nucèn Papa Diosnan 'inun iémiti ax ca Siónu 'icè judíos unicama achúshi 'iti 'icèn. An ca Jacobnèn rëbúnqui judíos unicama ami catamécëxun atun 'ucha tërénquin atun nuitu upí 'imiti 'icèn. ²⁷ 'Ëmi catamëtia 'ën atun 'uchacama tërëncëx ca judíos unibu asérami 'ënan 'iti 'icèn, 'ën cásabi oi.

²⁸ Nucèn Papa Diosan ca unicamax Cristomi catamëtia ainan 'imiti 'icè quixun sinántisama tancè 'aish ca judíos unibunëx ami nishcësa 'icèn, mitsux paínmi judíosma uni 'aishbi ainan 'itámainun. Usa 'aínbi ca Nucèn Papa Diosan atun rara —mitsun rëbúnqui ca 'ënan 'iti 'icè —quixun cá 'ixun a bana manuquinma judíos unibu nuibatia. ²⁹ Béráma judíos unibu —'ënan ca mitsu 'imainun mitsun rëbúnqui 'iti 'icè —quixun Nucèn Papa Diosan cá 'ain ca a banacama usabi 'iti 'icèn. Nucèn Papa Diosan ca —mitsux camina 'ënan 'iti 'ai —quitancëxun bëtsioquin sinántëcënimá. ³⁰ Mitsux judíosma unibu 'ixun aín bana 'unanima camina Nucèn Papa Dios cuëëncësoi 'iáma 'ain. Usai 'iáma 'icëbi ca judíos unibu ami sinántisama tancè 'ain Nucèn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiáxa. ³¹ Judíos unima 'aishmi ainanma 'icëbi ca Nucèn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiáxa. Usaribi oquin ca judíos unicama ami sinántisama tania ainanma 'aishbi ami sinania Nucèn Papa Diosan ainan 'imiti 'icèn. ³² Judíos unibu ainan 'inun cáisa 'ixunbi ca Nucèn Papa Diosan judíos unibu 'icësaribitia ami catamëtiamá judíosma uniburibi ainanma isia. Usaquin 'aquinbi ca an nuibaquin camabi uni Cristomi catamëtia ainan 'inun 'imia.

³³ Uiti cushiira cara aín sinan 'icè quixun cananuna 'unántima 'ain. An ca camabi ñu 'unania. An 'unancëma ñu ca 'aíma 'icèn. Uisaira 'ixun cara usoquin ñu 'aia quixun cananuna 'unaniman. ³⁴ Èsai ca aín bana cuëñëo quia: “Uinu 'icè unínbi ca Nucèn 'Ibu Diosan sinan 'unaníma. Uínbi ca Nucèn 'Ibu Dios —ësaquin camina 'ati 'ai —quixun 'unánmima”, ³⁵⁻³⁶ Nucèn 'Ibu Diosan ca camabi ñu ainan 'iti oquin unioçëxa. Usa 'ain ca aín bana cuëñëo ësairibi quia: “¿An aribi 'inánun quixun sinánquin cara unin Nucèn 'Ibu Dios ñu 'inánti 'ic? Ca 'inántima 'icèn”. A ca aín unicaman xëñibua 'aínbi rabiti 'icèn. Usaquin ca 'ati 'icèn.

12

Aín unicamaxa asérami Nucèn Papa Dios 'inanmécë 'iti bana

¹ Usa 'ain cana ësaquin mitsu cain, 'ën xucéantu. Nucèn Papa Diosan mitsu nuibaquin ainan 'inun caiscè 'ixun camina 'atima ñu 'aquinma asérami ax cuëëncësabi oquinshi 'anan, ainanshi 'iti 'ain. Mitsúxmi usa 'iti ca Nucèn Papa Dios cuëënia. ² An ënë nëtënu 'icè ñuishi sináncë unicaman sináncësa oquin camina sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina sinanaquin usairaimi upí 'iti cara Nucèn Papa Dios cuëënia, usai 'iti 'unánan an 'aquincëx usai 'iti 'ain.

³ Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixunun Nucèn Papa Diosan caiscè 'ixun cana mitsu cain, camabi unia Cristomi cushicè 'inun 'aquinun mitsu caiscè 'ixun camina ui unínbi —'ëx cana bëtsi unibëtan sënënmaira 'iti 'ai —quixun sinántima 'ain. Uisa cara Nucèn Papa Diosan mí 'imia, usa 'ixun camina —usaishi cana 'iti 'ai —quixun sinánti 'ain. Sinánñu 'ixun camina rabíquinma —Nucèn Papa Diosan a 'anun 'ë 'ináncëxuinshi cana ñu 'ai —quixun sinánti 'ain. ⁴ Ènëx ca ësa 'icèn. Unix ca aín taë, aín məcën, aín xo, aín bëru, aín pabí acamax 'itsa 'aínbi achúshi unishi 'icèn. Unix ca aín taën nitsia, aín məcën anun ca ñu mëëia, aín bëru anun ca isia. Camabi unin namí ca anúan an bëtsi bëtsi ñu 'ati 'icèn. ⁵ Usaribiti cananuna nux 'itsa 'aishbi camáxbi Cristonan 'aish ax nubë 'ain achúshi unisa 'ain. An 'amicëxuan bëtsi bëtsi unin bana ñuixunmainun ca raírinën bëtsi bëtsi ñu 'aia. Usoquin bëtsi bëtsi ñu 'aibi cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ain.

⁶ Nucèn Papa Diosan nu bëtsi bëtsi ñu 'anun caiscè 'ixun cananuna an 'imicësabi oquin upí oquin 'ati 'ain, usoquin nun 'ati ca Nucèn Papa Dios cuëënia quixun 'unánquin. An aín bana ñuixunun caiscè 'ixun cananuna an sinánmicësabi oquin aín bana unicama upí oquin ñuixuntí 'ain. ⁷ Nun uni raíri 'aquinun an 'imicè 'ixun cananuna upí oquin 'aquintí 'ain. Aín bana unicama 'unánminun an 'imicè 'ixun cananuna upí oquin unicama 'unánmiti 'ain. ⁸ Axa upí 'inun uni raíri 'ësënnun quixun Nucèn Papa Diosan 'imicè 'ixun cananuna upí oquin 'ësëti 'ain. Nun uni raíri ñu 'inánun quixun 'imicè 'ixun cananuna unin nu rabinun quixun sinánquinma cuëënquinshi 'inánti 'ain. Nux unin cushi 'inun 'imicè 'ixun cananuna nun unicama upí 'inun upí oquin bërúanti 'ain. Usoquin 'anun Nucèn Papa Diosan 'imicè 'ixun cananuna uni 'aquinsa 'icè cuëënquin upí oquin 'aquintí 'ain.

Usai Jesucristomi catamëti uni iti bana

⁹ Mitsux asérami Jesucristomi catamécë uni 'aish camina paránanima asérami bëtsibë nuibananti 'ain. Ñu 'atima 'ati cuëënquinma usa ñu timai camina Nucèn Papa Dios cuëëncësabi oishi 'iti 'ain. ¹⁰ Camina bëtsibë bëtsibë 'aquianani nuibananti 'ain, mitsun

xucënbë 'icësaribiti. Asamaira 'iisa tanquin 'atimoquinma camina bëtsi uni isquin upí oquin 'aquinti 'ain.

¹¹ Nucën 'Ibu Jesucristo cuëñcësabi oquin 'aquin camina ënquinma, chiquishquinma cuëñquin upí oquin 'ati 'ain.

¹² Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin mitsu 'aquianan abë 'inun mitsu 'imiti 'icë quixun sinani camina chuáma tani cuëñi bucuti 'ain. Tëmëraibi camina masá nuituti bënëtima 'ain. Ënima camina Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

¹³ Axa Cristomi catamëcë uni ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icë camina min ñu raíri 'inánti 'ain. Inánan camina axa min xubunu bëbacë uniribi pimianan anua 'uxtiribi 'inánti 'ain.

¹⁴ Axa mitsumi nishcë uni a camina ami nishquinma axribi upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. Ami nishquin a 'atimonun quixun caquinma camina axa upí 'inúan 'aquinun Nucën Papa Dios a uni ñucáxunti 'ain.

¹⁵ Axa chuámarua 'aish cuëñcë uni abë camina cuëñti 'ain. Axa masá nuituti incë uni a camina abë masá nuituquin nuibati 'ain.

¹⁶ Camina bëtsibë bëtsibë nishananima nuibananishi upiti banati 'ain. Usai 'i camina cërúananima, axa uni itsibëtan sënënmara unibë upí 'aish abë upiti banati 'ain. Rabíquin camina —ën cana uni itsin 'acësamaira oquin ñu 'unanin —quixun sinántima 'ain.

¹⁷ An paían mimi nishquin 'atimocëxunbi camina uisa uni cara, abi mixribi ami nishquin aribi cupitima 'ain. Mitsun camina usa ñu 'ati ca upí 'icë quixun camabi unin 'unáncë a ñucamaishi 'ati 'ain. ¹⁸ Mitsux camina ax paían mimi nishcëxma uni raírimi nishtima 'ain. Usa 'aish camina atúxa mitsumi nishcëxbi mitsux abë nishanantima 'ain. ¹⁹ 'Ën xucëantu, axa mimi nishcë uni camina mitsúnribi cupitima 'ain, ësáia Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quicë cupi: "Uix cara 'uchaia a cana 'ëñbi usaribi oquin cupiti 'ain". Usa 'ain camina unin mitsu 'atimocëxunbi, Nucën Papa Diosainshi ca cupiti 'icë quixun sinánti 'ain. ²⁰ Mitsun a cupiima camina ëñë bana cuëñëo ësai quicësabi oi 'iti 'ain: "Axa mimi nishcë uni 'acëñuma 'icë camina piti 'inánti 'ain. Shimaia camina 'unpax 'inánti 'ain. Usaquinmi 'acëxun ca ax mimi nishtancëxbi rabini sinanaquin upí oquin sinánti 'icën". ²¹ Mitsúxribi 'uchatin rabanan camina mitsu unin 'atimocëxunbi usaribi oquin cupitima 'ain. Usoquinmi nuibacëx ca ax sinanti 'icën.

13

¹ Camabi 'apux ca Nucën Papa Diosan 'imicë 'icën. An 'imicëma 'apu ca 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsun 'apucaman bana cuati 'ain. ² Usa 'ain ca an aín 'apu quicësa oquin 'acëma uni an Nucën Papa Dios quicësa oquinribi 'aima. Usai 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosan bana 'imainun aín 'apúnribi cacësa oquin 'acëma cupí axbi 'uchai castíancë 'iti 'icën. ³ An ñu upí 'acë uni ax ca aín 'apumi racuëtíma. An ñu 'atima 'acé uni ax cuní ca aín 'apumi racuëtía, 'ë cara uisoti 'icë quixun sinani. 'Apucaman ca an ñu upí 'acë unicama upíoia. Usa 'ain camina mitsux 'apucamami racuëcëma 'iisa tanquin ñu upíshi 'ati 'ain. ⁴ Nucën Papa Diosan ca 'apucaman camabi uníxa upiti bucunuan an ñu 'atima 'acé unicama, uisoquin cara 'ati 'ësoquin 'anun mëníocëxa. Usa 'aínbi camina ñu 'atima 'acé 'aish 'apumi racuëtí 'ain, uisa cara mi oti 'icë quixun sinani. Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca 'apucaman an ñu 'atima 'acé unicama uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. ⁵ Usa 'ain camina 'apucaman bana cuati 'ain. Mitsu castícantí sinanishi ami racuëcë cupíma camina mitsux Cristonan 'ixun ax cuëñcësabi oquin mitsun 'apun bana cuati 'ain. ⁶ Usaribi oquin sinánquin camina 'apu buánmiti curíqui 'inánti 'ain, 'apun mëníosabi oquin. Usa 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa.

⁷ Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin camina 'apu buánmiti curíqui buánmicë 'inun 'inánti 'ain. Mitsun émanu 'icë uniribia 'apun anëcë 'ain camina an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain, mitsun émacamaxa upí 'inun. Mitsun cushibë cuëbicananquinma camina aín bana cuati 'ain. ⁸ Uni itsi upí oquinra nuibati 'ain. Aséribi uni nuibacë 'ixun ca unin uni itsi uisabi otima 'icën. ⁹ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësai quia: "Uni itsin xanubë camina 'ítima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Unin ñu camina mëcamatima 'ain. Minanma, bëtsi unin ñu minan 'iti camina cuëñtima 'ain". Èsai ëñë banacama quicë 'aínbi ca bëtsi banaribi axa quicësa oquinra 'ati ax ësai quia: "Mixmi bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain". Èñë bana quicësa oquin 'aquin camina bëtsi banacamaribi quicësa oquin 'ain. ¹⁰ Mitsun aintsicama nuibanan amanu 'icë uniribi nuibacë 'ixun camina uisa unibi 'atimotima 'ain. Usa 'ain camina uni nuibacë 'ixun Nucën Papa Diosan bana camabi quicësabi oquin 'ain.

¹¹ Èsoquinribi camina sinánti 'ain, nux ami catamëtabaquin cananuna —Jesucristo ca utëcënti 'icë —quixun 'unáncën. Usaquin 'unan 'ixun cananuna 'unanin, axa utëcënti nëtë

ca 'uramatia quixun. Usa 'ain cananuna unían 'uxnëti pëcaracëbë bësüquin, bari ca uruia quixun sinani bënëtishi ain ñu mëëti 'ai cuancësaribi oquin, Nucën Papa Diosan a 'anun nu 'inancë ñu 'ati 'ain. ¹² Jesucristo utëcëncëma pan 'ain cananuna imë upí oquin isíma nicësa 'ain. Usa 'aishbi cananuna ax utëcëncëbë abë 'aish xabánu nicësa 'iti 'ain. Usaquin sinani cananuna ñu 'atima 'ati ëni ami cushicë 'aish xabánu nicësa 'iti 'ain. ¹³ Ami cushicë 'aish cananuna upitaxëshi niti 'ain. Paënti, paëanx cuëëni sharáti, uni ain xanuma xanu itsibë 'iti, ñunshínquin ñu 'atima 'ati, cuamianani nishananti, unimi nutsiti, a ñucama ënquin cananuna usa ñu 'atima 'ain. ¹⁴ Usa ñucama ëni camina Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu usai 'inun quixun sinánmicësabi oi 'iti 'ain. Enë nëtënu 'icë ñuishi sinancë uni an ñu 'atima 'acësaribi oquin 'ati camina sinántima 'ain.

14

Axa nubë Jesucristomi catamëcë unicama ñuitima bana

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unin uisai cara Jesusan uni 'iti 'icë quixun upí oquin 'unancëma 'icëbi camina mitsubë timëtisa tania cuëënoquin biti 'ain. Uisai cara Jesusan uni 'iti 'icë qui camina abë cuëbicanántima 'ain. ² Bëtsi bëtsi unin ca uisa ñux cara piti 'icë, a cananuna 'aisa tanquin piti 'ai quixun sinánquin usaquin piia. Bëtsi bëtsi unin ca camabi ñu piti ca asábi 'icë quixun 'unánquinma nami piquinma bëtsi ñuishi piia. ³ An camabi ñu picë unin ca bëtsi unían an picë ñu piamoquin ñuitima 'icën. Usaribi oquin ca an camabi ñu picëma uni an bëtsi unían piia isquin ñuiquin —min camina ñu 'atima 'ai —quixun caquinma a uníxribi ca Nucën Papa Diosnan 'icë quixun sinánti 'icën. ⁴ Mitsux camina bëtsi unin ñu mëëmicë uni a ñui —an ca 'atima ñu 'aia —quitima 'ain. Ain 'Ibúinshi ca 'unánti 'icën, cara upí oquin 'aia, cara upí oquin 'aima quixun. Usaribi oi camina mitsux Nucën 'Ibu Diosan uni itsi ñui, —ñu aisama ca 'aia —quitima 'ain. Ain 'Ibúinshi ca 'unánti 'icën. Nucën 'Ibu Diosan ca ain unicama ax cuëëncësabi oíshia 'inun 'imíti 'icën.

⁵ Enëx ca ésaribi 'icën. Uni raírinën ca sinánti 'icën, enë nëtëx ca bëtsi nëtësamaira 'aish anúan unin Nucën Papa Dios rabiti 'icë quixun. Sinánquinmain ca uni raírinën —camabi nëtë ca sënën 'icë —quixun sinánti 'icën. Mitsun bëtsi bëtsi oquin sinanibi camina cuëbicanántima 'ain. Micama achúshi achúshinën camina 'ën uisoquin 'ati cara Nucën Papa Dios cuëënti 'icë quixun sinántancëxun usoquinshi 'ati 'ain. ⁶ Axa Jesucristomi catamëcë unin ca Jesucristo cuëënun ain 'ati ñucama 'aia. An —enë nëtëa bëtsi nëtësama 'ain cana anun Nucën Papa Dios rabiti 'ai —quixun sinancë unin ca a nëtën ami upiti sinánquin a rabia. Bëtsi unin ca —anun Nucën Papa Dios rabiti ca camabi nëtë sënën 'icë quixun sinánquin usaquin rabia. An camabi piti ñu picë unin ca Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin a rabiquin piia. Usaribi oquin ca an bëtsi bëtsi ñu picëma uni anribi bëtsi bëtsi ñuishi piquin Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin rabiquin piia.

⁷ Usa 'aish cananuna nux bamacëma pain 'aish Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ain. 'Ianan cananuna bamatancëxribi ainan 'ain. ⁸ Usa 'aish cananuna nux bamacëma pain 'aish Nucën 'Ibu Jesucristo cuëëncësabi oi 'in. 'Ianan cananuna nux anun bamati nëtë ucëbë ax cuëëncësabi oi abë 'inux bamati 'ain. Nuxnu tsotax 'icësaribiti cananuna bamatancëxribi ain uni 'ain. ⁹ Ain unicamax bamacëma 'aish 'ianan bamatancëxribi ainan 'inun ca Cristo bamaxbi baísqüiacëxa. ¹⁰ Anúan ax uti nëtë sënëncëbëtan ca Cristonën uisai caranuna 'ia, uisa ñu caranuna 'a quixun nu isti 'icën. ¿Usa 'ain caramina uisacasquin Nucën Papa Diosan uni itsíxa miisaribi uni 'ainbi, a ñui manánti 'ain? Camina 'itima 'ain. ¿Uisacasquin caramina a ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuëëno ca ésaí quia:

Nucën 'Ibu Dios ca quia: 'Éx bamatimoi tsócë 'icë ca camabi nëtënu 'icë unicaman aséribi rabiquin 'ë cati 'icën, mix camina aséribi nun 'Ibu 'ai quixun. Canan ca camabi unían cuanun 'ë rabiquin —mix camina aséribi Dios 'ai —quixun cati 'icën.

¹² Usoxun ca Nucën Papa Diosan nu achúshi achúshi uisa ñucama caranuna 'acën, uisai caranuna 'iacën, acama 'unánquin, uisa cara oti 'icë isti 'icën.

Uni 'uchamítima bana

¹³ Usa 'ain cananuna nux Cristonan 'aish raíri ñui —an ca ñu 'aisama 'aia —quiax manántima 'ain. Usai ami manánquinma camina sinánti 'ain, uni raírinëxa —usa ñu piti ca 'aisama 'icë —quixun sinánxibi 'ën piia isquin anribi pi 'uchatin rabanan cana 'ën a ñu pitima 'ain. ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun cana 'unanin, camabi piti ñu piti ca asábi 'icë quixun. Usa 'ainbi ca a uni —Nucën Papa Diosan sinánëx ca a ñux pitima 'icë —quixun sinánquinbi picë 'aish 'uchati 'icën. ¹⁵ Usa 'ain ca axa —'ën usa ñu pi cana 'uchati 'ai —quixun sinánquinbi mitsúnmi 'aia isquin anribi usa ñu pi 'uchacë, ax ca min 'ucha 'iti 'icën. Min a uni nuibacëma 'ixun camina usaquin 'an. Usa 'ain camina mitsun an picëma ñu piquin, anun rabanan Cristo bama 'icëbi, uni 'uchamítima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi a ñu piia oqian uni itsin —pitimabi ca a ñu piia —quixun mitsu ñuitin rabanan —pitima ca —quixuan an

sináncē ñu a pitima 'ain. ¹⁷ Aín ñu picē cupíma 'imainun aín ñu picēma cupíma ca uni Nucēn Papa Diosbē upí 'icēn. Aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicē cupíshi ca unin Nucēn Papa Diosnan 'ixun upí ñu 'anan, bētsibē nishananíma nuibananan cuēēni upí oquin sinani tsotía. ¹⁸ Usai 'icē unicamax ca Cristo cuēēncēsabi oquin 'acē 'aish Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ianan uninribia iscēx upí 'icēn. ¹⁹ Usa uni 'ixun cananuna camáxbia bētsibē nuibananan uni raíri nuibaquin 'aquinti 'ain. 'Aquiunan cananuna Cristomia upiti sinánun bētsibē bētsibē sinánmiananti 'ain.

²⁰ Usa 'ain camina a Nucēn Papa Diosan ainan 'imicē uni a mitsun ñu picē cupía 'uchanun 'imitima 'ain. Asérabi camabi ñu piti asábi 'aínbi ca, mitsúnmi a ñu piia isía bētsi uni 'uchati ñu a piti 'aisama 'icēn. ²¹ —Usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icē —quixun sinánquinbi usa ñu 'ai ca uni 'uchanan Cristomi cushicēma 'ia. Usa 'ain camina nami piti, ñu xēati, uisa ñu 'ati cara, a mitsun 'aia isía uni itsi 'uchati rabanana usa ñu 'atima 'ain. Usaquinmi 'atima ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ²² A picēma 'ixunbi a piia bētsi uni 'uchati rabanana camina an picēma ñu pitima 'ain. Usa 'ixunbi camina mín —usa ñu piti ca 'uchama 'icē —quixun mín 'acēsabi oquin sinánti 'ain, usoquin sinánti ca Nucēn Papa Diosan iscēx asábi 'icē quixun 'unánquin. Uí unin cara ñu 'aquin, —'ēn ēsa ñu 'ati ca asábi 'icēn, 'ēn ēsaquin 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia —quixun 'unania ax ca chuámarua tani cuēēnia. ²³ Usa 'aínbi ca a uni —ēsa ñu 'ati sapi ca Nucēn Papa Diosan iscēx asábima 'icē —quixun sinánquinbi a ñu 'ai 'uchaia. Usaribiti ca an ñu piquin —ēsa ñu piti sapi ca Nucēn Papa Diosan iscēx 'aisama 'icē —quixun sinánquinbi picē uni ax 'uchaia.

15

Jesucristomi upiti sinánun uni raíri 'aquinti bana

¹ Bētsi bētsi ñu 'ati ca asábi 'icē quixun nun 'unáncē 'ixunbi cananuna uni itsían, usa ñu 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnima quixun sináncē cupí a ñu 'aia tanquinbi 'atima 'ain. ² Cananuna nun 'unáncē unicamabē upí 'ianan axribia upiti Cristomi catamēti ami cushinun 'aquinti 'ain. ³ Usaribi ca Cristo 'iacēxa. Ax cuēēncēsa oi 'iti sinanima ca aín Papa Dios cuēēncēsabi oíshi 'iacēxa. Nucēn Papa Diosan bana quicēsa oía aín Papabē banaí Jesucristo ēsai quicē ax ca asérabi 'icēn: “Mímia 'atimati banaa usaribiti ca unicama 'emiribi 'atimati banaxa”. ⁴ Cananuna 'unánti 'ain, Nucēn Papa Diosan ca nunribinu a 'unánti oquin aín bana aín unicama cuēēnōiacēxa. Usa 'ain cananuna a banacama cupí 'unánti 'ain, nux Cristomi cushicē 'icē ca tēmēraquinbi ēnima ami catamēnun 'imianan, uisa ñu cara 'icēbētanbi nu bēruanquin 'aquianan, aín nētēnu abē 'inun Nucēn Papa Diosan nu 'imia quixun. ⁵ Nucēn Papa Dios, an aín unicama tēmēraquinbi ēnima ami catamēnun 'imianan uisa ñu cara 'icēbētanbi atu bēruanquin 'aquincē, an Cristo Jesús cuēēncēsabi oquin mitsu bētsibē nishananíma nuibananquin, bētsin sináncēsaribi oquin sinánun 'aquinti cana cuēēnin. ⁶ Usai 'iquinmi mitsun, camáxbi cuēēnquin bētsin sináncēsa oquin sinánquin Nucēn Papa Dios, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn Papa, a rabiti cana cuēēnin.

Judíosma unicaman Jesucristomi catamēti bana cua

⁷ Cristonēn nu ainan 'inun bicē 'ixun cananuna a sinánquin nunribi axa ami catamēcē raíri uninribi nubē timētisa tania biti 'ain. Usaquin nun 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ⁸ 'Ēn cana mitsu can, Cristo ax ca Nucēn Papa Diosan atun raracama cásabi oquin ēnē menu judíos unibu 'aquini uacēxa, judíos unicaman Nucēn Papa Diosan ca aín quicēsabi oquin 'aia quixun 'unánun. ⁹ Judíos unibushima, judíosma unibunēribi Nucēn Papa Diosan ca nu nuibaquin 'aquinia quixun 'unánquin a rabinun ca Cristo uacēxa. Judíosma unibunēn ca a rabiti 'icē quixun ñui ca Nucēn Papa Diosan bana cuēēnō ēsai quia:

Judíosma unibubētan cana mi rabiti 'ain. Mi rabi cana cantati 'ain.

¹⁰ Ēsairibi ca quia:

Judíosma unibu 'aishbi camina mitsux judíos unibubē Nucēn Papa Dios rabi cuēēnti 'ain.

¹¹ Ēsairibi ca quia:

Mitsux judíosma unibu 'ixunbi camina Nucēn 'Ibu Dios rabiti 'ain. Camabi menu 'icē unicama ca —mix camina cushiira 'ai —quixun caquin a rabiti 'icēn.

¹² Nucēn Papa Diosan bana Isaíasnēribi cuēēnō ca ēsai quia:

Davitan papa, Isai cacē, aín rēbúnquin achúshi uax ca 'Apu 'aish judíosma unibunēn 'Apuribi 'iti 'icēn. An ca nu 'aquinti 'icē quixun sinani ca judíosma unibunēx ami catamēti 'icēn.

¹³ Nucēn Papa Diosan ca nu 'unánmia, an ca nu 'aquianan nux xēnibua 'aínbi abē 'itioquin nu 'imia quixun. An mitsu ami catamēti cuēēni chuámarua 'aish buacunun 'imiti cana cuēēnin. Mitsux usai 'iquin camina aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun Nucēn Papa Diosan ca asérabi ax quicēsabi oquin 'aia quixun upí oquin 'unánti 'ain.

¹⁴ 'Ēn xucēantu, 'ēn cana 'unanin, mitsun camina bētsibē bētsibē nuibanani 'aquianan-quin Nucēn Papa Diosan bana Cristonēn űiucē a upi oquin 'unanin. 'Unānan camina ami cushicē 'inux raíri unibē 'ēsēanánti 'unanin. ¹⁵ Usai camina mitsux 'i quixun 'unánquinbi cana mitsúxmi manúti rabanan ēnē űucama upi oquin mitsu cuēnēoxunin. Nucēn Papa Diosan ca 'ē nuibaquin, ¹⁶ aín bana judíosma unibu űiixunun quixun 'ē cacēxa. Nucēn Papa Diosan ca axa Jesucristomi catamēcē unicama ainan 'inun iēmia quixun judíosma uniburibi 'unánminun ca an 'ē 'imiácēxa. Nucēn Papa Diosan 'ē usaquin 'anun casabi oquin cana judíosma unicama, mitsuribi a bana űiixunin, aín Bēru űnunshin Upitan sinánmicēxunmi upiti ami catamēquin a rabinun.

¹⁷ Cristo Jesúsnēn cushiocēxun cana Nucēn Papa Diosan casabi oquin judíosma unibu bana űiixunun quixun sinani cana cuēēnin. ¹⁸ Judíosma unibunēn Nucēn Papa Diosan bana cuati ami catamēnun ca Cristonēn 'ē a banacama űiixunun 'aquianxa. An usaquin 'acē űucamaishi cana unicama űiixunin. 'Ē cushioquin ca Cristonēn aín cushínbi 'ēn judíosma unibu upi oquin bana űiixuanan atun aín cushi 'unánun uni itsin 'acēma űuribi 'anun 'ē 'imiáxa. ¹⁹ Aín Bēru űnunshin Upía 'ēbē 'ain usaquin 'anan cana Jerusalēnuxun 'atancēxun anuaxbi cuanquin bētsi bētsi me 'abiani cuantancēx cuainacētancēx Ilríco cacē me, anu bēbaquin, camabi menu 'icē unicama Cristo űiiquin bana űiixunquin sēnēon. ²⁰ A nētēnuxun uinu 'icē uníbi Cristo űiiquin űiixuncēma, anu bana űiixuni cuainsa cana tanin. Uni raírinēan űiixuncē uni a űiixuntēcēnquinma, anuxun unin Jesucristo űiiquin bana űiixuncēma nētē, anu bana űiixuni cuainsa cana tanin, ²¹ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quicēsabi oía ēsai 'inun:

An Cristo űiiquin bana űiixunia cuacēma unibunēx ca ami sinánti 'icēn. An a űiucē bana cuacēma unibunēn ca a bana cuati 'icēn.

Romanu cuantia Pablonēn sinan

²² Usaquin an Cristo űiucē bana cuacēma unibunēn cuanquin bētsi bētsi menu bana űiixuni cuancē cupí cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancēma pain 'ain. ²³ Cuanxunma cana anu 'ēx cuancē nētēcamanuxun bana űiixunquin sēnēon. 'Itsa baritian cana mitsu isi cuainsa tan. ²⁴ Usa 'ain cana bēri cuanti sinanin. Cuanx 'itsama nētēishi mitsubē 'iquiani España nētēnu mitsúnmi 'ē 'aquinmainun cuanti cana sinanin. ²⁵ Jerusalēnu pan cana axa Jesucristomi catamēcē unicama 'inánti curíqui buani cuanin. ²⁶ A curíqui ca Macedonia 'imainun Acaya nētēnuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicaman Jerusalēnu 'icē űiixuma unicama a buánmiti timēaxa. ²⁷ Judíos unibunēn űiixuncē cupí ca judíosma unibunēn Nucēn Papa Diosan bana cuacēxa. Usa 'ain ca judíosma unibunēn judíos unibu 'aquinti asábi 'icēn. Usaquin sinani cuēēnquin ca űiixuma 'aísha ax Jerusalēnuax Jesucristomi catamēcē unicaman binun buánmiti atun curíqui mēsú 'inánxa. ²⁸ A curíquiua buánquin Jerusalēnu 'icē unibu 'inánbiani España nētēnu cuanquin cana mitsu isbianti 'ain. ²⁹ Cana 'unanin, 'ēx mitsubē 'ain ca Cristonēn cushioquin ami sinani cuēēnun nu 'imiti 'icēn.

³⁰ 'Ēn xucēantu, 'ēx 'icēsaribitimi mitsux Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'ianan aín Bēru űnunshin Upitan 'unanmicē 'aish 'ēbē nuibanancē 'icē cana mitsu cain, Cristomi catamēcēma 'ianan Nucēn Papa Diosan bana cuacēma 'aish ca 'itsa uni 'ēmi nishia. Usa 'ain camina asérabi ami cushicē 'ixun 'ē Nucēn Papa Dios űucáxunti 'ain. ³¹ Uisabi 'ē oxunma 'anuan Judea nētēnu 'icē axa Jesucristomi catamēcēma unicama sinánminun camina Nucēn Papa Dios űucáti 'ain. űucánan camina 'ēn Jerusalēnu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama 'inánti buáncē curíquia atun cuēēnquin binuan sinánminun Nucēn Papa Dios űucáti 'ain. ³² Usaquin űucácēx Nucēn Papa Dios cuēēncēbē cuanxun mitsu isi cana chuámarua taní cuēēnti 'ain. Mitsucēñuan 'ē Jesucristonēn cushiocē 'aish cana ami sinani cuēēnti 'ain. ³³ Nucēn Papa Dios, an aín unicama bēnētíma chuámarua 'inun 'imicē, ax mitsubē 'ixun mitsuribi usaquin 'imiti cana cuēēnin. Usai ca 'iti 'icēn.

16

Bētsi bētsi uni camina 'ē caxúnti 'ai quixun Pablonēn ca

¹ Nucēn chirabacē, Febe, a űiiquin cana mitsu cain, ax ca asérabi aín nuitu upi 'icēn. An ca Cencrea ēmanuxun axa Jesucristomi catamēcē xanucama 'aquianxa. ² Usa 'icē camina mitsúxmi Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'aish bētsibē bētsibē 'aquianancēsabi oquin Feberibi upi oquin bixun ax cuēēncēsabi oquin 'aquinti 'ain, an 'itsa xanu 'aquianan 'ēribi 'aquincē cupí.

³ Priscila 'imainun Aquila, an 'ēbētan Cristo Jesús űiiquin bana űiixuncē, a camina bēruánxa 'inun 'ē caxunti 'ain. ⁴ Atun ca, —Pablo 'aquini sapi cananuna bamati 'ai —quixun 'unánquinbi 'ē bamati 'icēbi 'aquinquin iēmíaxa. Usaquin 'ē 'acē cupí cana —asábi ca —quixun cain. 'Ēinshima ca judíosma unicama a 'ēn bana űiixuncē, acamanribi, Priscilabētan Aquilanēn 'ē 'aquincē cupí, —asábi ca —quixun cai cuēēnia. ⁵ Axa Jesucristomi catamēcē 'aish Priscila 'imainun Aquilanēn xubunu timēcēcamaribi camina bēruánxa 'inun 'ē caxunti

'ain. Acama 'imainun camina, 'en nuibacé Epeneto, ax paían Acaya menuax Cristomi catamécé, aribi bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ⁶ María an mitsu 'itsa oquin 'aquincé, aribi camina bérúanxa 'inu 'è caxunti 'ain. ⁷ Adrónico 'imainun Junias, 'en aintsi rabé, axa 'ècèñun sipuacé 'icé, a camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. —Atux ca aséribi upí uni rabé 'icé — quixun ca a Jesucristonén bana ñuixunun caiscé unicaman ñuia. 'Èx Cristomi sináncéma pain 'ain ca atux pain Cristomi sináncéxa.

⁸ Amplias axribi Nucén 'Ibu Jesucristonan 'aish 'en nuibacé 'icé, a camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ⁹ Urbano an nubétan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncé, a 'imainun Estaquis, 'en nuibacé, aribi camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ¹⁰ Apeles, camaxunbia aséribi Cristonan 'icé 'unáncécé, a 'imainun Aristóbulonén xubunu 'icécamaribi camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ¹¹ 'En aintsi Herodión, a 'imainun Narcisonén xubunu 'icécama, axa Nucén 'Ibu Jesucristomi catamécé, aribi camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ¹² Trifena 'imainun Trifosa, a xanu rabé Nucén 'Ibu Jesucristomi catamécé 'ixun téméraquinbi ax cuèèncésabi oquin 'acé, aribi camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. Nucén chirabacé Pérsida, a nun sináncé, anribi téméraquinbi upí oquin Nucén 'Ibu Jesucristo cuèèncésabi oquin ñu 'acé, aribi camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ¹³ Rufo, axa aséribi Nucén 'Ibu Jesucristo cuèèncésabi oi 'icé uni, a 'imainun aín tita, a 'enribi titocé, a camina bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ¹⁴ 'Imainun camina Asíncrito, Flegonte, Patrobas, Hermes 'imainun acamabé 'icécama axa Jesucristomi catamécé, acama bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina Filólogo, Julia, Nereo 'imainun aín chirabacé, 'imainun Olimpás, 'imainun acamabé 'icécama axa Jesucristomi catamécé, acama bérúanxa 'inun 'è caxunti 'ain.

¹⁶ Jesucristo cupí mitsuun nuítu upí 'aish camina bétisibé bétisibé nuibanani bérúanx 'inun cananti 'ain. Camabi émanu 'icé axa Cristomi catamécé unicamax timéxun ca mitsu bérúanxmi 'icánun 'en mitsu canun 'è caxa.

¹⁷ 'En xucéantu, cana mitsu cain, bétsi bétsi unix Jesucristomi catamécé 'aish mitsubé timécé 'ixunbi ca an mitsu bana ñuixuncé unin 'unánmicésabi oquin 'aima. Usa unin ca uni raírí bétisibé bétisibé cuèèncésabi oquin 'atimaquin sinánun 'imía. Usai 'icé uni abé camina nitima 'ain. Abé camina énananti 'ain. ¹⁸ Usa unin ca Nucén 'Ibu Jesucristo cuèèncésabi oquin 'aquinma aín cuèèncésa oquinshi 'aia. Atux ca an Nucén Papa Diosan bana upí oquin 'unáncéma unicamabé upíti banaibi céméia. Usaquin paránquin ca aín bana cuanun uni sinánmia.

¹⁹ Camabi unin ca mitsu, aséribi camina mitsux Jesucristo cuèèncésabi oi 'i quixun 'uania. Usaquin mitsu ñuicania cuati cana cuèènin. Usa 'ain cana mitsúxmi ñu 'atima 'aquinma ñu upishi 'anux upí sinánñu 'iti cuèènin. ²⁰ Usoquin mitsuun 'acébétan ca Nucén Papa Dios, an aín unicama chuámarua 'imiti, an ñunshin 'atimanén 'apu mitsu ubiótécènxunma 'anun bènénquinshi ñusmamiti 'icén. Nucén 'Ibu Jesucristonén mitsu nuibaquin 'aquincéx mitsux upí 'iti cana cuèènin.

²¹ Timoteo, an 'èbétan Cristo ñuiquin bana ñuixuncé, abétan ca Lucio, Jasón, Sosípater, acamax 'en aintsi 'ixun bérúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'è caxa.

²² 'Èx Tercio 'ixun Pablonén 'amicéxun éné quirica cuèènoquin cana 'èxribi Jesucristonan 'ixun bérúanxmi 'inun mitsu cain.

²³ 'Èx cana Gayonén xubunu 'in. Éné xubunu ca axa Jesucristomi catamécé unicama timétia. Gayo, anribi Jesucristonan 'ixun ca bérúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'è caxa. Erasto, an éné émanu 'icé curíqui anun uni cupíoti a bérúancé uni, a 'imainun nucén xucén, Cuarto, anribi ca mitsúxmi bérúanx 'inun quixun mitsu canun 'è caxa. ²⁴ Nucén 'Ibu Jesucristonén nuibaquin 'aquincéxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuèènin. Usai ca 'iti 'icén.

Pablonén Nucén Papa Dios rabia bana

²⁵ Cananuna Nucén Papa Dios aséribi rabiti 'ain. Mitsux ainan 'aish Jesucristomi catamétia ca an mitsu upíira upíti ami sinánun mitsu cushioti 'icén. Usoquin ca 'ati 'icé quixun ca aín unicaman mitsu 'unánmiáxa. 'Enribi cana usoquin unicama ñuixunin. Éné mecama uniocéma pain 'ixun ca Nucén Papa Diosan, usai ca Jesucristo 'iti 'icé quixun sináncéxa. A ñucama unin 'unánma 'aínbi ca béri Jesucristo ucé cupí unin 'unánti 'icén. ²⁶ Nucén Papa Diosan sinánmicéxun ca aín unicaman, Cristo ca uti 'icé quixun cuèènocéxa. Usai ca 'iti 'icé quixun ca Nucén Papa Dios, axa bamatimoi tsócé, an mènlocéxa. A bana cuèèno 'icébi ca usai quicé cara ax 'icé quixun unin 'unánma 'icén. 'Unánma 'aínbi ca béri camabi nètènu 'icé unicaman Cristomi cataméquin aín cuèèncésabi oquin 'anuxun 'unánti 'icén. ²⁷ Nucén Papa Dios, ainshia camabi ñu 'unáncé, axèshi ca Dios 'icén. A cananuna aséribi cuèènquin nètétimoquin rabiti 'ain, nux Jesucristo cupí ainan 'ixun. Usoquin cananuna aséribi 'ati 'ain. Ashi, Pablo.

PABLONĒN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA A PAIN BUÁNMIÁ QUIRICA

Corintonuaxa Jesucristomi catamēcē unicama Pablōnēn quirica cuēñēoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana mitsu quirica buánmin, camina biti 'ain. Nucēn Papa Dios cuēñēcāsabi oquin aín bana unicama ñuixunun ca Jesucristonēn 'ē caisacēxa. An caisa 'ixun cana Sóstenesbētan mitsu quirica buánmin. Axribi ca Jesucristomi catamēcē 'aish nucēn xucēn 'icēn. ² Mitsúxmi Corinto ēmanuax Jesucristomi catamēcē 'icē, cana cuēñēoxun ēnē quirica mitsu buánmin. Mitsux Cristo Jesúsmi catamēcē 'aish camina Nucēn Papa Diosnan 'ain. An ca ax cuēñēcāsabi oishi 'inun mitsu caisacēxa. Camabi menu 'icē unicama, an Nucēn 'Ibu Jesucristo aín 'uchacama tērēnxunun quixun ñucácē, a unicama usai 'inun caiscēsaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu caisacēxa. Jesucristo ax ca a unicaman 'Ibu 'ianan nun 'Iburibi 'icēn. ³ Usa 'aíshmi mitsux Nucēn Papa Diosbētan Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin 'aquincēx chuámarua buccanti cana cuēñēn.

Cristo cupí nuibaquin Nucēn Papa Diosan uni 'aquinti bana

⁴ Cristo Jesús cupía mitsu nuibaquin ainan 'imicē cupí cana camabi nētēn Nucēn Papa Dios –asábi ca –cain. ⁵ Cristobē 'aíshmi aín sinánsaribi 'icē ca Nucēn Papa Diosan an aín unicama 'unánmiti ñu 'unánmiquin upí oquin sinanimi upiti bananun mitsu 'imiáxa. ⁶ Usa 'aish camina mitsux an Cristo ñui quicē bana 'unánquin, a bana quicēsabi oquin 'acē 'ain. ⁷ Usa 'ixunmi Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnti nētē cainia ca Nucēn Papa Diosan aín unicama 'aquincēsaribi oquin amí 'unánun mitsu 'aquinia. ⁸ Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēncēbētan uinu 'icē unínbí mitsu ñuiquin –a unix ca 'atima ñu 'acē 'icē –quixun canúnma ca Nucēn Papa Diosan mitsúnmi amí catamēquin 'atima ñu 'axunma 'anun ēnquinma mitsu bērudanti 'icēn. ⁹ Nucēn Papa Diosan ca ax quicēsabi oquin ñu 'aia. Mitsúnmi aín Bēchicē, Nucēn 'Ibu Jesús bē 'ixun, an sináncēsaribi oquin sinánun ca mitsu caisacēxa.

I. PABLONĒAN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA 'ESĒA BANA (1.10-6.20)

Axa Jesucristomi catamēcē unicama bētsi bētsi oquin sinántima bana

¹⁰ Mitsux Jesucristomi sináncē 'aish camina 'ēn xucéantu 'ain. Usa 'icē cana Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēñēcāsabi oquin mitsu ēsoquin cain: Bētsin sináncēsaribi oquin sinani camina buccanti 'ain. Masáquin sinani camina bētsibē nishanancantima 'ain. Nishananíma nuibananshiti camina camaxunbi bētsin sináncēsa oquinshi sinani upitax buccanti 'ain. ¹¹ Ēn xucéantu, cana mitsu cain, Cloénēn aintai 'ibun ca mitsux ismina bētsibē bētsibē ubíonan ubíonani bucuí quixun ē caxa. ¹² Usoquian cacēxun 'ēn sináncēx ca ēsa 'icēn: mitsu raírinēx ca ax isa 'ēn 'unánmicē 'icē quia. Quimainun ca raírinēxribi ax isa Apolonēn 'unánmicē 'icē quimainun, raírinēxribishi ax isa Pedronēn 'unánmicē 'icē quimainun raírinēxribishi ax isa Cristonēn 'unánmicē 'icē quiax quia. ¹³ ¿Mitsun sináncēx cara Cristo 'itsa 'ic? Cristo ca 'itsama 'icēn, ax ca achúshishi 'icēn. 'Ēx cana mitsun ñu 'aisama 'acēcama tērēncē 'inun i curúsocēnu bamama 'ain. 'Ēmi catamētima Cristomishi catamēti camina nashimicē 'ian. ¹⁴ Ēn mitsux achúshibi nashimicēma cupí cana Nucēn Papa Dios –asábi ca –cain. Crispo 'imainun Gaito a rabēishi cana nashimian. ¹⁵ Usa 'ain camina mitsux Cristomi sinanima –Pablōnan 'aish cana nashimicē 'ai –quiax quitima 'ain. ¹⁶ A 'imainun cana axa Estéfanasnēn xubunu 'icēcamaishi nashimian. 'Ēn sináncēx ca bētsi uniribi a 'ēn nashimicē 'aíma 'icēn. ¹⁷ Cristonēn ca uni nashiminun 'ē cáma 'icēn. Uni aín 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inun iēminux ca Cristo i curúsocēnu bamacēxa quixun camabi uni canun ca Cristonēn 'ē 'imiácēxa. An quirica 'unáncē unicamaxa quicēsai unin cuaisama banan banaquinma unin cuaisabi oquin, upí oquin aín bana ñuixunun ca 'ē cacēxa.

Cristonēx ca Nucēn Papa Diosan cushiñu 'ianan aín sinánsaribi 'icē quicē bana

¹⁸ Cristo ca unin 'ucha cupí i curúsocēnu bamacēxa quixun ñuicē bana a ca an Nucēn Papa Dios cuēñēcēma unicaman –a banax ca cēmē 'icē –quixun ñuiquin 'usania. Usa 'ainbi ca axa Nucēn Papa Diosbē 'inux iēti unicaman a bana cuaquin, aín cushin 'imicēx cananuna nun 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'ai quixun 'unania. ¹⁹ Ēsai ca 'iti 'icē quiax ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo ēsai quia:

'Ēn sinanēinshi cana űu 'unani quixun sināncē unicama ax ca 'ēn 'imicēx aín sinan űancáishi 'iti 'icēn. 'Ēn cana űu 'unani quixun sināncē uni ax ca 'ēn 'imicēx űu 'unāncēma unisa 'iti 'icēn.

²⁰ Sinānűu uni 'imainun an quíríca 'unāncē uni 'imainun an ēnē menu 'icē űuishi űuiti 'unāncē uni acaman, űu 'unāncē cana 'ai, quixun sināncē 'ainbi ca Nucēn Papa Diosan sinan abē sēnēmaira 'icēn. Usa 'ain ca usa unicaman aín sinānsamaira Nucēn Papa Diosan sinan 'icē quixun isti 'icēn. ²¹ Nucēn Papa Diosan upí oquín sinānquin mēniosabi oi ca uni anbí aín sinanēnbi sinani Nucēn Papa Diosan 'itíma 'icēn. Usa 'aínbi ca aín bana cuati ami catamēcē unicama ainan 'inun 'imía, raírínēxa –a bana ca űancáishi 'icē –quicēbētanbi.

²² Judíos unicaman ca, nun cananuna asérabi Nucēn Papa Diosan cushínbi űu 'ai quixun 'unántisa tanquin unin 'acēma űunu 'aia istisa tania. Usai atux 'imainun ca griego banan banacē unicaman unían 'unāncē űu camabi 'unántisa tania. ²³ A unícamaxa usa 'ainbi cananuna nun i curúsocēnu matáscē Cristo, a űuiquin unícamaxa bana űuixunin. A bananu nun unícamaxa űuixuncēbē ca judíos unícamax rabiní, uisa 'aish caraisa Cristo i curúsocēnu bamati 'icē quixun sinani, ami catamēisama tania. Usaía judíos unícamax 'imainun ca judíosma unícamax –Diosan Bēchicē ca i curúsocēnuax bamacēxa –quixun űuiquin 'usania. ²⁴ A unícamaxa usai 'imainunbi ca uicamax cara Nucēn Papa Diosan Cristomí catamēnun sinānmicē 'icē acama, judíos unícamax 'imainun griego banan banacē judíosma unícamaxribi, –Cristo cupíshi ca Nucēn Papa Diosan upí oquín sinānquin nun 'uchacama tērēnquin ainan 'inun nu iēmía –quixun 'unania. ²⁵ Nucēn Papa Diosan Cristo i curúsocēnuaxa bamanun ēncē, ax ca 'aisama 'icē uni quicēbētanbi ca axa usai quicē unícamax sināncēsamaira oquín sinānquin Nucēn Papa Diosan Cristo nun 'ucha cupí i curúsocēnuax bamanun ēancēxa. –Ax cushíma 'ixun ca Diosan Jesucristo bamanun ēanxa –quixun sināncēbētanbi ca Nucēn Papa Diosan unin cushisamaira 'ixun iēmísinxunbi camabi unin 'ucha cupía bamanun Cristo 'imiacēxa.

²⁶ 'Ēn xucēantu, mitsun camina ēsoquin 'unánti 'ain: mitsux camina raírínēxēshi unin 'unāncē űu 'unáinracē 'ain, raírínēxēshi camina 'apusa 'ain, raírínēxēshi camina uni itsibētan sēnēmaira unin bēchicē 'ain. 'Itsamanēxēshi camina usa uni 'ain. Usa 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun micamax caísaxa. ²⁷ Nucēn Papa Diosan ca unían sināncēxa űu 'unánma unícamax ainan 'inun caísaxa. Caísun anbi atu 'unánmia ísi ca an űu 'unāncē unícamax ax rabinía. Usaribi oquín ca unin iscēxa cushíma unibu Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Caísuan anbi atu sinānmicēbē ca unin iscēx cushí unícamax ax –nun sināncēsamaira oquín ca atun sinania –quixun 'unani rabinía. ²⁸ Ainsa űu 'unánxa quixun sināncē unícamax, –Diosan 'amicēxun ca aín unícamax nun sināncēsamaira oquín sinania –quixun istánun ca Nucēn Papa Diosan axa ēnē nētēnu 'icē unían űu 'unánma isa quixun sināncē unibu ainan 'inun caísaxa. ²⁹ Uinu 'icē unínbia –'ēnbi cana űu 'unāncē 'ai –quixun sinānnuma ca Nucēn Papa Diosan ēnē nētēnu 'icē unían sināncēxa űu 'unánma unícamax ainan 'inun caísaxa. ³⁰ Nucēn Papa Diosan 'imicēx camina ami catamēti Cristo Jesúbē 'ianan an sinānmicē 'ain. Usa 'aish camina Cristo Jesús cupía, ax cuēncēsabi oquínshimi 'anun Nucēn Papa Diosan iēmíccē 'ain. ³¹ Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quicēsabi oquín, "Uinu 'icē unícamax cara rabítisa tania ax ca axbi rabíacatíma –Nucēn 'Ibu Diosan 'imicēx cana asábi 'ai –quixun sinānquin ashi rabítí 'icēn".

2

Cristo i curúsocēnu bama bana

¹ 'Ēn xucēantu, Nucēn Papa Diosan bana mitsu űuixuni cuanxun cana an quíríca 'unāncē unícamaxa quicēsai unin cuaisama banan banaquinma mitsu űuixuan. ² Mitsubē 'ixun cana bētsi bana űuixunti sinānquinma, Jesucristo, unin i curúsocēnu matáscē, ashi mitsu űuixunti sinan. ³ Mitsubē 'ēx 'ain ca 'ēn namí 'aisama 'iaxa. Mitsúnmi 'ēn bana cuaisamasa sinani cana racuēti bērēan. ⁴ An űu 'unāncē unían aín sinanēnshi sinānquin bana űuicēsa oquín cana Jesucristo űuiquin mitsu űuixuncēma 'ain. Ama, aín Bēru űunshin Upitan 'aquincēxun cana Nucēn Papa Diosan cushínshi űuixunquin Jesucristomí catamēnun mitsu sinanamian. ⁵ Unían aín sinanēnbi sināncē banamí catamēcē cupíma, asérabi aín cushían Nucēn Papa Diosan sinanamíccē mitsux 'inun quixun cana usaquin bana űuixuan.

Aín Bēru űunshin Upitan sinānmicēxuan unin Nucēn Papa Diosan 'unánmicē űu 'unánti bana

⁶ Axa Jesucristomí catamēcē unícamax aín bana quicēsabi oquín 'aia cananuna a unícamax uisaira cara aín banacama quia quixun űuixunin. Nun banax ca ēnē nētēnu 'icē axa Cristomí catamēcēma unícamax űuicē bana ama 'icēn. 'Ianan ca aín 'apucaman űuicē bana ama 'icēn. Acaman banaxa cushí 'icēbi ca xēnibuquin unin sinanima. ⁷ Usa bana űuixunquinma cananuna Nucēn Papa Diosan ēnē me uníocēma pan 'ixunbi sinan bana a űuixunin. A bana quicēsabi oi ca Jesucristo cupí uni aín 'uchacama tērēncē 'aish xēnibua 'ainbi

Nucèn Papa Diosnan 'iti 'icèn. Usa 'icèbi ca bërâma Nucèn Papa Diosnan, unicaman a bana 'unânun sinânmiama 'icèn. Bëri cananuna an nu cacèsabi oquin unicaman 'unânun a bana ñuixunin. ⁸ Ènè menu 'icè 'apucaman ca a bana 'unânma 'icèn. A bana 'unânxun ca Nucèn 'Ibu Jesús, Diossaribi cushi, a i curúsocènu matásmiama 'itsianxa. ⁹ Nun nu ñuicè banax ca Nucèn Papa Diosnan bana cuèñeosaribi 'icèn. A banax ca èsai quia:

Uinu 'icè unínbi ca iscèma 'icèn, uinu 'icè unínbi ca a ñui quia cuacèma 'icèn, uinu 'icè unínbi ca aín sinanèn sináncèma 'icèn, uisairai cara an a nuibacè uni abè 'iti 'icè quixun, Nucèn Papa Diosnan mêniosabi oi.

¹⁰ Nucèn Papa Diosnan mênioçèxun ca unin 'unáncèbètanmabi aín Bèru Ñunshin Upitan nu 'unánmiâxa. An ca camabi ñucama 'unania, Nucèn Papa Diosnan sináncè ñucamaribi ca 'unania.

¹¹ Uinu 'icè unínbi ca bëtsi unían sináncè ñu 'unanima, a unínshi ca an aín nuitu mëu sináncè ñu 'unania. Usaribi oquin ca unin Nucèn Papa Diosnan sináncè ñu 'unanima. Aín Bèru Ñunshin Upitánshi ca Nucèn Papa Diosnan sináncè ñu 'unania. ¹² Nucèn Papa Diosnan ca nu axa Jesucristomi sináncèma unían sináncèsaribi oquin sinánun 'imicèma 'icèn. Ama, uisaira oquin cara an nu 'imiti 'icè quixun nun 'unânun ca Nucèn Papa Diosnan aín Bèru Ñunshin Upí nubè 'inun nu 'inánxa. ¹³ Nunbi sináncè bana cananuna unicama ñuixuniman. Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan 'amicèxunu sináncè bana ashi cananuna axa aín Bèru Ñunshin Upíñu unicama a ñuixunin.

¹⁴ An sinánmicèma uni an ca Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicè ñu 'unanima. A ñucamax ca an iscèx 'usani ami cuaitisa 'icèn. Unin ca a ñu 'unánti 'icèn, Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan 'unánmicèxuinshi. ¹⁵ Usa 'ain ca Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicè uni an, unin 'acè ñucama 'imainun aín banacama, aséribi cara upí 'icè quixun 'unania. Usa 'aínbi ca uni itsin, a unin Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicèxun 'acè ñu cara aséribi an sinánmicèxun 'acè 'icè quixun 'unanima, Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicèma 'ixun. ¹⁶ Aín bana cuèño ca quia: “¿Uin cara Nucèn Papa Diosnan sinan 'unánx? ¿Uin cara a 'unánmiti 'ic? An usaquin 'unánti uni ca 'aíma 'icèn”. Usa 'aínbi cananuna nun Nucèn Papa Diosnan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicèxun Cristonèn sináncèsaribi oquin sinanin.

3

An Nucèn Papa Diosnan bana uni ñuixuncè uni ñuicè bana

¹ Èn xucéantu, èx mibè 'ixun cana axa aín Bèru Ñunshin Upitan sinánmicèx upiti Nucèn Papa Diosmi catamècè unicama 'unánmicèsa oquin mitsu 'unánmiama 'ain. Ama, an ènè menu 'icè ñuishi sinánquin èncèma pan unisa 'icè cana mitsu 'unánmiacèn, bërími Cristo 'unáncè 'icè. ² Tuá xuratsu aín titan ñu pain pimiquinma aín xuma pain 'amicèsa oquin, cana a pain 'unánti banaishi mitsu 'unánmiacèn, Cristonèan mitsu 'unánmiti ñumi aséribi 'unántisama pain 'icè. Bëribi camina usabi 'ain. ³ Usai 'aish nutsi cuamianani nishananquin camina Cristonanma unin sináncèsa oquinshi sinanin. Usa 'i camina an Nucèn Papa Diosnan bana cuacèma unicamâxa 'icèsaí 'in. ⁴ Usa 'aish camina raírínèxa —èx cana Pablonèn 'unánmicè 'ai —quimainun raírínèx —èx cana Apólónèn 'unánmicè 'ai —quin. Usai qui camina Cristonanma unin sináncèsa oquinshi sinanin.

⁵ ¿Èx Pablo 'aish carana min sináncèx uisa uni 'ain? ¿Mitsun sináncèx cara Apolo uisa uni 'ic? Nucèn Papa Diosnan nu sinánmicèsabi oquin mitsu bana ñuixuncèishi cananuna nux 'ain. Nun aín bana ñuixunia cuati camina Nucèn 'Ibu Jesucristomi catamèacèn.

⁶ Ènèx ca èsa 'icèn: Unían ñu bèru anu 'apatia ca a me bëtsi unin 'umpaxan chabóia. Usoiabi ca Nucèn Papa Diosainshi ñu bèru comia. Usaribi oquin cana 'èn mitsu Nucèn Papa Diosnan bana ñuixunquin 'unánmiacèn. Èn mitsu 'unánmicè bana a ca Apólónèn mitsu ñuixuntécèancèxa. Usoquinu nu rabètan ñuixuniabi ca Nucèn Papa Diosainshi Jesucristomi catamènun mitsu sinánmiacèxa. ⁷ An ñu bèru 'apácè uni 'imainun an a me 'unpaxan chabócè uni anbi ca ñu comia. Nucèn Papa Diosnan cuni ca comia. Usaribi oquin ca unin aín bana ñuixuniabi Nucèn Papa Diosainshi uni Jesucristomi catamèti ainan 'inun 'imia. ⁸ Ainra paían uni bana ñuixuncè uni asaribi ca anribia uni bana 'unánmitécèncè uni ax 'icèn. Uisoquin cara aín ñu mëeti 'axa istancèxun ca Nucèn Papa Diosnan a unicama cupíoti 'icèn. ⁹ Nucèn Papa Dios cuèñecèsabi oquin cananuna nucaman mitsu Jesucristomi sinánun aín bana ñuixuncèn, unían ñu bèru 'apácèsaribi oquin. Usa 'ain ca Nucèn Papa Diosnan unían 'apácè ñu bèrua comicèsaribi oquin Jesucristomi upiti catamènun mitsu 'imia.

'Imainun ca èsa 'icèn: Xubuoquin ca unin amia cushiti itácama pain nitsíntancèxun i puruia. Usoancèxun ca aín mascuáncama 'aia. Usoquian 'acèx ca xubu upí 'ia. Usaribi

oquin ca Nucën Papa Diosan mitsu upí oquin 'acë xubu achúshisa 'inun 'imia. ¹⁰ An xubu 'ati 'unáncë unin ca itá upí pain caístancëxun nitsinia. Usaribi oquin cana 'ën pain mitsu Jesucristomi catamënun 'unánmiacën. Usa 'ain ca uni itsían, ami xubu 'ati nitsíncë itámia unin i purucësa 'itánun mitsu Cristomi catamënun bana ñuixunquin mitsu 'unánmia. Usa 'ain ca uicaman cara mitsu 'unánmia an Jesucristo cuëncëcësi oquinshi mitsu 'unánminux, bëtsi bana mitsu ñuixunti rabanan bërúncati 'icën. ¹¹ Unían bëtsi bana ñuixuncëxbi ca 'ën a ñuiquin ñuixuncë banaishi cuati Jesucristomi catamëti uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. ¹²⁻¹³ Jesucristonën uni, an uni bana ñuixuncë, an ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxun aín bana upí oquin 'unánquin, Jesucristomi catamëtia Nucën Papa Dios cuëncëcësi oi 'inun unicama 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca uni raírínën, usaquin 'unánmiquinma unicama Nucën Papa Dios cuëncëcësi oi 'inun 'unánmima. Usa 'ain ca utécënquin Jesucristonën uin cara aín bana upí oquin 'unánmiaxa quixun isnuxun 'aia. An upí oquin 'unánmicë unin 'unánmicë unicamax ca upí 'aish maxax upí 'imainun curi 'imainun uxu manë tsin nënëquinbi picëma usaribi 'iti 'icën. An upí oquinma 'unánmicë unin 'unánmicë unicamax ca i, péi, basi xo acama nënëquin tsin picë usaribi 'iti 'icën. ¹⁴ An a ñuiquin bana ñuixuncëxun cuati ami catamëquian unin Jesucristo quicëcësi oquin 'acë 'ain ca an atu bana ñuixuncë uni a Nucën Papa Diosan, upí oquin camina uni 'ë ñuiquin bana ñuixuncë quixun caquin cuëncëcësi upí oquin cupíoti 'icën.

¹⁵ Usa 'aínbi ca an aín bana cuacë unicama asérabi Jesucristomi catamëquin ax quicëcësi oquin 'ati 'unánmiama cupí, an atu bana ñuixuncë uni a Nucën Papa Diosan, upí oquinmi 'ën bana uni 'unánmiama 'icë cana mi cupíoima quixun cati 'icën. Usa 'aish ca a uni —ñancábi cana uni 'unánmiacë—quixun sinani, cupí bitsimabi iëti 'icën, tsin nëncëcëbia uni iëcësaribi.

¹⁶ ¿Mitsun caramina 'unaniman, anua Nucën Papa Dios 'icë a camina mitsux 'ai quixun? Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca mitsunu 'icën. ¹⁷ Aín Bëru Ñunshin Upí anu 'icë unicamax ca Nucën Papa Diosan iscëx upíira 'icën. Usa uni camina mitsux 'ain. Usa 'ain ca ui unin cara usa unicama sinanamiquin bëtsi bana ñuixunquin ami manumia, a Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën.

¹⁸ Uní itsían mitsu sinanamiti rabanan camina bërúncati 'ain. Mitsun camina —'ënbi ñu 'unáncë cana 'ai—quixun sinántima 'ain. Usaquin sinanima camina Jesucristonën sinánmicë 'inux ñu 'unáncëma unisa 'iti 'ain. ¹⁹ Abia unin sináncë bana ax ca Nucën Papa Diosan iscëx ñancáishi 'icën. Nucën Papa Diosan bana aín unin cuëncë, an ca ésaí quia: "Ui unin cara bëtsi uni parania, a uni ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun bëtsi uninribi usaribi oquin cupiti 'icën". ²⁰ Ésaribi ca aín bana quia: "An ñu 'unáncë unicama anbi sináncë banax ca ñuuma 'icë quixun ca Nucën 'Ibu Diosan 'unania". ²¹ Usa 'ain camina uin cara mi 'unánmia a unin 'unánmicëxbi rabítima 'ain. Uisa ñu cara aín unicama Nucën Papa Diosan 'unánmia, a camina mitsunribi 'unánti 'ain. ²² 'É 'imainun Apolo 'imainun Pedro, nucaman mitsu ñuixuncë banacama camina camaxunbi 'unánti 'ain. Nucën Papa Diosan ca ënë menu 'icë ñu mitsu 'inania. An 'imicëx camina ënë menu upiti bucuin. An 'imicëx camina batatancëxbi abë upiti bucuti 'ain. Bëri camina an 'imicëx asábi 'ain, usabi camina 'iti 'ain, xëmbua 'aínbi. ²³ 'Ianan camina Cristonan 'ain. Cristo ax ca Nucën Papa Diosnan 'icën.

4

Usaia an aín bana ñuixunuan Cristonën caiscë uni 'iá bana

¹ Mitsun camina 'unánti 'ain, nux cananuna an 'amicëxun Cristomi catamënun unicama aín bana ñuixuncëishi 'ain. Usa 'aish cananuna unían 'unánma 'icëbi, usai Cristomi catamëti ca uni ainan 'inux iëti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan sinan bana, a uni ñuinun 'imicë 'ain.

² Uinu 'icë unin cara uni ñu mëëxunia an ca —upí oquin ca ñu mëëxunia—quixuan an ñu mëëmicë unin 'unánun upí oquin ñu mëëti 'icën. Usaribi ca an Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë uni 'iti 'icën. ³ Usa 'aínbi cana 'ën mitsúxmi 'ë ñui 'ëmi manáncë bana 'imainun an uni ñui uni itsimi manáncëxun cuacë 'apucaman 'ë 'uchocë bana, abi taniman. Uisa uni carana 'ëx 'ai quixun cana 'ënbi sinaniman, Nucën 'Ibu Jesucristonën cuni ca 'unania. ⁴ 'Ën ñu 'atima 'acë 'ën chiquinacëma ca 'aíma 'icë quixun 'ën sinaniabi ca Nucën 'Ibu Jesucristonën cuni carana asérabi ñu 'aísama 'acëma 'ai quixun 'unania. ⁵ Usa 'ain camina Jesucristo utécëncëma pain 'ain, uisa uni cara uni itsi 'icë quixun sinántima 'ain. Utécëncëxun ca Nucën 'Ibu Jesucristonën, camabi uni an unëxun ñu 'acëcama 'imainun aín nuitu mëúa sináncë ñucamaribi, an upí oquin 'unánun 'unánmiti 'icën. 'Unánmicëbëtan ca Nucën Papa Diosan ui unicaman cara aín 'ucha téréncë 'ixun ñu upí 'axa, a usaribi oquin —upí oquin camina 'a—quixun caquin cuëncëmiti 'icën.

⁶ 'Ën xucëantu, Apolobë 'ëx 'icësaribitimi mitsux bëtsi bana sinanima Nucën Papa Dios quicëcësi oishi 'inun cana ënë ñucama ñuiquin mitsu cain. —An mitsu 'unánmicë unin 'unánmicësamaira oquin ca an nu 'unánmicë unin nu 'unánmia—quixun camina bëtsi uni catima 'ain. ⁷ ¿Uin cara mitsu raíri, bëtsi unicama 'icësamaira oími upí 'inun 'imiaxa?

Nucèn Papa Diosan 'imicëxma camina upí 'itsianma. Nucèn Papa Diosan 'imicëx upí 'ixun çaramina uisa cupí —'ëxbi cana upí 'ai —quixun rabíquin sinanin?

⁸ Mitsun camina ësaquin sinanin, —nun cananuna upí oquin Nucèn Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicëxun camabi ñu 'unanin —quixun. Usa 'aish camina nun bëtsi ñu mitsu 'unánmíti cuëëniman. Mitsun sinani camina mitsúxibi 'apusa 'ain, Jesucristo utëcëncëma 'aínbi. Mitsúxmi 'apu 'ain cananuna nuxribi cuëëni 'apusa 'itsían. ⁹ Usami mitsux 'ainbi ca 'ën sináncëxun Nucèn Papa Diosan nu uni ráiri meuirá 'imiáxa, aín bana ñuixunun Jesusan caíscë nux 'icëbi. Unían —'uchañu 'aish ca bamati 'icë —quixun ñuicë unisa cananuna nux 'ain. Nuxnu usaquin unin ñuicë 'icë ca unicama 'imainun ángelcamaribi 'isia. ¹⁰ Cristonën cacësabi oquin 'acë cupí mitsu iscëx nux ñuumara 'imainun camina mitsux aín bana 'unáncë 'ain. Mitsun sináncëxa nun bana racuëti banacësa, 'imainun ca mitsuun bana cushi 'icën. Usa 'icë nu timaquin nu ñuianan ca mitsuishi unin nuíia. ¹¹ Bëri nëtëñbi cananuna bërâma 'iásaribiti 'acëñuma 'ianan shimanan chupa upíñuma 'ain. 'Imainun ca unin nu bëtsi bëtsi oquin 'atimoia. Usa 'aish cananuna anu 'íti xubuñumabi 'ain. ¹² 'Atsánxunbi cananuna nun piti binuxun nun mëcënan ñu mëëin. Numia 'atimati banaiaibi cananuna nun Nucèn Papa Dios a unicama ñucáxunin. Nu bëtsi bëtsi ocëxunbi cananuna tanshitin. ¹³ Nu ñui 'atimati banaiaibi cananuna nun abë nuibanainsa tanquin upí oquinshi 'ësëin. Unin sináncëx cananuna nux 'aisama 'icëa unin pucë chinan usaribi 'ain, bëríríbi cananuna unin nu sináncëx usa 'ain.

¹⁴ Mitsúxmi masá nuitunun cana ënë ñucama mitsu cuëënoxuniman. Mitsúxmi 'ën bëchicësa 'icë cana nuibaquin upí 'inun mitsu 'ësëin. ¹⁵ 'Itsa unin Cristo ñuiquin mitsu ñuixununbi cana 'ën pain Jesucristo mitsu ñuixuancën. 'Ën ñuixuncëxun cuati camina ami catamëacën. Usa 'ain cana 'ëxëshi mitsuun papasa 'ain. ¹⁶ 'Ën pain Jesucristonën bana mitsu ñuixuncë 'aish camina 'ëx 'icësaribiti 'íti 'ain.

¹⁷ Mitsúxmi 'ëx 'icësaribiti 'inun cana Timoteo mitsu istánun xuan. 'Ën bana ñuia cuati axribi aséribi Nucèn 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'aish ca 'ën nuibacë bëchicësa 'icën. Mitsunu cuanxun ca uisai carana 'ëx Jesucristomi catamëcë 'aish 'i, a mitsu ñuixunúti 'icën. Camabi ëmanuaxa timëcë axa Jesucristomi catamëcë unicama a cana usai cana 'ëx Jesucristomi catamëti 'i quixun 'unánmin. ¹⁸ Mitsu raírinëx camina 'ëx sapi isna anu cuanti racuëti quixun sinani cërutin. ¹⁹ Usaquin sináncëbëbi cana Nucèn 'Ibu Jesucristo cuëëncëbë 'itsama nëtë 'icëbë mitsu isi cuanti 'ain. Cuanxun cana a unicaman cara aín cuëëbitainshi banaquinma aséribi ax quicësabi oquin 'aia quixun isti 'ain. ²⁰ Axa —'ëx cana Nucèn Papa Diosnan 'ai —quicë uni ama, an aín bana quicësabi oquin 'acë uni ax cuni ca aséribi Nucèn Papa Diosnan 'icën. ²¹ ¿'Ën mitsu ñu cai cuanti caramina cuëënin? ¿'Ën ñu caquinma mitsu nuibaquin upí oquinshi cai cuanti caramina cuëënin?

5

Ax aín xanuma 'aínbi xanubë 'icë uni ñuicë bana

¹ 'Ën cana ësoquian chanioia cuan, micama achúshinëx ismina min papan xanubë 'in. Usai 'íti ca 'aisama 'icën. An Nucèn Papa Diosan bana 'unáncëma uníxibi ca usai 'ima. ² ¿An usa ñu 'acë uni mitsubë 'aínbi caramina mitsun —nux cananuna asábi 'ai —quixun sinanin? Usaquin sinanima camina mitsux —nux cananuna 'aisama 'ai —quixun sinani rabínti 'ain. Rabíquin camina a uni mitsubë 'inúnma chiquínti 'ain. ³ 'Ëx mitsubëma 'ixunbi cana mitsubëtan 'acësaribi oquin ënuxunbi sinanin. 'Ëxbi anu 'ixun 'acësa oquin cana —a uni ca 'aisama 'icë —quixun sinanin. ⁴ Usa 'ain camina ami sinánquin an cushiocëxun Nucèn 'Ibu Jesucristo cuëëncësa oquin 'anux timëti 'ain, 'ënríbi an cushiocëxun, an ca mitsu 'aquinia quixun sinánxunmainun. ⁵ Timëxun camina a uni ñunshin 'atimanën 'apun uisoquin cara 'ati 'icë uisoquian 'anun ënti 'ain. Usaquian 'acëxa sinanacë ca a uni bamacëbi aín bëru ñunshin Nucèn 'Ibu Jesusan utëcënquin upí isti 'icën.

⁶ Bëtsi bëtsi ñu 'aisama 'aíbi camina mitsux rabinima —nux cananuna asábi 'ai —qui cuëënin. Usai 'íti ca 'aisama 'icën. ¿Caramina 'unaniman, "anun pán chamítí ñun ca chamratsu 'ixunbi quicëma pain 'icë páncama choia?" Usaribi oquin ca anu 'icë uni achúshinën 'uchaxbi sinanacëma 'ixun anu 'icë unicama usaribitia 'inun 'imiti 'icën. ⁷ Usa 'ain camina an a 'ai 'uchati ñu 'acë uni a ñua 'atëcënxunma ashiquin ënun sinánmíti 'ain. Bërâma judíos unicamax carnero imi atun xëcuënu 'unánti oquin shiax, bamati 'aishbi iëa, usaribiti cananuna Cristo bama cupí iëan. Bërâma axa iëcë unicaman anun chamítí ñucëñunma 'acë pán piá usaribi 'inuxun camina mitsuun Cristonan cupí uisa 'uchabi 'atëcëntima 'ain. ⁸ Usa 'ixun cananuna nun 'ása oquin 'atimaquin sinánquinma upí oquinshi sinánan cëmë 'ixun uni paránquinma, —nun 'ucha tërëncë 'aishnu Nucèn Papa Diosnan 'inun ca Cristo bamacëxa —quixun sinánti 'ain. Usa 'ixun cananuna ñu 'aisama 'ati sinanima aséribi Cristomishi sinani ax cuëëncësbabi oíshi 'íti 'ain.

⁹ Mitsu buánminuxun 'en cuëñeocè quirica itsi anu cana ësaquin mitsu cacën, ainanmabi xanu cuëñbëquincè uni 'imainun xanúxmabi uni itsibè 'icè uni abè niaxma 'inun. ¹⁰ Camabi unibè niaxma 'inun quixun cana mitsu caiman. Ënè nètënu 'icè ñuishi sináncè unicaman ca ainanmabi xanu cuëëanan, uni itsin ñu cuëëanan, ñu mëcamanan, Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acè ñu rabia. Camabi menu ca usa uni 'icën. Usa unibubè 'iisa tanquinmabi camina uinu 'icè menuabi usa uni isíma 'itima 'ain. ¹¹ Ësaquinshi cana mitsu caisa tanin. Axa —'ëx cana Jesucristomi sináncè 'ai —quibi cëmécè unibè camina nitima 'ain. Jesucristonainsa quiquinbia ainanmabi xanu cuëñbëquincè uni 'imainun xanúxmabi uni itsibëribi 'icè uni 'imainun bëtsi unin ñu cuëñcè uni 'imainun Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acè ñu rabcè uni 'imainun ñuianancè uni 'imainun paëncè uni 'imainun mëcamacè uni, usa unibubè camina nitima 'ain, abëtanbi camina pitima 'ain. ¹²⁻¹³ Ën cana axa Jesucristomi sináncëma unicama 'uchoquin —mix camina 'aisamaira uchañu 'ai —quixun catima 'ain. Nucën Papa Diosan cuni ca atu 'uchoti 'icën. Usa 'ainbi camina mitsúmbi ax mitsubè Jesucristomi catamécè 'ixunbia 'atima ñu 'aia 'unánquin a uni 'uchoti 'ain. Usoquin 'aquin camina axa mitsubè 'icè uni ain 'ucha cupí mitsubè 'iaxma 'inun chiquinti 'ain.

6

Axa Jesucristomi sináncè uníxa, an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'apumi manántima bana

¹ Mitsux Jesucristonën uni 'aishbi mibëa Jesucristomi sináncè unibè nishanantancëxun camina axa Cristomi sináncëma 'apumi manánquinma, mitsúmbi an Nucën Papa Diosan bana cuacè uni rairibëtan mëñloti 'ain. ² Jesucristo nun 'apu 'inux ucëbëtan ca ain unicaman abëtan camabi unin uisa ñu cara 'axa quixun isti 'icën. ¿Mitsux Jesucristobè 'apu 'iti 'ixun caramina unían bërí 'acè ñu 'unánquin mëñoxuntima 'ain? ³ Angelnënribi cara ñu upí 'axa quixun cananuna isti 'ain. Angelcaman cara ñu upí 'axa quixun 'unánti 'ixun cananuna asérabi ënè nètënu 'icè unin cara ñu upí 'aia quixun 'unánti 'ain. ⁴ ¿Mitsux Jesucristonën uni 'aishbi mibëa Jesucristomi sináncè unibè nishanantancëx caramina axa ami sináncëma uninu ami manani cuanti 'ain? ⁵ Usai 'itimimi rabinun quixun cana usaquin mitsu cain. ¿Mitsúmbi caramina usa ñu mëñonantima 'ain? ⁶ ¿Axa Jesucristomi catamécè uníxa bëtsi ñui ami manani, axa Jesucristomi sináncëma 'apunu cuanti cara asábi 'ic? ⁷ An mitsubëtan Jesucristonën bana 'unáncè unimi manánbëquinti ax ca 'aisama 'icën. Ami manánquinmami an usa cara mi ocëxunbi tanshiquin min ñua mëcamatiabi isëshiti ca asábi 'iti 'icën. ⁸ Usai 'iti asábi 'ainbi camina mitsun uni itsimi 'uchaquin ain ñu mëcamanan bëtsi bëtsi ñuribi 'ain, abëtanmi Jesucristonën bana cuacè unibi camina usoquin 'ain.

⁹ ¿Ain nètënu abè 'iisa 'aishbi ca an ñu 'aisama 'acè uni ain nètënu Nucën Papa Diosbè 'itima 'icè quixun caramina 'unaniman? Camina 'unánti 'ain, ainanmabi xanu cuëñcè unicama 'imainun an Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acè ñu rabcè unicama 'imainun ain xanuma 'ainbi bëtsi unin xanubè 'icè uni 'imainun xanúxmabi uni itsibè 'icè uni, ¹⁰ 'imainun an ñu mëcamacè uni 'imainun an bëtsi unin ñu cuëñcè uni, 'imainun axa ñuianancè uni 'imainun paëncè uni 'imainun an uni paránxun ain ñu bicè uni, acamax ca Nucën Papa Diosan nètënu 'itima 'icën. ¹¹ Usa uni camina mitsu raírinëx 'iacën. 'Iá 'ainbi ca mitsun ñu 'atima 'acëcama tërëncè 'ain mitsun nuitu upí 'icën. Usa 'aish camina Nucën 'Ibu Jesucristo cupí, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx, an iscëx ainan 'ain.

Nun namia Jesucristonan 'ain 'uchatima bana

¹² Asérabi ca ënè bana quia, "unin ca ain cuëñcësoquin ñu 'ati 'icën". Usa 'ainbi cana 'ëx upí 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. Unin ca ain cuëñcësoquin ñu 'ati 'icën. Usa 'ainbi cana unían ñunshínquin 'acësoquin ñu 'atima 'aisama tanin. ¹³ Ësaía uni quicè ax ca asérabi 'icën: Piisa tanquin nun picè ñu ax ca nun pucunu atsíntancëxun nun nami cushioia, Nucën Papa Diosan mëñosabi oquin. Usa 'ainbi cananuna ënè menuxunu 'acësa oquin Nucën Papa Diosan nètënu 'ixun usa ñucama sinántëcëniman. Usa 'ainbi ca unin usai 'iti sinánquinbi tënëquin ain nami 'uchotima 'icën, ain xanuma 'ainbi xanu itsibè 'ianan uniu uni itsibè 'iquin. Unían ainan 'ixun ax cuëñcësa oquinshi sinánun ca Nucën 'Ibu Diosan camabi uni unioçëxa. ¹⁴ Usoquin nu unio 'ixun ca an Nucën 'Ibu Jesús baísqumiasaribi oquin ain cushínbi nuribi baísqumiti 'icën.

¹⁵ ¿Caramina, mitsux camina Jesucristonan 'ai quixun 'unaniman? ¿'Ëx Jesucristonan 'aishbi carana 'ëx 'atima xanubè asaribi 'inux 'iti 'ain? Uisa 'aishbi cana 'itima 'ain. ¹⁶ ¿Axa xanu 'atimabè 'icè uni ax ca abè achúshisa 'icè quixun caramina 'unaniman? Nucën Papa Diosan bana cuëñe quicësabi oi ca uni xanubè rabé 'aishbi achúshisa 'icën. ¹⁷ Usa 'ainbi ca

uinu 'icë unix cara Nucën 'Ibu Jesucristonan 'icë, an sinâncësaribi oquin sinani abë achúshisa 'icën.

¹⁸ Usa uni 'imainun usa xanumi camina 'unánti 'ain. Aín xanu 'aímabi xanu itsibë 'icë uni 'imainun xanúxmabi uni itsibë 'icë uni an ca abi aín namibi 'uchoquin 'atimamia. Ñu raíri 'aisama 'aquinbi ca unin usoquin aín nami 'uchoima. ¹⁹ ¿Aín Bëru Ñunshin Upí a Nucën Papa Diosan mitsu 'inâncë, ax ca minu 'icë quixun caramina 'unaniman? Mitsux camina anu ax 'icë, a 'ain. Usa 'ain camina müshima 'ain, ax ca min 'Ibu 'icën. ²⁰ Nucën Papa Diosan ca mitsúxmi ainainshi 'iti oquin aín Bëchicë bamati oquin mënîocëxa. Ainan 'aish camina mitsux cuëñcësa oi 'ima ax cuëñcësa oiishi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun nami 'imainun mitsun sinan upí 'ixun Nucën Papa Dios cuëñcësa oquinshi ñu 'ati 'ain. Usaími mitsux 'ia isquin ca raírinën —upí ca Nucën Papa Dios 'icë —quixun 'unánti 'icën.

II. CORINTONU 'ICË UNICAMAN ÑUCÁCËXUAN PABLONËN CA (7-16)

7

Unin cara xanu biti 'icë quixuan Corintonu 'icë unicaman ñucácëxuan Pablonën ca

¹ Mitsúnmí 'ë quíríca bëmiquin ñucácë banacama a ñuiquin cana ësaquin mitsu cain, unin xanu bitima ca asábi 'icën. ² Usa 'aínbi ca camabi unin xanu cuëñia. Usa 'ain ca xanu itsi cuëñti rabanan camabi uni xanuñu 'iti 'icën, camabi xanúxribi ca bënëñu 'iti 'icën. ³ Nucën Papa Diosan mënîosabi oi ca uni aín xanubë 'iti 'icën. Usaribiti ca xanu aín bënëbë 'iti 'icën. ⁴ Xanux ca axëshima 'icën, ax ca aín bënëñanribi 'icën. Usaribiti ca uni axëshima 'icën, ax ca aín xanunanribi 'icën. ⁵ Usa 'ain ca xanun aín bënë aín nami 'aisa tancëxun timatima 'icën. 'Imainun ca uninribi aín xanu aín nami 'amitisa tancëxun timatima 'icën. A rabëtaxbi upiti Nucën Papa Diosbë banatisa tani cananquin mënîotancëx cuni ca ëñánanti 'icën. Ñunshin 'atimanën 'apúan 'atimaquin sinánmicëx tënëtisama tani 'uchati rabanan biránantécënxubi ca bënëtishi ëñánanti 'icën.

⁶ Unían asérabí xanu binun quixun cana 'ën caiman. Biisa tanquin ca biti 'icën. ⁷ 'Ën sinâncëx ca camabi uni 'ësaribi xanuñuma 'iti asábi 'icën. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan achúshi achúshi uni, xanuribi, uisai cara 'iti 'icë quixun mënîoia.

⁸ Èsaquin cana mitsu cain, xanuñuma unin xanu bitima ca asábi 'icën, 'ëx 'icësaribiti. 'Imainun ca bënëñuma xanu 'imainun casunamécë xanu bënëutima asábi 'icën. ⁹ Usa 'aínbi ca xanuñuma 'iti tënëtisama tanquin unin xanu biti 'icën, xanúxribi ca bënëñuma 'iti tënëtisama tani bënëuti 'icën.

¹⁰ Bënëñu xanu ñuiquin cana ësaquin cain, an ca aín bënë ëntima 'icën. 'Ën sinanënbi caquinma cana Nucën 'Ibu Jesusan sinánmicëxun usaquin cain. ¹¹ Aín bënë ënquinbi ca xanun uni itsi bitima 'icën. Biisa tanquin ca aín bënë bitécënti 'icën. Usaribi oquin ca unin aín xanu ëntima 'icën.

¹² Ènë banaribi ñuiquin cana Nucën 'Ibu Jesusan 'ë sinánmicëma, 'ënbi sinánquin, ësaquin mitsu cain: axa Jesucristomi catamécë unin ca aín xanúxa Jesucristomi catamécëma 'aishbi abë upí 'ixun ënsama tancëxun ëntima 'icën. ¹³ Usaribi oquin ca xanuxun ax Jesucristomi catamécë 'ixun aín bënë Jesucristomi catamécëma 'icëbi an ënsama tancëxun ëntima 'icën. ¹⁴ Usa 'ain ca aín xanu Jesúsmi catamécë 'ixun aín bënëribi Jesúsmi sinánun sinánmiti 'icën. Sinánmianan ca aín tuácamaribi Jesucristomi sinánun sinánmiti 'icën. Usaribi oquin ca aín bënëñ Jesúsmi catamécë 'ixun aín xanuribi Jesúsmi sinánun sinánmianan aín bëchicë Nucën Papa Diosan bana 'unánmti 'icën. Usaquinmi 'aquincëx ca mitsun bëchicëcama ax an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unin bëchicësa 'itima 'icën. ¹⁵ Usa 'aínbi ca axa Jesúsmi catamécëma unin aín xanu Jesúsmi catamécë 'icë ënsa tanquin ënti 'icën. Usaía 'icëxbi ca aín xanun 'uchama 'icën. Usaribi oquin ca axa Jesúsmi catamécëma xanun aín bënë Jesúsmi catamécë 'icë ënsa tanquin ënti 'icën. Usaía 'icëxbi ca aín bënëñ 'uchama 'icën. Nucën Papa Dios ca nuxnu nun xanubë 'atimonani cuëbicanani tsoti cuëñnima. ¹⁶ Camina 'unaniman, mix xanu 'ixunmi ami sinánmisa tancëx cara min bënë Jesucristomi sinánti 'icë quixun. Camina 'unaniman, mix bëbu 'ixunmi ami sinánmisa tancëx cara min xanu Jesucristomi sinánti 'icë quixun.

¹⁷ Nucën 'Ibu Dios cuëñcësabi oi camina a nëtëan an mitsu ainan 'imicë, usaíbi 'iti 'ain. Usoquin cana camabi ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamécë unicama cain. ¹⁸ Ènëx ca ësa 'icën. Mitsux judíos uni 'icë Nucën Papa Diosan Jesúsmi catamëñun sinánmicëx camina mitsux judíos unicama 'icësaribiti 'unánti ocë 'aish usabi 'iti 'ain. Usaribiti mitsux judíosma uni 'aish Jesúsmi catamëti ami sinántancëx camina judíos uni 'icësaribiti 'inux 'unánti oracatima 'ain. ¹⁹ 'Unánti oracacë 'ianan 'unánti oracacëma 'ixunbia aín bana quicësabi oquin 'aia cuni ca Nucën Papa Diosan uni upí isia. ²⁰ Uisai cara Nucën Papa Diosan ainan 'inun 'imicëma pain 'aish 'iaxa, usaíbi ca ainan 'aish uni 'iti 'icën. ²¹ Mixmí

an uni ñu meëxuncë uni 'icë Nucën Papa Diosan ainan 'imicëxun camina bënëquinma min 'acësabi oquin an mi ñu meëmicë uni ñu meëxunti 'ain. Usa 'ainbi camina an mi 'aisa tanquin chiquincëx anuax cuanti 'ain. ²² Uni an uni ñu meëmicë uninan 'ixun ca ain 'ibu cuëncësabi oquin 'aia. Usa 'aishbi ca Nucën 'Ibu Jesucristonën ainan 'inun 'imicë 'ixun a unin an ñu meëmicë uni ñu meëxunibi, Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'ixun upi oquin 'acë 'aish, abi 'axuncësa 'ia. Usaribi oquin ca uni an uni ñu meëxuncëma a Nucën Papa Diosan ainan 'inun Cristomi sinánmicë 'ixun, ax ain bamati nëtë sënëntamainun Cristonën uni 'ixun ax cuëncësabi oquinshi 'aia. ²³ Mitsúxmi ainainshi 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan ain Bëchicëbi camabi uni cupi bamati oquin mënócëxa. Usa 'ain camina uinu 'icë unínbia Jesucristo cuëncësoquinma ax cuëncësoquinshi 'acë 'itima 'ain. ²⁴ 'En xucéantu, cana mitsu catëcënin, uisai caramina Nucën Papa Diosan Jesucristomi sinánmicëma pan 'aish 'ia, usabii camina 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëncësabi oi.

²⁵ Nucën 'Ibu Jesusan sinánmicëma 'exbi cana, bënëñuma xanu 'imainun xanuñuma uni ñuiquinmi mitsun 'ë ñucácë a ñui ésaí quin, Nucën 'Ibu Jesusan ain bana unicama ax cuëncësabi oquin ñuixunti 'imicë 'aish. ²⁶ Axa ami catamëcëma unicaman ca axa Jesucristomi catamëcë unicama ami nishquin bëtsi bëtsi oia. Usaquian 'acëx cananuna upitax bucuiman. Usa 'ain ca 'ën sináncëx, xanuñuma uni ax usabi 'iti 'icën, bënëñuma xanu axribi ca usabi 'iti 'icën. ²⁷ Xanuñu 'ixun camina a ënti sinántima 'ain. Xanuñuma 'ixun camina xanu biti sinántima 'ain. ²⁸ Unin xanu biti, ax ca 'uchama 'icën. Usaribiti ca xanu bënëti ax 'uchama 'icën. Usa 'ainbi ca an xanu bicë uni 'imainun axa bënëcë xanu, ax an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicaman 'atimocëx 'aisamaira témëratí 'icën, an xanu bicëma uni 'imainun bënëcëma xanu 'icësamaira oi.

²⁹ 'En xucéantu, ésaquin cana mitsu caisa tanin, xënbuirai cananuna tsótima 'ain. Usa 'ain ca uni xanuñu 'aishbi xanuñumasa 'iti 'icën. ³⁰ Axa rarumacë uni an ca ain rarumatishi sinántima 'icën. Axa bëtsi unicamabë timéax cuëncë unicamax ca axa cuëncëma unicasaribi 'iti 'icën. An ñu bicë uni axribi ca ñuñu 'aishbi ñuñumasa 'iti 'icën. ³¹ 'Enë nëtënuanu icë ñu ënëx ca cëñutia. Usa 'ain ca ënë nëtënuxuan an ñu bicë uni ax ñu bicëma unisa 'iti 'icën.

³² Mitsúxmi ënë nëtënu 'icë ñu 'aisamaira oquin sinani masá nuituti bënëti cana cuëñiman. Xanuñuma unin ca Nucën 'Ibu Jesús cuëncësa oquinshi 'ati sinania, axa cuëñtanun. ³³ Usa 'ainbi ca xanuñu uni an ënë nëtënu 'icë ñuñu 'iti sinania, ain xanu cuëñtanun. ³⁴ Usaribi oquin ca bënëñuma xanun Nucën Papa Diosan iscëxun ñu upishi 'ati sinánan ain sinan upi 'ixun Nucën 'Ibu Jesús cuëncësa oquinshi 'ati sinania, ax cuëñtanun. Usa 'ainbi ca bënëñu xanu an ënë nëtënu 'icë ñuishi sinania, ain bënë cuëñtanun.

³⁵ Mitsu ënë nëtënu 'icë ñucama 'aisamaira sinánxma 'inun caquin cana mitsu masá nuitumitísama tanin. Mitsúxmi chuámarua 'iti cupishi cana usaquin mitsu can, mitsúxmi bëtsi ñumi sinanima Nucën 'Ibu Jesús cuëncësabi oishi 'i cuëñun.

³⁶ Usa 'ainbi ca unin ain bëchicë xanu, ain bënëti sënëncëbëtan, 'iisa tania bënëmiti 'icën. Ax ca 'uchama 'icën. Usaía 'iti ca asábi 'icën. ³⁷ Usa 'ainbi ca uni itsin upi oquin sinánxun, ain bëchicë xanu bënumisama tanquin axribia bënutisama tania, a bënëmitima 'icën. Usaía 'iti ca asábi 'icën. ³⁸ Usa 'ain ca unin ain bëchicë bënëmiti asábi 'icën. 'Imainun ca unían ain bëchicë bënëmitima ax asábiira 'icën.

³⁹ Bënëñu xanu an ca usai uni 'iti quicësabi oquin, bamacëma 'icë ain bënë ëntima 'icën. Ain bënë bamacëbë cuní ca 'iisa tani bënëti 'icën, Nucën 'Ibu Jesús cuëncëbë. ⁴⁰ Usa 'ainbi ca 'ën sináncëx bënëñu 'aish 'icësamairai bënëñuma 'aish chuámarua tani cuëñti 'icën. 'En sináncëxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan usaquin 'ë sinánmiaxa.

8

Unin 'acë ñu rabiquin ñuina 'acë piti ñuiquian Pablonën ca bana

¹ Unían unínbí 'acë ñu rabiquin 'aracacë ñuina 'acë a namix cara piisa 'icë quixunmi 'ë ñucácë bana, a ñuiquin cana ésaquin mitsu cain. 'En 'unáncësaribi oquin camina mitsun asérabí 'unan, Nucën Papa Diosëshi dios 'ain ca unin 'acë ñu rabiquin ñuina rëcë a nami ax bëtsi namisaribi 'aish piti 'icën. Usaquin sinani ca uni raíri ainra isa ñu 'unánxa quixun sinani, a nami pi, bëtsibë cëruanánia. Usa 'ainbi ca raírinëx, a namix ca bëtsi namisaribi 'aish piti 'icë quixun 'unánxunbi an picëma unicama nuibaquin 'uchamisama tanquin piima, Jesucristonën sinánsaribi 'ixun. ² An —'ën cana ñu 'unan —quixun sináncë uni an ñu 'unánxunbi ca asérabí uisai 'iti cara quixun upi oquin 'unánima. ³ Usa 'ainbi ca axa asérabí ami sináncë uni a Nucën Papa Diosan ainan 'icë 'unania.

⁴ Unínbí 'acë ñu rabiquin ñuina rëcë ain nami piti cara asábi 'icë quixunmi 'ë ñucácë bana a ñuiquin cana ésaquin mitsu cain. Cananuna 'unan, unin 'acë ñu ax ca ñuishi uniocë 'aish asérabí diosma 'icën. Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën, bëtsi dios ca 'aíma 'icën. ⁵ Raíri unin ca sinania, 'aisamaira ca dios 'icë quixun. Usa 'aish ca naínu 'icë 'imainun menu 'icëribi 'icën.

Ax ca dios 'icé quianan ax ca nun 'ibu 'icé quiax quia. ⁶ Usaquian sináncëbëtanbi cananuna nun 'unanin, achúshi ca Nucën Papa Dios 'icën. An ca camabi ñu unioçëxa. Ainan 'inun ca nuribi unioçëxa. 'Imainun ca Nucën 'Ibu achúshi, Jesucristo, ashi 'icën. An ca aín Papabëtan camabi ñu unionan nuribi unioçëxa.

⁷ Usa 'aínbi ca axa Jesúsmi catamëcë uni raírinën —unían rabinuxun 'acé ñu ax ca ñuishi 'aish anu nun rabiti dios, ama 'icé —quixun upí oquin 'unaníma. 'Unánquinma ca usabi oquin unin 'acé ñu rabiçé 'ixun, Jesucristomi catamëquinbi a ñu rabiquin ñuina rëxun aín nami piia. Piqinbi ca —unían a ñu rabiquin rëcë ñuina nami pi sapi cana 'ucha —quixun sinania. ⁸ Nucën Papa Diosan iscëx ca an ñu picëma uni 'icësaribi an ñu picé uni 'icën. Usa 'ain cananuna nun ñu picé cupí 'ianan nun ñu picëma cupí Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ima. ⁹ 'Aisa tanquin camina uni itsin usa ñu rabiquin ñuina 'acé aín nami piti 'ain. Usa 'aínbi camina an upí oquin —a ñux ca unin 'acé 'aish ñuishi 'icé —quixun 'unáncëma uni a 'uchamiti rabanan sinánti 'ain, —cana pitima 'ai —quixun. ¹⁰ Ënëx ca ësa 'icën. Min a rabinuxun unin unioçé ñu a rabiquinma camina —a rabiquian unin rëcë ñuina nami a piibi cana Nucën Papa Diosmi 'uchaima —quixun sinánquin, anuxun a ñu rabiti xubunuxun a nami piti 'ain. Usa 'aínbi ca minmi a nami piia iscë cupí an —unin unioçé ñux ca ñuishi 'icé —quixun upí oquin 'unáncëma uni, an a ñu rabiquin a nami piti 'icën. ¹¹ Min a nami piqin camina, minun rabanan 'icësaribitaa anun rabananribi Cristo bama uni, a 'uchamin. ¹² Usaquin piqin camina axa mibë Jesúsmi sináncé uni, an —unin unioçé ñu ax unímbi 'acé 'aish cushíñuma 'ain ca a rabiquin unin 'acé ñuina namix bëtsi namisaribi 'icé —quixun 'unáncëma 'ixunbi anribi pinun sinánmin. Sinánmi ami 'uchai camina Cristomiribi 'uchain. ¹³ Usaquin 'ën a nami piqin axa Jesúsmi sináncé uni itsi 'uchamiti rabanan cana xëniuba 'aínbi unin 'acé ñu rabiquin pitia 'acé ñu a pitima 'ain.

9

An Jesucristomi catamënun uni bana ñuixuncé uni ca cupí biti 'icé quicé bana

¹ Nucën 'Ibu Jesuan aín bana uni ñuixunti caísa cana 'ëx 'ain. An caiscé unicaman 'acësaribi oquin cana 'ënribi Nucën 'Ibu Jesús isacën. 'Ën aín bana ñuixuncé cupí camina mitsúxribi ami catamëtin. Usa 'ain camina mitsúnbi 'unánti 'ain, 'ëx cana aséribi a usaquin 'anúan Nucën Papa Diosan caísa 'ain. ² —Jesucristonën aín bana uni ñuixunun 'imicëma ca Pablo 'icé —quixun uni itsin sináncëbëtanbi camina mitsun —an 'imicé ca —quixun 'unánti 'ain. 'Ën aín bana ñuixunia cuati camina mitsux Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëtin. Usa 'ain camina aséribi 'unánti 'ain, an ca 'ë aín bana ñuixunun xuaxa quixun.

³ An 'ë ñuicé unicama cana ësaquin cain: ⁴ —An 'ën bana ñuixuncëxun cuacé unicaman 'ë piti 'ináncëxun 'ën biti ca asábi 'icën. ⁵ A Jesuan aín bana ñuixunun caiscé uni raíri 'imainun Nucën 'Ibu Jesuan xucéantu 'imainun Pedro, acaman aín xanu abë cuanun buáncësaribi oquin cana 'ënribi 'aísa tanquin xanu buánti 'ain. ⁶ ¿Axa mitsubé 'icé ñu raírinën 'acësaribi oquin 'ënribi Bernabëbëtan 'ën mëcënan ñu mëëquinma, Nucën Papa Diosan banaishi ñuixunti cara asábima 'itsianx? Ca asábi 'itsianxa. ⁷ Suntárunën ca anbi aín ñu maruima, 'apun cuni ca a 'inania. Usaribi oquin ca an ñu 'apacé unin an 'apacé ñuxa tuaia, aín bimi bixun piia. Usaribi oquin ca an vaca bërúancé unin vaca xuma bixun xëaia. ⁸ 'Ënbi 'ën sinanën sináncëma ca ëné bana 'icën. Moisésnën cuënëo banaribi ca usai quia. ⁹ Moisésnën cuënëo bana ca ësai quia: “Trigo bimima rëucubutia piia quixun camina vaca bënë cuëtanitima 'ain”. Axa tēëcë cupía an piti ca asábi 'icën. Vaca bënëxëshi ca usai 'iti quixun ca Nucën Papa Diosan Moisés ëné bana cuënëomiamia 'icën. ¹⁰ Numiribi sinánquin ca usaquin Moisés cuënëomiacëxa. Unin ca ñu bëru 'apánuxun me mëníoia. Mëníoquin ca —'apacëx canitancëxuan ñu bërurun tuaia cana aín bimi biti 'ai —quixun sinania. Usaribi oquin ca unin trigo bimi biquin, —ënë bimi cana pinuxun 'ai —quixun sinania. ¹¹ Nun mitsúxmi Jesúsmi catamënun Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxunmi mitsun nun piti ñu nu 'inánti ca asábi 'icën. ¹² Nun cananuna bëtsi unin 'acësamaira oquin mitsu 'unánmian. Usa 'ain ca bëtsi unimi 'ináncësamaira oquin mitsun nu ñu 'inánti asábi 'itsianxa.

Usa 'aínbi cananuna a ñubi mitsunua bicëma 'ain. Mitsun nun Jesucristo ñuicé bana cuaisama tanti rabanan cananuna ñuñuma 'ixunbi mitsu ñu ñucácëma 'ain. ¹³ Camina 'unanin, Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun an ñu 'acé unicama 'imainun sacerdotecamanribi Nucën Papa Dios rabiquin 'acé ñuina aín nami paná piia. ¹⁴ Usaribi oquin ca Nucën 'Ibu Jesuan mënioçëxa, an a ñuiquin aín bana uni ñuixuncé unicama a ca an aín bana cuacé unicaman anúan aín ñu biti 'inánti 'icën. ¹⁵ Usa 'aínbi cana 'ën Jesuan bana unicama ñuixunquinbi añu ñubi bicëma 'ain. Bëriribi cana 'ëmi ñu 'inánun quixun ëné quirica mitsu buánmiman. Bana ñuixuncé cupí cana añu ñubi bicëma 'ai quixun 'ën mitsu cacé, a bana cëmë 'iti cana cuëniman. 'Acëñuma 'aish 'ëx bamacëbëbi ca a bana cëmëma 'iti 'icën.

¹⁶ Ën Jesusan bana unicama ñuixuncê cupí cana rabiácátima 'ain. ¡Aín bana ñuixunun Jesucristonên 'è cacê 'ixunbi an cacêsa oquin 'acêma 'aish carana usai 'icê 'itsian! ¹⁷ Nucên Papa Diosan ca Jesucristo cupía unicama ainan 'inun iémiti 'icê quicê bana, a 'èxbi cuêênquin ñuixuncê 'ixun cana cupí biti sinántsian. 'Ixunbi cana 'èmbi sináncêma, an 'è a bana ñuixunun 'è cacê cupí, an cacêسابi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁸ Ën cupí biti asábi 'aínbi cana cupí biquinma unicama Jesucristo ñuicê bana ñuixunun. Ñuixuni cana curíqui bitsi cuêêncêsamaira oi mitsúnmi 'è cupíoquinmashi a bana cuati cupí cuêênin.

¹⁹ Ëa unin ñu mēēmícēma, 'aíshbi Nucên Papa Dios cuêêncêsabi oíshi 'iquin cana an camabi uni ñu mēēxuncē unisa 'ixun, Cristomi catamēnun unicama aín bana ñuixunun. ²⁰ Judíos unicamabē 'aish cana atu Jesucristomi sinánmisa tani judío uni 'icêsai 'in. Usaía judíos unicama 'inun Moisésnēn cuēñēo bana quicêsabi oi 'icê cupíma Nucên Papa Diosmi catamēcē cupíshi cana iēti 'ai quixun 'unánquinbi cana an usai judíos unicama íti Moisésnēn cuēñēo bana cuacē unicama Jesucristomi sinánmisa tanquin a bana quicêsaribi oquin 'ain. ²¹ Usa 'aínbi cana judíosma uni, an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncēma, acamabē 'ixun Jesucristomi sinánun 'unánmiti cupí atux 'icêsaribiti 'inux, usaía judíos unicama 'inun Moisésnēn cuēñēo bana manucêsa 'ian. Usai 'ibi cana Jesucristonan 'aish Nucên Papa Diosan bana quicêsabi oi 'in. ²² Jesucristomi catamēcē 'ixunbi upí oquin amí catamēti 'unáncēma unicama Jesucristomi upiti catamēnun quixun cana atun sináncē ñu timaquinma bana ñuixunun. Camabi uni cana usai cara atux 'ia usairibi 'iquin, Cristomi upiti catamēnun 'aquinin. ²³ Jesucristomi catamētia Nucên Papa Diosan ainan 'inun iéminun cana unicama bana ñuixunun, Jesucristomi catamēcēbē atubē cuêênuxun.

²⁴ Camina 'unanin, cuai ca uni uix pain cara bēbati 'icē isnux, camáxbi abatia. Camáxbi abácēbētanbi ca ax paian bēbacē ainshi ñu bitsia. Usaribiquin camina Jesucristobē tsóti sinani cuêênquin ax quicêsabi oquinshi 'ati 'ain. ²⁵ Uni axa cuaiticama ax ca aín nami cushi 'inux bachuaquin tania. Aín namia cushi 'iti cupí ca ñu 'atima 'aíma. Usai 'itancēx abati ax pain bēbaquin ca ñu bitsia. Usai 'iquian bicēxbi ca a ñu chēqui 'atimatia. Usa 'aínbi cananuna nux Jesús cuêêncêsabi oi 'inux camabi nētēn upí 'iti 'ain. Usai 'itancēx cananuna an 'imicēx asaribi upí 'aish uinsaranbi nētētimo abē tsóti 'ain. ²⁶ Amanu amanu sinánquinma cana Jesucristo cuêêncêsabi oquin upí oquin 'ati sinanin. Bēxuñu uníxa abati amo amotan cuancêsari cana 'iisama tanin, 'imainun cana unia suñubē mēēanancêsa 'iisama tanin. ²⁷ Ën Nucên Papa Diosan bana unicama ñuixuncê 'ixunbi ax cuêêncêsabi oi 'ima 'èxbi cēmēia ca an aín bana ñuixaxma 'inun 'è cati 'icēn. Usaquian 'è cati rabanan cana 'èn nami ñu 'atima 'ati cuêêncēbētanbi 'aíma Jesucristo cuêêncêsabi oíshi 'in.

10

Unían a rabinuxun unioçê ñu rabitima bana

¹ Ën xucéantu, ènēmi mitsun 'unánun cana mitsu cain: —Nucên raracamaxa Egiptonuax cuania ca Egiptonu 'icē suntárucaman 'atin rabanan Nucên Papa Diosan nētē cuín bēararamiacēxa. Usaquiani ca Nucên Papa Diosan parúnppa téárabēoquin aín nēbētsi èsquimiquin me racáncēbē anun 'ucē manan sicaracēacēxa. ² Usaquin nētē cuinan bēaracē 'aish parúnppa sicaracētancēx ca nucên raracamax Nucên Papa Diosmi catamēti Moisésbē upí 'aish an buáncēx abē cuancēxa. ³ Cuanquin ca camaxunbi Nucên Papa Diosan 'ináncē piti piacēxa. An 'ináncē 'unpáxribi ca camaxunbi xéacēxa, xaxúnppanuaxa shaquibutia. ⁴ Xaxunuaxa chiquicē 'unpáxaribi 'ixun ca Cristonēn abē cuanquin atu cushiocēxa. Usa 'ain ca anuaxa 'unpax chiquicē xaxusa Cristo 'iacēxa. ⁵ Usa 'aínbi ca ax quicêsa oquin 'aiama oquin, usaía atux 'iti cuêênquinma Nucên Papa Diosan anu uni 'icēma menuxun 'itsamashi bērútamainun aín patsan cēñúmiacēxa.

⁶ Nun atun ñu 'aísama 'ati cuêênsaribi oquin cuêênuxunma, nun a 'unánti oi ca usai 'iacēxa. ⁷ A unicama raírínēan 'ásaribi oquin camina unin 'acē ñu rabitima 'ain. Atu ñuiquin ca Moisésnēn èsaquin cuēñēocēxa: “Aín paē bata xēanan pi bucubutancēx cuêēni ca ransacēxa”. ⁸ Usai 'ianan ca a unicama raírínēx aín xanuma xanu itsibē 'i 'uchatançēx achúshi nētēinshi 'itsaira veintitrés mil uni bamacēxa. A unicama raírínēxa aín xanuma xanu itsibē 'iásaribiti cananuna 'ítima 'ain. ⁹ Atúnbi —Nucên Papa Diosan sapí ca nu 'atimotima 'icē —quixun sinánquin ñu 'aísama 'atancēxbi ca runun picēx a unicama bamacēxa. A unicamaxa Nucên Papa Diosmi 'uchasaribi oi cananuna usaquinribi sinani Nucên 'Ibu Jesúsmi 'uchatima 'ain. ¹⁰ Usaribitia a unicama raírínēx a ñui 'atimati banaia ca Nucên Papa Diosan cēñúmiacēxa. A unicama 'iásaribiti cananuna Nucên Papa Dios ñui 'atimati banatima 'ain.

¹¹ Nucên raracama usai 'iá, anu nun Jesucristomi catamēti ainan 'ixun 'unánun ca Nucên Papa Diosan Moisés cuēñēomiacēxa. ¹² Nux cananuna usai 'ítima 'ai quixun sinanibi camina bērúinraoracati 'ain, usai atu mina 'in. ¹³ Ñu 'atima 'ati sinánquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúnshima uni itsínribi ca usaribi oquin sinani tēmēraia quixun. Usa 'aínbi ca Nucên Papa

Diosan, ax quicēsabi oquin mitsu 'aquinquin, ñunshin 'atimanēn mitsu 'aisamaira oquin tanun ēnima. An ca ami catamēquinmi min ñu 'atima 'ati sināncē ēnun mitsu cushioquin, uisaxun caramina ēnti 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icēn.

¹⁴ Ēn nuibacē xucēantu, unímbi 'acē ñu a camina ami 'unánquin rabitima 'ain. ¹⁵ Mitsúxmi sinánñu uní 'icē cana usaquin mitsu cain. Usa 'ixun camina 'ēn mitsu cacēxun cuaquin ēnē banax ca asérabi 'icē quixun 'unánti 'ain. ¹⁶ Timéxun cananuna, Jesucristo ca nun 'ucha cupí aín imi 'apati i curúsocēnuax bamacēxa quixun sinánquin —asábi ca —quixun Nucēn Papa Dios cain. Catancēxun cananuna manē xanpanua bimi baca xēaquin —Cristo aín imi 'apati bama cupí cananuna nun 'ucha tērēncē 'ai —quixun sinanin. Pánribi tēaxun tucatanécēx mēticanantancēxun piqun cananuna camaxunbi —Cristo ca nun 'ucha cupí i curúsocēnuax bamacēxa —quixun sinanin. ¹⁷ Itsa uní 'ixunbi cananuna camaxunbi a pán piqun, —nux cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ai —quixun sinanin.

¹⁸ Camina 'unanin, an a rabiqun ñuina 'acē Israel unicaman ca Nucēn Papa Dios rabia. 'Imainun ca an a ñuina namí picē unicamanribi Nucēn Papa Dios rabia. ¹⁹ Usaquin caquin cana unían a rabinuxun unioicē ñu ax ca cushi 'icē quixun mitsu caiman. 'Imainun ca a rabiqun 'acē ñuina namí axribi bētsi namisama 'icē quixun cana mitsu caiman. ²⁰ Ēsaquin cana mitsu cain, judíosma unibunēx Nucēn Papa Diosmi sināncēma 'ixun ñuina 'axun unin 'acē ñu rabiqun ca Nucēn Papa Dios rabiqunma ñunshin 'atima rabia. Usaribiqun ñunshin 'atima rabiqun mitsu aín uní 'iti cana cuēñiman. ²¹ Nucēn 'Ibu Jesucristo ca nun 'ucha cupí bamacēxa quixun sinánquin uvas bimi aín baca 'acē 'ixun camina uní itsibētan ñunshin 'atima rabiqun xēati ñu xēatima 'ain. Nucēn 'Ibu Jesucristo sinánquin uvas bimi aín baca 'anan pán picē 'ixun camina ñunshin 'atima sinánquin a rabiqun 'ati ñu pitima 'ain. ²² Nucēn 'Ibu Jesús nishmiqun camina ñunshin 'atima rabiqun 'ati ñu pitima 'ain. ²² Nucēn 'Ibu Jesús nishmiqun camina ñunshin 'atima rabiqun 'ati ñu pitima 'ain. Nuxnu cushima 'imainun ca axira nubē sēñemaira 'aish cushi 'icēn.

Ainanshia 'inun 'aquinma bētsi uniribi sinánquin unin ñu 'ati bana

²³ Ēnē banax ca asérabi 'icēn, "Unin ca aín cuēñcēsa oquin ñu 'ati 'icēn". Usa 'aínbi cananuna nux asábi 'iisa tanqun camabi ñuira 'atima 'ain. Asérabi ca "unin aín cuēñcēsa oquin ñu 'ati 'icē" 'aínbi cananuna nux Jesusan bana quicēsabi oi 'iisa tanqun camabi ñuira 'atima 'ain. ²⁴ Axa Jesúsmi sināncē unin ca 'ēnanshi ca quixun sinánquin ñu 'atima 'icēn. Bētsi uniribia upí 'inun 'aquinti sinánxun ca ñu 'ati 'icēn.

²⁵⁻²⁶ Mecama 'imainun menu 'icē ñucama ax ca Nucēn 'Ibu Diosan unio 'aish ainan 'icēn. Usa 'ain camina anuxun namí maruti anu 'icē namí maruxun piishiti 'ain. Uinua bēcē cara quixun camina ñucátima 'ain. —A pi sapi cana 'aisama 'iti 'ai —quixun camina sinántima 'ain.

²⁷ Axa Jesucristomi catamēcēma unían abētanmi pi cuanun quixun cacēx camina cuainsa tani cuanti 'ain. Cuanxun camina —uinua bēcē cara a namí 'icē —quixun ñucáquinma piishiti 'ain. —A namí pi sapi cana 'aisama 'iti 'ai —quixun camina sinántima 'ain. ²⁸ Mitsun piti 'aínbia uní itsin mitsu —ēnē namix ca unin 'acē ñu rabiqun piti 'acē 'icē —quixun mitsu cacēxun cuní camina pitima 'ain. An mitsu cacē uní an Jesucristomi catamēcē 'ixunbi, camabi namí ca bētsi namisaribi 'icē quixun upí oquin 'unāncēma 'ixun, —ēnē namí pi cana Nucēn Papa Diosmi 'uchain —quixun sināncē 'ain camina a namí pitima 'ain. ²⁹ —A piti ca asábi 'icē —quixun mitsun sināncēbētanbi an mi cacē unin —usa ñu 'ēn piti ca 'ucha 'icē —quixun sināncēbētan camina pitima 'ain.

Sapi camina 'ē ñucáti 'ain, uisacasquin carana uní itsían, ēnē namí piti ca 'ucha 'icē quixun sināncē cupí 'ēn pitima 'ai quixun. ³⁰ Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun caxun 'ēn piabi cara unin 'uchoquin, —Nucēn Papa Diosmi 'uchaquin camina pia —quixun 'ē cati 'icē? ³¹ Ēnēx ca ēsa 'icēn. Ñu piqun, ñu xēaquin, añu ñu caramina 'ai, usa ñu 'aquin camina Nucēn Papa Dios cuēñun a sinánquin 'ati 'ain. ³² Usoquin camina uinu 'icē unibi, judíos uní 'imainun judíosma uniribi, 'imainun axa Jesucristomi catamēcē unicamaribi, Nucēn Papa Diosmi 'uchati sinánmitima 'ain. ³³ Ēnribi cana camabi uníxa 'ēn 'aia isi cuēñun ñu 'ain. 'Ēn cuēñcē ñu 'atishi sinánxun cana ñu 'aiman. Jesucristomi catamētía iēnun camabi uní 'aquinti sinánxun cana ñu 'ain.

11

¹ Ēx Cristo 'iásaribiti 'icēsaribiti camina mitsúxribi 'iti 'ain.

Axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēbē usai xanucama 'iti bana

² Ēn xucēantu, mitsun 'ē manuquinma camina 'ēn mitsu ñuixuncē bana quicēsabi oquin 'ain. Usafimi 'ia cuaquin cana —asábi ca —quixun mitsu cain. ³ Ēnē banaribi cana mitsúnmi 'unánun ēsaquin mitsu cain, Cristonēn aín Papan bana cuacēsaribi oquin ca camabi unin Cristonēn bana cuati 'icēn. Usaribi oquin ca camabi xanun aín bēñēn bana cuati 'icēn.

⁴ Axa Jesucristomi catamēcë unicama timēcëcëbetan ca nucë bënë unin Nucën Papa Diosbë banaquin aín mañuti mañutima 'icën. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan sinánmicë bana uni ñuixunquin aín mañuti mañutima 'icën. Usoquian unin aín mañuti mañucëx ca 'aisama 'iti 'icën. ⁵ Usa 'ainbi ca xanux abë bananan Nucën Papa Diosan sinánmicë bana ñuixuni mapúcë 'iti 'icën. Usaía 'icëxma ca 'aisama 'aish maxcúcë xanusa 'ia. ⁶ Axa mapútisama tancë xanu ax ca maxcúcë 'iti 'icën. Usa 'aish ca maxcútimi rabíanan, marufusa 'aish rabíntisama tani mapúti 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca asaribi 'itánun uni unioçëxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan asaribi 'inun unio 'aish uni mapútima 'icën. Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan an uni 'aquinti oquin xanu unioçëxa. ⁸ Nucën Papa Diosan ca xanun putu bixun uni unioma 'icën. Usaquin 'aquinma ca nucë bënë unin putu bixun xanu unioçëxa. ⁹ Xanunan 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan bëbu unioma 'icën. Bëbunan 'iti oquin ca xanu Nucën Papa Diosan unioçëxa. ¹⁰ Ën uni 'aquinquin ax quicëسابi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan 'ë unioçëxa quixun sinani ca xanux mapúcë 'iti 'icën, ángelcaman —a upí sinánñu ca —quixun isnun. ¹¹ Usa 'ainbi ca axa Jesucristomi catamēcë unicaman ësaquin 'unánti 'icën, bëbu uni ashi 'ixunbi ca camabi ñu aín cuëëncësa oquin 'atima 'icën. Usaribiquin ca xanun ashi 'ixunbi camabi ñu aín cuëëncësa oquin 'atima 'icën. ¹² Bëráma ca Nucën Papa Diosan xanu unioquin unin putu bixun unioçëxa. Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan mënñosabi oquin xanúnshi uni tuaia.

¹³ Mitsúnbi camina upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosbë banaia xanu mapútima cara asábi 'icë quixun. ¹⁴ Cananuna 'unan, uni aín bu chaxcëira 'aish ca rabin 'iti 'icën. ¹⁵ Usa 'ainbi ca usabiiti oi unia 'aish xanux aín bu chaxcë 'icën. Usabi anun mapúti oquin ca Nucën Papa Diosan mënñocëxa. Usa 'aish ca xanunanëx upí 'icën. ¹⁶ Axa ënë bana cuati cuëbicanáncë unicama cana cain, usai ca xanu 'iti 'icë quixun cananuna camabi uni cain. Axa Jesucristomi catamēcë unicama timēcëcëcamaribi ca —usai ca 'iti 'icë —quixun sinania.

Pán pianan uvas baca 'aquin Jesucristo aséرابi sinánquin 'ati bana

¹⁷⁻¹⁸ Ësaquian mitsu ñuicania cana cuan, mitsux isamina Jesucristo sinánquin pán pianan bimi baca 'anux timéaxbi camáxbi nuibananima bëtsibë bëtsibë nishananin. Usaquin ñuicania cuaquin cana sinan, usai sapi camina 'icani quixun. Usa 'aish camina ñancábi timécanin. Timéaxbi camina anuaxira nishanancanin. Usaquin Jesucristo sinánquin pán pianan bimi baca xëaibi camina aséرابi ami sinánquinmi 'acëma cupí 'uchain. Usoquinmi ñu 'aia cana mitsu, upí oquin camina 'ai quixun caiman. ¹⁹ Usaquin bëtsi bëtsi oquin sinania raírinëx cuamiananmainunbi raírinëx nishananiama isquin ca unin isti 'icën, uicamax cara aséرابi Cristonan 'icë quixun. ²⁰ Camáxbi timéxun nuibananquinma piquin camina aséرابi Nucën 'Ibu Jesucristo sinánquin 'aiman. ²¹ Usa 'ixun camina uni raíri ténánan micama raírinën mitsun bëcë ñu pin. Uni raírinëxa 'acëñuma 'aish panántamainun camina micama raírinëx 'aisamaira oquin pitancëx paënin. ²² Mitsux camina anuxun pianan xëati xubuñu 'ain. Axa Jesucristomi catamēcë unicamabë timéaxmi usai mitsux 'icëbë ca uni raírinëx Nucën Papa Dios timai ainan 'iisama tanti 'icën. Usami ocëx ca anu 'icë ñuñuma unicamax ñuñuma 'aish rabinia. ¿Uisoquin carana mitsu cati 'ain? ¿Usaími 'ia carana uisa 'ixun mitsu —asábi camina 'ai —quixun cati 'ain? Cana catima 'ain.

Jesucristo sinánquin pán pianan uvas baca 'ati bana

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Nucën 'Ibu Jesusan 'ë cacë bana ñuiquin cana ësaquin mitsu can, anúan uni itsin 'anun quixun unin a 'inánti, a ñantan ca Nucën 'Ibu Jesusan pán biacëxa. ²⁴ Bitancëxun ca aín Papa —asábi ca —catancëxun tēcënpaxun mëticaquin cacëxa: “Ënë ca pit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën, axa minun rabanan bamati a. Ësoquin piquin camina 'ë sinánquin 'ati 'ain”. ²⁵ Usaribi oquin ca pitancëx sënënxun xanpanu 'icë uvas baca biquin cacëxa: “‘Ëx 'ën imi 'apati bamati cupí ca mitsúxmi ainan 'iti 'ën Papa Diosan mënñocëxa. Ënë sinánquin camina ësoquin bimi baca 'aquin 'ë sinánquin 'ati 'ain”. ²⁶ Usa 'ain ca Nucën 'Ibu Jesucristo utëcëntamainun aín unicaman ësoquin pán 'imainun bimi baca 'ati 'icën. Usaquian aín unicaman 'aia isquin ca unin 'unánti 'icën, atun 'ucha cupía Jesucristo bama 'ain ca a sinánquin usoquin 'aia quixun.

Aséرابi Jesucristomi sinánquin pán 'imainun uvas baca 'ati bana

²⁷ Usa 'ain ca uix cara Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'íma 'ianan —Jesucristo ca nun 'uchacama téréxun aín imi 'apati bamacëxa —quixun sinánquinma a manucë 'ixunbi usoquin pán 'imainun bimi baca 'aia, a unix ca Nucën 'Ibu Jesucristomi 'uchaia. ²⁸ Usa 'ain camina pán 'imainun bimi baca 'anuxun, mitsux caramina aséرابi ami sinani Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'i quixun upí oquin sinánti 'ain. ²⁹ Nucën 'Ibu Jesucristo ca nun 'uchacama cupí bamacëxa quixun sinánquinmabi usoquin pán 'imainun bimi baca 'ai 'uchacë cupí camina casticancë 'iti 'ain. ³⁰ Usai 'uchacë cupí camina Nucën Papa Diosan

'imicëx raíri cushima 'ianan 'insínñu 'ain. Usa 'aish ca raíriri bamaxa. ³¹ Usa 'aínbi ca nun 'uchacama mëniocë 'ixun —aséribi ca Jesucristo cupí Nucën Papa Diosan iscëx 'ën nuitu upí 'icë —quixun sinánquinu pán 'imainun bimi baca 'aia, Nucën Papa Diosan nu 'uchotima 'icën. ³² Usa 'aínbi ca aséribi ami sinánquinmabi usoquin a ñu 'aia, Nucën Papa Diosan nu 'uchoquin, axa ami sináncëma unicamabënu nuxribi 'uchoçë 'itin rabanan, usoquin 'atëcëníma 'inuxun 'unánun, uisai caranuna 'i usáinu 'inun nu castícania.

³³ 'Ën xucéantu, Jesucristo sinánquin pán 'imainun bimi baca 'anux timëti camina pinux caínanpanti 'ain. ³⁴ Usai 'imi upiti timëtiana isquian Nucën Papa Diosan mitsu casticanti rabanán camina panancë 'ixun mitsun xubunuxun piti 'ain. Usa 'ain cana mitsu isi cuanxun uisai caramina 'icani, a mitsu mënióxunti 'ain.

12

Aín cushi 'ináncëxun ca Nucën Papa Diosan unicaman bëtsi bëtsi ñu 'aia quixuan Pablonën ca

¹ 'Ën xucéantu, mitsúnmi 'unánun cana ësaquin mitsu cain, axa Jesucristomi catamëcë unicaman ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicësabi oquin bëtsi bëtsi ñu 'ati 'icën.

² Camina 'unanin, mitsux Jesucristomi catamëcëma pan 'aish camina unían 'acë ñu banañumabia, ax isa dios 'icë quixun unin cacë ñu rabi axa Jesúsmi sináncëma unibubë niacën. ³ Usa 'aínbi camina bëri Jesúsmi catamëcë 'ixun 'unánti 'ain: Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx cuni ca uni "Jesús ca Nucën 'Ibu 'icë" quia. 'Imainun ca axa "Jesús ca 'aisama 'icë" quicë unicama ax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma 'icën.

⁴ Nucën Papa Diosan ca atúan bëtsi bëtsi ñu 'anun quixun aín unicama sinánmiquin usaquian 'anun aín cushi 'inania. Achúshi 'ixunbia aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun ca axa Jesúsmi catamëcë unicaman bëtsi bëtsi ñu 'aia. ⁵ Bëtsi bëtsi ñu 'ananbi ca camaxunbi achúshi, Nucën 'Ibu Jesús, ashi rabiquin ñu 'axunia. ⁶ Usa 'ain ca atúan ñu 'anun aín unicama bëtsi bëtsi sinan 'inanibi Nucën Papa Dios ax achúshi 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca aín unicama achúshi achúshi, anúan aín unicama raíri upiti Jesucristomi sinánun quixun 'aquinun 'inania. 'Ináncëxuan aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ixun upí oquin ñu 'aia isquin ca unicaman 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun ca 'aia quixun. ⁸ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxa, uni raíri sinánñuira 'aish upiti bananun quixun 'imia. 'Imianan ca uni raírínëxa aín nuitu mëu racanaquin uisai cara quti 'icë quixun sinántancëx upiti bananun quixun 'imia. ⁹ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxuan uni raírín ami catamëquin —Nucën Papa Diosan ca aséribi 'ë 'aquinia — quixun 'unánquin upí ñu 'anun 'amia. 'Amianan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxuan bëtsi bëtsi unin uni 'insíncë pëxcunun quixun 'amia. ¹⁰ Aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun ca bëtsi bëtsi unin, uni itsían 'acëma ñu 'aia. An sinánmicëxun ca bëtsi bëtsi unin Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oquin aín bana unicama ñuixunia. An 'imicëxun ca bëtsi bëtsi unin, uni itsían bana ñuia cuaquin, aséribi cara Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana ñuia quixun 'unania. An sinánmicëx ca bëtsi bëtsi unix Nucën Papa Dios rabi, uni itsían cuacëma bana banaia. Banacëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan bëtsi unin uisai quicë cara a bana 'icë quixun uni ñuixunun 'unánmia. ¹¹ Usaqin 'aquin ca aín Bëru Ñunshin Upí ax achúshi 'ixunbi, Nucën Papa Diosan unicama bëtsi bëtsi ñua 'anun 'imia, ax cuëncësabi oquin.

Aín unicamaxa Jesucristonan 'aish achúshisa 'icë quicë bana

¹² 'Ënëx ca ësa 'icën. Aín taë, aín mëcën, aín xo, aín pucu, aín bëru, aín pabí acamaxa 'itsa 'aínbi ca uni achúshishi 'icën. Usaribiti ca Cristo achúshishi 'icën. ¹³ Nux Cristonën uni 'aish cananuna ësa 'ain: raírínëx judíos uni 'imainun raírínëxribi axa griego bana banacë uni 'imainun raírínëxribi an ñu uni mëëxuncë uni 'imainun cananuna raírínëxribi an uni ñu mëëxuncëma uni 'ain. Usa 'aishbi cananuna nucamax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ianan Cristonan 'aish achúshisa 'ain. Abënu 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí nucama 'inánxa.

¹⁴ Unia achúshi 'aínbi ca aín taë, aín mëcën, aín xo, aín pucu acamax 'itsa 'icën. ¹⁵ Aín taëx banati 'unán 'ixun ca catsíanxa: "Ëx aín mëcënma 'aish cana 'ëx a uninanma 'ain". Usa 'aínbi ca ax aín mëcënma 'aishbi ax a uninan 'icën. ¹⁶ Aín pabítax banati 'unan 'ixun ca catsíanxa: "Ëx aín bëruma 'aish cana 'ëx a uninanma 'ain". Usa 'aínbi ca aín bëruma 'aishbi ax a uninan 'icën. ¹⁷ Bëruñushi 'ixun ca unin uisaxunbi cuatíma 'icën. Pabíñushi 'ixun ca unin uisaxunbi xëtima 'icën. ¹⁸ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan an sináncësabi oquin pabí, bëru, taë, quisi, pucu acamañua 'itánun uni uniocëxa. ¹⁹ Pabíshi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. Bëruishi 'aish

ca uni unima 'itsíanxa. Taëishi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. ²⁰ Usa 'ain ca uni taë, pabí, bëru, acamañu 'aishbi achúshishi 'icën.

²¹ Unin bëru banati 'unan 'ixun ca a unin męcën: “Mixmi 'aíma 'ainbi 'ëxëshi 'aishbi cana asábi 'itsían” quixun catima 'icën. Usaribi oquin ca unin maxcatax banati 'unan 'ixun a unin taë: “Mixmi 'aíma 'ainbi cana 'ëxëshi 'aishbi asábi 'itsían” quixun catima 'icën. ²² Bëru, męcën, maxcá, acama 'imainunbi nun nami raíri anu bërúinra océma acamaxa 'aíma 'ain cananuna uisa 'aishbi tsótsianma. ²³ 'Imainunribi cananuna nami an bępánti chupa pañuin. Pañuanan cananuna nun namicamaira unin isti rabanan rabínquin, chupan mapuquin bërúinroin. ²⁴ Acama bërúanquinbi cananuna nun bëru, nun męcën acama uníma isía quixun mapuima. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan mëníosabi oi nun namicama asábi 'icën. A mapucëcamax ca anu mapucëcamaxaribi 'icën. ²⁵ Usa 'ain cananuna —amo 'icëxa 'aisama 'imainun ca amo 'icëxëshi nun nami upí 'icë —quixun sinántima 'ain. Camabi nun namix ca upí 'icën. ²⁶ Nun męcënaxa paëia ca camabi nun namin tania. Usaribiti ca nun pabitax paëia camabi nun namin tania. Usaribiti cananuna unían —min bu, min bëmána, min pëñan ca upí 'icë —quixun cacëx nun namicamabëbi chuámarua tani cuëénin.

²⁷ Usa ca ënëx 'icën. Aín taë, aín męcën, aín pabí acamaxa 'itsa 'ainbi ca uni achúshishi 'icën. Usaribiti ca Cristobë aín unicama achúshishi 'icën. ²⁸ Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman bëtsi bëtsi ñu 'aia. Raíri unix ca aín bana ñuixunuan Jesucristonën caiscë 'ia. Raíri unin ca Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia. Raíri unin ca axa Jesúsmi catamëcë unicama aín bana 'unánmia. Raíri unin ca uni itsin 'acéma ñu 'aia. Raíri uninribi ca uni ñucá pëxcuia, raíri unin ca unicama 'aquinia, raíri unix ca Nucën Papa Diosan bana cuatia timëcë unicama aín cushi 'ia, raíri unixribi ca Nucën Papa Dios rabi unían cuatima banan banaia. ²⁹ Usa 'aishbi ca camáxira aín bana uni ñuixunuan Jesusan caiscë 'ima, camáxira ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ima, camáxira ca an axa Jesúsmi catamëcë unicama aín bana 'unánmicë 'ima, camáxira ca an uni itsin 'acéma ñu 'acé 'ima. ³⁰ Camáxira ca an un uni 'insincë pëxcuti cushiñu 'ima, camáxira ca axa Nucën Papa Dios rabi unin cuatima banan banacë 'ima, camáxira ca uníxa bëtsi banan banacë an ñuixuncë 'ima. ³¹ Camabi ñu 'aquinmabi camina añu 'aquin caramina camabi unia Jesucristomi upiti sinánun 'aquinti 'ai, a ñumi 'anúan mi 'aquinun Nucën Papa Dios ñucáci 'ain. A ñucamami upí oquin 'aiabi cana mitsu 'unánmíti 'ain, bëtsi ñu upírami 'anun.

13

Unicama camina nuibati 'ai quixuan Pablonën ca

¹ 'Ëx bëtsi bëtsi banan bananan anun ángel banacë banánribi banacëxbi ca uni nuibacëma 'aish 'ën bana rata tancácësa ñancáishi 'icën. ² 'Ën Nucën Papa Diosan a sinánmicë ñu ñuiquin unicama ñuixuanan, camabi ñu 'unánquin uni itsin 'unáncëma ñuribi 'unánan, —Nucën Papa Diosan ca 'ë 'aquinti 'icë —quixun sinánquin aín cushin aín bashibi amanu tacuiabi, ca uni itsi nuibaquin 'acéma 'icë Nucën Papa Diosan 'ë upí isima. ³ 'Ën ñucama ñuñuma uni 'inánan upí ñu 'acé cupí bëtsi unin nëncëx bamaiabi ca uni nuibati 'icëma 'icë, Nucën Papa Diosan 'ë upí isima.

⁴ An uni raíri nuibacë unin ca bëtsi unia abë upíma 'icëbi ami nishquinma upí oquinshi caia. Usa 'aish ca bëtsi unibë upí 'ia. An uni raíri nuibacë uní ax ca bëtsimi nutsima. Ca —bëtsi unibë sënënmaira cana 'ai —quixun sinanima. Ca rabiocatima. ⁵ Ca nishcësashi 'aish aín cuëncësa oíshi 'ima. Aín cuëncësa oquinshi ñu 'acé ca 'ima. Ca bënëtishi nishima. Ami nishquian unin 'atimocëxunbi ca axribi ami nishquinma tanshitia. ⁶ Ñu 'atima unin 'acëbë ca cuëénima. Usa 'aish ca upí ñu cuati cuni cuëénia. ⁷ An uni nuibacë unin ca amia nishcëxunbi uní, axribi ami nishquinma —sapi ca sinanati 'icë —quixun cainia. Axa upíma 'ainbi ca ami nishíma usabi abë upí 'ia.

⁸ 'Ënë nëtëcama cëñucëbëtan camaxunbi a 'unáncë cupí ca uinu 'icë unímbi Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuntëcëntima 'icën, uinu 'icë uníxbi ca Nucën Papa Dios rabi unin cuatima banan banatima 'icën, unían bëtsi uní 'unánmíti ca 'aíma 'iti 'icën. Usai 'iti a 'aíma 'ainbi ca nux nuibananti ax cëñutima, bamatancëxribi cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'aish anuaxribi bëtsibë nuibananti 'ain. ⁹ 'Ënë nëtënuixun cananuna 'unánquinbi camabi usai caranuna 'iti 'ai quixun 'unaniman. Usa 'ixun cananuna camabiira 'unáncëma 'ixun nun 'unáncëshi ñuixunin. ¹⁰ Usa 'ainbi cananuna 'ëñë menuxun 'acësamaira oquin aín nëtënuixun upíra oquin an sinánmíti ñucama 'unánuxun 'ain.

¹¹ Xuratsu 'aish cana 'ëx tuá xuratsu 'icësari banacën. Usa 'ixun cana tuá xuratsunën sináncësa oquin sináncën. Xuratsu 'ixun cana xuratsunëan cuacësa oquin cuacën. Usa 'ixunbi cana canitancëxun xura 'aish 'ëx 'iá acama ëancën. ¹² Espejo upírami 'aínu upí oquin anun ñu iscëma usaribi oquin cananuna uisaira cara Nucën Papa Diosan sinan 'icë quixun camaira 'unaniman. Usa 'ainbi cananuna aín nëtënu 'ixúinra 'unánti 'ain. Bëri cana

camabiira 'unaniman. Usa 'ixunbi cana 'unánti 'ain, an 'ë 'unáncësaribi oquin. ¹³ Bëtsi ñucama cëñúcëbëbi cananuna nux cëñútimoi abë 'aish Nucën Papa Diosmi catamëti 'ain. —Cananuna ëñë Nucën Papa Diosan nëtënuax cëñútimoi 'iti 'ai —quixun 'unani cananuna cuëëinra cuëënti 'ain. Anu 'aish cananuna camáxbi cëñútimoi bëtisibë nuibananti 'ain. Nucën Papa Diosmi catamëti cuëëanan abë nëtëtimoi 'iti sinani cuëëñibi cananuna bëtisibë nuibanancë cupíra cuëëinra cuëënti 'ain.

14

Unin 'unáncëma banan banati ñui quicë bana

¹ Usa 'ain camina manúquinma unicama nuibati 'ain. Nuibanan camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Uptan mitsu bëtisi bëtisi ñumi 'anun 'amiti cuëënti 'ain. Bëtisi ñu 'ati cuëëncësamaira oi camina an mi sinánmicëxun aín bana upí oquin unicama ñuixunti cuëënti 'ain. ² Axa Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacë uni, ax ca unin uisai cara quia quixun cuanunmabi Nucën Papa Dios rabi an cuanun banaia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Uptan 'imicëx ca ax unin cuacëma banan banaia. ³ Usa 'ainbi ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana unicama ñuixuncë uni an axa Jesucristomi catamëcë unicanan ami catamëquin an cacësabi oquin 'anun 'unánmia. 'Unánmianan ca ñu upíshia 'anun cushioquin 'ësëia. 'Ësëanan ca masá nuitutiabi sinanamiquin upí oquin sinánmia. ⁴ Axa Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacë uni ax ca axbi Jesucristo upiti sinania. Usa 'ainbi ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana unicama ñuixuncë uni an axa Jesucristomi catamëcë unicanan ami catamëquin an cacësabi oquin 'anun 'unánmia.

⁵ Mitsúxmi unin cuacëma banan banati cana 'ëx cuëënin. Usa 'ainbi cana mitsúxmi usai banati cuëëncësamaira oi mitsúnmi Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana unicama ñuixunti cuëënin. Unin cuacëma banan banaquinbi uisai quicë cara a bana 'icë quixun ñuixuncëxunna ca bëtisi unin uisai quicë cara quixun 'unántima 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicëxuinshi ca unin 'unánti 'icën. Usa 'ain ca ami catamëcë unicanan Jesucristo cuëëncësabi oi 'inun 'aquinuxun an a bana 'unáncë unin uisai quicë cara quixun raíri ñuixunti 'icën. ⁶ 'Ën xucëantu, ésaquin cana mitsu cain. Mitsu isi cuanx Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banaquinbi, an 'ë sinánmicë ñu mitsu ñuixuncëma 'ianan usai ca axa Jesúsmi sináncë uni 'iti 'icë quixun caíma, 'ianan Nucën Papa Diosan bana mitsu upí oquin sinánmiquin 'ësëima, 'ianan aín bana ñuiquin mitsu 'unánmicëma 'aish cana upitimi Jesúsmi sinánun mitsu 'aquincëma 'itsían.

⁷ 'Ënëx ca ësa 'icën. Unían paca 'imainun arpasa, a upí oquin banaocëbëtanma ca uni itsin uisai quiquin cara bana oia quixun 'unanima. ⁸ Bëtíanun upí oquin manë xo bana ocëbëma ca suntárucama —cananuna 'acanananti 'ai —quixun 'unanima mëniocatima 'icën. ⁹ Usaribi oquin ca mitsúxmi Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banacëbëtan uínbi a bana cuatíma 'icën. Usa 'aish camina ñancábi banati 'ain. ¹⁰ Camabi menuax ca uni bëtisi bëtisi banan banaia. Usaía quiaibi ca an a bana 'unáncë uni an a bana cuatía. ¹¹ Usa 'ainbi ca an cacëxunbi 'ën aín bana uisai cara quia quixun cuacëbëtanma —ax ca 'ën aintsíma 'icë —quixun sinánti 'icën. 'Ënribi cana —'ën aintsíma ca ëñë uni 'icë —quixun sinánti 'ain. ¹² Mitsux aséribi bëtisi bëtisi ñu 'anun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Uptan sinánmicë 'iisa tanquin camina añu 'aquin caramina camabi uníxa Jesucristomi upiti sinani ax cuëëncësabi oi 'inun sinánmiti, a ñuishi 'ati 'ain.

¹³⁻¹⁴ 'Ëx unin cuacëma banan banaquin cana Nucën Papa Dios rabiquinbi uisai carana qui quixun 'unaniman. Usa 'ain ca axa unin cuacëma banan banacë uni, an unicama ñuixunuxun uisai cara a banacama quia quixuan a 'unánminun Nucën Papa Dios ñucáti 'icën. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ën nuitu mëu a sinánquin Nucën Papa Dios rabi 'ën cuacëma banan banaibi 'ën cuacë banánribi banati 'ain. A rabi cana 'ën cuacëma banan cantanan 'ën cuacë banánribi cantati 'ain. ¹⁶ Unin cuacëma banan banaquinmi Nucën Papa Dios rabiabi ca min bana cuaquinma an Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unáncëma unicanan mibëtan Nucën Papa Dios rabi sinántima 'icën. ¹⁷ Minmi a banan Nucën Papa Dios rabiicë axa asábi 'ainbi camina bëtisi uniribi upitia Jesúsmi sinánun 'aquiniman. ¹⁸ Mitsúxmi 'icësamaira oi cana 'ëx Nucën Papa Dios rabi unin cuacëma banan banain. 'Ën usai banati 'unáncë cupí cana Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Usa 'aishbi cana axa Jesucristomi catamëcë unicanan timëcë 'ain, unin cuacëma banan 'itsaira banati cuëëncësamaira oi unían cuacë banan banati cuëënin. A banan 'itsamashi banaquinbi unicama atun cuaisabi oquin 'unánmiti ca asábi 'icën.

²⁰ 'Ën xucëantu, tuáratsunën sináncësa oquin camina sinántima 'ain. Ñu 'atima 'ati 'unáncëma 'aísha tuáratu 'icësaribiti camina 'iti 'ain. 'Iananbi camina bëtisi ñucama sinánquin uni apanën upí oquin sináncësabi oquin sinánti 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo

ca ɛsai quia: “Bɛtsi banan banaan quia ɛnɛ unicama ñuixunti 'ain, bɛtsi nɛtɛnu 'icɛ unin ca ɛn 'imicɛxun atu cati 'icɛn. Usaquian cacɛxbi ca 'ɛmi sinántima 'icɛ quiax ca Nucɛn 'Ibu Dios quia”.²² Axa Jesucristomi catamɛcɛ uníxa unin cuacɛma banan banaia cuaquinbi ca raírínɛn uisai cara quia quixun 'unánquinma a bana sinanima. An sinaniamabi ca Jesucristomi sináncɛma unin a bana cuaquin sinánti 'icɛn, Nucɛn Papa Diosan 'imicɛx sapi ca banaia quixun. Usa 'ainbi ca an sinánmicɛxun Nucɛn Papa Diosan bana ñuixuncɛ uníxa banaia cuati aín unicama upiti Jesucristomi sinánti 'icɛn. Usa 'ainbi ca axa ami catamɛisama tancɛ unicaman a bana cuaquinbi asérabi ca usa 'icɛ quixun sinanima.²³ Aín bana cuacɛ 'aishmi mitsux timɛax camáxbi Nucɛn Papa Dios rabi unin cuacɛma banan banacɛbɛ ca an mitsúxmi usai 'ia 'unáncɛma uni raíri 'imainun axa Jesúsmi sináncɛma uni raírínɛx atsínti 'icɛn. Atsínquin mitsúxmi usai banaia cuaquin ca –sapi ca ñunshíanxa – quixun sinánti 'icɛn.²⁴ Usa 'ainbi ca timɛxunmi mitsun Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛxun bana ñuicɛbɛ, axa Jesucristomi catamɛcɛma uni 'ianan mitsúxmi usai 'ia 'unáncɛma uni, ax atsínxun mitsúnmi ñuia cuaquin –a banax ca asérabi 'icɛn, 'atima ñu cana 'ɛn 'a –quixun sinánti 'icɛn.²⁵ –'ɛn ɛnɛxun 'acɛ ñuribi ca Nucɛn Papa Diosan isaxa –quixun sinánquin ca a ñucama chiquinaquin Nucɛn Papa Dios rabiti 'icɛn. Rabianan ca –asérabi ca Nucɛn Papa Dios mitsubɛ 'icɛ –quiti 'icɛn.

Timɛax sharáruima banati bana

²⁶ 'ɛn xucɛantu, timɛax camina ɛsai 'iti 'ain. Raírínɛx camina 'iisa tani cantati 'ain, raírínɛn camina Nucɛn Papa Diosan bana ñuixunti 'ain, raírínɛn camina añu cara Nucɛn Papa Diosan mitsu sinánmíaxa a ñuiquin cati 'ain, 'iisa tani camina raírínɛx unin cuacɛma banan banati 'ain, raírínɛn camina uisai quicɛ cara a bana 'icɛ quixun ñuixunti 'ain. Timɛxun caramina uisa ñu 'ai a 'ai camina camáxbi ami upiti sinani Jesucristo cuɛɛncɛsabi oi 'inun sinánmiananti 'ain.²⁷ Usa 'ain camina unin cuacɛma banan Nucɛn Papa Dios rabi banatisa tani, rabɛtaxɛshi banati 'ain. 'Ianan camina rabɛ 'imainun achúshtaxɛshi banati 'ain. Usa 'aishbi camina achúshi achúshitaxɛshi banati 'ain. Banaquin camina uisai quicɛ cara a bana 'icɛ quixun unicama ñuixunti 'ain. Mín ñuixuniama ca bɛtsi unin uisai qui caramina quia quixun ñuixunti 'icɛn.²⁸ An uisai quicɛ cara a bana 'icɛ quixun ñuixunti 'aíma 'ain camina uni timɛcɛ anuax Nucɛn Papa Dios rabi unin cuacɛma banan banatima 'ain. Usari banaima camina mín nuitu mɛúishi ami sinani Nucɛn Papa Dios rabi abɛ banati 'ain.²⁹ Usaribi oquin camina Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛxun aín bana ñuixuinsa tanquin rabɛxunishi unicama ñuixunti 'ain. Ñuixuanan camina rabɛ 'imainun achúshixunishi ñuixunti 'ain. Ñuixunia camina raírínɛn –a unin banax cara asérabi Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛxa quicɛ 'icɛ –quixun cuati 'ain.³⁰ Usa 'ainbi ca an bana ñuixuncɛ uni, uni itsínribia bana ñuixuinsa tania isi, nɛtɛti 'icɛn.³¹ Usoquin camina uicamax caramina Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛ 'ain, an achúshi achúshixun bana ñuixunti 'ain. Usoquin bana ñuixuncɛx camina camaxunbi upi oquin Nucɛn Papa Diosan bana 'unani ami cushicɛ 'iti 'ain.³²⁻³³ Nucɛn Papa Diosax ca aín unicamaxa timɛax an bana ñuixuncɛ unían ñuixuncɛxun bana cuatima raíri sharáruí banati cuɛɛnima. Usa 'ain ca raíri unin bana ñuixuinsa tanquinbi tɛnɛpaínti 'icɛn.

Unu cara timɛtia, anuax ca axa Jesucristomi catamɛcɛ unicamax ɛsai 'ia. Usa 'ain camina usaribiti mitsux 'iti 'ain.³⁴ Axa Jesucristomi catamɛcɛ unicama timɛcɛ 'ain ca xanu banatima 'icɛn. Usa 'ixun ca bɛbu uníxa banaiashi cuati 'icɛn, Nucɛn Papa Diosan bana cuɛnɛo quicɛsabi oquin.³⁵ Bana upi oquin 'unántisa tanquin ca aín xubunuxun xanun aín bɛnɛ ñucáti 'icɛn. Axa Jesucristomi catamɛcɛ unicama timɛcɛ anuax xanux banati ca upíma 'icɛn.

³⁶ Camina 'unánti 'ain, mitsu pain ca Nucɛn Papa Diosan aín bana 'unánun 'imíama 'icɛn. –Nuínshi cananuna aín bana 'unani –quixun camina sinántima 'ain.³⁷ Micama an Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛxun uni bana ñuixuncɛ 'imainun a aín Bɛru Ñunshin Upitan sinánmicɛ unicama, mitsun camina 'unánti 'ain, 'ɛn mitsu cuɛnɛoxuncɛ banacama, ɛnɛx ca an 'ɛ sinánmicɛxun 'acɛ 'icɛ quixun.³⁸ Ui unin cara usaquin sinánquinma –anbi sinani ca Pablo quia –quixun sinania, a uni camina –asérabi ca aín bana 'icɛ –quixun sinántima 'ain.

³⁹ 'ɛn xucɛantu, cana mitsu cain, an Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛxun aín bana uni ñuixuncɛ 'iti camina sinánti 'ain. Usa 'ixunbi camina Nucɛn Papa Dios rabia unin cuacɛma banan banaxma 'inun uni catima 'ain.⁴⁰ Usa 'ainbi camina micamax timɛax sharáruí banatima, bɛtsix paían quimainun caini upi oquin sinani banati 'ain.

15

Bamaxbi Jesús baísqúa

¹ 'ɛn xucɛantu, 'ɛn mitsu ñuixuncɛ Jesucristo ñui quicɛ bana, anúan unicama ainan 'inun Nucɛn Papa Diosan iɛmíti, a bana cana mitsu sinánmitɛcɛinsa tanin. A bana upi oquin cuati

camina Jesucristomi catamētancēx ax quicēsabi oi 'in. ² Ēn mitsu űuixuncē bana manucēma 'ianan a bana quicēsabi oi 'i camina min űu 'atima 'acēcama ěni Nucēn Papa Diosnan 'inun iēmīcē 'ain, asērabi cēmēima ami catamēcē 'aish.

³ Jesusan aín bana űuixunun caiscē unicaman 'ē unánmicē bana, a paínmi 'unánun quixun cana ěsaqux mitsu cacēn: Nun űu 'aisama 'acē nu tērēnxunax ca Cristo bamacēxa. Usai ca 'iti 'icē quix ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia. ⁴ Bamacēa maíncancēbi ca rabē nētē 'iónxa pēcaracēbē baísquiacēxa. Usai 'iti űuiquin ca Nucēn Papa Diosan 'amicēxun aín unín cuēnēocēxa. ⁵ Baísquitancēx ca Pedromi chiquiracēanan aín 'unánmicē unicama, mēcēn rabē 'imainun rabē uni, amiribi chiquiracēacēxa. ⁶ Usai 'itancēx ca 'aisamaira, quinientos uni timēcē acamamiribi chiquiracēacēxa. A unicamax ca raíri bamacēxa. Aín patsanēx ca bamacēma paín 'aish tsotia. ⁷ Usai 'ianan ca Jacobomiribi chiquiracēanan an aín bana űuixunun caiscē unicamamiribi chiquiracētēcēancēxa.

⁸ Acamami chiquiracētancēx ca 'ēmīribi chiquiracēacēxa. 'Ēx aín 'unánmicē uni 'icēmabi ca an 'ē ami sinánun sinanamīcēxa. Usa 'ain ca acamami pain chiquiracēa 'aish 'ēmīribi chiquiracēacēxa. ⁹ Ēx axa Jesucristomi catamēcē unicama bētsi bētsi ocē 'aish cana 'ēx Jesusan aín bana űuixunun caiscē uni raíribē sēnēnma 'aish acama meuraira 'ain. Usa 'aish an caiscē uni 'isama 'icēbi ca 'ē aín bana űuixunun cacēxa. ¹⁰ Nucēn Papa Diosan nuibaquin 'imicēx cana 'ēx bēráma 'iasama 'ain. űancáma ca 'ē aín uni 'imiacēxa. 'Imicēxun cana aín 'unánmicē unicaman 'acēsamaira oquín a űuiquin unicama űuixuan. űuixunquinbi cana 'ēnbi 'acēma 'ain, Nucēn Papa Diosan aín cushin 'amicēxuinshi cana 'an. ¹¹ A aín bana űuixunun Jesusan caísa unicaman űuixuncē banasaribi ca 'ēn unicama űuixuncē bana 'icēn. Nun a bana űuixuncēxun cuati camina —a banax ca asērabi 'icē—quixun sinani Jesucristomi catamēcēn.

Bama 'aishbi ca uni baísquti 'icē quicē bana

¹² ¿Nun mitsu —Cristo ca bamaxbi baísquiacēxa—quixun űuixuncēxbi caramina uisa 'aish mitsu raírinēx uni isa bama 'aish baísquitima 'icē quín? ¹³ Bama 'aísha Jesucristo utēcēncēbē uni baísquitima 'ain ca Cristo baísquiama 'itsíanxa. ¹⁴ Cristoa baísquiama 'ain ca nun űuixuncē bana cēmē 'itsíanxa. Mitsúxmi Jesucristomi catamēcē axribi ca 'ñancáishi 'itsíanxa. ¹⁵ Cristo baísquiama 'ain cananuna —Nucēn Papa Diosan ca Cristo baísquiacēxa—qui cēmētsian. Unicamaxa ax utēcēncēbē baísquitima 'ain ca Cristoribi baísquiama 'itsíanxa. ¹⁶ Uni bama 'aishbi baísquitima 'ain ca Cristoribi baísquiama 'itsíanxa. ¹⁷ Cristo baísquiama 'ain ca mitsúxmi ami catamēti ax 'ñancáishi 'itsíanxa. Usa 'ain camina mitsun űu 'aisama 'acēcama tērēcēma 'aish usabi 'itsían. ¹⁸ Cristo baísquiama 'ain ca axa ami catamēti bama unicamax abēma 'itsíanxa. ¹⁹ Aín nētēnuaxribi cana ainan 'iti 'ai quixun sinanima, ěnē nētēnuaxēshi Cristonan 'iti sináncē 'aish cananuna uni raíri 'icēsamaírai masá nuituti bēnētsian.

²⁰ Usama ca. Bamatancēxbi ca Cristo asērabi baísquiacēxa. Cristo baísquia usaribiti ca axa ami catamēcē unicama bama 'aishbi ax utēcēncēbē baísquinuxun 'aia. ²¹ Achúshi uni 'uchaa cupí ca camabi uni bamaia. Usaribiti ca achúshi uni baísquia cupí axa ami catamēcēcama bama 'aishbi ax utēcēncēbē baísquti 'icēn. ²² Adanēn űu 'atima 'a cupí ca aín rēbūnuicama űu 'atima 'ai bamaia. Usa 'aínbi ca Cristonan 'aish uni bama 'aishbi baísquitancēx tsóti 'icēn. ²³ Nucēn Papa Diosan mēnósabi oi ca Cristo pain baísquiacēxa. Baísquitancēx naínu cuan 'aísha ax utēcēncēbē ca aín unicama baísquti 'icēn. ²⁴ Nucēn Papa Dios axēshia 'Apuira 'inun, ca Cristonēn utēcēnquin űunshin 'atima 'imainun an Nucēn Papa Dios quicēsama oquín ěnē nētēnuxun uni sinánmicē cushicama cēñuti 'icēn. ²⁵ Nucēn Papa Diosan 'imicēxun ca Cristonēn 'Apu 'ixun axa ami nishcē unicama 'ibuaquin ax quicēsabi oquian 'anun 'imíti 'icēn. ²⁶ Usoatancēxun ca uni bamatima oquín 'imíti 'icēn. ²⁷ Nucēn Papa Diosan 'imicēx ca Cristo camabi uni, camabi űu aín 'ibu 'ia. Usai ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia. A bana quicēsabi oi Cristo ax Nucēn Papa Diosan 'imicēx camabi uni, űu, acaman 'ibu 'aishbi ca ax Nucēn Papa Dios, an camabi űun 'ibu a 'imicē, aín 'ibuma 'icēn. ²⁸ A camabi uni 'imainun camabi űun 'Ibu 'imicē 'ixun, ca Cristonēn Nucēn Papa Dios —mix camina 'ēn 'Apuira 'ai—quixun canuxun 'aia. Usai 'icēbē ca Nucēn Papa Dios aín unicama 'imainun uisa űu cara, aín cushi 'iti 'icēn.

²⁹ ¿Uni bama 'aish Cristo utēcēncēbē baísquitima 'ain cara uisax uni raírinēx axa Jesucristomi catamēcē unicama bama abē 'iti sinani nashimicē 'iti 'ic? Ca 'itsíanxma. ³⁰ Bama 'aísha uni baísquitima 'ain carana uisa cupí unían 'ē bētsi bētsi ocēxunbi Jesucristo űuiquin bana űuixuan. Cana 'acēma 'itsían. ³¹ Ēn xucēantu, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn 'amicēxun 'ēn micama a űuiquin bana űuixuncēx camina ami sinan. Mitsúxmi ami sináncē cupí cana cuēēinra cuēēnin. Usa cupí cana cuēēni quixun 'unáncēsaribi oquín cana 'unanin, 'ēx Jesucristonan cupí cana uínu carana 'ai, uínu carana cuani anuax sapí cana bamati 'ai quixun. ³² Efeso ěmanu 'icē unicamax pianancē űuinasa 'aish, 'ēmi nishcēxunbi Cristo űuiquin a unicama bana űuixunia ca acaman 'ē bētsi bētsi oxa. Usa 'aínbi ca bamatancēxa

Cristo baísquiama 'aínbi 'èx unin bètsi bètsi ocè 'inuxun bana ñuixuncè ax ñancáishi 'itsíanxa. Unia bama 'aish Cristo utècèncèbè baísquitima 'ain cananuna uni raírinèxa quicèsaribiti èsai quítsían: “Bètsi nèténbi cananuna ashíti bamati 'ain. Usa 'ain cananuna bamacèma pain 'ixun pucháquin pianan xèai nux cuèèncèsa oíshi 'iti 'ain”.

³³ 'Atimati banacè uninma mi paranía ca bérúancat. Èsaía uni quicè bana ax ca aséرابi 'icèn: “Upí 'ixunbi 'atimatai bètsi banaia cuaquin ca unin 'atimaquin sinánquin ñu 'atima 'ati 'icèn”. ³⁴ Mícamara raírinèn uísai 'iti cara Nucèn Papa Dios cuèènia quixun sináncèma 'ixun camina ñu 'atima 'ain. Ñu 'atima 'acè 'aishmi rabínun quixun cana èsaquin mitsu cain. Usa 'ain camina ami sinanati ax cuèèncèsbabi oi 'iquin ñu 'atima 'atima 'ain.

Uisai cara uni bama 'aishbi baísquiti 'icè quicè bana

³⁵ Raíri unix sapi ca quti 'icèn: —¿Uisai cara uni bama 'aish Cristo utècèncèbè baísquiti 'ic? ¿Baísquiax cara uisa uní 'iti 'ic?” ³⁶ Usaía quicè uni ax ca bana cuacèma unisa 'icèn. Ènèx ca èsa 'icèn. Unían 'apacèx ca ñu ènxè aín íxa cotanun aín namí chèqueia. ³⁷ Trigo 'apánan bètsi ñuribi 'apáquin ca unin aín i 'apáquinma aín bérúishi 'apatia. ³⁸ An mèniosabi oquin ca Nucèn Papa Diosan ñu ènxè 'apacè anua aín i comiquin canimia. Bètsi bètsi ñu ènxè ca aín íxa uisa cara, usa 'itánun canimia. ³⁹ Camabi ñux ca mèsú 'icèn. Unix ca ñuina iscèsama 'icèn. Men nicè ñuinanèx ca ñu pèchíñu iscèsama 'icèn, ñu pèchíñunèx ca bacanu 'icè ñuina iscèsama 'icèn. ⁴⁰ Naínu 'icè ñux ca menu 'icè ñu iscèsama 'icèn. Naínu 'icè ñux ca upí 'icèn, 'imainun ca menu 'icè ñuxribi upí 'icèn. Usa 'aishbi ca naínu 'icè ñun upí ax menu 'icè ñun upí iscèsama 'icèn. ⁴¹ Usa 'ain ca barín pècacè ax bètsi 'icèn. 'Uxèn pècacèribi ca bètsi 'icèn. Usaribiti ca 'ispan pècacè bètsiribi 'icèn. Usa 'ixun ca camabi 'ispan bètsin pècacèsaribi oquin pècaima. Usa 'aishbi ca camáxbi upí 'icèn. ⁴² Usaribiti ca uni bama 'aish baísquicè, ax bamacèma pain 'aish uni 'icèsaribiti 'itima 'icèn. Uni bamacè maíncè ax ca aín namí, aín xo acamax chèqueia. Usa 'aishbi ca baísquitancèx chèqueitècèñux bamatècèntima 'icèn. ⁴³ Bamacè maíncèx 'aisama 'itancèxbi ca baísqui upíra upí 'iti 'icèn. Bamacè maíncèx aín cushi 'aíma 'itancèxbi ca baísqui cushi 'iti 'icèn. ⁴⁴ Ènè menua tsócè unícamax ca aín namí, aín xo, acamax chèqueiti 'icèn. Usa 'aishbi ca bama 'aish baísquitancèx aín namí, aín xo, acamax bètsi 'aish chèqueitima 'icèn. Axa chèqueiti namí, xo acamañu 'ía 'aishbi ca axa chèqueitima namí, xo, acamañu 'inuxun 'aia.

⁴⁵ Acama ñui ca Nucèn Papa Diosan bana cuèñèo èsai quía: “Nucèn Papa Diosan a pain unio uni, Adán, ax ca sinánñu 'ianan banañu 'ianan an ñu 'ati 'iacèxa”. Usa 'aínbi ca Cristo, Adánsaribi uní 'ixunbi an Nucèn Papa Diosnan 'inun uni ièmiqinun abè chèqueítimoi nètétimoi tsónun 'imiti, a 'icèn. ⁴⁶ Axa chèqueitima namiñu pain ca uní 'itima 'icèn. Axa chèqueiti namiñu pain 'itancèx ca uní axa chèqueitima namiñu 'iti 'icèn. ⁴⁷ A pain unio uní ax ca me 'acè 'iacèxa. A caxua ucè ax ca me 'acèma, naínuaxa ucè, Nucèn 'Ibu Jesucristo, 'iacèxa. ⁴⁸ A pain unioèc uníaxa me 'acè 'íasaribi ca ènè menu 'icè unícamax 'icèn. Usa 'aínbi ca uícamax cara ainan 'icè acamax naínu 'icè Jesucristo, asaribi 'iti 'icèn. ⁴⁹ A pain me 'acè uní ax ca namiñu 'ianan xoñu 'iacèxa. Usa cananuna nuxribi 'ain. Usa 'aishbi cananuna nux ainan 'aish Jesucristonèn namisaribi 'iti 'ain.

⁵⁰ Èn xucéantu, èsaquin cana mitsu cain, nucèn namí, nucèn xo, acamax ca Nucèn Papa Diosan nètènu 'itima 'icèn. Aín nètènu 'icè ñucamaxa chèqueitima 'ain ca chèqueiti ñucamax anu 'itima 'icèn. ⁵¹ Unín 'unánma ñu cana mitsúnmi 'unánun quixun èsaquin ñuin, camáxira cananuna bamatima 'ain. Bamacèma 'aishbi cananuna camáxbi bètsi 'iti 'ain. ⁵² Nuxnu bèriquicè usariishi cananuna bènètishi aín manè banañua banocèbèishi bètsi 'iti 'ain. Usai 'i cananuna bama 'aish amiribishi bamatècèntimoi baísquiti 'ain. Usai 'imainun cananuna bamacèmacama nuxribi bètsi 'iti 'ain. ⁵³ Nun namí, nun xo, acama chèqueiti 'aishbi cananuna bètsi 'aish nun namí, nun xo acama chèqueitima 'ain. Usari ca nun namí, nun xo acamax bamati 'aishbi amiribishi bamatècèntimoi 'iti 'icèn. ⁵⁴ Nun namí, nun xo, acama chèqueiti aishbia bètsi 'aish chèqueitima 'ianan nun namí, nun xo, acamax bamatècèntimoi 'icè 'ain ca Nucèn Papa Diosan bana cuèñèo quíasabi oi 'iti 'icèn. A bana ca èsai quía: “Bama 'aishbi ca baísquiax uní bamatècèntimoi tsóti 'icèn. ⁵⁵ Usaía 'icèbè ca bamaquin anun unin paè tanti 'aíma 'iti 'icèn. Bama 'aishbi ca uní bamatècèntimoi tsóti 'icèn”. ⁵⁶ Aín 'ucha cupí ca unícamax chèqueinun bamaia. Nucèn Papa Diosan bana cuèñèo anua ca unin 'unania, uisa ñu 'ati cara 'ucha 'icèn, uisa ñu 'ati cara upí 'icè quixun. A bana quicèsoi 'ima ca uní 'uchaia. ⁵⁷ Usa 'aínbi cananuna Nucèn 'Ibu Jesucristo cupí nun 'uchacama tètèncè 'aish bamatimi racuètima ax utècèncèbè baísquitancèx bamatècèntimoi tsóti 'ain. Usaquin 'unánquin cananuna cuèènquin Nucèn Papa Dios —asábi ca —quixun cain.

⁵⁸ Èn nuibacè xucéantu, uisa ñu cara 'icèbèbi camina èníma ami catamèti Nucèn 'Ibu Jesucristo cuèèncèsbabi oi 'iquin aín bana unícamax ñuixunti 'ain. Camina 'unanin, usaquinmi Cristonèan cushiocèxun 'acè ax ca ñancábimi 'acèma 'icèn. Usaquin 'unánquin camina ènquinma mitsun 'acèsamaira oquin nètè camabi 'ati 'ain.

16

Axa Jerusalénu 'icë Jesucristomi catamëcë unicama curíqui buánmia

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unicama curíqui 'inánti ñuiquinmi 'ë ñucácëxun cana mitsu cain, 'ën Galacia menu 'icë unicama cacësabi oquin camina mitsúnribi curíqui 'inánti 'ain. ² Domingo nêtecaman camina mitsu achúshi achúshinën mitsúnmi bicë curíqui uiti caramina 'inánxun nantí 'ai quixun upí oquin sinántancëxun mín xubunuxun nantí 'ain. 'Ëx bëbacëbëtan 'atima cupí camina usaquin 'ati 'ain. ³ Mitsúnmi nancë curíquia an Jerusalénu buánti camina uni raíri caísti 'ain. Usa 'ain cana bëbaquin, 'ën a unicama mitsúnmi nancë curíqui acëñun uisa cupí cara atux cuania quixun caquin cuënëoxun quirica 'inánquin, Jerusalénua a buani cuantánun xuti 'ain. ⁴ 'Ëxribi cuanti asábi 'ain ca a unicamax 'ëbë cuanti 'icën.

Pablo Macedonia me 'imainun Corinto ëmanu cuanti sinan

⁵ Macedonia mecamanu cuanti cana sinanin. Anu cuantancëx cana anuax mitsu isi cuanti 'ain. ⁶ Cuantancëx bëbatancëx sapi cana mitsunu pan 'iti 'ain, anuxun mita inúmi. 'Itancëx anuax cuania camina 'ën cuanti 'ë mënfoxuncanti 'ain. ⁷ Inúquinshi mitsu isti cana cuëeniman. Nucën 'Ibu Jesucristo cuëëncëbë cana mitsubë 'ëora pain 'i cuanti 'ain. ⁸⁻⁹ Efeso ënuxun 'ën a ñuiquin bana ñuixunia cuati cuëëni ca 'itsa uni Cristomi catamëtia. Usaía 'icëbëtanbi ca 'itsa uniribi 'ën ñuicë bana cuaisama tanquin timanan 'ën ñuixunxunma 'anun 'ë 'imitisa tania. Usa 'ain cana Pentecostes nêtë utámainun Efeso ëma ënu pan 'iti sinanin.

¹⁰ 'Ën 'acësaribi oquin ca Timoteonën Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin unicama bana ñuixunia. Usa 'ain camina axa bëbaia upí oquin bití 'ain, mitsubë 'aísha upí oquin sinani cuëënun. ¹¹ Usa 'ain camina a ñui uisaíbi banacantima 'ain. Axa nucën xucëantu raíribë aia cana cainin. Usa 'ain camina mitsubë 'itancëxa ënu unun anúan uti ñu 'inánan upí oxun xuti 'ain.

¹² Nucën xucën, Apolo, a ñuiquinmi mitsun 'ë ñucácë, a ñuiquin cana mitsu cain, a cana axa Jesucristomi catamëcë uni raíribëa mitsu isi cuantánun quixun can. Cacëxbi ca bëri cuainsama tanxa. Usa 'ain ca uinsaran cara cuanti 'icë quixun isti 'icën.

Pablonëan ashiquin bërúanxa 'icánun quixun ca

¹³ Mina 'atima ñu 'ai quíax bërúancaquin camina uisa ñu cara 'icëbëbi manutima Jesucristomi catamëti 'ain. Amí catamëti camina unimi racuëtima an cushiocë 'iti 'ain. Upí sinánñu unían sináncësa oquin camina sinánti 'ain. ¹⁴ Uisa ñu caramina 'ain a 'aquin camina uni nuibaquin 'ati 'ain.

¹⁵ 'Ën xucëantu, camina 'unanin, Acaya menu 'icë raírinëxa 'icëma pan 'ain ca Estéfana 'imainun aín xubunu 'icëcamax Jesucristomi catamëcëxa. Amí sinánquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquinquin ñu 'axunia. —Ësaquin nun 'ati ënëx ca nun ñu mëëti 'icë —quixun ca sinánxa. ¹⁶ A unicamabë upí 'ianan camina aín bana cuati 'ain. An 'acësaribi oquin ñu 'acë unicama 'imainun an unicama 'aquinquin ñu mëëcë unicama camina abë upí 'ianan aín bana cuati 'ain. ¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico acamaxa mitsunuax 'ë isi ucëbë cana cuëëan. 'Ëbëma 'ixunmi mitsun 'ë 'axuntima 'aínbi ca a unicaman 'ë ñu 'axuanxa. ¹⁸ Mitsúnmi xucëxa ucëbë cana cuëëan. Usaribiti camina mitsúxribi acama 'ënua unun xuti cuëëan. Usa unicama camina ax ca upí uni 'icë quixun 'unánti 'ain.

¹⁹ Asia menu 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acaman ca bërúanxmi 'inun mitsu camia. Aquila 'imainun Priscila 'imainun aín xubunu timëcëcama, an ca Nucën 'Ibu Jesucristomi sináncë 'ixun bërúinroxmi 'icánun quixun 'ë mitsu camia. ²⁰ Axa Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë uni raíricamanribi ca mitsu bërúanxmi 'icanun camia. Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina nuibanani bërúanxa 'inun bëtsibë bëtsibë cananti 'ain.

²¹ 'Ëx Pablo 'ixun 'ënbi cuënëoquin cana bërúanx mi 'icanun cain.

²² Ui unín cara Nucën 'Ibu Jesucristo axa uti cana Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icën. Nucën 'Ibu Jesucristo axa uti cana 'ëx cuëënin.

²³ An mitsu upíti bucunun nuibaquin 'aquinti cana cuëënin. ²⁴ Mitsúxribimi 'ësaribi Cristo Jesúsnan 'icë cana micama sinanin. Ashí, Pablo.

PABLONËN CORINTONU 'ICË UNICAMA BUÁNMITËCËAN QUIRICA

Corintonuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama Pablonën quirica cuënëoxuan

¹ 'Ëx Pablo 'ixun cana mitsu quirica buánmin, camina biti 'ain. Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin ca Jesucristonën 'ën a ñuiquin ain bana uni ñuixunun 'ë caisacëxa. An caísa 'ixun cana Timoteobëtan mitsu quirica buánmin. Axribi Jesúsmi catamëcë 'aish ca nun xucën 'icën. Mitsúxmi Corinto émanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama 'imainun Acaya menu 'icëcama axa Jesucristo cupí Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icë, micama cananuna ënë quirica buánmin. ² Usa 'ainmi Nucën Papa Dios 'imainun Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibacëx chuámarua bucucanti cana cuëënin.

Tëmëraibi ca Nucën Papa Diosan nu 'aquinia quixuan Pablonën ca

³ Nucën Papa Dios ax ca Nucën 'Ibu Jesucristo ain Dios 'ianan ain Papa 'icën. Camabi unin ca a rabiti 'icën. Ax ca Nucën Papa Dios 'icën. Ax ca an nuibaquin upí 'inun nu 'imianan nu masá nuitutiabi upí oquin sinánmíti, a 'icën. ⁴ Uisa ñu cara 'ia 'icëbënu a cupí tëmërai masá nuitutiabi ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánun nu 'imia. An nu usaquin 'imicë cupí cananuna bëtisi uni nux 'icësaribiti tëmërai masá nuitutiabi, 'ë 'aquincësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan mi 'aquinti 'icë quixun caquin 'aquinti 'ain. Usaquin uni itsi 'aquinun ca Nucën Papa Diosan nuxnu masá nuitutiabi upí oquin sinánun nu 'imia. ⁵ Jesucristonan cupí cananuna axa tëmërasaribi oi 'aisamairai tëmërain. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan, nuxnu Jesucristonan cupí, upíira oquin nu 'aquinia. ⁶ Mitsúnmi –Nucën Papa Diosan ca nu nuibatia –quixun 'unánan Jesucristomi catamëti mitsun 'ucha téréncé 'aish ain uni 'inun cananuna tëmëraquinbi ain bana mitsu ñuixuan. Mitsúnmi Nucën Papa Diosan ca mitsu tëmëraibimi cuëënun 'imíti 'icë quixun 'unánun ca an nuxnu tëmëraquinbi tanshiti cuëënun nu 'imia. Usaquin 'unánquin camina mitsun nux 'icësaribiti tëmëraquinbi Jesucristomi catamëti éñquinma tanshiti 'ain. ⁷ Cananuna 'unanin, nux 'icësaribiti mitsux masá nuitutiabi tëmëraibi camina Nucën Papa Diosan upí oquin sinánmicé 'ain. Usa 'ain cananuna, uisa ñu cara 'icëbëbi camina Jesucristomi catamëquin éñima quixun sinani, masá nuitutíma cuëënin.

⁸ 'Ën xucéantu, mitsúnmi 'unánun cana mitsu cain, Asia menuxun 'aisamaira oquin tëmëraquin cananuna sinan, cananuna ténëtima 'ai quixun. Usa 'ain cananuna bamati sinan. ⁹ Aséribi cananuna bamai quixun cananuna sinan. A ñucamax ca ésaquin nun sinánun 'iaxa: Nuxbi cananuna iétima 'ain, Nucën Papa Dios, an uni bamacëbi baísqumiti, ainshi ca nu iémíti 'icë quixun. ¹⁰⁻¹¹ Nuxnu bamati 'icëbi ca Nucën Papa Diosan nu iémiäxa. Usa 'ixun ca usabi oquin nu 'ati 'icën. Cananuna 'unanin, mitsúnmi a nu ñucáxuncëxun ca an 'acësabi oquin nu iémíti 'icën. 'Itsa unían a nu ñucáxuncëxuan, an nu iémianan nu 'aquincé cupí, nun upí oquin bana ñuixunia cuati ca ami sinánquin 'aisamaira unin cuëënin, asábi ca quixun caquin Nucën Papa Dios rabiti 'icën.

I. –ASERABIA NUCËN PAPA DIOSAN CAISCË 'IXUN CANA BANA ÑUIXUNI –QUIXUAN PABLONËN CA (1.12-7.16)

Uisa cupí cara Pablo Corintonu cuanma 'icë quicë bana

¹² Cananuna aséribi 'unanin, Nucën Papa Diosan 'imicëx nun nuitu upí 'ixun cananuna unicama paránquinma ñu upishi 'a quixun. Unicaman ca usaínu 'ia nu isaxa. Uni itsían nu iscësamaira oquin camina usaínu 'ia mitsun nu isacën. Usaquin sinani cananuna cuëëinra cuëënin. Nunbi unin sináncësa oquin sinani cananuna usai 'icëma 'ain. Nucën Papa Diosan nu nuibaquin 'aquincëxshi cananuna usai 'ian. ¹³⁻¹⁴ Nun cananuna mitsúnmi éñë bana cuaisama oquin 'axun mitsu paránuxun quirica buánmicëma 'ain. Nucën 'Ibu Jesús ucëbëmi mitsux abë 'icë isi cananuna –nun bana ñuixuan cupí ca atux Jesucristobé 'icë –quixun sinani cuëëinra cuëënti 'ain. Nux cuëëncësaribi oi camina, –Pablobëtan ca abë 'icë unicaman nu 'unánmiacëxa –quixun sinani, nu nuibatí cuëënti 'ain. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unánquinmi mitsun upíira oquin 'unánti cana cuëënin.

¹⁵ Mitsúxmi usai nubë cuëënti 'unánx cana mitsu isi rabëti cuanti sinan, mitsúxmi nubë isanani cuëënun. ¹⁶ Macedonia menu cuanquin mitsu isbiantancëxun Macedonia menuax utécënquinribi mitsu isti cana sinan. Anu 'icëmi Judea menu cuanun mitsun 'ë 'aquinti cana sinan. ¹⁷ ¿Sinánxunmaishi carana usaquin mitsu can? Jesucristonanma unix ca –cana 'atima 'ai –quixun 'unanibi –cana 'ati 'ai –quia. ¿Mitsúnmi sináncëx carana 'ëx usa uni 'ain? ¹⁸ Usama cananuna nux 'ain. Nucën Papa Diosan ca 'unania, nux –cananuna cuanti 'ai –quixun cananuna –aséribi cananuna cuanti 'ai –quixun sinan. ¹⁹ Nucën Papa Diosan Bëchicé Jesucristo, a 'ëbëtan Silvano 'imainun Timoteonën mitsu ñuixuncé, an ca –cana

'atima 'ai —quixun 'unánquinbi —cana 'ati 'ai —quixun uni cáma 'icên. An ca axa quicésabi oquin 'aia. ²⁰ Nucên Papa Dios quicésabi oi ca camabi ñu Cristo Jesús cupí sênéoncé 'iti 'icên. Usaquin 'unánquin cananuna Jesucristo cupí, aín bana cuaquin —ca usai 'iti 'icé —quixun Nucên Papa Dios rabin. ²¹ Nucên Papa Dios ax ca an micama 'acésaribi oquin nuribi Cristomi catamécé 'aish ax cuééncésabi oi 'inun 'imicé a 'icên. 'Imianan ca nuxnu asérabi ainan 'inun nu 'imiacéxa. ²² Nux ainan 'aish cananuna xénibua 'aínbi abé 'iti 'ai quixunu 'unánun ca Nucên Papa Diosan aín Bêru Ñunshin Upí nubéa 'inun nu 'ináncéxa.

²³ Nucên Papa Diosan ca 'ên nuitu mëu 'ên ésaquin sináncé 'unania, mitsu nuibaquin mitsúxmi upí 'icé isti cuééni cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancéma pain 'ain. Nucên Papa Diosan ca 'unania, usa ca quixun. ²⁴ Jesucristomi upiti sinani camina mitsux ami cushicé 'ain. Mitsúxmi usai 'ia cananuna nun cacésa oími 'inun mitsu caiman. Jesucristomi upiti catamécé 'aishmi chuámashirua tani cuééni upitax bucunun quixuinshi cananuna mitsu 'aquinsa tanin.

2

¹ Mitsu masá nuitumiti rabanan cana mitsu isi bēnētishi cuantécēntima sinan. ² ¿'En mitsu masá nuitumia cara uin 'é upí oquin sinánmiti 'ic? 'En sapi cana mitsu masá nuitumia, usa 'aínbi camina mitsúinshi 'é upí oquin sinánmiquin 'é cuéénmiti 'ain. ³ Mitsu isi cuaniami 'é masá nuitumiti rabanan cana cuanquinma mitsu usaía quicé quiricashi buánmian. Buánmiquin cana sinan, 'éx cuani masá nuitutíma cuéénia isi camina mitsúxribi upí oquin sinani cuéénti 'ai quixun. ⁴ Mitsu buánminuxun a quirica cuéñéoi cana mitsu sinani masá nuituti bēunan mēscuti 'ian. Mitsúxmi masá nuitunun quixun cana a quirica 'acéma 'ain. 'En cana asérabi mitsu nuibatí quixunmi 'unánun cana usaquin 'an.

Axa numi 'uchacé uni aín 'ucha manumiti bana

⁵ 'Aisamaira oquin mitsu masá nuitumitisama tanquinbi cana mitsu cain, an ñu 'atima 'acé unin ca 'éshima micamaribi masá nuitumiáxa. ⁶ Timéxunmi mitsun 'ên mitsu cacésa oquin 'acé uni a camina usashi oxun énti 'ain. ⁷ Usaquin 'acéxa sinanatia camina aín 'acé ñu manuquin a nuibaquin aín masá nuitucé nētēmiquin, upí oquian sinánun 'aquinti 'ain, axa 'aisamaira masá nuituti rabanan. ⁸ Usaquin 'aquin camina axribia mitsubé timénun canan mitsun camina a nuibatí quixuan 'unánun abé upíonanti 'ain. ⁹ Asérabi caramina Jesucristo cuééncésabi oquin 'aquin, 'ên mitsu cacé bana cuaquin 'ati 'ai quixun 'unánun, cana a quirica mitsu buánmian. ¹⁰ Usoquin 'aquinmi mitsun aín 'ucha manuquin, aribi manumicébētan, cana 'énribi aín 'ucha manuín. Axa 'émi 'uchacébi cana mitsúnmi aín 'ucha manucé cupí, 'énribi aín 'ucha manuán, Cristo cuééncésabi oquin. ¹¹ Usoquin manucéma 'icé ca ñunshin 'atimanén 'apu, Satanás, an nu 'atimaquin sinánmiquin 'atimamiti 'icên. Usa ca ax 'icé quixun cananuna 'unan. 'En usoquin nu 'atimaquin sinánmiti rabanan cananuna aín 'ucha manu a unibé upí 'iti 'ain.

Troasnuaxa Tito isíma Pablo bēñéa

¹² Troas émanuxun Cristo ñuiquin bana ñuixunux bēbatancéxun, ax cuééncésabi oquin 'ên ñuixuncéxun cuati ca unicama cuééanxa. ¹³ Cuéénia ñuixunti 'aishbi cana nucên xucén Titobé mērananxma bēñéti, anu 'icé unicama ébiani, Macedonia menu cuan.

Cristomi catamēti aín unicama cushi 'iti bana

¹⁴ Ñunshin 'atimanéan nu 'atimaquin sinánmisa tanan aín bana ñuixunxunma 'anun 'imitisa taniabi ca Nucên Papa Diosan, Cristo Jesús cupí, nun 'acésabi oquinu aín bana ñuixunun nu 'imia. An ca aín 'acésabi oquin nu 'aquinia quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun caquin a rabin. Uinu caranuna cuani, anuxun ca nun nu Cristo Jesús ñuiquin aín bana ñuixunia, a banax ca asérabi upíira 'icé quixun unin sinania. ¹⁵ Nun Cristo ñuiquin aín bana unicama nuibaquin ñuixuncébé ca Nucên Papa Dios cuéénia. Nun nu ñuixuncéxun cuatia raíri uni ainan 'inun iémicé 'imainuan raíri unix ami sinántisama tani iémicéma 'aínbi ca Nucên Papa Dios nun nu a unicama nuibaquin aín bana ñuixuncébé cuéénia. ¹⁶ Axa ami sinántisama tancé unicamax ca nun nu Cristo ñuixuncéxun cuatíbi cuéénima, xénibua 'aínbi Nucên Papa Diosbēma 'iti 'icên. Usa 'aínbi ca axa ami sinántisa tancé unicamax nun nu Cristo ñuixuncéxun cuati, ami catamēti —usai 'inux iémicé 'aish cana xénibua 'aínbi Nucên Papa Diosbē 'iti 'ai —quixun 'unani cuéénia. ¿Usoquin unicama sinánmiquin bana ñuixunti cara uin 'ati 'ic? ¹⁷ 'Itsa unin ca curíqui bití cupíshi Nucên Papa Diosan bana ñuixunquinbi a bana quicésa oquin ñuiquinma bētsi oquin ñuixunia. Usa 'aishbi cananuna nux a unicamasama 'ain. Usa 'ixun cananuna Cristonan 'ianan Nucên Papa Diosan nu aín bana ñuixunun caiscé 'ixun, axa cuééncésabi oquin aín bana unicama ñuixunin.

3

Anun uni upí 'aish ainan 'iti Nucèn Papa Diosan mênío bana

¹ ¿Ësaquinu mitsu cacèxun caramina nux cananuna nubi rabiacați quixun sinanin? Usama ca. Uni raírinèn 'acèsa oquin cananuna mitsu isi cuanquin, uisa uni cananuna nux 'ai quixun 'acè quirica buántima 'ain. 'Anan cananuna usa quiricami nu 'axunun quixun mitsu catima 'ain. ² Usaquin 'acè quirica isquinmabi ca nun nu mitsu bana ñuixuncè cupí unin mitsu isquin nux caranuna uisa uni 'ai quixun 'unánti 'icèn. ³ Nun cananuna usoquin mitsu 'unánmia quiáxa quicè bana ax ca quiricanu tintan 'anan maxax paránu 'acèma 'aishbi Cristo cupía Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan mitsun nuitunu 'imicè 'icèn.

⁴ Nucèn Papa Diosan ca Cristo cupí mitsu ain bana ñuixununu nu 'aquianxa quixun 'unánquin cananuna usaquin sinanin. ⁵ Nun cushínbi cananuna Cristo ñuiquin mitsu bana ñuixuan quixun cananuna sinaniman. Nucèn Papa Diosan 'amicèxuinshi cananuna mitsu ain bana ñuixuan. ⁶ Moisésnèn usaía judíos unicama 'iti ñuiquin cuèneo bana ca quia, a bana quicèsbabi oi 'icèma 'aish ca uni Nucèn Papa Diosbè 'itimoi bamati 'icèn. Usa 'ainbi ca a banama bana ió, a ñuixununu Nucèn Papa Diosan nu 'imiáxa. A banax ca quia, ain Bèru Ñunshin Upitan 'imicèx ca uni ainan 'aish xènbua 'ainbi Nucèn Papa Diosbè upí 'iti 'icèn.

⁷ Aín bashinuax maxax paránu Nucèn Papa Diosan cuèneoçè bana a 'unánquin unin, 'uchati ca 'aisama 'icè quixun sinánti, a bèi atu 'inani aia ca Moisés Israel unicaman ain bémánan ichúquin bêtènançèxun ami racuéquin ñachama 'icèn. Usai 'ia iscasmacèxbi ca ain ichúcè ax munuira munu nètèbuacèxa. ⁸ A bana Nucèn Papa Diosan Moisés 'inan, asamaira ca —Cristo cupí ca uni ain 'uchacama tèrèncè 'ianan Nucèn Papa Diosnan 'aish ain Bèru Ñunshin Upíñu 'ia —quicè bana ax 'icèn. ⁹ Moisésnèan uni 'inan banaxa upíra upí 'ainbi ca a bana quicèsbabi oquin 'acèma 'aish uni Nucèn Papa Diosan 'uchoçè 'ia. Usa 'ainbi ca a ñui quicè bana cuati Cristomi catamèti ain 'ucha tèrèncè 'aish uni Nucèn Papa Diosan 'uchoçè 'ima. Usa 'ain ca Moisésnèn cuèneo banasamaira 'aish Cristo ñui quicè bana upí 'ia. ¹⁰ Moisésnèan uni 'inan banaxa 'iásamaira oi ca Cristo ñui quicè bana upí 'icèn. ¹¹ Nucèn Papa Diosan 'inancè bana uni 'inancèbè ichutibi ca Moisésnèn bémánan bènètishi ain ichúcè nètèbuacèxa. Usa 'ainbi ca Cristo ñuicè bana axira bètsi banasamaira upí 'ain usai ami catamètia uni upí 'iti ax nètètima.

¹² Cristo ñui quicè banaxa nètètimoí upí 'ain, usai 'i ami catamètia ca uni upí 'iti nètètima quixun asérabi 'unánquin cananuna rabínquinma unicama ñuixunin. ¹³ Aín bémánan ichúcè axa nètètiamá Israel unibunèn isia quiax ca Moisés bémápucüacèxa. Moisés usai 'ia 'ainbi cananuna nux usai 'ima. ¹⁴ Israel unibunèn ca uisashi oquin cara Nucèn Papa Diosan atu upí 'imitisa tancèxunbi 'unánma 'icèn. Usa 'aish ca bémápucücèsa 'iacèxa. Bèri nètènríbi ca a bana isquinbi cuatima. Cristomi catamèquin cuni ca unin, uisashi oquin cara Nucèn Papa Diosan Moisés 'inan bana quicèsbabi oi 'inun ain unicama 'imiti 'icè quixun 'unánti 'icèn. ¹⁵ Bèri nètènríbi ca Moisésnèn cuèneo bana isquinbi uisashi oquin cara Nucèn Papa Diosan ain unicama 'imitisa tania quixun 'unanima. ¹⁶ Usa 'ainbi ca, Nucèn 'Ibu Jesús ca asérabi Cristo 'icè quixun sinánan ami catamèquin cuni 'unánti 'icèn. ¹⁷ Nucèn 'Ibu Jesucristonèn sináncésaribi oquin ca Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan sinania. Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamèçè unin Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan 'imicèxun, upí oquin uisashi oquin cara Nucèn Papa Diosan ain unicama 'imiti 'icè quixun 'unánan, Nucèn Papa Dios quicèsbabi oi 'i cuèènia. ¹⁸ Usa 'ain cananuna bémápucücèsama 'ixun, Jesús ca asérabi Cristo 'icè quixun 'unani ami catamèti ainan 'ain. Barían pècaquin espejo ichucèsaribi oquin ca Jesucristonènbi asaribi 'inun ain upí nu 'inania. Usaquin nu 'acèx cananuna bèrámanu 'á ñucama èuncubiani Jesucristo cuèèncèsbabi oi bètsi sinánñu 'aish, asaribi 'in. Aín Bèru Ñunshin Upitanbia 'imicèx cananuna usai 'in.

4

¹ Èsoquin cana mitsu cain, 'uchañuira 'icèbi nuilbaquin sinanamixun ca Nucèn Papa Diosan ain bana uni ñuixununu nu 'imiáxa. Usa 'ain cananuna masá nuituquin ènquinma ain bana uni ñuixunin. ² Uni itsimi unèxunu 'acè ñucama ènquin cananuna a 'ainu rabínti ñu 'atimaribi 'aiman. Uni paránti sinánquinma cananuna Nucèn Papa Diosan banaribi bètsi oquinma ax asérabi quicè banaishi uni ñuixunin. Usaquin ñuixunia cuaquin ca camabi unin 'unánti 'icèn, Nucèn Papa Diosan iscèxun cananuna ax quicèsbabi oquin ain bana ñuixuni quixun. ³ Nun nu Jesucristomi catamèti ca uni Nucèn Papa Diosnan 'iti 'icè quixun uni ñuixuncè 'ainbi sapí ca axa Jesucristomi catamèti iètisama tancè unicaman a banax ca upí oquin cuaisama 'icè quixun sinánti 'icèn. ⁴ Usaquin sináncè unicaman ca ñunshin 'atimanèn 'apúan sinánmicèxun, uisairai cara ain 'ucha tèrèncè 'aish Nucèn Papa Diossaribi, Cristo, ainan 'iti 'icè quixun 'unanima. ⁵ Nuxbi ñuicaquin cananuna unicama bana ñuixuniman. Usoquin cananuna

—Jesucristo ax ca Nucën 'Ibu 'icë —quixun unicama bana ñuixunin. Nuxbi ñuicaquinma cananuna Jesús, an nu nuibacë, an nu sinánmicësabi oquin ain bana mitsu ñuixunin. ⁶Nucën Papa Dios axa bërâma, “Béânquibucë ca pêquiti 'icë” quíá, anbi ca Cristonëan nun nuitu mēúxun nu chuámashi tani cuëênquinu uisaira upí cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unanun 'imiâxa.

Jesucristomi catamētishi uni upiti tsóti bana

⁷ Nun cushínbi 'atsínxunmabi cananuna an 'amicëxunshi ax cuëëncësabi oquin 'ati 'ai quixuan unicaman 'unanun ca Jesucristo cupí Nucën Papa Diosan nux abë upí 'ixúnu ain cushínbi ñu 'anun nu 'imia. ⁸ Unían nu 'atimocëxbi cananuna Nucën Papa Diosan nu 'aquincë cupí asábi 'ain. Uisa ñu cara 'icëbëbi cananuna sinánccasmai bënëtiman. ⁹ Unin bëtsi bëtsi oiabi ca Nucën Papa Diosan nu 'ënima. Unin bamatanun quixun mēëcëxbi cananuna bamaiman. ¹⁰ Uinu caranuna cuani anuax cananuna Jesús 'íasaribiti, camabi nētën tēmërai unin bëtsi bëtsi ocë 'ain. Usaínu 'iabia Jesusan nubë 'ixun nu 'aquinia ca camabi unin isti 'icën. ¹¹ Jesusan ca nu 'imíquín 'aquinia quixun camabi unin isnun ca nun ain bana ñuixuncëbë uni raíri nētëtima nu bamamicatsi quíax 'ësénania. ¹² Ain bana ñuixuncë cupí nu bamamisa tani uni numi 'éséñanmainunbi camina mitsux nun nu ñuicë bana cuati Jesúsni catamëti nētëtimoí Nucën Papa Diosan 'inux iécë 'ain.

¹³⁻¹⁴ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios, an Nucën 'Ibu Jesús bamacëbi baísquímia, an ca usaribi oquin nuribi ainan 'icë Cristo utëcëncëbëtan baísquímiti 'icën. Baísquimitancëxun ca mitsubënu abë ain nētënu 'inun nu 'imíti 'icën. Usaquín 'unáquin cananuna —ainan 'inun an nu iémicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan nu 'aquinia —quixun unicama cain, bërâma Nucën Papa Diosan 'amicëxun ain unin 'ésaquin cuëñëosabi oquin: “Nucën Papa Diosan ca 'ë 'aquinia quixun 'unáquin cana camabi uni —usa ca —quixun can”. ¹⁵ Nun tēmëraquinbi mitsu bana ñuixuncëx camina 'itsaxira Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquincëx ainan 'aish cuëënin. Usaí 'iquín camina mitsun 'itsaxuinra Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin a rabin, Nucën Papa Dios cuëënun.

¹⁶ Usa 'ain cananuna masá nuituquinma ain bana ñuitiribi 'ëniman. Nucën nami axa abiira abi xëñibucëbëtanbi ca Nucën Papa Diosan camabi nētën ami catamëti cuëënun nu cushioia. ¹⁷ Cananuna 'unanin, 'ënë nētënuaxnu tēmëracë 'ainbi ca a ñucamax bënëtishi cëñútia. Tēmëracëbi ca nun sinánccësamaira oquin Nucën Papa Diosan nux tēmëracë cupínu abë 'aish chuámarua tani cuëëinra cuëënun nu 'imíti 'icën. ¹⁸ Usa 'ixun cananuna nun bërúnbi iscë ñu 'aisamaira oquin sinánquinma unin iscëma ñu, uni nuibati, cëmëi banatima, upí sinánñu 'iti, acama sinanin. Nun bërún nu iscë ñucamax ca cëñúti 'icën. Usa 'ainbi ca unin ain bërún iscëma, nun nuitu mēúnu sinánccë ñucamax, Nucën Papa Dios rabiti, uni 'aquinti, acamax cëñútima 'icën.

5

¹ Cananuna 'unanin, bërâma unin 'á 'aísha xubu chëquicësaribiti ca nun nami anu nun bëru ñunshin 'icë ax 'ia. Usaía nun nami 'iti 'ainbi ca Nucën Papa Diosan chëquitimoínu anu abë 'iti a ain nētënu nu mënioxuanxa. Ax ca unían 'acëma 'icën. ² Usaí cananuna Nucën Papa Diosan nētënu 'iti 'ai quixun 'unani cananuna asérabí 'ënë nētënuax anu cuainsa tani bënëtín.

³ Anuax cananuna 'ënë namima bëtsi namiñu 'iti 'ain. ⁴ 'Enë nētënu 'aish cananuna paë tani masá nuituti bënëtín. Usa 'aish cananuna 'ënë namiñuma bëtsi nami bamatima, axa usabii 'iti, aañu 'iti cuëënin. ⁵ Usaínu 'inúan an nu 'imicë ax ca Nucën Papa Dios 'icën. An ca, usaí cananuna 'iti 'ai quixun 'unanun ain Bëru Ñunshin Upí nubëa 'inun nu 'inánccëxa.

⁶ Usa 'ain cananuna an ca ain quicësabi oquin nu 'imíti 'icë quixun sinani, Nucën Papa Diosni catamëti bënëtiman. 'Enëribi cananuna 'unanin, 'ënë nētënu 'aish, nun nami, nun xo acamax ió 'icëma pain 'aish, cananuna Nucën 'Ibu Jesús 'ënë nētënuirama pan 'ain. ⁷ A ísímabi cananuna 'ënë nētënuax ami catamëti ax cuëëncësoi 'in. ⁸ Usa 'aish cananuna —an ca abë 'inun nu 'imíti 'icë —quixun 'unani chuámashi tani cuëënin. Usaí 'i cananuna 'ënë nētënu 'ima Nucën 'Ibu Jesús 'ënë nētënu 'iisa tanin. ⁹ Usa 'ain cananuna 'ënë nētënu 'aish 'icësaribiti ain nētënuaxnuribi ax cuëëncësa oquin ñu 'ati cuëënti 'ain. ¹⁰ Utëcëntancëxun ca Cristonën unicama achúshi achúshi uisaquin cara 'ënë nētënuaxun ñu 'axa quixun isti 'icën. Usoquin ca, atun ñu 'acë cara upí 'icë, cara upíma 'icë quixun isti 'icën. Atun ñu 'acësabi oquin istancëxun ca raíri ax cuëëncësabi oquin 'acë, axa cuëënun 'imianan raíri an ain bana quicësabi oquin 'acëma uni a uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën.

Usaí cara uni chuámarua 'iti 'icë quicë bana

¹¹ Usaquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën unicama ashúshi achúshi isti 'icë quixun 'unáquin cananuna ami racuëquin camabi unínribi 'unanun a ñucama ñuiquín bana ñuixunin. An nu sinánmicësabi oquin cananuna bana ñuixuni quixun ca Nucën Papa Diosan 'unánxa. Usaquinu 'aiami mitsúnribi 'unánti cana cuëënin. ¹² Nuxbi rabíacatëcëni banaquinma

cananuna mitsun uisa caranuna nux 'ai quixun 'unánquin axa nu ñui banacé unicama canun quixun usaquin mitsu can. A unicaman ca —nux cananuna upí 'ai —quixun uni sinánmisa tanquinbi aín nuitu upí 'iti sinanima. ¹³ Uni raírínëan, nux cananuna ñunshíncësa 'ai quixun sinánmainunbi cananuna Nucën Papa Dios ax cuëëncësabi oquin ñu 'ain. Usaribi oquin cananuna raíri unínribi, nux cananuna ñunshíncëma asábi 'ai quixun sinánmainun, mitsúxmi upiti Nucën Papa Diosmi sináncë 'inun, aín bana mitsu ñuixunin. ¹⁴ Cristonën ca camabi uni 'itsaira nuibatia quixun 'unánquin cananuna a sinánquin —usa ca —quixun atu cain. Cananuna 'unanin, ax achúshi 'aishbi ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi camabi unin 'ucha cupí bamacëxa. Usaía Cristo 'iá 'ain, cananuna têmëraíbi nux cuëëncësabi oi 'ima, ax cuëëncësabi oi 'iti 'ain. ¹⁵ Aín unicamaxa ënë nëtënuax atux cuëëncësa oi 'ima, ax cuëëncësabi oi 'inun ca Cristo, axa atu cupí bamatanacëx baísquia, ax camabi unin 'ucha cupí bamacëxa. ¹⁶ Bërâma uni isquin, ax ca unishi 'icë quixun sinan 'ixunbi cananuna bërí, uisa uni cara, —axribi ca Jesucristonan 'iti 'icë —quixun sinanin. Usaribi oquin —Cristo ax ca unishi 'icë quixun sinan 'ixunbi cananuna bërí Cristo ax ca aséabi Nucën Papa Diosan Bëchicë, an nu ainan 'inun iëmicë, a 'icë quixun 'unanin. ¹⁷ Usa 'ain ca uinu 'icë unix cara Cristomi catamëtia ax Cristobë 'aish bëtsi uni 'icën. Usa 'ixun ca bërâma 'acësa oquin sinántëcëni. Bëtsi oquin ca sinania.

¹⁸ Nucën Papa Diosan 'imicëx ca axa Cristomi catamëcë uni usai 'ia. Cristo cupí nux abë upí 'inun ca Nucën Papa Diosan nu 'imiácëxa. 'Imianan ca camabi uníxa abë upí 'inun aín bana ñuixunun nu 'imiácëxa. ¹⁹ Ënëx ca ësa 'icën: Nucën Papa Diosan ca Cristo cupí camabi uni abë upí 'inun mëníocëxa. Mëníonan ca atun ñu 'atima 'acëcama a sinántëcënuunma tërënxuanan, nun aín bana anun unicama abë upí 'inun ñuixunun nu cacëxa. ²⁰ Nux Cristonën 'imicë 'ixun cananuna an sinánmicësabi oquin mitsu ësaquin cain, Nucën Papa Dios anbia mitsu cacësa 'inun: Nucën Papa Diosbë upí 'inux camina min 'uchacama tërëncë 'inun Jesucristomi catamëti 'ain. ²¹ Cristo axa añu 'uchañumabi 'icëbi ca nun 'uchacama tërëncë 'inúan, nun 'ucha bitsi 'uchañuirasa 'inun Nucën Papa Diosan 'imiácëxa, nux an iscëx 'uchañuma 'inun. Nuxnu abë 'imainun Cristo axribi nubë 'icëbëtanu ax cuëëncësabi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan nun 'uchacama a 'ináncëxa.

6

1-2 Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ëesai quia:

Anúnmi 'ë ñucácë nëtën cana min bana cuan. Cuaquin cana anúnmi 'ënan 'inux iëti nëtën mi iëmian.

A bana quicësabi oi ca bëríribi anúan mitsun ñucácëxun cuati nëtë a 'icën, bëríbi ca anúan mitsu ainan 'inun iëmiti nëtë 'icën. Usa 'ain cananuna Nucën Papa Diosbëtan mitsu cain, an mitsu bana cuanan 'aquinsa tancëxun camina an mitsu 'aquinun axa cuëëncësabi oquin a ñucáti 'ain.

³ Uinu 'icë uníbia nun bana —'aisama ca —quixun caquin cuaisama tanunma cananuna ñu 'atima 'aquinma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquinshi 'ain. ⁴ Bëtsi bëtsi onan numi nishquin unin têmëramicë 'ianan uisa ñu cara 'icëbëbi bënëquinma tanshiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunia isquin ca camabi unin 'unánti 'icën, nux cananuna aséabi Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun. ⁵ Unían nu mëëanan sipuanan raíri uni numi tsuáquirumimainun 'aisamaira oquin ñu mëëanan, 'uxti tëanan 'acëñuma 'aish panancë 'ixunbi cananuna bënëquinma tanshitin. ⁶ Usa 'ixun ñu 'aisama 'ati sinánquinma Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'ixun ami nishíma unibë aséabi upí 'ianan Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ianan, paránquinma aséabi uni nuibanan ⁷ bëtsi bana ñuiquinma, an cushiocëxuinshi aín bana ñuixunia isquin ca nux cananuna aséabi Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun camabi unin 'unánti 'icën. An iscëx nun nuitu upí 'ixun cananuna racuëquinma uni itsiribi Cristomi sinánun 'aquinti 'ain. Usoquin 'aia ca numi manánquinbi unin 'unánti 'icën, nun cananuna ñu 'aisama 'acëma 'ai quixun. ⁸ Raíri uni nu ñui —a unicamax ca aín nuitu upí 'icë —quimainun raírínëribishi nu ñui 'atimati banaia. Usaribitia raírínëx nun isanuna Nucën Papa Diosan bana upí oquin ñuixuni quimainun ca raírínëxribi nun isanuna Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'ai quia. Usaribiti ca raíri uníxa —Pablonën bana ca aséabi 'icë —quimainun raírínëxribishi —a banax ca cëmë 'icë —quia. ⁹ —Uínbi 'unáncëma ca a uni 'icë —quixax nu ñui quincëbëbi ca raíri —nun 'unáncë ca Pablo 'imainun abë 'icë unicama 'icë —quia. Bamatísa 'aishbi cananuna iëan. Usai 'ínu upiti ami catamëti 'unánti cupí Nucën Papa Diosan nu castícanacëxbi cananuna bamacëma 'ain. ¹⁰ Masá nuitucë 'aishbi cananuna chuámaruishi 'ain. Ñuñuma 'ixunbinu Cristo ñuiquin bana ñuixuncëx ca an a bana cuacë unicamax uni ñuñu 'icësamaira oi chuámarua taní cuëënia. Ñuñuma 'icëbi ca Cristonën nubë 'ixun ax cuëëncësabi oinu anun 'inun nu ñu 'inania.

¹¹ Corintonu 'icè nucèn xucéantu, asérami mitsu nuibaquin cananuna nux 'icécama 'imainun nun sináncè ñucamaribi mitsu ñuixuan. ¹² 'Itsaira mitsu nuibaquin nun cacésaribi oquin mitsun nu nuibaquin cati sináncèbètanbi camina nu cacéma 'ain. ¹³ Usa 'icè cana unian ain béhicicè cacésaribi oquin mitsu cain, 'èn mitsu 'acésaribi oquin camina 'èribi nuibacanti 'ain.

Nux cananuna anu Nucèn Papa Dios 'icè a 'ai quicè bana

¹⁴ An ñu upíshi 'acé unin sináncésaribi oquin ca an ñu 'aisama 'acé unicaman sinaníma. Usa 'ain camina mitsux Jesucristomi catamécè 'ixun axa Jesucristomi catamécéma unicamabètan atun cuèèncésa oquin ñu 'atima 'ain. Nètèx ca imèbè mèscutíma. Usaribiti ca Cristonèn unicamax Cristonanma unicamabè nuianantima 'icèn. ¹⁵ ¿Cristonèn cara ñunshin 'atimanèn 'apúan sináncésa oquin sinanin? Usaquin ca sinaníma. ¿Axa Cristomi catamécè unin cara axa Cristomi catamécéma unin sináncésaribi oquin sinanin? Usaquin ca sinaníma. ¹⁶ ¿Anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunuxun cara atúnbi 'acé ñu unin rabiti 'ic? Ca 'atima 'icèn. Nucèn Papa Dios, ax bamatimoi tsócè, a ain unicaman rabicè, ax ca mitsunu 'icèn, axa ésaí quiásabi oi:

'Èx cana atubèbi 'ianan uinu cara atux cuania anuribi atubè 'iti 'ain. 'Èx cana ain Dios a atun rabiti a 'ain, atux ca 'èn unibu 'iti 'icèn.

¹⁷ Èsairibi ca Nucèn 'Ibu Diosan bana quia:

Axa 'èmi sináncéma unicamabè 'ima 'ianan camina atun sináncésaribi oi 'icantima 'ain. Usai 'iquin camina 'èx cuèèncéma ñu 'atima 'ain. Usai 'ia cana 'ènan mitsu 'imiti 'ain. ¹⁸ 'Imianan cana mitsun Papa 'iti 'ain. 'Icèbè camina mitsux, bèbu 'imainun xanucamaxribi, 'èn béhicicè 'iti 'ain. Usai cana mitsun 'Ibu Dios, cushiira, 'èx quin.

7

¹ 'Èn nuibacè xucéantu, a banacama nun cuanun ca Nucèn Papa Dios quiacéxa. A banacama 'unánquin cananuna nun sinanèn upíra oquin sinánan nun nuituribi upí 'ianan nun 'acé ñuribi upí 'inun camabi nètèn bèrúancati 'ain. Usai 'i cananuna ain bana cuati ainanshi 'aish ax cuèèncésabi oíshi 'iti 'ain.

Corintonu 'icè unicamaxa sinana bana

² Mitsun nuitunèmbi camina upí oquin sinánquin nu nuibati 'ain. Mitsu achúshibi cananuna uisa océma 'ain, mitsu achúshibi cananuna 'atimaquin sinánmicéma 'ain, mitsu achúshibi cananuna paráncéma 'ain. ³ 'Uchoquin cana mitsu caiman. Bèráma cacésabi oquin cana mitsu catècènin, cana 'aisamaira mitsu nuibatini. Mitsux cuèèncèbè cana 'èxribi cuèènin, mitsux masá nuituti tèmèracèbè cana 'èxribi masá nuituti tèmèracésa 'ain. ⁴ Mitsun camina upí oquin 'ai quixun sinani cana cuèènin. Usa 'aish cana, nux tèmèraquinbi mitsun upí oquin 'aia cuati, chuámarua tani cuèènin.

⁵ Macedonia menu uax cananuna upíma 'aish masá nuituan. Ènuax cananuna 'aisamaira tèmèran, numi uni nishcè cupí 'ianan mitsucèñun Titoribi sinani masá nuituti. ⁶ Usai 'iabi ca Nucèn Papa Dios, an uni tèmèrai masá nuitutiabi chuámarua 'inun 'imicè, an Tito mitsunuax ènu unun mènioxun nu chuámarua 'imíaxa. ⁷ Tito ucè cupíshima, an mitsu ñuquin 'è cacè bana aribi cuati cananuna chuámarua tani cuèèan. Mitsunuax uxun ca Titon nu caxa, axribi masá nuituti cuanxbisa mitsu isi cuèèanxa quixun. Nux mitsu isi cuanti cuèèanmi 'èn mitsu quiricanu cacè ñucama sinani masá nuitutími 'itsaira 'èmi sináncancè, acama Titon ñuia cuati cana cuèèan.

⁸ A quírca buánmixon cana mitsu masá nuitumian. Usa 'ainbi cana, a quírca buánmiti ca 'aisama 'icè quixun pain sinánxunbi béri 'unanin, 'aisamairai camina masá nuitucancéma 'ai quixun. ⁹ Mitsúxmi 'èn buánmicè quírca isi masá nuitucè cupíma, mitsúmmi masá nuitutancèxunbi sinancè cupí cana cuèènin. Nucèn Papa Dios cuèèncésabi oi camina usai 'ican. Usa 'ain ca nun mitsu buánmicè quírca an uibi 'atimaquin sinánmicéma 'icèn. ¹⁰ Ain 'uchacama cupí masá nuitutancéxa uni sinanati ca Nucèn Papa Dios cuèènia. Sinanatanécèx ca ain 'ucha tèrencè 'aish Nucèn Papa Diosnan 'inux iécè 'ia. Usai 'itancèx cuèènquin ca —'èx 'èn 'uchacama sinani pan masá nuituti ca asábi 'iaxa —quixun sinánti 'icèn. Usa 'ainbi ca uni raíri ain ñu 'atima 'acé cupí masá nuituquinbi acama èni ami sinancéma 'aish Nucèn Papa Diosnan 'ima. ¹¹ Nucèn Papa Dios cuèèncésabi oi masá nuitutancèxun camina 'èn mitsu cacè bana upí oquin sinan. —Sinanima cananuna usai 'ia —quixun sinánan —ami rabinquinma an 'aisama ñu 'acé uni 'axunma 'anun cacéma 'aish cananuna 'aisama 'ai —quixun sinani racuèquin camina upí oquin mènifoti sinan. Camina 'èn mitsu isi cuanti cuèèanan, an ñu 'aisama 'acé uni upía 'inun 'è mitsu cacésabi oquin 'aquian. Mitsun camina 'èn mitsu cacè ñucama upí oquin mènío quixun cana 'unanin. ¹² 'Èn mitsu quírca buánmiquin cana an ñu 'atima 'acé uni ashi sinánquin cuèèocéma 'ain, ami ax 'uchacè uni aribishi sinánquin cana 'acéma 'ain. Nucèn Papa Diosan iscèxun camina asérami nu nuibaquin nun bana cuati

quixunmi mitsun 'unánun cana a quirica mitsu buánmian. ¹³ Usa 'ain cananuna acama sinani masá naitutima chuámarua tani cuëëan.

'Ianan cananuna Titóxribia usaími 'icancë bana ñui cuëënia isi cuëëinra cuëëan. Mitsun camina Tito chuámarua tanquian upí oquin sinánun 'imian. ¹⁴ Mitsunua cuantánun Tito caquin cana —a unicamax ca upí 'icë —quixun mitsu rabiquin can. Nun nu Tito ñuiquin mitsu cacë bana axa cëmëma 'ain ca nun mitsu ñuiquin Tito cacë banacamaxribi cëmëma 'iixa. ¹⁵ Mitsúnmi axa bëbaia aín bana cuaisa tanquin nuibaquin bicë, a sinánan an cacësabi oquinmi mitsun 'acë ñucama aribi sinánquin, ca an aséribi mitsu nuibatia. ¹⁶ Usa 'ain cana, mitsun camina aséribi upí oquin sinánquin ñu 'ai quixun sinani cuëënin.

II. AXA JERUSALENUAX JESUCRISTOMI CATAMËCË UNICAMA CURIQUI BUANMITIA PABLO QUIA (8.1-9.15)

8

'Aquinsa 'icë uni upí oquin 'aquinti bana

¹ Ën xucéantu, mitsúnmi 'unánun cana mitsu caisa tanin, Macedonia nëtënu 'icë unicamax ca ainan 'aish éesai Nucën Papa Diosan sinánmicëx 'ia. ² Amia uni nishmainun bëtsi ñu cupíribi tëmëraquinbi Jesucristomi catamëti éníma ca chuámaruaishi 'aish bucuia. Chuámarua 'ixun ca ñuñuma 'ixunbi cuëëquin ñuñu unín 'acësa oquin curíqui 'inánxa. ³ Ënbi cana uisoquin cara atun curíqui 'inánxa quixun 'unan. Cuëënquin ca a 'inánti a 'inánambi ainan 'itia nancë aribi 'inánxa. ⁴ Itsa oquin ca ésoquin nu caxa:

—Nunribi cananuna axa Jerusalénuax Jesucristomi catamëcë unicama 'aquinquin curíqui 'inántisa tani —quixun. ⁵ Nun sináncësamaira oquin 'aquin ca Nucën 'Ibu Jesús pain —nux minan 'ixun cananuna mix cuëëncësabi oquin 'ati 'ai —quixun catancëxun Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oquin nun bana cuanan nun nu Jerusalénu buánun atun curíqui nu 'inánxa. ⁶ Macedonianu 'icë unían 'acë sinánquin cananuna an bëräma mitsúnmi Jerusalénu buánmiti curíqui biquinbi sënëonma cupí, a sënëonquin bitsia isía cuanun quixun Tito xutin. ⁷ Raírinëan 'acësamaira oquin camina upí oquin sinani Jesucristomi catamëanan, Nucën Papa Diosan bana 'unánquin a bana uní 'unánmiti 'unánan, aséribi chiquishquinma cuëënquin ñu 'anan, aséribi nu nuiban. Usaquin 'axun camina raírinëan 'acësamaira oquinribi Jerusalénu 'icë unicama nuibaquin atu buánmiti curíqui timëquin nanti 'ain.

⁸ Usoquin 'ati cuëënquinmabimi 'anun quixun cana mitsu caiman. Macedonianu 'icë unicaman ca cuëënquin axa Jerusalénuax Jesucristomi catamëcë unicama curíqui 'inania quixunmi 'unánun quixuinshi cana mitsu can. Usoquin 'unánquin camina 'unánti 'ain, caramina aséribi Jerusalénu 'icë unicama nuibati 'ai quixun. ⁹ Uisaira oquin cara Nucën 'Ibu Jesucristonën nu nuibatia quixun camina 'unanin. Mitsúxmi chuámarua 'ianan aín nëtënu xëñibua 'aímbi abë 'iti cupí ca ax aín Papan nëté upí ebëtsini ënë menu ñuñuma 'inux uacëxa.

¹⁰ Usa 'ain cana 'ën mitsu cacë cupímami mitsúxbi cuëënquin Jerusalénu 'icë unicama curíqui 'inánti sinan 'icë ésaquin mitsu cain: bëtsi baritian camina mitsun curíqui 'inánti sinani cuëëancën. Usaquin sinánxun atu 'inánti curíqui biquinbi camina sënëoncanma 'ain. ¹¹ Sënëonma 'ixun camina bërí sënëoncanti 'ain. Uiti curíquiñu caramina 'icanin, a camina mitsúnbi sinánquin, mësú 'inánti 'ain. Mitsúxmi a 'ati sinani cuëëansabi oquin sënëonquin 'inani camina cuëëncanti 'ain. ¹² Curíquiñu 'ixun unín 'inántisa tanquin 'inánti ax ca Nucën Papa Diosan iscëx asábi 'icën. Usaribiti ca curíquiñuma 'ixun unín 'inántisa tanquinbi 'ináncëma, axribi Nucën Papa Diosan iscëx asábi 'icën.

¹³ Atu curíqui 'inántancëxmi mitsux curíquiñuma 'inun cana mitsu caiman. Mitsux 'icësaribitia atúxribi ñuñu 'iti cupíshi cana mitsu cain. ¹⁴ Usa 'ain camina mitsux bërí ñuñu 'ixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usaribi oquin ca atúxribi ñuñu 'ixun mitsu ñuñuma 'icë 'inánti 'icën. Usai 'i ca camabi uni ñuñu 'iti 'icën. ¹⁵ Usaribi oi ca Nucën Papa Diosan bana cuëëno éesai quia: “An piti 'itsa bicë, ainan ca tēxēcëma 'icën. 'Imainun ca an 'itsamashi bicë, anribi pucháquin piaxa”.

Titocëñun abë 'icë unicama ñui quicë bana

¹⁶ Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ca 'ën 'acësaribi oquin Titon mitsu nuibaquin 'aquinsa tania. An usaquin Tito sinánmicë cupí cana Nucën Papa Dios —asábi ca —cain. ¹⁷ Ën mitsu isi cuantánun cacëx ca axribi cuainsaira tani cuëëanxa. Usa 'aish ca ax cuëëncësabi oquin mitsu 'aquinunun isi cuania.

¹⁸ Bëtsi uniribi —an ca upí oquin Cristo ñuiquin bana ñuixunia —quixuan camabi émanuxun 'unáncancë, aribi cananuna Titobë cuanun xutin. ¹⁹ A uni ca camabi émanuxun axa Jesucristomi catamëcë unicaman ënë ñu mëeti nu 'aquinia nubë cuanun caísaxa. Mitsúnmi usoquin 'ináncë isquian unicaman Nucën 'Ibu Jesús rabinun cananuna ënë curíqui bixun

Jerusalénu 'icé unicama 'inani cuanin. ²⁰Unían nunan 'inun a curíqui biisa sinánquin nu ñuiti rabanan ca a uni nubé cuanía. ²¹Nun cananuna ènè curíquicama mëcamajinma upí oquin buánti 'ai quixun Nucèn 'Ibu Diosan ismainuan unicamanribi 'unánti cananuna cuèënin.

²²Tito 'imainun 'èn mitsu ñuixuncé uni, acéñun cananuna bètsi uniribi mitsunu cuanun xutin. Ax ca Cristomi catamécé 'aish nun xucèn 'ixun nu upí oquin ñu 'axúanxa. Mitsun camina Jerusalénu 'icé unicama curíqui buánmisa tani quixun 'unani ca axribi mitsu 'aquini cuainsa tania. ²³An 'unáncëma unicaman —ui cara Tito 'icé —quixun ñucácëxun camina cati 'ain, —an Pablobëtan ñu mëëquin mitsu 'aquinti uni ca ax 'icé —quixun. Canan camina abé cuancëcamaribi ñuiquian —ui cara —quixun ñucácëxun cati 'ain, acamax ca axa Jesucristomi catamécé unicaman xucéxa cuancé 'icé quixun. Cristonèn 'imicé 'ixuan atun upí oquin ñu 'aia isquin ca —usa ca Cristonèn uni 'icé —quixun camabi unin 'unania. ²⁴Usa 'ain camina ènè unicama upí oquin bití 'ain. Mitsun usaquin 'aia cuaquin ca camabi èmanuaxa ax Jesucristomi catamécé unicaman 'unánti 'icèn, mitsun camina acama nuibati quixun. 'Unánan ca nux mitsu ñui quicé bana ca aséribi 'icé quixun 'unánti 'icèn.

9

Axa Jerusalénuax Cristomi catamécé unicama buánmiti curíquia Pablonèn ñuia

¹⁻²Cana 'unanin, 'èn cacëxunmabi camina mitsúnbi cuèënquin axa Jesucristomi catamécé unicama curíqui buánmiti sináncancèn. Usaquinmi sináncé cupí cana mitsu ñuiquin —bëtsi baritani ca Acaya menu 'icé unicaman curíqui timéti sinánxa —quixun Macedonia menu 'icé unicama cain. Usaquin 'èn ñuia cuaquin ca Macedonianu 'icé unicaman mitsun 'acésaribi oquin 'ati sinánxa. ³Usa 'ainbi cana 'èn mitsu ñuiquin atu cacé bana cémé 'iti rabanan, ènè unicama mitsunu cuanun xutin, 'èx quicésabi oía mitsun curíqui mëniocé 'iti cupí. ⁴Macedonianu 'icé unían 'èbè mitsunu cuanxun iscëxbi nun sináncësabi oquin mitsun 'acéma 'ain cananuna rabínti 'ain. A ñucama mitsun sináncësabi oquin 'acéma 'aish camina nux 'icésamairai rabíncanti 'ain. Usaínu 'itima cupí cana ènè unicama mitsunu cuanun xutin. ⁵Usa 'ain cana ènè unicama atux pain cuanxuan, mitsun sinánsabi oquin curíqui timéti 'aquinun quixun rëcuéonquin xuti sinan. Usoquin mitsun 'aia ca axa 'èbè cuancé unicaman 'unánti 'icèn, nun sinánmicëxunmabi camina mitsúxbi cuèënquin curíqui Jerusalénu 'icé unicama 'inani quixun.

⁶Èsa ca quixun camina sinánti 'ain, an ñu bèru 'itsama 'apácé uni, an ca aín bimiribi 'itsamaribi bitsia. Usaribi oquin ca an ñu bèru 'itsa 'apácé uni an aín bimiribi 'itsa bitsia. ⁷Usa 'ain camina mitsúnbi mitsun nuitu mëu upí oquin sinántancëxun 'inánti 'ain. Sinánquinbi 'inántisama tanquin camina 'inántima 'ain. Usaribi oquin camina uni itsían mi cacëxuinshi 'inántima 'ain. Nucèn Papa Diosan ca an aséribi cuèënquin uni ñu 'ináncé uni a nuibatia. ⁸Nucèn Papa Diosan ca camabi ñu anúnmi mitsunmi xuxi amí sinani cuèëni bucuti mitsu 'inánti 'icèn. 'Inánan ca anúnmi usaribi oquin bëtsi uniribi 'aquinun mitsu 'inánti 'icèn. ⁹Usa 'ain ca axa amí sináncé uni ñui Nucèn Papa Diosan bana cuèëno èsaribi quia:

Upí oquin sinánxun ca ñuñuma uni ñonquinma 'itsaira 'inánxa. Usoquian 'acé a ca Nucèn Papa Diosan manuquinma xëñibua 'ainbi sinania.

¹⁰Nucèn Papa Dios, an 'apátí ñu bèru uni 'ináncé, an ca 'apáxuan aín bimi piti oquin uni 'inania. Usaribi oquin ca anun uni itsi 'aquinti ñu mitsuribi 'inánti 'icèn, camabi nèténmi anun upí oquin uni 'aquinun. ¹¹Usa 'ain ca ñonquinmami anun uni itsi 'aquinun Nucèn Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icèn. An 'ináncëxunmi mitsun buánmicé curíqui nun 'ináncëxun biquin ca Jerusalénuaxa ax Jesucristomi catamécé unicaman —asábi ca —caquin Nucèn Papa Dios rabiti 'icèn. ¹²Usoquin 'aquinquin cananuna anun aín cuèëncé ñuñu 'inun 'inánin. Usaquin 'inánquin cananuna —asábi ca —caquin rabia Nucèn Papa Diosmi sinánun acama 'aquinin. ¹³Usoquin mitsun 'aquincëxun ca a unicaman —mitsun camina Cristonun 'ixun aín cuèëncësabi oquin 'ai —quixun sinánquin Nucèn Papa Dios rabiti 'icèn. Rabianan ca mitsun camina atu 'imainun uni raíriribi ñonquinma ñu 'inani quixun sinánquin Nucèn Papa Dios —asábi ca —cati 'icèn. ¹⁴Usaribi oquin ca, Nucèn Papa Diosan nuibaquin 'aquincëxunmi mitsun curíqui 'ináncé cupí, atun mitsu nuibaquin Nucèn Papa Dios ñucáxunti 'icèn. ¹⁵¿Nucèn Papa Diosan aín Bëchicé achúshi nu iëminuxa bamanun xuá, a sinani caranuna uisairai quiti 'ain? A sinánquin cananuna cuèënquin —asábi ca —caquin 'itsaira rabin.

III. JESUCRISTONÈN AÍN BANA ÑUIXUNUN CAISCÉ UNI ÑUIQUIN PABLONÈN CA (10.1-13.14)

10

—Aín bana ñuixunun Jesusan cá cana 'èx 'ai —quíaxa Pablo quia

¹ 'Èx Pablo 'icè Cristonèn sinánmicèxun an 'acésaribi oquin mitsu nuibaquin upí oquin cati cana cuèènin. Uni raírinèx caísa quia, 'èx mitsubè 'aish isana mitsu ñu caíma upitishi banain. Bètsi èmanuxun quirica buánmiquin cuni isana ñu caquin cacèsa oquin mitsu cain. ² Usai quicèbètanbi cana mitsu cain, mitsu isi cuanquin, 'èn isna axa 'èbè nicè unibètan, Nucèn Papa Diosan sinánmicèma, nunbi sinánxun bana uni ñuixuni quixuan an nu ñuicè unicama, abè banaquin cati cana sinanin. 'Èn mitsu isi cuanxun ñu caquin catima cupía upitishi bananun camina a unicama uisa caranuna nux 'ai quixun upí oquin 'unánmiti 'ain. ³ Aséribi cananuna nux unishi 'aishbi ènè nètènu 'icè unicama 'icésaribiti 'acanáman. ⁴ Usa 'aish cananuna ènè nètènuaxa anun suntáru 'acánancè ñu anúnribi nux 'acanáman. Nucèn Papa Diosan cushínshi cananuna axa ami nishcè unicama usai 'iaxma 'inun nètèmiti 'ain. ⁵ Usaribi oquin cananuna unían 'atimaquin nu ñuicè bana, 'imainun unin anbi sinánquin, Nucèn Papa Diosan bana cuaxunma 'anun caquin 'atimaquin sinánmicè banacamari, Nucèn Papa Diosan cushínshi ñancáishi 'ítánun nètènti 'ain. Usa 'ain cananuna ain cushínbia 'imicèxun Cristo cuèèncésabi oquinshi 'ati sinanin. ⁶ 'Èn mitsu cacè ñucamami mènioquin sènéncèbè mitsunu cuanquin cananuna an Nucèn Papa Diosan bana cuaisama tancè unicama sinananun 'èsèquin, atun 'aisama ñu 'acè a èinsama taniabi èmiti 'ain.

⁷ Mitsun camina uisaira caranuna nux 'ai quixun isti 'ain. Aséribi camina Cristonan 'ai quixun sinánquin camina 'unánti 'ain, nuxribi cananuna Cristonan 'ai quixun. ⁸ Nucèn 'Ibu Jesucristonèn ca ain bana mitsu ñuixunun 'è cacèxa, masá nuitumiquin 'uchoquin ñu caquinma ax quicésabi oquin 'anun mitsu 'unánminun quixun. Usoquin 'anuan Jesucristonèni 'imicè 'aish cana 'itsa oquin mitsu caíbi rabiniman. ⁹ Racuéoti cupí cana mitsu quirica buánmi quixunmi sináncanti cana cuèèniman. ¹⁰ Uni raírinèx caísa quia, 'èn quiricanu cuènéocè bana ax cushi 'ainbi isana 'èx mitsubè 'aish cushima 'ianan 'èx quicèsa oquin unin 'aisama 'ai quiax. ¹¹ Axa usai quicè unin ca 'unánti 'icèn, 'uránxun quiricanèn cacèsa usaribi oquin cananuna mitsubè 'ixun mitsu cati 'ain. 'Anan cananuna quiricanu nun mitsu cacésabi oquin 'ati 'ain.

¹² An nu ñuicè unicamax ca atúxbi rabiacaia. Usairibi cananuna nux 'ítima 'ain. Atun sináncésabi oi ca 'ia, atux ca bètsibè tanánantishi cuèènia. Upí oquin sinanima ca usai 'ia. ¹³ Atux ca atun sináncésabi oi 'ia. Usa 'ainbi cananuna nun Nucèn Papa Diosan nu mènioxuncésabi oquinshi 'ain. An mènioxuncésabi oquin cananuna mitsuribi ain bana ñuixuan. ¹⁴ Nunbi sináncè cupíma, Nucèn Papa Diosan nu mènioxuncè cupishi, cananuna mitsun èmanu cuanxun ain banami 'unánun mitsu ñuixuan. Nucèn Papa Diosan mèniosabi oquin cananuna nun pain mitsu Cristo ñuiquin bana ñuixuancèn. ¹⁵ Bètsi unin 'aquincè cupía uní Jesucristomí sinania cananuna —'èn bana ñuixuncè cupishi ca usai 'iaxa — quixun caiman. Usa 'ainbi cananuna mitsúnmi Cristomi catamèquin ènquinma ax quicésabi oquin 'acè cupí, ain bana mitsu 'unánmitécèni cuainsa tanin, Nucèn Papa Dios cuèèncèbè. ¹⁶ Usoquin mitsu amiribishi 'unánmitécèntancèx cananuna mitsu 'ura 'icè èmacama, anua unin bana ñuixuncèma, acamanu cuanquin Cristo ñuiquin bana ñuixuni cuanti sinanin, nun 'unánmixunmabi uní itsían 'unánmicè, nun 'unánmicè isa quixun catima cupí.

¹⁷ Uí unin cara —'èn cana upí oquin 'ai —quixun sinania, an ca —Nucèn 'Ibu Jesusan 'amicèxunshi cana upí oquin 'ai —quixun sinánti 'icèn. ¹⁸ Axa rabiacaè uníxma, axa Nucèn 'Ibu Jesucristonèn iscèx upí 'icè uní, ax cuni ca aséribi upí 'icèn.

11

Pablo 'imainun Jesucristonèn 'imicèxun isa ain bana ñuixunia quicè unicama

¹ Sinánñuma uní 'icésai 'èx rabiti banaiaibi mitsun 'èn bana cuati cana cuèènin. Usai banaiaibi 'èn bana cuatibi camina 'icanin. ² Cristonainshi 'inun cana mitsu ain bana ñuixuan. Usa 'ixun cana xanúxa bètsi unin bana cuatima ain bènèn banaishi cuati ami sináncésaribi oi, mitsux bètsi bana quicèsa oíma Cristo quicésabi oishi 'iti cupí, mitsu cain, Nucèn Papa Diosan 'è sinánmicèxun. ³ Ax cémèti 'unan 'ixun ca runun Eva paráncèxa. Usaribi oquin sapi ca anu 'icè unicaman mitsu parania quixun cana 'itsa sinanin. Cristomi aséribi upiti catamécè 'ixunbi sapi camina bètsi oquin sinánquin ain bana ènti 'ai quixun cana sinan. ⁴ Mitsun camina uní itsían nun 'acésabi oquin Jesusan bana ñuixunquinma, a bana bètsi oquin ñuixuncèxun cuatin. Cuanan camina Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicèma, bètsi ñunshinan sinánmicè unicaman mitsu ñuixuncèxun a bana cuatin. Cuanan camina Jesucristo cupía Nucèn Papa Diosan nu iémíti a bana pain cuaxunbi ènquin bèri bètsi bana, unin ñuixuncè, aribishi cuacanin. ⁵ Mitsúnmi, 'èsamaira isa a unicama mitsun ain bana cuacè, ax 'icè quixun sináncèbèbi, cana 'èn sináncèx 'èx atu meuma 'ain. ⁶ 'Èx upíra upiti banati 'unáncè 'ixunmabi 'èn ñuicè bana ax ca aséribi 'icèn, nun mitsu ñuixuncè banacama quicésabi oi 'ia camina nu iscan.

7 'Ën añubi ñucáquinma mitsu anun Nucèn Papa Diosnan 'iti bana ñuixuncë cupí, sapi camina, mitsux ismina 'ëx meura 'imainun 'ë manámi 'ai quixun sináncanin. ¿Mitsu sináncëx cara añubi ñucáquinma 'ën mitsu bana ñuixunti 'aisama 'iax? 8 Mitsu bana ñuixunti cupí cana bëtsi 'ëmacamánuxan axa Jesucristomi catamëcë unicaman 'ináncëxun curíqui bian. 9 Mitsubë 'aish ñuñuma 'ixunbi cana mitsu ñu ñucácëma 'ain. Macedonianuaxa ucë axa Jesucristomi catamëcë unicaman cuni ca 'ën cuëcëncë ñucama 'ë 'inánxa. 'Ën mitsu 'acësabi oquin cana mitsu ñu ñucátima 'ain. 10 Cristonan 'aish cëmëquinma cana mitsu cain, Acaya menu 'icë unicamaxa atúinsa 'ë ñu 'inánxa quitin rabanan cana a ñubi bitima 'ain. 11 ¿Uisacatsi carana usai banain? Mitsun sapi camina sinanin, 'ën cana mitsu nuibatima quixun. Nucèn Papa Diosan ca usaira oquin carana 'ën mitsu nuibati quixun 'unania.

12 Usoquinmi sináncancëbëtanbi cana 'ën 'acësabi oquinshi 'ati 'ain. Mitsubë 'icë unicama, an nun ñuicë banama bana itsi ñuicë, acamax ca quia, nux cananuna Pablo 'imainun abë 'icë unicama 'icësaribi 'ain, abë sënënríbi 'aish. Nun 'acësaribi oquin ca Pablonën curíqui bitsia. A unicamaxa usai quitin rabanan cana curíqui bitsiman. 13 A unicamax ca —Cristo unicama ñuixunun ca Nucèn Papa Diosan nu 'imíaxa —quíax quia. Usai quibi ca asérami usama 'icën. Cëmëquinshia an uni paráncë ca atux 'icën. 14 Usaquin uni parania isíbi camina ratúcantima 'ain. Nunshin 'atimanën 'apu, Satanás, anribi ca aín bana isa Diosan banasaribi 'icë quixun sinánmisa tanquin uni parania. 15 Usaribiti ca ñunshin 'atimanën 'apúan sinánmicë uni, ax bëtsi unían iscëx an ñu upi 'acë unisa 'icën. Usa 'aishbi ca asérami Nucèn Papa Diosmi sinánquin ñu 'acëma 'aish Nucèn Papa Diosnanma 'icën.

Jesusan bana ñuixuncë cupí Pablo tëmëra

16 Amiribishi cana mitsu cain, mitsúnmi —sinánñuma ca —quixun 'ë sinánti cana cuëëniman. —Sinánñuma ca —quixun 'ë ñuiquinbi camina 'ën mitsu cacëxun cuati 'ain, an 'ë ñuicë unicamaxa 'icësaribiti 'itsamashi 'ëx rabiacamainun. 17 Nucèn 'Ibu Jesucristonën ca rabiacanun 'ë 'acëma 'icën. Sinánñuma uni 'icësaihi cana rabiacatin. 18 'Itsaira uníxa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani rabiaccësaribi oi cana 'ëxribi rabiacati 'ain. 19 Mitsun, nux sinánñuma 'imainun ismina mitsux sinánñuira 'ai quixun sinánquinbi camina a unicamax banaia cuëënin cuatin, atúxa sinánñuma 'icëbi. 20 A unicaman atun cuëëncësa oquin 'acëxunbi camina mitsun tanshitin. Atun ca mitsu ñu mëëmianan, paránxun mitsun ñu bian, mitsux camina meu 'aish atubë sënënmá 'ai quixun canan, mitsu bëtashcaia. Usaquin 'acëxunbi camina tanshitin. 21 Nux cushima 'ixun cananuna mitsu usoquin 'acëma 'ai quixun sapi camina sináncanin.

Uni sinánñuma banacësa 'aishbi cana a unicama rabiaccësaribi oi 'ëx rabiacati 'ain. 22 ¿Atúxëshi cara hebreo banan banacë uni 'ic? 'Ëxribi cana usaribi 'ain. ¿Atúxëshi cara Israelnën rëbúnqui 'ic? 'Ëxribi cana usaribi 'ain. ¿Atúxëshi cara Abrahamnën rëbúnqui 'ic? 'Ëxribi cana usaribi 'ain. 23 ¿Atun cara Cristo ñuiquin bana ñuixunin? Sinánñuma uni quicësa cana quin, atun 'acësamaira oquin cana 'ën 'acën. Atux 'icësamairai cana bana ñuixuni tëmëracën, atu 'acësama oquin ca 'ë 'itsa oquin sipuacancëxa, atu 'acësama oquin ca 'ë 'itsa oquin rishquiacancëxa, 'itsai cana bamaibi iëacën. 24 Mëcën achúshi oquin ca judíos unicaman 'ë treinta y nueve oquin rishquiacëxa. 25 Rabë 'imainun achúshi oquin ca 'ë manë xon rishquiacancëxa. Achúshi oquin ca 'ë maxaxan 'acancëxa. Rabë 'imainun achúshiti ca 'ëx anun cuancëcë manë nunti nanëti nëtëcëncë. Achúshi oi cana manë nunti nëtëcëbë achúshi imë 'imainun achúshi nëtënríbi parún papa nëbëtsinuax mëñuacën. 26 'Ën nicënuax cana 'aisamaira tëmëracën, bacan cuani 'ianan men cuaniribi. Bëtsi nëtën cana bacamiquisa 'iacën, bëtsi nëtën cana an ñu mëcamacë unin 'aisa 'iacën. Bëtsi nëtën ca judíos unibu 'imainun judiosa unibu, acamanribi 'ë bëtsi bëtsi oti sináncëxa. Bëtsi nëtën ca ëma chanu 'icë unicamaribi 'ëmi tsuáquiruacëxa. Bëtsi nëtën cana anu uni 'icëma menuax tëmëracën. Bëtsi nëtën cana parúnpapanuax tëmëracën. Bëtsi nëtën ca axa —Cristonan cana 'ai —quibi cëmëcë unicamaxribi 'ëmi nishacëxa. 27 Ñu mëëi cana tëmëracën. 'Uxti tëanan cana 'acëñuma 'aish panacë 'ianan, shimanan, chupañuma 'aish matsin bamatisa 'iacën. Usai cana tëmëracën. Usa 'aish cana usabii 'in.

28 Ënë ñucama 'imainun cana camabi nëtën, camabi ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama cara asérami Jesucristomi catamëtia quixun sinani bënëtin. 29 Ui unix cara ami catamëcë 'aishbi Jesucristomi manutia a uni cupí cana 'ëxbi Jesucristomi manucësa 'aish masá nuitutin. Usa 'aish cana unían axa Jesucristomi catamëcë uni 'uchamicëbë 'ëribia usoquin 'acësa 'aish rabíanan an a uni 'uchamicë unimi nishin. 30 'Ëx rabiaccátisa tani cana —'ëni sinánxun ñu 'atima 'icëbi ca Nucèn Papa Diosan 'ë 'aquianxa —quixun sinánquin a rabi rabiaccati 'ain. 31 'Ën mi cacë ax ca cëmëma 'icë quixun ca Nucèn Papa Diosan 'unania. Ax ca Nucèn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'aish aín Paparibi 'icën, a ca camabi unin nëtëtimoquin rabiti 'icën. 32 'Ëx Damasconu 'ain ca an Aretas cacë 'apu ñu mëëxuncë unin a 'apun suntárucama

'ëa chiquitia binun quixun, a ëma aïn cënën xëcuëcama bëaramiacëxa. ³³Usoquian bëaracancë 'aïnbi ca caquí chanu 'aruxun, cënë manámia 'icë xëcuë chamaratsunën 'ë eman 'apáncëxa. Usocëx cana 'iacëacën.

12

Namácësa oquian Pablonën isa

¹'Ëx rabiácacë 'aishbi ca ñancáishi 'iti 'icën. Usa 'aïnbi cana 'ën namáquin iscësa oquin Nucën 'Ibu Jesucristonën ismicë ñu 'imainun an 'ë sinánmicë ñu a ñuiti 'ain. ²'Ën cana ësaia 'ia ñu 'unanin. Axa Cristomi catamëcë uni achúshinëx ca naí cata rabë 'ucë cuancëxa, Nucën Papa Diosan 'imicëx. Aín namibëbi cara cuancëxa, aín bëru ñunshínshi cara cuancëxa cana 'unaniman. Nucën Papa Diosainshi ca 'unánxa. Usai a uni 'iá ca catorce baritia 'icën. ³A uni cara aín namibë cuancëxa, cara aín namibëma cuancëxa quixun cana 'unaniman. Nucën Papa Diosainshi ca 'unánxa. ⁴'Ën cana 'unanin, an 'imicëx ca a uni Nucën Papa Diosan nëtënu cuancëxa. Cuanxun ca uinu 'icë unínbia ñuitima bana cuacëxa, cuanan ca uinu 'icë unínbia chiquinaquin uni ñuixuntima bana cuacëxa. ⁵'Ëxbi ënë ñu ñui rabiácátisa 'aishbi cana 'ëxbi rabiácátiman. 'Ënbi sinánxun ñu 'atima 'icëbi ca Nucën Papa Diosan 'ë 'aquianxa quixuinshi sinani cana rabiácátin. ⁶Rabiácátisa tani 'ëx quicëxbi ca 'ën bana, cëmëma 'aish sinánñuma uni banacësa 'itima 'icën. Usa 'aïnbi cana rabiácátima 'ain. 'Ëx rabiácátiamabi camina 'ën 'acë ñucama isanan 'ën bana cuaquin mitsun uisa uni carana 'ëx 'ai quixun 'unánti 'ain. Usaribi oquin camabi unin 'ë 'unánti cana cuëënin.

⁷'Insíncë 'aish 'ën nami paëi 'ëx ubiti tëmëracë 'aïnbi ca Nucën Papa Diosan 'ëx aín nëtënu cuanxun ñu iscë cupí rabiácátí rabanan usoquin 'ë 'iminun ñunshín 'atimanën 'apu ëanxa. ⁸Rabë 'imainun achúshi oquin cana Nucën 'Ibu Jesucristo 'ën ñucë ënëa 'ë tërëcaxunun quixun ñucan. ⁹Ñucácëxunbi ca 'ë caxa: "Ën mi nuibaquin 'aquincëxun 'unani camina usashi 'iti 'ain. An –cushima cana 'ai –quixun sináncë uní, a cana 'ën cushínbi upí oquin ñu 'anun 'aquinin". Usoquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën upiti ami catamëquin ñucë 'ixunbi ñu 'anun 'ë 'aquinia quixun 'unani cana 'ëx ñucë 'aishbi cuëënin. ¹⁰Usa 'aish cana Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixuncë cupí uní 'ëmi 'atimatí banacë 'ianan ñuñuma 'ianan unin bëtsi bëtsi oçë 'ianan numi uní nishmainun bëtsi ñu cupíribi tëmëraquinbi bënëquinma tanshitin. Usa 'aish cushima 'ixunbi cana Cristonën cushiocëxun ax cuëëncësabi oquin cushiñu 'ixun ñu 'ati 'ain.

Corintonu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicamami sinania Pablo bënëa

¹¹Mitsúnmi 'ë rabiécëma cupí cana sinánñuma uni banacësari rabiácän. Mitsúxira 'ë rabi upiti banatisa 'ixunbi camina –Pablosamaira 'aish ca an Pablo ñuicë unicama ënëx Nucën Papa Diosan uní 'icë –quixun sinánan 'ën bana isa ñancáishi 'icë quixun sinánquin a unicaman mitsu ñuixuncë bana cuacanin. Usaquinmi mitsun sináncëbëbi cana 'ëx a unicama meuma 'ain, 'ënbi 'aquinma, Nucën Papa Diosan aín cushin 'amicëxuinshi 'ën 'acë cupí. ¹²Mitsubë 'ixun cana tëmëraquinbi tanshiquin, Cristo ñuiquin bana ñuixuanan, uní itsin 'acëma ñu 'acën. 'Ën 'aia isquin camina, 'ëx cana aséribi Nucën Papa Diosan aín bana ñuixunun caiscë 'ai quixun 'unancën. ¹³'Ën bëtsi bëtsi emanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama 'acësaribi oquin cana mitsu nuiban, mitsúxmi atusaribi 'icë. Usa 'aïnbi sapi camina mitsúnmi curíqui 'inánti sinántisa tancëxunbi 'ën bicëma cupí masáquin sináncanin. 'Ën mitsun curíqui bicëma axa 'aisama 'ain camina 'ëmi masáquin sinánquinma a ñu manucanti 'ain.

¹⁴Rabëti cana mitsu isi can. Amiribishi mitsu istëcëni cuanti cana sinanin. 'Ën 'acësabi oquin cana curíqui 'inánanmi 'ë ñu 'inánanun mitsu ñucátima 'ain. Mitsun 'ë ñu 'inánquinmabimi mitsun 'ë nuibati ashi cana cuëënin. Aín bëchicënen ca uní curíqui timëxuntima 'icën. Aín papan cuni ca aín bëchicë curíqui timëxuntí 'icën. Usa 'ain cana 'ëx mitsun papasa 'ixun mitsun curíqui bitima 'ain. ¹⁵'Ëx aséribi mitsu nuibati tëmëraquinbi cana Cristo cupí mitsux upí 'inun mitsu aín bana ñuixunquin, 'ën curíqui cëñúanan 'ën cushi cëñúquinbi 'aquinti 'ain. 'Ën mitsu aséribira nuibacëxunbi sapi camina 'ën 'acësaribi oquin mitsun 'ë nuibatiman.

¹⁶Micama raírinëx caísmina 'ën isna mitsúnmi 'ë 'itsaira nuibaquin 'aquinun quixun mitsu paránquin bana ñuixunquin ñu ñucácëma 'ai quiax quin. ¹⁷¿An mitsu paranun carana uní xuan? Cananuna xucëma 'ain. ¹⁸Mitsu istánun cana Titocëñun axa Cristomi catamëcë uní itsiribi xuan. ¿Titon cara mitsu paranx? Titobëtan ca axa abë 'icë unin mitsu paráncëma 'icën. 'Ën 'acësaribi oquin sinánquin ca atun ñu 'axa.

¹⁹Nun usaquin mitsu cacëxun oquin mitsun nu nuibanun quixun isanuna ësaquin mitsu cai quixun sapi camina sináncanin. 'Aishbi ca usama 'icën. 'Ën nuibacë xucëantu, cana mitsu cain, ami catamëti ax quicësabi oíshi 'inun cananuna Cristo cuëëncësabi oquin mitsu

'aquinsa tanquinshi ënë ñucama mitsu ñuixuan. Asérami ca usa 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan 'unania. ²⁰ Ën mitsu isi cuanxun iscëxibi sapi camina 'ën sináncësama 'icanti 'ai quixun cana sinanin, 'ëxribi mitsun sináncësama 'imainun. Usa 'ixun cana sinanin, mitsux sapi camina nutsi cuamianani cuëbicananan, bëtsibë bëtsibë nishánancë 'ianan, bëtsimi manáncë 'ianan, minainshi ñu 'ati sinánan bëtsi unibë ñuianancë 'ianan, rabiacaquin upí oquin sináncëma uni 'ain. ²¹ Mitsu isi cuantëcënia sapi ca aín bana cuacë 'aishbimi usai 'icancëbëtan Nucën Papa Diosan mitsu cupí 'ë rabínmitti 'icë quixun cana sinanin. 'Imainun cana sinanin, mitsu raírinën ñu 'aisama 'ai mitsunanmabi xanu itsibë 'ianan xanusa unibë 'ianan ñunshinacëquin ñu 'atima 'aquin, a ñucama manuquin sinanacëma cupí sapi cana bëunan mëscúti 'ai quixun.

13

Palbonëan ashiquin 'ësëanan bëruánxa 'inun ca

¹ Mitsu isi rabëti cuan 'aishbi cana amiribishi mitsu isi cuantëcënti 'ain. Camabi ñu ca unin, rabë unían ñuia cuapánti 'icën. Rabë 'imainun achúshi unían ñuaira ca asérami ca quixun 'unánti 'icën. ² Mitsu isi cuanx anu 'ixun cana mitsu can, 'ën mitsu istëcëni uxun iscëxa an ñu 'atima 'acë unicama 'imainun raíri uníxribi sinanatíma usabi 'ain, cana atu 'ësëquin cushin cati 'ain. Usoquin 'ën mitsu cacësabi oquin cana 'ura 'ixunbi ënë quiricanën mitsu catëcënin. ³ Mitsun camina upí oquin 'unántisa tan, carana Cristonën sinánmicësabi oquin unicama bana ñuixuni quixun. 'Ëx mitsu isi amiribishi cuanxun, an ñu 'aisama 'acë unicama cushin cacëbëtan, camina 'unánti 'ain, Cristo ax ca asérami 'ëbë 'icë quixun. Cristo ax ca cushiñúmama 'icën. Usa 'ixun ca mitsu sinanamianan ami catamëtími upí 'inun 'imiquin, aín cushi mitsu ismiti 'icën. ⁴ Cristo ax ca uni itsi 'icësaí i curúsocënu matáscë 'iacëxa. Usai 'ia 'aishbi ca bërí Nucën Papa Diosan cushin uisatimoi tsotia. Usa 'ain cananuna nux Cristo 'iásaribiti 'iquin uisa cara unin ocëxunbi cupiquinma tanshiti cushimasa 'ixunbi an 'imicëxun Nucën Papa Diosan cushin mitsu 'aquinin.

⁵ Mitsúnbi camina sinánti 'ain, caramina asérami Cristomi catamëti ax cuëncësabi oi 'i quixun. Upí oquin ca sinan. ¿Caramina 'unaniman. Jesucristo ax ca asérami mitsubë 'icë quixun? Asérami Cristonanma 'ain ca ax mitsubëma 'icën. ⁶ Cristo ca asérami nubë 'icë quixunmi mitsun 'unánti cana cuëënin. ⁷ Mitsun —usama ca —quixun nu sináncëbëtanbi cananuna ñu 'atima 'axmami 'icanun quixun Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. Nun cananuna mitsu upí oquin 'unánmia quixuan unin sinánti cupíma, mitsúnmi upí ñu 'ati cupíshi, cananuna Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. ⁸ Cristonën bana quicësama oquin cananuna 'aiman. Aín bana quicësabi oquinshi cananuna 'ain. ⁹ Nux cushimasa 'ixunbi 'aquincëxmi mitsux upí 'ain cananuna cuëënin. Mitsun ñu 'atima 'acëcama mëníocë 'aish upíshi 'inun cananuna ënquinma Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. ¹⁰ Nucën 'Ibu Jesucristonën, mitsu 'atimoquinma an iscëx upí 'inun 'aquinun 'ë cacë 'ixun, cana mitsu isi cuantëcënxunmashi ënë quíríca mitsu buánmin, cuanxun 'ën iscëxmi 'aisama 'icania cushin banaquin masá nuitumiquin mitsu catin rabanan.

¹¹ Ën xucéantu, chuámashi camina 'icanti 'ain. Añu ñucama cara 'aisama 'icë camina mëníoquin sinántëcëntima 'ain, 'ën mitsu cacë banacama cuati camina bëtsin sináncësabi oquin sinani nishananíma nuibananihi 'icanti 'ain. Usai 'ia ca Nucën Papa Dios, an aín unicama nuibaquin bënëtima chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'iti 'icën. ¹² Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina chuámarua 'inux bëtsibë bëtsibë cananti 'ain. ¹³ Axa 'ëbë 'icëcama Cristonën 'imicë 'aish aín sinan upíra upí acamanribi ca mitsu chuámarua 'aishmi bëruánx 'icanun 'ë camiaxa.

¹⁴ Mitsux 'uchacëbi Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin iëmicë 'icëa Nucën Papa Diosanribi nuibamainuan aín Bëru Ñunshin Upí axribi mitsubë 'icëbëmi chuámarua bucucanti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN GALACIANU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Galacia menuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama Pablonēn quirica cuēñeoḡxuan

¹ 'Ēx cana Pablo 'ain. Unin ca Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixunun 'ē caísama 'icēn. Nucēn Papa Dios, an a bamacē 'icēbi baísquimicē, abētan ca Jesucristonēn ain bana ñuixunun 'ē caísacēxa. ² Ēnu 'icē axa ami catamēcē unicamabētan cana Galacia mecamanu 'icē ēmacamanuaxmi Jesucristomi catamēcē 'icē, ēnē quirica mitsu cuēñeoḡxunin. ³ Nucēn Papa Diosbētan Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu nuibaquin 'aquincēxmi chuámarua 'aish bucu-canti cana cuēñin. ⁴ Ēnē menu 'icē ñuishi 'atia an sináncē unicaman 'acēsaribi oquin ñu 'atima 'ati rabanán nu iēmi ca ax bamatsianxmabi nun 'ucha cupi bamacēxa, Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oi. ⁵ Nucēn Papa Dios ax ca unicaman xēnibua 'aínbi rabicē 'iti 'icēn. Usaquin ca 'ati 'icēn.

Jesucristomi catamētishi ca uni Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'icē quicē bana

⁶ Cristonēn nuibacē 'aishmi ainan 'inúan Nucēn Papa Diosan caísquin sinánmicē 'ixunbimi mitsun ain bana ēnquin bētsi bana cuacēbētan, cana uisacatsi caramina usari 'icani quixun sinanin. ⁷ Anúan uni aín 'ucha tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosan 'inux iēti bētsi bana ca 'aíma 'icēn. Usa 'aínbi ca uni raírínēn mitsu 'atimaquin sinánmiquin a bana bētsi oisa tanquin bētsi oquin ñuia. ⁸ Uin cara nun nu Cristo ñuiquin mitsu ñuixuncē Nucēn Papa Diosan 'inux anun uni iēti bana, abi ñuixunquinma bētsi bana mitsu ñuixunia, a ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. Usoquin ca 'ē 'imainun naínuax ucē ángelribi, bētsi bana uni ñuixuncē 'icē, 'ati 'icēn. ⁹ 'Ēn cacēsaribi oquin cana mitsu catēcēnin, uí unin cara nun ñuixuncēxunmi cuacē a banama bētsi bana mitsu ñuixunia, a ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn.

¹⁰ ¿Ēsaquin mitsu caquin carana unían 'ēx cana asérabi upí 'ai quixun 'ē rabiti sinan? Usaquin sinánquinma cana Nucēn Papa Diosan 'ē upí isti sinan. ¿Carana unicamabē upí 'iti sinan? Cana usaquin sinaniman. Nucēn Papa Diosma unishi cuēñnmiti sinani cana Cristonēn unima 'itsían.

Uisax cara Pablo an Jesucristonēn bana uni ñuixuncē uni 'iacēxa quicē bana

¹¹ 'Ēn xucéantu, mitsúnmi 'unánun cana ēsaquin mitsu cain, Jesucristo ñui quicē bana 'ēn mitsu ñuixuncē ax ca unínbia sináncē banama 'icēn. ¹² A bana cana unin ñuia cuacēma 'ain. Uinu 'icē unínbi ca a bana 'ē 'unánmicēma 'icēn. Jesucristonēnshi ca a bana 'ē 'unánmiaxa. ¹³ 'Ēn judíos unicama cuēñcēsa oquin ñu 'aia unin ñuia camina cuacēn. 'Ēn cana axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aisamaira oquin bētsi bētsi ocēn, Jesucristomi sinánti bana ēnun quixun. ¹⁴ Usoquin 'anan cana judíos unin sináncēsa oquinshi sináncēn. 'Ēn aintai 'ēbē sēñēnburibi an 'acēsamaira oquin cana uni apáncaman 'ē 'unánmicēsa oquinshi 'ēn chaitínēn ñuiasabi oquin 'aísa tancēn, 'ēx asérabi judío uniira 'ixun. ¹⁵ Usai 'iabi ca Nucēn Papa Diosan, 'ēn titan pucu mēucúabi 'ē aín bana ñuixunun caísa 'ixun nuibaquin asérabi ainan 'inun 'ē sinánmiquin, ¹⁶ aín Bēchicēmi catamēti 'unánmianan, atúxiriba ami catamēnun judíosma unicamaribi bana ñuixunun 'ē 'imiacēxa. Usaquin 'anúan 'imicēxun cana uibi uisai carana 'iti 'ai quixun ñucáma 'ain. ¹⁷ 'Ēn a 'unáncēma pain 'aian a pain aín bana ñuixunun Cristonēn caísa uni camabi ñucati cana Jerusalénu cuánma 'ain. Anu cuánima cana Arabia cacē menushi cuantancēx Damásconu cuantēcēancēn.

¹⁸ Rabē 'imainun achúshi bari inúcēbē pain cana Jerusalénu Pedro isi cuancēn. Cuanx cana anu abē rabē semana 'imainun achúshi nētē 'iacēn. ¹⁹ Aribia Nucēn 'Ibu Jesusan aín bana ñuixunun caísa uni raírí isquinmabi cana Jacobo, Nucēn 'Ibu Jesusan xucēn, ashi isacēn. ²⁰ 'Ēn a cuēñeoquin mitsu cacē bana ēnēx ca cēmēma 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan 'unania.

²¹ Jerusalénu 'itancēx cana Siria me 'imainun Cilicia menu cuancēn. ²² Usa 'ain ca Judea menu 'icē ēmacamanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman 'ē 'unánma 'icēn. ²³ 'Unánquinmabi ca ēsaquian 'ē ñuicania cuacēxa: An nu bētsi bētsi o uni, an ca bérí Jesucristomi catamēnun quixun unicama bana ñuixunia, ami catamētia ēnun quixun unicama bētsi bētsi o 'ixunbi. ²⁴ Usaquian 'ē ñuia cuaquin ca Nucēn Papa Dios rabiácēxa.

2

Jesucristonēn ain bana ñuixunun caíscē raírínēan cuēñnquin Pablo bia

¹ Usa 'ain cana catorce baritia 'icëbë Tito buani, Bernabébë Jerusalénu cuantëcëancën. ² Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicësabi oi Jerusalénu cuanx bëbax cana anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamabëshi banacën. Banaquin cana 'ën judíosma unicama Jesucristo ñuiquin ñuixuncë banacama ñuixuancën, usaquin cana unicama ca quixun caquin. 'Ën usaquin bana ñuixunti cara atun sináncëx asábi 'icë quixun 'unánuxun cana 'ën judíosma uni ñuixuncë banacama chiquinaquin cacën, 'ën uni ñuixuncë bana axa 'ëx cëmëi banacësa 'aish ñancáishi 'itin rabanan. ³ 'Ën usoquin judíosma uni bana ñuixuncë chiquinaxuncëxun ca —asábi ca —quixun sinánquin —griego uni 'icë camina Tito judíos unicama 'icësaribitia 'inun 'unántioracamiti 'ai —quixun 'ë cáma 'icën. ⁴ Usa 'ainbi ca a cushi unicaman 'ë uisaquin cacëbëmabi, nuxnu anu timéanbi ax isa Jesucristomi catamëcë 'icë quibi cëmëcë unicama, axribi anu atsíncëxa. A unicamax ca, judíosma unicama ca Jesucristomi catamëcë 'aish judíos unicama 'icësaí 'inun 'unántioracacë 'iti 'icë quixun nu sinánmisa tani, uisa cupí caranuna judíosma unicama 'unántiocë 'inun 'imicëma 'ai quixun isi uacëxa. A unicaman, judíosma uniribi ca 'unántiocë 'iti 'icë quixun caquin nu sinánmisa tancëbëtanbi ca axa Jesucristomi catamëcë unin cushicaman Tito, 'unántioracamicëma 'icëbi nu uisaquinbi cáma 'icën. ⁵ A unicaman judíosma unicamax ca judíos unicama 'icësa 'iti 'icë quixun nu sinánmisa tancëxunbi cananuna, mitsúnmi Jesucristomi catamëtishi ca uni iëti 'icë quixun aséribi 'unánti cupí, atun nu cacësa oquin sinánma 'ain.

⁶ —Axa ami sináncë unicaman cushi 'inun Jesucristonën 'imicë ca atux 'icë —quixun unin cacë 'ixunbi ca a unicaman bëtsi ñu 'anun 'ë cáma 'icën. A unicamax nun cushi 'ainbi cana 'ën 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín nuitu 'unánquin, camabi uni aséribi uisa uni cara quixun 'unania. ⁷ Bëtsi ñu 'anun 'ë caquinmabi ca a cushi unicaman, judíos unicama bana ñuixunuan Pedro 'amicësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unicama bana ñuixunun 'ë 'amiaxa, quixun 'unáncëxa. ⁸ An judíos unicama Jesucristo ñuiquin bana ñuixunun Pedro 'imia 'ixun ca 'ëribi judíosma unicama bana ñuixunun 'imiacëxa.

⁹ Nucën Papa Diosan usaquin 'ë 'imicë 'icë 'unánquin ca Jacobo, Pedro, Juan, acaman atux Jesucristomi catamëcë unicaman cushi 'ixun Bernabécëñun 'ë aín mēcën 'inánquin, —aséribi camina nu 'acësaribi oquin Cristo ñuiquin aín bana ñuixunun Nucën Papa Diosan caiscë 'ai —quixun canan —nun nu judíos unicama bana ñuixunmainun camina mitsun judíosma unicama bana ñuixuni cuanti 'ai —quixun nu cacëxa. ¹⁰ Canan ca èsoquinshi nu cacëxa, —camina ñuñuma uni 'aquinti 'ai —quixun. Usoquin 'ati cana sináncën.

Antioquíanuxuan Pablonën Pedro ñu ca

¹¹ Usa 'ain cana 'ëx Antioquía émanu 'ixun Pedro Jerusalénuaxa ucë upí oquian aséribi Jesusan bana 'aiamoquin ñu cacën. ¹² Jacobonëan xucëxa uni raíri ucëma pain 'ain ca Pedronëan judíosma unicamabëtan piacëxa. Usaquin 'axunbi ca Jacobonëan xucë unicama ucëbëtan atubëtan piqinma, judíosma unicama èancëxa, axa Jerusalénuax ucë unicaman 'ai cati rabanan. ¹³ Pedronëan usaquin 'aia isquin ca axa Jesucristomi catamëcë judíos unicama raírinëribi, judíosma unicama axribi Jesucristomi sináncë 'icëbi, atubëtan piqinbi èancëxa. A unicamaxa usai 'ia isi ca Bernabënëxribi usaribiti 'iacëxa. ¹⁴ Acamaxa —judíos uni cupíma Jesucristomi catamëtishi ca uni iëti 'icë —quixun 'unanibi usai 'ia isquin cana axa Jesucristomi catamëcë unicama timécëcëxun Pedro èsaquin cacën: ¿Mix judío uni 'aishbi judíosma uni 'icësaí 'iquinbi caramina uisa cupí judíosma unia judíos unicama 'icësaí 'inun quixun cain?

Judíos unicamaxa judíosma unicama 'icësaribiti Nucën Papa Diosnan 'iti bana

¹⁵ 'Ë 'imainun 'ëbë 'icë unicamax cananuna judío unin rëbñqui 'aish judío uni 'ain. Nux cananuna an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma judíosma unicamasaribima 'ain. ¹⁶ Usa 'ixunbi cananuna 'unanin, Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana quíasabi oquian ñu 'acë cupíma Jesucristomi catamëcë cupishi ca uni Nucën Papa Diosan aín 'uchacama tērēnquin ainan isia. Usaquin 'unani cananuna nuxribi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'inux Jesucristomi catamëcë. Usai ca unicama 'iti 'icë quicë bana 'acë cupíma ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia.

¹⁷ Nun 'ucha sinánquin cananuna nun 'ucha tērēnquin nu iëminun Cristo cain. ¿Usaquin caquin caranuna Cristonën ca nu 'uchañu 'imia quixun cain? Usama ca. ¹⁸ —Nun 'acë upí ñu a cupíma Jesucristomi catamëcë cupishi cananuna Nucën Papa Diosan iscëx abë upí 'ai —quixun 'unáncë 'ixunbi, amiribishi —'ën upí ñu 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sináncë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañumama 'ain. ¹⁹ Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana quicësabi oquin sēñonquin 'acëma 'aish cana iëtimoí bamati 'iacën. Usai 'icëbi ca Jesucristomi catamëcë cupishi Nucën Papa Diosan ax cuëncësabi oi 'inun, 'ën 'uchacama tērēnquin 'ë ainan 'inun iëmiacëxa. ²⁰ Uchatëcëcëxunma ashiquin 'ën 'uchacama ëni cana Cristobë bamacësa 'ain. Usa 'aish cana

'ëshima, Cristo ax 'ëbë 'ain, aín cushínbi ax cuëñcësa oíshi 'in. Nucën Papa Diosan Bëchicë, axa 'ë nuibati bamatsianxmabi 'ën 'ucha cupí bama, ami catamëti cana ax 'ëbë 'ain, ax cuëñcësa bi 'in. ²¹ Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana quicësabi oquin 'acë cupí ca Nucën Papa Diosan uní ainan 'icë upí isia quixun sináncë 'aish cana Cristo bama ax ca ñancáishi 'icë quicësá 'itsían. Usa 'ainbi cana, Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë ñancábi bamanun xuacëxa quixun sinanima, asérami ami catamëtin.

3

Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi 'icë cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshia uní upí 'iti bana

¹ Gálatas unicama, mitsux camina sinánñumasa 'ain. Unin 'ucha cupía ax i curúsocënu bama Jesucristo ñuiquin cananuna mitsu upí oquin bana ñuixuancën. Ñuixuncëbi ca uní raírinën bëtsi bana ñuixunquin, Jesucristo ñuui quicë bana cuaxunma 'anun quixun mitsu paránxa. ²⁻³ Camina 'ë catí 'ain, ¿Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo banami cuacë cupí cara Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun mitsu 'ináncëx? Usama ca. Jesucristo ñuui quicë bana cuatími ami catamëcëxuinshi ca aín Bëru Ñunshin Upí mibëa 'inun mitsu 'ináncëxa. ¿Usa 'ixunbi caramina mitsun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsu upí 'imíti sinántancëxunbi —'ën ñu upí 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun sinanin? Usaquin sinani camina sinánñuma unicamasa 'ain. ⁴ ¿Ñancábi caramina cëmëishi tëmëraibi Jesucristomi sináncën? Mitsúxmi usai 'icë ax ñancábimi usai 'icëma 'itibi ca 'ia. ⁵ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upí 'inánan uní itsían 'acëma ñu mitsu 'amia. ¿Uisa cupí cara mitsu usoquin 'amia? An ca usaquin 'aia, mitsúnmi Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana cuacë cupíma mitsúxmi Jesucristo ñuui quicë bana cuatí, ax ca asérami 'ëbë 'icë quixun sinani, ami catamëcë cupí.

⁶ Abrahamnën ca sináncëxa, Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin 'ati 'icë quixun. Usaquin sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham aín naitu upí 'icë isacëxa. ⁷ Usa 'ain camina mitsun 'unánti 'ain, an ax quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan 'aia quixun sinani ami catamëcë unicamax ca axa 'íasaribiti Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁸ —Judíos unicamaishima camabi uní cana axa Jesucristomi catamëtia nuibaquin aín naitu upí isti 'ai —quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan an Abraham ésaquin cacë bana aín uní cuëñëomiacëxa: “Mi cupí ca camabi menu 'icë unicama 'ën 'imicëx aín naitu upí 'aish chuámarua taní cuëñti 'icën”. ⁹ Usa 'ain ca ui unicamax cara Abraham 'íasaribiti —Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia —quixun sinani ami catamëtia ax ca Abraham 'íasaribiti Nucën Papa Diosan 'imicëx aín naitu upí 'aish chuámarua taní cuëñti 'icën.

¹⁰ Usa 'ainbi ca ésaribi a bana usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo ax quia: “Uí unicamax cara camabi cuëñëo bana quicësabi oquinra 'acëma ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën”. A bana asérami 'ain cananuna 'unanin, a bana quicësabi oquin 'acë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañuma 'ai quixun sináncë unix ca a banacama quicësabi oquinra 'acëma 'icë Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ésaribiti quia: “Uí unicamax cara Nucën Papa Diosan upí isia, ax ca asérami ami catamëti tsóti 'icën”. Usaquin cuëñëo bana 'unánquin cananuna 'unanin, Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana 'acë cupíma ca Nucën Papa Diosan uní ainan 'icë upí isia, quixun. ¹² Moisésnën cuëñëo banax ca quia: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca asérami a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën”. Usai quibi ca, ami catamëtihsa ca uní Nucën Papa Diosbë upí 'icë quima.

¹³ A bana, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésnën cuëñëo, a banacamaxa quicësabi oquinra 'acëma 'icë, nu uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan nu 'aqinma, Cristo, nun 'ucha cupí tëmëramia cupí, nu ami catamëtia uisotima 'icën. Camabi unin 'ucha cupí ca 'uchañuira uní 'icësari Cristo i curúsocënu bamacëxa, Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ésaí quicësabi oi: “Uí unix cara i curúsocënu matáscë 'icë ax ca asérami 'uchañuira 'aish Nucën Papa Diosan uisaira cara oti 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën”. ¹⁴ Nucën Papa Diosan Abraham cásabi oía judíosma unicamaxribi Nucën Papa Diosan 'inun ca Cristo Jesús 'uchañuira uní 'icësari bamacëxa. Ax usai bama cupí ca axa ami catamëcë unicama Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí 'inania, ax quíásabi oquin.

Moisésnën cuëñëo bana 'imainun Nucën Papa Diosmi catamëti quicë bana

¹⁵ 'En xucéantu, ésa ca ëñë bana 'icën. Achúshi unían, usa ca ëñë ñu 'iti 'icë quixun quiri-canu cuëñëocë 'icë ca uinu 'icë unínbi a bana tërëcaquin bëtsi otëcëntima 'icën. ¹⁶ Usaribi ca Nucën Papa Diosan Abraham cá bana 'icën. An ca Abraham aín rëbúnqui achúshi ñuiquin, a

cupí ca camabi menu 'icé unicama an iscêx upí 'aish cuëenti 'icé quixun cacêxa. Usaquin Nucên Papa Diosan Abraham cá bana ax ca "aín rëbúnquicama" ñui quima, "aín rëbúnqui achúshi" ñui quia. Usa 'ain ca aín rëbúnqui achúshi a ñuia quia ax Cristo 'icên. ¹⁷ Ësa ca a bana 'icên. Nucên Papa Diosan ca aín rëbúnqui achúshi ñuiquin, a cupí ca camabi menu 'icé unicama an iscêx upí 'aish cuëenti 'icé quixun caquin Abrahamëtan ashiquin mënöcêxa. Usaquin mënío 'ixun ca cuatrocientos treinta baritia inücëbëtan Nucên Papa Diosan usai ca judíos unicama 'iti 'icé quicé bana Moisés cuënëomiácêxa. Usaquin cuënëomiquinbi ca an Abrahambëtan mënío bana ñancáishia 'inun Nucên Papa Diosan térécamá 'icên. ¹⁸ Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icé quixun cuënëo bana quicésabi oquin 'acé cupía uni Nucên Papa Diosan iscêx upí 'ain ca an Abrahambëtan mënío bana ñancáishi 'itsianxa. Usa 'ainbi ca usama 'icên. A ñuiquin an Abrahambëtan mënío achúshi uni a cupíshi ca uni ami catamëtia Nucên Papa Diosan upí isia.

¹⁹ ¿An Abraham cá bana xëñibua 'ainbi aséribi 'ain cara uisacasquin Nucên Papa Diosan usai judíos unicama 'iti bana cuënëonun Moisés cacêx? Uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icé quixuan unin 'unánti cupí ca a bana judíos unicama 'inancêxa. Abrahamnën rëbúnqui, Cristo, axa utia Abraham ñuixuan, a utámainuan a bana quicésabi oquin pain 'anun ca Nucên Papa Diosan a bana Moisés cuënëomiácêxa. Nucên Papa Diosan cacêxuan ángelcamán a cacé bana ca Moisésnën cuënëo bana 'iacêxa. ²⁰ An cacé bana ñuiquin judíos unicama canun Moisés 'iminuxbi ca Nucên Papa Dios achúshi, ax Abrahambëbi banacêxa, uni itsi camima.

Uisa cupí cara Nucên Papa Diosan usaía uni 'iti bana Moisés 'inancêxa quicé bana

²¹ ¿Ëx ëesai qui carana Nucên Papa Diosan Abraham cá banaxa bëtsi 'imainun ca an Moisés cá banáxribi bëtsi 'icé quin? Usama ca. Moisésnën cuënëo bana quicésabi oquin 'acé cupía uni aín nuitu upí 'aish Nucên Papa Diosan 'ain, ca a bana 'acé cupíshi uni Nucên Papa Diosan iscêx upí 'itsianxa. ²² Usa 'ainbi ca Nucên Papa Diosan bana cuënëo — camabi unin ca ñu 'atima 'aia — quia. A banaxa aséribi 'ain ca axa Jesucristo cupí ami catamécé unicamaxëshi Nucên Papa Diosan iscêx upí 'iti 'icên, an aín rëbúnqui achúshi ñuiquin Abraham cásabi oi.

²³ Ami catamëtinu iëti Jesucristo utámainun a judíos unicaman Moisésnën cuënëo bana quicésabi oquin 'ati 'iacêxa. ²⁴ Usa 'ain cananuna an bërúancé xanun bana tuacén tancésaribi oquin, Moisésnën cuënëo bana tanquin, a bana quicésabi oquinshi 'aquin, uisa ñu 'ati cara asábi 'icé, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icé quixun 'unancén, aminu catamënuan Cristo utámainun. Usai 'ia 'aishbi cananuna Cristo uá 'ain, ami catamëtia nun 'ucha téréncé 'aish Nucên Papa Diosan iscêx upí 'ain. ²⁵ Nux ami catamënuan Cristo uá 'ain cananuna ami catamëquin an bërúancé xanun bana tuacén tancésaribi oquin Moisésnën cuënëo bana tancé cupíma, Jesucristomí catamécé cupíshi Nucên Papa Diosan iscêx upí 'ain.

²⁶ Usa 'ain camina mitsux Cristo Jesúsmi catamëti abé 'aish Nucên Papa Diosan bëchicé 'ain. ²⁷ Ami catamëtia ainan 'icé nashimicé 'aish camina unian aín chupa xëni 'aisama pëquin chupa ió pañucé usaribi 'aish mibëa Cristo 'ain min nuitu upíira 'ain. ²⁸ Judíos unicama 'imainun axa griego banan banacé judíosma unicama, an uni ñu mëxuncé unicama 'imainun an uni ñu mëxuncéma unicama, bëbu 'imainun xanu, acamáxbi camina Jesucristonan 'aish Nucên Papa Diosan iscêx bëtsisaribi 'aish achúshisa 'ain. Jesucristonan 'ixun camina camaxunbi bëtsin sináncésaribi oquin sinanin. ²⁹ Mitsux Cristonan 'aish camina axa 'iásaribiti Nucên Papa Diosmí catamécé 'aish Abrahamnën rëbúnqui 'ain. Usa 'aish camina Nucên Papa Diosan aín rëbúnqui ñuiquin Abraham cásabi oi aín uni 'ain.

4

¹ Ësaquin cana mitsu cain, aín papa bamacëbëtan ca aín ñucama ainan 'icëbi canicéma pain 'ixun aín bëchicënën bitsima. Canitancëxun cuni ca biti 'icên. Usa 'aish ca a tuá aín papan ñucama axa ainan 'ainbi a ñucama bicéma pan 'aish, an aín papa ñu mëxuncé unisaribi 'icên. ² Aín papan anúan aín ñu biti mënío nëtë sënëntamainun ca aín papan cáiscé unin aín bëchicé bërúanan aín chupa acama aín papan curiquinën bixunti 'icên. ³ A tuásaribi ca Jesucristo ucéma pan 'ain judíos unicama 'iacêxa. Usa 'ixun ca Moisésnën cuënëo bana quicésabi oquin 'anan aín nuitu upí 'inúan unin sináncé ñuishi 'ati sináncêxa. ⁴ Usa 'ainbi ca aín uti nëtë sënëncëbëtan Nucên Papa Diosan aín Bëchicé ënë nëtënu xuacêxa. Achúshi xanúxa bacéncéx canitancéx ca judíos unicama 'icésaribiti Moisésnën cuënëo bana, usaía judíos unicama 'iti, a 'unancé 'iacêxa. ⁵ Ax ca judíos uni 'aishnu nux Moisésnën cuënëo bana cuacé 'icé, an 'imicéxëshi nun 'uchacama téréncé 'aish Nucên Papa Diosan bëchicé 'inun nu 'iminux uacêxa.

⁶ Mitsux camina aséribi aín bëchicé 'ai quixunmí 'unánun ca Nucên Papa Diosan aín Bëchicënën Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun xuacêxa. Usa 'ain camina aín bëchicé 'ixun — 'ën Papa Dios camina mix 'ai — quixun Nucên Papa Dios cain. ⁷ Usa 'aish camina an uni ñu

mëëxuncë uní 'icëσαι 'ima xubu 'ibu unin bëchicë 'icëσαι aséرابي Nucën Papa Diosan bëchicë 'ain. Mixmí aín bëchicë 'icë ca Cristo ax quiásabi oquin mitsun 'uchacama tērēnquin an iscëxmi upí 'inun 'imianan aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'inun 'inania.

Axa Jesucristomi catamëti unicamamia Pablo sinan

⁸ Bërâma camina —Nucën Papa Dios ca aséرابي Dios 'icë —quixun 'unâncëma 'ixun Diosma ñucama rabiquin bëtsi bëtsi ñu 'acën. ⁹ Usaquin bëtsi ñu rabiâ 'ixunbi camina an sinânmicëxun —Nucën Papa Dios ax ca aséرابي Dios 'icë —quixun 'unanin. ¿An mitsu ainan 'imicëxunbi caramina uisa cupí mitsúnmi bërâma rabia ñucama rabitëcënti sinan? ¹⁰ Nucën Papa Diosan mitsu upí isnun quiax camina bërâmamí quiásaribiti nëtë ñui —ënë nëtëx ca bëtsi nëtësama 'icë —quianan 'uxë ñui —ënë úxëx ca bëtsi 'uxësama 'icë —quianan bari ñui —ënë barix ca bëtsi barisama 'icë —quin. ¹¹ Usaquin sinanímí 'ën mitsu 'unânmicë banacama manuçesa 'ain cana —sapi cana ñancábi mitsu 'unânmia —quixun sinanin.

¹² 'Ën xucëantu, mitsux judíos unima 'ixun camina Moisésnëan cuënëo bana 'unâncëma 'ixun a bana quicësabi oquin 'ama 'ain. 'Ënríbi cana —a bana quicësabi oquin 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun bërí sinaniman. Usa 'ain camina mitsúxribi 'ëx 'icësaribiti Nucën Papa Diosan iscëx upí 'inux aséرابي Jesucristomishi catamëti 'ain. 'Ëx mitsubë 'ain camina 'ëmi 'icëma 'ain. ¹³ Camina 'unanin, 'ën namí 'aisama 'ixun cana bëtsi menu cuanti sinânquinbi anuxuinshi Jesucristo ñuiquin mitsu bana ñuixuntabaquin ñuixuancën. ¹⁴ 'Ëx 'ñucë 'aish upíma 'icë isquinbi camina 'ë timâma 'ain. Usa 'ixun camina Nucën Papa Diosan xucë ángel bicësa oquin upí oquin bianan Jesucristo 'acësa oquin 'ë biacën. ¹⁵ 'Ë isi camina cuëëancën. ¿Usai 'iá 'aishbi caramina bërí uisacatsi usama 'ain? Usama 'ainbi cana 'unanin, usoti 'icë cuni camina mitsun bëru échíxun 'ë 'inan 'itsían. ¹⁶ ¿'Ën mitsu aséرابي cacë bana sinânquin caramina 'ëx cana mitsumi nishi quixun sinanin? Usama ca.

¹⁷ An mitsu bana itsi 'unânmicë unicamax ca cëmëquin parani mitsubë upiti banaia. Usai 'iquinbi ca aséرابي mitsu 'aquinti sinánima. Mitsúnmi 'ë sinânquinma atuishi sinânquin aín banaishi cuati ca cuëënia. ¹⁸ Usa 'ainbi cana mitsu cain, parânquinma unin upí oquin ñu 'aquincëxmi mitsux abë nuibananti ca asábi 'icën. Usaríbi oquinmí mitsubë 'icë 'acësaríbi oquin mitsubë 'icëmabi 'ë sinánti ca asábi 'iti 'icën. ¹⁹ Mitsux camina 'ën bëchicësa 'ain. Usa 'ain cana mitsúnmi Cristo 'unâncëma pain 'ain 'iásaribiti mitsuxmí aséرابي amí upiti catamënun quixun sinani, masá nuituti bënëtin, bacënxun paë tania xanu bënëcësaríbi oi. ²⁰ 'Ëx anu mitsubë 'iti cana cuëënin. 'Ëx anu 'ixun cuni cana mitsubë banaquin, upí oquin mitsun sinan 'unânquin, mitsu upí oquin 'ësëtsian. Mitsubëma 'ixun cana uisai caramina 'icani quixun 'unaniman. Usa 'ain cana uisaquin carana mitsu cati 'ai quixun 'unaniman.

Agarcëñun Sara ñuicë bana

²¹ Mitsux Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'ati cuëëncë 'ixun camina 'ën ñucácëxun 'ë cati 'ain, ¿caramina uisai cara a bana quia quixun upí oquin 'unâncëma 'ain? ²² A banax ca quia, Abraham ca rabë bëbu bëchicëñu 'iacëxa. Bëtsin titax ca Abrahamnën xanúan ñu mëëmicë, Agar cacë xanu, 'iacëxa. Bëtsix ca Abrahamnën xanun tuábi 'iacëxa. ²³ An Abrahamnën xanu ñu mëëxuncë xanun tuacëx ca camabi tuásaríbi 'aish unin bëchicëishi 'iacëxa. Usa 'ainbi ca bëtsix Abrahamnën xanu, Sara, ax tuacëma 'aishbi Nucën Papa Diosan Abraham casábi oi tutancëx bacëancëxa. ²⁴ 'Ënëx ca ësa 'icën. 'Ënë xanu rabë 'imainun tuá rabë ñui quicë bana isquin cananuna bëtsi bana rabëribi sinánti 'ain, ësai quicë: A bana achúshinëx ca Cristo ñui quicë 'icën. A bana ca aséرابي 'icë quixun sinani Cristomi catamëcë unicamax ca Saran rëbúnquisa 'icën. Bëtsix ca Nucën Papa Diosan Moisés cuënëomia bana a ñui quicë 'icën. Aín bashi Sinaí, anuax 'itsa nëtë abë banaquin ca Nucën Papa Diosan usai ca 'ën uní 'iti 'icë quixun ca bana 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan uní 'ai quixun sinâncë unicamax ca Jerusalénu 'icë unicamasa 'icën. Usaquin sinâncë unicamax ca Agarnën tuá 'iásaríbi 'icën. Usa 'aish ca ësa 'icën. Nucën Papa Diosan, min xanun ca mi tuaxunuxun 'aia cá bana sinânquinma ca Abrahamnën bëchicëñu 'iti cuëënquinshi Agar cacë xanumi bëchiacëxa. Usa 'aish ca a tuá a Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, ama 'iacëxa. ²⁶ 'Itsa uníxa Agarnën tuá 'iásaríbi 'ainbi cananuna usama 'ain. Nux cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë Jerusalén anu abë 'iti uní 'ain. ²⁷ Abrahamnën xanu ñui ca cuënëo bana ësai quia:

An tuacë xanun rëbúnquinëxa 'icësamaira oi ca —'ën cana tuaima —quixuan an sinâncë xanu aín rëbúnqui 'aisamaira 'iti 'icën. Usa 'ain camina mix tuatima 'aish tuáñuma xanu

'aíshbi —tuáñu cana 'iti 'ai —quixun 'unani cuéenti 'ain; tuacén paé tancéna xanu 'aíshbi camina tuá 'imainun rébúnquiñu 'icé cupí chuámarua taní cuéenti 'ain.

²⁸ 'Ën xucéantu, Nucén Papa Diosan Abraham cacésabi oquin ca Isaac aín titan tuacéna. Usaribiti cananuna nux Nucén Papa Diosan méniosabi oi Cristo cupí ainan 'ain. ²⁹ Béráma ca Agarnén tuá, axa camabi tuá 'icésaribi unin béhchicéshi 'inun aín titan tua, an, Isaac, Nucén Papa Diosan cacésabi oquian Abrahamnén béhchicé, a bétsi bétsi océna. Usaribi oquin ca an Nucén Papa Diosan 'inuxun, usai ca judíos unicama 'iti 'icé quicé bana 'acé unin, axa Nucén Papa Diosan 'inux Cristomi catamécé unicama bétsi bétsi oia. ³⁰ Usa 'aínbi ca Nucén Papa Diosan bana cuéñé òsai quia: "Aín xanúan ñu mēemicé xanun tuacén rébúnquinéx ca Nucén Papa Diosan cásabi oi Abrahamnén xanun tuacén rébúnquisaribi 'ítima 'icén. Usa 'ain ca aín xanúan ñu mēemicé xanubé aín tuá ashiti Abrahamnén xubunuaux utécéntimoi cuanti 'icén". ³¹ 'Ën xucéantu, usa 'ain cananuna nux Agarnén tuá 'iásaribima 'aish Saran tuása 'ain.

5

Jesucristonan 'ixun béráma 'á ñucama sinántécéntima bana

¹ Nun Moisésnén usai ca judíos unicama 'iti 'icé quixun cuéñé bana quicésabi oquin 'acé cupíma cananuna Cristomi catamécé cupíshi Nucén Papa Diosan 'ain. Usa 'ain camina aséjabi Cristomi cataméquin a énti sinántima 'ain. Usai judíos unicama 'iti Moisésnén cuéñé bana quicésabi oquin 'acé cupí cana Nucén Papa Diosan 'ai quixun camina sinántécéntima 'ain.

² Pablo 'ixun 'én mitsu camainun ca cuat, Nucén Papa Diosan 'inux cana judíos unicama 'icésai 'unántioracati 'ai quixun sinanibi camina Cristomi catamécé 'aish Nucén Papa Diosan 'ítima 'ain. ³ Cana mitsu catécénin, uicaman cara —'unántioracéna 'aish cana Nucén Papa Diosan iscéx 'én nuitu upí 'inux 'unántioracé 'iti 'ai —quixun sinania, a unicaman ca 'unántioracé 'iti ashima camabi usai ca judíos unicama 'iti 'icé quixun Moisésnén cuéñé bana quicésabi oquin 'ati sinánti 'icén. ⁴ Uicaman caramina —Moisésnén usai ca judíos unicama 'iti 'icé quixun cuéñé bana quicésabi oquin 'acé cupí ca ainan 'icé Nucén Papa Diosan 'é upí isia —quixun sinani, mix camina upí 'inux ami catamétancéxunbi Cristo éncé 'ain. Usa 'aish camina Nucén Papa Diosanmasa 'ain. ⁵ Usa 'aínbi cananuna nun, ami cataméti éñquinma aín Bèru Ñunshin Upitan 'imicéx cananuna Nucén Papa Diosan iscéx upí 'iti 'ai quixun sinanin. ⁶ Nux aséjabi Jesucristonan 'aish cananuna 'unántioracé unicama 'icésaribiti 'unántioracéna 'aíshbi Nucén Papa Diosan iscéx upí 'ain. Jesucristomi catamécé 'ixúan an uni nuibacé uni ax ca Nucén Papa Diosan iscéx upí 'icén.

⁷ Mitsux camina upiti Jesucristomi sináncén. ¿Ui unin cara Jesusan banami éñun quixun mitsu sinanamiax? ⁸ Nucén Papa Dios an mitsu ainan 'inun sináncicé, an ca Jesusan bana éñun quixun mitsu sináncicéna 'icén. ⁹ Unix ca quia, "Anun pán chamiti ñu an ca xanpanu 'icé pán 'ati ñu acéñun mēscucéxun camabi chamia". Usaribi 'ixun an uni paráncé unin ñuixuncéxun ca camabi unin aín bana cuatia. Usa unin sapi ca mitsu paránxa. ¹⁰ Usa 'aínbi cana mitsúxmi Nucén 'Ibu Jesucristomi catamécé 'ain ésaquin sinanin, mitsu camina 'én 'acésaribi oquin —Moisésnén cuéñé bana cupíma Jesucristomi catamécé cupíshi cananuna Nucén Papa Diosan iscéx upí 'ai —quixun 'unanin. Usa 'aínbi ca an mitsu 'atimaquin sinanamisa tancé uni, uisa uni cara, abi Nucén Papa Diosan castícantí 'icén.

¹¹ 'Ën xucéantu, cana mitsu cain, 'én —Nucén Papa Diosan iscéx upí 'inux ca uni 'unántioracé 'iti 'icé —quixun caquin, unicama bana ñuixuncé 'aish cana judíos unicaman bétsi bétsi océna 'itsían. I curúsocénuaxa ax bama, Jesucristo, ami catamétishi ca uni upí 'iti 'icé quixun a bana 'én ñuicébéma ca uni 'émi nishtsíanma. ¹² An mitsu 'unántioracanun quixun ubiocé unicama aín namiribi téatibi ca 'ia.

¹³ 'Ën xucéantu, mitsu ñu 'acé cupíma Cristomi catamécé cupíshi an iscéx upí 'inun ca Nucén Papa Diosan mitsu cafsaxa. Usa 'ixun camina mitsux cuéñécésabi oquin ñu 'atima 'ati sinántima 'ain. Usaquin 'aíma camina bétsi bétsi nuibanani aséjabi 'aquiananti 'ain. ¹⁴ Nucén Papa Diosan bana ca quia:

—"Mixmi bérúancacésaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icé 'aquinti 'ain". A bana quicésa oquin 'acé 'ixun camina bétsi uni nuibatí 'ain, mix bérúancacésaribi oquin. Usoquin 'acé 'ixun camina Nucén Papa Diosan bana raírinéxa quicésabi oquin 'acé 'iti 'ain. ¹⁵ Usa 'aínbi bétsi bétsi nishanani cuamianani camina mitsux Jesucristonén unimasa 'iti 'ain. Usai 'itin rabanan camina bérúinraocati 'ain.

Unin sináncésa oquin sinanima Nucén Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan sináncicé 'iti bana

¹⁶ 'Ën cana mitsu cain, mitsux cuéñécésabi oquin ñu 'atima 'aquinma camina Nucén Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan sináncicésa oquinshi sinánquin ñu 'ati 'ain. ¹⁷ Nun sináncésa oquinshi éñé nētēnu 'icé ñu 'aquin cananuna Nucén Papa Diosan Bèru Ñunshin Upí

cuëëncësama oquin 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca nun sináncësa oquinu ñu 'ati cuëënimá. Usa 'ixun camina mitsux an sinánmicë 'ixun mitsun cuëëncë ñu 'atima 'ain. ¹⁸ Mitsun aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun sinánquin ñu 'acë 'aish camina usai ca uni 'iti 'icë quixun Moisésnën cuëëno bana quicësamaira oi 'icë 'aish 'uchocëma 'iti 'ain.

¹⁹ Camina 'unanin, unin ca 'aia tanquinbi tënëquinma aín cuëëncësá oquin ësa ñucama 'aia quixun: aín xanuma 'aínbi xanubë 'iti, xanúxmabi uni itsibë 'iti, 'imainun ñunshínquin ñu 'atima 'ati. ²⁰ 'Anan ca 'aia, Nucën Papa Diosmi sinánquinma unin 'acë ñu rabiti, ñubë 'iti, bëtsibë nishánanti, cuamianani nishánanti, ñuñanánti, unimi pishui nishiti, bënëtishi unimi nishiti, anbi ñu 'acatsi quixun sináncë 'iti, 'imainun uni raíri, raíri unibë nishananquin amanu amanu sinánun sinánmiti, acamaribi. ²¹ 'Imainunribi ca 'aia, bëtsi unin ñu cuëënti, uni 'ati, paénti, picéntapun 'iti, acama. Usa ñucama ca unin aín cuëëncësá oquin ñu 'aquin 'aia. Usa 'ain cana ën mitsu cacësaribi oquin mitsu catëcënin, usa ñua an 'acë unicamax ca aín unima 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'itima 'icën.

²² Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun an sináncë uni ax ëesai 'ia: unicama nuibacë, chuámarua 'aish cuëëncë, uisa ñu cara 'icëbëbi chuámarua 'aish bënëcëma, an 'atimocëxunbi uni cupicëma, cuëmëninínshi banacë, upí nuituñu, 'imainun Jesucristomi upiti catamécë, ²³ rabiçëma, aín cuëëncësari 'isa tanquinbi tënëcë. Usa uni ñuia, ax –usai 'itima ca –quicë bana ca 'aíma 'icën. ²⁴ Cristo nun 'ucha cupí i curúsocënu bama 'ain cananuna nun nú ñunshínquin 'asaribi oquin 'atëcënuxunma ñu 'atimacama ëan. ²⁵ Usa 'ain cananuna nux aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx Nucën Papa Diosan uni 'ixun, aín Bëru Ñunshin Upitan an nu sinánmicësabi oquin 'ati 'ain.

²⁶ Usa 'ain cananuna –ëx cana bëtsi unisama 'ai –quiáx rabítima 'ain, cananuna cuëëbicanani unibë nishanantima 'ain, 'imainun cananuna bëtsimi nutsítima 'ain.

6

Bëtsibë 'aquiananti bana

¹ 'Ën xucéantu, axa Jesucristomi catamécë unían manúxun ñu 'aisama 'aia camina mitsux asérami Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun axa upí 'inun quixun nuibaquin 'aquinti 'ain, rabiquin –ëx cana 'uchañuma 'ai –quixun sinánquinma. Mixribi usai 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ² Min ñuishi 'ati sinánquinma camina uni raíribi ami sinánquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. Usai camina bëtsibë bëtsibë 'aquiananti 'ain. Usai 'i camina Cristo quiásabi oi 'iti 'ain.

³ Ui unin cara asérami upí 'ixunmabi ax isa upí uni 'icë quixun sinania, ax ca aín sinanéinshi cëmëia. ⁴ Ñu 'aquin ca aín unin –¿Cristo cuëëncësabi oquin carana 'ai? –quixun sinánti 'icën. Usai 'i ca unían a cuëënti sinanima –Cristo cuëëncësabi oi cana 'i –quixun sináncë cupí a uni chuámarua tani cuëënti 'icën. ⁵ Cristonan 'ixun ca unin uisa cara aín sinan 'icë quixun sinánan uisa ñu cara 'ati 'icë quixun anbi sinánti 'icën.

⁶ An Nucën Papa Diosan bana 'unanmicë uni a ca a 'unanmicë unin cupíoquin uisa ñuñu cara, a mësú 'inánti 'icën.

⁷ Camina upí oquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Dios parani ca uni ami cuaitima 'icën. 'Ënëx ca ësa 'icën: An 'apacë ñu bëru aín bimibi ca unin bití 'icën. ⁸ Usaribiti ca axa aín 'uchacama ënima aín cuëëncësá oíshi 'icë uni ax ainanma 'aish xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'íma. Usa 'aínbi ca an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun sinánquin ñu upí 'acë uni ax Nucën Papa Diosnan 'aish xënbua 'aínbi abë 'ia. ⁹ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aquin atánquin ëntima 'ain. Usoquin ñu upí oquin 'ai cananuna ax quiásabi oi an 'aquincë 'ianan aín nëtënu abë 'iti 'ain. ¹⁰ Usa 'ain cananuna axa nubë Jesucristomi catamécë unicama 'aquinti 'ain. 'Aquianan cananuna 'aquinsa 'icë uni raíribi camabi 'aquinti 'ain.

Pablonëan ashiquin 'ësëanan bërúanxa 'inun ca

¹¹ 'Ën męcënanbi chaira letranën mitsu cuëënoxuncë bana ënë camina isti 'ain. ¹² An –camina 'unántioracacë 'iti 'ai –quixun caquin mitsu 'unanmicë unicaman ca judíos unicama cuëënmitti cupíshi usaquin 'unanmia. I curúsocënu ax bama, Cristo, ami catamëtishi ca uni iëti 'icë quicë, a bana cupí bëtsi bëtsi ocë 'itin rabanan ca –mitsux camina 'unántioracacë 'iti 'ai –quia. ¹³ Áxa 'unántioracacë unicamanbi ca camabi Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëëno banacama quicësabi oquiinra 'aima. Usa 'ixunbi ca atun 'unanmicë cupí camina mitsux judíos uni 'icësaribiti 'unántioracacë 'ai quiax rabiácati sinánquin usaími 'inun quixun mitsu 'unanmia. ¹⁴ Usa 'aínbi cana 'ëxbi rabiacaquinma, i curúsocënu ax bama 'aían a cupí uni iëti, Nucën 'Ibu Jesucristo, ashi rabin. Cristo i curúsocënu bama cupí cana a 'ën 'atia Nucën Papa Dios cuëëncëma ñucama ëni, usa ñu 'atëcënti cuëëniman. 'Imainun ca unin a 'atia Nucën Papa Dios cuëëncëma ñu 'ë 'amítima 'icën. ¹⁵ Nux asérami Cristonan 'aish cananuna,

axa usabi 'unántioracacē unicamaxa 'icēsaribiti 'unántioracacēma 'aishbi Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain. Ainan 'icēa Cristonēn nu 'imicēxun bērámanu 'ása oquin sinántēcēnquinma bētsi oquin sináncē cupíshi cananuna Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain. ¹⁶ Axa usai 'icē unicamacēñuan uicamax cara asérabi aín uni 'icē, acama Nucēn Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tērēanan chuámashirua 'imiti cana cuēēnin.

¹⁷ Nucēn 'Ibu Jesúsnan 'icē unin bētsi bētsi ocē cupí, 'ēn nami tēacē mocē, aín bērucama isquin ca ui uni cara, anbi, 'ēx cana asérabi Nucēn 'Ibu Jesusan uni 'ai quixun 'unánti 'icēn. 'Unánquin ca uisa uni carana 'ai quixun 'ē ñucátēcētima 'icēn.

¹⁸ 'Ēn xucéantu, Nucēn 'Ibu Jesucristonēan nuibaquin mitsu asaribi 'aishmi upí 'inun 'aquinti cana cuēēnin. Usai ca 'iti 'icēn. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN EFESONU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Efeso ĕmanuax ax Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn quirica cuĕnĕoxun

¹ 'Ēx cana Pablo, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin aín bana űuixunun Jesucristonĕn caísca 'ain. Usa 'ixun cana Efeso ĕmanuaxmi Cristo Jesúsmi sinani ami catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ ĕnĕ quirica mitsu buánmin. ² Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn mitsu nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

I. AIN UNICAMAX CA CRISTOBĒ ACHUSHISA 'ICĒ QUIXUN PABLONĒN CA (1.3-3.21)

Cristonan cupía Nucĕn Papa Diosan uni nuibaquin 'aquinti

³ Nucĕn Papa Dios ax ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'ianan aín Papa 'icĕn. A rabinun ca 'acan. Aín nĕtĕnuxun nu sinánxunquin ca nuxnu Cristonan cupí nuibaquin 'aisamaira űu nu 'aquinquin upí oquin sinánmianan nu cuĕĕnmia. ⁴ Mecama unioĕcĕma 'ixunbi ca Nucĕn Papa Diosan Cristo cupínu an iscĕx 'uchaűuma 'ianan ainanshi 'inun nu caísacĕxa. ⁵ Axa cuĕĕncĕsabi oquin ca nu nuibaquin Jesucristo cupí aín bĕchicĕ 'inun nu caísacĕxa. ⁶ Usaquin ainan 'inun caístancĕxun an nu nuibaquin, aín nuibacĕ Bĕchicĕ nubĕ 'aínu ainan 'aish upí 'inun nu 'imicĕ 'ixun cananuna ami catamĕquin, xĕnibua 'ainbi a rabin. ⁷ An ca nun 'ucha cupínu ainanma 'icĕbi Cristo bama 'ain, nun űu 'aisama 'acĕcama tĕrĕnquin ainan 'inun nu iĕmiaxa, an nu nuibaquin. ⁸ Usa 'ixun ca nuibaíraquin uisairai cara uni ainan 'iti 'icĕ quixun upí oquin 'unánun nu 'imiaxa. ⁹ Unin 'unánma 'icĕbi ca nu 'unánmiaxa, uisa cupí cara ax cuĕĕansabi oquin Cristo ĕnĕ nĕtĕnuaxa bamanun xuacĕxa quixun. ¹⁰ Ēsaquin ca nu 'unánmiaxa: An ca anúan ax utĕcĕnti nĕtĕa sĕnĕncĕbĕtan Cristo xuti 'icĕn, an unio űucama, naínu 'icĕ 'imainun menu 'icĕ aín 'ibua 'inun.

¹¹ Nux Cristonan cupí aín uni raíri 'acĕsaribi oquin nu axa cuĕĕncĕsabi oi 'ianan aín nĕtĕnu abĕ 'iti nu 'iminuxun ca Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu caísacĕxa. Usai nun 'inun ca Nucĕn Papa Diosan camabi űu ax cuĕĕncĕsabi oquin 'aquin mĕnĕocĕxa. ¹² Nun nu an sinánmicĕxun upí oquin űu 'aia isquian uni raírinĕnribi a rabinun ca nux pain Cristomi catamĕcĕ 'aishnu ax cuĕĕncĕsabi oi 'inun nu caísacĕxa. ¹³ Mitsúxribi camina –Jesucristo cupí ca uni aín 'ucha tĕrĕncĕ 'aish Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ –quixun űuicĕ bana cuati Cristomi catamĕacĕn. Cristomi catamĕtia ca Nucĕn Papa Diosan ax quicĕsabi oquin aín Bĕru űunshin Upí mibĕa 'inun mitsu 'inácĕcĕxa, mitsúxmi asĕrabi ainan 'icĕ 'unánti oquin. ¹⁴ Aín Bĕru űunshin Upí axa nubĕ 'ain cananuna 'unanin, anúan Nucĕn Papa Diosan an caísĕ aín unicama bití nĕtĕ sĕnĕncĕbĕ cananuna aín nĕtĕnu abĕ 'iti 'ain, ax quíásabi oi. Ax cushiira 'ixuan nuibaquin 'imicĕxunu a rabinun ca usai 'iti 'icĕn.

Efesonu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios űucáxun

¹⁵ Usoquin Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕxmi mitsux asĕrabi Nucĕn 'Ibu Jesúsmi catamĕanan axa ami sinácĕ unicamabĕ nuibanania űucania cana cuan. ¹⁶ Usa 'ain cana ĕnquinma –asábi ca –quixun caquin rabianan abĕ banaquin Nucĕn Papa Dios mitsu űucáxunin. ¹⁷ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn Dios 'ianan 'Apuira, Nucĕn Papa Dios, a cana an 'unánmicĕxunmi upí oquin sinánquin a 'unánacanun quixun mitsu űucáxunin. ¹⁸ 'Imainun cana mitsu űucáxunin, an 'imicĕx caramina uisairai ĕnĕ nĕtĕnuax Jesucristosaribi 'aish upí sinánűu 'iti 'ai quixunmi mitsun 'unánun. űucánan cana uisairai caramina aín nĕtĕnu abĕ 'aish, axa ami catamĕcĕ unicamabĕ 'iti 'ai quixunmi 'unánun mitsu űucáxunin. ¹⁹⁻²⁰ Usaribi oquin cana mitsu űucáxunin, uisaira cara aín cushi anúan axa ami catamĕcĕ unicama 'aquinti a 'icĕ quixunmi mitsun 'unánun. A cushínbi ca bamacĕbi baísquimixun Cristo aín nĕtĕnu aín mĕqueu 'aish abĕ 'Apu 'inun 'imiacĕxa. A cushínra ca Nucĕn Papa Diosan nu 'aquinia. ²¹ Usai 'inúan 'imicĕx ca Cristo ax, a unin iscĕ 'apu 'imainun a unin iscĕcĕma 'apuribi 'imainun uisa cushi cara, 'imainun uisa 'apu cara, usaquin caquin anĕcĕ cara, acamabĕ sĕnĕnmaira 'icĕn. Usa bĕri 'aish ca ĕnĕ nĕtĕ cĕnúcĕbĕribi usai 'iti 'icĕn. ²² Nucĕn Papa Diosan ca camabi űu, uni, ángel, acaman 'ibu 'inun Cristo 'imiacĕxa. 'Imianan ca axa ami catamĕcĕ unicaman 'iburibi 'inun 'imiacĕxa. ²³ Axa ami catamĕcĕ unicamax ca 'itsa 'aishbi camáxbi Cristonan 'icĕn. Usa 'ain ca an abĕ 'ixun an sinácĕsaribi oquian sinánun aín unicama 'imia. Ax ca uinubi 'aímama 'icĕn. Abĕ 'ixun ca Cristonĕn aín unicama an iscĕx aín nuitu upí 'ixuan ax cuĕĕncĕsa oquinshi 'anun aín cushi 'inania.

2

An nuibacé cupí ca 'acé Nucèn Papa Diosnan 'ia quicé bana

¹ Mitsun ñu 'atima 'uni cupí ainanma 'aishmi uni bamacésa 'icébi ca Nucèn Papa Diosnan mitsu xëñibua 'aínbi abé 'inun ainan 'imíaxa. ² Ëné nētēnu 'icé ñuishia an sináncé unicaman sináncésa oquinshi sináñquin camina ñu 'aisama 'acēn, ñunshin 'atimanēn 'apu cuēēncēsabi oquin. An ca an Nucèn Papa Diosan bana cuaisama tancé unicama ax cuēēncēsabi oquin 'anun sinánmia. Usaribiti camina mitsux an sinánmicé 'iacēn. ³ Nunribi cananuna camaxunbi nun sináncésa oquinshi sináñan nun sinan 'atima 'ixun nux cuēēncēsabi oquin 'acēn. Usai 'icé 'aish cananuna raíri unicamasaribi 'aish numi nishguian Nucèn Papa Diosan castícantí 'iacēn. ⁴ Usai 'iá 'icébi ca Nucèn Papa Diosan nu 'aisamaira nuibaquin, ⁵ nux nun 'ucha cupínu ainanma 'aish bamacésa 'iá 'icébi ainan 'aish upiti tsónun nu 'imíaxa, nuxribi bama 'aishbi Cristobé baísquicésa 'inun. ⁶ Nux Cristo Jesúsbé baísquicésa 'inun 'imianan ca Nucèn Papa Diosan nuxribi ëné nētēnuaxbi Cristo Jesúsbé, aín nētēnuribi abé 'inun nu 'imíaxa. ⁷ Jesucristonan 'aishnu usai 'icé isquían camabi unin usaira oquin cara an nu nuibatia quixun nēté xëñibucébētanbi isnun ca Nucèn Papa Diosan usafnu 'inun mēñocéxa. ⁸ Nuibaquin ca aséribi cuēēñquin mitsúxmi Cristomi catamēti cupishi mitsu ainan 'inun iémíaxa. Mitsúnmi ñu upí 'acé cupíma ca Jesucristo bama cupíshi Nucèn Papa Diosan ax cuēēñquinshi mitsu ainan 'inun iémíaxa. ⁹ An ca an ñu upí 'acé cupí ainan 'inun uni iémíma. Usa 'ain ca uinu 'icé unínbi —'ën upí ñu 'acé cupí cana iéa —quixun rabíquin sinántima 'icēn. ¹⁰ Cristo Jesús nubé 'inúan an 'imicéxun ñu upíshi 'anan nun sinan bētsi 'inun ca an mēñosabi oquin nu 'imíaxa.

Cristo cupía judíos unicama 'icésaribiti judíosma unicamaribi Nucèn Papa Diosnan 'iti

¹¹ Usa 'ain camina manútima 'ain, mitsux judíos unima, uni itsi 'aish camina axa 'unántioracacé judíos unicaman —a unibunēx ca 'unántioracacéma 'icé —quixun ñuicé 'iacēn. ¹² Judíos unima 'aish camina Cristo ñui quicé bana cuacéma 'iacēn. Judíos unicaman 'unan 'aínbi camina mitsun Nucèn Papa Diosan bana 'unáncéma 'ianan an Cristo ñuiquin Abraham cá bana a 'unáncéma 'iacēn. Usa 'ixun camina Nucèn Papa Diosan ca nuibaquin uni 'aquianan ainan 'imiti 'icé quixun 'unáncéma 'aish mitsux cuēēncésa oishi tsóti sináncēn. ¹³ Usai 'iá 'aishbi camina camabi unin 'ucha cupía Cristo bama 'ain, ami catamécé 'aish ainan 'ain. Usa 'aish camina Nucèn Papa Dios 'unáncéma 'iá 'aishbi bērí a 'unaní ainan 'ain. ¹⁴ Cristonēn ca judíos uni 'icésaribitia judíosma uniribi Nucèn Papa Diosnan 'inun 'imíaxa, camáxbia raíri unisaribi 'inun. Judíos unicamaxa judíosma unicamabé nuibanancéma 'aish nishanancésa 'iá 'icé ca bēri Cristonēn judíos uni 'imainun judíosma uniribia ainan 'aish camáxbi bētsibé nuibananun 'imíaxa. ¹⁵ Ax camabi unin 'ucha cupí bamaquin ca Cristonēn nux judíos uni 'ixun Moisésnēn cuēñēo bana quicésabi oquin 'acé cupíma ami catamécé cupíshi Nucèn Papa Diosnan 'iti mēñocéxa. Usouni 'icésaribitia judíosma uníquin ca nux judíos uni 'aish 'icésaribitimi mitsúxribi ami catamécé cupí ainan 'inun 'imíaxa. Usa 'ain cananuna camáxbi ainan 'aish sēñēn 'ain. ¹⁶ Ax camabi unin 'ucha tērēncé 'iti cupí i curúsocēnuax bamax baísquiquin ca Cristonēn judíos unicama Nucèn Papa Diosnan 'inun mēñocéxa. Usoquian 'acé cupí ca axa ami catamécécamax Nucèn Papa Diosnan 'aish, judíosma unibé judíos uni nishánantécēntima 'icēn. ¹⁷ Ax ëné nētēnu utancēxun ca Cristonēn bana ñuixunquin, camabi uníx ca ami catamēti Nuncēn Papa Diosan iscēx upí 'iti 'icé quixun cacéxa. Usa 'ain ca judíosma uni, an Nucèn Papa Diosan bana 'unáncéma, 'imainun judíos uni, an Nucèn Papa Diosan bana 'unáncé 'ixun a ñuia quicé bana cuati, Cristomi catamēti Nucèn Papa Diosnan 'ia. ¹⁸ Usai Cristomi catamēti Nucèn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upíñu 'aish cananuna camáxbi judíos uni ucēn Papa Diosnan 'iti mēñocéxa. Usoquian ca nux judíos un'imainun judíosma uníxribi, Nucèn Papa Diosbé banati 'ain. ¹⁹ Usa 'ain camina judíosma uni 'aishmi Nucèn Papa Dios 'unáncéma 'aish 'iásaribima 'ain. A ñuiquian Nucèn Papa Diosan Abraham cá, Cristo, a camina mitsun bērí 'unanin. Usa 'ain cananuna mitsúxmi judíosma uni 'imainun nuxribi judíos uni 'aish, ainan cupí aín nētēnu abé 'iti 'ain. ²⁰ Mitsux camina an aín bana uni ñuixunun Jesusan caíscé unicama 'imainun an Nucèn Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicaman ñuiasabi oi, Jesucristomi catamēti ami cushicé 'ain. Usa 'aish camina unin maxax xubu oquin ami cushiti pain nantancēxun raíriribi bucúnrucésaribi 'ain, Cristo a pain nancé maxáxa 'ain. ²¹ Amia catamétia ca Nucèn 'Ibu Jesucristonēn aín unicama ax cuēēncēsabi oía 'inun 'imia. Usaquin 'imicéxa, aséribi ami catamécé aín unicama abé ca Nucèn Papa Dios 'ia. ²² Mitsun émanu 'icé axa Jesucristomi catamécé unicamabēribi ca aín uni raírībēa 'icésaribiti Nucèn Papa Dios 'ia, aín Bēru Ñunshin Upía aín unicamabé 'ain.

3

Judíosma unicama Jesucristo ñuiquin bana ñuixunun Nucèn Papa Diosan Pablo caísa

¹ Mitsúxmi judíosma uni 'aishbi Cristo Jesúsmi sinánun aín bana mitsu ñuixuncé cupí cana 'èx, Pablo 'aish, sipuacé 'ain. Usa 'ixun cana mitsu Nucèn Papa Dios ñucáxunin. ² Mitsúnbi camina 'èa ñuicania cuaquin 'unánti 'ain, mitsu nuibaquin ca Nucèn Papa Diosan Cristo ñuiquin aín bana mitsu ñuixunun 'è cacèxa quixun. ³ A bana uisai quicé cara quixun unin 'unánma 'icèbi ca bérí unin 'unania. Nucèn Papa Diosanbi ca 'èribi 'unánmiaxa. 'Itsamashi pain cana an 'è 'unánmicé bana mitsu ñuixunquin cuèñèon. ⁴ 'Èn mitsu buánminuxun cuèñocé bana ènè isquin camina 'unánti 'ain, 'èn cana uisai quicé cara Cristo ñui quicé bana 'icé 'unani quixun. ⁵ A bana ca béráma Jesucristo ucéma pain 'ain, uisai cara quia quixun uni Nucèn Papa Diosan 'unánmíama 'icèn. Usa 'aínbi ca bérí aín Bèru Ñunshin Upitan an aín bana ñuixunun caiscé unicama uisai cara a bana quia quixun 'unánmiaxa. ⁶ Unin 'unánma 'aínbi ca a bana èsai quia, judíos unicama 'icésaribiti ca judíosma unicama, Cristo Jesús bama cupí ami catamèti Nucèn Papa Diosan uni 'ianan abé aín nètènu 'iti 'icèn, ax quiásabi oi.

⁷ 'Èxbi usai 'itima 'icèbi ca ax aséribi cushi 'ixun Nucèn Papa Diosan Cristo Jesús ñui quicé bana unicama ñuixunun 'è 'imiacèxa. ⁸ 'Èx axa ami catamécé uni raíribè sènénmara 'icèbi ca Nucèn Papa Diosan nuibaquin, judíosma unicama Cristo ñui quicé bana 'unánminun 'è 'imíaxa, uisaira oquin cara Cristonèn aín unicama nuibaquin 'aquinia quixun ènè nètènxun aín unicaman 'unánracéma 'icèbi. ⁹ Nucèn Papa Dios, an camabi ñu unio, an ca —Cristo ca uti 'icé —quixun béráma mènío 'ixunbi Cristo ucémapan 'ain, a ñui quicé bana uisai quicé cara quixun unin cuanun 'unánmíama 'icèn. 'Unánmíama 'ixunbi ca bérí a bana unicama 'unánminun Nucèn Papa Diosan 'è caxa. ¹⁰ Axa ami catamécé unicamaxa an 'imicèx upí isquian naínu 'icé ángelcama, aín cushicamanribi uisaira cushiñu 'ianan uisaira sináñu cara ax 'icé upí oquin 'unánun ca Nucèn Papa Diosan aín unicama usai 'inun mèníocèxa. ¹¹ Usaquin aín unicama 'iminuxun usabi 'iti oquin an mèníosabi oquin ca Nucèn Papa Diosan aín Béchicé, Nucèn 'Ibu Jesucristo, a ènè nètènu xuacèxa. ¹² Cristo cupí cananuna racuètima uisa ñu cara, Nucèn Papa Diosbè banati 'ain, an ca Cristomí catamécé cupí nun bana cuatia quixun 'unani. ¹³ Usa 'ain camina 'èx mitsu bana ñuixuncé cupí tèmèraia ñuicania cuatíbi racuèti masá nuitutima 'ain. 'Èn tèmèraquinbi Cristo ñui quicé banacama mitsu ñuixuncéxmi ami catamétia Nucèn Papa Diosan mitsu ainan 'imicé 'aish camina masá nuitutíma cuèènti 'ain.

Uisaira oquin cara Cristonèn aín unicama nuibatia quicé bana

¹⁴ Usa mitsux 'ain cana Nucèn 'Ibu Jesucristonèn Papa, Nucèn Papa Dios, a rantin purúnquin mitsu ñucáxunin. ¹⁵ Ax ca menu 'icé unicama 'imainun naínu 'icé ángelcamaribi an unio 'aish acaman 'Ibu 'icèn. ¹⁶ Ax upíra 'aish cushiira 'ixúan aín Bèru Ñunshin Upitan mitsun nuitu mèu sinánmiquin, ax cuèèncésabi oquinmi 'anun mitsu cushionun, cana a mitsu ñucáxunin. ¹⁷ 'Imainun cana Cristomí catamétia an mitsubè 'ixun an cushiocé 'aish, uisai cara 'ibi bèsibè bèsibè nuibananquinmi, ¹⁸ axribia ami sináncé unicamabètan, uiti chaira aín sinan 'ixun cara Cristonèn camabi menu 'icé unicama, 'apucama 'imainun 'apuma unicamacéñunbi ñumaraira unibi nuibatia quixun mitsun nuitu mèu 'unánun mitsu ñucáxunin. ¹⁹ Nun nu camaira 'unántisama 'icébimi mitsun, uisaira oquin cara Cristonèn mitsu nuibatia quixun, aín cushi an mitsun nuitu upí 'imíti axa aséribi mitsubè 'ain 'unánun cana Nucèn Papa Dios mitsu ñucáxunin.

²⁰ Ax cushiira 'aish nubè 'ixun ca Nucèn Papa Diosan nun ñucácésamaira oquin nu 'axúanan nun sináncésamaira oquinribi sinánxunquin nu 'aquinti 'icèn. ²¹ Usa 'icé ca Cristo Jesús cupí aín unicaman xèñibua 'aínbi a rabiti 'icèn. Usaquin ca 'ati 'icèn.

II. ÈSAI CA NUCÈN PAPA DIOSAN UNI 'ITI 'ICÈ QUIXUN PABLONÈN CA (4-6)

4

Aín Bèru Ñunshin Upitan 'imicèxun Nucèn Papa Diosan unicaman bèsin sináncésaribi oquin sinánti bana

¹ Usa 'ain cana 'èx ainan 'ixun Nucèn 'Ibu Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncé cupí sipuacé 'ixun mitsu cain, an caiscé aín unicamaxa usai 'iti oquian Nucèn Papa Diosan mèníosabi oi camina ax cuèèncésabi oíshi 'iti 'ain. ² Cuamiananima camina upí sináñu 'aish upiti banati 'ain. Bènètishi nishíma camina bèsibè nuibanani 'aquiananti 'ain. ³ Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan 'aquincèx camina bèsin sináncésaribi oquin sinani achúshi sinánsa 'aish, èníma bèsibè bèsibè nuibananti 'ain. Usai 'iti sinani camina usaíbi 'iti 'ain. ⁴ Jesucristonan 'aish ca aín unicama achúshisaisi 'icèn. An atu 'aquincé Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upí ax ca achúshishi 'icèn. Usa aín ca bèsin 'unáncésaribi oquin aín unicaman 'unania, Nucèn Papa Diosan ca aín nètènu abé 'inun nu caiscèxa quixun. ⁵ Nucèn 'Ibu Jesucristo axèshi

ca aín unicaman 'Ibu 'icën. Ax ca achúshi 'icën, amishi catamëti cananuna camáxbi nun 'ucha têrëncë 'aish ainan 'ain. Jesucristomishi catamëcë cupí cananuna nashimicë 'ain. ⁶ Nucën Papa Dios axëshi ca aín unicaman Dios 'ianan aín unicaman 'Ibu 'icën. Usa 'ixun ca ax cuëëncësabi oquian ñu 'anun aín unicama 'aquinia. Ax ca aín unicamabë 'icën.

⁷ Usa 'ain ca axa ami catamëcë unicama bëtsin sináncësaribi oquin sináncë 'icëbi ax cuëëncësaba oquian bëtsi ñu mëëti 'anun Cristonën nu 'imiäxa. ⁸ Usai ca 'iti 'icë quiax ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia:

Capitanëan abë 'acánanquin axa ami nishcë unicama ñusmoxun cuëëñquin aín unicama an bicë ñu 'ináncësabi oquin ca Cristonën bamax baísquitancëx naínu cuantëcëntancëxun cuëëñquin aín unicama an 'ati ñu 'inánquin bëtsi ñu 'anun 'imiäxa.

⁹ ¿Usa 'ain cara Cristo naínu cuantëcëan quicë bana uisai quicë 'ic? Ax ca ësai quia, aín Papan nêtënuax ënë menu utancëx ca anu cuantëcëancëxa, quiax. ¹⁰ Axa ënë nêtënu uá, axbi ca anuxun aín unicama camabi aín cushi anúan aín cuëëncësaba oquin 'ati a 'inánux abë 'Apu 'i aín Papan nêtënu cuantëcëancëxa. ¹¹ An ca ax cuëëncësaba oquian bëtsi bëtsi ñu 'anun aín unicama 'imia. Bëtsi bëtsi unxi ca aín bana ñuixunuan 'imicë 'icën. Raírinën ca Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia. Raírinën ca axa Jesucristomí catamëcëma unicama amia catamëñun upí oquin 'aquinia. Raírinën ca axa ami catamëcë unicama upiti Jesucristo cuëëncësabi oi ínun áquinia. Raírinën ca uisai cara Nucën Papa Diosan bana cuëñëocama quia quixun uní 'unánmia. ¹² Axa ami catamëcë unicaman upí oquin sinánan ax cuëëncësabi oquin ñu upíshi 'ati 'aquinun ca Cristonën aín unicama bëtsi bëtsi ñu 'anun 'imia. ¹³ Usai 'aquiananí cananuna nishánanima nuibananí uisa ñu cara 'icëbëbi asérami ami catamëti 'ain. Ainan 'ixun Nucën Papa Diosan Bëhicë a asérami 'unaní cananuna an 'imicëx aín sinánsaribi 'iti 'ain. Usa 'aish cananuna camáxbi nun sinan upíra upí 'aish ax cuëëncësabi oi 'iti 'ain. ¹⁴ Usai 'i cananuna bërámanu 'iásaribiti bërí 'itima 'ain. Bërí cananuna tuáxunratsunën unín paráncëxun sinánbëquincësa 'aish unín bëtsi bëtsi bana ñuixunquin paráncëxun amanua amanua sinani usaribi 'itima 'ain. An uní paráncë unicaman cëmëquin uní paránquin ñu 'atima 'anun quixun 'imicëx usai 'iá 'aishbi cananuna bërí usai 'itëcëntima 'ain. ¹⁵ Nuxnu ainan 'aian aín unicaman 'Ibu, Cristo, ax nubë 'ain cananuna nêtë camabi an uní 'unánmicësabi oquin 'ai, aín sinánsaribi 'iti 'ain. Usa 'aish cananuna bëtsibë bëtsibë nuibananquin, cëmëquin uní itsi paranima, Cristo cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain. ¹⁶ Nun namicama amanu amanu 'aish nun mëcën, nun taë, nun pëñan, nun bëru, acama upiti tacáshquiama 'aish cananuna uníma 'itsían. Usa 'aishbi ca uní camabi aín namia upiti unia 'ain, asábi 'icën. Usaribiti ca axa Jesucristomí catamëcë unicamax amanu amanu sinánquinma Cristonën 'aquincëx camaxunbi bëtsin sináncësaba oquin sináncë 'iti 'icën. Usai 'i ca Cristonëx cuëëncësabi oi bëtsibë bëtsibë nuibananí, an sináncësaribi oquin sinaní Cristosaribi 'ia.

Cristonan 'aísha uní bëtsi 'iti bana

¹⁷ Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë sinánmicësabi oquin cana mitsu cain, axa Nucën Papa Diosmí sináncëma uníxa 'icësaribiti 'iá 'aishbi camina usai 'itëcëntima 'ain. A unicamax ca Nucën Papa Dios cuëëncësaba oíma atúnbia sináncësaba oíshi 'i bucuia. ¹⁸ Usa 'aish ca bëánquibucë 'ain mancasmatia uní bënëcësaribi oi 'ia. Cristo ñu quicë bana cuaisama tancë 'ixun ca ainan 'iti 'unáncëma 'aish Nucën Papa Diosnan 'itsianxbi ainanma 'icën. ¹⁹ A 'ai ñunshíncë 'ixun ca rabínquinma uisa ñu 'atima cara 'aisa tania a 'aia. Aín xanuma 'aínbí xanubë 'iti, xanúxmabi uní itsibë 'iti, usa ñucama 'ati cuëënia. ²⁰ Usaía atux 'icëbëtanbi ca Cristonën usaími 'inun mitsu sinánmicëma 'icën. ²¹ Mitsúxmi a rabi timëcë 'ain cara Jesús uisai mitsux 'iti cuëënia quixun 'unánmicë 'ixun camina 'unanín, Jesusax ca mitsúxmi a unicama 'icësaribiti 'iti cuëëñima quixun. ²² Usaribiti 'iquin camina bëráma mitsux cuëëncësabi oquin ñunshínquin ñu 'atima 'acën. Usaquin 'aquin camina mitsun sinan upíma 'ixun ñu 'atimami 'á, ax ca 'aisama 'icë quixun sinaní rabíanma 'ain. Usai 'iá 'ixunbí camina ñu 'atimami 'á, acama ënti 'ain. ²³ A ëni camina Nucën Papa Diosan 'imicëx bëtsi sinánñu 'iti 'ain. ²⁴ Bëtsi sinánñu 'imicëx camina an iscëx asérami upí 'ianan unínribia iscëx upí nuituñu 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi.

²⁵ Usai 'iquin camina cëmëquin uní parántima 'ain. Camáxbi cananuna Cristonan 'ain. Usa 'ain camina abë banaquin mín aintsicama asérami banáinshi caquin parántima 'ain.

²⁶ Unibë nishanantancëxbi camina 'uchati rabanan xëñibutíma a nêtënbi bënëtishi manúti 'ain. ²⁷ Nishtancëxunbimi manuñama ca ñunshin 'atimanën mitsu masá sinánmiquin mitsun nuitu upíma 'imíti 'icën. Usaquin 'atin rabanan camina mitsun nishcë bënëñquinshi manuti 'ain.

²⁸ An ñu mëcamacë uní an ca usaquin 'atëcëntima 'icën. Usaquin 'atëcëñquinma ca chíquishquinma aín mëcënanbí upí oquin ñu mëëti 'icën, cupí bixun anun ñuñuma uníríbi 'aquinti sinánquin.

²⁹ 'Atimati banaima upitishi banaquin camina uni Jesucristomia upiti catamēnun 'aquinti 'ain. Mitsúxmi usai banaia cuati Jesucristomi upiti catamētia Nucēn Papa Diosan nuibaquin 'aquincēx ca cuēēnti 'icēn. ³⁰ 'Atimati banaquin camina Nucēn Papa Diosan Bēru Nūnshin Upí masá nuitumiquin rabínmitima 'ain. Axa mibē 'inun 'inánquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'inun 'unántioxa, Jesucristo utēcēncēbēmi aín nētēnu abē 'iti oquin.

³¹ Usa 'ain camina uinu 'icē unibēi nishanantima 'ain, uni itsimi camina xumati nishtima 'ain, unibē camina űu canantima 'ain, uni űui camina 'atimati banatima 'ain, uisa űu cara 'atima 'icē a camina 'atima 'ain. ³² Usai 'ima camina abē nuibanani uni itsibē 'aquiananti 'ain. Mitsumí nishquian unin 'atimocēxbi camina abē tanánantima 'ain. Usai 'ima camina uisa cara mi ocēxbi a manu abē upí 'iti 'ain. Mitsun űu 'aisama 'acēcama manuia, Nucēn Papa Dios Cristo cupí mitsubē upí 'ain, camina usaribiti uni itsibē 'iti 'ain.

5

Usai cara Nucēn Papa Diosan unicama 'iti 'icē quicē bana

¹ Mitsux aín bēchicē 'icē an nuibacē 'aish camina usai 'iti sinani Nucēn Papa Dios 'icēsaribiti 'iti 'ain. ² Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin judíos unin aín 'ucha cupí rēcēxa carnero 'iásaribiti ca bamatsianxmabi Cristo nu nuibati nun 'ucha cupí bamacēxa, ami catamētíshinu iēnun. Cristonēan nu usoquin nuibacē 'ain camina mitsúxribi usaribiti bētsibē bētsibē nuibananti 'ain.

³ Nucēn Papa Diosnan 'ixun camina mitsun uisa űux cara 'atima 'icē a 'ati sinántima 'ain. Mitsun xanuma 'ainbi xanubē 'iti, xanúxmabi uni itsibē 'iti, minanmabi uni itsin xanu 'imainun űu cuēēnti, usa űu 'ati sinanima 'ianan camina usa űu űui banatima 'ain. ⁴ Anun tupuananti 'atima banan camina banatima 'ain, uni 'imainun xanu rabínmi camina 'usánani banatima 'ain, cuaíntapun 'aish camina 'atimati banatima 'ain. Usai 'iquinma camina a rabiquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain. ⁵ Camina asérabi 'unánti 'ain, axa aín xanuma 'ainbi xanubē 'icē uni, axa xanúxmabi unibē 'icē uni, an ainanma uni itsin űu cuēēncē uni, a unicamax ca Nucēn Papa Diosmabi, unínbi 'acē űuishi rabicēsa 'icēn. Usa unicamax ca Nucēn Papa Diosan nētē anua Cristoribi 'icē anua abē 'itima 'icēn. ⁶ Uni raírinēan —űu 'atima 'acē 'aishbi camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'ai —quixun cacēxunbi camina mitsun, —cēmēi ca quia —quixun sinánti 'ain. An aín bana cuaisama tanquin usa űu 'acē unicama a ca ami nishquin Nucēn Papa Diosan castícanti 'icēn. ⁷ Usaribi 'itín rabanan camina an usa űu 'acē unicamabē 'itima 'ain.

⁸ Bērāma Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma 'aish unían bēánquibucēnuxun űu 'atima 'acēsa 'iá 'ixúnbi camina bēri Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'ixun ax cuēēncēsabi oquin űu upíshi 'ain. Usa 'aish camina bēri xabánu nicēsa 'iti 'ain. ⁹ Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'aish ca uni upí sinánűu 'ianan asérabi banáinshi bananan űu upíshi 'aia. Usaribi camina mitsux 'iti 'ain. ¹⁰ Añumi 'ati cara Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēnia a camina upí oquinra 'unánti sinánti 'ain. ¹¹ Ax bēánquibucēnu nicēsa uni an ca axa cuēēncēsa oquinshí űu 'aquin, Nucēn Papa Diosmi sinánquinma uni itsiribi ami sinánun 'aquinti sinanima. Usaía ax 'icē unicama camina atun 'acēsaribi oquin 'aquinma, —usaquin űu 'ati ca 'aisama 'icē —quixun upí oquin 'unánmiquin 'ēsēti 'ain. ¹² Usa űua a unicaman unēxun 'acē, ax ca a cuati rabínti 'aish űuitisama 'icēn. ¹³ Usa űu 'ati ca 'aisama 'icē quixun unēquinma cacēxun ca camabi unin —asérabi ca usaquin 'ati 'aisama 'icē —quixun 'unánti 'icēn. ¹⁴ Usa 'ain ca ēsai Nucēn Papa Diosan bana cuēēno quia: 'Uxcēsa 'aishbi bēsucēsa 'inux ca Cristomi catamēt. Ainanma 'aish min 'ucha cupí bamacēsa 'aishbi ca Cristomi catamēti iēt. Usa 'icē ca min űu 'aisama 'acēcama ēmianan mīx asaribi upí 'inun 'imiti 'icēn.

¹⁵ Sinánűuma unisa 'ima an Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē unisa 'ixun camina ax quicēsabi oquin űu upíshi 'ati 'ain. ¹⁶ Ax cuēēncēsa oquinshia unin űu 'atima 'acēbētanbi camina mitsun űancáishi nētē inúmi 'iquinma Jesucristomi sináncē 'ixun, ax cuēēncēsabi oquinshí 'ati 'ain. ¹⁷ Sinánűuma camina 'itima 'ain. Uisa űumi 'ati cara Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēnia, a camina 'unánti 'ain. ¹⁸ Mitsux camina paēntima 'ain. Paēncē uni ax ca usai cara banatisa tania usai bananan, añu cara 'aisa tania a 'aia. Usai 'ima camina Nucēn Papa Diosan Bēru Nūnshin Upitan mitsubē 'ixun anbi upí oquin cushiocē 'aish upiti bananan upí űuishi 'ati 'ain. ¹⁹ Usa 'aish camina mitsun nuitu mēu Nucēn 'Ibu Jesucristo rabianan Nucēn Papa Diosan bana sinani, bētsibē bētsibē bananan cantati 'ain. ²⁰ Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'ixun camina usoquian 'aquianan, an nu 'imicēcama, a sinánquin, Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun caquin rabiti 'ain. ²¹ Nucēn Papa Diosnan 'aish camina bētsibē nishananima an cacēxun aín bana cuati, uni raíribē nuibananti 'ain.

Ēsai ca uni aín xanubē nuibananti 'icē quicē bana

²² Xanun aín bēnēnan 'ixun aín bana cuati 'icēn, Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēncēsabi oquin. ²³ Cristo ax ca an aín unicama aín 'ucha tērēnquin Nucēn Papa Diosnan 'inun iēmícē a 'icēn.

An iémicé 'ixun ca aín unicaman aín bana cuatia. ²⁴ Aín unicaman Cristo cuëncësabi oquin ñu 'acësaribi oquin ca xanun aín bana cuaquin aín bënë cuëncësabi oquin 'ati 'icën.

²⁵ Ainan 'inun unicama nuibati ca Cristo bamatsianxmabi bamacëxa. Usoquin ca an aín unicama nuibatia. Usaribi oquin ca bëbuxun xanuñu 'ixun aín xanu nuibati 'icën. ²⁶ Aín unicama aín nuito upí 'imiquin ca Cristonën ax aín sinan 'aisama 'icëbi bëtsi oquin aín sinan upí 'imia. Usoquin ca ax quicësabi oquían 'anun aín bana 'unánmiquin aín unicama aín nuito upí 'aisha chucacësa 'inun 'imia. ²⁷ Usoquin 'imitancëx utëcënxun ca aín unicama uisa 'uchañumabi 'ianan Nucën Papa Diosan iscëx atun ñu 'atima 'acë ëni upí 'icë isti 'icën. ²⁸ Cristonëan aín unicama nuibaquin bërúancësaribi oquin ca unin aín xanu nuibati 'icën. Uinu 'icë uníxbi ca aín namimi nishima. Usaribi oquin ca unin ami nishquinma aín xanu nuibati 'icën. An aín xanu nuibaquin bërúancë uni ax ca axbi bërúancacësa 'icën. ²⁹ Uinu 'icë uníxbi ca aín namimi nishima. Aín nami upí 'aish cushi 'iti cupí ca chupa pañuanan ñu upí oquin pianan axbi aín nami bërúanracati upitax tsotia. Usaribi oquin ca Cristonën aín unicama bërúanquin upitax tsónun 'imia. ³⁰ Nux aséxabi ainan 'aish ax cuëncësabi oi 'ianan ami catamëti abë achúshisa 'icë ca usoquin nu bërúanquin 'aquinia. ³¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: "Usa 'ain ca unin aín papacëñun aín tita ënquin abë ënanantimoquin aín xanu bitsia. Usa 'aish ca a rabëtaxbi achúshisa 'ia". ³² A bana bërúama cuënëo ax ca unin cuaisamasa 'icën. Usa 'aishbi ca 'ën sináncëx a bana unisa usai aín xanubé 'iti ñu quicé 'aishbi Cristonëx ca usaribiti aín unicamabë achúshisa 'icë quicé 'icën. ³³ Usa 'ainbi cana mitsu cain, min namimi bërúancësaribi oquin camina mitsun xanuribi nuibaquin bërúanti 'ain. Usaribi oquin ca xanúrribi ami sinánquin aín bënë bana cuati 'icën.

6

¹ Papañu titañu tuácama, ësáquin cana mitsu cain, min papan bana, min titan bana cuaquin camina an mi cacësabi oquin 'ati 'ain, Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquin. Mitsux usai 'iti ca asábi 'icën. ²⁻³ Ax quicësabi oquin 'atia Nucën Papa Diosan 'inan bana achúshinëx ca ësai quia: "Chuámarua 'aish xëñibuti ënë menu tsónuxun camina min papan bana, min titan bana upí oquin cuaquin, an mi cacësabi oquin 'ati 'ain". Bëtsi bëtsi bana ax quicësabi oquin 'ati 'ainbi ca ënë banaxëshi ësai quia: Usai 'i ca uni chuámarua 'aish xëñibuti ënë menu tsóti 'icën.

⁴ Bëchicëñu unicama, mitsuribi cana cain, min bëchicë camina nishmitima 'ain. Min bana parëquinma min cacësabi oquin 'anun camina canioti 'ain. Usoquin canioquin camina a ñuixunquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquian 'anun 'unánmiti 'ain.

⁵ An uni itsi ñu mëëxuncë unicama, mitsun camina upí oquin sinánquin an mi ñu mëëmicé unia cuëntanun paránquinma an cacësabi oquin 'ati 'ain, Cristoribimi 'axuncësa 'itánun.

⁶ An mi iscëxuinshi camina axa cuëntanun quixun uni ñu mëëxuntima 'ain. Usoquin 'axunquinma camina an iscëxunmabi Cristonën uni 'ixun chiquishquinma cuëñquin upí oquin uni ñu mëëxunti 'ain, Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin. ⁷ —Ënë ñu cana unishi 'axunima, Nucën 'Ibu Jesucristoribi cana 'axuni —quixun upí oquin sinánquin camina an mi ñu mëëmicé uni ñu mëëxunti 'ain. ⁸ Camina 'unanin, an upí oquin ñu 'acë uni a ca Nucën 'Ibu Jesucristonën, uisa ñu upí cara 'axa, usaribi oquin cupióti 'icën, an uni ñu mëëxuncë uni 'imainun an uni ñu mëëmicé uniribi.

⁹ An uni itsi ñu mëëmicé unicama, mitsun camina an mi upí oquin ñu 'axuncësaribi oquin uni upí sinánñu 'ixun ami nishquin ñu caquinma ñu mëëmiti 'ain. Camina 'unanin, Nucën 'Ibu Jesucristo aín nëtënu 'icë, ax ca mitsun 'Ibu 'ianan ami ñu mëëmicé unicaman 'Iburibi 'icën. An ca aín unicama bëtsibë sënëñ isia.

Ñunshin 'atimanëan ñu 'atima 'anun sinánmicëxbia uni Cristomi catamëti bana

¹⁰ Ën xucéantu, ënë banaribi cana mitsu ñuixunin. Ax mibé 'ixun mi sinánmicësabi oquin 'ai camina Nucën 'Ibu Jesucristomi aséxabi catamëti 'ain. Usaimi 'ia ca aín cushinbi mitsu cushioti 'icën. ¹¹ Ñunshin 'atimanëan paránquin mitsu ñu 'atima 'amitisa tancëxbi camina an mitsu 'ibuati rabanan uisoquinra cara an mitsu cushioti 'icë, usaquin Nucën Papa Diosan cushiocé 'inux upí oquin sinani ami catamëti 'ain. ¹² Nux cananuna suntárunëxa 'acanancësaribiti 'in. Usai 'ibi cananuna unibé 'acananain. Nun nuito mëdish cananuna 'acanáncësa 'ain, ñunshin 'atimanëan nu 'ibuati rabanan. Aín 'apubé cushiquin ca ñunshin 'atimacaman nu ñu 'atima 'anun nu 'amitisa tania. Atun an ënë menuxun ñu atima 'acë unicama 'ibuacé 'ixun ca nuribi ñu 'atima 'amitisa tania. ¹³ Ñu 'atima 'anun an sinánmicëxunbi 'aquinma ñunshin 'atima abáminux cushi 'iti cupí camina manutima, uisoquinra cara an mitsu cushioti 'icë usaquin Nucën Papa Diosan cushiocé 'inux upí oquin sinani ami catamëti 'ain. Usai cushicé 'ixúmi abámicëxuan ñunshin 'atimanëan mitsu tantëcëncëxbi usabi Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish camina uisabi 'itima 'ain. ¹⁴ Ñunshin 'atima nun nuito mëúnu abë 'acanancë an tanquinbi uisabi otima cupí camina Nucën Papa Diosmi

catamécë 'aish Romanu 'icë suntárunëan amia catamëti aín manë chupa pañucësa 'iti 'ain. Aín manë chupa pañuquin ca anúan tsitëcërëquiti anun tsitëcërëquianan, aín shican bëpánti manë chupánribi shimápucüanan, aín taxacaribi tañuanan, aín manë mañuti mañuanan, aín manë pará tuíanan aín manë xëtocëribi tuínia. Suntáru aín manë chupami catamécë 'ainbi camina mitsúxribi mitsun nuitu mëu upiti 'acananux manë chupa ami catamëti pañucësa 'iti 'ain. Uni paráncëma 'ianan cëmëima aséribi banan banacë 'aish camina suntáru aín manë chupa pañuax upiti tsitëcërëquicësa 'iti 'ain. Nü 'atima 'ati ëncë 'ixun upí ñuishi 'ati sináncë 'aish camina suntáru aín shican bëpánti manë chupan shimapucucësa 'iti 'ain. ¹⁵—Cristo cupí nun 'ucha tërëncë 'aish cananuna Nucën Papa Diosbë upí 'ai —quixun uni ñuixunux mëníocacë 'aish camina suntárunëan aín taxaca tañucësa 'iti 'ain. ¹⁶Ñunshin 'atimanëan uisashi oquin cara tanquinbi mitsu uisabi otima cupí camina Jesucristomi sinani, an ca 'ë bërúanquin 'ë 'aquinia quixun 'unani, ami catamëti 'ain. Usa 'aish camina suntárunëan 'acánanquin anua pia atsínti rabanán, aín manë pará ami catamëti tuíncesaribi 'iti 'ain. ¹⁷Mitsun camina aséribi 'unánti 'ain, Jesucristo cupí mitsun 'uchacama tërëncë 'aish camina Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish ainan 'ai quixun. Usaquin 'unani camina suntáru manë mañutinën mapucësa 'iti 'ain. Aín Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicëxun Nucën Papa Diosan bana cuënéo upí oquin 'unani camina ñunshin 'atimami racuëtima 'ain. A banami catamëti camina suntárunëan aín manë xëtocë ami catamëquin tuíncësa 'iti 'ain. ¹⁸Usai 'iquin camina aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin añu caramina 'ai a ñu 'ai Nucën Papa Diosbë bananan an mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. Usai abë bananux camina atsanima ami manúaxma 'ianan axa Jesucristomi catamécë unicamaribi Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ¹⁹Ñucáxuanan camina aín bana unicama racuëquinma ñuixunuan uisoquin carana ñuixunti 'ai quixun 'ë sinánminun Nucën Papa Dios 'ë ñucáxunti 'ain, Cristo ñui quicë bana a bëráma unin upí oquin 'unánma 'icëbi bërí unin 'unánun. ²⁰Cristo ñuiquin bana ñuixunuan Nucën Papa Diosan 'imicë 'aish cana a ñuiquin uni bana ñuixuncë cupí sipuacë 'ain. Sipuacë 'ixunbi an 'ë cacësabi oquin racuëquinma a bana upí oquin ñuixunun camina 'ë Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain.

Bërúanx 'inúan Pablonën Efesonu 'icë unicama ca

²¹Mitsúnmi uisai carana 'ëx 'i quixun 'unánun ca Tíquiconën minu cuanxun mitsu ñuixunti 'icën. Axribi ainan 'aish nun nuibacë xucën 'ixun ca Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin upí oquin uni bana ñuixunun 'ë 'aquianxa. ²²An uisai caranuna 'i quixun nu ñuia cuatími masá nuitutíma cuëenun quixun cana a mitsunu cuanun xutin.

²³Nucën Papa Diosbëtan Nucën 'Ibu Jesucristonën 'imicëxmi mitsux 'ëx 'icësaribiti ami catamécë 'aish ami sinánan bëtsibë bëtsibë nuibanani chuámarua 'aish upitax bucuti cana cuëënin. ²⁴Mitsúxmi a manutëcëntimoi Nucën 'Ibu Jesucristomi catamécë 'icëa, Nucën Papa Diosan nuibaquin mitsu 'aquinti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN FILIPOSNU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMI QUIRICA

PalonĒan sipunuxunbi Filiposnuaxa Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. Jesucristonĕn casabi oquin aín bana uni ñuixuncĕ cananuna nux 'ain. Micamaxmi Filipos ĕmanu 'aish Jesucristomi sinania cana mitsun cushicama 'imainun an axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama 'aquincĕ unicamaribi ĕnĕ quirica buánmin. ² Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibacĕxmi mitsux chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios ñucáxuan

³ Mitsux camina upiti Jesucristomi catamĕcĕ 'ai quixun sinánquin cana —asábi ca — quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. ⁴ Abĕ banaquin cana upi oquin sinani cuĕĕnquin mitsu ñucáxunin. ⁵ Ēn mitsubĕ timĕxun bana ñuixuntabacĕxun camina 'ĕn 'acĕsaribi oquin, Jesucristomi catamĕquin uni raírribi amia catamĕnun 'aquinin. Usa 'ain cana —asábi ca — quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. ⁶ Cana 'unanin, an mitsu Jesucristomi catamĕnun sinánmicĕ 'ixun ca axa utĕcĕnti nĕtĕ 'itámainun Nucĕn Papa Diosan Jesucristosaribi 'aish upi 'inun mitsu 'imia. ⁷ Sipuacĕ 'icĕa, 'apun ñucácxun cana 'ĕn, Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosan 'iti bana ax ca asĕrabi 'icĕ quixun can. Usaquin 'ĕn 'amainun camina mitsúnribi nuibaquin Nucĕn Papa Dios 'ĕa 'aquinun quixun ñucan. Usa 'ain ca 'ĕa 'aquincĕsaribi oquin Nucĕn Papa Diosan mitsuribi tĕmĕraibi nuibaquin 'aquinia. Usaími mitsux 'icĕbĕtan cana nuibaquin mitsu sinánquin Nucĕn Papa Dios —asábi ca —caquin mitsu ñuixunin. ⁸ Nucĕn Papa Diosan ca 'unania, Jesucristonĕan unicama nuibacĕsaribi oquin cana 'ĕn mitsu nuibaquin 'aisamaira sinani quixun. ⁹ Usa 'ain cana mitsu nuibaquin Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin, mitsúnmi 'acĕsamaira oquinmi upi sinánñu 'ixun ax cuĕĕncĕsabi oquin 'ati 'unánquin uni nuibanun. ¹⁰ An 'unánmicĕxunmi ñu 'atima 'aquinma ñu upishi 'ati 'unánun cana Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin. Usai 'iquinmi ax cuĕĕncĕsa oquinshi 'acĕ 'icĕ ca Cristonĕn utĕcĕnquin mitsu 'uchoquinma upishi isti 'icĕn. ¹¹ Jesucristonĕn 'aquincĕxunmi mitsun ñu upishi 'aia isquin ca unin —Nucĕn Papa Dios ax ca asĕrabi upi 'icĕ —quixun caquin a rabiti 'icĕn.

—Ēishima, Cristo 'ĕbĕ 'ain cana abĕtan ñu 'ai —quíaxa Pablo quia

¹² Ēn xucĕantu, mitsun 'unánun quixun cana ĕsaquin mitsu cain, 'ĕ sipuacancĕ cupi ca 'itsa uni Jesucristomi sinania quixun. ¹³ Apun sutárucama 'imainun camabi unínribi ca 'unania, Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ cupi cana sipuacĕ 'ai quixun. ¹⁴ Ēx usai 'ia 'unáncĕ cupi ca axa Cristomi catamĕcĕ uni ain patsanĕn, atun 'acĕsamaira oquin Jesucristomi catamĕquin, racuĕquinma Nucĕn Papa Diosan bana uni ñuixunia. ¹⁵ Usa 'ain ca raírĕnĕn 'ĕmi nutsiquin, 'ĕn bana 'acĕsamaira oquin isa unin aín bana cuanun quixun, Cristo ñuiquin bana ñuixunia. Ñuixunmainunbi ca raírĕnĕn asĕrabi, an Jesucristomi catamĕnun uni 'aquinti sinánquin upi oquin bana ñuixunia. ¹⁶ Axa 'ĕmi nutsicĕ unicaman ca 'ĕx sipunu 'ain, Jesucristomia sinánun ñuixunquinma aín cuĕĕncĕsa oquinshi uni bana ñuixunia, 'ĕx a cuati bĕĕnun quixun. ¹⁷ Usa 'ainbi ca raírĕnĕn 'ĕ nuibaquin, Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosan 'iti bana ax ca asĕrabi 'icĕ quixun ĕnuxun cati cupi cana 'ĕx ĕnu 'ai quixun 'unánquin, upi oquin a bana ñuixunia. ¹⁸ Atúan uisauquin cara uni bana ñuixuinca tania, usoquin ñuixuncĕxbi ca asábi 'icĕn. Usaquian Jesucristo ñuiquin 'itsa unin bana ñuiaa unin ñuiaa cuati cana cuĕĕnin.

'Ianan cana 'ĕx 'icĕsamairai cuĕĕnti 'ain, ¹⁹ mitsúnmi Nucĕn Papa Dios 'ĕ ñucáxuncĕxuan Jesucristonĕn Bĕru Ñunshin Uptan 'aquincĕx cana chuámarua chiquiti 'ai quixun sinani. ²⁰ Usa 'ain cana 'ĕx Jesucristomishi catamĕtia uni iĕti bana, a ñui rabínquinma, 'ĕn 'acĕsabi oquin ñuitisa tanin. Usoquin 'ai cana nĕtĕ camabi ami catamĕti asaribi 'iisa tanin, ax ca asĕrabi upiira 'icĕ quixun 'unania camabi uni ami catamĕnun. Bamacĕma 'ixun 'ĕn bana ñuixuncĕ cupi 'iananbia, 'ĕx bamacĕbĕbi uni 'ĕn aín bana ñuixuncĕ cupi Jesucristomi sinánti cana cuĕĕnin. ²¹ Ainan 'aish cana ĕnĕ nĕtĕnuax abĕ 'aish cuĕĕinra cuĕĕnin. Usai 'itancĕx bamatancĕx cana ĕnĕ nĕtĕnuax 'icĕsamairai abĕ aín nĕtĕnu 'aish cuĕĕinra cuĕĕnti 'ain. ²² Usa 'ainbi cana 'ĕx bamacĕma pain 'ixun uni Cristo ñuiquin bana ñuixunquin ĕniman. Usoquin 'ĕn ñuixuncĕx ca uni Cristomi sinanati 'icĕn. Usa 'ain cana uisairai 'iti carana cuĕĕni quixun 'unaniman. ²³ Uisaira carana 'iti 'ai quixun sinani cana sináncasmáin. Bamatancĕx ĕnĕ nĕtĕnuax 'icĕsamairai Cristobĕ aín nĕtĕnu chuámarua 'iti sinani cana anu 'iisa tanin. ²⁴ Usa 'ainbi ca mitsúnmi upi oquin Jesucristo 'unánun mitsu 'aquinti cupi 'ĕx ĕnĕ nĕtĕnu pain 'iti asábi 'icĕn. ²⁵ Asĕrabi ca usa 'icĕ quixun sinánquin cana 'unanin, Jesucristomi upiti sinánun

'aquianan ami catamëti cuëënun mitsu 'aquinti cupí cana 'ëora pain ënë menu 'iti 'ai quixun. ²⁶ Usa 'aish cana mitsúxmi Cristo Jesúsni upiti catamëti cuëënun mitsu isi cuantëcënti 'ain.

²⁷ Èsaíshi 'iti camina sinánti 'ain, ainan 'aish camina Cristo quiásabi oi 'iti 'ain. 'Èx mitsu isi cuananbi, cuanquinmabi cana, mitsux camina bëtsibë nuibanani Jesucristomi catamënun 'aquianani quixuan unin ñuia cuaisa tanin. ²⁸ Cuanan cana mitsumi nishquian unin 'atimocëxunbi camina racuëquin a ëníma Jesucristomi catamëti quixuan unin ñuia cuaisa tanin. Mitsúxmi usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun axa mimi nishcë unicaman 'unánti 'icën, ainanma 'aish ca atux nëtétimoi usabi 'inux bamati 'icë quixun. 'Unánan ca mitsux camina ainan 'inux icëcë 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'ai quixun 'unánti 'icën. ²⁹ Nucën Papa Diosan ca Cristomi catamënun mitsu 'imianca. 'Imianan ca ami catamëtia unin mitsumi nishquin 'atimocëxbimi cuëënun mitsu 'imiaxa. ³⁰ Usaribi oquin ca 'ëribi 'imiaxa. Jesucristonan cupía unin 'ë 'atimoia camina isacën. Bërriribi cana tëmërai quixun 'ën mitsu quirica buánmicëxun camina 'unanin. 'Èx 'icësaribiti camina mitsúxribi tëmërain.

2

Bamatancëx baísqüa 'icëa Cristo camabi unin rabiti bana

¹ Mitsux an 'aquincëx Cristomi cushianan an nuibacëx cuëëni, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ianan 'ë nuibacë 'aish, ² camina 'ë cuëëninunx ësai 'iti 'ain, bëtsin sináncësaribi oquin sinani aséribi camáxbi bëtsibë nuibananquin amanua sinánquinma achúshi oquinshi sinani 'iti 'ain. ³ Bëtsi uni 'aquinti sinánquinma camina minánshi 'iti ñu 'atima 'ain. 'Èx cana bëtsi unisama 'ai quixun sinani rabíquinma camina —uni raírinëx ca 'èx 'icësamairai upí 'icë —quixun sinánti 'ain. ⁴ Mitsúxëshi chuámarua 'aish cuëënunxun ñu 'atishi sinánquinma camina uni raíribi chuámarua 'i cuëënun 'aquinti 'ain.

⁵ Jesucristonëan 'ásaribi oquin camina sinánti 'ain. ⁶ Aribi 'aish Nucën Papa Diosbë 'ixunbi ca —anu 'èx asaribi 'aish 'ën Papa Diosbë 'icë ënë nëtë cana ëbiántima 'ai —quixun sinánma 'icën. ⁷ Aín nëtë ëbëtsini utancëx uni 'aish ca aín Papa cuëëncësabi oquin camabi uni 'aquinunx ënë menu 'iacëxa. ⁸ Aín Papa cuëëncësabi oi ca bamatsianxmbi i curúsocënuax bamacëxa, 'uchafüira uni 'icësaribiti. ⁹ Usaía 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan Jesucristo, unicama 'imainun ángelcamabëtan sënënmaira 'imiacëxa. Bëtsi unicasamaira ca a uni Jesús caquin anëcë, a 'icën. ¹⁰ Usa 'ain ca a ñuicë a bana caquin, camabi nëtënu 'icë unicama 'imainun nainu 'icë ángelcama 'imainun anua uni bamacë anu 'icëcamaribi ami racuëquin a rabiti 'icën. ¹¹ Usa 'ain ca camaxunbi —Jesucristo ax ca aséribi camabi menu 'icë uni 'imainun ñucaman 'Ibu 'icë —quixun cati 'icën, Nucën Papa Dios ax ca aséribi Dios 'icë quixun 'unánquin.

Axa Jesucristo catamëcë unicaman, upí 'inun bëtsi unicamaribi 'aquinti bana

¹² 'Èn nuibacë xucëantu, a ñucama 'unani camina 'èx mitsubë 'ain, 'ën Jesucristo ñuiquin mitsu cacë bana quicësabi oi 'ian. Usa 'ain camina 'èx mitsubë 'ain 'icësamaira oi 'èx mitsubëma 'ain, 'ën mitsu cásabi oi 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëëncëma ñu 'atimi racuëti. ¹³ Nucën Papa Diosanbi ca ñu upí 'aimi ax cuëëncësabi oi 'inun mitsu sinánmia. Sinánmianan ca a 'atimi sináncë ñu a 'anun mitsu aín cushi 'inania.

¹⁴ Usa 'ain camina añu ñu caramina 'ai a ñui quianan cuëbicanánquinma nëtëxuinshi 'ati 'ain, ¹⁵ bëtsi unicaman, mitsúxmi ñu 'aisama 'aima Nucën Papa Dios cuëëncësabi oishi 'ia isnun. Usai 'ia ca 'aisama 'aísha ax ami sináncëma unicaman, Nucën Papa Diosan bëchicë 'aíshmi mitsun naitu upí 'icë isti 'icën. Usa 'aish camina mitsux 'ispacaman bëanquibucë 'icëbi pëcacë usaribi 'ain, ¹⁶ —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'ia —quixunmi unicama bana ñuixuncë cupí. Mitsúxmi usa 'ain cana 'ën Cristo ucëbëtan —ñancábi cana tëmëraquinbi Cristo ñuiquin Filiposnu 'icë unicama bana ñuixuanma 'ai —quixun 'unani cuëënquin upí oquin sinánti 'ain. ¹⁷ Mitsun camina tëmëraquinbi Jesucristomi catamëquin ax cuëëncësabi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Mitsúxmi usai 'icëbë cana 'ën mitsu 'aquincë cupí mitsux 'icësaribiti cuëënin. Cristomi sináncë cupí sapi cana bamati 'ai quixun 'unanibi cana masá naitutíma mitsúxmi 'icësaribiti cuëënin. ¹⁸ 'Èx usai cuëëncëbë camina mitsúxribi —Jesucristonan 'iti ca asábi 'icë —quixun sinani cuëënti 'ain.

Timoteo 'imainun Epafrodito 'ia bana

¹⁹ Nucën 'Ibu Jesús cuëëncëbëtan Timoteo mitsu istánun 'itsama nëtë 'icëbëtan xuti cana sinanin. An mitsu isbëtsintancëxun uisa caramina 'icani quixun ñuixuncëxun cuati cana cuëënti 'ain. ²⁰ Timoteonënsi ca 'ën 'acësaribi oquin mitsu sinania. Usaquian an sináncë bëtsi uniribi ca 'aima 'icën. ²¹ 'Ènu 'icë uni raírinën ca aín cuëëncë ñu 'atishi sinánquin a 'anúan Cristo Jesús cuëëncë ñu 'ati sinanima. ²² Acamaxa usa 'ainbi camina Timoteonën ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aia quixun 'unanin. An ca 'ëbëtan Cristo ñuiquin

bana ñuixuanxa. Aín bēchicēñēan aín papa 'aquincēsaribi oquin ca Timoteonēn 'ē 'aquianxa. ²³ Uisaquin cara an 'ēmia uni manāncēxun cuacē 'apun 'ē caia quixun cuatancēxun Timoteo xuti cana sinanin. ²⁴ Sinānan cana Nucēn 'Ibu Jesucristonēan 'aquincēx 'itsama nētē 'icēbē mitsu isi cuanti sinanin.

²⁵ Nun xucēn Epafrodito, ami mitsun 'ēa 'aquinun xucē, a mitsunu cuanun xuti ca asábi 'iti 'icē quixun cana sinan. Suntárunēan tēmēraquinbi aín capitanēn bana tancēsaribi oquin ca Epafroditonēn Jesucristonēn bana quicēsabi oquin racuēquinma 'anan 'ēbētan unicama bana ñuixuanxa. ²⁶ Mitsúnmi a 'insincē cuacē a 'unani ca mitsu isi cuanti sinani bēñētia. ²⁷ 'Insincē 'aish ca asérabi bamatisa 'iáxa. Usa 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan pēxcúmiáxa. 'Ēx a sinani masá nuitutancēx axa bamacēbē 'aisamairai masá nuituti rabanan ca 'ēribi nuibaquin Nucēn Papa Diosan pēxcúmiáxa, 'ēn upí oquin sinánun. ²⁸ Usa 'ainmi a sinani masá nuitutíbi —ñucēma ca —quíax a istēcēni cuēēnti cupí cana bēñēnquinshi mitsunu cuanun xutin, 'ēnribi upí oquin sinánun. ²⁹ Usa 'ain camina cuania, axa Nucēn 'Ibu Jesucristonan cupí cuēēnquin upí oquin bicanti 'ain. Usa unicama camina —upí uni ca ax 'icē —quixun sinánquin aín bana cuati 'ain. ³⁰ 'Ēx 'ura 'icēmi mitsun 'ē 'aquiniamabi ca —sapi cana bamati 'ai —quixun sinanibi Epafroditonēn ēnu uxun 'ē 'aquianxa. Asérabi ca Jesucristo cuēēncēsabi oquin 'acē cupí bamaibi iéaxa.

3

Jesucristomi catamētishia uni upí 'iti bana

¹ 'Ēn xucēantu, ēsaquinribi cana mitsu cain, mitsux Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'aish camina chuámashirua tani cuēēnti 'ain. 'Ēn cacēsabi oquin mitsu catēcēni cana atsaniman, mitsúxmi upí 'iti cupí. ² An ñu 'aisamaishi 'ati sináncē uni 'imainun axa 'atimati banacē unicama 'imainun an —Nucēn Papa Diosan uni 'inux cananuna 'unántioracacē 'iti 'ai —quixun sináncē uni, acaman mitsu cacēsa oi 'itin rabanan camina bērúancati 'ain. ³ Atúxa judíos uni 'icē 'unántiocē 'ainbi cananuna nux asérabi Nucēn Papa Diosan uni 'ain, aín Bēru Ñunshin Upitan 'imicēx. Usa 'ixun cananuna a rabianan Cristo Jesúsmi catamēcē 'ixun cuēēnquin 'unanin, nux 'unántioracacē cupíma Cristo Jesúsmi catamēcē cupíshi cananuna Nucēn Papa Diosan uni 'ai quixun. ⁴ 'Ēx 'unántioracacē cupí cana judíos uni 'aish upí 'ai quixuan atun sináncē 'ainbi cana 'ēx 'iisa tani atúxa 'icēsamairai rabítsian. Uinu 'icē unínbi ca 'ēn 'acēsamaira oquin usai judíos unicama 'iti Moisésñēn cuēñēo bana quicēsabi oquin 'acēma 'icēn. ⁵ 'Ēx mēcēn achúshi 'imainun rabē 'imainun achúshi nētē 'icē ca judíos unín bēchicē 'icē 'ē 'unántiocēxa. Usa 'aish cana Benjamínēn rēbúnqui 'aish 'ēn aintsí 'icēsaribiti hebreo banan banain, 'ēn papa 'ēn tita 'icēsaribiti. Usa 'aish cana 'ēx Moisésñēn cuēñēo bana fariseo unicaman 'unánmicēsabi oi 'iacēn. ⁶ Judíos unicaman cuati Moisésñēn cuēñēo bana axēshi ca asábi 'icē quixun ñunshínquin sinánquin cana —axa Jesucristomi catamēcē unicamax ca 'aisama 'icē —quixun sinánquin atu bētsi bētsi ocēn. Axa quicēsabi oquin 'ati Moisésñēn cuēñēo banacama quicēsabi oquin cana 'ēn 'acēn. Usa 'ain ca a ñuiquian 'ē 'uchoti ñubi 'aíma 'iacēxa. ⁷ —Usa ñucama 'acē cupí cana Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ai —quixun sinan 'ixunbi cana bērí Cristo 'unánquin usai 'ēx 'iá ax ca ñancáishi 'icē quixun 'unán. ⁸ Judíos unicama Nucēn Papa Diosan uni 'icē 'unántiocē 'aish 'iásamaira ca Nucēn 'Ibu Jesucristo amishi catamēti upíra 'icēn. Usa 'ain cana 'ēn 'á ñucama ñu 'atima pucēsa oquin ēni Jesucristonan 'inux amishi catamētín. ⁹ Usa 'aish cana usai judíos unicama 'iti Moisésñēn cuēñēo bana quicēsabi oquin 'acē cupíma axa 'ēbē 'inun Cristomi catamēcē cupíshi Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain. Usa 'icē ca an axa Cristomi catamēcē aín unicama 'acēsaribi oquin Nucēn Papa Diosan 'ē upí isia. ¹⁰ Usa 'ixun cana Jesucristonēn sináncēsaribi oquin sinánan, anun Jesucristo baísquimia aín cushi anúan Nucēn Papa Diosan 'ē cushiocē 'iti cuēēnin. Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi tēmēratancēx ca Jesucristo bamacēxa. Axa tēmērasa usaribiti 'ēxribi ainan cupí tēmērati ca asábi 'icēn. Cristo bamasaribi oquin 'ēn 'uchacama 'atēcēntimoquin ēncē 'iti cana cuēēnin. ¹¹ Usai 'itancēx axa bamaxbi baísquiasaribi oi 'ēx bama 'aishbi asaribi 'inux ax utēcēncēbē baísquiti cana sinanin.

Aín nētēnu abē 'inux Jesucristosaribi 'iti cupí ax cuēēncēsabi oi 'iti bana

¹² Usa 'ainbi cana asérabi asaírama pain 'ain. Asaírama 'ixun cana asérabi an 'acēsaribi oquinra sinaniman. Usa 'ixunbi cana 'unanin, axa quíasabi oi asaribi 'inun ca 'ē iēmíacēxa quixun. Usaquin 'unánquin cana asaribi 'inuxun, ēnquinma aín bana quicēsabi oquin 'ain. ¹³ 'Ēn xucēantu, 'ēx cana —asaribi cana 'ai —quiman. Usaquin sinánquinmabi cana 'ēn 'á ñucama sinántēcēnquinma, asérabi ami catamēti ax cuēēncēsa oishi bērí 'iti sinánan, usai caranuna asaribi 'iti 'ai quixun sinánquin an 'ē sinánmicē ñuishi upí oquin 'ain. ¹⁴ Usoquin 'atancēxun cananuna usaira caranuna aín nētēnu abē 'aish asérabi asaribi 'iti 'ai quixun isti

'ain. Isanan cananuna uisaira oquin cara Cristo Jesúsnan 'icë Nucën Papa Diosan nu 'imiti 'icë quixun isti 'ain.

¹⁵ Usaquin cananuna nun Nucën Papa Diosan bana asérabi 'ati 'unáncë 'ixun sinánti 'ain. Usaquinmi mitsun sinaniama ca Nucën Papa Diosan mitsuribi usaquin sinánun 'unánmiti 'icën. ¹⁶ Usa 'ain cananuna uisai 'inun cara Nucën Papa Diosan nu 'unánmiaxa, usai 'iti 'ain.

¹⁷ 'En xucéantu, mitsun camina 'ëx usai 'ia 'unanin. Usa 'ain camina 'ëx 'icésaribiti 'iti 'ain. 'Ianan camina mitsúxribimi usai 'inun nux 'ia an iscë unicamaxa 'icésaribiti 'iti 'ain. ¹⁸ Usaquin caquin cana bërâma 'itsa oquin cásaribi oquin bëunan mësququin ësaquin mitsu catécënin, 'itsa unin ca 'ën mitsu cacésabi oi 'iquinma axa unin 'ucha cupí i curúsocënu bama, Cristo, a ñui quicé banacama cuaisama tania quixun. ¹⁹ Atúan ñunshínquin aín cuëncésabi oquinshi ñu 'aia isquian unin –ñu 'aisama ca 'aia –quixun ñuicëxbi rabínquinma an 'acésabi oquin 'ai ca rabitia. Jesucristomi sinánquinma ca ënë menu 'icë ñuishi sinania. Usaia 'icë cupí ca ainanma 'aish xëñibua 'ainbi Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. ²⁰ Atúxa usai 'imainunbi cananuna nux Nucën Papa Diosan nètënu abë 'iti 'ain. Usa 'ain cananuna a nètënuaxa Nucën 'Ibu Jesucristo, an nun 'ucha tërëñquin Nucën Papa Diosan 'inun nu iémicë, axa uti cuëñquin cainin. ²¹ Nux bamaí chëquiti 'icëbi ca ax uquin nu axa bamax baísquiasaribi oquin, asaribi 'inun, nu bëtsi oti 'icën. Usonan ca aín cushi anun ax camabi ñun 'ibu 'iti anúnribi nu bëtsi oti 'icën.

4

Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish cuëñti bana

¹ 'En xucéantu, mitsu nuibaquin sinánquin mitsu istisa tani cana cuëñnin. 'En mitsu ñuixuncëxmi Jesucristomi catamëcë cupí cana cuëñinra cuëñin. Mitsux usai 'icëbë cana cupí bitsi cuëncésaribi oi cuëñin. Usa 'ain cana nuibaquin mitsu cain, mitsun 'acésabi oquin camina ënquinma Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëquin an cacésabi oquin 'ati 'ain.

² Evodiaceñun cana Síntiqueribi cain, mitsux cuamianancë 'aishbi camina Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish cuamiananima bëtsin sináncésabi oquin sinani nuibananti 'ain. ³ An 'ëbëtan Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncë a cana ësouquin cain, ënë xanu rabé camina bëtsibë upí 'inun 'aquinti 'ain. Atun ca 'ë 'imainun Clemente, 'imainun anribia 'ën 'acésaribi oquin aín bana ñuixuncë a unicamabëtan, Jesucristomia sinánun unicama 'aquianxa. An usoquin uni 'aquincë unicaman anë ca Nucën Papa Diosbë 'itioquian aín nètënu 'icë quiricanu cuëñëo 'icën.

⁴ Mitsux camina Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ai quixun sinani camina camabi nètënu uisa ñu cara 'icëbëbi chuámarua tani cuëñti 'ain. Usai 'inun caxunbi cana mitsu catécënin, chuámarua ca 'ican. ⁵ Uisa ñu cara 'icëbëbi nishímami upí sinánñi 'icëa camabi unin mitsu isti cana cuëñin. Nucën 'Ibu Jesús anun utécënti nètë ca 'urramatia.

⁶ Usa 'ain camina uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'ain. Bënëquinma camina abë banaquin Nucën Papa Dios a ñucama ñuiquin cati 'ain. An mitsu 'aquinun ñucáquin camina ami catamëquin –asábi ca –quixun rabiquin cati 'ain. ⁷ Usaquinmi cacëxun caquin ca Nucën Papa Diosan mitsu nuibaquin bënëtima chuámarua 'inun mitsu 'imiti 'icën, uisa 'aish cara aín uni usai 'ia quixuan uni raírinën 'unáncëbëtanmabi. Usaquin 'imianan ca Jesucristobë 'icë mitsun sinan 'imainun mitsun nuitu upí 'inun bërúanti 'icën.

Upí ñuishi sinánti bana

⁸ 'En xucéantu, ësaquinshi cana mitsu cain, unían ësa ñu 'aia isquin camina mitsun –ax ca asábi 'icë –quixun sinánti 'ain, cëmëma banacama 'imainun –upí ca –quixun ñuicé ñucama, 'imainun uni itsi paránquinma upí ñu 'acé, 'imainun ñu 'atima 'ati sinánquinma upishi 'iti sináncë, 'imainun bëtsibë upiti nuibananti, acama 'imainun rabiquian unin –upí ca a uni 'icë –quixun mitsu ñuixuncë, acama. 'Imainun camina uisa ñu 'ati cara upí 'icë, uisa ñu 'ati ñu cara –asábi ca –quixun uni quiti 'icë, acama sinánti 'ain.

⁹ 'En mitsu 'unáncicé banacama quicésabi oquin 'anan camina, 'ën 'unánmicëxunmi 'acésabi oquin 'anan 'ën mitsu ñuixuncëxunmi cuacé banacama quicésabi oquinribi 'anan 'ën 'aiami iscésabi oquin 'ati 'ain. Usoquinmi 'acëbë ca Nucën Papa Dios, an aín unicama bënëtima chuámarua 'inun 'imicé, ax mitsubë 'iti 'icën.

Filiposnu 'icë unicaman Pablo curíqui 'inan

¹⁰ Mitsúnmi 'ë nuibaquin curíqui buánmiquin 'aquinti sinántécëncëbë cana Nucën 'Ibu Jesucristo –asábi ca –quixun cai cuëñin. Bërâma ca a curíquimi mitsun 'ë bëmiti 'ainbi an bëti uni 'aíma 'iaxa. ¹¹ Usa 'ain cana uni ucëbëmabi asábi 'ian. Ñuñu 'aish 'icésaribiti cana ñuñuma 'aishbi bënëtiman. ¹² Ñuñuma 'iti 'unánan cana 'aisamaira ñuñu 'itiribi 'unanin. Uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'unánan cana pitiñu 'aish puchácë 'ianan pitiñuma 'aish 'acëñuma 'itiribi 'unan. 'Aisamaira ñuñu 'ianan ñuñuma 'itiribi cana 'unan. ¹³ Usa 'ixun cana uisa

ñu cara 'icëbëtanbi tënëquin Cristo cuëëncësabi oquin 'ati 'ain, usai 'inun an cushiocë 'ixun. ¹⁴Usa 'ainbi ca mitsúnmi 'ëx tēmëraia 'aquinquin 'ë curíqui bëmíçë asábi 'iaxa.

¹⁵Mitsux Filipos ëmanu 'icë uni 'ixun camina 'unanin, anuxun Jesucristo ñuiquin ñuixuntabaquin bana ñuixuntancëx Macedonia menuax cuania, camina mitsúnshi curíqui bëmiquin 'ë 'aquiancën, 'ën mitsu 'aquinçë a sinánquin. Axa bëtsi ëmanuax Jesucristomi sináncë unicaman ca 'ë 'aquianna 'icën. ¹⁶'Ëx Tesalónica ëmanuax cuancëma pan 'icë camina mitsun curíqui tímëtancëxun 'ë buánmiacën. Achúshi oquinshima, camina buánmitancëxun amiribishi 'ë buánmitëcëancën, 'ën cuëëncë ñu anun binun. ¹⁷Mitsúnmi 'ë curíqui 'ináncë ashí sinanima cana 'ëmi 'aquinçë cupími mitsux Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti cuëënin. ¹⁸'Ëmi bëmíçë curíquicama cana bian. Anun 'ën cuëëncë ñu bitiribi ca tēxëaxa. Epafroditonën ca mitsúnmi bëmíçë curíquicama 'ë 'inánxa. Mitsúnmi ainan cupí nuibaquin 'ë usaquin 'inania isi ca Nucën Papa Dios cuëëanxa. ¹⁹A 'ën rabiçë Nucën Papa Dios, an ca ami cuëëncë ñu mitsu 'inánti 'icën. Jesucristonëan mitsu ainan 'inun 'imíçë 'icë ca Nucën Papa Dios ax camabi ñun 'Ibu 'ixun mitsúnmi cuëëncë ñu a 'inánan mitsu 'aquinçë 'icën. ²⁰Axa aséribi Nucën Papa Dios a ca camabi ain unin rabiti 'icën, nētë xëñibua 'ainbi. Usaquin ca aséribi 'ati 'icën.

Bërúanx 'inuan Pablonën Filiposnu 'icë unicama ca

²¹Anu 'icë axa Jesucristonan 'aish Nucën Papa Diosan unicama aribi, camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. 'Ëbëa 'icë axa nubë Jesucristomi sináncë nucën xucëantunribi ca bërúanxmi 'icánun quixun mitsu canun 'ë caxa. ²²Axa Jesucristomi catamëcë ënu 'icë unicamabëtan ca atúxribi Jesucristonan 'ixun Romanu 'icë 'apu Césarnën xubunu 'icëcamanribi bërúanxmi 'icanun mitsu canun 'ë caxa.

²³Nucën 'Ibu Jesucristonëan nuibaquin 'aquinçëxmi mitsun nuitu upí 'iti cana cuëënin. Usai 'iti 'icën. Ashí, Pablo.

PABLONĒAN COLOSASNU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Pablonĕan Colosasnuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx cana Pablo, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin aín bana uni űuixunun Jesucristonĕn caísa 'ain. Usa 'ixun cana axribi Jesucristomi sináncĕ 'aísha nucĕn xucĕnsa 'ain, Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. ² Colosas ĕmanuaxmi Cristomi sinani ami catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ, cana ĕnĕ quirica mitsu buánmin. Nucĕn Papa Diosan mitsu nuibaquin upi oquin sináncĕxmi chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

I. CRISTONĒXA CUSHIIRA 'AISH UPIIRA 'AIN CA ASARIBI AÑU ÑUBI 'AIMA 'ICĒ QUICĒ BANA (1.3-2.23)

Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios űucáxuan

³ Mitsu űucáxuni abĕ banaquin cananuna nun 'acĕsabi oquin, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn Papa, ax Nucĕn Papa Dios 'icĕ, a —asábi ca —quixun cain. ⁴ Usa 'ixun cananuna Jesucristomi asĕrabi catamĕtĕmi Nucĕn Papa Diosan unicamabĕ nuibanania űuicania cuan. ⁵ Nucĕn Papa Diosan mĕnĕosabi oi aín nĕtĕnu abĕ 'iti sinani camina usai 'icanin. Jesucristomi catamĕti aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'aish ca uni ainan 'aish xĕnĕbua 'aínbĕ Nucĕn Papa Diosbĕ 'iti 'icĕ quixuan aín unin mitsu űuixuncĕxun camina a bana cuaquin upi oquin 'unáncan. ⁶ Nucĕn Papa Diosan ca usaquin nu nuibatia quixun unin űuia mĕtsun cuacĕ a banabi ca bĕtsi bĕtsi menu cuanquin 'itsaira unin űuia. Usa 'ain ca unin űuia cuatishimi mĕtsux 'icĕsaribĕti camabi menu 'icĕ uni a bana cuati —asĕrabi ca —quixun sinani Jesucristomi catamĕtia. ⁷ A bana ca nun nuibacĕ Epafrasnĕn, axribi nubĕtan uni bana űuixuncĕ 'ixun nux cuĕĕbĕtanmabi űuixunquin upi oquin mitsu 'unánmiaxa. ⁸ An ca Cristonan 'aish camina mĕtsux bĕtsibĕ bĕtsibĕ nuibanani upitax bucuĕi quixun nu caxa.

⁹ Epafrasnĕan mitsu űuiquin nu cacĕ bana cuaxun cananuna ĕnquinma Nucĕn Papa Dios mitsu űucáxunin. Uisáimi 'iti cara Nucĕn Papa Dios cuĕĕnia, a mitsu 'unánminun űucáxuanan cananuna an aín unicama 'unánmiti űucama mitsu 'unánminun a űucatin. ¹⁰ Mĕtsux usai 'i camina Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'aísha uni 'icĕsai 'iti 'ain. Usa 'aish camina ax cuĕĕncĕsabi oquinshi 'aquin, uisa űu cara upi 'icĕ ashĕ 'anan, asĕrabi mĕtsun nuitu mĕu upi oquin Nucĕn Papa Dios 'unánti 'ain. ¹¹ Anan cananuna ax cushiira 'ixúan, uisa űu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima cuĕĕnquin tanshinun mitsu 'aquinun quixun a mitsu űucáxunin. ¹² Usoquin cananuna uisaira oquin cara aín unicama cuĕĕnmiti 'icĕ quixun 'unánquinmi mĕtsun a —asábi ca —canun, Nucĕn Papa Dios mitsu űucáxunin.

¹³ űu 'atima 'atishi sinánan nux cuĕĕncĕsabi oíshi 'iisa taniabi ca Nucĕn Papa Diosan aín nuibacĕ Bacĕ Bĕchicĕnan 'inun nu 'imiaxa. ¹⁴ Nun 'uchacama cupínu abĕ 'itima 'icĕbi ca aín Bĕchicĕ bamacĕ cupí Nucĕn Papa Diosan nun 'ucha tĕrĕnquin ainan 'inun nu iĕmiacĕxa.

Cristo bama cupía uni Nucĕn Papa Diosbĕ upi 'iti

¹⁵ Uinu 'icĕ unínbĕ Nucĕn Papa Dios istima 'aínbĕ ca unían uisa cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun 'unánun asaribi 'aish aín Bĕchicĕ ĕnĕ menu uacĕxa. Añu űubi unitisama 'ain ca axira pain aín Papabĕ 'iacĕxa. ¹⁶ Nucĕn Papa Diosan uniomĕcĕxun ca aín Bĕchicĕnĕn náinu 'icĕ űucama 'imainun menu 'icĕ űucamaribi 'anan bĕtsi bĕtsi űu unin aín bĕrúnbi iscĕ 'imainun unin iscĕma űucamaribi uniocĕxa. Usonan ca ángelcama 'imainun uisa cushi cara, acamaribi uniocĕxa, ainan 'aish ax cuĕĕncĕsabi oi 'inun. ¹⁷ űucama uniocĕma pan 'aish ca axira pain 'iacĕxa. 'Ixun ca uniotancĕxun, usabia 'inun camabi űu mĕnĕiocĕxa. ¹⁸ Cristo axira ca axa ami catamĕcĕ unicaman cushi 'aish amiira aín unicama catamĕcĕ 'icĕn. Ēsa ca Cristobĕ aín unicama 'icĕn. Mĕcĕnñu, taĕñu, xoñu, nuituñuribi 'aíshbi ca uni achúshi 'icĕn. Usaribĕti cananuna Jesucristonan 'aish 'aisamaira 'aíshbi abĕ achúshĕsa 'ain. Aín unicamaxa usaribĕti 'iti oi axira pain bamatancĕxĕ baísquia 'aish ca an unio űucamabĕ sĕnĕnmaira 'icĕn. ¹⁹ Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi ca Jesucristo ax asaribi cushiira 'ianan upíra sinánñu 'iacĕxa, uni 'aíshbi. ²⁰ Aín nuitu 'aisama 'aísha uni abĕ upi 'itima 'aínbĕ ca Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin Cristonĕn i curúsocĕnu bamaquin ĕnĕ menu 'icĕ űucama 'imainun náinu 'icĕ űucamaribi an iscĕxa upi 'inun mĕnĕiocĕxa.

²¹⁻²² Mĕtsun Nucĕn Papa Diosmi sináncĕma 'ixun űu 'aisamaishi 'acĕ 'aish camina abĕ upíma 'aish ami nĕshcĕsa 'iacĕn. Usai 'iá 'icĕbi ca Cristo uni 'aish bama cupími abĕ upi 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu 'imiaxa. Mĕtsúxmi upíra sinánñu 'ianan 'uchafuma 'aish Nucĕn Papa Diosnashi 'inun ca Cristo bamacĕxa. ²³ Usa 'inuxun camina camabi nĕtĕn Cristomishi catamĕcĕ 'ixun sinánbĕquinquinma ainan 'aíshmi aín nĕtĕnu abĕ 'iti ashĕ

manuquinma sinánti 'ain. Usai 'i ca uni asérabi Nucên Papa Diosnan 'icê quixunmi cuacê bana ca camabi menuxunribi ñuicania. 'Ënribi cana unicama a bana ñuixunin.

Nucên Papa Diosan Pablo axa Jesucristomi catamêcê unicama aín bana ñuixunin 'imia

²⁴ Mitsux ainan 'inun 'êx têmëracê cupí cana cuêëin. Usai 'i cana Cristonêan camabi ainan 'inun têmëra 'ain, 'êxribi camabi menu 'icê unicama a 'unánti cupí têmëraíbi cuêëinra cuêëinra. ²⁵ Aín unicamabêtanmi mitsúnribi upí oquin aín banacama cuanun a bana ñuixunin ca Nucên Papa Diosan 'ê 'imiacêxa. ²⁶ Uínsaran nêtênbi uinu 'icê unínbi a bana 'unánma 'icêbi ca bërí aín unicama, an iscêxa upí 'icê, Nucên Papa Diosan 'unánmia. ²⁷ Uisaira upí cara a bana 'icê quixun ca Nucên Papa Diosan aín unicama 'unánmisa tancêxa. A banax ca judíosma unicamanaribi 'icên. A banax ca êsai quia, Cristo ax ca mitsubê 'icên. Axa mitsubê 'ain camina aín nêtênuribi abê 'iti 'ain.

²⁸ Nun cananuna Cristo ashí ñuiquin aín unicama ñuixunin. Ñuixunquin cananuna aín unicaman upí oquin cuanan, Cristonon 'aish ax cuêëncêsabi oíshi 'inun quixun upí oquin 'êsêquin, aín unicama 'unánmin. ²⁹ Usaía aín unicama 'inun quixun cana Cristonên 'ê cushiocêxun ênquinma aín bana ñuixunin.

2

¹ Ênê ñucama 'unánun cana êsoquin mitsu cain: Mitsúnmi 'acêsaribi oquian Laodiceanu 'icê unicama 'imainun bêtsi bêtsi êmanu 'icê unicamanaribi 'ê iscêma 'ixunbi cana mitsu 'imainun aturibi sinánquin Nucên Papa Dios 'itsaira ñucáxunin. ² Mitsúnmi Cristomi cushicê 'aish bêtsibê bêtsibê nuibanani achúshisaishi 'ianan upí oquin a 'unánçema 'ixunbi bërí Cristo 'unánquin, uisaira oquin cara mitsu 'aquinti 'icê quixun 'unánun, cana mitsu Nucên Papa Dios ñucáxunin. ³ An camabi ñu 'unánçê 'ixun ca ainan cupíshi Cristonên aín unicama 'unánmia.

⁴ Cristonon 'icêa bêtsi unin paránquin mitsu 'atimaquin sinanamiti rabanan cana mitsu êsaquin cain, ⁵ mitsu 'ura 'aíshbi 'ên sináncênênshi mitsubê 'icêsa 'aish cana mitsúxmi uisa ñu cara 'icêbêbi a êníma Cristomí catamêti ami cushicê 'icê cuatí cuêëin.

⁶ Usa 'ain camina ainan 'iisa tania Nucên 'Ibu Jesucristonên mitsu ainan 'imicê cupí axa mitsun 'ibuirá 'ain, upitiira ami catamêti abê 'i ax cuêëncêsabi oíshi 'iti 'ain. ⁷ A upí oquin 'unánan uisa cara ax 'icê quixun 'unani camina aín unían mitsu cacêsabi oi, ami upiti catamécanti 'ain. Usai 'iquin camina camabi nêtên Nucên Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain.

Cristonon 'aísha uni bêtsi 'icê quicê bana

⁸ An uni bêtsi bêtsi bana ñuixunquin paráncê unicaman mitsu, Cristomí catamêcê 'icêbi, ami manúnun quixun paránti rabanan camina bérúancati 'icanin. A unicaman ca Cristo ñuiquinma atúnbi sinánxuan unin ñuicê bana 'imainun ênê nêtênu 'icê ñu sinánti, a banacamaíshi uni 'unánmia.

⁹ Cristonêx ca uni 'icên, 'aíshbi ca uisaira cara Nucên Papa Dios 'icê usaribi 'icên. ¹⁰ Ax cushiira 'ixuan an 'imicêxma ca ángelcama 'imainun ñunshíncamaribi 'imainun uisa ñun cushi cara, acamaxbi ñancáishi 'iti 'icên. Usa 'ain ca Cristobêmi achúshisa 'ain, aín cushi anúmi Nucên Papa Dios cuêëncêsabi oquin 'ati ax mitsubê 'icên. ¹¹ Mitsux usai Cristobê achúshisa 'aish camina Nucên Papa Diosnan cupí 'unántioracêsaribi 'ain. Judíox unicamaxa chamaratsu 'aish 'unántiocê usa 'aíshmabi camina Cristonênbia mitsun sinan upí 'imianan ñu 'aisama 'ati êmicê 'aish, Nucên Papa Diosnan cupí 'unántiocêsa 'ain. ¹² Mitsun, Nucên Papa Diosan ca bamacêbi Cristo baísqumiamicêxa quixun 'unánquin, an ca a cushínbi 'ê iémíti 'icê quixun 'unani camina ax 'íasaribiti nashimicê 'aish Cristobêbi bamacê acêñun maíncê abêbi baísquiasa 'ain. ¹³ Mitsun cuêëncêsa oquínshi ñu 'aími bamacêsa 'ianan judíox unicamaxa 'icêsaribiti 'unántioracêma 'aish ainanma 'icêbi ca Nucên Papa Diosan a cupíshi mitsun 'uchacama têrênxunquin Cristobê baísquicêsa mitsu 'imíaxa. ¹⁴ Usa 'ixun ca Nucên Papa Diosan nun 'uchacama têrênxunquin, nun nu Moisésnê cuênêo bana quicêsabi oquin 'acêma 'icêbi Cristo i curúsocênu bama cupí, nun 'uchacama sinántêcêñunxuma nu têrênxuancêxa. ¹⁵ Usonan ca Cristonên i curúsocênu bamaquin uisa ñunshinax cara uisaira cushiñu 'icê, abi camabi unían 'unánun ñusmoquin cushiñuma 'imiacêxa.

Nucên Papa Dios cuêëncêsabi oi 'iti bana

¹⁶ Atúan 'acêsaribi oquinmi ñu pianan ñu xêaima 'ianan camabi nêtê ca bêtsi nêtêsaribi 'icê quixun sinánan 'uxê isicêbêa atux 'icêsai 'ima 'ianan anun tantiti nêtên atux 'icêsaribiti 'iama oquian unin ñuicêxunbi camina tantima 'ain. ¹⁷ Uisai cara Cristo ucê 'ain 'iti 'icê quixuan unin sinánun ca ênê ñucama 'iacêxa. Usa 'aínbi cananuna Cristo uá 'ain ainan 'ixun, uisa caranuna Cristobê 'iti 'ai quixun 'unanin. ¹⁸ Atúnbi ca —'êx asama 'ixun cana Nucên Papa Diosma ángelcamaíshi rabiti 'ai —quixun sinánquin atúnbi sináncê ñu ñui rabíquin unicana

bana ñiuxunia. Usa 'ain camina Cristonan 'iti ëntin rabanan atúan mitsu ñiuxuncë bana a tantima 'ain. ¹⁹ A unicaman ca ami sináncëma 'ixun Cristonëan ësaquin aín unicama 'imiti a sinanima. An ca aín unicama asaribi upí 'inun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'imia. Aín mëcën, aín xo, aín imi acamañu 'aishbia uni achúshi 'icësaribi oquin ca Cristonën aín unicamaxa 'itsa 'aishbi bëtsin sináncësabi oquin sináncë 'aish achúshisa 'inun 'imia.

²⁰ ¿Mitsux 'uchatëcëñuxma Cristobë bamacësa 'aishbi caramina uisa 'aish bërámami unin ñuicë ënë nëtënu 'icë ñuishi sinánquin rabicësa 'itëcënin? ²¹ Axa usai 'icë unicamax ca ëesai quia:

—Nucën Papa Diosbë upí 'inuxun camina bëtsi bëtsi ñu ramántima 'ain, camina bëtsi bëtsi ñu pitima 'ain, camina bëtsi bëtsi ñu min mëcënan bitima 'ain. ²² Usoquian ñuicëxbi ca a ñucama cëñutia, a banacamax ca unian sinánxun ñuicëshi 'icën. ²³ —Usaquin 'ën ñu 'acë ax ca asërabi 'icë —quixun sinánquin an usashi oquin ñu 'acë uni a isquin ca uni itsin sinánti 'icën, ax isa asërabi sinánñuira 'icë quixun. Usa 'aínbi ca usaquin ñu 'aibi aín nuitu usabi upíma 'ia.

II. AXA JESUCRISTOMI CATAMËCË UNICAMAX CA ËSAI 'ITI 'ICË QUICË BANA (3.1-4.6)

3

¹ Cristonan 'aish camina mitsux axa bamax baíquicësaribi 'ain. Usa 'ain camina ax, asaribi cushiira 'aish aín Papa mëqueu tsócé, ax cuëëncësabi oi 'itishi sinánti 'ain. ² Camina ënë menu 'icë ñuishi sinánquinma Cristo cuëëncësa oishi 'iti sinánti 'ain. ³ Mitsun 'ucha cupía Cristo bama 'ain camina 'uchatëcëntimoi abë bamacësa 'ain. Usa 'aish camina axa baíquicëx abë 'ain, mitsuxribi aín Papabë 'ain, mitsux Cristobë 'aish. ⁴ Cristo, anun nux tsóti, axa upíira 'ianan cushiira 'aish utëcëncëbë camina nëtëtimo abë 'ianan asaribi upishi 'iti 'ain.

Bërâma 'acësa oquin ñu 'aisama 'atëcëntima bana

⁵ Usa 'ain camina bërámami 'acansa oquin Nucën Papa Diosnanma unicaman 'acësa oquin ënë menu 'icë ñuishi 'ati sinántëcëntima 'ain. Unix ca aín xanuma 'aínbi bëtsi xanubë 'itima 'icën. Usaribiti ca xanu aín bënëma 'aínbi bëtsi unibë 'itima 'icën. 'Imainun ca uni xanúxmabi bëtsi unibë 'itima 'icën. 'Imainun camina ñunshinacëquin 'atima ñu 'ati cuëëntima 'ain. Camina ñuñu 'itishi sinántima 'ain. Ñuñu 'itishi cuëëncë unix ca Nucën Papa Dios rabima, a cuëëncë ñuishi rabicësa 'icën. ⁶ Usai 'ia, ax cuëëncësabi oi 'iisama tancë unicama ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin casticanti 'icën. ⁷ Jesucristo 'unáncëma pain 'ixun camina mitsúnribi usa ñucama 'acën. ⁸ Usa 'ain camina bërâma 'á 'ixunbi ënë ñucamaribi ënti 'ain: Bëtsi unibë nishánanti, 'imainun bënëtishi nishti, 'imainun bëtsi unibë 'atimonanti, 'imainun bëtsi unimi 'atimati banati. ⁹ Acama ëanan camina bërâma 'atimaquin sinan 'ixunbi bërí Cristonën sináncësa oquinshí sináncanin. Usa 'aish camina cëmëi paranántima 'ain. ¹⁰ Mitsun bëtsi oquin sinánquin camina Cristonën sináncësa oquin sinánti 'ain. Usai 'iquinmi a upí oquin 'unánun ca an unio 'ixun Nucën Papa Diosan mitsu 'imia. ¹¹ Judíosma unicama 'imainun judíos unicama, 'unántioracacë unicama 'imainun 'unántioracacëma unicama, bëtsi menu 'icë unicama 'imainun raëcëma unicama, an uni ñu mëëxuncë unicama 'imainun an uni ñu mëëxuncëma unicama, a unicamaxbi ca Cristonan 'aish bëtsibë sënëñ 'icën. A unicamaxbi ca Cristo abë 'ain Cristonainshi 'icën.

¹² 'Itsaira nuibaquin ca Nucën Papa Diosan ainan 'aish an iscëx upí 'inun mitsu caísacëxa. Usa 'ixun camina mitsúnribi bëtsi uni nuibaquin upíoti 'ain. Usoquin 'anan camina —'ëx cana bëtsi unisamaira 'aish upí 'ai —quixun sinántima 'ain, masáquin sinani camina bënëtishi unimi nishtima 'ain. ¹³ Mimi nishquian unin 'atimocëxunbi aribi 'atimoima camina usaquian mi 'acë ñucama a manui abë upishi 'iti 'ain. Nucën 'Ibu Cristonëan tërënxunquin mitsun 'uchacama manucësaribi oi camina axa mimi 'uchacë uni aín 'ucha manumi abë upí 'iti 'ain. ¹⁴ Ëesai 'inux camina bëtsibë nuibananti 'ain. Bëtsibë nuibanancë 'aish camina 'itsa 'ixunbi bëtsin sináncësa oquinshí sinánan 'ën mitsu cacësabi oi 'icanti 'ain. ¹⁵ Usa 'aishmi 'itsa 'aishbi achúshisaishi 'aish chuámashirua 'inun ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'imiacëxa. Usa 'inúan an mitsu 'imicëx camina usai 'iti 'ain. Usai 'iquin camina cuëënquin a —asábi ca —quixun cati 'ain.

¹⁶ Bëtsi bana 'acësamaira oquin Cristonëxa a ñui quicë bana sinani camina axa quicësa oishi 'icanti 'ain. 'Ianan camina a bana upí oquin 'unaní 'unánmianani 'ëséanani 'icanti 'ain. 'Ianan camina a rabi Nucën Papa Diosan banan cantanan mitsúnmi 'acë bananribi a rabi cantati 'ain. Camina Nucën Papa Dios min nuitu mëu sinánquin —asábi ca —cai cantati 'ain. ¹⁷ Uisa ñu caramina 'ain, a upí oquin 'anan camina banairibi upiti banaquin mitsux Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun a 'axuncësa oquin 'ati 'ain. 'Anan camina Cristonan 'ixun Nucën Papa Dios —asábi ca —cati 'ain.

Cristonën unix ca bëtsi unibë ësai 'iti 'icë quicë bana

¹⁸ Asérbia ax Nucën 'Ibu Jesucristomi sináncë xanux ca aín bënëan cacëxun cuati 'atimaquin sinanima abë upishi 'iti 'icën. Bënëñu xanucama, mitsux camina usai 'iti 'ain. ¹⁹ 'Imainun camina xanuñu unicama, mitsúnribi mitsun xanu nuibanan, masá sinánquin timatima 'ain. ²⁰ Papañu tuácama, mitsúnribi camina mitsun papabëtan mitsun títan cacëxun a cuëbíquinma aín bana cuaquin an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain. Usañi mitsux 'ia isi ca Nucën 'Ibu Jesucristo cuëña. ²¹ Bëchicëñu unicama, mitsun camina min bëchicëñëan 'atima ñu 'aia isquin a 'axunma 'anun caquinbi 'aisamaira oquin ñu catima 'ain, usaquinmi cacëxuan masá nuituquin —cana upí oquin ñu 'ati 'unanima —quixun sinánti rabanan. ²² An uni ñu mëëxuncë unicama, mitsúnribi camina an mi ñu mëëmicë unían cacësabi oquin 'ati 'ain. 'Aquin camina axa cuëñun an iscëbëtan upí oquin 'anan an iscëxunmabi, 'ën 'Ibu Dios ca ëñë ñu mëëti 'ën upí oquin 'ati cuëña quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. ²³ Uisa ñu caramina 'ain, abí camina 'aisabi tanquin —unishima 'ën 'Ibu Jesucristoribi cana ëñë ñu 'axuni —quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. ²⁴ Usaquin ñu 'aquin camina 'unanin, ax Nucën 'Ibu 'ixun ca Cristonën mitsun a ñu mëëxuncë cupí, cuëñmiquin aín nëtënu abë xëñibua 'aínbi tsónun mitsu bití 'icë quixun. ²⁵ Usa 'aínbi ca an 'aisama ñu 'acë uní, a aín 'ucha cupí uisa cara otí 'icë usoquin Nucën Papa Diosan 'ati 'icën. Usa 'ain ca 'apu uní, 'imainun 'apuma uní, uisa uní cara, acamaxbi 'aisama ñu 'acë 'aish an ñu 'acë usaribi oquin castíancë 'iti 'icën.

4

¹ Mitsux an uni ñu mëëmicë uní 'ixun camina an mi ñu mëëxuncë unibë upí 'ianan upí oquin cupíoti 'ain. Usa 'ixun camina uní ñu mëëmiquin sinánti 'ain, —'ëxribi cana Nucën Papa Dios nañu 'icë an ñu mëëmicë 'ai —quixun.

² Ami manúquinma ábi sinani camina atsánquin ëñíma Nucën Papa Diosbë banati 'ain. —Asábi ca —quixun cai camina abë banati 'ain. ³ Abë banaquin camina nun unían 'unánma bana Cristo ñui quicë ñuixunuan 'aquinun Nucën 'Ibu Dios ñucáti 'ain. A bana uní ñuixuncë cupí cana sipuacë 'ain. ⁴ Atúan cuaisabi oquin, unicama aín bana ñuixunquin 'unánminun camina 'ë Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain, 'ën ax cuëñcësabi oquin 'anun.

⁵ Uisa nëtën caramina axa Cristomi sináncëma unibë 'ain, a nëtë ñancáishi inúmima camina upí oquin sinani abë banati 'ain. ⁶ Unibë banai camina upí oquian sinánun upí sinánñu 'aish upitishi banati 'ain. Usa 'ixun camina mia ñucácëxun caramina uisoquin cati 'ain quixun 'unánti 'ain.

III. BËRÚANX 'INUAN PABLONËN CA (4.7-18)*Bërúanxa 'inuan Pablonën Colosasnu 'icë unicama ca*

⁷ Nun nuibacë xucën Tíquico, an upí oquin 'ë 'aquianan 'ëbëtan Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin uni bana ñuixuncë, an ca mitsu isi cuanxun nun 'acë 'imainun 'ëx usai 'icëcamaribi mitsu ñuixunti 'icën. ⁸ 'Ëx cana usa 'ai quixun caquian mitsu upí oquin sinánminun cana a mitsu isi cuanun xutin. ⁹ 'Imainun cana mitsubëa Colosasnu 'icë uní Onésimo, axribia Jesucristomi catamëcë 'aish nubë nuibanancë, aribi xutin. Usa 'ain ca a uní rabëtan ënuxun nun 'acë 'imainun ënuaxnu 'icëcama mitsu upí oquin ñuixunti 'icën.

¹⁰ Acëñun 'ë sipuacancë Aristarco, 'imainun Bernabënëñ sęcënanë, Marcos, anribi ca bërúanx 'inun mitsu camia. A ñuiquin 'ën cacë 'ixun camina Marcos mitsu isi cuania upí oquin bicanti 'ain. ¹¹ 'Imainun ca Jesús, Justo caquinribi anëcë, anribi mitsu bërúanx 'inun camía. Cristomi catamëcë judíos unicamama, rabë 'imainun achúshi ëñëinshi ca 'ëbëtan Nucën Papa Diosnan 'iti bana ñuixuanxa. Atun ca 'ë upí oquin sinánmiaxa. ¹² Axribia Colosasnu 'icë uní, Epafras, anribi ca bërúanxmi 'inun quixun mitsu camia. An ca Cristo cuëñcësabi oquin 'anan camabi nëtën Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunia, ami sinánti ënquinmami ax cuëñcësabi oquinshi upí oquin 'anun. ¹³ Cana mitsu cain, 'ëñbi cana 'unanin, Epafrasnën ca mitsu 'imainun axa Laodicea 'imainun Hierápolis ëmanuax Jesúsni sináncë unicama 'itsaira sinánquin, camabi nëtën ënquinma Nucën Papa Dios ñucáxunia. ¹⁴ Lucas an uní roncë, axa nubë nuibanancë, abëtan ca Demasnëñribi bërúanxmi 'inun quixun mitsu camía.

¹⁵ Laodiceanuaxa ax Jesúsni catamëcë unicama 'imainun camina Ninfascëñun aín xubunua 'icë axa Jesúsni catamëcëcamaribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁶ Mitsun pain timëxun istancëxun camina ëñë quirica Laodiceanuaxa Jesúsni catamëcëcamaribia isnun atu buánmiti 'ain. 'Imainun camina Laodiceanu 'icë unicaman isnun 'ën buánmicë quirica itsi aribi mitsúnribi bixun isti 'ain. ¹⁷ Arquipo aribi camina Nucën 'Ibu Diosan 'ináncë ñu mëëti a ënquinma upí oquin 'axunun cati 'ain.

¹⁸ 'Ĕx Pablo 'ixun cana 'ën mĕcĕnanbi cuĕnĕoquin bĕrúanxmi 'icánun quixun mitsu cain. Usa 'ain camina 'ĕx cana unin sipuacĕ 'ai quixun manúquinma sináncanti 'ain. Nucĕn Papa Diosan nuibacĕxmi chuámashirua 'aish cuĕĕni upitax bucucanti cana cuĕĕnin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TESALONICANU 'ICĒ UNICAMA A PAIN BUÁNMIÁ QUIRICA

PablonĒan abĕ 'icĕ unicamabĕtan Tesalónicanuaxa ax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕñĕoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana Silvano 'imainun Timoteobĕtan Tesalónica ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'icĕ, mitsu ĕñĕ quirica buánmin. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕan nuibaquin chuámarua 'aishmi buacunun mitsu 'aquinti cananuna cuĕñĕnin.

I. USAI CA AX 'IAXA QUIXUAN PABLONĒN ŅUIA BANA (1.3-3.13)

Tesalónicanu 'icĕ unicaman ca upí oquin Jesucristo űiicĕ bana cuatia quixuan Pablonĕn ca
² Mitsúxmi asĕrabi Nucĕn 'Ibu Jesucristomi cushicĕ 'ain cananuna camabi nĕtĕn abĕ banaanquin –asábi ca –quixun cain. ³ Nucĕn Papa Diosbĕ banaanquin cananuna mitsúnmi amiira pain catamĕquin ax cuĕñĕcĕsabi oquin 'anan, upí oquin unicama nuibaquin 'aquianan, a ĕníma, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn ca ax quicĕsabi oquin nu 'imiti 'icĕ quixun manucĕma cupí –asábi ca –quixun a cain. ⁴ Nun xucĕantu, asĕrabi ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun mitsu caisaxa quixun cananuna 'unanin. ⁵ Jesucristomi catamĕti ca uni Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ quixun bana űiixunquin cananuna nun cuĕbitainshi banaaninma, ain Bĕru űunshin Upitan nu sinánmicĕx Nucĕn Papa Diosmi cushicĕ 'ixun ain bana mitsu űiixuan. Nun űiicĕ banax ca cĕmĕma 'aish asĕrabi 'icĕ quixun 'unáncĕ 'ixun cananuna upí oquin a bana mitsu űiixuan. Mitsúxmi upí 'iti cupí cananuna mitsubĕ 'aish usai 'ia quixun camina 'unáncanin.

⁶ Nux 'icĕsaribiti 'ianan Nucĕn 'Ibu Jesús 'iásaribiti tĕmĕraibi camina mitsux Jesucristo űiicĕ bana cuati ainan 'aish Nucĕn Papa Diosan Bĕru űunshin Upitan 'imicĕx cuĕĕinra cuĕĕan. ⁷ Tĕmĕraibi usari 'i camina mitsux Macedonia menu 'icĕ 'imainun Acaya menu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cuacĕx upíra sinánűu 'ain. Usaími 'ia mitsu cuaquin ca –usai ca Jesucristonan unicama 'iti 'icĕ –quixun sináncania. ⁸ Usaími mitsux 'icĕbĕtan ca Macedonia 'imainun Acayanu 'icĕ unicamainshima, bĕtsi bĕtsi menu 'icĕ unicamanribi Jesucristo űiicĕ bana 'unánan mitsúxmi asĕrabi Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ cuaxa. Nun űiixuncĕxunmabi ca camabi unin, uni raírĕnĕan camabi menuxun mitsu chaniolia cuaquin, mitsux camina asĕrabi Nucĕn Papa Diosmi upiti catamĕti quixun 'unania. ⁹ Usa 'ixun ca nun cacĕxunmabi mitsúnmi nu upí oquin bicĕ a űuia. űuianan ca mitsux ismina unínbia 'acĕ űiishi rabia 'ixunbi a ĕnquin, axĕshia Dios 'aish bamatimoi tsócĕ Nucĕn Papa Dios, ashí rabianan ax quicĕsabi oi 'i quixun űuia. ¹⁰ Acama űuianan ca mitsun camina Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ Jesús bamacĕbia anbi baismiquima, axa naínuax utí caini quixunribi űuia. Ax ca an Nucĕn Papa Diosan, uni ain 'ucha cupí castícancĕbĕtanbi, ainan 'icĕ nu iĕmiti a 'icĕn.

2

Tesalónica ĕmanu 'icĕ unicama Pablonĕn bana űiixuan

¹ Nun xucĕantu, mitsúnbi camina, nun bana űiixuncĕxun asĕrabi cuaxun 'unanin, nux cananuna mitsu isi űancábi cuancĕma 'ai quixun. ² Filipos ĕmanuxun ca nu űui 'atimati banaan bĕtsi bĕtsi oquin unin nu tĕmĕramiaxa quixun camina 'unanin. Usai tĕmĕratancĕxunbi cananuna Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕxun mitsuribi Jesucristomi catamĕti ca uni Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ quixun a bana űiixuan, 'aisamaira unixa numi nishcĕxunbi. ³ Nun cananuna Jesucristo űuiquin bĕtsi oquin uni bana űiixuncĕma 'ain. 'Imainun cananuna 'atimaquin sinanx banaanin uni paráncĕma 'ain. ⁴ Usama ca, Nucĕn Papa Diosanbi ca asĕrabi caranuna ain bana uni űiixunti 'ai quixun upí oquin 'unántancĕxun –atun ca asĕrabi atí 'icĕ –quixun sinánquin ain bana unicama űiixunun nu cacĕxa. Usaquin 'anun cacĕ 'ixun cananuna an –Jesucristomi catamĕti ca uni Nucĕn Papa Diosnan 'inux iĕti 'icĕ –quixun unicama űiixunin. Usaquin 'aquin cananuna Jesucristo űuiquin unicama cuĕĕnmiti sinánquinma, Nucĕn Papa Dios, an camabi unin nuitu 'unáncĕ, axĕshia cuĕĕentanun uni bana űiixunin. ⁵ Mitsúnbi camina 'unanin, uisa 'aishbi cananuna mitsúnmi nux cuĕñĕcĕsa oquin nu űu 'axúnun quixun sinani cĕmĕi banacĕma 'ain. Mitsun curíqui binuxun cananuna mitsu paráncĕma 'ain. Nucĕn Papa Diosanbi ca usai 'ia nu isaxa. ⁶ Uisa nĕtĕnbi cananuna, raírĕ unicamanribia 'amainun camina mitsúnribi nu rabiti 'ai quixun sináncĕma 'ain. Unin ca nun nu asĕrabi Cristonĕn xucĕ 'ixun ain bana űiixuncĕxun upí oquin a bana cuaquin nun

cacēsabi oquínshi 'ati 'icē quixun 'unánxunbi cananuna unían nu rabiti sináncēma 'ain. ⁷Nun cananuna xanúan aín tuá chamara 'icē anun cuēēnquin 'acēsa oquin, 'itsaira nuibaquin mitsu 'aquian. ⁸Usa 'ixun cananuna 'itsaira nuibaquin, Jesucristomi catamēti iēti banaishi űiuxunquinma Nucēn Papa Diosan nu 'unánmicē űucamaribi mitsu 'unánmisaira tan. Usa 'ixun cananuna nuibairaquin mitsu 'itsaira sinanin.

⁹Nucēn xucēantu, mitsun camina 'unanin, nun cananuna pitiűuma 'ianan nun curíquí cēñuti rabanan tēmēraí atsánquinbi űu mēēan. Micama uinu 'icē uníxbia nu űu 'ináncasi bēnēnunma cananuna nētēn 'anan, imēribi nun cuēēncē űu biti cupí usoquin 'an. 'Anan cananuna Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun caquin mitsu bana űuixuan. ¹⁰Mitsun camina 'unanin, Nucēn Papa Diosanribi ca 'unania, nux cananuna mitsúxmi Jesucristomi catamēcē 'ain mitsubē 'ixun uisa űu 'atimabi 'aima upí 'ia quixun. Usai 'ia ca uinu 'icē unínbi nu 'uchocēma 'icēn. ¹¹Usaribi oquin camina 'unanin, unían aín bēchicē 'acēsaribi oquin cananuna mitsu achúshi achúshi upí oquin sinánmiquin 'ēsēa quixun. ¹²Mitsúxmi Nucēn Papa Dios, axa upíra, ax mitsubē 'ain, aín nētē upí aun abē 'iti sinani, an sinánmicēsabi oíshi aín uni 'aish 'inun quixun cananuna mitsu upí oquin 'ēsēquin 'unánmian.

¹³Nun Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin aín bana űuixuncēxun cuaquin camina —a banax ca unínbi sináncēma 'icēn, asérabi Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ca nu űuixuncania —quixun sinan. A banax asérabi ainan 'ain camina mitsux a cuati Nucēn Papa Diosnan 'ain. Mitsux usai 'ia 'unánquin cananuna nētēquinma a —asábi ca —quixun caquin rabin. Mitsúnmí —a banax ca asérabi 'icē —quixun cuatia ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiaxa.

¹⁴Nucēn xucēantu, mitsux camina Judea menuaxa Jesucristomi catamēti Nucēn Papa Diosan unicamax 'icēsaribi 'ain. Acama ca aín aintsi 'ixunbi judíos unicaman bētsi bētsi ocēxa. Usaribi oquin ca mitsuribi mitsun aintsinbi bētsi bētsi oxa. ¹⁵Aín raran bēráma an Nucēn Papa Dios quicē bana uni űuixuncē uni raíri 'ásaribi oquin ca Judeanu 'icē unín Nucēn 'Ibu Jesús 'acēxa. Usa 'ixun ca nuribi nun bana cuaisama tanquin aín ēmanuax cuantánun quixun bētsi bētsi ocēxa. Usa 'aish ca Nucēn Papa Dios cuēēncēsa oquin 'ati sinanima unicamamiribi nishia. ¹⁶Nun judíosma unicama Cristomí sinánun bana űuixuinsa taniabi ca usaquinu bana űuixunnu nu ēncēma 'icēn. Usai 'ia aín 'ucha cēxtutia ca Nucēn Papa Diosan 'aisamaira oquin casticanti 'icēn.

Tesalónicanu 'icē unicama isía Pablo cuainsa tan

¹⁷Ēn xucēantu, mitsubē ēnanantancēxun cananuna isquinmabi mitsu 'itsaira sinanin. Usa 'aish cananuna mitsu isi cuainsaira tanin. ¹⁸Cuanti cananuna sinan. Raírinēxa cuancbēmabi, cana 'exēshi 'itsai mitsu isi cuainsa tan. Usa 'ainbi ca űunshin 'atimanēn 'apun nux cuanti bēaraxa. ¹⁹¿Nucēn 'Ibu Jesucristo ucēbētan aűu isti cananuna cuēēnin? Abē 'icē mitsu isi cananuna cuēēnra cuēēnti 'ain, nun mitsu aín bana űuixuncē cupí camina abē 'ai quixun sinani. ²⁰Nun 'aquincēxmi upiti Jesucristomi catamēcancē cupí cananuna cuēēnquin upí oquin sinanin.

3

¹Mitsu istēcēncēma 'aish cananuna uisa caramina 'ai, caramina asérabi Jesucristomi sinani quixun sinani bēnēan. Bēnēti nuxēshi Atenas ēmanu bērúanan ²⁻³nucēn xucēn Timoteo mitsu istánun quixun xuti cananuna sinan. Anribi ca ami sináncē 'ixun — Jesucristomí catamēti ca uni anan 'iti 'icē —quixun Nucēn Papa Diosan bana nubētan camabi uni űuixuanxa. Usa 'ixun ca cuantancēxun an mitsúxmi Jesucristonan 'aish tēmēraíbi ami manuaxma 'inun upí oquin 'ēsēquin mitsu cushioti 'icēn. Mitsúnbí camina 'unanin, Nucēn Papa Diosan unicamax ca bētsi unían bētsi bētsi ocē 'iti 'icē quixun. ⁴Anan cananuna mitsubē 'ixun, unin ca nu bētsi bētsi oti 'icē quixun mitsu can. Usai cananuna 'ia quixun camina 'unáncanin. ⁵Mitsux usai tēmēraia cuati bēnēquin cana mitsun caramina asérabi Jesucristomí catamēti ēncēma 'ai quixun isnun Timoteo xuan. Mitsu sapí ca űunshin 'atimanēn 'apu, an uni paránquin 'aisama űu 'ati sinánmicē, an Jesús űuicē bana ēnun quixun sinanamiaxa quixun cananuna sinan. Usa 'ixun cananuna nun nu mitsu bana űuixuncē ax ca űancáishi 'iti 'icē quixun sinan.

⁶Usa 'ainbi ca Timoteonēn mitsunuax uxun nu caxa, mitsun camina asérabi Jesucristomí catamēanan bētsibē bētsibē nuibananquin, nun mitsu 'acēsaribi oquin 'itsaira istisa tanquin nu sinani quixun. ⁷Nun xucēantu, usafmi mitsux asérabi Jesucristomí catamētia cuaquin cananuna unin nu bētsi bētsi omainun raíri űu cupíribi tēmēraquinbi masá nuituquinma upí oquinshi sinani cuēēnin. ⁸Usa 'aish cananuna mitsúxmi Nucēn 'Ibu Jesúsmi asérabi sinania cuati mitsu sinani masá nuitutancēxunbi upí oquin sinani cuēēnra cuēēnin. ⁹Mitsu sinani cuēēnquin, Nucēn Papa Dios —asábi ca —caquin rabiquinbi, cananuna uisaira oquin

caranuna rabiqin a cati 'ai quixun 'unaniman. ¹⁰Jesucristomi catamëquin ain cuëencësabi oi 'ianan upí oquinna a 'unánun mitsu 'aquini cuanúan nu 'iminun quixun cananuna nêtën 'anan iméribi abé banaquin Nucën Papa Dios ñucatin.

¹¹Nucën Papa Dios abëtanbia Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu isi cuanti nu 'aquinti cananuna cuëënin. ¹²Mitsúnmi bërâma 'icësamairai upitiira bëtisibë nuibananquin raíri uniribi nuibanuan, Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu 'aquinti cananuna cuëënin, usai 'iquinmi nun mitsu 'acësaribi oquin mitsun camabi uni nuibanun. ¹³Usoquian an 'aquincëxmi aséribi a 'inamécë 'aish ami cushicë 'icëa, Cristo ain unicamabë utëcëncëbëtan, Nucën Papa Diosan añu 'uchañumabi 'icë mitsu isti cananuna cuëënin.

II. 'ATIMA ÑU 'AXUNMA 'ANUN QUIXUAN PABLONËN 'ËSËA BANA (4-5)

4

Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti bana

¹Nucën xucéantu, Nucën 'Ibu Jesús cuëencësabi oquin 'esëquin cananuna ésaquinribi mitsu cain, uisai 'ianan caramina uisaira oquinribi Nucën Papa Dios cuëentanun 'ati 'ai quixunu mitsu 'unánmicësabi oquin 'aquinbi camina mitsun 'acësamaira oquin camabi nêtën 'ati 'ain.

²Nucën 'Ibu Jesusan cacësabi oquin nun mitsu cacë bana camina mitsun 'unanin. ³Nucën Papa Dios ca cuëënia mitsúxmi ainan 'aish ax cuëencësabi oishi 'iti. Ax ca cuëënia mitsun xanuma, xanu itsibë 'itima 'ianan xanúxmabi bëtisi unibë 'itima. ⁴Ax ca cuëënia, mitsúnmi xanu bitancëxun masóquinma abé nuibananquin upí oxun 'iquinti. ⁵Ca cuëënia, mitsúxmi an Nucën Papa Dios 'unáncëma unicamaxa ñunshini ain cuëencësabi oishi xanubë 'icësaribiti 'itima, ⁶'ianan ain xanubë 'i bëtisi unimi 'uchatima. Usaia ax 'icë uni a ca ain 'ucha cupí, Nucën 'Ibu Jesucristonën uisa cara otí 'icë usoquin 'ati 'icën, nun mitsu ñuixuncësabi oquin. ⁷Nucën Papa Diosan ca usaquin ñu 'atima 'anux ainan 'inun nu 'imicëma 'icën. Ama. Ax cuëencësabi oquin 'ai upishi 'inun ca nu ainan 'imíaxa. ⁸Usa 'ain ca, ui unin cara nun mitsu 'unánmicë banacama ënë cuaisama tania an, unin banama, Nucën Papa Dios, an ain Bëru Ñunshin Upí nu 'ináncë, ain bana timaia.

⁹Nucën Papa Diosan 'unánmicëxunmi upí oquin 'unáncë cupí cana, axa Jesucristomi catamécë unicamax ca bëtisibë bëtisibë nuibananti 'icë quixun mitsu cuëënoxuniman. ¹⁰Usai 'iti 'unani camina mitsux Macedonia menu 'icë axa Jesucristomi catamécë unicamabë nuibanantin. Usa 'icëbi cananuna mitsux 'icësamairaimi camabi nêtën upitiira nuibananun quixun mitsu cain. ¹¹Camina upítaxëshi bucuquin uni raíri ubíoquinma mitsun ñu mēētishi mitsúnbi 'ai bucuti 'ain, nun mitsu cacësabi oi. ¹²Usai 'i camina axa Jesucristomi sináncëma unicaman upí uni 'icë 'unáncë 'ianan, ñuñumaribi 'icantima 'ain.

Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënti bana

¹³Nucën xucéantu, bamacë unicamax cara uisai 'iti 'icë quixun 'unáncëma mitsux 'iti cananuna cuëëniman, an ënë ñu 'unáncëma unicamaxa ain ainti bamacëbë 'icësaribitimi mitsux 'aisamaira masá nuitutima cupí. ¹⁴Jesús ax ca bamatancëx baísqüicëxa quixun 'unáncë 'ixun cananuna, a 'imiasaribi oquin ca axa ami catamécë 'aish bama unicama Jesucristo utëcëncëbëtan Nucën Papa Diosan baísqüimiti 'icë quixun 'unanin.

¹⁵Usa 'ain cananuna Nucën 'Ibu Jesusan nu cacësabi oquin mitsu cain, ax ucëbëa ain uni bamacamax baísqüicëma pan 'ain cananuna bamacëmacama nux Nucën 'Ibu Jesucristobë 'itima pan 'ain. ¹⁶Nucën Papa Dios axbi quicëbëtan, ain ángelcaman cushi an munuma banaquin ain manë banañu, anun Nucën Papa Dios rabiiti, a bana obëtisnmainun ca Nucën 'Ibu Jesucristo axbi nañuax unuxun 'aia. Usai 'icëbë ca axa Jesucristomi catamécë 'aish bama unicamax pain baísqüiti 'icën. ¹⁷Usacëbë cananuna Nucën Papa Diosan 'imicëx, bamacëmacama nuxribi atubëbi biranani manámiquiquianx, nêtë cuin mēúcúax, Nucën 'Ibu Jesús bë birananuxun 'ain. Usaquiani cuanx cananuna Nucën 'Ibu Jesucristobë xëñibua 'ainbi éñánantimoi 'inuxun 'ain. ¹⁸Usa 'ain camina ënë bana, abëmi 'icë unicamabë masá nuituaxma 'inun quixun ñuixuni, sinánmiananti 'ain.

5

¹Nucën xucéantu, uisa nêtën 'ianan cara uínsaran Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënti 'icë quixun cananuna mitsu cuëënoxuniman. ²Mitsun camina upí oquin 'unanin, unían sinánmabia an ñu mēcamacë uni imé ucësa usaribi ca anúan Nucën 'Ibu Jesucristo uti nêtë 'iti 'icën. ³Axa Jesucristomi sináncëma unicamaxa: "Chuámashi cananuna bucuin, uisa ñunbi ca nu uisotima 'icë" quicëbëbi ca anúan cëñúcantí nêtë atun sináncë 'aimabi unuxun 'aia. Xanu tuñunën ca anúan ax bacënti nêtë sënécëbëtan paë taníma 'ima. Usaribiti ca axa usai banacë unicama anúan cëñúti nêtëa ucëbë iétima 'icën. ⁴Usa 'ainbi camina mitsux axa

Jesucristomi sináncema unicama 'icésai 'ima. Usa 'aish camina mitsux aín nètē sēnēncēbēa Nucēn 'Ibu Jesucristo ucēbē ratútima 'ain, an mēcamacē unían aín ñu mēcamáquin ratucēxa uni 'icésai camina 'icantima 'ain. ⁵ Nucēn Papa Diosnan 'aish camina mitsux an nētēn upí ñu 'acē unisa 'ain. Cananuna an imē ñu 'atima 'acē unicamasama 'ain. ⁶ Usa 'aish cananuna uni raírarisibi 'uxcēsa 'ítima 'ain. Cananuna manúcēma 'aish upí oquin sináncē uni 'iti 'ain. ⁷ Axa 'uxcē unicamax ca imē 'uxia. Usaribiti ca axa paéncē unicama 'uxanan imē paēnia. ⁸ Usa 'aínbi cananuna nux Nucēn Papa Diosan uni 'aish camabi nētēn upí oquin sináncē 'iti 'ain. Cristonēn ca ax quicēsabi oquin 'ē 'aquinia quixun sinánquin cananuna ami catamēquin uni raíriribi nuibati 'ain, ñunshin 'atimanēan nu ñu 'atima 'anun sinánmitima cupí. Cristomi catamēquin raíriri nuibacē 'aish cananuna suntárunēan 'acánani ami catamēti cupí anun aín shican bēpánti manē chupa pañucēsa 'ain. Usai 'iquin, Jesucristo utēcēncēbē cana asaribi upí 'iti 'ai quixun sináncē 'aish, cananuna axa ami nishcē unían 'ati rabanán suntárunēn aín maxcá manē mañutinēn mapucēsaribi 'ain. ⁹ Nucēn Papa Diosan ca nun 'ucha cupí numi nishquin casticanuxun nu caíscēma 'icēn. An ca Nucēn 'Ibu Jesucristo cupíshí upí 'inun iēminuxun nu caísa. ¹⁰ Jesucristo ax ca nuxnu bamacēma pain 'aish abē 'ianan bamatancēxbi abē tsónun nu cupí bamacēxa. ¹¹ Ēñē ñucama sinani camina ami catamēti Jesucristomi cushicē 'inux upiti bētsibē bētsibē sinánmiananti 'ain, mitsúxmi 'icēsabi oi.

Pablonēan axa Jesucristomi catamēcē unicama 'ēsēa bana

¹² Nucēn xucēantu, cananuna mitsu cain, mitsun chushicama 'imainun an mitsu 'aquincēcama 'imainun an mitsu Nucēn 'Ibu Jesús ñuiquin 'ēsēcē unicama acaman mitsu cacēsabi oquin 'anan camina atun bana cuati 'ain. ¹³ Atúan upí oquin mitsu 'aquincē cupí camina acama nuibaquin, asérabi ca upí uni 'icē quixun sinánquin, atun bana cuati 'ain. Camina bētsibē bētsibē nishánanima upí onani chuámashi bucucanti 'ain.

¹⁴ Nucēn xucēantu, ēñē ñucamaribi 'anun cananuna mitsu cain, an ñu mēētisama tanquin uni itsí ubiocē unicama, a camina sinananun 'ēsēti 'ain. Jesucristonan 'aishbi upiti ami catamēcēma unicama a Jesucristomi upiti catamēn un sinánmianan camina an Jesucristonan 'ixunbi an ñu 'atima 'ati sináncē unicama aribi upí 'inun 'aquinti 'ain. 'Aquianan camina camabi uni ami nishquinma nuibaquin upí 'inun 'aquinti 'ain.

¹⁵ Mitsu uinu 'icēnbi camina bētsi uni mimi nishquian 'atimocēxun ami nishquin aribi cupiquin nishananquintima 'ain. Usai 'ima bētsibē bētsibē 'aquiananquin camina camabi uni 'aquinti 'ain.

¹⁶ Masá nuitútima camina camabi nētēn cuēēni chuámashi 'icanti 'ain. ¹⁷ Usai 'i camina camabi nētēn Nucēn Papa Diosbē banacanti 'ain. ¹⁸ Uisa ñu cara 'icēbētanbi camina mitsun Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain. Jesucristomi catamēcē 'ixunmi mitsun usaquin a cati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia.

¹⁹ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxuan unin upí ñu 'aia camina emitima 'ain. ²⁰ Nucēn Papa Diosan sinánmicēxuan unin ñuixuncēxun camina a bana cuaisama tantima 'ain. ²¹ Unían bana ñuixuncēxun camina, Nucēn Papa Diosan sinánmicēx cara quia quixun pain cuati 'ain. Cuacēxa usa 'icē camina aín bana upí oquin cuati 'ain. ²² Uisa ñucamax cara 'atima 'icē, acama ēnquin camina uisa ñu 'atimaratsubi 'atima 'icanin.

²³ Nucēn Papa Dios, an nu bēnētima chuámarua 'imiti, an mitsu upíshí 'inun 'imianan mitsun sinan, mitsun nuitu 'imainun mitsun namíxbia uisa 'uchañumabi 'inun mitsu 'imiti cana cuēēnin, utēcēnquian Nucēn 'Ibu Jesucristonēn usa 'icē mitsu isti cupí. ²⁴ Nucēn Papa Dios, an ainan 'inun mitsu caíscē, an ca mitsu usoquin 'imiti 'icēn, ax quicēsabi oquin.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonēn bēruánxa 'inun ca

²⁵ Nucēn xucēantu, camina nu sinánquin Nucēn Papa Dios nu ñucáxunti 'ain.

²⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'ixun camina axa Jesucristomi catamēcē unicama bēruánxa 'inun cati 'ain.

²⁷ Nucēn 'Ibu Jesucristonēn uni 'ixun cana an 'ē sinánmicēsabi oquin mitsu cain, ēñē quirica camina axa ami catamēcē unicaman cuanun ñuixunti 'ain.

²⁸ Mitsu Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin 'aquincēxmi mitsux upitax bucuti cana cuēēnin. Ashí, Pablo.

PABLONĒAN TESALONICANU 'ICĒ UNICAMA ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

PablonĒan abĕ 'icĕ unicamabĕtan Tesalónicanuaxa ax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕñĕoxuan

¹Ēx Pablo 'ixun cana Silvano 'imainun Timoteobĕtan, Tesalónica ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'icĕ, mitsu ĕnĕ quirica buánmin. ²Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin chuámarua 'aishmi buacunun mitsu 'aquinti cananuna cuĕĕnin.

I. JESUCRISTO UTĒCĒNTIA PABLONĒN ŅUIA BANA (1.3-2.17)

Cristo utĕcĕncĕbĕtan Nucĕn Papa Diosan, 'uchañu unicama uisa cara oti 'icĕ quixun isti bana

³Nucĕn xucĕantu, mitsu sinánquin cananuna nĕtĕquinma —asábi ca —quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. Mitsux camina bĕráma 'icĕsamairai Jesucristomi catamĕanan bĕtsibĕ bĕtsibĕ nuibananin. Usámi mitsux 'icĕbĕtan nun Nucĕn Papa Dios —asábi ca —caquin rabiti ca asábiira 'icĕn, anbi mitsu upíira oquin sinánmicĕ cupí. ⁴A rabianan cananuna camabi ĕmanuxun axa Jesucristomi catamĕcĕ unicamaxa timĕcĕ mitsu űuiquin ĕsaquin cain, mitsux camina unían ubíonan bĕtsi bĕtsi ocĕx tĕmĕraquinbi tanshianan, uisa űu cara 'icĕbĕtanbi ĕníma Jesucristomi catamĕti quixun. ⁵Ainan cupí usai tĕmĕratancĕxmi mitsux aín nĕtĕnu abĕ 'inuan an mĕñocĕ cupí camina 'unánti 'ain, Nucĕn Papa Dios ax ca asĕrabi aín sinan upí 'icĕ quixun.

⁶An mitsumi nishquin mitsu tĕmĕramicĕ unicama a usaribi oquin Nucĕn Papa Diosan tĕmĕramiti ca asábi 'icĕn. ⁷Usoquin 'anan aín ángelnĕn cushicamabĕtan, tsi rĕquirucĕsa 'ixuan pĕcacĕ nĕbĕtsi, Nucĕn 'Ibu Jesús naínuax ucĕbĕtan, an nucĕñun unían tĕmĕramicĕ 'icĕbi mitsu chuámarua 'aish, a 'asábi 'icĕn. ⁸Aín ángelnĕn cushicamabĕ utancĕxun ca Nucĕn 'Ibu Jesusan ui unicaman cara ami catamĕisama tancĕ 'ixun Nucĕn Papa Dios 'unáncĕma 'icĕ, acama uisa cara oti 'icĕ usoquin 'ati 'icĕn. ⁹Usoquian xĕnibua 'aínbi cĕñútimoquin 'aisamaira oquin castíancĕ unicamax ca Nucĕn Papa Diosan nĕtĕ upí, aín cushían pĕcacĕ, anu Nucĕn 'Ibu Jesús bĕma 'aish, a 'ura 'ianan aín cushin 'aquincĕma 'iti 'icĕn. ¹⁰Usai ca 'iti 'icĕn, a nĕtĕ anúan Nucĕn 'Ibu Jesucristo uti, aín unicaman —upíira ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo 'icĕ —quixun ami sinani cuĕĕnquin a rabinun. Mitsúnribi nun aín bana űuixuncĕxun cuati ami catamĕcĕ 'ixun camina aín unicamabĕtanbi cuĕĕnquin a rabiti 'ain.

¹¹Usai 'iti cupía ainan 'inun caiscĕ 'ixun usai ca aín uni 'iti 'icĕ quixun an sináncĕsabi oi 'inun mitsu 'iminun cananuna Nucĕn Papa Dios mitsu nĕtĕ camabi űucáxunin. űucáxuanan cananuna ax cuĕĕncĕsabi oquinmi mitsun upí űu 'aisa tancĕ acama 'anan ami catamĕtia an mitsu sinánmicĕxunmi upí oquin 'anun aín cushinbi mitsu cushionion quixun a űucatin. ¹²Usaquinmi mitsun 'acĕbĕtan ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo, ax asĕrabi upí 'ianan cushiira 'icĕ 'unánquin unin rabiti 'icĕn. Rabicĕbĕtan ca mitsúxribi Jesucristosa 'icĕ unin isti 'icĕn. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo an mitsu nuibaquin 'imicĕx camina mitsux usa 'iti 'ain.

2

Axa uti cĕmĕi paránanti 'unáinracĕ uni achúshi űuicĕ bana

¹Nucĕn xucĕantu, Nucĕn 'Ibu Jesucristo uti 'imainun nux abĕ biranani timĕti űuiquin cananuna ĕnĕ bana mitsu cain. ²Aín uti nĕtĕ űuiquin ca unin —Nucĕn Papa Diosan 'unánmicĕxun cana 'unanin, anúan Jesucristo uti nĕtĕ ca uaxa —quixun mitsu cati 'icĕn. Camainun ca raírínĕnribi —aín uti nĕtĕ ca asĕrabi sĕnĕnia —quixun bana űuixunquin mitsu cati 'icĕn. Raírínĕnribishi ca —Pablonĕn ca nu, anúan Nucĕn 'Ibu Jesucristo uti nĕtĕ ca sĕnĕnia quixun quirica bĕmiaxa —quixun mitsu cati 'icĕn. Usaquian cacĕxbi camina bĕnĕti ratuti sináncasmatima 'ain. ³Usai quicĕ bana űuia cuaquinbi camina —asĕrabi ca —quixun sinántima 'ain. Jesucristo uti nĕtĕ ucĕma pan 'ain ca 'aisamaira unin Nucĕn Papa Diosan bana cuaisama tanti 'icĕn. Usaía 'icĕbĕ ca aínra unicama paránquin aín bana cuanun quixun 'aisama űu 'amiti uni achúshi, axa aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castíancĕ 'iti, ax uti 'icĕn. ⁴A unin ca camabi uni Nucĕn Papa Dios 'imainun atúan rabiquin, ax ca nun dios 'icĕ quixun cacĕ, a űucama ĕnquin aishi rabinun cati 'icĕn. Canan ca anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubunubi atsiánx —ĕx cana Dios 'ai —quixun sinani tsóti 'icĕn.

⁵¿Mitsubĕ 'ixun 'ĕn usai ca 'iti 'icĕ quixun mitsu ca, a caina sináncaniman? ⁶Mitsun camina 'unanin uisa cupí cara 'aisama uni ax aín uti nĕtĕ sĕnĕncĕma 'aínshi aima quixun. ⁷A unia

ucëma pan 'aínbi ca anúan 'atima unin uni paránquin ñu 'atima 'ati a cushínribi unin bërí nèténbi ñu 'atima 'aia. An aín uti bëaracé axa nètécëbë cuni ca uti 'icën. ⁸ Usoquin èncëx pain aia cëmën tapun 'atima uni a camabi unin isiabi ca Nucën 'Ibu Jesusan axira uquin aín cuëbítan uíncëñênshi 'aquin aín cushían pëcabëtsincë anúnshi cëñuti 'icën. ⁹ Cëmëi paránanti 'unáinra uni ax ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an 'imicëx aín cushibë uti 'icën. Uquin ca cushiira 'ixun unían 'acëma ñu 'itsaira aín cushínbi 'aquin uni paránti 'icën. ¹⁰ Usonan ca Jesucristomi catamëisama tancë cupía xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'itima unicama, a atun 'ucha cupíbi paránuxun uisa ñu cara 'aisama 'icë abi 'ati 'icën. ¹¹ Nucën Papa Diosanbi ca a unían paráncë unicama a —asërabi ca a bana usa 'icë —quixun sinánun usoquin 'imiti 'icën. ¹² An Jesucristo ñuicë bana cuatíbi ainan 'iisama tancë 'ixun atun cuëñcë ñuishi 'aquin 'atima ñu 'acë unicama, axa atun 'ucha cupíbi castíancë 'inun ca usai 'iti 'icën.

Nucën Papa Diosan ainan cupía iënnun cáiscë unicama

¹³ Nucën xucéantu, usa 'aínbia Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin mitsu ainan 'imicë cupí cananuna Nucën Papa Dios —asábi ca —ëñquinma cati 'ain. Mecama unioisama pain 'ixunbi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inux iëti mitsu sinánxuançëxa. Usa 'aish camina aín Bëru Ñunshin Upí an ax cuëñcësa oishi 'inun mitsu sinánmicë, a cupí 'ianan asërabi Jesucristo ñuicë bana sináncë cupí, ainan 'ain. ¹⁴ Nucën Papa Diosan ca nun nu —Jesucristomi catamëti ca uni ainan 'iti 'icë —quixun aín bana ñuixuncëxmi ami catamëti, asaríbi upí 'aish aín nètënu abë 'inun mitsu cáisaxa.

¹⁵ Nucën xucéantu, usa 'ain camina, mitsun Jesucristomi catamëti ëntima 'ain. Ëníma 'ianan camina nun nu mitsu ñuixuncë banacama 'imainun nun nu mitsu buánmicë quiricanu 'icë banacamariabi cuaquin manuima a banacama quicësabi oi 'iti 'ain. ¹⁶ Usa 'ain cana Nucën 'Ibu Jesucristo 'imainun Nucën Papa Dios an nuibaquin nux chuámashi tani cuëñun 'imianan xëñibua 'aínbi abë 'inun nu 'imicë, ¹⁷ anbia, mitsu upí oquin sinánmianan Jesucristomi catamëti ëñquinma ax cuëñcësaabi oquin upí banaishi ñuianan ñu upíshi 'anun 'aquinti cuëñnin.

II. PABLONËN 'ËSËA BANA (3)

3

Nucën Papa Dios camina nu ñucáxunti 'ai quixuan Pablonën ca

¹ Nucën xucéantu, ësaquinribishi cananuna mitsu cain, camabi menu 'icë unicaman nun Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuanun camina Nucën Papa Dios nu ñucáxunti 'ain, nun mitsu bana ñuixuncëxun cuaquinmi —a banax ca upíra 'icë —quixun caquin mitsun 'acësaríbi oquian atunribi sinánun. ² 'Imainun camina an 'atíma ñu 'acë 'aisama unicaman nu ubíoxunma 'anun Nucën Papa Dios nu ñucáxunti 'ain. Camabi uníxira ca Jesucristomi catamëcëma 'icën, ³ usa 'aínbi ca Nucën 'Ibu Jesusan aín quicësabi oquin mitsu ami catamëñun cushioquin, ñu 'atima 'axunma 'anun bërúanti 'icën. ⁴ Cananuna 'unanin, Nucën 'Ibu Jesucristonën 'aquincëxun camina mitsúnmi nun cacëxun bërí 'acësabi oquin ëñquinma 'ati 'ai quixun. ⁵ Nucën 'Ibu Jesucristonëan —Nucën Papa Diosan ca asërabi mitsu nuibatia —quixun upí oquin 'unánan, ax 'icësaríbiti uisa ñu cara 'icëbëbi dëñëquinma tanshiti 'unánun mitsu 'aquinti cananuna cuëñnin.

Axa Jesucristomi catamëcë unicaman ca ñu mëëti 'icë quixun Pablonën ca

⁶ Nucën xucéantu, Nucën 'Ibu Jesucristonën nu sinánmicësabi oquin cananuna mitsu cain, ui unin cara Jesucristomi catamëcë 'ixunbi nun mitsu 'unánmicësabi oi 'iisama tanan ñu mëëtisama tania, abë camina ënananti 'ain. ⁷ Mitsúnbi camina 'unanin, uisai caramina nux 'icësaríbiti 'iti 'ai quixun. Mitsubë 'aish cananuna ñu mëëima 'icëma 'ain. ⁸ Cupíoquinma cananuna unin piti picëma 'ain. Nun mitsun piti 'imainun mitsun curíqui cëñuti rabanan cananuna nètën 'anan iméribi tëmërai atsánquinbi ñu mëëan. ⁹ Mitsúnmi nu cupíoquin mitsun piti 'imainun mitsun curíqui 'ináncëxun nun bití ca asábi 'itsíanxa. Usa 'aínbi cananuna, mitsúnribimí nun 'acësaríbi oquin 'anun, nun cuëñcë ñu binuxun nunbi ñu mëëan. ¹⁰ Mitsubë 'ixun cananuna ësoquin mitsu can, an ñu mëëtisama tancë uní an ca pitíma 'icë quixun. ¹¹ Èsaquian mitsu ñuicania cananuna cuan, micama raírinëx ismina ñu mëëimabi bana ñuibëquinishi nitsi quixun. ¹² Usa unicama cananuna Nucën 'Ibu Jesucristonën nu sinánmicësabi oquin 'ësëquin cain, atun cuëñcë ñu binuxun ca uni itsi ubíoquinma atúnbi ñu mëëti 'icë quixun.

¹³ Nucën xucéantu, camina unicamaxa chuámarua bucunun ñu upí 'ati, a 'aisama tanquin ëntima 'ain. ¹⁴ Uí unin cara nun cuëñcëcë bana ëñë ënxun nux quicësabi oquin 'aisama tania, a unibë camina nitíma 'ain, axa rabántanun. ¹⁵ 'Aishbi camina abë nishanantíma 'ain. Nishananquinma camina nun bana quicësaríbi oquin 'anun 'ësëti 'ain, nun xucënu 'acësaríbi oquin.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

¹⁶ Nucën 'Ibu Jesucristo, an aín unicama bënētima chuámarua 'inun 'imicé, anbia mitsúxribimi uisa ñu cara 'icëbëbi camabi nētë chuámarua 'inun mitsu 'imiti cana cuëënin, axbi mitsubé 'iquin mitsu bërúanti cana cuëënin.

¹⁷ 'Ēx Pablo 'ixun cana 'ën mēcēnanbi cuëñeoquin bërúanxmi 'icanun quixun mitsu cain. Ēñë isquin camina 'unánti 'ain, ëñëx ca Pablonëan cuëñëocé 'icé quixun. Ēsoquinshi cana cuëñëoin. ¹⁸ Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin 'aquincēxmi mitsux upitax bucuti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TIMOTEO A PAIN BUÁN MIA QUIRICA

PablonĒan Timoteo quirica cuēñēoxuan

¹ Ēx cana Pablo, aín bana uní ñuixunuan JesucristonĒn caísa 'ain. Usa 'inun ca NucĒn Papa Dios, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, abĕtan Jesucristo, an nu asaribi 'iminunu nun caíncĕ an mĕñocĕxa. ² Timoteo, 'ĕn cana ĕñĕ quirica mi buánmin. 'Ēx ami sináncĕsaribi oi mix Jesucristomi sináncĕ 'aish camina 'ĕn bĕchicĕsa 'ain. NucĒn Papa Dios 'imainun NucĒn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibaquin min 'uchacama tĕrĕncĕ cupími ainan 'aish chuámarua 'iti cana cuĕĕnin.

Unin cĕmĕquin ñuicĕ bana cuatima bana

³ Ēx Macedonia menu cuantámainunmi Efeso ĕmanu bĕrúnun quixun cana mi can, anuxunmi an NucĒn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'unánmiquinma bĕtsi bana uní ñuixuncĕ unicama usoquin 'axunma 'anun quixun canun. ⁴ Usa 'ain camina a unicama cati 'ain, uní raírínĕan nun rara tsóa 'imainun uisai cara nun rara 'iacĕxa quixun ñuicĕ banacama a cuaxunma 'anun quixun. Usa banacama cuati ca uní ñancábi cuĕbicanania. Usa 'ain ca an a banacama ñuicĕ unicaman Jesucristomi catamĕquin NucĒn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'anun nu 'aquinima.

⁵ NucĒn Papa Dios ca cuĕĕnia aín unicamaxa ĕsai 'inúnu 'unánmiti: aín nuitu upí 'ianan aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'ixun 'atĕcĕnti sináncĕma 'ianan Jesucristomi asĕrabi catamĕcĕ 'ixun unicama nuibati. ⁶ Usaía 'inun 'unánminun ca NucĒn Papa Dios cuĕĕñĕo bana isquinmabi ca bĕtsi bĕtsi uní amanu amanua sinani banaia. Usa 'ixun ca NucĒn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oía 'inun aín unicama 'aquinima. ⁷ NucĒn Papa Diosan bana unicama 'unánmisa tanquin ñuixunquinbi ca a bana —uisai cara quia —quixun cuatima. 'Imainun ca a ñuixuncĕ banacama —asĕrabi ca usa 'icĕ —quixun ñuixunquinbi uisai quicĕ cara quixun a bana anbi cuatima.

⁸ Camabi unia upí 'iti oquin ca NucĒn Papa Diosan aín bana uní 'ináncĕxa. Usa 'ain ca a bana quicĕsabi oi 'iquin unin 'unánti 'icĕn, a banax ca upíra upí 'icĕ quixun. ⁹ Cananuna 'unanin, aín nuitu upí 'ixun ca unin usai ca uní 'itima 'icĕ quixun cuĕĕñĕo bana isquinmabi ñu 'aisama 'aima. 'Aínbi ca an ĕsa ñu 'acĕ unicaman —usaquin 'ati ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánti cuĕĕñĕo ca a bana 'icĕn: an NucĒn Papa Diosan bana cuĕĕncĕma, 'imainun an aín bana tancĕma, 'atima 'aish 'aisama sinánñu, 'uchañuira, an NucĒn Papa Diosmi racuĕquinma aín bana quicĕsabi oquin 'acĕma, 'imainun an aín papa 'acĕ, an aín tita 'acĕ, an uní itsi 'acĕ, acama 'imainun, ¹⁰ aín xanuma 'aínbi xanubĕ 'icĕ unicama, aín bĕñĕma 'aínbi unibĕ 'icĕ xanucama, xanúxmabi unibĕ 'icĕ unicama, an ñu mĕcamacĕ unicama, cĕmĕcĕ unicama, axa anun NucĒn Papa Diosbĕ upí 'iti bana, ĕñĕxa quicĕ ñucama cuĕĕncĕma unicama. Ēsa ñu 'acĕ unicaman —usai 'iti ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánun ca NucĒn Papa Diosan uní aín bana 'ináncĕxa. ¹¹ Axa usa ñu 'ati ca 'aisama 'icĕ quicĕ bana, usaribiti ca Jesucristo ñui quicĕ bana, a uní ñuixunuan NucĒn Papa Diosan 'ĕ caiscĕ, ax quia.

Nuibaquian ainan 'imicĕxun unin NucĒn Papa Dios —asábi ca —cati bana

¹² NucĒn 'Ibu JesucristonĒn ca 'ĕn an cacĕsabi oquin 'ati 'unánxun, aín bana ñuixunun caxun, usoquin 'anun 'ĕ cushioxa. Usa 'ain cana a ñucama sinánquin —asábi ca —quixun a cain. ¹³ Jesús ñui 'atimati bananan 'atimaquin sinánquin aín unicama tĕmĕramianan 'atimaquin ñuia 'icĕbi ca 'ĕ aín uní 'imiácĕxa. 'Ēx Jesucristomi catamĕcĕma pan 'ianan ax ca NucĒn Papa Diosan Bĕchicĕ 'icĕ quixun 'unáncĕma 'ixun usoquin 'a 'icĕ ca NucĒn Papa Diosan nuibaquin 'ĕn 'uchacama 'ĕ tĕrĕnxuancĕxa. ¹⁴ Tĕrĕnxuanan ca Cristo Jesúsnan 'aish abĕ achúshi sinánñushi 'ixun, unicama upí oquin nuibanan upiti ami sinánun 'imiquin NucĒn 'Ibu Diosan 'ĕ cushioxa.

¹⁵ Ēñĕ banax ca asĕrabi 'icĕn. Usa 'ain ca camabi unin —asĕrabi ca —quixun 'unánti 'icĕn: Camabi uní aín ñu 'aisama 'acĕ cupía tĕmĕrati 'icĕbi NucĒn Papa Diosnan 'inun iĕminux ca Cristo Jesús ĕñĕ menu uacĕxa. Uní itsi 'icĕsamairai 'uchacĕ 'icĕbi ca ainan 'inun 'ĕ iĕmiácĕxa. ¹⁶ Ēx 'uchañuira 'icĕbia JesucristonĒn 'ĕmi nishquinma ainan 'ĕ 'imicĕ cupí ca axa ami catamĕti xĕnibua 'aínbi NucĒn Papa Diosbĕ 'iti unicaman 'unánti 'icĕn, usaribi oquin ca JesucristonĒn aribi NucĒn Papa Diosnan 'inun 'imiti 'icĕ quixun. Atúan usaquin 'unánun ca NucĒn Papa Diosan nuibaquin 'ĕ ainan 'imiácĕxa. ¹⁷ Usa 'ain cananuna NucĒn Papa Dios, axa usabi 'Apuira 'ía 'aish cĕñútimoí usabi 'iti, a unin aín bĕrúnbi iscĕma, 'ianan an camabi ñu 'unáncĕ, axĕshia Dios, a xĕnibua 'aínbi rabiti 'ain. Usai ca 'iti 'icĕn.

¹⁸ Timoteo, 'ĕn bĕchicĕsa 'icĕ, cana mi cain, NucĒn Papa Diosan sinánmicĕx ca aín unicama mi ñui quiacĕxa, —Timoteonĕx upí 'ixun ca NucĒn Papa Diosan bana unicama ñuixuntí 'icĕn.

Mi ñuia usai quicé unicaman bana sinánquin camina ami cataméquin, Jesucristo cuéñcema ñu 'aquinma 'aisama ñu 'ati sinánquinbi tēñequin upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁹ Usa 'ainbi ca —esa ñu 'ati ca 'aisama 'icé —quixun 'unánquinbi usaquin 'acé 'aish uni raíri Jesucristobé upiti nitsima. ²⁰ Usai ca Himeneo 'imainun Alejandro 'iata. A uni rabé cana Nucén Papa Dios ñui 'atimati banatēcēnunma ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēan tēmēraminun ēan.

2

Camabi uni Nucén Papa Dios ñucáxunti bana

¹ Ēñē ñucama pain ñuiquin cana mi cain: Timoteo, min camina axa Jesucristomi catamécē unicaman, uni raíri upiti buacunun 'imianan ain cuéñcē ñuribi bianan ami catamēanuan sinánminun, Nucén Papa Dios ñucáxunun 'ē caxunti 'ain. Canan camina atúan Nucén Papa Dios —asábi ca —quixun canun cati 'ain. ² Usonan ca camabi nētēnu 'icé 'apucama 'imainun 'apun anécē unicomaribi Nucén Papa Dios ñucáxunti 'icēn, nuxnu upí sinánñu 'ianan ublonananima chuámashirua 'aish ax cuéñcēsabi oi 'i buacunun. ³ Usoquin Nucén Papa Dios camabi uni ñucáxunti ca asábi 'icēn. Nucén Papa Dios, an nu ainan 'inun iémicé, ax ca usoquian ain unicaman 'ati cuéñnia. ⁴ Ax ca camabi unían ainan 'inux iéquin ax cuéñcēsabi oi 'iti 'unánti cuéñnia. ⁵ Nucén Papa Dios ax ca achúshishi 'icēn. An abéa camabi uni upí 'inun 'imiti axribi ca achúshishi 'icēn, a uni ca Jesucristo ax 'icēn. ⁶ Camabi uníxa ain 'ucha tērencé 'aish Nucén Papa Diosnan 'inun ca 'itsianxmabi bamacéxa. Usai ca 'iacéxa quixun ca ain unicaman Nucén Papa Diosnan mēñosabi oquin unícamá ñuixunia. ⁷ Usa 'ain cana an 'imicé 'ixun judíos unicomamishima judíosma unicomaribi Jesucristomi catamētía Nucén Papa Dios cuéñcēsabi oi 'inun 'unánmin. Usaquin uni 'unánminun ca Nucén Papa Diosnan 'ē caísacéxa quixun ñuixunquin cana Cristonan 'ixun cēmēquin paránquinma mi can.

⁸ Ēsa cana 'ēx cuéñnin, uinu cara axa Jesucristomi catamécē unícamá timétia anuax ca nucé bēñē unix upí oquin sinani, unimi nishi abé cuébicananima, ain mēcēn manámi oi Nucén Papa Diosbé banati 'icēn. ⁹ Usaribiti ca axa Jesucristomi catamécē xanucamaxribi ax tanxēshi mēñocati 'icēn, 'aisamaira cupicé ñu, chupa, curi, 'imainun perla, acama ca pañutima 'icēn. Ain buribi ca unin isnun quixun 'aisamaira oquin mēñotima 'icēn. ¹⁰ Usai 'iquinma ca uisoquin cara axa Nucén Papa Diosmi catamēti ami cushicé xanun ñu 'ati 'icé, usoquinshi ain nuitu upí 'ixun 'anan nuibaquin 'aquinsa 'icé raíri 'aquinti 'icēn. ¹¹ Axa Jesucristomi catamécē unícamá timécé 'ain ca xanuxun banaquinma nucé bēñē unían Nucén Papa Diosnan bana ñuixunia cuaquin, a banaxa quicēsabi oquin 'ati sinánti 'icēn. ¹² Cana mi cain, axa Jesucristomi catamécē unícamá timécēbētan ca xanuxun bana ñuixuntima 'icēn, nucé bēñē unían ain bana tanquin an cacēsabi oquin 'anun quíax ca quitma 'icēn. Usai 'ianan ca unían Nucén Papa Diosnan bana ñuixuncébē banatima 'icēn. ¹³ Nucén Papa Diosnan ca uni achúshi, Adán, a pain uniotancēxun xanu achúshi, Eva, aribi uniocéxa. ¹⁴ Uniocébi ca ñunshin 'atimanēn 'apúan sinánmicēxun runun Adánma, Eva paránquin ñu 'atima 'amiacéxa. Usocēx ca 'uchacéxa. ¹⁵ Usa 'ainbi ca uinu 'icé xanun cara tuáñu 'ianan Jesucristomi catamécé 'ixun, bētsibé nuibananquin upí sinánñu 'ixun 'atima ñu sinánquinma, tuáñu xanáan 'ati ñucama upí oquin 'aia, a xanux Nucén Papa Diosnan upí oquin 'aquincé 'iti 'icēn.

3

Axa Jesucristomi catamécē unin cushicamaxa usai 'iti bana

¹ Ēñē bana ca aséribi 'icēn: Axa Jesucristomi catamécē unícamá cushi 'iisa tancé uni an ca 'unánti 'icēn, ēñē ñu mēēti ca upíira 'icēn. —Usa 'ain cana upíira oquin 'ati 'ai —quixun sinánti 'icēn. ² Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamécē unícamá cushi ax ésa uni 'iti 'icēn: Ca 'iti 'icēn, —'aisama ca —quixun unin ñuicéma, xanu achúshiñuishi, upí sinánñu, cuaiibé banacéma, upí oquin sináncé 'ixun ñu 'atima 'acéma. 'Ianan ca a isi aia cuéñquin uni bicé 'ianan Nucén Papa Diosnan bana 'unánmíti 'unáncé 'iti 'icēn. ³ Paéñcéma 'ianan ca unibé mēēananti sinánñuma 'iti 'icēn. Usa 'aish ca bēñētima cuémēninishi unibé bananan curíquiñu 'iisa tani bēñētima 'icēn. ⁴ Ain xubunu 'icé ain aintsicamaxa upí 'inun bérúanti ca 'unánti 'icēn. An upí oquin 'unánmicēxun ain bēhicēñēn ain bana cuacé ca 'iti 'icēn. ⁵ Ain xubunu 'icé ain aintsicamaxa upí 'inun bérúanti 'unáncéma 'ixun ca unin axa Jesucristomi catamécē unícamá upí 'inun bérúantima 'icēn. ⁶ Béríratsu ami catamécé uni ax ca axa Jesucristomi catamécē unícamá cushi 'itima 'icēn. Usa 'ixunbi ca —'ēx cana Nucén Papa Diosaribi 'ai —quixun sináncé cupi ca Nucén Papa Diosnan ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, ain nētēnu chiquiáncéxa. Usaribitía rabiti rabanán camina axa béríratsu ami catamécé uni axa Jesucristomi catamécē unícamá cushi 'imitima 'ain. ⁷ Axa Jesucristomi catamécē unícamá cushi ax ca axa Jesúsni sináncéma unínbía —ax ca upí nuituñu 'icé —quixun

'unáncë 'iti 'icën. Usama 'icë ca unia a ñui 'atimati banamainun ñunshin 'atimanën 'apúnribi ñu 'atima 'amiti 'icën.

An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquincë unicamaxa usai 'iti bana

⁸ Axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushi 'icësaribiti ca an atu 'aquincë unicamáxribi 'iti 'icën. Upí uni ca quixuan unin 'unáncë ca 'iti 'icën. 'Ianan ca cëmëma 'ixun aín quicësabi oquin ñu 'acë 'iti 'icën. Paëncëma 'ianan ca curíqui binuxun uní paráncëma 'iti 'icën. ⁹ Usa 'ixun ca Jesucristomi catamëquin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unáncë ñucama upí oquin 'unani an 'imicësabi oi 'iti 'icën. Usai 'i ca —'ën cana Nucën Papa Dios cuëëncëma ñu 'aíma —quixun 'unáncë 'iti 'icën. ¹⁰ An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquinti uni caísnuxun camina uisa uní cara, uisoquin cara ñu 'aia quixun pain istancëxun caísti 'ain. ¹¹ An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquincë unin xanux ca —upí xanu ca —quixuan camabi unin 'unáncë 'iti 'icën, ca cëmëi bëtisimi manáncëma 'iti 'icën, paëncëma 'ianan ca aín ñu 'ati upí oquin 'acë 'iti 'icën. ¹² An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquincë unix ca achúshi xanuñuishi 'iti 'icën. Aín béchicë 'imainun aín xubunu 'icë aín aintsicama upí 'inun bërúanti ca 'unánti 'icën. ¹³ Usa uní 'ixuan axa Jesucristomi catamëcë unicama upí oquin 'aquinia isquin ca camabi unin —atux ca upí uní 'icë —quixun ñuítí 'icën. Usaquian ñuicëxun ca ami cushicë 'aish racuëquinma Cristo Jesús unicama ñuixunti 'icën.

Uni itsínma axa Jesucristomi catamëcë unicamainshi 'unáncë bana

¹⁴⁻¹⁵ 'Ën cana bënëtishi mi isi cuanti sinanin. Usa 'ixunbi cana 'ëx bënëquiancëbëtanmami, usai ca Jesucristomi catamëcë unicama bucuti 'icë quixun 'unánun, quiríca pan mi buánmin. Axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócé, aín uní 'icën. Aín unicama cupíshi ca camabi unin uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánan uisax cara uní ainan 'iti 'icë quixun 'unánti 'icën. Atu cupíshi ca bëtisi unicaman ënë ñucamax ca asérami 'icë quixun manutima 'icën. ¹⁶ Asérabia unin 'unáncëma ñu Nucën Papa Dios aín unicamaishi 'unáncicë 'ain ca nun ñuicë bana ënëx asérami 'icën:

Jesucristo ax ca Diosribi 'aish ënë menuax uní 'iacëxa. Jesucristonën ca aín nuitu upí 'ixun upí ñuishi 'aia quixun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan unicama sínánmiacëxa. 'Imainun ca Jesucristonëx ángelhënríbia iscë 'iacëxa. Usa 'ain ca a ñuiquin aín unicaman camabi menuxun uní 'unánmia. A ñuicë banax ca asérami 'icë quixun sinani ca camabi menuax, uní ami catamëtia. Usa 'aish ca ënë menu 'itancëx aín Papabë 'i aín nëtënu cuancëxa.

4

An Nucën Papa Diosan banamabi bana itsi uní ñuixuncë uní ñuicë bana

¹ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca nu upí oquin 'unánun 'unánmia, Jesucristo utécënti nëtë 'urama 'ain ca ñunshin 'atíma, an uní paráncë, acaman sinananmicëxun, uní raírinën 'atíma ñu 'aquin Jesucristomi catamëti ënti 'icë quixun. ² Usai 'iquin ca axa cëmëcë unin bana cuati 'icën. A cëmëcë unicama an ca cëmëntapun 'aish cëmëquin, usai banati ca 'aisama 'icë quixun 'unaníma. Usa unicamax ca aránpí 'itsisan mepépëcacëxa mocënu ñun naxcacëxunbia paë tancëma unisaribi 'icën. ³ A unicamax ca axa Nucën Papa Diosmi catamëcë unicaman isa xanu bitíma 'icë quíanan bëtisi bëtisi ñuribi pitíma 'icë quíax quíax, an 'ináncëxun aín unicama an aín bana 'unáncë 'ixun a —asábi ca —caquin pítí oquian camabi ñu Nucën Papa Diosan unio 'aímbi. ⁴ Nucën Papa Diosan unio camabi ñux ca upí 'icën. Usa 'ain ca aín unicaman —pitíma ca —quixun tímaquinma Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin pítí 'icën. ⁵ Aín banaxa —asábi ca camabi pítí ñu 'icë —quíax quicé cupí cananuna an nu ñu 'ináncëxun, Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caquin pítí 'ain.

An Jesucristo cuëëncësabi oquin bana ñuixuncë uní ñuicë bana

⁶ 'Ën mi cacë bana ënë axa Jesucristomi catamëcë unicama ñuixuncë 'aish camina an Jesucristo cuëëncësabi oquin bana ñuixuncë 'iti 'ain. 'Ianan camina ami ñuixuncë bana upí oquin 'unánquin a banaxa quicësabi oquin 'ati 'ain. ⁷ Usai 'iquin camina unían aín rara usai 'iá bana ñuicëbëtanbi, usaribi oquin 'aquinma, upíira oquin sínánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'ati 'ain. ⁸ 'Ënëx ca ésa 'icën. Camabi nëtën cuai aín nami bachura 'ianan cushi 'aish ca uní upiti cuai cuëënia. Usai cuëëncësamaira oi ca camabi nëtën upíira oquin sínánquin Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ai, uní ënë menuax upitax bucuti cuëëanan usai 'itancëx Nucën Papa Diosan nëtënuaxribi abë 'aish cuëënti 'icën. ⁹ Usai ca 'iti 'icë quicé banax ca asérami 'icën. Usa ca quixun ca camabi unin upí oquin 'unánti 'icën. ¹⁰ Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócé, an camabi uní ainan 'inun iémisa tanquin Jesucristomia ax catamëcë unicama iëmicë, an ca axa quicësabi oquin ënë menuxun 'imianan aín nëtënuuxnribi aín unicama upitax 'inun 'imítí 'icë quixun cananuna 'unanin. Usa 'ixun

cananuna nun 'acēsaribi oquian camabi unin 'unánun, tēmēranan uni numi 'atimati banacē 'ixunbi unicama Nucēn Papa Diosan bana ñuixunin.

¹¹ Ën mi cacē banacama ãnē camina axa Jesucristomi catamēcē unicama usaquian 'anun quixun caquin 'unánmiti 'ain. ¹² Usoquin 'anan camina mix mēcō unima cupía unin timaquin min bana cuaisama tanti rabanán upí uni 'iti 'ain. Mixmi 'icēsaribitia axa Jesucristomi catamēcē unicamaxribi upí 'inun camina upiti bananan, upitishi 'ianan, unicama nuibanán, uisa ñu cara 'icēbēbi Jesucristomi catamēanan, min xanuma 'ain xanubē 'itima 'ain. ¹³ Ëx mi isi cuanmainun camina axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēnuxun Nucēn Papa Diosan bana, min 'acēsabi oquin camaxunbia cuanun cushin banaquin 'ati 'ain. Atúxa upiti Jesucristomi catamēnun camina bana ñuixunquin upí oquin sinánmiti 'ain. ¹⁴ Axa Jesucristomi catamēcē unicamaxa timēcē 'aian atun cushicaman aín mēcēn minun nanxun, Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun mi cá bana a camina manutima 'ain. Atúan cacēsabi oquinmi 'anun ca Nucēn Papa Diosan mi cushiote 'icēn.

¹⁵ —An ca Jesucristomi catamēcē 'ixun, upí oquin ñu 'aia —quixuan unicaman mi isnun camina upí oquin sinánquin 'en mi cacē banacama quicēsabi oquin ãnquinma 'ati 'ain. ¹⁶ Amanu amanua sinánima camina a bana quicēsabi oi 'ianan a banaxa quicēsabi oquin uni bana ñuixunti 'ain. Usaquin 'aími mix iēcē 'imainun ca an mínmi a bana ñuixuncēxun cuacē unicamaxribi Nucēn Papa Diosan 'inux iēcē 'iti 'icēn.

5

Axa Jesucristomi catamēcē unicamabē usai 'iti bana

¹ Uni apan camina ñu catima 'ain. Ñu caquinma camina min papami 'acēsaribi oquin uni apan upí banaishi ñuixunquin 'ēsēti 'ain. Min xucēnmi 'acēsaribiquin camina bēná unicamaribi nuibaquin 'ēsēti 'ain. ² Min titami 'acēsaribi oquin camina nuibaquin xanu xēnicama 'ēsēti 'ain. 'Anán camina min chirabacēmi 'acēsaribi oquin xanu xuntacucamaribi 'atimaquin sinánquinma upí oquin sinánquin 'ēsēti 'ain.

³ Casunamēcē xanucama camina an ñu 'aquinti 'aíma 'ain, 'aquinti 'ain. ⁴ Usa 'aínbi ca xanu casunamēcēnēx tuáñu 'ianan babañu 'icē aín tuábētan aín baban 'aquinti 'icēn, chamará 'icē ca aín papabētan aín títan tēmēraquinbi nuibaquin tuá canioia, usa cupí. Usa 'ain camina uni 'imainun xanu, aín tita, aín papa 'imainun aín xubunu 'icē aín aintsicamaribi 'aquianan ñu 'axunti 'unánmiti 'ain. Usoquian 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēñia. ⁵ An ñu 'aquinti 'aíma 'ain ca xanu casunamēcēnēx Nucēn Papa Diosmishi catamētia. Usa 'aish nētēnbi, imēbi ãnima abē banaquin ca Nucēn Papa Dios raírí uni ñucáxunia. ⁶ Casunamēcē xanu axa xanu raírí 'aquinti sinánima, aín cuēñicēsarishi 'icē, ax ca bamacésa pain 'aíshbi bamacésa 'icēn. ⁷ Usa 'ain camina 'en mi cacē banacama ãnēxa quicēsabi oía 'inun, axa Jesucristomi catamēcē unicama 'unánmiti 'ain, unían —aín aínsi 'ibu ca upí oquin 'aquinima —quixun ñuuti rabanán. ⁸ Uni 'imainun xanu Jesucristomi catamēcē 'ixunbia, an aín xubunu 'icēcama 'imainun aín aínsi 'ibucamaribi ami sinánquin 'aquincēma, ax ca Jesucristomi catamēcēmasa 'icēn. Usa 'aish ca axa Jesucristomi catamēcēma uníxa 'icēsamaira oi 'atimaira 'icēn.

⁹ An ñu 'aquintia 'aíma 'ain ca xanu casunamēcē, axa Jesucristomi catamēcē unicaman 'aquinti 'icēn. 'Aquincēxun ca atúinshia ñu 'axunun caínquinma, anribi axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti 'icēn. Usaquian 'anun aín anē quiricanu 'acē xanu, ax ca sesenta baritiañuma pan 'itima 'icēn. Casunamēcēma 'aish achúshi bēñēñuishi 'iá ca 'iti 'icēn. ¹⁰ Upí oquian ñu 'aia unin 'unáncē ca 'iti 'icēn. Cara aín tuá upí oquin canioxa, cara uni 'imainun xanu a isi aia upí oquin bíaaxa, cara axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquianxa, cara axa tēmēracē unicama chuámarua 'inun 'aquianxa, 'imainun cara uisa ñu upíríbi 'axa quixun 'unáncē 'aish ca aín anē 'acē 'iti 'icēn.

¹¹ Usa 'ain camina casunamēcē xanu xutani 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama an 'aquinun 'imitima 'ain. Usa xanux ca Jesúsmi manuti amiribishi bēnutisa tanti 'icēn. ¹² Usari 'i ca —'en cana axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti 'ai —quixunbi 'aquiníma 'uchati 'icēn. ¹³ 'Ianan ca usa xanux ñu mēētisama tani chíquishi, bētsi bētsi xubunu atsinbēquiquin bana ñuibēquini niti 'icēn. Nianan ca a ñuitima ñuribi ñuuti 'icēn. ¹⁴ Usaía 'itima cupí cana cuēñin, xutani 'aísha ax casunamēcē xanux ca bēnuti 'icēn. Bēnutancēxun tuatancēxun ca aín tuá 'imainun aín xubunu 'icē ñucama upí oquin bēranuan, aín bēñeribi 'aquinti 'icēn. Usaquian 'acēbē ca axa Jesucristomi sináncēma unicama a xanu ñu 'atimati banatima 'icēn. ¹⁵ Usai 'iquinma ca casunamēcē xanu raírínēn Nucēn Papa Diosmi sinánti ãnuxun ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēan sinánmicēsabi oquinshí 'aia.

¹⁶ Usa 'ain cana mi cain, bēbu 'imainun xanu axa Jesucristomi catamēcēcaman ca aín aínsi 'ibu casunamēcē 'icē upitaxa 'inun bérúanti 'icēn, axa Jesucristomi catamēcē unicaman isa

a bĕrúanun quixun sinánquinma. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman, an 'aquinti aín aínsi 'ibu 'aíma 'ain, xanu casunamĕcĕ 'aquinti 'icĕn.

¹⁷ Aín cushían upí oquin 'aquincĕxun ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman ami sinánquin nuibaquin aín bana cuati 'icĕn. Usa 'ixun ca bĕtsi 'acĕsamaira oquin an bana űiuxanan upí oquin 'unánmicĕ, ami sinánquin nuibanan upíra oquin aín bana cuati 'icĕn.

¹⁸ Moisésnĕan cuĕñĕo bana ca quia: “Trigoma rĕucubutanun amáquin piia quixun camina vaca bĕnĕ cuĕtanitima 'ain”. Jesusaxribi ca ĕsai quiacĕxa: “An űu mĕĕxuncĕ uni a ca an űu mĕĕmicĕ unin cupíoia”. Usaribiti ca an Nucĕn Papa Diosan bana űiuxuncĕ uni an aín cupí biti asábi 'icĕn.

¹⁹ Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushia, usai ca 'ia quixun uni achúshinĕn űuia camina cuashiti 'ain. Rabĕ unían űuia camina cuapánti 'ain. Rabĕ 'imainun achúshi unían űuiaíra camina —asĕrabi ca —quixun 'unánti 'ain. ²⁰ Usa 'ixun asĕrabi ĕnquinma 'aisama űu 'aia camina axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama timĕcĕnuxun sinanatánun 'ĕšĕti 'ain, usaquinmi caia quaquian axa Jesucristomi catamĕcĕ uni raírínĕn —ĕnribi cana usaquin 'atima 'ai —quixun sinánun. ²¹ Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo 'imainun aín ángel upícamanribia ismainun cana ĕsaquin 'anun mi cain: Mĭn aínsi 'ibu 'imainun uisa uni cara, anbia axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushi 'ixunbi űu 'aisama 'aia camina axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama timĕcĕnuxun sinanamiquin cati 'ain, 'ĕn mi cacĕsabi oquin.

²² Upí oquin aín nuitu 'unánxunmaishi camina uni axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushi 'imitima 'ain. Upí oquin pain uisa uni cara quixun istancĕxun camina mĭn mĕcĕn anu nanquin anĕti 'ain. Isumabi upíma uni anĕaxbi camina usaribiti upíma 'iti 'ain. Usaquin űu 'ati rabanan camina bĕrúancati 'ain.

²³ Mĭn pucu 'aisama 'iquin camina 'unpáxĕshi 'aquinma vino chamara 'unpáxcĕñun mĕscuxun 'ati 'ain.

²⁴ Uni raírínĕan unĕquinma űu 'aisama 'aia ca a unicama policíanĕn buáncĕma 'aínshi unin isia. Isananbi ca uni raírínĕnribi unĕxun űu 'aisama 'aibia policíanĕn a unicama buáncĕbĕtan cuni unin 'unania. ²⁵ Usaribiquin ca unían űu upíshi 'aia camabi unin isia. Usaquin iscĕma 'aishbi ca unían upí oquin 'acĕ űu ax raírí unían 'unáncĕma 'itima 'icĕn.

6

¹ An uni űu mĕĕxuncĕ uni, ax Jesucristomi catamĕcĕ 'ixun ca an űu mĕĕmicĕ uni űuiquinma upíxunshi űu mĕĕxunti 'icĕn, unían Nucĕn Papa Dios űuianan aín banaribi 'atimaquin űuiti rabanan. ² A rabĕtaxbi Jesucristomi catamĕcĕ 'ixun ca an uni űu mĕĕxuncĕ unin —an ĕ űu mĕĕmicĕ uni cana upí oquin űu mĕĕxunima —quixun sinántima 'icĕn. Usai 'iquinma ca an űu mĕĕmicĕ uni axa Jesucristomi catamĕcĕ 'aish aín nuibacĕ xucĕnsa cupí, bĕtsi uni 'acĕsamaira oquin űu mĕĕxunti 'icĕn. Usai 'inun camina camabi uni űiuxunquin 'unánmiti 'ain.

Jesucristomi catamĕcĕ uni űuñu 'iisa tani bĕnĕtĭma bana

³ Ŭi unin cara unínbi sináncĕ bana uni 'unánmiquin Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn űuicĕ bana, anun uni jĕti, a 'imainun an sinánmicĕxuan aín unicamanribi űuicĕ bana cuaisama tania, ⁴ a unin ca rabiacaquinbi añu űubi 'unáncĕma 'icĕn. Usa unin ca abĕ cuĕbicanantishi cuĕĕnquin —usama ca, ĕsaira ca bana 'icĕ —quixun raírí unicama cuĕbicananquinia. Usai 'i ca a unicamax nutsianan, nishánanan, űuiananí 'atimati banaia. Usa 'ixun ca uinu 'icĕ unínbi ca asĕrabi bana űuima quixun sinania. ⁵ Usa 'aish ca a unicamax usaíshi 'iquin uisa űu 'ati cara upí 'icĕ, uisa űu 'ati cara upíma 'icĕ quixun 'unanima nĕtĕtĭma nishánani cuamianania. Usai 'icĕ unicaman ca Nucĕn Papa Diosan bana 'aquin isa unin curíqui biti 'icĕ quixun sinania. A unicamabĕ camina nitima 'ain. ⁶ Axa űuñu 'iisa tani bĕnĕtĭma Jesucristomi catamĕcĕ uni ax cuni ca upí oquin sinani cuĕĕnia. ⁷ űuñu cananua bacĕanma 'ain. Usaribiquin cananua bamaquianquin uisa 'ixunbi nun űucama buaniman. ⁸ Usa 'ain cananua pitíñu 'ianan chupañu 'aish cuĕĕnquin 'aisamaira űuñu 'iti sinántima 'ain. ⁹ Axa 'aisamaira űuñu 'iti cuĕĕncĕ uni a ca űunshin 'atimanĕn 'apun űu 'aisama 'anun sinánmia. Sinánmicĕxun ca a unicaman, uni sinánñuman 'acĕsaribi oquinshi 'ati 'icĕn. Atúan usoquin sináncĕ cupí ca an 'aisama űu 'atishi sináncĕ unicamax, aín sinan űancáishi 'aish xĕñibua 'ainbi Nucĕn Papa Diosbĕ 'itimoi bamanuxun 'aia. ¹⁰ Axa űuñu 'ianan 'aisamaira curíquiñu 'iti cuĕĕncĕ uni an ca masáquin sinan sinánquin, uisa űu cara upíma 'icĕ abi 'aisama sinánñu 'ixun 'aia. Usa 'ain ca raírí unin Jesucristomi sináncĕ 'ixunbi 'aisamaira űu biti cuĕĕnquin, Jesucristo manubianxun űu 'aisama 'aia. Usa 'aish ca masá nuituti nitsia.

Jesucristonan 'ixun űu 'atima 'ati sinánquinbi tĕnĕti bana

¹¹ Uni raírínĕan 'aisamaira űuñu 'ianan curíquiñu 'iti cuĕĕncĕ cupí 'atima űu 'acĕbĕbi camina mix Nucĕn Papa Diosmi catamĕcĕ 'aish atumi 'unánti 'ain. 'Unánquin camina upí sinánñu 'ixun Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'anan, ami catamĕti unicamabĕ nishánanima nuibananan, uisa űu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtĭma 'ianan, rabitĭma cuĕmĕninishi

banati 'ain. ¹² Ñunshin 'atimanëan 'atimamitisa tancëxunbi tënëquin camina Nucën Papa Diosmi catamëcë 'ixun ax cuëëncësabi oquinshi ñu 'ati 'ain. Usoquin 'atancëxmi xëñibua 'aínbi aín nëtënu abë 'inun ca an mi caísacëxa. Aséjabi cana 'ëx usai 'i quiax camina 'itsa unían cuamainun quiacën. ¹³ Nucën Papa Dios, an camabi ñu unio, a 'imainun Jesucristo, Poncio Pilatonën ñucácëxun chiquinaquin —'Apu 'inux cana uacë —quixun cá, ax cuëëncësabi oquin cana mi cain, ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënti nëtë 'itámainuan xëñibua 'aínbi uínbi min camina ñu 'atima 'acë quixun sinánti rabanán camina ñu 'aisama 'aquinma, 'ën mi cacë bana bëtisi oquinma ax quicësabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁵ Aín nëtëa sënëncëbëtan ca Nucën Papa Dios, ax achúshishi 'icëa camabi unin ashi rabiti, 'ianan cushiira cushi 'aish, 'apucaman 'Apu 'ianan 'ibucaman 'Ibu, anbi Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënun xuti 'icën. ¹⁶ Nucën Papa Dios axëshi ca cëñutima usabi 'ia. Ax ca uíxbi bëbaquiantisama oquian pëcacë nëbëtisi 'icën. Uínu 'icë unínbi ca a isáma 'icën. Istisama ca ax 'icën, uínbi ca a isima. Ax cushiira cushi 'icë ca xëñibua 'aínbi camabi unicama 'imainun ángelcamanribi a rabiti 'icën. Usaquin ca 'ati 'icën.

¹⁷ Axa Jesucristomi catamëcë uni, 'itsa curíquiñu 'imainun 'itsa ñuñu 'icë camina ësaquin cati 'ain: Curíquiñu 'ixun camina —'ëx cana ñuñuira 'aish bëtisi unisama 'ai —quixun sinántima 'ain. Curíqui 'imainun ñucamaxribi ca nëtëti 'icën. Usa 'ain camina min curíquimi catamëquin —uínbi ca 'ë uisoima, añu ñu carana 'aisa tani a cana 'ati 'ai —quixun sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina Nucën Papa Dios an bamatimoi tsócë 'ixun, anun nux chuámarua bucunun camabi ñu nu 'ináncë, amishi catamëti 'ain. ¹⁸ Canan camina ësaquinribi atu cati 'ain, ënquinma upí ñuishi 'anan ca uix cara ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icë aribi ñonquinma 'aquínti 'icë quixun. ¹⁹ Usoquin 'acë 'aish ca ñuñu uni ax Jesucristonën 'acësaribi oquin sináncë 'aish ënë menuxun pain Nucën Papa Dios cuëëñmitancëx, bamatancëxribi xëñibua 'aínbi chuámarua abë 'iti 'icën.

Ashia Pablonën Timoteo cá bana

²⁰ Timoteo, cana mi cain, bana itsi ñuixunquinma camina Jesucristo ñuicë banaishi bëtisi oquinma unicama ñuixunti 'ain. Jesucristo ñui quicë bana isa quixunbi ca bëtisi bëtisi unin aséjabi a bana quicësa oquin ñuixunquinma bëtisi bana ñuia. A banax ca an ñu 'unáncë unicaman aséjabi isa quixun ñuicë 'aíshbi ñancáishi 'icën. A bana camina cuatima 'ain. ²¹ Raírínën ca a bana cuaquin Nucën Papa Diosmi sinánti ëanxa.

Nucën Papa Diosan nuíbaquin mi 'aquinmainun ca bërúanx 'it. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN ARIBI TIMOTEO BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Pablonĕan Timoteo quirica cuĕñĕoxuan

¹Ēx cana Pablo, aín bana ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain, Nucĕn Papa Dios cuĕñĕsabi oquin. —Jesucristomi catamĕtíshi ca uni Nucĕn Papa Diosan 'iti 'icĕ —quixun unicama canun ca Jesucristonĕn 'ĕ 'imiácĕxa. ²Timoteo, 'ĕn bĕhicĕsa 'icĕ nuibaquin cana ĕñĕ quirica mi buánmin. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibaquin min 'uchacama tĕrĕncĕ cupími ainan 'aish chuámashirua 'iti cana cuĕñin.

Cristo ñuiquin uni cati bana

³Nucĕn raracaman 'asaribi oquin 'ĕnribi asĕrabi a 'inamĕcĕ 'ixun rabiĕ, Nucĕn Papa Dios, a cana imĕbi nĕtĕnbi abĕ banaquin mi ñucáxunquin —asábi ca —quixun cain. ⁴Mixmi bĕuman mĕscúĕĕ aribi manucĕma 'ixun cana chuámarua taní cuĕñinra cuĕñĕxun mi istĕĕinsa tanin. ⁵'Imainun cana mixmi asĕrabi Jesucristomi sinania 'ĕn mi iscĕ a manuiman. Min chichi, Loida, 'imainun min tita, Eunice, axa 'icĕsaribiti camina mix asĕrabi Jesucristomi sináncĕ 'ai quixun cana 'unanin.

⁶Usa 'ain cana manúaxmami 'inun mi cain, 'ĕn mĕcĕn minu nancĕbĕtan ca Nucĕn Papa Diosan aín bana ñuixunun aín cushi mi 'ináncĕxa. A cushia minuax nĕtĕnnuma camina bĕnamĕbutibia tsi rĕquirutĕĕncĕsa 'inuxun, ami catamĕquin aín bana ñuixunti 'ain. ⁷Ainan 'aishnu racuĕ 'inun ca Nucĕn Papa Diosan nu 'imiama 'icĕn. An ca nu ainan 'imiácĕxa, aín cushiñu 'ixunu nuibaquin unicama 'aquianan upí oquin sinánquin ñu 'anun.

⁸Mix ainan 'aish camina —ĕx cana Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai —quixun uni catimi rabíntima 'ain. 'Imainun camina Jesucristonĕn bana uni ñuixunia 'ĕ sipuacancĕ cupí rabíntima 'ain. Usaí 'iquinma camina miribia uni Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuncĕ cupí, uní tĕmĕramicĕxunbi rabínquinma tanshiti 'ain, Nucĕn Papa Diosan ax cuĕñĕsabi oquin mi cushiomainun. ⁹Nucĕn Papa Diosan ca nu iĕmiquin ainan 'imiácĕxa, nuxnu ax cuĕñĕsabi oishi upí 'inun. Nun ñu upí 'acĕ cupíma, axbi nuxnu ainan 'iti cuĕñĕquinshi, ca nu nuibaquin Jesucristo cupí nu ainan 'imiácĕxa. Camabi ñu unioĕĕma pain 'ixun ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin, Cristo Jesusan nu iĕminun mĕniocĕxa. ¹⁰Mĕño 'ixun ca camabi unían —an ca nu nuibatia —quixun 'unanuan nu iĕmiti Jesucristo xuacĕxa. Xuá 'aish ca axa ami catamĕcĕ unicamaxa ax utĕĕncĕbĕ usaribiti 'iti oi bamatancĕxbi baísqiucĕxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, ainan 'aish ca uni aín nĕtĕnu cĕñútimoí abĕ 'iti 'icĕ quixun.

¹¹Usaía Jesucristo ñu quicĕ banacama camabi judíosma unicama ñuixuanan aín bana quicĕsabi oía 'inun 'unanminun ca Nucĕn Papa Diosan 'ĕ 'imiácĕxa. ¹²An 'imicĕxun usoquin 'acĕ cupia bĕtsi bĕtsi ocancĕxbi cana rabiniman. Ami catamĕquin cana 'unanin, ax cushiira 'ixun ca Nucĕn Papa Diosan, 'ĕx a 'inamĕcĕ 'icĕ bĕrúanquin aín bana bĕtsi oquin ñuiquinma upí oquinshi unicama 'unanminun 'ĕ 'aquinti 'icĕn. 'Aquianan ca anúan ax utĕĕnti nĕtĕn uquin an 'ĕn 'acĕ ñucama upí isti 'icĕn.

¹³'Ēn mi ñuixuncĕ banacama quicĕsabi oquin camina manuquinma 'ati 'ain. 'Anan camina ainan 'icĕa Cristo Jesusan mibĕ 'ixun cushiocĕx ami catamĕti camabi uni nuibacĕ 'iti 'ain. ¹⁴Aín Bĕru Ñunshin Upí an nubĕ 'ixun nu sinánmicĕ, an 'aquincĕxun camina Nucĕn Papa Dios cuĕñĕsabi oishi 'ianan Jesucristo ñuicĕ banaishi ñuixunti 'ain.

¹⁵Camina 'unan, Asia menuax ucĕ unicamabĕtan ca Figelo 'imainun Hermógenes, axribi anuax ucĕ 'ixun, anribi 'ĕ ĕbianxa. ¹⁶⁻¹⁷Usa 'ainbi ca Onesiforonĕn 'ĕx masá nuitucasíabi 'ĕ 'ĕsĕquin 'ĕ cuĕñĕmiaxa. Romanu ax bĕrí ucĕ 'ixun mĕracatsi bĕñĕquin bariquinbi 'acasma-pantancĕxun 'ĕ mĕrax ca 'ĕx sipunu 'ainbi rabinima 'itsai 'ĕ isi uaxa. Usa 'ain cana Nucĕn 'Ibu Diosan Onesiforonĕn xubunu 'icĕcama nuibaquin 'aquinti cuĕñin. ¹⁸'Imainun camina 'unanin, Efeso ĕmanuxunribi ca Onesiforonĕn ñu nu 'itsa oquin 'axuanxa. Usa 'aian Nucĕn 'Ibu Jesucristo utĕĕncĕbĕtan Nucĕn 'Ibu Diosan a upí isti cana cuĕñin.

2

Aín cushían cacĕsabi oi suntáru 'icĕsaribiti Jesucristonan 'aish, 'iti bana

¹Timoteo, 'ĕn bĕhicĕsa 'icĕ cana mi cain, Jesucristonĕan nubĕ 'ixun nuibaquin nu 'inánti aín cushi a bitsi camina ami cushicĕ 'iti 'ain. ²Axa timĕcĕ unicama 'ĕn caiami cuacĕ banacama, a camina, an asĕrabi uni raírí 'unanmisiabi sinánfu uni caistancĕxun usaribi oquian 'anun 'unanmíti 'ain.

³Suntárunĕan upí 'ixun aín cushían cacĕsabi oquin tĕmĕraquinbi 'acĕsaribi oquin camina mix, Jesucristonĕn uni 'ixun, tĕmĕraquinbi an cacĕsabi oquin 'ati 'ain. ⁴Suntárunĕn ca suntáruma unicamabĕtan ñu mĕĕquinma atun 'ati ñuishi 'aia. Usa 'ixun ca aín comandante

cuëenminuxun aflu 'anun cara caia a 'atishi 'ixun cainia. Usaribi oquin camina min 'Ibu, Jesucristo, ax cuëencësa oquinshi 'ati 'ain. ⁵ Ènëx ca ësaribi 'icën. An pelota 'acë unicamax ca usaquin pelota 'ati 'unáncëma 'aish ñancábi cuaia. Usai 'iquin ca aín cupí bitsima. ⁶ Èsaribi ca. An ñu mëëcë uníribi ca aín naënu ñu 'apáxun mëníoquin, ax paían 'icëcama a ainan 'inun cuëenquin bitsia. ⁷ Èn mi cacë banacama ènë camina upí oquin sinánti 'ain. Sinania ca Nucën 'Ibu Jesucristonën upí oquinmi cuanun mi 'unánmiti 'icën.

⁸ Axa bamaxbi baísquia Jesucristo, Davidnën rëbúnqui, a camina manuquinma sinánti 'ain. A ñui quicë bana anun uní Nucën Papa Diosnan 'inux iëti, a ca 'ën unicama ñuixuncë ènëx 'icën. ⁹ A bana ñuixunia oquin ca unin 'ë sipuaquin tëmëramianan 'uchañu uní 'acësaira oquin 'ë manë risin tēcërëcaxa. Usoquin 'ë 'aquinbi ca uinu 'icë uníñbi Nucën Papa Diosnan bana cëñuima. A bana cuati ca 'itsa uní Jesúsni sinania. ¹⁰ An sinánmicëx ca 'itsa uní Nucën Papa Diosnan 'inux Cristo Jesúsni sinánti 'icën. Acamaxa aín 'uchacama tērëncë 'ianan Cristo Jesúsbé 'aish xëñibua 'ainbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana unían tëmëramicëxunbi tanshiti cuëenquin a bana ñuin.

¹¹ Èsaía quicë bana ènëx ca aséribi 'icën:

Nun 'uchacama èni Cristobë bamacësa 'itancëx abë baísquicësa 'aish cananuna abë 'iti 'ain. ¹² Nucën Papa Dios ainan cupí tëmëraquinbi èncëma 'aish cananuna abë 'apusa 'iti 'ain. Usa 'ainbi ca nuxnu —'èx cana Jesucristonën unima 'ai —quicëbé axribi nu ñui —ax ca 'ën unima 'icë —quiti 'icën. ¹³ Axa quicësabi oquinu 'acëbëtanmabi ca ax cëmëma 'ixun aséribi ax quicësabi oquin Nucën Papa Diosnan 'aia.

Upí oquin 'unáncë 'ixun Nucën Papa Diosnan bana uní ñuixunti

¹⁴ Atúan a bana manuxunma 'anun sinanamiquin camina axa bëtsibë cuëbicánani —usama ca, ësaira ca bana 'icë —quix cuamianáncë unicama, a Nucën 'Ibu Dios cuëencësabi oi usai 'iaxma 'inun quixun cati 'ain. Usai cuamiananti ca 'aisama 'icën. Usa bana cuaquin ca uní itsin 'atimaquin sinánti 'icën. ¹⁵ Nucën Papa Diosnan iscëxun camina aín bana upí oquin 'unáncë 'ixun rabínquinma unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Ènë nëtënu 'icë ñuishi ñuia, ax 'aisamairai banacë unicamasaribi camina 'itima 'ain. Usai ax banacë unicamax ca Nucën Papa Diosni sinanima camabi nëtën 'uchaia. ¹⁷ Nunu 'irutancëx chaquin ca cun, nucën nami tsitsiaráquin paë oia. Usaribi oquian upíma unicaman 'aisama bana chanoiquin ñuia ca 'aisamaira unin cuatia. Usa uní ca Himeneo 'imainun Fileto 'icën. ¹⁸ A uní rabëtax ca Nucën Papa Diosnan banamabi cëmë bana ñui, anun baísquiti nëtë isa inúacëxa. Usa 'aínsa uní bama 'aish baísquitima 'icë quixun caquin, uní raíri uisa cara 'iti 'icë quixun sináncasmamia. ¹⁹ Unían bëtsi bëtsi ñu sináncë 'ainbi ca sinanatëcëntima oquian, xëñibua 'ainbi usabi 'iti oquin, Nucën Papa Diosnan 'inan bana, ènëx ësai quia: "Uicamax cara aséribi ainan 'icë quixun ca Nucën 'Ibu Diosnan 'unania". Quianan ca ësaribi quia: "Uicamax cara —'èx cana Cristonan 'ai —quia, an ca ñu 'aisama 'ati ènti 'icën".

²⁰ Ñuñu unin xubu chanu ca curi 'acë xanpa 'imainun uxu manë 'acë xanpa 'imainun i 'acë xanparibi 'imainun mapú 'acë xanparibi 'icën. Usa 'ain ca curi 'acë 'imainun uxu manë 'acë upíra anúinshi aín 'ibun piti 'icën. Usa 'ainbi ca i 'acë 'imainun mapú 'acë ñu ax anun ñu 'arutishi 'icën. ²¹ Usaribiti ca an Nucën 'Ibu Diosbëtan upí ñu mëëti 'acë uní ax aflu ñu 'atimabi 'ati sináncëma 'iti 'icën. Usa 'aish ca uisa ñu upía 'anun cara Nucën 'Ibu Dios cuëënia, a cuëenquin 'anuxan cañti 'icën.

²² Bëná unicaman ñunshínquin ñu 'acë, usaribi oquin 'ati sinántima cupí camina atumi 'unánti 'ain. Usai 'i camina axa aín nuitu upí 'aish Nucën 'Ibu Diosbé banacë unicamabëtan upí ñuishi 'anan Jesucristomi catamëti, abë nuibanani pëcananíma chuámashi 'iti 'ain. ²³ Sinánñuma unían 'acësa oquin camina unia cuëbicanáncë bana a cuatima 'ain. Usai cuëbicánani ca unicama bëtsibë nishánani upitax 'ima. ²⁴ An Nucën 'Ibu Dios ñu 'axuncë unicaman ca abë cuëbicanánquinma camabi uní upíoti 'icën. Nucën Papa Diosnan bana 'unáncë 'ixun ca bëtsi uníribi anribia 'unánun 'unánmiti 'icën. 'Ianan ca ami uní nishcëxbi axribi unimi nishtima 'icën. ²⁵ Usa 'ixun ca ami nishquinma an Nucën Papa Diosnan bana cuaisama tancë unicama munu upí oquin 'ësëquin 'unánmiti 'icën. 'Unánmiquin ca —Nucën Papa Diosnan 'imicëx ca sinanati Jesucristomi catamëti 'icë —quixun sinánti 'icën. ²⁶ Usaquian 'aquincëxa sinanacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun ax cuëencësabi oquian ñu 'atima 'anun 'imicë 'ixunbi a uní ènti 'icën.

3

Jesucristo utëcënti nëtëa 'urama 'ain usai uní 'iti bana

¹ Èsaquinribi camina 'unánti 'ain, anúan Jesucristo utëcënti nëtëa 'urama 'ain ca aín unicamax 'aisamaira tëmëranuxun 'aia. ² Usaía 'icëbé ca ësa uníribi 'iti 'icën: an ainanshia 'inun ñu cuëëncë, curíquishi bití cuëëncë, axa rabiacaí —'èx cana uní itsisama 'ai —quicë,

Nucën Papa Diosmi 'atimati banacë, an aín tita aín papan banabi cuacëma, axa ñu 'inácëxbi —asábi ca —canacëma, axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë. ³ Usa 'aish ca bëtsibë nuibanainsama tanan aín ami nishcë uniriabi abë mënionantëcëinsama tanti 'icën. Usai 'iquin ca cëmëi bëtsimi manánan ñunshinacëquin aín sináncë ñuishi 'ati 'icën. 'Anan ca sinánñuma 'ixun raíri uni tëmëramiti 'icën. Usai 'iquin ca uisa ñux cara upí 'icë a 'aisama tanti 'icën. ⁴ Aín quicësabi oquin ca ñu 'atima 'icën. Nuiñuma 'ixun ca ax cuëncësabi oquinshi ñu 'ati 'icën. Usai 'i cërúquin ca añu cara Nucën Papa Dios cuëenti 'icë quixun sinánquinma ax cuëncësaoquinshi ñu 'ati 'icën. ⁵ —Uni raírinëxa 'icësaribiti cana 'ëx Nucën Papa Diosmi sinani nitsi —quiquinbi ca an sinánmicëxunma aín bana quicësabi oquin 'atima 'icën.

Usaia ax 'icë unicomami 'unani camina bërúancati 'ain. ⁶ A unicama raírinëan xubu itsi xubu itsinu atsinbëquinquin, bana ñuixunquin paráncëxun ca anua 'icë an ñu 'atima 'acë xanucaman sinánñumasa 'ixun, aín bana cuatia. Upí oquin sinánquinma ca a xanucaman bëtsi bëtsi oquin sinania. ⁷ Usa 'ixun ca bëtsi bëtsi bana cuaquinbi uisai cara Jesucristomi catamëti 'icë quixun 'unanima. ⁸ Usa unicama ca Janesbëtan Jambresnëan Moisésnë 'acë ñu ax ca cëmë 'icë quixun uni sinánmiasaribi oquin Nucën Papa Diosan bana ax ca cuatima 'icë quixun unicama sinánmia. Aín sinan upíma 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx ainanma 'icën. ⁹ Usa 'ainbi ca —cëmëntapun 'aish ca sinánñuma uni 'icë —quixun sinánquin unin aín bana 'uran sinánquinma manuti 'icën, bëráma unin Jannes 'imainun Jambresnëan bana manuasaribi oquin.

Ashiquin usai 'inun Pablonën Timoteo cá bana

¹⁰ Min camina 'ën bana ñuia upí oquin cuanan uisai carana 'ëx 'i abi 'unánan añu carana 'aisa tani quixun 'unan. 'Unánan camina 'unan, 'ën cana Nucën Papa Diosmi catamëquin, aín bana cuaisama taniabi ami nishquinma uni upí oxuinshi bana ñuixuan quixun. Camina 'unan, tëmëraquinbi ënquinma cana atu nuibaquin Nucën Papa Diosan banaishi sinánquin unicama ñuixuan. ¹¹ Min camina 'unan, axa 'ëmi nishcë unicama ca bëtsi bëtsi oquin 'aisamaira 'ë tëmëramiixa. Uisai carana 'ëx Antioquia, Iconio, Listra, a ëmacamanuax 'ia quixun camina 'unan. Anuax tëmërai bamati 'icëbia Nucën 'Ibu Jesusan 'aquincëx cana iëan. ¹² Aséribi ca axa Cristo Jesús quicësabi oi 'iisa tancë unicama unin bëtsi bëtsiocëx tëmëratí 'icën. ¹³ Usaia 'imainun ca 'aisama unicama 'imainun an uni paráncë unicama, ax bëtsi unían paráncë 'ixun atúnriabi usaribi oquin uni paráncë 'aish axa 'íasamaira 'iti 'icën.

¹⁴ Usa 'ainbi camina a ëníma mínmi 'unáncë bana quicësabi oi 'iti 'ain. —Aséribi ca — quixun sinánquin camina a bana 'unan. Uicaman cara mi 'unánmiixa quixun camina 'unanin. ¹⁵ Chamará 'ixunbi 'á 'ixun camina Nucën Papa Diosan bana 'unanin. A banacama 'unánquin camina uisai caramina 'iti 'ai quixun 'unánan, uisari caramina Jesucristomi catamëti Nucën Papa Diosan 'inux iëti 'ai quixun 'unánti 'ain. ¹⁶ Camabi Nucën Papa Diosan banax ca anbia sinánmicëxun aín unicama cuëñëo 'icën. Usa 'ain cananuna a bana isquin 'unánti 'ain, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu ainan 'imía quixun 'unánan, uisaira 'i caranuna 'uchai quixun 'unánan, uisax caranuna 'uchatancëxbi Nucën Papa Diosbë upí 'itëcënti 'ai quixun 'unánan, uisai 'i caranuna aséribi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'ai quixun. ¹⁷ Usaquin 'unani ami catamëcë 'ixuan aín unicama bëtsi unicomaribi 'unánminun ca Nucën Papa Diosan aín bana aín unicama cuëñëomicëxa.

4

¹ Nucën Papa Dios 'imainun Nucën 'Ibu Jesucristo, ax 'Apuira 'aish uxuan uni bamacëmacama 'imainun uni bamacëcamaribi, uisa cara oti 'icë quixun isti, an cuamainun cana mi cain, ² mínmi ñuixuncëxuan min bana cuanan, cuatiamabi camina uni bana ñuixunti 'ain. Ñuixunquin camina Jesucristo ñuicë banax ca aséribi 'icë quixun 'unánmiquin amia sinánun 'aquinti 'ain. 'Aquiinan camina an ñu 'aisama 'acë unicomaribi 'ësënan camabi uni Jesúsmi catamëcë 'aísha upí 'inun 'ësëti 'ain. Min cacëxun cuacëbëma bënëquinma camina mínmi upí oquin 'unáncë bana ñuixunquin uni 'ësëti 'ain. ³ Jesucristo utëcënti nëtë 'urama 'ain ca unin Nucën Papa Diosan bana anúan atux upí 'iti a cuaisama tanti 'icën. A bana cuaisama tanquin ca unin, ainsa atúan cuaisa tancë bana ñuixunquin quixun bëtsi unicama bariti 'icën. ⁴ Nucën Papa Diosan bana cuaisamaira tanquin ca unían anbi sinánquin ñuicë banaishi cuati 'icën. ⁵ Usa 'ainbi camina mín upí oquinra sinánxun ñu 'ati 'ain. Tëmëraquinbi tanshiquin camina ënquinma —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë —quixun caquin uni bana ñuixunti 'ain. Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin camina sënëonuxun ënquinma mín ñu mëëti 'ati 'ain.

⁶ Nucën Papa Dios cuëñminuxun cana aín ñu mëëti 'an. Usa 'ain ca 'ën bamati nëtë 'urama 'icën. ⁷ Uisa ñuishi cara 'icëbë tëmëraquinbi cana Nucën Papa Diosan bana ënquinma uni ñuixunquin Jesucristonëan 'ë cacësabi oquin 'aquin sënëon. Usonan cana aséribi Nucën Papa Diosmi sinánti ëníma aín bana quicësabi oi 'ian. ⁸ Usa 'ixun cana Nucën 'Ibu Jesucristonën

utancëxun, upí oquin ax cuëëncësabi oquin 'ën 'acé cupí cara uisaira 'ë 'imiti 'icé quixun isti 'ain. An ca asérabi ain quicësabi oquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca 'ëishima, an axa uti cuëënoquin caíncé unicamaribi, utancëxun uisaira oquin cara aturibi 'imiti 'icé usoquin 'imiti 'icën.

Èsaquinribia Pablonën Timoteo cá bana

⁹ Bënétishi camina 'ë isi uti 'ain. ¹⁰ Demas ax ca ënë menu 'icé ñuishi 'aisamaira cuëëni, 'ë ëbiani Tesalónica ëmanu cuanxa. Crescente axribi ca Galacia menu cuanxa. Cuanmainun ca Titoxribishi Dalmacia menu cuanxa. ¹¹ Lucasëshi ca 'ëbë 'icën. Usa 'ain camina Marcos barixun mërabëtsínquin 'ëa Nucën Papa Diosan bana ñuiquínun bëti 'ain. ¹² Tiquico cana Efeso ëmanu xuan. ¹³ Uquin camina Troas ëmanu Carponën xubunu 'ën nanbëtsíncé tari a 'ë bëxunti 'ain. Bëxuanan camina 'ën quiricacama 'ë bëxuanan quirica catacama aribi manuxnuma 'ë bëxunti 'ain, a cana cuëënin.

¹⁴ Alejandro, an manë ñu uniocé uni, an ca 'ëmi manánxun 'itsaira 'ë tëmëramiaxa. Usa cupí ca uisa cara oti 'icé usoquin Nucën 'Ibu Diosan 'ati 'icën. ¹⁵ Nun nu Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëbë ca a bana ñui 'atimati banaxa, Usa 'ain camina mix an ñuicé bana cuati rabanan abë ñitima 'ain.

¹⁶ 'È ñuia ami uni manáncëxuan, 'atabaquin amia uni manáncé 'apun camicëx cuanxun, 'ën usai cana 'i quixun chiquinaquin caiabi ca uinu 'icé unínbi 'ënun rabanan 'apu cacëma 'icën. Camáxbi ca 'ë ëbiani cuanxa. Usa 'ë ocëbi Nucën Papa Diosan uisabi oxunma 'atibi ca 'iti 'icën. ¹⁷ Acaman ëniabia Nucën 'Ibu Jesucristonën 'aquinia ca a 'apun 'ë uisabi ocëma 'icën. Usoquin ca 'inúan nëëcënëan piisa tancëxbia ñuina abácësaribi oquin, unin 'aisa taniabi Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë iëmiaxa. Usoquian iëmitancëxun cushiocëxun cana ain bana ñuitëcëan, judíosma unicamánbia cuanun. ¹⁸ Usaquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë 'aquianxa. Usaribi oquin ca 'ë 'aquintëcënoquin uisa cara ocaniabi 'ë 'aquinti 'icën. 'Aquintancëxun ca 'ëx ain nëtënu abë tsónun 'ë 'imiti 'icën. Uplíra 'icé ca cëñútimoquin unin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

Uplóquin sínánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

¹⁹ Prisca 'imainun Aquila camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. 'Imainun camina Onesíforonën xubunu 'icëcamaribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ²⁰ Corinto ëmanu Erasto bërúmainun cana Trófimo ain nami upíma 'icé, Mileto ëmanu ëbian. ²¹ Mitabúcëma 'ainshi camina bënétishi uti 'ain. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, acama 'imainun an Nucën Papa Diosan bana 'acé unicamanribi ca bërúanxmi 'inun quixun mi camia.

²² Mibë 'ixuan Nucën 'Ibu Jesucristonën mi cushiomaiñuan Nucën Papa Diosan mibë 'icëcamacëñun mi nuibaquin 'aquincëx camina bërúanx 'iti 'ain. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TITO BUÁNMIA QUIRICA

Pablonēan Tito quirica cuēñeoxuan

¹ Ēx cana Pablo, an Nucēn Papa Dios cuēñeōcēsabi oquin 'anan Jesucristonēan a ñuixun aín bana ñuixunun caísa 'ain. Usa 'aish cana 'ēx, uisai cara a Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caísa unicama Jesucristomi catamēti upí 'iti 'icē quixun 'unánmicē uní 'ain. ² Usa 'ixun cana ainan 'aish ca uni xēnibua 'aínbi aín nētēnu abē 'iti 'icē quixun unicama 'unánmin. Ax asérabi cēmēma 'aish ca Nucēn Papa Dios bēráma, me 'imainun camabi ñu uniosama pain 'aishbi, ésaí ca 'ēn unicama 'ēn nētēnu 'ēbē 'iti 'icē quiax quiacēxa. ³ An mēñosabi oquin ca anúan unicama ēñē ñucama 'unánti nētēa 'icēbētan aín unicaman bana ñuixuncēxun camabi unin cuanun mēñoquin, 'ēnribi uni aín bana ñuixunun Nucēn Papa Diosan 'ē caísacēxa. An ca Cristomi catamētia ainan 'inun unicama iēmia. ⁴ Tito, 'ēn cana ēñē quirica mi buanmin. 'Ēx ami sináncēsaribi oi mixribi Jesucristomi sináncē 'aish camina 'ēn bēhchicēsa 'ain. Nucēn Papa Dios 'imainun Nucēn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iēmícē, an nuibacēxmi ainan 'aish chuámarua 'iti cana cuēñin.

Creta nasínuxun Titon usoquin ñu 'a

⁵ Anuax uquin cana nun nu sēñeōncēma ñucama ami sēñeōnun Creta nasínu mi ēbētsían, anuxunmí 'ēn mi cacēsabi oquin ēmacamanu cuanquin, uicamax cara axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'iti 'icē quixun caístancēxun anēñun. ⁶ Axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'inun camina ésa uni caísti 'ain: Unin —'aisama ca —quixun ñuicēma ca 'iti 'icēn. Usa 'ianan ca xanu achúshiñuishi 'iti 'icēn. 'Ianan ca aín bēhchicēcamaxribi upí oquin bana cuacē 'iti 'icēn. Aín bēhchicēcamax ca —bana cuacēma 'ixun ca 'aisama ñu 'aia —quixuan unin ñuicēma 'iti 'icēn. ⁷ Usa 'icēmi mitsun caíscē unicaman ca atun cushi 'ixun aín unicama Nucēn Papa Dios cuēñeōcēsabi oquin bēránti 'icēn. Usa 'aish ca upí ñuishi 'ai —ñu 'aisama ca 'aia —quixuan unin ñuicēma 'iti 'icēn. 'Ianan ca bētsi uni ñuuma ca quixun sinánquin ashi ñu 'axunun cacē 'itima 'icēn. 'Ianan ca bēñētishi masáquin sinani nishtima 'icēn. 'Ianan ca paēntima 'icēn. 'Ianan ca unibē mēēananti sinánñu 'itima 'icēn. 'Ianan ca curíquiñu 'inuxun uni paránti sinántima 'icēn. ⁸ Usai 'iquinma ca a isi aia cuēñenquin uni bití 'icēn. Añu ñucamax cara upí 'icē ashi 'ati ca sinánti 'icēn. Upí oquin sináncē 'ixun ñu 'atima 'acēma ca 'iti 'icēn. Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi ca 'aisama ñu 'aíma upíshi 'iti 'icēn. ⁹ Atun ca nun ñuixuncē bana upí oquin cuacē 'ixun bētsi uniribi a bana cuanun 'unánmiti 'icēn. 'Unánmianan ca a bana ca cēmē 'icē quixuan an sináncē unicamaribi sinanamiti 'icēn.

¹⁰ 'Itsa unix —'ēx cana Nucēn Papa Diosan bana cuati —quicē 'aishbi ca a bana quicēsabi oi 'ima. Usa 'ixun ca uni parania. Uni itsíxa usari 'icēsamaira oi ca judíos unicama raírinēx 'ia. ¹¹ A unicaman ca curíqui bití cupíshi unicama parántisa tanquin bētsi bana ñuixunquin, bētsi bētsi uni 'imainun aín xubunu 'icēcamaribi, atun sináncēsa oquian sinánun quixun sinánmia. A unicama camina amiribishi uni parántēcēanxma 'inun catí 'ain.

¹² Cretanu 'icē uni achúshi, ax isa banati 'unáncē 'icē quixuan aín aintsicaman cacē, ax ca aín aintsicama ñuī ésaí quíaxa: "Cretanu 'icē unicamax ca usabi cēmēcē 'ianan, ñuina pianancēsa 'ianan ñu mēētisama tancē 'ianan 'aisamaira oquin picē 'icēn". ¹³ A unían aín aínsi ñuicē bana ax ca asérabi 'icēn. Usa 'ain camina a unicama 'ēsēquin Nucēn Papa Diosan bana upí oquin cuatía a bana quicēsabi oi 'inun upí oquin sinanamiti 'ain. ¹⁴ Unin sináncēsa oquinshia judíos unicaman anbi sinánxun ñuía bana cuaxunma 'anun camina sinánmiti 'ain. Sinánmianan camina an Nucēn Papa Diosan bana cuaisama tancē unin cēmēquin ñuicē banaribi cuaxunma 'anun upí oquin sinánmiti 'ain.

¹⁵ Ēñēx ca ésa 'icēn. Ui unix cara aín sinan upí 'icē an ca ñu upíma isquinbi upí oquinshi sinania. Usa 'aínbi ca ui unix cara Nucēn Papa Diosmí sináncēma 'ianan aín sinan upíma 'icē, an upí ñu isquinbi 'atima ñuishi sinania. Aín nuitu 'aisama 'ixun ca usa unin 'atimaquin sinania. ¹⁶ Atúxa —'ēx cana Nucēn Papa Diosan uní 'ai —quiabi ca an ñu 'aisama 'aia iscē unicaman —usama ca —quixun 'unania. Atúan ñu 'aisama 'acē cupí ca unin atu cuēñima. A unicaman ca bana cuacēma 'ixun ñu upí 'ati sinanima.

2

Uisai cara uni upí 'iti 'icē quicē bana

¹ Usa 'aínbi camina, an upí oquin min bana cuacē unicama a Nucēn Papa Dios cuēñeōcēsabi oishía 'inun bētsi bana ñuixunquinma Jesucristo ñuicē banaishi upí oquin ñuixunmí 'ain. ² Uní apan, anpan mēcócama, ax ca paēncēma 'ianan upí oquin sinánquin ñu 'anan ñu 'aisama 'acēma 'iti 'icēn. 'Ianan ca Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi 'ianan bētsibē nuibanan an

uisa ñu cara 'icëbëbi bënëquin Nucën Papa Diosmi catamëti ëntima 'icën. ³Xanu apáncama camina usaribi oquin cati 'ain, ami sinani ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi upí ñuituñu 'iti 'icë quixun. Bëbu 'imainun xanunbi ca cëmë bana ñuitima 'icën. Ca paëntima 'icën. Atúan ain sinan upí 'ixun ñu upí 'aia isquin ca atun xanu tuácama 'imainun atun ñe xutacamanribi usaribi oquin 'ati 'icën. ⁴Xanu apáncaman ca ësai 'iquin aín tuá 'imainun aín ñe xutacamaribi ësai 'inun 'unánmiti 'icën: atun bënë nuibanan ca atun tuáribi nuibaquin bërúanti 'icën. ⁵Ñu 'aisama 'acëma 'ianan ca bécántapun 'ítima 'icën. 'Ianan ca aín xubu upí oquin bërúancë 'ianan upiti abë cananquin bëtsi xanu 'aquincë 'iti 'icën. Aín bënëñ bana ca cuati 'icën. Unínma Nucën Papa Diosan bana ca upíma 'icë quixun caía, usa 'ain ca an aín bana cuacë xanucamax usai 'i upí 'iti 'icën.

⁶Usaribi oquin camina uni bënëcamaribi upí oquin sinánquian ñu upíshi 'anun cati 'ain. ⁷'Imainun camina minribi min 'aia isquian usaribi oquin unín 'anun upí ñuishi 'ati 'ain. Atú 'ësëquin camina amanu amanua sinánquinma upí oquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'unánmiti 'ain. ⁸'Unánmiquin camina upí oquin 'unánquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oía 'inun upí oquin unicama ñuixunti 'ain, bëtsi unían —min bana ca 'aisama 'icë —quixun ñuiti rabanán. Usoquinmi 'acëbë ca axa mimi nishtisa tancë unicama ax a cupía mi ñuiti bana 'aíma 'ain, rabínti 'icën.

⁹'Anan camina an uni ñu mëëxuncë unicamaribi 'ësëquin an a ñu mëëmicë unin bana parëquin cuëbíquinma, an cacësabi oquin 'anun cati 'ain. ¹⁰'Anan camina a unicama ësáquin 'unánmiti 'ain, an iscëxun 'ananbia an ñu mëëmicë unían iscëxunmabi, ñu mëcamaquinma upí oquinshi ñu mëëñun. Atúxa usai 'icëbëtan ca camabi unín —Nucën Papa Dios, an uni ainan 'inun iëmicë, aín unicamax ca aséribi upí 'icë —quixun 'unánti 'icën.

¹¹Nucën Papa Diosan ca camabi uni nuibaquin 'aquinquin abëa upí 'inun 'iminuxun aín Bëchicë ënë menu xuacëxa, unían uisaira oquin cara an atu nuibatia quixun 'unánun. Usa ca Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unáncë 'ixun camina 'ën mi cacësabi oquin unicama 'unánmiti 'ain. ¹²Nucën Papa Diosan ca nu 'unánmia, nux aín uni 'aish cananuna abë upí 'aish ax cuëëncëma ñu 'ati ëni, upíshi 'ianan axa ami sináncëma unicamaxa 'icësai 'iti sinanima, 'ianan ami cushicë 'ixun, añu ñucama nun 'ati cara cuëënia ashi 'ati 'ai quixun. ¹³Usáquin 'unánmianan ca nu 'unánmia, nux ainan 'ixun cananuna ax quiásabi oía an nu iëmicë Jesucristo, ax Nucën Papa Diosribi 'aish, aín cushibëbi utëcënti nëtë caínti 'ai quixun. ¹⁴Jesucristo ca 'itsianxmabi nu cupí bamacëxa, nun 'uchacama tërënxunquin Nucën Papa Diosbë upí 'inun iëmianan nun sinan upí 'ixúnu bëtsi ñu sinántëcëñquinma ax cuëëncësabi oquinshi 'anun.

¹⁵'Ën mi cacë banacama ënë camina unicama 'unánmiti 'ain. Atúxa, aséribi ca a bana icë quixun sinani racuëtima Jesucristomi cushicë 'inun 'ësëanan camina atúan 'aisama ñu 'axunma 'anun caquin 'ësëti 'ain. Usoquin 'aquin camina ui unínbi mi timaquin min bana cuaisama tanun 'imitima 'ain.

3

Usaia axa Jesucristomi catamëcë unicama 'iti bana

¹Axa Jesucristomi catamëcë unicama camina manuaxma 'inun ësáquinribi cati 'ain: Aín 'apucama 'imainun aín cushicaman bana cuaquin ca atun cacësabi oquin 'ati 'icën. Uisa ñu cara upí 'icë a ca chiquishquinma 'ati 'icën. ²Uínu 'icë unimibi ca 'atimati banatima 'icën. Bëtsi unibë cuëbicanancëma 'ianan ca upí sinánñu uni 'aish rabiti cuamianantima 'icën.

³Nuxribi cananuna sinánñuma 'aish Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'iáma 'ain. Usa 'aish cananuna ñu 'atimaishi 'anúan bëtsi unín sinánmicëxun 'anan nunbi sinani nux cuëëncësabi oi ñunshini 'iacën. 'Aisama ñuishi 'anan cananuna bëtsi unimi nutsianan numia uni nishcëx abë nishanancën. ⁴Usáinu 'iá 'icëbi ca Nucën Papa Dios, an nu ainan 'inun iëmiti, an, an ca upíra 'ixun nu nuibatia quixun nu 'unánmiacëxa. ⁵Usoquin ca nun ñu upí 'acë cupíma, nuibaquinshi nu ainan 'inun iëmiacëxa. Iëmiquin ca bacëntëcëncësa 'inun nun 'uchacama tërëñquin aín Bëru Ñunshin Upitan nu bëtsi ocëxa. ⁶Jesucristo, an nu iëmicë, a cupíshi ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí nubëa 'iti oquin nu 'ináncëxa. ⁷Usa 'ixun cananuna anbia nuibaquin nu 'aquinquin upí 'imicë cupí, abënu xëñibua 'aínbi tsóti, a caínti 'ain.

⁸Ënë banacamax ca aséribi upí 'icën. Usa 'aian ax quicësabi oi camabi uni 'iti ca asábiira 'icën. Usa 'ain camina axa ami catamëcë unicama Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iquian ëñquinma ñu upíshi 'anun upí oquin 'ësëti 'ain. ⁹Bëtsi bëtsi unix ca sinánxmaishi aín rara 'iá bana ñui bëtsi unibë cuëbicanánan, usaia judíos unicama 'itia Moisésnën cuëñëo bana uisai quicë cara quixun ñui cuamianani bëtsibë nishánania. Usaia 'iabi camina mixribi usai 'iquinma atu isëshiti 'ain. Usai 'iquin upí oquin sinani banacëma 'ixun ca unín bëtsi uni upitaxa 'inun 'aquinima.

¹⁰ Uinu 'icë unin cara axa Jesucristomi catamëcë unicama bëtsin sináncësa oquian sinánunma amanu amanu sinánmia, a camina usai 'iaxma 'inun quixun caquin 'ësëti 'ain. Cacëxbia sinanatiama camina amiribishi catëcënti 'ain. Cacëxunbia cuatiama camina mitsubëa 'inúnma ënti 'ain, ¹¹ ax upí sinánñu 'iá 'aíshbi ca bërí usama 'icë quixun 'unánquin. Aín ñu 'aisama 'acë sinanaquin ëncëma cupí camina usoquin 'ati 'ain.

Ësaquinribia Pablonën Tito cá bana

¹² Nicópolisnuxun mita inúmiti cana sinanin. Usa 'ain, Artemas carana xuti 'ain, Tíquico carana xuti 'ain, xucëbë camina panatima Nicópolisnu 'ë isi uti 'ain. ¹³ Ucëma pain 'ixun camina an bana 'unánquin unicama 'ësëcë uni, Zenas, abëtan Apolonën cuanuxun aín ñu mëníoia 'aquinti 'ain. 'Aquiarian camina cuania uisa ñu cara cuëënia a 'inánti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain camina axa Jesucristomi sináncë unicaman upí ñuishi 'anan bëtsi uniribi 'aquinsa 'icë 'aquinun sinánmiti 'ain, usaquin 'aquian uni raíriribi Jesucristomi catamënnun 'aquinun.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

¹⁵ 'Ebë 'icëcaman ca camaxunbi bërúanxmi 'icanun mitsu canun quixun 'ë caxa. Uicaman cara nuxnu Jesúsmi sináncë 'icë nu nuibatia acama camina bërúanxa 'inun cati 'ain. Nucën Papa Diosan micama nuibaquin 'aquincëxmi upitax 'iti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN FILEMÓN BUÁNMIA QUIRICA

Pablonēan Filemón quirica cuēñēoxuan

¹ Filemón, 'ēx Pablo, Jesucristo űuiquin uni bana űuixuncē cupí sipuacē 'ixun, cana axribi Jesucristomi catamēcē 'aisha nucēn xucēn 'ain, Timoteobētan mi quirica buánmin. Minribimi nubētan Jesucristo űuiquin bana űuixuncē 'icē cananuna ēñē quirica mi cuēñēoxuin. ² Usa 'ain cananuna axa Jesucristomi catamēcē 'aish min xubunu timēcē unicama 'imainun nucēn chirabacēsa, Apia, 'imainun Arquipo, anribia nubētan tēmēraqinbi Jesucristo űuiquin uni bana űuixuncē, acaman cuanun ēñē quirica mi buánmin. ³ Mitsúxmi Nucēn Papa Diosbētan Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin 'aquincēx chuámarua 'iti cana cuēñin.

Ainan 'aish ain unicamabē nuibananan Filemón upiti Jesucristomi sinan

⁴⁻⁵ Nucēn Papa Diosbē banaquin cana camabi nētē mi sinánquin a mi űucáxunin. űucáxuanan cana, mitsux isamina Nucēn 'Ibu Jesúsmi upiti sinani ami catamēti, ain unicamabē nuibananan quixun űuicania cuaquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —caquin a rabin. ⁶ Mix Jesucristomi catamēquinmi ax cuēñcēsabi oquin 'acē cupí, ca uni raínēxribi ami catamēaxa. Acaman uisaira oquin cara Jesucristonēn ain unicama 'aquinia quixun 'unánun cana aturibi Nucēn Papa Dios űucáxunin. ⁷ 'En xucēn, cana mi cain, axa anuax Jesucristomi catamēcē uni raínēan masá nuitucē 'ixunbi minmi nuibaquin 'aquincēxun upí oquin sinania űuia quaquin cana cuēñquin upí oquin sinan.

Onésimo binuan Pablonēn Filemón ca

⁸ Cristonēan 'ē ain bana űuixunun 'imicē 'ixun, 'ēx cuēñcēsabi oquinmi 'anun 'ēn mi cati ca asábi 'icēn. ⁹ Usa 'ainbi cana —'ē nuibaquinshi camina ēx cuēñcēsabi oquin 'ati 'ai —quixun sinánquin mi cain. 'Ex cana Pablo, caniacēcē uni 'aish, Cristo űuiquin uni bana űuixuncē cupí sipuacē 'ain. ¹⁰ Usa 'ixun cana Onésimo űuiquin mi cain. 'Enē sipunuxun 'ēn ain bana űuixuncēxun cuati ca Onésimo Jesucristomi catamēaxa. Ax bēri Jesucristonan 'aish ca 'ēn bēchicēsa 'icēn.

¹¹ Bērāma ca Onésimo min űu mēēmīcē uni 'ixun 'aquinsa 'ixunbi mi 'aquincēma 'icēn. Usa 'ixunbi ca bēri 'ēa 'aquincēsaribi oquin miribi 'aquinti 'icēn. ¹² Minu cuantēcēnun cana a xutin. 'En nuibairacē 'aish ca ax 'ēn taná bēchicēsa 'icēn. Usa 'icē camina upí oquin bití 'ain. ¹³ Jesucristo űuiquin uni bana űuixuncē cupí sipuacē 'icēa, min 'aquiniamabi an ēnuxun 'ē űu 'axunun bērúnti cana sinan. ¹⁴ Usa 'ixunbi cana mi űucácēma pain 'ixun a bērúncēma 'ain. 'Ex cuēñquinbi, 'ēn mi űucácēxunmabimi mix cuēñquin a 'ē űu 'amixunti cana sinanin. ¹⁵ 'Enanantēcēntimoi mibē 'iti cupí sapi ca Onésimonēn mi ēanxa. ¹⁶ Min űu mēēmīcē unishi 'iá 'aishbi ca bēri Onésimo Jesucristomi catamēcē 'aish min xucēnsa 'iti 'icēn. 'En cana a nuibatin. Usa 'icēbi camina minra 'ēn 'acēsamaira oquin a nuibati 'ain, min ēmanu 'icē cupishima, Jesucristomi catamēcē 'aisha min xucēnsa 'icē.

¹⁷ Usa 'ain camina —'ēx cana Pablobē nuibanancē 'ai —quixun sináncē 'ixun minmi 'ē bicēsaribi oquin a bití 'ain. ¹⁸ An min űu mēcamanan mi ribíncē 'ain camina 'ēn mi a cupíonun 'ē cati 'ain. ¹⁹ 'Ex Pablo 'ixun cana 'ēn mēcēnanbi cuēñēoquin mi cain, 'ēn Jesucristo űuiquin cacē cupí ainan 'ixunmi min 'ē cupíoti asábi 'ainbi cana Onésimonēan mi ribíncē a mi cupíoti 'ain. ²⁰ Usa 'ain camina mix Jesucristonan 'aish 'ēn xucēnsa 'ixun, Jesucristomi catamēcē unín 'acēsoquin upí oquin sinánquin, 'ēxribi ainan 'icē upí oquin sinani cuēñun 'ē 'imiti 'ain. ²¹ 'En cacēsa oquinshi 'aquinna camina minbi 'ēn mi cacēsamaira oquin 'ati 'ai quixun sinánquin cana mi buánminuxun ēñē quirica cuēñēoin. ²² Nucēn Papa Diosmi 'ē űucáxuncēx cana mitsu isi cuanti 'ai quixun cana sinanin. Usa 'ain camina anu 'ēx 'i cuanti 'ē meníoxunti 'ain.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonēn bērúanxa 'inun ca

²³ Epafrašnēn ca 'ēcēñuan Jesucristonan cupí sipuacancē 'ixun bērúanxmi 'inun mi canun 'ē caxa. ²⁴ 'Imainun ca an ēbētan bana uni űuixuncē unicama Marcos, Aristarco, Demas, Lucas, acamanribi bērúanxmi 'inun mi canun quixun 'ē caxa.

²⁵ Nucēn 'Ibu Jesucristonēan nuibaquin 'aquincēxmi min sinan upí 'aish chuámarua 'iti cana cuēñin. Ashi, Pablo.

UNÁAN HEBREO BANAN BANACĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

I. CRISTONĒX CA ANGELCAMA 'IMAINUN MOISESBĒTAN SĒNĒNMAIRA 'ICĒ QUICĒ BANA (1-4)

Aín unicama pain xutancĕxuan Nucĕn Papa Diosan aín Bĕchicĕira xua

¹ Bĕráma ca Nucĕn Papa Diosan nucĕn raracaman aín cushi 'unánan uisai cara aín uni 'iti 'icĕ quixun 'unánun, Nucĕn Papa Dios, an sinánmicĕ bana uni ñuixuncĕ unicamabĕ bananan namámiquin canan, bĕtsi bĕtsi ñu ismiquin canan, bĕtsi bĕtsi ñu 'aquinribi atu ismiacĕxa. ² Bĕráma usaquin nucĕn raracama 'unánmia 'aínbi ca an xucĕxun aín Bĕchicĕ anbi aín Papan bana unicama ñuixuancĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca aín Bĕchicĕ camabi ñu uniomiacĕxa. Usa 'ain ca an camabi ñu, naíu 'icĕ ángelcama 'imainun, ěnĕ menu 'icĕ unicama 'imainun, camabi ñu unio 'icĕ aín Papan a 'ibuamiacĕxa. ³ Nucĕn Papa Dios ax ca unin sinánsamaira 'aish upíira 'icĕn. Usa 'ain ca aín Bĕchicĕ Jesucristo axribi asaribi 'icĕn. Usa 'ain ca uisa cara ax 'iacĕxa quixun 'unánquin unin 'unánti 'icĕn, aín Papa Dios ax ca asaribi upí 'icĕ quixun. An unio 'ixun ca an unio ñucama, aín banánbia usabi 'inun 'imia. Usa 'aish ca camabi unin 'ucha tĕrĕncĕ 'inun bamax baísquitancĕx, aín Papan nĕtĕnu cuan 'aish aín mĕqueu abĕ 'Apu 'icĕn. ⁴ Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ ax ca aín Papa cuĕĕncĕsabi oi 'icĕ cupí, aín ángelcamasamai upíira 'icĕn. Usa 'ain ca aín Bĕchicĕ Jesucristo axribi asaribi 'icĕn. Usa 'ain ca uisa cra 'aish aín Papabĕ 'Apu 'icĕn. Usa 'aísha ax aín Papabĕ 'Apu 'ain ca ángelcama abĕ sĕnĕnma 'icĕn.

Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ, ca ángelcamabĕtan sĕnĕnmaira 'icĕ quicĕ bana

⁵ Nucĕn Papa Diosan ca uinu 'icĕ ángelbi cáma 'icĕn: Mix camina 'ĕn Bĕchicĕ 'aish xĕnibua 'aínbi 'ĕbĕ 'iti 'ai quixun. 'Imainun ca uinu 'icĕ ángelbi ñuima, Jesúsĕshi ñui, Nucĕn Papa Dios ĕsaribi quiacĕxa: 'Ēx cana aín Papa 'iti 'ain. Ax ca 'ĕn Bĕchicĕ 'iti 'icĕn. ⁶ Usa 'aish ca aín Bĕchicĕ aratsushi 'icĕbi ěnĕ menu xuti ĕsai quiacĕxa: 'Ēn ángelcaman ca a rabiti 'icĕn. ⁷ Angelcama ñui ca Nucĕn Papa Dios ĕsai quiacĕxa: 'Ēn 'amicĕxun ca 'ĕn ángelcaman 'ĕn cacĕsabi oquin ñu 'aia. Usa 'ain cana 'aisa tanquin suñusa 'imianan 'aisa tanquin tsi rĕquirucĕsa 'imin. Usa 'ixun ca 'ĕ ñu 'axunia. ⁸ Usai quiquinbi ca aín Bĕchicĕ aira ĕsaquin caia: Mixribi Dios 'aish camina usabi 'itioi 'ĕn nĕtĕnu 'Apu 'ain. Mix 'Apu upíira 'aian min banaribi upí 'ain ca min 'ati ñucamaribi upí 'icĕn. ⁹ Unían upí ñuishi 'ati cuĕĕanan camina atúan 'aisa tancĕ 'atima ñu a cuĕĕncĕma 'ain. Usa 'icĕ cana 'ĕx Dios 'aish min Dios 'ixun, unicama 'imainun ángelcamaribi 'acĕsamaira oquin, cuĕĕinra cuĕĕnun mi 'imian. ¹⁰ Usaquin canan ca Nucĕn Papa Diosan ĕsaquinribi aín Bĕchicĕ caia: Mix camina camabi ñu aín 'ibu 'ain. Min camina bĕráma mecama 'imainun naí 'imainun anu 'icĕ ñucamaribi unioĕn. ¹¹ A ñucamax ca nĕtĕti 'icĕn. Nĕtĕcĕbĕbi camina mix nĕtĕtíma 'ain. Chupa 'icĕsaribiti ca a ñucama xĕnibuti 'icĕn. ¹² Usa 'icĕmi min, chupa xĕni 'acĕsaribi oquin capúncĕxbi ca me 'imainun naí iótĕcĕncĕ 'iti 'icĕn. Acamaxa usai 'icĕbĕbi camina mix usabi 'in. Mix camina usabi 'iá 'aish usabi 'iti 'ain. ¹³ Uínsaranbi ca uinu 'icĕ ángelbi Nucĕn Papa Diosan ĕsoquin cáma 'icĕn: Axa mimi nishcĕ unicama 'ĕn mi 'ibuamimainun camina mix 'ĕbĕ 'Apu 'aish 'ĕn mĕqueu 'iti 'ain. ¹⁴ Camabi ángelnĕx ca an Nucĕn Papa Dios ñu 'axuncĕ 'icĕn. Usa 'ixun ca an xucĕxun, uicamax cara an mĕnĕsabi oi Nucĕn Papa Diosnan 'inux iĕnuxun 'aia, acama 'aquinia.

2

Jesucristomi catamĕti iĕtisama tantima bana

¹ Usa 'ain cananuna Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ ñui quicĕ bana a upí oquinra bĕmĕquin cuati 'ain, a bana manuquinma ax quicĕsabi oquin 'anuxun. ² Bĕráma ca ángelcaman 'aquinmainun Nucĕn Papa Diosan nucĕn raracama ñuixunun quixun, Moisés aín bana 'inácĕxa. Usa 'ain ca raírinĕn a bana quicĕsabi oquin 'amainunbia an a bana quicĕsabi oquin 'acĕma unicama, a Nucĕn Papa Diosan atun 'ucha cupíbi castícancĕxa. ³ ¿Asĕrabi usa 'ain caranuna nux –Jesucristomi catamĕtia uni Nucĕn Papa Diosnan 'inun iĕti bana a cuatíbi, a bana quicĕsabi oi 'icĕma 'aish uisa tancĕx iĕti 'ain? A bana anun nun 'ucha tĕrĕncĕ 'aish Nucĕn Papa Diosnan 'inux iĕti, a ca Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn pain unicama ñuixuancĕxa. Usa

'ain ca an cuacê uni raírînên, a bana ca asérabi 'icê quixun 'unánquin, nuribi 'unánmiacêxa. ⁴A unicama ca Nucên Papa Diosan uni itsin 'acêma ñu 'anun 'amiacêxa, an aín bana ñuixunia cuacê unicaman, asérabi ca aín bana 'icê quixun 'unánun. 'Imianan ca atu bêtsi bêtsi ñua 'anun aín Bêru Ñunshin Upí 'inácêxa, ax cuêêncêsabi oquin.

Axa ami catamêti unicamasaribia Jesucristo 'iá bana

⁵Aín unicama cara uisai 'iti 'icê quixun ñuiquin cana mitsu cain, Nucên Papa Diosan ca ángelcama —mitsux camina 'ên unicaman 'apu 'iti 'ai —quixun cáma 'icên. ⁶Usama 'aínbi ca bérâma Nucên Papa Diosan bana cuênêo êsai quia:

Nucên Papa Dios, ¿axa añu 'icê caramina uni sinánxunin? ¿Axa añu 'ain caramina axa chêquiti unicama 'aisamaira oquin sinanin? ⁷Min camina usabi 'inuxmabia ángelcamabê sênênmara 'inun uni 'imiacên. Usa 'imiquinbi camina minan 'aísha mibê xênibua 'aínbi 'itioquin 'imianan min unio ñucamaribi 'ibuamiacên. ⁸Usonan camina unicama camabi ñu aín 'ibu 'inun 'imiacên.

Usa 'ain ca camabi ñun 'ibu 'inun 'imiquin Nucên Papa Diosan añu ñubi an 'ibuacêma 'itimoquin unicama unioçêxa. Usa 'aínbi cananuna 'unanin, camabi ñuira ca unin 'ibuacêma pain 'icên. ⁹Usa 'aínbi cananuna Jesús 'unanin. A ca Nucên Papa Diosan, usabi 'inuxmabi ênê menu uni 'aish ángelcama meura 'inun xuacêxa. Unicama nuibaquian Nucên Papa Diosan sinánsabi oi ca ax camabi unin 'ucha cupí bamacêxa. Usa 'icêbi ca paê tani bamacê cupí baísquimitancêxun Nucên Papa Diosan aín nêtênu abê 'Apu 'inun 'imiacêxa. Usa 'icêbi ca paê tani bamacê cupí baísquimitancêxun Nucên Papa Diosan aín nêtênu abê 'Apu 'inun 'imiacêxa.

¹⁰Nucên Papa Diosan ca camabi ñu ainan 'inun unioçêxa. Usoquin 'á 'aish ca, an aín bana cuacê aín bêchicêcamaxa aín nêtênu abê 'iti cuêênia. Usa 'ixun ca axa uni 'aish tēmēranan paê tani bamacê cupíshi Nucên Papa Diosan ainan 'inun uni iēmīnun Jesucristo 'imiacêxa. ¹¹Jesús, an aín unicama Nucên Papa Diosan iscêxa upí 'inun 'imicê a 'imainun an usaquin 'imicê unicama, acaman Papa ca Nucên Papa Dios 'icên. Usa 'ain ca Jesús aín unicama sinani rabinima, atux ca 'ên xucéantu 'icê quia, ¹²aín bana quiricanu cuênêo quicêsabi oquian aín Papa êsaquin cásabi oi:

Usa camina mix 'ai quixun cana 'ên xucéantu ñuixunti 'ain. Min unicamaxa timécê, abêtan cana mi rabiti 'ain.

¹³Êsaribitia Jesús quíá ca cuênêo bananu 'icên:

'Êx cana 'ên Papa Diosmi catamêtin.

Êsaribi ca cuênêo bananu 'icên:

'Êx cana ênu 'ain, 'ên Papa Diosan 'ê 'inácê aín bêchicêcamabê.

¹⁴Achúshi unin bêchicêcamax ca aín xucénsaribi 'ia. Usaribiti ca Nucên Papa Diosan bêchicêcamaxa uni 'ain, axribi uni 'inux Jesús uacêxa. Uni 'aish ca, an ñu 'atima 'ati sinánmicê 'aísha Nucên Papa Diosbê uni 'ítima 'icêbi ñunshin 'atimanên 'apu a ñusmonux bamati cupí, Jesús uni 'iacêxa. ¹⁵Usai 'iquin ñunshin 'atimanên 'apu ñusmoquin ca Jesusan axa ami catamêcêma 'aish aín bamati sinani racuécê unicama, ax ainan 'aish aín bamatimi racuétimoquin mênioçêxa. ¹⁶Usa 'aish ca Jesús ángelcama 'aquinti sinani uni 'inux uáma 'icên. Uicamax cara Abraham Nucên Papa Diosmi catamêasaribiti ami catamêtia acama 'aquinti sinani ca Jesús uni 'inux uacêxa. Asérabi ca usa 'icê quixun cananuna 'unanin. ¹⁷Êsaquin nu 'aquinti cupí ax nusaribi uni 'ixun, ñunshin 'atimanên 'apun tancêxun 'unánan paê tani tēmērati 'unan 'ixun ca Jesusan aín unicama Nucên Papa Dios upí oquin ñucáxunia. Usa 'aish ca nun 'ucha tērēnux bamati cupí nusaribi uni 'iacêxa. ¹⁸Ax tēmēranan ñunshin 'atimanên 'apun tancêxunbi ñu 'atima 'aíma 'ixun ca an, a ñunshin 'atimanên 'apun ñu 'atima 'anun quixun sinánmicê aín unicamaribi usoquin 'axunma 'anun cushiotti 'icên.

3

Moisésbētan sēnēnmaira ca Cristo 'icê quiax quicê bana

¹Ên xucéantu, mitsux ainanshi 'inun Nucên Papa Diosan 'imicê 'ixun camina, Nucên Papa Diosan a ñuiquin unicama ñuixunun ênê nêtênu xuá 'ixuan an aín unicama Nucên Papa Dios ñucáxuncê, Cristo Jesús, a uisa uni cara 'iacêxa quixun upí oquinra 'unánti 'ain. ²Bérâma ca Jesús ucêma pain 'ain, Moisésnên nucên raracaman cushi 'ixun, Nucên Papa Diosan cacêsabi oquin upí oquin ñu 'acêxa. Usaribi oquin ca Jesusan, aín Papan usaquin 'anun caíscê 'ixun, an cacêsabi oquin camabi ñu 'acêxa. ³Nucên Papa Diosan Moisésçēñun judíos unicama ainan 'inun caísa 'aínbi, ca a unicama asérabi Nucên Papa Diosnan 'imiti Jesucristo axira 'icên. Usa 'ain ca Moisésbê sēnēnmaira Jesucristo 'icên. Ênêx ca êsa 'icên. An 'acê xubu rabcêsamaira oquin ca an xubu 'acê uni a unin rabia. Usaribi oquin ca Moisés 'imainun judíos unicama 'acêsamaira oquin unin Jesucristo rabiti 'icên. ⁴Êsa ca. Uísa 'aíshbi

ca xubu abí uníma. Unin 'acêx cuni ca 'ia. An 'acê uni ax ca aín 'ibu 'icên. Usaribi oquian an Moisés 'imainun judíos unicama ainan 'itioquin mêníonan camabi menu 'icê ñucama unio ax ca Nucên Papa Dios 'icên. ⁵ Nucên raracama judíos unibu 'ain ca Moisés atun cushi 'iacêxa. Aín cushi 'ixun ca Nucên Papa Dios cuêêncêsabi oquin upí oquin ñu 'acêxa. Uisairai 'i cara ainan 'iti 'icê quixuan judíos unicaman 'unánuan atu ñuixunun quixun Nucên Papa Diosan cacêsabi oquin ca Moisésnên nucên raracama 'itsa ñu ñuixuancêxa. ⁶ Usa 'aínbí ca Nucên Papa Diosan unicaman cushi ax aín Bêchicê, Cristo, an aín Papa Dios cuêêncêsabi oquin 'acê, a 'icên. Usa 'aish ca Cristo ax nun cushiribi 'icên, nun nu ami catamêti ênquinma cuêênquin abê aín nêtênu 'iti sináncê 'ain.

Nucên Papa Diosan unicamaxa abê chuámarua 'iti bana

⁷ Usa 'ain ca a bana Nucên Papa Diosan Bêru Ñunshin Upitan 'amicêxun unin cuêñeo, ax êsai quia:

Bêría Nucên Papa Diosan mitsu cacêxun cuaquin ⁸ camina cuacêmasa otima 'ain, mitsun raracama 'ásaribi oquin. Atux ca Nucên Papa Diosan 'aquincêxbi an cacê bana cuaisama tani 'atimati banai, —Nucên Papa Diosan ca nu uisabi oima —quicêsa 'iacêxa, anu uni 'icêma menuax. ⁹ Êsai ca Nucên Papa Dios quia: Anuax ca 'ên cuarenta baritia atu bêrúanquin ñu 'axuncêxun isíbi mitsun raracama 'emi sinanima 'atimati banacêxa. ¹⁰ Usai 'ia oi atumi nishi cana êsai quiacên: Ênê unicanan ca bêtsi bêtsi ñu sinani 'emi sinánquin 'êx cuêêncêsoi 'iti 'unántisama tanxa. ¹¹ Quianan cana atumi nishi sinanatêcêntimoi êsaribiti quiacên: Atux ca a 'ên atu ñuixuncê me anu chuámarua bucunux bêbatima 'icên.

¹² 'Ên xucéantu, mitsúxribimi usai 'itima cupí camina bêrúancati 'ain, 'atimaquin sinánquin Nucên Papa Dios, axa bamatimoi tsócê, a ami catamêquinma êntin rabanan. ¹³ Usai 'ima camina micama uinu 'icêxbi 'atima ñu 'atishi sinani Nucên Papa Diosmi manúti rabanan, camabi nêtên, axa Jesucristomi catamêcê unicamabê ami upiti sinánmiananti 'ain, ênê nêtêa cêñútisama pan 'aínshi. ¹⁴ Anun nux aín nêtênu 'iti nêtê sênêntamainun cananuna ami catamêtabatínu 'íasabi 'i ami catamêti 'ain. Usai 'i cananuna camabi nêtên Cristobê 'ain.

¹⁵ Êsairibi ca Nucên Papa Diosan bana cuêñeo quia:

Bêría Nucên Papa Diosan mitsu cacêxun cuaquin camina cuacêmasa otima 'ain. Mitsun raracama 'íasaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca Nucên Papa Diosan 'aquincêxbi an cacê bana cuaisama tani 'atimati banacêxa.

¹⁶ ¿Uicamax cara Nucên Papa Diosan bana cuaquinbi cuacêmasa oi ax quicêsabi oi 'iisama tancêx? Moisésnêan Egipto menua bécê unicamax ca usai 'iacêxa. ¹⁷ ¿'Imainun cara uicamami Nucên Papa Dios cuarenta baritian nishacêx? Axa aín 'ucha cupíbi an anua bêbati ñuixuncê menu bêbaima, anu uni 'icêma menuax cêñúa unicamami ca Nucên Papa Dios nishacêxa. ¹⁸ ¿'Imainun cara uicamaribi Nucên Papa Diosan sinántêcêntimoquin, an atu ñuixuncê menu ca chuámarua tani bucunux bêbatima 'icê quixun cacêx? An a timaquin aín bana cuaisama tancê unicama ca Nucên Papa Diosan usaquin cacêxa. ¹⁹ Usa 'ain cananuna a ñucama sinánquin 'unanin, atúan aín bana ca asérabi 'icê quixun sináncêma 'ianan ami catamêcêma cupí ca Nucên Papa Diosan a unicama anua chuámarua tani 'itia ñuixuncê menu bêbamiana 'icên.

4

¹ Usa 'ain cananuna Nucên Papa Diosan ainan 'inun nu 'imiti nêtê inúcêma 'aínshi, ainan 'iti sinánti 'ain. Mitsu raírinêxmi Nucên Papa Diosnanma 'itin rabanan camina bêrúancati 'ain. ² A me anu chuámarua 'iti ñui quicê bana a ca nucên raracaman cuacêxa. Cuaquinbi ca —asérabi ca a menunu 'inun nu buánti 'icê —quixun sinánma 'icên. Usa 'aish ca a ñuixuan menu bêbama 'icên. Anu nucên raracama bêbama 'aínbí ca Nucên Papa Diosan nucên rara cásaribi oquin nux Jesucristomi catamêti aín nêtênu abê 'inux létí bana ñuiquin nuribi caxa. ³ Nucên raracama ñuiquin cuêñeo bana ca êsai quia:

Atumi nishi cana sinanatêcêntimoi a unicama ñui quiacên: Atux ca a 'ên atu ñuixuncê me anu chuámarua bucunux bêbatima 'icên.

Atúxa usai 'íá 'aínbí cananuna nux Nucên Papa Diosmi catamêti ax nubê 'ain chuámarua 'i cuêênin. Usáinu 'itioquin ca Nucên Papa Diosan camabi ñu unioquin mêníocêxa, ⁴ aín bana cuêñeo êsai quicêsabi oquin:

Camabi ñu mécên achúshi 'imainun achúshi nêtê cêñuquin uniotancêx ca Nucên Papa Dios nêtê itsin tanti —ê ñu uniocêcama ca asábi 'icê —quixun isi upí oquin sinani cuêêncêxa.

⁵ Nucên raracama ñui ca Nucên Papa Diosax êsaribiti quiacêxa:

Atux ca 'ên atu ñuixuncê me anu 'êbê chuámarua 'aish cuêênin bucunux bêbatima 'icên.

⁶ Usa 'ain ca ënë nëtënu 'icë unicama Nucën Papa Diosmi catamëti abë upí 'aish chuámarua 'iti, 'aishbi raírinëx ami sináncëma pain 'icën. Usaribiti ca atun pain cuaquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma 'aish a Nucën Papa Diosan ñuixuncë menu bëbama 'icën. ⁷ A paían ñuixuncë unicaman aín bana cuama 'ain ca ënë nëtënu 'icë unicaman cuati oi Nucën Papa Dios amiribishi quitëcëni, bërí camina 'ëmi catamëcanti 'ai quiax quiacëxa, ësai: Bëría Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin camina cuacëmasa otima 'ain. Usaquin ca Davitan, Josuënëan judíos unicama Nucën Papa Diosan ñuixuan menu bëbaquífan 'ain, a xëñibucëbëtan cuëñocëxa. ⁸ A unicama Nucën Papa Diosan anu chuámarua 'aish bucuti ñuixuncë menu bëbáma 'ainbi ca aín bëhçicëcamax Josuënën buáncëx anu bëbacëxa. Josuënëan anua atux chuámarua 'aish bucuti menu buáncëx bëbatancëxun ax quicësabi oquin 'ai ami catamëcë 'ain ca Nucën Papa Dios amiribishi anun uni chuámarua 'iti bana ñui quitëcëanma 'itsíanxa. ⁹ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín unicamaxa ainan 'aish ax cuëñcësabi oi ënë menu chuámarua 'itancëx aín nëtënuira chuámarua 'aish bucuti oquin mëñocëxa quixun. ¹⁰ Uicamax cara ax cuëñcësa oíshi 'iti sinani bënëti a ëni, ami catamëti Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'ia, ax ca Nucën Papa Dios ñucama uniotancëx cuëñsaribi oi 'ia. ¹¹ Nucën Papa Diosan atu ñuixuncë menu bëbáma unicama usaribiti nuxribi ami catamëcëma 'itin rabanana cananuna ainan 'aish upí oquin sinani ami catamëquin ëníma bërúancati 'ain.

¹² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bamatimoi tsotia. Ax ca cushiira 'icën. Usa 'ixun ca aín bananu 'aia nu 'unánmia, nun caranuna asérabi upí oquin sinani, caranuna upí oquin sinanima quixun. 'Unánmianan ca uisa cupí caranuna usoquin 'ai quixun nu 'unánmia. ¹³ Axa an unio 'aish Nucën Papa Diosmi unëti uisa ñubi ca 'aíma 'icën. An uni aín ñu 'acé cupí, uisa cara oti 'icë quixun 'unáncë, Nucën Papa Dios, an ca camabi ñua unin 'aia 'unánan aín nuitu mëúa chiquinaquinma sináncë ñubi 'unania.

An aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë, Jesucristo ñuicë bana

¹⁴ Jesús ax ca Nucën Papa Diosan Bëhçicë 'ianan, an nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'aish aín Papa Diosan nëtënu abëbi 'icën. Usa 'icë cananuna ami catamëquin aín bana cuati ëntima 'ain. ¹⁵ Jesús an nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë, ax ca uni 'aish nux 'icësaribiti tëmëraíbi 'uchama 'icën. Usa 'ixun ca nuribi tëmëranan ñunshin 'atimanën 'atima ñu 'amitisa taniabi nuibaquin nu 'aquinti 'icën. ¹⁶ Asérabi ca usa 'icë quixun 'unánquin cananuna ami racuéquinma, an nu nuibacë Nucën Papa Dios a nun 'uchacama tërénquin nu 'aquinun ñucáti 'ain, an nu nuibacé cupí. Usaquin cananuna anúnu uisai cara 'icë nëtën, nuibaquian nu 'aquinun ñucáti 'ain.

II. LEVITAN RËBUNQUI 'IASAMA CA CRISTO 'ICË QUICË BANA (5-8)

5

¹ Nucën Papa Diosan mëñosabi oquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun, judíos unicaman 'ucha 'imainun aín 'ucharibi tërëncë 'inun 'aracacé ñuina 'axunquin Nucën Papa Dios ñucáxunia. ² Usa 'ixun ca axribi uni 'icëa ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'anun quixun tancëxun 'unan 'ixun uni itsi usaribiti 'ia 'aquinti 'unania. An ca, —usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun 'unánquinma an ñu 'acé unicama 'imainun, —usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun 'unánquinbi 'acé unicama aribi, ami nishquinma atux upí 'inun 'aquinti 'icën. ³ Axribi ñu 'atima 'acé 'ixun ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun judíos uni raírinën 'uchacama 'imainun aín 'uchacamaribi tërëncë 'inun quixun 'aracacé ñuina 'aia.

⁴ Uí uníxbi ca axbi 'iisa tani judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'itima 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicëx cuni ca usaí 'iti 'icën, Nucën Papa Diosan —Aaronën ca 'ën unicama 'ë ñucáxunti 'icë —quixun Moisés cásaribi oi. ⁵ Usaribiquin ca Cristonën anbi judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'iti sinánma 'icën. Nucën Papa Dios an Mix camina 'ën Bëhçicë 'aish xëñibua 'ainbi 'ëbë 'iti 'ai, quixun cacé, anbi ca Cristo judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'imiacëxa. ⁶ Èsaribi ca cuëño bananua Nucën Papa Diosan aín Bëhçicë cá bana quia: Mix camina nëtëtimoí usabi sacerdote, an 'ën unicama 'ë ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribi.

⁷ Jesusan ca ënë menu 'aish abë banaquin aín Papa ñu ñucáçëxa. Ñucáquin ca axa bamatimoquin a iëmiti cushiñu 'icë 'unánquin, munuma banaquin cacëxa. Usaquian ax cuëñcësabi oquin 'aquinun quixun ñucáçë cupí ca Nucën Papa Diosan Jesucristo 'aquiancëxa. ⁸ Usa 'ain ca Cristonën, ax aín Bëhçicë 'aishbi tëmëracé 'ixun, Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquinshi 'ati 'unáncëxa. ⁹ Ax tëmëraibi aín Papa Dios cuëñcësabi oi 'iá 'ixun ca an aín bana cuaquin ax quicësabi oquin 'acé unicama a aín 'ucha tërénquin Nucën Papa Diosan 'aish xëñibua 'ainbi

abê 'inun iêmia. ¹⁰ Ax ca ësaiquian Nucên Papa Diosan cá, a 'icên, —mix camina sacerdote, an 'ên unicama 'ë ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribiti.

Jesucristomi catamêquin êncê 'icê 'aish 'unánmitêcêinsa bana

¹¹ Usa 'áinu mitsu ênê banacama ñuixuinsa tancêxunbi camina mitsun asérabi upí oquin a bana cuaisama tanin. ¹² Mitsúinra a ñucê bana a 'unáncê 'ixun uni itsi 'unánmisa 'aishbi camina mitsúnmi béráma cuacê bana Jesucristo ñui quicê, a 'unánmitêcêinsa 'ain. Ênê ñu upí oquin cuacêma 'aish camina mitsux tuáratsu ñu iru piisama pain 'ixun aín titan xuma 'acêsa 'ain. ¹³ Béráma cuacê bana 'unánmitêcêinsa 'aish camina an aín titan xuma 'acê tuásaribi 'ain, uisai cara Nucên Papa Diosan uni 'iti 'icê quixun 'unáncêma 'aish. ¹⁴ An Nucên Papa Diosan bana upí oquin sinánquin an cacêsabi oquin 'acê uni, an ca upí oquin 'unania, uisa ñu 'ati cara Nucên Papa Diosan iscêx asábi 'icê, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icê quixun. 'Unánquin ca usoquin 'aia. Usa unix ca tuá xuratsusama 'aish uni apánsa 'icên.

6

¹ Usa 'ain cananuna tuá xuratsu 'icêsaíma uni apan 'icêsai 'inuxun a paínu cuacê bana Cristo ñui quicê, aishima bêtsi ñuribi 'unánti 'ain. Cananuna a paínu 'unan banacama ësai quicê, a ñuitêcêntima 'ain: nunbi ñu 'atima 'acê cupí Nucên Papa Diosnanma 'aish bamati 'aishbi sinanati Nucên Papa Diosmi catamêtishi iêti, ² 'imainun Jesús sinani nashimicê 'iti, 'imainun Jesúsnan 'ixun axa ami catamêcê uni itsinu nun mecên nanquin Nucên Papa Dios ñucáxunti, 'imainun camabi uníxa baísqúia ca Nucên Papa Diosan an 'acê ñucama 'unánquin uisa cara oti 'icê quixun cati, acama. ³ Èsa banacama mitsu ñuixuntêcênquinma cananuna Nucên Papa Dios cuêncêbêtan bêtsi ñu mitsu ñuixunti 'ain.

⁴ Uí unicamax cara Jesucristomi catamêcê 'ixun, ax ca abê 'icê quixun 'unáncê, 'ianan Nucên Papa Diosan Bêru Ñunshin Upitan aín nuitu mêu sinánmicê 'ianan, ⁵ Nucên Papa Diosan bana ca upíra upí 'icê quixun sinánquin cuanan, Nucên Papa Diosan cushi, anun cana aín nêtênu 'iti 'ai quixun sináncê, ⁶ 'ixunbi ami sinánquinbi êni uni raírinên cuatánun —êx cana Jesucristomi sinántêcênima —quía, a unix ca an Nucên Papa Diosan Bêchicê i curúsocênu matáscê uníxa 'iásaribi 'icên. Usai 'icê uni ax ca amiribishi Jesucristomi sinanatêcênima. ⁷ Usa unicamax ca anu ñu 'apáti meesaribi 'icên. Èsa ca. Nucên Papa Diosan, menu 'uí 'itsa 'ibúmicêxun chabócêx ca ñu bêru 'imainun unían 'apácê ñu cotancêx tapunía, tapúanan ca tuaia. Usaía 'inúan Nucên Papa Diosan 'imicêxa 'ia ca an ñu 'apácê uni an aín naênu 'icê ñu pinuxun bitsia. ⁸ Usa 'ainbi ca bêtsi me camabi ñu 'atima, muxa, chucu, acama an coi canicêbê anu upí ñu 'iruima. Usa 'aish ca Nucên Papa Diosan iscêx a me 'aisama 'icên. Usa 'icê ca aín 'ibun axa corucê ñucama nêënia.

Xêñibua 'ainbi Nucên Papa Diosbê 'iti cupí bënëtima chuámarua 'iti

⁹ 'Ën nuibacê xucéantu, uni raírinên ca Nucên Papa Diosan Bêchicêmi catamêtancêxunbi ênia quixun ñuixunquinbi cananuna 'unanin, mitsux camina Jesucristo cupí ainan 'inun iêmicê 'ixun êncêma 'aish asérabi Nucên Papa Diosan upí oquin 'aquincê 'ai quixun. ¹⁰ Nucên Papa Dios, an ca aín sinan upí 'ixun, mitsúnmi aín unicama nuibaquin upiti buacunun 'aquianan béríribi usoquin mitsun 'aia, manúquinma sinania. ¹¹ Usa 'ainbi cananuna anúnmi Nucên Papa Diosan nêtênu 'iti nêtê utámainunmi mitsun 'acêsabi oquin chiquishquin ênquinma Nucên Papa Dios cuêncêcêsabi oquin 'ati cuêënin. Usaquin 'aquin camina Nucên Papa Diosan nêtênu cêñútimo abê 'iti sinánquin caínti 'ain. ¹² Mitsúxmi chiquish 'iti cananuna cuêëniman. Cananuna cuêënin, Nucên Papa Diosan aín quicêsabi oquin 'aquincêxa aín uni raírinêx a êníma ami catamêti upiti 'ia isími usaribiti 'iti.

¹³ Nucên Papa Diosbê ca camabi uni 'imainun ángelcamaribi sêñénima. Usa 'ixun ca anbi sinanatêcêntimoquin Abraham cacêxa: ¹⁴ "Èsoquin cana asérabi 'ati 'ain. Cana mi upí oquin sinánxunquin bêchicêñu mi 'imianan min rébúnqui 'itsaira 'inun uámiti 'ain". ¹⁵ Usaquian cacêxun ca Abrahamnên —Nucên Papa Dios quicêsabi oi ca 'iti 'icê —quixun sinánquin bënëquinma, caíancêxa. Caíncêbê ca Nucên Papa Dios quicêsabi oi Abrahamnên xanu tuatancêx Isaac bacéancêxa. ¹⁶ Ênêx ca ësá 'icên. Unix ca uni itsían aín bana isa asérabi 'icê quixun 'unánun quíax, aín 'apu axa asamaira 'ain, a ñui ësai quia: Nun 'apúnbi ca 'unania, 'ên mi cacê bana ênêx ca asérabi 'icên. Usai quicêbêtan ca an aín bana ca asérabi 'icê quixun 'unánquin abê cuêënicánantima 'icên. ¹⁷ Usaribiti ca Nucên Papa Dios axribi, axa ami catamêti ainan 'iti unicaman —aín quicêsabi oi ca asérabi 'iti 'icê —quixun 'unánun, —xêñibua 'ainbia sinanatêcêntimo usabi 'iti ca ênê bana 'icê —quíax quíacêxa. ¹⁸ Usa 'ain cananuna an ca ax quicêsabi oquin 'aia quixun 'unánan, axa —sinanatêcêntimoquin cana mitsu caí —quicê cupí ca an asérabi usoquin 'ati 'icê quixun 'unanin. Usaquin 'unánquin cananuna 'unanin, nun nu an nu 'aquinun ñucácê 'ixun ca nu asérabi 'aquinti 'icê quixun. 'Unánan cananuna ami catamêquin —aín bana quicêsabi oi cana asérabi ainan 'aish aín nêtênu abê 'iti 'ai —quixun

'unanin. ¹⁹ Ënëx ca ësaribi 'icën. An manë nunti niquincë unicaman ca aín manë nuntia bëchunan tucãcaquin amami amami buánti rabanan, manë cha manë risin təcêrëcaxun, an cushioquin tuínun quixun baca nëbëtsi nipatia. A manë chan tuíncë cupí ca nunti amanu amanu cuanima. Usaribiti cananuna Cristo anu Nucën Papa Dios 'icë anu cupí nun amanu amanu sinánbëquínquinma Jesucristomi sinánti ëntima 'ain. ²⁰ Cristo axa anua Nucën Papa Dios 'icë anu 'ain cananuna nuxribi anu abë 'iti 'ain. Ax ca nètétimoi xëñibua 'aínbi usabi sacerdotenën cushicaman 'apu 'aish, an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxunti a 'icën, Melquisedec 'iásaribiti.

7

Jesús ax ca Melquisedec 'iásaribiti an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'icë quicë bana

¹ Mitsux Abrahamnën rëbúnqui 'ixun camina 'unanin, Melquisedec ax ca Salem cacë menu 'icë unicaman 'apu 'iacëxa. Ax ca sacerdote, an unicama Nucën Papa Dios manámi 'icë a ñucáxuncë 'iacëxa. Usa 'ain ca bëtsi menu 'icë 'apucaman Abrahamnën xucënan bëchicë Lot cacë, aín nètënu 'icë unicamabë 'acánanquin ñusmotancëxun aín ñucamacëñunbi 'itsa uni 'imainun xanu 'imainun tuáribi buáncëxa. Usoquin 'acë cuabiani aín unicama buani cuanxun ca Abrahamnënrabi a suntárucama ñusmoxun abámianan anu 'icë 'apucaman buáncë unicamacëñun camabi ñu bitëcëancëxa. Bibiani cuantëcëni ca Abraham Melquisedecbë mëranancëxa. Abë mërananquin ca Melquisedecnën, Nucën Papa Diosan ca Abraham 'aquianxa quixun 'unanguin —an ca mi upí oquin sinánxunia —quixun caquin, a Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ² Úsaquin cacëxun ca Abrahamnën an bëcë ñucama mësú Melquisedec 'ináncëxa. Melquisedec quicë bana ax ca “upí 'apu ca ax 'icë” qui quicë bana 'icën. Melquisedec ax ca Salem cacë menu 'icë unibu aín 'apu 'iacëxa. Salem quicë bana ax ca “bëtsi unibubë 'acananima ca chuámarua bucuia” qui quicë bana 'icën. Usa 'ain ca Melquisedec 'acánanti sináncëma 'apu 'iacëxa. ³ Melquisedec a ca uix cara aín papa 'iacëxa, uix cara aín tita 'iacëxa, añu nètën cara bacëancëxa, añu nètën cara bamacëxa, uicamax cara aín rara 'iacëxa, abi unín 'unánma 'icën. Usa 'ain ca judíos unibunëx —Melquisedec ax ca bamama 'icë —quia. Nucën Papa Diosan Bëchicëñëx ca nètétimoi xëñibua 'aínbi sacerdote, an unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'icën, uni Melquisedec ñui quiásaribiti.

⁴ Abraham a pain nucën rara, anbi ca abëa 'acánancë unicama ñusmoxun bicë ñu mësú ax 'apu 'icë, Melquisedec, 'ináncëxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, Abraham ax ca Melquisedec meu 'iacëxa quixun. ⁵ Moisés cuëñëomiquin ca Nucën Papa Diosan —esai ca 'iti 'icë —quixun caquin ësaquin cacëxa:

—Abrahamnën rëbúnqui achúshi, Leví cacë, aín rëbúnquicamaxa sacerdote 'icë ca Abrahamnën rëbúnquicama raírinën aín ñucama mësú 'inánti 'icë —quixun. A uni camáxbi Abrahamnën rëbúnqui 'aish aín aínsi 'ixunbi sacerdotecama usaquin aín ñu 'inánun ca Nucën Papa Diosan mëñiocëxa. ⁶ Usa 'aínbi ca Melquisedec, Levitan rëbúnqui 'ixunmabi, Abrahamnën aín ñucama mësú 'ináncëxun biacëxa. Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxuncë, Abraham, a ca Melquisedecnën aín ñu biquin —an cacësbabi oquin usoquin ca Nucën Papa Diosan mi 'axunti 'icë —quixun caquin Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ⁷ Uní itsían Nucën Papa Dios ñucáxuncë uni ax ca an Nucën Papa Dios ñucáxuncë uni meu 'icën. Uinu 'icë unínbi ca —usama ca —quixun caima. Usa 'ain ca Abraham Melquisedec meu 'iacëxa. ⁸ Levitan rëbúnqui, judíos sacerdotecama, a judíos unicama raírinën aín ñu mësú 'ináncë, acamax ca uni 'aish bamaia. Usa 'aínbi ca Abrahamnën aín ñu mësú Melquisedec, a ñuia uni —ax ca bamama 'icë —quicë, a 'ináncëxa. ⁹ Usa 'ain ca ësöquinrabi sinánti asábi 'icën: Levitan chaitiocë Abraham, an ca Melquisedec aín ñu mësú 'ináncëxa, ax a meu 'ixun. Usa 'ain ca Levitan rëbúnqui, sacerdotecama, a judíos unicaman bëri aín ñu mësú 'ináncë, acamaxrabi Abrahambëtan aín ñu mësú Melquisedec 'inánsa 'icën. ¹⁰ Levitan rëbúnquicama 'aíma pain 'aishbi ca Abrahambë 'icësa 'iacëxa, aín rëbúnqui 'aish. Usa 'ain cananuna 'unanin, Melquisedec, ax ca Levitan rëbúnqui, sacerdotecama, acamabë sënénmaira cushi 'iacëxa quixun.

¹¹ Bëráma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun Moisésnën, uisai cara judíos unicama 'iti 'icë quicë bana cuëñëocëxa. A bana Levitan rëbúnquicama, sacerdotecama 'ixun, judíos unicama 'unánminun ca Nucën Papa Diosan mëñiocëxa. Usa 'ixun Levitan rëbúnquinën 'aquincëx judíos unicama asérabí aín nuitu upí 'aish Nucën Papa Dios quicësbabi oi 'icëbë ca sacerdote itsi Aarón 'iásama, Melquisedec 'iásaribi, Jesús uáma 'itsíanxa. ¹² Usa 'ain ca usaquin judíos unicaman 'ati bana, Levitan rëbúnquicama sacerdote 'ixun judíos unicama 'unánmicë, a 'unaníbi aín sinan upíma 'ain, a ënquin bëtsi bana Jesús ñui quicë unín cuanun Nucën Papa Diosan mëñiocëxa. ¹³ Nucën 'Ibu Jesús a ñui Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quicë, ax ca judíos uni 'aishbi Levitan rëbúnquima Judánën rëbúnqui 'iacëxa. Judánën rëbúnquinëx

ca judíos sacerdote 'iti 'icë quiax ca Moisésnën cuëñeo bana quiáma 'icën. ¹⁴ Camabi unin ca 'unania, Nucën 'Ibu Jesús ax ca Judanën rëbúnqui 'iacëxa quixun. Usa 'ainbi ca Moisés sacerdote ñui, Judanën rëbúnquinëx ca sacerdote 'iti 'icë quiax quiáma 'icën. Levitan rëbúnquishi ca usai 'iti 'iacëxa.

¹⁵ Usa 'ain cananuna upí oquin 'unanin, Nucën Papa Diosan ca Melquisedec 'iasaribitia sacerdote 'inun Jesúsëshi, ¹⁶ ax bamaxbi bamatëcëntimoí baísquicë 'icë, a sacerdote 'imi-acëxa, Moisésnën cuëñeo bana, Judanën rëbúnqui ca sacerdote 'iti 'icë quicë 'aimabi. ¹⁷ A ñuiquin ca Nucën Papa Diosan ësaquin cacëxa:

Mix camina nëtétimoí usabi sacerdote, an 'ën unicama 'ë ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iasaribi.

¹⁸⁻¹⁹ Usai ca judíos unicama 'iti 'icë quicë bana upí 'ainbi ca anun unin sinan upí 'iáma 'icën. Usa 'ainbi cananuna bëtsi bana, Jesús ñui quicë, a cupí asérami nun 'uchacama tërëncë 'ianan nun sinan upí 'aish Nucën Papa Diosan 'ain.

²⁰ Aín Bëchicë an aín unicama a ñucáxunti oquin ca Nucën Papa Diosan sinanatëcëntimoquin mëñocëxa. ²¹ Levitan rëbúnquinën ca 'ën unicama 'ë ñucáxunti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan sinanatëcëntimoquin cáma 'icën. Usa 'ixúnbi ca an sinanatëcëntimoquin caquin, Jesús asérami an unicama a ñucáxunti 'imiacëxa, aín bana cuëñeo ëesai quicësabi oquin:

Nucën 'Ibu Diosan ca sinanatëcëntimoquin aín Bëchicë ësaquin cacëxa: Mix camina nëtétimoí usabi sacerdote, an 'ën unicama 'ë ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iasaribi, quixun.

²² Usa 'ain ca an Moisésnën cuëñeo bana cuacë uni 'iasamaira oi an Jesús ñuicë bana cuacë uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ia. ²³ Levitan rëbúnqui sacerdotecama ca ax pain 'itancëxa bëtsix bamacëbë bamacëbë sacerdote 'icë 'aish 'itsaira 'iacëxa. ²⁴ Usa 'ainbi ca ax bamatimoí tsocë 'aish usabi sacerdote 'ixun Jesusan cuni aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxunia. ²⁵ Uí unicaman cara a cupí abë upí 'iisa tanquin Nucën Papa Dios ñucatia, a ca Jesusan xëñibua 'ainbi Nucën Papa Diosan 'inun iémia. A unicama Nucën Papa Dios ñucáxunux ca bamatimoí tsotia.

²⁶ Usa 'aian Jesús axira nun sacerdote 'iti ca upíra 'icën. Nucën Papa Diosan iscëx upíra 'ixun ñu 'atima 'acëma 'ianan ñu 'atima 'ati sináncëma 'ianan ax upíra sinánñu 'aish ca aín Papabë 'Apuirá 'icën. ²⁷ Ax ca Levitan rëbúnqui 'icësaí 'iáma 'icën. Atun ca camabi nëtën aín 'ucha pain tërëanan judíos unicaman 'uchacamaribi tërënun Nucën Papa Dios ñucáxunia, ñuina rëtancëxun xaroquin. Usama ca Jesús 'icën. Axbi ca camabi unin 'ucha cupí ñuina rëxun xarocësa 'itánun bamatsianxmabi achúshitishi bamacëxa. ²⁸ Usa 'ain ca Moisésnën cuëñeo bana quicësabi oi Levitan rëbúnqui, 'uchañu 'aishbi an judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ia. Usa 'ainbi ca an Moisés 'inan bana xëñibucëbëtan, Nucën Papa Diosan sinanatëcëntimoquin caquin, aín Bëchicë Jesús, axa asérami 'uchañuma 'iá 'aish usabi 'uchañuma 'ia, an aín unicama a ñucáxunun 'imiacëxa.

8

Jesús ñui quicë bana

¹ Ëñë banaxa bëtsi banasama 'icëmi mitsun 'unánun cananuna ëñë ñuiquin mitsu cain, an Nucën Papa Dios aín unicama ñucáxunti, Jesús, ax ca usa 'aish bërí aín nëtënu abë 'aish, Nucën Papa Diosbë 'Apu 'icën. ² Tabernáculo cacë xubu unin 'acë anuxuan Levitan rëbúnqui achúshinën judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'ainbi ca anuxunma, aín nëtë anu Nucën Papa Dios 'icë, anuxunbi Jesusan nu Nucën Papa Dios ñucáxunia, Nucën Papa Diosan mëñosabi oquin. ³ An unicaman 'ucha Nucën Papa Diosan tërënun ñuina rëcë xaronux ca sacerdotenën cushicaman 'apu an Nucën Papa Dios aín unicama ñucáxuncë 'ia. Usaribiti ca Jesús unicaman 'ucha tërëncë 'inun ñuina rëtíma, a cupía unicaman 'ucha tërëncë 'inun bamatsianxmabi bamacëxa. ⁴ Bëribi nubë 'aish ca Jesús sacerdote 'itsianxma. Levitan rëbúnquinëxëshi Moisés quiásabi oi sacerdote 'ixun ca ñuina rëtancëxun xaroquin judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxunia. ⁵ —Jesucristo ax unicaman 'ucha tërëncë 'inun bamax baísquiantëxun ca ënu 'ëbë 'ixun unicama 'ë ñucáxunti 'icë —quixun sinánquin ca Nucën Papa Diosan bërámá Jesucristo ucëma pain 'ain —Levitan rëbúnquinën ca tabernáculo xubunuxun judíos unicaman 'ucha tërëncë 'inun ñuina rëxun xaroquin unicama 'ë ñucáxunti 'icë —quixun mëñocëxa. Tabernáculo xubu 'ati ñuiquin ca Nucën Papa Diosan Moisés 'aín bashinuxun 'ën mi ismicësabi oquin camina a xubu 'imainun anu 'icë ñucama 'ati 'ai' quixun cacëxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, Jesucristo aín nëtënu abë 'ixun nu a ñucáxunti sinánquin ca judíos sacerdotenën tabernáculonu 'icë ñucama 'anun Nucën Papa Diosan mëñocëxa. ⁶ —Nucën Papa Diosan Moisés cuëñeomia bana quicësabi oi 'i ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë —quiáxa ax quicë bana, asamaira ca —Jesúsmi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë

—quicë bana, ax 'icën. Usa 'ain ca Levitan rëbúnquinën unin 'ucha tërëncë 'inun 'ásamaira oquin Jesusan nun 'ucha tërënquin Nucën Papa Diosbë upí 'inun nu 'imia.

⁷ Usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'ai aín nuitu upí 'ain ca bëtsi bana Jesús ñui quicë a Nucën Papa Diosan mënïoma 'ítsianxa. ⁸ Nucën Papa Diosan ca judíos unicama an cacësabi oi 'iïama isacëxa, aín bana cuënëo ësai quicësabi oquin:

Nucën 'Ibu Dios ca quia, usai ca judíos unicama, Israelnën rëbúnqui 'iti 'icë quixun Moisés cuënëomia bana 'inan, 'ixunbí cana 'itsa bari inúcëbëtan bëtsi bana judíos unicama 'inánti 'ain. Anun 'ën a bana 'inánti nëtë ca uti 'icën. ⁹ A banax ca judíos unicama Egipto menua buánquin usai cara atux 'iti 'icë quixun 'ën Moisés cá banasama 'iti 'icën. Judíos unicama 'aguinsa tanquinbí cana atúan 'ën bana cuaquin 'ën cacësabi oquin 'acëma cupí atu ëancën. ¹⁰ Usa 'ixunbí cana 'ëx mitsun 'Ibu Dios 'ixun mitsu cain, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun caquin 'ën a pain 'inan bana sënëncëbëtan cana bëtsi bana judíos uni Israel unicama 'inánti 'ain. 'Ësai ca a bana quiti 'icën: 'Ën cana 'ën cacë bana 'ën unicaman manuquinma sinánan aín nuitu mëu upí oquin 'unánun 'unánmiti 'ain. 'Ëx cana aín Dios 'aish atúan rabicë 'iti 'ain. 'Imainun ca atux asërabi 'ën unicama 'iti 'icën. ¹¹ 'Ën unicaman ca 'ë 'unánti 'icën. Ñu 'unáncëma 'imainun ñu 'unáncë uni, apan 'imainun xucamanribi ca 'ë 'unánti 'icën. Usa 'ain ca uinu 'icë unínbí bëtsi uni, aín xucénbí, abë 'icë uníbí cacëxunmabi atúbí 'ë 'unánti 'icën. ¹² Usaía ax 'icë uni a cana ñu 'atima 'acëbí nuibaquin aín 'uchacama tërënti 'ain. Tërënxun cana manuquin aín 'uchacama sinántëcëntima 'ain.

¹³ 'Ësaía Cristo cupí aín unicama aín nuitu upí 'iti ñui ca Nucën Papa Dios —'ën bërâma usai ca judíos unicama aín 'ucha tërëncë 'iti 'icë quixun Moisés cuënëomia bana a camina ënti 'ai —quiaux quia. Usa 'aish ca a bana sënëntishi 'icën.

III. LEVITAN RËBUNQUINËN ÑU 'ACË CUPÍ UNI 'IASAMAIRA OI CA JESUS CUPÍ UNI AIN 'UCHA TËRËNCË 'IA (9-10)

9

Anuax judíos sacerdotecama Nucën Papa Diosbë baná tabernáculo ñuianan Jesucristo anu Nucën Papa Dios 'icë ñuicë bana

¹ Bërâma ca Nucën Papa Diosan judíos unicaman usoquin a rabinun quixun caquin, anuxuan Levitan rëbúnquinën judíos unicama a ñucáxunti tabernáculo cacë xubu 'anun quixun cacëxa. ² An Moisés cacësabi oquin ca judíos unicaman tabernáculo 'aquin, amo rabëa aín namë 'itánun nëbëtsi chupan bëpáncëxa. Anu pain átsinti anu ca anu lamparín nantí 'imainun curi mesa, anu uni itsin pitima pán nancë, acama 'iacëxa. Anu uni aín 'ucha tërëncëma 'ianan upiti mënïocacëma 'aish átsintima 'ain ca a 'iti Cata Upí cacë 'iacëxa. ³ Cata Upí a 'ucë ca bëtsi cata 'iacëxa. Ax ca Cata Upíra cacë, 'iacëxa. ⁴ Tabernáculo nëbëtsi rabë oquin bëpáncë chupa rapasa ca anuxun tsëpasa ñu sanutanun xaroti nancë 'iacëxa, a Cata Upíra cacë, a rapasa. A Cata Upíra cacë, anu ca bunánti, curin ratacacacë 'aish anúnribi aín namënu rocë 'iacëxa. A bunántinu ca curi 'acë chumu, anu maná cacë piti ñu 'itsamashi purucë, 'imainun Aaronën tsati 'aishbí coo, a 'imainun maxax parúsha rabë, anu usai ca aín uni 'iti 'icë quixun Nucën Papa Diosan cuënëo, acama 'iacëxa. ⁵ A bunánti aín mapútinu ca querubín rabë, Nucën Papa Diosan suntárusa oquin curi unioçë, bësúnarabë oquin tsónçë 'iacëxa. A nëbëtsinuax ca aín pëcacë 'ucë mëucüax Nucën Papa Dios banacëxa. Anu ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun 'aracacë ñuiananën imi ánsacëxa, Nucën Papa Diosan atun 'uchacama tërënun. Ënë ñucama camina 'unáncan. Usa 'ain cananuna camaira ñuiquin mitsu caiman.

⁶ Usaquin tabernáculo xubunu 'icë ñucama mënïo 'ain ca anu pain átsincë cata, ax Cata Upí cacë, anu átsínxun judíos sacerdotenën an 'ati ñu 'aia, lamparín mënïoti, pán mesanu nantí, acama, Nucën Papa Diosan mënïosabi oquin. ⁷ Acamax ca tabernáculo cata, anu pain átsinti, anuishi átsinia. Usa 'ainbí ca cata itsi, Upíra cacë, anu judíos sacerdotenën cushicaman 'apu axëshi camabi baritian achúshi oíshí átsinia. Anu átsínquin ca 'aracacë ñuiananën imi buania, aín 'uchacëñuan judíos unicaman 'uchacamari bí Nucën Papa Diosan tërënun quixun ánscaquin. ⁸ Nun nu a ñucama sinania ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan nu ëscaquin 'unánmia, anu pain átsinti cata anuxun atun 'acësabi oquian camabi nëtën ñu 'acëbë ca judíos unicamax Cata Upíra cacë, anu Nucën Papa Dios 'icë, anu abë bananux átsinima. ⁹ Usai ca 'ia quixun 'unánquin cananuna sinanin, Moisés quicësabi oquin ñuina rëxun xaroquinbí ca a unicaman, aín nuitu ca Nucën Papa Diosan iscëx asërabi upí 'icë quixun 'unanima. Usaribi cananuna nux 'ai quixun cananuna sinanin. ¹⁰ Nucën Papa Diosan ca usoquin judíos unibunën 'ati ñuiquin bëtsi bëtsi ñuina namí pitima 'imainun

amiribi amiribi mëchucati, usa ñucama 'anun quixun mëñocëxa. Usai a banacama quicësabi oi 'ibi ca atun nuitu upí 'ima.

An Jesucristo xuisama pain 'afan judios unibunën usa ñucama 'anun ca Nucën Papa Diosan mëñocëxa.

¹¹ Usa 'ain ca Cristo ënë menu uá 'aish anu Nucën Papa Dios 'icë, anu cuantécëancëxa. Ënë menuax cuantécëan 'aish ca anua Nucën Papa Dios 'icë, anu 'icë sacerdote, an Nucën Papa Dios nu ñucáxuncë, a 'icën. Anu ax sacerdote 'icë ax unin 'acëma 'aish ca ënë nëtënu 'icë tabernáculosamaira 'icën. ¹² Tabernáculonu 'icë cata Upíra cacë, anua sacerdotenën cushicaman 'apun chivo 'imainun vaca bacë rëxun aín imi buan 'aínbi ca Jesucristo aín imi 'apati bamatancëx baísquiax, anuira Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa. Anu ashiti cuan 'ixun ca nun 'uchacama tërëncë 'aishnu xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun nu 'imia. ¹³ Judíos unicaman ca aín 'ucha cupí chivo 'imainun vaca bacë, tabernáculu xubunu buánxun rëxun judíos sacerdotenën a xaroxúnun 'inánia. 'Ináncëxun ca sacerdotenën a ñuinacan imi bianan aín nami xaroxun aín chimapu bixun a unicamanu sácaia. Usoquian 'acëx aín 'ucha tërëncë 'aishbi ca 'uchatëcëñima 'inúan 'acëma 'icën. ¹⁴ Ñuina rëcë aín imi cupí uni 'icësamaira oi cananuna Cristo bama cupí nun 'ucha tërëncë 'aish upí 'iti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí, axa usabi 'iá 'aish usabi 'icë, ax abë 'ain ca Cristo, ax 'uchañuma 'aishbi bamatsianxmabi, nun 'uchacama tërëncë 'inun bamacëxa. Xëñibua 'aínbi abë 'itimoinu bamati 'icëbi ca nun 'uchacama tërënquin, ax aín imi 'apati bama cupí, Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, a rabinu ax cuëncësabi oi 'inun nu 'imia.

¹⁵ Usa 'ain ca Nucën Papa Dios quiásabi oi, an Cristomi catamënun sinánmicë unicama xëñibua 'aínbi abë 'inun Cristo bamacëxa. An Moisésnën cuëño bana cua nucën raracama 'ucharibi ca Cristo bama cupí, tërëncë 'icën. Usa 'ain ca Moisésnën cuëño bana 'iásama Cristo ñui quicë bana 'icën. ¹⁶⁻¹⁷ Unin ca uin cara ax bamacëbëtan aín ñu biti 'icë quixun ñuiquin, —usai ca 'iti 'icë —quicë quírca mëñoia. Usa 'aínbi ca a unixa bamacëma pain 'ain, aín ñu bëtsi uninanma 'icën. Aín 'ibúxa bamacëbë cuni ca aín ñucama asérami bëtsi uninan 'iá. ¹⁸ Usaribi oquin ca 'aracacë ñuina aín imi 'apati bamacëbëtainshi Nucën Papa Diosan judíos unicama aín 'uchacama tërënquin manúmiacëxa. ¹⁹ Nucën Papa Diosan cacësabi oquin ca Moisésnën a banacama ñuiquin judíos unicama catancëxun vaca bacë imicëñun chivo imi bixun 'unpáxcëñun mëscutanëcëxun ro, hisopo cacë, aín xo, xónsa carnero rani 'acë risi anun təcëracë a chabóquin, cuëño banami 'anan unicamamiribi áncscacëxa. ²⁰ Ancaquin ca judíos unicama cacëxa: “Ënë imi áncscacë isquin camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca asérami ax quiásabi oquin mitsun 'ucha tërënquin, mitsúxmi aín uni 'imainun ax mitsun Dios 'ixun mitsu sinánxunia” quixun. ²¹ Usaribi oquin ca Moisésnën tabernáculu xubu 'imainun aín Cata Upí anu 'icë ñucama anun Nucën Papa Dios rabiquin ñu 'ati, acamamiribi a ñuina imi áncscacëxa. ²² Usa 'ain ca usoquin ca judíos sacerdotenën 'ati 'icë quixun Moisésnën cuëño bana quicësabi oquin, anun Nucën Papa Dios rabiñucama ami imi áncscacë 'iacëxa, a ñuxa Nucën Papa Diosan iscëx upí 'inun. Ñuina bamacëbëma ca judíos unin 'ucha tërëncëma 'iá 'itsianxa. Usaribiti ca Jesús bamama 'ain unin 'ucha tërëncëma 'itsianxa.

Bamax Cristo baísquia cupíshini unin 'ucha tërëncë 'iti 'icë quicë bana

²³ Usaria Jesucristo anua Nucën Papa Dios 'icë anu atsinti tani ca unin 'acë tabernáculu xubu aín Cata Upíra cacë, anu judíos sacerdotenën cushicaman 'apu atsiancëxa. Usai Jesucristo 'iti 'ain ca a ñucama Nucën Papa Diosan upí isnun 'aracacë ñuinanën imi anu a sacerdotenën áncscacëxa. Usa 'aínbi cananuna ñuinanën imi áncscacë cupíma, Jesucristonëxbi aín imi 'apati bama cupíshini anua Nucën Papa Dios 'icë anu nux abë 'iti 'ain. ²⁴ Ax ca tabernáculu, anua Nucën Papa Dios 'icë tanquian unin 'acë, anuma, anua Nucën Papa Dios 'icë anubi atsiancëxa, anuxuan nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë anu. ²⁵ Judíos sacerdotenën cushicaman 'apu ax ca tabernáculu xubu aín Cata Upíra anu camabi baritia achúshitishi, aín imima, 'aracacë ñuinanën imi áncscacë. Usa 'aínbi ca Cristo, anua Nucën Papa Dios 'icë, anu 'itsai atsínima. ²⁶ 'Itsai atsínux ca 'itsai bama 'itsianxa. Usa 'aínbi ca Cristo aín uti nëtë sënëncëbë uni 'inux uá 'aish bamatsianxmabi achúshitishi unin 'ucha cupí bamacëxa. ²⁷ Ënë nëtënu 'icë camabi unix ca achúshitishi bamati 'icën. Usa 'icë ca aín ñu 'acëcama 'unánquin Nucën Papa Diosan uicamax cara aín nëtënu abë 'iti 'icë quixun canan uicamax cara anu abë 'itima 'icë quixun cati 'icën. ²⁸ Usaribiti ca Cristo ënë menuax achúshitishi bamacëxa. Ax 'uchañuma 'aishbi ca camabi unin 'ucha ainansa 'aish tërëncë 'inun bamacëxa. Bamatancëx baísquitancëx ca aín Papa Diosnu cuan 'aish amiribishi ënë nëtënu utécënti 'icën. Camabi unin 'ucha cupí bamatëcëni aima ca an aín uti caíncë unicama abëa 'inun bitsi utécënxun 'aia.

10

¹ Jesucristoa ênê menu utancêx unicaman 'ucha cupí usai 'iti tanquian judíos unicaman aín 'ucha cupí castíancêma 'inuxun 'aracacê ñuina 'anun ca Nucên Papa Diosan mêníocêxa. Usoquin mêníocê 'ain ca judíos unicaman Nucên Papa Diosbê upí 'iisa tanquin camabi baritia 'aracacê ñuina 'axun xaroiá. Usoquin 'acê 'aínbi ca aín nuitu aséabi 'uchatêcêntimoquin upí 'inun mêníocêma 'icên. ² Aín 'ucha têrêncê 'ianan aín nuitu aséabi upí 'imicê 'ain ca judíos unicaman Nucên Papa Diosan isnun quixun 'aracacê ñuina amiribi amiribi 'á 'itsíanma. Usoquin 'aracacê ñuina 'acê cupía aín 'ucha têrêncê 'aish aín sinan aséabi upí 'ain ca 'aracacê ñuina rêmítêcênti sináncêma 'itsíanxa. ³⁻⁴ Vaca bacê 'imainun chivo rêxun xaroonan aín imi ánsacê 'aínbi ca a unicama aín sinan ashiquin upí 'inun mêníocêma 'icên. Usa 'ain ca judíos unicaman camabi baritia ñuina rêmiquin —'ên sinan ca aséabi upíma 'icê —quixun sinántêcênia. ⁵ Usa 'ain ca Cristonên ênê nêtênu uquin aín Papa Dios êsaquin cacêxa: Ñuina unin rêxun xaroti cuêñquinma camina 'êx uni 'aish unicaman 'ucha cupí bamati mêníon. ⁶ Aín 'ucha cupía unin ñuina rêxun mí xaroxuncê a camina cuêñiman. ⁷ Usa 'ain cana mí can: 'Ën Papa Dios, mix cuêñcêsabi oquinshi 'anux cana ênê nêtênu ain, mín bana cuêñêo quicêsabi oi.

⁸ Moisésnên cuêñêo bana, aín 'ucha têrêncê 'inun ca unin ñuina rêxun xaroti 'icê quicê 'aínbi ca Cristonên aín Papa Dios cacêxa, "aín 'ucha cupía unin ñuina rêxunmí xaroxuncê a camina cuêñiman". ⁹ Catancêxun ca Cristonên êsaquinribi aín Papa Dios cacêxa: "'Ën Papa Dios, mix cuêñcêsabi oquinshi 'anux cana ênê nêtênu ain". A bana cuêñcêsabi oi utancêxa Cristo camabi unin 'ucha cupí bama 'ain ca béri unin aín 'ucha cupí ñuina rêxun xarotêcêntima 'icên. ¹⁰ Jesucristo aín Papa Dios cuêñcêsabi oi, bamatsianxmabi achúshitishi bama 'ain cananuna nux Cristo bama cupí Nucên Papa Diosan iscêx nun 'ucha têrêncê 'aish aséabi ainan 'ain.

¹¹ Judíos sacerdotecaman ca camabi nêtên 'uchañu unían bêxuncêxun aín 'ucha têrêncê 'inun 'aracacê ñuina rêxunia. Usoquin 'acêbêbi ca aín nuitu upíma usabi 'ia. ¹² Usa 'aínbi ca Jesucristo achúshitishi camabi unin 'ucha têrêncê 'inun bamax baísquitancêx anu aín Papa 'icê anu abê 'Apu 'aish aín mêqueu 'i cuancêxa. ¹³ Anu 'aish ca axa ami nishcê unicama a Nucên Papa Diosan 'ibuamimainun anua Nucên Papa Dios 'icê anu 'icên. ¹⁴ Usa 'ain ca achúshitishi bama 'ixun axa ami catamêcê unicama aín 'ucha têrênanan nêtêtimoia abê upí 'inun 'imia. ¹⁵ Usa ca quixun ca aín Bêru Ñunshin Upitan nu 'unánmia, êsai ca Nucên Papa Diosan bana cuêñêo quia quixun nu sinánmiquin:

¹⁶ Êsoquin cana 'êx mitsun 'Ibu Dios 'ixun mitsu cain, usai ca judíos unicama 'iti 'icê quixun caquin 'ê a pain 'inan bana sêñcêbêtan cana bêtsi atu 'inánti 'ain. Êsai ca a bana quiti 'icên: 'Ën cana 'ên cacê bana 'ên unicaman aín nuitu mêu upí oquin 'unánan manuquinma sinánun 'unánmiti 'ain.

¹⁷ Quianan ca êsairibi a bana quia:

Aín ñu 'atíma 'acêcama têrênxun cana manuquin aín 'uchacama sinántêcêntima 'ain.

¹⁸ Usa 'aían unin 'ucha sinántêcêntimoquin têrêncê 'inun Cristo bama 'ain ca unin aín 'ucha têrêncê 'inun 'aracacê ñuina rêxun xarotêcêntima 'icên.

Cristonan cupí abê banaquin Nucên Papa Dios êntima ñui quicê bana

¹⁹ 'Ën xucêantu, Jesucristo aín imi 'apati bama cupí nun 'uchacama têrêncê 'ianan Nucên Papa Diosan 'aish cananuna —Cristo cupí ca Nucên Papa Diosan nux banaia cuati 'icê —quixun sinani racuêtima abê banati 'ain. ²⁰ Bamax baísquitancêx aín Papan nêtênu abê 'i cuan 'ixuan, Jesusan nu 'aquincêx cananuna ax bamatimoi tsócê Nucên Papa Dios, abêbi banati 'ain, nucên rara judíos unicama 'íasamai. ²¹ An Nucên Papa Diosan unicama a ñucáxuncê ax ca Jesús 'icên. ²² A cupí nun 'uchacama têrêncê 'aish cananuna uisa ñu cara 'aísama 'icê quixunu 'unánquin mêníocê 'aish aséabi ax cuêñcêsabi oi 'iisa tani Nucên Papa Diosbê banati 'ain, an ca cuati 'icê quixun 'unani. Ax Nucên Papa Diosbê banai tabernáculo xubunu atsínux ca sacerdote aín 'ucha têrêncê 'ianan upiti nashi mêníocacêxa. Usaribiti cananuna Jesucristo cupí chucacêsa 'aísha nun nuitu, nun sinan upí 'ain Nucên Papa Diosbê banain. ²³ —Nucên Papa Diosan ca aín quicêsabi oquin nu upí 'imianun nux aín nêtênu abê 'inun 'imia —quixun 'unánquin cananuna aséabi ami catamêquin aín bana ênquinma an nu cacêsabi oquin 'aquin bêtsi uniribi —Nucên Papa Diosan ca ax quicêsabi oquin, usoquin nu 'aquinia —quixun ñuixunti 'ain. ²⁴ Camaxunbi cananuna uisai caranuna bêtsibê bêtsibê nuibananan Nucên Papa Dios cuêñcêsabi oquin ñu 'anun 'aquiananti 'ain quixun sinánti 'ain. Sinántancêxun cananuna aséabi usoquin 'ati 'ain. ²⁵ Usabi 'icê aísha bêtsi bêtsi uni axa Jesucristomí catamêcê unicamabê timétisama tancêbêbi cananuna nux usai 'ima, aín unicamabê timêanan bêtsibê bêtsibê Jesucristomia catamêñun 'aquiananti 'ain, Jesucristo utêcênti nêtê ca 'urama 'icê quixun sinani.

²⁶ Jesucristomi catamécë 'ixunbi nunbi 'aisa tanquin ênquinma ñu 'atima amiribi amiribi 'ai cananuna nun 'ucha tērēnun Jesucristomi catamēti cuēēncēma cupí nun 'ucha tērēncēma 'aish usabi 'iti 'ain. ²⁷ Usa 'icē, anun an camabi unin ñu 'acē isti nētēn Nucēn Papa Diosan ax cuēēncēsa oi 'iisama tani ami nishcē unicama 'acēsari bi oquin nuribi 'uchoquin manē tsinu 'imicēx cananuna nux abē 'itimoi 'iti 'ain. ²⁸ An usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oquin 'acēma uni a ñuia, rabē 'imainun achúshi uni — asérabi ca usa 'icē — quicēbētan ca nuibati sinanaquinma a uni uni itsin 'aia. Rabē unixēshia a ñui usai quicēbētanri bi ca usaquin 'aia. ²⁹ A unia usoquin 'ásamaira oquin ca axa aín Bēchicē 'imainun aín Bēru Ñunshin Upími 'atimati banacē uni a Nucēn Papa Diosan castícantí 'icēn. Nucēn Papa Diosan Bēchicē, axa unicama 'uchañu 'icēbi iēmínux aín imi 'apati bama, a ami 'atimati bananan Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí an uni nuibaquin 'aquincē ami 'atimati banacē, a unicamax ca an Moisésnēn cuēnēo bana 'acēma unia 'acēsamaira oquin Nucēn Papa Diosan castícantē 'iti 'icēn. ³⁰ Cananuna 'unanin, ésaí ca Nucēn 'Ibu Dios quiacēxa quixun: “Uix cara 'uchaia, a cana 'ēnbi uisaira oquin carana 'ati 'ai usoquin 'ati 'ain”. Ésaíri bi ca quiacēxa: “Uinu 'icē 'ēn unicaman cara 'ēx quicēsabi oquin 'acēma 'icē a cana 'ēn uisa carana oti 'ai usoquin 'ati 'ain”. ³¹ Usa 'ain cananuna nun 'ucha ēncēma 'aish, Nucēn Papa Diosan ca ax cushiira 'ixun uisaira oquin cara 'ati 'icē usoquin nu 'ati 'icē quixun sinani ami racuēti 'ain.

³² Jesucristomi catamētabatia, unin mitsu bētsi bētsi oquin tēmēramicēxunbi camina bēnēquinma tanshiacēn. Usaími mitsux 'ia a camina sinánti 'ain. ³³ Mitsu raírinēx camina unin mitsumi cuaiquin 'itsa unin ismainun mēēcē 'iacēn. Usai 'imainun ca axa Cristomi catamécē uni raírinēn mitsux usai 'icē isi masá nuituquin ênquinma 'aquiancēxa. ³⁴ Usa 'ixun camina Jesucristomi catamécē cupía sipuacē unicama nuibaquin 'aquiancēn. Mitsumi nishquian mitsun ñu bicancēbēbi camina masá nuitutíma usabi cuēēancēn. — Ènē nētēnuax ñuñu 'aish cuēēncēsamaira oi cana Nucēn Papa Diosnan 'aish aín nētēnu nētētímoi abē 'iti 'ai — quixun sinani camina cuēēancēn. ³⁵ —Usai cana 'iacē — quiax manūquinma camina mín 'acēsabi oquin Jesucristomi catamēti ēntima 'ain. Ami catamécē 'aish camina a cupí nētētímoi abē Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'ain. ³⁶ Jesucristo ucēbē ax quicēsabi oi Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'inixun camina uni itsían mitsu tēmēramicēxbi a taníma usabi Cristomi catamēquin ax cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. ³⁷ Ésaí ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia:

Xēnibutíma ca ax bēnētishi uti 'icēn. A nun caíncē ax ca nētēbutíma uti 'icēn. ³⁸ Èn iscēxa ax upí 'icē 'ēn unicamax ca tēmēraibi 'ēmi catamēti tsóti 'icēn. Usa 'ainbi cana an 'aquinbi racuēquin 'ēn bana ēncē uni a isi cuēēntíma 'ain”.

³⁹ Usaía an aín bana 'aquinbi ēncē uni ax Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'ítima 'ainbi cananuna nun ami catamēquin ēncēma 'aish, asérabi Nucēn Papa Diosnan 'aish aín nētēnu abē 'iti 'ain.

IV. CRISTO UCĒMA PAIN 'AIN CA JUDIOS UNI RAIRINĒX ASERABI NUCĒN PAPA DIOSMI CATAMĒACĒXA QUIAX QUICĒ BANA (11-13)

11

Usaía judíos unicaman rara raírinēx Nucēn Papa Diosmi catamēa bana

¹ Nun Nucēn Papa Dios isquinmabi cananuna asérabi ca anu 'icē quixun 'unanin. Aín bana ca cēmēma asérabi 'icē quixun sinánquin cananuna 'unanin, an ca aín quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun. Usaquin ca axa ami catamécē unicaman 'unanía. ² Nucēn Papa Diosan ca axa quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun sinánquian, ami catamēquin nucēn raracaman ñu 'aia isi ca Nucēn Papa Dios cuēēancēxa.

³ Ènē nētēcamax ca Nucēn Papa Dios quicēbēshi an sináncēsabi oi uniacēxa. Uisa ñu 'aíma 'ainbi ca an unin iscē ñucama unioicēxa. Usoquin unioia isáma 'ixunbi cananuna a bana acama ñuiquin cuēnēo a isquin, usai ca 'iacēxa quixun 'unanin.

⁴ Bēri nētēnma ca Adanēn bēchicē, Abel, an ami sinánquin Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin a rabiquin 'aracacē ñuina rēxun xaroxuancēxa. Usomainunbi ca aín xucēn Cainan aín cuēēncēsa oquinshi aín ñu bimishi Nucēn Papa Dios xaroxuancēxa. Cainan usoa isa ca Nucēn Papa Dios cuēēanma 'icēn. Abelnēan 'axuncēxun isi cuni ca cuēēncēxa. Abel bama 'ainbi cananuna — Abelnēn ca asérabi Nucēn Papa Diosmi catamēquin ax quicēsabi oquin 'acēxa — quixun sinanin.

⁵ Ènēnsaran nētēnma ca Enoc cacē uni, amia catamécē cupía anun Nucēn Papa Dios cuēēncē 'iacēxa. Usa 'icē ca ènē menuax bamáima aín nētēnu 'inun Nucēn Papa Diosan

buáncëxa. Buáncë ca unin mërama 'icën. Usoquin buáncëma pain 'aish ca Nucën Papa Dios Enocnën cuëëancëxa quiax ca ain bana cuëñeo quia. ⁶ Uicamax cara Nucën Papa Diosbë banatisa tania, uicamax cara ainan 'iisa tania, an ca —Nucën Papa Dios ca asérabi anu 'icë —quixun sinánti 'icën. Sinánan ca —an ca 'ën ñucácëxun cuati 'icë —quixun sinánti 'icën. Usaía ax asérabi ami catamëcë uni anun cuni ca Nucën Papa Dios cuëñia. Axa ami catamëcëma unin ca Nucën Papa Dios cuëñmima.

⁷ Ènënsaran nètënmarihi ca Noénën ami catamëquin —Nucën Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë —quixun 'unáncëxa. 'Unáncë 'icë ca Nucën Papa Diosan Noé cacëxa, —camabi uníxa 'aisamairai 'uchacë cupí cana unían usai ñu 'iti sináncëbëtanmabi camabi me baca mapumiquin cëñuti 'ai —quixun. Nucën Papa Diosan bana ca asérabi 'icë quixun 'unáncëquin ca Noénënshi, 'itsa 'uí 'ibúcëma pain 'aímbi ain manë nunti chaira anua ain aintai 'ibucama atsinmiti 'acëxa, Nucën Papa Diosan a cacësabi oquin. An usoquin 'aia iscë unicama ca —ënë menu 'icë unicama 'aisamairai 'uchacë cupí ca Nucën Papa Diosan cëñuti 'icë —quixun Noénën ñuixuancëxa. Nucën Papa Dios quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun sinánquian Noénën, an cacësabi oquin 'aia isi ca Nucën Papa Dios cuëëancëxa.

⁸ Bërámarihi ca Abraham cacë uni arihi ami catamëcë 'icë Nucën Papa Diosan cacëxa:

—Camina min me ëbiani, bëtsi me 'ura 'icë, anu 'i cuanti 'ain. Min rëbúnquicamanan ca a me 'iti 'icën. Cacëxa ca Abraham uinu cara a me 'icë, uisa me cara quixun 'unánxmabi, ain me, Ur cacë, anuax cuancëxa, Nucën Papa Diosan ca an cacësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unani. ⁹ Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish ca Abraham a me, a Nucën Papa Diosan a ñuixuncë, anu bëbatancëx anu tsoócëxa. Anu 'aish ca ain menumabia uni tsoócësa 'iacëxa. Anu 'aishbi ca upí oquin xubuóima, chupa 'acë xubunuishi 'iacëxa. Usaribiti ca ain bëchicë Isaac 'imainun Isaacnën bëchicë Jacob, acamaxrihi 'iacëxa. —Abraham, mix camina 'ënan 'iti 'ain, min rëbúnquicamaribi ca 'ën uni 'iti 'icë —quixun ca Nucën Papa Diosan Abraham cacëxa. Usaribiti oquin ca Nucën Papa Diosan Abrahamnën bëchicë, Isaac, 'imainun Isaacnën bëchicë, Jacob, cacëxa. ¹⁰ Usaquin cacëxun ca Abrahamnën 'unáncëxa, —Nucën Papa Diosan, usai ca 'iti 'icë quixun mënío 'ain cananuna ënë menu tsoócë 'aishbi Nucën Papa Diosan 'aish, an sináncësabi oquin mënío ain nëtë anu 'iti 'ai quixun. Usaquin sinani ca cuëëancëxa.

¹¹ Abrahamnën xanu, Sara, anrihi ca Nucën Papa Diosan Abraham cacësabi oquin, caniacëquinbi tuacëxa, Nucën Papa Dios quicësabi oi cana 'iti 'ai quixun sináncë cupí. Usai tuutancëx ca Sara bëbu tuá, Isaac cacë, bacëancëxa. ¹² Usa 'ain ca, Abraham caniacëcëra 'aishbi bëchicënu 'iacëxa. Ain bëchicënen rëbúnqui ca 'itsaira 'iacëxa. Nainu 'icë 'ispacama cananuna tupúncasmati 'ain. Parúnpapa cuëbí 'icë masiribi cananuna tupúntima 'ain. Usaribiti ca Abrahamnën rëbúnqui 'aisamaira 'aish unin tupúntisama 'iacëxa.

¹³ Abraham, Sara, Isaac, Jacob, acamax ca Nucën Papa Diosan ñuiasa oi 'icëma pan 'ain bamacëxa. Usa 'aímbi ca ain bamati nëtë sënéntainun masá ñuítuquinma cuëñquin, Nucën Papa Diosan nu cacësabi oi ca nun rëbúnqui 'iti 'icë quixun 'unáncëxa. Usaquin 'unani ca ësai quicësa 'icëxa: nux ënë menu 'icë 'aishbi cananuna uníxa ain menumabi bëtsi menu cuanúxbi tsoócësa 'ain. ¹⁴ Usaia quiása 'ain cananuna 'unani, a unicumax a menu bucuxunbi ca —ënë menu 'iti unima, bëtsi menu 'iti uni cananuna nux 'ai —quixun sináncëxa. ¹⁵ Anuaxa cuancë me, Ur cacë, anu cuantëcëinsa tani ca Abraham anu cuantëcëan 'itsianxa. ¹⁶ Cuantëcënti 'aishbi ca anu cuantëcëinsama tancëxa. A menu 'icësamaira oi bëtsi nëtë, upíira ca Nucën Papa Diosan atu mënío xuncë, anu 'iti ca cuëëancëxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios —'ëx cana atun Dios 'ai —quixun sinani cuëñia. Usai cuëñquima ca anua atux abë 'iti nëtë mënío cëxa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham ca —asérabi ca Nucën Papa Diosan ain quicësabi 'oquin 'ati 'icë —quixun 'unani ami catamëacëxa. Èsai ca 'iacëxa. Nucën Papa Diosan ca Abraham cacëxa: "Min bëchicë Isaacnën rëbúnqui ca asérabi 'itsaira 'ianan 'ënan 'iti 'icë" quixun. Usa 'aímbi ca Nucën Papa Diosan —asérabi cara Abrahamnën 'ën cacësabi oquin 'ati 'icë —quixun 'unántisa tanquin, Abraham cacëxa —min camina 'aracacë ñuina 'axunquinma, min bëchicë Isaac abi 'ë rabiquin 'ë 'axunti 'ai —quixun. Cacëxun ca usoquin anuxun 'atinu Isaac buáncëxa. ¹⁹ Buáncëquin ca sináncëxa:

—'Ën bëchicë achúshi, Isaac, ain rëbúnqui ca asérabi 'itsaira 'iti 'icën, Nucën Papa Diosan 'ë cacësabi oi. Usaía 'inun ca bamacëbi baísqumiti 'icë —quixun. Usaquin sinánquian Nucën Papa Diosan cacësabi oquin Abrahamnën 'ati 'aishbi ca Nucën Papa Diosan xucëxun ángelnën Abraham cacëbë Isaac bamati 'aishbi iëacëxa.

²⁰ Usa 'ain ca Isaacnënríbi, —Nucën Papa Diosan ca ain quicësabi oquin 'ati 'icë —quixun 'unánquin, ain bëchicë rabë, Jacob 'imainun Esaú, —Nucën Papa Diosan ca an 'ë cacësabi oquin mitsu 'aquinti 'icë —quixun caquin atu Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ²¹ Jacobnënríbi, —Nucën Papa Diosan ca ain quicësabi oquin 'ati 'icë —quixun 'unánquin ca ain bamati sënëncëbëtan, xëni 'aish, ain tsatimi cëpíxun ain xuta Josënen bëchicë rabë, —Nucën

Papa Diosan ca an 'è cacésabi oquin mitsu 'aquinti 'icë —quixun caquin atu Nucën Papa Dios ñucáxuançêxa. ²² José, Egipto menu 'ixun ca —ax quicésabi oquin ca Nucën Papa Diosan nun rëbúnqui Egipto menua nun nêtê, Canaán, anu 'itëcënun buánti 'icë —quixun sinánquin aín aínsi cacêxa: Ênê nêtënuax nun nêtënu cuanquin ca mitsun rëbúnquinên 'ën xoribi buánxun anu maini 'icë quixun.

²³ 'Itsa baritia Egipto menu Jacobnën rëbúnquicama 'icëbê ca a menu 'icë 'apu, Faraón cacê, ax Jacobnën rëbúnquimi nishacêxa. Nishi ca bëbu tuácama bëri bacéncê —ax ca bamati 'icë —quiacêxa. Quicëbëtanbi ca achúshi bëbu tuá, Moisés cacê, aín papabê aín tita Nucën Papa Diosmi catamëti, Faraónmi racuëquinma —ênê tuá ca upíra upí 'icën, usa 'ain cananuna 'apun bana tanquinma unëti 'ai —quixun sináncêxa. Usaquin sinánxun ca rabê 'imainun achúshi 'uxën Moisés unëacêxa. ²⁴ Usaquian unëcê 'icë ca a 'apun bëchicënên Moisés aín tuása 'inun caniocêxa. Usa 'ainbi ca Moisés canitancêx a 'apun bëchicënên tuása 'iisama tancêxa. ²⁵ Ca sináncêxa, Egiptonu 'icë 'apu ênêbê 'aish cana aín xutasa 'aish 'êx camabi ñuñu 'iti 'ain. Usa 'ainbi ca Egipto menu 'icë unicama ênên Nucën Papa Dios cuëncësama oquin ñu 'atimashi 'ati cuënénia. Usaquin 'anan ca axa Nucën Papa Diosmi sináncê unicamaribi 'atimoia. Usaquin sinani ca ax Egiptonu 'icë 'apun xutasa 'itsíanxbi aín aínsi judíos unicama, a Nucën Papa Diosan ainan 'inun caiscê, acamabê tëmëraibi 'iti cuëancêxa. ²⁶ Cuëncëquin ca sináncêxa, Egiptonu 'icë unicamax ñuñu 'aish cuëncësamaira oi cana 'êx Nucën Papa Diosmi sináncê 'aish tëmëraibi cuënti 'ain. Cristonan 'icëa unin 'atimocêx tëmëraibi aín unicama cuëncësaribi oi ca Moisés tëmëraibi Nucën Papa Diosan unicamabê 'i cuëancêxa. Ax ca —Nucën Papa Diosan ca ax quicésabi oquin nu ainan 'aish aín nêtënu abê 'inun 'imia —quixun 'unani ami catamëti cuëancêxa.

²⁷ —'Ën bërúnbi isquimabi cana Nucën Papa Dios ca aséribi 'ëbê 'icë quixun 'unani —quixun sinani ca Moisés ami catamëti Egipto menuax Madian cacê menu cuancêxa, racuëtima ax cuancëbêa 'apu nishtënunbi.

²⁸ Madianuax Egipto menu cuantëcëntancëxun ca Moisésnën —Nucën Papa Diosan ca ax quicésabi oquin aséribi 'ati 'icë —quixun sinánquin, an cacésabi oquin judíos unicaman xubucama 'unánti oquin, aín xëcúê éman carnero imi shimiacêxa, Nucën Papa Diosan ángelnën atun rëcuën bëchicëcama 'atin rabanán. ²⁹ Egipto menuax cuani ca judíos unicama —Nucën Papa Diosan ca ax quicésabi oquin nu 'aquinia —quixun sinani parúnppa Xonsa cacê, a nêbëtsi me racacëbê sicaracêcêxa, me êsquicënu cuancësabiqiani. Atúxa usai cuancëbê ca axa atu catícabiani cuancê Egiptonu 'icë suntárucamax —nuxribi cananuna usai sicaracëti 'ai —quixun sinanx cuanibi, 'unpax anu racátëcëncëbê bacamiquiacêxa.

³⁰ Judíos unicama Egiptonuax cuantancêx anu atux cuancê me anu bëbatancëxun, a mecama 'ibuanux ca Nucën Papa Diosmi catamëti aín quicésabi oi judíos suntárucama sietë nêtê, Jericó cacê éma ratanarati cuainácëti niacêxa. Nicëbê ca Nucën Papa Diosan sinanënshi, a éma anun cënëcê, ax rurucubuacêxa. ³¹ A cënë rurucubúccëbêa anu 'icë unicama an Nucën Papa Diosan bana cuacéma 'aish cëñúmainun ca 'atima xanu Rahab cacê, axëshi 'iacëacêxa, an Nucën Papa Diosmi sinánquin judíos unibunên xucê uni rabê 'aquincê cupí.

³² ¿Uisaquinribi carana mitsu cati 'ain? Gideón, Barac, Sansón, Jetté, David, Samuel, acama 'iá 'imainun an Nucën Papa Dios quicê bana uni ñuixuncê unicamaribi mitsu ñuixunquinbi cana sënëontima 'ain. ³³ Raíri unírribi ca Nucën Papa Diosmi catamëquin —an ca nu 'aquinia —quixun 'unánquin bëtsi 'apun suntárucamabê 'acananquin ñusmocêxa. Raíri unírribi 'apu 'ixun ca Nucën Papa Diosmi sinánquin a unicama upiti buacunun, upí oquin 'aquiancêxa. Ami sinania ca a unicama ax quicésabi oquin Nucën Papa Diosan 'aquiancêxa. Raíribi ca ami nishquian, unin 'inun pinun quixun aín cënënu niabi, Nucën Papa Diosan sinanên 'inúbi piama 'icën. ³⁴ Axa Nucën Papa Diosmi catamëcê uni raíribi ca tsi rëquirucê an nêentanun quixun anu niabi Nucën Papa Diosan sinanên tsinbi uisabi oma 'icën. Raíri uníxribi ca suntárunên 'ati 'aishbi Nucën Papa Diosan sinanên iëacêxa. Raírinëxribi 'insíncê 'aish cushima 'aishbi ca Nucën Papa Diosan sinanên cushi 'iacêxa. Nucën Papa Diosan 'imicëxun ca suntárunên cushiira 'ixun abê 'acanancê bëtsi 'apun suntárucama abámiacêxa. ³⁵ Bëtsi bëtsi xanun ca aín tuá bamacê 'icëbi Nucën Papa Diosan sinanên baísquiiia biacêxa.

Raíri unin ca unin Nucën Papa Diosan bana ênun quixun bëtsi bëtsi oquin paë tancëxunbi, ami sinánquin êníma —'êx masócê 'aish bamaibi cana Jesucristobê 'iti 'ai —quixun sinánquin ami catamëti ênquicama tanshiacêxa. ³⁶ Raíri uni ca Nucën Papa Diosmi catamëcê cupí unin ami cauianan rishquiacêxa. Raíri ca unin manê risin nêaxun sipuacêxa. ³⁷ Nucën Papa Diosmi catamëcê uni raíri ca unin maxaxan rëacêxa. Raíri ca Nucën Papa Diosmi sinánxma 'inun quixun unin bëtsi bëtsi ocêxa. Raíri ca unin tëarabëocêxa. Raíri ca manê xëtocên 'acêxa. Raírinëx ca chupañuma 'ixun carnero rani pañuanan chivo rani pañuax cuaínbëquini niacêxa. Ñuñuma 'aish nuibacacê 'ianan ca bëtsi bëtsi ocê 'iacêxa. ³⁸ A unicama

aín nuitu upíra 'aish ènè nètènu 'ima Nucèn Papa Diosan nètènuira 'iisa 'aishbi ca anu uni 'icèma menu nitsi aín bashinuribi cuainbèquini xubuñuma 'aish bashi quininu 'iacèxa. ³⁹ A unicama ñuiquin cuèñeo bana isquin cananuna 'unanin, Nucèn Papa Diosmi ca asérabi catamèacèxa quixun. Ami catamèquinbi ca uisaira oquin cara Nucèn Papa Diosan, Cristo cupí, aín unicama 'imiti 'icè quixun 'unánma 'icèn. ⁴⁰ A ñucama 'unánma 'aishbi ca utancèxa Cristo bama cupí nux 'icésaribiti, axa béráma ami sinan unicamax Nucèn Papa Diosan iscèx upí 'ianan asérabi ainan 'aish nubè aín nètènu nètétimoí 'iti 'icèn. Usai 'icèbè ca camáxbi Nucèn Papa Diosan aín unicama cásabi oi 'inuxun 'aia.

12

Jesúsmi cananuna catamèti 'ai quicè bana

¹ A unicamaxa 'iásaribiquin ca nubè 'icè 'itsa unin tèmèraquinbi —Nucèn Papa Diosan ca asérabi aín quicèsbabi oquin nu 'aquinti 'icè —quixun 'unánquin ami catamèquin ènima. Atúxa 'icésaribiti 'inuxun cananuna an nu 'atimaquin sinánmicè a ñucama ènanan an usabi 'itioquin nu 'atima 'imicè ñucamaribi ènti 'ain. Acama ènquin cananuna bènèquinma añu ñu 'èn 'ati cara Nucèn Papa Dios cuèènia quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. Cuai bètsibè upiti abáti cupí ca unin an ièocè ñu nania, usaribiquin cananuna upí oquin nun 'ati ñu 'anuxun, uisa ñun cara nu 'atimaquin sinánmia, a ènti 'ain. ² Jesús, a cupí nux ami catamècè 'aish ainan 'ianan asaribi upí 'aish aín nètènu abè 'iti, ax 'iásaribiti 'inuxun cananuna uisai cara ax 'iacèxa quixun sinánti 'ain. 'Uchañuira uni 'acèsa oquin ca unin i curúsocènu a matásti 'icè quixun 'unánxbi ca ènè menu uacèxa, —ènè ñucama inúcèbè unicama upí 'iti mèníotancèx cana 'èn Papa Diosbè 'i cuèèntècènti 'ai —quixun 'unani. Usai bamax baísquia 'aish ca Nucèn Papa Diosan nètènu abè 'Apu 'icèn.

³ Tèmèraquin —axa ami sináncèma unicaman ca 'èx Jesucristonan 'icè cupí 'è bètsi bètsi oia —quixun sinánquin ami catamèti èntin rabanán camina —usaribi oquian ami nishquin unin 'acèxunbi ca Jesucristonèn tanshiacèxa —quixun sinánti 'ain. Usaquin sinani camina ami catamètia unin bètsi bètsi ocèxun oquin a ènti sinanima ami cushiti 'ain. ⁴ Mitsux 'uchati rabanán tèmèranan Jesucristonan cupí bètsi bètsi ocè 'aishbi camina bamacèma 'ain.

⁵⁻⁶ ¿A bana mitsúxmi aín bèchicè 'icèa 'esèquin Nucèn Papa Diosan cacè a caramina manuan? èsai quicè:

'Èn bèchicè 'icè cana mi cain, Nucèn 'Ibu Diosan ca an nuibacè unicama 'ixunbia ñu 'atima 'aia oquin amiribishi 'atècènxunma 'anun quixun 'unánmiquin uisoquin cara 'ati 'icè usoquin 'aia. Uicama cara aín bèchicè 'inun 'imiáxa acama ca usoquin 'aia. Usa 'ain camina ñu 'aisama 'aia Nucèn 'Ibu Diosan mi uisa cara mi ocèxbi aín bana cuaisama tani bènétima 'ain. 'Ianan camina masá nuituti sináncasmaquin, uisai carana 'iti 'ai quixun sinántima 'ain.

⁷ Camabi unin ca aín bèchicè ñu 'atima 'aia oquin upí 'inun quixun 'unánmia. Usa 'ain camina mitsun Nucèn 'Ibu Diosan ñu 'atima 'aia oquin uisa cara ocèxunbi a tani masá nuituquinma upí oquishí sinánti 'ain, an ca mitsúxmi aín bèchicè 'icè cupí usoquin 'aia quixun 'unánquin. ⁸ Nucèn Papa Diosan ca aín unicama ñu 'atima 'aia oquin amiribishi 'atècènxunma 'anun quixun 'unánmiquin uisa oquin cara 'ati 'icè usoquin 'aia. Usoquin mitsu 'acèma 'aish camina mitsux asérabi ainanma 'aish aín bèchicèma 'ain. ⁹ Nux xu 'ixun ñu 'atima 'aia oquin ca amiribishi 'atècènxunma 'anun numi nishquinmabi nu 'unánmiquin nucèn papan nu mèèacèxa. Mèècèxunbi cananuna ami nishquinma ax cuèèncèsbabi oquin 'acèn. ¿Usa 'ain caranuna uisa cupí Nucèn Papa Diosan nux abè upí 'inun quixun, uisa oquin cara nu 'ati 'icè usoquin 'acèxunbi upí oquin sinántima 'ain? ¹⁰ Nux canitancèxnu upí 'inun quixun ca aín sináncèsa oquin 'unánmiquin usoquin nucèn papan nu 'acèxa. Usa 'ainbi ca Nucèn Papa Diosan asaribi upí 'iminuxun upí oquin nu 'unánmia. ¹¹ Cananuna 'unanin, Nucèn Papa Diosan usoquin nu 'acèxun tani cananuna masá nuitupanin. Usai 'itancèxbi cananuna usaquian nu 'acè a inúcèbè Nucèn Papa Diosbè upí 'iquin upí oquin sinani cuèènti 'ain.

Jesucristo ñui quicè bana timati rabanán bérúancati

¹² Usa 'ain camina tèmèraibi masá nuituquinma upí oquin sinani ami cushi Cristomi catamèti 'ain. ¹³ Usa 'ixunmi mitsun aín cuèèncèsa oquin 'aia isquin ca raíri uniribi ami catamèti upí oquin 'unáncèma 'aishbi a èníma mitsux 'icésaribiti 'iti 'icèn. Usalá atux 'inun camina Jesucristomi catamèquin aín cuèèncèsa oquin 'ati 'ain.

¹⁴ Nishananima camina upitaxèshi bucuti 'ain. Aín 'ucha èncèma unix ca Nucèn Papa Diosbè 'itima 'icèn. Usa 'ain camina nishananima upitax bucuquin uisa 'uchabi 'ati sinántima 'ain. ¹⁵ Nucèn Papa Diosan ax cuèèncèsbabi oquin mitsu 'aquincèma 'itin rabanán camina an mitsu 'unánmicèsbabi oi 'inux bérúancati 'ain. Usai 'iquin camina uni raíri 'aisama nuituñu 'inun 'atimaquin sinánmitima 'ain. ¹⁶ Uní aín xanubèishi 'itioquin mènío 'ain ca

micama ui uníxbi aín xanuma 'ain, xanu itsibē 'itima 'icēn, bēbúxribi ca xanúxmabi uni itsibē 'itima 'icēn. Nucēn Papa Dios ca uni 'imainun xanuribi usai 'iti cuēēnima. Usai 'itin rabanan camina camáxbi upí sinánñu 'inun 'aquiananti 'ain. Esaúnēn ca Nucēn Papa Diosan cacē bana sinánquinma, ax rēcuēn 'ixunbi aín piti cuēēncē cupishi aín xucēn aín rēcuēn 'imiácēxa. Ax piti cuēēncē cupía Esaú 'íasaribiti camina 'itima 'ain. ¹⁷ Camina 'unanin, 'itsa baritia 'icēbē ca Esaú aín papan rēcuēn bēchicē 'itēcēnti sináncēxa. Usaquin sinani masá nūtuti iníbi ca 'iáma 'icēn. Usa 'ain ca Esaúma, aín xucēn Jacob, axa aín rēcuēn bēchicēsa 'icē, aín papan Isaacnēn upí oquin sinánxunquin Nucēn Papa Dios ñucáxuancēxa.

¹⁸ Mitsux camina aín bashi Sinaí, anuxuan nucēn raracaman Nucēn Papa Diosan bana cua, anu cuánma 'ain. Anuaxa canacamē'ēo sharaquimainun ca a bashix nētē cuinan mapucē bēánquibucē 'iacēxa. Aín bashicamanubi ca tsí rēquirucē tínbu 'iacēxa. Anu camina mitsux 'iáma 'ain. ¹⁹ Manē bana ocē sharatia camina cuama 'ain. Cuatíma 'ianan camina Nucēn Papa Dios banaiaribi cuama 'ain. Nucēn Papa Dios banacēbēa 'aisamaira ñu 'ia isquin ca nucēn raracaman racuēquin Moisés cacēxa:

—Nux bamatima cupí camina minbi Nucēn Papa Diosan cacēxun nu cati 'ain. ²⁰ Bananuxun ca Nucēn Papa Diosan cacēxa: “Uinu 'icē uníxbi ca aín bashi tanáin cuantima 'icēn, ñuinacaxribi ca cuantima 'icēn. Uni 'imainun ñuina ax anu cuancēcamax ca maxaxan rēanan masíbunēn 'acē 'iti 'icēn”. A bana sinani ca nucēn raracamax racuēácēxa. ²¹ Usai 'aisamaira ñu 'ia isi ca Moisésñexribi quiacēxa: “Éxribi cana racuēti bērēin”.

²² Mitsux camina aín bashi Sinaí anuaxa Nucēn Papa Dios baná anu cuanma 'ain. Bērāma camina mitsux Nucēn Papa Diosan rabinux Sión cacē matá, anua Jerusalén 'icē, anu cuancēn. Usai 'iá 'aishbi camina Jesucriston 'aish, uinu caramina 'ai anuax, Nucēn Papa Dios axa bamatimoi naínu 'icē Jerusalén aín nētēnu tsócē, abē banain. Anuxun ca 'itsaira 'ixun aín ángelcama tímēxun a rabia. ²³ Anuribi uicamax cara ainan 'icē, aín anē 'acē, acamaribi ca a rabia. Anu ca ax 'Apuira 'ixuan an camabi unin 'acē ñu iscē, Nucēn Papa Dios, ax 'icēn. Anuribi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'icē upí 'imicē 'aisha bamacē unicama aín bēru ñunshin 'icēn. ²⁴ Anuribi ca ax aín imi 'apati bama 'ixuan an nuxribinu anu 'inun mēñiocē, Jesús, ax 'icēn. —Cain, an Abel 'acē uni, ax ca cupicē 'iti 'icē —quiax Nucēn Papa Dios quicēbē ca usai 'iacēxa. Usa 'aínbi ca Jesús bamacē cupí uínbi an 'acē uni cupiama 'icēn. Usoquian Jesús unin 'á 'ixunbi ca aribi cupiquinma uicamax cara ami catamētia, a aín 'ucha sinántēcēntimoquin tērēnia.

²⁵ Cananuna 'unanin, Moisésñēan Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncēxunbia an a bana timaquin cuaisama tancē, nucēn raracamax ca casticancē 'iacēxa. Moisésñēn ñuía banasamaira ca Jesucristo ñui quicē bana, Nucēn Papa Diosan naínu 'ixun nu 'inan, ax 'icēn. Usa 'ain ca nucēn raracamaxa 'iásamaira oi an Jesucristo ñui quicē bana timaquin cuaisama tancē unicama iētima 'icēn. Usa 'ain camina asérabi Jesucristo, Nucēn Papa Diosan a aín nētēnua xua, a ñui quicē bana timaquinma upí oquin cuati 'ain. ²⁶ Bērāma ca Moisésbēa Nucēn Papa Dios banacēbē mecama shaquiacēxa. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Dios ésaribi quia: “Mecama amiribishi shaicatēcēnquin cana ashi 'aquinma naínu 'icē ñu, bari, 'uxē, 'ispa acamaribi shaícati 'ain”. ²⁷ Nucēn Papa Dios “cana amiribishi ñucama shaicatēcēni” quía 'ain cananuna 'unanin, usoquin shaicacēx ca a ñucama cēñúcē 'aish 'aíma 'iti 'icēn. Acama 'aíma 'aínbi ca uisai cara aín unicama abē 'iti 'icē quixun an mēñiosabi oi 'iti 'icēn. ²⁸ Ax xēnibua 'aínbi cēñútimo nucēn 'Apuira 'ain cananuna nux nētētima anu abē 'ianan aín uncamabē 'iti 'ain. Usai 'iti sinánquin cananuna Nucēn Papa Diosmi sinánquin aín bana cuaquin —asábi ca —cai cuēēnquin a rabiti 'ain, ax cuēēncēsabi oquin, ²⁹ ax upíra 'ixun ca rēquiruquin tsin 'acēsaribi oquin ñu 'aisamacama cēñuti 'icē quixun sinánquin.

13

Usaquian aín unicaman Nucēn Papa Dios cuēēnmiti bana

¹ Mitsux Jesucristonan 'aish camáxbi xucēnsa 'aish camina mitsux 'icēsabi bētsibē bētsibē nuibanani 'iti 'ain. ² Mitsun 'unáncēma nibi camina mitsun xubunu bēbaía cuēēnquin bití 'ain. Usai 'iquin ca raírínēn 'unánquinmabi ángel, unisaribi 'icē, biacēxa.

³ Mitsúxribi atubē sipuacē 'aish tēmēracēsa 'ixun camina axa Jesucristonan cupí sipuacē unicama manuquinma a sinánquin 'aquinti 'ain. Mitsúxribi usaribi uni 'ixun camina —usaribi oquin ca unin 'ē 'ati 'icē —quixun sinánquin unían bētsi bētsi ocē uni a 'aquinti 'ain.

⁴ Mín xanuma 'ain camina xanu itsibē 'itima 'ain. Xanu minan 'iti bitancēxun camina abē nuibananquin upí oxun 'iquinti 'ain. Aín xanuma 'ain bēñēñuma xanubē 'iti 'imainun uni itsin xanubē 'iti ca Nucēn Papa Dios cuēēnima. Cuēēnquinma ca usa uni 'imainun usa xanuribi 'uchoquin uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn.

⁵ 'Aisamaira curíquiñu 'iti camina sinántima 'ain. Nucēn Papa Diosan “Én cana mi 'aquinquin éntima 'ai” quixun cacē a sinani camina mitsux 'aisamaira ñuñuma 'aishbi masá

nuituti bēnētima cuēēnti 'ain. ⁶ Usaquin sinánquin cananuna ēnē bana cuēnēo quicēsabi oquin sinánti 'ain:

Nucēn 'Ibu Diosan ca 'ē 'aquinia. Usa 'ain cana unin uisa cara ocēxbi racuētima 'ain.

⁷ Jesucristo űuiquin mitsu bana űuixuncē unicama camina manuquinma sinánti 'ain. — Atun ca Jesucristomi catamēquin upí űuiishi 'aia — quixun sinani camina usaribiti 'iti 'ain.

⁸ Jesucristo ax ca usabi 'iá 'aish bēríribi usabi 'aish, usabi 'iti 'icēn. ⁹ Usa 'ain camina uni itsían mitsu bētsi bētsi bana űuixunquin Jesucristomi sinánti ēnun quixun cacēxunbi ēntima 'ain. A unicamax ca — bētsi bētsi űu piquinbi camina bētsi bētsi űu pitima 'ai — quia. Atúxa usai quia a bana cuatibi ca uni aín nuitu upí 'ima. Usa 'ain camina — Cristo cupíshi ca Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tērēanan nux ainan 'inun 'imia — quixun 'unani amishi cushicanti 'ain.

¹⁰ Nun nu — Jesucristo bama cupí ca nun 'uchacama tērēncē 'icē — quixun 'unáncē 'aínbi ca judíos sacerdotecaman 'aracacē űuina rēcē aín nami picē 'aishbi, ami catamēcēma 'ixun, — Jesucristo bama cupí cana 'ēn 'uchacama tērēncē 'ai — quixun 'unanima. ¹¹ Unicaman 'ucha tērēncē 'inun ca sacerdotenēn cushicaman 'apun, 'aracacē űuina rēcē aín imi, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'ucē mēu, Cata Upíra cacē, anu buánxun anuxun ánscaia. Usoquin 'anan ca a űuinacan namicama a ēma 'ura buánxun nēēnia. ¹² Usaribiti ca Jesús, Jerusalén 'uri aín imi 'apati i curúsocēnu, camabi uníxa aín 'ucha tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inun, bamacēxa. ¹³ Usa 'ain cananuna Jesús, axa ēma 'uracēox 'uchañuira uni 'icēsari bama, a nuxnu ainan 'icēa uni itsin tēmēramianan 'usáncēxunbi, ainan 'iti ēntima 'ain. ¹⁴ Ēnē nētēnu ca axa cēñutima usabi 'icēbēnu anu 'iti ēma 'aíma 'icēn. Usa 'ain cananuna axa cēñútima nētē Nucēn Papa Diosbēnu anu 'iti a cainin. ¹⁵ Usa 'ain cananuna Jesucristo cupí camabi nētēn abē banai cuēēnquin Nucēn Papa Dios nun cuēbitan rabianan — mix camina asērabi nun 'Apu 'ai — quixun caquin a rabiti 'ain. ¹⁶ Rabianan camina uni raíri 'aquinquin űu upí 'ati manutima 'ain. űuñuma uniribi camina nuibaquin min űu mēsú 'inánti 'ain. Unían usaquin 'aia isi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia.

¹⁷ Mitsun cushicaman ca mitsúxmi upiti Jesucristomi sinánun mitsu 'aquinia. Usaquin mitsu 'aquinuan Nucēn Papa Diosan caíscē 'ixun ca an cacēsabi oquin upí oquin 'aia tania, ax cuēēntanun. Usa 'ain camina aín bana cuaquin atux quicēsabi oquin 'ati 'ain. Mitsun usaquin 'aia isquin ca atun masá nuituquinma cuēēnquin mitsu 'aquiní 'icēn. A unicaman bana cuaquinbimi an cacēsa oquin 'aiaisi ca Nucēn Papa Dios cuēēntima 'icēn.

¹⁸ Cananuna 'unanin, űu 'atima 'aquinma upí űuiishi 'aia tania ca Nucēn Papa Diosan nu upí isia quixun. Usa 'icē camina nu Nucēn Papa Dios űucáxunti 'ain. ¹⁹ 'Ēx mitsubē 'itēcēni bēnētishi cuanun camina manúquinma Nucēn Papa Dios 'ē űucáxunti 'ain.

Upí oquin sinania bērúanx 'inuan Pablonēn ca

²⁰ Nucēn Papa Dios, an aín unicama abē upí 'inun 'imicē, an ca Nucēn 'Ibu Jesucristo, an aín unicama bērúainracē, a bamacēbi baísquimiácēxa. An Jesús aín imi 'apati bamacē cupí nun 'uchacama tērēnquin nux xēnibua 'aínbi ainan 'inun 'imicē, ²¹ anbia an iscēxmi upí 'inun 'imianan ax cuēēncēsabi oquinmi upí űuiishi 'anun mitsu 'imiti cana cuēēnin. 'Ianan cana an, Jesucristo cupí, ax cuēēncēsabi oquin nu 'imiti cuēēnin. A ca aín unicaman xēnibua 'aínbi ēnquinma rabiti 'icēn. Usaquin ca 'ati 'icēn.

²² 'Ēn xucēantu, 'ēn mitsu 'esēquin, 'itsamashi cuēnēoxuncē banacama ēnē camina upí oquin sinánquin cuati 'ain. ²³ Mitsun camina 'unánti 'ain, nucēn xucēn, Timoteo, a ca sipuacē 'icēbi chiquíncanxa. 'Itíxa bēnētishi bēbaia cana mitsu isi cuanquin a buánti 'ain.

²⁴ Anu 'icē Jesucristomi catamēcē unicama 'imainun mitsun cushicama a camina bērúanxa 'inun 'ē caxunti 'ain. Italianuax ucē unicamanribi ca mitsu bērúanxmi 'inun mitsu camia.

²⁵ Nucēn Papa Diosan nuibaquin 'aquincēxmi chuámarua 'aish bucuti cana cuēēnin. Ashi.

SANTIAGONĒAN JUDÍOS UNICAMA BUÁN MIA QUIRICA

Aín menuma 'icē judíos unicama Santiagonĕn quirica cuēñeoxuan

¹Ēx cana Santiago, an Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn cacĕsabi oquin ñu 'acĕ 'ain. Israelnĕn bĕhichĕ mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ ain rĕbúnqui 'aishmi bĕtsi bĕtsi menu tsóti cuan 'icĕ cana mitsu ĕñĕ quirica buánmin.

Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕ 'aísha aín unicamax bĕtsi sinánñu 'iti

²Ēn xucĕantu, cana mitsu cain, usai caramina 'iti 'ain, uisa ñu cara mitsumi 'icĕbĕbi camina upí oquinshi sinani cuĕñti 'ain. ³Camina 'unanin, usai 'i bĕñĕquinma tanshiquin camina uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕñĕtima upiti Jesucristomi catamĕti 'unánti 'ain. ⁴Mitsux usai 'inux camina ĕnima Jesucristomi sinani uisa ñu cara 'icĕbĕbi masá nuitutima ami catamĕcanti 'ain.

⁵Uisaira caramina ami cushiti 'ai quixun 'unáncĕma 'ixun camina Nucĕn Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucácĕxun ca an mi usaími 'iti 'unánmiquin cushioti 'icĕn. An ca an a ñucácĕ unimi nishquinma cuĕñquin upí oquin 'unánmia. ⁶'Ixunbi camina —Nucĕn Papa Diosan sapi ca 'ĕn cacĕxun cuatima 'icĕ —quixun sinánquinma, —an ca asĕrabi 'ĕn cacĕxun cuati 'icĕ —quixun sinánquin ñucáti 'ain. An cara 'ĕ 'aquinti 'icĕ, cara 'ĕ 'aquintima 'icĕ quixun sináncĕ uni ax ca suñun bĕcacĕxa parún papa amami amamiquí tucánquicĕsa 'icĕn. ⁷Mitsux usa 'ixun camina Nucĕn Papa Diosan ca 'ĕn bana cuatia quixun sinántima 'ain. ⁸Usaquin sinánbĕquincĕ unix ca an sináncĕsabi oi 'ima cĕmĕbĕquinia.

⁹Uicamax cara unían —ñuumara ca —quixun iscĕ 'iaxbi Jesucristomi catamĕtia, Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕx bĕráma 'íasama 'icĕ, ax ca cuĕñti 'icĕn. ¹⁰'Imainun ca ñuñuira ax Jesucristomi catamĕti ñuñumaibi cuĕñti 'icĕn. Axa ñuñuira uni ax ca ro uáxa upíra upí 'itancĕxbi aín upí bĕñĕtishi nĕtĕcĕsaribi 'icĕn. ¹¹Barin uruquin pĕcaquin xarocĕx ca ro uá chushia. Usari 'i ca ro uá rĕcuti ain upí nĕtĕtia. Usaribiti ca ñuñu uni ax curíquifura 'iti sinánxun ñu 'abi 'iti 'icĕn.

Uisa ñu cara 'icĕbĕtanbi Jesucristomi catamĕti ĕntima

¹²An uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕñĕquinma tanshiquin Jesucristomi catamĕti ĕncĕma unicama a ca usafa ax ami sináncĕ unicama 'iti ñuia quiásabi oquin Nucĕn Papa Diosan ain nĕtĕnu abĕ 'aish chuámarua 'aish cuĕñun 'imiti 'icĕn. ¹³Usa 'ain ca ui unin cara 'atima ñu 'ati sinania, a unin —Nucĕn Papa Diosan ca usaquin 'anun 'ĕ sinánmia —quixun sinántima 'icĕn. Nucĕn Papa Dios a ca uínbi 'atima ñu 'anun sinánmitima 'icĕn. Usa 'ixun ca anribi uinu 'icĕ unibi 'atima ñua 'anun sinánmima. ¹⁴Unían ñu 'atima 'acĕ ax ca Nucĕn Papa Diosan 'amicĕma 'icĕn. Abi aín sinan 'atima 'ixun ca usoquin 'aia. ¹⁵Usaquin sináncĕ cupí ca unin ñu 'atima 'aia. Ñu 'atima ĕnquinma amiribi amiribi 'ai 'uchacĕ cupí ca bamai Nucĕn Papa Diosbĕ 'itima 'icĕn.

¹⁶Ēn nuibacĕ xucĕantu, uinu 'icĕ unínbi paráncĕ camina 'icantima 'ain. ¹⁷Camabi uisa ñu cara upí 'icĕ, ax ca Nucĕn Papa Dios naínu 'icĕ, an bari, 'uxĕ, 'ispa acama unio, an camabi uní 'ináncĕ 'icĕn. A ñucamaxa bĕnamĕanan bĕánquicĕ 'aínbi ca Nucĕn Papa Dios axira usabi 'iá 'aish usabi 'icĕn. ¹⁸An ca unían ain bana ñuixuncĕxun cuatínu ainan 'inun nu 'imíaxa, nux pain 'icĕ cupía rafri uníxribi Jesucristomi catamĕcĕ 'aish camabi ñu an uniosamaira 'inun.

Asĕrabi Jesúsmi catamĕtia usai uni 'iti bana

¹⁹Ēn nuibacĕ xucĕantu, usa 'ain camina Nucĕn Papa Diosnan 'ixun mitsun unían bana ñuia upí oquin pain cuati 'ain. Cuati camina mitsux munu pain sinántancĕx bananan bĕñĕtishi nishtima 'ain. ²⁰Axa nishcĕ unix ca Nucĕn Papa Dios cuĕñcĕsabi oi 'ima. ²¹Usa 'ain camina ñu 'atima 'aisamaira oquinmi mitsun 'acĕ a ĕanan uisa ñucama cara 'aisama 'icĕ ĕnti 'ain. A ĕnquin camina ami cuacĕ Nucĕn Papa Diosan bana a mitsun nuitu mĕu racanaquin upí oquin sinánti 'ain. Mitsúnmi cuacĕ bana ĕñĕxa quicĕsabi oquin, Jesucristomi catamĕcĕ 'ixun, 'acĕ 'aish camina Nucĕn Papa Diosnan 'inux icĕanti 'ain.

²²Usa 'ain camina mitsun pabitainshi cuaquinma upí oquin sinánquin a bana quicĕsabi oquin 'ati 'ain. Usoquin 'acĕma 'aish camina —'ĕx cana Nucĕn Papa Diosnan 'ai —quixun sinanibi cĕmĕcĕ mitsux 'iti 'ain. ²³Axa Nucĕn Papa Diosan bana ain pabitainshi cuati, a bana isi ax quicĕsabi oi 'icĕma uni ax ca an ain bĕmánan espĕjonĕn iscĕ unisaribi 'icĕn. ²⁴— Uisa carana 'ai —quixun istancĕxbi ca mĕnócatima manúquiani usabi cuania. ²⁵Usa 'aínbi ca an a bana cuaquin manúquinma sináncĕ uni, ax a bana quicĕsabi oquin ĕnquinma 'acĕ 'aish chuámarua taní cuĕñti 'icĕn. A banax ca anúnu upí 'ianan, ñunshin 'atima cuĕñcĕsa oi 'ima Nucĕn Papa Dios cuĕñcĕsabi oi 'inux iĕti a 'icĕn.

²⁶ Ui unix cara —'ëx cana Nucën Papa Diosan bana cuacë 'ai —quibi sinánxmaishi 'aisamairai banaia a unix ca Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'íma cëmëia. ²⁷ An Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin 'acë unin ca ësaquin 'ati 'icën: Papañuma titañuma tuácama 'imainun casunamëcë xanucamaribi 'aquinsa 'ianan masá nuitutia isquin ca 'aquinti 'icën. 'Aquianan ca an Nucën Papa Diosmi sinánquinma ënë menu 'icë ñuishi sináncë unin 'acësaribi oquin ñu 'aisama 'atima 'icën.

2

Ráiri unishi nuibanan ráiri 'atimotima

¹ 'Ën xucéantu, mitsux Nucën 'Ibu Jesucristo, ax Diosaribi upí, ami catamëcë 'ixun camina ráiri unibëishi nuibananquin ráiri uni timatima 'ain. ² 'Ënëx ca ësa 'icën. Ñũñu uni axa upiti mëñocanan, upí chupa pañuanan, curi manë mëñuax, anu mitsux timëcënu atsinmainun ca ñũñuma uníxribi chupa 'atimará pañuax atsínti 'icën. ³ Atsiniami mitsun ñũñu uni a upí oquin biquin: Anu tsóti upí ënu ca tsót quixun canan ñũñuma uni aribi: 'Iisa tani nianan ca menu tsóbut cati, ax ca 'aisama 'icën. ⁴ Usoquin 'aquin camina camabi uni sënën nuibaquinma 'atima sinánñu 'ixun ráirishi nuibanan ráiri uni 'atimoin.

⁵ 'Ën nuibacë xucéantu, 'ën mitsu camainun ca cuat. Nucën Papa Diosan ca axa ënë menuax ñũñuirama unicama a caisia, atúxa ami upiti catamëcë 'ianan aín nëtënu abë 'inun, an nuibacë unicamax ca usai 'iti 'icë quíaxa aín bana quicësabi oquin. ⁶ Usa 'ainbi camina mitsun ñũñuma uni a —'aisama ca —quixun timaquin rabínmin. Ñũñuira uni an ca mitsu paránquin ñu mëëmianan tëmëramiquin mitsumi manánquin, an uníxa ami bëtsi uni ñui manáncëxun cuacë uninu buania. ¿Atux cara usama 'ic? ⁷ Usaquin 'ai ca Cristo, ax upí 'ixuan an mitsu ainan 'imicë a ñui 'atimati banaia. ¿Atux cara usama 'ic?

⁸ Aín bana ráirinëxa quicësoi 'icësamaira oi a bana quicësoi 'iti Nucën Papa Diosan banax ca ë sai quia: “Mixmi upiti bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. A bana quicësabi oquin 'acë 'ixun camina mitsun Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin 'ain. ⁹ Usa 'ainbi camina mitsun, ráiri unishi nuibanan ráiri uni nuibacëma 'ixun, 'uchaquin Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin 'aiman. ¹⁰ 'Ësa ca. An camabi aín bana cuënëo quicësabi oquin 'aquinbi Nucën Papa Diosan bana achúshi quicësa oquin 'acëma uni, an ca camabi Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oquin 'acëmasa 'aish 'uchaia. ¹¹ Nucën Papa Dios axa “Min xanuma 'ain camina xanubë 'itima 'ain” quíá, axbi ca “Uni camina 'atima 'ain” quiacëxa. Usa 'ainbi ca an aín xanuma 'ain, xanubë 'iquinmabi uni 'acë uni an Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aima. ¹² Usa 'ainbi camina mitsux Nucën Papa Diosan, anun camabi unían ñu 'acë isti nëtën, mitsux caramina Jesucristomi catamëti axa cuëncësabi oi 'ia quixun isti cupí, upitishi bananan upíshi 'iti 'ain. ¹³ Anúan an camabi unin ñu 'acë isti nëtë anun ca Nucën Papa Diosan, an bëtsi uni nuibaquin 'aquincëma unicama a aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Usonan ca an bëtsi uni nuibaquin 'aquincë unicama ashi uisabi otima 'icën.

Jesucristomi catamëcë 'ixuan unin ñu upíshi 'ati

¹⁴ 'Ën xucéantu, an “'ëx cana ami catamëti Jesucristonan 'ain” quiquinbi, Jesusan bana quicësabi oquin upí ñuishi 'acëma uni ax ca aín bana ñancáishi 'icën. ¿Usa unix cara Jesucristonan 'aish iëti 'ic? Ca 'itima 'icën. ¹⁵ 'Ësa ca. Axa Jesucristomi sináncë uni, bëbu 'imainunbi xanu, chupañuma 'ianan a piti ñũñuma isquin, ¹⁶ sapi camina mitsu achúshinën cati 'ain: Bërúanax ca cuantan, mina matsi ca mapút, pucháquin ca pit quixun. Usaquin caquinbi añu ñubi 'ináncëma 'aish camina min bana ñancáishi 'aish banáinshi quicë 'ain. ¹⁷ Usaribiti ca uni Jesucristomiisa catamëtia quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish aséribi Jesucristomi catamëcëma 'icën.

¹⁸ Unin sapi ca uni itsi cati 'icën: Mixmi Jesucristomi cana catamëti quimainunbi cana 'ën upí ñu 'ain. Mixmi —Jesucristomi cana catamëti —quicëbëtanbi cana minmi upí ñu 'aia iscëma 'ixun aséribi camina usa 'ai quixun sinántima 'ain. Usa 'ainbi cana 'ën ñu upí 'acë 'ixun mi ismiti 'ain, 'ëx cana aséribi Jesucristomi catamëcë 'ai quixun. Usaía a uni quicë ax ca aséribi 'icën. ¹⁹ Min camina Nucën Papa Dios ax ca achúshishi 'icë quixun sinanin. Usaquin sinánti ca asábi 'icën. Usaquinmi sináncë 'ainbi ca ñunshin 'atimacamaribi — usa ca —quixun 'unaní ami racuëtan bamai bërëruia. ²⁰ ¿Mix sinánñumasa 'ixun caramina 'unaniman, Jesucristomi cana catamëti quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish ca a uni Jesucristomi catamëcëmasa 'icën? ²¹ 'Ësa ca. Nucën rara, Abraham, an ca Nucën Papa Dios rabinuxun an cacësabi oquin aín bëchicë Isaac 'ati mëñocëxa. Usaquin 'aia isi ca Nucën Papa Dios —Abrahamnën ca 'ën bana cuaquin 'ën cacësabi oquin 'aia, usa 'aish ca 'ënan 'icë —quíax quiacëxa. ²² Nucën Papa Diosan a cacësabi oquin Abrahamnën 'á cupí camina 'unanin, Abrahamnëx ca aséribi Nucën Papa Diosmi catamëcë 'iacëxa quixun. Usa

'ixun an cacēsabi oquin 'acē 'aish ca Abraham asérabi ax 'icēsamaira oi Nucēn Papa Diosmi sináncēxa. ²³ Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo axa a űui quicēsabi oi ca Abraham 'iacēxa, ēsai quicē: "Nucēn Papa Diosan ca aín quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun 'unani ca Abraham ami catamēacēxa. Usaia 'icē cupí ca Nucēn Papa Diosan iscēx Abraham upíra uni 'iacēxa". Usa 'icē ca Abraham unin, Nucēn Papa Diosbē nuibanancē uni caquin anēacēxa.

²⁴ Usa 'ain camina mitsun 'unánti 'ain, Nucēn Papa Diosan ca ami sináncē cupíshima, ami sinánquian ax cuēñcēsabi oquin űu upí 'acē cupíríbi, uni —ax ca asérabi upí 'icē —quixun isia. ²⁵ Usaribi oquin ca Rahab cacē xanu ax 'aisama 'ixunbia Israel uni rabē Jericó ēmanu 'icē unicaman 'atin rabanan, aín xubunu unēxun bētsi bain cuantánun xucē, a cupí Nucēn Papa Diosan upí isacēxa. ²⁶ Cananuna 'unanin, bamatancēx ca bēru űunshñűuma 'aish uni aín nami űancáishi 'icēn. Usaribi ca uni ax isa Jesucristomi catamētia quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincēma 'aish, aín banax űancáishi 'icēn.

3

Upitishi cananuna banati 'ai quicē bana

¹ 'Ēn xucēantu, mitsux camina camáxēshiira an axa Jesucristomi catamēcē unicama 'unánmicē uni 'ítima 'ain. Camina 'unanin, usa uni 'ixunbi 'atima űu 'ai camina raíri unicama 'acēsamaira oquin 'uchocē 'iti 'ain. ² Camaxunbi cananuna űu 'aisama 'ain. Axa uisaibi 'atimati banacēma uni ax ca asérabi upí uni 'icēn. A unin ca 'atimati banatisa tanquinbi tēñēti 'unáncē 'ixun uisa űu 'atima 'ati cara sinania, abi tēñēti 'icēn. ³ Ēsa ca. Caballo níquinquin cananuna anun nitsinanabi anun buināti itsi aín cuēbínu tēcērcain. Usoxun cananuna nun cuēñcēsa oquin níquínti 'ain. ⁴ Usaribi ca manē nunti 'icēn. Chaira 'icēbi ca suñun bēcaquin buania. Usa 'icēbi ca an níquincē unin, uinu cara cuainsa tania ami oquin anun chibíti axa chairama 'aínbi anúinshi puntēbianquin buania. ⁵ Usaribi ca nun ana anúnu banacē ax 'icēn. Chamaratsu nun cuēbí 'aínbi cananuna uisa űuishi űui cara, anun banain. Tsi chamaratsu bimicēxunbi ca chaira 'icēbi naē rēquiquiani chaquin cēñuia. Usaribi oquin ca nun anáxa chamará 'aínbi uisa banaratsu cara unin uni itsi űuiabi, a bana chanoquin tsuacaruia, camabi menuxan unin cuanun. ⁶ Tsi chamaratsu usaribi ca nun ana, a cupínu nun cuēbitan banacē, ax 'icēn. Chamaratsu 'aínbi cananuna anun 'atimati banati 'ain. Usai banacē cupí nun sinánribi 'atima 'ixun cananuna űu 'atimaribi 'ain. Usa 'ixun ca anúnu 'atimati banacē 'ixun nun bamati nētē utámainun usabi nu 'imiti 'icēn. űunshin 'atimanēn 'apu anbi ca uni 'atimati banati sinánmia.

⁷ Unin ca camabi űuina axa piánancē 'imainun űuina pēchiu 'imainun men nirícē űuina 'imainun baca mēu 'icē űuina a camabi aín cuēñcēsa oquin 'ati 'icēn, usoquin ca 'aia. ⁸ Usa 'aínbi ca unin aín cuēbitan 'atimati banati ashi tēñētima 'icēn. Usa 'ain ca uni usabi 'atimati banaia. Usa 'aish ca a unin bana anun uni bamati muca rosaribi 'icēn. ⁹ Nun ana anúnu banacē, anúnbi cananuna Nucēn 'Ibu Dios rabin, anúnribi cananuna uni, a Nucēn 'Ibu Diosan asaribi oquin unio 'icēbi ami nishquin ami 'atimati banaquin űu cain. ¹⁰ Nun cuēbitanbi cananuna Nucēn Papa Dios rabin. Rabianan cananuna nun cuēbitan 'atimati banain. 'Ēn xucēantu, usai 'iti ca 'aisama 'icēn. ¹¹ ¿Anuaxa me mēúcūax 'unpax chiquicē, anuax cara bata 'unpax 'imainun muca 'unpáxribi uti 'ic? Ca utima 'icēn. ¹² 'Ēn xucēantu, ¿higueranēn cara aceditunanēn bimisa oquin tuati 'ic? Ca 'atima 'icēn. ¿Uvasñribi cara higueranēn bimisa oquin tuati 'ic? Ca 'atima 'icēn. Usaribiti ca anuaxa me mēúcūax 'unpax chiquicē anuax tashiñu 'unpáxbēbi bata 'unpax utima 'icēn. Usaribiti cananuna nun cuēbitan Nucēn Papa Dios rabianan 'atimati banatíma 'ain.

Aserabi űu 'unáncē 'iti bana

¹³ Micama uinu 'icēx caramina sinánñuira 'ianan upí oquin bana cuacē 'ain camina cēruti rabíquinma űu upíshi 'ati 'ain. Usaquinmi 'aia isquin ca —a unix ca asérabi sinánñu 'ianan upí oquin bana cuacē 'icē —quixun unin 'unánti 'icēn. ¹⁴ Usa 'aínbi camina mitsux unimi nishcē 'ianan uni itsimi sinánanima nutsi mixēshi űuñu 'iti cuēñcē 'ixun, rabiácáquin —ēx cana űu 'unáncē 'ai —quixun sinántima 'ain. Usaquin sináncē 'aish ca min bana cēmēcē 'icēn. ¹⁵ Usaquin sináncē unix ca Nucēn Papa Diosan sinánmicēma 'icēn. Ax ca an enē menu 'icē űuishi sináncē unin sináncēsa 'icēn. űunshin 'atimanēn sinánmicē ca usa uni 'icēn. ¹⁶ Axa nishanan ami sinanima uni itsimi nutsianan axēshi űuñu 'iti cuēñcē uni an ca upí oquin sináncēma 'ixun camabi 'atima űu 'atishi sinania. ¹⁷ Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan sinánmicē unin upí oquinshí sinánquin upí űu 'aia. Ca unibē nishananquinma nuibanquin bētsi unían cacēxun cuaquin upí oquin bana sinánan uni itsiribi nuibaquin axa 'aquinsa 'icē 'aquinia. Usa unin ca cēmēma 'ixun paránanquinma aín quicēsabi oquin 'aia. ¹⁸ Axa unibē nishananima upitishi banacē unicama an ca chuámarua 'ixun upí űuishi 'aquin uni rafiriribi chuámarua 'inun 'ímia.

4

An ênê menu 'icê ñuishi sinâncê unicamasaribi 'itima bana

¹ ¿Usa cupí caramina mitsúxbi nishananan ñu cananin? Mitsúnbi bêtsi bêtsi ñu 'atimaquin sinani camina usai 'icanin. ² Mitsun cuêencê ñu bicasi bënëquinbi bicêma 'ixun camina binuxun ami nishquin uni itsi 'acêsa 'ain. Usa 'ixun bêtsi uni 'icêsaribiti ñuñu 'iisa tani bënëquinbi bicasmati camina nishananan mēēananin. Usai 'iquinbi camina Nucên Papa Diosmi ñucácêma cupí mitsun cuêencê ñu bitsiman. ³ Ñucáquinbi camina ami ñucácê ñu a bitsiman, ax cuêencêsabi oquinmami mitsux cuêencêsa oquinshi Nucên Papa Dios ñucácê cupí. ⁴ Nucên Papa Diosmi manúxunmi mitsun cuêencêsa oquinshi 'aia cana ésaquin mitsu cain: ¿Mitsun caramina 'unaniman, ênê menu 'icê ñuishi sinâncê 'aish ca uni Nucên Papa Diosbê upíma 'icê quixun? Uinu 'icê unin cara ênê menu 'icê ñuishi sinania ax ca ainanma 'aish Nucên Papa Diosmi nishêsa 'icên. ⁵ Nucên Papa Diosan bana cuêenô ax ca éesai quia: “Nucên Papa Diosan ca ainan 'icê nu ñuñiaia. Usa 'ain ca an nubê 'inun nu 'inâncê aín Bêru Ñunshin Upí ax bêtsi ñu 'aquinmanu ax cuêencêsa oquinshi 'ati cuêenia”. A banax ca asêrabi 'icên. Usa ca ax 'icê quixunu 'unánti oquin ca Nucên Papa Diosan aín uni usoquin cuêenômiacêxa. ⁶ An nu sinânmicê ñuishi nun 'anun ca Nucên Papa Diosan nu 'aquintancêxun nuibaquin nua 'aquincê usamaira oquin 'aquintécênia. Usa 'ain ca aín bana éesai quia: “Nucên Papa Diosan ca axa rabícê unicama a timanan axa —êx cana usa 'ai —quíax rabícêma unicama nuibaquin 'aquinia”. ⁷ Usa 'ain camina Nucên Papa Diosan bana cuati ami catamêti ax cuêencêsabi oishi 'iti 'ain. Usai 'iquin camina ñunshin 'atimanêan 'atima ñu 'ati mitsu sinânmisa tancêxunbi a ñu 'ati tēnēquin 'atima 'ain. Usai 'ia ca ñunshin 'atimanên ubioquinma mitsu ênti 'icên. ⁸ Asêrabi upiti ami sinani Nucên Papa Diosbê banaquin camina an nuibaquin sinânmicêxun, ax ca mitsubê 'icê quixun mitsun nuitu mēu upí oquin 'unánti 'ain. An ñu 'aisama 'acê unicama, cana mitsu cain: Unia aín mēcên chuañuma 'inun mēchucacêsaribiquin ca min sinan upí 'inun min ñu 'atima 'acêcama ên. —Nucên Papa Diosnan cana 'ai —quicê 'ixunbi ainanma unicaman 'acêsaribi oquin ênê menu 'icê ñuishi sinâncê unicama, mitsúxribi ca sinanat, Nucên Papa Dios cuêencêsabi oishimi 'inun. ⁹ —Nucên Papa Dios cuêencêsabi oi cana 'ima —quixun sinani ca masá nuituti 'in. Cuêeni cuaicê 'aishbi ca a êni masá nuituti bēunan mēscut. Chuañuma taními cuêencê a êni ca masá nuitut. ¹⁰ —Êx cana an iscêx 'aisamaira 'uchañu 'ai —quixun sinânquinmi cacêxun ca Nucên 'Ibu Jesucristonên mitsun 'uchacama tērēnquin upíra 'aishmi cuêenun mitsu 'imiti 'icên.

Ñuquin uni itsi 'atimotima

¹¹ Ên xucéantu, cana mitsu cain, Jesucristomi sinâncê 'aish camina axribia ami sinâncê unicamabê ñuianantima 'ain. Axa abêa Jesucristomi sinâncê uni ñui —ax ca 'aisama 'icê —quicê uni ax ca —Nucên Papa Diosan banax ca 'aisama 'icê —quicêsa 'icên. Usai qui camina mitsux Nucên Papa Diosan bana quicêsabi oquin 'aíma a banax ca cuatima 'icê quicêsa 'ain. ¹² Usai ca uni 'iti 'icê quicê bana nu 'inan ax ca achúshi, Nucên Papa Dios, ashí 'icên. A bana 'inan 'ixun ca unin cara a bana quicêsabi oquin 'aia quixun isti 'icên. Usa 'ixun ca axa xēnibua 'aínbi abê 'iti unicama a iēmianan axa abê 'itima unicama a xēnibua 'aínbi abê 'itimoquin ênti 'icên. ¿Usa 'aínbi caramina minmi uni itsi 'atimonun mix añu 'ain?

Usai caranuna imêishi 'iti 'ai quixun cananuna 'unanima quicê bana

¹³ Ênê banaribi 'ên mitsu camainun ca cuat. Micama raírinêx camina éesai quin: —Bêrí cuanima cananuna imêishi anuxun ñu 'ai bêtsi émanu cuanti 'ain. Cuanx bēbatancêxun cananuna achúshi barin anu 'iquin ñu bitancêxun maruquin 'itsa curíqui bití 'ain. ¹⁴ Usai quiquinbi camina usai caramina imêishi 'iti 'ai quixun 'unaniman. Uisa cara nun tsóti 'icê cananuna 'unaniman. Ax ca 'ibútancêxa curu nêtê bēnētishi nêtécê usaribi 'icên. ¹⁵ Usai quima camina éesai quiti 'ain: Nucên 'Ibu Dios cuêencêbê, bamacêma 'ixun cananuna nun sinâncê ñu 'ati 'ain. ¹⁶ Usa 'aínbi camina mitsux —ênbi cana usaquin ñu 'ati 'ai —quíax cêrúanan rabbitin. Usai 'iti ca 'aisama 'icên. ¹⁷ Ésa ca: An usaquin 'ati ca upí 'icê quixun 'unánquinbi usaquin 'acêma uni ax ca 'uchaia.

5

Ñuñu uni usai 'iti ca 'aisama 'icê quicê bana

¹ Ñuñuira unicama, mitsúnribi camina 'ên cacêxun cuati 'ain. Mitsúxmi 'aisamaira ñuñu 'ianan curíquiñu 'aish, a cupí tēmêrati sinani camina masá nuituti inti 'ain. ² Mitsun curíqui 'imainun mitsun ñucamaribi ca chēquisa 'icên, mitsun chupa upíburibi ca nacuañan piisa 'icên. ³ Mitsun manê ñu curi 'acê 'imainun manê uxua 'acê, mitsun curíquicamaribi ca puibuisa 'icên. Usa 'aish ca a ñucama chēqui nêtêti 'icên. Tsin nēncêxa ñu nêtécêsa usaribitia

mitsun ñucama nētēmainun camina mitsúxribi tēmēрати 'ain. Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnti 'urama 'ainbi camina ñuñu 'itishi sinánquin mitsunainshia 'inun ñu bucúnruan. ⁴ An mitsu naēnuxun ñu mēēxuncē uni camina cupiōcēma 'ain. Cupiōcēma 'aish ca mitsu ñui banaia. Usaquian mitsu ñuia ca ángelcaman 'apu, Nucēn 'Ibu Dios, an cuaxa. ⁵ Ēnē menuax camina 'aisamaira ñu upíñu 'aish mitsux cuēēncēsabi oi 'ian. Usa 'aish camina ain 'ibúan 'aracacē ñuina anun 'ati nētē sēnēncēbētan 'anuxun rēracamicēsa 'ain. ⁶ Mitsun camina 'uchañuma unibi 'uchoquin 'an. Usoquinmi 'acēxunbi ca atun mitsu cupicēma 'icēn.

Usai cara ñu 'icēbēbi bēnētima Nucēn Papa Diosbē banati

⁷ Ēn xucēantu, Nucēn 'Ibu Jesucristo utámainun camina tēmēraibi bēnēquinma anúan uti nētē caínti 'ain. An ñu 'apacē unin ca ñu 'apátancēxun anun ain bimi biti nētē sēnētmainun cainia. Usa 'ixun ca mitabutancēxa sēnēncēbētan ñu 'apátancēxun bēnēquinma canitancēxuan tuaia ain bimi binuxun cainia. ⁸ Usaribi oquin camina mitsun, —Nucēn 'Ibu Jesucristo anun utēcēnti nētē ca 'urama 'icē —quixun sinánan masá nuituti bēnētima cuēēnquin caínti 'ain. ⁹ Ēn xucēantu, Nucēn Papa Diosan anun camabi uni ain nuitu 'unánquin uisoquin cara ñu 'axa quixun isti nētē 'urama 'ain, camina mitsúxmi an 'uchocēma 'inun, uni raíribē ñuianani nishanantima 'ain. ¹⁰ Ēn xucēantu, camina an Nucēn 'Ibu Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama 'íasaribiti 'iti 'ain. Atun ca tēmēraquinbi bēnēquinma tanshiacēxa. ¹¹ Uicaman cara tēmēraquinbi bēnēquinma tanshitia ax ca upí oquinshí sinani cuēēnia quixun cananuna 'unanin. Mitsun camina Jobnēxa 'aisamaira tēmēraibi Nucēn 'Ibu Diosmi catamēa a bana ñuia cuan. Cuacē 'ixun camina 'unáncanin, uisaira oquin cara Nucēn 'Ibu Dios an nuibaquin uni 'aquinē 'ixun a uni 'aquiancēxa quixun.

¹² Ēn xucēantu, bētsi banacama cuaquinbi camina ēnē banaira sinánti 'ain. Mitsun camina mitsun bana isa asérabi 'icē quixun unin cuanun —naitanbi cuamainun cana mi cain —quianan —menbi cuamainun cana mi cai —quitima 'ain. Uisa ñubi cara, a ñui camina —cana asérabi mi cai —quiax quitima 'ain. Usai quima camina asérabi banáinshi banati 'ain, Nucēn Papa Diosan mitsu 'uchotima cupí.

¹³ Micama uinu 'icēx caramina masá nuituti bētsi sinani camina Nucēn Papa Diosbē banati 'ain. Micama uinu 'icēx caramina cuēēni chuámarua taní camina Nucēn Papa Dios rabi cantati 'ain. ¹⁴ Uix cara ñucē 'icē, anribi ca Jesucristomi catamēcē unicanan cushicama camiti 'icēn, xēni ron 'aquian, an pēxcunun Nucēn 'Ibu Jesucristo ñucáxuni unun. ¹⁵ Asérabi ca an ēnē uni pēxcuti 'icē quixun sinánquinmi a ñucáxuncēxun ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn ñucē uni pēxcuti 'icēn. Pēxcūanan ca ain 'uchacama tērēnxunti 'icēn. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi min 'atimaquin sináncē a ñuixuananquin abēmi Jesucristomi catamēcē uni raíribē mia usa ñucama mēnioxunun Nucēn Papa Dios ñucáxuananti 'ain. Upíira oquin sinánquin ñucacē cupí ca Nucēn Papa Diosan upí oquin uni 'aquinti 'icēn. ¹⁷ Elías, an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē uni, an ca nusaribi uni 'ixunbi 'uía 'ibuaxma 'inun Nucēn Papa Dios ñucácēxa. Usa 'ain ca an ñucácēsabi oi rabē 'imainun achúshi baritia, 'imainun achúshi mēcēn 'imainun achúshi 'uxēn 'uí 'ibuama 'icēn. ¹⁸ Usaía 'icēbētan Nucēn Papa Dios amiribishi ñucátēcēncēbēa, 'uí 'ibútēcēncēbē ca menu 'icē ñucama cotēcēni bimiacēxa.

¹⁹ Ēn xucēantu, micama achúshinēn Nucēn Papa Diosan bana ēncē 'icēbi bētsi uni sinanamiquin ami catamētēcēnun 'imicēbētan, ²⁰ camina 'unánti 'ain, ui unin cara usoquin uni 'uchañu 'icēbi sinanamia, an ca a uni Nucēn Papa Diosnan 'inun iēcē 'ianan ain 'uchacama tērēncē 'inun 'imiti 'icē quixun. Ashi, Santiago.

PEDRONĒAN A PAIN BUÁNMIÁ QUIRICA

Axa bĕtsi bĕtsi menuax Jesucristomí catamĕcĕ unicama Pedronĕn quirica cuĕñĕoxuan

¹ Ēx cana Pedro, aín bana unicama ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. Mitsun nĕtĕnuax bĕtsi bĕtsi menu tsóti cuan 'aishmi Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia, a nĕtĕcamanu 'icĕ cana ĕñĕ quirica mitsu buánmin. ² An sinánsabi oquin ainan 'inun ca Nucĕn Papa Diosan mitsu caísaĕxa. Aín Bĕru Ñunshin Upitan 'imicĕxmi ainanshi 'aish ax quicĕsabi oi 'inun mitsu 'imianan ca Jesucristo bama cupí mitsun 'uchacama tĕrĕnquin mitsun nuitu upí 'imíaxa. Usaími mitsux Nucĕn Papa Diosan nuibacĕx 'icĕsamaira oi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Usai 'itia unin ñuia

³ Nucĕn Papa Dios, ax Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn Dios 'ianan aín Papparibi, a cananuna rabiti 'ain. An ca nu nuibaquin bamaxbia baísquia Jesucristo an nun 'uchacama tĕrĕncĕxnu bacĕntĕcĕncĕsa 'aish, ainan 'inun nu 'imíaxa, ĕñĕ nĕtĕnuax ainan 'aishnu aín nĕtĕnuribi 'inun. ⁴ Nucĕn Papa Diosan ca mitsúxmi aín nĕtĕnu abĕ 'itioquin mĕnĕocĕxa. A nĕtĕnuax ca uisa ñubi, ĕñĕ nĕtĕnuax 'icĕsari chĕquianan cĕñútima 'icĕn, anu ca uisa 'uchabi 'aíma 'icĕn. Usabi ca xĕnibua 'aínbi 'iti 'icĕn. ⁵ A nĕtĕnu 'iisama pain 'aishmi ĕñĕ nĕtĕnuaxbi ami catamĕtia isquin ca Nucĕn Papa Diosan aín cushínmi ñu 'atíma 'aíma upíshi 'inun mitsu bĕrúanquin 'aquinia, an mĕnĕosabi oími Jesucristoa utĕcĕncĕbĕ aín nĕtĕnu abĕ tsónun.

⁶ Acama sinani camina mitsux uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima cuĕĕnin, ĕñĕ menu 'aish tĕmĕraibi. ⁷ Ēñx ca ĕsa 'icĕn. Asĕrabi cara curishi 'icĕ isnuxun ca unin curi tsi rĕquirucĕnu xaroquin tania. Usaribiti camina mitsux caramina ami catamĕcĕ 'ai quixun isnuxun Nucĕn Papa Diosan tancĕ 'iti 'ain. Curi 'aishbi ca cĕñúti 'icĕn. Usa 'aínbi camina tĕmĕraquinbi Nucĕn Papa Diosmi catamĕquin ĕncĕma 'aish curisamaira 'iti 'ain. Usaquin tancĕxbimi asĕrabi ami catamĕti 'ain ca utĕcĕnquin Jesucristonĕn —asĕrabi 'ĕnan 'aish camina 'ĕbĕ 'aish cuĕĕnti 'ai —quixun mitsu cati 'icĕn.

⁸ A isúnmabi camina mitsun Jesucristo sinanin. Usa 'ain camina a isaxmabi ami sinani chuámarua tani cuĕĕinra cuĕĕnin, anúnmi uisairai caramina cuĕĕni quixun nu ñuixunti bana 'aíma 'aínbi. ⁹ Ami catamĕcĕ cupí ca mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'iananmi ainan 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmíaxa.

¹⁰ An Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman ca —Nucĕn Papa Diosan ca aín 'uchacama tĕrĕanan uni ainan 'inun iĕmíti 'icĕ —quixun cuĕñĕoquinbi uisai quicĕ cara a bana 'icĕ quixun 'unánma 'icĕn. 'Unáncatsi quíax ñucacanánquin Nucĕn Papa Diosan bana amiribi amiribi isquinbi ca 'unánma 'icĕn. ¹¹ Cristo ĕñĕ menu ucĕma 'aínbi ca aín Bĕru Ñunshin Upitan sinánmicĕ 'ixun, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman 'unáncĕxa, tĕmĕrax bamatanĕx baísquitancĕx ca Cristo aín Pappasaribi 'Apu 'aish abĕ tsóti 'icĕ quixun. Usaquin 'unánquin ca uisa uni cara Cristo 'iti 'icĕ quixun 'unántisa tanan uinsaran cara uti 'icĕ quixun 'unántisa tancĕxa. ¹² Usai Cristo 'itia Nucĕn Papa Diosan 'unánmicĕxun ca atun isquinmabi, atun rĕbúnqui 'ixun cananuna nun a ñucama isnuxun 'ai quixun 'unáncĕxa. A bana Cristo ñui quicĕ, a ca a Nucĕn Papa Diosan naínua xucĕ aín Bĕru Ñunshin Upitan 'amicĕxun aín unicaman mitsu ñuixunia. A bana ca ángelcamanribi uisai quicĕ cara quixun cuaisa tania.

Jesucristomí catamĕcĕ uníxa usai upí 'iti bana

¹³ Usa 'ain camina Jesucristonan 'ixun upí oquin sinani ax quicĕsabi oi 'iti 'ain. 'Iquin camina Nucĕn Papa Diosan ca abĕmi aín nĕtĕnu 'iti mĕnĕocĕxa quixun sinani cuĕĕnquin Jesucristo anun uti nĕtĕ caínti 'ain. ¹⁴ Ainan 'ixun ax quicĕsabi oquinshi ñu 'aquin camina bĕráma Jesucristomí catamĕquin Nucĕn Papa Dios 'unáncĕma 'ixunmi cuĕĕĕan ñucama 'atĕcĕntima 'ain. ¹⁵ Nucĕn Papa Dios, an mitsu ainan 'inun Jesucristomí sinánmia, ax ca uisa 'uchañumabi 'icĕn. Usa 'ain camina mitsúnuribi añu 'uchabi 'atíma 'ain. ¹⁶ Ēsai ca Nucĕn Papa Diosan bana cuĕñĕo quia: “Ēx uisa 'uchañumabi 'aish upíra 'ain camina mitsúxribimi upíra 'inun uisa 'uchabi 'atíma 'ain”.

¹⁷ Nucĕn Papa Diosan ca camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun isia. Usa 'ain camina mitsun —Nucĕn Papa Dios ax ca 'ĕn Papa 'icĕ —quixun sinani aín nĕtĕnu 'inux ĕñĕ nĕtĕnu pan 'iquin ñu 'atíma 'atími racuĕquin upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁸ Mitsun raran Jesucristomí sinánti 'unánma 'aínmi usaribi oquin sinaniabi ca Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun iĕmiquin mitsu Jesucristomí sinánmíaxa. Camina 'unanin, curi 'imainun curíqui 'imainun bĕtsi ñucama axa cĕñúti a cupíbi ca Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmicĕma 'icĕn. ¹⁹ Usama ca. Judíos unicaman aín 'ucha cupí uisabi 'icĕma carnero aín upíra rĕmia 'aínbi ca aín imi 'apati Cristo bamacĕ

a cupí mitsun 'ucha tērēnquin ainan 'inun Nucēn Papa Diosan mitsu iēmíaxa. ²⁰ Cristo ca usaí 'iti 'icē quixun ca camabi űu unioisama pain 'ixunbi Nucēn Papa Diosan mēnícēxa. Usaquian mēnio 'ain ca aín uti nētē sēnēncēbēishi usaí 'inux Cristo ēnē menu uacēxa, mitsúxmi ami catamēnun. ²¹ Usa 'ain camina an Jesucristo bamacēbi baísqumitancēxun aín nētēnu abē 'inun 'imicē cupí ami sinanin, Nucēn Papa Dios an ca asérabi ax quicēsabi oquin mitsu 'imiti 'icē quixun 'unani.

²² Aín Bēru űnunshin Upitan 'imicēx Jesucristomi catamēti ax cuēēncēsabi oi 'iquin axa mitsux 'icēsaribiti Jesucristomi catamēcē unicamabē upiti nuibananuxun camina űu 'atima 'ati ashiquin ēan. Usa 'aish camina bēri 'icēsamaira oi asérabi cuēēnquin upi oquinra sinani atubē nuibananti 'ain. ²³ Unishi 'inuan aín titan tuacē 'aish ca uni bamaia. Usa 'ainbi ca axa xēnibua 'ainbi usabi 'iti, aín bana a cuatia Nucēn Papa Diosan mitsu bacētēncēsabi 'imiāxa. ²⁴ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca ēsai quia:

Basix ca upí 'itancēxbi chushia. Ro uax ca upíra 'itancēxbi tiriqiu nētētia. Usaribiti ca camabi uni bamaí aín upí nētētia. ²⁵ Usa 'ainbi ca Nucēn 'Ību Diosan bana xēnibua 'ainbi usabi 'ia.

Ēnē banax ca —Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosan 'iti 'icē —quixuan aín unicanan mitsu űuixuncē a 'icēn.

2

¹ Usa 'ain camina Nucēn Papa Diosan 'ixun űu 'atimacama, cēmēti, uni paránti, nutsiti, unibē űuiananti, acama ēnti 'ain. ² Bēri bacēncē tuacēn ca anun caninuxun aín titan xuma 'ati cuēēnia. Usaribi oquin camina Nucēn Papa Diosan bana upí oquin 'unánti cuēēnti 'ain, ainan 'aish aín cuēēncēsabi oquin 'ai ami cushicē 'inuxun. ³ Usaí 'i camina Nucēn 'Ību Diosmi sinánquin ax ca asérabi upí 'icē quixun 'unáncē 'aish aín bana 'unánti cuēēnti 'ain.

Cristo ami xubu raroti maxáxa

⁴ Usa 'ain camina axa bamatimoi tsócē, Jesucristo, a sinani ami catamēti 'ain. Judíos unían cuēēncēma 'aishbi ca anun cuēēnquin Nucēn Papa Diosan iscēx ax upíra 'icēn. Unían xubu 'aquin maxax upí ami xubu raroti caíscē usaribi ca Jesucristo 'icēn. ⁵ Usa 'ain camina mitsux a xubumi bucúnrucē maxáxa 'ain. Jesucristomi catamēcē 'aishmi asaribi upí 'inun ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiāxa. Usa 'ain camina Nucēn Papa Diosan Bēru űnunshin Upía mitsubē cupí bētsibē bētsibē nuibanani, bētsin sináncēsaribi oquin sinani achúshisa 'ain. Usa 'ixun camina Jesucristo cupí ainan 'ixun Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin űu 'anan a rabianan unicama a űucáxunti 'ain. ⁶ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ax ca ēsai quia:

'Ēn cana maxax upí nancēsa oquin uni achúshi, Sión cacē matá me anua Jerusalén 'icē, anua 'inun 'imiti 'ain. Unían xubu 'anuxun maxax upí ami xubu raroti caíscē usaribi oquin 'ēn caíscē ca ax 'icēn. Axa ami catamēcē unicanan ca isti 'icēn, an ca asérabi ax quicēsabi oquin atu 'aquinia quixun.

⁷ Ami catamēcē 'ixun camina mitsun anun cuēēncē űu upí sináncēsamaira oquin a sinánti 'ain. Mitsux usaí 'icēbēbi ca axa ami catamēcēma unicanan Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ēsai quicēsa 'icēn:

An maxax xubuacē unían bitancēxun a cuēēnquinma racáncē 'aishbi ca a maxax bēri amia xubu cushicē 'icēn, itá upímia xubu cushicē usaribiti.

⁸ 'Imainun ca Nucēn Papa Diosan bana ēsai quia:

A maxáxmi ca uni raínixē tatíqui chacátí 'icēn, a maxax chami chacati ca nīpacēti 'icēn. Maxax űui quicē 'aishbi ca a bana Cristo űui quicē 'icēn. An Jesusan bana cuaquinbi asérabi ami catamēquin aín bana quicēsabi oquin 'acēma ax ca uni maxáxmi tatíqui nīpacēcēsaribi 'icēn. Uí unicanan cara usaí 'iti 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan bēráma 'unáncēxa.

Nucēn Papa Diosan unicama űuicē bana

⁹ A unicanama usa 'ainbi camina mitsux Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caísa 'ain. Usa 'ixun camina ax cuēēncēsabi oquin 'anan aín unicanama a űucáxunin. Camina an 'imicēx upí 'aish aín uni 'ain. Usa 'ixunmi a rabiquin an 'acē űucama camabi uni űuixunun ca Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'inun caisacēxa. Mitsux bēráma bēánquibucēnu nicēsa 'iá 'aishbi camina bēri an 'imicēx xabánu nicēsa 'ain, axa mitsubē 'ain. ¹⁰ Bēráma Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'iá 'aishbi camina mitsux bēri aín uni 'ain. An ca mitsu nuibaquin 'aquinti 'icē quixun 'unáncēma 'icēbia Nucēn Papa Diosan nuibaquin mitsun 'uchacama tērēnxuan 'aish camina ainan 'ain.

Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'iti bana

¹¹ 'Ēn nuibacē xucēantu, cana mitsu cain, Nucēn Papa Dios mitsun 'Apu 'ain ca aín nētēx mitsunanribi 'icēn. Usa 'ain camina ēnē menu 'aish unia aín menumabi 'icēsaribi 'ain. Usa 'aish camina anbia 'atimaquin sináncē cupía 'atima űu 'acē uníxa 'icēsaribiti 'itima 'ain. Usa unix ca Nucēn Papa Diosbē upí 'ima. ¹² An Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma unicanan

isnun camina mitsux upitax bucuti 'ain. Usaími 'ia isi ca atux an ñu 'atima 'acé uni 'acésa oquin mitsu ñui 'atimati banacé 'aishbi mitsúnmi upí oquin ñu 'aia isá 'ixun anúan an camabi unin ñu 'acé isti nētēn Nucēn Papa Dios rabiti 'icēn.

¹³ Nucēn 'Ibu Jesucristomi sináncé 'ixun camina camaxunbi mitsun 'apucama ēnē menua unin 'apu 'imicē, axa quicēsabi oquin ñu 'ati 'ain. Amiira unicama cushicé 'apucēñunbi, ¹⁴ camina an anēcē aín unicaman banaribi tanti 'ain. Atux ca unían uisa ñu cara 'aia mēñionuan 'apun 'imicē 'icēn. An 'amicēxun ca atun axa 'uchacé uni usaquin 'atēcēñunma 'anun castícania. Usaquin 'anan ca an ñu upí 'acé unicama a nuibaquin —mix camina upí 'ai —quixun caia. ¹⁵ Mitsúnmi upí ñuishi 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Usaquinmi 'aia isi ca an Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma 'ixun an upí oquin sináncēma unicama ax mitsumi uisaíbi banatíma 'icēn.

¹⁶ Mitsun upí ñuishi 'ai camina 'apucamami racuētíma 'ain. Usa 'aishbi camina —'ēx cana camabi unin iscēx upí uni 'ai —quixun sinánquin amo cēmēanan ñu 'atima unēxun 'ati sinántima 'ain. An aserábi Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquinshi 'acé unisa camina 'iti 'ain. ¹⁷ Camabi uni camina upí oti 'ain. Axa Jesucristomi catamécē unicama camina nuibatí 'ain. Nucēn Papa Diosmi camina racuēti 'ain. Racuēanan camina mitsun 'apu quicēsabi oquin ñu 'ati 'ain.

Cristo tēmērasaribi oía aín unicamax tēmērati bana

¹⁸ Uni ñu mēēxuncé 'ixun camina ami ñu mēēxuncé unían mi 'amicēxun 'aisama tanquinma a 'anúan mitsu cacé ñu a upí oquin 'axunti 'ain. Usaquin camina an mitsu nuibacé unishíma, an mitsu nuibacēma uníríbi upí oquin ñu 'axunti 'ain. ¹⁹ An ñu mēēxuncé unían upí oquin ñu mēēxuncēxunbia an ñu mēēmicé unin 'atimoquin tēmēramicēxunbi ca an uni ñu mēēxuncé unin —'ēx cana Nucēn Papa Diosnan 'ai —quixun sinánquin tanshítí 'icēn. Usai 'iti ca Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'icēn. ²⁰ Usa 'aínbi ca upí oquin ñu mēēiama, an mitsu ñu mēēmicé unin mitsu 'atimoquin tēmēramicēxunmi tanshítíabi Nucēn Papa Diosan mitsu upí isíma, mitsun 'ucha cupía usoquin mitsu 'aia isquin. Isanan ca upí oquinmi ñu mēēxuncēxunbia an mitsu ñu mēēmicé unin 'atimoquin tēmēramicēxunmi tanshítíma Nucēn Papa Diosan mitsu upí isía. ²¹ Usaími 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu aín uni 'imíaxa. Cristonēn ca ñu 'atíma 'acēma 'ixunbi mitsu cupí tēmēracēxa. Usaribi oquin camina ñu atíma 'acēma 'aish tēmēraqunbi tanshítí 'ain. ²² Cristonēn ca uisa ñu 'atímabi 'ama 'icēn. 'Anan ca uisaquinbi uní paránma 'icēn. ²³ Unían ami nishquin ñu cacēxunbi ca usaribi oquin cáma 'icēn. Usa 'ixun ca unían 'atimoquin tēmēramicēxunbi uní —cana mi cupítí 'ai —quixun cáma 'icēn. Cupítí sinánquinma ca —'ēn Papa Diosan cuní ca upí oquin isquin mēñótí 'icé —quixun sináncēxa. ²⁴ Nun 'uchacama cēñucé 'aishnu amiribishí ñu 'atíma 'atēcēnima, ñu upíshí 'ai tsónun ca Cristo nun 'uchacama bicé cupí i curúsocēnu bamacēxa. Mitsúxmi ñu 'atíma 'ai 'insíncēsa 'aishbi upí 'inun ca ax 'aisamaira oquin paē tēñēi bamacēxa. ²⁵ Carneronēxa 'ibuñuma 'aish 'icēsari camina mitsux 'icēn. Usa 'iá 'aishbi camina sinanati Cristomi catamēan. Amia catamēcēxuan aín 'ibun carnero bēruancēsa oquin ca an upími 'inun mitsu bēruanquin 'aquinia.

3

Usai uni aín xanubē 'iti bana

¹ Xanucama, mitsuribi cana cain, min bēñēan cacēxun cuaquin 'atimaquin sinanima camina abē upí 'iti 'ain. Usaími mitsux 'icēbē ca min bēñē, Cristo ñui quicé bana cuaisama tancé 'aishbi, min cacēxmabi upitax 'ia isi sinanati 'icēn, ² mixmi upí sinánñu 'aish abē upí 'ain. ³ Upíira upí 'iisa tanquin camina min bu 'aisamaira oquin mēñionan, curí ñun mēñocanan, chupa cupíira cupicé pañutíma 'ain. ⁴ Usai 'ima camina mitsux upí sinánñu 'aish bētsibē nishananima upitíshí banatí 'ain. Usai 'ia isquin ca bētsin sinántí 'icēn —a xanux ca aín nuitu upí 'icé —quixun. Usai upí 'iti ax cuní ca uisa 'aishbi cēñutíma. Usai 'ími mitsux upí 'icé isi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ⁵ Usaribi ca an Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'aísa tancé xanucamaxríbi 'iacēxa. Nucēn Papa Diosmi catamēanan aín bana cuaquin ca aín bēñē quicēsabi oquin 'acēxa. ⁶ Usaribi oquin ca Saran aín bēñē Abraham cuēēncēsabi oquin 'anan aín bēñē 'icēbi —'ēn 'ibu —cacēxa. Mitsúxribi ñu upíshí 'anan, Nucēn Papa Diosmi catamēti, uisa ñu cara 'icēbēbi racuēcēma 'aish camina Sara 'iásaribi 'iti 'ain.

⁷ Xanuñu unicamaribi cana ésaquin cain, min xanubē camina upí oquin sinani nuibananti 'ain. Axa xanu 'aish cushíma cupíshíma, mix 'icēsaribítia ax Nucēn Papa Diosmi catamécē cupí camina a nuibaquin 'aquinti 'ain, mitsúnmi usoquin 'aia isquian Nucēn Papa Diosan mitsúnmi a ñucacé bana upí oquin cuatí cupí.

Jesucristomi catamēquin upí ñu 'acé cupía ax tēmēracé unicama

⁸ Ēnē banaribi cana mitsu cain, axa Jesucristomi catamēcē uni raírinen sináncēsaribi oquin sinani camina atubē nuibananti 'ain, atúxa mitsun xucēnsaribi 'ain. Camina bētsibē camáxbi nuibanani 'aquianani rabítima 'ain. ⁹ An mitsu 'atimocē unicama camina cupiquin aribi 'atimotima 'ain. Axa mitsumi 'atimati banacē unimi camina mitsúxribi 'atimati banatima 'ain. Usai 'imi bētsibē nuibanani upitax buconun ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu caisácēxa. ¹⁰ Ēsaribi ca Nucēn Papa Diosan bana cuēno quia:

Ax upitax tsótisa tancē unix ca ñu 'aisama ñui banaima 'ianan cēmēi banatima 'icēn. ¹¹ Ñu 'aisama 'ati ēnquin ca ñu upíshi 'ati 'icēn. Nishananíma ca unibē upíshi 'iti 'icēn. ¹² Usai 'iquin ca 'unánti 'icēn, Nucēn 'Ibu Diosan ca an upí ñu 'acē unicama bēruanquin 'aquinquin aín bana cuaquin an ñucácēsabi oquin 'aquinia quixun. Usa 'ixunbi ca an ñu 'atima 'acē unicama an 'aquinima.

¹³ Mitsúnmi upí ñu 'aia isía mitsu ñui uni mimi manáncēxbi ca cēmēi quicē 'iti 'icēn. ¹⁴ Mitsúnmi ñu upí 'acē cupí tēmēraibi camina Nucēn Papa Diosan 'aquincēx cuēnti 'ain. Mimia uni 'icéxbi camina racuētí masá nuitutima 'ain. ¹⁵ Usai 'íma camina min nuitu mēu —Cristo ca asérabi 'ēn 'ibu 'icē —quixun sinani ami catamēti 'ain. Unin mitsu —uisa cupí caramina Jesucristomi catamēquin abē tsoti sinani —quixun ñucácēxun anun cati bana 'unáncē camina 'iti 'ain. Usa 'ixun camina cēruti rabíquinma upí oquinshi cati 'ain. ¹⁶ A sinani masá nuitunuxun ñu 'atima 'áima camina chuámashi 'iti 'ain. Usáimi mitsux Cristonēn 'imicēx upitax 'ia isi ca an mitsu 'atimaquin ñucēi unicama —nuxnu quicē bana ax ca cēmē 'icē —quixun sinani rabínti 'icēn. ¹⁷ Axa cuēñcēbēa, Nucēn Papa Diosan uni aín ñu upí 'acē, a cupí tēmērati asábi 'aínbi ca an ñu 'atima 'acē cupía uni tēmērati ax aín 'uchabi 'icēn.

¹⁸ Ax upí 'aishbi ca Cristo camabi unin 'ucha cupí achúshitishi bamacēxa, unicama ami catamēti Nucēn Papa Diosan 'inun. Uni 'aish bamatancēxbi aín namibē aín bēru ñunshin 'itēcēni baísquiax ca bētsi 'iacēxa. ¹⁹ Cristo bamatancēx baísquicēma pain 'ixun ca anua bama unicanan bēru ñunshin sipuacēsa 'icē, anu cuanxun bana ñuixuancēxa. ²⁰ Bamacēma pain 'ixun ca a unicanan Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oquin 'aisama tancēxa. Noēnan aín manē nunti 'amainun ca unicama aín ñu 'atima 'acēcama ēnun quixun Nucēn Papa Diosan caíancēxa. Caíncēxunbia aín ñu 'atima 'acē ēncēma 'icēa aín patsan bacan cēñumainun ca 'ítsamashi ocho uníxēshi manē nunti mēu atsini iēcēxa. ²¹ Nucēn Papa Diosan sinánmicēxa Noé manē nuntinu 'iruax iéasa, usaribiti cananuna nuxribi Nucēn Papa Diosmi catamēti 'unpaxan nashimicē 'aish iētín. Nun namia chuañuma 'inun cananuna nashimicē 'itima 'ain. Usai 'íma cananuna —Jesucristo baísquia cupía Nucēn Papa Diosan nu upí 'imicē 'aish cananuna nun 'uchacama tērēnce 'aish an iscēx upí 'ai —quixun sinani nashimicē 'ain. ²² Baísquitancēx naínu cuan 'aish ca Jesucristo ax Nucēn Papa Diosbē 'Apu 'aish aín mēqueu 'icēn. Usa 'icē ca ángelcama 'imainun uisa cushi cara anribi aín bana cuatia.

4

Nucēn Papa Diosan a 'anun nu 'imicēsabi oquin ñu upí oquin 'ati

¹ Uni 'ixun ca Cristonēn tēmēraquin paē tancēxa. Usa 'ain camina 'unánti 'ain, mitsúnribi camina —sapí cana tēmēraquin paē tanti 'ai —quixun sinánti 'ain. Un cara Jesucristonan cupí tēmēraquin paē tanxa an ca ñu 'atima 'ai 'uchati éanxa. ² Usa 'ixun ca axa Jesucristomi sináncēma unin sináncēsa oquin sinanima Nucēn Papa Dios cuēñcēsa oishi 'ia, anúan bamati nētēa 'itámainun. ³ Bērāma camina axa Nucēn Papa Diosmi sináncēma unicanan 'acēsaribi oquin ñunshínquin ñu 'atima 'anan paéanan, paēnxun písharānan Nucēn Papa Dios rabiquinma unían anbi sinánxun 'acē ñuishi rabiácēn. Usáquin 'aquinbi camina a ñucama éancēn. ⁴ Usai 'iquinmi atubétan ñu 'atēcēniamá oquin ca unin —uisa cupí cara nubē niquinbi nu éanxa —quixun sinánquin mitsu 'atimaquin ñuia. ⁵ Mitsu ñuiabi ca ax utēcēnquin Cristonēn a unicama 'imainun camabi uniribi, axa bamacēmacama 'imainun bamacēcamaribi —uisa carana ēnē unicama oti 'ai —quixun isti 'icēn, an 'acē ñucama 'unánquin. ⁶ Usai ca 'iti 'icē quixuan 'unánun ca bamacēma pain 'ixun unicanan cuanun aín unicanan Cristo ñui quicē bana ñuixunia. A bana cuati Jesucristomi catamēcē 'aish ca aín unicama, camabi uni 'icēsaribiti bamati 'aishbi, Nucēn Papa Dios 'icēsaribiti nētētimoí tsóti 'icēn.

⁷ Anúan ēnē menu 'icē ñucama cēñúti nētē ca 'uramatia. Usa 'ain camina camabi nētēn upí oquin sinani Nucēn Papa Diosbē banati 'ain. ⁸ 'Ianan camina mitsux asérabi nishananima nuibanani upitax bucuti 'ain. Bētsi uni nuibacē 'ixun ca unin a unin 'uchacama ñuiquinma manuia. ⁹ Mín xubunua aia camina bētsi uni biisama tani bētsi sinánquinma upí oquinshi bití 'ain. ¹⁰ Mitsúnmi raírí uni 'aquinun ca Nucēn Papa Diosan uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mitsu 'imia. Usa 'ain camina Nucēn Papa Diosan mitsu achúshi achúshi bētsi bētsi ñu mēēti 'anun 'imicē 'ixun mitsun ñu mēēti upí oquin 'ati 'ain. ¹¹ Uix cara banati 'icē, ax ca Nucēn Papa Diosan sinánmicēsabi oi banati 'icēn. Ün cara raírí uni ñu 'axunia an ca Nucēn

Papa Diosan cushiocëxun upí oquin 'ati 'icën. Usoquin camina Jesucristonan 'ixun, aña ñu caramina 'ai a Nucën Papa Dios cuëñtanun 'ati 'ain. Ax 'Apuira 'aish cushiira 'icë ca camabi unin rabiti 'icën, nētë xëñibua 'ainbi. Usaquin ca 'ati 'icën.

Jesucristonan 'aish tēmërai

¹² Ën nuibacë xucëantu, mitsúnmi asérami caramina Jesucristomi catamëti quixun 'unánuan bētsi bētsi ñu 'icëbë tēmëraibi camina ratuti —uisa cupí carana ësai 'i —quiax bēñëtima 'ain. Camina sinánti 'ain, axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca usari 'ia quixun. ¹³ Bēñëquinma camina sinánti 'ain, ami nishquian unin bētsi bētsi ocëxa Cristo tēmërasaribi oquin cananuna nurribi tēmërai quixun. Usaquin sinani camina tēmëraibi cuëñti 'ain, usaribiti 'Apuira 'aisha Cristo aia isi cuëñux. ¹⁴ Cristonan cupía unin mitsumi nishquin 'atimaquin ñuicëxibi camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí cushiira, axa mitsubë 'ain, cuëñti 'ain. Unían 'atimaquin ñuibi camina mitsun Cristo rabin. ¹⁵ Mitsua Jesucristonan cupí unin bētsi bētsi ocëx camina a sinani rabintima 'ain. Usa 'aishbi camina uni 'acë cupí 'ianan ñu mēcamacë cupí 'ianan ñu 'atima 'acë cupí 'ianan ñuianancë cupími tēmëracë a sinani rabinti 'ain. ¹⁶ Usaquin ñu 'acëma 'aishbi Cristonan 'icë cupía unin tēmëramicëxibi camina rabintima 'ain. Rabínquinma camina Nucën Papa Dios rabiti 'ain, mitsúxmi asérami ainan cupí.

¹⁷ An ain bana 'acë unibi ca Nucën Papa Diosan uisai cara 'ia quixun isia. Usa 'ixun ca an ain bana cuacëma unicama aira atun ñu 'atima 'acë isquin uisaira cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. ¹⁸ ¿Atux ain ñu 'atima 'acë ñequin ñu upí 'acë 'aishbia, ain unicama iëtima 'aishbi iëcë 'ain, cara ax ami catamëcëma 'uchaña unicama uisairai 'iti 'ic? ¹⁹ Usa 'ain camina tēmëraibi —Nucën Papa Dios cuëñcëbë cana ësai 'i —quixun sinánquin mitsun 'acësabi oquin upí ñuishi 'anan Nucën Papa Dios, an mitsu unio, an bërúanun ami catamëti 'ain, an ca ain quicësabi oquin 'ë bërúanti 'icë quixun 'unani.

5

Axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ësëti bana

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamasaribi cana 'ëx 'ain. Usa 'ixun cana atúan 'acësaribi oquin Cristo camabi unin 'ucha cupía tēmëra, a ñuiquin bana ñuixunin. 'Anan cana atúxa 'icësaribiti Cristo utëcëncëbë ain nētënu abë 'iti sinanin. Usa 'ixun cana axa Jesucristomi catamëcë unin cushicama mitsu ësáquin cain: ² Atun cushicama 'ixun camina Nucën Papa Diosan unicama bana ñuixunquin, atúxa upí nuituñu 'aish chuámarua bucunun 'aquinti 'ain. An carnero bërúancë unin ain carnero 'acësaribi oquin camina a unicama upía 'inun bërúanti 'ain. Usoquinmi 'anúan mitsu unin caiscë cupíshima camina asérami 'aisa tanquin 'ati 'ain. 'Anan camina curíqui bití sinánxuinshima minbi asérami 'aquinsa tanquin 'ati 'ain. ³ Apúxa unían ax quicësa oquinshi 'anun quiax quicësaribiti camina banatima 'ain. Usari 'ima camina mitsúnmi bana ñuixuncë unicamaxa usaribiti 'inun, upíshi 'iti 'ain. ⁴ Usoquin 'aia ca Jesucristo, unin 'acësamaira oquian an ain unicama bërúancë, an utëcëñquin mitsu —asábi ca —quixun catancëxun ain nētënuaxmi xëñibua 'ainbi abë cuëñun mitsu 'imiti 'icën. Ëñë nētënuax cuaiquin canania uisa ñu cara 'inancëxun bitsia uni cuëñcëbëbi ca an bicë ñu chëquia. Usaia uni 'icë 'ainbi camina mitsux xëñibua 'ainbi Nucën Papa Diosbë 'aish cuëñti 'ain.

⁵ Usaribi oquin cana bēná unicama ësáquin cain, mitsun cushicaman bana camina timaquinma cuati 'ain:

Nucën Papa Dios ca unia rabíti cuëñnima. Usa 'ixunbi ca axa rabicëma unicama nuibaquin 'aquinia.

Usa 'ain camina —ëx cana bētsi unisamaira 'ai —quixun sinanima camáxbi bētsin sináncësaribi oquin sinani upiti 'ësënantí 'ain. ⁶ Usa 'ain camina ain bana timaima uisa ñu cara 'icëbëbi bēñëtima Nucën Papa Dios 'Apuira ami catamëti 'ain. Usaimi 'ia ca an anúan 'ati nētë ucëbëtan uisai cara 'iquin tēmëracë 'aishbimi usai 'icëmasa 'ianan asábiira 'inun mitsu 'imiti 'icën. ⁷ Uisaquin sinani caramina masá nuituti, aña ñu sinani caramina racuëti, a ñuiquin camina Nucën Papa Dios cati 'ain, an ca mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinia quixun 'unánquin.

⁸ Paru 'inúan cuëñruí ain piti bari nicësa, usaribiti ca ñunshin 'atimanën 'apu, uni ñu 'atima 'anun quixun sinánmianan Nucën Papa Diosmi sinánti ënminuxun bari nitsia. Usa 'ain camina mitsua paránti rabanán bërúancati 'ain. ⁹ Usa 'ixun camina ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbi Jesucristomi catamëquin usa ñu 'atima 'ain. Camina 'unánti 'ain, mitsu 'acësaribi oquin ca ñunshin 'atimanën 'apun, camabi menu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama tania quixun. ¹⁰ Usabi 'inúxmabimi tēmëracë ca Nucën Papa Diosan mitsu cushioquin Jesucristosaribi upí 'inun mitsu 'imianan —ain bana quicësabi oi cana asérami 'iti 'ai —quixun 'unani ami cushinun mitsu 'imiti 'icën. Ax ca an mitsu

nuibaquin 'aquincë 'ianan Jesucristonan cupí abëmi xëñibua 'aínbi upitax 'inun caíscë a 'icën. ¹¹ Camabi unin ca Nucën Papa Dios rabiti 'icën, nëtë xëñibua 'aínbi. Cëñútimoí ca axira cushiira 'Apu 'ia. Usai ca 'ia.

Bërúanxa 'inúan Pedronën Jesucristomi catamëcë unicama ca

¹² Nucën xucën Silvano, ax ca 'ën iscëx upiti Jesucristomi sináncë 'icën. Usa 'ain cana an mitsu buánxunun ënë quirica mitsu 'axuan. Ënë quiricanu 'esëanan cana mitsu cain, an mitsu upí oquin cushionan 'aquincë cupí camina aséرابi 'unánti 'ain, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan mitsu nuibatia quixun. A ënima camina mixmi 'icësabi oi ami upiti catamëti 'ain.

¹³ Babilonianu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama, mitsu 'acësaribi oquian Nucën Papa Diosan ainan 'inun caíscë, acaman ca bërúanxmi 'icanun 'ën mitsu canun 'ë caxa. Marcos, 'ën bëchicësa, anribi ca bërúanxmi 'inun 'ën mi canun 'ë caxa.

¹⁴ Jesucristo cupí micamaxbi xucënsa 'aish camina nuibanani bërúanx 'inun bëtsibë bëtsibë cananti 'ain.

Uicamax cara Jesucristonan 'icë ax chuámarua bucucanti cana cuëënin. Ashi, Pedro.

PEDRONĒAN ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

PedronĒan axa Jesucristomi catamēcē unicama quirica cuēñōoxuan

¹ Ēx cana Simón Pedro, ax cuēñcēsabi oquin 'anan aín bana uni űiuxunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. An nu iĕmicĕ Jesucristo, axbi Nucĕn Papa Diosribi 'aish upí 'ixun nu 'acĕsaribi oquin ainan 'inun iĕmicĕ, mitsu cana ĕñĕ quirica buánmin. ² Mitsux Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesús an 'unánmicĕ 'aíshmi mitsúxmi 'icĕsamaira oi chuámarua 'aish buucanti cana cuĕñĕnin.

Usai cara axa Cristomi catamēcē unicama 'iti 'icĕ quicĕ bana

³ Nucĕn Papa Dios cushiira 'ianan aín nuitu upíra 'ixuan an nu ainan 'aish asaribi 'inun caíscĕ, an ca uisaira cara aín cushi 'icĕ quixun nu 'unánmiquin anúnu upítax 'iti 'imainun anúnu ax cuēñcĕsa oi 'iti a nu 'inánxa. ⁴ Ainan 'imiquin ca aín bana 'inánquin Nucĕn Papa Diosan uisaira oquin cara nu 'aquinti 'icĕ quixun nu 'unánmia. Usaquian 'unánmicĕx, a banami catamĕti camina an sinánmicĕsabi oquin sinánan uni itsían űunshínquin űu 'atima 'aia isquinbi, usaribi oquin 'aquinma upí űiushi sinánti 'ain. ⁵ Usai mitsux Nucĕn Papa Diosmi catamēcĕ 'ixun camina upí 'ixun ĕnquinma űu upíshi 'ati sinánquin 'ati 'ain. Upí űu 'acĕ 'ixun camina Nucĕn Papa Dios cuēñcĕsabi oi caramina usai 'iti 'ai quixun 'unánti 'ain. ⁶ Usai 'iti 'unáncĕ 'ixun camina űu 'aisama 'aia tanquinbi tĕñĕanan cushixun Nucĕn Papa Diosan a 'anun mitsu 'ináncĕ űu asĕrabi 'ati 'ain. Usaquin 'acĕ 'ixun camina mitsumi uisa űu cara 'icĕbĕtanbi bĕñĕquinma tanshiti 'ain. Usaquin 'ai camina Nucĕn Papa Diosmi asĕrabi sinánti 'ain. ⁷ Usaquin sináncĕ 'aish camina bĕtsibĕ nuibananti 'ain. Usai 'iquin camina camabi uni nuibatí 'ain.

⁸ Asĕrabi usai 'i camina an uni itsin Jesucristomi sinánun 'aquincĕma unisa 'itima 'ain. Usai 'i camina űancábimi Nucĕn 'Ibu Jesucristomi sináncĕ 'itima 'ain. ⁹ Usa 'ainbi ca axa usai 'icĕma uni ax bĕxuñu unisa 'ianan a űubi sináncĕma unisa 'icĕn. Usa 'ixun ca aín 'ucha ca tĕrĕncĕ 'icĕ quixun sinanima manúaxa. ¹⁰ Ēn xucĕantu, usa 'ain Nucĕn Papa Diosan ainan 'iti caíscĕ 'aish camina an cacĕsabi oi 'inux bĕrúanracati 'ain. Usa 'iquin camina Nucĕn Papa Diosmi sinánti ĕnquin űu 'atima 'atima 'ain. ¹¹ Usai 'itancĕx camina Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nun 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Diosnan 'inun nu iĕmicĕ, an mĕñósabi oi asĕrabi aín nĕtĕnu abĕ cĕñútimoi 'iti 'ain.

¹² Usai caramina Nucĕn Papa Dios cuēñcĕsabi oi 'iti 'ai quixun 'unani camina usai 'in. Usai 'i 'abi cana ĕnimami mitsux 'icĕsabi oi 'inun sinánmitĕcĕnti 'ain, manúti rabanan. ¹³⁻¹⁴ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn 'unánmicĕxun cana 'unanin, ĕn bamati nĕtĕ ca 'urama 'icĕ quixun. Usa 'ain ca 'ĕn sináncĕx bamaquin ĕñĕ nĕtĕ ĕncĕma pan 'ixuinshi ĕñĕ űucama 'ĕn mitsu sinánmitĕcĕnti asábi 'icĕn. ¹⁵ Ēx bamacĕbĕtanmi ĕnquinma usabi oquin 'anun quixun cana ĕñĕ banacama mitsu cuēñĕoxunin.

An Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn aín cushinbi űu 'aia isa unicama

¹⁶ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn cushi űiuxuanan aín utĕcĕnti űuiquin nun mitsu cacĕ bana ax ca unían anbi sinánxun űuicĕ banama 'icĕn. Nucĕn bĕrúnbi cananuna Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕan aín cushinbi űu 'aia isacĕn. ¹⁷ Usaquin iscĕ 'ixun cananuna camabi unin 'unánuan, a űui, Nucĕn Papa Dios ĕsai quia cuacĕn: “Ēñĕx ca 'ĕn nuibairacĕ 'ĕn Bacĕ Bĕchicĕ 'icĕn, a cupí cana chuáma tani cuĕñĕnin” —quiax. ¹⁸ Anua Nucĕn Papa Diosan cushi 'ain cananuna matánu Nucĕn 'Ibu Jesús bĕ 'ixun, Nucĕn Papa Dios naínuax usai Jesucristo rabi quia asĕrabi cuacĕn.

¹⁹ Usai banaia cuaquin cananuna 'unáncĕn, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni űiuxuncĕ unin cuĕñĕo bana quiásabi oi ca Jesucristo 'i axa quixun. Mitsúnmi upí oquin a bana sinánti ca asábi 'icĕn. Lamparinĕn bĕánquibucĕnuxun pĕcacĕbĕtan cananuna xubunu 'icĕ űu upí oquin isquinmabi isin. Usaquin isquinbi cananuna barián pĕcacĕbĕtainra upí oquin isin. Usaribi oquin camina a unicaman bĕráma cuĕñĕo bana 'unánquinbi asĕrabi mitsu nuitunubi Cristo 'icĕbĕtainra, usai cara a bana quia quixun upí oquin 'unánti 'ain. ²⁰⁻²¹ An Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni űiuxuncĕ unicama ca anbi sináncĕ bana unicama űiuxuanma 'icĕn. Ax asĕrabi aín Bĕru űunshin Upitan sinánmicĕ 'ixun ca Nucĕn Papa Diosmi upiti catamēcĕ 'ixun ax cuēñcĕsabi oquin bana űiuxuancĕxa. Usa 'ain camina asĕrabi 'unánti 'ain, unin ca anbi sinántancĕxun Jesucristo űuiquin bana cuĕñĕoma 'icĕ quixun.

2

An Nucĕn Papa Diosan banama, bana itsi űiuxuncĕ uni űui quicĕ

¹ Usa 'aínbi ca 'iacéxa, uni raíri, an —Nucén Papa Dios ca usai quia —quixun cémëquin anbi sináncé bana nucén raracama ñuixuncé. Usaribiti ca an mitsu bana ñuixunti uni cémëquin parani mitsubë 'iti 'icén. Atúnbi sinánxun ca Nucén Papa Diosan banamabi 'atima bana ñuixunquin, Nucén 'Ibu Jesucristo ami catamëtia uni Nucén Papa Diosan 'iti, ami catamëaxma 'inun quixun ñuixunquin uni sinanamiti 'icén. Usaquin 'acé 'aish ca a unicamax bënëtishi cëñúti 'icén. ² A unicaman 'aia isquin ca 'itsa unin usaribi oquin ñu 'atima 'ati 'icén. Atúxa usai 'icé cupí ca uni Jesucristo ñuicé bana ñui 'atimati banati 'icén. ³ A unicaman ca mitsun curíqui bití cupíshi cémëquin paránquin Nucén Papa Diosan banamabi, anbi sináncé bana mitsu ñuixunti 'icén. Usaquian 'acé cupí ca iétima cëñúti 'icén, usai atux 'itia Nucén Papa Diosan mënósabi oi.

⁴ Nucén Papa Diosan ca axa 'uchacé ángelcama aín 'ucha téréñquinma aín nētēnua chiquínquin anúan an camabi uni isti nētē utámainuan, anu atux tēmërai 'iti, bēanquibucēnu manē risin tēcērēcacésa 'aish anubi 'inun 'imiácéxa. ⁵ Usaribi oquin ca Nucén Papa Diosan nētē ióñu, an aín bana cuacéma unicama atun ñu 'atima 'acé téréñquinma camabi me mapumíquin baca cēnumiácéxa. Usonan ca an ami sinánun aín bana ñuixuncé, Noé, acēñun mēcēn achúshi 'imainun rabé unishi Nucén Papa Diosan iēmiácéxa. ⁶ Usonan ca Nucén Papa Diosan éma rabé, Sodoma 'imainun Gomorra cacé, 'imainun anu 'icé unicamaribi atun ñu 'aisama 'acé cupí aín chimapuishi 'itánun nēancéxa. A bana cuatía an ñu 'atima 'acé unicama ñu 'atima 'atimi racuétí oquin ca Nucén Papa Diosan usoquin Sodoma 'imainun Gomorra 'acéxa. ⁷ Sodomacēñun Gomorra nēnquinbi ca Nucén Papa Diosan Lot cacé uni, axa upí 'aish unicaman ñu 'atima 'aia isi masá nuitucé, a iēmiácéxa. ⁸ Ax atubé 'aish ca Lot aín nuítu upí 'aish a éma rabēnu 'icé unicaman ñu 'atima 'aia isanan cuati, camabi nētēn masá nuítuacéxa. ⁹ A unicama atun 'ucha cupí Nucén 'Ibu Diosan 'atimocēbēbia Noé 'íasaribiti Lot iéa, a sinánquin cananuna 'unánti 'ain, Nucén 'Ibu Diosan ca axa ami catamēti ax quicésabi oi 'icé unicama, uisa ñu cara 'icēbētanbi iēmíti 'icé quixun. Usonan ca an ñu 'atima 'acé unicama iēmíquinma, anúan an camabi uni isti nētē utámainun tēmëranun énti 'icén.

¹⁰ Nucén 'Ibu Diosan ca anbia masáquin sináncé 'ixun ñunshínquin 'atima ñu 'anan aín bana cuacéma unicama asérabi uisoquin cara 'ati 'icé usoquin 'ati 'icén. A unicaman ca rabínquinma ax cuēñcésa oquinshi ñu 'aisama 'anan, ami racuēquinma Nucén Papa Diosan 'imicé 'icēbi unin cushicamaribi 'atimaquin ñuia. ¹¹ Ax atubētan sēñēnma 'aish cushiira 'ixunbi ca ángelcaman, axa usai quicé unicaman 'acésaribi oquin, cushicama 'atimaquin ñuiquin Nucén 'Ibu Dios caima.

¹² Éñē unicamax ca sinánñuma 'ixuan ñuinacan, uisa cara oia quixun sinánquinmabi, ñu 'acésaribi oquin 'anan ñuinanéxa mēraqüian unin 'anúnbi nicésa, usaribi 'icén. Atux ca an 'unáncēma ñu ñui 'atimati banaia. Usa 'aish ca ñuina bamacésaribi bamati 'icén. ¹³ An bētsi uni tēmëramicé cupí ca usaribiti tēmërai bamati 'icén. Atun ca —camabi nētēn nun cuēñcē ñu 'ai cananuna cuēñshiti 'ai —quixun sinania. 'Aisama ñu 'atishi sináncé 'aish ca usai 'i cuēñnia. Mitsux Nucén Papa Dios rabinux tímécé 'ain, mitsubētan píbi ca atux ñu 'atima 'ai cuēñnia. Ax ca 'aisama 'icén. Usa 'aish ca a unicamax axa Jesucristomi sináncé unisama 'icén.

¹⁴ Usa 'aish ca xanu isíma isímashi anun cuēñnia, aín 'ucha éñíma ca amiribi amiribi 'uchaia. Atúxa 'icésaribiti 'inun ca axa Jesucristomi upiti sináncēma xanu 'imainun bēburibi sinánmia. Ax ñun cuēñ 'aish ca 'itsa ñuñu 'iti cuēñnia. A unicama ca Nucén Papa Diosan aín 'ucha cupí uisoquin cara 'ati 'icé, usoquin 'ati 'icén. ¹⁵ A unicaman ca Nucén Papa Diosan bana quicésabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'aia. Usa 'aish ca Balaam, Beornēn bēchicé, axa 'íasaribiti 'ia. Balaanēn ca an Nucén Papa Dios quicé bana aín ñuixuncé uni 'ixunbi curíqui bití sinánxun ñu 'atima 'ati sináncéxa. ¹⁶ An cacéxunbia aín bana cuacéma cupí ca Nucén Papa Diosan, ñu 'atima 'axunma 'anun quixun anúan cuancé aín burro bēaracéxa. Bēaracē Nucén Papa Diosan 'imicéx, uni 'icésari banaquin, ca aín burron Balaam sinanamíacéxa. A unicamax ca Balaam 'íasaribiti 'ia.

¹⁷ Uni raíri 'aquincēma 'aish ca xéxá ésquiáxa 'unpáxñuma 'icésa 'ianan 'uí 'ibúnux nētē bēnamētiabi suñun bēcacēx nētécésa, usaribi 'icén. Usa 'aish ca anua atux tēmërai 'iti bēanquibucéira anu nētētímoi xēnibua 'ainbi 'iti 'icén. ¹⁸ Usa unicaman ca axbi cērúanan rabiácati sinánñumasa 'ixun, an 'acésaribi oquían ñunshínquin ñu 'atima 'anun quixun, an ñu 'atima 'ati éinsa tancé uni raíri sinanamitécēnia. ¹⁹ Usoquin 'aquin ca caia, uisari caramina 'iisa tani usai camina 'iti 'ain. Usaími 'iabi ca Nucén Papa Diosan mi uisabi oima. Usai quicé 'ixunbi ca atun ñu upí 'aia tanquinbi 'atima 'icén, atun sinan upíma 'ixun. Aín sinan upí 'ixun ca unin aín 'acésabi oquin upí ñu 'aia. Usa 'aínbi ca aín sinan 'aisama 'ixun unin usabi 'atima ñu 'aia. ²⁰ Éñēx ca ésa 'icén: Uí unicaman cara Nucén 'Ibu Jesucristomi catamëquin ñu 'atima 'ati éncé 'ixunbi amiribishi ñunshínquin ñu 'atima 'atécēnia, a unicamax ca bēráma 'íasamaira 'inun 'uchaia. ²¹ Jesucristomi catamécé 'ixunbi éncé 'aish an 'unáncēma unicamax

'icēsamairai 'uchatima cupí Jesucristomi sinanima 'itibi ca a unicama 'ia. ²² Usaquin upí 'iti êncê unicamax ca unia êsai quicêsa 'icên: “Camunan ca quinántancêxunbi amiribishi ain quinan pitêcênia. Usaribiti ca cuchi nashitancêxbi me chabánu racátêcêni chuatêcênia”.

3

Nucên 'Ibu Jesucristo utêcênti ñui quicê bana

¹ 'Ën nuibacê xucêantu, bêtsi quirica pan buánmixunbi cana ênê quiricaribi mitsu buánmin. Quirica buánmiquin cana asêrabi Jesucristomi sináncê 'ixunmi ain banacama manuquinma upí oquin sinánun mitsu 'êséan. ² An Nucên Papa Dios quicê bana uní ñuixuncê unicaman Jesucristo ñui quíá banacama a manuquinma sinánan, camina Nucên 'Ibu Jesucristo, an Nucên Papa Diosnan 'inun uní iêmicê, an ain bana ñuixunun caiscê unicaman mitsu ñuixuncê banaribi manuquinma sinánti 'ain.

³ Êsoquin camina 'unánti 'ain, anúan Jesucristo utêcênti nêtêa 'urama 'ain ca 'itsa uní ain cuêêncê ñuishi 'ai, anun Jesucristonan 'iti bana 'atimaquin ñui, ami cuaiti 'icên. ⁴ Cuai ca quiti 'icên:

—Jesús ca utêcênti 'icê quíáxa uní quíá 'ainbi ca ucêma 'icên. Nucên raracama bamacêbêa 'iásabi oi ca camabi uní bamaia, 'imainun ca nêtê ióñua 'iásabi camabi ñu 'ia. ⁵ A unicaman ca sinántisama tania, Nucên Papa Diosan usai ca 'iti 'icê quixun cacêxêshi ca naicamê'êo 'imainun bacacama, anua racátinubi racámainun, mecamaribi anubia 'iti anu 'iacêxa. ⁶ Usaia 'iá 'icêbi ca Nucên Papa Diosan sinanéinshi mapuquin, bacan ênê menu 'icê ñucama cêñuacêxa. ⁷ Usa 'ainbi ca naí 'imainun mecama anúan Nucên Papa Dios quicêbêtainshi tsin cêñuti nêtê utámainun usabi 'iti 'icên. A nêtên ca an ñu 'atima 'acê unicama Nucên Papa Diosan uisa cara oti 'icê usoquin 'ati 'icên.

⁸ 'Ën nuibacê xucêantu, camina manuquinma êsaquin sinánti 'ain, Nucên 'Ibu Diosan, an nêtêtimoi tsócê 'ixun, tancêx ca nun nu tancê achúshi nêtêx mil barisa 'icên. Usaribiti ca nun nu mil barisa tancê ax Nucên Papa Diosan tancêx achúshi nêtêsa 'icên. ⁹ Usa 'ain ca —ca uti 'icê quíá 'aishbi ca Jesucristo xêñibutia —quíáxa uní quicê 'ainbi uti 'ixúnbi Jesucristonên achúshira uníxbia ainanma 'aish castíancê 'iti cuêênima, camabi unia sinanati ami catamêti cuêênia.

¹⁰ Usaquin caíntancêx ca unin sinánmabi, an ñu mêcamacê uní imê ucê usaribiti unían sinánmabi Jesucristo uti 'icên. A nêtê ucêbê ca canacamê'êo 'icêsaía anuax banacêbê naú 'icê 'uxê, bari, 'ispa acama, manê tsin cêñumainun anu ax 'iti 'aíma 'iti 'icên. Usaribiquin ca camabi mecêñun anua 'icê ñucamaribi tsin cêñuti 'icên.

¹¹ Usai ca ñucama cêñuti 'icê quixun sinani camina Nucên Papa Dios quicêsabi oi 'i uisaíbi 'uchaima bucuti 'ain. ¹² Usa 'ain camina Jesucristo Nucên Papa Diosan mêníosabi oi uti cañinquin unicama sinanatia ami catamêñun 'aquinti 'ain. A nêtên ca naú 'icê 'uxê, bari, 'ispa acama manê tsin rêquiruquin tsatsacacêsa 'iti 'icên. Usai 'icêbê ca anua usa ñucama 'icê axribi manê tsin cêñucê 'iti 'icên. ¹³ Usaía ñu 'iti 'ainbi cananuna Nucên 'Ibu Dios quíásabi oía me 'imainun naí ió 'iti cainin. Anu ca uisa 'uchabi 'aíma 'iti 'icên.

¹⁴ 'Ën nuibacê xucêantu, usaía 'iti caíncê 'aish camina Nucên Papa Diosan 'uchañumarua isanan uisa ñu 'atimabi 'acêma isti cupí ñu 'atima 'aíma unicamabê nuibananishi upitax bucuti 'ain. ¹⁵ Camina 'unánti 'ain, axa ainan 'iticama camabi ain 'ucha têrêncê 'inun ami catamêñun quixun ca Nucên 'Ibu Jesucristonên cainia. Nucên Papa Diosan sinánmicêsabi oquin ca abênu nuibanancê nucên xucên, Pablonênribi quirica buánmiquin, usaribi oquin mitsu caxa. ¹⁶ A mitsu buánmicê quiricacamanu ca Pablonênribi 'ên cacêsa êsaribi oquin mitsu caxa. A bana rairínêx ca unían upí oquin cuaisama 'icên. Usa 'ain ca an Nucên Papa Diosan bana upí oquin 'unáncêma uní 'imainun axa upiti ami catamêcêma unin, usai quicê cara a bana 'icê quixun upí oquin sinánquinma bêtsi oquin sinania. Pablonêan cuêênocê quiricaishima, bêtsi banaribi upí oquin sináncêma 'ixun bêtsi oquin sinani ca upiti Jesucristomi catamêti 'unanima.

¹⁷ 'Ën nuibacê xucêantu, 'ên mitsu ñuixuncê ñu 'icêma pain 'ain, ca usai 'iti 'icê quixun 'unani camina an ñu 'atima 'acê unicaman paráncêxmi Nucên Papa Diosan bana quicêsabi oi 'iti êntin rabanana bérúanracati 'ain. ¹⁸ Nucên 'Ibu Jesucristo an Nucên Papa Diosnan 'inun mitsu iêmicê, ax quicêsaíbi oi 'iti 'unánquinbi camina béríbi 'unáncêsamaira oquin 'unánti 'ain. 'Unánan camina an ca mitsu nuibatia quixun 'unani ainainra 'iti 'ain. Bérí 'acêsaribi oquin ca usabi oquin nêtê xêñibua 'ainbi camabi ain unicaman a rabiti 'icên. Ashi, Pedro.

JUANĒAN A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Anun Jesucristonan 'iti bana

¹ Ēnē mecama unioisama 'ainbia aín Papabē 'iá axa ēnē menu uá, a űuiquin cananuna ēnē quírica mitsu cuēñēoxunin. A cananuna aín bana cuanan nun bērúnbi isacēn. Nun bērúnbi űachaquin isanan cananuna nun mēcēnanribi ramēacēn. Ax bamatimoi tsócē 'ixuan aín unicamaribi abē 'inun 'imicē, a űuiquin cananuna mitsu cain. ² A cananuna nusaribi 'aish uni 'icē nun 'unáncēn. Usa 'ixun cananuna aséribi a isacēn. Isá 'ixun cananuna a mitsu űuiuxunin. Ax aín Papabē 'itancēxbi ēnē menu uá 'ixun ca bamatimoi tsócē 'ixun, usaribitinu abē 'inun nu 'imiti 'icē quixun cananuna mitsu űuiuxunin. ³ Nuxnu aséribi Nucēn Papa Dios 'imainun aín Bēchicē Jesucristobē upí 'icēsaribitimi mitsúxribi nubē Jesucristomi upiti sinánun quixun cananuna nun nu isanan cuacē, ēnē űucama mitsu űuiuxunin. ⁴ Upí oquin sinanimi chuámaishirua tani cuēñun cananuna ēnē banacama ēsoquin mitsu cuēñēoxunin.

Nucēn Papa Diosan unían űu 'atima 'ati sinántima bana

⁵ Jesucristonēnbia nu pain 'unánmia 'ixun cananuna ēnē bana mitsu űuiuxunin: Nucēn Papa Dios an ca aséribi upíra 'ixun űu upíshi 'aia. An ca unēxun űu 'aima. Usa 'ain ca uisa 'uchabi anu 'aíma 'icēn. ⁶ űu 'aisama 'aíbi —ainan 'aish cana Nucēn Papa Diosbē upí 'ai —quí cananuna cēmēin. Ainan cana 'ai quicē 'ixunbi ax quicēsabi oquin 'aquinma űu 'atima 'ai cananuna cēmēin. ⁷ Usa 'aínbí cananuna axa 'icēsaribiti űu 'atima 'ati sináncēma 'ianan Nucēn Papa Diosbē upí 'aish, axa ami catamēcē unicamabēribi upiti nuibananin. Usaínu 'ia ca an, aín Bēchicē Jesucristo aín imi 'apati bama cupí, uisa űu 'ai caranuna 'uchai, abi nu tērēnxunia.

⁸ —Ēx cana 'uchañuma 'ai —quí cananuna nuxbi cēmēin. Usa 'ain ca nun bana aséribama 'icēn. ⁹ Usa 'aínbí cananuna 'unánti 'ain, nun nu nun 'uchacama chiquinaxuncēxun ca Nucēn Papa Diosan, ax upí 'ixun ax quicēsabi oquin 'aquin, nun 'uchacama nu tērēnxunquin upí 'inun nu 'imiti 'icēn. ¹⁰ Nucēn Papa Diosan bana ca quia —camabi unin ca űu 'atima 'aia —quiax. Usaía quicē 'aínbí —ēn cana űu 'atima 'acēma 'ai —quí cananuna —Nucēn Papa Diosan bana ca cēmē 'icē —quicēsa 'ain. Usai quicē 'ixun cananuna, aséribi ca aín bana 'icē quixun sinaniman.

2

Cristo, an Nucēn Papa Dios nu űucáxuncē

¹ Ēn bēchicēsa 'icē, cana űu 'atimami 'atin rabanan ēnē űucama mitsu cuēñēoxunin. Usa 'ainbia uinu 'icē unix cara 'uchaia, a an űucáxunti ca Nucēn Papa Diosbēa 'icē Jesucristo, ax 'icēn. Ax ca uisa 'uchañumabi aséribi upíra 'icēn. ² Jesucristo axa bama cupí ca nun 'uchacama tērēncē 'icēn. Nunanshíma camabi unin 'uchacamaribia tērēncē 'inun ca Jesucristo bamacēxa.

³ Aín bana quicēsabi oquin 'acē 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna aséribi ainan 'aish a 'unáncē 'ai quixun. ⁴ Usa 'aínbí ca uix cara —ēn cana ainan 'ixun Nucēn Papa Dios 'unani —quibi aín bana quicēsabi oi 'ima, a uni cēmē 'icēn. Usa 'aish ca cēmēishi banaia. ⁵ Usa 'aínbí ca an aín bana quicēsabi oquin 'acē uni ax éníma upiti Nucēn Papa Diosmi sinania. Usa 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna aséribi ainan 'ai quixun. ⁶ Usa 'ain ca axa —ainan 'aish abē 'icē ca Nucēn Papa Diosan 'ē sinánmia —quicē uní, ax Jesucristo 'iásaribiti 'iti 'icēn.

Axa quicēsaribiti 'iti bana

⁷ Ēn xucéantu, mitsun 'unáncēma bana űuiquin cuēñēoquin cana mitsu caiman. Jesucristomi catamētabaquinmi cua bana abi cana mitsu űuiuxuncēcēn. ⁸ Ēn mitsu űuiuxuncē bana ióma 'aínbí camina a banabi mitsun 'ásamaira oquin 'unáncē 'aish ax quicēsabi oi 'in, Cristo 'iásaribiti. Usari 'i camina mitsun űu 'atima 'acēcama ēni Nucēn Papa Diosbē upí 'aish ax cuēñēcēsabi oi 'in.

⁹ Uix cara —ēx cana ainan 'aish Nucēn Papa Diosbē upí 'ai —quibi nuibatíma uni itsimi nishia, ax ca Nucēn Papa Diosnanma pain 'icēn. ¹⁰ An uni itsi nuibacē uni ax ca Nucēn Papa Diosnan 'aish abē upí 'icēn. Usa 'ain ca a cupía a uni 'uchati űu 'aíma 'icēn. ¹¹ Usa 'aínbí ca nuibatíma bētsi unimi nishcē uni an Nucēn Papa Diosbē upíma 'ixun űu 'atima 'atishi sináncē cupí sinánñumasa 'ixun uisai cara 'iti 'icē quixun 'unanima.

¹² Ēn bēchicēsa 'icē, cana Jesucristo cupía Nucēn Papa Diosan mitsun 'uchacama tērēncē cupí mitsu quírica cuēñēoxunin. ¹³ Uní apáncama, mitsúnmi axa ēnē mecama unioisama pain 'aishbí 'iá, Nucēn Papa Dios, a ainan 'ixun 'unáncē cupí cana mitsu quírica cuēñēoxunin.

Bená unicama, mitsuribishi cana ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbimi 'acëma cupí quirica cuënëoxunin.

'Ën bëchicësa 'aishmi ainan 'ixun Nucën Papa Dios 'unáncë cupí cana mitsuribi quirica cuënëoxuan. ¹⁴ Uni apáncama, mitsúnmi axa ënë mecama unioisama pain 'aishbi 'iá, Nucën Papa Dios, ainan 'ixun 'unáncë cupí cana mitsu quirica cuënëoxuan. Bená unicama, mitsux Jesucristomi cushicé 'ianan Nucën Papa Diosan bana mitsun nuitunëmbi sináncë 'ixun ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbi 'acëma cupí cana mitsu quirica cuënëoxuan.

¹⁵ Ënë nêtëñuxuan Nucën Papa Dios cuëncëma ñu an 'unáncëma unin 'acësa oquin 'ati camina cuëntima 'ain. Uix cara ax cuëncëma ñu 'ai cuënia, ax ca Nucën Papa Diosmi sinanima. ¹⁶ An ënë menu 'icë ñuishi sináncë unix ca ñunshínquin piti, xëati, xanubë 'iti acama sinánan ñu 'atima isti cuëëanan —ñuñu cana 'ai —quixun sinani rabiitia. Nucën Papa Diosan ca usaia 'inun uni sinánmicëma 'icën. Abi ënë menu 'icë ñuishi sináncë 'aish ca uni usai 'ia. ¹⁷ Mecama 'imainun anu 'icë ñucamaxribi ca cëñúti 'icën. 'Imainun ca ñunshínquian unin a 'atishi sináncë ñu 'aticamaxribi cëñúti 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Dios cuëncëسابi oi 'icë unicama xëñibua 'aínbi abë 'iti 'icën.

An—Jesús ax ca aséribi Cristo 'icë cacë unicama 'imainun axa —cëmë ca a bana 'icë—quicë unicama ñuicë bana

¹⁸ 'Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, anúan ënë mecama cëñúti nëtë ca 'urama 'icën. A nëtëa ucëma pan 'ain ca axa Cristo 'atimaquin ñui banacë uni uti 'icë quixun camina cuan. Ca uti 'icë 'aínbi ca bëríbi 'itsa unin Cristo 'atimaquin ñuia. Usa 'ain cananuna 'unanin, anúan ënë mecama cëñúti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ¹⁹ An Cristo 'atimaquin ñuicë unicama nubë 'ixunbi ca nu ëanxa, aséribi nun 'acésaribi oquin Jesucristo sináncëma 'ixun. Nux 'icésaribiti aséribi Jesucristomi sináncë 'aish ca nubë bërúcé 'itsianxa. Usa 'ain ca atúan nu ëncë cupí camaxunbi 'unánti 'icën, nubëa ax timécë unicamax ca camáxira aséribi nux 'icésaribiti Jesucristomi sináncëma 'iixa quixun.

²⁰ Usa 'aínbia Cristo cupí Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain camina 'unanin, atúan Jesucristo 'atimaquin ñuicë banacamax ca cëmë 'icë quixun. ²¹ Mitsúnmi Cristonan 'ixun ax cuëncëسابi oi 'iti 'unáncëma cupí cana mitsu caiman. Mitsúnmi a ñucama 'unáncë cupí cana mitsu ënë quirica cuënëoxunin. Camina 'unanin, Cristonan 'ixun ax cuëncëسابi oi 'iti 'unáncë uni ax ca cëmëtima 'icën.

²² ¿Uix cara cëmë uni 'ic? Axa —Jesús ax ca Cristoma 'icë —quicë uni ax ca a 'icën. A unix ca axa Cristomi 'atimati banacë a 'icën. Ax ca aín Bëchicé 'imainun Nucën Papa Diosmiribi 'atimati banaia. ²³ Camabi uni axa —Jesús ax Cristoma 'icë, cana ami catamëtima 'ai —quicë uni, ax ca Nucën Papa Diosmiribi catamëcëma 'icën. Usa 'aínbi ca axa —Jesús aséribi Nucën Papa Diosan Bëchicé 'aish asaribi 'icë cana ami catamëti —quicë unicama, abë Jesucristo 'imainun Nucën Papa Diosribi 'icën.

²⁴ Usa 'ain camina Jesucristomi catamëtabaquinmi cua a bana manuquinma upí oquin sinánti 'ain. A bana aséribi sináncë 'aish camina abë upí 'aish ënima camabi nëtën aín Bëchicé 'ianan Nucën Papa Diosbëríbi 'iti 'ain. ²⁵ Jesucristonëxbi ca quiacëxa, a cupíshi cananuna ainan 'aish Nucën Papa Diosbë xëñibua 'aínbi 'iti 'ai quiax.

²⁶ An mitsu parántisa tancë unicama ñuiquin cana ënë banacama mitsu cuënëoxuan. ²⁷ Atúxa usa 'aínbi ca Jesucristonën aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun 'ináncë, ax mitsubë 'ixun uni itsían 'unánmiamabi an mitsu 'unánmia. An mitsu 'unánmicë ñux ca aséribi 'aish cëmëma 'icën. Usa 'ain camina aín Bëru Ñunshin Upitan 'unánmiquin sinánmicëسابi oi camabi nëtën Cristobë 'iti 'ain.

²⁸ 'Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, utëcënquian Jesucristonën nu upí isti cupí camina camabi nëtën an sinánmicëسابi oquin sinánti 'ain, axa ucëbë rabintima cupí. ²⁹ Mitsun camina, Jesucristo ax ca aséribi upí 'icë quixun 'unanin. Usa 'ixun camina ësaquinribi 'unánti 'ain, an upí ñu 'acë unicamax ca Nucën Papa Diosan bëchicé 'icë quixun.

3

Nucën Papa Diosan bëchicëcana ñuicë bana

¹ Nux cananuna Nucën Papa Diosan bëchicé 'ain, an cacëسابi oi. An aín bëchicé ca quixun nu cacë cupí cananuna 'unánti 'ain, uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun. Usa 'aínbi ca an ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicaman ainanma 'ixun Nucën Papa Dios 'unáncëma cupí, nux cananuna aín bëchicé 'ai quixun 'unanima. ² 'Ën nuibacë xucéantu, bërí cananuna Nucën Papa Diosan bëchicé 'ain. Usa 'icëbi ca uisaira caranuna 'inuxun 'ai quixun an nu 'unánmicëma pan 'icën. Usa 'aínbi cananuna 'unanin, Jesucristo utëcëncëbëtan cananuna

upí oquin uisa cara ax 'icé quixun isti 'ain. A isi cananuna asaribi 'iti 'ain. ³Uicaman cara – asaribi cana 'iti 'ai – quixun sinania, a unicamax ca Jesucristosaribi 'iti cupí, aín 'uchacama éni upí 'ia.

⁴Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acé unicama, ax Nucén Papa Diosan bana quicésabi oi 'ima 'uchaia. Nucén Papa Diosan bana quicésabi oquinu 'acéma, ax ca 'ucha 'icén. ⁵Camina 'unanin, unin 'uchacama tērēnux ca Jesucristo uacéxa, ax uisa 'uchañumabi 'ixun. ⁶Usa 'ain ca uix cara ainan 'aísha, a éníma abé 'icéa Nucén Papa Diosan sinánmicé 'icé, a unin ñu 'atima amiribi amiribi 'aima. An ñu 'atima amiribi amiribi 'acé uni ax ca ami catamécéma 'ianan uisa cara ax 'icé quixun Jesucristo 'unáncéma 'icén. ⁷Ēn bēchicésa 'icé, cana mitsu cain, unin paráncé camina 'itima 'ain. An upí ñu 'acé uni ax ca Jesucristosaribi 'aish aín nuitu upí 'icén. ⁸Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acé unicama ax ñunshin 'atimanēn 'apun uni 'icén, ñunshin 'atimanēn 'apu ax ca nētē ióñubi 'ucha 'aish usabii bēri nētēnbi 'uchaia, usa 'ain. Usa 'aínbi ca ñunshin 'atimanēn 'apúan ñu 'atima 'acécama cēñui Nucén Papa Diosan Bēchicé uacéxa.

⁹Uix cara asérabi Nucén Papa Diosan bēchicé 'icé, an ca ñu 'atima 'ati sinanima. An 'acésaribi oquin sinánu Nucén Papa Diosan 'imicé 'ixun ca aín bēchicécaman ñu 'atima 'ati sinanima. Usa 'ixun ca 'uchatécēnti sinanima. ¹⁰Ēnēx ca ésa 'icén. Uí unin cara ñu upí 'aima ax ca Nucén Papa Diosanma 'icén, uí unin cara uni itsiribi nuibatima axribi ca Nucén Papa Diosanma 'icén. Usa 'ain cananuna uinu 'icé unix cara Nucén Papa Diosan bēchicé 'icé quixun 'unánan uinu 'icé unix cara ñunshin 'atimanēn 'apunan 'icé quixun 'unánti 'ain.

Unicamaxa bētsibē bētsibē nuibananti bana

¹¹Jesucristomi catamētabaquinbimi mitsun cua a bana ca ēnēx 'icén, bētsibē bētsibē cananuna nuibananti 'ai quicé. ¹²Ñunshin 'atimanēn 'apunan 'ixun ca Cainan aín xucénbi 'acéxa. Usaribi cananuna 'itima 'ain. ¿Uisa cupí cara Cainan aín xucén 'acéx? Aín xucénan 'acé ñu upí 'imainuan an 'acé ñu upíma 'ain ca Cainan aín xucén 'acéxa.

¹³Ēn xucéantu, axa Jesucristomi catamēquinma ēnē menu 'icé ñuishi sináncé unicaman mitsumi nishquin nuibacéxunmabi camina – uisacatsi cara 'ēmi nishia – quixun masá nuituquin sinántima 'ain. ¹⁴Nux 'icésaribitia ax Jesucristomi catamécé unicama nuibacé 'ixun cananuna 'unanin, nux ainanma 'ia 'aíshbi cananuna bēri Nucén Papa Diosan 'ai quixun. An uni itsiribi nuibacéma uni ax ca Nucén Papa Diosanma 'aish usabi 'icén. ¹⁵An ami nishquin uni raíri nuibacéma uni ax ca an uni 'acé unisa 'aish 'aisama 'icén. Camina 'unanin, an uni 'acé unix ca Nucén Papa Diosanma 'aish xēnibua 'aínbi abé 'itima 'icé quixun. ¹⁶Jesucristo nu nuibati bama cupí cananuna 'unanin, usari ca uni nuibati 'iti 'icé quixun. Usaquin 'unánquin cananuna 'unanin, Jesucristonēn 'asaribi oquin cananuna nunribi a 'aquincé cupí bamanuxunbi 'aquinquin bētsi uni nuibati 'ai quixun. ¹⁷¿Usa 'ain cara an ñuñu 'ixunbi axa 'aquinsa 'icé isquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincéma uni, ax Nucén Papa Diosmi sináncé 'ic? Usama ca. ¹⁸Ēn bēchicésa 'icé, cana mitsu cain, nun cuēbitanshi uni – 'ēn cana mi nuibati – quixun caquinma cananuna asérabi nuibaquin 'aquinsa 'icé a 'aquinti 'ain.

Cananuna asérabi Nucén Papa Diosan 'ai quixun 'unánti bana

¹⁹Nun uni nuibaquin 'aquincé 'ixun cananuna 'unánti 'ain, nun cananuna asérabi ainan 'ixun Nucén Papa Dios cuēcēsabi oquin 'ai quixun. Usaquin 'unani cananuna bēnētima chuámarua 'iti 'ain. ²⁰Usa 'ain ca nun – 'ēx cana upíma 'ai – quixun sinaniabi Nucén Papa Diosan, an camabi ñu 'unáncé 'ixun, nun sinánribi 'unania. ²¹Ēn nuibacé xucéantu, nun ñu 'atima 'acécama a mēniocé 'ain cananuna a sinani masá nuitutima Nucén Papa Diosbē banati 'ain. ²²Nun ax quiásabi oquin 'anan, ax cuēcēsabi oquin 'aia isquin ca an nun ñucácēsabi oquin nu 'axunia. ²³Axa quicésabi oquin 'ati bana ax ca ésa 'icén, cananuna aín Bēchicé Jesucristomi catamēanan bētsibē bētsibē nuibananti 'ain, an nu cacésabi oi. ²⁴Axa aín bana quicésabi oi 'icé unicamax ca Nucén Papa Diosbē 'icén, 'imainun ca axribi atubē 'icén. An nu 'ináncé aín Bēru Ñunshin Upí ax nubē 'ain cananuna asérabi 'unanin, Nucén Papa Dios ca nubē 'icé quixun.

4

Axa ami sináncéma uni 'imainun axa Nucén Papa Diosmi sináncé uni ñui quicé bana

¹Ēn nuibacé xucéantu, ēnē nētēnuxun ca 'itsa unin – Nucén Papa Diosan sinánmicéxun cana uni bana ñuixuni – quiquinbi an sinánmicéxunmabi anbia sináncé bana uni ñuixunia. Usa 'ain camina – Nucén Papa Diosan ca 'ē sinánmia – quiquian unin ñuicé bana acamaira cuatima 'ain. Upí oquin pain camina asérabi cara Nucén Papa Diosan sinánmicéxun uni ñuixunia quixun cuati 'ain. ²Ésaquin camina 'unánti 'ain, uí unix cara Nucén Papa Diosan Bēru Ñunshínñu 'icé quixun: An – Jesucristo ca uni 'inux uacéxa – quixun asérabi 'unáncé

uni, an ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan anu 'ixun 'unánmicëxun usaquin 'unania. ³ Usa 'ainbi ca an usaquin Jesús 'unáncëma uni, ax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñuma 'icën. Usa 'aish ca an Cristo 'atimaquin ñuicë uni banacësa 'icën. An Cristo 'atimaquin ñuicë uni ca uti 'icë quixun camina cuan. Usa uni ca uti 'icë quiáxa quicë 'ainbi ca bëtsi bëtsi unin bëribi Cristo 'atimaquin ñuia.

⁴ Ën bëhçicësa unicama, mitsux camina Nucën Papa Diosnan 'ain. Nucën Papa Dios axa mitsubë 'icë ain cushibëtan sënënma ca an ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicaman cushi 'icën. Usa 'ain ca an Cristo 'atimaquin ñuicë unicaman sinanëx mitsun sinánbëtan sënënmara 'icën. ⁵ A unicamax ca ënë menu 'icë ñuishi sináncë 'aish a ñuishi ñui banaia. Usa 'icë ca asaribi unicaman ain bana cuatia. ⁶ Usa 'ainbi cananuna nux Nucën Papa Diosnan 'ain. Ainan cupi ca uicaman cara ainan 'ixun a 'unánxa an cuni nun bana cuatia. Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosnanma unin nun bana cuatima. Usa 'ain cananuna 'unánti 'ain, uin cara nun bana cuatia ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicë 'icë quixun. Usaribi oquin cananuna 'unánti 'ain, uin cara nun bana cuatima, ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicëma, ñunshin 'atimanën sinánmicë 'icë quixun.

Nucën Papa Dios an ca nu nuibairia quicë bana

⁷ Ën nuibacë xucëantu, cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ca unin uni itsi nuibatia. Usa 'ain cananuna ainan 'aish bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. An uni itsi nuibacë unicamax ca Nucën Papa Diosan bëhçicë 'ianan a 'unáncë 'ixun an sináncësa oquin sinania. ⁸ Nucën Papa Dios ax ca an unicama nuibairacë a 'icën. Usa 'ain ca an bëtsi uni nuibacëma uni ax Nucën Papa Dios 'unáncëma 'icën. ⁹ Nucën Papa Diosan ca aratsuishi 'icëbi ain bëhçicë ënë menu uni 'inun xuacëxa, a cupínu nux ainan 'aish nëtëtimoí abë 'inun. Usoquian 'á 'ain cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan camabi uni nuibatia quixun. ¹⁰ Ami sináncëxunmabi unicama nuibaquin ca Nucën Papa Diosan, a cupí uni 'uchacama tërëncë 'inuan ënë menuax bamanun ain bëhçicë xuacëxa. Usoquin xuá 'ain cananuna 'unanin, usaira oquin ca Nucën Papa Diosan unicama nuibatia quixun.

¹¹ Ën nuibacë xucëantu, Nucën Papa Diosan unicama usaira oquin nuibacë 'ain cananuna nuxribi usaribiti bëtsi unicamabë nuibananti 'ain. ¹² Nucën Papa Dios ca uinu 'icë uninbi isáma 'icën. Usa 'ainbinu nux bëtsibë bëtsibë nuibanancëbë ca ax nubë 'icën. Nubë 'ixun ca an 'acësaribi oquinu unicama nuibanun nu 'imia. ¹³ An ain Bëru Ñunshin Upí nubëa 'inun 'ináncë 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna abë 'ai quixun. 'Unánan cananuna — ax ca nubë 'icë — quixun 'unanin. ¹⁴ Nunbi cananuna, an atun 'ucha tërénquin ënë menu 'icë unicama ainan 'inun iéminun Nucën Papa Diosan xuá, ain bëhçicë a isacën. Isá 'ixun cananuna a ñuiquin mitsu cain. ¹⁵ Uin cara —Jesucristo ax ca aséribi Nucën Papa Diosan bëhçicë 'aish asaribi 'icë —quixun 'unánquin unicama ñuixunia, ax ca Nucën Papa Diosbë 'icën. 'Imainun ca Nucën Papa Diosribi a unibë 'icën.

¹⁶ Usa 'ain cananuna aséribi 'unanin, Nucën Papa Diosan ca nu nuibatia quixun. Nucën Papa Dios ax ca an unicama nuibairacë a 'icën. Usa 'ain ca an ain sinan upí 'ixun uni nuibacë uni ax Nucën Papa Diosbë 'icën. 'Imainun ca Nucën Papa Diosribi a unibë 'icën. ¹⁷ Usa 'ixun cananuna an nu nuibaquin sinánmicë 'ixun ax cuëncësa oquin Nucën Papa Diosmi upiti sinánan unicama nuibatín. Usa 'aish cananuna nux ënë nëtënuax asaribi 'aish, anuan Jesucristo utëcënti nëtën nux masá nuituti rabíntima 'ain. ¹⁸ Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosmi sinánan bëtsi uniribi nuibacë uni, ax ami 'uchacëma 'aish unimí racuëtima. Anuan Jesucristo utëcënti nëtënribi ca racuëtima 'icën. Usa 'ainbi ca unix aséribi bëtsi unibë nuibanancëma 'aish racuëti 'atimaquin sinani bënëtia. Usa unin ca upiti nuibananti 'unanima.

¹⁹ An paían nu nuiba 'ain cananuna nuxribi Nucën Papa Diosmi sinani ami catamëtin. ²⁰ An —ëx cana Nucën Papa Diosmi sinani ami catamëti —quicë 'aishbi ami nishquin uni itsi nuibacëma 'aish ca a uni cëmëia. Usa 'ixun ca a isquinbi uni itsi nuibaquin sináncëma 'ixun a iscëma, Nucën Papa Dios, aribi sinanima. ²¹ Ënë bana ca Nucën Papa Diosan nu 'ináncëxa: axa ami sináncë uni ax ca uni itsimiribi sinánti 'icën.

5

Ñu 'atima 'acëcama ënquin 'atëcëntima bana

¹ An —Jesús ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caían, Nucën Papa Diosan Bëhçicë, a 'icë —quixun sináncë unicamax ca Nucën Papa Diosan bëhçicëribi 'icën. Uicamax cara Nucën Papa Diosmi sinania ax ca ain bëhçicëcamamiribi sinania. ² Usa 'ain cananuna 'unanin, nux ami sinánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë 'aish cananuna ain bëhçicëcamamiribi sinani quixun. ³ Axa Nucën Papa Diosmi aséribi sináncë uni, an ca ain bana quicësabi oquin 'aia. Ax quicësabi oquin 'aisa ca a bana 'icën. ⁴ —Ax quicësabi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan 'ë 'aquinia —quixun 'unani ami catamëcë 'ixun ca ain bëhçicëcaman, an ënë menu

'icë ñuishi sináncë unicaman 'acésaribi oquin 'aquin ñu 'atima 'ati ashiquin ënia. ⁵ Axa — Jesús ca asérami Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quixun 'unani ami catamëcë uni an cuni ca ënë menuxuan ñu 'atima 'acëcama ënquin 'atëcëñima.

Jesús ax ca asérami Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unánti bana

⁶ Jesucristo ax ca axa 'unpaxan nashimicë 'ianan aín imi 'apati bama a 'icën. 'Unpaxan nashimia ashima aín imi 'apati bamaribi ca ax 'icën. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanribi ca —Jesús ax ca Cristo, asérami Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë —quixun nu 'unánmia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca Nucën Papa Diosan sinánsaribi 'icën. ⁷ Usa 'ain ca naínu 'icë Nucën Papa Dios 'imainun aín Bana, Jesucristo, 'imainun aín Bëru Ñunshin Upí, acama 'aish rabé 'imainun achúshi 'icën. Usa 'aishbi ca achúshishi 'icën. Anribi ca nu 'unánmia, Jesus, ax ca asérami Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë quixun. ⁸ Ënë menuxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicë 'ianan Jesucristo 'unpaxan nashimia sinánan axa aín imi 'apati bama, acama sinánquin cananuna 'unanin, Jesús ax ca asérami Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë, a 'icë quixun. ⁹ Unin bana cuananbi cananuna aín Bëchicë Jesucristo ñuia, axira unin banabë sënénma 'aish Nucën Papa Dios quíá bana aira cuati 'ain. Ënëx ca aín Bëchicë ñui Nucën Papa Dios quíá bana a 'icën. ¹⁰ Axa aín Bëchicëmi catamëcë uni, an ca Nucën Papa Diosan 'unánmicëxun asérami 'unania, Jesucristo ax ca asérami aín Bëchicë 'icë quixun. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan bana ca asérami 'icë quixun sináncëma uni, ax —Nucën Papa Dios ca cëmë 'icë —quicësa 'icën, an aín Bëchicë ñui quicë bana ca asérami 'icë quixun sináncë cupí. ¹¹ Nucën Papa Dios ca quiacëxa, aín Bëchicëmi catamëcë cupí cananuna an 'imicëx ainan 'aish xëñibua 'aínbi abë 'iti 'ai quiax. ¹² Uínu 'icë unix cara Nucën Papa Diosan Bëchicënan 'icë, a unix ca usaribiti nëtëtimoí Nucën Papa Diosbë 'ia. Usa 'aínbi ca uínu 'icë unix cara aín Bëchicënanma 'icë, a unix xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'ima.

Bëruanax 'inun caquian ashiquin 'ësëa bana

¹³ Aín Bëchicëmi catamëcë 'aish camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë xëñibua 'aínbi 'iti 'ai quixunmi 'unánun cana ënë ñucama mitsu cuëñëoxunin.

¹⁴ Cananuna 'unanin, nun nu asérami ax cuëñcësabi oquin ñu ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan nun bana cuatia quixun. ¹⁵ Usaquin ñucáquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca nun ñucácëxun cuaquin, anu ñucácë ñu 'inánan nun ñucácësabi oquin nu 'aquinia quixun.

¹⁶ Abëa Jesucristomi catamëcë uni itsían ñu 'atima 'aia 'unánquin ca unin —tëréntisama 'inun ca 'uchacëma 'icë —quixun sinánquin aín 'ucha tërénquin sinanaminun Nucën Papa Dios ñucáxuntí 'icën. Ñucáxuncëxun ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërénquin a uni upí 'itëcënun 'imiti 'icën. Usa 'aínbi cana axa tëréntisama 'inun 'uchacë uni a Nucën Papa Dios ñucáxunun quixun mitsu caiman. ¹⁷ Camabi ñu 'atima 'acë ax ca 'ucha 'icën. Bëtsi bëtsi 'ucha ca uisoxunbi tërëcaisama 'icën. Usa 'aínbi ca camabi 'uchax tërëcaisamama 'icën.

¹⁸ Cananuna 'unanin, asérami Nucën Papa Diosan Bëchicë 'aish ca uni amiribi amiribi 'uchaima. Usa 'icëa Nucën Papa Diosan Bëchicë Jesucristonën bërúanquin 'aquinia ca ñunshin 'atimanën uisabi oima.

¹⁹ Cananuna 'unanin, nuxnu Nucën Papa Diosan 'aínbi ca camabi menu 'icë unicamax ainanma 'aish ñunshin 'atimanën 'apunan 'icë quixun.

²⁰ 'Unánan cananuna ësaquinribi 'unanin, aín Bëchicënen ca ënë menu ax uá 'aínu ami catamëtia uisa cara Nucën Papa Dios, axëshia asérami Dios, ax 'icë quixun nu 'unánmia. Aín Bëchicë, Jesucristo, ax nubë 'ain cananuna an 'aquincëx ax cuëñcësabi oi tsotin. Ax ca axëshi asérami Dios 'aínu nux ainan 'aish abë xëñibua 'aínbi 'iti a 'icën. ²¹ 'Ën bëchicësa 'icë cana mitsu cain, anbi sinánxuan dios isa quixun a rabinuxun uninbi 'acë ñucama camina rabitima 'ain. Ashi, Juan.

JUANĒAN ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Cristo cuēncēsabi oi 'iti 'imainun unicama nuibati bana

¹ Ēx axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'ixun cana mixmi Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caiscē xanu 'icē, 'ēn asérabi a nuibacē min tuácamacēñun, ēnē quirica an Nucēn Papa Diosan bana 'acē unicamabētan, mi cuēñēoxunin. ² Ainan 'aishnu xēnibua 'aínbi abē 'iti Jesucristo, a cupí cananuna mitsu nuibatín. ³ Nucēn Papa Diosan ca aín Bēchicē Jesucristobētan nuibaquin mitsu 'aquinti 'icēn. An ca asérabi an nuibaquin 'aquincēxmi chuámarua 'aish bucunun mitsu 'imíti 'icēn.

⁴ Mìn tuá raírínēn ca Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin 'aia quixuan ñucania cuati cana cuēēinra cuēēan. ⁵ Mìn 'unáncēma banama, Jesucristomi catamētabaquinu cua, a banabi cana mī ñuixuntēcēnin. A bana quicēsabi oi cananuna bētsibē bētsibē nuibananti 'ai quixun cana mī cain. ⁶ Asérabi Nucēn Papa Diosmī sináncē unín ca axa quicēsabi oquin 'aia. Aín banax ca quia, camina bētsibē bētsibē nuibananti 'ai quiax. Jesucristomi catamētabaquinmī cua, abi ca a bana 'icēn.

An uni paráncē unicama ñui quicē bana

⁷ 'Itsa unín ca camabi menu cuanquin uni paránquin —Nucēn Papa Diosan Bēchicē ca uni 'inux uacēxa —quixun caquinma, bētsi bana ñuiquin uni parania. Usa unix ca an uni paráncē 'ianan an 'atimaquinra Cristo ñuicē uni a 'icēn. ⁸ Usa 'aínbi ca an mitsun a 'ati 'ináncē ñucamami ax quicēsabi oquin sēñēonquin 'aia a cupí aín nētēnuxun Nucēn Papa Diosan an mēñósabi oquin mitsu 'imíti 'icēn. Uisaira oquin cara 'imíti 'icē usoqian mitsu 'iminun camina an 'atimaquin Cristo ñuicē unían mitsu paránunma bēruánracati 'ain.

⁹ Uí unín cara Cristonēn bana quicēsabi oquin 'aquinma ax cuēncēsa oquinshi 'aia abēma ca Nucēn Papa Dios 'icēn. Usa 'aínbi ca axa Cristonēn bana quicēsabi oi 'icē uni abē cuni Nucēn Papa Dios 'imainun aín Bēchicē Jesucristo 'icēn. ¹⁰ Uí unín cara mitsu isi cuanxun Jesucristo ñui quicē bana —ax ca asérabi 'icē —quixun ñuiquinma bētsi oquin ñuia, a camina mìn xubunu atsinmima 'ianan —caina uan —quixunribi catima 'ain. ¹¹ Axa usa unibē nuibanancē uní an ca an 'acésaribi oquin ñu 'aisama 'aia. Usa 'aish ca 'aisama uní 'ia.

Ashia Juanēn cá bana

¹² Ēn mitsu a ñuiquin cati ñu ca 'itsa 'icēn. 'Aínbi cana tintan quiricanu cuēñēoquin a ñucama mitsu ñuixuniman. Usa 'ain cana mitsu isi cuanti sinanin. Cuanxun cuni cana mitsu 'ēn cuēbítanbi ñuixunquin cati 'ain. Usa 'ain cananuna camáxbi isánani, cánani chuámarua tani cuēēnti 'ain.

¹³ Nucēn Papa Diosan atúxribia ainan 'inun caiscē mìn xucēnan tuá atúnribi ca bēruánxmi 'inun quixun mī 'ē camia. Ashi, Juan.

JUANĒAN ARIBI AMIRIBISHI BUANMITĒCĒAN QUIRICA

Gayo upí oquin ñuia Juan quia

¹ 'Ēx axa Jesucristomí catamécē unicaman cushi 'ixun cana, axa 'Ēx 'icēsaribiti asérabi Nucēn Papa Diosan uni 'aish 'ē nuibacē Gayo, a ēnē quirica buánmin.

² 'Ēn nuibacē xucēn, mix Jesucristomí catamécē 'ixun upí oquin sinanímí chuámarua 'icēsaribitimi min namicamaribi chuámarua 'inun cana mi Nucēn Papa Dios ñucáxunin. ³ Axa Jesucristomí catamécē uni raírínēn ca anumi 'icēnuax uxun 'ē caxa, mix ismína asérabi Ēníma Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'i quixun. Usaquian cacēxun cuati cana cuēēan. ⁴ Bētsi bana ñuia cuati 'icēsamaira oi cana mixmi 'icēsaribitia axa 'ēn bēchicēsa unicamaxribi Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'ia ñuia cuati cuēēnin.

⁵ 'Ēn nuibacē xucēn, min upí oquin axa Jesucristomí catamécē unicama 'aquianan bētsi Ēmanuaxa ucē unicamaribi 'aquinquin camina Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ain. ⁶ Anumi 'icē Ēmanuax ucē unicaman ca Ēnu bēbaxun, axa Jesucristomí catamécē unicamaxa timécēnuxun, asérabimi nuibaquin usaquin atu 'aquincē nu ñuixuanxa. A unicama camina bētsi Ēmanuribi cuainsa tania añu cara cuēēnia a 'aquinti 'ain, Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin. ⁷ A unicamax Jesucristomí sináncē 'ixun ca aín bana ñuixuanan mi isi cuanxa. Usa 'aish ca an Nucēn Papa Diosmi sináncēma unicaman atu ñu 'inánti cuēēncēma 'icēn. ⁸ Usa 'ain cananuna nunbí atu 'aquinti 'ain, Nucēn Papa Diosan bana upí oquin ñuia ninun.

Diótrefes ax ca 'aisama uni 'icē quicē bana

⁹ Axa Jesucristomí catamécē unicama cana atúan timēxun cuanun quixun quirica buánmia. Buámicēbi ca Diótrefes axēshi a unicaman cushi 'iti cuēēnquin, nun bana cuaisama tanxa. ¹⁰ Usa 'ain cana anu cuanxun axa 'atimaquin nu ñui cēmēi banacē cupí cati 'ain. An ca axa Jesucristomí catamécē uni raíri anua cuania biisama tanan, an biisa tancē unicamaribi bixunma 'anun quixun caquin, mitsubēa timēnun 'imima.

¹¹ 'Ēn nuibacē xucēn, an ñu 'atima 'acē unían 'acēsa oquin 'aquinma camina an ñu upí 'acē unían 'acēsa oquinshi ñu 'ati 'ain. An ñu upí 'acē uni ax ca Nucēn Papa Diosan 'icēn. Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acē uni an ainanma 'ixun Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'icēn.

Demetrio 'icēsaribiti upí 'iti bana

¹² Camabi unin ca –Demetrio ca upí uni 'icē –quixun ñuia. An upí ñu 'acē cupí ca ax asérabi usa 'icē quixun ca camabi unin 'unania. Ax ca aín sinan upí 'icē quixun cananuna a ñuiquin asérabi mi cain. Nun bana ca asérabi 'icē quixun camina 'unanin.

Ashiquian Juanēn cá bana

¹³ 'Ēn cana 'itsa ñu ñuiquin mi caisa tan, 'aínbi cana tintan cuēnēoquin a ñucama mi ñuixuniman. ¹⁴ Usa 'ain cana bēnētishi mi isi cuanti sinanin. Cuanxun cuni cana mibē banaquin mi ñuixunti 'ain.

¹⁵ Mixmi chuámarua 'iti cana cuēēnin. Axa Ēnuax nubē nuibanancē unicaman ca bērúanxmi 'inun mi 'ē camiaxa. Usa 'ain camina anua 'icē axa nubē nuibanancē unicama achúshi achúshi, bērúanxa 'inun nu caxunti 'ain. Ashi, Juan.

JUDASNĒN BUANMIA QUIRICA

Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun caiscĕ unicama Judasnĕn cuĕnĕoxuan quirica

¹ 'Ēx cana Judas, an Jesucristonĕn cacĕsabi oquin ņu 'acĕ 'ianan Jacobonĕn xucĕn, a 'ain. Mitsúxmi ainan 'inun caiscĕ 'icĕa Nucĕn Papa Diosan Jesucristomi cushicĕ 'inun 'imicĕ 'icĕ, cana ĕnĕ quirica mitsu cuĕnĕoxunin. ² Nucĕn Papa Diosan nuibacĕxmi mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'ianan bĕtsibĕ nuibanani chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

*An cĕmĕ bana uni ņuixuncĕ uni
(2 P 2.1-17)*

³ 'Ēn nuibacĕ xucĕantu, Jesucristomi catamĕtia ca mitsun 'uchacama tĕrĕnquin ainan 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmiaxa, 'ĕ 'acĕsaribi oquin. Usami 'icĕ cana anun nux iĕti banacama ņuiquin mitsu cuĕnĕoxunti sinan. Usaquin sinánxunbi cana bĕtsi bana pain mitsu buánmin, uni raírinĕan Nucĕn Papa Diosan banamabi ņuicĕ bana a cuaxunma 'anun cananmi, Jesucristo ņui quicĕ bana, a Nucĕn Papa Diosan unicaman cuacĕ, ax ca asĕrabi 'icĕ quixuan camabi unin 'unánun, atu canun cana mitsu ĕnĕ quirica buánmin. ⁴ Uni raírinĕx ca parani mitsubĕ timĕtia. Mitsubĕ timĕxunbi ca mitsun sináncĕsabi oquin sinanima. A unicamax ca ĕsai quia: Nucĕn Papa Dios upí 'ixun ca nux cuĕĕncĕsa oquinshi ņu 'aiabi nu uisabi oimá. Usaquin sinánquin ca 'aisama ņu 'aia. 'Ai ca —'ĕx cana Nucĕn Papa Diosan 'ai —quibi axĕshi nun 'Ibu, ax cuĕĕncĕsabi oi 'ima. —'Ēx cana Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai —quixunbi ca ain bana quicĕsabi oquin 'aima. Usa uni ņui ca Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo quia, usaia 'icĕ unicamax ca 'aisamaira oquin 'uchoĕ 'iti 'icĕ quiax.

⁵ Upí oquinmi 'unáncĕbi cana ĕnĕ ņucama mitsu sinánmitĕcĕnin, Nucĕn 'Ibu Diosan ca Israel unicama Egipto menua buánxunbi ami catamĕtiana oquin raíri cĕņuacĕxa. ⁶ Angelcama raíri, axa Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnubi 'iti 'aishbi anu 'iisama tancĕ cupí chiquia, ax ca anúan an camabi uni isti nĕtĕ utámainuan bĕánquibucĕnu uisatima manĕ risin tĕcĕrĕcacĕsa 'aish, anubi 'inun Nucĕn Papa Diosan ĕan 'icĕn. ⁷ A ángelcamaxa abĕ 'iisama tanan Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi 'iisama tani 'iásaribiti ca Sodoma 'imainun Gomorra 'imainun a 'urama 'icĕ ĕmacamanu 'icĕ unicamaxribi 'iacĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca ain xanubĕishia 'iti uni 'anan xanuribi ain bĕnĕbĕishia 'iti unioĕxa. Usa 'ainbi ca a ĕmacamanu 'icĕ unicama ain xanuma 'ainbi bĕtsi xanubĕ 'imainun xanúxribi ain bĕnĕma 'ainbi bĕtsi unibĕ 'imainun uníxribi xanúxmabi bĕtsi unibĕ 'i, 'aisamairai 'uchacĕxa. Usaia 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan ain 'ucha cupíbi, manĕ tsin nĕancĕxa, xĕnibua 'ainbi ainanma 'inun. Usaia 'iá a sinani cananuna nuxribi usai 'itin rabanan bĕrúancati 'ain.

⁸ Usa 'ainbi ca axa Sodoma 'imainun Gomorranu 'icĕ unicama usai 'iá 'unanibi, mitsu parani mitsubĕ timĕcĕ unicama an, sinánņumasa 'aish ain xanuma 'ainbi xanubĕ 'ianan bana cuacĕma 'ixun, Nucĕn 'Ibu Diosmi sinánquinma cushi unicama 'imainun uisa cushi cara, ángelcamaribi 'atimaquin ņuia. ⁹ Usaría a unicamax quicĕ 'ainbi ca usoquin caquinma ángelcaman cushi, Miguel, an abĕ banaquin ņunshin 'atimanĕn 'apu 'atima bana 'inánquinma, Moisés bamacĕ rabanan abĕ cuĕbicanancĕxunbi, Miguelnĕn ņunshin 'atimanĕn 'apu ĕsaquinshi cacĕxa: “Nucĕn 'Ibu Diosan ca mi 'uchoquin ņu cati 'icĕ” quixun. ¹⁰ Usa 'ainbi ca a unicama an 'unáncĕma ņu ņui 'atimati banaia. Sinánņuma 'ixuan ņuinacan uisa cara oia quixun sinánquinmaishi ņu 'acĕsaribi oquin ca a unicaman ain cuĕĕncĕsa oquinshi ņu 'aia. Usaquin 'ai ca atúxbi 'atimatia.

¹¹ A unicaman ņu 'atima 'acĕ cara Nucĕn Papa Diosan uisoti 'icĕn. Cainan ņu 'atima 'ásaribi oquin 'anan ca Balaam an 'ásaribiquin curiqui bití sinánxun ņu 'atima 'aia. Coré ax ca Nucĕn Papa Diosan cacĕxuan Moisésnĕn ņuicĕ bana cuaisama tanquin, uni raíri Moisésmi nishquin tsuáquirimicĕ cupí, bamacĕxa. Cain, Balaam, Coré, acamaxa 'iásaribiti ca a unicama cĕnúti 'icĕn. ¹² Mitsúxmi Jesucristomi sinánquin pi timĕcĕ 'ain atúxribi mitsubĕ timĕcĕ 'aishbi ca asĕrabi mitsúxmi 'icĕsaribiti 'ima. Usa 'aish ca atun cuĕĕncĕsabi oquinshi pi rabinima sharati, uni raírimi sinanima. Uni raíri 'aquincĕma 'aish ca 'ui 'Ibúnux nĕtĕ bĕnamĕtiabi suņun bĕcacĕx nĕtĕcĕsa usaribi 'icĕn. 'Ianan ca anun bimiti nĕtĕa ucĕbĕbia i bimicĕma usaribi 'icĕn. Bĕcutia i ain tapun ĕchiquicĕ, usaribi ca atux 'icĕn. ¹³ Bĕchunan tucánquiquin masinu chinan purucĕsa, usaribi 'inun ca ain nuitu upíma 'ain 'atimati bananan ņu upíma 'aia. Chiquiquianxa 'ispa amanu tacúĕ, usaribi ca atux 'icĕn. Usa 'aish ca atux nĕtĕtímo xĕnibua 'ainbi bĕánquibucĕnu 'iti 'icĕn.

¹⁴ Ax pain unia nucĕn rara Adán ain rĕbúnqui nucĕn rara Enoc, ax ca Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕx usa uni ņui ĕsai quiacĕxa: “'Ēn iscĕx ca Nucĕn 'Ibu Dios camabi 'aisamaira ain uni upícaman nĕpúamainun uaxa. ¹⁵ Uxun ca camabi uni uisa cara oti 'icĕ quixun isaxa, atúan ņu

'acëcama 'unánquin. An ñu 'atima 'acë unicama atun ñu 'atima 'acë cupí 'imainun atun a ñui 'atimati banacë a cupíribi, ca Nucën 'Ibu Diosan 'uchoquin uisa cara oti 'icë quixun isaxa".
 16 A unicamax 'aisama 'ixun ca uni raírinën 'acë ñu 'atimaquin ñuianan atux cuëncësa oquinshi 'anan atux cuëncësa oíshi 'iti sinania. Usa 'ixun ca atúxbi cêrúanan rabiacaquin, aín curíqui 'imainun aín ñu bití cupíshi abë upiti banaquinbi uni parania.

Uni itsin paránti rabanán bërúancati bana

17 'Ën nuibacë xucéantu, a unicamaxa usa 'aínbi camina mitsun, Nucën 'Ibu Jesucristonëan aín bana ñuixunun caiscë unicaman mitsu ñuixuan banacama, a manuquinma sinánti 'ain, 18 ësaquian mitsu cacë: Jesucristo utécënti nëtëa 'urama 'ain ca 'itsa unin Nucën Papa Diosan banami cuaiquin, aín sináncësa oquinshi ñu 'atima 'ati 'icën. 19 Usa unicamax ca an ënë nëtënxun aín cuëncësa oquin ñu 'atishi sináncë a 'icën. A unicaman ca uni raírimia nishnun quixun unicama sinanamia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma ca atux 'icën.

20 'Ën nuibacë xucéantu, ami catamëcë 'aish camina camabi nëtën aséabi Jesucristomi sinánti 'ain. Ami sináncëxun ca an mitsu sinánmiti 'icën, an sináncësaribi oquinmi sinánun. Aín Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëx camina Nucën Papa Diosbë banati 'ain. 21 Nucën Papa Diosan mitsu nuibacëx camina ami manutima camabi nëtën ax cuëncësabí oi 'iti 'ain. 'Ianan camina a nëtë anuan nuibaquin Nucën 'Ibu Jesucristonën utécënquin aín nëtënnu xëñibua 'aínbi abë 'inun nu 'imiti, a caínti 'ain.

22 Caíanan camina —Nucën Papa Diosan bana ca aséabi 'icë —quixuan an sináncëma uni a 'ësëquin —usa ca —quixun upí oquin sinánmiti 'ain. 23 Uni raírinëxa aín ñu 'atima 'acë cupí Nucën Papa Diosnanma 'icëbi camina amia sinánun 'aquinti 'ain, tsinuaxa xaráti 'icëbi uni bicësaribi oquin. Usaribi oquin camina uni raíriribi nuibaquin upí 'inun 'aquinquinbi axa 'atima 'icësaribi 'itin rabanán bërúanra oti 'ain, ax 'aisama cupía, aín chupáxbi chuaíracësa 'icë timacësa oquin aín 'ucha timaquin.

Ashiquiana, Nucën Papa Dios rabinun ca

24 An ñu 'atima 'axúnmami 'anun mitsu bërúanan an iscëxmi upí 'aish cuëñi aín nëtënu abë 'inun mitsu 'imiti, ax ca Nucën Papa Dios 'icën. 25 Axëshi Nucën Papa Dios 'ixun Nucën 'Ibu Jesucristo cupí nu ainan 'inun iëmicë, ax ca cushiira 'ianan upíira 'aish 'Apuira 'icën. Ax uisa ñubi unioçëma pan 'aish usabi 'iá 'aish ca ax usabi 'ia. Usabi ca ax 'icën. Ashi, Judas.

USAI ÑU 'ITIA JESUCRISTONĒN JUAN ISMIA

¹ Nucĕn Papa Diosan ca ěnĕ quiricanu cuĕnĕocĕ ñucama Jesucristo ismiaxa, xĕnibuiracĕma 'aĩnshi ca ěsai 'iti 'icĕ quixun aĩn unicama isminun. Nucĕn Papa Diosan a ismicĕ ñucama aĩn unicaman 'unánun ca Jesucristonĕn aĩn ángel achúshi Juan isminun xuaxa. ² Xucĕxuan ismicĕxun ca Juanĕn uisa ñu cara isaxa quixun cĕmĕquinma a ñucama cuĕnĕoxa. Usaquin ca Juanĕn Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oquin Jesucristonĕn a ismianan a ñuiquin cacĕ banacama cuĕnĕoxa.

³ Anun cuĕnĕo banacama quicĕsabi oi 'iti nĕtĕ ca xĕnibuiracĕma 'aĩnshi uti 'icĕn. A nĕtĕn ca an ěnĕ bana iscĕ unicama 'imainun an unĭ itsián ñuia cuacĕ unicama 'imainun a bana cuaquin —asĕrabi ca usaia quicĕsabi oi 'iti 'icĕ —quixun sinánquin a bana quicĕsabi oquin 'acĕ unicama cuĕĕinra cuĕĕnti 'icĕn.

Axa mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama Juanĕn quirica cuĕnĕoxuan

⁴ Ęx Juan 'ixun cana Asia menu 'icĕ mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanuax timĕcĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama, mitsu ěsaquin cain: Nucĕn Papa Dios axa usabi 'iá 'aish usabi 'icĕ, an nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux chuámarua bucuti cana cuĕĕnin. Cuĕĕanan cana anua Nucĕn Papa Dios 'icĕ aĩn Bĕru Ñunshin Upí anribi aĩn bana upí oquin cuanun 'aquianan, a bana quicĕsabi oi 'inun 'aquincĕxmi mitsux chuámarua bucuti cuĕĕnin. ⁵ An uisaira cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun unĭ 'unánmicĕ, Jesucristonĕnribia nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuĕĕnin. Ax utĕcĕncĕbĕ aĩn unicamaxribi bama 'aishbi baĩsquinun, ca ax pain bamatancĕx baĩsquiaĕcĕxa. Ax ca ěnĕ nĕtĕnu 'icĕ 'apucaman 'apu a 'icĕn. An ca nu nuibanan nun 'ucha cupí aĩn imi 'apati bama 'ixun nun 'uchacama tĕrĕanan, ⁶ nuxnu ainan 'aish ax 'Apu 'ain nuxribi 'apu 'inun nu 'imianan, nux sacerdote an unĭ itsi a ñucáxuncĕ 'ixun aĩn Papa Dios rabinun nu 'imiĕxa. A ca camabi unin rabiquin —mixĕshi cushi 'aish camina mixira cĕñútimoĭ 'Apu 'in —quixun caquin rabiti 'icĕn. Usaquin ca 'ati 'icĕn.

⁷ Ca is, Cristo, ax ca naí cuĩn mĕu bĕbacuatsini unuxun 'aia. Aia ca camabi unicaman isti 'icĕn, an manĕ xĕtocĕn taro, acamámbi ca aia isti 'icĕn. Ax ucĕbĕ ca camabi menu 'icĕ unicama ami sináncĕma 'aish masá nuituti inti 'icĕn. Asĕrabi ca usai 'iti 'icĕn. ⁸ Nucĕn 'Ibu Dios, axa usabi 'iá 'aish usabi 'icĕ, ax ca cushiira 'aish, uisa cushi cara, aĩn cushibĕtanbi sĕnĕnmaira 'icĕn. Usa 'aish ca ax ěsai quia:

—Ęx cana uisa ñubia 'aĩma 'aĩnbi 'iacĕn, usa 'aish cana ěnĕ menu 'icĕ ñucama cĕñúccĕbĕ usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain.

Upíra 'aish cushiira 'icĕa Cristo Juanĕn isa

⁹ Ęx Juan 'aish cana mitsúxmi 'icĕsaribiti Jesúsnan 'aish mitsun xucĕnsa 'ain. Mitsúxmi 'icĕsaribiti cana Jesucristonan cupí, unin 'atimocĕ 'aishbi asĕrabi Nucĕn Papa Diosan unĭ 'ain. Mitsu 'acĕsaribi oquin an cushiocĕxun cana uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕquin ami catamĕti ěniman. Usa 'ixun Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuanan, Jesús ñui quicĕ banaribi unĭ ñuixuncĕ cupí cana Patmos cacĕ nasĩnu spuacĕsa 'inun unin ěncĕ 'ain. ¹⁰ Anun Nucĕn 'Ibu Dios rabiti nĕtĕn 'ĕx ami sinánquin cana 'uxúnmabi namácĕsa oquin, 'ĕ caxucüaxa manĕ banañu banocĕxa banacĕsari munuma banaia cuan. ¹¹ Banaĩ ěsai quia cana cuan:

—Ęx cana uisa ñubia 'aĩma 'aĩnbi 'iacĕn, usa 'aish cana ěnĕ menu 'icĕ ñucama cĕñúccĕbĕ usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain. Ęnuxunmi mĩn iscĕ ñucama ñuiquin camina quiricanu cuĕnĕoti 'ain. Cuĕnĕotancĕxun camina axa 'ĕmi sinani 'ĕmi catamĕcĕ unicama, mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanu 'icĕ, acamami cuĕnĕocĕ quirica buánmiti 'ain, Efeso, Esmirna, Pĕrgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea, a ěmacamanu 'icĕ unicama a.

¹² Banaia cuati, uin cara 'ĕ usaquin caia quixun istisa tani cana cuainacĕan. ¹³ Cuainacĕquin cana mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ anu lamparĩn nanti curi 'acĕ isan. Anu lamparĩn nanti curi 'acĕ achúshi achúshi sĕtĕcĕ, acama nĕbĕtsinua cana unĭ achúshi isan. Ax ca unĭ 'aishbi Jesús 'iĕxa. Aĩn taria chaxcĕ 'imainun ca anúan shitĕcĕrĕquicĕ ax curi 'acĕ 'iĕxa. ¹⁴ A unĭ ca aĩn maxcánu 'icĕ aĩn bu uxua 'aish carnero rani uxuira iscĕsa 'ianan matsi uxuira iscĕsaribi 'iĕxa. 'Ianan ca ax cushiira 'aish aĩn bĕru rabĕ tsi rĕquirucĕ ěnxáira iscĕsa 'iĕxa. ¹⁵ Aĩn taĕx ca cashtá manĕxa niba nibaquicĕ 'aish ichúcĕsa 'iĕxa. 'Imainun ca aĩn banax baca xuqui cushĩnra banarua cuacĕsa 'iĕxa. ¹⁶ Aĩn mĕcĕn mĕqueunĕn mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ 'ispa tuĩanan aĩn cuĕbínuax machĩtusa manĕ xĕtocĕ,

amo rabēbi cuēnucē 'aish, chiquitia cana isan. Isanan cana aín bēmánanēxa barin cushíinra pēcacēsaribiti pēquia isan.

¹⁷ Usa isi cana racuētān bamai a tanáin nipacēan. Nipacētia ca aín mēcēn mēqueunēn ramēquin 'ē caxa:

—Racuēaxma ca 'it. 'Ēx cana ñu 'aíma pan 'ain 'iacēn. Usa 'aish cana camabi ñu cēñúcēbē usabi 'iti 'ain. ¹⁸ 'Ēx cana axa bamatimoi tsócē a 'ain. Bamatancēx baísquia 'aish cana bamatēcētimoí tsotin. Ui unicamax cara uiti nētēn tsóti 'icē, uisa nētēn cara bamati 'icē quixun cana 'ēn mēníoín. Bamatancēx cara aín 'ucha cupí anuax uni tēmēracē anu cuanti 'icē, cara anua aín 'ucha tērēncē uni 'icē anu cuanti 'icē quixun cana mēníoín. ¹⁹ A mín iscē ñucama 'imainun a mín isti ñucama, acama camina usai ca 'ia quixun ñuianan usai ca 'icēma 'aishbi ñu 'iti 'icē quixun cuēñēoti 'ain. ²⁰ 'Ispa mēcēn achúshi 'imainun rabēmi 'ēn mēcēn mēquenua iscē, 'imainun anu lamparín nantí mēcēn achúshi 'imainun rabēmi iscē, ax cara uisa 'icē quixun 'unánquinmabi camina ēsa ca quixun 'unánti 'ain, anu lamparín nanticama ax ca a mēcēn achúshi 'imainun rabē 'ēmanuaxa 'ēmi catamēti unicama 'unántioquin nancē 'icēn. 'Imainun ca mēcēn achúshi 'imainun rabē 'ispa ami iscē, ax a 'ēmacamanuxun an Nucēn Papa Diosan bana unicama ñuixunquin 'unánmicē a unicama anun 'unántiocē 'icēn.

2

Efesonu 'icē unicama quirica buánmia

¹ Catancēxun ca ēsaquinribi 'ē caxa:

—An axa Efesonuax 'ēmi catamēcē unicama 'ē ñui quicē bana ñuixuncē uni, a buánminuxun camina ēsoquin cuēñēoti 'ain: An aín mēcēn mēqueu 'icē anun mēcēn achúshi 'imainun rabē 'ispa tuíncē 'ianan axa mēcēn achúshi 'imainun rabē anu lamparín nantí nēbētsi nicē, Jesús, an ca anuaxa timécē unicamamí ēsaquin a caxúnun quixun mí caia: ² Mitsúnmi ñu 'acēcama cana 'unanin, chiquíshquinma camina ñu upí 'ain. Uisa ñu cara 'icēbētanbi camina 'ēmi sinánti 'ēncēma 'ain. An ñu 'áisama 'acē unicama timaquin camina an 'acēsaribi oquin 'aiman. Usai 'iquin camina uni raíri axa —'ē ca Nucēn Papa Diosan aín bana unicama ñuixunun 'imia —quicē, ax cara asérabia Nucēn Papa Diosan usoquin 'imicē 'icē quixun 'unánuxun isquinbi camina atúxbia cēmēi quia isan. ³ Usai tēmēraquinbi camina mitsun 'ēmi sinánti 'ēncēma 'ain. 'Ēnan 'icē cupí unin 'atimocēxunbi camina 'ēnquinma 'ēmi sinánquin 'ēx cuēñcēsabi oquin 'an.

⁴ Mitsúxmi usa 'icēbi cana ēsaquin mitsu cain, mitsux camina 'ēmi catamētabati 'itsaira 'ēmi sináncēn. Usai 'ía 'aishbi camina bēri usai 'ima. ⁵ Usa 'ain camina uisairai caramina 'ēmi sináncē quixun sinani usai 'ēmi sinántēcēnux 'ēmi sinanatēcēnti 'ain. Usai 'ēmi sinanaquin camina mitsúnmi 'ēmi sinánquin 'ēx cuēñcēsabi oquin 'ásabi oquin 'atēcēnti 'ain. Usai mitsux 'ēmi sinanacēbētanma cana a anu lamparín nantí mitsu 'unántioquin nancē, a raíri 'ura 'inun nantí 'ain. ⁶ Mitsúnmi bēráma 'íasaribiti 'ēmi sináncēma 'aínbi cana 'unanin, 'ēx 'icēsaribiti camina nicoláitas cacē unicaman ñu 'atima 'acē cuēñeniman.

⁷ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'ēmi catamēcē unicama Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ináncē bana, 'ēñē aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn. An 'ēmi catamēquin 'ēx cuēñcēsabi oi 'iti 'ēncēma uni, a cana Nucēn Papa Diosan nētēnu 'icē i, aín bimi a cūax bamatima, a cunun 'inánti 'ain.

Esmirnanu 'icē unicama quirica buánmia

⁸ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi cuēñēonun 'ē caxa:

—An axa Esmiranuax 'ēmi catamēcē unicama 'ē ñui quicē bana ñuixuncē uni, a buánminuxun camina ēsoquin cuēñēoti 'ain: Axa ñu 'aíma pan 'ain 'ía 'aish camabi ñu cēñúcēbē usabi 'iti, axa bamaxbi bamatēcētimoí baísquicē, Jesús, an ca ēsaquin mí caia: ⁹ Mitsúnmi ñu 'acēcama cana 'unanin. 'Ēn cana 'unanin, mitsux 'ēmi catamēcē cupí camina tēmēranan ñuñuma unisa 'ain. Ñuñuma 'aishbi camina 'ēn nētēnu 'ēbē 'aish ñuñu unicamax 'icēsamaira oi anu 'icē ñuñu 'aish cuēñinra cuēñti 'ain. 'Ēsaquin cana 'unanin, bētsi bētsi uni, —nux cananuna judíos uni 'ai —quibi judíosma 'aish, ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanásñēn unishi 'ixun ca 'atimati banaquin mitsu ñuia. ¹⁰ Unían bētsi bētsi oquin 'atimocēxbi camina racuētima 'ain. Ñunshin 'atimanēn 'amicēxun ca raíri unin mitsu sipuati 'icēn, caramina 'ēmi sinánti 'ēnti 'ai quixun isnun. Mēcēn rabē nētēn camina paē tani tēmērati 'ain. Uisai cara ñu 'icēbētanbi camina anúnmi mitsux bamati nētē utámainun 'ēmi sinánti 'ēntima 'ain. Usaimi 'ia cana mitsu 'ēn nētēnuaxmi nētētimoí 'ēbē cuēñun 'imiti 'ain.

¹¹ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'ēmi catamēcē unicama Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ináncē bana 'ēñē aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn. An 'ēmi catamēquin 'ēx cuēñcēsabi oi 'iti 'ēncēma uni, ax ca bama 'aishbi baísquitancēx Nucēn Papa

Diosan nētēnu bamatēcēntimo'i 'iti 'icēn. A unicamax ca anu axa 'ēmi catamēcēma unicama bamatēcēncēsa 'iti anu 'itima 'icēn.

Pérgamonu 'icē unicama quirica buánmia

¹² Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi cuēñeōnun Jesusan 'ē caxa:

—An axa Pérgamonuax 'ēmi catamēcē unicama 'ē ñui quicē bana ñuixuncē uni, a buánminuxun camina ēsoquin cuēñeōti 'ain: Axa machitusa manē xētocē amo rabēbi cuēñucēñu an ca ēsaquin mi caia: ¹³ 'Ēn cana 'unanin, anumi mitsux 'icē anu ca ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, ax cushi 'icēn. Anu 'icē unicama an sinánmicēxun 'atima ñu 'acēbētanbi camina mitsun 'ēmi sinánti ēncēma 'ain. Mícamā achúshi, Antipas cacē, ax 'ēmi sinánti ēncēma 'ixun 'ē ñuiquin bana ñuixuncē cupía axa 'ēmi sináncēma unicaman 'acēxa bamacēbētanbi camina mitsun 'ēmi sinánti ēncēma 'ain.

¹⁴ Mitsúxmi usa 'icēbi cana ēsaquin mitsu cain: Mícamā raírínēn camina unían Balaanēn cacēxun 'atima ñu 'ásaribi oquin 'ain. Balaanēn ca an Israel unicama ñusmoisa tancē capitán, Balac cacē, a ēsaquin cacēxa: Mín menu 'icē bēñēñuma xanucama camina Israel uni parania atubē 'inun cati 'ain. Usai abē 'iquin ca ax isa dios 'icē quixuan mín unicaman rabiçē ñu a rabiquian ñu pinun 'imiti 'icēn. Balaanēan usoquin sinánmia 'aían usaribi oquin axa mitsubē 'icē uni raírínēnribi sinánmicēxun camina mitsu raírínēn usaribi oquin ñu 'atima 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina micama rarírínēn nicolaítas cacē unicaman 'unánmicēsaribi oquin 'ati ēinsama tanin, atúan a 'unánmicē bana 'ēx cuēñcēbētanmabi. ¹⁶ Usaquin 'aquinbi camina sinanaquin acama ēnti 'ain. Usaquinmi ēncēbētanma cana xēnibuiracēma 'ainshi mitsunu cuanquin, manē xētocē 'ēn cuēbínuax chiquicē, anun usa unicama 'atimoti 'ain.

¹⁷ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'ēmi catamēcē unicama Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ináncē bana, ēñē aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn. An 'ēmi catamēquin 'ēx cuēñcēsabi oi 'iti ēncēma unicama cana anúan masá nuitutíma upitax 'iti a 'inánti 'ain. Bērāma Nucēn Papa Diosan camabi nētēn maná cacē piti judíos unicama 'inánsaribi oquin cana maná, 'ēn nētēnu unēcē, a unicama 'inánti 'ain. 'Inánan cana maxax uxua, a unicama achúshi achúshi, anu aín anē itsi cuēñeōcē, a 'inánti 'ain. Uni itsían 'unaniamabi ca acama achúshi achúshinēnshi aín anē 'unánti 'icēn.

Tiatíranu 'icē unicama quirica buánmia

¹⁸ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi cuēñeōnun Jesusan 'ē caxa:

—An axa Tiatíranuax 'ēmi catamēcē unicama 'ē ñui quicē bana ñuixuncē uni, a buánminuxun camina ēsoquin cuēñeōti 'ain: Nucēn Papa Diosan Bēchicē, axa cushiira 'aish aín bēru rabē tsí rēquirucē ēnxáira iscēsa 'ianan aín taēx cashtá manēxa niba nibaquicē 'aish ichúcēsa, an ca ēsaquin mi caia: ¹⁹ Mitsúnmi ñu 'acēcama cana 'unanin, camina 'ēmi catamēti bētsibē nibubanani 'ēx cuēñcēsabi oi 'in. Uisai cara ñu 'icēbētanbi camina 'ēmi sinánti ēncēma 'ain. 'Ēmi catamētabaquinmi 'acēsamaira oquin camina bēri mitsun 'ēx cuēñcēsabi oquin ñu 'ain.

²⁰ Mitsúxmi usa 'icēbi cana ēsaquin mitsu cain. Bērāma ca Jezabal ax 'atima xanu 'aishbi judíos unicaman 'apu 'iacēxa. Usaribi oquin ca micamáxmi timēcēbētan achúshi xanu 'atimanēn bana ñuixunia. An isa Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixunia quiquinbi ca axa 'ēmi sináncē unicama parania. Paránquin ca aín xanuma 'aínbia uni xanu itsibē 'iti ca asábi 'icē quixun 'unánmianan ñu ax isa dios 'icē quixuan unín cacē a rabiquin ñuina rēcē piti isa asábi 'icē quixun unicama 'unánmia. An usaquin 'atima ñu 'anun uni 'unánmiabi camina isēshitin. ²¹ Axa usai 'iabi cana usa ñu éña 'ēmi sinánun caían. Caíncēxunbi ca ēmi catamēquin sinanaquin aín ñu 'atima 'acē ēncēma 'icēn. ²² An a xanúan 'unánmicēsa oquin 'acē unicaman usai 'iti ēncēma 'ain cana anua 'uxcē anubia 'inun a xanu 'insínmiti 'ain. 'Anan cana axa a xanubē 'icē unicamaribi 'aisamairaia tēmēranun 'imiti 'ain. ²³ 'Anan cana a xanun 'unánmicē 'ixuan an 'atima ñu 'acē unicamaribi aín tuása 'icē acama bamamoti 'ain. 'Ēn usaquin 'acēbētan ca camabi ēmanu 'icē axa 'ēmi catamēcē unicaman 'unánti 'icēn, 'ēn cana camabi unían sináncē ñu 'unanin, usaquin cara aín nuitu mēu saniana quixunribi cana 'unanin. 'Unánquin cana an upí oquin sinánquin ñu 'acē uni axa upitax 'inun 'imianan, an 'atima ñu 'acē uni a aín 'ucha cupí uisoquin carana 'ati 'ai usoquin 'ati 'ain.

²⁴ 'Itsa uníxa usai 'icēbētanbi camina Tiatíranu 'icē mitsu raírínēn aín bana ca cēmē 'icē quixun 'unánquin a xanun bana cuacēma 'ain. Bētsi bētsi uníxa, nun cananuna mitsun 'unáncēma ñu, ñunshin 'atimanēn 'apúan nu 'unánmicē, a mitsu 'unánmiti 'ai quibi camina a 'unántisama tan. Mitsúxmi usai 'iti ca asábi 'icēn. Usai camina 'iti 'ain. Bētsi ñumi 'anun cana mitsu caiman. ²⁵ 'Ēx utēcēntámainun camina usabii 'iti 'ain.

²⁶ Axa aín bamati nētē utámainun 'ēmi catamēquin 'ēx cuēñcēsabi oi 'iti ēncēma uni, acama cana 'ēx utēcēnquin aín cushi 'ixun camabi menu 'icē unicaman aín bana cuaquin aín quicēsabi oquin 'anun 'aminun 'imiti 'ain. ²⁷ 'Ēn Papa Diosan aín cushi 'ē 'ináncēsabi oquin cana a unicama 'ēn cushi 'inánquin unían aín bana cuanun 'imiti 'ain. 'Ēn usaquin 'imicēxun

ca atun, camabi unían aín bana cuanun 'imiti 'icén, uni itsían uni itsi aín bana cuanun quixun aín mané xo tuínxun racuëocésaribi oquin. ²⁸ Pëcaracëbétan ca 'isponé pëcaia. A 'ispon cana axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma unicama 'inánti 'ain. ²⁹ An cuaisa tancé unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'inancé bana, ëné aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icén.

3

Sardisnu 'icë unicama quirica buánmia

¹ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuënëonun Jesusan 'ë caxa:

–An axa Sardisnuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuënëoti 'ain: Axa Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ianan an aín mëcënan 'ispa mëcën achúshi 'imainun rabé tuíncé, an ca ësaquin mi caia:

–Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin. Unin ca mitsux camina Nucën Papa Diosbë upí 'ai quixun ñuia. Ñuicëxbi camina usama 'aish bamacé unisa 'ain. ² Mitsux axa 'uxcë unisa 'aishbi camina bësucësa 'iti 'ain. 'Ën iscëxun ca mitsúnmi 'acé ñucama 'ën Papa Diosan upí isima. Usa 'ain camina mitsúnmi bérí 'acé ñu axribia an iscëx 'aisama 'itin rabanan, upí oquin sinánquin ax cuëëncësabi oquin 'ati 'ain. ³ Usoquin 'aquin camina mitsua 'ën sinánmicëxun 'ën unicaman ñuixuncë bana a sinánti 'ain. A sinánquin camina a bana quicësabi oquin 'anan sinanaquin mitsun ñu 'atima 'acëcama ënti 'ain. Usai 'icëbëma cana an ñu mëcamacé uníxa, unin sináncëbëmabi ucësaribicuatsini, 'ëx mitsun 'unáncëma nëtën uisoquin carana 'ati 'ai usoquin mitsu 'ai uti 'ain. ⁴ Mitsúnmi 'ëx cuëëncëma ñu 'acé 'aímbi ca Sardisnu 'icë uni 'itsamashínën ñu 'aisama 'acëma 'icén. Usa 'aish ca aín nuitu upí 'ain chupa uxua pañucësa 'aish 'ëbë niti 'icén. ⁵ Axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma unicama atux ca usoquin chupa uxua pañucé 'iti 'icén. A unicaman anë cana 'ën quiricanua tërëntima 'ain. Tërënquinma cana acama achúshi achúshi ñuiquin –ax ca 'ënan 'aish xëñibua 'aímbi 'ëbë 'iti 'icé –quixun 'ën Papa Dios 'imainun aín ángelcama cati 'ain. ⁶ An cuaisa tancé unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'inancé bana, ëné aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icén.

Filadelfianu 'icë unicama quirica buánmia

⁷ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuënëonun Jesusan 'ë caxa:

–An axa Filadelfianuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuënëoti 'ain: A aín chaitiocé David 'iásaribi 'Apu 'inun Nucën Papa Diosan 'imicé, Jesús, axa 'uchañuma 'aish aín bana asérabi 'ice, ax ca an xëcué bërúancé unisaribi 'icén. An xëcué bërúancé 'ixuan an xéocaia ca uinu 'icé unínbi xëcué xëputima 'icén. 'Imainun ca an xëpuia uinu 'icé unínbi xëcué xëocatima 'icén. Usaribi oquin ca ui unix cara ainan 'iti 'icé, ui unin cara aín bana unicama ñuixunti 'icé, acama aínshi mëñoia. Usoquin an mënocé 'ain ca uinu 'icé unínbi –usama ca –catima 'icén. Ax usa 'ixun ca ësaquin mi caia:

⁸ Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin. 'Ën cana 'unanin, mitsux 'itsairama 'ixunbi camina 'ën bana quicësabi oquin 'anan, 'ëx cana Cristonanma 'ai quiax quicëma 'ain. Usa 'icé cana anun atsínti xëcuën atsíncësa 'inun 'ën bana unicama ñuixunun mitsu 'imian. Usoquin 'imia ca ui unínbi mitsúnmi usoquin 'axunma 'anun mitsu 'imitima 'icén. ⁹ Usa 'ain cana ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicé unicama axa, 'ëx cana asérabi judío uni 'ai quíbi cëmëi 'ëmi sináncëma unicama a mitsun bana cuatia mitsumi sinánun 'imiti 'ain. 'Imicëxun ca 'unánti 'icén, 'ën cana asérabi mitsu nuibati quixun. ¹⁰ Mitsun camina uisa ñu cara 'icëbëtanbi 'ëmi catamëanan 'ën bana quicësabi oquin 'ati ëncëma 'ain. Usaími 'icé cupí cana anúan unicama paé taní tëmérati nëtëa ucëbëmi tëmëraxma 'inun mitsu 'imiti 'ain.

¹¹ Xëñibucëma 'aínshí cana utëcënti 'ain. 'Ëx umainun min 'acësabi oquin 'ëmi sinánti ënquinma 'ën mitsu cacé bana 'acé 'aish camina 'ëbë 'ën nëtënu 'i cuëenti 'ain. Usai 'imi 'iti cupí camina unían mitsu sinanamínun 'amitima 'ain. ¹² Axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma unicama, a cana anua Nucën Papa Dios 'icé anubia nëtétimoí 'inun 'imiti 'ain. Anuaxa chiquítimoquin ca Nucën Papa Diosan 'imiti 'icén. 'Ën Papa Diosan anëbi cana a unicamanu cuënëoti 'ain. Cuënëonan cana anu Nucën Papa Dios 'iti Jerusalén ío, axa naínuax ubúti, aín anëribi 'anan cana 'ën ané íoribi atunu cuënëoti 'ain. ¹³ An cuaisa tancé unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'inancé bana, ëné aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icén.

Laodiceanu 'icë unicama quirica buánmia

¹⁴ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuënëonun Jesusan 'ë caxa:

–Axa Laodiceanuax 'ëmi catamëcë unicama an Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë, a buánminuxun camina ësoquin cuënëoti 'ain: Ax upíra upí 'ixuan uisa cara Nucën Papa Dios 'icé quixun paránquinma uni 'unánmicé, an Nucën Papa Diosbëtan camabi ñu unio, an ca

ësaquin mi caia: ¹⁵ Ën cana usaími mitsux 'icë acama 'unanin. Usa 'ixun cana 'ën 'unanin, mitsúnmi upí oquin sinánxun ax cuëñcésabi oquínra Nucën Papa Dios 'axuniama. Usa 'ixun camina mitsun sinanin, mitsúxbi usai 'ia isquin sapi isa Nucën Papa Diosan upí oquin sinania quixun. Usa 'aish camina mitsux an Nucën Papa Diosan bana cuacë unicama 'icésai 'iman. Usa 'aish camina a Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama 'icésairibi 'iman. Usa 'ain cana cuëñin, mitsux an aséabiira Nucën Papa Diosan bana cuacë 'iti. Usai 'icëma 'ixun, mitsun 'aisama ñu 'acë 'ixun, —'aisama ñu 'acë cupí cana ainanma 'ai —quixun 'unáncë 'iti cana cuëñin. ¹⁶ Usoquinmi mitsun aséabiira 'ën bana 'acëma 'aish camina 'unpax 'itsistanisa 'ain. Ënëx ca 'ësa 'icën. 'Unpax matsi xëati ca asábi 'icën, 'unpax 'itsisocëribi xëati ca asábi 'icën. Usa 'ainbi ca uni 'unpax 'itsistanishi xëax anábuisa tanti 'icën. Usaribi cana mitsu isin. Mitsúxmi asábitanishi 'iti cana cuëñiman. Unían 'unpax 'itsistanishi xëax ain picë anáquin chiquíncésaribi oquin cana 'ëbë 'iáxma 'inun mitsu chiquínti 'ain. ¹⁷ Mitsux camina quin, 'ëx cana asábi 'ain, ñuñu 'aish cana cha 'ain, uisa ñu carana cuëñi, a cana bitsin. Mitsux ëñë nëtënu 'icë ñuñu 'aishbi camina Nucën Papa Diosan iscëx ñuumasa 'ianan bëxufusa 'ianan chupañumasa 'ain. ¹⁸ Mitsúxmi usai 'inúnma cana mitsu 'ësëquin ësaquin cain: Curi manë ax ca 'itsisrocëx ain chuacama nëtëtia. Nëtécëbë ca ain upíshí bërutia. Usaribi oquin aséabi mitsun nuitu upí 'inun 'ën mitsu 'iminun camina 'ë ñucáti 'ain. Mitsun 'atima ñu 'acëcama téréncë 'ianan 'ëmi sinánquin ñu upí 'acë 'aish chupa uxua pañucësa 'inun 'ën mitsu 'iminun camina 'ë ñucáti 'ain. Mitsun uisa ñu 'ati cara 'atima 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun upí oquin 'unáncëma 'aish bëxufu unisa 'ixunbi, acama mitsu 'unánminun camina 'ë ñucáti 'ain. ¹⁹ Uicama carana nuibatín, acama cana ñu 'atima 'atécënxunma 'anun 'ësëanan uisoquin carana 'ati 'ai usoquin 'ain. Usoquin 'ën 'acëxmashi camina sinaniti 'acë cuëñcésabi oi aséabi 'iti 'ain. ²⁰ Ënëx ca 'ësa 'icën. Bëtsi uni isi cuanxun ca unin ain xëpúti taxcaquin a xëocaxunun quixun caia. An ain xëpúti taxcaquin uni itsi cuëncë uni usaribi cana 'ëx 'ain. A unisaribi 'ixun cana ui unin cara 'ëmi sinánquin 'ëx abë 'inun 'ë caia a unibë 'iti 'ain. Usai 'iquin cana unían abëtan piquin uni itsi 'unáncésaribi oquin 'ë 'unánun a uni 'imiti 'ain. ²¹ 'Anan cana axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëñcésabi oi 'iti 'ëncëma unicamax 'ëbë 'apu 'inun 'imiti 'ain, 'ëx tëmëraibi ax cuëñcésabi oi 'iti 'ëncëma 'icëa 'ën Papan 'ë abë 'apu 'inun 'imicésaribi oquin. ²² An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ëñë ain nuitunëñbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

4

Aín nëtënxun Nucën Papa Dios rabiti bana

¹ A ñucama pain cuatancëxun cana xëcuë xëocacësa 'inuan naí panárabecë isan. Isquin cana anun paían 'ë cacë bana axa manë banañu banocëxa banacésari banaia cuatécëan, ësai qui:

—Ënu ca 'irui ut, míxmi aia cana uisa ñucama cara 'iti 'icë quixun mi ismiti 'ain.

² Cacëxunshi Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun cana 'uxúnmabi namacësa oquin naicamë'ëonua anu tsóti upíira upí anu 'Apúira tsóti, a isan. Isanan cana axa anu tsócë Nucën Papa Dios aribi isan. ³ Axa anu tsócë ax ca upíira upí 'iaxa, maxax nibá upíira upí, paxa 'aishbi tunántani, jape cacë, a iscësa 'ianan bëtsi maxax ushíantani, cornalina cacë, a iscésaribi ca ain ichúcé 'iaxa. Anu ax tsócë a nëbëtsioracë ca nónbai upíira upí, maxax ñu paxa iscësa, esmeralda cacë, axa ichutia iscësa 'iaxa. ⁴ Anu ax tsócë aribi nëbëtsioracë ca mécën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë anu tsóti itsi 'iaxa. Axa a anu tsótinu tsócëcamax ca mécën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë caniacécë unicama 'iaxa. Acamax ca ain chupa uxua 'ianan curi 'acë mañuti mañucë 'iaxa. ⁵ Anu tsóti upíira upí anuaxa caná mëruti banaia cana cuan. Cuanan cana anuaxribia bëtsi ñuribi shariatia cuan. Anu Nucën Papa Dios 'icë ain bëmánoncúa, cana mécën achúshi 'imainun rabë i téacënu nanxun bimicëxa 'apú rëquirucësaria rëquiruía isan. Isquin cana anu ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icë quixun 'unan. ⁶ Anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon ca parúnppa upí, bëxnan bëxnánquicë iscësa 'aishbi 'unpáxma 'iaxa.

Anua Nucën Papa Dios 'icë a nëbëtsi 'ianan a nëbëtsioracë ca 'itsaira bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axa bamatimoi tsócë, axribi 'iaxa. Aín bëmánon 'itsaira bëruñu 'ianan ca ain caxumiribi a ñu 'itsaira bëruñu 'iaxa. ⁷ A ñu achúshi ca paru 'inuñants 'iaxa, bëtsix ca vaca bënësa 'iaxa, bëtsix ca unin bëmánan iscësa 'iaxa, bëtsix ca tëtëcamë'ëo nuania iscësa 'iaxa. ⁸ A ñucama achúshi achúshinëx ca anúan nuánti mécën achúshi 'imainun achúshi pëchíñu 'iaxa. Aín bërucamax ca ëman 'ianan 'ucë mëúribi 'iaxa. A ñux ca nëtëñbi imëbi nëtëtima Nucën Papa Dios rabi ësai quiaxa:

Nucën Papa Dios, ax ca upíira upí, upíira upí upíira upí 'icën. Aín cushix ca chaira 'aish bëtsi cushisama 'icën. Ax ca usabi 'iá 'aish, usabi 'aish, usabi 'iti 'icën.

⁹ Usaquin 'itsa bëruñu ñu an Nucën Papa Dios, axa anu 'Apúira tsóti, anu 'ianan bamatimoi tsócë, a nëtëtimoquin rabianan —ca asábi 'icë —quixun cacëbëtan cacëbëtan,

¹⁰ ca mēcēn rabē 'imainun taē rabē 'imainun rabē 'imainun rabē a caniacēcē unicama an axa xēnibua 'aínbi bamatimoi tsócē Nucēn Papa Dios ami bēsui, rantin puruni tsóbuquin a rabiia. Rabiquin ca curi 'acē mañuti atúan mañucē Nucēn Papa Dios 'inánquin anua ax 'icē aín bēmánon nanquin rabiquin ēsaquin caia:

¹¹ Nucēn 'Ibu Dios, min camina camabi ñu uniocēn. Mix cuēēncēsabi oi ca 'iacēxa, mix cuēēncēsabi oquin camina min cushínbi camabi ñu ēnē menu 'icē 'imainun naínu 'icē ñuribi uniocēn. Usa 'aish camina camabi unicama 'imainun ángelcamanribi rabitisa 'ain.

5

Nucēn Papa Diosan tuíncē quirica 'imainun Carnero ñuicē bana

¹ Axa anu tsócē Nucēn Papa Dios an aín mēcēn mēquenēn tuíncē cana quirica taráncē isan. Iscēx ca aín namēnu cuēnēocē 'ianan aín caxunuribi cuēnēocē 'iaxa. A quirica aín namē istisama 'itánun upi oquin tacáshcacē 'aish ca anúan tacáshcacē ñu mēcēn achúshi 'imainun rabē 'iaxa. ² A isanan cana achúshi ángel cushiira axa ēsai qui munuma banaia isan:

—¿Uínra cara ax bētsibē sēnēnmaira 'ixun ēnē quirica anúan tacáshcacē pēóshxun bacati 'ic?

³ Quicēbēbi ca an pēóshiti 'aíma 'iaxa. Naínu 'icē ángelcama 'imainun menu 'icē unicama 'imainun anua bamacē unicama 'icē, anu 'icē unicama achúshinēxbi ca an a quirica bacanan isti 'aíma 'iaxa. ⁴ An bacanan uisai quicē cara quixun isti 'aíma 'imainuan an ami bēsuquin a quirica ñachati uninbi 'aíma 'icē ísi cana ini bēunan mēscúan. ⁵ Usai bēunan mēscutiabi ca a caniacēcē unicama achúshinēn 'ē caxa:

—Camina ini bēunan mēscútima 'ain. Ca is, Judatan rēbúnquicama achúshi, 'Inúan cacē, ax Davidnēn rēbúnquiribi 'icē, Jesús, ax bamáxbi baísquia 'aish camabi ñun 'ibuira, an ca a quirica taráncē bacaquin, anúan a tacáshcacēcama pēóshiti 'icēn.

⁶ Usai quicēbētan cana anua Nucēn Papa Dios 'icē, 'imainun anu axa 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu axribia bamatimoi tsócē, 'imainun caniacēcē unicama, acama nēbētsia nicē, carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama Cristo a isan. Ax ca unin 'ucha cupí carnero 'acēsa oquin 'aquian unin anu 'á aín namicama istisabi 'aish nicē 'iaxa. 'Ēn iscēx ca ax mēcēn achúshi 'imainun rab'ē matúxcañu 'ianan mēcēn achúshi 'imainun rabē bēruñu 'iaxa. Aín bēru mēcēn achúshi 'imainun rabē ax ca aín Bēru Ñunshin Upi Nucēn Papa Diosan camabi menu 'icē unicamanu cuanun xucē a 'icēn. ⁷ Anu cuanquin ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an axa tsócē Nucēn Papa Dios aín mēcēn mēqueua 'icē quirica a biaxa. ⁸ Bicēbē ca 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócē, acama 'imainun mēcēn rabē 'imainun taē rabē 'imainun rabē 'imainun rabē caniacēcē unicamaribi, Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama ami bēsucē 'aish a rabi rantin purúanxa. A caniacēcē unicaman ca arpa cacē ñu a 'ai cuēēni cantati, a 'imainun curi 'acē manē xanpa anua sanutanun nēēnti tsēpasa ñu 'icē, acama tuíanxa. A xanpanuax cuin tēxēquianxa 'irucē, ax ca aín unicaman Nucēn Papa Dios rabianan ñucacē banacama a 'iaxa. ⁹ Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, ami bēsuaux ca cantati ió cantaxa, ēsai qui:

—Min camina bētsibē sēnēnmaira 'ixun a quirica anúan tacáshcacē pēóshxun bacati 'ain. Mix bamax baísquia 'ixun camina nucama bētsi bētsi uninu, bētsi bētsi banan banacē, 'imainun camabi nētēnuax ucē, 'imainun bētsi bētsi 'apuñu unicama, Nucēn Papa Diosnan 'inun iēmian. ¹⁰ Iēmianan camina atu Nucēn Papa Diosbē 'apu 'inun 'imianan judíos sacerdotesa 'imiquin an Nucēn Papa Diosbē banaquin a rabicē 'imian. Usaquinmi 'imicēx ca mibē ēnē menu 'icē unicaman 'apusa 'iti 'ain.

¹¹ A cantati cuatancēxun isquin cana anu Nucēn Papa Dios 'icē a 'imainun anua 'itsa bēruñu ñu, axribia bamatimoi tsócē acama 'icē, 'imainun anua caniacēcē unicama 'icē, a nēbētsioratia 'aisamaira tupúntisama 'aish ángelcama munuma banaia cuan. ¹² Ésai ca munuma banai quíaxa:

—Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, ax ca bētsibē sēnēnmaira 'icēn. A unin 'acē, axa camabi unicaman 'apu 'ianan, camabi ñun 'ibu 'ianan, camabi ñu 'unáncē, 'ianan cushiira a ca camabi unicama 'imainun ángelcamanribi rabiti 'icēn. Rabianan ca —asábi ca —quixun caquin rabiquin an cacē banacama cuati 'icēn. Cuēēnquin ca axribia cuēēnun rabiti 'icēn.

¹³ Usai banaia cuanan cana Nucēn Papa Diosan unio ñucama, naínu 'icē ñucama, 'imainun menu 'icē 'imainun bacanu 'icē, anua bamacē unicama 'icē anu 'icē unicama, acamaxa munuma banai ēsai quia cuan:

Ax anu tsócē Nucēn Papa Dios, a 'imainun Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, aribi ca camaxunbi cuēēnquin axribia cuēēnun rabiti 'icēn. Rabianan ca —asábi ca —quixun

caquin rabiquin an cacé bana cuati 'icēn. Ax cushiira 'aisha bētsi 'apusama 'icē ca camaxunbi xēnibua 'aínbi a rabiti 'icēn. Cuēēnquin ca axribia cuēēnun rabiti 'icēn.

¹⁴Usaía cantaia ca 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócé, acaman –usai ca 'iti 'icē –quixun caxa. Cacēbē rantin purúnquin ca a caniacécē unicananribi axa bamatimoi tsócé a rabiaxa.

6

Mēcēn achúshi 'imainun rabē anúan quirica tacáshcacē ñucama ñuicē bana

¹Usaquin istancēxun cana Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacē mēcēn achúshi 'imainun rabē ñu a achúshi pēóshia isan. Pēóshcēbētan cana 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama achúshinēxa caná banacēsari munuma banaí –ca chiquiti ut –quia cuan. ²Quicēbētan isquin cana achúshi caballo uxua chiquitia isan. Axa a caballonu tsócé unin ca canti achúshi tuíanxa. Tuíanx uquin Nucēn Papa Diosan 'inácēxun biquin, 'apúan mañucē mañuti mañutancēx ca axa ami nishcē unicama ñusmoi abē 'acananí cuanxa.

³Usai 'icēbētan ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacē ñu itsi pēóshaxa. Pēóshcēbētan cana 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama itsíxa –ca chiquiti ut –quia cuatēcēan. ⁴Quicēbē ca bētsi caballo, ushían chēxēira, anuax chiquíaxa. Axa a caballonu tsócé uní an ca bētsibē bētsibē 'acánani cēñuanánun unicama 'iminuan, Nucēn Papa Diosan 'inácēxun, ain manē masínbu biaxa.

⁵Usai 'icēbētan ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacē ñu itsi pēóshaxa. Pēóshcēbētan cana 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama itsíxa –ca chiquiti ut –quia cuatēcēan. Cuaquin isquin cana caballo tunan chiquitia isan. 'Ēn iscēxun ca anu tsócé unin, piti ñua 'itsairama 'ain, anun ñu 'iē tupúnti tuíanxa. ⁶Isquin cana 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama nēbētsinuaxa banaia cuan, piti ñu cupíra 'aian ēsai quia:

–Achúshi nētēn ñu mēētantcēxun bicē curíquinēn camina achúshi kiloishi trigo biti 'ain. A biquinma camina rabē 'imainun achúshi kilo cebada biti 'ain. Usa 'aínbi ca i bimín xēni 'imainun vinoribi aín cupí usabi 'iti 'icēn.

⁷Usai 'icēbētan ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacē ñu itsi pēóshaxa. Pēóshcēbētan cana 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama itsíxa –ca chiquiti ut –quia cuatēcēan. ⁸Cuaquin isquin cana bētsi caballo, curua, chiquitia isan. Axa anu tsócé uní aín anēx ca Bamati cacē 'i'axa. An Bamati cacē uní a nuibancē, a unix ca Anua Uni Bamacé 'Iti caquin anécē a 'i'axa. A uní rabē ca, ēñē menu 'icē unicama 'aisamaira 'aisha nēbētsi, rabē 'imainun rabē oquin tēacēsa 'icēbia amo 'icē achúshi cēñunun Nucēn Papa Diosan 'imíaxa. Usaquin 'imicēxun ca a uní rabētēn 'acananía 'aisamaira uní bamanun 'imianan 'acēñuma 'aisha 'aisamaira uní bamanun 'imianan 'insinan 'aisamaira uní bamanun 'imianan axa piánancē ñuinacan picēxa 'aisamaira uní bamanun 'imíaxa.

⁹Usai 'icēbētan ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacē ñu itsiribi pēóshaxa. Pēóshcēbētan cana Nucēn Papa Diosan bana cuanan, a banax ca asérabi 'icē quíax quicē cupí unin 'acēxa bama unícaman ñunshin, anuxun ñuina xaroti bucúncē maxax, a tēmúcia isan. ¹⁰A ñunshinax ca munuma banaí quíaxa:

–Nucēn 'Ibu Dios, upíra upí 'aish 'uchañumaira 'ixun mix quicēsabi oquin 'acē 'icē, çúnsarainra caramina menu 'icē unicama, an nu 'a, a cupiti 'ain?

¹¹Usai quia Nucēn Papa Diosan 'inácēxun ca acama achúshi achúshinēn chupa uxua biaxa. 'Inácēxuan bicēbēa ēsoquin atu cai banaia cana cuan:

–Mitsu 'acēsaribi oquin axa Cristomi catamē raíri unírribi, unin 'aquín sēñēontamainun, camina caínpainti 'ain.

¹²Usai 'icēbētan ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anun quirica tacáshcacē ñu itsiribi pēóshaxa. Pēóshcēbē ca mecama shaiquíaxa. Usai 'icēbē ca bari bēánqui'axa, chupa tunánsa 'inun. 'Imainun ca 'uxē imi iscēsa 'i'axa. ¹³Usaía 'imainun ca suñúanēan bēcacēxa higos bimi paxa rēucucēsari 'ispa rēucú'axa. ¹⁴Quirica taráncēsa 'inun taramēti ca naicamē'ēo nētē'axa. 'Imainun ca aín bashícama 'imainun nasícama anua 'icēnuax tacú'axa. ¹⁵Usai 'icēbē ca axa Nucēn Papa Diosni sináncēma unicama, 'apucama 'imainun uní cushibubē ñuñu unicama, 'imainun capitáncama, 'imainun uní chacama, 'imainun an uní itsi ñu mēēxuncē unicama, 'imainun an uní itsi ñu mēēxuncēma unicama, a camáxbi racuēti matá me shimú 'icē quinicamanu 'ianan aín bashinu 'icē xaxu chacama nēbētsi unē'axa. ¹⁶⁻¹⁷Unēquin ca aín bashi 'imainun xaxu chacama caxa:

–A nētē anúan axa anu tsóti upíra upí, anu 'Apuira tsóti, anu tsócé Nucēn Papa Dios a 'imainun Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an axa ami sináncēma unícamani

nishquin castícantí nētē ca uaxa. Usa 'ain ca unicamax uíxbi iētíma 'icēn. Usa 'ain ca nunu rurucubut, 'Apuira an nu isnúnma ca rurucubúquin nu unput. Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, axa nun 'ucha cupí numi nishcē, an nu castícanxunma 'anun ca nu unēt.

7

'Itsaira judíos unicamax Nucēn Papa Diosnan 'aish 'unántiocē 'iá bana

¹Usaquin istancēxun cana rabē 'imainun rabē ángel isan. Achúshinēx ca aucüaxa bari urucē anu nicē 'iaxa. Bētsix ca ami bari cuabúcē anu nicē 'iaxa. Bētsíxa baca rēbumi 'imainun ca bētsix baca tsípúmi 'iaxa. A ángelcaman ca suñun me bēcanan parúnppa bēcaisama oquin bēaranan iribi bēcaisama oquin bēaraxa. ²Usaquin bēaranan mecamacēñun anu 'icē ñucama, 'imainun parúnppacēñun anu 'icē ñucamaribi 'atimonun ca Nucēn Papa Diosan a ángelcama aín cushi 'inánxa. Acama istancēxun cana bētsi ángel aucüaxa bari urucē anuax aia isan. An ca uquin axa bamatímóí tsócē, Nucēn Papa Diosan unicama, anun Cristonēn anē 'imainun Nucēn Papa Diosan anē aín bēmánanu cuēñēoti ñu bēaxa. Usa 'ixun ca a ángelēn munuma cuēncēni bapaquin rabē 'imainun rabē ángelcama a caxa: ³—Nun an Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin 'acē unicama 'unánti oquin atun bēmánancama cuēñēocēma pan 'ain camina mecama 'imainun parúnppacama 'imainun icamaribi 'atimotíma 'ain.

⁴Catancēxun ca axa Nucēn Papa Diosmi catamēcē unicama 'unánti oquin cuēñēoxa, uiti cara cuēñēocē 'icē quixun 'ēn cuanun ca a ángel 'esai quíaxa:

—A 'unánti oquin cuēñēocē unicamax ca 'aisamaira, ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) uni 'icēn, atux ca Israelnēn mēcēn rabē 'imainun rabē bēchicēcaman rēbúnqui 'icēn. ⁵Doce mil ax ca Judatan rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Rubénēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Gadnēn rēbúnqui 'icēn. ⁶'Imainun ca doce mil Asernēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Neftalínēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Manasésnēn rēbúnqui 'icēn. ⁷'Imainun ca doce milribi Simeonēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Levitan rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Isacarnēn rēbúnqui 'icēn. ⁸'Imainun ca doce milribi Zabulonēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Josēnēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Benjaminēn rēbúnqui 'icēn.

Usai ca 'ēn cuanun quíaxa.

'Aisamaira unían chupa uxua pañucē

⁹Usaquin cuatancēxun cana unin tupúntisama, 'aisamaira uni isan. Acamax ca camabi menuax ucē 'aish bētsi bētsi unin 'iaxa. Usa 'aish ca bētsi bētsi banan bananan anua Nucēn Papa Dios, ax 'Apuira 'icē, a 'imainun Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, aín bēmánon sētēcē 'iaxa. A camáxbi ca aín chupa uxua 'ianan xēbin pēchisa ñu pēchi tuíncē 'iaxa. ¹⁰Usa 'aish ca camáxbi munuma banai quíaxa:

Anu 'Apuira tsóti, axa anu tsócē Nucēn Papa Dios, an ca Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, a cupí nun 'uchacama tērēnquin xēnibua 'aímbi aían 'inun nu iēmíaxa.

¹¹A unicamaxa quicēbē ca camabi ángelcaman, anu 'Apuira tsóti anua Nucēn Papa Dios 'icē, 'imainun mēcēn rabē 'imainun taē rabē 'imainun rabē 'imainun rabē caniacēcē unicama, 'imainun axa 'itsaira bēruñu rabē 'imainun rabē ñu, axribia bamatímóí tsócē, acama nēbētsioraxa. Nēbētsioraxa ca anua ax 'icē anuax rantin puruni, meu bēsuquin, Nucēn Papa Dios rabiáxa. ¹²Rabiquin ca caxa:

Ésai ca 'iti 'icēn. Míx cuēñun ca camabi unicama 'imainun ángelcamanribi mi rabiti 'icēn.

Camabi unicaman 'Apu 'ianan, camabi ñu 'unáncē 'icē cananuna —asábi ca —quiquin mi rabin. Mín cushix ca chaira 'icēn. Míxmi cēñútimóí usabi 'ia cananuna xēnibua 'aímbi mi rabiti 'ain. Usaquin cananuna 'ati 'ain.

¹³Nucēn Papa Dios rabicēbētan ca aín anu tsótinu tsócē caniacēcē uni achúshinēn 'ē ñucáxa: —¿An chupa uxua pañucē unicama ēñēx cara ui 'ic? ¿Uinuax cara uax?

¹⁴Cacēxun cana can:

—'Ēn cana 'unaniman. Mín camina 'unanin.

Cacēxun ca 'ē caxa:

—'Ēñē unicaman ca ami sináncē cupí 'aisamaira tēmēraquinbi Nucēn Papa Diosmi catamēti ēncēma 'icēn. Atux ca Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí aín imi 'apati bama, ami catamēti aín 'uchacama tērēncē 'aish aín nuitu upí 'aish chucacēsa 'icēn, aín chupa uxuira axa chuañumasa 'inun. ¹⁵Usa 'aish ca anua Nucēn Papa Dios 'icē anubi 'icēn. Anuxun ca nētēñbi, imēbi rabiquin, ax cuēñcēsabi oquin a ñu 'axunia. Usoia ca Nucēn Papa Dios ax 'Apuira 'aish cushi 'ixun, acama ēnquinma bērúanti 'icēn. ¹⁶⁻¹⁷Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, ax anua Nucēn Papa Dios 'icē anu 'ixun ca acamaxa nētētímóí upitax tsónun bērúanti 'icēn. An 'aracacē ñuina aín 'ibun upí oquin 'unpax 'amíanan bērúancēsaribi oquin ca an aín unicama bērúanti 'icēn. An ca acama chuámarua tani cuēñun 'imíti 'icēn. 'Imainun ca Nucēn Papa Diosanribi atúxa iní masá nuitutia nētēmíti 'icēn. Nētēmíanan ca atúxa bēunan

mëscutiabi aín bëun tërënti 'icën. Usa 'ain ca anu 'icë aín unicamax tëmëratëcënima, 'ianan 'acëñuma 'itëcënima, 'ianan shimatëcënima, 'ianan bari cushin xarotëcëncëma 'ianan añu 'itsísi tantëcëntima 'icën.

8

¹ Usai a caniacëcë uni quicëbëtan cana Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anun quirica tacáshcacë itsi, ashiquin pëóshia isan. Pëóshcëbë ca banai sharatima nëtëishiaya, media hora 'itámainun.

Mëcën achúshi 'imainun achúshi anun quirica tacáshcacë ñu pëóshcëcëxun ashiquin pëóshcëcëbëtan Juanën ñu isa

² Usaía 'icëbëtan cana mëcën achúshi 'imainun rabë ángel Nucën Papa Dios bëmánon nicë isan. Iscëxun ca Nucën Papa Diosan 'inancëxun, a ángelcama achúshi achúshinën manë banañu biaxa. ³ Usa 'ain ca bëtsi ángelribi, aín curi xanpa tuíanx uax, anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon 'icë anuxun sanutanun tsépasa ñu nëñti, curi 'acëribi, a rapasu niracëaxa. Usai 'ia ca aín unicaman a rabianan ñucacë banacamabëa aín cuin t'exëquíanx 'irutanun nëñun Nucën Papa Diosan 'itsaira tsépasa ñu a ángel 'inánxa. ⁴ Angelnëan tuíncë xanpa anuax ca sanu cuínbë, aín unicaman a rabianan ñucacë bana, ax anu Nucën Papa Dios 'icë anu caruaxa. ⁵ Usai 'icëbëtan ca ángelnën anuxun sanutanun tsépasa ñu nëñti, anua tsisu rëquirucë biquin, a xanpanu 'aruquin buácatancëxun menu niaya. Nicëbëa caná mëriti banacëbë ca bëtsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiaya.

Manë banañucama

⁶ Usai 'icëbëtan ca a ángelcama mëcën achúshi 'imainun rabë, an aín manë banañu banonuxun mëñoxa.

⁷ Achúshi ángelnën pain ca aín manë banañu banoxa. Banocëbë ca 'uí 'aishbi matsiira 'aish iru, a 'imainun tsi rëquirucë, acamabë imi mëscúcë, acamax meu nicëx rëucüaxa. Rëucucëbë ca 'aisamaira 'aishbi mecama nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi nëëmëti nëtëaxa. Icama 'imainun basi paxacamaribi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'aishbi, amo 'icë achúshi ca nëëmëaxa.

⁸ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënríbi aín manë banañu banoxa. Usocëbë ca achúshi ñu chaira aín bashi nëëmëcësa 'icë nicëxa parúnpapanu nipacëcëbë parúnpapa chaira 'aishbi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi imisa 'iaya. ⁹ Usai 'icëbë ca anu 'icë ñuinacama 'imainun anu 'icë manë nunticamaxribi, 'itsa 'aishbi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi cëñuti nëtëaxa.

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënríbi aín manë banañu banoxa. Banocëbë ca 'ispa chaira, bimicëxa taban rëquirucësa 'aish naínuax rëquícuaianx nipacëaxa. Usari 'i ca bacacamabëa xëxácama 'itsa 'aishbi nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'ain, amo 'icë achúshinu nipacëaxa. ¹¹ A 'ispax ca Mucaira caquin anëcë 'iaya. Anu a 'ispa nipacëcë bacacamabë ca xëxácamaribi mucaxa. Usai 'ia mucacë cupí ca 'aisamaira uni bamaxa.

¹² Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënríbi aín manë banañu banoxa. Banocëbë ca bari, 'uxë 'imainun 'ispacamaribi 'itsa 'aishbi nëbëtsi rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi bënamëti pëquicëma 'icën. Usa 'ain ca nëtë 'imainun imëribi nëbëtsi rabë 'imainun achúshi oquin t'ëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi bari, 'uxë, 'ispacaman pëcacëma 'iaya.

¹³ Usacëbëtan istëcënquin cana ángel naínuax nuania isan. Nuania, munuma banai éesai quia cana cuan:

—Manë banañu rabë 'imainun rabë banocë 'aínbi ca rabë 'imainun achúshi ángelnënríbia banocëbëtan, axa menu bucucë unicaman masocë 'ixun 'aisamaira paë tanti 'icën. Achúshi banocëbë tëmëranan ca bëtsi banocëbëribi tëmëranan bëtsiríbia banocëbë usaribiti tëmëratëcënti 'icën.

9

¹ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënríbi aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana naínuaxa 'ispa achúshi menu nipacëcë isan. Nucën Papa Diosan 'inancëxun ca anun quini chaira 'aish nëmínra xëocati ñu bixun tuíanxa. ² A tuíncë ñu anun ca quini chaira 'aish nëmínra a xëocaxa. Xëocacëx ca anuax tsin cuin chiquíaxa, manë tsi rëquirucë aín cuin chiquícësaribi 'inun. Chiquíqui a cuinan mapucëx ca bari bëánquicësa 'iaya. ³ A tsin cuínuax ca 'aisamaira chanpucaribi ñu chiquíaxa, mecamanu cuanux. Nucën Papa Diosan 'imicëx ca a chanpucaman paëx, nibantan paësaribi 'iaya. ⁴ Tsin cuínuax chiquitia ca Nucën Papa Diosan a chanpucama caxa: Menu 'icë basi, imaxu, chucu, ro, i acama camina 'atimotima 'ain. A 'aquínma camina, ax ca 'ënan 'icë quixun 'unánun aín bëmánanu 'ën anë 'aquín 'unántiocëma uni acama cuni 'atimoti 'ain. ⁵ Mëcën achúshi 'uxéan paë tanun 'aquínbi camina a unicama bamamitima 'ain. Usoquian cacëxun 'acëx ca aín paëx nibantan uni 'acëxuan paëocësa

usaribi 'iaxa. ⁶ Usaía 'imainun ca a 'acé unicamax axbi bamatisa taníbi bamatima 'icén. Aséribi cana bamatisa tani quibi ca 'aisamaira oquin paé taníbi bamatima 'icén.

⁷ A chanpucamax ca anúan 'acánani suntáru cuancé caballo usaribi 'iaxa. Aín maxcánu ca curi mañuti 'acésa 'iaxa. 'Imainun ca aín bémánan unin bémánansa 'iaxa. ⁸ Aín bux ca xanun busa 'iaxa, aín xétax ca 'inúanén xétasa 'iaxa. ⁹ Aín namicamax ca mané chupan rabumécésa 'iaxa. 'Ianan ca aín pēchi banamiáxa. Nuánquianquin ca 'aisamaira autua an niqincé caballonén 'acánani cuanquin buancéxa banacésaribi oquin aín pēchi banamiáxa. ¹⁰ A chanpucaman tsispin ca nibanta inasaribi 'iaxa. Ax ca anúan mecén achúshi 'uxén uni paé tanmiti 'iaxa. ¹¹ A chanpucaman 'apu ax ca quini chaira 'aish nēmínra anu 'icé ñunshíncaman cushi 'iaxa. A ñunshinan anēx ca hebreo banan cacé Abadón 'icén, griego banan cacé ca Apolión 'icén.

¹² Usaquin ca rabé 'imainun rabé ángelnēan aín mané banañu banocébētan bētsi ángelnēribi aín mané banañu banocébētan chanpun pain 'aisamaira oquin unicaman paé tanmiáxa. Usaquian 'acébētanbi ca rabé ángelnēn aín mané banañu unicama paé tanun banocēma pan 'icén.

¹³ Banoíma 'ixun ca a rabé ángel achúshinén aín mané banañu banoxa. Banocébētan cana anua Nucén Papa Dios 'icé a bémánon 'icé anuxun sanutanun tsépasa ñu nēēnti, curi 'acé, aín cuébícamanu i, vaca matúxcasa 'itánun 'acé, rabé 'imainun rabé, anuaxa banaia cuan. ¹⁴ Banaquin an bēri mané banañu banocé ángel a caía, ësai quia cana cuan:

—Camina Eufrates cacé baca rapasunuxuan nēcá rabé 'imainun rabé ángel a tubuxun énti 'ain.

¹⁵ A rabé 'imainun rabé ángelcama Eufrates baca rapasunuxuan nēcá, ax ca anúan camabi unicama rabé 'imainun achúshi oquin téacésa 'aishbi amo 'icé achúshi acama 'ati nētē utámainun nēcá 'iaxa. Usa 'ain ca anuxun sanutanun tsépasa ñu nēēnti anuaxa banaia a cuaxun, mané banañu tuíncé ángel an nēcá ángelcama tubuxun éanxa. Usaquin ca a baritía, a 'uxé, a nētē, a horabi ca unia 'anun éncé 'iti 'icé quixun Nucén Papa Diosan mēñiosabi oquin 'axa. ¹⁶ A rabé 'imainun rabé ángelcama aín suntárucamax ca 'aisamaira caballonu tsócé 'iaxa. Acamax ca 'aisamaira 'aish doscientos millones 'icé quiáxa quia cana cuan.

¹⁷ 'En iscēx ca a caballocalama ésa 'iaxa: anu tsócé suntárucaman mané chupa atun shicánu 'icé ax ca tsi rēquirucésa 'ianan cuman batsisa 'aishbi tunántani 'ianan curúnsa 'iaxa. A caballocalaman maxcatax ca 'inúanén maxcása 'iaxa. Aín cuébínuax ca tsi rēquirucé 'imainun tsin cuin 'imainun azufre cacé ñu nēmēti chiquíaxa. ¹⁸ Caballonén cuébínuax chiquicé ñucamax chiquíquin ca unicama nēbētsi, rabé 'imainun achúshi oquin téacésa 'aishbi amo 'icé achúshi cēñuaxa. ¹⁹ A caballocalaman inax ca maxcánu 'aish runusa 'iaxa. Anun ca unicama paé tanmiquin 'atimoxa. Usai 'iquin ca caballocalaman aín cuébínuax chiquicé ñucama 'imainun aín ina runusa, anun unicama 'aisamaira oquin 'atimoquin cēñuaxa.

²⁰ 'Aisamaira oquin 'atimocéxbia bamacēma unicamax ca sinaquin, atun ñu 'aisama 'acécama éncēma 'iaxa. Ñunshin 'atimacama rabianan ca unin 'acé ñu, curi 'acé 'imainun uxua mané 'acé 'imainun panshían mané 'acé 'imainun maxax 'acé 'imainun i 'acé, a ñucaman isíma 'ianan cuatíma 'ianan nitsíamabi, a rabiquin an 'acésabi oquin ñu 'atima 'ati éñquinma 'axa. ²¹ Uni 'ati, 'imainun ñu xéax ñubé 'iti, 'imainun aín xanuma 'aínbi xanu itsibé 'iti, 'imainun aín bēñēma 'aínbi uni itsibé 'iti, 'imainun ñu mēcamati, acama sinaquin éñquinma usabi oquin 'axa.

10

Quiricaratsufñu ángel 'ia

¹ Bētsi ángel cushiira, axribia naínuax aia cana isan. Ax ca nētē cuin mēu nicésa 'ianan aín maxcá manámi nónbai 'imainun aín bémánan bari pēquicésa 'iaxa. 'Ianan ca aín quisi rabé tsi rēquiruia iscésa 'iaxa. ² Aín mecénan ca bacacé quiricaratsu tuíanxa. Usai 'iquin ca aín taé mēqueunén parúnppa amánan aín taé mēmiunén me amáxa. ³ Usai 'itancéx ca 'inúan munuma banacésari banaxa. Banacébē ca mecén achúshi 'imainun rabé canacamé 'eoribi banaxa. ⁴ Caná banacébētan a banacama cuēñēoti 'ixunbi cana naínuaxa ësai banaia cuan:

—Canacaxa quicécama camina uisai quicé cara quixun unin 'unánun cuēñēotima 'ain.

⁵ Ángel an aín taé itsin parúnppa amánan aín taé itsin mē amácé, an ca aín mecén mēqueu 'icé manámi oxa. ⁶ Manámi oquin ca caxa:

—Axa bamatimoi tsócé, an nai, me, parúnppa, acama 'imainun anu 'icé ñucamaribi unin Nucén Papa Dios, an cuamainun cana cain: Ax quiasabi oi ca bēri 'iti 'icén. ⁷ Bētsi ángelnēn aín mané banañu banocébē ca an Nucén Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamaxa, usai ca 'iti 'icé quiásabi oi 'iti 'icén. A bana uisai quicé cara quixun unin 'unánma 'aínbi ca a bana quicésabi oi 'iti 'icén, mané banañu banocébē.

⁸ A ángelnëxa quicëbëtan cana nañucüax banaia cuatëcëan, ësai qui:

—A ángel, axa parún papa 'imainun menuribi nixun aín mëcënan bacanuxun tuíncë quiricaratsu a ca bitsi cuan.

⁹ Usaquian 'ë cacëx, ángelnu cuanquin cana —quiricaratsu camina 'ë 'inánti 'ai —quixun can. Cacëxun ca 'ë caxa:

—A cënë 'icë, ca bit. Bixun ca pit. Picëx ca min cuëbínuax bataira 'aish buna rëpasaribi 'iti 'icën. Usa 'aishbi ca min pucu 'ucë mëucüax mucaira 'iti 'icën.

¹⁰ Usaquin caquian 'ë 'inancëxun, aín mëcënuax bixun cana a quiricaratsu pian. Picëx ca 'ën cuëbínuax bataira 'aish buna rëpasa 'iixa. Bata 'aishbi ca 'ën 'ecëx 'ën pucunuax mucaxa.

¹¹ Usai 'icëbëtan cana ënë banaribi cuan:
—Bëtsi bëtsi unibu, bëtsi bëtsi nëtënu 'ianan bëtsi bëtsi banan banacë, a unicama ñuia Nucën Papa Dios quicë bana camina unicama ñuixuntëcënti 'ain.

11

Jesucristo ñuiquin an cacë ca rabë 'icë quicë bana

¹ Usai 'icëbëtan cana Nucën Papa Diosan 'inancëxun i tsatisa biquin ësai quiaribi cuan:

—Tsatisa ënë i bixun camina anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín chaxcë tupúnti 'ain. Tupúanan camina anuxun ñu sanutanun nëenti, aín chaxcëribi tupúnti 'ain. Tupúanan camina an anuxun Nucën Papa Dios rabicë unicama cara uiti 'icë quixun 'unánuxun tupúnti 'ain. ² A xubu rapasu 'icë me mëñocë, ashi camina tupúntima 'ain. Ax ca axa Nucën Papa Diosmi sinancëma unicamaxa anu 'inun ëncë 'iti 'icën. A unicaman ca cuarenta y dos 'uxëcama anu a xubu 'icë ëma, Jerusalén, a 'atimoi niti 'icën. Usa 'ain camina a xubu rapasu 'icë me mëñocë, a tupúntima 'ain. ³ A unicamaxa 'atimati anu nimainun cana an 'ë ñuiquin unicama canun rabë uni xuti 'ain. A uni rabë ax ca rabë olivos cacë iisa 'imainun rabë anu lamparín nanti ñusa 'icën. An ca 'ën xucëxun 'aisamaira nëtë, mil doscientos sesenta, a nëtëcama 'ë ñuiquin bana unicama ñuixuntü 'icën. Atux ca masá nuitucë unían pañucësaribi chupa pañucë 'iti 'icën.

⁴ An 'ë ñuiquin unicama cati rabë uni axa rabë olivos cacë iisa 'imainun rabë anu lamparín nanti ñusa 'icë ax ca anua Nucën 'Ibu Dios, axa camabi menu 'icë unicaman 'ibu 'icë, a bëmánon nitsíncë, a 'icën. ⁵ Unían a 'atimoisa tancëxun ca atun aín cuëbínuax tsi rëquiruia chiquínquin cëñuia. An a 'atimoisa tancë unix ca usaquian 'acëx bamati 'icën. ⁶ A rabëtax ca cushiñu 'icën. Usa 'ixun ca 'aisa tanquin atúan Nucën Papa Dios quicësabí oquívos bana ñuixunmainuan 'uí 'ibúaxma 'inun 'imiti 'icën. 'Aisa tanquin ca bacanu 'icë 'unpax imi 'imiti 'icën. 'Aisa tanquin ca bëtsi bëtsi ñu 'aquin paë tania tëmëranun unicama 'imiti 'icën. Uiti oquín cara usoquin 'aisa tania usoquin ca 'ati 'icën.

⁷ Atúan unicama bana ñuixuncë nëtëcama inúcëbë ca plánancë ñuinasa ñu, ax quini chaira 'aish nëmíinra, anuax chiquíti 'icën. Chiquítancëxun ca an unicama bana ñuixuncë rabë, ami nishi abë 'acánanquin ñusmoquin bamamiti 'icën. ⁸ Bamamicë 'aishbi mañcëma 'aish ca a ëma cha, anu Nucën 'Ibu Jesús i curúsocënu matása, Jerusalén, anu 'icë bainu racati 'icën. A ëmax ca Sodoma 'imainun Egipto caquin anëcëribi 'icën, anu 'icë unicamaxa Sodoma 'imainun Egiptonu 'icë uníxa 'íasaribiti Nucën Papa Diosmi sinancëma 'ain. ⁹ Rabë 'imainun achúshi nëtë 'imainun nëtë itsi bari xamárutamainun anu racacë ca anu cuancë unicama, bëtsi bëtsi unibu, bëtsi bëtsi menuax ucë 'ianan bëtsi bëtsi banan banacë, acaman isquin, uni raírinëan maíntisa taniabi 'amitima 'icën. ¹⁰ A rabëtan Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin atun 'uchacama sinánmicë cupí ca axa Nucën Papa Diosmi sinancëma unicama a rabë bamacë isi cuëenti 'icën. Cuëeni ca abëa nuibanancë unicamabë ñu 'inánanti 'icën.

¹¹ Rabë 'imainun achúshi nëtë 'imainun nëtë itsi bari xamárucëbë ca a rabëtax bamaxbi Nucën Papa Diosan 'imicëx uinacëtëcëni niruaxa. Nirucëbë ca an atu iscë unicama ratuti racuëira racuëaxa. ¹² Racucëbëtan ca a rabëtan ësáquin caía naínuax banaia cuaxa:

—Nëri ca ut.

Cacëx ca axa atumi nishcë unicaman ismainunbi nëtë cuinan nëbëtsiocëx naínu cuanxa.

¹³ Usai 'icëbë ca me 'aisamaira shaiquiáxa. Shaiqui ca Jerusalén ëma nëbëtsi rabë, mëcën rabë oquín téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi rurucubuaxa. Rurucubucëbë ca 'aisamaira uni siete mil bamaxa. Acama bamacëbëtan ca bamacëma unicaman racuëquin, Nucën Papa Dios naínu 'icë rabiáxa.

¹⁴ Usaquin ca mëcën achúshi ángelnën aín manë banañu banocëbëtan bëtsi ángelnënríbi aín manë banañu banocëbëtan unicaman 'aisamaira paë tantëcëanxa. Usocëbëtan ca ángel itsi an tsíanquiira aín manë banañu, unicama paë tanun banocëma pan 'ixunbi bëri banoti 'icën.

Ashiquin manë banañu banoti

¹⁵ Usa 'ain ca a ángelnënbí aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana naínuax sharati munuma banaia ësai quia cuan:

Bëri ca Nucën 'Ibu Dios 'imainun Cristo, Nucën Papa Dios an uni iëminun caísa, axëshi 'Apu 'ia. Nëtëtimoi usabi 'inux ca 'ia.

¹⁶ Usai banacëbë ca caniacëcë unicama mëcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë, axa anu Nucën Papa Dios 'icë, a bëmánon tsócë, acaman rantin puruni racábuti meu bësuquin Nucën Papa Dios rabiáxa. ¹⁷ Rabiquin ca caxa:

Nucën 'Ibu Dios, min cushi ca chaira 'aish bëtsi cushisama 'icën. Camina usabi 'iá 'ianan usabi 'aish, usabi 'iti 'ain. Cushiiira 'ixun camina min cuëncësabi oquin 'ain. 'Ai camina bëri mixëshi min unicaman 'Apu 'ain. Usa 'icë cananuna bëri –asábi ca – quixun caquin mi rabin. ¹⁸ Axa mimi sináncëma unicamax ca mimi xuatemati nishaxa. Nishcë 'ainbi ca anun min uisoquin caramina atu 'ati 'ai, usoquin 'ati nëtë uaxa. Anun min camabi uni bama 'aishbia baísquicë isti nëtë ca uaxa. An mix quicë bana uni ñuixuncë unicama, 'imainun axa min ain 'uchacama tërënun mimi catamëcë 'ixun min bana cuacë unicama, ain cushi unicama 'imainun cushima unicamaribi, camabi isquinmi anun mibëa 'inun biti nëtë ca uaxa. 'Imainun ca anúan 'uchañu unicama anua atun ñu 'atima 'acë cupí camabi 'uchañu uni 'iti anu cuanti nëtëribi uaxa.

¹⁹ Usai 'icëbë ca naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ain xëcuë xëoquiáxa. Xëoquicëbëtan cana bunánti, anua Nucën Papa Diosan cuëñi maxax pará rabë nancë, a isan. Iscëbëa munuma caná mëriti banacëbë ca bëtsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiáxa. 'Imainun ca 'uí 'aishbi matsiira 'aish iru ax rëucubuaxa.

12

Xanu 'imainun pianancë ñuina chaira capësa 'aishbi ushíainra ñui quicë bana

¹ Usai 'icëbëtan cana achúshi ñu naínu 'icë isan, ax ca xanu 'iáxa. Xanu 'aishbi bari mëu nicësa 'ianan ca ain taë shimú 'uxë 'iáxa. Ain maxcánu ca mëcën rabë 'imainun rabë 'ispa mañutiocë 'iáxa. ² Tuñu 'aish ca a xanu bacénux paë tani bënëti cuëncéanxa. ³ A istancëxun cana bëtsi ñuribi naínua isan, ax ca pianancë ñuina chaira, maxë capësa 'iáxa. Ain maxcá ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'iáxa. Usa 'aish ca ain maxcá achúshi achúshinu mañuti 'iáxa. Ain matúxcacama ca mëcën rabë 'iáxa. ⁴ Ain ina chaira anun ca maëncësoquin 'ispacama nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi menua nipacënun rëupaxa. Usoquin 'ispa rëupatancëx ca bacënia ain tuá 'enux, tuñu xanu bëmánon niráccëaxa. ⁵ Niráccëxuan caínmainun ca a xanu bëbu tuá bacéanxa, ax canitancëx cushi 'ixun ca camabi menu 'icë unían ain bana cuanun 'imiti 'icën. Usa 'ain ca ain tita bacéncë 'icë, anua ax 'icë anu abë 'Apu 'inun Nucën Papa Diosan buánxa. ⁶ Bacéantancëx ca a xanu anu uni 'icëma menu cuanxa, anua ax 'iti Nucën Papa Diosan mënió anu. Míl doscientos sesenta nëtën 'i anu 'ia ca an mënosabi oquin Nucën Papa Diosan anúan ax upitax tsónun piti 'inánti 'icën.

⁷ Usaía 'ian ca Nucën Papa Diosan nëtënuax, ángelcaman cushi, Miguel, a 'imainun ain ángelcamax, pianancë ñuina chaira maxë capësa a 'imainun ain ángelcamabë 'acananxa. ⁸ 'Acananquin ca Miguel 'imainun ain ángelcaman, pianancë ñuina chaira maxë capësaacëñun ain ángelcama ñusmoxa. Nüsmocëbë ca Nucën Papa Diosan nëtënu anua atux 'iti 'aíma 'iáxa. ⁹ Anua atux 'iti 'aíma 'ain ca pianancë ñuina chaira maxë capësa a ain ángelcamacëñunbi Nucën Papa Diosan chiquínxun menu niáxa. A capësa ñuina ax ca an bërâma Nucën Papa Diosan uniotabatia uni paran 'aish ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an camabi menu 'icë unicama paráncë a 'icën.

¹⁰ Usaía 'icëbëtan cana Nucën Papa Diosan nëtënuaxa ësaí munuma banaia cuan:

–An ami catamëcë unicama, nucën xucëantu, 'atimaquin ñuiquin nëtëquinma nëtënbi 'imébi Nucën Papa Dios manóncë, ax ca ënuá chiquíncë 'icën. Usa 'ain ca bëri an ain cushínbi ainan 'inun uni iëmicë, Nucën Papa Dios, ainshi aserábi ain 'Apu 'ixun, ain unicama bërúanan Cristo atun 'Ibu 'inun 'imíaxa. ¹¹ Ain unicama, nucën xucëantu, ax ca Carnero 'icësaribitia unín 'ucha cupí bama, ami catamëcë cupí atun 'ucha tërëncë 'ianan ain bana ënquinma sináncë 'aish, ñunshin 'atimanën 'apúan 'atima ñu 'amicëma 'iáxa. Atun ca axa ami nishcë unín bëtsi bëtsi ocëx bamatísa 'ixunbi Nucën Papa Diosmi sinánti ëncëma 'icën. ¹² Ñunshin 'atimanën 'apu a Nucën Papa Diosan ain nëtënuá chiquíncë 'ain, camina a nëtënu 'icëcama, mítsux cuëenti 'ain. Mitsu usaquin canan cana axa menu 'icëcama 'imainun axa parúnpapanu 'icëcama ësaquin cain: Nucën Papa Diosan ain nëtënuá chiquíncë 'aish ca ñunshin 'atimanën 'apu 'aisamairai nishaxa, anun an ñu 'ati nëtë ca 'ítsama 'icë quixun 'unani. Nishquian ñu 'acëbëtan camina 'aisamairá masá nuituquin tëmërati 'ain.

¹³ Usaía naínuax banaia 'ën cuacëbëtan ca pianancë ñuina chaira maxë capësa an –naínua chiquínxun ca 'ë menu niáxa –quixun 'unánquin, xanu axa bëbu tuá bacéncë, a 'atimonuxun nuíaxa. ¹⁴ Nuicëxbi ca a xanux Nucën Papa Diosan 'imicëx, tëtëcamë'ëon pëchisa rabë 'aish ain pëchi chaira 'iáxa. Anun anu uni 'icëma me, anu a ñuina chaira capësa ax cuantíma,

anu nuánti cupí ca usaquin Nucén Papa Diosan 'imiaxa, anuxun an mēñiosabi oquin rabé 'imainun achúshi baritia 'imainun mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'uxēn piti 'inánuxun. ¹⁵ Ñuina chaira capēsa an ca a xanua bacan buántanun quixun aín cuēbitan 'unpax chaira, a caxuxun xucaxa. ¹⁶ Usocēbē ca me amo rabé tuqui baquicēbē, a ñuinacan xucacé 'unpax me 'ucē mēu atsini nētēaxa. Usai 'iá 'unpax me 'ucē mēu atsincēbētan ca a xanu bacan buáncēma 'icēn. ¹⁷⁻¹⁸ Usai 'iá isi ca ñuina chaira capēsa ax 'aisamairai xuatati xanumi nishaxa. Nishi ca a xanun rēbūnqui rairi, an Nucén Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'acé 'ianan an Jesucristomi sinánti ēncēma, a unicamabē 'acananí cuanxa.

13

Ñuinacan'ëo rabé ñui quicē bana

¹ Usai 'icēbētan cana parúnppapa masinu nixun ñuinacan'ëo parúnppapanuax uax 'iruia isan. A ñuinacan'ëo ax ca aín matúxcanēx mēcēn rabé 'imainun aín matúxcanu 'icē mañutiribi mēcēn rabé 'iaxa. Usa 'aish ca aín maxcataxribi mēcēn achúshi 'imainun rabé 'imainun, aín maxcácamanuribi Nucén Papa Dios 'atimaquin ñui quicē bana cuēñeocē 'iaxa. ² A parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëox ca paru 'inúansa 'ianan aín taē xaēon taēsa 'ianan aín cuēbitax 'inúan cuēbisa 'iaxa. A parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo ca capēsa ñuinacan aín cushi 'inánan, aín bana cuacēsaribi oquin aín bana cuanan unicaman an sinánmicēsa oquin 'anun 'imiaxa. ³ Ēn iscēx ca a parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo aín maxcá achúshi, unin motisama oquin tēacēsa 'aishbi mooxa. Mocēbē ratúquin ca camabi menu 'icē unin —cushiira ca ax 'icē —quixun sinánxa. Usaquin sinánquin ca aín bana cuaxa. ⁴ Parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo a, aín cushi 'inánce cupí, ca capēsa ñuina chaira a camabi menu 'icē unicaman rabiaxa. Rabianan ca parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëoribi rabi —asaribi ñu ca 'aíma 'icē —quixan ca —axa abē 'acananí ca 'aíma 'icē —quixaxa.

⁵ Usai quicēbētan ca parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo, ax a cērúai ami 'atimati bananun Nucén Papa Diosan éanxa. Usaquin ca cuarenta y dos 'uxēan unicaman aín bana cuanan éanxa. ⁶ Usaquian ēncēxun ca aín cuēbitan Nucén Papa Dios 'imainun anua ax 'icē 'atimaquin ñui bananan, aín nētēnu abē 'icē aín unicamaribi 'atimati banaquin ñuiaxa. ⁷ Usaquian ēncēxun ca camabi menu 'icē unicama, axa Nucén Papa Diosmi catamēcē, abē 'acananquin ñusmoxa. Ñusmoxun ca camabi menu 'icē unicama, bētsi bētsi unibu, bētsi bētsi banan banacēcama, aín bana cuanan 'imiaxa. ⁸ Ēnē menu bucuē, ui unicamax cara me uniotabacē 'ain, Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, aín quiricanu aín anē cuēñeoma 'icē, a unicaman ca axa parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo aín bana cuanan rabiaxa.

⁹ Uicaman cara upí oquin 'unántisa tania an ca aín pabitan ēnē bana cuaquin aín nuitunēnbi sinánquin cuati 'icēn, éesai quicē: ¹⁰ Uicaman cara uni itsi sipuanun 'inania, acamaxribi ca sipuacē 'iti 'icēn. An uni itsi manē xētocēn 'acé uni, a ca bētsi uníribi usaribi oquin 'ati 'icēn. Usa 'aínbi ca axa Nucén Papa Diosmi catamēcē unicaman uisai cara ñu 'icēbētanbi Nucén Papa Diosmi sinánti éntima 'icēn.

¹¹ Bētsi ñuinacan'ëoribi cana me mēucúaxa aia isan. Aín matúxca rabētax ca carneronēn matúxcasaribi 'iaxa. Ax ca capēsa ñuina chaira ax banacēsaribi banaxa. ¹² A ñuinacan'ëo me mēucúax ucē, aín cushi ca parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo abē 'aish aín cushisaribi 'iaxa. Usa 'ixun ca camabi menu 'icē unicaman parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo, axa motisama oquin tēacē 'aishbi mocē, a rabinun me mēucúaxa ucē ñuinacan'ëon rabimíaxa. ¹³ Me mēucúaxa ucē ñuinacan'ëo an ca unían iscēma ñu 'anan unin 'acēma ñu 'axa. Usaquin 'anan ca unicaman ismainunbi tsi naínua menu 'ibúmiaxa. ¹⁴ Parúnppapanuax uaxa 'irucē ñuinacan'ëon ismainun, usoquin 'anúan Nucén Papa Diosan ēncēxun ca unían iscēma ñu 'anan acēma ñuribi 'aquin, ēnē menu 'icē unicama paránxa. Paránan ca a ñuinacan'ëo parúnppapanuax uaxa 'irucē axa manē xētocēn motisama oquin tēacē 'aishbi mocē, abi tanquin a iscēsaribi 'itánun 'anun uni 'amiaxa. ¹⁵ Amitancēxun ca parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëo a tanquin 'acé ñu a banamíaxa. Banamíquin ca uicaman cara a ñu ax isa dios 'icē quixun rabiçēma 'icē, acama 'anun quixun uni 'amiaxa. ¹⁶ Usaquin 'anan ca camabi uni, 'apu unicama 'imainun 'apuma unicamaribi, ñuñu unicama 'imainun ñuñuma unicamaribi, an uni ñu mēxuncēma unicama 'imainun an uni ñu mēxuncē unicamaribi, camabi aín mēcēn mēqueu parúnppapanuax uax 'irucē ñuinacan'ëonan 'inun 'unántioquin cuēñeocē 'inun 'amiaxa. 'Amianan ca aín mēcēn mēqueu 'unántiocēma 'icē, aín bēmánanu 'unántioquin cuēñeocēma 'icē an ñu maruanan ñu biti ca 'aíma 'iaxa. ¹⁸ An ñu 'unánce unin ca parúnppapanuax uaxa 'irucē ñuinacan'ëo uisai quicē cara aín número 'icē quixun 'unánti 'icēn. Aín númeroñex ca, seiscientos sesenta y seis (666) 'icēn. Anēñu 'aíshbia númeroñu unisaribi ca a ñuinacan'ëon número 'icēn.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil uníxa cantati bana

¹ Usaquin istancëxun istecëenquin cana Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, a matá me Sión cacé, anua Jerusalén 'icé, anu nicé isan. 'Ën iscëx ca abé 'aisamaira uni, ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) unicama, axa aín bëmánanu Cristonën ané 'imainun Nucën Papa Diosan anëribi cuënëocé, a unicamax 'iaxa. ² A isanan cana naínuaxa banaia cuan. A banax ca baca xuqui cushíinra banaruia cuacësa 'ianan caná munuma banacësaribi 'aish 'itsa unían aín arpa 'aia cuacësaribi 'iaxa. ³ Acama ciento cuarenta y cuatro mil unicamax ca anun cantacëma, canta iotan cantaxa. A cantax ca anu Nucën Papa Dios 'icé a bëmánon 'imainun axa batatimoi tsócé 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, acama 'imainun anu 'icé caniacécé unicama mēcën rabé 'imainun taë rabé 'imainun rabé 'imainun rabé, acaman bëmánauncüaxa cantacé 'iaxa. Uinu 'icé unímbi ca a canta 'unántima 'icën, unicama ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) a Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëmicé, acaman cuni ca a canta 'unánxa. ⁴ A unicamax ca xanubé 'uchacëma 'ianan ñu 'atima 'ati cuëñima Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama ainanshi 'aish, ax quicëسابi oi 'ia. Acamax ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëmicé 'ianan Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ainanribi 'inun aín 'uchacama tërëncé a 'icën. ⁵ Ëñë unicamax ca aín nuitu asérabi upí 'aish cëmëi banacëma 'aish anu Nucën Papa Dios 'icé aín bëmánon 'ia.

Rabé 'imainun achúshi ángelnëxa bana

⁶ Usa 'ain cana bëtísi ángelribi isan. Camabi unin cuanun ca naínu nuani munuma banai, Cristo cupí ca unicamax xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'iti 'icé quiaxa. Camabi menu 'icé unicama bëtísi bëtísi unibu, bëtísi bëtísi menu 'icé, bëtísi bëtísi banan banacé an cuanun, ⁷ ca ésaí munuma banaquin caxa:

—Anun Nucën Papa Diosan camabi uni aín ñu 'acëسابi oquin, uisa cara oti 'icé usoquin 'ati nètë ca uaxa. Usa 'ain camina ami racuëquin a rabiti 'ain. An naícama, mecama, parúnpapacama, xëxácama unio, a camina rabiti 'ain.

⁸ Usai quicëbë ca bëtísi ángelribi a caxu ai quiaxa:

—Babilonia, a ëma chaira, anu 'icé unicaman ca aín xanuma 'aínbi xanu itsin ñunshini cuëñti, 'imainun 'aisamaira ñu 'atima, an 'acësaribi oquian 'anun quixun camabi menu 'icé unicama 'unánmiaxa. A ëma 'imainun anu 'icé unicamax ca bëri cëñüaxa, ca 'aima 'icën.

⁹ Usai 'icëbë ai ca bëtísi ángelribi munuma banai ésaí quiaxa:

—Uicaman cara parúnpapanuax uax 'irucé ñuinacan'ëo 'imainun a tanquian a iscësa oquin unin 'acé ñu a rabiçé cupí aín bëmánanu cuënëocé unicama, 'imainun aín bëmánanu cuënëocëma 'aish aín mēcënu cuënëocé 'icé ¹⁰ a unicama ca Nucën Papa Diosan 'aisamairai ami nishquin casticanti 'icën. Acaman ca anuaxa mané tsi 'imainun azufre rëquirucé, anuxun 'aisamaira oquin paë tanti 'icën. Nucën Papa Diosan ángelcama 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, acaman ca atúxa usai 'ia isti 'icën. ¹¹ Mané tsi anuxuan atun xëñibua 'aínbi paë tanti, anuax ca aín cuin nëtëtima tëxëquiruía. Usai ca an parúnpapanuax uax 'irucé ñuinacan'ëo, 'imainun a tanquian a iscësa oquin unin 'acé ñu a rabiçé unicama, 'imainun ñuinacan'ëon ané anu cuënëocé unicaman nëtëtimoquin nëtëñbi imëbi paë tanti 'icën. ¹² Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan unicama, an aín bana quicëسابi oquin 'anan Jesúsmi catamécé, acaman uisai cara ñu 'icëbë tëmëraqinbi asérabi ami sinánti ëntima 'icën.

¹³ Usai ángel banaia cuatancëxun cana naínuaxa ésaquin 'ë cai banaia cuan:

—Ëñë bana ca cuënëot: Ax Nucën 'Ibu Jesucristomi catamécé unicamax ca batatancëx chuámarua tani cuëñti 'icën. Naínuaxa banai quicësaribi oi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ésaí quia: Usa unicaman ca batatancëxun tëmëratécënquin paë tantécëntima 'icën. Añu ñucama cara Jesucristonan 'ixun a 'axuanxa, acama ca Nucën Papa Diosan manuquinma sinania. Usa 'ain ca a unicama chuámarua tani cuëñti 'icën.

Uva bimi bicësaribi oquin uni biti bana

¹⁴ Usaquin istancëxun istecëenquin cana nètë cuin uxuanua unisa 'aish tsócé isan. Aín maxcánu curi 'acé mañuti 'imainun ca aín mēcënan machítusa 'aishbi tëntúñu mané cuëñucé tuíncé 'iaxa. ¹⁵ Usai 'imainun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anuax bëtísi ángel chiquíaxa. Chiquíti munuma banaquin ca axa nètë cuínu tsócé a caxa:

—Bimicama ca pëcëti sënëanxa, anun a biti nètë ca uaxa. Míñ mané cuëñucé, anun camina bimicama biti 'ain, bixun camina timëti 'ain.

Usai bimi biti ñui quíbi ca ángel, uni biti ñui quiaxa. ¹⁶ Quicëbëtainshi ca axa nètë cuínu tsócé an, unían manën tëaquin bimi upíbu bicësaribi oquin, camabi uni upíbu bíaxa.

¹⁷ Usoquian axa nètë cuínu tsócé uni an upí unibu bicëbë ca bëtísi ángel naínu 'icé anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuax chiquíaxa. Chiquíquiani ca anribi machítusa 'aishbi

téntũnu manē cuēnucē buánxa. ¹⁸ Buania chiquicēbē ca ángel itsi, an ñu tsi nënmanian tsi bēnánti cushiñu, ax anuxun sanutanun tsēpasa ñu nënti anuan chiquíaxa. Chiquítancēxun ca munuma banaquin axa manē cuēnucēñu ángel caxa:

—Uvas bimicama ca pēcēti sēñēanxa. Usa 'ain camina min manē cuēnucē, anun tēaquin uvas bimicama biti 'ain, bixun camina timēti 'ain.

¹⁹ Quicēbētan ca ángelcaman aín manē cuēnucē, anun tēaquin biquin timētancēxun, anuxun chinínti anu buánxun bucuánxa. Usoquin 'acē, ax ca an aín bana cuaisama tanquin Nucēn Papa Dios nishmia unicama a ñui quicē 'icēn. Ax ca uisaira oquinshi cara Nucēn Papa Diosan a unicama casticanti 'icē qui quicē 'icēn. ²⁰ Usoquin anuxun uvas bimí chinínti anu bucuria cana isan. Iscēx ca ēmanuax anuxuan chiníncancēx 'aisamaira imi ēbánquianxa. A imi ēbanquianxa racácē, aín nēmin ca caballo nicē aín cuēbi sēñēn 'iata. Usa 'aish ca a imia me mapubiani ēbánquiancē, ax trescientos kilómetros sēñēn 'iata.

15

Ashiquian ángelnēn, mēcēn achúshi 'imainun rabē oquin unicama paē tanmia

¹ Usai 'icēbētan cana bētsi ñuribi nañu 'icē isan. A isi cana ratúan. Ratúquin cana ángel mēcēn achúshi 'imainun rabē isan. Acama achúshi achúshinēx ca anun menu 'icē unicama aín 'ucha cupí casticanti ñuñu 'iata. Usoquin ca anuishi sēñēonquin aín nishcē sēñēntanun Nucēn Papa Diosan 'amíaxa.

² Usoquin ángelcaman isanan cana parúnppa upí, bēxnan bēxnánquicē iscēsa 'aishbi 'unpáxa 'aish tsi rēquirucēcēñun mēscucē iscēsa isan. Anu ca 'aisamaira uni, arpa, anun Nucēn Papa Dios rabiti, a ñuñu sētēaxa. A unicamax ca parúnppanuax uaxa 'irucē ñuinacan'ēo, a rabicēma, 'ianan a tanquin unin 'acē ñu rabicēma, 'ianan aín número aín bēmánan 'imainun aín mēcēnu 'acēma 'iata. ³ Anuax ca Nucēn Papa Dios rabi cantaxa. Moisés, an Nucēn Papa Diosan cacēsabi oquin 'á, a sinánan Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an Nucēn Papa Dios cuēñēcēsabi oquin 'á, aribi sinani ca Nucēn Papa Dios rabi cantaxa. Ēsai quicē ca a canta 'iata:

Minmi 'acē ñucamax ca upíra 'icēn, unin sináncēsamaira oquin sinánquin camina ñu 'acēn. Mix camina Nucēn 'Ibu Dios 'ain. Min cushix ca chaira 'aish bētsi cushisama 'icēn. Mix cushiira 'aish camina camabi menu 'icē unicaman 'Apu 'ain. Usa 'aish camina sinánñuira 'ixun paránquinma atúxribia upí 'inun 'iminux atun 'Apu 'ain. ⁴ Nucēn 'Ibu Dios, ¿uix cara mimi racuétima 'ic? ¿Uin cara mi rabiñu 'ic? Mixēshi camina upíra upí sinánñu 'ain. Mix upí sinánñu 'ixun ñu upíshi 'aia iscē 'ixun ca camabi menu 'icē unicaman mimi sinánquin mi rabiti 'icēn.

⁵ A unicama cantaia istancēxun istēcēnquin cana nañu 'icē anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu, aín xēcuēa xēóquia isan. A xubu mēúira 'icē 'iti anu ca bunánti anua Nucēn Papa Diosan cuēñeo maxax pará rabē nancē 'iata. ⁶ Xēóquicēbē ca ángel, axa anun menu 'icē unicama 'aisamaira oquin tēmēramiti ñuñu mēcēn achúshi 'imainun rabē, acamax anuax chiquíaxa. Aín chupax ca xapusa ñu uxuira 'acē, 'ianan chuañuma upíra upí 'iata. Anúan shitēcērēquicē ax ca curi 'acē 'iata. ⁷ Usa 'ain ca ángelcaman chiquitia axa 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu acama achúshinēn a ángelcaman achúshi achúshi, xanpa curi 'acē 'inánxa. A xanpacamanu ca axa bamatimoi tsócé Nucēn Papa Diosan, anun atumi nishquin an 'atima ñu 'acē unicama casticanti ñu 'iata. ⁸ Angelcaman anuax chiquicēbē ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu anua aín cushi 'ain, tsin cuinan nuturucēsa 'iata. Usai 'icē cupí ca a mēcēn achúshi 'imainun rabē ángelcaman ñu 'atia sēñēntamainun uinu 'icē uníxbi a xubunu atsíncēma 'icēn.

16

Anun uni paē tanmíti xanpanu 'icē ñucama ñui quicē bana

¹ Usai 'icēbētan cana anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'ucē mēúcuax munuma banaquin a ángelcaman caía ēsai quia cuan:

—Mitsun xanpa buani camina anu 'icē ñucama, anun Nucēn Papa Diosan an ñu 'atima 'acē unicama casticanti, acama menu tutucaí cuanti 'ain.

² Cacēx cuanxun ca achúshi ángelnēn pain aín xanpanua 'icē ñu menu tutucaxa. Tutucacēbē ca uicamax cara axa parúnppanuax uax 'irucē ñuinacan'ēonan 'icē 'unántioquin cuēñeocē, 'ianan a tanquian a iscēsa oquin unin 'acē ñu rabicē unicamanu 'aisamaira chancu 'iruaxa. Usai 'iquin ca aín nami chēquimiquin 'aisamaira oquin paēoxa.

³ Usai 'icēbētan ca bētsi ángelnēn aín xanpanu 'icē ñu parúnppanu tutucaxa. Tutucacēbē ca parúnppa, uni bamacēñēn imisa 'iata. Parúnppa axa imi 'ain ca anu 'icē ñuinacama bamaxa.

⁴ Usai 'icëbëtan bëtsi ángelnënrìbi aín xanpanu 'icë ñu bacacamanu 'anan xëxácamanu tutucacëbë ca a 'unpáxcamarìbi imi 'iáxa. ⁵ Usaía 'unpáxcama 'icëbëtan cana an bacacama iscë ángel ësai quia cuan:

–Nucën 'Ibu Dios 'aish ca mín sinan usabi aséribi upíra upí 'icën. Mix camina usabi 'iá 'aish usabi 'ain. A 'unpáxcamami usoquin imi 'imía isquin cana 'unan, mín sinan upí 'ixúnmí ñu 'aisama cuëncëma cupí camina usoquin 'an. ⁶ Mínmi usoquin tëmëramicë unicama an ca mín uni 'itsaira 'anan an mixmi quicë bana uni ñuixuncë uni 'itsaira bamamiáxa. Usaquian 'acë cupí camina a xëanun imi 'inan. Atun 'ucha cupíbi ca usai 'ia.

⁷ Usaquin cuanan cana anuxun tsëpasa ñu sanutanun nëënti, anuax ësai qui banaia cuan: –Usa ca. Nucën 'Ibu Dios 'aish camina mín cushi chaira 'aish, bëtsi cushisama 'ain. Mín sinan upíra 'ixun camina uis caramina oti 'ai usoquin 'an. Mixmi ñu 'atima cuëncëma cupí camina usoquin 'an.

⁸ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënrìbi aín xanpanu 'icë ñu tutucaquin barinu anpëncaxa. Anpëncacëbëtan ca cushiira pëquiquin, barin 'itsisan unicama xaronun Nucën Papa Diosan 'imíaxa. ⁹ Usaquian 'aisamaira oquin 'itsis oquin xarocëxunbi ca unicaman sinaquian atun ñu 'aisama 'acëcama ëncëma 'icën. Èníma 'ianan ca Nucën Papa Dios rabicëma 'icën. Nucën Papa Diosan ca anúan atu castícançë ñucama nëtëntsianxa. Usaquian 'ati 'aishbi ca sinanatíma ami xuamati nishi Nucën Papa Diosmi 'atimati banaxa.

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënrìbi aín xanpanu 'icë ñu, anua parúnpanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo 'icë, anu tutucaxa. Tutucacëbë ca anua an 'íbuacë unicama 'icë ax bëanquiáxa. Usai 'icëbëtan 'aisamaira oquin paë tani ca aín unicama bënëaxa. ¹¹ Paë tani bënëquin ca aín paë 'imainun aín chancu 'aisamaira 'ain, axa naínu 'icë Nucën Papa Dios, ami nishi 'atimati banaquin ñuía. Usai 'i ca ñu 'atima 'ati ëni sinanacëma 'icën.

¹² Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnënrìbi aín xanpanu 'icë ñu Eufrates bacanu tutucaxa. Tutucacëbë ca aín 'unpax ësquiáxa, aucüaxa bari urucë menu 'icë 'apucamaxa anun unun.

¹³ Èsaquin isanan cana capësa ñuina chaira, 'imainun parúnpanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo, 'imainun an Nucën Papa Dios rabiquinma ñuinacan'ëo rabinun quixun unicama paráncë, acaman cuëbínuaxa ñunshin 'atima, tuan tita iscësa ñu rabë 'imainun achúshi chiquítia isan. ¹⁴ A ñunshin 'atimacama tuan tita iscësa, acaman ca unicama paránuxun unin 'acëma ñu 'axa. Usoquin 'anan ca camabi menu cuanquin, anu 'icë 'apucama aín suntárucamaxa bëtsi menu 'icë suntárubë 'acananux tsuáquirunun sinánmiáxa. Usa 'ixun ca camabi uni timëaxa, axa aín cushi chaira 'aish bëtsi cushisamaira Nucën Papa Dios, an anun 'aisamaira oquin atu castícantí nëtë sënëncëbëtan. ¹⁵ “Èsai ca 'iti 'icën: An ñu mëcamacë uníxa unin sináncëma 'ainbi 'icësaribicuatsini cana 'ëx uti 'ain. 'Èx ucëbë ca an upí ñu 'aquin 'ëx uti caíncë uní, ax cuëënti 'icën. Ax ca chupa upí pañucësa 'aish rabíntima 'icën. Usa 'aish ca chupañuma 'icëa uni raírinën iscëxa uni rabíncësaribi 'itima 'icën”. ¹⁶ Ñunshin 'atimacama tuan tita iscësa, an sinánmicëx ca camabi menu 'icë 'apucama 'imainun aín suntárucamax Armagedón cacë me anu timëaxa. A mex ca hebreo banan Armagedón cacë 'icën.

¹⁷ Usai 'icëbëtan ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuax chiquicë ángel itsínrìbi aín xanpanu 'icë ñu tutucaxa. Tutucacëbëa naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua Nucën Papa Dios 'icë anuax ësai banaia cana cuan:

–Anuishi sënëquin cana 'an.

¹⁸ Usai 'icëbë ca caná mërìti banacëbë bëtsi ñurìbi sharámainun mecama shaíquiáxa, uisa nëtënbía unin tansamaira oi. ¹⁹ 'Icëbë ca Babilonia cacë ëma, ax achúshi 'aishbi rabë 'imainun achúshisa 'itánun tuquimainun camabi menu 'icë ëma chanu 'icë xubucamax rurucubuaxa. Usarìbi oquin ca Nucën Papa Diosan Babilonianu 'icë unicamami nishquin, atun ñu 'atima 'acë a manucëma 'ixun paë tanía tëmëratun castícanxa. ²⁰ Mecama shaíquicëbë ca nasícamá 'imainun matá me 'imainun aín bashicamarìbi 'aíma 'inun nëtëaxa. ²¹ 'Imainun ca 'uí 'aishbi matsíira 'aish iru, acamax naínuax achúshi achúshinëx cuarenta (40) kilosa 'aish rëucubuaxa. Rëucubucëbëtan 'aisamaira oquin paë tani ca ami nishi a unicamax Nucën Papa Diosmi 'atimati banaxa.

17

'Atima xanu ñuibi Babilonia 'atimoti ñui quia bana

¹ Usai 'icëbëtan ca xanpañu mëcën achúshi 'imainun rabë ángelcama, a achúshinëx 'ënu uquin, xanu ñuicësoquimbi Babilonia ñuiquin ësáquin 'ë caxa:

–'Aisama 'aish ca Babilonia ëmanu 'icë unicamax ënë xanusa 'icën. Ca ut. Mí cana xanu 'atima, axa parúnpapa camánan tsócé, a cara aín 'ucha cupí uisoquin Nucën Papa Diosan castícantí 'icë quixun mí ismiti 'ain. ² A ëmanu 'icë unicaman ca bëtsi menu 'icë unicamacëñun atun 'apuburìbi, atun 'acësarìbi oquian ñunshínquin 'atima ñu 'anun 'amíaxa.

³ Usaquin catancëxuan ángelnën, namáquin iscësa oquin isnun anu uni 'icëma menu 'ë buancëxun cana xanu achúshi ñuinacan'ëo ushían a camánan tsócë 'isan. A ñuinacan'ëo anu ca 'itsa anë cuënëocë 'iaxa, anë 'aisama, Nucën Papa Diosmi 'atimati banacë ca a anëcamax 'iaxa. Usa 'aish ca aín maxcácamá mēcën achúshi 'imainun rabë 'aish aín matúxcacama mēcën rabë 'iaxa. ⁴ A xanu anu tsócë ax ca aín chupa minanën pucucësa 'imainun ushían 'iaxa. 'Imainun ca ñun curánan curi 'acë 'ianan maxax upíra upí 'acë 'ianan perla pañucë 'ixun curi 'acë xanpa tuíncë 'iaxa. A xanpanu ca aín ñu 'aisama 'acëcamá purucësa 'iaxa. ⁵ Usa 'aish ca aín bëmánanu achúshi anë unin 'unáncëma 'aishbi ësai quicë 'iaxa: “Ènë ëma cha, Babilonia, ax ca 'aisama xanusaribi 'icën. Usa 'aish ca a an 'unánmicë 'aish camabi uni 'imainun xanu, an nu 'aisama 'acë aín titasa 'icën”. ⁶ A xanúxa, Nucën Papa Diosan uni 'icëa unin 'acë 'imainun an Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncë cupía unin 'acëx bamacë unicaman imi xëax, anun paéanx cuëëinra cuëënia cana isan. Isi, cana ratúira ratúan. ⁷ Ratutiabi ca xanpa tuíncë ángelnën 'ë caxa:

—¿Uisacësi caramina ratutin? A xanu 'imainun ñuinacan'ëo anu a xanu tsócë, axa aín maxcá mēcën achúshi 'imainun rabë 'ianan aín matúxca mēcën rabë, a rabëtax cara uisa 'icë quixuan unin 'unáncëbëtanmabi cana mi 'unánmiti 'ain. ⁸ A ñuinacan'ëo a mín iscë, ax ca 'iacëxa, 'aishbi ca bërí 'aíma 'icën. Ca quíni cha nēmíinra anu 'icën. Anu 'aishbi ca anu xëñibua 'aínbi paëira tani tēmérati anu cuanux, quíni cha nēmíinra anuax chiquítí 'icën. A ñuinacan'ëo anua xanu tsócë, axa parúnpapánu 'ia, axa anu 'ía, 'aishbi nētëa 'aish utëcënia isi ca a Nucën Papa Diosan nētënu 'iti oquin nētë ióñubi aín anë cuënëoma unicama, ax ratúira ratútí 'icën.

⁹ Sinánñu 'ixun camina 'ën mi cacë bana upí oquin cuati 'ain. Ènëx ca ësá 'icën: Anua xanu tsócë ñuinacan'ëo, aín maxcácamá mēcën achúshi 'imainun rabë, acamax ca matá me mēcën achúshi 'imainun rabë, anu a xanu tsócë, asaribi 'icën. ¹⁰ Usa 'aish ca mēcën achúshi 'imainun rabë 'apucama asaribi 'icën. A 'apucamax ca mēcën amo 'icë sënën, axira paían cushi 'icë axa bamacëbë bamacëbë 'apu 'iacëxa. Achúshinëx ca bërí usaribi 'apu 'icën, bëtsi ca 'icëma pain 'icën. Ax ca 'apu 'aishbi xëñibunuxunma 'aia. ¹¹ Acamax achúshi achúshinëx 'icëbë ca acama 'icësaribi 'aishbi bëtsi axribi 'apu 'iti 'icën. Ax ca ñuinacan'ëo, anu a xanu tsócë, axa 'ía 'aishbi nētëcë, a 'iti 'icën. 'Apu 'itancëx ca anu ax xëñibua 'aínbi paëira tani tēmérati anu cuanti 'icën.

¹² A ñuinacan'ëon matúxca mēcën rabë isquin camina mēcën rabë 'apu sinánti 'ain. Ax 'apu 'aishbi ca 'apu 'icëma pain 'icën. Atux ca a ñuinacan'ëo abë 'apu 'iti 'icën, 'aishbi ca xëñibuti 'ima achúshi horaishi 'apu 'iti 'icën. ¹³ A mēcën rabë 'apucaman ca raírinën sináncësaribi oquin sinania. Acaman ca a ñuinacan'ëon cacësabi oquin 'anan atúan 'ibuacë unicama usaribi oquin 'anun 'amiti 'icën. ¹⁴ Acamax ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama abë 'acananí 'icën. 'Acananquín ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax cushiira 'aish, 'ibucaman 'Ibu 'ianan 'apucaman 'Apu 'ixun axa abë 'acananëcëcamá ñusmoti 'icën. Axa abë 'icëcamán ca a amia catamënnun caisquin Nucën Papa Diosan sinánmicë 'ixun uisai cara ñu 'icëbëtanbi a ëncëma 'icën. Usa 'ixun ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama abë 'icëcamán axa abë 'acananëcëcamá ñusmoti 'icën.

¹⁵ Usaquin catancëxun ca ángelnën ësáquin 'ë catëcëanxa:

—Parúnpapacama, anua 'atima xanu tsócë, a isquin camina 'aisamaira uni, camabi menu 'icë unibu 'ianan camabi banan banacë unibu acama sinánti 'ain. ¹⁶ A mēcën rabë matúxca a isquinmi mēcën rabë 'apu sináncë, acaman ca ami nishquin a xanu ñusmoti 'icën. Ñusmonan ca chupañuma 'imianan aín namí pianan tsín nëënti 'icën. ¹⁷ Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan a mēcën rabë 'apucama bëtsin sináncësaribi oquían sinánun 'imíaxa. Nucën Papa Diosan 'imicëxun ca atun, anua a xanu tsócë ñuinacan'ëon cacësabi oquin 'anan atúan 'ibuacë unicama usaribi oquin 'anun 'amiaxa. Aín banacama sënëntamainun usai 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imíaxa. ¹⁸ Ami iscë xanu a sinánquin camina ëma cha, anu 'icë unicama 'aisama 'ixun camabi menu 'icë 'apucama 'imainun atun unicama, asaribia 'inun 'unánmicë, a sinánti 'ain.

18

Babilonianu 'icë unicama ñusmo

¹ Usai 'icëbëtan cana bëtsi ángel naínuax aia isan. Ax cushiira 'ixun ca aín pëcacën mecama pëcaxa. ²⁻³ Ai ca munuma banaí quíaxa:

—Babilonianu 'icë unicaman 'aisamaira oquin ñu 'atima 'acë 'ixun ca bëtsi mecamanu 'icë unicamanribia usaquin 'anun sinánmiaxa. Camabi nētënu 'icë 'apucamaxribi ca Babilonianu 'icë unicaman 'aia isi aín unicamabë usaribiti 'i cuëëanxa. Babilonianu 'icë an ñu marucë unicamax ca 'itsa ñu upíra 'imainun cupíra bianan maruanan aín naitunën upí oquin sinanima 'itsa curíquíñuishi 'iti sinánxa. Atúxa usai 'ia isi ca camabi menu 'icë an ñu marucë uni, Babilonianu 'icë ñu biquin marui 'itsa curíquíñu 'iaxa. A ëmanu 'icë unicamaxa

usai 'i 'aisama 'icë ca Nucën Papa Diosan ñusmoxa. Ñusmocëbë ca anu 'icë xubucama rurucubuxa. Usa 'ain ca ñunshin 'atimacama anu bëri 'ia, uisaira ñunshin 'atimacama cara, ax ca anu 'ia, 'imainun ca uisa ñu pëchiu 'atima cara unin cuëncëma, axribi anu 'ia.

⁴Usai nañuax ucë ángel quicëbëtan cana nañuaxa bëtsi banan banaia cuan, ësai quicë:

—Èn unicamax, mina anu 'icë unicama 'icësaribiti 'uchain camina a èmanuax cuanti 'ain, a unicama atun 'ucha cupí tëmëramicësaribi oquin mitsuribi tëmëramiti rabanan. ⁵Atun 'ucha ca 'aisamaira 'icën, ñu manámi chaioruquin bucuncësa ca ax 'icën. Usa 'icë ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama manuquinma sinánxa. ⁶Anu 'icë unicaman uni raíri tëmëramicësaribi oquin camina mitsun atu tëmëramiti 'ain. Atúan uni raíri tëmëramicësamaira oquin camina aturibi tëmëramiti 'ain. ⁷Anu 'icë unicaman rabíquin, —nux cananuna bëtsi unicamabëtan sënénmaira 'ai —quixun sinánan atux cuëncëسابi oquinshi 'aiabi camina acama 'aisamairai tëmëranun 'imíti 'ain. Atun ca “èn cana casunamécë xanun 'acësoquin tëmëratima 'ai” quixun sinania. ⁸Usaquin sináncëbëbi ca anúan atu tëmëramiti nètë uti 'icën. A nètën ca 'itsa uni bamati 'icën. 'Imainun ca raíricamax rumati tëmëranan 'acëñuma 'aish bamatisa tanti 'icën. A nètën ca a èmacamax tsin picë 'iti 'icën. Usaquin ca Nucën 'Ibu Diosan ax cushiira 'ixun atun 'uchacama cupí atu 'uchoquin castícantí 'icën.

Usai nañuaxa banaia cana cuan. ⁹Bëtsi 'apucama, an aín unicamaribia Babilonianu 'icë unicaman ñu 'atima 'acësaribi oquin 'anun 'amicë, ax ca Babilonia tsin piqin cëñucëbëa, aín cun t'exëruia isi, munuma rumati inti 'icën. ¹⁰Ianan ca racuëti 'uracëox quiti icën:

—Usai 'imari 'itibi camina 'in. Babilonia chaira, mix bëtsi èmasama 'iá 'aishbi camina bënëtishi Nucën Papa Diosan 'uchoquin castícantë 'ain.

Usai ca 'apucama quiti 'icën.

¹¹A èmanu 'icë unicamaxa cëñucë 'ain ca camabi menu 'icë an ñu marucë unicama rumati inti 'icën, bëria an atun ñu maruti 'aíma 'ain. ¹²Ñu curi 'acë, manë uxua 'acë, maxax upíra upí ichúcësa, perlas, chupa xapu 'acësa upí oquin xëocë, bëtsi chupa minanën pucucësa, chupa ushían, acama 'imainun bëtsi bëtsi sanu i, elefante xëta 'acë ñu, cupíra cupí ñu, i 'acë, 'imainun cashtá manë 'acë 'imainun bëtsi manë 'acë 'imainun upíra maxax uxua 'acë acama, ¹³'imainun sanu ro, ibaca sanuira oquin 'acë, tsëpasa 'aishbi nëncëx sanuira ñu, vino, xëni, trigo, trigo rëncë, acama 'imainun a ñu papimíti 'aracacë ñuina 'imainun carnero, caballo, caballonëan niqincë auto, 'imainun uní, an uni itsi ñu 'axúnun maruti, a ñucama bëia —an bití ca bëri 'aíma 'icë —quixun sinani ca an usa ñu marunxun bécë unicamax rumati inti 'icën. ¹⁴Inquin ca ësáquin a èmanu 'icë unicama cati 'icën:

—Anúnmi cuëëan bimiñuma camina 'ain. Mitsun ñu upícamá 'imainun mitsun ñun curánacama ca cëñuti nètëaxa, camina acama istécëntima 'ain.

¹⁵Usa 'ain ca an axa Babilonianu 'icë unicama ñu 'inánquin 'itsa curíqui bicë unicama racuëti 'ura sëtëtax rumati inti 'icën. ¹⁶Iní ca ësai quiti 'icën:

—'Imari 'itibi ca 'iaxa. A èma cha anu 'icë unicamax ca xanun atun chupa upíra upí minanën pucucësa 'imainun ushianën pucucë pañucësa 'iaxa. 'Ianan ca xanu ñu cupíra cupí, curi 'acë, maxax upí 'acë, 'imainun perla, po namë iscësa, usa ñucaman mënlocësa 'iaxa. ¹⁷Usa 'ainbi ca bënëtishi a ñu cupíra cupí ax cëñuaxa.

Usai quicëbë ca ax manë nuntiñu 'icë unicama, 'imainun an a nunticama niqincë unicama, 'imainun axa a nunticaman cuancë unicama 'imainun parúnpapan bëtsi bëtsi nètëna maruti ñu bënux cuancë unicamaxribi 'ura sëtëaxa. ¹⁸Sëtëtax ca a èma usoquin nëncëxa aín tsin cun t'exëruia isi cuëncëni ësai quiaxa:

—Uinu 'icë èmáxbi ca èn èmasama 'iaxa.

¹⁹Quianan ca masá nuitucë uníxa 'icësaribiti me cupúcë bitancëx aín maxcánu mapucuti rumati ini quiaxa:

—Usai 'imari 'itibi ca 'ia. A èmanu 'icë unicamax 'aisamaira curíquiñu 'ixun ca an aín manë nuntin maruti ñu bécë unicaman ñu bíaxa. Bicëbë ca a unicamaxribi 'aisamaira curíquiñu 'iaxa. Usa 'ainbi ca bënëtishi a èmanu 'icë unicamax cëñuaxa.

²⁰Usai quianan ca ësairibi quiaxa:

—Aín unicama paë tanmiquin tëmëramicë, a cupíquin ca Nucën Papa Diosan Babilonianu 'icë unicama cëñuaxa. Usaquin 'an ca nañu 'icëcama, 'imainun an aín bana ñuixunun Jesusan caíscë unicama, 'imainun an Nucën Papa Diosan bana uni ñuixuncë unicama, 'imainun axa ami catamécë aín unicama, camáxbi cuëënti 'icën.

²¹Usai a unicamax quicëbëtan ca anun ñu bacati cushiñu ángel achúshinën maxax chaira, anun ñu rënti maxáxa, a biquin parúnpapanu niaxa. Ni ca quiaxa:

—A maxax istécëntimoquin nicë usaribi ca Babilonia, a èma chaira, 'imainun anu 'icë unicamaxribi unin a istécëntimoquin cëñucë 'iti 'icën. ²²⁻²³Anu 'icë, an ñu marucë unicama bëtsi menu 'icë an ñu marucë unicamasama 'aish, ñubë 'ixun ca camabi menu 'icë unicama paránquin 'atima ñu 'amiaxa. Usa 'ainbi ca Babilonia èma cha anuxun arpa cacë ñua raírinën

'amainun raírinënríbi pacon banomainun bêtsi bêtsi ñucamaríbi 'ai cuëëni sharatia unin cuatëcëntima 'icën. An i 'anan manë unioçë unían anuxun 'atëcënti ca 'aíma 'iti 'icën. An ñu rëncë xanúan ñu rënquin tarúnciaia ca unin cuatëcëntima 'icën. Anun xubucama pëcati lamparin ca 'aíma 'iti 'icën. Unin xanu bití nëtë ca 'itëcëntima 'icën.

²⁴ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun axa ami sináncë unicama 'imainun camabi menu 'icë unía unin 'acë, ax ca Babilonianu 'icë unicaman 'ucha 'iata. Usa 'ain ca Babilonianu 'icë unicama Nucën Papa Diosan cëñuaxa.

19

¹ Usaquin 'an cana 'aisamaira uníxa naínuax munuma sharati banaia cuan, ësai qui: Nucën Papa Dios cananuna munuma banaquin rabin. Axa 'Apuira 'aish cushiira an ca uni ainan 'inun iëmiáxa quiquin ca camabi unin a rabiti 'icën. ² Ax aín sinan upíira 'ixun ca uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. Ñu 'atíma cuëëninma ca usoquin 'aia. Usa 'ixun ca Babilonia ëmanu 'icë unicama, an camabi menu 'icë unicama 'atíma ñu 'anun 'unánmianan ami sinánxma 'inun 'unánmicë cupí acama 'uchoquin castícanxa. Usaquin 'aquin ca an aín unicama 'acë unicama cupíaxa.

³ Usai quianan ca ësairíbi quitëcëanxa:
—Nucën Papa Dios cananuna munuma banaquin rabin. Nëëmëti ca Babilonia bënámëtíma 'icën. Usa 'aish ca xëñibua 'aínbi aín tsin cuin nëtëtíma 'icën.

⁴ Usai 'imainun ca mëcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë caniacëcë unicama 'imainun axa 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatímöi tsóçë, acaman ca aín bëmánon meu bësuquin Nucën Papa Dios, 'Apuira, a rabi cuëënin caxa:

—Usai ca 'iti 'icën. Miishi cananuna munuma banaquin rabin.

⁵ Cacëxa anu Nucën Papa Dios 'icë anuax ësai banaia cana cuan:
An axa cuëëncësabi oquin 'acë unicama, aín cushíbu 'imainun aín cushimabu, mitsun camina camaxunbi Nucën Papa Dios rabiti 'ain.

Carnero 'icësaríbitia unin 'ucha cupí bama, a unin xanu bicësa isá bana

⁶ Usai quicëbëtan cana 'aisamaira uni munuma cushin banacësari banaia cuan. A banax ca baca xuqui cushíinra banarucësari 'ianan caná munuma banacësaríbi 'iata. Èsai banaia cana cuan:

Nucën 'Ibu Dios axa aín cushi chaira 'aish bêtsi cushisama, ax ca 'Apuira 'icën. A cananuna munuma banaquin rabin. ⁷ Cuëëinra cuëënin a rabinun ca rabican. Anúan a Carnero 'icësaríbitia unin 'ucha cupí bama, ax aín unicamabë biránanti nëtë ca uaxa. Aín unicamax ca abë 'inun mëniócaxa, unían bití xanúxa aín bënëbë biránanux upítí mëniócacësaríbiti. ⁸ Usa 'ain ca aín unicama chupa chuañuma, uxua upíira pañucësa 'icën.

Banaia ësai quía cana cuan. Axa Jesucristomí catamëcë unicaman pañucë chupa, ax ca aín nuitu upí 'ixun upí ñu 'acë a 'unántiocë 'icën.

⁹ Usai quicëbëtan ca ángelnën 'ë caxa:

—Èsaquinríbi ca cuëñëot: “Uicamax cara Carnero 'icësaríbitia unin 'ucha cupí bama, anúan aín unicama abë 'iti nëtëan abë 'inun camicë 'icë, acamax ca cuëëinra cuëënti 'icën, unían xanu biqín abëtan pí unun camicë uicamax cuëëncësamaira oi”.

Èsaquinríbi ca 'ë caxa:

—Ènë bana a 'ën mí cacë ax ca Nucën Papa Diosaxa quicë 'icën. Ca aséribi 'icën.

¹⁰ Quicëbë cana a rabinun a ángel tanáin rantín purúan. Usai 'iabi ca 'ë caxa:

—Usai 'iáxma ca 'it. Uicaman cara Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia an ca Jesús ñuiquin an 'unánmicë banacama uni ñuixunia. Mibëtan ax Jesús quicë banacama quicësabi oi 'icë unicaman 'acësaríbi oquin cana 'ënribi ax quicësaríbi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Usa 'ain ca 'ë rabixunma Nucën Papa Diosëshi rabít.

Axa caballo uxuanu tsóçë

¹¹ Usaquin ángelnën cacëxun cana naí panárabëcë isan. Anuaxa caballo uxua chiquítia cana isan. Ax a caballonu tsóçë, ax ca Aín Quicësabi Oquin 'Acë caquin anëcë 'ianan ca An Uni Paráncëma caquin anëcë 'iata. Usa ax 'ixun ca 'atíma unicama a uisoquin cara 'aisa tania usoquin castícanan axa upí sinánñucama a upí oia. ¹² Aín bëru rabë ca tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'iata. Axa aséribi 'apuira 'ain ca 'apun mañuti 'itsaira aín maxcánu 'iata. Aín anë cuëñëocë 'icë ca uinu 'icë uníñbi uisai quicë cara a 'icë quixun 'unántíma 'icën, ainshi ca 'unania. ¹³ Aín chupa ca imin pucucë 'iata. Ax ca aín anë Nucën Papa Diosan Bana caquin anëcë 'iata. ¹⁴ Axa naínu 'icë caballo uxuanu tsóçë ax chiquítia ca aín caballo uxuanu tsotax naínuax chiquíquin axa abë 'icë unicaman a nuibianxa. An nuibiancëcamax ca chupa uxua upíira upí chuañuma pañucë 'iata. ¹⁵ Ax pain chiquicë aín cuëbínuaxa machítusa manë xëtocë

chiquitia cana isan. A manë xëtocë ax ca camabi menu 'icë axa ami sinácëma unicama anun 'ati 'iixa. Ax cushi 'ixun ca camabi menu 'icë unían aín bana cuanun 'imiti 'icën. 'Imainun ca ax cushiira 'ixun axa ami nishcë unicama Nucën Papa Diosan mëníósabi oquin casticanti 'icën, uvas bimia taën chacacëx cëñúcësaribi 'inun. ¹⁶ Aín chupanu 'imainun ca aín quisinuribi ësaquin cuëñëocë 'iixa: "Apucaman 'Apu 'ianan 'ibucaman 'Ibu".

¹⁷ Usaquin istancëxun cana ángel achúshi barinu nicë isan. An ca munuma banaquin axa me manámi nuácë ñu pëchiucama ësaquin cuëanxa:

–Ca ut, Nucën Papa Diosan mitsúnmi pinun mëníocësabi oquin nami pinux ca timëti ut. ¹⁸ 'Apucama 'imainun suntárunën capitáncama, 'imainun aín cushi unicama, 'imainun axa caballonu tsócé unicama a 'imainun atun caballocamaribi, 'imainun an uni ñu mëëxuncëma unicama, 'imainun an uni ñu mëëxuncë unicama, 'imainun aín cushima unibu, 'imainun aín cushi unibu acama bamacë pi ca ut.

¹⁹ Usaquin caia cuatancëxun cana ñuinacan'ëo, 'imainun camabi menu 'icë 'apucamacëñun aín suntárucama 'acananuxa tsuáquirui timécë isan. Acamax ca aín suntárucamabë axa caballo uxuanu tsócé abë 'acananuxa timécë 'iixa. ²⁰ 'Acanánia ca ñuinacan'ëo acëñiun a rabiquian Nucën Papa Dios rabixunma 'anun quixun an unicama paráncë ñuinacan'ëo aribi bicánxa. An usoquin unicama paráncë ñuinacan'ëo ax ca an bëtsi ñuinacan'ëo 'itsa maxcáñu an ismainun unin 'acëma ñu 'aquin uni paran a 'iixa. Ax ca an 'itsa maxcáñu ñuinacan'ëonan 'icë 'unántioquin cuëñëocë unicama, 'imainun an a tanquin 'acë ñu rabicë, acama paran a 'iixa. 'Acananquin bitancëxun ca a ñuinacan'ëo rabë 'ianëmë'ëosa manë tsi anuaxa azufre 'imainun manë tsi rëquirucë anu 'inun niaxa. ²¹ A rabëa anu 'inun nicë 'ain ca axa caballo uxuanu tsócé an aín cuëbínuxa chiquicë manë xëtocë anun axa 'acananuxa timécëcama cëñuquin 'axa. Usaquin 'acë aín nami pi ca camabi ñuina pëchiucamax pucháxa.

20

Mil baritia ca ñunshin 'atimacama sipuacë 'iti 'icë quixun ñui quicë bana

¹ Usaquin istancëxun cana ángel naínuax ubutia isan. A ángelnëx ca quini chaira, anun aín xëcuë xëocati ñu a tuíanan, manë risi chaira aribi tuíncë 'iixa. ² Ubútancëxun ca a ángelnën capësa 'aishbi pianancë ñuinacan'ëo chaira, an bërámá runusa 'ixun Nucën Papa Diosan uniotabatia uni paran 'ixun camabi menu 'icë uni paráncë, ñunshin 'atimanën 'apu Satanás, a biqin mil baritia niaxma 'inun manë risin nëaxa. ³ Usoquin nëatancëxun ca quini chaira anu nipáxa. Nipátancëxun xëpuquin ca uinu 'icë unímbi xëocaisama oquin 'unántioxa. Anuaxa unicama parántëcëñux chiquitima, anu mil baritian sipuacë 'inun ca ángelnën a capësa ñuina nëaxun quini chairanu nipáxun xëpuaxa. Usaquin nipácë 'aish ca mil baritia 'icëbëtan chiquicë 'iti 'icën, 'uráinra 'inuxmabi.

⁴ Acama istancëxun cana anu tsóti cha bëtsi bëtsi isan. Anu ca an uni raíri ñu upí cara 'axa, ñu upíma cara 'axa quixun isti, acama tsócé 'iixa. Acama isanan cana axa —ëx cana Jesúsnan 'ai —quiquin bana ñuixuncë cupí tëbiscacë unicama, 'imainun axa Nucën Papa Diosan bana cuacë cupí tëbiscacë unicama, acaman ñunshínribi isan. Acamax ca 'itsa maxcáñu 'ianan 'itsa matúxca ñuinacan'ëo a rabima, 'ianan a tanquin unin 'acë ñu a rabima, 'ianan ainan 'inun 'unántioquin aín bëmánan 'imainun aín mëcën cuëñëocëma 'iixa. 'Ën iscëx ca acamax bama aishbi baísquiaxa. Baísquitancëx ca Cristobë mil baritia 'apu 'iixa. ⁵ Acamax baísquicë 'ainbi ca axa bama raíri baísquicëma pan 'iixa, mil baritia inúcëbë cuni baísquinux. ⁶ Uicamax pain cara baísquicë 'icë, acamax ca Nucën Papa Diosan 'imicëx aín naitu upíra 'aish cuëëinra cuëënti 'icën. Bamatëcëntimoí ca xëñibua 'aímbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. Bamatëcëntimoí ca Nucën Papa Dios 'imainun Cristo cuëëñquin rabianan abë mil baritian 'apu 'iti 'icën.

⁷ Mil baritia inúcëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx Satanás quini chaira anuax chiquiti 'icën. ⁸ Chiquítancëxun ca camabi menu 'icë unicama paránquin bëtsi oquin sinánmiti 'icën. Usoquin 'anan ca Gog cacë 'apu 'imainun Magog cacë 'apu 'imainun aín unicama paránquin tsuáquirumiquin axa Nucën Papa Diosmi sináncë unicamabëa 'acananun timëti 'icën. An timécë unicamax ca 'aisamaira 'aish parúnpapa masisaribi 'iti 'icën. ⁹ 'Ën iscëxun ca tsuácarucëxun mecamanu cuanquin a suntárucaman anua an Nucën Papa Diosan bana cuacë suntárucama 'icë, a bëararanan a Nucën Papa Dios cuëëncë ëma, Jerusalén, aribi bëararaxa. Bëararatiabi ca Nucën Papa Diosan naínuax ucë manë tsin a suntárucama cëñuaxa. ¹⁰ Usoquin cëñuanan ca ñunshin 'atimanën 'apu, an unicama paráncë, a 'ianëmë'ëosa manë tsi, anuaxa azufreñibi rëquirucë, anu 'inun niaxa. Anua 'itsa maxcáñu 'ianan 'itsa matúxcañu ñuinacan'ëo a 'imainun bëtsi ñuinacan'ëo an Nucën Papa Dios rabiquinma ñuinacan'ëo rabinun quixun unicama paráncë, anu atux 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apuribi anu niaxa. Anuxun ca acaman nëténbi imëbi xëñibua 'aímbi nëtétimoquin paë tanquin tëmëraí 'icën.

Anu Nucèn Papa Dios 'icè, a bëmánon unicama sètécè isa

¹¹ Usaquin istancëxun cana anua 'apu tsóti uxua chaira isan, anu tsócè aribi cana isan. Iscëxibi ca ax anu 'ain, me 'imainun naícama 'imainun anu 'icè ñucama nètéaxa, nètèti ca anua ax 'iti 'aíma 'íaxa. ¹² Usaquinribi isanan cana axa bama unicama, uni cushibu 'imainun uni cushimabu, acamaxa baísquitacëx anua Nucèn Papa Dios 'icè aín bëmánon sètécè isan. A unicamaxa sètëmainun ca quirica achúshi, anu ui unicamax cara Nucèn Papa Diosbè 'iti 'icè quixun aín anè cuënëocè, ax bacacè 'íaxa. A isanan cana bëtsi quiricacamaribi isan. A quiricacamanu ca añu ñucama cara unicaman 'axa quixun cuënëocè 'íaxa. A quiricacama isquin ca Nucèn Papa Diosan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isaxa. Isun ca aín ñu 'acësabi oquin mënionan an ñu upí 'acè uni upí 'imainun an ñu upíma 'acè unicama tëmëranun 'imíaxa. ¹³ Bama unicama 'imainun ca parúnpapanuax bacamiquia camaxribi baísquiata. Baísquia ca uisoquin cara ñu 'atima 'axa, usoquinribi Nucèn Papa Diosan uisoquin cara 'ati 'icè usoquin 'axa. 'Anan ca uisoquin cara ñu upí 'axa usaribi oquin a upitia bamatimoi abè tsonun 'imíaxa. ¹⁴⁻¹⁵ Usaquin 'á 'ain ca bamati 'imainun anua uni bamacè 'icè ax 'ianëmè'ëosa manè tsi rëquirucè anu nicè 'íaxa. 'Imainun ca ui unicamax cara Nucèn Papa Diosan nètënu 'inun aín anè cuënëoma 'icè, acamaxribi anuax bamatëcëncësa 'aish chiquítimoi 'inux, 'ianëmè'ëosa manè tsinu nicè 'íaxa.

21

Naibëa me ió 'iti bana

¹ Usaquin istancëxun cana a pain unio naí, me, parúnpapa, acamaxa nètécè 'aish 'aíma 'ain, naí ió 'imainun me ióribi isan. ² Isanan cana Jerusalén ëma ió, upíra upí, Nucèn Papa Diosan nètënuaxa ubutia isan. 'Ën iscëx ca upíra upí 'íaxa, xanúxa bërí bënunux upiti mëníocacësaribi. ³ Isanan cana naínuaxa munuma ësai qui banaia cuan:

—Camina isti 'ain, anua uni bucué, anu ca Nucèn Papa Dios bërí 'ia. Anu aín unicama 'icè anu ca Nucèn Papa Dios 'iti 'icën. A unicamax ca asérabi aín uni 'iti 'icën. Ax aín Dios 'aish ca aín unicamabè 'iti 'icën. ⁴ An ca aín unicama aín bëunan mëscutia ini masá nuitutiabi nètëmiti 'icën, aín bëun tërënquin. A unicamax ca bamatëcëntima 'icën, usai 'ianan ca rarumatëcëntima 'icën, 'ianan ca intëcëntima 'icën, acaman ca paè tantëcëntima 'icën. Béráma usai 'íá 'aishbi ca usai 'itëcëntima 'icën.

⁵ A bana 'ën cuacëbè ca Nucèn Papa Dios, axa anu 'Apuira 'aish tsócè, ax ësai quiaxa:

—Camina 'unánti 'ain, cana camabi ñu ió 'inun 'atëcënin.

Quianan ca ësairibi quiaxa:

—'Ëx quicësabi oi ca asérabi 'iti 'icën. Usa 'ain camina 'ëx quicè banacama ënè cuënëoti 'ain.

⁶ Caxun ca 'ë caxa:

—Anuishi sënënquin cana 'an. 'Ëx cana uisa ñubia 'aíma 'aínbi 'iacën, usa 'aish cana ënè menu 'icè ñucama cëñucëbè usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana "A" 'imainun tsíanquinribi 'unánti bana "Z" asaribi 'ain. Shimaia uni 'unpax 'acatsi bënëcësa, usaribitia 'ënan 'iisa tani bënëtia, cana 'ënan 'aísha 'ën Bëru Ñunshin Upíñu 'inun, cupí ñuixunquinma, 'imíti 'ain. ⁷ Uicaman cara 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma 'icè, acama cana 'ënan 'aish 'ëbè tsóti 'imíti 'ain. 'Imainun cana 'ëx aín Dios 'iti 'ain. 'Imainun ca ax 'ën bëchicè 'iti 'icën. ⁸ Usa 'aínbi ca racuëquian an 'ëmi sinánti ëncè unicama, 'imainun an 'ëmi catamëcëma unicama, 'imainun an ñu 'atima 'acè unicama, 'imainun an uni 'acëcama, 'imainun aín xanuma 'icëbi bëtsi xanu cuëncè unicama 'imainun aín bënëma 'icëbi bëtsi uni cuëncè xanucama 'imainun ñu xëacè ñubé unicama 'imainun an Nucèn Papa Diosmabi bëtsi ñu rabicé unicama 'imainun cëmë unicama, acamax anuaxa 'ianëmè'ëosa manè tsi azufrebè rëquirucè anu 'iti 'icën, anu bamatëcëncè 'aish chiquítimoi 'inux.

Jerusalén ió

⁹ Usai quicëbëtan ca mëcën achúshi 'imainun rabè ángelcama anun ënè menu 'icè unicama ashiquin tëmëramiti ñua aín xanpanu 'icè, acama achúshinën ësáquin 'ë caxa:

—Ca ut. Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an abëa 'inun binuxun cacè aín unicama a cana mi ismíti 'ain.

¹⁰ Usaquin catancëxun ca 'uxcëmabi namácësoquin 'ën iscëxun aín bashi chaira anu 'ë buánxa. Buánquian ismicëxun cana Jerusalén ëma upíra upí, anua Nucèn Papa Dios 'icè, anuaxa ubutia isan. ¹¹ A ëma ca upíra upí, Nucèn papa Diosan cushin pëcacè 'íaxa, maxax upíra upí íchúcësa 'aish, jaspe cacè maxax nibaníbaquicè iscësa 'íaxa. ¹² Anun cënëcè ax ca manáinra 'íaxa. 'Imainun ca aín xëcué anun atsínti mëcën rabè 'imainun rabè 'íaxa. A xëcuëcamanu ca mëcën rabè 'imainun rabè ángel, ax achúshi achúshitax nicè 'íaxa. A xëcuëcamanu cuënëocè ax ca Israelnën bëchicè, mëcën rabè 'imainun rabè, aín anëcama 'íaxa. ¹³ A cënëcè anu ca amo camabi rabè 'imainun achúshi xëcué 'íaxa. Aucúaxa bari urucé

ami rabé 'imainun achúshi xēcuē, 'imainun ca anúan bari cuabúcē amiribi rabé 'imainun achúshi xēcuē 'i'axa. 'Imainun ca nortemiribi rabé 'imainun achúshi xēcuē, 'imainun surmiribi rabé 'imainun achúshi xēcuē 'i'axa. ¹⁴ Cēnēquin nitsíncē maxáxcama ax ca mēcēn rabé 'imainun rabé 'i'axa. A maxax cha anuribi ca anē cuēñocē 'i'axa. Anu cuēñocē anēcamax ca Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, an aín bana uni ñuixunun caiscē unicama, mēcēn rabé 'imainun rabé, aín anēcama 'i'axa.

¹⁵ Axa 'ēbē banacē ángel ax ca curi 'acē tsatiñu 'i'axa, anúan a ěma tupúanan aín xēcuēcama tupúanan aín cēñecamaribi tupúnti. ¹⁶ Tupunia cana isan, a ěmax ca amo 'icē rabé 'imainun rabé 'aish bētsibētan sēñēnbi 'i'axa. Anun tupúnti tsatían tupúncēx ca aín chaxcē dos mil doscientos kilometro 'i'axa. Usaribi ca aín namé 'imainun aín manámi 'i'axa. ¹⁷ Unin tupúncēsaribi oquin ca ángelnēn aín cēñeribi tupúanxa. Tupúncēx ca aín manámi sesenta y cuatro metro 'i'axa.

¹⁸ Cēñecē ax ca jaspe cacē maxax paxa 'aishbi tunántani 'aish, nibaníbaquicē 'i'axa. 'Imainun ca a ěmanu 'icē ñucama ax curi upí 'acē 'aish, bēxnan bēxnanquicēsa 'i'axa. ¹⁹ Cēñequin nitsíncē maxáxcama abē mēscúcē ca maxax upíra upí 'i'axa. Acamax ca jaspe cacē maxax, ax paxa 'aishbi tunántani 'aish nibaníbaquicē, 'imainun zafiro, ax cumá batsisa, 'imainun ágata ax cumá batsisa 'aishbi tunántani, 'imainun esmeralda, ax ñu paxa iscēsa, ²⁰ 'imainun ónicē, ax uxuatani 'aishbi sērisabē mēscúcē, 'imainun cornalina, ax ushíantani 'imainun crisólitu, ax paxasa 'ianan bētsibēribi mēscúcēsa 'imainun berilo, ax ñu paxatanisa 'aish nibaníbaquicē 'imainun topacio, ax curúnsa, 'imainun crisoprassa, ax curisa 'aishbi ñu paxasaribi, 'imainun jacinto, ax ushían 'aishbi tunántani, 'imainun amatista ax minánsa 'i'axa. ²¹ A ěma aín xēcuēcama ca perla chaira ax po namé iscēsa 'i'axa. Xēcuē achúshi achúshi ax ca perla achúshi 'i'axa. A ěmana bai cha anu nítí ax ca curi 'acē 'aishbi bēxnan bēxnanquicēsa 'i'axa.

²² Nucēn 'Ibu Dios, axa aín cushi bētsi cushisama, a 'imainun Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, axbia uinu cara a ěma sēñēnia anubi 'ain, ca 'ēn iscēx a ěmanu anuxun Nucēn 'Ibu Dios rabítí xubu 'aíma 'i'axa. ²³ A ěma ca Nucēn Papa Diosanbí pēcaia. Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, anribi ca a ěma pēcaia. Usa 'ain ca baribētan 'uxēn a ěma pēcaima. ²⁴ Usaquin pēcacēx ca camabi menuaxa Nucēn Papa Diosnan 'inux iécē unicama aín pēcacēnu nítí 'icēn. 'Imainun ca axa iécē 'apucamaxribi anu 'iti 'icēn. ²⁵ A nētēnu ca baquish 'aíma 'iti 'icēn. Usa 'aish ca a nētēnu 'icē aín xēpúti ax xēñibua 'aínbi usabí xēocacē 'iti 'icēn, a nētēx ca baquishima, usa 'ain. ²⁶ Aín tucuricu unicamaribi Jesucristonan 'aish ca anu 'iti 'icēn. ²⁷ Usa 'ain ca anu ñu 'aisama 'ítima 'icēn, ui unix cara 'aisama ñu 'acē 'icē 'imainun ui unix cara cēmēia, usa unix ca anu 'ítima 'icēn. Uí unicamax cara Nucēn Papa Diosan nētēnu 'itioquin aín anē Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, aín quiricanu cuēñeo 'icē, acamax cuni ca anu 'iti 'icēn.

22

¹ Usaquin 'ē ismitancēxun ca angelnēn anua Nucēn Papa Dios 'imainun Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, ax 'icē, anuaxa baca aín 'unpax bēxnan bēxnanquicē chiquítia 'ē ismi'axa. ² A bacax ca a ěmanu 'icē bai cha anúnbi xobucē 'i'axa. A bacax ca 'unpax 'aishbi Nucēn Papa Diosan cushi anúan uni bamatimoi tsóti, a 'i'axa. A baca aín cuēbí rabé amo anu ca i achúshi 'i'axa. Camabi barítian ca a in mēcēn rabé 'imainun rabé oquin tuaxa, 'uxē camabi. A bimix i bimisa 'aishbi ca ax anúan uni bamatimoi tsóti, a 'i'axa. A i pēchix ca camabi menuax ucē uníxa anun 'insintēcentimoi bucuti a 'i'axa. ³ Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan uisoquin cara 'ati 'icē usoquin 'ati ñu anu 'aíma 'iti 'icēn. Anu ca Nucēn Papa Dios 'imainun Carnero 'icēsaribítia unin 'ucha cupí bama, ax 'Apu 'iti 'icēn. Usa 'icē ca anuxun aín unicaman a rabítí 'icēn. ⁴ Rabianan ca anuax abē isananti 'icēn. Usa 'aish ca Nucēn Papa Diosan anē atun bēmánanu cuēñocē 'iti 'icēn. ⁵ Anu ca bēánquicē 'aíma 'iti 'icēn. Anuxun ca Nucēn 'Ibu Diosanbi a ěma pēcati 'icēn. Usa 'ain ca lamparín 'imainun barín pēcacē anu 'aíma 'iti 'icēn. Nucēn Papa Diosbē ca anuax aín unicama xēñibua 'aínbi 'apu 'iti 'icēn.

Jesucristo utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quicē bana

⁶ Ismitancēxun ca a ángelnēn 'ē caxa:

—'Ēn mi cacēsabi oi ca asérabi 'iti 'icēn. Nucēn 'Ibu Dios, an ax quicē bana uni ñuixuncē unicama sinánnicē, an ca uisai cara xēñibucēma 'aínshi ñu 'iti 'icē quixuan, aín unicaman 'unánun, aín ángel xuaxa.

⁷ Xēñibucēma 'aínshi cana uti 'ain. An, ěnē bana quicēsabi oi ca asérabi 'iti 'icē quixun sinánquin a bana cuacē unicama, ax ca cuēñinra cuēñti 'icēn.

⁸ Ēx Juan 'ixun cana 'ēn ěnē ñucama cuanan isan. Usoquin ěnē ñucama cuanan isi cana ángel, an 'ē ismicē, a rabinux a tanáin rantin purúan. ⁹ Ēn a rabicascēxumbi ca 'ē caxa:

—Usai 'iaxma ca 'it. Mibëtan, an min 'acësaribi oquin an Nucën Papa Diosan bana uni ñuixuncë unicama 'imainun an ënë quiricanu cuënëocë banacama upí oquin sinánquin cuacë unicaman 'acësaribi oquin cana 'ënribi ax quicësabi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Usa 'ain ca 'ë rabixunma Nucën Papa Diosëshi rabit.

¹⁰ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi 'ë caxa:

—Ënë quiricanu cuënëocë ñucama camina unpuquinma chanioquin ñuiti 'ain, camabi unían 'unánun, anun ënë ñucama 'iti nêtë ca 'urama 'icë, usa 'ain. ¹¹ A nêtë 'urama 'ainbi ca an ñu 'atima 'acë unicaman an 'acësabi oquin 'ati 'icën, axa 'uchacë unix ca usabii 'uchati 'icën, an upí ñu 'acë unín ca an 'acësabi oquin 'ati 'icën, ax Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'icë unix ca usabi 'iti 'icën.

¹² Xëñibucëma 'ain cana uti 'ain. Uquin cana an ñu upí 'acë 'ën unicama uisoquin cara ñucama 'axa, usaribi oquin cupí oquin cuëenun 'imíti 'ain. ¹³ 'Ëx cana uisa ñubia 'aíma 'ainbi 'iacën. Usa 'aish cana ënë menu 'icë ñucama cëñúcébë usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana "A" 'imainun tsíanquinribi 'unánti bana "Z" asaribi 'ain.

¹⁴ Uj unicamax cara a ëmanu atsínxun, anu 'icë anun uni bamatimoi tsóti i bimi biti sinani, chupa uxuira chuañumasa 'inun aín nuitua upí 'iminun Jesucristomi catamëtia, acamax ca anu 'aish cuëeinra cuëenti 'icën. ¹⁵ Usa 'ainbi ca 'aisama unicamax a ëma ëmáinshi 'iti 'icën. An ñu 'aisama sináncë unicama, an ñu xëacë ñubë unicama, aín xanuma 'icëbi bëtsi xanu cuëencë unicama, aín bënëma 'icëbi bëtsi uni cuëencë xanucama, an uní 'acë unicama, an Nucën Papa Diosmabi bëtsi ñu rabicë unicama, axa uni paránti cuëeni cëmecë unicama, acamax ca a ëmanu atsíntima 'icën. Ca ëmáinshi 'iti 'icën.

¹⁶ 'Ëx cana Jesús 'ain. Usa 'ixun cana axa 'ëmi catamëcë unicaman ënë ñucama 'unánun 'ën ángel mia canun xuan. 'Ëx cana David, axa judíos unibunën 'apu 'iá, aín rëbúnqui 'ain. Usa 'aishbi cana 'ëx David 'icëma pan 'ain 'iacën. Pëcaratia xaba 'inúan 'ispon urucë usaribi cana 'ëx 'iti 'ain.

¹⁷ Usoquin caia ca Carnero 'icësaribitia unín 'ucha cupí bama, Cristo, amia ax catamëcë unicamabëtan Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan —bënëtishi ca ut —quixun a caia. An atun bana cuacë unicamanribi ca —bënëtishi ca utécën —quixun a cati 'icën. Shimaia uni 'unpax 'acatsi bënëcësa usaribitia ax Jesuscristonan 'icatsi bënëcë uni, an ca ami catamëquin Jesucristo —ëx cana minan 'iisa tani —quixun cati 'icën. Usaía 'ia ca Cristonën ainan 'imianan xëñibua 'ainbi abë 'inun 'imíti 'icën, cupímashi.

¹⁸ An ënë quiricanu cuënëocë bana iscë unicama cana ësaquin cain:

—An ënë banacama isquinbi ax quicësama oquin bëtsi banacëñun mësququin ñuixuncë, a ca Nucën Papa Diosan ënë quiricanu cuënëocë banacamaxa uni tëmëramiti quicësabi oquin tëmëramiti 'icën. ¹⁹ Uicamanribi cara ënë quiricanu 'icë Nucën Papa Diosan bana ñuiquinbi bëtsi bëtsi bana —a banax ca 'aisama 'icë —quiquin a uni ñuixunima, acama ca Nucën Papa Diosan ënë quiricanu cuëñoquin ñuicë Jerusalén ió anu abë 'itimoquin 'imianan anu 'icë quiricanua 'icë aín anë a tërënti 'icën.

²⁰ An ënë ñucama 'ë ismicë, an ca 'ë caia:

—Cana bënëtishi utécënti 'ain.

Cacëxun cana cuëeinra cuëenquin —asábi ca, usai ca 'iti 'icën, ca ut —quixun, Nucën 'Ibu Jesús cain.

²¹ Nucën 'Ibu Jesuscristonën aín uni 'icë mitsu nuibaquin 'aquincëxmi upí 'iti cana cuëenin. Usai 'iti cana cuëenin. Ashi.